

A
DESCRIPTIVE CATALOGUE
OF
SANSKRIT MANUSCRIPTS IN THE
GOVERNMENT COLLECTION
UNDER THE CARE OF
THE ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.

BY
MAHĀMAHOPĀDHYĀYA HARAPRASAD SHĀSTRĪ,
M.A., C.I.E., F.A.S.B.
*Philological Secretary, Asiatic Society of Bengal,
and Honorary Member, Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland.*

VOLUME III.
SMṚTI MANUSCRIPTS.

PRINTED AT THE BAPTIST MISSION PRESS.
PUBLISHED BY THE ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.

CALCUTTA
1925

PREFACE.

THE present volume of the catalogue of Sanskrit Manuscripts in the Government collection under the care of the Asiatic Society of Bengal contains descriptions of manuscripts from No. 1846 to 3077 with three more in the *Addenda*. The Smṛti works treated of here range from Gautama's Dharma-sāstra—the upper limit of the age of composition of which Bühler did not hesitate to put in the 10th century B.C.—to such works as *Kāyastha-vyavasthā*, *Kāyastha-vivecanam*, *Kāyastha-Kṣatriyatva-druma-kuṭhāra* and others composed at the end of the 19th century. During this long period of nearly three thousand years the Smṛti literature may be divided into five broad Sections—(1) Sūtras, written by ancient Rsis in aphoristic form, ranging generally from 1000 B.C. to about the beginning of the Christian era. (2) Long metrical works generally in ślokas of 32 letters (Anuṣṭubh) from the 2nd century B.C. to 1200 A.D. (3) Commentaries on the Sūtras and metrical works, from 400 A.D. to 900 A.D. (4) Comprehensive commentaries forming something like digests, ranging from 700 A.D. to 1400 A.D. (5) Nibandhas or digests from 1000 A.D. to the present day. The last class is the most extensive and most important. The works began to be composed when the Muhammadans first set their feet on Indian soil, in order to preserve the Hindu Society intact, by codifying its Laws, Regulations and Rules of conduct in life.

Before proceeding further, it is necessary to define the meaning of the term Smṛti, and to explain what it includes, and what it does not. The two authorities which guide the

life of Hindu India are Śruti and Smṛti. Śruti is revelation comprehending the Saṃhitās and the Brāhmaṇas of the Vedas, the Brāhmaṇas including the Āraṇyakas and the Upaniṣads. They are all considered to be a revealed literature, either *seen* by inspired sages or *composed* by them under inspiration. Smṛti derives its authority from the Śruti and follows it faithfully. It is called Smṛti because it was derived from the memory of great sages of Ancient India. Much of the Śruti is lost. Wherever a Smṛti idea cannot be traced directly to Śruti, it should be understood that some lost Śruti is the basis of it. But if Smṛti ever contradicted a well-known Śruti, the theory of lost Śruti held good in ancient times and the Smṛti was rejected; the modern scholiasts, however, are not inclined to reject it, but reconcile the contradiction by means of new interpretations.

The Smṛti had its origin in the Vaidika Schools, Śākhās or Paśads, each Śākhā, to preserve the integrity of the Vedic traditions prevailing among its followers, wrote works on the six Vedāṅgas, namely (1) Phonetics; (2) Sacrificial and other Laws; (3) Grammar; (4) Philology; (5) Prosody, and (6) Astronomy. Of the six Vedāṅgas the second called *Kalpa* is broadly divided into two Sections, Śrauta and Smārta. Śrauta deals with sacrificial rules and serves as a commentary and a supplement to the Brāhmaṇas, while the Smārta deals with domestic and social regulations which derive their authority from the memory of and tradition among the sages. There are many schools which have preserved their *Kalpas* intact, but the majority have left only fragments of their *Kalpas*; of the former class are the schools of Āpastamba, Baudhāyana, Hiranya-keśin, Āśvalāyana and Kātyāyana; of the latter, *i.e.*, those whose *Kalpas* we get only in a fragmentary and

incomplete condition are Bharadvāja, Maśaka, Gautama, Vasiṣṭha and so forth.

The Smārta Sūtras of the Vedāṅga “Kalpa” are again divided into two parts, the Gṛhya ‘domestic’ and the Dharma, which for the want of a more expressive word, I would call ‘social,’ and these domestic and social regulations are the subject matter of the literature we call Smṛti, though other subjects also came within its purview during the revolutions, social, political and intellectual, during this long period of three thousand years. Politics and economics form no part of Smṛti, though their spheres often overlap. Politics and economics constituted different Śāstras called the Artha-śāstra and the Daṇḍanīti. Since the subjection of India under Muhammadan rule, Hindu politics has almost disappeared, and the regulation of the economics of the country is in foreign hands. Therefore the Nibandhas, which are almost synchronous with the Muhammadan Rule, often treat of, though in a desultory and fragmentary way, of politics and economics along with the domestic and social regulations of the Hindus. But generally speaking politics and economics have dropped away from Smṛti.

In ancient times when Hindus were independent, the sūtras and the metrical smṛtis were quite enough for the needs of society. Domestic and social law, and even the law of courts were all eternally fixed either by revelation or by inspiration, and the privilege of interpreting those laws was the exclusive prerogative of the brahmins. The King could make revenue regulations, police regulations, military regulations, and could regulate even the economic condition of the Empire, but could not interfere with what was regarded as the substantive

law of the country. The privilege of interpretation was exercised in a statesman-like frame of mind, and the brahmins made the laws not rigid but elastic. Whatever might be the political condition of India at a certain given time, the brahmins in different geographical areas liberally interpreted their inherited laws and gave them a local colouring. But in order to preserve Hindu society intact their successors had to reduce everything to writing and make them more and more rigid. And this is what has preserved Hindu society in spite of a succession of political upheavals and foreign invasions. It will be shown later on that wherever the Hindus either retained or obtained some political power, either independent or dependent, they had recourse to a codification of their Smṛti literature. Nearly fifty of these codes are still extant in complete form, and of hundreds more only fragments are available. This will show how the entire energy of the leaders of Hindu society was directed towards codifying locally the laws prevalent in Ancient India and enforcing these laws on the Hindu population.

1. ORIGINAL SAMHITĀS. 1846-1922.

Every student of Smṛti all over India is taught two mnemonic verses giving the names of the authors of twenty authoritative works on Smṛti. The verses run thus—

मन्वत्रिविष्णुहारीतयाज्ञवल्क्योशनाङ्गिराः ।

यमापस्तम्बसम्बर्त्ताः कात्यायनरुद्रहस्तौ ॥ १ ॥

पराशरो व्यास शंख लिखितौ दक्षगोतमौ ।

शातातपो वशिष्ठश्च धर्मशास्त्रप्रवर्त्तकाः ॥ २ ॥

The verses are repeated at every Śrāddha, however small, and are in everybody's mouth who has any pretensions to education. Six of these twenty are authors of the Sūtras and are therefore very ancient. Bühler did not

hesitate to put down the upper limit of the age of Gautama in *Cir.* 1000 B.C., Vaṣiṣṭha in *Cir.* 800 B.C., Āpastamba in *Cir.* 600–500 B.C. Hārīta is said to have belonged to the Maitrāyaṇīya Śākhā of the Yajurveda and his prose text with archaic grammatical expressions shows that he was a Sūtra-kāra. The same is the case with Saṅkha-Likhita and Uśanas.

Viṣṇu is written in the form of an interlocation between Lakṣmī and Viṣṇu, but it is really the Dharma-sūtra of the Kāṭha Śākhā of the Yajur-veda. Kātyāyana's position is rather unique. His Śrauta Sūtra is well known, but his Grhya-sūtra was not known. Pāraskara's Grhya-sūtra served that purpose in his school. In fact some people thought that Pāraskara was another name of Kātyāyana. But in the Government collection there is a Grhya-sūtra of Kātyāyana distinct from that of Pāraskara's. But what goes by the name of Kātyāyana Smṛti is a metrical work and seems to pre-suppose Manu, which he supplements. Kātyāyana as a writer of Kalpa belongs to the school of White Yajurveda. The rest of the 20 works are written in continuous Anuṣṭubh metre.

Of these, the most important, the most authoritative and the most ancient is the Manu-saṃhitā. It is said to be based on Mānava-grhya-sūtra of the School of Maitrāyaṇīya Mānava Śākhā of the Yajur-veda. Bühler has done a great service by tracing each verse of the Manu-saṃhitā to ancient works, thus declaring to be new, those which he could not so trace. Manu's age has been placed by Bühler between B.C. 200 and A.D. 200, but I think that it was composed in the earliest years of this period when the brahmins destroyed the Maurya Empire and encouraged and developed the writing of comprehensive works on all subjects which were confined hitherto to Schools and Par-

śads. Manu-saṁhitā includes not only social and domestic regulations, but also politics, economics and even spiritual matters. The extent and the number of subjects treated of shows that it was composed or redacted on some extant work of the time under the direction of a brahmin Emperor for it exactly treats of those subjects in which a Brāhmaṇa and an Emperor would be most interested. The Śūngas were brahmins; they formed a gotra, and that gotra is very prominently mentioned in all works on gotras and pravaras as it was one of the few dyāmu-ṣyāyana gotras or the products of *niyoga*. It was under the Śūngas that Patañjali wrote his comprehensive work on grammar. Researches of modern scholars point to the fact that the Rāmāyana and the Mahābhārata were put in their present shape under the Śūnga Emperors. They could not leave such an important subject as Law without codification. The code was not evidently written by Manu but by Bhṛgu, and its sole object was the glorification of the brahmins. In several places he has said about brahmins सर्वस्याधिपतिर्हि सः “he is the lord of everything.” This he could not certainly say when Asoka was the ruler of India or in the reign of the Mauryas. It could not be stated in that form when the poor creatures, the Kānvas, held the dwindling imperial sway in India. So Manu’s Code is to be placed in the 2nd Century B.C. or thereabout.

The saṁhitās of Vṛhaspati and Kātyāyana written continuously in śloka metre seem to be based on and supplementary to Manu.

Next after Manu the most important and the most authoritative work is the Yājñavalkya Smṛti. One is sanctified by the name of the primordial man, the pro-

genitor of the human race, and the other by the name of the greatest sage during the last period of the Vedic age. Yājñavalkya was the Ṛṣi who separated the Brāhmaṇas from the Mantras of the Yajur-veda and compiled what is called the Saṃhitā and the Brāhmaṇa of the White Yajur-veda. His influence was great as his White Yajur-veda was split up into sixteen or seventeen different schools. The Yājñavalkya smṛti written later, when, perhaps, the brahmins had lost their political power, is divided into three sections Ācāra, Vyavahāra and Prāyaścitta. The later smṛtikāras and a very large number of nibandha-kāras have made these the chief headings of their works, notably Parāśara. Mahāmahopādhyāya Gaṇapati Śāstri, however, stoutly maintains that Yājñavalkya preceded Kauṭilya and belongs to the sixth Century B.C.

The rest of the twenty works are also written in continuous śloka metre, but we have got them only in fragments. Some fragments treat of dāna, some, of the duties of women and so on. But that they were more complete at one time appears to be certain from quotations in old and authentic works. By putting together these quotations it is possible to make big works out of them.

A beginner in smṛti study is likely to run away with the impression that these are the only works on smṛti, and that there are no others, and that their trust and confidence rested all on Manu—

मन्वर्थविपरीता या सा स्मृतिर्न प्रशस्यते

is in everybody's mouth. But that is not the case. The list is not at all exhaustive. Scores of other Smṛti works are known to be extant and many more are known from quotations. Smṛtis in sūtra form called smārta-

sūtras or Gr̥hya-sūtras or Dharma-sūtras are many. The most important of them is not named among the twenty. That name is Bodhāyana who has a Kalpa-sūtra complete with Śrauta, Gr̥hya, and Dharma Sūtras. Bhāradvāja is fragmentary and regulates funeral rites only. Āśvalāyana has a Gr̥hya Sūtra for the followers of the R̥g-veda ; so has Gobhila for the followers of the Sāma-veda. These ancient authors are not included among the twenty in the well-known verses. Lots of writers of metrical smṛtis are also not there. Among these Nārada is one. He seems to be writing a Vārttika of the Manu-saṃhitā, modifying, supplementing and omitting his ideas and teachings. Paīṭhīnaśi is another. It would be going too much into detail to speak of all of them. The present catalogue contains Budha smṛti, Aruṇa smṛti, Vyāghrapāda smṛti, Pulastya smṛti, Bhāradvāja-saṃhitā and a whole host of them. Some scholars think that their number is 57 ; others again think that the number exceeds 100. This, of course, includes the different recensions, Vṛddha, Vṛhat and Laghu, of the same work. There are two works also in metrical form which are based on the opinions of 24 and 36 ancient sages. They are called Catur-viṃśati smṛti and Ṣaṭ-trinisan-mata. There are two other works also based on 28 and 84 mentioned in the Catalogue. They are necessarily late works but they must have been compiled sometime before the Muhammadan conquest of Hindusthān. The most powerful commentator on the Catur-viṃśati smṛti is Bhaṭṭojī, the author of the Siddhānta Kaumudī, in the beginning of the 17th century. He was a Mahārāṣṭra brahmin of the Chitpavan class to which the Peshwas belonged but he settled at Benares and left his progeny there. I put down the Catur-viṃśati before the Muhammadan conquest because it is quoted in Smṛti-candrikā which was compiled in the Andhra country in

the 13th Century A.D. (*vide*—I. O. Catal. No. 1373, p. 405).

The present *catalogue* contains a metrical work, entitled, *Smṛti-sāra-samuccaya*, 1914, by Bhāguri treating of the four āśrams, daily duties, śrāddha, tīrtha and karma-vīpāka. It is called a *Dharma-sāstra*.

Of the old commentaries or the sūtras and metrical works Asahāya's commentary on Nārada, Garga Nārāyaṇa's commentary on Aśvalāyana Gṛhya-sūtras, Haradatta's commentary on Gautama's *Dharma-sūtras* and so on, are well known. The existence of some is vouched for by quotations in the commentaries of the next age in the form of digests, such as, Manu's commentary by Medhātithi which has now been placed by the consensus of opinions both in India and in Europe during the 9th century of the Christian Era. Another comprehensive commentary on Manu in the form of a digest is Govinda-rāja's. His age was a matter of considerable controversy. Some thought him to be Govinda-rāja, the King of Kanauj in the first and second quarters of the 12th century. Some thought him to be even later, but the same Govinda-rāja, son of Mādhava Bhaṭṭa, wrote a digest in all the three headings Ācāra, Vyavahāra and Prāyaścitta. It is entitled *Smṛti-mañjarī*. The *Prāyaścitta* section of the commentary is known from the India Office Library Catalogue. The present catalogue describes two sections of the *Smṛti-mañjarī*. The MS. is in old Newari and dated 1145 A.D. He can neither be Mahā-rājādhirāja Govinda-rāja of Kanauj, nor a later author.

Comprehensive commentaries on Yājñavalkya are well known. They are—(1) *Mitākṣarā* by Vijñāneśvara

in the Court of Vikramāditya VI of Kalyāṇi in the 11th Century and (2) Aparārka by a Śilahāra King of Koṅkana in the next century. There are other commentaries also on Yājñavalkya's work but they do not command the authority all over India as these two do. Mītakṣarā of Vijñāneśvara being the standard commentary and a standard work on law in the greater part of India has been several times commented upon, most recently, by Vaidya-nātha Pāyagunḍe also called Bālam-bhaṭṭa. It was composed at Benares in the 18th Century. Even after the Muhammadan conquest comprehensive commentaries continued to be written, as for instance, Mādhavācāryya's commentary on Parāśara smṛti in the 14th century, Kullūka Bhaṭṭa's commentary on Manu, Sūlapani's commentary, Viśveśara Bhaṭṭa's commentary and Mitra Miśra's commentary on Yājñavalkya and so on.

If, what Mahāmahopādhyāya Gaṇapati Śāstrī of Trivandrum says, proves true, Yājñavalkya had an earlier and a more elaborate commentary in the Bāla-kriḍā of Viśva-rūpa. Mr. Śāstrī identified Viśvarūpa with Sureśvarācāryya, a disciple of Śaṅkarācāryya, and if so, he must have preceded Vijñāneśvara by two centuries. Bāla-kriḍā or child's play is not so easy a job as the name suggests but rather a hard nut to crack. The old commentators and ni-bandha-kāras all refer to Viśva-rūpa, but his work was absolutely unknown till the Śāstrī published a part of it in the Trivandrum series. It is as elaborate as Medhātithi's work but written in more terse and vigorous language.

2. COMPLETE CODES. 1923-2113.

It is not known when complete codes of Smṛti works began to be written. It was admitted on all hands that the lost work, Kāma-dhenu, by Mahā-rājādhirāja Bhojadeva.

the Paramāra ruler of Ujjain, was the earliest. This work is not a myth; because it is often quoted, but it is lost. Bhojadeva was a contemporary of Mahmud of Ghazni and both the rulers boast of defeating each other. That was the time when the Muhammadans made a determined attempt to conquer the greater part of India but succeeded only in annexing the Panjab. Hinduism received a rude shock at the repeated raids and iconoclastic efforts of the ruler of Ghazni, and they began from this time to regulate more rigidly their social and domestic affairs, in case their political power might go. That led to the system of writing digests of law in different kingdoms of India and the lead was taken by Bengal. Jimūta-vāhana wrote a complete code entitled Dharma-ratna of which we possess only three books, Dāya-bhāga, Kāla-nirṇaya and Vyavahāra-mātrkā. In his Kāla-nirṇaya he speaks of four astronomical phenomena, the two earlier of which, were observed by Andhūka Bhaṭṭa and Jogloka, but the later two, he does not say who observed. He simply says दृष्टं. In that case he himself seems to be the observer, and these phenomena occurred in 1091 A.D. or thereabouts. He also boastfully calls himself a Pāribhadriya, but the Pariwals were reduced by Vallāla to hold the lowest rank amongst the brahmins of Bengal, and so he must have flourished before Vallāla, i.e., by the end of the 11th Century. He quotes many authors by name, but he does not quote Vijñāneśvara or his Mitākṣarā, but he fights his doctrines. That also shows that he did not know Vijñāneśvara but knew the doctrines of the countries to the West. What other works besides these three were written by Jimūta-vāhana is not known, but his works still rule Bengal.

Guzarat produced one of the oldest codes of law,

namely, Sad-dharma-cintā-maṇi by Kikā Mantri belonging to the family of Paramāras, but serving under King Bhīma of the Chalūkyā dynasty of Anahila-pattana. Only a fragment of the work has been described, for the first time, in this Catalogue, No. 1923. It deals with the local castes.

Next after him comes Lakṣmī-dhara son of Hṛdaya-dhara, the Foreign Minister of Mahārājādhirāja Govinda-rāja of Kanauj, (A.D. 1114–1154) in the first half of the 12th Century. His is a comprehensive work. He deals not only with all topics of smṛti but with politics (राजधर्म) and spiritual matters (मोक्षधर्म). The entire work is complete in twelve books (Catal. p. 55) of which we have only (1) Vyavahāra-kāṇḍa, (2) Śuddhi-kāṇḍa, (3) Mokṣa-kāṇḍa, and (4) Dāna-kāṇḍa (Nos. 1925–1930). The order, in which Aufrecht puts these twelve books and which I have copied, does not seem to be the right order, for our 12th is Mokṣa, but the Author himself says in Catal. No. 1927 व्यवहारमत्र तनुते लक्ष्मीधरो द्वादशे। In our list Śuddhi is eighth, but the Author says in Catal., No. 1929, दशमे काण्डेऽत्र लक्ष्मीधरः शुद्धिम्। The Bikaner list of Lakṣmīdhara's works is not complete (see infra). It mentions Gṛhastha, Nīti, Rāja-dharma, Vyavahāra and Kāla, five out of twelve.

The next comprehensive code of smṛti is Smṛti-candrikā by Devanna Bhaṭṭa of the Andhra country, who quotes Aparārka and is quoted by Hemādri. His time must therefore come between these two great writers. Smṛti-candrikā is still the standard work on law in the Madras Presidency.

The next work is Viśvādarśa by Kavi-kaṇṭha Sarasvatī. It is a treatise on dharma divided into four kāṇḍas—Ācāra, Vyavahāra, Prāyaścitta and Jñāna. The author must have

belonged, at the latest, in the first part of the 13th Century A.D., as he is quoted by Hemādri at the latter part of the same century. He praises a king named Nāga-varḍhan, but does not say to which part of the country he belonged. It is a metrical treatise.

The next work in chronological order is Smṛti-samuccaya quoted by Hemādri, Śūla-pāṇi and Raghu-nandana. Then comes Hemādri himself, the Prime Minister, and the Superintending Engineer, of the last dynasty of the Yādava rulers of Devagiri (*mod.* Daulatabad). Of his comprehensive work on smṛti, vrata, dāna, pariśeṣa containing kāla and śrāddha and prāyaścitta have been published by the Asiatic Society of Bengal. This Catalogue contains a fragment of the Pratiṣṭhā-Hemādri or his work on pratiṣṭhā. The whole of Hemādris work is called Caturvarga cintāmaṇi.

Bikaneer Library Catalogue of MSS. kept in the Fort of Bikaneer says that Hemādri wrote Vrata-khaṇḍa, Dāna-khaṇḍa and Pariśeṣa-khaṇḍa (including Śrāddha-kalp Kāla-nirṇaya, Pratiṣṭhā, Lakṣaṇa-samuccaya, Prāyaścitta and Karma-vipāka).

When Hemādri was writing his great digest, Northern India was in the complete grasp of the Muhammadans. But they had not yet penetrated to the south of the Vindhya ranges, and so the Dākṣiṇātya people were writing comprehensive and almost Imperial digests on the various topics of Hindu Law. Hemādri had a very admirable co-adjutor in Bopadeva, the author of the Mugdha-bodha. They commented on each other's work and otherwise helped each other in various ways, in the cause of Sanskrit learning.

The Muhammadan Conquest proceeded along the

Jumna, then along the united streams of the Ganges and the Jumna ; leaving the regions north of the Ganges in the hands of the Hindus. The Empire of Kanauj was broken in 1194-1195, but Kanauj continued to rule regions north of the Ganges for at least eighty years more. South Bihar was conquered in 1197 but North Bihar continued to enjoy immunities except perhaps in the strip along the Ganges. Beyond that strip the Karṇāṭakas ruled, and they were ably assisted in their government by the Śrōtriya brahmins of Mithilā. These, emancipated from their dependence on the Senas of Bengal, established a social and political order of their own, and were cultivating Sanskrit Literature all through the 13th Century A.D., and in the beginning of the 14th Century, supported by a powerful ruler named Hari Siṃha, a great organizer and conqueror, Caṇḍeśvara wrote an extensive digest of smṛti. The last word of the name of each book is *Ratnākara*. The Ratnākaras are seven only, see the preface of Vidyāpati's Padāvali by Nagendra-nātha Gupta, but Caṇḍeśvara wrote other books also.

Then comes Madana-pārijāta composed by Viśveśvara Bhaṭṭa, under the patronage of Madana-pāla-deva, the ruler of Kāśṭhā or Kacchā in the province of Delhi. The author also wrote the Smṛti-kaumudī, a work dealing comprehensively of the duties obligations and privileges of the Śūdra caste and its sub-castes. Rājā Madana-pāla, wrote a work on medicine called Madana-vinoda-nighaṇṭu which is dated 1375 A.D. So the literary activities of Madana-pāla and his court covered the period of Feroz Shah Tughluk's reign. The hold of the Muhammadan Emperors on their Hindu subjects was becoming loose at this time, and the Hindus did not miss the opportunity of organizing themselves.

Then follows Madana Siṃha as a compiler of Smṛti, He wrote Madana-ratna-pradīpa with seven Udyotas (lights) in the 15th Century A.D. when Delhi was in utter confusion. Of the seven, the present *Catalogue* contains, Kālodyota, Dānodyota, Śuddhyudyota and Śāntyudyota.

All controversy about the residence of Madana Siṃha has been set at rest by the discovery of MSS. in Mysore in which Dāmodar, the founder of Madana Siṃha's family, is said to have been a King of Kanauj.

The power of Hari Siṃha in Mithila was an eye-sore to the Muhammadans. So one of the Tughlak Emperors drove the King away from Mithilā and destroyed his capital, Simraon, and gave the Kingdom of Mithilā as a fief to the head of the Śrotriya brahmins of the place. The dynasty of Brahmanas ruled Mithilā for some years, but during the decline of the Tughlak Empire at Delhi, one Turkish adventurer, Oslan, killed the reigning King and assumed the Government of Mithilā. The sons of the deceased monarch finding no help from Delhi took refuge with Sultan Ibrahim of Jaunpur, and with his help drove away Oslan and recovered their fief. [See Vidyāpatī's *Kirttilatā* published in the Hṛsi-keśa series.] The Śrotriya rulers were always ready to encourage Sanskrit learning and vernacular literary efforts. But when they were firmly established in their fief, they made Vidyā-pati to write Smṛti works to reconstruct Hindu Society, when the Kingdom of Jaunpur declined, however, the Śrōtriya brahmins put forth their best energies in the direction of literature. At the end of the 15th Century they produced some of the best scholars in all India. In the department of Philosophy Pakṣa-dhara Misra was almost without a rival in India. He had students flocking to him from every part of the

continent and he wrote a large number of commentaries. We are now concerned not so much with philosophy as with *smṛti*, and in *smṛti*, the greatest name was Vācasputi Miśra, the names of whose works on different subjects end with the word *Cintā-maṇi*.

The history of the revival of Sanskrit Literature in Bengal in the 15th Century is most interesting. From 1205, when Vaṭudāsa, the son of the Commander-in-Chief of Lakṣmaṇa Sena, whose Kingdom was then lost, to the beginning of the 14th Century, Bengal seems to have been in the throes of a terrible anarchy. Forty years of search for Sanskrit MSS. have not enabled me to get even a MSS. copied in Musalman Bengal during the 13th and 14th Centuries, not to say of the composition of any work either in Vernacular or in Sanskrit. But the 15th century opened with a dynasty of Hindus on the throne of Gaud, though the founder's son became a Muhammadan, the family continued for 40 years to rule Bengal. The Kings patronized both Sanskrit and Vernacular literature, and there came a spirit of revival which bore excellent fruits in subsequent centuries. Vṛhas-pati, a brahmin from West Bengal, settled at Gaud and worked hard to bring about a revival. He wrote commentaries on Amara-koṣa, Raghu-vaṃśa, Māgha and other works and composed a comprehensive work on *smṛti*. The work is named *Smṛti-ratna-hāra*. It settled to a very great extent the law in Bengal. One of the collaborators of Vṛhas-pati, who obtained the title of Rāya-mukuta from the Sultans of Gaud, was Śrī-kara. His son, Śrī-nātha, wrote at the end of the century a number of treatises with their names ending with the word Tattvārṇava forming a complete digest of the Hindu law of Bengal. It is said that Raghu-nandana was a student of Śrī-nātha who had

the title of Ācārya-cūḍā-maṇi. The end of the 15th Century was also the time when a leader of the foreign brahmins, settled in the outskirts of Bengal, in the district of Bankurā, wrote a code for the brahmins of his own pursuation, entitled Varṣa-kriyā-kaumudī, complete in six books. It is being still used by the foreign brahmins of the district and printed in the Bibl. Ind. Series.

In the beginning of the 14th Century, Alauddin Khilji destroyed the kingdoms not only of Northern India such as Malwa and Guzarat, but almost all the kingdoms of Southern India, the principal among them being the Yādava Kingdoms of Deva-giri and Dvāra-samudra. His Lieutenants advanced to Mā'avar or the Coromandal Coast, destroyed temples, looted temple property, and brought them on thousands of camels and elephants to Delhi. The work of destruction of the greater part of the Deccan and Southern India was complete. There was complete anarchy south of the Vindhya. The anarchy of Southern India to the south of Kṛṣṇā ended during the second quarter of the century in the establishment of a powerful Hindu dynasty at Vidyā-nagara on the Tuṅga-bhadra near the Pampā Sarovara. The military leaders were Vīra Bukka and his son Harihara. But the civil leader was Mādhavācāryya, with his brothers Sāyanācāryya and Bhoga-nātha. Their great object was the re-establishment of the Vedic religion and a *regimé* of sacrifices. All the Vedas were commented upon, Mimāṃsā works were overhauled, and a complete digest was made of Hindu Law though under the humble name of a commentary on the Parāśara smṛti. The fame of the work spread all over India very rapidly, and Madana-pāla-deva of Kāṣṭhā made full use of it in Madana-pārijāta and other digests. In Bengal, too, the digest-maker Mahāmahopādhyāya Śūla-

pāṇi, the names of whose twelve works end with the word Viveka, quotes from it at the end of the 14th Century. The influence of Mādhavācāryya and his brother and of the brahmins of Vidyā-nagara, generally, was great on the Hindu Society all over India, and as long as the Kingdom of Vidyā-nagara lasted, the influence of Parāśara Mādhava was supreme.

Thus finishing the survey of the growth of smṛti literature specially in the department of codification, we come to the threshold of the 16th century and the establishment of the Mughul Empire. Let us take a political survey of India at the time. At the extreme south of India the ever-independent kingdoms of Travancore and Cochin were doing their best to help the growth of the Sanskrit Literature. On the Malabar coast there were many small kingdoms such as that of Calicut, where the Portuguese had but recently come and showing their teeth. Southern India, south of Kṛṣṇā was dominated by the Kingdom of Vidyā-nagara, now under the powerful Nara-siṃha dynasty. The Deccan was parcelled into five Muhammadan Kingdoms, Bijapur, Ahmednagar, Golconda, Berar and Bidar of which Bidar was dependent on Bijapur and Berar on Ahmednagar. Two of these kingdoms were ruled by Hindus, converted into Muhammadanism, who were extremely pro-Hindus. Orissa was not only independent, but was carrying on successful military operations not only against Bengal, but also against Golconda. Bengal was ruled by a Sultan who was in his early life a menial servant to a Hindu. Mithilā was entirely in the hands of the Śrotriyas. The Sarajā-pāra country, i.e., the regions to the north of the Sarayū river was independent but parcelled into small chiefships, but in Śāstrik matters they depended entirely on Mithilā. Hindusthan had just

recovered from a great strife between the East and the West, *i.e.*, between Delhi and Jaunpur. The Hindus were pre-dominant in Rajputāna and in Malwa, too, though the latter was nominally ruled by a Muhammadan. The Sultans of Guzarat were bigotted Muhammadans and great iconoclasts. Sindh was under the rule of Arghuns who were Turks. Small but powerful kingdoms were developing in the Himalayan regions to which the Muhammadans have never been able to penetrate. They, too, encouraged Sanskrit and were bent on codification. Kāsmīr had fallen into Muhammadan hands only about a hundred years before, but strangely enough more than 90 per cent. of the population who were all brahmins were converted into Muhammadanism. Assam was ruled by the Ahoms, one of the Shan tribes of Laos, who were just feeling the influence of Hindu civilisation, three hundred years after their occupation of the country. In Central India, where the Muhammadans rarely ever penetrated, there were numerous petty Hindu Chiefs who often helped the surrounding big Muhammadan kingdoms in consolidating and organizing their power. One of these was Dala-pati Rāya the Chief of Gaḍh-Māṇḍlā. He had a commanding position in the Nizam Shahi Kingdom of Amednagar. He employed a number of pundits for the codification of Hindu law under the name of *Nṛ-siṃha-prasāda*. Gaḥ. Māṇḍlā was at that time the home of the Mālavi brahmins. Dala-pati's wife was the famous Durgā-vatī, who so bravely fought against the generals of Akbar, who came from Ujjain to invade her capital. She, too, encouraged codification in order to supplement the work of her husband. She secured the services of one Padma-nābha who compiled the Durgā-vatī Prakāśa in her name. The object of both these compilations was the establishment of Vedic worship along with Vaiṣṇavite practices. Dala-pati was a disciple of the Val-

labha sect, and the name of his Guru was Sūryya-pan-
dita.

In Bengal, the Aṣṭāvimśati Tattva of Raghu-nandan was compiled at this time. Raghu-nandana himself says that one of his 28 Tattvas, namely, the Jyotiṣa-tattva was compiled in the year 1565. The 28 topics treated of by him contained a book on Tāntric initiation, and Raghu-nandana's efforts were to introduce as much of tantra in smṛti, as was consistent with the ideas of Hinduism in those days. He quotes largely from the original tantras, but the area for which he wrote his work was circumscribed to Western Bengal, and that part of it which is north of the now extinct river Sarasvatī; because beyond the Sapta-grāma, the territory, he calls, as the Dakṣiṇa-deśa. Contemporaneously with Raghu-nandana there was in this Dakṣiṇa-deśa a brahmin named Nārāyaṇa Banerji, who compiled another Code of Smṛti entitled *Smṛti-sarvasva* under the patronage of the local Chief Yaḍavendra Chaudhury and his son Vamśī-dhara. Nārāyaṇa's Code shows greater influence of Utkala than that of Raghu-nandana.

The time of Raghu-nandana saw the rise of the Chaitanya sect of Vaiṣṇavism in Bengal. Chaitanya in his travels picked up a young but very learned Dravidian Scholar named Gopāla Bhaṭṭa from the centre of Draviḍa country. Gopāla Bhaṭṭa accepted Chaitanya's religion, came along with him and, settled at his request, at Vṛndāvana. At the command of his lord, he compiled a smṛti work of very great extent for the guidance of the followers of Chaitanya, both in Bengal and outside. In many points it differed from Raghu-nandana, but they cover the same area and are often in conflict. Raghu-nandana makes the fast on the eleventh day of the moon an

absolute one, without any food or drink for 24 hours from sunrise to sunrise, but Gopāla Bhaṭṭa will allow food being taken before the exact moment the moon enters the eleventh room, and make the fast compulsory only so long as the moon remains in that room.

Akbar was cosmopolitan in his religious and social beliefs. At Fatehpur Sikri, there is a circular room in the midst of which Akbar used to sit on a throne, and on all sides there were seats for eminent professors of various religions, Hindu, Musalman, Christian, Jaina and so on, and he used to hold discourses with them. He used to encourage the Omrahs of his Court to translate big Sanskrit works like the Rāmāyaṇa, the Mahābhārata, the Purāṇas, the Kathā-sarit-Sāgara into Persian.

Under his encouragement Rājā Toḍala Malla, his Finance Minister, undertook the compilation of an encyclopaedia of Sanskrit literature, consisting of the *Aṣṭādaśa Vidyās* or the eighteen branches of knowledge. Smṛti being one of the *Vidyās*, there was a number of compilations of Smṛti in its various branches. The names of all works by Todala Malla end with the word *Saukhyā* "made easy," and the name of the whole work collectively is Toḍalānanda.

It may be said to the credit of Bengal that the idea of such an Encyclopaedia originated not with Toḍala Malla or Akbar, but with a poor Bengali-brāhmin, Bhuvanānanda Kavi-kuṅkaṇācāryya in the subdivision of Bongong, who seems to have secured the patronage of Sher Shah in this undertaking. His work was entitled *Viśva-dīpa*. Two books of this Encyclopaedia have been found, one in the Durbar Library, Nepal, and the other in the India Office

Library. Toḍala Malla had the following Saukhyas :—
 Avatāra, Samaya, Kāla-nirṇaya, Saṃskāra, Ācāra,
 Śuddhi, Varṣa-kṛtya, Vrata, Pratiṣṭhā, Pūjā, Dāna, Śānti,
 Tirtha, Vyavahāra, Prāyaścitta, Karma-vipāka, Ayur-veda,
 Āgama, Adbhuta and Jyotiṣa-saṃhitā.

[N.B.—These names were copied by me in 1911 from the Manuscript Catalogue of the collection of Sanskrit MSS kept at the Bikaner Fort. The collection dates from the time of Anūpa Siṃha, the Rāthora Rājā of Bikaner, one of the Rājput generals of Aurangzeb and himself the patron of a code of Hindu law entitled Anūpa-vilāsa.]

In Akbar's Court there lived a Kāmboja warrior chief, named, Jagannātha whose family had settled at Delhi four generations ago. Jagannātha employed Śūra-Misra, a pundit, for the purpose of the compilation of a complete code of smṛti under the name of Jagan-nātha-prakāśa. It treats of ten subjects in ten *prabhās*. The composition of the first *prabhā* came to an end in 1598 A.D. Kāmboja is now a Muhammadan country in the North-Western extremity of India, but three hundred years before this time it had a very large Hindu population and many Hindu Chiefs. The ancestors of Jagannātha studied the Yajur-veda in its Mādhyandiniya Śākhā. Jagan-nātha's father obtained a son, by practising hard austerities according to directions given in the Vedas, on the banks of the Jumna. The house of Jagan-nātha was situated at Nigama-bodha, a holy spot at Indra-prastha and close to the Joginī-pīṭha, and he was proud of his birth as a Kāmboja. He was certainly not a Tibetan ; though some Orientalists have interpreted the country of Kāmboja to be Tibet.

It is well known that Sher Shah the great Pathan Emperor of Delhi was killed before the Fort of Kālañjar in Bundelkhand. His successor reduced the Fort and the country, but could not keep it long. Medinī Malla of the Royal family of Ancient Benares made it independent, he, however, did not belong to the old Candrāditya family, but to a family of inferior social position called Bundela. His great-grandson extended his dominion and founded what is called the Madhukara-shāhi dynasty. Vira Siṃha of this family, at the instigation of Prince Salim, killed Abul Fazal and put Akbar to grief. But the needs of a new dynasty of Hindu rulers of Bundelkhand was prominent in the mind of Vira Siṃha. With the help of an eminent pundit, named, Mitra Misra, of an eminently distinguished old family of pundits, Vira Siṃha produced the compilation known as Vira-mitrodaya in which the names of both the patron and the author are included. Vira-mitrodaya is more than a mere smṛti compilation, as it has made an effort, though feeble, of giving it an Encyclopaedic character. Its prakāśas are the following: Paribhāṣā, Saṃskāra, Āhnika, Pūjā, Pratiṣṭhā, Rāja-nīti, Vyavahāra, Śuddhi, Śrāddha, Tīrtha, Dāna, Vrata, Samaya, Śānti, Prāyaścitta, Lakṣaṇa, Bhakti, Mokṣa, Jyotiṣa, Karma-vipāka, Cikitsā, Prakīrṇa. These names have been taken down by me from my notes taken at the Bikaner Library.

There was a small Kingdom in the district, where the Chambal meets the Yamunā. It was ruled by a race of Kṣatriyas who traced their descent not from the Sun or the Moon or the Fire, but from the ancient Ṛṣis of the Vedas. They are called Seṅgaras. Bhagavanta Rāy of this family perhaps dissatisfied with the Vira-mitrodaya, a compilation made by an inferior race of rulers, secured the services of Nīla-kaṇṭha, the greatest Hindu jurist of his time, son of

Śaṃkara Bhaṭṭa and the grandson of Nārāyaṇa Bhaṭṭa on whom Akbar, had conferred the title of Jagat-guru. Nīla-kaṇṭha made a complete compilation which is regarded as a standard work of smṛti all over India, except Bengal and Mithilā. Nīla-kaṇṭha's compilation goes beyond ordinary smṛti and includes a book on Rāja-dharma, not exactly a book on politics but very much akin to it. The work collectively goes under the name of Bhagavanta Bhāskara from the name of the patron. Each book is a Mayūkha or a ray issuing from the Bhāskara or the Sun. This Catalogue gives the description of all the Mayūkhās, 12 in number, from Catal. No. 2045 to 2062. Nīla-kaṇṭha's first book, on Saṃskāra, was lost and so Bhagavanta Rāja had it replaced by Nīla-kaṇṭha's son, Śaṃkara, and the work is called not Saṃskāra Mayūkha but Saṃskāra Bhāskara. These two compilations Vīra-mitrodaya and Mayūkha were presumably made during the reigns of the Emperors, Jāhangir and Shāh-jāhān. During these reigns however the activity of the Benares Paṇḍitas in this department of work, was intense. Jagat-guru Nārāyaṇa Bhaṭṭa, in Akbar's time, made two compilations, Prayoga-ratna and Dharma-pravṛtti for the domestic and social regulation of the Hindus, one for Northern and the other for Southern India, and also regulated the procedures to be followed in pilgrimages to Gya, Benares and Prayag in the Tristhali-setu. His son, Śaṃkara Bhaṭṭa, wrote a long treatise dealing with those points in smṛti in which there were differences of opinion. His other son, Rāmakṛṣṇa, died early, though not without leaving his mark on the smṛti literature of his time. Rāmakṛṣṇa's sons, however, were very active. Kamalākara wrote the Nirṇaya-sindhū in 1612. He wrote a number of other works, the names of which end with the word Kamalākara, such as, Śudra-Kamalākara, Śānti-kamalākara, etc. Kamalākara's elder brother Dinakara began a huge work

divided into a large number of books, the names of which ended with two words Dinakara and Uddyota, *i.e.* Dinakara is the sun, and each work is a ray issuing from that sun. He did not live to finish his work, which was, however, finished by his son Viśveśvara Bhaṭṭa, otherwise known as, Gāgā Bhaṭṭa. The Dinakaroddyota has the following books in the Bik. Lib. list, namely, Kāla, Saṃskāra, Śuddhi, Śrāddha, Ācāra, Vyavahāra, Prāyaścitta, Pūrta, Vrata, and Karma-vipāka. Gāgā Bhaṭṭa was a man of phenomenal learning and his works were not confined to smṛti alone but extended over other branches of Sanskrit literature also. He, it was who, in 1774 declared, that Chatrapati Śivājī was a Kṣatriya and so entitled to Hindu Coronation.

Kamalākara's son Ananta took into his head to refute many of the theories of his father and, with that object in view, he wrote a big compilation called Rāma-kalpa-druma, the bulk of his attacks were all directed against his father, Kamalākara. The books are called Kāṇḍas. They are the following :—

Samaya, Śrāddha, Vrata, Saṃskāra, Prāyaścitta, Śānti, Dāna, Ācāra, Rāja-nīti and Ūtsarga.

Nilka-nṭha's son Śaṃkara also wrote on smṛti and his son Nila-kaṇṭha did the same. Śaṃkara's son-in-law, Mahādeva Dinakara, well-known amongst the pundits of India as the commentator of the Bhāsā-pariccheda and Siddhānta Muktvāli, the most popular books on Hindu logic, written by a Bengali pundit and a Banerji, wrote a variety of works on smṛti and left a family behind him which have done the same till recently.

A distinguished student of Śaṃkara Bhaṭṭa I, son

of Nārāyaṇa, named Bhaṭṭojī Dikṣita, wrote the Siddhānta Kaumudī and its commentary the Manoramā, thus giving the last finish to the grammatical school of Pāṇini and by picking up all that was good and sound in the works of Kātyāyana, Patañjali, Vyāḍi, Bhaṭṭa-hari, Jaya-deva, Vāmana, Maitreya Rakṣita, Jinendra-buddhi and others of that school. But the services of Bhaṭṭojī were very much appreciated amongst the professors of smṛti also. He commented on the Chatur-viṃśati-mata-smṛti in the form of a digest, and also wrote a number of treatises on it. Ananta, son of Nāga-deva, wrote the Vidhāna-parijāta in three stāvakas which the Asiatic Society of Bengal is now publishing for the Bibl. Ind.

In dealing with Viśveśvara, Ananta, Saṃkara III and Mahādeva Dinakara we have advanced greatly in the reign of Aurangzeb and of his successors. This was also a period of intense activity in this department. In Bengal, Raghunātha Sārva-bhauma of Ulā in the sub-division of Raṇa-ghāt wrote a short but comprehensive work called Smṛta-vyavasthārṇava. Several MSS. of the work are to be found in this catalogue, testifying to its popularity in Bengal. The junior Vācas-pati-misra of Mithila also wrote at this time.

But the greatest smṛti compilation of this time was made under the patronage of a King of Kumaon beyond the Mughal Empire. The Kings of Kumaon and Gharwal patronized pundits and prepared codes of smṛti. During the middle of the 16th Century, Shyām Sāha, King of Gharwal, assisted by Hiranya-garbha Bhaṭṭācārya, made a compilation under the name of Shyāma-Sāha-Dharma-nirṇaya. Rudra Candra deva, King of Kumaon of the Candra dynasty wrote the Traivarnika-dharma-nirṇaya a code on the duties of Brāhmaṇas, Kṣatriyas and Vaiśyas.

He also wrote a variety of other works which will be treated of in their proper places. One of his successors Bājābahādur Candra, a contemporary of Aurangzeb, secured the services of a Mahārāṣṭra Brāhmaṇa named Ananta, son of Apadeva, from the Godāvarī country, made him reside at Benares and compiled with his assistance, a complete code of Hindu law, the names of the books of which end with the word Kaustubha. These books share with Nīlakaṇṭha's Mayūkhas, the high distinction of being the standard works of law in Middle and Western India.

During the feeble reign of Muhammad Shah, Rājput princes, though many of them were still generals of the Mughul Empire, virtually declared themselves independent. Sewai Jaya-Simha of Jayapura was one of them. He renewed the performance of the ancient Horse-sacrifice, a sure sign that he was independent. If anyone obstructed the horse or caught hold of it, he should be defeated in battle and made dependent, but Jaya-Simha took precious care that the horse does not roam beyond his territories. Jaya-Simha, as a sign of his independence, compiled a work on smṛti, entitled Jaya-Simha-Kalpa-druma, a desire-fulfilling tree planted by Jaya-Simha. Its decisions and judgments are respected all over Rājputāna.

At this time there was a learned pundit at Nadia named Rāma-gopāla Tarka-pañcānana who attempted Codification, each book of which ended with the word Nirṇaya such as Tithi-nirṇaya, Saṃskāra-nirṇaya, etc. The compilation was ready before 1730 A.D. as copies of it were transmitted to France by the Manuscript Collection Department of *Dupleix* in Chandernagore. Gopāla-pañcānana lived long to help Warren Hastings in the compilation of Vivādārṇava-setu. His family is still in existence.

In the year 1765, the East India Company, by a Sanad from the Emperor of Delhi, obtained the Dewani of Bengal and in 1772 Warren Hastings, Governor of Bengal, wanted to stand forth as Dewan. In that case he was called upon to decide Civil or Dewani cases, but the entire code of Dewani Law of the Hindus was in Sanskrit which no Englishman knew at the time. Warren Hastings brought together eleven of the best panditas of Bengal, two of them from Nadia, one from Howrah, others from different districts and made them prepare a code. The code was named Vivādārṇava-setu, a bridge over the ocean of quarrels. It was translated into Persian by a Maulavi who knew Sanskrit. Halhead translated the Persian version into English, the English version is known as Halhead's 'Gentoo Law.' Manuscripts of the Sanskrit work are available all over India. A MS. obtained from the high priest of Rājā Raṇajit Siṃha, the Lion of the Punjab, has recently been published under the name of Raṇa-jit-code, as if, Raṇa-jit prepared a code for the guidance of his courts.

Another smṛti compilation made under the patronage of the British Government was the Vivāda-bhaṅgārṇava by the celebrated Jagan-nātha Tarka-pañcānana of Trivenī. He was ably assisted by his sons and disciples in the work. Portions of this work have been translated into English by Colebrooke; the whole work has not yet been translated, or, even published. The work goes by various names, Pañcānana code, Buḍi Pañcānan, Vivāda-bhaṅgārṇava and so on. For a long time it guided the decisions of the Supreme Court of Bengal and even now it is guiding the decisions of the High Court.

The most recent compilation of smṛti is Kṛtya-ratnākara or Raṇa-vīra-ratnākara compiled under the

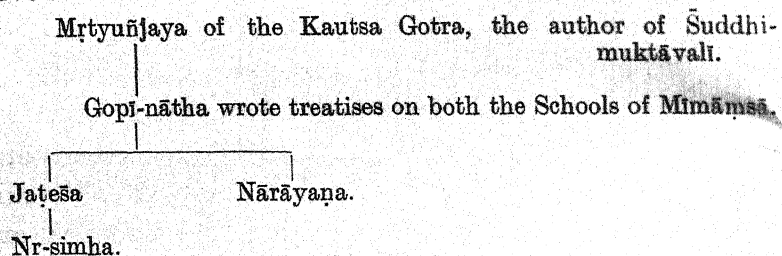
patronage of Rājā Raṇa-vīra Siṃha, the second Rājā of Kāśmīra. It is a big compilation in which Babu Nilāmbara Mukherji had a hand.

Compilations are still attempted, for instance the late Mahāmahopādhyāya Candra-kānta Tarkālāṅkāra attempted such a compilation, of which only one book was published, namely, the Udvāha-chandrāloka. M. M. Sadāśiva Miśra of Purī has recently written a big work to legalise some of the anomalies created in the Hindu society owing to its intimate contact with the West.

3. COMPREHENSIVE WORKS ON SACRED-LAW. 2114-2230.

There is another class of extensive works on sacred law only. It is very difficult to differentiate the codes from it, in the absence of complete works before us. However, with some misgivings, I have made an attempt to separate the one class from the other. Of the comprehensive works on sacred law alone, not at all dealing with Law of Law Courts, the first in chronological order seems to be Smṛtyārtha-sāra by Śrī-dhara so well described by the late lamented Sir R. G. Bhandarkar in one of his manuscript reports. He thinks it to be the earliest of the works of this class, belonging perhaps to the 12th century A.D. Ācāra-dīpa by Nāga-deva is another very old work. One of our Manuscripts is as old as Sam. 1492=1436 A.D. The work is much older. It is quoted in all authoritative works of subsequent ages. Kāla-nirṇaya or Nirṇaya-sāra by Vāsu-deva Śārasvatottama, son of Maheśa and Gaṅgā, was composed under the patronage of a great King, Govinda-rāja. He seems to come between Hemādri 1260 A.D. and Mādhava 1360 A.D. Śūla-pāṇi Mahāmahopādhyāya of Bengal comes next as he quotes Mādhava. He belongs to Rādhīya class of Brāhmaṇas of Bengal, and belongs to Śāhaḍī Gāin and Bharadvāja gotra.

His works are extensively studied in Bengal. He has twelve works, with names ending with the word *Viveka*. His *Durgotsava-viveka* seems to be the earliest work on the subject. *Ācārādarśa* by *Śrī-datta* is one of the earliest works of the Maithila School, before *Caṇḍeśvara*, in the beginning of the fourteenth century. His commentator, *Gaurī-pati*, explained his work, in 1640 A.D. *Gaurī-pati* wrote the commentary at Benares and his father is said to have been honoured by *Jelaluddin Akbar*. *Nityā-cāra-pradīpa* by *Nṛsiṃha Vājapeyī* is regarded as authoritative in Orissa. It was composed under the patronage of one of the *Gaṅga* Kings of the country. His genealogy is given thus:—

There are very few works on the *ācāra* of the *Śūdras*. One well-known work on the *Śūdras* was compiled under the patronage of *Madana-pāla* of *Kāṣṭhā*. It is a comprehensive work. See our *Catal.* number 1947. *Catal.* No. 2141 contains another work attributed to *Apipāla*, son of *Dehrṇapāla*, grand-son of *Trivikrama* and great-grand-son of *Makaranda*. *Soma Miśra* was the author and *Apipāl* his patron. Another work written in the interest of the *Śūdras* (*Catal.* No. 2151.) is *Śūdrāhnikācāra*, by *Bhaṭṭācāryya-cakra-cūḍāmaṇi Śrī-garbha*, son of *Śrī-dhara Miśra* based on a previous work by *Keśava Mitra*. The palm-leaf MS. dates from 1540 A.D.

Govindārṇava was compiled by *Nṛ-siṃha* of the *Seṣa* family, *Gāḡā Bhaṭṭa* also has a work on the subject, *Catal.*

No. 2188, Śeṣa Nṛ-siṃha migrated from the Andhra country to Benares, perhaps, in the fifteenth century, shortly after the fall of that country into the hands of the Bāmani Rulers of Bider, and wrote his work under the patronage of Govinda who is described as the Ruler of Benares with his capital at Tāṇḍā on the Ganges. The work treats of six topics of sacred law, namely, Saṃskāra, Āhnikā, Śuddhi, Śrāddha, Kāla and Niṣkṛti.

Śyāma Sāha was a king of Gharwal whose father, Māna Sāha, was reigning in 1547 A.D. Śhyāma Sāha enlisted the services of a Bengali brahmin, named, Hiraṇyagarbha Bhaṭṭācāryya and got written an extensive work entitled Syāma-Sāha-dharma-nirṇaya. It treats of the religious ceremonies of the Hindus all the year round and all through their life. Both the Pundit and his patron seem to have been disciples and admirers of a Sannyāsī, named, Śaṃkara, who in his householder stage was Nārāyaṇa Vedānta-vāgiṣa and who lived at the holy city of Benares. Under the patronage of another Sāhī king of Gharwal was written another extensive work of this class by Dāmodara who quotes frequently from Madana-pārijāta and Rūpa-nārāyaṇīya and therefore must have belonged to the 16th century. The two works supplement each other. Another work of this nature is Sāra-saṃgrah by Gorakṣa Śarmā, son of Ānanda pundit. It shows that Buddha was still an object of worship in the sixteenth century. The quotation about Buddha-worship is from Hari-nātha's Smṛti-sāra.

Smṛti-sudhākara by Śaṃkara, a Maithila Paṇḍita, son of Sudhākara, whose name it perpetuates, gives at the outset a few poems like Śūratrāṇa-pañcaka, Rāya-trika, and so on, being panegyries of Akbar, of Todar Mall, of Mithilā, and of the family in which he was born. It

was written at a time when Abhira, Koṅkan, Cedi, and Andhra were already included in the Mughal Empire, i.e., about 1600 A.D.

Sukṛtya-prakāśa was composed at Benares near the temple of Śaṃkaṭā by Jvālā-nātha Miśra who hailed from the Trigartta country or Kāṅgḍā, and who was a Śārasvata Brāhmaṇa of the highest respectability belonging to the Vāli denomination.

Ācāra-candrodaya or Mādhava-prakāśa by Maheśa-kavī is the next work. He wrote it at Lahore or Lāhāpura though he was educated at Mithilā. He was patronised by Mādhava, the head of the Utpala clan of Rājputs. Sadānanda-vinoda is a long work of this class by Gauripati, son of Dāmodar who is already well known to us from his commentary on Ācārādarśa by Śrī-pati.

Sāhāraṇa is a city in the extreme north of India. This is Sāhāraṇapura. There ruled a long line of petty chiefs of the Kauśalya Gotra,—Saha-gilla, Saha-rāja, Rāmu, Vana-vīra, Siha-malla, Rūpa-candra and Parmānanda in that city. At the command of the last named, Viśva-nātha, son and disciple of Lakṣmī-dhara, wrote the Paramānanda-mandāra. This work I have ventured to place in the middle of the seventeenth century A.D. because Paramānanda patronized Nanda pundit of Benares who belonged to that period. Dharmādvaita-nirṇaya by Śaṃkara Bhaṭṭa, son of Jagat-guru Nārāyaṇa Bhaṭṭa is a work of the Deccan School. It aims at settling doubtful points of law. For a similar purpose was written Dharma-pradīpa by Sundara Miśra at Benares. He settles doubts even in some points relating to Vedic sacrifices. Catal. numbers 2175 to 2203 are works written by the Bhaṭṭas of Benares, their pupils or their relations. Of this Kamalākar is the most voluminous writer, his Nirṇayasindhu is a standard work on the subject, but his son

Ananta thought that Kamalākar was wrong in his interpretations, in many important points, and so he wrote the Rāma-kalpa-druma to criticise his works. Dinakar and his son Viśeṣvar are well-known names in the history of the Mahārāṣṭra Paṇḍitas of Benares.

Works from No. 2204 to the end of the section are all modern works written in the 17th or the 18th century. Of these Jaya-Siṃha-kalpa-druma was compiled under the patronage of Mahārājā Seai Jaya-Siṃha of Jaya-pura in 1714 A.D. and Gadā-dhara-padhati, in several books, by Gadādhara, the Rāja-guru of Orissa. Navya-dharma-pradīpa by Kṛipārāma, who heads the list of the eleven pundits, who compiled at the order of Warren Hastings, the Vivādārṇava-setu, the Sanskrit original of Halhead's Gentoo Law.

4. ĀHNIKA. 2231-2245.

I will now deal with Smṛti works treating of a single topic only and no topic is regarded by Brāhmaṇas as more important than Āhnikā, the daily duties. Under the name āhnikā, sadācāra, nitya-karma, and other words of the same import, there are fifteen works from No. 2231-2245 both inclusive. Of these Sadācāra-smṛti by Ānanda Tirtha, the founder of the Mādhva School of Vaiṣṇavism seems to be the earliest. The next work is Candogāhnikam, the daily duties of the Sāma-vedī Brāhmaṇas, by Śrī-datta of Mithilā who seems to have flourished in the 13th century A.D. The names of the Ācāryas and prava-cana-kāras of Sāma-veda, given in leaf 15 B. of this manuscript, is interesting as showing how extensive was the study of Sāma-veda literature at Mithilā at that time. Paraśu-rāma Pāṭhaka's work on the subject, No. 2237, was compiled under the patronage of the Pratinidhi of Rājā Sahu, grandson of a later Śivāji in 1795 A.D. It was compiled

at Benares. Gaṇa-pati Śarmā, son of Hari-Śamkara, wrote a large work named Āhnika-sarvasva which he abridged in fifty slokas. Catal. No. 2238 represents this abridgment. Kāśi Dikṣit of the 18th century is represented in No. 2240. Viśvā-mitra-kalpa-prayoga-sāra is by Śiva-nārāyaṇa Mālavi who was one of the officers of the Benares Sanskrit College at its foundation in 1791 A.D.

5. MARRIAGE. 2246-2251.

Single Smṛti works on marriage are represented by numbers 2246-2251. They are all modern works and not of much importance. The first work, Number 2246, was compiled in the 68th year of the Illāhi era, founded by Akbar, by Gauriśa Śarmā whose father Dāmodara had Akbar for his patron. He was a Mahārāṣṭra Brāhmaṇa but after Akbar's death he settled at the Pṛthūdaka Tirtha in Kuru-kṣetra.

6. AŚAUCA. 2252-2298.

The sixth heading is Aśauca, from No. 2252 to 2298. The earliest and most authentic work on this subject is attributed to Vijñāneśvara in the eleventh century A.D. It consists of thirty verses. It is variously called Sūtaka-trimṣat-ślokī, Aśauca-trimṣat-ślokī or simply Trimṣac-chlokī or Aśauca-saṃgraha-trimṣac-chlokī. It treats of impurities at birth and death. There are various commentaries on these thirty verses, one by Kavi-maṇḍana called Vivaraṇa-sāroddhāra and another by Bhaṭṭācārya probably a Bengali. Bhaṭṭācārya says, that these thirty verses are a summary of the chapter on 'impurities' of the Mitākṣarā. Both these commentaries seem to be very old as they do not quote the nibandhas.

Vijñāneśvara had an even shorter work called Aśauca-dāśaka commented upon by Bhaṭṭojī Dikṣita. There are

three manuscripts of this commentary Nos. 2262-64 in this catalogue. Another commentary by Harihara is No. 2265.

Hāra-latā by Aniruddha Bhaṭṭa, the Guru of the Sena kings, is a comprehensive work on religious and social law of Bengal. The Śuddhi portion of it is to be found in 2266. Rudra-dhara, son of Lakṣmī-dhara, wrote a work on this subject entitled Śuddhi-viveka, it is an authoritative work in the Maithila School. Another book entitled Śuddhi-vicāra belongs also to the same School by Rudra-dhara. But this Rudra-dhara is to be differentiated from the preceding Rudra-dhara. This Rudra-dhara has the title of Mahā-mahopādhyāya. The same school has another work Śuddhi-nirṇaya by Keśava Miśra, grandson of Vācaspati Miśra of Mithilā. Kālidasa's Śuddhi-candrikā extends to twenty six verses but it has a long commentary by an unknown author. The author seems to be a Uriyā, he is called Rāja-panḍita. Catal. Nos. 2276-2277 represent Śuddhi-vyavasthā-saṃkalpa by Cintāmaṇi Nyāya-vāgīśa Bhaṭṭācārya who seems to have written a comprehensive work on smṛti. Aśauca-kāṇḍaṃ, 2278, belongs to the Mahārāṣṭra School, the author is Gaḡabhaṭṭa the well-known pundit in the 17th century, who made Chatra-pati Śivājī, a Kṣṭriya, and crowned him as an independent sovereign. The next work is by Bhāskara composed in 1696. Jaya-deva's Aśauca-dīdhiti is also a modern work of the same school with Aśauca-nirṇaya by Koneri Bhaṭṭa. Of the Bengal School we have Aśauca-saṃgraha by Madhu-sūdan Vācaspati copied in Śaka 1706=1784 A.D. This Madhusūdana was perhaps employed in the Sanskrit College, Calcutta at its foundation in 1824. He was a Chatterji. Pañcānana Bhaṭṭācārya's Aśauca-nirṇaya is another work of the Bengal School. Nāgojī Bhaṭṭa of Benares, who wrote books on all subjects, is not likely to keep Aśauca untouched. His work on this subject is Aśauca-nirṇaya-

samgraha. At the end of the Manuscript there are 19 Kārikās, the second of which is quoted from a work entitled Śaḍaṣīti-mata. The rest of the works under this head are more modern still, belonging to Bengal and Mahārāstra Schools; of these Śuddhi-tatva-kārikā by Hari-nārāyaṇa Śarmā and Śuddhi-kārikā by Rāma-bhadra Nyāyālamkāra seem to be pirated rescensions of a work of the same name by the well-known Nārāyaṇa Banerjī of Khānākula Kṛṣṇa-nagara in the district of Hughly.

7. ŚRĀDDHA. 2299-2372.

The next heading is Śrāddha, from 2299 to 2372. The earliest work is Śrāddha-dīpaka attributed to Nārada (2299). The whole work is in verse, in colophons it is often called Īśvara-śrāddha-dīpaka. It says that Brahmā first taught all about Śrāddha for the benefit of Brāhmaṇas and Nārada compiled his teachings in the form of a book. Is it regarded as a part of the Nārada-smṛti?

The oldest of the Śrāddha works seems to belong to the Maithila School of which Sugati-sopānaṃ by Gaṇeśvara Mantri during the reign of the Karmāṭaki Kings of Mithilā, was composed. The oldest manuscript belongs to the year 1340. Śrī-datta's Piṭṛ-bhakti belongs also to the same school but written for the benefit of the professors of White Yayur-veda alone. Śrāddha-pradīpa by Pradumna Śarmā belongs to the Sylhet School. This School, like the Deccanese, used to offer Śrāddha to living Brāhmaṇas and not to their effigies in kuśa-grass. Śrāddha-paddhati by Agnicit Nara-simha written during the rule of the Gaṅgas belongs to the Orissa School. The author seems to supplement the work of Sambhu-kara who performed the Vājapeya sacrifice, and consecrated a fire altar. Svarga-sopāna-paddhati by Kṛṣṇa-datta, son of Brahma-datta, who kept the household fire, seems to be part of a comprehensive work on

religious duties, entitled *Karma-kaumudī*. The author's *Dāna-nirṇaya* was composed in 1493 A.D. *Pitr-bhakti-taraṅgiṇī* is by *Vācas-pati Miśra*, written under the patronage of King *Rāma-bhadra* of *Mithilā* by the end of the 15th century. One of the subsidiary ceremonies of a *śrāddha* on the eleventh day of death, is the *Vṛṣotsarga*, i.e. letting loose a bull, branded with red-hot iron, with four cows. But in the case of a woman, dying before her husband and leaving children, there is no branding and no bull, but a milch cow is marked with sandal-paste and let loose. This is called *Candana-dhenu-dāna*. Numbers 2309 and 2310 treat of this ceremony. Catal. No. 2315 is a curious work by *Nārāyaṇa Bhaṭṭa*, on whom Akbar conferred the title of *Jagat-guru* both for his learning and his piety. He is said to have put an end to a draught extending over 12 years by his devotion to his *Iṣṭa-devatā*, *Rāma*. The work is the *śrāddha* of a living man. If a man has no progeny he can perform his own *śrāddha* while living. *Jagat-guru*'s nephew *Raghu-nātha Bhaṭṭa* wrote a comprehensive work on *śrāddha* entitled *Śrāddha-paddhati*. He also wrote a polemical work on the point whether a man, with his father living, is entitled to perform *śrāddha* of his ancestors and the decision is in the affirmative. *Kṛṣṇa* of the *Śeṣa* family wrote 14 *Kārikās* on *śrāddha* and *Rāma-pañḍita*, his grandson's grandson, wrote a commentary on them. This work is represented by three manuscripts 2318 to 20 in this Catalogue. The same *Kārikās* are sometimes attributed to *Anantadeva* and they are commented upon by *Bhaṭṭoji Dikṣita*. *Śrāddha-prakāśa* is a comprehensive work on the subject by *Indra-datta* who was a good grammarian also. Catal. No. 2324 is a short work in 56 *ślokas* of the *sra-dharā* metre by an anonymous writer. The well-known *Kamalākara Bhaṭṭa*, grandson of *Nārāyaṇa Bhaṭṭa*, after writing many treatises on *śrāddha*, emancipation of ghosts,

Nārāyaṇa-vali and the burning of the effigies made of kuśa grass, speaks of a curious form of śrāddha in which three cakes made of barley, rice and sesamum are to be offered for the souls of those who, dying in an unclean condition, become ghosts and trouble their neighbours. This is called Tri-piṇḍī śrāddha. Catal. No. 2367 by Vaidya-nātha, 2368 from the Dālbhya smṛti, 2369 by Maṇi-rāma Dikṣit, 2370, 2371 and 2372 anonymous and 2371A by Kāma-deva treat of the same subject. Śrāddha-ratnāvali. 2326, by Viśva-nātha Agnihotṛī, minister of Vira Siṃha, who is described as the lord of Matsya and other countries, most likely a Rājā of Jaya-pura, treats of many interesting subjects. One of them is the funeral and śrāddha ceremony of Sannyāsīs, who under the title of Giri, Puri, Bhārati, etc., profess themselves to be the followers of Śaṅkarācārya but are really bad Tāntrikas and bad Sannyāsins, altogether innocent of the rules of the four castes and stages of life. When these die their dead bodies are to be buried under the ground or to be thrown into the Ganges. They are not entitled to the śrāddha of the Yatis who belong to the fourth stage of a Brāhmaṇa's life. They are fallen people, out-castes; for their benefit there is only one ceremony, namely, Nārāyaṇa-vali. Then comes the funeral rights and śrāddha of the Nānaka-panthīs. They also are a fallen people and for them Nārāyaṇa-vali is the only ceremony. The four Vaiṣṇava sects receive better treatment from this author, because they nominally respect the rules of castes and stages. No. 2327 is an anonymous work entitled Śrāddha-karma-nidhi and not o vidhi. The author makes his obeisance to Dinakara, he seems to be Dinakara's son, Viśveśvara. Another comprehensive work on śrāddha is (2328) Śrāddha-kalpa-latā by Vināyaka Paṇḍita, usually called Nanda Paṇḍita of the Dharmādhikārin family of Benares. It was written under the patronage of Paramānanda, petty chief

of Sāhāraṇa-pura. (See Supra.) The author's commentary on the Viṣṇu-smṛti was written in Sam, 1679=1623 A.D. Śrāddha-sāgara (2329) is by Nārāyaṇa Bhaṭṭa Āraḍe. Śaṇṇavati-śrāddha-proyoga (2330) by Śīva, son of Govinda Chaudhurī and therefore brother of Nīla-kaṇṭha, the commentator of the Mahābhārata, treats of 96 different kinds of Śrāddhas. These and Śrāddhendū (2331) most likely by Nāgojī Bhaṭṭa are all modern works of the Mahārāṣṭra School. Catal. No. 2332 contains two manuscripts, one old and the other fresh, treating of the funeral rights when death occurs at Kāśī. Kāśī-nātha Dīkṣita's Śrāddha-nirṇaya-dīpikā is represented in No. 2336. Preta-mañjarī by Chotū Miśra treats in two parts of the first annual śrāddha and of the śrāddha on the eleventh day after death. Pitr-saṃhitā (2346) contains the Vedic mantras used in a śrāddha. On return from a pilgrimage a śrāddha is generally performed, called Tirtha-śrāddha. No. 2353 gives the liturgy of this śrāddha. In every parva day, i.e. new and full moon, it is enjoined that a Brāhmaṇa should perform a śrāddha in honour of three of his paternal and three of his maternal ancestors. This is called pārvana śrāddha. It is absolutely compulsory on the new moon day of the month of Āśvina. The pārvana śrāddha is represented in 2354 and 2355. If a man dies on a new moon his annual śrāddha is to be performed in accordance to pārvana śrāddha rites, omitting the three maternal ancestors only. No. 2358 gives the liturgy of annual śrāddha of people dying on other days than the new moon. The anonymous work represented in 2359 named padā-śrāddha-vidhi treats of a form of śrāddha to be performed four times in four years. The Brāhmaṇa's seat in the first year is to be made of the plank of pippala tree, in the second, of the black berry tree, in the third, of the fig tree and in the fourth, of the palāśa tree. On the new moon day in the month of Āśvin the Pitr̥s or manes come to this

world and are anxious to go back, but the road is dark, so lights are to be given to them. This is called Dipaka-
śrāddha. Sometimes for the emancipation of ancestors
rotting in hell for their sins, funeral cakes are to be offered
at the hoof of Nīla, probably, a Nilgai.

8. VYAVAHĀRA OR CIVIL LAW. 2373-2391.

The earliest work in this section is Dāya-vibhāga by
Yoga-mūrtti who quotes only metrical smṛti works and
none of the nibandhas. Then comes the Dāya-bhāga by
Jīmūta-vāhana with its commentaries by Śrī Kṛṣṇa Tarkā-
laṅkāra, and Acyuta Cakravartī. Then comes a compen-
dium by Śrī Kṛṣṇa entitled [Dāya]-Krama-saṃgraha.
Jagan-nātha Miśra wrote a work on smṛti. Its civil law
section is represented in 2381. The Mahārāṣṭra School of
the division of property, among sons and heirs is represented
in 2382, Vibhāga-tatva-vicāra, by Rāma-kṛṣṇa, son of the
Jagat-guru, and in 2384 by Nīla-kaṇṭha, entitled Vyavahā-
ra-tatvaṃ, distinct from his Mayūkhās. Sāpiṇḍya-kalpa-
latikā by Śadā-sīva, son of Śrī-pati, son of Nīla-kaṇṭha of
Devālaya-pura in 23 verses is commented upon by
Nārāyaṇa Deva, son of Rāma-kṛṣṇa Deva. It gives a list
of kindreds who participate in the same funeral cake.
Both the text and the commentary are represented in
No. 2385. Naya-sāstra or Jurisprudence, 2386, appears to
have been written at Kumaon a little before Bāja bahādura
Candra, say, in the middle of the 17th Century. A work on
adoption entitled Datta-siddhānta-mañjari written by Bāla-
kṛṣṇa Śarmā, son of paṇḍita Deva-bhadra Dikṣita, who was
a disciple of Advaitānanda, is to be found in 2387. Vya-
vasthā-saṃgraha, 2388, by Jagan-nātha Tarka-pañcānana
deals with the right of pre-emption and other topics.
Svattva-vicāra-rahasyaṃ is an argumentative work on the
definition of ownership of property. No. 2391, supports

the adoption of a child not of the same lineage when it is a family usage.

9. DĀNA. GIFTS. 2392-2425.

The first work is on the merits of the gift of manuscripts of purāṇas. Then come the formulae of making gifts, by Caṇḍeśvara, in early 14th century; by Vidyāpati in early 15th century and an anonymous work still more modern. Dāna-pañjī, 2396, by Ratnākara Ṭhakkura is a summary of Dāna-sāgar either by Vallāla Sena or by Kāma-deva. Dāna-paddhati, 2397, is by Rūpa-nārāyaṇa, probably King of Mithilā, at the end of the 15th century. Yogīśvara's Dāna-vākya-samuccaya seems to be an older work than the previous ones dealing with the gift of effigies of kine made of molasses, ghee, water, oil, milk, honey, sugar, curds, salt and other substances, of cows with golden horns, of cows with two faces that is, just at the time of calving. Dāna-nirṇaya by Śrī-Kṛṣṇa Datta was written in 1493 A.D. Dānā-pañjī by Sūryyākara (2400) was written under the patronage of Nava-rāja, son of Deva-siṃha, of the Droṇa family, who are said to have been a Sārva-bhauma, an Imperial dynasty, sitting on an Imperial throne. Dāna-dīpāvali was written by Yogīśvara under the patronage of Gajapati Niḥsaṅka Bhānu of Orissa. It treats of all great gifts. Some of these gifts are gold or silver of the weight of the donor, gift of the golden egg, gift of the universe, gift of thousand cows, acting the Kāma-dhenu i.e. giving anything anybody wants, gift of a charriot with a golden horse, gift of charriot with a golden elephant, gift of land cultivated with five plough-shares, gift of the earth, gift of a whole universe, gift of the wishing-creeper, gift of the seven oceans, gift of a jewelled cow, gift of a water pot, gift of hills of paddy, gifts of cows made with molasses, paddy etc. From 2402 to 2420 deal with great gifts like those given

above. But some of these works are written by well-known authors like, Nārāyaṇa Bhaṭṭa, Bhaṭṭa Divākara, Premanidhi Śarmā of Kumaon, Kamalākar, Bhaṭṭoji Dīkṣita and others. No. 2421 treats of the gift of the Śālagrāma śilā. No. 2422 deals with gift of polar mountain, Meru, made of food stuffs. No. 2423 gives the process of making gifts of lands, houses, homesteads, monasteries and public inns. No. 2424 deals with the gift of a pot-ful of water to Brāhmaṇas and the last one, with the gift of a bedding.

10. TĪRTHAS OR PLACES OF PILGRIMAGE. 2425A-2463.

The purāṇas abound with the mythical descriptions of places of pilgrimage all over India. Some God at some period of the world's existence made a place holy, and the purāṇas record the mythology of the place and speak of the method of conducting pilgrimages in them. We hear very little of these places of pilgrimage either in the aphoristic grhya and dharma sūtras or in metrical works of smṛti. They are all mentioned in either purāṇas or in tantras. The nibandha-kāras speak of them with great respect and many have separate books assigned to them. So the tīrthas come within the purview of smṛtis from the purāṇas. But there is much genuine history hidden in the mythology of these tīrthas.

The first work mentioned in this section is Ekāmra-candrikā, being a description of the holy places in Bhuvaneśvara, which being in the neighbourhood of ancient Toṣali, the capital of the Kalinga country, is one of the most ancient historical cities in India. Toṣali was the capital of the Rājās of Kalinga in the Mahābhārata; it was most likely conquered by Nandī-var dhana of the Śiśu-nāga dynasty of Magadh. It regained its independence and was reconquered by Aśoka. The Dhauli or Toṣali inscription on a rock, three miles to the

south of Bhuvaneśvara 'as the crow flies' used to be read to the people of Toṣali in the month of Śrāvaṇa. On the fall of Asoka's Empire it regained its independence under the Khāravēlas. Even in the seventh and eight centuries A.D. it was the capital of Kalinga. The Keśaris erected some of the big temples at Bhuvaneśvara, the biggest, that of Bhuvaneśvara himself by Lalāṭendu Keśari. The Keśaris were replaced by the Gaṅga Kings who built the temple of Jagan-nātha at Purī as the pillar of their victory. From that time the importance of Bhuvaneśvara began to diminish. It is called the Ekāmra-kṣetra because like the Siva-Kāncī, the holy place was under a big mango tree.

King Puruṣottama Gaja-pati, son of Kapilendra Deva, the founder of the Gaja-pati dynasty of Orissa, wrote a book on the merits of Purī as a place of pilgrimage. In accordance with the prevailing notions of his time, he speaks of Purī, not as a place for practising austerities, but as a place for sensual enjoyments. It has been published by Mahāmahopādhāya Sadāśiva Miśra of Purī.

Puruṣottama's successor was Pratāpa Rudra. Under his patronage, Rāma-Kṛṣṇa compiled a comprehensive smṛti work under the title of Pratāpa-mārtanḍa and was daubed by the Raja's guru, as paṇḍita-śiromaṇi. Tīrtha-ratnākara may be a part of Pratāpa-mārtanḍa. He also wrote a work on Prayāga. This was in the beginning of the 16th Century. In the middle of the same century, there lived in Bengal, a great man, Vidyā-nivāsa, the son of Kāśi-nātha Vidyā-vācaspati, greatly respected by Todar Mall and Māna-Siṃha, Viceroys of Akbar in Bengal. Vidyā-nivāsa wrote a work on the twelve festivals of the twelve months of the year, connected with the image of Jagan-nātha at Purī, under the name of Dvādaśa-yātrā-proyaga-pramāṇam.

Other ceremonies he refers to Prayoga-paddhati, perhaps a work by himself. All these works belong to the fifteenth or sixteenth centuries and are written for the benefit of the people of Eastern India to whom Puri was the only place of pilgrimage, free from the exactions and oppressions of the Muhammadan rulers. A Mahārāṣṭra Brahmana contemporary of Vidyā-nivāsa, Jagat-guru Nārāyaṇa Bhaṭṭa wrote his 'Tristhali-setu' dealing with Benares, Prayāga and Gayā as places of pilgrimage. Bhaṭṭoji Dikṣita made an abridgment of this work.

In the 13th century, in the first onrush of the Muhammadan conquest owing to the fanatical zeal of the Afghans for iconoclasm, the western tirthas were all abandoned. Places like Kuru-kṣetra, Mathurā, Vṛndā-vana and Ayodhyā became literally covered with jungles. In the 15th and 16th centuries, however, the zeal of Hindu reformers renovated these places, and the *uddhāra* or renovation of these places is one of the most glorious chapters of Hindu history during the Muhammadan period. Kuru-kṣetra was revived in the reign of Akbar. Sturdy archaeologists, with the purāṇas and mātmyas, in their hands, went through the jungles and identified places celebrated in the Mahābhārata and the purāṇas. At the first revival, Hindu princes and potentates assembled at Kuru-kṣetra and performed all the ceremonies pertaining to that holy place. They were entertained by dramatic performances based on the Mahābhārata, by Lakṣmaṇa Māṇikya, Rājā of Noakhālī with the help of his court paṇḍitas who were Maithila brahmins settled in his kingdom. Number 2439, Kuru-kṣetra-ratnākara by Mahāmahopādhyāya Śaṅkara who went from his native place, Mithilā, on pilgrimage and wrote a work on the holy spots in Kuru-kṣetra. The Maithila Śaṅkar came shortly after

Akbar. In the reign of Shah Jehan there lived at Benares a very learned Sannyāsī named Vidyā-nidhi on whom Shah Jehan conferred the title of Sarva-vidyā-nidhāna-kavindrācārya-sarasvatī and who had a very good library of manuscripts. One of these manuscripts, entitled Tirtha-māhātmya, is described under No. 2440. It gives a comprehensive list of tīrthas and of worship to be conducted there. Gokula Deva's Tirtha-kalpa-latā is a short work of the same nature. So is also Tirthendu-śekhara by Nāgojī Bhaṭṭa. Nos. 2443 and 2445 to 2456 deal with Kāśī alone. No. 2457 deals with Gayā and 2458 with Prayāga. Numbers 2459-60 are copies of a printed work on Kāma-rūpa. The work was printed by a minister of the Āssam king some time before the British conquest of the country. Number 2461, describes the merits of a dip in the Gotamī-tīrtha at the mouth of the Godāvarī. Kīrti-candrodaya by Cūhaḍa Malla is a comprehensive work on smṛti. Cūhaḍa was himself a Śūdra, his book on civil law was found in Kāśmīra by Bühler. The present manuscript deals with places of pilgrimage such as, Gayā, Puṣkara, Mathurā Ujjayinī, Narmadā, Ku-āmraḱa, Śūkara, Kokā-mukha, Mandāra, Śāla-grāma, Dvārkā, Lohārgala, Kedāra, Kuru-kṣetra and Prthūdaka.

11. CONSECRATION AND DEDICATION. 2464-2526.

The first work in this section is Pratiṣṭhā-tilaka, 2464, an interlocution between Nārada and Īśvara. It deals with the consecration of every part of the temple building and of the images, the pillars, the gates, the flagstaff, the sanctum, the altar, the fire pit, the yoni, the homestead land, the water, the different deities and different parts of the temple and so on. The process of consecration is given in right vedic fashion. It is written in the interest of those professing the Mādhyandinī Śākhā of

of the White Yayur-veda. The date of this work is difficult to settle but it must precede the 10th century for reasons given in the next two numbers. *Pratiṣṭhā-paddhati*, (2465) is by a disciple of Kumāra Śiva, who was something like a guru to Mūla-rāja, the founder of the Cālūkyā family in Gujarat. Kumāra Śiva belonged to the Matta-mayūra-vaṃśa of Raṇi-pattra in Mālava. These Yogis, had the word Śiva at the end of their names, and they were great temple builders and writers of *Samhitās* in śloka metre. This work treats of the consecration of temples, reconsecration of dilapidated temples and consecration of images and phallic emblems. The manuscript is dated 1090 A.D. *Pratiṣṭhā-Lakṣmaṇa* by Vairocana who was a disciple of Īśāna Śiva of the same Matta-mayūra-vaṃśa. Īśāna Śiva was the guru of Rājā Nirbhaya, perhaps an early chief of the Deva-giri Yādavas. Vairocana himself was the son of Dvāra-natha, a king, and grandson of Gopāla, also a king. He bases his work on what is spoken by Śiva as in No. 2464, and on the work of his predecessors among whom he names, Sundara and Śrī-kaṇṭha.

The most authentic of the works on consecration, respected by all orthodox Hindus, is variously named *Sarva-deva-pratiṣṭhā-paddhati* or *Trivikramī* or *Ācārya-candrikā*, No. 2469. The author appears to have been an inhabitant of Bengal settled at *Vṛddha-Valabhī* in the Gauḍa country. Bhava-deva, Bengal's earliest law-giver or *smṛti*-writer is often termed *Bāla-Valabhī-bhujāṅga*. *Vṛddha-Valabhī* must be close to *Bāla-Valabhī*. *Trivikrama*, however, did not belong to the five gotras of Bengal brahmins because he describes himself as belonging to the *Āṅgīrasa* gotra. He gives the names of several of his ancestors. It is a comprehensive work on dedication and consecration of temples, images, tanks, etc.

These four are the old works in this collection going back to the period before the Muhammadan conquest. The rest of the works are comparatively modern belonging to 17th and 18th centuries.

Kṛṣṇa-Jadya bases his work on Utsarga-rāja-dīdhiti by Jagat-guru Nārāyaṇa and on Kaustubha. It was composed in Śaka 1787=1865 A.D. Prayoga-ratna-mālā by Vāsu-deva, Pratiṣṭhā-maṅjarī by Ananta-deva, the work by Divākara all take even Kamalākara, (1612 A.D.) as their authority. Nos. 2474-2476 speak of the consecration of five temples in a compound. The principle deity being given the central position and the others at the corners. The deities are Gaṇeśa, Sūrya, Viṣṇu, Durgā and Śiva. The central place may be given to any one of these according to the feeling of devotion of the consecrator. Pratiṣṭhendu by Tyrambaka Bhaṭṭa Māṭhe was composed in Śaka 1768=1846 A.D. in the capital of Raja Sahu. The author himself was a Citpāvana brāhmaṇa belonging to the same denomination as the Peswās. Another Citpāvana paṇḍita, Śaṃkara Dhāre wrote the work in No. 2478. No. 2479 treats of the consecration of the images of Rāma, the images might be either movable or immovable, it is composed by Gopāla Vyāsa a Sārsvata brāhmaṇa from the Punjab.

It seems that the colony of Deccani Brahmanas, who settled at Benares in the 16th century with Bhaṭṭa Nārāyaṇa as their chief, did much in encouraging and organising the consecration of temples and images, Bhaṭṭa Nārāyaṇa's own family taking the lead. The consecration extended to tanks and other reservoirs of water, wells, gardens, forests and even of single trees.

12. PRĀYAŚCITTA, OR, ATONEMENT FOR SINS.
2527-2551A.

In the Vedas *prāyaścitta* generally meant rectification of the defects in the performance of sacrifices, like the sewing of a torn piece of cloth. Gradually it came to mean atonement for sins, by which the sinner is restored to society.

I need not repeat that *prāyaścitta* is one of the topics elaborately dealt with in codes of *smṛti* and in comprehensive works of sacred law. Of the independent works on *prāyaścitta* there are many of which a few are to be found in this collection. *Prāyaścittas* in ancient times really meant penances, consisting of fasts for days, weeks and months together. But later on, these fasts were commuted to gifts of cows and later on still, the cows were valued at four annas each. The first manuscript is on *Cāndrāyaṇa*. Taking the ordinary food to be fifteen morsels, one morsel was diminished every day, till, on the new moon day, there was no food, then one morsel was added every day, till, a full meal of fifteen morsels was taken on the full moon day. But it has now come to the payment of five rupees ten annas. The second work, 2528, quotes *Vācas-pati Miśra* of *Mithilā* but does not quote *Raghu-nandana* though the author is a Bengali. The author must, therefore, come between these two writers. The authors of 2529 and 2530 both seem to be *Maithilas*. That of 2531 is *Cintā-maṇi Nyāya-vāgīśa Bhaṭṭācāryya* whose *Smṛti-vyavasthā*, a comprehensive work, has been treated of before. To the *Marathā* colony of Benares we owe Nos. 2532 to 2536. No. 2537 is attributed to *Pratāpa-Simha*, the *rājā* of *Jaya-pura*. It treats of the incorporation of the *Vrātyas*, i.e. out-castes into society. No. 2539, *Prāyaścitta-mañjarī* is by *Bapoo Bhaṭṭa* who hailed from *Koṅkana*, and was an inhabitant of *Rāya-pura*, the capital of *Śivāji*. *Kāśi-nātha Upādhyāya* of Benares

gives in 2540 the process by which a sinner is to get the opinion of the pundits for the atonement of his sins. The sinner is not to communicate direct with the body of pundits, but must have an intermediary, appointed by the pundits, to whom he should divulge his sin. The intermediary is to bring books, open them and place them before the pundits. The pundits should then consult among themselves and give their verdict. The verdict is written down by the intermediary and made over to the sinner for a fee, which is distributed amongst the pundits concerned. Rādhāmohana Gosvāmī of Śānti-pura in Bengal, a friend of Colebrooke, wrote a work on *prāyaścitta* which is to be found in 2541. There is no sin for which a *prāyaścitta* cannot be given, but the fruitful source of income of the pundits was the sin of killing a cow. And a MS. in the present collection gives direction how the opinion of the pundits for the atonement of this sin is to be drafted.

13. KARMA-VIPĀKA. 2552-2573.

Karma-Vipāka or fruition of good or bad deeds done in one life, in another. This is purely a subject of Hindu culture because Hindus are the only people who believe in the infinite succession of births and deaths. If an act does not fructify in a man's present life, they believe, it will fructify in another, so they have prepared a register of these deeds and their consequences in future life. We do not hear of Karma-vipāka in the Vedas, but they are very much in evidence in the *paurāṇika* period. The works on which the present section is based are called interlocutions, between Bharata and Śakuntalā, between Bhṛgu, Bharata and Śakuntalā, between Sūrya and Aruṇa, between Nārada and Ambarīṣa, between Brahmā and Nārāyaṇa and so on. But the most popular work on this subject is by Śātātapa. The oldest work by a human

author is Sāra-saṃgraha-karma-vipāka by the son of Kanhāra, a Nāgar brāhmaṇa in Gujarat based on a previous work by Mūlajī-nṛpati. The work was composed in 1484 A.D. One of the most popular nibandhas on the subject is 'Smṛti-mahārṇava' by Viśveśvar Bhaṭṭa, under the patronage of Māndhātā, son of the well-known Madana-pāla, rājā of Kāṣṭhā, which Dr. Jolly in his lectures identified with Dig-nagar in the Bharata-pura territory. Nīla-kaṇtha's son Śaṃkara wrote an extensive work on the subject in the middle of 17th century. A little earlier was written Karma-vipāka by Dina-kara, grandson of the Jagat-guru. At the end of the century Anūpa Siṃha, Rājā of Bikaner, compiled another extensive work on the subject under the title of Karma-vipāka-candrikā probably with the help of Nāgojī Bhaṭṭa. The manuscript seems to be the draft of the author, because it has so many corrections, emendations, additional slips and scorings through. It contains a long geneology of Anūpa Siṃha, from the sun, through the kings of Kanauj, Jodhpur and Bikaner to himself.

14. ŚĀNTI. 2574-2633.

Śānti is propitiation of offended deities mainly astrological deities. The oldest work in this section is Ugraratha Śānti No. 2574. Ugraratha is the name of the death-deity when it happens in the sixtieth year of a man's life. He is very terrible and any one desirous of avoiding his jaws must propitiate him. The work is a Śaiva one and it is based on Śaunaka, that is, on the Atharva-veda. Māhārājā Sir Candra Samsher Jang Bahādur Rāṇā performed the Śānti in the year 1922 when he entered his sixtieth year. Śaṣṭi-pūrti-sānti (2575) is to be performed on the completion of the sixtieth year. Death in the 70th year is called Bhīma-ratha, he is to be propitiated at the entry of the 70th year of a man's life.

Adbhuta-sāgara by Vallāla Sena, the best known Sena king of Bengal, was left unfinished by its author but was finished by his son Lakṣmaṇa Sena. The paṇḍita who assisted him in the completion of the work seems to be Śrī-nivāsa. It treats of the propitiation of deities in portents and omens. An abstract of this work by Paṇḍita-rāja Śrī-pati of Mithilā is found in No. 2578. No. 2580, Adbhuta-sāra-saṃgraha, is by Nava-dvīpa, a scion of the Nityānanda family of Khardā, near Calcutta. Bidhān-mālā by Nṛ-siṃha Bhaṭṭa and its commentary, probably, by Viśva-nātha son of Hari was composed in Virāṭa-nagara in the Jaya-pura territory, Śānti-sāra by the well-known Dinakara Bhaṭṭa, Śānti-Sarvasva by Śiva-nārāyaṇa, Śānti-kalpa-dīpikā, Śānti-ratna by Kamalākar Bhaṭṭa, Nakṣatra-kaṣṭāvali by Bhaṭṭoji Dīkṣita, are some of the works written in the 17th century. They treat of propitiation of pestilence, plague, possession by ghosts, fever, pests and so forth. Daśa-mukha-koṭi-homa-prayoga and Daśa-koṭi-homa-paddhati, No. 2602 and 2603 are written by Deva-bhadra, belonging to the well-known Pāṭhaka family of Benares who hailed from Nāgara in Gujarat, at the request of Bala-bhadra the rājā of Benares, the immediate predecessor of Chait Siṃha. These homas, are for the propitiation of planetary deities. The Ajuta homa or throwing into the fire ten thousand burnt offerings is the prakṛti or the original form of this sacrifice, it has two modifications, one of 100,000 and the other of 10,000,000 offerings. Propitiations used to be offered when a building was commenced, when the foundation stone was laid, when a well was dug, when a child was born in the asterism of Jyēṣṭhā, when a girl first menstruated in an inauspicious moment, when a cow calved, when a child was born in the asterism of Aśleṣā, when there was any decease whatsoever, when there was an eclipse, when a child was born in the asterism of

Mūlā, when a pigeon or an owl fell on the roof of a house, when a man was under the influence of an inauspicious planet, when a woman suffered from menstrual pains, or when birth took place in the second, seventh and twelvth day of the moon.

15. JYOTIṢA AS APPLIED TO SMṚTI. 2634-2827.

This section treats of elementary principles of Jyotiṣa as applied to Smṛti. This Jyotiṣa is to be differentiated from Astronomy, Astrology, and Horoscopy, the three recognised divisions of Jyotiṣa. The works described in Nos. 2634 to 2638 are attributed to Vaṣiṣṭha, Garga and Vṛhaspati, they point out the auspicious moments for religious ceremonies. Then come the Vivāha-pāṭala of the Cūḍā-ratna of Varāha-mihira and its revision by Bhoja Deva, the King of Mālava. Next is Śuddhi-dīpikā, a work of Bengal School, by Śrī-nivāsa of the Mahintā gāi of the Rāḍīya brāhmaṇas of Bengal. One of Śrī-nivāsa's works entitled Gaṇita-cintāmaṇi was composed in 1158 A.D. The dīpikā has many commentaries, one by Govindānanda was composed in early 16th century. Another by Kṛṣṇānanda, perhaps later in the same century. Then come Karma-prakāśa by Śrī-nātha perhaps a little earlier.

Tithi-viveka by Padma-nābha Upādhyāya forming a part of Kāla-viveka by Yogīśvara seems to be a much older work. Yogīśvara and Padma-nābha seem to have flourished at Benares, before the Muhammadan conquest and written works on Jyotiṣa as applied to smṛti in coloboration. They quote only old ṛṣis and none of the commentators or code-makers. Jimūta-vāhana comes next, he has a complete code entitled Dharma-ratna of which one book is Kāla-viveka, on Jyotiṣa as applied to smṛti. He must have flourished at the end of the eleventh century,

as the work has been published in Bibl. Ind. with a preface discussing his chronology, we need not go into it again. Tri-vikrama wrote hundred verses about Jyotiṣa as applied to smṛti, perhaps before the Muhammadan conquest. Its commentary by Gopī-nātha is to be found in 2654. Our manuscript of this commentary is dated Sam 1690=1634 A.D. Kālādarśa by Āditya Bhaṭṭa is a rare and authoritative work, it quotes Smṛti-candrikā and is quoted by Mādhava and therefore the author must come between these two. Our manuscript of Tithi-nirṇaya by Ananta Bhaṭṭa is dated 1385 A.D. the age of the author may be inferred from this fact. He quotes the purāṇas and he quotes Hari-hara, the commentator of Pāraskara, and none of the nibandha-kāras. There seems to have been a work named Kāla-nirṇaya of an unknown writer which was amplified by Rāma-candra Ācārya of the Andhra country in Kāla-nirṇaya-dīpikā, in 1243 A.D., according to Colebrooke. Rāma-candra's son, Nṛsiṃha, commented on the dīpikā under the title of Vivaraṇa. These three belonged to the Andhra school. Of the Maithila School we have the following works: Samaya-pradīpa by Śrī-datta in the 13th century, and Kṛtya-ratnākara and Tithi-nirṇaya by Caṇḍeśvara in the fourteenth. Caṇḍeśvara in his Kṛtya-ratnākara takes the credit of driving away the ancient Solar dynasty of kings from Nepal and of worshipping Paśu-pati by touching him with his own hand, of making great gifts, of donating many flourishing villages to Brāhmaṇas, of excavating a big tank in Simarāma-pura, the capital of Mithilā.

Mādhavī kārīkā, No. 2664, by the great Mādhavācārya at the end of the 14th century represents the Draviḍa school with its numerous commentaries. One of these commentaries is by Rāma-candra Bhaṭṭa of the Om-tāt

sat family, who were said to have been the Gurus of the Vidyā-nagara Kings. Jyotiḥ-sāra-sāgara by Kīrti-kara, Tithi-nirṇaya-sāra by Madana-pāla, Vyavahāra-samuccaya by Upādhyāya Śrī-pati, Smṛti-sāra-saṁgraha by Viśva-nātha seem to belong to the fourteenth century or earlier in different parts of Northern India. Nakṣatra-samuccaya by the son of Lalla-varāha seems to be a part of a bigger work named Ratna-koṣa. A manuscript of it is copied in 1513 A.D. Kāma-kriḍā-vivāha-paṭāl in 60 ślokaś is by Janārdana who belonged to the Audicya Brāhmaṇas of Gujarat. Indra-datta Upādhyāya wrote a commentary entitled Dīdhiti on Jyotiṣa-ratna-mālā by Śrī-pati Bhaṭṭa. The Dīdhiti is represented in No. 2680, in which Indra-datta is said to be the son of Lāla-maṇi and Khemā-vatī, grandson of Mahana-lāla, and great-grand-son of Murali-dhara of the Garga gotra and Sukula family. Deva-dāsa Miśra, son of Nāma-deva, grandson of Arjuna wrote Deva-dāsa-prakāśa; the family belonged to Gotama gotra and Mālavi denomination. The author kept Āvasathica fire. Hari-harācārya's Samaya-pradīpa was composed in 1559 according to Rajendralal, in 1560 according to Aufrecht. It is written in the interest of those who without studying Jyotiṣa wish to apply its principles to Smṛti. Vācas-pati Miśra's Varṣa-kṛtyaṁ was written about the end of the 15th century or the beginning of the 16th. Prauḍa-Pratāpa-mārtanda by Gaja-pati Pratāpa-Rudra, King of Orissa was written at the beginning of the 16th century. He is there represented as the Lord of Chola-maṇḍala=Caramaṇḍal coast, of Karnāṭa with a revenue of nine crores, of Gul-burga, and of Gauḍa. Govindānanda Kavikaṅkaṇācārya was a Draviḍa Brāhmaṇa settled in the District of Bankura in Bengal. He wrote a comprehensive work entitled Kriyā-kaumudī of which Dāna-kriyā and Varṣa-kriyā are represented in Nos. 2691 and 2692. No. 2693, by Puruṣottama

gives a calendar of festivals of the Vallabha sect of Vaiṣṇavas; Braja-rāja wrote an earlier work and the present author made an improvement on it.

In the Bharadvāja gotra was born the Audīcya brāhmaṇa, named Janārdana, an expert in vedic sacrifices. His son was Āditya, his son, Rāṇaga. Rāṇaga's son Keśava wrote a work on the auspicious time for marriages entitled Vivāha-Vṛndā-vana, and his son Gaṇeśa wrote a commentary on it at Nandi-grāma on the western sea, in the year Śaka 1476 = 1554 A.D. Keśava also wrote on Lagna-śuddhi, 2494, in 18 verses. Another of Keśava's works is Vyavahāra-sāra, that is, Jyotiṣa as applied to Smṛti, in 200 verses. Gaṇeśa's pupil Mahādeva, wrote a work entitled Muhūrta-siddhi, in 90 verses. Nārāyaṇa Bhaṭṭa wrote a work entitled Muhūrta-mārtanda in 1572 A.D. and a commentary on it in 1573, A.D. In the commentary he describes himself as belonging to Kauṣika gotra and an inhabitant of the city of Tāpar and gives the names of four of his ancestors, the earliest of whom lived at the city of Sāsama-naur. The next work is Muhūrta-cintā-maṇi by Rāma Daivajña whose family hailed from Dharma-pura on the Narmadā. This work has many commentaries, one written by the author himself. The text and the commentaries are represented in Nos. 2701-2719. No. 2721 is Vyavahāra-camatkāra by Rūpa-nārāyaṇa, son Bhavānī-dāsa, son of Nātha-malla of the Bharadvāja gotra. It treats of the sacraments and other rites and was finished in Sam. 1637 = 1581 A.D. Mūhūrta-cūḍāmaṇi by Śiva Daivajña, son of Kṛṣṇa Daivajña, was written at Benares. The family derived their knowledge from Gaṇeśa, son of Keśava. Muhūrta-ratna by Iśvara-dāsa was completed in 1663 A.D. The author's father Keśava Śarmā obtained from Jahan-gir the title of Jyotiṣa-rāya by his success in astrological

predictions. The family hailed from the city of Kālañjara and were Kanaujia brāhmaṇas. Muhūrta-kalpa-druma by Viṭṭhala Dikṣita, Muhūrta-gaṇapati by Rāwal Gaṇapati are rare but authoritative works. Aufrecht says, that, the last named work was compiled in 1628; the author's father was patronised by Māna Simha. No. 2728 was written in 1620 A.D. by a nephew of Jagat-guru Nārāyaṇa Bhaṭṭa. About the same time were written the Tithi-nirṇaya by Bhaṭṭojī Dikṣita and many other works all mentioned in Nos. 2729-2736. The Tat-sat family who were the spiritual guides to the Kings of Vidyā-nagara were noted for their learning. In Sam 1705=1649 A.D. Rāma-candra of this family wrote the Kṛtya-ratnāvali, also the Kāla-nirṇaya-prakāśa. This family was connected by marriage with the family of the Bhaṭṭas in Benares. Nanda-panḍita of the Dharmādhikārī family of the Deccani brāhmaṇas at Benares wrote a complete digest of Hindu law entitled Smṛti-sindhu which is lost. But the portion treating of Jyotiṣa as applied to Smṛti, entitled Tattva-muktāvali, is represented in 2743, and its commentary by his son in 2744. In the country of the Gurjaras, there was a prosperous city called Śrī Sthala. Mālaḥit Bhaṭṭa of this place obtained from the Emperor of Delhi, the title of Vedāṅga-rāya. His son Nandikeśvara wrote a work entitled Gaṇaka-maṇḍana, or a decoration to the astrologers. It prescribes among other things the days auspicious for beginning the study of Persian.

Akbar was very much in difficulty when the fort of Āsira-gaḍa did not submit to him though the kingdom of Khān-deśa did. At that time Nṛ-simha, an astronomer did something to help him, and Akbar gave him the title of Jyotirvid-sarasa. Nṛ-simha's family hailed from Dalbha-pura on the western sea, but he settled at Benares. Nṛ-simha's

son Raghu-nātha wrote a work entitled Muhūrta-mālā at Benares, at a time when Aurungzeb had commenced his reign by defeating Dara Shah, Suja Shah and Murad Shah. The date is given as Sam 1717=1660 A.D. This work is accompanied with a commentary by Cintā-maṇi who wrote it in (Sam) 1718 i.e. 1661 A.D. Cintā-maṇi's family was connected with the family of Nīla-kaṇṭha who was the astrologer to Jehangir. Yaśavanta-bhāskara was written by Bhāskara under the patronage of Yaśovanta Siṃha, a prince of Bundelkhand in the third quarter of the 17th century. Muhūrta-darpaṇa by Lāla-maṇi was composed at Benares, at a time subsequent to 1601 A.D. the date of the composition of Muhūrta-cinta-maṇi which it quotes. Sat-kṛtya-muktāvalī by Raghu-nātha Sārva-bhauma Bhaṭṭā cāryya written under the patronage of Kāma-deva belongs to the Bengal School. A copy of this work is dated in Śaka 1573, i.e. 1651 A.D. Raghu-rāma, son of Jaya-rāma, son of Vaikuṇṭha, wrote a work on Kāla in prose at Belabat near Sihore in Gujarat. Mahā-deva-vit, the son of Kāla-jit, who had great influence in the Court of the Raja of Girnār, reduced the prose work in 116 verses in Vikrama year 1709. In the next year Raghu-rām wrote a commentary on the metrical version of his own work by Mahā-deva. This is Kāla-nirṇaya-siddhānta, No. 2756. Nos. 2756 to 2827 are modern School-books rarely exceeding thirty leaves. They treat generally of week-days, days of the moon, the asterisms, yoga and karaṇa. Some are treatises on single points, such as the auspicious times for marriages, for digging wells and for commencing homesteads and buildings. The last is called Vāstu and we have a number of works on that subject, the most notable of them is Vāstu Saukhya, by Todar Mall, the minister of Akbar. As I have said before, it is a part of Toḍalānanda, Toḍala Malla's encyclopedia of Sanskrit literature. The other

notable work is Kośalāgama (2822) on town-planning, building of houses, opening of doors, but all these topics are looked at from the point of view of an astrologer. Among the School-books great many belong to Bengal School.

16A. PŪJĀPĀṬHA 2828-2928A.

The oldest work, on the worship of Rāma, in this collection is Śrī-Rāma-paddhati, 2830. The author says, that though there were many incarnations of Viṣṇu, Rāma is not an incarnation but the totality of Brahma. But the standard work of Rāma-worship is Rāmārcana-candrikā by Ānanda-vana, a disciple of Mukunda-vana. It is in the form of a tantra divided into 5 patalas. It is based on Rāma-pūrva-tāpanī and Rāma-uttara-tāpanī upaniṣads and on some kalpas and saṃhitās of the nature of tantras. Śiva-lāla Pāṭhaka was a worshipper of Rāma at Benares. He wrote his Rāmārcana-sopāna, Rāma-saparyā-sopāna and Rāmārcanopayogi-samayāhnikam in the 19th century. They were written in the interest of the professors of White Yayur-veda. The last work was composed in Saṃ 1868=1812 A.D. No. 2881, prescribes the worship of Sugrīva and other monkeys along with Rāma-candra. Kāśī-natha also wrote on the worship of Rāma. He identifies Rāma with Brahma and prescribes a form of worship consistent with the theories of Śaṃkarācārya. No. 2884, prescribes a Tāntrika form of worship. No. 2886, collects mantras for the worship of Rāma. No. 2887 is Rāma-paṭṭābhiṣeka or the coronation of Rāma. This ceremony is generally performed after the recital of Rāmāyaṇa in a household. It is in fact an imitation of the coronation of Rāma. The next number prescribes the worship of Jānakī. Paṭila-paddhati, No. 2925, is also a liturgy for the worship of Rāma according to the doctrines of all the four sects of Vaiṣṇavas.

There are two processes of performing the Durgā-pūjā, one from the Nandikeśvara-purāṇa and the other from the Kālikā-purāṇa. The liturgy of Nandikeśvar-purāṇa is to be found in this collection in No. 2828 ; but in a very dilapidated condition. The oldest works by human authors, are Durgotsava-viveka by Śūla-pāṇi and a work on Durgotsava by Puruṣottama Deva, king of Orissa. But they are not in this collection. Vidyāpati's Durgā-bhakti-taraṅginī, No. 2838, deals with Durgotsava in full, commencing with the construction of the thatched roof for the Pūjā. The work was composed under orders of Dhīra-Simha Deva of Mithilā. Durgotsava-candrikā by Rāma-candra Deva, perhaps a Rājā of Purī, is another work on the same worship which praises very highly the mantra of 38 letters. Nos. 2899-2900 also treat of the worship of Durgā in Autumn. Durgā in the form of Anna-pūrnā in the spring season is dealt with in No. 2901. No. 2903-2907 treat of the recital of the Caṇḍī.

The worship of Gaṅgā is represented in this collection in No. 2839, Gaṅgā-vākyāvali, written by Vidyā-pati under the orders of Viśvāsa Devī, Rānī of Mithilā. It treats of the merits of visiting, saluting and worshipping the river Ganges and of bathing in it and making gifts on its banks to Brāhmaṇas in different holy spots.

Śiva-pūjā:—There are many works on the worship of Śiva, both in the form of a phallic emblem and also in the form of an icon. The Liṅgārcana-candrikā is written in imitation to Rāmārcana-candrikā, by Sadā-śiva, son of Gadā-dhara, son of Viṣṇu of the Daśa-putra family. Śivārcana-dīpikā is a voluminous compilation made subsequent to the age of Bhaṭṭojī and Kamalākara by an unknown author. Kāśi-nātha gives the liturgy of worship-

ping Śiva made of earth. He writes also a work on the merits of worshipping Śiva at dusk, on the 13th day of the moon. No. 2856 treats of the earthen image of Śiva according to Baudhāyana. Nos. 2857 to 2867 treat of the worship of the phallic emblem of Śiva made of earth. No. 2868, speaks of Śiva-pūjā irrespective of the phallic emblem. No. 2869, is a liturgy for worshipping the five faces of Śiva. No. 2870 is a liturgy for worshipping the Śiva image made of cow-dung.

Worship of Nṛ-siṃha is represented in this work by two MSS. 2871 and 2872. No. 2873 is Kṛṣṇārcana-cāṇḍrikā. The images of Kṛṣṇa may be made of gold, silver, copper, jems, stone, wood, iron, conch-shell, brass, bell-metal and white or sacrificial wood. In an index to the work there is given the various forms in which Kṛṣṇa may be worshipped. Kāśi-nātha's Kṛṣṇa-pūjā-taraṅgiṇī gives the liturgy of the worship of Kṛṣṇa; Nimānuja gives that of Gopāla. The cult of Gaṇeśa is represented by two MSS., No. 2872 by Kāśi-nātha and No. 2993 to avoid difficulties. The Sun cult is represented by two works 2894 and 95. The sun worship has now dwindled into a single offering at the beginning or at the end of every religious ceremony and the two works deal with such offering only, called Sūryārghya.

The liturgy of Śaṣṭhī, the goddess of facundity is represented in No. 2910; that of Tulaṣī is given in Nos. 2911 to 2916. No. 2918, invests the pippal tree with the holy thread of a brāhmaṇa. The seven ṛṣis Kaśyapa, Bharadvāja, Āṅgirā, Gautama, Vātsa, Parāśara and Māṇḍavya are worshipped in No. 2919. During the four rainy months Viṣṇu goes to sleep and during these months flies and insects become abundant; the Sannyāsīs take a vow on the

full moon day of Āṣāḍha, not to go abroad for fear of killing life and pass their time in worshipping Vyāsa. The process of this worship is given in Nos. 2921 and 2922.

If in a household, the husband and the wife do not agree and always quarrel, it is prescribed that they should make an image of Lakṣmī and Nārāyaṇa in gold and make it over to a Brāhmaṇa couple who do not quarrel. The process of this gift is given in Nos. 2926 and 27.

During the Muhammadan period the Sarayū-pāra country i.e. the tract of land north of Sarayū tried hard to maintain its independence with Gorakh-pur as its chief city. A Brahma-kṣatriya family ruled there for 13 generations; the 14th rājā was Jaya Siṃha. He became a Vaiṣṇava and he was an able ruler. He got manuscripts copied in golden letters and gave them away to Brāhmaṇas. He erected temples of Viṣṇu, planted gardens and orchards, excavated tanks and consecrated gold and silver images of Viṣṇu. He re-named Gorakh-pur as Nārāyaṇa-pura and with the help of pundits he wrote a work entitled Jaya-mādhava-mānasollāsa, which treats fully of the rites of the worshippers of Viṣṇu here named Joya-Mādhava.

There are a few works in this section, which treat generally of worship; one of them is Paribhāṣā by Mahā-mahopādhyāya Vardhamāna, son of the well-known Caṇḍeśvara. This Catalogue has two MSS. of Paribhāṣā, namely 2835 and 2836. It gives general rules of worship, as for instance, the rule that before all religious ceremonies the worshipper should bathe and so on.

Deva-pūjā-sāgara, 2843, by Bhaṭṭa Nārāyaṇa Āḍaḍe was composed in 1650 at Puṇā near the Gaṇapati temple

under the patronage of Śāhji, the father of Śivāji, and his family priest Bhaṭṭa Nārāyaṇa Ārcikara. It deals with general rules of worship. Jñāta-sāra-saṃgraha by Rāmānuja-dāsa lays down rules for the worship of the Rāmānuja Sect.

16B. VRATA OR VOW. 2929-3017.

Vratas are vows for worship at stated intervals continued for some years. Every time the worship is made, a story is told on the merits of the vow from some purāṇa, and on the last occasion a special worship with homa and other ceremonies is performed. The last ceremony is called udyāpana or the end. Of the works of a general character on vrata, we have Hemādri's big work called Vrata-khaṇḍa which has been published in the Bibl. Ind. series. In the present collection, the oldest of the general works on vrata is by Rudra-dhara, a Maithila brāhmaṇa belonging to the 14th century. Vratārka was written by Gadā-dhara Dikṣita, son of Cintā-maṇi Dikṣita. On the general rules for udyāpana or ending of vratas there are many works;—Vratodyāpana-kaumudī, 2974, by Śaṃkara son of Vallāla; Śāma-vedi-vrata-pratiṣṭhā-prayoga, 2976, by an unknown author; Vrata-pratiṣṭhā-paddhati, author unknown, 2977; Vratodyāpana-paddhati, 2978; Udyāpana-vidhi, 2979, and 2980. No. 2982 also treats of the same subject. The oldest treatise on an individual Vrata is, 2929, from the Śrī-kara-nibandha. Śrī-kara is an old writer quoted by Jimūta-vāhana in the eleventh century. But his nibandha has not yet been found. This fragment of his nibandha is therefore welcome. This vrata is performed on the eighth day of waning moon in the month of Bhādra. Kokilā-vrata is treated of in 2932 to 2933C. The sacred day for this vrata is the full moon day of Āṣāḍha. It is a worship of Gaurī, the consort of Mahādeva, in the form of a kokilā.

The worship is to continue for a month during which the worshipper should observe absolute continence, bathe every day, lie on the floor and be full of compassion to all creatures. The *kathā* relates to the conjugal fidelity of Śatrughna, King of Mathurā, to his wife Kirtimālā because she performed the *Kokilā-vrata*. *Ratha-pratiṣṭhā-paddhati*, 2934;—the car festival takes place in the second day of the waxing moon in the month of Āṣāḍha, the consecration of the car may be for all times or for a term of years. When it is for a term of years, it is called a *vrata*. *Vara-Lakṣmī* is worshipped in the second Friday in the month of Śrāvaṇa. Her *vrata* is given in 2935. *Vāmaṇa*, the sixth incarnation of Viṣṇu, is worshipped on the 12th day of the moon, in the month of Śrāvaṇa, 2936. On the day of the birth of Kṛṣṇa, the eighth day of the waning moon in the month of Bhādra, the worshipper has to fast day and night, without even a drop of water, 2937. *Gaṇeśa* is worshipped on the 4th day of the waxing moon in the month of Bhādra to ensure success in life, 2938. The seven ṛṣis are worshipped on the 5th day of the waxing moon in the month of Śrāvaṇa. The seven ṛṣis are Kaśyapa, Atri, Bharadvāja, Viśvāmitra, Gotam, Jamadagni and Vaśiṣṭha,—the seven great ṛṣis of the Ṛg-veda and seven of the eight ṛṣis who started the gotra system, 2939–41. *Haritālikā* is a favourite of Śiva, her name is variously explained, she is worshipped for the favour of Śiva and Gaurī. Her *vrata* in different forms is given 2942–2945. The sacred day of the *vrata* is the 3rd day of the waxing moon in the month of Bhādra. The offering of a piece of bread or *cāpāti* to the Sun on any day before the sixth day of the waxing moon in the month of Bhādra is prescribed in 2946, called *Ravi-roṭā-vrata*. The sacred day for the *Ananta-vrata* is the 14th day of the waxing moon in the month of Bhādra. Viṣṇu in the form of *Ananta* is worshipped for general

prosperity, the duration of the Vrata is 14 years, 2947–2950. The worship of Kārtika in the last day of the month of Kārtika is a vrata continuing for a term of years. The concluding ceremony is given in 2951. No. 2952 contains a number of vratas (1) plantain-vrata on the third day of the waxing moon in the month of Agra-hāyaṇa, continues for 12 months and then comes to an end. (2) Nāma-tr̥tiyā-vrata commences on the third day of the waning moon in the month of Agra-hāyaṇa and continues for a year. (3) Rasa-kalyāṇa-vrata begins in the month of Māgha and continues for a year (4) Lavaṇa-tr̥tiyā, on the 3rd of the waxing moon either in Vaiśākha or in Bhādra or in Māgh. In this way there are 14 Vratas in this manuscript. Budhāṣṭamī-vrata (2953) is to be performed on the eighth day of the waxing moon when the Sun is in the North hemisphere, (uttarāyaṇa) if it falls on a Wednesday. This is to be performed eight times and then comes the concluding ceremony. On the 14th day of the waning moon in the month of Māgha, Śiva is worshipped in different forms at the interval of three hours at night and the day is observed as a fast, this is called the Śiva-rātri. This is treated of in Nos. 2954–56. No. 2957 enjoins offering of lights to Bhīṣma. Varṣa-kṛtya-paddhati is a priest's manual containing directions for religious ceremonies for all the 12 months in the year. The fast on the eleventh day of the moon is treated in Nos. 2961–2963. Śāka-vrata, 2964, treats of the abstention from vegetables in the month of Śrāvaṇa. Bopa-deva explained the term Śāka as flowers, leaves, roots and fruits ; but the author includes 10 things in it, namely, root, leaf, shoot, tender shoot, tip, fruit, stem, skin, flower and cover. No. 2965 treats of a peculiar way of worshipping Śiva at the last hours of the day on the 13th day of the moon. No. 2966, treats of a vow to worship Gaṇeśa for removing difficulty. It is said that,

Yudiṣṭhira gained his victory because he performed this vrata, on the fourth day of the moon. The next work also treats of the worship of Gaṇeśa on the fourth day of the moon. Upāṅga-Lalitā-vrata is a worship of Lalitā, dressed in blue silk with golden colour, with a lotus seed in hand ever ready to grant boons to worshippers. Vaṭa-Sāvitṛī is the worship of Vaṭa tree and Sāvitṛī. Satya-Nārāyaṇa kathā is found in 2971-72. This is taken from a Muham-madan festival called Satya-pīra-pūjā. The Hindus have made the deity Satya-Nārāyaṇa and affiliated his liturgy to the Revā-khaṇḍa of the Śkanda-purāṇa. One of these works on Satya-Nārāyaṇa is composed by Vṛndā-vana, an inhabitant of Śyāmā-pura. He is a Sanādhya Brāhmaṇa whose home is Bundel-khund and the surrounding countries. The work was composed in 1925 (Sam)=1869 A.D. The inter-calary month is generally regarded as unholy but it is, in some quarters, regarded as sacred to the Sun, 2983. Sukha-rātrikā-kṛtya:—Sukha-ratri means the new moon day of Kārtika when people abandon themselves to pleasures, illuminate their houses and gamble. Nos. 2985 and 2986 contain a number of short tracts on vratas. No. 2989, treats of pouring ablutions of water and sesa-mum, to the manes. No. 2991 is on ablution, compiled by Vaidya-nātha Bhaḍa. No. 2992 gives rules for framing resolutions for religious ceremonies. The practice of branding the body with hot pieces of iron in the shape of conch-shell, discus, mace and lotus, the emblems of Viṣṇu, is treated of in 2995. The direction for drawing mystic diagrams are given in 2997 to 3001. No. 3002 gives directions for spinning the holy thread and of wearing it. Jala-yātrā-vidhi, No. 3003, quotes Vaśiṣṭha and says that no religious ceremony is successful unless the worshipper goes to the edge of the water in connection with it.

If a man is not heard of for twelve years and then comes home, he has to perform certain ceremonies, before he is allowed to be seen by his friends and relatives. This subject is treated of in 3003-3006. Kṛṣṇa Simha was the Rājā of Rāṇi Rāyapura. He had a pundit named Rāma-lāla, who wrote a work in support of image-worship basing his arguments on the Vedas, purāṇas and smṛtis, the work is called Mūrti-prakāśa. The Śāla-grāma stones come from the northern banks of the Gaṇḍakī on the southern slopes of the Himālayas. No. 3011 contains two works on the auspicious and inauspicious signs in these stones. The phallic emblems of Śiva, known as Vāṇa liṅgas, are obtained from the banks of the Narmadā. No. 3113 treats of the auspicious and inauspicious signs of these sacred stones. Puṣpāvali (3014.) by Śiva-lāla Pāṭhaka treats of the merits derived from offering different flowers to different deities. The next number is a work on the same subject by Mahāmahopādhyāya Rudra-dhara of Mithilā.

17. CASTES. 3018-3042.

The first work under this head is Traivarnika-dharma-nirṇaya i.e. the duties of the three castes by Rudra-candra Deva, Rājā of Kumāon, at the end of the 16th century. It derives its authority from the smṛtis and purāṇas. Ġaḡā Bhaṭṭa, during the middle of the 17th century, was a great authority on castes, his Jāti-viveka forms a part of Dinakaroddyota, a work written to perpetuate the name of his father. In number 3019, Ġaḡā Bhaṭṭa, says that Paraśu-rāma after killing Kārtta-vīryārjuna roamed over the whole earth to destroy the Kṣatriyas; at that time the wife of Candra Sena was in the family way. She hid herself in the hermitage of Dālva, but the inexorable Paraśu-rāma, came there to destroy the foetus. Dālva said that the boy, if born, will not be a Kṣātriya, but a Kāyastha.

The descendants of Candra Sena are known as Candrasenīya Kāyasthas.

Jāti-viveka, No. 3021, is a part of an extensive work entitled Varnāśrama-dharma-dīpa by Kṛṣṇa-govinda-panḍita. No. 3022 is also a work on the same subject by Nara-simha but it treats of mixed castes born of marriages, anuloma and pratiloma, i.e. in the proper and reverse order. Parabhū-prakaraṇam, No. 3023, gives an account of the attempt of the Parabhūs in the Marāṭha country to assume the holy thread and to be admitted to the system of clean castes. The attempt was first made by Bālājī, a Parabhū, who was the scribe to Śambhājī, son of Śivājī. This attempt failed. Another attempt was made by Govinda Rao, grandson of Bālājī, at the time of Rājā Sāhu, but this time Govinda Rao was fined two lākhs of Rupees, dismissed from his office and banished from the city of Satāra. The verdict of the Paṇḍitas was that the Parabhū was the illegitimate son of the widow of a Kāyastha. He was the worst of the Śūdras, with no caste duties except writing letters. Even a Śūdra should not take water from him or his progeny. The opinion of the Paṇḍitas is dated in the coronation era of Śivājī. The next three works by Vaidya-nātha Bhaṭṭa and Gopī-nātha are on the caste system, clean castes, mixed castes and unclean castes. Gopī-nātha's work gives us much information about castes which are not to be found in the ordinary works on caste system. Saṃgraha-sāraṃ, 3027, treats of geographical distribution of Brāhmaṇas. No. 3028 by Rāma-nārāyaṇācārya is a defence of the custom prevalent among the Sārasvata Brāhmaṇas of eating with the Kṣatriyas. The writer does not believe that the Nandas could extirpate the Kṣatriyas as given in the purāṇas, because even after the Nandas, there were Kṣatriya Kings like Vikramā-

ditya and scholars like Śāka-bandī who wrote Mnemonic verses on the Sūtras of Pāṇini ; so there *are* Kṣatriyas and the Sārsvata Brāhmaṇas are justified in eating with the Kṣatriyas. No. 3027 thinks that pure Brāhmaṇas are to be found only in the Deccan among the Brāhmaṇas professing the white Yayur-veda and no where else. No. 3030 discusses the question, if a Brāhmaṇa can enter the profession of medicine.

At the end of the last century some paṇḍitas of Benares, headed by Tārācaraṇa, gave an opinion that the Kāyasthas were Kṣatriyas. This created a great agitation and several tracts and opinions were published by paṇḍitas who held the opposite view. This controversy is represented in Nos. 3034 3036, 3038 and 3039. Vamśī-dhara-paṇḍita gave an opinion that there are no Kṣatriyas in the Kali era and therefore there should be no eating with the so called Kṣatriyas. There is an opinion dated Sam 1900 that the Śāka-dvipī brāhmaṇas are to be fed as genuine Brāhmaṇas at Śrādhs.

18. YATI-DHARMA, MONASTIC LIFE. 3042A-3073.

The oldest work in this section is Naimittika-kriyā-nusandhānam by Brahma Sambhu, composed in the Śaka year 860=938 A.D. It is a smṛti work written for the use of Śaiva sects, specially of the Matta-mayūra-vamśa. It has five chapters, initiation, training, striving for emancipation, funeral ceremony and śrāddha. Yati-dharma-saṃgraha by Viśveśvara Sarasvatī quotes another work Yati-dharma-samuccaya, five times in his work, it deals with the following topics, namely, the qualification of the yatis, initiation, taking of the staff, the duties at the death of a yati, his obsequial rite, and the merit of honouring a yati. The yatis should live by mādhuḥkarī, i.e. begging small

quantities of food from many persons like the bee from many flowers, it will be unlawful to live otherwise. Nārāyaṇa-vali is prescribed as a penance for those who live otherwise. Sannyāsīs should never eat in a Śrāddha. The principle duty of one who has renounced the world, is the interpretation of the great sayings of the Upaniṣads. A yati should consider the whole world to be one Brahma (Sec. Nos. 3043-3046). Nos. 3047 and 3048 are abstracts of the previous works, in verse, one containing 263 and the other 246 verses. Sapta-sūtram is a short work on the initiation of a Sannyāsī. The seven Sūtras contain all the duties of a Sannyāsī from his application for Sannyāsa to the end of his life. It is attributed to Śaṅkarācārya. No. 3054 speaks of a fifth stage of a Brāhmaṇa's life in which he throws away his staff, his water-pot and even his cloth. A man suffering from serious illness may renounce the world by a very short process by pronouncing the Praiṣa mantra. This short process is given in Ātura-Sannyāsa. No. 3056, treats of the rules of conduct of a Sannyāsī. Sannyāsa-dīpikā by Saccidānandāśram, a disciple of Nṛ-siṃhāśrama, (3057), Parama haṃsa-yati-saṃskāra-paddhati by Ānanda-tīrtha, son of Janārdana Bhaṭṭa, are manuals for the performance of religious rites by the Sannyāsīs. Paryāñkāṣauca-vidhiḥ is a ceremony of cleansing with mud and water, the knees, legs, ankles and soles of the feet of a visiting yati. Yati-vallābhā by Viśva-karman, yati-dharma-saṃgrah, anonymous, treat of the duties of yatis. Sannyāsa-vidhiḥ by Viśva-nātha Bhaṭṭa says that, a man may renounce the world whenever he is convinced of the evanescent character of the world. He may be a student, he may be a house-holder or a forester, he may be engaged in sacrifices or may not be engaged in sacrifices, he may have finished his student life or may not have done so, he may have quenched

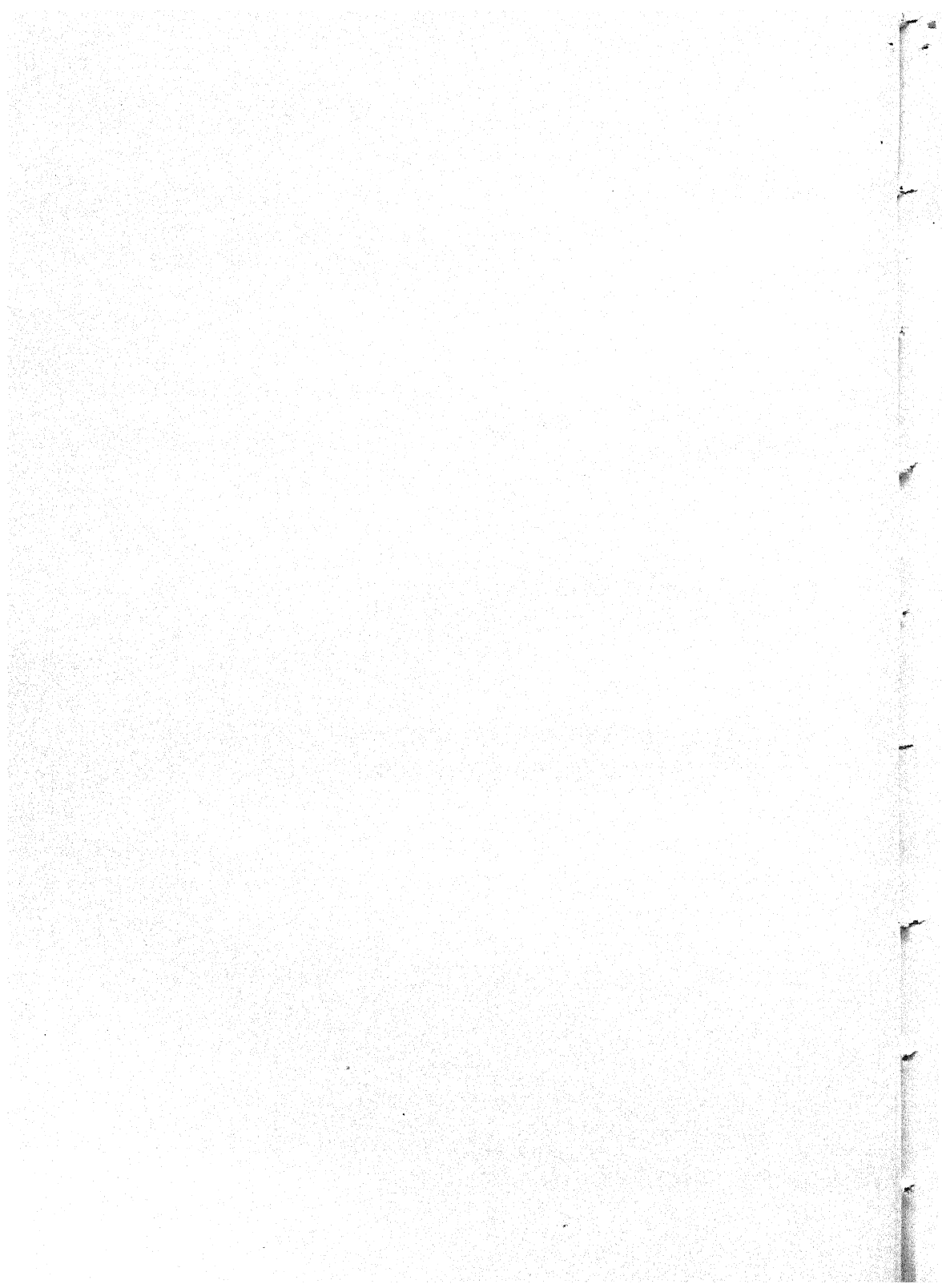
his sacrificial fire or may not have a fire at all. A Brāhmaṇa alone is entitled to renounce the world. The author has an extensive work known as yati-saṃskāra-prayoga, this is only a shorter rescension of that work. Yati-bhūṣaṇi on the same subject is by Rāmānanda Tīrtha who was the court paṇḍita of the Kṛṣṇa-nagara Rāja family in Bengal, in the beginning of the 18th century, but he renounced the world and has written more than hundred short works on all conceivable subjects in Sanskrit, not excluding music and other fine arts. Vira-Siṃha-saṃskāra-prakāśa by Nīla-kaṇṭha, No. 3047, is a manual of Śaiva Saṃnyāsa. The author is not the Nīla-kaṇṭha of the Mayūkhas, nor is the Vira Siṃha, the king of Bundelkhanda. The author is an inhabitant of Benares, his father is Viṭṭhala and his family title is Viḍa. Yati-saṃskāra-vidhiḥ, 3071, treats of the funeral rites of Yatis, they are either to be buried or thrown into the waters of the Narmadā or of the Ganges; no Śrāddha is necessary for them. On the 12th day of his death Nārāyaṇa is to be worshipped in the form of Nārāyaṇa-vali. The rest of the section treats of the same subject.

19. MISCELLANEOUS. 3074–3077.

The works in this section are chiefly concerned with proper and improper food, things to be avoided in the Kali era and so on.

SYNOPSIS OF CONTENTS.

<i>Subject</i>	<i>Page</i>	<i>Subject</i>	<i>Page</i>
Original Smṛtis	1	Pratiṣṭhā, Consecration or dedi-	
Complete Codes of Law ..	49	cation	521
Comprehensive works on Sacred		Prāyaścitta	576
Law	208	Karma-vipāka	599
Āhnikā, or the daily duties of a		Śānti	619
Brāhmaṇa	348	Jyotiṣa as applied to Smṛti ..	668
Marriage	364	Pūjā-pāṭha	836
Aśauca	369	Vrata	927
Śrāddha	398	Castes	996
Vyavahāra or Civil Law ..	450	Yati-dharma	1015
Dāna	465	Miscellaneous	1042
Tīrtha	491	Additions	1046
		Index	1051

DESCRIPTIVE CATALOGUE OF SANSKRIT MANUSCRIPTS.

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL, GOVERNMENT COLLECTION.

VOLUME III.

SMṚTI.

1846.

4503.

A copy of the collection of Samhitās brought out by Bhavānī Carāṇa Banerji in Pothi form, on country-made yellow paper, 16 × 5 inches.

(1)	अन्ति संहिता	Complete in	9	leaves.
(2)	विष्णु	„ „ „	30	„
(3)	हारीत	„ „ „	5	„
(4)	याज्ञवल्क्य	„ „ „	24	„
(5)	उशनस्	„ „ „	2	„
(6)	अङ्गिरः	„ „ „	3	„
(7)	यम	„ „ „	3	„
(8)	आपस्तम्ब	„ „ „	6	„
(9)	सम्बर्त्त	„ „ „	6	„
(10)	कात्यायन	„ „ „	12	„
(11)	बृहस्पति	„ „ „	2	„
(12)	पराशर	„ „ „	12	„
(13)	व्यास	„ „ „	6	„
(14)	शङ्ख	„ „ „	8	„
(15)	लिखित	„ „ „	3	„

- (16) दक्ष संहिता Complete in 5 leaves.
 (17) गौतम „ „ „ 9 „
 (18) शातातप „ „ „ 6 „
 (19) वशिष्ठ „ „ „ 11 „

1847.

10625. **आचारखंडः ।** *Ācāra Khaṇḍaḥ.*

(*From Gautama Sūtra.*)

Substance, foreign paper. $9\frac{3}{4} \times 5\frac{3}{4}$ inches. Folia, 8. Lines, 12 on a page. Extent in ślokaś, 216. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

This seems to be a part of Gautama Dharmaśāstra.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथाचारान् प्रवक्ष्यामि—

आचारास्तुभते धर्म्ममाचारास्तुभते धनम् । आचारादेव सुखं
 आचारादेव मोक्षं प्राप्नुयात् । उत्थाय पश्चिमे यामे शान्तमानसो
 विनिद्रः सति विशोधे + + + तत्र संस्थितः समौ प्राणापानौ
 धृत्वा दिवाकर्म समुत्थाप्य दिवाकरेण प्रोत्फुल्लिते पद्मे मानसं हंसं
 समाश्रयेदङ्गुलमात्रं पुरुषं परापरं ज्योति[तौ]रूपं समालोक्य ।
 etc., etc.

It ends :—

प्रातरुत्थाय यथोक्तमखिलं चरेत् एवं क्रियाकाण्डमाच(र्)रतो
 धर्म्मार्थकाममोक्षाणां सिद्धिर्भवति ।

Col. :—

इति गौतमसूत्रोक्ताचारखण्डानि समाप्तानि ।

1848.

3995. गौतमधर्मशास्त्रटीका मिताक्षरा ।

*A comm. on Gautama Dharmaśāstra, entitled Mitākṣarā.**By Haradatta.*

Substance, country-made paper. $14 \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 123. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 3,300. Character, Nāgara in a very modern hand. Appearance, fresh. Complete. Very corrupt.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

कथं कतकभरद्वाजौ व्यत्यस्य [मार्गं] जग्मतुः । वशिष्ठश्चाण्डाली-
मक्षमालां, प्रजापतिः स्वां दुहितरं ग [भृगु]रामेण पि[तुः]
वचनादविचारेण भातुः शिरश्चिन्नमित्यादि साहसमपि धमाय
[धर्माणां] स्थानमित्यादि (?)

See L 2396.

Colophon :—

इति श्रीहरदत्तकृतायां गौतमीयधर्मशास्त्रटीका मिताक्ष-
रायामष्टाविंशोऽध्यायः ।

Post Col. :—

संवत् १९ ।

1849.

8683. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 128. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 2,550. Character, Nāgara. Old. Incomplete.

Incomplete. The leaves in the MS. are 2, 7, 12-16, 18-26, 28-36, 39, 40, 42-66, 71-144.

1850.

1365. वशिष्ठसूत्रम् । *Vasiṣṭha Sūtram.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 40. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Date, Sam. 1550. Appearance, old. Complete.

For a description of the work see I.O. Catal. No. 1253. 913.

Printed several times in India and Europe and translated in the Sacred Books of the East.

Post Col. :—

संवत् १५५० वर्षे पौषवदि सोमे जोसौ पाराशरेण आत्म-
पठनार्थं लिखितम् ।

Vasiṣṭha seems to have composed an entire Kalpa Sūtra, the Dharma section only of which has yet been found out. Bühler places it in the eighth century B.C.

1851.

656. मानवधर्मशास्त्रम् । *Mānava Dharmaśāstram.*

A palm leaf manuscript, noticed in L. 1165 in detail. It is dated Śaka 1453, and a facsimile of the last leaf is given facing the notice. R. Mitra gives a long list of readings in this MS. different from that published by Bhavāni Caran Banerji.

1852.

5218. *The Same.*

Substance, palm leaf. 14½ × 1¾ inches. Folia, 142. Lines, 5 on a page. Śaka 1462. Appearance, old and damaged. Character, Bengali. Appearance, old and badly damaged. Complete.

Last Colophon :—

इति मानवे धर्मशास्त्रे भृगुप्रोक्तायां संहितायां द्वादशोऽध्यायः ।

Post Colophon Statement :—

शुभमस्तु प्रकाश्याः १४६२ से ६३७ ॥
 तिथौ षष्ठां शुक्रवारे सम्पूर्णा चापि पुस्तिका ।
 भुजे ऋतुवेदचन्द्रे शाके भासे च आषाढे ॥
 विलिखेद्रामचन्द्रेण सदा ग्रन्थावलोकना ।
 वरेन्द्रे [ति]ष्ठता तेन धर्म-सं + + + सदा ॥
 श्रीरस्तु लेखके । श्रीकृष्णचरणभ्यो नमः ।
 सिद्धिरस्तु क्रियारम्भे वृद्धिरस्तु धनागमे ।
 पुष्टिरस्तु शरीरे मे शान्तिरस्तु सदा गृहे ॥

1853.

4396. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. 19×4½ inches. Folia, 136.
 Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Ap-
 pearance, fresh. Complete. Written in a neat, clear hand.

Colophon :—

इति मानवे धर्मशास्त्रे भृगुप्रोक्तायां संहितायां द्वादशोऽध्यायः ।
 समाप्तैषा मनुसंहिता ।

Post Colophon :—

जातो ऽत्यन्तनिराविले द्विजकुले हर्थादिदेवो महान्
 जातस्तस्य सुतः सुधार्मिक इति श्रीरामदेवो वरः ।
 दुर्गाराम इति श्रिया गुणयुतस्तस्यात्मजो भूसुरो
 जातस्तत्र चतुर्धुरीण इति च श्रीविष्णुरामस्ततः ॥
 जातौ तस्य सुतौ सुधार्मिकवरौ ख्यातौ च भूमौतले
 राधानाथ इतोऽग्रजोऽनुजवरः श्रीप्राणनाथो द्विजः ।
 सप्तक्षौरपुरे पुरा निवसनं तस्यापि चेत् साम्प्रतं
 श्रेयोदञ्जिज[ग]त्यविचित्रटिनीतीरे च काशीपुरे ॥
 क्षिप्रं मानवसंहिता जनहिता तस्याज्ञया मुद्रिता
 वंद्यघटौकुलोद्भूतभवानौचरणाश्रमिणा ।

1854.

4535. *The Same.*

A copy of Bhavānī Carana Banerjee's printed edition of Manusamhitā with Kullūka Bhaṭṭa's commentary.

1855.

5231. *The Same.*

With Kullūka Bhaṭṭa's commentary.

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 165. In Tripāṭha form. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

Last Colophon :—

इति मानवे धर्मशास्त्रे भृगुप्रोक्तायां संहितायां द्वादशोऽध्यायः ।

Post Colophon Statement :—

वसुविद्युविधिमेऽब्दे (?) मेषगे पद्मिनीशे

नखमितकुजघस्त्रे मानवग्रन्थमेतत् ।

द्विमगिरितनुजायाः पादपद्मं विचिन्त्य

स्म लिखति पठनाय श्रीयुतः कान्तिशर्मा ॥

There is also an index to the work in 12 pages, going up to the 82nd leaf of the manuscript.

Last Colophon of the commentary :—

इति वारेन्द्रनन्दनावासौय-भट्ट-दिवाकरात्मज-श्रीमत्कूलकभट्ट-

विरचितायां मन्वर्थमुक्तावल्यां मनुवृत्तौ द्वादशोऽध्यायः ।

इति श्रीकूलकभट्टविरचिता मन्वर्थमुक्तावली समाप्ता ।

1856.

4543. *The Same.*

With Kullūka Bhaṭṭa's commentary.

Substance, country-made paper. $16 \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 92 + 240. Lines, 7, 8 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1719. Appearance, fresh. The text is complete in 92 leaves and the commentary in 240. Separately paged.

Post Colophon Statement to the text :—

शकाब्दादि १७१६ । ६ । १५ । २ ।

Post Colophon Statement to the commentary :—

शकाब्दादि १७१६ । ११ । ३ । ३२ ।

1857.

4418. *The Same.*

With Kullūka Bhaṭṭa's commentary.

Substance, country-made yellow paper. $15\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 264. In Tripāṭha form. Character, Bengali. Printed in Pothi form. Incomplete at the end.

1858.

4516. *The Same.*

With Kullūka Bhaṭṭa's commentary.

Substance, country-made yellow paper. $19\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 264. In Tripāṭha form. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

Bhavānī C. Banerji's edition of Manusamhitā printed in Pothi form.

1859.

4502. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. $16 \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 265. In Tripāṭha form. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

A copy of the edition brought out by Bhavānī Carāṇa Banerji, in Pothi form, in Śaka वेदवाग्वाङ्महिमांशु 1754.

1860.

4466. *The Same.*

With Kullūka Bhaṭṭa's commentary.

Substance, country-made yellow paper. $15\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 264. In Tripāṭha form. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete at the end. Up to the verse 123 of the 12th chapter.

Printed in Pothi form.

1861.

1284. **मनुटीका ।** *Manuṭīkā.**A comm. on the Same.**By Medhātithi.*

The manuscript consists of 14 bundles.

(I). Contains the comm. on the third chapter. Complete in 54 leaves. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara. Appearance, old.

(II). Contains comm. on the fourth chapter. Complete in 50 leaves. Forty-seventh missing.

(III). Contains comm. on the fourth chapter. Complete in leaves from 212 to 260.

(IV). Comm. on the sixth. Complete in 23 leaves.

(V). Comm. on the eighth. Complete in 108 leaves

(VI). Comm. on the eighth. Complete in 183 leaves of which 32nd is missing.

(VII). Commentary on the ninth. Complete in 153 leaves.

(VIII). Comm. on the ninth. Incomplete at the beginning. Thirty-five leaves.

(IX). Comm. on the tenth. Complete in 19 leaves of which sixteenth is missing.

(X). Comm. on the eighth. Complete in 105 leaves of which 83rd and 84th are missing.

(XI). Comm. on the eleventh. Complete in 36 leaves.

(XII). Comm. on the eleventh. Incomplete at the end. Folia, 26.

(XIII). Comm. on the twelfth. Incomplete at the end. Folia, 18.

(XIV). Comm. on the tenth, eleventh and twelfth. Tenth complete in 27 leaves, eleventh in 59, and twelfth in 36 leaves. Dated Samvat 1826.

Post Colophon :—

संवत् १८२६ ।

This number contains a number of stray leaves also.

1862.

10574. सुखबोधिनी (मनुटीका) ।

Sukhabodhinī, a comm. on the same.

By Maṇirāma, son of Gaṅgārāma. A mere fragment.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 2-182, of which foll. 33-35, 39-163, 166-177, 179, 181 are missing. Lines, 7-9 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and repaired with transparent paper.

10B, इति श्रीमिश्रगङ्गारामात्मजदीक्षित-मणिरामकृतायां मन्वर्थबोधिन्यां मनुव्याख्यायां प्रथमोऽध्यायः ।

Last Col. :—

इति श्री० सुखबोधिन्यां मनुवृत्तौ द्वादशोऽध्यायः समाप्त-
श्चायं ग्रन्थः ।

It ends :—

आचारवान् भवति विहितानुष्ठाननिषिद्धवर्जनात् यथेष्टां
स्वर्गापवर्गरूपां १२६ ॥

1863.

8053. मानवौयन्यायशास्त्रम् (नारदप्रोक्तम्) ।

Mānavīya Nyāya-Sāstram. Attributed to Nārada.

The works of Nārada and Vṛhaspati are regarded as Vārttikas to Manu.

Substance, country-made paper. $12 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 4-44. Lines, 7 on a page. Character, modern Newāri. Dated, N.S. 1027. Appearance, fresh.

Copied from a defective MS., it begins and ends abruptly ; and leaves lacunæ in many places.

It is a good work on the administration of justice.

Topics :—

10B, ऋणादानप्रकरणम् ; 11A, उपनिधिं नाम विवादं समाप्तं (?) ; 12A, सम्भूयोत्थानं नाम विवादपदं समाप्तं ; 12B, दत्ताप्रदानिकं नाम विवादपदं समाप्तं ; 14B, शुश्रूषाभ्युपेतं नाम पंचमं व्यवहारपदं समाप्तं ; 15B, वेतनस्या नपाकर्म षष्ठ्यवहारपदं समाप्तं ; 16A, अस्वामिविक्रयो नाम द्विप्रभेदः सप्तम्यवहारपदं समाप्तं ; 18A, समयस्यानपाकर्म दशमं व्यवहारपदं समाप्तं ; 20B, क्षेत्रसौमाविवादपदं ; 30B, साहसं नाम विवादपदं समाप्तं ; 32B, द्यूतसमाह्वयं समाप्तं ; 39A, नारदप्रोक्तायां चौरप्रतिषेधं नाम प्रकरणं समाप्तं ; 44B, इति मानवे न्यायशास्त्रे नारदप्रोक्तायां संहितायां न्यायधर्म-पदानि समाप्तानि ।

Post Col. :—

शुभं संवत् १८८७ मि ज्येष्ठमासे कृष्णपक्षे द्वितीयातिथौ पूर्व-
भाद्रपदक्षत्रे इन्द्रयोगे बृहस्पतिवासरे मिथुनरासौ सवितरि
धनुरासिगते चन्द्रमसि एतद्दिने इदं प्रोक्तं सम्पुर्णं लिखितमिति ।

1864.

8054. **नारदधर्मशास्त्रम् ।** *Nārada-Dharma-Sāstram.*

Substance, Nepalese paper, white on one side and yellow on the other.
Lines, 7 on a page. Character, Nāgara in a Nepalese hand. Appearance,
fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीनारदीये धर्मशास्त्रे प्रकीर्णकं नाम व्यवहार-
पदमष्टादशं समाप्तं शुभं ।

Well known and often printed.

1865.

8598. बृहस्पतिप्रणीतं धर्मशास्त्रम् । *Dharma-Sāstram*
by *Vṛhaspati*.

Substance, country paper. $9 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 4. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 100, Character, Nāgara. Good. Complete.

Complete in four leaves. The scribe's name is Mahādeva.

Compare printed works.

1866.

9932. याज्ञवल्क्यस्मृतिः । *Yājñavalkya-Smṛtiḥ*.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 13. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

Often printed.

1867.

2770. *The Same*.

Substance, palm-leaf. $17 \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 57. Lines, 4 on a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1679. Appearance, old and mouse-eaten.

It begins from :—

त्रिः प्राश्नापो द्विरुन्मन्य सुखमेतान्युपस्पृशेत् ॥ इत्यादि ॥

Colophon :—

इति याज्ञवल्क्यौघे धर्मशास्त्रे ढतौयोऽध्यायः समाप्तः ।

Post Col. :—

नमो याज्ञवल्क्याय । शुभमस्तु शकाब्दाः १६७९ ।

मार्गे मासि सिते पक्षे दशम्यां शुक्रवासरे ।

ब्यालेखि गङ्गारामेण याज्ञवल्क्य + + + + ।

1868.

834. *A commentary on the same.**By Aparāditya Deva.*

For the manuscript see L. 1684.

Post Colophon Statement :—

ॐ श्रीशुभ संवत् १८६८ माघ शुति पूर्णदश्यां लिखितमिदम-
 परार्काख्यधर्मशास्त्रपुस्तकं श्रीकाशीरदेशे मया लालाभिधानकेषु
 पंडितविप्रसिंहश्रीरामकृष्णार्थमिति शिवम् ॥
 यादृशं पुस्तकं, etc.

This is a commentary on Yājñavalkya's Dharma-
 Śāstra by Aparāditya, King of Koṅkana, belonging to the
 Śilahāra family, which claimed their descent from the
 Vidyādharas. The author was a descendant of King
 Jīmūta-Vāhana whose altruistic story is given in the
 drama entitled Nāgānanda.

See Bhandarkar's History of the Deccan.

Aparāditya preceded Vijñāneśvara, a more celebrated
 commentator of Yājñavalkya.

1869.

8640. *The same commentary.*

Substance, country paper. $14\frac{1}{2} \times 6\frac{1}{2}$ inches. Folia, 537. Lines, 14 on
 a page. Extent in ślokas, 19,700. Character, Nāgara. Good. Com-
 plete.

Complete in 298 leaves and three chapters.

The last Colophon :—

इति श्रीविद्याधरवंशप्रभव-श्रीशिलहार-नरेन्द्रजोमूतवाहना-
 न्वयप्रसूत-श्रीमदपरादित्यदेवविरचिते याज्ञवल्क्यीय-धर्मशास्त्र-
 निबन्धे तृतीयोऽध्यायः ॥ समाप्तं याज्ञवल्क्यीयधर्मशास्त्रोऽयं
 सम्पूर्णः ॥

1870.

2757. मिताक्षरा ।

A commentary on Yājñavalkya-Smṛti by Vijñāneśvara.

For the MS. see L. 1979. It is a palm-leaf MS. dated L.S. 399=1513 A.D., containing the third chapter only. In leaf 46A, line sixth, it contains the name of Rāmācandra Bhaṭṭācārya Vācaspati, of Nadia as its owner.

श्रीरामचन्द्रभट्टाचार्यवाचस्पतीनां नवद्वीपवासिनां पुस्तकम् ।

1871.

2764. *The Same.**A commentary to Yājñavalkya-Smṛti by Vijñāneśvara.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 75 to 346. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1562. Appearance, old and discoloured.

The MS. has the first leaf marked 75 and contains the sections on Vyavahāra and Prāyaścitta. The first 74 leaves evidently contained the Ācāra section.

Vyavahāra begins :—

अभिषेकादिगुणयुक्तस्य प्रजापालनं परमो धर्मः तच्च दुष्ट-
निग्रहमन्तरेण न सम्भवतीत्यादि ।

Prāyaścitta begins :—

गृहस्थाश्रमिणां नित्या नैमित्तिका धर्मा उक्ताः, अभिषेकादि-
गुणयुक्तस्य गृहस्थविशेषस्य गुणधर्माश्च दर्शिता इत्यादि ।

The Post Colophon Statement :—

ॐ स्वस्ति संवत् १५६२ वर्षे श्राके १४२८ प्रवर्त्तमाने
उत्तरायणगते श्रीसूर्य्ये शिशिरर्तौ माघमासे कृष्णपक्षे ८ अष्टम्यां
तिथौ रविदिने अष्टौह कल्पवल्यां वास्तव्ये राजश्रीसिंघविजयराज्ये
दिसाबालज्ञातीयमहं पीतांबरकेणाध्ययनाय तथा च परोपकृतये

लिखितं । तत्रालिवास्तव्य-उदीच्यज्ञातीय-व्यासगोतमसुत-फांफाकेन
लिखितमिदं मिताक्षरं पुस्तकम् ।

ग्रन्थसंख्या आचाराध्याय २४००, व्यवहाराध्याय ४५००,
प्रायश्चित्ताध्याय ५००० । औरस्तु ॥

1872.

501. *The same commentary.*

*This is a mere fragment, containing a portion of the
third or Prāyaścittādhya.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{10}$ inches. Folia, 52 (there
are two paginations, one coming up to 38 and the other to 14). Lines,
10, 11 on a page. Extent in ślokas, 1,550. Character, Nāgara. Appearance,
tolerable.

1873.

826. (मिताक्षरा-व्यवहाराध्यायः) ।

The same commentary.

With the text.

Substance, country-made yellow paper. $15\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 114.
Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 3,192. Character, Bengali. Ap-
pearance, fresh. Incomplete at the end.

It begins thus :—

नमो विब्रविनायकाय ।

व्यवहारान् स्वयं पश्येत् सभ्यैः परिदृतोऽन्वहमिति ॥

व्यवहारान् नृपः पश्येद्विद्वद्भिर्ब्राह्मणैः सह ।

धर्म्मशास्त्रानुसारेण क्रोधलोभविवर्जितः ॥

अभिवेकादिगुणयुक्तस्य राज्ञः प्रजापालनं परमो धर्म्मः ।

+ + + + + ।

व्यवहारानिति अन्यविरोधेन स्वात्मसम्बन्धितया कथनं व्यवहारः ।

यथा कश्चिदिदं च न मदीयमिति कथयति अन्योऽपि तद्विरोधेन

मदीयमिति । तस्य अनेकविधत्वं दर्शयति बज्जवच्चेनेन । नृप
इति न क्षत्रियमात्रस्यायं धर्म्मः, अपितु प्रजापालने
ऽधिकृतस्यान्यस्यापि इति दर्शयति ।

1874.

5594. (प्रायश्चित्ताध्यायः) ।

The same commentary.

By Vijñāneśvara.

Substance, palm-leaf. 18×1½ inches. Folia, 86. Lines, 4, 5 on a page. Character Uḍiya about 200 years old. Appearance, fair. Complete.

Beg. :—

ॐ नमो गणेशाय ।

नत्वा देवं जगन्नाथं सर्वकारणकारणम् ।

लिख्यते याज्ञवल्क्योक्तप्रायश्चित्तस्य पद्धतिः ॥

Colophon :—

इति श्रीमत्यङ्गनाभभट्टोपाध्यायात्मजश्रीमत्परमहंसपरिव्राजका-
चार्यविज्ञानेश्वरव्रतौ याज्ञवल्क्यस्य मितान्तरायां वृत्तौ धर्म्मशास्त्रे
तृतीयोऽध्यायः ।

श्रीनारायणाय नमः ।

1875.

10924. मितान्तरा । (*Vyavahāra and Prāyaścitta.*)

The same commentary.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 124 (Vyavahāra). There is a mistake in the numbering of the leaves. The 49th leaf is marked 50 and so the mistake continues to the end)+152 (Prāyaścitta). Lines, 10 on a page. Character, modern Nāgara. Date, Samvat 1890. Appearance, fresh. Both the sections complete.

Colophon :—

I. इति याज्ञवल्क्यमुनिशास्त्रगताविवृतिर्न कस्यापि विहिता विदुषः ॥
प्रमिताक्षरा विपुलार्थवती परिषिञ्चति अवगयोरभृतं ॥

Post Colophon :—

समाप्तमिदं व्यवहारशास्त्रं संवत् १८८६ ।

II. इति श्रीभारद्वाज-पद्मनाभभट्टोपाध्यायात्मनस्य श्रीमत्परमहंसपरि-
ब्राजकविज्ञानेश्वरकस्य कृतौ ऋजुमिताक्षराख्यायां पञ्जिकायां याज्ञवल्क्यधर्म-
शास्त्रविवृतौ तृतीयोऽध्यायः समाप्तः ।

Post Col. :—

संवत् १८९० । यादृशं ।

1876.

8641. मिताक्षराविवृतिः (संस्काराध्यायः) ।

Mitākṣarāvivṛtiḥ, the Chapter on Saṃskāra only.

By Vaidyanātha Pāyagunde.

Substance, country paper. 12×4½ inches. Folia, 30. Lines, 14 on a page. Extent in ślokaś, 1,400. Character, Nāgara. Fresh. Complete.

Incomplete. Thirty leaves only.

It begins :—

श्रीलक्ष्मीरमणं नत्वा लक्ष्मीर्लक्ष्मींश्चिप्रमुः

खिरडामुद्गलापत्यगणेशपत्यक्षणाकः । १

महादेवः सुतस्तस्य वेदमूर्त्तिर्जटान्तवित्

श्रौतस्मार्त्तार्थनिपुणो दीक्षितो राजपूजितः ॥ २

पत्नी यस्यास्त्युमा रूपा साध्युमा तस्य कन्यका

पायगुंडोपाख्यवैद्यनाथपत्नी पतिव्रता ।

मिताक्षरायां विवृतिं तनुते सर्व्वसंविदे ॥ ३

1877.

8455B. मिताक्षराव्याख्या । *Mitākṣarāvyākhyā*.

(The section on Ācāra.)

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 2-318 and one after 318, not marked. Foll. 10, 11, 14, 15, 16, 70, 72-74, 143, 216-218, 221, 222, 234, 267, 282, 296-299, 301, 302, 312, 313, 315 and 316 are missing. Lines, 12, 13 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured, and repaired.

Many leaves are marked with the letters सि० व्या०. The leaf-marks in many leaves are lost in repairing and there are seven leaves which I fail to locate even tentatively.

It is from the following extract that the work seems to be a commentary on Mitākṣarā (probably by Pāyagunde).

2A. .... स्फुटार्यैर्मिताक्षरैः बज्जब्रीहिर्वाक्यमन्यपदार्थः ईदृशैकैः
विविच्यते स्मृत्यन्तरैकवाक्यतया सति सम्भवे आकांक्षापूरणा + + + + +
भ्यां तदसम्भवे सर्वथा + + धे विकल्पाभिधानेन च विशदयिष्यते ॥ तत्रानति
प्रसङ्गायाह याज्ञेति मननश्रीलेन याज्ञवल्क्याख्येन कथितं मयूरव्यं + + +
मुनित्वेनभाषणयोग्यता सूचिता तत्त्वस्याप्यतिप्रसक्तत्वादाह मुञ्जरिति वारं वारं
विश्वरूपाचार्यस्य विकटा अतिगहनार्था या उक्तयो व्याख्यानानि ताभिर्विस्तृतं
बज्जलीकृतं तथाच तद्व्याख्यातमेवाव्याख्यायत इति सूचितं एवं योगियाज्ञवल्क्य-
स्मृत्यव्याख्यानेपि न प्रतिज्ञाहानिरिति बोध्यं न चैवं तद्व्याख्यानस्वव्याख्यानयोर्वै-
लक्षण्याभावेपि बुधानां तत एव इष्टसिद्धा किमेतत्प्रयासेनात आह बालेति .....
..... अत आह याज्ञेति विशेषाप्रसिद्धेराह कश्चिदिति प्रश्नोत्तराभ्यां
रूप्यते रूपीक्रियते तत् प्रश्नोत्तरं रूपं यस्य तद्वा प्रश्नो मुनीनामुत्तरं याज्ञवल्क्यस्य
कथेति खल्लतपद्यसमूहरूपसंहितारूपेण खशिष्ठान् प्रतीति शेषः ।

It ends with Vṛṣotsarga, as directed by Āśvalāyana.

1878.

9279. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 76. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 3,040. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

This seems to be a commentary on a portion of Mitākṣarā, noticed by Dr. R. Mitter under No. 1979.

1879.

2979. बृहत्पाराशरः । *Bṛhat Pārāsara.*

Substance, country-made paper. 12½×5 inches. Folia, 98. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 3,000. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1863. Appearance, fresh. Complete in 12 chapters.

The last Colophon :—

इति श्रीबृह्मपाराशरे धर्मशास्त्रे सुव्रतप्रोक्तसंहितायां योगो-

पदेशो नाम द्वादशोऽध्यायः ।

But in all other colophons it is styled बृहत्.

The Post Colophon Statement :—

संवत् १८६३ ।

This is a complete code of laws for the guidance of the Hindus. For a complete description of the work, see L. 2294 and I.O. Catal. No. 1289.

This is put in the I.O. Catal. among the original institutes of law. But it rather partakes of the character of a Purāṇa, being a Śaṭ-saṃvāda or coming down through the interlocution of six or three sets of enquirers and teachers.

1880.

8685. बृहत्पाराशरधर्मशास्त्रम् । *Brhat-Parāsara-
Dharma-Śāstram*.

Substance, country paper. 11×5 inches. Folia, 72. Lines, 13 on a page. Extent in slokas, 3,300. Character, Nāgara. Old. Incomplete.

Incomplete. Fragmentary.

I.O. Vol. III, p. 372.

1881.

7833. *The Same.*

With a commentary.

Substance, country-made paper. 11½×5 inches. Folia, 13 by counting. Lines, 13 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

A mere fragment, containing one leaf, with no leaf-mark and five marked 6–11, one marked 27 and five at the end, the first of which is marked 31 and the last 40, the intermediate ones being without leaf-marks.

We have the following Colophon in 10A :—

इति बृहत्पाराशरीये धर्मशास्त्रे सुव्रतप्रोक्तायां षट्कर्मणि ज्ञानविधिः ।

1882.

8688. बृहत्पाराशरीयधर्मशास्त्रम् । *Vṛddha-Pārāsarīya-
Dharma-Śāstram*.

Substance, country paper. 11×4½ inches. Folia, 27–34 (wanting 32). By counting 7. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 56. Character, Nāgara. Old. Incomplete.

Fragmentary.

The Colophon in leaf 34 runs thus :—

इति बृहत्पाराशरीयधर्मशास्त्रे सुव्रतप्रोक्तायां संहितायां
देवपूजाविधिः ।

The Chapter on देवार्चन begins :—

देवार्चनमहं वक्ष्ये यदुक्तं मुनिभिः पुरा
वैदिकैरेव तन्मन्त्रैर्यस्य यैस्तस्य तैरपि । १
अर्चयन् वैदिकैर्मन्त्रैर्नानुग्रहमपेक्षते
वैदिकोऽनुग्रहस्तस्य किं वेदादधिकं परं । २
ब्रह्माणां वैधसेर्मन्त्रैर्विष्णुं स्वैः शङ्करं स्वकैः
अन्यानपि तथा देवान् अर्चयन् निजमन्त्रकैः ॥ ३
मन्त्रन्यासं पुरा कृत्वा स्वदेहे देवतासु च
गायत्र्योत्कारन्यस्ताङ्गः पूजयेद्विष्णुमव्ययं । ४ ।

1883.

10730. पराशरधर्मशास्त्रम् । *Parāśara-Dharma-Sāstram.*

Substance, palm-leaf. 22×2 inches. Folia, 8. Lines, 9 on a page.
Character, Newari. Date, N.S. 263=1143 A.D. Appearance, old and dis-
coloured. Complete.

Last Colophon :—

पराशरधर्मशास्त्रे द्वादशोऽध्यायः ।

Post Colophon :—

समाप्तं चेदं पराशरं धर्मशास्त्रमिति । संवत् २६३ श्रीभौमा-
र्जुनस्य ।

Beginning :—

अथा [तो] हिमश्रैलाग्रे देवदासवनाश्रये ।
व्यासमेकाग्रमासीनं ऋषिं पृच्छन्ति धार्मिकम् ॥
मानुषाणां हितं धर्मं वर्त्तमानकलौ युगे ।
श्रौचाचारं यथाशक्ति वद सत्यवतीसुत ॥
श्रुत्वा च ऋषिवाक्यानि व्यासः शिशुर्कासन्निभः ।
प्रत्युवाच महातेजाः श्रुतिस्मृतिविशारदः ॥
यद्यहं सर्वतत्त्वज्ञस्तथापि न ब्रवीम्यहं ।
पृच्छामि पितरं स्वीयमिति व्यासः स्थितो मुनिः ॥

ततश्च ऋषयः सर्वे धर्मतत्त्वार्थकांक्षिणः ।

ऋषिं व्यासं पुरस्कृत्य गता बदरिकाम्भ्रमं ॥, etc., etc.

This being the oldest MS. known of the work, it would be interesting to compare it with the current editions.

Along with these is a fragment of a palm-leaf MS. of a Smṛti work marked in letter numerals 100-102, one palm-leaf marked 8 in the same script, and three others, one of which is in Maithila script.

1884.

8627. *The Same.*

Substance, country paper. 11×5 inches. Folia, 11. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Good. Incomplete.

Eleven leaves only.

1885.

11006. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 25. Lines, 11-14 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Date, Samvat 1881. Complete.

Last Colophon :—

इति श्रीपाराशरे धर्मशास्त्रे सकलप्रायश्चित्तनिर्णयो नाम
द्वादशोऽध्यायः ।

Post Colophon :—

सं ५६२ (?) ॥ संवत् १८८१ मार्ग शुक्लपक्ष दशमी १० बुधवार ।

1886.

8686. **पराशरमाधवः ।** *Parāśara-Mādhavaḥ.*

Substance, country paper. 12×5 inches. Folia, 155. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 6,200. Character, Nāgara. Old. Incomplete.

Incomplete. Leaves 1-50 of the third chapter.

Printed in Bibl. Ind. Series.

1887.

2428. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{4} \times 5\frac{1}{4}$ inches. Folia, 8. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. A mere fragment.

Begins :—

पराशरमाधवे अथ रहस्यप्रायश्चित्तानि अभिधीयन्ते ।

6A. इति रहस्यप्रायश्चित्तम् । संवत् १९० (?)

महाभारते ।

The MS. ends :—

ये नास्तिका निष्क्रियाश्च गुरुशास्त्रातिलघिनः ।

अधर्मज्ञा गताचारास्ते भवन्ति गतायुषः । श्लो १३६ ।

1888.

1895. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 40. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. The second chapter only.

Col. :—

इति श्रीमहाराजाधिराजपरमवैदिकमार्गप्रवर्त्तक-श्रीवौर-
वृक्षभूपालसाम्राज्यधुरंधरस्य माधवामात्यस्य कृतौ पराशरस्मृति-
व्याख्यायां माधवीयायां द्वितीयोऽध्यायः ।

The whole of the work has been printed in Bibl. Ind.

1889.

877.

पराशरस्मृतिः ।

विनायकपण्डितकृत-विद्वन्मनोहराख्य-टीकासहिता ।

The same with a commentary by Vināyaka Paṇḍita.

For the manuscript see L. 1793.

The commentator is also known by the name of Nanda Paṇḍita, and is the son of Dharmādhikārī Rāma Paṇḍita.

Nanda Paṇḍita professes to base his commentary entirely on that by Mādhavācārya.

माधवाचार्यनिर्दिष्टाख्यामार्गानुसारिणः ।

स्खलनेऽपि न मे दोषः परप्रत्ययगामिनः ॥

Post Col. :—

शुभमस्तु सर्वजगतां कल्याणमस्तु यजमनः लेखकः ॥

1890.

9207. यमस्मृतिः । *Yama-Smṛtiḥ*.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 6. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 130. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

See Infra, No. 1901, p. 28.

It begins :—

ॐ नमः श्रीस्मृत्याय ।

असृणु उवाच ।

प्रतिग्रहघनो विप्रो वदन्त्येवं महर्षयः ।

अथान्ये च नरकगतिं कथमेतदसंशयं ॥ १ ॥

प्रतिग्रहे गृहीते तु कां गतिं तु द्विजो ब्रजेत् ।

कथं वा नरकान्मुच्येत्तन्मे ब्रूहि यथायथं ॥ २ ॥

आदित्य उवाच ।

प्रतिग्रहः काश्यपेय मध्वास्त्रादौ विषोपमः ।

ब्राह्मणस्य भवेत् पापं दाता धर्मेण पूज्यते । ३ ॥

जपो होमस्तपोदानं स्वाध्यायादि कृतं शुभं ।

दातुः प्रयच्छते विप्रो ऽतो न स्वर्गम[व]प्नुयात् । ४ ॥

तारनाय गृहीता तु प्रायश्चित्तं समाचरेत् ।

स्वधर्मो नश्यते विप्रे प्रायश्चित्तमकुर्वति । ५ ॥

प्रतिग्रहो ब्राह्मणस्य विद्वांसो मे जपेत्ततः (?)
 यथा देवाः प्रयच्छन्ति खान् लोकान् पूजिता नरैः । ६ ॥
 एवं विप्रोपि लोकानां पूजया सम्ययच्छतः ॥
 एतदर्थं च विद्वद्भ्यो देयं दानं च यत्नतः । ७ ॥
 अन्वेद्यान्वेद्य सततं आत्मनः शुभमिच्छता
 यथा पुण्यं शुभं कश्चिदन्वेद्यान्वेद्य यत्नतः । ८ ॥

It ends :—

एवं तत्पापतो मुच्येदन्यथा नरकां व्रजेत्
 वैतरणीं प्रतिगृह्णन्ते तव दण्डमहाभयं । ९६ ।
 वैतरणीं निमज्जेत यावदाहृतसंज्ञवं
 रक्तोदपूयमांसाद्यैर्वसेत् कल्पत्रयं नरः । ९७ ।
 अनुग्रहं स्वस्य तस्मात् शास्त्रोक्तविधिनाचरेत्
 प्राजापत्यत्रयं कुर्यादथवा श्रुतभोजनं । ९८ ।
 जपेद्वासस्य वामीय शिवसङ्कल्पमेव च
 रथन्तरं वामदेवमुच्यते तेन किल्बिषात् । ९९ ।
 द्विरणकासमन्वितः ॥ विन्यते यः स पापाच्च न स पापेन
 लिप्यते ।

Colophon :—

इति यमप्रणीता स्मृतिः समाप्ता ।

Different from the I.O. Manuscript, Vol. III, p. 389A, No. 1329.

But it is the same as Aruṇa Smṛti No. 1901 below.

1891.

1357. यमस्मृतिः ।

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 10. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 200. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

There are two separate works going under the name of Yama Smṛti. This is a short work on expiation. For

another see I.O. Catal. No. 1329, the extent of which is 99 ślokas.

Beginning :—

सुखासीनं यमं दृष्ट्वा पृच्छन्ति स्म महर्षयः ।
 प्रायश्चित्तविधिं सम्यग् वक्तुमर्हस्यशेषतः ॥
 श्रुत्वा महर्षिवाक्यानि ध्यात्वा चैव यमोऽब्रवीत् ।
 षडंगवन्ववहिता विप्राः प्रायश्चित्तविधिं शुभम् ॥

End :—

आमन्त्रितानां विप्राणां ज्ञातानां तु विशेषतः ।
 विघ्नमाचरते यस्तु[त]माज्जर्ब्रक्ष्णघातकम् ॥

Colophon :—

इति धर्मशास्त्रे यामीस्मृतिः समाप्तं शुभम् ॥

1892.

1154. *The Same.*

(पूर्वोक्तयमस्मृतितोविभिन्नमेतत् पुस्तकम्) ।

Substance, country-made paper. $11 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 14. Lines, 6 to 9 on a page. Extent in ślokas, 260. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Several times printed.

Colophon :—

इति धर्मशास्त्रे यच्चमोऽध्यायः ॥ ५ ॥ यमस्मृतिः सम्पूर्णा ॥

1893.

1366. शातातपस्मृतिः । *Śātātapa Smṛtiḥ.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 7. Lines, 10, to 16 on a page. Extent in ślokas, 160. Character, Nāgara. Appearance, oldish. Complete.

The manuscript is written in two different hands ; the first four leaves are in a neat, small hand and generally

correct; the last three leaves are in a large and clumsy hand and very incorrect.

Many different works go under the name of Śātātapa Smṛti. See Cat. Cat., Vol. I. The present work agrees generally with I.O. Catal. No. 1361, p. 398. But the number of verses here, after the last prose portion, are not 139 as in I.O., but are 140. The last verse agrees, but not the last but one.

1894.

1152. व्यासस्मृतिः । *Vyāsa-Smṛtiḥ*.

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 14. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 280. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

Ofen printed.

1895.

1358. हारौतस्मृतिः । *Hārīta-Smṛtiḥ*.

Substance, country-made paper. $11 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 23. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Nāgara. Appearance, old. The first leaf is missing.

One of the twenty original institutes of law, printed in Calcutta, and described in I.O. Catal. No. 1372 and Bik. 394.

1896.

1203. *The Same*.

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 84. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1888. Appearance, fresh. Complete in eight chapters.

Post Col. :—

संवत् १८८८ । शुभमस्तु ॥

Eight chapters.

1897.

2507. बुधस्मृतिः । *Budha-Smṛtiḥ*.

For the manuscript and the work see L. 2671. The whole of the text is given in Cs. Vol. II, No. 25.

Post Col. :—

श्रीरामार्पणमस्तु ॥ ग्रन्थसंख्या २५ प्रलोक ॥

1898.

10143. *The Same*.

Substance, foolscap paper. $8\frac{1}{4} \times 4$ inches. Folia, 2. Lines, 4 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

An original text of the Smṛtis. See L. 2671.

1899.

8353. पुलस्त्यस्मृतिः । *Pulastya-Smṛtiḥ*.

Substance, Srirampore paper. $10 \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 3. Lines, 6 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति पुलस्त्यप्रोक्तं धर्मशास्त्रं समाप्तम् ।

Post Col. :—

मालवी शिवनारायणस्यो विजयतेतरां श्रीत्रिलोचनेश्वराय नमः ।

Printed in Calcutta.

1900.

8350. व्याघ्रपादस्मृतिः । *Vyāghrapāda-Smṛtiḥ*.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 11-17. Lines, 12 on a page. Extent in slokas, 500. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured.

End :—

प्रणम्य शिरसा श्रीमदग्निष्टोमफलैः सह ।
व्याघ्रपादेन व्याख्यातं धर्मशास्त्रोत्तमोत्तमम् ॥

Col. :—

इति व्याघ्रपादस्मृतिः समाप्ता ।

1901.

8339. अरुणस्मृतिः । *Arūṇa Smṛtiḥ.*

Substance, foolscap paper. $10\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 8. Lines, 12 on a page. Character, modern Nāgara. Date, S. 1960. Appearance, fresh. A fragment.

In the form of a dialogue between Arūṇa and Āditya.

This is the same work as noticed in No. 1890.

Beg. :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अरुणोवाच ।

प्रतिग्रहधनो विप्रो वदन्त्येवं महर्षयः ।
अन्ये च नरकगतिं कथमेतदसंग्रयं ॥
प्रतिग्रहे गृहीते तु कां गतिं तु द्विजो ब्रजेत् ।
कथं वा नरकान्मुच्येत् तन्मे ब्रूहि यथातथं ॥

आदित्य उवाच ।

प्रतिग्रहः काश्यपेय मध्वास्त्रादो विप्रोपमः ।
ब्राह्मणाय भवेन्नित्यं दाता धर्मैरा युज्यते ॥

Colophon :—

इति श्री अरुणस्मृतीये धर्मशास्त्रे अरुणस्मृत्यसंवादे प्रतिग्रह-
प्रायश्चित्तनिर्णयो नाम प्रथमोऽध्यायः ।

Post Col. :—

श्रीमद्विक्रमवत्सरेण शुभगे खलपंकभूमिर्मिते (?)
वर्षे राक्षसनाम्नि मास पञ्चमे शुक्ले यमे भास्करे ।

श्रीकालीचरणात्मजेन सुधिया रघुनाथरामेण यत्
तेनेदं लिखितं स्वपाणिकमलेनाग्र्यं हि अरुणस्युतौ ॥

1902.

8198. **भारद्वाजसंहिता ।** *Bhāradvāja-Saṁhitā.*

Substance, country-made paper. $11\frac{3}{4} \times 5\frac{3}{4}$ inches. Folia, 5-22. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara. Date, Śaṁvat 1876. Appearance, old and discoloured.

There are two batches of leaves :—

I. 5-11, and II. 12-22. Although the leaf-marks are consecutive, there is a considerable gap between the two batches.

It is a Vaiṣṇava work inculcating faith and devotion and giving rules of devotional observances. For a full description of the work see L. 2819.

I.

11B, इति श्रीभारद्वाजसंहितायां न्यासोपदेशः प्रथमोऽध्यायः—

अथानुकूल्यमुख्यानि प्रपत्यङ्गानि(?) विस्तरात् ।

धर्माणां तद्विरुद्धानां स्वरूपं च निबोधत ॥

इति द्वितीयोऽध्यायः—

अथ स्वधर्म्मनिरतः प्राज्ञो भक्तः सुलक्षणः ।

तत्स्वेवाभिरतो ह्येव प्रपन्नः सिद्धिमाप्नुयात् ॥ १ ॥

यथाहं विहितैस्तैस्तैः संस्कारैः संस्कृतः क्रमात् ।

स यथात्मा गुणोपेतस्तानि तानि व्रतानि च ॥ २ ॥

ध्यात्वा नारायणं देवमादौ कर्म्मण्यशेषतः ।

तस्यै—Here ends fol. 11.

II.

Fol. 12 begins with the last half of a śloka marked

26. कालेनेकान्त्यमाप्नोति नरो विगतकल्मषः ।

13A, इति श्रीभारद्वाजसंहितायां परिशिष्टे प्रथमोऽध्यायः ; 17A,
• द्वितीयोऽध्यायः ; 19B, तृतीयोऽध्यायः ; (Last Col.) • चतुर्थोऽध्यायः ।

Post Col. :—

सं १८७६ मार्गशीर्षशुक्लपक्षस्य त्रयोदश्यां ।

1903.

1163. वशिष्ठस्मृतिः । *Vaṣiṣṭha-Smṛtiḥ*.

Substance, country-made paper. $12 \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 38. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1140. Character, Nāgara. Date, Sam. 1903. Appearance, fresh. Complete.

On religious duties enjoined on the Vaiṣṇavas.

For a description of the work see I.O. Catal. No. 1339.

Post Colophon :—

संवत् १९०३ ।

1904.

1046. आपस्तम्बीयधर्मशास्त्रम् or आपस्तम्बस्मृतिः ।

Āpastambīya-Dharma-Śāstra or Āpastamba-Smṛtiḥ.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 7. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

A comprehensive work on expiation, complete in ten chapters, of the Āpastamba School of Black Yajūr Veda.

For the beginning and end see I.O. Cat. 1313.

Col. :—

इति आपस्तम्बीये दशमोऽध्यायः ।

समाप्तश्चेदमापस्तम्बप्रोक्तधर्मशास्त्रम् ॥ शमस्तु ॥

1905.

3039. चतुर्विंशतिमतम् । *Caturviṃśatimatam*.

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 28. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1815. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति चतुर्विंशतिमुनिप्रोक्तं स्मृतिसारं समाप्तम् ।

The Post Colophon Statement :—

संवत् १८१५ मीः काः शुः वः १४ ।

For the beginning and the end of the work, see Bik. p. 369.

The work gives an analysis of the views of the twenty-four Ṛṣis of old who are renowned for their works on Hindu law, embracing the three sections of Ācāra, Prāyaścitta and Śrāddha, in 544 verses of the anuṣṭubh metre. The MS. does not give the colophons of the topics treated of in the work.

The earliest quotation is in Smṛti-Candrikā of Devanna Bhaṭṭa, see I.O. Catal. No. 1373, p. 405.

1906.

8079. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. 11×5 inches. Folia, 34. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

अग्रेणोपाय नमः ॥

मनुना याज्ञवल्क्येन विश्वामित्रेण चात्रिणा ।

विष्णुना च वशिष्ठेन व्यासेनोशनसा तथा ॥

आपस्तम्बेन वत्सेन हारीतगुरुनारदैः ।

पराशरेण मार्गेण गौतमेन यमेन च ॥

बौधायनेन दक्षेण शङ्खेनाङ्गिरसा तथा ।

प्रातातपेन सांख्येन सम्बर्त्तेन तथैव च ॥

चतुर्विंशतिभिः शास्त्रं दृष्टं लोकहिते रतैः ।

ये (?) धर्म्मरक्षणाध्याय संक्षेपेण महात्मभिः ॥ ४ ॥

एतज् ज्ञात्वा द्विजः शीघ्रं धर्मं स्मरति नित्यशः ।
 तस्मात् सर्वप्रयत्नेन शास्त्रमेतदुदीरयेत् ॥
 सर्व्वीक्षने नमस्कृत्य ब्रह्मणेऽमिततेजसे ।
 धर्म्मनूचुस्त्रिवेदोक्तान् स्वर्गादिफलदायकान् ॥
 वर्णानामाश्रमाणां च आचारकथनं शुभं ।
 सर्व्वेषामेव धर्म्माणां शौचं पृथ्वं विधीयते ॥

There are 522 ślokas only.

End :—

सर्व्वीचारो गोगुरुब्राह्मणानां
 देवादीनां मुच्यते सर्व्वपापैः ।
 विद्यावित्तं पुत्रपौत्रादियुक्तः
 पञ्चान्मोक्षं गच्छते प्राश्रयतं यत् ॥
 मनवे याज्ञवल्क्याय विश्वामित्राय चात्रिणे ।
 ... ..
 ... ..
 चतुर्विंशति संख्येभ्यो मुनिभ्यस्तु नमोनमः ।

Col. :—

इति चतुर्विंशतिमुनिभिः प्रोक्तं चतुर्विंशतिमतस्युतिः समाप्ता ।

1907.

10044. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 36, most of which are written in a modern hand. But foll. marked 2, 15, 16, 28-36 are of an old MS., dated S. 1592. Character, Nāgara. Lines, 6 on a page. Complete.

Beg. :—

मनुना याज्ञवल्क्येन विश्वामित्रेण चात्रिणा ।
 विष्णुना च वशिष्ठेन व्यासेनोशनसा तथा ॥ १ ॥
 आपस्तम्बेन वत्सेन हारौतगुरुनारदैः ।
 पाराशरेण गार्गेया गौतमेन यमेन च ॥ २ ॥

बौधायनेन दक्षेण शङ्खेनाङ्गिरसा तथा ।
 प्रातातपेन साङ्ख्येन सम्बर्त्तेन तथैव च ॥ ३ ॥
 चतुर्विंशतिभिः प्रास्त्रं दृष्टं लोकहिते रतैः ।
 ये(?) धर्मरक्षणार्थाय संक्षेपेण महात्मभिः ॥ ४ ॥

Colophon :—

इति चतुर्विंशतिमतं धर्मप्रास्त्रं समाप्तं ।

Post Colophon :—

शुभमस्तु संवत् १५६२ समये कुआर सुदि परीत्वा मङ्गलवारे
 लिखितं पुस्तकं धर्मदासेन । शुभमस्तु ॥ लिखावतं प्रयाग-
 दासेन पुस्तकं । दुर्गादेयै नमः ।

Three lines more in a different hand, containing quotations.

1908.

8625. *The Same.*

Substance, country paper. 11×5 inches. Folia, 17. Lines, 12 on a page. Extent in slokas, 600. Character, Nāgara. Dated, Sam. 1698. Good. Complete.

Complete in 17 leaves and 546 verses.

Copied in Samvat 1698 वरवर्षे फाल्गुणवदि अमावास्यां रविवासरौ
 अद्येहकलम्भावास्तथं आभ्यन्तरभटमेवाङ्गीज्ञातीय च० भट० रामजीसुतद्वारका-
 दास लघितं ।

It begins :—

मनुना याज्ञवल्क्येन विश्वामित्रेण चात्रिणा ।
 विष्णुणा च वशिष्ठेन व्यासेनोशनसा तथा ॥
 आपस्तम्बेन वत्सेन हारीतगुरुनारदैः ।
 पाराशरेण गार्ग्येण गौतमेन यमेन च ॥
 प्रातातपेन साङ्ख्येन सम्बर्त्तेन तथैव च ।
 बौधायनेन दक्षेण शङ्खेनाङ्गिरसा तथा ॥

चतुर्विंशतिभिः शास्त्रं दृष्टं लोकहिते रतैः ।
 धर्मसंरक्षणार्थाय सन्दीपेण महात्मभिः ॥
 एतद् ज्ञात्वा द्विजः शीघ्रं धर्मं स्मरति तत्त्वतः
 तस्मात् सर्वप्रयत्नेन शास्त्रमेतदुदौरयेत् ॥
 सर्वात्मने नमस्कृत्य ब्रह्मणेऽमिततेजसे ।
 धर्मानूयस्त्रिवेदोक्तान् स्वर्गादिफलदायकान् ॥
 वर्णानामाश्रमाणाञ्च व्याचारकथनं शुभं ।
 सर्वेषामेव धर्माणां शीघ्रं पूर्वं विधीयते ॥

1909.

3038. चतुर्विंशतिमतव्याख्या । *A comm. on the same.*

By Bhaṭṭoji Dīkṣita.

For the manuscript and the work see L 4023. The number of the leaves of the manuscript is 58 and not 114 as given by Rājendralāla. The MS. contains the commentary on the Ācāra section only of Caturvimśatimūnimata or shorter, Caturvimśatinata.

The Post Colophon Statement :—

संवत् १८६५ शाक १७३० भाद्र कृष्ण द्वितीयायां सौरौ
 परिपूर्तिं पुस्तकमगमत् ॥ सीतारामाभ्यां नमः ।

1910.

10478. *The Same.*

(आचारकाण्डम्)

By Bhaṭṭoji Dīkṣita.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 88 of which the first seven are missing. Lines, 8 on a page. Extent in ślokaś, 1,144. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured and old.

Colophon :—

इति श्रीपदवाक्यप्रमाणाब्धिपारंगम-श्रीभट्टोजीभट्ट-विरचिते
चतुर्विंशतिसूतिव्याख्याने आचारकाण्डं संपूर्णम् ॥

1911.

10011. The Same.

(आह्निककाण्डम्) ।

Substance, country-made paper. 10 × 4 $\frac{1}{2}$ inches. Folia, 62. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 1,550. Character, Nāgara. Date, Samvat 1769. Appearance, old and discoloured. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथाह्निकं लिख्यते ।

तत्र माधवीये कूर्मपुराणे ।

ब्राह्मे मुहूर्त्ते चोत्थाय धर्ममर्थं विचिन्तयेत् ।

कायक्लेशं तदद्भुतं(?) ध्यायौत परमेश्वरम् ॥

सूर्योदयात् प्राक् अर्द्धप्रहरे द्वौ मुहूर्त्तौ तत्र आद्यो ब्राह्मः[:](॥)

द्वितीयो रौद्रः । तदुक्तं विष्णुपुराणे ।

रात्रिः पश्चिमयामस्य मुहूर्त्तो यस्तृतीयकः ।

स ब्राह्म(॥) इति विज्ञेयो विहितः स्वप्रबोधने ॥ इति ।

तत्र खापे प्रायश्चित्तमुक्तं स्मृतिचन्द्रिकायां-

ब्राह्मे मुहूर्त्ते या निद्रा सा पुण्यक्षयकारिणी ।

तां करोति च यो मोहात् पादकञ्चेण शुध्यति ॥

तत्र चित्तनियममर्थविशेषं दर्शयति विष्णुः ॥

उत्थायोत्थाय बोद्धव्यं किमद्य मुहूर्तं कृतं ।

दत्तं वा दापितं वापि वाक् सत्या चापि भाषिता ॥, etc., etc.

End :—

एवं निरूपितस्याह्निकस्य करणे श्रेयोऽकरणे प्रत्यवायः ।

तदुक्तं कूर्मपुराणे

इत्येदखिलं प्रोक्तं अहन्यहनि वै मया ।
 ब्राह्मणानां + + कृत्यमपवर्गफलप्रदम् ॥
 नास्तिक्यादथ चालस्याद्ब्राह्मणो न करोति यः ।
 स याति नरकान् घोरान् कालयोनौ प्रजायते ।
 नान्यो विमुक्तये पंथा मुक्ताऽऽश्रमविधिं स्वकम् ॥
 तस्मात् कर्माणि कुर्वीत तुल्ये परमेष्ठिनः ॥ इति ।

Colophon :—

इति श्रीलक्ष्मीधरसूत्रेः सूनुना भट्टोजीदीक्षितकृतचतुर्विंशति-
 मतव्याख्यायामाह्निकं समाप्तं ॥

Post Colophon :—

संवत् १७६६ शुभकृतनामसंवत्सरे आश्विनकृष्णसप्तम्यायां तद्दिने
 पुस्तकं लिखितं समाप्तः ॥

1912.

842. *The Same.*

(**आइकाण्डम्**) ।

For the MS. see L. 1701.

This is a fragment of the commentary on Caturvimṣāti-
 munimata, by Bhaṭṭojī Dikṣita.

This fragment comprises the commentary on the
 third section, i.e. on Śrāddha.

The authorities consulted are :—

1A, ब्रह्माण्डपुराणम् । विष्णुधर्मोत्तरे । शृङ्गः । आदित्यपुराणम् । देवलः ।
 व्यासः । याज्ञवल्क्यः । 2A, पद्मपुराणम् । विज्ञानेश्वरस्तु । मनुः । 2B, स्मृत्यन्तरे ।
 हेमाद्रौ । याज्ञवल्क्यः । रुद्रवशिष्ठः । 3A, शृङ्गः । देवलः । विष्णुधर्मोत्तरे ।
 3B, याज्ञवल्क्यः । शौनकः । रुद्रमनुः । रुद्रहन्मनुः । 4A, आदिपुराणे ।
 ब्रह्माण्डपुराणे । इति माधवः । 4B, देवलः । माधवादयः । नागरखण्डे । 5A,
 सुमन्तुः । गर्गः । रुद्रगर्गः । 5B, भट्टः । हेमाद्रिकाराः । पुलस्त्यवचनात् ।
 मरीचिः । 6A, हेमाद्रिः । मनुः । ब्राह्मे । याज्ञवल्क्यः । समन्तुः । 6B, मनुः ।

हेमाद्रौ पुराणवचनम् । व्यासः । 7A, यमः । शतातपः । बृहस्पतिः । मरीचिः
 भविष्यपुराणे । 7B, मरीचिः । अत्रिः । हेमाद्रिः । देवस्वामिमाधवपारिजात-
 कारप्रभृतयः । 8A, ऋष्यशृङ्गः । देवलः । हारौतः । 8B, हेमाद्रिमतं पारि-
 जातादौ । 9A, याज्ञवल्क्यः । बृहत्पराशरः । पाद्म । पराशरः । बृहद्शतातपः ।
 9B, हेमाद्रिः । 10A, कालादर्शः । कात्यायनः । 10B, विष्णुपुराणे । अत्रिः ।
 देवलः । याज्ञवल्क्यः । शुद्धवचनम् । 11A, मात्स्ये । अत्रिः । वायवीये । आदित्य-
 पुराणे । व्यासः । माधवः । मार्कण्डेयपुराणे । मरीचिः । मार्कण्डेयः । 11B,
 देवलः । भविष्यपुराणम् । माधवः । हारौतः । मार्कण्डेयः । 12A, अत्रिः ।
 मार्कण्डेयपुराणे । यमः । आद्रमात्स्ये । 12B, मनुः । शतातपः । बौधायनः ।
 मात्स्ये । आदित्यपुराणे । मरीचिः । 13A, यमः । ब्रह्माण्डे । याज्ञवल्क्यः ।
 13B, माधवः । शुद्धः । बृहद्वसिष्ठः । याज्ञवल्क्यः । मात्स्ये । 14A, याज्ञवल्क्यः ।
 गार्ग्यः । 14B, आश्वलायनः । प्रचेताः । शौनकः । 15A, ब्रह्मपुराणे । शौनकः ।
 पैठीनसिः । 15B, याज्ञवल्क्यः । मार्कण्डेयः । स्मृतिचन्द्रिका । हेमाद्रिः । 16A,
 स्मृत्यर्थसारे । 16B, शौनकः । मनुः । 17A, पारस्करः । जमदग्निः । 17B,
 वायुपुराणम् । देवलः । विष्णुधर्मोत्तरे । मात्स्ये । 18A, याज्ञवल्क्यः । देवलः ।
 बृहस्पतिः । माधवीये । पारिजाते । बृहद्शतातपः । 18B, स्मृतिसंग्रहे ।
 शतातपः । मरीचिः । 19A, कात्यायनेन । 19B, याज्ञवल्क्यः । अङ्गिराः ।
 आश्वलायनः । 20A, पैठीनसिः । गालवः । गार्ग्यः । बौधायनः । भविष्यपुराणम् ।
 सुमन्तुः । 20B, भविष्यपुराणम् । व्याघ्रः । बृहद्वसिष्ठः । पैठीनसिः । कार्ष्ण-
 जिनिः । 21A, याज्ञवल्क्यः । कात्यायनः । 21B, मनुः । उग्रनाः । 22A,
 शतातपः । वशिष्ठः । बृहद्शतातपः । 22B, ब्रह्मपुराणे । हेमाद्रिपारिजातादि-
 निबन्धेषु ॥

1913.

2144. *The Same.*

(प्रायश्चित्तकाण्डम् or प्रायश्चित्तप्रकरणम्) ।

Of Caturvimsatimūnimata.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Leaves 39. Lines,
 9 on a page. Extent in ślokaś, 850. Character, Nāgara. Date, Śaṃvat
 1868. Appearance, fresh.

Name of the work :—

In the colophon it is called प्रायश्चित्तप्रकरणम् but on the left hand upper corner of every leaf there are the two letters प्रा० का० which is an abbreviation of प्रायश्चित्तकाण्डम्। The leaves are marked from 1 to 39. But the Uriya pandit through whose hand the manuscript seems to have passed, has changed the pagination in a different ink and in big figures in order to make it a continuation of No. 2143. The first leaf he has marked 39, 40, 41. The second he has marked 42 and so on.

There is no मङ्गलाचरण in this manuscript. It seems to begin at the very beginning of the work. The Uriya pandit has blurred a few words in the first line of leaf 1, and on that he writes इति कर्त्तव्यताबुद्धिः ज्ञातश्चेत् (?) after which in good Devanāgarī comes प्रायश्चित्तं कर्त्तव्यम्। It continues प्रायश्चित्तशब्दश्च पापनिवर्त्तनक्षमधर्म्मविशेषे योगरूढः प्रायस्य पापस्य चित्तं शोधनं इति व्युत्पत्तेः। प्रायस्य चित्तिचित्तयोरिति पारस्करादिगणेषु पाठात् सुट्। उक्तञ्च प्रायः पापं विनिर्दिष्टं चित्तं तस्य विशोधनमिति।

The work ends :—

द्विजस्याब्दौ तु निर्यातुः शोधितस्यापि संग्रहः।

असवर्णाङ्गनादुष्टैः संसर्गः शोधितैरपि।

इत्यादिकलिनिषिद्धमध्ये प्रागेवोक्तं।

Col. :—

इति प्रायश्चित्तप्रकरणं समाप्तं भट्टोजिदीक्षितवृत्तं।

Post Col. :—

श्रीमङ्गलमूर्त्तये नमोऽस्तु संवत् १८६८।

1914.

5483. स्मृतिसारसमुच्चयः। *Smṛtisārasamuccaya.*

By Bhāguri.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 81. Lines, 8, 9 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It begins thus :—

गणेशब्रह्मविरंचौशान्वाचं भान्वादिकान् ग्रहान् ।
 दुर्गाम् मन्वादिकान् वन्दे व्याख्यातृंश्च सदा गुरुन् ॥
 श्रीकण्ठश्रीकराद्यैर्यः श्रुतिस्मृतिपुराणैः ।
 स्मृतिशास्त्रेभ्यनेकेषु विप्रकीर्णेष्वनेकधा ॥
 अनुष्ठानोपकारार्थं स्मृतिच्छिद्रं प्रयत्नतः ।
 पुराणन्यायमीमांसासाङ्गवेदैः प्रपूरितम् ॥
 कामधेनौ प्रदीपो + कल्पवृक्षलतादिषु ।
 शम्भुद्रविडकेदारलोह्लटाद्यैश्च भाषितम् ॥
 मन्वाद्यनेकस्मृतिषु व्याख्यातप्रतिपादितम् ।
 स्मृत्यर्थसारं वक्ष्यामि सुखानुष्ठानसिद्धये ॥

These and the next four verses are common to Smṛtyartha-sara and the present work, which, however, do not agree any further.

11B, इति स्मृतिसारसमुच्चये धर्मशास्त्रे प्रातःकालकर्मनुष्ठान-
 प्रकरणम्; 15A, • ब्रह्मचारिप्रकरणम्; 28B, • दानप्रकरणं; 32A,
 • द्रव्यशुद्धिवृक्षलक्षणं समाप्तं; 36A, • तिथिनिर्णयप्रकरणम्; 38B, इति
 तीर्थप्रकरणम्; 44A, माध्याह्निककर्मनुष्ठानप्रकरणम्; 48A, • भोजना-
 द्याचारप्रकरणम्; 50B, • कर्मविपाकप्रकरणम् महापातकप्रायश्चित्तमाह;
 58B, • उपपातकप्रायश्चित्तम्;

There are two leaves marked 59 and 60 each.

60A, इति वानप्रस्थप्रकरणम्; 61A, इति यतिप्रकरणम् अथ सूतक-
 प्रकरणमाह; 71A, इति स्मृतिसारसमुच्चये श्राद्धप्रकरणम्; 73B, line 2,
 last colophon : इति स्मृतिसारसमुच्चयः समाप्तः ।

It ends thus :—

धर्मशास्त्रमिदं पुण्यं स्वयं भागुरिणा कृतम् ।
 सुबोधं सर्वलोकानां स्मृतिसारसमुच्चयम् ॥

But the manuscript does not end here. It goes to the 81st leaf, containing quotations from various authorities on religious topics.

This work is to be differentiated from a work of the same name, described in Weber. Cat. 1017, p. 308 and I.O. Catal., No. 1556 which is apparently a compilation from the works of 28 Munis; and also from one of the same name in No. 1912 by Harināth.

The authorities consulted:—

2A, योगेश्वरः, यमः ; 2B, याज्ञवल्करः ; 3A, दत्तः, प्रातःतपः, गौतमः, वशिष्ठः, पाराशरः ; 3B, विष्णुः, संवर्त्तः ; 4B, विश्वादर्शः ; 5A, श्रौतकः ; 8A, श्रीपतिः ; 9A, स्मृतिसंग्रहः ; 10B, भागीरथीमाहात्म्ये, द्वारकामाहात्म्ये ; 11A, मनुः ; 12B, अङ्गिराः ; 12B, हारौतः, कात्यायनः ; 13A, संवर्त्तः ; 14B, गौतमः ; 15B, विष्णुपुराणः ; 16B, अत्रिः ; शङ्खः ; 18A, विश्वामित्रः, अगस्त्यः ; 18B, व्यासः ; 19A, इतिहासः ; 21A, लिङ्गपुराणे, मत्स्यपुराणे, आपस्तम्बः ; 22A, शान्तिपर्वणिः ; 23A, कालिकापुराणे ; बृहस्पतिः ; 23B, पद्मपुराणे ; 24A, नारदः ब्रह्माण्डपुराणे ; 24B, रुद्रमनुः ; 25A, श्रीराम-वाक्यं ; 26B, ब्रह्मपुराणे ; 27A, गार्ग्यः ; 28A, महाभारते ; 32A, सुमन्तुः ; 32B, स्कन्दपुराणे, मार्कण्डेयपुराणे ; गुरुः ; 33A, साण्ड्याः ; 34B, पुराण-समुच्चये ; 35B, गार्ग्यः ; 40A, घण्टमुखः ; 40B, नारदौघपुराणे ; 41A, आश्व-लायनः ; 41B, नरसिंहपुराणे ; 47B, आत्रेयः ; 48A, कालिकापुराणं ; 50B, जाबालिः ; 52A, उग्रनाः ; 59A, श्रीगौतायां ; 59 II. B, योगवाशिष्ठः ; 60 I. A, गौतासारे, 62A, बौधायनः ; 62B, शङ्खलिखितौ ; 65A, पैटो-नसिसंवर्त्तौ ; 68A, योगयाज्ञवल्करः ।

1915.

10131. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4 inches. Folia, 50. Lines, 8, 9 on a page. The first leaf is missing. Character, Nāgara of the nine-teenth century. Appearance, discoloured. It ends abruptly.

A compilation of extracts from ancient Smṛtis and Purāṇas on religious observances.

Topics :—

7B, इति सारसमुच्चये आचारप्रकरणं समाप्तम्; 12B, इति स्मृतिसार-समुच्चये आचारप्रकरणं; 19B, ° दानप्रकरणं; 23A, द्रव्यशुद्धिप्रकरणं; 26A, ° तिथिनिर्णयप्रकरणं; 27B, ° तीर्थप्रकरणं समाप्तं; 32B, ° माध्याह्नानुष्ठान-विधिः; 36B, ° भोजनाचारप्रकरणं; 48A, ° वानप्रस्थप्रकरणम्; 49A, ° यतिप्रकरणं—अथ सूतकनिर्णयः ।

1916.

10227. **स्मृतिसंग्रहः ।** *Smṛtisamgrahaḥ.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 7. Lines, 9 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete. Date, Sam. 1873.

Beginning :—

त्रीन पत्रा कुशा प्रोक्ता पञ्च पत्राश्च दर्भकं । (?)

सप्तपत्राश्च कुतपा वज्रपत्रा दण्डस्तथा ॥ (?)

आद्धकाले कुशः श्रेष्ठो दाने दर्भः प्रशस्यते ।

कुतपा यज्ञ (जज्ञ) कार्येषु रज्जुकार्ये दण्डस्तथा ॥, etc.

A compilation of verses from the works of *Smṛti* and *Purāṇa* on some of the leading topics of *Dharma*, thus noted in a table of contents on the obverse of the first leaf :—

कुशविधि १ अपसव्य २ पृ० स्त्रीके दण्डगोत्रमे २ अ० अमापरै ग्रहणवि० कलसस्यापनवैष्टत० विवाहमरणे निर्णयमलमास ३ मृत्युनिर्णय० पितामह-जीवितनि० व्यवहारनिर्णय पुत्रकन्याविवाहनिर्णयः इति ।

Among the ancient works of *Smṛti*, we have here quotations from *Kālādarśa* (1B) and *Smṛti Samuccaya* (2A). This is probably the ancient law book (not hitherto met with), which is very often quoted, amongst others by

Śrīdhara in Smṛtyarthasāra, by Hemādri, by Mādhavācārya and so on; and it may be classed with Caturviṃśatimata, etc.

End :—

सभायां न प्रवेष्टव्यं वक्तव्यं वा समंजसं ।

अब्रुवन् विब्रुवन् वापि नरो भवति किल्बिषी ॥ १०६ ॥

Colophon :—

इति स्मृति समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १८७३ माघ० सु० १५० वार ॥

1917.

2690. *Another part of Smṛtisamgraha.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 32 of which the 28th is missing. Lines, 6 on a page. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. The 28th leaf is missing.

This contains memorial verses on Śrāddha, numbering 309.

See Bik., p. 489.

इति आद्यप्रकरणे स्मृतिसंग्रहः । This colophon occurs after the 207th śloka. The rest is also consecutively marked from 8 (omitting hundreds), and at the end we have the col. इति वचनसमुच्चयः समाप्तः ।

It begins as in Bik. 489. It ends thus :—

उपवेश्यासनं दत्त्वा संपूज्य कुसुमादिभिः ।

निर्दिश्य भोजयित्वा तु किञ्चिदत्त्वा विसर्जयेत् ॥

सिनीवाली द्विजैर्ग्राह्या साभिकैः पितृकर्मणि ।

स्त्रीभिः शूद्रैः कुल्लर्ग्राह्या तथाचानभिकैर्द्विजैः ॥

Col. :—

इति वचनसमुच्चयः समाप्तः ।

The last verse quoted in Bik. does not belong to Śrāddha, but to some other section of the work.

1918.

5921. स्मृतिसरोजकलिका or सरोजकलिका ।

Smṛtisarojakalikā or simply Sarojakalikā.

By Bhāsvat Kaviratna.

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 18 of which the 13th is missing. Lines, 7, 8 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old, discoloured and worn out. Incomplete at the end.

Beginning :—

ॐ नमो गणेशाय ।

भास्वता कविरत्नेन प्रय(ज)त्नेन स्फुटीकृता ।

सरोजकलिका भाति स्मृतिस्त्रीकर्णभूषणा ॥

अथ श्राद्धपद्धतिः ।

Topics :—

1A, अथ श्राद्धाधिकारिणः ; 5A, अथ प्रमौतपतिकाधर्मः ; 6A, अथाभ्युदयिकश्राद्धनिर्णयः ; 6B, अथास्थिसञ्चयः ; 7A, अथ समानाशौचम् ; 7B, अथ जननाशौचम् ; 8A, अथ सद्यःशौचादि, अथ कृत्रिमपुत्राद्यशौचम् ; 8B, अथ सन्निपाताशौचम् ; अथ बालाद्यशौचम् ; 9A, अथ सपिण्डाशौचम् ; 9B, अथ पिण्डादिलक्षणम् ; 10A, अथ ज्ञानशुद्धिः ; 10B, अथ भूमिशुद्धिः ; अथोदकशुद्धिः ; 11A, अथ पक्वान्नशुद्धिः ; 11B, अथ स्वभावशुद्धिः ; 12B, अथ वधनिरूपणम् ; 14A, अथ रजकाद्यन्नभक्षणं प्रायश्चित्तम् ; 15A, अथोच्छिष्टभक्षणादिप्रायश्चित्तम् ; 16B, अथ दृष्टोत्सर्गः ; 17A, अथ पद्मपुराणीय-तर्पणविधिः ; अथ द्विजातीनां विवाहविवाहविधिः ; 17B, अथ नाना-विधवाक्यानि ; 18B, अथ ऋणादानादिविधिः ।

See L. 2014, which notices a complete MS., in which, after the last topic quoted above, there are two more.

It quotes only ancient authorities and no modern compilations.

1A, याज्ञवल्क्यः, मरौत्तिः; 2A, शङ्खः, विष्णुपुराणम्; 2B, आपस्तम्बः;
3A, ऋष्यशङ्कः, हारौत्तिः; 3B, शङ्खः; 4A, देवौपुराणे; 4B, जाबालः;
वायुपुराणं; 5B, ब्रह्मपुराणे; 6A, कात्यायनः, मत्स्यपुराणम्; 6B, विष्णुः,
शातातपः; 7B, कश्यपः, अङ्गिराः; 8A, पराशरः, ब्रह्मपुराणे; 10A, मनुः,
देवलः; 10B, बौधायनः; 11A, वृहस्पतिः; 14A, यमः, आपस्तम्बः; 15A,
हारौत्तिः, द्वागलेयः; 16A, वृहस्पतिः, शातातपः।

1919.

10344. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 26. Lines, 7, 8 on a page. Extent in slokas, 300. Character, Nāgara. Date, Samvat 1678. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

इति सरोजकलिका समाप्ता ।

Post Colophon :—

शुभमस्तु ॥ संवत् १६७८ समय भाद्रपदि षष्ठ्यां पुण्यतिथौ रवि-
वासरे आलमगञ्जनगरे सरोजकलिकापुस्तकं मनोहरेणालेखि ॥
रामचन्द्राय नमः ॥

On various topics of Ācāra. For a description of the work see L. 2014.

It appears to be an old compilation quoting only from original works of Smṛti and no mediæval digest.

1920.

5924. *सरोजसुन्दरम्* : *Sarojasundaram*.

Substance, country-made paper. $9\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 19. Lines, 10, 11 per page. Extent in slokas, 450. Character, Nāgara. Date, Samvat 1887. Appearance, fresh. Complete.

An old compilation on Ācāra.

See Ulwar Extr. No. 370.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

श्रीवायनो दीनदयाप्रधानो-

ऽसति प्रधाने श्रितयावृतक्षतिः ।

श्रीवार्चितोग्रप्रकटौकतावृतो (?)

दयाम्बुधिः सर्वजनिर्बन्धनक्षि जः (?) ॥

सरोजसुन्दरं नाम स्मृतिसारमिमं बुधाः ।

सेवयन्तु सदा शान्ताः सर्वसन्देहशान्तये ॥

क्षौरं तैलं जलं चोष्णं सामिषं निशि भोजनम् ।

रतिस्नानं च मध्याह्ने खवौ सप्त विवर्जयेत् ॥

End :—

सरोजसुन्दरं धर्मशास्त्रमालोक्य कर्मकृत् ।

स्वकर्मफलमाप्नोति प्रवीणः स्मृतिकर्मणि ॥

Colophon :—

इति नानासुनिप्रणीतं सरोजसुन्दरं धर्मशास्त्रं सम्पूर्णम् ।

Post Colophon Statement :—

गिरिगजावृतभूमिसमे समे

पौषशुक्ले च वामनिकातिथौ ।

खलु सरोजसुन्दरसंहिता

वृषद्वितीया लिखिता च त्रिपाठिना ॥

The authorities quoted and consulted :—

2B, नारदः ; 6B, श्रुतातपः ; 7B, पराशरः ; आपस्तम्बः ; 11A, जैमिनिः ; 11B, व्यासः ; 15A, वसिष्ठः ।

1921.

5961. आचारतिलकम् । *Ācāratilakam*.

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 28 of which the 14th, 15th, 16th and the 27th, are missing. Lines, 9 on a page.

Extent in slokas, 600. Character, Nāgara. Date, Samvat 1733 and Saka 1598. Appearance, old and discoloured. Very defective.

The last colophon is lost in the 27th leaf.

The last leaf contains only the Post Col. Statement :—

अथ संवत् १७३३ शके १५९८ समयनामक कार्तिक शुदी २
शनिवासरे दक्षिणायने शरदृतौ महामङ्गलप्रदे खस्तिश्रीमहा-
राजाधिराजश्रीराजाभारतसाहिदेवराज्ये तस्मिन् काले वर्तमाने
श्रीगङ्गाया दक्षिणतटे उज्जैनानामनगरे पुस्तकं लिखितम् ।

श्रीधू पाठककल्याणस्यात्मज श्रीधू पाठककल्याणजी तस्यात्मज-
पाठकहरिरामेण लिखितम् ।

यादृशं पुस्तकं, etc., तैलाद्वद्वेत्, etc.

दाने विवाहे यज्ञे च संग्रामे देशविज्ञाने ।

आपद्यपि च कष्टायां सद्यःशौचं विधीयते ॥

विद्याभाजनं कस्मादर्थं भाजनं । ?

उभयोर्भाजनं कस्य कस्य नोभयभाजनम् ॥ (?) ।

कांस्थेनायसपात्रेण त्रिपुरसौप्तिकपित्तलैः ।

आचान्तः शतकृत्योऽपि न शुध्यति कदाच[न] ॥, etc., etc.

There are two more verses in this statement.

The work begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नत्वा सरस्वतीं देवीं जगदानन्दकारिणीं ।

नानाशास्त्रं समाहृत्य वदेद्वाक्यानि नित्यकृत् ॥

आचारः प्रथमो धर्मः श्रुत्युक्तः स्मार्त्त एव च ।

तस्मादस्मिन् समायुक्तो नित्यं स्यादात्मवान् द्विजः ॥

आचाराद्विद्युतो विप्रो न वेदफलमश्नुते ।

आचारेण तु संयुक्तो सम्पूर्णफलभाक् भवेत् ॥

A collection of verses from old Smṛti works, presenting the guiding rules of life.

The number of verses, it contains, cannot be given, the MS. being defective.

It is divided into four chapters of which the colophons of the second and the third chapters are found (in 17B and 24A). But they are not informing. The colophons of the first and the fourth are lost in the missing leaves.

1922.

3251. स्मृतिसिद्धान्तरत्नमाला । (तिथिनिर्णयः ।)

Smṛtisiddhāntaratnamālā (Tithinirṇayah).

By Maṇikaṇṭha.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 10 of which the 9th is missing. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 220. Character, Nāgara. Date, Samvat 1832 and Śaka 1697. Appearance, discoloured. Writing illegible.

Colophon :—

इति मणिकण्ठविरचितायां स्मृतिसिद्धान्तरत्नमालायां तिथ्यादि-
निर्णयः ।

Smṛtisiddhāntaratnamālā is unknown to Aufrecht. The present MS. contains only a fragment, which relates to the days of the moon with their respective rites and festivals. It consists of verses from original *Smṛti* works, on the subject.

It begins :—

यः खोक्त्वासमितश्रुतिप्रवचनैर्दूरं विधूयाच्चतां
मह्यं नित्यसुखैकरूपमपुनर्भूतं पदं दत्तवान् ।
तं वन्दे जगदुद्भवस्थितिलयस्यैकालयं सच्चिदा-
नन्दं सान्द्रसरोरुहद्विभुगलं स्वस्थं गुरुं सिद्धिदम् ॥

नित्योदितोपीनतयोदयास्त- (?)

मयैरहोरात्रविभागसिद्धिं ।

(?) स हेयमात्मा कुरुते तमीडे

प्रकाशयन्तं मनसादिलोकान् ॥

सिद्धिवत् कल्पसिद्धान्तश्लोकैस्तिथ्यादिनिर्णयं ।

वक्ष्ये मुनिवचोजातं सिद्धैरारचितं ब्रुवम् ॥

तिथिर्द्वा समाख्या[ता] पूर्णाखण्डावभेदतः ।

उदयादुदयं भानोर्या सा पूर्णा स्मृता स्मृतौ ॥

2. COMPLETE CODES OF LAW.

1923.

8385. **सद्धर्मचिन्तामणिः ।** *Saddharma-cintāmaṇiḥ.*

Substance, country-made paper. 10×4 $\frac{3}{4}$ inches. Folia, 23, not accurately marked, as there are two leaves marked 5, and three marked 6, the last leaf being 20. Lines, 12, 13 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

Copied from a very defective MS., as there are lacunæ in almost every leaf.

Beginning :—

ॐ नमः श्रीगणेशाय ॥

अथ संस्कारनिरूपणं ।

तत्र मनुः

वैदिकैः कर्मभिः पुण्यैः निषेकादि दिजन्मनां ।

कार्यैः[?] शरीरसंस्कारः पावनः प्रेत्य चेह च ॥

In 5B, there is a col. (which is illegible).

6A (marked 5), इति श्रीमत्सकवन्टपालमौलिलीलार्पितचरण-
कमलयुगललोलकि(?)ब्रह्मचालुक्खवंशकु(?)दीपक श्रीमहगाधराघीप्रप्रमुखराज-
मान्यन(?) महाराजाधि — — — — — तत्रक
श्रीकरणाधौश्वरेण पवारधाराधिनाथ-महा+भांडागा(?) — — — —
पूया मानसेन श्रीमत्कौकामंजिवरेण विरचिते सद्धर्मचिन्तामणौ विश्वम्भरशा —
— — द्रुत जातिविवेकप्रकरणं ।

अथ भूपमुन्यनुग्रहसंमते जातिविवेकप्रकरणं निरूप्यते ।

8B, इति संस्कारनिर्णयः ।

16B, एवं चंडालपर्यन्ता ब्राह्मणाद्याः [प्र] कीर्तिताः ।

प्रातिलोभ्यानुलोभ्येन स्फुटाः संकरजातयः ॥

तासां धर्माश्च कर्माणि जीवनाणि पृथक् पृथक् ।

अतिस्मृतिविदां तुष्टौ कामं + + + +

... ..

ज्ञानादेव तु कैवल्यमिति वेदान्तदर्शनात् ।

तेषां समुदानपुरतो(?) ज्ञानाय कथयाम्यहम् ॥

इति श्रीसकलाविनि[री]पालगर्वदलनसमर्थभोमसेनीय सव + + +

श्रीकरणाधौश्वर पवारवंशकुलदीपककौकामन्त्रिविरचितसद्धर्मचिन्तामणौ मिश्रजा
+ विवेचनम् ।

18A, इति श्रीमन्महाराजाधिराज-भौमनृपति-सर्वश्रीकरणाधौश्वरेण
पवरधाराधिनाथ-माह्यामांडागारितनयेन रामनामाभूतपूर्णमानसेन श्रीमत्कौका-
मन्त्रिवरेण सद्धर्मविरचिते सद्धर्मचिन्तामणौ जातिविवेकः ।

कौकानामाभवद्यस्मात् कार्तिकायन्ति शत्रवः ।

रणांगनगता[य] स्य + श्रीहरस्येव किन्नराः ॥

गर्भाधानमृतौ कार्यं पुत्रस्योत्पत्तिहेतवे ।

नास्त्यपुत्रस्य लोकोऽसावतस्तस्य च निव्यता ॥

The MS. is incomplete.

This appears to be a part entitled Saddharma-cintā-
maṇi of Viśvambhara Śāstra, perhaps a complete or com-
prehensive work of Smṛti. The present codex contains
only the chapter on castes. It incidentally treats of
Saṃskāras.

It was compiled under the patronage of Kikāmantri
who is described as the son of the finance minister of the
Pamāra Rājā of Dhārā. Kikā was himself the prime
minister of Bhīmasena of the Cālukya family, most
likely the Bhīma Cālukya of Guzerat who fought with
Mahmud of Gazni in the first quarter of the eleventh
century A.D.

The internal evidence, too, points to the same con-
clusion, as among the castes it mentions, Mahaṅga, who

lived by tending camels and selling their milk (which is possible only in a desert country); and describes Turaska simply as a frontier tribe, whose language it is a sin, to speak.

This MS. was evidently copied from an old original in which एकार was written as in modern Bengali, with a curve at the left. The poor scribe without understanding this transcribed it as it was. In modern Devanāgarī, it looks like 'र'. In a long chapter, it enumerates all the castes. But they are consecutively marked from 60-87 only.

1924.

10729. स्मृतिमञ्जरी । *Smṛti-Mañjarī*.

By Govindarāja, son of Bhaṭṭa Mādhava.

Substance, palm leaf. 22×2 inches. Folia, 126 (marked by letter numerals) of which the 8th is missing. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 7560. Character, old Newarī. Dated, N.S. 265=A.D. 1145. Appearance, old and discoloured.

An old digest of Smṛti. Ācāra ends in 86B, then begins Prāyaścitta, which continues to the end of the MS. The author is the same as Govindarāja the commentator of Manu, and son of Mādhava Bhaṭṭa. But it was not known that he was so old.

Beginning :—

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ।
उद्यत्स्वान्तां वसतिपदवीं पत्तनोभ्यात्मनौना-(?)
मूर्द्धज्योतिः प्रथमविभुतो व्याप्तसूर्यादिधाम ।
मध्यः स्रोतः प्रवृत्तिपवनप्रोक्षसद्ब्रह्मतत्त्वं
नेत्रव्याजाकृति च हृरतादान्तरं ध्वान्तजातं ॥
प्रोक्षित्य संस्मरणावाक्यवनस्थलीभ्यो
गोविन्दराजरचिता स्मृतिमञ्जरीयं ।
विद्वज्जनश्रवणमार्गमनुप्रयाता

व्यक्तान्तदन्तिकगतान्यपि संस्कारोति ॥
 श्रौतस्मृतिसमुच्चितिगृह्यकल्पभाष्ये-
 तिहासपरिशिष्टपुराणजातात् ।
 उद्धृत्य वाक्यनिकुरम्बमतः कृतेयं
 कः स्वेच्छयागहनधर्मगतैरलं स्यात् ॥
 यदवसितमतत्त्वं त्वेकतः स्मार्तवाक्या-
 त्तरपरसुनिवाक्यैः प्रोच्यते नात्र किञ्चित् ॥
 विमतिपतितवस्तुप्रोज्झिहीर्षाभिलाषा-
 स्लिखितमिह गतार्थं वाक्यजातं क्वचित्सु ॥
 अभिधास्यमानधर्मसामान्यलक्षणं
 तावत् मनुनेदं परिभाष्यते ।
 विद्वद्भिः सेवितः सद्भिः नित्यमद्वेषरागिभिः ।
 हृदयेनाभ्यनुज्ञातो यो धर्मस्तन्निबोधत ॥, etc.

Topics :—

2A, इति भट्टमाधवात्मजगोविन्दराजविरचितायां स्मृतिसङ्ग्रह्यां परि-
 भाषाकाण्डं ; 2B, अथ सौमन्तकरणं ; 3B, इति गर्भाधानादि, अथोपनयनादि ;
 5B, अथातः स्वाध्यायोपाकर्म ; 6B, इति सन्थोपासनाविधिः ; 9B, अथ
 स्वाध्यायविधिः ; 12A, इति ब्रह्मचारिणः ; 22A, भट्टमाधवात्मजगोविन्द-
 विरचितायां । वृत्तिकाण्डं ; 25A, अथ वाश्लिष्टज्ञानविधिः ; 26A, । ज्ञान-
 विधिकारणं ; 31B, अथ प्रस्थानिकं ; 32A, अथ दानविधिः ; 33A, अथ
 स्नापविधिः ; 33A, इति भट्ट । यमनियमकामकाण्डं ; 35B, अथ प्रोषित-
 भर्तृकायाः ; 36B, अथासद्वृत्तायाः ; 37B, भट्ट । स्त्रीधर्मकाण्डं ; 38B,
 इति मूत्रपुरीषोत्सर्गादिशौचं ; इत्याचमननिमित्तानि ; इति दिराचमन-
 निमित्तानि ; 39A, अथाचमनविधिः ; 39B, इत्याचमनप्रतिषेधाः ; अथ
 कमण्डलुचर्या ; 40B, अथ ज्ञानशुद्धिः ; 41A, इति सचेतज्ञानानि ; 41B,
 अथ प्रक्षालनादिशुद्धिः ; 42A, समाप्तं कायिकादिशौचं ; 42B, इति सवर्णादि-
 शौचं ; 43A, इति चेलादिशौचं, अथ धान्यादेः ; 45A, इति शुद्धान्तादिशुद्धिः,
 अथ भूम्यादेः ; अथ उदकादेः ; 45B, अथाशुद्धपवादः ; 46B, भट्ट । द्रव्यशुद्धि

काण्डं; 53B, ० भक्ष्याभक्ष्यकाण्डं; 54B, इति ब्राह्मणाशौचं; 54A, इति क्षत्रियादिशौचं; अथ जननाशौचं; 54B, अथानुजाद्यशौचं; 55A, इति स्नानशौचं; इति समानोदकाशौचं; इति सपिण्डसमानोदकत्वं; अथ वीज-सम्बन्धाद्यशौचं; 55B, अथ विदेशसम्बन्धाद्यशौचं; इति देशान्तरमृताशौचं; अथाचार्याद्यशौचं; 56B, इत्यनेकाशौचसन्निपातः; अथ निर्हरणादिः; 57B, अथानुगमनाद्यशौचं; 58A, अथ उदकक्रियादिः; अथ पिण्डनिर्हरणादिः; 59B, अथास्थिसञ्चयनं; अथोदकादिनिषेधः; 60B, स्पर्शाशौचं; अथ नियमाः; 64A, इति श्राद्धकालादिः; 64A, अथ ब्राह्मणपरौक्षा; 65B, इति भोजनीयाः, अथ वज्र्याः; 67A, अथ निमन्त्रणादिः; 68B, इति देशाः, अथ कालः; 69B, इत्युपसर्जननीयादिः; अथान्या इतिकर्तव्यता; अथ ब्राह्मणसङ्ख्यादिः; 77B, इति अमावास्याश्राद्धं; अथैकोद्दिष्टं; 78B, सपिण्डौकरणं; 80A, इत्याब्दिकं, अथ माहश्राद्धं; 81A, अथ अकृतान्नश्राद्धं, इति वृद्धिश्राद्धं; 81B, भट्ट ० श्राद्धकाण्डं; 81B, वानप्रस्थधर्मकाण्डं; 84B, ० प्रव्रजितकाण्डं; 86B, ० अनुलोमतद्वयपदेशकाण्डं ।

Then begins Prāyaścitta, for a description of which see I.O. Catal. No. 1550. The I.O. manuscript has, at the end, a list of contents of both the sections.

The authorities :—

2B, गोभिलः, शौनकः, वैजवायः, हारौतः, मनुः, याज्ञवल्क्यः; 3A, बह्वच-परिशिष्टे, लौगाक्षिः, यमः; 3B, मार्कण्डेयः, गोतमः; 4A, पैठीनसिः, कात्यायनः, आपस्तम्बः; 4B, प्रचेताः, वशिष्ठः, देवलः; 6A, व्यासः; 6B, योगयाज्ञवल्क्यः, श्रातातपः; 7B, बौधायनः, दत्तः; 9B, विश्वः; 12A, जावालस्युतिः; 13B, सम्बर्त्तः, अङ्गिराः; 14A, बह्वचमृष्टपरिशिष्टम्; 15A, वृद्धवशिष्ठः, उग्रनाः; 21A, नारदः; 21B, वृहस्पतिः; 23A, देवलः; 24A, वृद्धयाज्ञवल्क्यः; 24B, मरौचिः; 25A, शुद्धः; 35B, अथ काठके; 36A, महाभारते च; 44A, वृद्धगार्गः; 52B, सुमन्तुः; 56B, अङ्गिराः; 70A, कार्ष्णिजिनिः; 74B, ब्रह्माण्डपुराणम्; 78A, व्यासः; 90A, षट्त्रिंशन्तम्; 115A, अथ सप्तविंशते ।

The work ends :—

पलाण्डुगृह्णकादीनामन्येषाञ्चाभक्ष्याणां भक्षणं कृत्वा हंसग्राम-
कुक्कुटशूकरश्वमांसभक्षणञ्च कृत्वा कण्ठमात्रमुदकमवतीर्य महा-
ब्राह्मतिभिः करौ समुदकं पीत्वा तस्मात् पापान्मुच्यते ।

Last Colophon :—

भट्टमाधवात्मजगोविन्दराजविरचितायां स्मृतिमञ्जरीं रहस्य-
प्रायश्चित्तकाण्डं ।

Post Colophon :—

समाप्ता चेयं स्मृतिमञ्जरौ संवत् आचुन्तु वैशाखवृषाषष्ठ्यां
आदित्यदिने लिखितेयं श्रीचंलाकुमायां श्रीवेम्बूटोलकेधिवसतो भट्ट-
श्रीभौमार्जुनसोमस्य पुस्तकमिदं रक्षणीयं पश्यद्विर्जनैः संशोधनीयं
रक्षणीयं च सर्व्वप्रमादेभ्यः । अनेन पुण्येन शुभं भवतु सर्व्वसत्त्वानां ।।
ॐ नमः कमलदलविपुलनयनाय नारायणाय । ॐ नमो भगवते
वासुदेवाय ।

At the end we have an index covering pp. 15-125 of the MS.

The letter numerals आचुन्तु interpreted in figures becomes N.S. 265 = A.D. 1145.

1925.

4026. कृत्यकल्पतरुः । *Kṛtyakalpataruh.*

By Laksmīdhara.

Substance, palm leaf. $13\frac{1}{2} \times 2$ inches. Folia, 131. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 2620. Character, Maithila. Date, Śaka 1426 and L.S. 374. Appearance, discoloured and worm-eaten.

It contains the Dānakāṇḍa only.

Colophon :—

इति भट्ट श्रीलक्ष्मीधरविरचिते कृत्यकल्पतरौ पञ्चमं दानकाण्डं
सम्यग्नामिति ।

Post Colophon :—

लसं ३७४ [= A.D. 1493] कार्तिक सुदि ५ क्वि अजिनौली-
ग्रामे समस्तप्रक्रियाविरा [जमा] ने महावरकुमारश्रीमद्गदाधर-
सिंहदेवपादानामाज्ञया श्रीशुभपतिना लिखितमिदं पुस्तकमिति
शके १४२६ [= A.D. 1504].

नमो भवानौवदनारविन्द-

विलोकनव्यग्रविलोचनाय ।

अपारसंसारसमुद्रपार-

सन्तारसेतो भवतो[ति] भवाय ॥

कमलनयन वासुदेव विष्णो

धरणिधरायुत शङ्खचक्रपाणे ।

भव शरणमितीरयन्ति ये वै

त्यज भट दूरतरेण न पापान् ॥

धन्यन्तदेवलभ्रं तन्नक्षत्रं तदेव धन्यमहः ।

करणास्य च सा शुद्धिर्यत्र हरिः प्राङ् नमस्क्रियते ॥

गतलक्ष्मणसेनदेवीय चतुःसप्तत्यधिकशतत्रयाब्दीय कार्तिक शुक्ल-
पञ्चम्यां रौहिणेये ।

The two dates L.S. and Śaka do not agree, the one falling short of the other by eleven years.

Our author was foreign minister to Mahārāja Govinda Candra of Kanoj and Kāśī, who reigned in the first half of the twelfth century (A.D. 1114-1154).

The entire work consists of the following twelve books :—

(1) Brahmacāri-kāṇḍa.	(7) Tirtha-kāṇḍa.
(2) Gṛhastha-kāṇḍa.	(8) Śuddhi-kāṇḍa.
(3) Naiyatakāla-kāṇḍa.	(9) Rājadharmā-kāṇḍa.
(4) Śrāddha-kāṇḍa.	(10) Vyavahāra-kāṇḍa.
(5) Dāna-kāṇḍa.	(11) Śānti-kāṇḍa.
(6) Pratiṣṭhā-kāṇḍa.	(12) Mokṣa-kāṇḍa.

1926.

*The Same.*10236. पात्रापात्रनिरूपणम् । *Pātrāpatranirūpaṇam.**An extract from Dānakāṇḍa of Lakṣmīdhara's
Kalpataru.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, marked 17-24 and 1-8. Lines, 11, 12 on a page. Character, Nāgara. Date, Sam. 1658. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमल्लक्ष्मीधरविरचिते कृत्यकल्पतरौ दानकाण्डे पात्रा-
पात्रनिरूपणपर्व ।

Post Colophon :—

संवत् १६५८ व + आषाढ़ शुदि १४ शनौ वाराणस्यां माधवेन
लिखितम् ॥

1927.

1437. *The Same.*व्यवहारादिकाण्डः । *Vyavahārādi-kāṇḍaḥ.*

Substance, country-made yellow paper. $15\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 141 Lines, 12, 13 on a page. Extent in śloka, 6700. Character, Maithila. Date, B.S. 1231. Appearance, fresh. Generally correct.

It contains the Vyavahāra kāṇḍa complete. Here, however, it is called Vyavahārādi kāṇḍa.

Kṛtya Kalpataru is an elaborate Smṛti digest of great authority. Of the twelve kāṇḍas or sections L. 2183 notices Niyatakālakṛtya kāṇḍa ; L. 2860, Mokṣa kāṇḍa ; L. 1833, Vyavahāra kāṇḍa. I.O. Catal. Nos. 1385 and 1386, Dāna kāṇḍa and Rājadharmā kāṇḍa respectively, and Bik., p. 406, Gṛhaśṭha kāṇḍa only, although I have seen in the Bik. library four sections :—

Gṛhaśṭhanīti, Rājadharmā, Vyavahāra and Kāla.

Vyavahārakāṇḍa begins thus :—

नानाशास्त्रवचोविचारचतुरे प्रज्ञावलस्थापित-

व्यात्यादिव्यवहारमार्गविप्रदात्तास्ताः प्रगल्भा गिरः ।

यस्याकर्ण्यं विपश्चितां प्रतिसभं रोमाञ्चमातन्वते

काण्डे स व्यवहारमत्र तनुते लक्ष्मीधरो द्वादशे ॥

प्रथमं तत्र भूपस्य व्यवहारविलोकनम् ॥ इत्यादि ॥

The table of contents as given at the end of the manuscript runs thus :—

1B, मङ्गलपद्यम्; 2B, व्यवहारनिरूपणम्; 4B, देशाचारादिः; 5B, प्राङ्मवाकः; 7A, सभा; 7B, सभ्योपदेशः; 8B, व्यवहारलक्षणम्; 9B, विचारविधिः; 12B, भाषा; 13B, उत्तरम्; 15B, प्रतिनिधिः; 16A, प्रत्याकलितम्; 16B, ह्रीनः; 17B, सन्धिः; 18A, क्रियादानम्; 18B, क्रिया-
पादः; 20A, साक्षिणः; 22A, असाक्षिणः; 23B, साक्षिप्रत्युद्धारः; 24A, साक्षिदूषणम्; 25B, साक्षिप्रपथः; 26B, साक्षिवादविधिः; 26B, साक्षि-
परोक्षा; 27A, साक्षिदण्डः; 28B, सत्यापवादः; साक्षिबलाबलम्; साक्षि-
निगदः; साक्षात्निगदः; अथ लिखितम्; 29B, अथ शासनम्; 30A, अथ
सल्लेख्यम्; अथ दृष्टलक्षणम्; 30B, दूषितलेख्यपरोक्षा; 31A, अथ लेख्य-
बलम्; 32A, अथ लेख्यदौर्बल्यम्; अथ भुक्तिः; 33B, अनुपयोगेनासिद्धिः;
34A, अन्योपभोगहान्यपवादः; विभिन्नभोगनिर्णयः; 34B, अथ युक्तिः; 35A,
अथ दिव्यानि; 35B, द्रव्यसंख्यादितो दिव्यविशेषः; 36A, दिव्यकालविशेषः;
वर्णादितो दिव्यविशेषः; 37A, अथावष्टम्भादौ; 37B, अथ देशकालौ; अथ
दिव्यविधिः; अथ घटविधिः; 39A, अथाग्निविधिः; 40B, तोयविधिः;
41B, विषविधिः; 42A, कोषविधिः; 43A, तण्डुलविधिः; तप्तमाषविधिः;
43B, घर्म्मजलविधिः; ग्रपथविधिः; 44A, निर्णयप्रकाराः; 44B, अथ
निर्णयबलाबलम्; 45A, अथ निर्णोतकृत्यम्; 45B, जयप्रतिपत्तिः; पुनर्न्यायः;
46A, क्षतनिवृत्तिः; 46B, स्वतन्त्रास्वतन्त्रलक्षणम्; 47A, अथ ऋणादानम्;

वृद्धिः; 48B, अकृतवृद्धिः; 48B, परमवृद्धिः; 49A, वृद्धिनिषेधः;
 आधिविधिः; 50B, आधिसिद्धिः; 51A, प्रतिभूविधिः; 52A, अथ ऋणा-
 दानविधिः; 54B, उद्गाहणविधिः; 57A, निक्षेपविधिः; 59A, अस्वामि-
 विक्रयः; 60A, सम्भूयसमुत्थानम्; 62B, दत्ताप्रदानिकम्; 64A, अथ भृतक-
 विधिः तत्राभ्युपेत्याशुश्रूषा; 65B, अथ दानम्; 68A, अथ दास्याधिकारिणः;
 68B, वेतनस्यानपक्रिया; 70A, पण्यस्त्रीविधिः; 70B, स्वामिपालविवादः;
 71A, सन्विद्युतिक्रमः; 72B, विक्रीयसम्प्रदानम्; 73B, क्रीत्वानुश्रयः; 74A,
 सौमाविवादः; 77A, ग्रस्यरक्षा; 77B, अथ सेतुः; 78B, अथ कृष्टाकृष्टे;
 ग्रस्यघातकदण्डः; 79A, दण्डाः; 79B, वाक्पातव्यम्; 81B, दण्डपातव्यम्;
 85A, स्तेयम्; 85B, स्तेनः; 86A, प्रकाशतस्करदण्डाः; 89A, अप्रकाश-
 दण्डाः; 91B, चौरान्वेषणम्; 93A, स्तेनालाभे हृतदानम्; 93B, अथ
 साहसम्; 97A, घातकान्वेषणम्; स्त्रीसंयहणम्; 98B, अभिगमदण्डः;
 100A, कन्यादूषणम्; 100B, अथ वन्धव्यादिवासनेः; स्त्रीपुंसधर्मः; 101A,
 स्त्रीपुंसयोगः; 102B, रक्षाविधिः; 104B, स्त्रीधर्मविधिः; 107A, प्रेषित-
 भर्तृका; मृतभर्तृका; 108B, नियोगः; 109A, देवरसपिण्डाधिकारः;
 परपूज्याः; 110A, दायविभागः; 110B, जीवत्यैवकविभागः; 111A, प्रमौत-
 पैटकविभागः; 112B, विभागानर्हीः; 113B, असंस्कृतसंस्करणम्; 114A,
 विभाज्यम्; 114B, अविभाज्यम्; 115B, स्त्रीधनकृत्यम्; 116B, स्त्रीधन-
 विभागः; 117A, स्त्रीधनलक्षणम्; 117B, अवलुप्तविभागः; 119B, विभक्तज-
 विभागः; चिरागतविभागः; पुत्रान्तरैर्विभागः; 121B, अथ पुत्रलक्षणम्;
 122A, क्षेत्रजः; 122B, पुत्रिकातत्पुत्रौ; 123A, पौनर्भवः; कानौनः;
 123B, गूढोत्पन्नः; दत्तकः; क्रीतः; स्वयमुपगतः; अपविद्धः; 124A, कृत्रिमः;
 शूद्रापुत्रः; 124B, पुत्रत्वविचारः; सहोद्गाजः; 125A, पुत्रातिदेशः; पुत्र-
 निरुक्त्यादिः; 125B, अथ निन्दिताः; अथ अपुत्रधनविभागः; 127A,
 संख्युधनविभागः; 127B, विभागनिश्चयः; 128A, विभक्तकृत्यम्; दृत-
 समाह्वयः; 129B, क्रियाभेदः; प्रकीर्णकम्; 132B, तरशुल्कः; 133A,
 अथ निधिः; अथपरनिहितम्; दण्डप्रणयप्रकारः; 134A, दण्डोत्कर्षा-

कर्षादिः; 135A, ब्राह्मणपरिहारः; नगरपरिहारः; 135B, दण्डसंज्ञा;
136A, वर्णानुलोमः; 136B, मानसंज्ञा; 140A, तेषां कर्माणि; 141A,
ग्रन्थसमाप्तिः ।

The Last Colophon :—

इति व्यवहाराकाण्डादौ वर्णानुलोमलक्षणवृत्तिधर्माः प्रदर्शिताः ।
इति श्रीमन्महाराजाधिराज-श्रीमद्भोविन्दचन्द्रदेवादित्येन महा-
सान्धिविग्रहिकेण भट्टहृदयधरात्मज-श्रीमल्लक्ष्मीधरेण विरचितं
वृत्त्यकल्पतरौ व्यवहारादिकाण्डादिकं समाप्तम् ॥

Post Colophon Statement :—

लेखकस्य शुभं भूयात् । सन १२३१ चैत्र शुक्ल तृतीयायां शुके
पुस्तकमिदं लिखितम् ॥

The authorities quoted are :—

2B, गौतमः, कात्यायनः; 3A, नारदः, यमः; 3B, याज्ञवल्क्यः,
वृहस्पतिः; 4A, महाभारते; 4B, रामायणम्, मनुः; 6A, हारौतः, व्यासः;
10A, उग्रनाः; 19A, पितामहः; 25B, बौधायनः; 27B, विष्णुः;
31B, सम्बर्त्तः; 37A, कालिकापुराणम्; 58A, मत्स्यपुराणम्; 61A,
शङ्खलिखितौ; 66B, देवलः; 68A, वृद्धमनुः, आपस्तम्बः; 87A, वशिष्ठः;
99A, दर्पविकारे मनुः; 102A, दत्तः; 107B, ऋग्वेदः; 117A, पैठौनसिः;
123A, ब्रह्मपुराणम् ।

1928.

3858. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11½×4 inches. Folia, 53 to 147,
of which the 57th leaf is missing and the second side of the 68th has
gone off. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth
century. Appearance, discoloured.

An incomplete copy of Vyavahāarakāṇḍa. See the
previous number.

1929.

4741. *The Same.*(शुद्धिकाण्डः । *Suddhikāṇḍah.*)

Substance, palm-leaf. 13×2 inches. Folia, 100 of which the following leaves are missing : 5, 8, 10, 13, 28, 29, 31, 34, 37, 40 to 43, 45, 55, 58, 59, 64, 66, 68, 73, 75, 76, 82, 86, 88, 89, 92 and 94. Lines, 4 on a page. Extent in ślokas, 1,300. Character, Nāgara. Date, Śamvat 1416=A.D. 1360. Appearance, old and discoloured.

Beginning :—

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

वर्णादप्युचितार्ज्जनादपि भृशं शुद्धैर्यदौचैरमी
दौर्जन्यादपि दुष्कृतादपि गताः शुद्धिं द्विजाः काञ्चनैः ।
धर्मेन्दोरुदयाचलः सदृशमे काण्डेऽत्र लक्ष्मीधरः
शुद्धिं शुद्धिमतां वरो विरचयत्याचारवारानिधिः ॥
अशौचं मरणं पूर्वं जननाशौचमेव च ।
नियमाश्च तयोः सर्वे अशौचं वर्णसङ्करे ॥

It ends thus :—

वशिष्ठः ।

चतसस्तु परित्याज्याः शिष्यागा गुरुगा च या ।

पतिव्री च विशेषेण युंगितोपहृता च या ॥

युंगितो निन्दितः ।

Colophon :—

इति महाराजाधिराज श्रीमद्भोविन्दचन्द्रदेवमहासान्निविय-
हिकेण भट्टहृदयधरात्मजेन श्रीमल्लक्ष्मीधरविरचिते कृत्यकल्पतरौ
शुद्धिकाण्डः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १४१६ समये पौष शुदि १४ शनौ श्रीमन्नारायणपुरे रूप-
नारायणेत्यादि--विख्दरत्नराजौविभ्राजमानमहान्तपति--श्रीमन्नाम-
सिंहदेवभूज्यमानराज्ये द्विजवरषट्कर्म्मनिरतेत्यादि-संस्तूयमान

युक्त + + + + + करकुलालङ्कृत सत्यखित श्री-
निकाजुकेनालेखि । शुभमस्तु ।

This Rāmasiṃha of Mithila in A.D. 1360 is a king belonging to the Karnāṭaka family. Nobody ever suspected that the family continued to reign in Mithila so long as 1360 though not in their own capital Simraon but at another place Nārāyaṇapura. Curiously enough the MS. is not dated in L. Sam. but in Vikrama Saṃvat.

The authorities quoted and consulted are:—

2A, हारौतः; 2B, देवलः, सुनिः; 6B, दृढस्थितिः; गौतमः; 7B, शातातपः; 10A, बौधायनः; 12A, पैठौनसिः; दृढव्यचेताः; शङ्खलिखितौ; 14A, पारस्करः; 14B, यमः; 15A, जावालः; 15B, विष्णुः; 16B, अङ्गिराः; 17A, याज्ञवल्क्यः; 18A, ब्रह्मपुराणम्; 25B, पराशरः; 35B, आपस्तम्बः; 39B, यज्ञपार्श्वः; 48A, दृढशतातपः; 50B, महाभारतः; 74B, मत्स्यपुराणे; 85A, दृढशातातपः ।

1930.

10645. *The Same.*

(मोक्षकाण्डम् । *Mokṣakāṇḍam.*)

Substance, country-made paper. 11×4 inches. Folia, 11, marked 102-112. Lines, 8-12 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1950. Appearance, fresh. A mere fragment.

Col. :—

इति श्रीमहाराजाधिराज--श्रीमद्गोविन्दचन्द्रदेव--महासन्धि-
विग्रहिकेण श्रीहृदयधरात्मजेन लक्ष्मीधरेण विरचिते ब्रह्मकल्प-
तरौ मोक्षकाण्डं समाप्तं ।

Post Colophon :—

संवत् १९५० आश्वि० सु० ६ बु० काश्यां लिखितं । शुभम् ।

The entire work consists of 12 books (see I.O. Catal. No. 1385). The present MS. contains the last book devoted to salvation, for which see L. 2860.

1931.

8404. *The Same.*

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 117 of which the 1st, 4th, 9th, 10th, 11th, 23rd, 31st-34th, 36th, 55th, 57th, 59th, 62nd, 65th, 108th are missing. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, old and repaired with transparent paper.

The name of Kṛtyakalpataru is to be found in fol. 37A :—

इति कृत्यकल्पतरौ दौक्षापर्व ।

One of the sections of Lakṣmīdhara's Kalpataru, treating of religious observances.

1932.

6453. स्मृतिचन्द्रिका । *Smṛticandrikā.*

By Devanna Bhaṭṭa, son of Keśavāditya Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. $12 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 103. Lines, 7 on a page. Extent in slokas, 3,800. Character, Nāgara. Date, Śamvat 1739.

This contains the section on Āhnika or daily observances.

Last Colophon :—

इति सकलविद्याविशारदकेशवादित्यभट्टोपाध्यायसूनु-शास्त्रिक-
देवन्नभट्टोपाध्यायविरचितायां स्मृतिचन्द्रिकायामाह्निकं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

संवत् १७३९ समय फाल्गुन सुदि ७ शुभदिने लिखितं हरि-
नारायणेन आत्मपाठार्थं शुभमस्तु शुभं भूयात् ।

See I.O. Catal. No. 1373.

The author quotes Aparāditya and is himself quoted by Hemadri. See Cat. Cat. and Jolly.

1933.

1168. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12×3 inches. Folia, 158 by counting. Lines, 7, 8 on a page. Extent in ślokas, 2220. Character, Nāgara. Date, Sam. 1534. Appearance, very old. Complete. Leaf-marks are wanting in many places, and new pagination occurs frequently.

See I.O. Catal. No. 1373.

Col.:—

इति श्रीसकलविद्याविशारद-श्रीकेशवादिद्यभट्टोपाध्यायसूनु याज्ञिकदेवण[न]भट्टोपाध्यायविरचितायां स्मृतिचन्द्रिकायामाह्निकम् ।

अत्रेयं प्रकरणानुपूर्व[वर्ग] अभ्युत्थनाद्वरणम् ।

Then follows the Ānupurvī:—

इति स्मृतिचन्द्रिकायां प्रकरणानुपूर्व[वर्ग]ाह्निकस्य ॥ शुभमस्तु संवत् १५३४ समये । श्रीगणेशाय नमः पूर्वार्द्धसंख्या सहस्र ई शत १ पल्लोक १० ।

1934.

5827. विश्वादर्शः । *Viśvādarśaḥ.*

By Kavikānta Sarasvatī.

Substance, country-made paper. 9½×4¼ inches. Folia, 5 to 16+1 to 4+one marked 5. Lines, 19 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old. Fragment.

A metrical treatise on *dharma*, divided into four kāṇḍas—ācāra, vyavahāra, prāyaścitta and jñāna, quoted by Hemādri in *Parīṣeṣakāṇḍa*, by Nṛsiṃha in *Prayoga-pārijāta*, by Raghunandana in *Ekādaśitattva*, by Kamalākara in *Nirṇaya Sindhu*. See C.S. III, No. 488 and Cat. Cat. I, p. 586.

This number contains the latter portion of Ācāra-kāṇḍa (5 to 16 leaves containing 12 to 39 verses) and the first four leaves of Vyavahāra, containing 26 ślokas. It also gives explanations of the ślokas.

After the fourth leaf of Vyavahāra, there is one marked 5. But it is not in continuation of the fourth. Still it belongs to Vyavahāra and is written in one and the same hand.

At the end of the Ācāra khaṇḍa it praises Nāga-vardhana.

Colophon :—

इति श्रीगौतार्थप्रवीण--श्रीमदाचार्यादित्यसुत-कविकान्तसर-
स्वतौरित [विश्वा] दर्शाख्यधर्मशास्त्रविवरणे सदाचारकाण्डः प्रथमः
समाप्तः ।

धन्यः सम्प्रति नागपूर्ववृत्तिः श्रीवर्द्धनो + + +
+ + + + + मास्त (?) नृवरैर्यत् कृत्यमाकीर्तितम् ।
यस्मै + + क्लेश दित्यनृहरिः शान्तात्ममूर्तिर्मुदा
+ + + + + यशसा यः शान्धतं सर्वदेति ॥

अत्रेत्यं प्रकरणानुक्रमणिका । पूर्वं तावत् शौचाचमनदन्तधावनकुशविधिः ।
ततः स्नानसन्ध्योपासनहोमदेवतार्चनविधिः । ततो + + + स्नानद्विराचमन-
ब्रह्मयज्ञवैश्वदेवविधिः । ततो नित्यश्राद्धपार्वण्यैकोदितृसपिण्डौकरणविधिः । ततो
भोजनगर्भाधानाद्युपनयनविवाहविधिः । ततो द्रव्यशुद्धिः । विनायकस्नानग्रह-
नक्षत्रपूजा-राजधर्मविधिः । ततो वणिक्शूद्रकृत्यसाधारणधर्मयज्ञो + + +
+ पवित्रारोपणादि विधिरिति द्वात्रिंशत्प्रकरणान्याचारकाण्डे ।

The Vyavahāra-kāṇḍa begins :—

अथानन्तरं व्यवहारकाण्डमुच्यते ।

ॐ । सकलजनकमलवन्दूरघुकुलतिलकः परः पुमान् रामः ।

दशमुखतिमिरश्रोक्षौ दिशतु स वः सकलकल्याणम् ॥

कथितं प्रथमकाण्डे कार्यं नृपतेः प्रजापालनम् ।

तच्च व्यवहारदर्शनादित्यदिति तद्विदित्तिर्द्वितीयेऽस्मिन् । तच्च दित्य-
प्रकरणान्तं एकान्तरितमालिनीच्छन्दः ।

1935.

10068. स्मृतिसमुच्चयः । *Smṛtisamuccayaḥ*

Substance, country-made paper. $7\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 49. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

An authoritative work in Kārikā form on Smṛti (ācāra), quoted by Hemādri, Śūlapāṇi and Raghunandana (see Cat. Cat.) But the MS. is very incorrect.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । ऋषिभ्यो नमः ॥

स्मृतिसमुच्चयं पुण्यं पवित्रं पापनाशनम् ।

चिन्तितं ब्राह्मणार्थाय धर्मसंस्थापनाय च (स्थापनमेवचः) ॥ १ ॥

चतुर्णामपि वर्णानामाचारो धर्मपालनम् ।

आचारश्च देहानां भवेद्धर्मपराङ्मुखः ॥ २ ॥

दुराचारोऽपि पुरुषो लोके भवति निन्दितः ।

दुःखभाजनं सततं व्याधितोऽल्पायुरेव च ॥ ३ ॥

आचारविनयं शौचं ब्राह्मणस्यैव लक्ष्यम् ।

व्रतोपनयनं चैव संस्कारे विधिमुत्तमम् ॥ ४ ॥

षट्कर्माभिरतो नित्यं देवतातिथिपूजनम् ।

ऊतशेषानुसृजानो ब्राह्मणो[ना] प्यवसीदति ॥ ५ ॥ (?)

क्षत्रियाः शस्त्रपाणिश्च (?) प्रजापालनतत्पराः ।

निर्जित्य(I) परसन्धानि क्षत्रिराज्यञ्च पालयेत् ॥ ६ ॥

लोहकाञ्चनमारत्नं गवाञ्च प्रतिपालनम् ।

वाणिज्यकृषिकर्माणि वैश्यवृत्तिमुदाहृतम् ॥ ७ ॥

शूद्रस्य द्विजशुश्रूषा धर्मो धर्मेण उच्यते ।

यदान्यायं कुरुते किञ्चित् स शूद्रो नरकं व्रजेत् ॥ ८ ॥

लवणं मधु मत्स्यञ्च दधितक्रवत् पयः ।

न दोषः(I)(II) शूद्रजातीनां कुर्यात् सर्वेषु विक्रियाम् ॥ ९ ॥

Topics :—

4B, इति दन्तधावनविधिः ; 5A, इति शौचविधिः ; 6B, इति आचमन-
विधिः ; 7A, इति मौनविधिः ; 9A, इति स्नानविधिः ; 11A, इति जाप्य-
विधिः ; 12B, इति तर्पणविधिः ; 28B, इति आङ्गविधिः ; 29B, इति
वैश्यदेवविधिः ; 30B, इति अतिथिविधिः ; 35B, इति भोजनविधिः ; 40A,
इति पञ्चपर्णविधिः ; 40B, इति मन्त्रादिविधिः ; 41B, इति ऋधिव्रतविधिः ;
42B, इति धर्मविधिः ; 46A, इति दीपमालिका ।

1936.

4858. *The Same.*

By Viśveśvara.

Substance, palm leaf. 12×2 inches. Folia, 55 of which the following
leaves are missing: 11, 14, 15, 24-26, 28, 31-33, 37, 52. There are also
five broken leaves at the end, of which the leaf-marks are lost. Charac-
ter, Bengali. Appearance, very old.

Beginning :—

ॐ सिद्धि + + + + + वाय ॥

आदावर्ण ।

आद्रे

कौर्त्तितं यच्च यच्च ।

प्रायश्चित्ते च शस्त्रं व्रतकरणविधौ यच्च वाच्यं गरौयः

+ + + + श्वरस्तदलिखदभिमतं सत्कविः सज्जनानां ॥

यद्यास्ते लिखनेव्यगौरवभयं नानामुनीनां महद्

वाख्या कौशल + + + + + ।

श्रीविश्वेश्वरनिर्मितो + + + + + स्मृतीनां चयः ।

सर्वासां च विलिख्यतामहरहः सन्तस्तदा दृश्यतां ॥

अपाणादिनादिवादपदेषु ॥ (?)

ऋणं देयमदेयञ्च येन यच्च यथा

दानग्रहणधर्मस्तु ऋणदानमिति स्मृतं ॥ इत्यादि ॥

३५A. इति सत्कविसदुपाध्याय-श्रीविश्वेश्वररचिते स्मृतिसमुच्चये

व्यवहारखण्डः[?] समाप्तः ।

अथ व्यवहारनिरूपणम्॥

1937.

624. चतुर्वर्गचिन्तामणिः । *Caturvargacintāmaṇiḥ.**By Hemādri.*

A mere fragment noticed in L. 1355 containing a portion of the third part. But it is of great age being dated Śaka 1402. Facsimile of the last leaf bearing the date is to be found facing the notice in L. 1355. But the leaf was not replaced.

The author was the minister of the Yādava princes of Devagiri, Mahādeva (A.D. 1260–1271) and his successor Rāma Deva (A.D. 1271–1313). The parts of the work, which are commonly known, treat of the different topics of ācāra (Vrata, Dāna, Tirtha, Pratisthā, Kala, Mokṣa). But Prof. Jolly (Tagore Law Lectures, p. 17) mentions a section on Civil Law, of the work. No leaf-marks. The leaves seem not to be in order.

1938.

5855. *The Same.***प्रतिष्ठा** *Pratisthā of Hemadri.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 28, of which the 10th and 11th are missing. Lines, 14 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, very old and discoloured. Incomplete at the end.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

कल्याणानि ददातु वो गणपतिर्यस्मिन्ननुष्ठे सति
 क्षोदीयस्यपि कर्मणि प्रभवितुं ब्रह्मापि जिह्मायते ।
 जाते यच्चरणप्रणामसुलभे सौभाग्यभाग्योदये
 रङ्ग[स्य]स्वाङ्गमनङ्गुशा निविशते देवेन्द्रलक्ष्मीरपि ॥
 शश्वत्पुण्ड्रहिरण्यगर्भरसनसिंहासनाध्यासिनौ

सेयं वागधिदेवता वितनुतां श्रेयांसि भूयांसि वः ।
 यत्पादामलकोमलाङ्गलिनखज्योत्स्नाभिरुद्वेलितः
 शब्दब्रह्मसुधाभुग्धिर्बुधमनस्युच्छृङ्खलं लेखति ॥
 रागः कृष्ण तव स्तवः स्मृतिरियं चेतश्चमत्कारिणी
 मुग्धे वेत्स्य यथा मया शुभरते वैदग्ध्यमाविःकृतम् ।
 जानीते दयितैव सा शुभरते यद्यद् विधत्ते भवान्
 इत्युक्तो मधुजिनिस्त्तरमुखः श्लिष्यन् प्रियां पातु वः ॥
 अस्ति शस्तगुणस्तोमः सोमवंशविभूषणः ।
 महादेव इति स्थातो राजा राजेव भूतले ॥
 तस्यास्ति नाम हेमाद्रिः सर्वश्रीकरणः प्रभुः ।
 निजोदारतया यश्च सर्वश्रीकरणप्रभुः ॥
 तस्य श्रीकरणेशस्य पद्धतिः सर्वदैविकी ।
 श्रौतस्मार्त्तक्रियामार्गप्रदर्शनपटौयसौ ॥

यस्यायमाद्यः श्लोकः ।

पञ्चरात्राणि सर्वाणि पुराणानि च कृत्स्नशः ।
 श्रुतिस्मृतौ समासाद्य चागमात् कर्मपद्धतौ ॥
 निरीक्ष्य यायजूकानां सौकर्याथ प्रपञ्चते ।
 हेमाद्रिणा सदाचारश्रौतस्मार्त्तक्रियाविदा ॥

तथाच ।

इष्टापूतीं द्विजातीनां धर्म्मौ प्रोक्तौ सनातनौ ।
 तत्रेष्टः स्वर्गफलदः पूती मोक्षप्रदः स्मृतः ॥
 अग्निहोत्रं तपः सत्यं वेदानां चैव पारणम् ।
 आतिथ्यं वैश्वदैव्यं श्रेष्ठमित्यभिधीयते ॥
 वापीकूपतडागादि देवतायतनानि च ।
 अन्नप्रदानमारामाः पूतीमित्यभिधीयते ॥
 कूपारामप्रपाकारी तथा वृक्षाधिरोपकः ।
 कन्याप्रदः सेतुकारी स्वर्गं प्राप्नोत्यसंशयम् ॥

... ..

2B, एवं पूतीनिरूपणप्रसङ्गे देवप्रतिष्ठां तावदाह । तत्र प्रतिष्ठाकालः ।

3A, इति प्रतिष्ठाकालाः ।

अथविष्णोः स्थापनमाश्रित्य प्रयोगस्यात्रपद्धतिः ।

सामान्या सर्वदेवानां विशेषोऽत्रैव वर्ण्यते ॥

16B, इति मण्डपसकलौकरणम् ; 19A, इति शैवमण्डपाराधनविधिः—

मण्डपस्थोत्तरे प्रोक्तः खानाख्यो मण्डपः परः ।

मण्डपस्यार्द्धमानेन तदर्द्धेनाथवा पुनः ॥

तदुत्तरे कारुणालां खानाख्यस्यार्द्धमानतः ।

प्रासादमानतो वापि कुर्वीत खानमण्डपम् ॥

22A, इति संक्षेपतः प्रोक्तं खानकर्म जगत्पतेः ॥

1939.

5574. *The Same.*

(प्रायश्चित्तखण्डः । *Pr yascitta-khaṇḍaḥ.*)

Substance, country-made paper. 10½ × 6 inches. Folia, 264. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 7000. Character, Nāgara. Date, Samvat 1854. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

वागीशाद्याः, etc., etc.

वन्देहं वन्दनीयानां वन्द्यां वाचामधौश्वरीम् ।

कामिताशेषकल्याणकल्पनाकल्पवल्गिकाम् ॥

कमलादयितं कृष्णं कमलासनवन्दितम् ।

कमलाक्षमहं वन्दे कमलाकरशायिनम् ॥

End :—

तस्माद्देहविशुद्ध्य प्रायश्चित्तमिहोच्यते ।

सप्तहत्वा[द्वा] द्विवारञ्च चतुर्वारमनेकशः ॥

तप्तपराकं चान्द्रञ्च यावत् वर्षमाचरेत् ।

तस्योपमयनं भूयः पञ्चगव्येन शुध्यति ॥

Colophon :—

इति हेमाद्रौ निन्दितार्थोपजीवन-प्रायश्चित्तम् ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १८५४ शके उत्तरायणे आषाढमासे कृष्णपक्षे अष्टम्यां च
भौमवासरे तद्दिने प्रायश्चित्तहेमाद्रौ ग्रन्थ कामि[श्री]क्षेत्रात्
समाप्तमस्तु । श्रीविश्वेश्वरार्पणमस्तु ॥

1940.

5960. सर्वप्रायश्चित्तपद्धतिः । *Sarvaprāyaścittapaddhatiḥ.*

An extract from the Prāyaścitta-adhyāya of Hemādri.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 22. Lines, 9
on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance,
old and discoloured. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ प्रायश्चित्तं हेमाद्रिविरचितप्रायश्चित्तविधिः ।

Colophon :—

इति हेमाद्रिविरचिते धर्मशास्त्रे प्रायश्चित्ताध्याये लोकोप-
कारार्थसर्वप्रायश्चित्तपद्धतिः समाप्ता ।

1941.

2874.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 18. Lines,
8 on a page. Extent in ślokas, 360. Character, Jaina Nāgara of the
eighteenth century. Appearance, discoloured and mouse-eaten.

3B, इति हेमाद्रिकालनिर्णये शिवप्रतिष्ठाकालनिर्णयः समाप्तः ।

Topics :—

(1A) अथ प्रतिष्ठाकालाः ; 2B, अथ हेमाद्रौ शिवप्रतिष्ठाकालनिर्णयः ;

3B, अथ देवतामूर्तिप्रतिष्ठाविधिः ।

1942.

10350. सर्वदेवताप्रतिष्ठाकर्मपद्धतिः ।

*Sarvadevatāpratiṣṭhā Karmapaddhatiḥ.**Being part of Pariśeṣa Khaṇḍa of Caturvargacintāmaṇi.**By Hemādri.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 88. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 2500. Character, Nāgara. Date, Samvat 1873. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमहाराजाधिराज-श्रीमहादेवीय-समस्तकरणाधीश्वर-
समस्तविद्याविशारद-श्रीहेमाद्रिविरचिते चतुर्वर्गचिन्तामणौ परि-
शेषखण्डे इष्टापूर्तधर्मनिरूपणे सर्वदेवताप्रतिष्ठाकर्मपद्धतिः
समाप्ता ॥

Post Colophon :—

इदं पुस्तकं महाराजन्यपाख्येन रङ्गनाथेन लिखितं जालवणग्रामे
स्वार्थे परार्थे च । श्रीगजाननः प्रसन्नोस्तु ॥, etc.

संवत् १८७३ श्राके १७३८ भाद्रपदशुद्धदशमी रवौ समाप्तम् ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ

कल्याणानि ददातु वो गणपतिः यस्मिन्न[तुष्टे] (तुसति)

— — — as in 1938, — — २।३ ॥

अस्ति शस्तगुणस्तोमस्तोमवंशविभूषणः ।

तस्यायमाद्यश्लोकः ॥ as in the same.

1943.

3078. होलिकोत्सवविधिः । *Holikotsavavidhiḥ.*

*An extract from Hemādri's Vrata Khaṇḍa, of the
Caturvargacintāmaṇi.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1869 and Śaka 1734. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीहेमाद्रौ व्रतखण्डे भविष्योत्तरपुराणोक्तं होलिकोत्सव-
विधिः समाप्तः ।

Post Col. :—

संवत् १८६६ या १७३४ स० १२१८ मी० पु० व० ७० वा० गु०
लिगु० च० ध० कै० पु० रामके प्रतापसे ।

1944.

5459. गृहस्थरत्नाकरः । *Grhastha-Ratnākaraḥ.*

By Candēśvara.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 119. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 3,570. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

Colophon :—

इति सप्रक्रियमहासान्धिविग्रहिकठक्करश्रीचण्डेश्वरविरचिते
गृहस्थरत्नाकरे पञ्चमहायज्ञतरङ्गः ।

समाप्तं । शुभमस्तु ॥

See L. 1921.

For the authors who are quoted by him and the authors who quote him.

The collective name of his works on law is *Smṛti-Ratnākara*. This part relates to the duties of householders.

According to the chronogram at the end of the section on Civil Law, the author was living in Śaka (रस गुण भुजचन्द्र) 1236=A.D. 1314.

1945.

3826. शुद्धिरत्नाकरः । *Suddhiratnākaraḥ*.*By Caṇḍeśvara.*

Substance, palm-leaf. $13\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{4}$ inches. Folia, 97. Lines, 5 on a page. Extent in slokas, 1,940. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old, discoloured and worm-eaten. Incomplete at the end. Leaves, 2, 3, 5 to 10, 39 and 77 are missing.

For the beginning of the work see L. 2384.

Colophons :—

22B, महासान्धिविग्रहिकठक्कुर-श्रीवीरेश्वरात्मज-सप्रक्रियमहासान्धिविग्रहिकठक्कुर-श्रीचण्डेश्वरविरचिते शुद्धिरत्नाकरे वर्णसन्निपाततरङ्गः ; 29A, इति सप्रक्रियमहासान्धिविग्रहिकठक्कुर-श्रीवीरेश्वरात्मज-विदेशस्थाशौचतरङ्गः ; 34A, °बालाद्यशौचतरङ्गः ; 36A, स्त्र्यशौचतरङ्गः ; 38A, °गर्भस्त्रावाशौचतरङ्गः ; 41B, °मृत्युविशेषाशौचतरङ्गः ; 49A, °सपिण्डाद्यशौचतरङ्गः ; 55B, °निर्हरणाद्यशौचतरङ्गः ; 60A, अनशौचतरङ्गः ; 64A, °सपिण्डलक्ष्यतरङ्गः ; 68A, °निर्हरणादितरङ्गः ; 74B, °संस्कारतरङ्गः ; 81A, °उदकदानतरङ्गः ; 85A, इति शुद्धिरत्नाकरे उदकदानतरङ्गः ; 88A, °शोकापनोदनतरङ्गः ; 92A, प्रवेशातितरङ्गः । (?)

1946.

832. मदनपारिजातम् । *Madanapārijātam*.

*By Viśveśvara Bhaṭṭa under the patronage of
Madanapāla.*

Substance, European paper. $11\frac{1}{2} \times 6$ inches. Folia, 338. Lines, 12, 13 on a page. Extent in slokas, 8,425. Character, Nāgara. Appearance, fresh.

A compendium of religious and civil duties.

Printed in Bibl. Ind.

The author's medical dictionary, Madana-Vinoda, contains a chronogram at the end according to which it was composed in Sam. 1431 (= A.D. 1375). Mr. Sarvādhikārī

(Tagore Law Lecture, 1880, p. 390) taking *yuga* in the chronogram as 2, thinks it to be 1231. But as pointed out by Prof. Aufrecht Parāśara-Mādhaviya (A.D. 1350-60) was largely used in the compilation of *Madana-pārijāta*.

See I.O. Catal. No. 1394.

1947.

8149. **स्मृतिकौमुदी ।** *Smṛtikaumudī*.

By Madanapāla.

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 107. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 2,675. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Many leaves are restored. They are: Foll. 1-3 (there are actually four leaves, two leaves being marked 3), 5 (there are actually one leaf and a half, marked 5), 9 (one leaf and a half), 30-35, 49, 50, 55, 59, 61 (two leaves); 69, 76, 78, 80, 82, 83, 84 (restored in two leaves) 95, 102, 104, 106 (restored in two leaves).

An authoritative work on *Smṛti* for the *Sūdras*, consisting of four books (*Kalollāsas*—which, again, are subdivided into *Kiraṇas*).

4B, इति कृतिमनोहरायां कौमुद्यां मदनपालराजेन्द्रोः प्रथमकलोह्लासे प्रथमकिरणः समाप्तोऽयं । इति रायश्रीमदनपालविरचितायां स्मृतिकौमुद्यां श्रुद्धधर्म्मोत्पलद्योतिन्यां प्रथमकलोह्लासे विप्रादिजातिनिरूपणं नाम प्रथमः किरणः; 20A, °श्रुद्धभेदनिरूपणद्वारा संकीर्णजातिनिरूपणं नाम द्वितीयः किरणः । समाप्तश्च प्रथमकलोह्लासः ।

21B, द्वितीयकलोह्लासे श्रुद्धस्य सामाख्यतोऽधिकारानधिकारनिरूपणं नाम प्रथमः किरणः; 25A, श्रुद्धस्य श्रुतिस्मृत्याद्यवगमनाधिकारचिन्तानिरूपणं नाम द्वितीयः किरणः; 29B, °श्रुद्धस्य गर्भाधानादिसंस्कारविषयाधिकारा-

नधिकारचिन्तानिरूपणं नाम तृतीयः किरणः ; 33A, श्रुद्रस्य अभावामप्रभावादि-
निरूपणं नाम चतुर्थः किरणः । समाप्तश्च द्वितीयकलोत्थासः ।

37B, तृतीयकलोत्थासे विवाहनिरूपणं नाम प्रथमः किरणः ; 38A,
•नामकरणादिसंस्कारादिनिरूपणं नाम द्वितीयः किरणः ; 42A, श्रुद्रधर्मनिरूपणं
नाम तृतीयः किरणः ; 53B, श्रुद्रस्याग्रौचनिरूपणं नाम चतुर्थः किरणः ; 75A,
•वृद्धिश्चाद्विपद्धतिः । इति कृतिमनोहरायां कौमुद्यां मदनपालसिंह × ×
× × पञ्चमः किरणः समाप्तः ... ..
अथाङ्गिकः चतुर्थकलोत्थास आरभ्यते ।

77B, •आम्नायकलोत्थासे प्रथमः किरणः समाप्तोऽयं । इति अग्रौचविधिः ;
85A, •श्रुद्रस्य ब्रह्मयज्ञविधिः ; 90A, •तर्पणविधिः ; 96A, श्रुद्रस्य ब्रह्म-
यज्ञपूर्वकतर्पणविधानं नाम चतुर्थः किरणः ; •वैश्वदेवादिनिरूपणं नाम
पञ्चमः किरणः समाप्तः ।

See Oxf., pp. 275-277A ; I.O. Catal. No. 1649.

1948.

9778. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12×6 inches. Folia, 31. Lines, 12
on a page. Extent in slokas, 7,750. Character, Nāgara. Appearance,
very old.

A fragment beginning from leaf 60 and ending in
97. Leaves 61-65, 68, 83, 84 are missing. The leaf 66 is
written on one side only.

60B, इति कृतिमनोहरायां कौमुद्यां मदनपालराजेन्द्रोः आम्नायकलोत्थासे
प्रथमः किरणः समाप्तोऽयं ।

66B, इति स्मृतिकौमुद्यां श्रुद्रधर्मोत्पलद्योतिन्यां वृद्धिश्चाद्विधिः ।

67A, इति स्मृतिकौमुद्यां श्रुद्रधर्मोत्पलद्योतिन्यां चतुर्थकलोत्थासे
[कलोत्थासे] सूत्रपुरौषोच्चारविधिः ।

70A, इति स्मृतिकौमुद्यां श्रुद्रधर्मोत्पलद्योतिन्यां दन्तधावनविधिः ।

71B, इति श्रीरायमदनपालविरचितायां श्रुद्रधर्मोत्पलद्योतिन्यां स्मृति-
कौमुद्यां चतुर्थकलोत्थासे दन्तधावनपूर्वकप्रातःस्नानविधिर्नाम द्वितीयः किरणः ।

74A, इति श्रद्धधर्मात्पलद्योतन्या माध्याह्निकस्नानविधिः ।

81A, इति श्रद्धधर्मात्पलद्योतन्या स्मृतिकौमुद्यां तर्पणविधिः ।

86B, इति स्मृतिकौमुद्यां चतुर्थकलोह्लासे श्रद्धस्य ब्रह्मयज्ञपूर्वकतर्पणविधानं नाम चतुर्थः किंशः समाप्तः ।

91B, इति श्रद्धधर्मात्पलद्योतन्या स्मृतिकौमुद्यां वैश्यदेवविधिः ।

97A, इति स्मृतिकौमुद्यां नित्यश्राद्धपद्धतिः ।

Quotations are found in this fragment from the following authorities :—

(1) मनुः, (2) गर्गः, (3) विष्णुः, (4) योगयाज्ञवल्करः, (5) नरसिंहपुराणे
(6) धन्वन्तरिः, (7) व्यासः, (8) देवलः, (9) मार्कण्डेयः ।

1949.

8804. **मदनरत्नप्रदीपः ।** *Madanaratnapradīpah.*

Substance, country paper. 12×5 inches. Folia, 297. Lines, 13 on a page. Extent in slokas, 7,700. Character, Nāgara. Dated, Sam. 1676 Old. Fresh. Incomplete.

Madanaratna consists of seven sections (Samaya, Ācāra, Vyavahāra, Prāyaścitta, Dāna, Śuddhi and Śānti). The present MS. contains the first section (Religious Calendar).

संवत् १६७६ शके १५४१ समये वेश्याय मासे शुक्लपक्षे सप्तमी शनि-
वाकरे पुस्तकं वाराणसिनगरे श्रीविश्वनाथ याने । शुभमस्तु ।

The same as I.O. Catal. 1681.

The fourth of the Uddyotas, Prāyaścitta is known from M.M. H. Śāstri's Nep. Cat. No. 1 236, p. 223.

The gap left in the I O. Catal., p. 537B, is filled up by the present MS., consisting of verses 8th and 21st both inclusive :—

तत्रासीद्भवनेषु विश्रुतयशा दामोदराख्यः कृत्वा

श्रीमान् पुण्यवदग्रणीर्जितरिपुः क्षमापालसङ्घप्रभुः ।

मूलस्थानपुरे तुरस्कनिवहाक्रान्ते परित्याजितो
 येनाद्यावधि गोवधो यवनकैः नाम्नापि नः स्मर्यते ॥ ८ ।
 तस्मादाकस्मिकोद्यद्दहनघनमहस्तुल्यगतापप्रताप-
 ज्वालाजालाभिभूतद्विषदवनिपतावन्वये भास्करस्य ।
 राजा जातावतारो वरसमरधुरोद्दामरामानुभावः
 प्रध्वस्तारातिभूमौपतितनुजचयोऽभून्महीपालदेवः ॥ ९ ।
 योऽसौ सङ्गरमौमभीमसदृशः सर्वा दिशः सुन्दरी
 वासोभि (व्याशोभिः) विमलैर्यशोभिरधिकं सम्भाव्य भव्यक्रमैः ।
 प्रत्यर्थिच्छित्तिपालपौडनविधिव्यग्रेण सत्तेजसा
 सिन्धुरेण गृहीतपाणिकमलाश्रके महाविक्रमाः ॥ १० ।
 एतत् पृथ्वीन्द्रसूनुः सकलवसुमतौतीव्रभूपालमाला
 चूडारत्नप्रबुद्धद्युतिभरजनितास्कन्दपादारविन्दः ।
 सद्गुणैर्खण्डमुक्तामणिकरितुरगोद्दामलक्ष्मीविलासो
 देवीदासो विलासोचितश्चिरयशोमण्डिताशो बभूव ॥ ११ ।
 तत्सूनुः सूर्यदासो विमलतरयशोराशिरासौदसौम-
 द्यौष्णीनाथोत्तमाङ्गचतकुसुमरजोराजिनोराजिताङ्घ्रिः ।
 सन्मार्गोपात्तचित्तः॥व्ययविविधमहादानदानैककर्मा
 धर्माचारादपाराद्वरधरणिभुजां भुभुजामग्रलेख्यः ॥ १२ ।
 यद्दानं नोपमानं क्वचिदपि लभते यस्य युद्धावरुद्धाः
 शुद्धान्तान्नैवकान्तामपिपरिचलितां वैरिणस्तारयन्ति ।
 येन स्वेनार्जितेन प्रचुरतरधनेनानिशं तीर्थराजे
 वाराणस्यां गयायामपि सकलकरस्त्याजितो धर्मबुद्ध्या ॥ १३ ।
 एतद्भूमौन्द्रजन्मासमसमरसमारम्भगम्भीरवाहोः
 व्यापारश्चस्तदम्भप्रतिवधूगैतकौर्त्तिप्रतापः ।
 राजा प्राचामवाचामपि धरणिभुजामग्रगण्योऽतिधन्यो
 दानैर्मानैः प्रयाणैर्विबुधजनगतिः शक्तिसिंहो बभूव ॥ १४ ।
 यस्मिन्नस्मिंश्च पृथ्वीवल्लयबलभिदि प्राप्तपात्रे पवित्रे
 लीलामात्रेण गोभूकनकमयमहादानदानप्रवृत्ते ।

कर्णोनाकर्णनीयः क्व च कनकगिरिर्देवदत्तो (विलक्षो)
 भोजो राजापि लज्जास्पदमलमपि का कामना कामधेनोः ॥ १५ ।
 सद्विद्यानाञ्च वेष्टन्यग्रनविरहिते सर्वथा सत्कथान्ता-
 कान्ता यत्कौर्त्तिविद्यामहह न लभते व्याप्य यामं विरामम् ।
 सद्विप्राणां च वेष्टन्यग्रनविरहिते सर्वथा सत्कथान्ता
 कान्ता यत्कौर्त्तिरद्याप्यहह न लभते व्याप्य यामं विरामम् ॥ १६ ।
 यद्दानञ्चोपमानं कुलयुगलकथा यस्य गाथा सनाथा
 विद्या सर्वानवद्या वरसमरमहाडिगिडमोऽतिप्रचण्डः ।
 आचारस्तत्त्वसारः स्फुरदमरसरिद्वीप्तमूर्त्तिश्च कौर्त्तिः
 सोऽयं श्रीशक्तिसिंहो नृपमुकुटमणिः कस्य न स्यान्नमस्यः ॥ १७ ।
 तस्यात्मजो मनसिजो हरिणोक्षणाणां
 कल्पद्रुमः सकलपण्डितमण्डलीनां ।
 प्रत्यर्थिपार्थिवसरोवरचण्डधामा
 राजा चिरं विजयते मदनेन्द्रनामा ॥ १८ ।
 यस्मिन्नस्मिन् प्रयाण्यसनिनि नृपतौ तुङ्गरिङ्गतरङ्ग-
 क्षौणीक्षोभक्षमोद्यत्खरतरखुरलीघ्रलिगाढान्धकारे ।
 क्रामौ सेना रिपूणां क्व च वयमपि ते क्व स्थिताः प्रस्थिता वा
 क्तेति त्रस्ता विहस्ताः प्रतिदिशमनिशं वैरिणो नो विदन्ति ॥ १९ ।
 यद्दानारुढयानाभरणमयपरावृत्तवृत्ताधिकार्थि-
 श्रेणी सारङ्गनेत्रा निजमपि न पतिं सोऽयमित्यं भजन्ते ।
 यद्यात्रानाममात्रात् प्रतिनृपतिवध्वर्गनेत्राम्बुधारा
 मारादुद्गीह्य साक्षादसमयनटनं कुर्वते नीलकण्ठाः ॥ २० ।
 यस्मिन् दातरि पातरि क्षितिभूजामुज्जागरोत्सङ्गिनि
 स्त्रैरं ह्रीरकहाटकोपरिचितालङ्कारहारस्रजाम् ।
 कर्णो वर्णनमेव नैव भजति स्थिमा न हेमाचले
 कल्पद्रोरपि विद्रवः किमपरं चिन्त्यो न चिन्तामणिः ॥ २१ ।

Mr. R. D. Banerji confounded Madana Simha Deva the
 patron of the author of Madanaratnapradipa and son of

Śakti Siṃha with the Madana Siṃha of Champaran in whose time two MSS. were copied in Sam. 1453 and 1457. In this matter he has simply followed Prof. Bendall's list of Champaran kings given in his History of Nepal and surrounding kingdoms. But he should have seen that the patron of the author was never described as a Rājā of Champaran and the Rājā of Champaran is not described as the son of Śakti Siṃha. This should have been a settler. They cannot be identical. Even if this does not satisfy Mr. Banerji the present MS. fills up the gap left in the I.O. Catalogue between the 7th and the 22nd verses of the preface to Madanaratnapradīpa; and here Madana Siṃha and his ancestors are distinctly said to have belonged to Delhi. His genealogy runs thus: Dāmodar

|
Mahīpala

|
Devīdāsa

|
Sūryadāsa

|
Śakti Siṃha

|
Madana Siṃha.

As regards the time of this compilation the opinion advanced in the preface to my Nep. Cat., 1905, seems to stand. The patron flourished in the Province of Dehli during the fifteenth century after the fall of the Toglak Empire and he is largely quoted by the authors in Akbar's time.

1950.

1817. *The Same.*

(कालोद्योतः or समयनिर्णयोद्योतः)

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. The last leaf is marked 370. But leaves 144 to 159 both inclusive, 215, 228 to 238 both inclusive, 244 to 251 both inclusive, 261 to 265 both inclusive, 278, 279, 336 and 346 are missing. The first 113 leaves down to the chapter of Saptaminirṇaya seem to be a restoration. Character, Nāgara. Appearance of both parts, old.

See I.O. Catal. No. 1681, p. 537.

1951.

10014. *The Same.*

(समयनिर्णयोद्योतः only)

By Madana Simha.

Substance, country-made paper. $13\frac{1}{2} \times 6$ inches. Folia, 3-240 of which those marked 20-52, 54-65, 67-73, 75-80, 82-100, 102-109, 111-157, 161-203, 208-223, are missing. Lines, 11, 12 on a page. Character, Nāgara. A mere fragment.

It ends :—

अथः शकुनं खपः सामुद्रिकमुपश्रुतिः ।

उपयाचितमादेशात् सम्भवन्ति कलौ क्वचित् ॥

तस्मात्तन्मात्रलाभेन कलौ कार्यं न कारयेत् ॥

इति कलियुगवर्ज्यानि

Colophon :—

इति श्रीकोदण्ड० मदनरत्नप्रदीपे समयनिर्णयो नाम प्रथम
उद्योतः समयः समाप्तः ।

Post Col. :—

सं १६७५

The date being retraced is doubtful. In the place of 6 there seems to have been 8.

1952.

10013. *The Same.*

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 2-78 of which 10, 64-72 are missing. Lines, 9 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, old, worn-out and mouse-eaten, the first nine leaves and leaves 73-77 are badly damaged.

Part of Samayanirṇayoddyota, a calendar of religious fasts and festivals, being the first section of Madanaratna-pradīpa.

The colophons found :—

18A. इति श्रीकोदण्डपरशुरामेव्यादिविविधविरुदावलीविराजमानमानो-
न्नतमहाराजाधिराज-श्रीशक्तिसिंहात्मज-श्रीमहाराजाधिराज-श्रीमदनसिंहदेव-
विरचिते मदनरत्नप्रदीपे समयनिर्णयोद्द्योते मलमासस्वरूपनिर्णयः ।

53B. इति श्री० द्वितोयानिर्णयः ।

For Samayaratnoddyota, see I.O. Catal. No. 1681.

There is one stray leaf.

1953.

5753. *The Same.*

(दानविवेकं द्योतः *Dānavirekoddyotaḥ.*)

(*Being the fifth of the seven sections of Madanaratna-pradīpa of Madana Simha Deva.*)

Substance, country-made paper. $11\frac{3}{4} \times 5\frac{1}{4}$ inches. Folia 360. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 10,800. Character, Nāgara of the eighteenth century. The leaves 206th to 209th, 254th to 263rd and 271st to 273rd and the last three leaves have been restored.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । ॐ नमो गणपतये ।

विघ्नेशस्य प्रसन्नस्य सुखपुष्करिका शुभा ।

उमारतोत्सवे शुभो यां महौशो विवर्द्धते ॥ (?)

आनन्दाय वदान्यानां महौमहितकौ[र्]त्तिना ।

भूभुजा मदनेनाद्य दानोद्योतो वितन्यते ॥
 अस्मिन् दानविवेकाख्य उद्योते ये निरूपिता ।
 अर्थास्तेषां सुबोधाय क्रियतेऽनुक्रमः स्फुटः ॥
 आदौ दानप्रशंसेह तत्त्वरूपनिरूपणम् ।
 ततश्च दानदोषाणां तद्भेदानां निरूपणम् ॥
 दानाङ्गानां तत्र दातुरथ पात्रस्य निर्णयः ।
 अथ पात्रोक्तिरथ श्रद्धा देयद्रव्यनिरूपणम् ॥
 ग्राह्यद्रव्यमथ ग्राह्यमदेयञ्च निरूपितम् ।
 दानदेश्च तत्कालो निषिद्धाश्च निरूपिताः ॥
 इतिकर्तव्यता दाने परिभाषा ततः परम् ।
 तत्राधिकागौ मन्वार्थज्ञानादनियमाश्च ये ॥
 प्रतिमाद्रव्यमानञ्च कलसादेश्च लक्षणम् ।
 दर्भादिलक्षणं चान्ये नियमाश्च निरूपिताः ॥
 अनुक्तौ दक्षिणादाननिर्णयः स विभेदकः ।
 द्रव्यमाणं धान्यमानं मानं क्षीरादिके ततः ॥
 भूमानमङ्गलादीनां भेदाः सविनियोगकाः ।
 प्राच्या दिशः साधनञ्च उक्तो वाह्यविधिस्ततः ॥
 सतोरणपताकादेर्मण्डपस्याथ लक्षणं ।
 कुण्डानां विनियोगोऽथ तन्निर्माणं सविस्तरम् ॥
 मेखलायोनिकण्ठादिलक्षणं योन्यवस्थितिः ।
 ततो महत्सु दानेषु तुलापुरुषनिर्णयः ॥
 राजतादिमुलाभेदाः सम्यगत्र निरूपिताः ।
 हिरण्यगर्भदानञ्च ब्रह्माण्डञ्च ततः परम् ॥
 कल्पपादपदानञ्च गोमहस्रञ्च गोशतं ।
 हिरण्यकामधेनुञ्च हिरण्याश्वञ्च कौर्त्तितः ॥
 हिरण्याश्वरथस्तद्वत् हेमहस्तिरथस्ततः ।
 पञ्चलाङ्गलदानञ्च धरादानं निरूपितम् ॥
 विश्वचक्रं कल्पलता ततो वै सप्तसागराः ।

रत्नधेनोस्ततो दानं महाभूतघटस्य च ॥
 अथ पर्वतदानेषु दानं धान्याचलस्य च ।
 लवणाचलदानञ्च गुडाचलविधिस्ततः ॥
 उक्तः स्वर्गाचलस्तद्वत् उदितोऽथ तिलाचलः ।
 कार्पासाचलदानञ्च वृताचलविधिस्ततः ॥
 दानं रत्नाचलस्यापि ततो रौप्याचलस्य च ।
 शुर्कराचलदानञ्च गुडादिभिर्खराण्यतः ॥
 ततः सुवर्णदानानि तथानन्दनिधेर्विधिः ।
 ततो भद्रनिधेर्दानं दानञ्च शतमानकम् ॥
 हेमदानं रूप्यदानमश्वदानमतः परम् ।
 तिलदानं निदानञ्च कांस्यपात्रस्य कौर्त्तितम् ॥
 तिलराशेस्ततो दानं तिलपद्मं ततः परम् ।
 रुद्रैकादशदानञ्च दानञ्च तिलगर्भकम् ॥
 गजदानं देवताभ्यो गजदानमतः परम् ।
 दास्या दानं रथस्यापि शिविकायास्ततः परम् ॥
 भूमेर्दानं गृहस्यापि मेर्वादिर्दानमेव च ।
 कन्यादानञ्च कपिलादानं दशभिदायुतं ॥
 गोदानञ्च ततो हेमशृङ्गिदानं निरूपितम् ।
 समानवत्सगोदानं दशवर्णगवामनु ॥
 त्रिरात्रगोदानमथो यथाविधि निरूपितम् ।
 देवताभ्यो गवां दानं शिवादिभ्यः समीरितम् ॥
 दानञ्चोभयतोमुख्या वैतरण्यास्ततः परम् ।
 ततो वृषभदानञ्च गुडधेन्वादयो दश ॥
 प्रोक्तास्तदनु दानञ्च तिलधेनोर्विशेषतः ।
 सप्तब्रौहिमयानाञ्च वृत्तधेनोस्ततः परम् ॥
 धेनोश्च नवनीतस्य जलधेन्वास्ततोविधिः ।
 क्षीरधेनोस्ततोदानं दधिधेनोस्ततः परम् ॥
 मधुधेनोरथ विधौ रसधेनुरथेरिता ।

प्रकृरायास्ततो धेनुः कार्पासस्य ततः परम् ॥
 लवणास्य च कर्पूरगन्धादीनाञ्च धेनवः ।
 ततो दानं स्वर्गधेनोः सुवर्गवृषभस्य च ॥
 स्वर्गयोरूप्यवृषयोर्दानमत्र समोरितम् ।
 विद्यादानेषु वेदानां दानमङ्गैः सहोदितम् ॥
 ततः स्मृतीनां दानन्तु पुराणानां ततः परम् ।
 अवशेष्यदानानि(?) क्रमाद्भारतपर्वणां ॥
 शिवशास्त्रादिदानानि प्रोक्तानि च ततः परम् ।
 अथ दैवतदानेषु त्रिमूर्तिप्रतिपादनम् ॥
 दानं त्रिपुरव्याणाञ्च ग्रहाणां दानमोरितम् ।
 दशावतारदानञ्च द्वादशार्कप्रपादनम् ॥
 चन्द्रादित्यप्रतिष्ठातेः कालाख्यपुरुषस्य च ।
 आत्मप्रतिष्ठातेर्दानमुदकुम्भस्य तत्परम् ॥
 अन्तकप्रतिमायाञ्च लोकपालाष्टकस्य च ।
 मेधादानमथप्रोक्तमजायास्तदनन्तरम् ॥
 महिष्या महिषस्याथ दानं कृष्णाजिनस्य च ।
 गृष्टिकृष्णाजिनस्योक्तमार्द्रकृष्णाजिनस्य च ॥
 तिथौनामथ दानानि वारदानान्यतः परम् ।
 नक्षत्रदानान्युक्तानि योगदानान्यतः परम् ॥
 मासर्चयनदानानि दानं सांवत्सरं परम् ।
 ततः प्रकौर्णदानेषु दानमारोग्यसाधनम् ॥
 रत्नदानान्यलङ्कारदानं दानञ्च वाससोः ।
 देवताभ्यो वस्त्रदानमुष्णीषस्य ततः परम् ॥
 उक्तमुष्णीवस्त्रदानं दानमासनप्राथम्योः ।
 दर्पणव्यजनादीनां कर्पूरादेस्ततः परम् ॥
 ताम्बूलनृत्यगीतादिच्छत्रोपानत्यदानयुक् ।
 स्वर्गादिपात्रदानानि पाकदानविधिस्ततः ॥
 अन्नदानं तथामांनदानं दानमद्याम्भसः ।

करपत्रादिदानादि दानं धर्मघटस्य च ॥
 अश्वत्थसेवनं तद्वत् तरुपुत्रप्रकल्पनं ।
 तथाश्वत्थोपपन्नानां तत्प्रयोगविधिस्ततः ॥
 अथ जलतिकादानं(?) प्रपादानं तथैव च ।
 उक्तः पात्रोपचारादिः परिचर्या ततो गवां ॥
 दानं यज्ञोपवीतस्य यष्टिवैनवदण्डयोः ।
 इन्धनाग्नीष्टकदानं दौपदानं समीरितम् ॥
 ततोऽभयप्रदानञ्च पात्रदानान्यतः परम् ।
 कल्पदानान्यथोक्तानि नानादानानि तत् परम् ॥
 उक्तो जलाशयोत्सर्गो वापीकूपप्रतिष्ठया ।
 अथारामप्रतिष्ठेति क्रमादर्था निरूपिताः ॥

इति श्रीकोदण्डपरशुरामेत्यादिविविधविरुदावलौविराजमानमानोन्नतमहाराजाधिराज--श्रीशक्तिसिंहात्मज--महाराजाधिराज--श्रीमदनसिंहदेवविरचिते मदनरत्नप्रदीपे दानविवेकोद्गोतेऽनुक्रमणिका ।

It ends :—

इत्यारामप्रतिष्ठा

अर्थिप्रत्यर्थिनोर्यः प्रश्नमयति समं दानधाराप्रवाहै-
 र्देन्यं सैन्यञ्च वैष्ण्वप्रथितपृथुसुजस्तम्भगम्भीरबाहुः ।
 तस्मै तस्यातिपद्मप्रथितनटपश्चिरोरत्ननैराजिताङ्गुः
 क्षोणीखण्डेस + स्यान्मदननरपतेः को वदान्यो वदान्यः ॥
 सोयं शूलितसर्व्वशूलहृदयो दानप्रयोगे कृतौ
 राजा श्रीमदनक्षितौन्द्रतिलकोदृष्ट्वा निबन्धान् बहून् ।
 तत्तत्संग्रहविग्रहं बद्धमतं प्रोद्यप्रयोगत्र ॥ (?)

Last Colophon :—

इति श्रीकोदण्डपरशुरामेत्यादिविविधविरुदावलौविराजमानमानोन्नतमहाराजाधिराज--श्रीशक्तिसिंहात्मज--श्रीमहाराजाधिराज--श्रीमदनसिंहदेवविरचिते मदनरत्नप्रदीपे दानविवेकोद्गोतेः समाप्तिमगमत् । श्रीशुभमस्तु ।

1954.

6450. *The Same.*(शुद्धिविवेकोद्योतः *Suddhivivekoddyotah Section VI.*)

Substance, country-made paper. $11\frac{3}{4} \times 5$ inches. Folia, 2-48, of which the 23rd is missing. Lines, 10 on a page. Extent in Slokas, 1,260. Character, Nāgara. Date, Samvat 1553. Appearance, discoloured. Defective in the beginning.

Colophon :—

इति श्रीकोदण्डपरशुरामेत्यादिविविधविष्णुदावलीविराजमान-
मानोन्नतमहाराजाधिराज-श्रीशक्तिसिंहात्मज-महाराजाधिराज-
श्रीमदनसिंहदेवविरचिते मदनरत्नप्रदीपे शुद्धिविवेकः षष्ठम
उद्द्योतः समाप्तः ॥

Post Colophon :—

शुभमस्तु संवत् १६५३ समये भादौ

After this there are five lines written in a later hand, at the end of which it is said :—

श्रीदौ० जूगसूत दौ०गंगाधरेण काश्यां लिखापितं । श्री

At the top of the last leaf :—

सौ० इन्द्रजी विभागे

The names of the real authors are given at the end of the work :—

महाराजाधिराजस्य मदनेन्द्रस्य शासनात् ।

श्रीमालिना गुर्जरेण भट्टपुंजात्मजेन च ॥

भट्टश्रीविश्वनाथेन काशीतीर्थनिवासिना ।

शुद्धिविवेचिता सम्यक् सर्वकर्मोपकारिणी ॥

The authorities quoted and consulted :—

3A, आदित्यपुराणम्, मनुः ; 3B, मरौत्तिः ; 4A, पारस्करः ; हारीतः,
कात्यायणः, जैमिनिः ; 5A, याज्ञवल्क्यः ; 6B, ब्रह्माण्डपुराणम् ; विष्णुः ; 7B,
आश्वलायणः ; 8A, मत्स्यपुराणम् ; 8B, वृद्धपराशरः, अङ्गिराः ; 9A,

पराशरः; 11A, पैठौनसिः; 11B, वशिष्ठः, देवलः; 12A, गौतमः; 12B, सुमन्तुः; 13A, बौधायनः; वृद्धयाज्ञवल्क्यः; 14B, वृद्धवशिष्ठः; 15B, दत्तः; वृद्धस्पतिः; 16A, स्मृत्यर्थसारः; 16B, विष्णुः; 17B, ब्रह्मपुराणम्; 18B, वृद्धमनुः; प्रचेताः; 19A, वृद्धविष्णुः; 20B, कूर्मपुराणम्; 22A, उग्रनाः; 22B, चतुर्विंशतिमतम्; 22B, षट्त्रिंशन्मतम्; 23A, शातातपः; 23B, प्रजापतिः; 26A, सम्बर्त्तः; जातूकर्णः; 28A, आदिपुराणम्; वृद्धपराशरः; 34B, शङ्खः; 37B, लौगाक्षिः ।

1955.

6451. *The Same.*

(शान्त्युद्योतः *Sāntyuddiyotah Section VII.*)

Substance, country-made paper. 11 $\frac{3}{4}$ × 5 inches. Folia, 109. Lines, 12 on a page. Extent in slokas, 4000. Character, Nāgara. Date, Samvat 1674. Appearance, old and repaired. Complete.

Colophon :—

इति श्रीकोदण्डपरशुरामेत्यादिविविधविरुदावलिविराजमान-
मानोन्नतमहाराजाधिराज-श्रीशक्तिसिंहात्मजमदनसिंहदेवविरचिते
मदनरत्नप्रदीपे शान्त्युद्योतः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १६७४ वैशाख । शुभमस्तु ॥

Beginning :—

यत्तत्सुरासुरशिशरोमणिच्छृणुषीठ-
मुत्सङ्गभूषणमुमाहरयोद्धदारम् ।
धाम स्तनन्धयसुधाकरधाम नौमि
वक्त्रेण वारणमनीक्षितवारणं तत् ॥
अत्रोपसर्गनिवहेन निषीडितस्य
शान्त्यै जनस्य कल्याणवर्णालयोयम् ।
श्रीशक्तिसिंहतनयो विनयोदितश्रीः
राजा विवेचयति शान्तिकपौष्टिकानि ॥

12A, इति कोदण्ड-आदित्यादि ग्रहश्रान्तयः ; 22B, °श्रान्तिविवेकोद्गोते
तिथिवारनक्षत्रश्रान्तयः ; 25B, °वन्ध्याभिषेकादिश्रान्तयः ; 41B, अद्भुतादि-
श्रान्तिः ; 89B, नानाश्रान्तयः ।

It ends :—

महाराजाधिराजस्य मदनेन्द्रस्य शासनात् ।
श्रीमालिना गुर्जरेण भट्टपुंजात्मजेन च ॥
भट्टश्रीविश्वनाथेन काशीतीर्थनिवासिना ।
श्रान्तिकं पौष्टिकं चापि यथाशास्त्रं प्रकाशितम् ॥
ऊर्ध्वीं यावदहौन्द्रदण्डशिखरासीनातपत्तायते
यावत्तत्त गवीन-(काव ?)कुंभसुषमां पुष्पाति हेमाचलः ।
यावद्दालमृगाकमं जुलकला मौलौ मृडानौपतेः
उद्गोतेर्मदनप्रदीपमहिमा तावत् समुज्जृम्भताम् ॥

The authorities :—

6B, भविष्योत्तरे, स्कन्दपुराणे ; 10A, प्रभासखण्डे ; 10B, मत्स्यपुराणे ;
13A, आश्वलायनः ; 25A, अग्निपुराणे ; 84A, विष्णुधर्मोत्तरे ; 86B, गरुड-
पुराणे ; पालकः ; 101B, नरसिंहपुराणे ; देवौपुराणे ।

1956.

5320. **विवादचिन्तामणिः ।** *Vivādacintāmaṇiḥ.*

By Vācaspati Miśra.

Substance, country-made yellow paper. 19×3½ inches. Folia, 6.
Lines, 5 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Ap-
pearance, fresh. A mere fragment.

See Oxf., p. 273A.

1957.

670. **श्राद्धचिन्तामणिः ।** *Śrāddhacintāmaṇiḥ.*

By Mahāmahopādhyāya Vācaspati Miśra.

For the MS. see L. 1650.

On the last palm-leaf there is a deed of mortgage which runs thus :—

स्वस्ति सकलमङ्गलैकनिलयसुप्रतिष्ठित-

श्रीमन्मुरेश्वरन्यायालङ्कारभट्टाचार्यपरमाचार्यचरित्रेषु ।

खातक श्रीरामपण्डितस्य वाटौबन्धकपत्रमिदं क्रियाचैयमित्यादि
तोमार स्थाने ८ आटतङ्का पीटनिघात्या + + भद्रासन वाटौ
बन्धक दिलास । इहार लभ्य मासप्रति तङ्काप्रति अर्द्धआना एकुन एकसिका
दिव । ए अखण्डित । इहार मुकुति अष्टादश मास । एइ नियमे यदि ना
दिइ तवे एइ लभ्यमुले वाटौ विक्र । इति इच्छ १०४६ तारिख २०शे आश्विन ।

On the reverse अत्रार्थे साक्षिणः :—

श्रीधर्मः । श्रीरामभद्रवन्दोपाध्याय । श्रीगोपीकान्तशर्मा ।

ॐ तत्सत् श्रीरमणतर्कपञ्चाननः । श्रीशिवशर्मा ।

श्रीरामदेवशर्मा । श्रीगोपीवल्लभशर्मा ।

श्रीनारायणशर्मा । श्रीरघुनाथशर्मा ।

1958.

3420. कृत्यमहार्णवः । *Kṛtyamahārṇavaḥ*.

By Vācaspati Miśra

*Compiled under the patronage of Mahārāja Hari
Nārāyaṇa of Tīrhut.*

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 155. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 3,700. Character, Bengali. Date, Śaka 1517. Appearance, discoloured and worn out. Complete.

Colophon :—

इति कृत्यमहार्णवः ।

Post Colophon :—

श्रीकृष्णाय नमः ।

शुभमस्तु शकाब्दाः १५१७ । वितारिख २२ मार्गशीर्षस्य । सम्मत
१००१ इति । कृष्ण कृष्ण श्रीराम ।

मिथिलावल्लयविड़ोजः (विलोज) श्रीहरिनारायणस्य कृतिरेषा ।

तावद्विलसतु भुवने यावद्विष्णोर्विलोचने गगने ॥

इति श्रीमद्द्वाराजाधिराजश्रीहरिनारायणविरचितकृत्यमहार्णवे वर्षकृत्य-
तरङ्गः ।

A calendar of Hindu rites and festivals. For the work see L. 1886. The MS. noticed by Rājendra Lāla makes Hari Nārāyaṇa, in the colophon, the author's patron and Vācaspati Miśra the author. But our MS. makes Hari Nārāyaṇa the author. Vācaspati Miśra's name does not appear in it at all. But in Mahādāna-Nirṇaya (Nep. Cat. 122) there occurs the following verse :—

श्रीवाचस्पतिधीरं सहकारितया समासाद्य ।

श्रीभैरवेन्द्रो नृपतिः स्वयं महादाननिर्णयं तनुते ॥

This Bhairavendra was the same as Harinārāyaṇa. See Nep. Cat., *History of Nepal and surrounding kingdoms*, p. 31.

And Dvaitanirṇaya, another work of Vācaspati (Oxf., 273B) was written under the patronage of the queen of Bhairavendra.

The number of works by Vācaspati or Hari Nārāyaṇa are given in a couplet in leaf 2A of the present MS. :—

कृत्याचार-विवार-व्यवहार-दान-शुद्धि-पिटयज्ञाः ।

सप्तभिरमौ तरङ्गैः सप्ताङ्गमहार्णवे निबध्यन्ते ॥

The contents of the work :—

धर्मश्च परिभाषा च ततो मासव्यवस्थितिः ।

मलमासव्यवस्था च कृत्यं चैत्रादिकस्य च ॥

प्रकीर्णकं समर्थादि युगान्तादि ततः परम् ।

तिथिवेद्यव्यवस्था च रविसंक्रान्तिरेव च ॥

चन्द्रसूर्योपरागश्च सम्यगत्र निबध्यते ॥

3B, स्मृतिधर्मशास्त्राणि तेषां प्रणेतारः मनु-विष्णु-यम-दक्षाङ्गिरौ-
 वृहस्पत्यश्वनः-आपस्तम्ब-वशिष्ठ-कात्यायन-पराशर-व्यास-शङ्ख-लिखित-सम्बर्त्त-
 गौतम-शातातप-हारीत-याज्ञवल्क्य-प्राचेतसादयः । आदिपदग्राह्याः देवल-
 लोमश-जमदग्नि-विश्वामित्र-प्रजापति-पैठीनसि-पितामह-बौधायन-द्वागलेय
 जाबाल-च्यवन-मरौचि-काश्यप-नारदाः । एतेषामेव मतं षट्चिंशन्मतमित्यभ्यर्हितं ।
 स्मृत्यन्तराणि शुनःपुच्छ-कार्ष्णीजिनि-व्याघ्र-कण्व-जातुकर्ण-लौगाक्षि-व्याघ्रपाद-
 गङ्ग-गाङ्ग-नाडीजङ्घ-पुलस्त-पुलह-भृगु-गौतम-जैमिनि-सुमन्तु-ऋष्यशृङ्ग-शौनक-
 यज्ञपार्श्व-कुथुमि-वैजवाप-मैत्रायणीय-गोभिल-शाक्यायनादयः ।

1959.

3696. द्वैतनिर्णयः । *Dvaitanirṇayah.*

By Vācaspati Miśra.

*Under orders of Jayā, the queen of Rājā Bhairavendra
 otherwise called Hari Nārāyaṇa.*

Substance, country-made paper. 18½ × 3 inches. Folia, 83. Lines,
 6 on a page. Extent in ślokas, 2,000. Character, Bengali. Date, Śaka
 1756. Appearance, fresh. Complete.

Beg. :—

आभीरदारकमुदञ्चितकिङ्किणीक-
 माताम्नपाणिचरणं पुरुषं पुराणम् ।
 मञ्जौरमञ्जुमरुणाधरमसुजाक्षम-
 द्वैतचिन्मयमनादिमनन्तमौडे ॥ इत्यादि ।
 + + + +
 श्रीभैरवेन्द्रधरणीपतिधर्मपत्नी-
 राजाधिराजपुरुषोत्तमदेवमाता ।
 वाचस्पतिं निखिलतन्द्रविदं नियोज्य-
 द्वैतेयनिर्णयविधिं विधिवत्तनोति ॥

Colophon :—

इति महामहोपाध्यायश्रीवाचस्पतिमिश्रविरचितो द्वैतनिर्णयः
 समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीजगन्मोहनशर्माः पुस्तकमिदम् । प्रकाश्याः १७५६ । ४ ।

२० । लिखितं श्रीकाशीप्रसादशर्माणा ।

For a complete description of the work see Oxf., p. 273A.

1960.

3436. चन्दनधेनुविचारः । *Candanadhenuvicārah.*

By Vācaspati.

Substance, country-made paper. 18×3½ inches. Folia, 4. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 120. Character, Bengali of the early eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

See H.P.R., Vol. I, 110.

1961.

1136. गयाप्रकाशः । *Gayāprakāśah or the fourth chapter of तीर्थचिन्तामणिः ।*

By Mahāmahopādhyaya Vācaspati Miśra.

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 25. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 650. Character, Nāgara. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Colophon :—

महामहोपाध्यायमिश्रश्चैवाचस्यतिविरचिते तीर्थचिन्तामणौ
चतुर्थो गयाप्रकाशः ।

Post Colophon :—

श्रीयुत्तलभद्रमिश्राणां स्वकीयपुस्तकमिदं । लिखितं श्रीयदुनाथ
चक्रवर्तिना श्रीबलभद्रमिश्राणामर्थे प्रयागमण्डले ॥

The manuscript described in L. 1148 is also one of Vācaspati Miśra's Tirthacintāmaṇi.

1962.

8851. तीर्थचिन्तामणिः । *Tīrthacintāmaṇiḥ.**By Vācaspati Miśra.*

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Folia, 140 by counting. Lines, 9 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

In five bundles of leaves with separate paginations. (I) incomplete: twenty-two leaves only (by counting), (II) complete in 53 leaves, (III) 1 to 26 leaves, (IV) 27 to 53 leaves, and (V) in 12 leaves.

The col. of the first part :—

इति श्रीवाचस्पतिविरचिते तीर्थचिन्तामणौ प्रथमः प्रकाशः ।

The col. of the second part :—

इति श्रीमिश्रवाचस्पतिविरचिते तीर्थचिन्तामणौ द्वितीयः
पुरुषोत्तमप्रकाशः ।

वाकलम् सुकुन्दलाललेखक ॥ ग्रन्थसंख्या १४०० ।

The col. of the third part :—

इति श्रीवाचस्पतिविरचिते (तायां) तीर्थचिन्तामणौ तृतीयो
गंगाप्रकाशः समाप्तः ॥ ० ॥

The col. of the fourth part :—

श्रीमिश्रवाचस्पतिविरचिते तीर्थचिन्तामणौ चतुर्थो गयाप्रकाशः
सम्पूर्णः समाप्तः ।

The col. of the fifth part :—

इति श्रीमहामहोपाध्यायवाचस्पतिविरचिते तीर्थचिन्तामणौ
पञ्चमः काशीप्रकाशः सम्पूर्णः ॥ सम्बत् १९१४ ।

The part I begins :—

कनकनलिनलक्ष्मीसर्द्धिराधाकुचाय-
ग्रथितनयनभङ्गः स्मेरवक्त्राम्बुजश्रीः ।

नवगगनतमालश्यामलानन्दगात्रः

क्षपयतु मम कर्म क्रूरमक्रूरमित्रः ॥

श्रीकृत्यकल्पद्रुमपारिजातरत्नाकरादीनवलोक्य यन्नात्
प्रणम्यमूर्द्धा मधुसूदनाय वाचस्पतिस्तीर्थविधिं तनोति ।

अथ तीर्थविधिः तत्र महाभारते ऋषिभिः क्रतवः, etc.

This part is called प्रयागप्रकाश as will be seen from the statement in the beginning of the ensuing chapter.

The part II begins :—

श्रीगणेशाय नमः । इति श्रीवाचस्पतिविरचिते तीर्थचिन्तामणौ प्रयाग-
प्रकाशः प्रथमः अथ पुरुषोत्तमादिविधिः तत्र ब्रह्मपुराणे ब्रह्मर्षिसंवादे ब्रह्मवाक्यं
पृथिव्यां भारतं वर्षं कर्मभूमिरुदाहृतं
नखत्वन्यत्र मर्त्यानां भूमौ कर्म विधीयते, etc.

The part III begins thus :—

तत्रादौ गंगामा[हा]त्यं तत्र विष्णुपुराणे नमः प्रभवति ब्रह्मन् सर्वपापहृत्
सतः, etc.

The part IV begins :—

ॐ स्वस्ति श्रीगणेशाय नमः ।

वायव्यगारुडे कलाहृत्तान् दृष्ट्वाविचार्य, etc.

The beginning of the part V :—

संसारिणो नरकपावकदह्यमाना-
नालोक्य मौलिविधृतेन सुधाकरेण ।
या निर्ममे ह्यखिलदुःखहरी हरेण
तामन्तरिक्षनगरीमनिशं स्मरामि ॥

1963.

2750. मलिम्लुचतत्त्वम् or मलमासतत्त्वम् ।

Malimlucatatattvam or Malamāsatatattvam.

Substance, country-made paper. 16½ × 3½ inches. Folia, 70. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

This is the first in the order of the Aṣṭāvimśatitattvas of Raghunandana.

Raghunandana wrote 28 *Tattvas* on Smṛti under the comprehensive name of Smṛti-Tattva, which guide the social and religious life of Bengal. In the following pages, the *Tattvas* are arranged in the same order as given in the beginning of Malamāsa Tattva. Some works there are, which pass as *Tattvas* by Raghunandana, but they are not included in the 28. These have been put at the end.

He wrote his Jyotiṣatattva in 1565.

1964.

5283. *The Same.*

Substance, country-made paper. 16½×3 inches. Folia, 75. Lines, 7 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, very old and discoloured. Complete.

Colophon :—

इति वन्द्यघटोयरघुनन्दनभट्टचार्यविरचितमजिस्तुचतत्त्वं समाप्तम् ।

1965.

6592. *मलमासतत्त्वटीका । Malamāsatattvaṭīkā.*

Substance, country-made paper. 19×3 inches. Folia, 26—marked also from 87—112. Lines, 8, 10, 11 on a page. Extent in ślokas, 750. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, fresh. The reverse side of the 18th leaf is left blank. Written in a small hand.

The commentator's name is not given. There is written, on the left-hand margin of every leaf, मलमास-तत्त्वोपरि ।

The MS. is peculiar in that it refers to the leaves, pages and lines of a particular manuscript of the text.

The first leaf begins :—

१२।२।१ मर्यादिति मर्यादार्थत्वे षोडशवर्षाद्यः उपनयेदित्यर्थः ।
अथः पूर्वं । अभिविधिः अभिव्याप्तिः । तदर्थत्वे षोडशवर्षमभिव्याप्य उपनये-
दित्यर्थः । उपनयेदित्यस्य उपनयनविषयकं कार्यमित्यर्थः ।, etc., etc.

So it passes over the first eleven leaves of the man-
uscript of the text and begins with the 12th leaf.

It ends :—

८६।१।४ विनामकवदिति नैर्ऋतेर्यातुधान्याद्यैः समाक्रान्तो विनामक
इति वचनस्य विनामकशब्दवदित्यर्थः । विनामकत्वञ्च आषाढादिनामशून्यत्वमिति
केचित् स्मार्त्तास्तु विरुद्धं मल्लिस्तुचादिरूपं नाम यस्य सः यद्वा सदपि नाम असदेव
तत्तन्मासविहितकर्मानर्हत्वादित्याहुः ॥

This apparently contains the notes of a student and
he often quotes the views of his teacher, as इति भट्टाचार्या ।

1966.

1561. *The Same.*

With comm. by Kāśīrāma.

Substance, country-made paper. $18\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 68. Lines, 7
on a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1723. The first 17 leaves
seem to be restored.

The commentary of Kāśīrāma Vācaspati on Mala-
māsatattva.

Often noticed and printed.

Post Col. :—

यथा दृष्टमित्यादि ।

शक्ति नेत्रभुजाश्चन्द्रगणिते सायं गुरोर्वासरे ।

1967.

5329. *The Same.*

With comm. by Rādhāmohana Gosvāmī.

Substance, country-made paper. $19 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 21–81. Lines,
8 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance,
fresh. Incomplete both ends,

Every leaf is marked मलमासगोखामी ।

The commentary is well known and often read. The commentator was a friend of Colebrooke.

1968.

3646. दायतत्त्वम् । *Dāyatattvam*.

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. $16 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 24. Lines, 6 on a page. Character, Bengali, in a neat, middling hand, of the early eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

1969.

4489. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. $16\frac{1}{4} \times 4$ inches. Folia, 35. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1756. Appearance, fresh. Complete.

Post Colophon Statement :—

राजनारायणेनापि श्रीमता देवप्रश्मणा ।
 दायतत्त्वं विलिखितं प्राक्के षड्वाणमैत्रके ॥
 खड्गदग्रामनिवासिना द्विजवर श्रीराजनारायणे-
 नालेखीदमपूर्वपुस्तकवरं वै दायतत्त्वाख्यकम् ।
 प्राक्के कान्वशराद्रिचन्द्रगणिते पौषस्य मैत्रांशके
 दक्षे लग्नगते कराक्षिषटिके प्रायोगते चाह्नि च ॥
 १७५६ । ८ । १६ । २५ । ०० ।

1970.

4397. शुद्धितत्त्वम् । *Suddhitattvam*.

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. 18×4 inches. Folia, 122. Lines, 8 on a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1721. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीवन्द्यघटीयहृरिभट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य-
विरचिते स्मृतितत्त्वे शुद्धितत्वं समाप्तम् ।

Post Colophon Statement :—

सच्चिन्म्येष्टसुराष्ट्रिकं शशियुगागेन्द्राख्ये शाकके
सर्वज्ञाननिदानकारणतमं धर्मार्थकामप्रदम् ।
खड्गदाग्रामनिवासको द्विजवरः श्रीराजनारायणः
ग्रन्थं शुद्धिसमाख्यकं निजकरैः संप्राप्तिकं चाकरोत् ॥

1971.

4480. *The Same.*

Substance, country-made paper. $18\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 96. Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

1972.

10772. *The Same.*

Substance, palm leaf. $17 \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 143. Lines, 4, 5 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete with one leaf, containing an index.

Last Colophon :—

इति वन्द्यघटीयहृरिभट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविर-
चितं शुद्धितत्त्वं समाप्तम् ।

1973.

2751. *The Same.*

Substance, country-made paper. $15\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 8. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Appearance, fresh.

A fragment of the *Suddhitattva*.

1974.

2747. प्रायश्चित्ततत्त्वम् । *Prāyaścittatattvam.*

Substance, country-made yellow paper. $16\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 75. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

This is the fifth in order of Raghunandana's Aṣṭā-vimśatitattva.

1975.

3643. *The Same.*

Substance, country-made paper. 16×3 inches. Folia, 74. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1634. Appearance, dark with age. Complete.

Post Colophon :—

शुभमस्तु शकाब्दाः १६३४ आषाढस्य द्विविंशतिदिवसे बुधवासरे
समाप्तश्चायं ग्रन्थ इति श्रीचनन्तरामशर्मणा लिखितमिति पुस्त-
कञ्चेति । श्रीगुरुवे नमः । श्रीहरये नमः । श्रीकृष्णाय नमः ॥
श्रीगोविन्दाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । श्री—

1976.

4551. *The Same.*

Substance, country-made paper. 14×3 inches. Folia, 84. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1652. Appearance, dis-coloured. Complete.

Post Colophon Statement :—

विष्णुरामचन्द्रोपाध्यायस्य आत्मजः श्रीरामदुलालदेवशर्मणः
स्वाक्षरमिदं पुस्तकञ्च ।—

नेतव्या पुस्तिका चैषा दुःखेन लिख्यते मया ।

श्रूकरौ तस्य माता स्यात् पिता तस्य च गर्दभः ॥

शुभमस्तु शकाब्दाः १६५२ तां पौषस्य २१ ।

1977.

2752. *The Same.*

Substance, country-made paper. 15×3 inches. Folia, 62. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete.

1978.

5048. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. $15 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 70. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, worn off. Incomplete at the end.

1979.

10817. *The Same.*

Substance, country-made paper. Folia, 57. 16×5 inches (the first 20 leaves) and $13 \times 4\frac{1}{2}$ inches (the rest of the leaves). Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति रघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं प्रायश्चित्ततत्त्वं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

श्रीमद्भगवद्गीतां नत्वा कृते ज्ञानस्य चात्मनः ।

व्यलेखि हरिनाम्ना च शास्त्रेण्युगे(?)रवौ ॥

1980.

5287. *The Same.**With Comm. by Gosvāmī.*

Substance, country-made paper. 17×4 inches. Folia, 3 marked 25, 26, 27. Lines, 9 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh.

Pages 25B and 26B have “प्रायश्चित्तगोखामौ” written on the right-hand lower margin.

1981.

4653. उद्वाहतत्त्वम् । *Udvāhatattvam.**By Raghunandana.*

Substance, country-made paper. 14×3 inches. Folia, 9. Lines, 7 on a page. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Incomplete at the end.

1982.

5043. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. 16×3½ inches. Folia, 32. Lines, 6, 7 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति वन्द्यघटीयहरिहरभट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य-
विरचितं स्मृतितत्त्वे उद्वाहतत्त्वं समाप्तम् ।

1983.

4368. *The Same.*

Substance, country-made paper. 17×4 inches. Folia, 32. Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

1984.

10831. *The Same.*

Substance, country-made paper. 15×3 inches. Folia, 31. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1597. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

इति वन्द्यघटीयहरिभट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं
सम्बन्धतत्त्वं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

श्रीश्रीराधाकृष्णाभ्यां नमः ॥ शकाब्दाः १५९७ आवण—

1985.

5286. तिथितत्त्वम् । *Tithitattvam.**By Raghunandana.*

Substance, country-made paper. 15×3 inches. Folia, 150. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1588. Appearance, old. Complete.

Colophon :—

इति वन्द्यघटीयहरिहरभट्टाचार्यात्मजमहामहोपाध्यायश्रीरघु-
नन्दनभट्टाचार्यविरचितसूत्रार्थसारतिथितत्त्वं समाप्तम् ।

श्री—

यत्नेन लिखितं ग्रन्थं यदि कश्चिदपह्नुते ।

पुंश्चलौजननी तस्य + + + + पिता ॥

गजवसुशरचन्द्रे प्राक् ईशं + + +

गिरिवरतनुजातासंयुतं कृष्णदेवः ।

स्म लिखति पठनाय श्रीयुतः चैत्रमासे

खरकरसुतवारे ग्रन्थमेतं दिनान्ते ॥

1986.

389. *The Same.*

Substance, country-made paper. 15×2½ inches. Folia, 132, there are four leaves more not belonging to this work. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 3960. Character, Bengali. Date, Śaka 1563. Appearance, very old. Complete. The leaf 83 is missing.

Post Col. Statement :—

शुभमस्तु शकाब्दाः १५६३ फाल्गुनस्य प्रथमचतुर्दशदिवसे
समाप्तं पुस्तकमेतत् ।

Below this in a different hand we have :—

श्रीसूर्यार्थाय । एतच्छकौय सौरमाघस्य चतुर्थदिवसे शुक्रवारे शुक्लपक्षे
षष्ठां तिथौ अष्टमोदयसमये शुभमकरलभे उत्तरभाद्रपदमीनराशौ चन्द्रे
श्रीरामदेवशर्म्माः शुभः कुमारः समजनि शकाब्दाः १५६५ ।

आदित्यादि ग्रहाः सर्वे, etc.

सौरकर्काटस्य सप्तमदिवसे भृगुवासरे । दिवा त्रिंशद्दण्डाभ्यन्तरे शुभे
धनुर्लभके चतुर्थ्यां तिथौ पूर्वफाल्गुनीसिंहराशौ चन्द्रमसि रामदेवचक्रवर्त्तिनः
शुभ कुमारः समजनि । नरगणोऽयं ।

शुभमस्तु शकाब्दाः १६०३ ।

At the top of the leaf:—

शक १६१२ । श्रीसूर्याय । आदित्यादि, etc.

पौषस्य विंशतिदिवसे शुक्रवारे कृष्णपक्षे पञ्चम्यां तिथौ पूर्वफाल्गुनीसिंह-
राशौ चन्द्रे कर्काटलभे श्रीरामदेवशर्मणः शुभ कुमारो जातः । नरगणोऽयं ।

1987.

10795A. *The Same.*

Substance, country-made paper. 18×3 inches. Folia, 30. Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, discoloured.

A fragment (Durgotsava to Pūrṇimā).

1988.

3926. तिथितत्त्वटौका । *Tithitattvaṭīkā.*

By Kāśīrāma Bhaṭṭācārya.

Substance, country-made paper. 17½×4 inches. Folia, 18. Lines, 9 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

The commentary by Kāśīrāma on Raghunandana's Aṣṭāvinṣati-tattva is well known and have been often printed.

1989.

5143. दुर्गाच्चाप्रमाणतत्त्वम् । *Durgārccāpramānatattvam.*

By Raghunandana Bhaṭṭācārya.

Substance, country-made paper. 16×2½ inches. Folia, 32. Lines, 5 on a page. Extent in ślokaś, 500. Character, Bengali. Date, Śaka 1586. Appearance, very old. Complete.

Beginning :—

प्रणम्य जगदीशानौ दुर्गां तत्प्रीतये बुधः ।
 शरदर्चाविधिं तस्या वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥
 व्यवस्थायाः प्रपञ्चस्तु विज्ञेयस्तिथितत्त्वतः ।
 पूजाविधिः + + + ॥

Colophon :—

इति वन्द्यघटीयहरिहरभट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य-
 विरचितं श्रीदुर्गा + + प्रमाणतत्त्वं समाप्तम् ।

Post Colophon Statement :—

रसवसुशरचन्द्रे १५८६ श्राक ईशं प्रणम्य
 गिरिदुहितसमेतं चाश्विने मासि होतुम् ।
 स्म लिखति पठनाय श्रीयुतः कृष्णशर्मा
 गिरिवरतनुजार्चा तत्त्वमेतत् प्रमाणम् ॥ १५८६ । ५ । २७ ।
 गिरिवरतनुजायाः पूजनस्य प्रमाणं
 रसवसुशरचन्द्रे श्राक ईशं प्रणम्य ।
 गिरिदुहितसमेतं चाश्विने मासि होतुं
 स्म लिखति पठनाय श्रीयुतः कृष्णशर्मा ॥
 तर्कनागाशार्ङ्गकोचमिते(?) श्राकेऽङ्गनारणे ।
 पार्वतीशरदर्चायाः प्रमाणं लिखितं मया ॥

1990.

3704. *The Same.*

Substance, country-made paper. 18 × 3½ inches. Folia, 19. Lines, 7 on a page. Extent in slokas, 700. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, dilapidated.

Beginning :—

प्रणम्य जगदीशानौ दुर्गां तत्प्रीतये बुधः ।
 शरदर्चाविधिस्तस्या वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥

Colophon :—

इति वन्द्यघटीयहरिहरभट्टाचार्यात्मजरघुनन्दनभट्टाचार्यविर-
चितं दुर्गाचर्चाप्रमाणतत्त्वं समाप्तम् ।

1991.

5292. व्यवहारतत्त्वम् । *Vyavahāratattvam*.

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. $16\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 22. Lines, 6 on a page. The second and the fourth leaves are missing. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old and worn-out. Complete.

Colophon :—

इति वन्द्यघटीयहरिहरभट्टाचार्यात्मजरघुनन्दनभट्टाचार्यविर-
चितं व्यवहारतत्त्वं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

श्रीविश्वेश्वरतर्कालङ्कारपुस्तकमिदम् ।

1992.

4654. एकादशौतत्त्वम् । *Ekādaśātattvam*.

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. $15\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 22. Lines, 6, 7 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

1993.

3642. *The Same.*

Substance, country-made paper. $15 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 85. Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the early eighteenth century. Appearance, discoloured and writing effaced.

One leaf between 79 and 85 is missing; it cannot be said which of the leaf-marks have been effaced.

1994.

10674. **एकादशैतत्त्वव्याख्या ।** *Ekādaśaitattvavyākhyā.**By Rādhāmohan Gosvāmī.*

Substance, country-made yellow paper. $16 \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 7. Lines, 9 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

Beginning :—

भवेऽस्मिन् कान्तारे सुऊरटनदुःखैकविकलः
 समीहे संलब्धं तवचरणपाथोजशरणम् ।
 न योगो ज्ञानं वा भजनमपि मे यद्यपि हरे
 तथाप्याशा दीर्घा तव च कृष्णा किं न कुरुते ॥
 वन्दे श्रीकृष्णमानन्दघनं परममीश्वरम् ।
 राधास्वर्णलतासङ्गतमालरुचिविग्रहम् ॥
 श्रीराधामोहनो दीपं करोति शुभदर्शनम् ।
 एकादश्यादितत्त्वानां पूर्वाचार्यमतेक्षया ॥

ग्रन्थारम्भे विघ्नविधाताय मङ्गलमाचर्य शिष्यशिष्यायै निवन्नाति प्रणम्येति ।

1995.

2759. **जलाशयोत्सर्गतत्त्वम् ।** *Jalāśayotsargatattvam.**By Raghunandana.*

Substance, country-made yellow paper. $14 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 16. Lines, 5 on a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1735. Appearance, new. Complete.

Post Col. :—

शुभमस्तु शकाब्दाः १७३५ ।

1996.

4655. *The Same.*

Substance, country-made paper. $15\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 13. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1746 and B.S. 1230. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं स्मृतितत्त्वे जलाश्रयोत्सर्ग-
तत्त्वं सम्पूर्णम् ।

Post Colophon :—

श्रीरामजीदेवशर्माः स्वाक्षरं पुस्तकम् ।

ॐ गुरवे नमः । सन १२३० साल १३ आषाढस्य शुक्लाब्दा
१७१६ । २ । १३ ॥

1997.

5068. छन्दोगवृषोत्सर्गप्रमाणतत्त्वम् ।

Chandogavrṣotsargapramāṇatattvam.

Substance, country-made paper. $14\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 35. Lines, 5 on a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1682. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति वन्द्यवटीयश्रीहरिहरभट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टा-
चार्यविरचितं छन्दोगानां वृषोत्सर्गप्रमाणतत्त्वम् समाप्तम् ।

Post Colophon Statement :—

श्रीरामनारायणदेवशर्माः स्वाक्षरं पुस्तकम् ।

शुक्लाब्दाः १६८२ ।

1998.

5155. देवप्रतिष्ठातत्त्वम् । *Devapratīṣṭhātattvam.*

By Raghunandana.

Substance, palm-leaf. $14 \times 1\frac{1}{2}$ inches. *Devapratīṣṭhā-pramāṇatattva* in ten leaves marked from 16 to 25 and *Devapratīṣṭhā-prayogatattva* in fifteen leaves marked from 1. Lines, 3, 4 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

1999.

4680. प्रतिष्ठातत्त्वम् । *Pratiṣṭhātattvam.*

By Raghunandana.

Substance, country-made yellow paper. 15×3 inches. Folia, 7. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति प्रतिष्ठाप्रमाणतत्त्वं समाप्तम् ।

2000.

3820. दिव्यतत्त्वम् । *Divyatattvam.*

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. 16×3½ inches. Folia, 25. Lines, 5 on a page. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete in the end.

It contains an incomplete copy of Divyatattva, the 18th Tattva of Raghunandana.

2001.

5119. *The Same.*

Substance, country-made paper. 17×3½ inches. Folia, 24. Lines, 10 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति वन्द्यघटौयहरिहरभट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य-
विरचितं स्मृतितत्त्वे दिव्यतत्त्वं सम्पूर्णम् ।

ॐ नमः शिवाय ॥

2002.

4431. ज्योतिषतत्त्वम् । *Jyotisatattvam*.*By Raghunandana.*

Substance, country-made paper. $17\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 84. Lines, 7 on a page. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, soiled. Complete.

Colophon :—

इति श्रीवन्द्यघटौयहरिहरभट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टा-
चार्यविरचितं ज्योतिषतत्त्वं समाप्तम् ।

There are ten stray leaves containing various figures.

2003.

10814. *The Same.*

Substance, country-made paper. 15×5 inches. Folia, 125. Lines, 9 on a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1791. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति वन्द्यघटौयहरिहरभट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य-
विरचितं ज्योतिषतत्त्वं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

शुभमस्तु शकाब्दा १७९१ । ११ । २१ लिखितं श्रीहरिनारायण-
देवशर्म्मणेति ।

At the end, there is a leaf, containing an index.

2004.

4685. वास्तुयागतत्त्वम् । *Vāstuyāgatattvam*.*By Raghunandana.*

Substance, country-made paper. 14×3 inches. Folia, 9. Lines, 7 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति वास्तुप्रमाणतत्त्वम् ।

2005.

4533. *आह्निकतत्त्वम् । Ahnikatattvam.*

Substance, country-made yellow paper. $18\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 78. Lines, 7 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Post Colophon Statement :—

कालीपदाम्बुजं नत्वा इन्द्रादिसूरसेवितं ।

रघुनन्दनकृतायाख्या यत्नेन लिखिता मया ॥

श्रीराजनारायणविद्याभूषणभट्टाचार्येण पुस्तकमिदम् ।

श्रीकालाचांदशर्म्मेण लिपिरियं पुस्तकञ्च । भाङ्गामोड़ाक्ष्यनिवासि ।

2006.

2749. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. $17 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 105. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

This is the 22nd in order of the *Aṣṭāviṃśati-tattva*.

2007.

10799N. *The Same.*

Substance, country-made paper. $16 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 33. Lines, 7 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

2008.

3879. *The Same.*

Substance, country-made paper. 15×4 inches. Folia, 79. Lines, 6, 7 on a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1657. Appearance, discoloured. Complete.

Post Colophon Statement :—

शकाब्दाः १६५७ ।

2009.

3759. कृत्यतत्त्वम् । *Kṛtyatattvaṃ.*

By Raghunandana.

Substance, country-made yellow paper. 16×3 inches. Folia, 15. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

The 23rd of the 28 *Tattvas* of Raghunandana.

2010.

3652. मठप्रतिष्ठातत्त्वम् । *Maṭhapraṭiṣṭhātattvaṃ*
and a portion of Divyatattvaṃ.

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. 16½×2½ inches. Folia, 16. Lines, 6, 7 on a page. Character, Bengali of the early eighteenth century. Appearance, fresh, but slightly discoloured.

Maṭhapraṭiṣṭhātattva ends in leaf 12B where the *Divyatattva* begins.

2011.

386. पुरुषोत्तमतत्त्वम् । *Puruṣottamatattvaṃ.*

By Raghunandana.

The 25th Tattva.

Substance, country-made paper. 11×4 inches. Folia, 26. Lines, 7-9 on a page. Extent in slokas, 416. Character, Bengali. Appearance, tolerable. Complete.

2012.

3559. *The Same.*

Substance, country-made paper. 16×3½ inches. Folia, 11. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1763. Appearance, fresh, Complete.

Colophon in leaf 9B:—

इति श्रीहरिहरभट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं
पुरुषोत्तमतत्त्वं समाप्तम् ।

Leaves 10 and 11 contain a short anonymous treatise entitled *Puruṣottamayātrāvidhiḥ*.

Colophon:—

श्रीपुरुषोत्तमक्षेत्रयात्राविधिः ।

Post Colophon:—

श्रीकार्तिकेयदेवशर्मणः स्वाक्षरं पुस्तकञ्च प्रकाब्दाः १७६३ ।

This treatise begins:—

सुखेन सुधिया येन पुरुषोत्तमसत्क्रिया ।
विराजद्वेत्रमेकाग्रं कोणाकं पुरुषोत्तमम् ॥
सिद्धिस्थानाखरक्षूणां यताः सोपानपङ्क्तयः ।
चतुर्द्वेत्री समाख्याता भक्तिमुक्तिफलप्रदा ॥
यस्यां कृतं शुभं किञ्चित् न कस्मै कल्पते नृणां ।
अहो द्वेचस्य माहात्म्यं समन्ताद्दृश्योजनम् ॥
दिविष्ठा येन प्रपश्यन्ति मर्त्यानिव चतुर्भुजान् ।, etc., etc.

2013.

5180. सामगानां श्राद्धप्रमाणतत्त्वम् ।

Sāmagānām Śraddhapramāṇatattvam.

By Raghunandana.

Substance, country-made paper, $14\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Lines, 7 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, discoloured.

A fragment containing leaves marked 74 to 90 and 102 to 105.

The leaf marked 105 is the last:—

105B, इति हरिहरभट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं साम-
गानां श्राद्धप्रमाणतत्त्वं समाप्तम् ।

Then there are the first four lines of Śūdra-śrāddha-pramāṇa-tattva.

There are also first three leaves of Prāyaścitta-tattvam, marked 1, 2, 3.

2014.

5063. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. 16×4 inches. Folia, 92. Lines, 6 on a page. Character, Bengali in a modern hand. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीहरिहरभट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं
सामगानां श्राद्धप्रमाणतत्त्वं समाप्तम् ।

2015.

10784. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. 17½×3 inches. Folia, 75. Lines, 7 on a page. Character, Bengali in a modern hand. Appearance, fresh. Complete. With a leaf containing an index.

Col. :—

इति वन्द्यघटीयहरिहरभट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य-
विरचितं सामगश्राद्धतत्त्वप्रमाणं समाप्तम् ।

2016.

4553. *श्राद्धतत्त्वम् । Śrāddha-tattvam.*

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. 15×3 inches. Folia, 95 to 150. Lines, 5 to 7 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, old and worm-eaten. Incomplete at the end.

2017.

2748. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. $17 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 95. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

This is the 26th in order of the Aṣṭāviṃśatitattva by Raghunandana.

2018.

4602. *The Same.*

Substance, country-made paper. 14×3 inches. Folia, 10 to 101. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete both ends.

2019.

5150. पार्वणादिश्राद्धतत्त्वम् । *Pārvaṇādi-Śrāddhatattvam.*

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. 15×4 inches. Folia, 10. Lines, 5 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, injured by damp.

A fragment.

2020.

5300. यजुर्वेदिश्राद्धप्रमाणतत्त्वम् ।

Yajurvedi-Śrāddhaprāmāṇatattvam.

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. 16×3 inches. Folia, 9. Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

इति वन्द्यघटौयहरिहरभट्टाचार्यात्मजर्घुनन्दनभट्टाचार्यविर-
चितं यजुर्वेदिनां श्राद्धप्रमाणतत्त्वं समाप्तमिति ।

2021.

4690. शूद्रश्राद्धाहःकृत्यतत्त्वम् ।

*Sudraśrāddhāhahkṛtyatattvaṃ.**By Raghunandana.*

Substance, country-made paper. 15 × 2½ inches. Folia, 9. Lines, 7 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

प्रणम्य सच्चिदानन्दं शूद्राणां न्यायवर्त्तिनाम् ।

श्राद्धाहःकृत्योस्तत्त्वं वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥

Colophon :—

इति स्मार्त्तकृतशूद्राहःकृत्यतत्त्वं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

पुस्तकमिदं श्रीरामजीदेवशर्म्माः । लेखक श्रीगौरीकान्त-
देवशर्म्मा । साक्षरमिदं पुस्तकञ्च ।

2022.

3685. विवाहादिप्रयोगतत्त्वम् । *Vivāhādiprayogatattvaṃ.**By Raghunandana.*

Substance, palm-leaf. 13 × 1½ inches. Folia, 124. Lines, 3 on a page. Extent in ślokas, 1,300. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, good.

It begins thus :—

प्रणम्य सच्चिदानन्दं कुन्दोगानां कुशखण्डिकां ।

विवाहादेः प्रयोगञ्च वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥

This is not included in his *Aṣṭāvimśatitattva*. *Kuśaṇḍikā* comes to an end in 16B, the *Samskāras* in 105B, the first entry to a newly built house in 110A and *Grahayajña* in 124A.

For Grahayajña, see Cs. 2. 326 and H. P. R. Vol. I, 108.

2023.

6586.

(1) वृषोत्सर्गप्रयोगतत्त्वम् । *Vṛsotsarga prayogatattvam.*

(2) चन्दनधेनुदानतत्त्वम् । *Candanadhenudānatattvam.*

By Raghunandana.

Substance, palm-leaf. $17\frac{3}{4} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 54. Lines, 3-5 on a page. Written in two hands, the first is comparatively large, writing up to fol. 32; the second hand, neat and small, writing the rest. Character, Bengali. Date, Śaka 1658. Appearance, old and worn-out. Complete.

I. *Begins* :—

प्रणम्य सच्चिदानन्दं वक्ति श्रीरघुनन्दनः ।

चन्दोगानां वृषोत्सर्गप्रयोगं विदुषां मुदे ॥

Not included in the 28 Tattvas, but based in Chandoga-vṛsotsargatattva, which means Pramāṇatattva.

It ends in fol. 34A.

II. 34B, प्रणम्य सच्चिदानन्दं गोविन्दं साङ्गकं विधिं ।

चन्दनाङ्कितधेनोस्तु वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥

Outside the 28 Tattvas.

40B, इति वन्द्यघटीयमहामहोपाध्यायश्रीहरिदासभट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितस्मृतितत्त्वे चन्दनाङ्कितधेनुदानतत्त्वं सम्पूर्णं ।

This portion (34B-40B) is also marked on the left hand margin from 1 to 7.

Besides the two main works, there are subsidiary treatises, taking up the rest of the MS., each marked also separately like the second work on the left hand margin.

A. Three leaves 41-43 under the heading :—

अथ चतुर्धा शान्तिप्रयोगः and ending इति पावमानो समाप्ता ।

B. Two leaves 44 and 45, which begin :—

ॐ सवस्त्रोपकरणायै विलक्षणाग्रय्यायै नमः ।, etc., etc.

C. Nine leaves 46-54, which begin :—

पुरुषसूक्तमन्त्रस्य नारायण ऋषिः ।, etc , etc.

53A, चन्दनघेनूत्सर्गप्रमाणम् ।

The date is given at the end of the MS. as usual :—

शकाब्दाः १६५८ ॥ ० ॥

ॐ नमो गुरवे ॥ ॐ नमः सरस्वत्यै ॥, etc., etc.

2024.

4698. देवप्रतिष्ठाप्रयोगतत्त्वम् ।

Devapratīṣṭhāprayogatattvam.

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. $13\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 5. Lines, 7 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमन्महामहोपाध्यायवन्द्यघटीयहरिहरभट्टाचार्यात्मज-
श्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं देवप्रतिष्ठाप्रयोगतत्त्वं समाप्तम् ।
श्रीदुर्गायै नमः ।

Beginning :—

अथ देवप्रतिष्ठाप्रयोगः ।

शिल्पिनं परितोष्य शुभदिने पुण्याहं स्वस्तिऋद्धादिना स्वस्ति
वाचनादिकं कृत्वा ॐ तत्सदित्युच्चार्य, etc., etc., अमुकदेवप्रश्नार्हा
अस्यां प्रतिष्ठायां अमुकदेवप्रतिष्ठामहं करिष्ये ।

This is a Prayoga or liturgy, based on Devapratīṣṭhā-tattvam.

2025.

10768A. वास्तुयागपद्धतिः । *Vāstuyāgapaddhatiḥ.**By Raghunandana Bhaṭṭācārya.*

Substance, palm-leaf. $15\frac{1}{2} \times 1$ inches. Folia, 29. Lines, 3 on a page.
Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, discoloured.
Complete.

Colophon :—

इति वन्द्यघटौयहरिहरभट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य-
विरचिता वास्तुयागपद्धतिः समाप्ता ।

Beginning :—

श्रीरामः ।

एकाशीतिपदवास्तौ विशेषः । चतुःषष्टिपदवास्तुयागपद्ध[त्यु]क्तं
कौलकपार्श्वेषु वलिदानान्तं कर्म समाप्य कौलकचतुष्टयमध्ये
द्विगुणकार्पाष[स]डोरकेन कनकशलाकया उत्तरस्यामारभ्य ।

शान्ता यशोमती कान्ता विशाला प्राणधारिणी ।

शची सुमनसा नन्दा सु(शु)भद्रा सुरथा इति—

संज्ञका दश प्रागायताः ।

पश्चिममारभ्य ।

हिरण्या सुव्रता लक्ष्मीर्विभूतिर्विमनाप्रिया ।

जया कला विशोका इतिसंज्ञका दशोत्तरायता(?) रेखाः

कुर्यात्, etc., etc.

This is outside the 28 Tattvas, but based on the
latter half of Vāstuyāgatattva in the form of a Paddhati.

2026.

5069. आह्निकाचारप्रयोगतत्त्वम् ।

*Ahnikācāraprayogatattvam.**By Raghunandana.*

Substance, country-made paper. 17×3 inches. Folia, 19. Lines, 7
on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance,
old, discoloured and worn-out. Complete.

Colophon :—

इति वन्द्यघटौयद्धरि[द्धर]भट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य-
विरचिते स्मृतितत्त्वे आह्निकाचारप्रयोगतत्त्वं समाप्तम् ।

2027.

4639. **आह्निकप्रयोगतत्त्वम् ।** *Ahnikaprayogatattvam.*

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. $15\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 28. Lines, 7 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Beg. :—

प्रणम्य सच्चिदानन्दं जगदात्मकमौश्वरम् ।

प्रयोगतत्त्वमाह्निकं वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥

End :—

संसारसागरोत्तारकारके परमेश्वरे ।

अहः कृत्याविधेस्तत्त्वं तस्य तुष्ट्यर्थमर्पितम् ॥

Colophon :—

इति श्रीहरिदासभट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचिते
स्मृतितत्त्वे आह्निकप्रयोगतत्त्वं समाप्तम् ॥

Post Col. :—

श्रीकृष्णाय नमः । श्रीचण्डीचरणदेवशर्मणः स्वाक्षरम् ।

2028.

5263. **तुलापुरुषदानतत्त्वम् ।** *Tulāpuruṣadānatattvam.*

Attributed to Raghunandana.

Substance, country-made paper. $11 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 8. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

In a later hand at the end of the last leaf :—

श्रीमद्देशचन्द्रशर्मणः पुस्तकमिदम् ।

Beginning :—

नमोगणेशाय ।

प्रणम्य कृष्णं गोविन्दं वक्ति श्रीरघुनन्दनः ।

तुलापुरुषदानस्य तत्त्वं यत्तत्त्वतां मुदे ॥

Not one of the 28 Tattvas.

2029.

5310A. ग्रहयज्ञः । *Grahayajñah.*

Attributed to Raghunandana.

Substance, country-made paper. $19\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 6. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, burnt. Incomplete at the end.

Beginning :—

श्रीदुर्गा ।

प्रणम्य सच्चिदानन्दं विश्वेशं ग्रहहृषिकम् ।

ग्रहयज्ञश्च तत्त्वैव वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥

अथ यज्ञप्रमाणं दीपिकायां ।

शुभग्रहार्कवारेषु मृदु क्षिप्र ध्रुवेषु च ।

शुभराशिविलम्बेषु शुभं शान्तिकपौष्टिकम् ॥

Not one of the 28 Tattvas.

2029A.

5310B.

Substance, country-made paper. $19\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 26 by counting. Lines, 5, 6, 7, on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh.

These leaves contain disquisitions on *Malamāsa*, lunar days, and so on.

2030.

3681. ग्रहयज्ञतत्त्वम् । *Grahayajñatattvam.*

The manuscript, which is on palm-leaf, is so awfully worm-eaten that the leaves can not be separated.

2031.

5211. ग्रहयज्ञप्रयोगतत्त्वम् । *Grahayajña prayogatattvam.**By Raghunandana.*

Substance, country-made paper. $14 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 15. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

नमो गणेशाय ।

अथ यजुर्वेदिनां ग्रहयज्ञप्रयोगः ॥

तत्र रविसोमगुरुशुक्रवारेषु चित्राढ्यगृशिरोरेवतौपुष्याश्विनी-
हस्तारोहिण्युत्तरात्रयेषु चन्द्रतारानुकूले शुभलघ्नेषु कार्यः ।

Colophon :—

इति वन्द्यघटीयश्रीहरिहरभट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टा-
चार्यविरचितो ग्रहयज्ञः समाप्तः ।

Grahayajñatattva is the last chapter of the *Samskāra-Tattva*.

2032.

3878.

Substance, country-made paper. 13×3 inches. Folia, 125. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1602. Appearance, discoloured.

The MS. contains (1) *Tīrthatattva*, by Raghunandana, complete in 10 leaves, (2) *Aśaucanirṇaya*, by Gopāla Nyāya Pañcānana, complete in 22 leaves, and (3) *Śrāddhatattva*, complete in 93 leaves, by Raghunandana.

(1) Tirthatattva is not included in the twenty-eight Tattvas of Raghunandana.

Beginning :—

प्रणम्य सच्चिदानन्दं जगतामौश्वरं हरिम् ।

स्मृति-तत्त्वे तौर्थतत्त्वं वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥

प्रथमं तौर्थयात्रापूर्वदिने संयतौभूय यात्रादिने तौर्थयात्रानिमित्तकं
बहुसर्पिःसमन्वितं वृद्धिआर्द्रं विधाय गृहाद्यात्रा कर्त्तव्या ।

The Post Colophon statement at the end of the Srāddhatattva :—

नवद्वीपे स्थित्वा लिखितमखिलं आर्द्रतत्त्वं प्रयत्नात्

वस्त्रेऽङ्गारक एव सप्तमतिथौ पक्षे च कृष्णतरे ।

श्राक्के युग्मनभोरसेन्दुगणिते मासे हि ज्यैष्ठ्ये हृदि

कृत्वा कृष्णपदारविन्दयुगलं श्रीरामनाथेन तु ॥

तुलादित्ये पञ्चदश्यां कृष्णपक्षे नगात्मजे ।

तत्रादौ कालिका पूज्या सर्वविघ्नोपशान्तये ॥

मकरावस्थिते भानौ या च कृष्णा चतुर्दशी ।

तत्रादौ पूजयेत् कालीं प्रचण्डां मुण्डमालिणीम् ॥

इति मुण्डमालातन्त्रात् ।

इति वचनद्वये राशिपुरस्कारात् कालीपूजा केनचित् सौरेण क्रियत इति
श्रीहाराय नमः ।

2033.

8112. तौर्थतत्त्वम् । *Tirthatattvam.*

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. 8×8 inches. Folia, 6. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

2034.

5046. तीर्थप्रयोगतत्त्वम् । *Tīrthaprayogatattvam.**By Raghunandana.*

Substance, country-made paper. $14 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 16. Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं तीर्थप्रयोगतत्त्वम् ।

2035.

4469. पुरुषोत्तमतीर्थप्रयोगतत्त्वम् ।

*Puruṣottamatīrthaprayogatattvam.**By Raghunandana.*

Substance, country-made yellow paper. 17×4 inches. Folia, 14. Lines, 7 on a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1751. Appearance, fresh. Complete.

Post Colophon :—

सर्वसहाश्रसमुद्रशशाङ्कशक्ति

युग्मेन षड्रहितजातिमितांशमाद्यम् ।

रामं रमेशं पुरुषोत्तमतीर्थतत्त्वम्

नत्वालिखत् शनिदिने शिवचन्द्रशर्मा ॥

2036.

3686. शारदार्चाप्रयोगतत्त्वम् । *Śāradārcāprayogatattvam.**By Raghunandana.*

Substance, palm-leaf. $15 \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 49. Lines, 4 on a page. Extent in ślokas, 750. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete, Date, Śaka 1613.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

प्रणम्य सच्चिदानन्दरूपां दुर्गां जगन्मयीम् ।

प्रयोगं शारदार्याया वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥

अथ नवम्यादिकल्पः ।

तत्र पौर्णमास्यन्तात् कृष्णपक्षे आर्द्रानक्षत्रयुक्तायां केवलायां वा नवम्यां पूर्वार्द्धे दिवामात्रे वा उभयदिने तथाविधलाभे पूर्वदिने युग्मादरेण कृत्यम् । तत्र पूर्वदिने कृतनियमः परदिने कृतस्नानादिः गोभयोपलिप्ते देशे आचान्त उदङ्मुखः, etc., etc.

40B, इति वन्द्यघटीयश्रीहरिहरभट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य-विरचितं दुर्गास्वतत्त्वे प्रयोगतत्त्वं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

श्राक्ते वक्रौन्दुतर्केन्दुमिते श्रीकृष्णशर्मणा ।

पद्धतिः शारदार्याया अलेखि करगे रवौ ॥

दुर्गार्चातत्त्वनामेदं श्रीराधाकान्तशर्मणाः ।

अलेखि पुस्तकं सम्यक् प्रायः सकलसम्मतम् ॥

अम्बिका सततं पातु पातु शम्भुनिरन्तरम् ।

श्रीराधाकान्तशर्मणां सेवकश्च निरन्तरम् ॥

अथ यजुर्वेदिनां कुशगिहकाक्रमः ।

The last 8 leaves are taken up with Kuṣaṇḍikā Krama or the mode of consecrating fire for a Yajurvedi Brāhmaṇa.

2037.

5145. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11×3½ inches. Folia, 7. Lines, 9 on a page. Character, Bengali in a very modern hand. Appearance, fresh. Left incomplete at the end.

Beginning :—

ॐ दुर्गा ।

प्रणम्य सच्चिदानन्द-] (न्दं) रूपां देवीं जगन्मयीम् ।

प्रयोगं शारदाचार्याः वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥

अथाश्विने दुर्गा पूज्या नित्या काम्या च । अथ नवम्यादिकल्पः । पौर्ण-
मास्यन्ताश्विनकृष्णपक्षे आर्द्रानक्षत्रयुक्तायां केवलायां वा नवम्यां तिथौ पूर्वार्द्धे,
etc., etc.

2038.

1669. **नृसिंहप्रसादः ।** *Nṛsiṃhaprasādaḥ.*

By Dalapati Rāja.

Substance, country-made paper. 17 × 6 inches. MS. contains 5 parts,
—different pagination—namely, 6, Prāyascittasāra, 7, Karmavipākāsāra,
8, Vratasāra, 10, Sāntisāra, and 12, Devapratisthāsāra.

6. Prayaścittasāra, leaves 2 to 47.
7. Karmavipāka-sāra, complete in 41 leaves.
8. Vrata-sāra, incomplete, 50 leaves.
10. Sānti-sāra; 1 to 35, incomplete.
12. Devapratisthā-sāra, complete in 50 leaves.

Character, Nāgara.

For 6, 7 and 8, see I.O. Catal. 1467, page 435, and for
10, see Bik., page 429 to 430.

Dalapati Rāja, Rājā of Gaḍamāṇḍlā in the Central
Provinces, married Durgāvatī and died after a reign of
seven years. Durgāvatī ruled the country with great
ability. She, too, got one Padmanābha, son of Virabhadra,
to make an independent compilation of Smṛti entitled
'Durgāvatī Prakāśa' in five 'Ālokaś.' The author lived
to 1578 when he wrote a panegyric of Durgāvatī's son,
entitled 'Viracampū.' The author gives the genealogy of
Dalapati from Saṃgrāma Sāhī whose son he was. This

genealogy differs from that of 'Akbar-nāmā.' Durgāvati died in a war with Akbar's generals (1561 to 1564). Dalapati Rāya therefore flourished a few years before that time. He was a follower of Vallava Paṇḍita, the founder of the Vallava School of Vaiṣṇavism. He got from Vallava a Guru named Sūrya Paṇḍit who was perhaps the real author of the work. *Akbar-nāmā* gives an account of the rise and fall of the Gaḍamāṇḍlā dynasty. But it nowhere mentions Dalapati's relations with the Nizām Sāhīs of Ahmadnagar, while the Colophon in this manuscript makes Dalapati the Prime Minister of the Nizam Sāhi kings, who became close neighbours of Dalapati by their conquest of the Imād Sāhīs of Berar. I transcribe in full the Colophon of Karmavipāka-sāra :—

इति श्रीमल्लक्ष्मीनृसिंहचरणयुगलसरोरुहभ्रमर-वैष्णवधर्मप्रवर्तक-सकल-
भूमण्डलमण्ड नसमस्तयवनाधीश्वरश्रीनिजामसाह-समस्तसाम्राज्यधुरन्धर-श्रीमन्-
महाराजाधिराज-श्रीदलपतिराजविरचिते श्रीनृसिंहप्रसादे कर्मविपाकसारः
सम्पूर्णः ।

(Then in red ink) :—

व्ययं सिंहवदुत्तमाङ्गसुरौकुर्वन्नपि स्थेयसः
कारुण्यात् अभयप्रदाननिपुणैरालोकनानां क्रमैः ।
आह्लादं निजपादपङ्कजजुषां यः कल्पयत्यन्वहं
प्रह्लादप्रणयौ स नो वितनुतां भद्रं परः पूरुषः ॥
यो लोकस्य गुरुर्विशारदजनाः यं भावयन्ते गुरुं
येनैतत् गुरुणोदहारि गुरवे तस्मै नमः सर्वदा ।
यस्मात् वेदपथः स्थिरोऽजनि जने यस्य प्रसादाव्रतिः
यस्मिन् सर्वगुणा गुरौ हृदि सदा तं त्वां नृसिंहं भजे ॥
पौठश्रीद्विजराजवंशतिलकालङ्कारह्वरः प्रभुः
भारद्वाजकुलानुगः प्रथमया यः शाखयालङ्कृतः ।
श्रीमद्वल्लभसूनुरात्मनिरतः सत्सम्प्रदायाग्रणीः
सारं कर्मविपाकसंज्ञकपरं श्रीमान्दलाधीश्वरः ॥

निजामसाहसाम्नाज्यधुरन्धरमहौपतिः ।

श्रीनृसिंहप्रसादेऽस्मिन् सम्पूर्णं कुरुते शुभं ॥

इति श्रीमच्चतुर्दशभुवनैकनाथ-महेन्द्रादिदेवगणपूजितचरणकमल-शठा-
डम्बरव्याप्तभूवनत्रय-भक्तानुग्रहकारिप्रसन्नवदनप्रह्लादप्रणय-वरदकरभावकरदानेक-
राजाभयकर--जगदेकसुन्दर--श्रीलक्ष्मीनृसिंहचरणयुगल--सरोरुहभ्रमर--[सूत्र्य]
वंशतिलक-उत्कल-तैरभुक्त-गौड़-गुर्जर-मालव-मागध-पाञ्चाल-काण्टान्श्वानेक-
प्रौढ़राजस्पृहनीयकौर्त्तिः--सकलभूमण्डलाखण्डल--दिङ्मण्डलीमण्डनीयमान-निज--
भुजार्जितप्रतापासादित--सकलसाम्नाज्यपरमवैभव--खपदच्युतसंस्थापितानेकमण्ड-
लाधीश्वर--सकलसामन्तचक्रचूडामणिकिरणरञ्जितचरणारविन्द--सकलभूमण्डल-
मण्डन-श्रीमत्प्रौढ़प्रताप-महाराजाधिराज-सर्वपुरौ(f)सुन्दरी(f)देवगिरिपुरी-
वराधीश्वर--समस्तयवनाधीश्वर--श्रीमन्निजामसाहसमस्तकरणाधीश्वर--सकल-
विद्याविशारद-याज्ञवल्क्यौय-[लुप्त] शाखाप्रवर्त्तक-द्विजराजकुलालङ्कार-हौर-
वैष्णवधर्मप्रवर्त्तक-श्रीवल्लभपण्डितप्रसादासादितश्रीसूत्र्यपण्डिताभिधगुरु-मन्वादि-
प्रणीतनीतिशास्त्राभिज्ञ-महाप्रभु-स्वकार्यवैद्वान्प्रतिनिधौकृत--श्रीमहाराज--
श्रीदलपतिराजविरचिते श्रीनृसिंहप्रसादे कर्मविपाकसारः सम्पूर्णः ।

Pratisthā Sāra, No. 12, has not yet been described by any competent scholar.

It begins :—

प्रणम्य श्रीनृसिंहन्तु दलाधिपमहौपतिः ।

देवप्रतिष्ठासारन्तु कुरुते सर्व्ववित् क्षती ॥

देवप्रतिष्ठासारे तु परिभाषा विलिख्यते ।

विष्णुप्रतिमा प्रथमं अवतारादिभिस्ततः ॥

सौवर्ण्यप्रतिमादीनां स्थापनं क्रमशः स्ततः ।

श्रीशिवस्थापनं पश्चात् देव्यादीनां ततः क्रमात् ॥

देवाकारान् प्रवक्ष्यामि यथावदनुपूर्व्वशः ।

फलादीनां ततः पश्चात् स्वरूपं अभिधीयते ॥

प्रासादकरणं पश्चात् सकलं चाभिधीयते ।

तडागारामवाप्यादिप्रतिष्ठानिर्णयस्ततः ॥

तन्निर्माणविधिश्चैव भुवनस्थापनं ततः ।

मात्रादिपञ्चमासेषु शुक्लपक्षे चतुर्थे ॥ (?) ।

2039.

1325. ब्रह्मोक्ता याज्ञवल्क्यसंहिता ।

Brahmoka Yājñavalkya Samhitā.

Substance, country-made paper. 12 × 5½ inches. Folia, 57. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 1,700. Character, Nāgara. Date, Sam. 1910. Appearance, fresh. Prose. Incorrect.

Beginning :—

श्रौगणेशाय नमः ॥

वेदोपकरणनिलयं याज्ञवल्क्यं महामुनिं ।

सुखासीनं मुनिवरं दृष्ट्वा पृच्छा कृता द्विजैः ॥ १ ॥

भगवन् वेद वेदांश्च यजुर्वेदविशेषणम् । [यजुर्वेदं विशेषतः] ।

अग्निहोत्रांश्च विप्राणां तथा वाजसनेयिनां ॥ २ ॥

वर्णाश्रमांश्च धर्माणां सर्वेषां वद सुव्रत ।

बलविद्वद्भ्य आलोक्य योगीन्द्रः प्राब्रवीन्मुनीन् ॥ ३ ॥

यत् पूर्वं ब्रह्मणा प्रोक्तमधुना च मया श्रुतं ।

सप्तर्षीणां च संसर्गे परमेष्ठिपितामहं ॥ ४ ॥ (?)

ततोऽहमखिलं वक्ष्ये ब्रह्मणा नोदितः पुरा ।

वेदाश्च उपवेदाश्च ग्राखाभेदास्तथैव च ॥ ५ ॥ (?)

Colophons :—

3A. इति श्रीब्रह्मप्रणीते याज्ञवल्क्यधर्मशास्त्रे वेदप्रमाणम् ।

17A. इति ब्रह्मप्रोक्ते याज्ञवल्क्ये नैमित्तिके एकोद्विष्टयज्ञः ।

23B. ° पितृहृत्ये + + + + ।

24B. ° आमकल्पना शस्त्रहते यजुषा निरग्निः (?) ।

25B. ° यजुषा निरग्निर्न दृढिः ।

28A. ° धर्मशास्त्रे यजुषा निरग्निपितृ[हृ]त्यं ।

45A. ° तिथिप्रकरणम् ।

51A, ° यज्ञविधाने गणपतियागग्रहशान्ति समाप्तं ।

53B, ° दानप्रकरणम् ।

56A, ° शुद्धिप्रकरणम् ।

57, ° सूतकशुद्धिप्रकरणम् ।

It is a distinct work from Yājñavalkya Dharma Śāstra and Yogi-Yājñavalkya.

It ends :—

त्रिफला चरुहसंयुक्ता गोव[च]र्मनै[णै]व दुष्यति
(प्र)[क्ष]त्ताम्बजम्बूचलपरधात्रीजटाधरोदुंबरिकाकषायः
कलत्रं भस्मनि गृत्तिकाचरा + + मेकाऽनि चर्मशुद्धिः
घृतेन दीपो दातव्यः तिलतैलेन वा पुनः ।
आमचर्ममयं पात्रं सप्तधौतेन शुध्यति ॥

Post Col. :—

आसंवत् १९१० मीति आषाढमासे कृष्णपक्षे चतुर्दश्यां भौम-
वासरे ॥

Though written in the form of a Purāṇa and named Samhitā, it is given here as it is really a modern digest.

2040.

5972. संस्कारसौख्यम् । *Samskāra Saukhyām.*

By Todara Malla.

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 6 to 72. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

Last Colophon :—

इति श्रीमत्समस्तप्रशस्तविरुदावलीविराजमान-दयादाक्षिण्यादि-
गुणग्रामनिधान-श्रीमत्गोविन्दपदारविन्दनिख्यन्दमानानन्दमकरन्द-
खादलुब्धमधुपायमानमानस-निरुपमसमरखीकारसाहसनिरन्तरा-
नन्तहयहस्तिहेमह्रीरादिदानकृतार्थीकृतार्थिसार्थवचोनिष्ठाकनिष्ठौ-

कृतप्रथमपार्थपारसौकाधिनाथ श्रीमज्जला[लु]दलीनआकबरसाह
प्रथमामात्य-महाराजाधिराज-श्रीमट्टोडरमल्लविरचिते टोडरानन्दे
संस्कारसौख्यं समाप्तमिति ।

शुभमस्तु इदं संस्कारसौख्यम् ।

The following is added in a much later hand :—

पंडित् रघुनाथमालवियस्येदं पुस्तकं ।

हर्तुमिच्छति यः पापी तस्य वंशक्षयो भवेत् ॥

Topics :—

6A, अथ नामकरणं ; 8B, अथ निष्क्रामणम् ; अथान्नप्राणणम् ; 9A,
अथ दूडाकरणम् ; 10B, अथोपनयनम् ; 26B, इति स्नातकप्रकरणम् ;
46B, इति श्रीतोडरानन्दे संस्कारसौख्ये विवाहहर्षः ; अथ प्रसङ्गतो वर्णादि-
जातिविभागः ; 49B, इति वर्णजातिविभागः ।

उक्ताः प्राकृष्ठातकधर्माः केचन गृहस्थधर्मा उच्यन्ते ।

52A, अथ वानप्रस्थाश्रम उच्यते ; 56A, वानप्रस्थहर्षः, अथ चतुर्थाश्रमो
निरूप्यते ; 65B, तदेवं चतुर्विधः सन्न्यासो निरूपितः, अथ तद्धर्मा निरूप्यन्ते ।

2041.

878. **जगन्नाथप्रकाशः ।** *Jagannāthaparakāśah.*

By Sūra Miśra.

A unique manuscript, noticed in L. 1790, of a complete code of Smṛti.

It begins thus :—

ॐ मतङ्गजसु[खं] तुमः सकलसिद्धिसम्पादक[म्]

क्रियासु सक(ल)[लैः] सुरैर्महितपादपद्मं सदा ।

स्फुरद्गहनरोचिषा धवलितास्यमौष्माङ्गवद्-

विभूतिपरिभूषितं बज्रलविभ्रविध्वंसनम् ॥ १ ॥

यस्य निःश्वासतो जाताः पुरुषार्थप्रवर्त्तकाः ।

चत्वारो निगमाः सिद्धाः सिद्धिदाः सर्वदेहिनाम् ॥ २ ॥

चिद्रूपं सर्व्वगं देवं दारुण्यमिमिष स्थितं
 चेतयन्तं जगच्छ्रुत्या तमन्तर्यामिनं भजे ॥ युग्मम् ॥ ३ ॥
 तत्तेज आद्यं परमं विराजमादित्यवर्णं तमसः परस्तात् ।
 भजामि यद्बोधवतां जनानां न जायते जन्मकृतानुबन्धः ॥ ४ ॥
 मनोपि वाचा मह्यत्तदेवं गन्तुं न शक्नोति मुनीश्वराणाम् ।
 तद्ब्रह्मशब्दं वयमाश्रयामोऽनुमानगम्यं नियमेन बोध्यम् ॥ ५ ॥
 यो विश्वप्रभव-स्थिति-प्रलयनं कर्त्तुं विभर्त्तौश्वरो
 ब्रह्मादित्रितयस्वरूपमगुणोप्योङ्कारवाच्योऽव्ययः ।
 यद्भासा भुवनं विभाति सकलं यन्मायया मोहिताः
 मन्वाद्या न विदन्ति यस्य चरितं तद्ब्रह्म वन्दामहे ॥ ६ ॥
 वन्दे मन्देह्वन्ये पटुतरिकिरणं भूषणं भूषणं खे
 नौरादानावमोकैर्जगदिदमखिलं बोधयन्तं स्वभाभिः ।
 तत्तत्दिक्कालबालाललितकरयुगापूर्णपुष्पोपहारैः
 रघैर्भक्त्योपनैतैर्विरचितमहसं नामभिश्चाख्यौतम् ॥ ७ ॥
 रविर्जयति कामदः सकल तेजसां सेवधिः

स्वभक्तमनसोमुदे स्वयमुदेति निब्रंस्तमः

स्तुवन्ति विविधैः स्तवैर्हरिह[र]ादयो यं सदा

त्रयीमयतनुर्विभुः सकलकालकर्त्ता हि सः ॥ ८ ॥

यदाद्य-गुणनामभिः सकलदुःखतूलव्रजो

मनागभिहितैरपि व्रजति सत्वरं दूरतः ।

लघावर्लिखितानिलैः प्रकटमेतदालक्ष्यते

कथं न स निषेव्यते किरणमालभारो बुधाः ॥ ९ ॥

काल्याः कल्याणमेते कमलज कमलानाथ कालौष प्रस्ता-

थस्ता लोकेव्यनेके दिनकरकिरणाः वः क्रियासु स्तमोघाः । (?)

प्रत्याख्यान्तः समन्तात् रजनिचरगणान् फुल्लयन्तोऽजजातं

नेत्राण्युद्घाटयन्तः सकलजगदघं घातयन्तः क्रियाभिः ॥ १० ॥

यद्दर्शने भगवतः खलु सप्तसप्तेर्बाल्मीकिस्तु निवागपि नो प्रशाक ।

तद्दर्शनं मनुजकेन कथं क्रियेत मत्या स्वया सकलदूषणदुष्टयापि ॥ ११ ॥

बभूव तस्याभिजने विवस्वतो महाभुजो नाम नृपः सुदक्षिणः
 अनेकयज्ञागतभूमिदेवतान् देवदेवेष्वपि [दत्त]दक्षिणः ॥ १२ ॥
 स्वकीयबाहुभ्रविशैरुपार्जितं यशःकदम्बं भुवनत्रयेषु यः
 वितस्तरे गौतमहो दिगन्तरे विपक्षपक्षावलिभौरुभीरुभिः ॥ १३ ॥
 कैलासोऽयमिदं धिया पशुपति[ ] क्षीराम्बुधि र्माधवं
 हंसोऽन्योयमिति प्रजापतिमसावैरावणः स्वःपतिं ।
 मुक्तालौति सुरस्त्रियः सुरधूनीपूरोऽयमन्यान् ऋधौन
 कौर्त्ति र्यस्य निनाय सम्भ्रममहो लोकेषुमुख्यानपि ॥ १४ ॥
 रथादिसङ्ख्याकरणे सभायां सत्यव्रतेनेडितबाहुवैथ्यं
 यं पक्षमासाद्य सुयोधनोऽपि दृष्टाय नामन्यत पाण्डवेयान् ॥ १५ ॥
 समागता ये कुरुपक्षवीराः पाण्डुन् विजेतुं खलु तेषु शक्तौ
 निबोध दुर्योधन कामरूपकाम्बोजनाथौ मधुवैरिह्वीनान् (?) ॥ १६ ॥
 इत्यापगेयाभिहितः सुयोधनः संपृच्छमानो निजयोधमुख्यान्
 सुदक्षिणं वीक्ष्य तयोर्बलाधिकं स्वभारमारोपितवान् मुदान्वितः ॥ १७ ॥
 विजित्य सर्वान् किल पाण्डुसैनिकान् यो भीममुख्यानपि भारताङ्गने
 यशोऽबदातं परिपूर्णं सर्वतो धनञ्जयेषुप्रहृतो दिवं ययौ ॥ १८ ॥
 तदन्वये क्षीरनिधाविबोडुपो बभूव काम्बोजसरोजभास्करः
 स आस धीरः प्रवरैस्त्रिभिः स्वकैः शूत्र्यादिभिर्वर्जिति भूरितेजाः ॥ १९ ॥
 साङ्गं यजुर्वेदमध्रीयतोऽस्य माध्यन्दिनौ नाम बभूव शाखा
 धनुर्द्धराणां धुरि कौर्त्तनौय[१] [यः कार्त्त]वीर्यस्य वशे जगाम ॥ २० ॥
 बभूव छिन्नौ [नगरौ][नवमौ] यदीया सुराजधानौ नतजीवधानौ
 सुगण्यते या पृथिवी विभागे । २१ (?)
 यस्यामियाज मघवा बह्वभिः सुयज्ञैः यज्ञेश्वरं कनकदानकृतोरुमानः
 तस्माज्जगाम वर नाम सुबोधमिन्द्रप्रस्थेति सैव विबुधैरपि सेवनीया ॥ २२ ॥
 चकार पार्थः किल राजसूयं यस्यां पुरा तोषितपीतवासाः ॥
 राजन्यकं यत्र समाजगाम तदध्वरं ब्रह्मनाः पुरीक्ष ॥ २३ ॥

यस्याः कलिन्दतनयानिकटे विभाति

साक्षात्तनुर्भगवतो मधुसूदनस्य ।

याराधिता दुरितजालश्रुतानि हत्वा

नैवार्पणं विदधती निजबन्धुलोके ॥ २४ ॥

यस्या यमस्वसुरपो मनुजा निघीय

मातुः पयोधरपयो न पुनः पिवन्ति ।

तस्या गुणानखिललोकपितामहोऽपि

शक्तो न वक्तुमितरस्य कथापि का स्यात् ॥ २५ ॥

निगमबोध इति प्रथितं पुरा निगमसंग्रहणाय विरिञ्चि[ना](ता)

विरचितं जनपापनिवारणं सकलतीर्थवरं निकटे यतः ॥ २६ ॥

यस्याः समीपेऽखिलयोगिनीभिः साकं वसन्ती किल कालिका[स](?)त्

तत्सिद्धपौठं प्रवदन्ति सन्तो यत्रालयः कालविवर्द्धनायाः ॥ २७ ॥

अभ्रंलिहानि धनवन्ति गृह्णाणि यस्या

दौताभरत्ननिचयैः परिसञ्चितानि

नैषां तमोऽभिभवितुं न शक्नाक तेषां

भाभिर्निरस्तमभितो ब्रवदास भूमिं ॥ २८ ॥ (?)

यस्याः प्रतोलिषु गता युवानो जाने सुवालालपनानि वीक्ष्य

कन्दर्पवाणप्रविभिद्यमानाश्चित्रार्पिताङ्गा इव सम्बभूवुः ॥ २९ ॥

यदङ्गनानां कुचकुम्भयुग्मैर्हृ[त] प्रभं कुम्भयुगं समीक्ष्य ।

स नागराजो दिवि देवराजमसेवताधिक्यपरीक्षयाऽपि ॥ ३० ॥

अवेक्षितुं यस्य पुरस्य कामिनौर्गृहः षडास्यश्चतुराननो विधिः

स पञ्चवक्त्रो गिरिजाप्रियोपि बभूवुरत्यन्तनिविष्टकौतुकाः ॥ ३१ ॥

सुराङ्गनाभिः सह संविभत्सया विधिर्निमेषाक्षिततीर्थदङ्गनाः

चकार चामौकरचारवर्णा विचक्षणो निर्मितकर्मसु प्रभुः ॥ ३२ ॥

तस्यां सुवासवरधामसम्पद्भिर्मया आशाधरो दिजगत्स्य स आस धीरः ।

यत्पुण्यपुञ्जमवलम्ब्य छता धरित्री शेषेण सप्तविधतेति मृषैव वाक्यम् ॥ ३३ ॥

ददति सफलदानं कल्पवृक्षस्य मानं

गतमभवदशेषं दानशौंडा सुधौरे ।

प्रश्रधरसमकीर्त्तौ धर्मकर्मप्रवीणे

धरणिपुरवरिष्ठैर्भूषितद्वारदेशे ॥ ३४ ॥

तदङ्गजः सङ्गरलब्धकीर्तिः बभूव वीरः किल चन्द्रसेनः ।

विशालवक्षाः कमलायताक्षो वपुःप्रकर्षैर्जितकामदेवः ॥ ३५ ॥

प्रायोऽम्बुवर्षणमवाप्य लताः समस्ताः

सत्पल्लवान् प्रसुवते व्यवहार एषः ।

यद्दानवारिनिचयान् समवाप्य चित्रं

दग्धा दरिद्रलतिका द्विजपुङ्गवानां ॥ ३६ ॥

यश्चो यदीयं विमलं सहायम्

अवाप्य सोमो निजसोदराभम् ।

तमिस्त्रपक्षस्य सदाभिभावि

तमो निराकर्तुमुशीकरोति ॥ ३७ ॥

तस्यात्मजन्मा किल विष्णुदासो बभूव नाम्नापि स विष्णुदासः

शौर्येण चौदार्यवतां वरिष्ठो धैर्येण युक्तो युगदौर्घवाजः ॥ ३८ ॥

यदीयकीर्तिव्रततेर्नवाङ्कुराः सुदिश्यदन्ताबलदन्तपङ्क्तयः ।

दलानि गङ्गा कुसुमानि तारकाः फलानि श्रौतांशुसितांशुयुक्तयः ॥ ३९ ॥

यदीय दानं पृथिवीपतीनां

महाभिमानं शिथिलीचकार ।

यत् प्राप्य विप्रा निजवृत्तिभिक्षां

तत्याज हेम्ना परिपूर्णगेहाः ॥ ४० ॥

वेदोक्तमार्गैश्चरतस्तपोऽस्य

पुत्रेच्छया स्वरसुतासमौपे ।

सौरं महो ध्यायत आविरासौत्

सुतो जगन्नाथपदाभिधेयः ॥ ४१ ॥

रामाकाशरसेन्दुभिर्विरचिते वर्षे मनोज्ञे बुधै-

र्नक्षत्रे वरुणस्य मासि विशदे पक्षे नभस्ये तिथौ ।

वहे योज[f]न विष्णुदासवपुषः सूर्यो यथा कश्यपात् ।

ब्रह्माङ्गादिव पुण्यमन्त्रिनयनाज् ज्योतिर्यथा निर्मलम् ॥ ४२ ॥

वैवस्तान्वयप्रयोनिधिवर्द्धनेन्दुः

प्रत्यर्थिपार्थिवतमिस्त्रसहस्रभानुः ।

अर्धैष्ट यः सकलतन्त्रकलाकलापम्

लावण्यपुञ्जविजिगीषितशृङ्खलारिः ॥ ४७ ॥

यदधिपबलयात्रासूद्धतो रेणुरश्वेः

करवररथचक्रैः पूरितः सर्व्वदिक्षु ।

दिनकरमभिरुध्य प्रायतं चन्द्रसेनं

सलिलसमभियोगात् चागयं त्यङ्कभावात् (?) ॥ ४८ ॥

यत्तेजोराशिभानौ प्रतपति बलवद्वैरिवर्गाबलानां

आस्याज्जात् प्रोधितश्रीर्भवति महदिदं कौतुकं दृश्यमत्र !

खानामास्येन्दुविष्वान्यधिकतरमहो भान्ति भूरिच्छ्वौनि

प्रोद्गच्छन्मोदजातप्रणिहितमनसां चित्र मप्यन्यदेतत् ॥ ४५ ॥

एतत्करालकरवालनिकृन्तकुम्भि-

कुम्भस्थलोच्छलितशुक्तिजकैतवेन ।

खेदोदविन्दव इवारिजयेन्द्रिया

निर्यान्ति यस्य [च] (स्म) करचन्द्रकरप्रतापात् ॥ ४६ ॥

योदोर्दण्डप्रचण्डप्रतिहतनरपप्रोद्गलज्जन्तधारा

धौता श्रीरुद्र + + रिषुभिरतिप्रितैः + + कण्ठैश्शिरोभिः ।

शूत्राणां प्रीणयन् वै रणगगनपरिस्पर्द्धितिग्मप्रतापः

तुष्टाशेषारिवर्गः समिति विजयते श्रीजगन्नाथदेवः ॥ ४७ ॥

+ + + +

+ + + +

तस्यादेशमथ प्राप्य जगन्नाथस्य धीमतः ।

क्रियते श्रूरमिश्रेण प्रकाशो धर्मसुन्दरः ॥ ५१ ॥

+ + + +

जगन्नाथप्रकाशेऽस्मिच्छ्रूरमिश्रेण कौर्त्तिताः ।

दृष्टामिश्रसुतेनाथ सानुजेन प्रभा दश ॥ ५३ ॥

... ..

... ..

युगशररसचक्रैः साधिते क्रोधनेऽब्दे

नभसि धवलपक्षे पञ्चमौजीववारे ।

प्रथमकृतिमगच्छत् यत्न एव प्रकाशः

सुकृतिनिचयमूर्त्तेः श्रीजगन्नाथनाम्नः ॥ ६१ ॥

Post Colophon Statement :—

शैलाभिवसुचन्द्रेषु विक्रमादित्यवत्सरे ।

आत्मारामेण लिखितं जगन्नाथप्रकाशकम् ॥

कार्तिकस्यासिते पक्षे सुधांशुग्रहवासरे ।

बस्ती च अपराह्णे तु जम्बुदेशे शुभेऽपरे ॥

शुभमस्तु पण्डित रामकृष्णस्य नन्दरामस्य चिरं जीवतु ॥ संवत् १,

कार्तिक वदि अष्टम्यां गुरुवासरे शुभमस्तु सर्वजगतां ॥

ॐ ॐ श्रीराम

The MS. is written in Kāśmīrī character.

Vyavahāra and Prāyaścitta are treated of together in the 6th chapter which begins :—

94A, नमस्कृत्य गणेशानं पद्मनाभं गुरुं ततः ।

तन्यते व्यवहारस्य प्रायश्चित्तान्विता प्रभा ॥

The author claims for his patron Jagannātha, a scion of the solar dynasty. One of his ancestors, Sudarśana, king of Kāmboja, fought in the battle of Kurukṣetra on the side of Duryodhana. The family was, for four generations, settled at Delhi, i.e. Indraprastha, the Capital of Sher Shāha and Humayun. The founder of the family was probably Dhīra who is called Kāmboja-sarojabhāskara. His son was Candrasena, Candrasena's son Viṣṇudāsa, and Viṣṇudāsa's son Jagannātha the patron of the author.

Jagannātha was born in the year 1603 of the Saṃvat Era, that is, 1547. The family was, therefore, settled at Delhi at a time when the Mahomedans exercised only a nominal sovereignty over it.

The work was composed in 1654 probably of the

same era, that is, in 1598 A.D. (the last days of Ākbar). This is also borne out by the mention of the name of Akbar in the last verse, quoted by Rājendralāla. The latest authorities quoted here are Śrīdhara Svāmī (213A) and Vācaspati Miśra.

The authorities quoted :—

5A, वाचस्पतिमिश्रः; 5B, योगवासिष्ठे; 8A, महाभारते; 11B, बृहस्पतिः; 13A, मनुः; 15A, याज्ञवल्क्यः; 20A, कर्कोपाध्यायः; 46A, काश्यपः, विष्णुपुराणम्; 46B, ब्रह्माण्डपुराणे, हारौतः, बृहन्नारदीये, आदित्य-पुराणे; 47A, दक्षः, बृहद्वराहपुराणः; 47B, देवलः, आपस्तम्बः; 48A, कूर्मपुराणे, षट्त्रिंशत्तमे, व्यासः, अत्रिः; 48B, विष्णुः, मार्कण्डेयपुराणे; 49A, बृहन्महावैवस्वतः, विष्णुः; 50A, प्रातातपः; 50B, योगियाज्ञवल्क्यः, यमः; 51A, गोभिलः; 51B, ब्रह्मवैवर्तपुराणे, ब्रह्माण्डपुराणे; 52B, आग्नेयपुराणे, कार्ष्णीजिनिः; 53A, विष्णुपुराणे; 56A, विष्णुधर्मोत्तरे; 56B, सिद्धान्तशिरोमणौ, 57A, गार्ग्यः, मदनरत्नम्; 58A, सौरपुराणम्; 59A, वराहपुराणे; 61B, कालिकाव्रतः; 62A, पुराणसमुच्चये, देवी-पुराणे; 63A, निर्णयामृतम्; 63B, विष्णुधर्मोत्तरे, ब्रह्मवैवर्ते; 64A, मत्स्यपुराणे; 65A, ब्रह्मपुराणे, वराहपुराणे; 65B, पराशरस्मृतिः; 66A, कालनिर्णयदीपिका; 66B, वराहपुराणे; 67B, स्कन्दपुराणे, देवीपुराणे, ब्रह्मपुराणे; 68A, स्मृतिचन्द्रिका; 68B, लिङ्गपुराणे; 69B, विष्णुरहस्ये; 70B, वशिष्ठसंहिता; 71A, यमपुराणम्; 74A, गरुडपुराणम्; 74B, नारदः; 75B, बृहद्वशिष्ठः; 76A, ऋष्यशृङ्गः, कात्या-यनस्मृतिः; 77A, नारदीये; 79A, माधवीये; 80A, नागरखण्डे; 80B, वायुपुराणे; 82A, तैत्तिरीयकाः, याज्ञवल्क्यः; 82B, कालिकापुराणम् स्मृतिमहार्णवः; 83A, स्मृतिसंग्रहः; 84A, ब्रह्मसिद्धान्तः; 84B, गौतमः; 85A, प्रातातपः; 85B, शिवरहस्ये; 86B, त्रिकाण्डमण्डने; 87B, काठकाण्डे, ज्योतिसारः; 92A, रत्नमाला; 106A, पराशरः; 107A, विश्वामित्रः; 109B, श्रूलपाणिः; 111B, उग्रनाः; 112A, प्रजापतिः, पुलस्तः; 112B, स्मृत्यर्थसारे, जातूकर्णः, संवर्तः; 114A, कालादर्शः;

115A, काव्यायनः, प्रकृतः; 128B, राम[भ]ट्टः; 136B, मरौचिः, गालवः
 170A, वामनपुराणे; 173A, नन्दिपुराणम्; 179B, शारदातिलके; 181B,
 वृत्तचपरिशिष्टे; 186A, लक्ष्मीधरः; 213A, श्रीधरस्वामी, 213B,
 प्रह्लादाचार्यः।

2042.

5494. लक्षणप्रकाशः । *Lakṣaṇaparakāśaḥ*.

A Section of Vīramittodayaḥ.

Substance, country-made paper. $9\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 237. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 12,800. Character, Nāgara. Date, Samvat 1818. Appearance, discoloured.

It is being translated into English in the "Indian thought." As to the author's patron, it is commonly known that he at the instigation of Jahangir murdered Abul Fazl.

श्रीगणेशाय नमः ।

कोपाटोपनटस्तोटोद्धटमटदुभूभीषणभृकुटि-

भाम्यद्वैरवदृष्टिनिर्भरनमद्वौकरोवौधरम् ।

गौर्वीणारिवपुर्विपाटविकटाभोगक्रटङ्गाटक-

ब्रह्माण्डोक्तकाहकोटिन्हरेरव्यादपूर्वं वपुः ॥ १ ॥

+ + + + +

वामान् भिन्दन्नवामान् भुवमनुसुखयन् पूरयन्नर्थिकामान्

श्रीमान् भौमानुकारौ वृहत्तलभरैर्मैदिनौमल्लनामा ।

आसीदाशौविषेन्द्रद्युतिधवल्यशा भूपचक्रावतंसः[ ]

श्रीकाशीराजवंशे विधुरिव जलधौ सर्वभूसार्वभौमः ॥ २ ॥

संग्रामग्रामकामो निरुपममहिमासत्त्वविश्रामधाम

क्रामन्नेवारिचक्रं मिहिर इव तमो विक्रमोरुक्रमेण ।

सारैर्मैरोदरारैरपर इव गिरिर्मैदिनौमल्लनेन

प्रख्यातः क्षौणिकक्रो समजनि नृपतिर्मैदिनौमल्लनामा ॥ ३ ॥

निर्यद्विस्तर्ज्जयद्विः विधुमिव जगतीमर्ज्जुनाभैयशोभिः

सम्पूर्णार्थवैर्यै विप्रिखवितरणैरर्ज्जुनो दुर्जनानाम् ।

साम्राज्योपार्जनश्रीरगणितगुणभूरर्जुनप्रांशुवाङ्मः
 नान्ना भूदर्जुनोऽस्मान्नरपतिरतुलो मेदिनीमल्लभृपात् ॥ ९ ॥
 बुद्धिः शुद्धिमती क्षमा निरुपमा विद्यानवद्या मनो-
 गाम्भीर्यैकनिकेतनं वितरणं दीनार्त्तिनिर्दारण[म्] ।
 आसीदर्जुनभूपतेर्विदधतो [विद्रावणं] (विद्रावणं) विद्विधां
 भूमौनामवनं च कारणगुणात् कार्यं यशोऽप्यर्जुनम् ॥ १० ॥
 तस्मादाविर्भूत्यभूतमहिमा भूमौपतेरर्जुनात्
 सौजन्यैकनिधिर्गुणैरनवधिर्लावण्यवारांनिधिः ।
 भिन्दन् दुर्जनं मर्जयन् वज्रवशः प्रौढप्रतापोदधैः
 दुर्ज्यो मलखाननामनिखिलक्षामखड्गल[ः] ॥ ११ ॥
 यस्मिन् प्रासति नीतिभिः क्षितिमिमां निर्वैरमासौज्यगत्
 पारौन्ध्रेण समं करौन्ध्रभसारम्भोऽपि सम्भावितः ।
 श्येनः क्रौडति कौतुकी स्म विहृगैश्चिक्रीड नक्रैर्भयः
 किञ्चान्यद् गहनेऽभवत्सहृदयैः शार्दूलविक्रीडितम् ॥ १२ ॥

(?) हिमविशदयशोभिः शोभिताशो महिमतिरोहितवारिधिप्रभावः ।
 समजनि मलखानतः प्रतापै स्त्रिजगति रुद्र इव प्रतापरुद्रः ॥ १३ ॥

+ + + + +
 जातः प्रतापरुद्रात् ससमुद्रां पालयन्नवनौ ।
 क्षतरिपुकाननदाहो मधुकरसाहो महीपतिः शुशुभे ॥ १५ ॥
 पृथुः पुण्याभोगैर्विहितयोगैरनुदयत्
 बलायोगैर्योगैः क्षतमुक्षतियोगैरपि गुरुः ।
 भुजस्तम्भालम्बालसश्रयितविश्वंभरतया
 वभौ प्रौढोत्साहः स मधुकरसाहः क्षितिपतिः ॥ १६ ॥
 प्रजागणरुजापहो द्युतिमहोदयाविष्कृतः
 सुधांशुरिव मांसलो रसभरैः सभारङ्गनः ।
 प्रदीप्तकुमुदावलिर्द्विजपतिश्च नक्षत्रयो[ः]
 नृपो जयति सत्कृपो मधुकरः क्षतारिचयः ॥ १७ ॥
 विन्यस्य वीरसिंहे भूपतिसिंहे महीभारम् ।
 ज्ञानानलमलदाहो मधुकरसाहो दिवं भजे ॥ १८ ॥

अन्तर्गम्भीरतांघ्रु(?)कृतसलिलनिधिलालिताशेषबन्धुः
 बुन्देलानन्दसिन्धुः सुललितललनालोचनेन्दीवरेन्दुः ।
 भ्रूमङ्गौलेशभङ्गीकृतरिपुनिवहो नृत्यसङ्गीतरङ्गी
 सम्मातरङ्गी तुरङ्गी धरणिपतिरभूद्वीरसिंहो नृसिंहः ॥ १९ ॥
 असुख्य प्रस्थाने सति सपदि नानेभनिवहैः
 इहैकोऽपि द्वेषी न खलु रणारोधी समजनि ।
 परन्तस्थौ दुःस्थो गहनकुहरस्थोऽपि भयतः
 क्षिपन्नचैर्दिक्षु भ्रमितचकितं चक्षुरभितः ॥ २० ॥
 दीनं कल्पमहौरुहोपरि यशः क्षीरोदनरीरोपरि
 प्रज्ञाशक्तपुरोहितोपरि महासारोऽपि मेरुपरि ।
 दावाग्रेरुपरि प्रतापगरिमा कामोपरि श्रीरभूत्
 सिंहातिक्रमवीरसिंहनृपतेः किं किं न कस्योपरि ॥ २१ ॥
 दानैरर्थिनमर्थनाविरहिणं प्रत्यर्थिनं च क्षणात्
 कुर्वाणो सति वीरसिंहं निखिलक्षामगुलाखण्डले ।
 कामं चेतसि कामधेनुरतनोत् कल्पद्रुमः कल्पितं
 मोघौ ततजनिः(?) समाश्रितखनिश्चिन्तां च चिन्तामणिः ॥ २२ ॥
 ... .. ॥ २३ ॥
 शौर्यार्थोदाय्यगम्भीरतामृतिदयादानादिनानामुशान्
 उर्वौ दुर्वहभारवत्यहिपतिस्पर्द्धालुदोःशालिनि ।
 संयोज्येव जुभारसिंहधरणीधौरेयचूडामणौ
 मज्जन् ब्रह्मणि वीरसिंहसुकृती तस्थौ स्वयं निर्गुणः ॥ २६ ॥
 नद्यः स्वादुजला द्रुमाश्च सुफला भूकर्वरा भूसुराः
 वेदध्वानविधूयमानदुरिता लोका विशोक्ता वभुः ।
 राजनीतिनिरीतिरोतिपितरीवोर्व्वीमिमां प्रासति
 श्रीमद्वीरजुभारसिंहनृपतौ भ्रूमङ्गभयद्विधि ॥ २७ ॥
 ... .. ॥ २८—३४ ॥
 सत्कीर्त्तिग्रामदाभरण भूतराजद्विक्रमादित्यनामा(?)
 धाम्नो भूम्ना महिम्ना विघटितरिपुणा विक्रमोपक्रमेण ।

सुप्रांशुः पीवरांसः पृथुभुजपरिघस्तस्य वंशावतंसो
विश्वोदच्चत्प्रप्रांसो गुणिगणहृदयानन्दनो नन्दनोऽभूत् ॥ ३५ ॥

... .. ॥ ३६—३६ ॥

श्रीगोपाचलमौलिमण्डलमणि श्रीदूरवारान्वये
श्रीहंसोदयहंसपण्डित इति ख्यातो द्विजाधौश्वरः ।

यं लक्ष्मीश्च सरस्वती च विगतद्वन्द्वं चिरं भेजतुः

भोक्ता रभसात् समानमुभयोः सान्नायमायं गुणैः ॥ ४० ॥

पटु दिक्षु विदिक्षु कुर्व्वतौनां नटलीलां स्फुटकौर्त्तिनर्त्तकौनाम् ।

स्फुरदध्वरधूमधोरणीरच्युतवेणीतिजनैरमानि यस्य ॥ ४१ ॥

ततो नल इवारणेरेतुलधामभूर्भुजं

शिरोमणिरुमणिरधरणिनामवामभुवः ॥

रणी बज्रगुणी धनो भुवि वनौपकश्रीरवनौ(?)

रमारमणमिश्रणी परशुराममिश्रोऽजनि ॥ ४२ ॥

येनागत्य पुरा पुरारिङ्गरे विद्यानवद्यार्जित(ी)[१]

श्रीचण्डेश्वरम(१)भिहोचितिलकं लब्ध्वा गरीयो गुरुम् ।

शुद्धा सैवमहोद्यमेन बज्रधा भान्तो भवन्तो स्थिरा

तदंशेषु कियन्नकल्पलतिकेवाद्यापि सूते फलम् ॥ ४३ ॥

आस्यारविन्दमनुपास्य गुरोरपास्य

लास्यं चतुर्मुखमुखेषु सरस्वती हा-

सालङ्कृतिश्च सरसा च गुणान्विता च

यस्यातनोति रसनोपरि ताण्डवानि ॥ ४४ ॥

... .. ॥ ४५ ॥

सुभासुरयशोनिधेर्मुनिरवद्यविद्यानिधेः

सुचारुकवितानिधेः स्मृतिनिधेः श्रुतिश्रीनिधेः ।

अयं सुकृतगौरवात् परशुराममिश्राद्गुणै-

रभूतगरिमा पितुर्जगति मित्रमिश्रोजनि ॥ ४६ ॥

धर्माथैकनिकेतनं ++ मयं कर्मावलीदर्शनम्

स्मृत्यम्भोजमहोदयं श्रुतिमयं श्रीवीरमित्रोदयम् ।

त्राकृसिद्धौकृतशुद्धसिद्धिप्रतया श्रीवीरसिंहाज्या

तेने विश्वमुदे पुरे पुरभिदः श्रीमित्रमिश्रः कृतौ ॥ ४७ ॥

क्षितितिलकवीरसिंहप्रणयकृताग्रहधौरमित्रमिश्रः ।

गुणिगणहृदयानुरागहेतुं कलयति लक्षितलक्षणाप्रकाशम् ॥ ४८ ॥

... ..

लक्षणास्य प्रकाशेऽस्मिन् परीक्षा चायुषः पुरः ।

तन्मानलक्षणां वाप्यो मानलक्षणामेव च ॥ ४९ ॥

गतिसंहतिसाराणां लक्षणाणि ततः परम् ।

वर्णस्नेहस्वराणाञ्च ततः प्रकृतिसत्त्वयोः ॥ ५० ॥

अन्तकक्षेत्रयोश्चैव मृजगन्धास्तृजां तथा ।

पादपादतलाङ्गु[लाङ्गु]लीनां लक्षणान्ततः ॥ ५१ ॥

नखस्य पाद-पृष्ठस्य गुल्फस्याप्यथ लक्षणम् ।

पार्श्वलक्षणासुक्ता तु जङ्गलक्षणाजल्पनम् ॥ ५२ ॥

अथोक्तं रोमजानूकटिस्त्रिगुदलक्षणम् ।

वृषणस्याथ प्रोक्तं लिङ्गस्य लक्षणां + + ॥ ५३ ॥

लिङ्गायलक्षणञ्चाथो वर्णितं मूत्रलक्षणम् ।

शुकस्य लक्षणञ्चाथ प्रोक्तं पुंस्त्वपरीक्षणम् ॥ ५४ ॥

वस्त्रिलक्षणसुक्ता च कथितं नाभिलक्षणम् ।

कुक्षिलक्षणमाख्यातं ततः पार्श्वस्य लक्षणम् ॥ ५५ ॥

पुनः ।

लक्षणां जठरस्याथ प्रोक्तं मध्यस्य लक्षणम् ।

त्रिवलीलक्षणाञ्चाथ प्रोक्तं हृदयलक्षणम् ॥ ५६ ॥

लक्षणां वक्षसः प्रोक्तं स्तनयोर्लक्षणां पुनः ।

लक्षणां वृचुकस्याथ कथितं जत्रुलक्षणम् ॥ ५७ ॥

स्कन्धलक्षणमाख्यातं कक्षवाहोश्च लक्षणम् ।

मणिबन्धस्य करयोः करपृष्ठस्य लक्षणम् ॥ ५८ ॥

करस्य च तलं रेखाङ्गु[लाङ्गु]ल्य(१) नखास्तथा ।

पृष्ठं च लक्षितं पञ्चाक्षलक्षिताथ कक्षाटिका ॥ ५९ ॥

ग्रीवाचिवकयोरुक्तं लक्षणं हनुकूर्चयोः ।
 कपोलमुखयोरुक्तं लक्षणञ्चाधरोष्ठयोः ॥ ६० ॥
 प्रमश्रुणो दधानानाञ्च रसनायाञ्च लक्षणम् ।
 त्रिष्टिकालक्षणञ्चाथो तालुलक्षणमेव च ॥ ६१ ॥
 हासनासाक्षतानाञ्च नेत्रदृश्योश्च लक्षणम् ।
 पक्ष्मणश्च निमेषस्य रुदितस्य भवस्तथा ॥ ६२ ॥
 कर्णस्य च ललाटस्य शिरसः(सा)श्चिकुरस्य च ।
 लक्षणं मग्नकादेश्च पुंसामत्र निरूपि(पी)तम् ॥ ६३ ॥
 अथ स्त्रीणां स्वभावस्य मिश्रकस्य [च] लक्षणम् ।
 आवर्त्तलक्षणं गन्धच्छाययोर्लक्षणं ततः ॥ ६४ ॥
 सत्त्वस्वरगतीनां तु लक्षणानि ततः (तता) परम् ।
 ततः पुंसा[ ] स्त्रियाश्चैव कामशास्त्रोक्तलक्षणम् ॥ ६५ ॥
 पद्मिन्यादिप्रभेदाश्च(स्य) स्त्रीणाम[त्र](व्य)निरूपिताः ।
 राज्ञां पट्टमहिष्याश्च मन्त्रिणोऽथ पुरोधसः ॥ ६६ ॥
 न्योतिर्विदश्च वैद्यस्य सहायानां ततः परम् ।
 मित्रस्य शत्रोः सभ्यानां लक्षणञ्च क्रमोदितम् ॥ ६७ ॥
 परिच्छेदः पाश्र्व[वर्त्ती](ऋत्तौ)रक्षकस्तदनन्तरम् ।
 ताम्बूलधारीकोषस्याध्यक्षः खड्गधरस्ततः ॥ ६८ ॥
 ततश्चान्तःपुराध्यक्षः ततः पुरगतश्चरः ।
 तदध्यक्षश्च सूदक्ष क्रमेणैतेऽत्र लक्षिताः ॥ ६९ ॥
 धर्माध्यक्षो लेखकश्च लोकाज्ञानकरस्तथा ।
 दौवारिकः प्रतौहारः शस्त्र[ग्रा](ग)हस्य रक्षकः ॥ ७० ॥
 शस्त्राध्यक्षः स्थपतिश्च सारथिर्दूत एव च ।
 चारो नियोज्यास्तदनु सेवकोऽप्यथ लक्षितः ॥ ७१ ॥
 सन्धिविग्रहिको युद्धकर्त्ता सेनापतिस्तथा ।
 व्यूहं वासस्थलं दुर्गं तदध्यक्षश्च लक्षितः ॥ ७२ ॥
 ग्रामस्य राजगेहस्य गवाश्च वृषभस्य च ।
 श्वागकुरयोश्चैव लक्षणं समुदाहृतम् ॥ ७३ ॥

कुक्कुटस्य च कूर्मस्य मार्जनीसूर्पयोस्तथा ।
 उदूखलस्य मूषलस्याथ लक्ष्णमौरितम् ॥ ७४ ॥
 जलश्रीणीजलाधारशृङ्गासननिरूपणम् ।
 चामरच्छत्रपट्टानां रत्नानां लक्षणान्ततः ॥ ७५ ॥
 कस्तूरिकालक्षणातः पञ्चादायुधलक्षणम् ।
 तत्र चापि धनुर्वाणफलानां लक्षणं पुरः ॥ ७६ ॥
 फलस्य पायनं स्थानगुणमुष्टिरथोदिता ।
 चापमुष्टिश्चिथि[र्थ]लक्षौ परतश्च अमक्रिया ॥ ७७ ॥
 विधिश्च लक्ष्यास्खलने श्रौत्रसन्धानलक्षणम् ।
 अथोक्तं दूरपातित्वं दृढभेदित्वमेव च ॥ ७८ ॥
 शराणां गतयः प्रोक्तास्तथा दृढचतुष्टयम् ।
 अथ चित्रविधौनुक्ता यावत्तद्व्यमुदीरितम् ।
 शब्दवेधित्वमुक्ता च प्रशंसा [धन्विनां](धान्वितां)मृता ।
 निरूपणञ्च खड्गस्य विस्तरेण ततः परम् ॥ ८० ॥
 चक्रस्य परशोश्चैव तोमरस्याथलक्षणम् ।
 कणायस्य च शक्तेश्च चोत्थकस्य च लक्षणम् ॥ ८१ ॥
 गदाकुन्तपताकानां भेर्याश्चाप्यथ लक्षणम् ।
 सविशेष स्ततः प्रोक्तो गजलक्षणविस्तरः ॥ ८२ ॥
 गजार्थुर्लक्षणं दन्तिदोषनाशकलक्षणम् ।
 गजस्य मानं क्षेत्राणि ह्यायावर्गश्च लक्षितः ॥ ८३ ॥
 गन्धनिश्वासदृष्टीनां तदीयानाञ्च लक्षणम् ।
 गन्धहृदतिवेगानां हंहितावर्तयोस्तथा ॥ ८४ ॥
 पुष्पस्य च बलस्याथ सत्त्वानूकद्वयस्य च ।
 वेदितक्रोधयोस्तद्वत् गुणस्थित्योस्तदीययोः ॥ ८५ ॥
 प्रशस्तदृष्टगजयो रथलक्षणमौरितम् ।
 समराथे नृपारोहः योग्यो हस्ती निरूपितः ॥ ८६ ॥
 युद्धकाले जयादीनां स्तवकं दन्तिचेष्टितम् ।
 करिण्या लक्षणं प्रोच्य गजरक्षाधिकारिण[ाम्] ॥ ८६ ॥

गजवैद्यगजामाद्यौ गजाध्यक्षो निरूपिताः ।
 अन्ते चेह महामात्रलक्षणं परिकीर्त्ति[तं](ताः) ॥ ८७ ॥
 अथ[१] श्वलक्षणं तस्योत्पत्तिदेशश्च कीर्त्तितः ।
 ततोऽश्वकुलभेदास्तु ततस्तस्याङ्गसंस्थितिः ॥ ८८ ॥
 आयुर्वर्णौ च गतयः तदीयाः परिकीर्त्तिताः ।
 तुरङ्गवाहने प्रोक्तः प्रकारस्तदनन्तरम् ॥ ८९ ॥
 खरक्षायाङ्गगन्धानां सत्त्वानूकदयस्य वा ।
 सारप्रकृत्योश्चाङ्गमानस्यावयवस्य च ॥ ९० ॥
 पुष्पपुञ्जललाटानामावर्त्तस्य च लक्षणम् ।
 महादोषास्तुरङ्गस्य लक्षितास्तदनन्तरम् ॥ ९१ ॥
 राजयोग्यस्य चाश्वस्य परतो लक्षणं स्मृतम् ।
 संग्रामावसरेश्वस्य श(क्नु)कुनानां निरूपणम् ॥ ९२ ॥
 दशालक्षणासुक्ता च वयसो ज्ञापकं स्मृतम् ।
 दन्तसंख्या वाजिशाला तदध्वक्षाश्च लक्षिताः ॥ ९३ ॥
 शालग्रामशिलाचक्रमूर्त्तौनां लक्षणान्यथ ।
 अथ द्वारवतीजातशिलामूर्त्तिनिरूपणम् ॥ ९४ ॥
 विस्तराच्छिबलिङ्गानां लक्षणानि ततः परम् ।
 शिवलिङ्गार्चनफलं विशेषेण निरूप[ि]तम् ॥ ९५ ॥
 शिवलिङ्गस्य नैवेद्ये भक्ष्याभक्ष्यविवेचनम् ।
 अथ प्रकीर्णके प्रोक्तं लक्षणं गुरुशिष्ययोः ॥ ९६ ॥
 लक्षणं योगपट्टस्य कौपीनकटिसूत्रयोः ।
 उपवीतोत्तरीये च लक्षिते तदनन्तरम् ॥ ९७ ॥
 रुद्राक्षलक्षणं प्रोक्तं तन्माहात्म्यसमञ्चितम् ।
 आसनादिवितानान्तपूजोपकरणान्यथ ॥ ९८ ॥
 एवं क्रमेण दुर्लभ्यलक्षणानां विचक्षणः । (?)
 मित्रमित्रैः प्रकाशेऽस्मिन् कृतं सम्यक् परौक्षणम् ॥ ९९ ॥

End :—

प्रत्याशं परिवर्द्धतेर्धिजनता दैन्यान्धकारापहे
 श्रीमद्वीरभट्टेन्द्रदानजलधिर्यद्वक्त्रचन्द्रोदये ।

राजादेशितमिअमित्रविदुषस्तस्योक्तिभिर्निर्भिन्ने
ग्रन्थे लक्षणसंग्रहस्य गहनः पूर्तिः['] प्रकाशोऽगमत् ॥

Colophon :—

इति श्रीमत्सकल सामन्तचक्रचूडामणिमरीचिमञ्जरी-नीराजित
कलस(?) श्रीमन्महाराजाधिराज मधुकरसाहसूनुचतुर्दधिवलय-
वसुन्धराहृदयपुण्डरीकविकाशदिनकर - श्रीमन्महाराजाधिराज -
श्रीवीरसिंहदेवयोजित-श्रीहंसपण्डितात्मज-श्रीपरशुराममिश्रसूनु-
सकलविद्यापारावारपारीणधुरीण जग[द्]दारिद्र्यमहागज-पारीन्द्र-
विद्वज्जनजीवातु-श्रीमन्मित्रमिश्रकृते वीरमित्रोदयाभिधनिबन्धे
लक्षणप्रकाश['] समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

शुभमस्तु ।

कृष्णत्रिपाठिनालेखि भगवन्तसुजन्मना ।

काशीपुरसमीपे सदासापुरनिवासिना ॥

संवत् १८९८ मार्गशीर्ष बुध १५ समाप्तः ।

For other sections of the work see L. 824 (Āhnika-prakāśa), and I.O. Catal. No. 1471 (Ācāra-kāṇḍa) and No. 1472, 1473 (Vyavahāra-kāṇḍa).

2043.

10453. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12½ × 5½ inches. Folia, 246 of which fol. 231 is missing. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

81A, इति श्रीमत्सकलसामन्तचक्रचूडामणिमरीचिमञ्जरीनीराजितचरण-
कमल - श्रीमन्महाराजाधिराजप्रतापरुद्रतनूज - श्रीमन्महाराजमधुकरसाहसूनु-
चतुर्दधिवलयवसुन्धराहृदयपुण्डरीकविकासदिनकर - श्रीवीरसिंहदेवोद्गोतित-
श्रीहंसपण्डितात्मज - परशुराम[ ]म(री)असूनु - सकलविद्यापारावारपारीण-
जगद्ग[ ]र(री)[ ](री प्र) महागजपारीन्द्र - विद्वज्जनजीवातु - श्रीमन्मित्र-
मिश्रकृते वीरमित्रोदयाभिधनिबन्धे लक्षणप्रकाशे पुरुषलक्षणम् ।

2044.

10305. निबन्धसर्वस्वम् । *Nibandhasarvasvam.**By Mahādeva, son of Śrīpati.*

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 24, Lines, 18 on a page. Extent in ślokas, 1300. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, discoloured. Complete.

A good digest of civil and sacred laws. There are all the three sections (Ācāra, Vyavahāra and Prāyaścitta) in the present MS.

Beginning :—

श्रीमोरेश्वराय नमः ।

ब्राह्मणक्षत्रियवैश्यानां गर्भाधानादयः प्रेतकर्मपर्यन्ताः
संस्काराः समन्त्राः श्रद्धाणाममन्त्रकाः । तेषां संस्काराणां मध्ये
प्रथमं गर्भाधानम् । तदृतुकाले कर्त्तव्यम् ।

3B, इति निबन्धसर्वस्वे प्रथम आचाराध्यायः ।

Vyavahāra begins :—

यो वाहयति पश्यान् निर्भयो लोकवेदयोः ।
शब्दः स किङ्करो यस्या स्तां नमामि सरस्वतीम् ॥
हरन्नपि धनं राजा प्रजानां यत् प्रसा[द](ध)तः ।
साधुवादमवाप्नोति तं धर्मं व्याहरामहे ॥

प्रथमं राज्योत्साहवता प्रियंवदेन बज्रप्रदेन शूरेण सत्यवादिना
द्युतमृगयादिवाखप्रनिन्दास्त्रीसेवनमद्यपानगौतवाद्यन्त्यवृथाश्रवण -
दुर्जनत्वसाहसहिंसेर्ध्यासूयावृथा-व्यय-दण्ड-पादव्यवस्थादण्ड- (?)
व्यसनानासक्तेन ..... मन्त्रिणः कृत्वा तैः सह कार्यं विचारार्थानन्तरं
स्वयं विचारणीयम् ॥

12A, इति निबन्धसर्वस्वे द्वितीयोऽध्यायः ।

क्वचिद्गूढं प्रकाशञ्च क्वचिद्भूरिस्ताकुलम् ।
जगत् पुणातु गम्भीरं स्रोतः सारस्वतं ततम् ॥
बालस्य मृतस्य नामकरणात् पूर्वं ..... वह्निर्यामाद्भूमौ
निखननमेव कार्यम् ।, etc., etc.

It ends :—

य[f]द(१) चन्द्रलोकादिप्राप्तये कृच्छादिकं करोति तदा न
प्रथमाज्ञायाः न वपनञ्च शूद्रस्य मन्त्रादावनधिकारः ॥

Last Col. :—

इति श्रीमज्ञानसहस्रमस्तु-श्रीपतिनन्दन-श्रीमहादेवविरचिते
निबन्धसर्वस्वे प्रायश्चित्ताध्यायस्तुतीयः ।

The only authority quoted is *Sūlapāṇi* is fol. 1B.

For the *Prāyaścitta* section see I.O. Catal. 1728. The I.O. MS. belonged to Viśveśvara Bhaṭṭa who may be the well-known Gā Gā Bhaṭṭa.

2045.

875. **आचारमयूखः ।** *Ācāramayūkhaḥ.*

Being the second section of Bhagavanta Bhāskara.

*By Nīlakaṇṭha, son of (Mīmāṃsaka) Bhaṭṭa Śaṅkara
and grandson of Bhaṭṭa Nārāyaṇa.*

Substance, country-made paper. 12×6 inches. Folia, 92. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1800. Character, Nāgara. Appearance, old.

See I.O. Catal. No. 1439 and L. 730.

The compilation is called Bhagavanta Bhāskara after the name of the author's patron, King Bhagavanta Deva of the Rajput tribe of Seṅgaras, and consists of twelve Mayūkhas.

As regards the time of the author, it is well known that his son Bhaṭṭa Śaṅkara wrote Kuṇḍoddyota in 1671 A.D. and Kamalākara, the author's cousin (father's brother's son) wrote Nirṇaya Sindhu in 1612 A.D. (I.O. Catal. No. 1439.) In our Catal. No. 2060 the date of composition is given as, *rasa-kha-ṛsi-ku-mitābde*, i.e. 1706. The word *abde* here means *Samvat* era for *Śakābda* would be too

late for Nilakanṭha. If that is true the date would be 1706-56, 1650 A.D., very near the time surmised by Eggeling, 1640 A.D.

Of the twelve Mayūkhas, the fourth (Śrāddha Mayūkha) and the sixth (Vyavahāra) are wanting in this collection. The first Saṃskāra Mayūkha, has been replaced or rewritten by his son (see infra).

2046.

5725. समयमयूखः । *Samayamayūkhaḥ.*

Being the third section of Bhagavanta Bhāskara.

Substance, country-made paper. 8×6 inches. Folia, 106. The first two leaves newly restored. Lines, 11 to 16 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीरमेशाय नमः ।

भगवन्तभास्कराख्ये ग्रन्थेऽस्मिन् शिष्टसम्भते च ततः ।

समयस्य विधिमयूखः प्रतन्यते नीलकण्ठेन ॥

तिथिर्द्धा ।

See I.O. Catal. No. 1441.

Colophon :—

इति श्रीसैंगरवंशावतंसमहाराजाधिराज-श्रीभगवन्तदेवा[दि]-
(धि)ष्ट-श्रीजगद्गुरुभट्टनारायणसूरिसूनु-पण्डितशिरोरत्नमीमां-
सकण्णरभट्टात्मज-भट्टनीलकण्ठेन कृते भास्कराख्ये निबन्धे समय-
मयूखः समाप्तमगमत् ।

Post Colophon Statement :—

श्रीशुभं भूयात् । श्रीकृष्णार्पणमस्तु । यादृशमित्यादि ।
भगवच्छेद्यादि । शके १६ + (?) सर्वधारीनाम संवत्सरे पौष-
वद्यप्रतिपत्तिथौ रविवासरे वेलापुराग्रामे मिदं पुस्तकं समाप्तम् ।

2047.

4460. नैतिमयखः । *Nitimayūkhah.**The fifth book of Bhagavanta Bhāskara.*

Substance, country-made paper. $13\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 11. Lines, 16 on a page. Extent in ślokas, 528. Character, Nāgara. Date, Śaṃvat 1803. Appearance, discoloured and worn out. Complete.

The opening verses :—

अगणेशाय नमः ॥

देवर्षिरक्षःसङ्गानामबाङ्मनसगोचरम् ।

प्रत्यक्षमपि तद्धाम सर्व्वदा तमुपास्महे ॥

विरोधिमार्गद्वयदर्शनाथे द्वेधा बभूवात्र परः पुमान् यः ।

अशङ्करो भट्ट इहैकद्वयो मीमांसकाद्वैतसुरीचकार ॥

पिष्टसौहित्यसंसिद्धिहेतुमुक्त्वाथ तत्सुतः ।

नीलकण्ठः प्रकुरुते नाम्ना नैतिं नृपादृताम् ॥

तत्र राजशब्दः क्षत्रियमात्रे शक्तो न राज्ययोगिनि ।

It ends :—

एतैर्यथोक्तैर्नृपराजराज्ये

दत्ताभिषेकः पृथिवीं समग्राम् ।

ससागरां भुङ्क्त्व चिरं च जीव

धर्मे च ते बुद्धिरतीव चास्तु ॥

Colophon :—

इति श्रीभट्टशङ्करात्मज-भट्टनीलकण्ठकृते राजनैतिमयखे
राजाभिषेकप्रयोगः ।

Post Colophon :—

संवत् १८०३ चैत्रकृष्ण एकादश्यां परिपूरितोऽयं ग्रन्थः ।

श्रीभैरवदत्ताख्येन मैथिलेन काश्यां धर्म्मेश्वरसमीपे धर्म्म-
कूपोपरि अनेनास्मत्सखेनजश्रमेण परमात्मा सर्व्वान्तरात्मस्यः
श्रीविश्वेश्वरः प्रीयताम् ।

See I.O. Catal. No. 1444. A lithographed edition of the work has been brought out in Benares.

2048.

9390. **दानमयूखः ।** *Dānamayūkhah.*

Being the seventh section of Bhagavanta Bhāskara.

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia, 159. Lines, 9 on a page. Extent, in ślokas, 2802. Character, Nāgara. Incomplete.

It treats of religious gifts.

2049.

9198. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11 × 6 inches. Folia, 35. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 875. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

This is an incomplete MS. of Dānamayūkha, up to the description of Loka Pāla. It is a part of an elaborate Smṛti compilation, regarding pious donations.

See L., Vol. VII, No. 2552, p. 305 and I.O., Vol. III, No. 1449, p. 431A.

2050.

2946. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9½ × 5½ inches. Folia, 14. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 160. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

Colophon :—

इति श्रीजगद्गुरुभट्टनारायणस्तु-पण्डितशिरोरत्नमीमांसक-
शङ्करभट्टात्मज-भट्टनीलकण्ठकृते दानमयूखः समाप्तः ।

It is a mere compilation from the Dānamayūkha, for which see I.O. Catal. No. 1449, and the two previous numbers.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

दानमयूखे दानकालाः । वाराहे ।

दर्शे शतगुणं दानं तच्चतुर्भुजं दिनद्वये ।

शतत्रयं तच्च संक्रान्तौ शतत्रयं विषुवे ततः ॥ (?)

2051.

14. उत्सर्गमयूखः । *Utsargamayūkhaḥ.*

Being the eighth section of Bhagavanta Bhāskara.

By Nīlakaṇṭha.

The MS. noticed in L. 778.

The only authority quoted is Bhaviṣyapurāṇa.

On the dedication of tanks, ponds, wells, groves, etc.

2052.

3230. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 26. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 520. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

See I.O. Catal. No. 1452. Called जलाशयारामोत्सर्गमयूख ।

2053.

9320. जलाशयोत्सर्गविधिः । *Jalāśayotsargavidhiḥ.*

By Nīlakaṇṭha Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 6. Lines, 9, 12 on a page. Extent in ślokas, 180. Character, Nāgara. Appearance, old. Generally correct. Complete.

This is part of the eighth section of Bhaṭṭa Nīlakaṇṭha's Smṛti Digest., on the dedication to the public of tanks, wells and other water reservoirs.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

उक्त्वा [दा]नविधिं नाम ना(म)[य]माराध्य भास्करं ।

उत्सर्गविषये भट्टनीलकण्ठो वदत्यथ ॥

तत्र जलाशयोत्सर्गप्रशंसा विष्णुधर्मोत्तरे—

उदकेन विना तृप्तिना[^१]स्ति लोकद्वये रुदा ।

तस्माज्जलाश्रयाः कार्य्याः पुरुषेण विपश्चिता ॥

यमः । कूपारामप्रपाकारौ तथा वृक्षावरोपकः ।

कन्याप्रदः सेतुकारौ स्वर्ग[^१]प्राप्तोत्सर्गयम् । इत्यादि ।

End :—

अश्वमेधसमं प्राह वसन्तसमये स्थितम् ।

ग्रीष्मेऽपि य[त्] स्थितं तोयं राजसूयादिशिव्यते ॥

एतान्महाराजविशेषधर्मा[^१]न् करोति + + + शुद्धबुद्धिः ।

स याति रुद्रालयमाशु पूतः कल्याणलोकान् दिवि मोदते च ॥

+ + + + + + +

सहैव विष्णोः परमं पदं यत् प्रयाति + + + भूयः ॥

Colophon :—

इति जलाशयोत्सर्गविधिः ।

See I.O. Vol. III, No. 1452, p. 431.

2054.

9783. प्रतिष्ठामयूखः । *Pratiṣṭhāmayūkhah.*

Being the ninth section of Bhagavanta Bhāskara.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 53. Lines, 8, 12 on a page. Extent in ślokas, 850. Character, Nāgara. Appearance, tolerable.

A fragment containing leaves from 1 to 13; 25 to 45; 77 to 91; and 94 to 97, the last leaf. The first thirteen leaves are in a different hand-writing and belong to some other MS.

See I.O. Vol. III, No. 1454, p. 431B.

On the consecration of images, temples, etc.

The last Colophon runs :—

सिंगे(ख)[र]वंशावतंशश्रीमहाराजाधिराजभगवन्तदेवादिष्टेन
मौमांसकशङ्करभट्टात्मजभट्टनीलकण्ठेन कृते भगवन्तभास्करे
प्रतिष्ठामयूखः समाप्तः सम्पूर्णः ।

2055.

2679. **शिवप्रतिष्ठाप्रयोगः ।** *Śivapratīṣṭhāprayogaḥ.*

By Nīlakaṇṭha.

Substance, country-made yellow paper. 11×5 inches. Folia, 54,
Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1000. Character, Nāgara. Date.
Samvat 1844. Appearance, fresh. Complete.

It begins :—

महो महत्समाराध्य जलोत्सर्गमथोक्तवान् ।
प्रतिष्ठां सर्वदेवानां नीलकण्ठो वदत्यसौ ॥
तत्र तत्काल[े] विष्णुधर्म्मोत्तिरे—
चैत्रे वा फाल्गुने वापि ज्यैष्ठ्ये वा माघवे तथा ।
माघे वा सर्वदेवानां प्रतिष्ठा शुभदा भवेत् ॥

Although at the beginning, the work purports to be
by Nīlakaṇṭha, the colophon attributes it to Kamalā-
kara.

Colophon :—

इति श्रीकमलाकरभट्टकृतः(?) प्रासादश्रीशिवप्रतिष्ठा समाप्ता ।
श्रीरामाय नमः ।

Post Col. :—

संवत् १८४४ मिति आश्विनकृष्णचतुर्दशी १४ जाह्नवीतटे
लिख्यते ।

इदं पुस्तकं कमलाकरभट्टकृतशिवप्रतिष्ठामयूखः समाप्तः ।

The beginning of this work is the same as that of Pratiṣṭhāmayūkha. But that is a work on Pratiṣṭhā in general from which Śivapratīṣṭhā only appears to have been culled out in the present work by Kamalākara.

2056.

3217. प्रायश्चित्तमयूखः । *Prāyaścittamayūkhah.*

Being the tenth part of Bhagavanta Bhāskara.

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 5$ inches. Lines, 10 on a page. Folia, 1 to 10 and the 15th. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Incomplete.

2057.

3229. *The Same.*

Substance, country-made paper. $11 \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 118. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 3700. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

For the section, see I.O. Catal. No. 1457.

For the genealogy of the author's patron given here see I.O. Catal. No. 1444.

2058.

1695. शुद्धिमयूखः । *Śuddhimayūkhah.*

Being the eleventh section of the Bhagavanta Bhāskara.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 36. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 1030. Character, Nāgara. Date, Sam. 1829. Appearance, old. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमौमांसकभट्टशङ्करात्मजभट्टनौलकण्ठेन कृते भास्करे

शुद्धिमयूखः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १८२९ वर्षे भाद्रपद सुदि ५ भौमवासरे मिति ॥

लिखितमिदं पुस्तकम् त्रवाडी प्राणजीवणस्य उपाध्यायश्रीअनन्त-

कृष्णस्य वाचनार्थम् । श्रीजीवारमध्ये गुसाईजीश्रीगोविन्दरायाणां
विजयरान्ये । संख्या श्लोक ६१५ लेखकपाठकयोर्दोषाद्युः ।

In a later hand :—

ग्रंथसंख्या १०३५ ।

On the obverse of the first leaf there is given a table of contents of the work.

See I.O. Catal. No. 1460, p. 432B.

2059.

9328. शान्तिमयूखः । *Sāntimayūkhah.*

The twelfth section of Bhagavanta Bhāskara.

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 68. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1440. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Incomplete at the end.

Sāntimayūkha, the twelfth and last section of Nīlakanṭha's Smṛti compilation, on the prevention of evils.

See I.O. Vol. III, p. 433A, No. 1462–63.

The colophon in leaf 11B runs :—

श्रीमच्छङ्करभट्टसूरिसूनुभट्टनीलकण्ठकृतौ भास्करे शान्तिमयूखे
विनायकशान्तिपद्धतिः ।

To the end of the chapter which treats of rites for averting evils which attend a birth under the asterism Jyeṣṭhā.

2060.

868. *The Same.*

The manuscript is noticed in L. 1788 under the name of Smṛti Bhāskara.

It is the twelfth and last section of Nīlakanṭha's Smṛti compilation, entitled Bhagavanta Bhāskara.

प्रतारकैरादृतमत्र किञ्चित्
 मया तु निर्मूलतया तदुज्झितम् ।
 ऊनोक्तितातो न हि तेन काचित्
 वपुष्यहीनापचितिर्न ह्यीयते ॥

The MS. is largely repaired by transparent paper and the closing verses are covered by it.

These are given below :—

श्रीनीलकण्ठरचितः स्मृतिभास्कराख्यो
 ग्रन्थः पयार रसखर्षिकुसंमितेऽब्दे । (Samvat 1706 =
 1650 A.D.)

चैत्रे सिते रवितिथौ रविपादपद्म-
 पद्मीकृतो विकसतां जनतोपकृत्यै ॥
 चेन्ना[दृ](दि)तः कतिपयैरपि दुष्टभावैः
 किं ते [न] भावनिपुणाः खलु सन्ति सन्तः ।
 (?)विद्भिर्गद्यचक्षुषुटकाककदम्बकां तत्
 पक्षां रसालफल + + + + +

Here the MS. breaks off :—

12A. इति शङ्करभट्टनीलकण्ठकृतौ भास्करशान्तिमयूखे विनायकशान्ति-
 पद्धतिः ।

The description given by Rājā Rājendralāla has misled Aufrecht to enter this in his Cat. Cat. as a work different from Śāntimayūkha by Nīlakaṇṭha.

2061.

10914. व्यवहारविधिमयूखः । *Vyavahāravidhimayūkhaḥ.*

Being a part of Bhagavanta Bhāskara.

By Nīlakaṇṭha.

Substance, country-made paper. 12½ x 5 inches. Folia, 93. Lines, 9 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

प्रतारकैरादृतमत्र किञ्चिन्मया तु निर्मूलतया तदु[क्ति] (गि) तं ।
 ऊनोक्तितातो न हि तेन काचिद्वपुष्यहीनापचितिर्न ह्यीयते ॥ १२ ॥
 संस्काराचारकालाः समुचितरचनाः आद्वनीती विवादो
 दानोत्सर्गप्रतिष्ठा जगति जयकराः सङ्गतार्थानुवद्धाः ।
 प्रायश्चित्तं विशुद्धिस्तदनु निगदिता प्रान्तिरेवं क्रमेण
 ख्याता ग्रन्थेऽत्र शुद्धे बुधजनसुखदा द्वादशैते मयूखाः ॥ १३ ॥
 भगवन्तभास्कराख्ये ग्रन्थेऽस्मिन् शिष्टसङ्गते च [वि] (त) ततः ।
 व्यवहारविधिमयूखः प्रतन्यते नीलकण्ठेन ॥ १४ ॥
 उक्ता नृपं नयरीतिं नत्वा भास्करदाम्बुजं सम्यक् ।
 [वि] (ति) वरयति नीलकण्ठो व्यवहार[र]विनिर्णयं किञ्चित् ॥

The MS. was copied from a defective original, beginning with the twelfth of the introductory verses. It ends abruptly after the topic :—

इति स्त्रीसंग्रहणं (अथ स्त्रीपुंघर्मे) .

It appears from the thirteenth and fourteenth ślokaś, that this is not the original section of Bhagavanta Bhāskara on Vyavahāra or Vivāda, the sixth section but a supplement to it.

2062.

1364. **संस्कारभास्करः ।** *Samskārabhāskarah.*

By Nīlakaṇṭha Bhaṭṭa's son Śaṅkara.

Substance, country-made paper. $4\frac{1}{2} \times 9\frac{1}{4}$ inches. Folia, 34. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete at the end.

See I.O. Catal. No. 1464.

It begins :—

श्रीविन्ध्यनिवासिन्यै गोत्रकुलदेव्यै नमः ।

श्रीभास्करं शिवकरं शिरसा प्रणम्य

श्रीनीलकण्ठपितरं जननीं च गङ्गाम् ।

तत्पादचिन्तनबलो बुधशङ्कराख्यः

संस्कारभास्करममुं वितनोति काश्याम् ॥

The Maṅgalācaraṇa is followed by the enumeration of the names of 36 Ṛsis, the names of 18 *Jyotiḥśāstra-pravartakas*, the names of Purāṇas and Upapurāṇas, and the names of countries.

After this enumeration the work begins rather abruptly :—

गृह्यपरिशिष्टे ।

आदौ विनायकः पूज्यः अन्ते तु कुलदेवता ।

नामान्नचौलगोदानसीमोपनयपुंसवे ॥

According to the colophon given in the I.O. MS., this too, like the mayūkhas, was composed under the patronage of Bhagavantadeva and so it is regarded as a supplement to the Mayūkhas, the first section of which relating to the Saṃskāras is not forthcoming.

On the obverse of the first leaf, it is called प्रथम संस्कारमयूख and the titles of all the sections of Bhagavanta Bhāskara are given :—

(संस्कारा १ चार २ काला ३ आर्द्रं ४ नीति ५ विवाद ६ दाने च ७ ॥
अन्नोत्सर्ग ८ प्रतिष्ठा ९ प्रायश्चित्तं १० विशुद्ध ११ शान्ति (१) च १२ ॥)

2063.

6561. विधानपारिजातः । *Vidhānapārijātaḥ.*

By Ananta Bhaṭṭa, son of Nāgadeva.

(*Stavaka I.*)

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 117. Lines, 11-13 on a page. Extent in ślokas, 2925. Date, Samvat, 1807. Appearance, fresh. Complete.

The original leaves, marked 93-103, are missing and these eleven leaves have been replaced by 17 leaves.

A digest of religious and civil duties, compiled in 1625 A.D. (See I.O. Catal., Vol. III, page 437A.) It is said to consist of five stavakas, of which the present manuscript contains the first.

Last Colophon :—

इति श्रीमत्परमवैदिकश्रीमन्नागदेवभट्टसूनुना सकलविद्व-
ज्जनकृपा[पा]त्रभूतेन श्रीमदनन्तभट्टप्रथमप्राखि(खौ)ना विरचिते
श्रीमद्विधानपारिजाताभिधे निबन्धे प्रथमः स्तवकः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १८०७ विक्रमनामसंवत्सरे चैत्रशुद्धपौर्णमी भौमे
लिखितं सा[त्त्व](त्वौ)कोपनामकनारायणदौक्षितेन स्वाथे परोप-
कारार्थं वा ।

यदि हृदयनिवेगास्त्रेखनीभ्रान्तिभावात्

नयनचलनसंगाच्छ्रोत्रशब्दावलम्बात् ।

लिखितमकृतबु[द्ध्या](ध्या) यन्मया पुस्तकेऽस्मिन्

करकृतमपराधं क्षतुं [महंति संतः] ॥

सागरलंघनखेदं, etc., etc.

For the beginning of the work see C.S. II. 113.

It gives the author's grandfather's name as Lalla and not Yahnu or Jahnu, as in the I.O. Catal. No. 1468, and not Pallya as in the C.S. MS. referred to above.

The contents of the work :—

प्रथमस्तवके खस्तिवाचनादिकमुच्यते ।

द्वितीये दुष्टशृङ्गादिजातशान्तिकमीर्यते ॥

तृतीये गुरुशान्तिादि व्रतबंधविवाहयोः ।

प्रकौ(र्)णानि विधानाणि कौर्त्यतेऽत्र चतुर्थके ॥

मरणस्य विधानानि कथ्यन्ते पंचमे ऽत्र तु ।

जननादिक्रमेणैव शान्तिक्रम इहेरितः ॥

It ends :—

विधानपारिजातके दशाङ्गुलसंयुते ।

समाप्त एष आदिमः सतामनुग्रहात् किल ॥

अंवा भागौरथौ(f) यस्य नागदेवः पिता सुधौः ।

तेनानतेन रचितः प्रथमः स्तवकः परः ॥

2064.

6562. *The Same.*

(*Stavaka II.*)

By Ananta Bhaṭṭa, son of Nāgadeva Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 115. Lines, 12, 13 on a page. Extent in ślokaś, 2875. Character, Nāgara. Copied by the same scribe as Stavaka I. Complete.

Last Colophon :—

इति श्रीमत्परमवैदिकश्रीमन्नागदेवभट्टसूनुना श्रीमदनंतभट्टेन
विरचिते विधानपारिजातनिबन्धे द्वितीयः स्तवकः समाप्तः ।

Post Col. :—

यदि हृदयनिवेगात् ..., etc., etc.

It begins :—

अथ दुष्टनक्षत्रादिजननशान्तिविधानानि द्वितीये स्तवके प्रोच्यन्ते ।

It ends :—

हरेः प्रसादमासाद्य ग्रहयज्ञो निरूपितः ।

ग्राहग्रस्तद्विपेन्द्रस्य मोचकस्तेन तुष्यतु ॥

मनोरथाभिर्वर्षिण्यां विदुषामनुकम्पया ।

विधानपारिजातेन (पारिजोत्र) द्वितीयस्तवकोऽभवत् ॥

... ..

सन्ति ग्रन्थसहस्राणि देशे देशे महत्यपि ।

कोप्यस्य महिमा वेद्याभिर्ज्ञैर्जयति सर्व्वतः ॥ (?)

2065.

6563. *The Same.*

(Stavaka III.)

By Ananta Bhaṭṭa, son of Nāgaḍeva.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 113. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1807. Extent in ślokas, 2400. Appearance, discoloured. Complete. Copied by the same scribe as the first two. The original leaves marked 24-26 are missing. These three leaves have been replaced by five in a modern hand, leaving, however, a lacuna in the third leaf.

Last Colophon :—

इति श्रीमत्परमवैदिक-श्रीनागदेवभट्टात्मजेन श्रीमदनंतभट्टेन
विरचिते विधानपारिजाते तृतीयस्तवके विवाहविधानं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

यदि हृदयनिवेगात्, etc., etc.

संवत् १८०७ आषाढकृष्णचतुर्दशी मंदवासरे नारायणदौक्षित-
सात्विकेन लिखितं स्थाये परार्थं च ।

It begins :—

वंदे विष्णुं वन्द्यतमं सत्यज्ञानस्वरूपिणम् ।

ब्रह्मादिवन्द्यचरणमनंतं विघ्ननाशनम् ॥

अथेदानीं तृतीयस्तवकमारभ्यते ॥ स च संस्काराह्निककाल-
भेदेन(?) विधा भिद्यते ।

तत्र गृहस्थसम्बन्धिविधानानि निरूप्यन्ते । तत्र तावद् गुरु-
शान्तिविधानम् ।

शौनकीये :—

बुद्धिशी(शि)लगुणोपेतां कन्यकामन्यगोत्रजां ।

आत्मनो + + + विवाहे विधिपूर्वकम्, etc., etc.

It ends :—

विधानपारिजातस्य स्तवकेस्मिन् तृतीयके ।
 विवाहाभिध(द) संस्कारसत्पद्मं समजायत ॥
 अनेन प्रीयतां देवो रमाला[रि]ल(पै)तपादुकः ।
 यमानंतस्य वासेन न तोयो देशकालतः ॥ (?) ॥

2066.

6565. *The Same.*

By Ananta Bhaṭṭa, son of Nāgadeva.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 113. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 2400. Character, Nāgara. Date, Samvat 1807. Appearance, discoloured. Written in three different hands. Complete.

The original leaves marked 111 and 112 are missing. They have been replaced by one leaf only, leaving, however, lacunæ in places.

Last Colophon :—

इति श्रीमद्वैदिकोत्तम-श्रीमन्नागदेवभट्टसूनुना प्रथमशाखिना
 श्रीमदनन्तभट्टेन विरचिते विधानपारिजातसमाह्वे निबन्धे तृतीय-
 स्तवके आह्निकं समाप्तम् ॥

Post Colophon :—

शके १८०७ विक्रमशके बौद्धावतारे भाद्रपदमासे शुक्लपक्षे तिथौ
 नवम्यां भौमवासरे लिखितं समाप्तम् ॥

This relates to the daily duties of a Brahmana. See, however, the previous number, which relates to marriage, and is described in the colophon as the third stavaka.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

वन्दे श्रीमदनन्तसंज्ञगिरिपं लक्ष्मीनिवासं हरिं
 विब्रध्वान्तदिवाकरं सुरगुरुं सर्वार्थसिद्धिप्रदं ।

ब्रह्मा सर्वसुरेन्द्रपूर्वकसुरा यस्य प्रसादात् सदा
 प्रारब्धस्य समाप्तिमौयुरमलं मदंशदेवं परम् ॥
 नत्वा क्षीराब्धि[जा]जानिं तथा ब्रह्मादिकान् सुरान् ।
 गणेशं विघ्नहर्त्तारं वन्दे हैमवतीसुतम् ॥
 चतुर्दशसु विद्यासु निष्णाताः शुद्धचक्षुषः ।
 अपरोक्षब्रह्मतत्त्वा जयन्ति गुरवो मम ॥
 श्रुतिसकलरहस्यं विभितं यस्य चित्ते
 मुकुर इव विशुद्धे दोषमालिन्यशून्ये ।
 (स)खपदविमलभक्त्या यस्य तुष्टो रमेशः
 जनकजनक पल्लभदृमेनं नतोस्मि ॥
 वेदशास्त्रनिधिं वन्दे पितृन् नागेशसंज्ञितान् ।
 यत्कृपाभृतसिक्तोद्दमभवं फलभाजनम् ॥
 अनन्तभट्टनामाहं काण्वशाखी सतां मुदे ।
 आह्निकं स्तुतिबन्धेस्मिन् संगृह्णामि यथामति ॥

It ends :—

न प्राणित्वाभिमानेन न च वित्तस्य लिप्ताया ।
 रचितं त्वाह्निकं किन्तु विदुषां परितुष्टये ॥
 अनेन ग्रन्थदीपेन स्वसन्देहात्मकं तमः ।
 अपास्य कर्म कुर्वन्तु निर्भया ज्ञानिसंसदि ॥
 वचनप्रसूनमाला वासुदेवे समर्पिता ।
 भट्टानन्तेन विदुषा नानानिष्ठयचिन्त्रिता ॥

2067.

6564. *The Same.*

By Ananta Bhaṭṭa, son of Nāgadeva.

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 176. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1807. Appearance, discoloured. Complete.

Last Colophon :—

इति श्रीमन्नागदेवभट्टात्मजेन अनन्त-भट्टेन विरचिते विधान-
पारिजाताख्यनिबन्धे कालविधानानि समाप्तानि ।

This is perhaps the fourth stavaka.

Post Colophon :—

श्रीरामचन्द्रो जयति । संवत् १८०७ आश्विनवदिः गुरुदिने काल-
विधानानि (१) समाप्तानि स्वार्थं परार्थञ्च ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

वन्दे श्रीमदनन्तसंज्ञगिरिपं लक्ष्मीनिवासं हरिं
विघ्नध्वान्तदिवाकरं सुरगुहं सर्वार्थसिद्धिप्रदं ।
ब्रह्मा शर्वसुरेन्द्रपूर्वकसुरा यस्य प्रसादात् सदा
सर्वारब्धिसमाप्तिमौयुरनिशं मद्गणदेवं परं ॥
नत्वा लक्ष्म्योपतिं कृष्णं तथा ब्रह्मादिकान् सुरान् ।
गणेशं विघ्न[ह](क)र्त्तारं वन्दे हैमवतीसुतं ॥
चतुर्दशसु विद्यासु निष्ठाताः शुद्धचक्षुषः ।
अपरोक्षब्रह्मतत्त्वा जयन्ति गुरवो मम ॥
अतिसकलरहस्यं विम्बितं यस्य चित्ते
सुकुर इव विशुद्धे दोषमालिन्यशून्ये ।
स्वपदविमलभक्त्या यस्य तुष्टो रमेशो
जनकजनकपल्लवं भट्टमेनं नतोस्मि ॥
वन्दे श्रीपितृचरणान् भट्टनागेशसंज्ञितान् ।
यत्प्रसादादहं प्राज्ञः संजातो जङ्घीरपि ॥
श्रीमदनन्तभट्टोऽहं काण्वशाखी सतां प्रियः ।
कालस्य निर्णयं वक्ष्ये स्मृतिवाक्यानुसारतः ।

It ends :—

अम्बा भागौरथी यस्य नागदेवात्मजः सुधीः ।
तेनानन्तेन रचितः कालनिर्णयसंग्रहः ॥

अनेन प्रीयतां देवो लक्ष्मीशः सर्वदा मम ।
 यस्य प्रसादाद्ब्रह्माद्याः सिद्धिर्माप्नुन्ति सर्वदा ॥
 अनेन ग्रन्थदौषेण स्वसंदेहात्मकं तमः ।
 निरस्य कर्म कुर्वन्तु निर्भया ज्ञानिसंसदि ॥

2068.

6568. *The Same.**By Ananta Bhaṭṭa, son of Nāgadeva.**(Stavaka V only).*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 29. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured. A mere fragment.

2069.

6567. *The Same.**By Ananta Bhaṭṭa, son of Nāgadeva.**(Stavaka V only.)*

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 306+2. Lines, 9, 10 on a page. Extent in ślokas, 6,100. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

The last two leaves are a restoration. These are, however, marked 337, 338, although there is no gap between them and fol. 306.

Last Colophon :—

इति श्रीमदनन्तभट्टविरचिते विधानपारिजाते गणहोमविधानं ।

श्रीमत्काण्वकुलाब्धिप्रोतकिरणो विद्याकलानां निधिः, etc.,

etc.

See I.O. Catal. No. 1468 with which it agrees even to the post colophon statement, in which the copyist's name is given as Vṛṣṇi. But the ignorant scribe of the present

manuscript wrote some letters in the place of the name, which are not quite legible.

2070.

6569. दानपारिजातः । *Dānapārijātaḥ*.

By Ananta Ācārja, son of Nāgeśa Bhaṭṭa.

Substance, foolscap paper. $11\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 312. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 6,800. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

See L. 2262. The present manuscript has a much longer preface, including a long list of the contents of the work in verse. The contents are all shewn in the description of Rājendralāla, referred to above.

312A, इति श्रीमदनन्ताचार्यविरचिते दानपारिजाताभिधे निबन्धे शालग्रामविष्णुमूर्ति-लिङ्गप्रवदानविधानानि ।

Here ends the MS. of Rājendralāla. But the present MS. still continues under the heading “अथ सर्व्वखदानम् ।”

Eggeling, in his I.O. Catal. No. 1469 and 1470, thinks that it may form the fourth stavaka of Vidhāna-pārijāta. But in the description of the contents of that work, in its first volume (Catal. No. 2063), the fourth stavaka is said to be on miscellaneous subjects and on no particular topic.

2071.

2425. *The Same.*

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 7. Lines, 12 on a page. Extent in slokas, 200. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Prose. A fragment.

Colophons :—

2B, इति विधानपारिजाते गोप्रसवविधानम् ; 4B, इति गर्गोक्तगोमुखप्रसवविधानम् ; 5B, इत्युत्तरगर्गोक्तव्याचतुर्दशी-

जननशान्तिः; 6B, इत्यत्तरगार्गेक्षसिनीवालीकुह्यशान्तिविधानम् ;
7A, इति नारदोक्तदर्शनजननशान्तिः । अतःपरं मूलशान्तिः सा
स्वतन्त्रपुस्तके लिखितेति ज्ञेयम् ।

In the first leaf it is विधानपारिजात and in other leaves
विधा० पा०.

2072.

1944. सहस्रभोजनविधिः । *Sahasra-bhōjana-vidhiḥ*.

From विधानपारिजात *by* Ananta Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 5. Lines, 9-10
on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, old.
Complete.

It begins :—

अथ सहस्रभोजनविधिः ।
अथान्नमहिमा प्रोक्तो ऋषिभिस्तत्त्वदर्शिभिः ।
पुराणस्मृतिवाक्यानि विचार्य च विचक्ष्णैः ॥
नित्यश्राद्धं द्विजैः कथ्यं नित्यश्राद्धसमन्वितैः ।
गृहस्थैस्तदभावे तु हन्तकारोयवा मुहुः ॥
शतं भोज्या सहस्रं वा विप्रा वेदविदुत्तमाः ।
लक्षकोटिसहस्रं वा यथा शक्त्यापि भोजयेत् ॥

It ends in leaf 4A.

Colophon :—

श्रीमत्सुकलविद्वज्जनकृपापात्रभूतेन श्रीमदनन्तभट्ट(?)विरचिते
विधानपारिजाते निबन्धे सहस्रभोजनविधिः समाप्तः ।

Post Colophon :—

A verse on Sahasrabhōjana.

In leaf 4B, begins :—

बौधायनोक्तसहस्रभोजनविधिः, and three lines later
तत्रायं प्रयोगः ।

It ends with the Colophon :—

इति बौधायनसूत्रे सहस्रभोजनविधिः ।

Post Colophon :—

सौम्यसंवत्सरे वैशाखे गुरौ रामऋदस्यदुंदिराजेन लिखितम् ।

2073.

1879. नागवलिः । *Nāgavaliḥ.*

For the manuscript and the work see L. 4197. On the worship of Serpents, as directed in Vidhāna-pārijāta.

2074.

3693. स्मृतिसारसंग्रहः । *Smṛtisārasaṁgrahaḥ.*

By Vācaspati.

Substance, country-made paper. 14×3½ inches. Folia, 69. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 1,600. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

It begins :—

शिवं नत्वा स्मृतेर्युक्त्या क्रियते सारसंग्रहः ।

श्रीवाचस्पतिधौरेण स्मृत्याचारप्रवृत्तये ॥

See I.O. Catal. No. 1490.

The subjects are differently arranged in this MS. They are :—

1B, अथ कालस्य ; 5B, अथ प्रतिपदादितिथिविशेषव्यवस्था ; 19A, अत्र प्रसङ्गात् प्रतिपदादितिथिविशेषनिमित्तकश्राद्धानां कालस्य सारसंग्रहः क्रियते श्राद्धसारः ; 27B, अथ मृतक्रियाधिकारिणः ; 29B, अथ ग्रहणस्य ; 31A, अथ संक्रान्तिः ; 32A, अथाशौचस्य ; 33B, अथ मृत्युविशेषाशौचस्य ; 34B, अथ बालाद्यशौचस्य ; 35B, स्त्र्यशौचस्य ; 36B, अथाशौचसङ्करः ; 39A, अथ शवानुगमनाद्यशौचस्य ; 40A, अथ गर्भस्त्रावाशौचम् ; 41A, अथ क्षताशौचस्य ; अथ प्रयत्नापनेयाशौचस्य ; 41B, अथ द्रव्यान्तरस्याशुद्धिः ;

42B, अथ तैजसादीनाम् ; 45A, अथाष्टौचापवादस्य ; 46A, अथ समयस्य
 युद्धयुद्धोः ; 52A, अथ कन्यादानाधिकारिणः ; 54A, अथ प्रसङ्गवागस्य ;
 54B, अथ दायस्य ; 67B, अथ पुंघनाधिकारिणः ; 69A, अथ संख्य-
 विभागस्य ।

It seems that this manuscript was copied from a manuscript which had 45 leaves of 6 or 7 lines in a page.

See references to authorities for this book in the I.O. Catalogue. The lawyer Vācaspati Miśra of Mithilā flourished during the reign of Brāhmaṇa King Harinārāyaṇa, otherwise called Bhairavendra, about the end of the 15th century. See Nep. Cat. Pref. the list of Maithila Kings. But Vācaspati of the present work quotes not only Vācaspati Miśra of Mithilā but even Raghunandana. So this Vācaspati was not the Vācaspati Miśra, the Maithila lawyer but a much later author.

2075.

235. **स्मार्तव्यवस्थार्णवः ।** *Smārtavyavasthārṇavaḥ.*

By Raghunātha Sārvabhauma, the son of Mathureśa Banerji of Ulā in the district of Nadia.

For the manuscript see L. 493, and for the work L. 320 and 648, and I.O. Catal. Nos. 1491 to 1493.

Date of composition in chronogram :—

३ ८ ५ १
 शकिऽभिमङ्गल-हरास्य-कलानिधाने

that is, Śaka 1583=1661 A.D.

The date of the copy : Śaka 1711=1789 A.D.

Composed under the patronage of Rāghava Rāya of the Nadia Rāj family. The chapters are named Uttaraṅgas.

The object of the work :—

तिथिसंक्रान्त्यशौचेषु त्रयशुद्धधिकारिणोः ।

प्रायश्चित्तोद्वाहदायेष्वपि वाच्योऽत्र निर्णयः ॥

the main object being to combat the theories of Nirṇaya-mṛta.

Preamble :—

नत्वा श्रीरघुनाथ ईश्वरपदाम्भोजं गुरुंश्चादरात्
मन्वादिसूतिसंग्रहार्थमवधार्याचार्यवाक्येन च ।
बालानां पटुताविधायकममुं स्मार्त्तव्यवस्थार्णवं
रायश्रीयुतराघवस्य नृपतेरादेशतो निर्म्ममे ॥

End :—

धीरेषु साञ्जलिपुटं विनिवेदनं मे
युष्मादृशोऽत्र गुणतां प्रथयन्तु दोषे ॥
यन्निर्णयामृतकृतः पथि न प्रयाणं
तस्मादियं चपलतापि न दूषणीया ॥
ये ग्रन्थनिर्मितिपरिश्रमदूनचित्ता-
स्तादृङ्मनीषिजनकर्मणि चानुरक्ताः ।
तेषाममत्सरहृदां मधुरेश्वरतर्क-
पञ्चाननात्मजकृतिर्मुदमातनोतु ॥

३ ४ ५ १
श्राकेऽग्नि-मङ्गल-हारास्य-कलानिधाने ।
श्रीराघवावनिपतेर्बुधवत्सलस्य ॥
प्रीत्यर्थमाश्रुचित्तेर्णव एष दाय-
भागव्यवस्थितिमयोऽष्टम उत्तरङ्गः ॥
इति सकलहितार्थं वन्द्यं प्रावतंसः
कृतवसतिरमुष्मिन् विश्रुतोलासमाजे ।
सकलमुनिमते ये निर्म्ममे सार्वभौमः
स खलु रुचिरबन्धो ग्रन्थराजः समाप्तः ॥

शुभमस्तु प्रकाब्दाः १७११ ।

The authorities quoted and consulted are :—

(1) सूर्यसिद्धान्तः, (2) विष्णुधर्मोत्तरं, (3) पाणिनिः, (4) स्मार्तः, (5) आचार्यः, (6) मेदिनी, (7) ज्योतिषम्, (8) ब्रह्मगुप्तः, (9) ब्रह्मपुराणम्, (10) स्मृतिशास्त्रम्, (11) वैशेषिकशास्त्रम्, (12) रघुचक्रवर्ती, (13) विद्याभूषण-भट्टाचार्यः, (14) मिताक्षरा, (15) श्रूलपाणिः, (16) निर्णयामृतम् ।

Post Col. :—

प्रकाब्दाः १७११ ।

2076.

816. *The Same.*

Substance, country-made paper. $13\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 8. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 250. Character, Bengali. Appearance, new. Generally correct.

A mere fragment.

The MS. of which this is a fragment had 51 leaves, as appears from the index of the work given on the obverse of the first leaf.

2077.

3384. *The Same.*

Substance, country-made paper. $18\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 54, of which the first three leaves are missing. Lines, 7 on a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1657. Appearance, discoloured and worn-out.

Post Colophon :—

प्रकाब्दाः १६५७ ।

2078.

4130. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12×3 inches. Folia, 86 by counting. Lines, 5 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old and burnt at both ends. Defective.

See L. 493.

Six leaves belonging to another MS. relate to *Aśauca*. Contains the following post-colophon statement :—

इति श्रीप्राणरामशर्मणः स्वाक्षरम् । शकाब्दाः १६६६ ।

It contains also a fragment of a commentary on *Caṇḍī*, in seven leaves, by *Dhṛtidāsa*. The leaves are very much effaced. The initial words are completely effaced.

The commentator's name :—

धृतिदासकविः श्रीमानास्तान (?) चतुरानन सप्तशतिका टीका + +
सन्दर्भदीपिकायाम् ।

Two leaves, one relating to *Jyotiṣa* and the other to interpretation of dreams.

Two other stray leaves.

2079.

5064. *The Same*.

Substance, country-made paper. 15×3 inches. Folia, 69. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 1,700. Character, Bengali. Date, Saka 1607. Appearance, discoloured and faded. Complete.

The author's father's name—

Last leaf :—

ये ग्रन्थनिर्मितिपरिष्मदूनचित्ता-

स्तादृक्पन्नौषिजनकर्मणि चानुरक्ताः ।

तेषाममत्सरहृदां मथुरेश्वरतर्क-

पञ्चाननात्मज-कृतिर्मुदमातनोतु ॥

The date of the copying of the manuscript :—

श्राके जलधिग्रन्थसुप्तमञ्जौपरिमिते सुदा ।

लिखितः केन धीरेण व्यवस्थार्णव उत्तमः ॥

2080.

3971. *The Same.*

Substance, foolscap paper. $14 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 104. Lines, 7 on a page. Extent in slokas, 1,900. Character, Bengali in a very modern hand. Appearance, very fresh. Complete.

See our Catal. number 2075. The last two verses are wanting in the present manuscript.

The colophon calls it स्मृतितत्त्वार्णव ।

Colophon :—

इति श्रीरघुनाथभट्टाचार्यविरचित-स्मृतितत्त्वार्णवः समाप्तः ।

Post Colophon :—

यथा दृष्टमित्यादि । प्रकाब्दाः १६७५ ।

(This seems to be the date of the original.)

श्रीरामशरणदेवशर्म्मणः लिपिरियं पुस्तकञ्चेति ।

2081.

3316. *The Same.*

Substance, country-made paper. $15\frac{1}{2} \times 2\frac{3}{4}$ inches. Folia, 64. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the early eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

2082.

10786. *The Same.*

(प्रायश्चित्तव्यवस्था) ।

Being the sixth chapter (Taraṅga) of Smārta-vyavasthārṇava.

By Raghunātha Sārvabhauma.

Substance, country-made paper. 13×3 inches. Folia, 24. Lines, 6, 7 on a page. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

श्रीसार्वभौमेन कृतेः षष्ठः स्मार्त्तार्णवव्यवस्थातः ।

2083.

3317. स्मार्तव्यवस्थार्णवसेतुबन्धः ।

*Smārtavyavasthārṇava-setubandhaḥ.**By Raghunātha Sārvabhauma, an exposition of his
Smārtavyavasthārṇava.*

Substance, country-made paper. $15\frac{1}{4} \times 2\frac{3}{4}$ inches. Folia, 104. Lines, 5 on a page. Extent in slokas, 1,650. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमथुरेश्वरकपञ्चाननभट्टाचार्यात्मज-महामहोपाध्याय-
श्रीरघुनाथसार्वभौमभट्टाचार्यविरचितः स्मार्तव्यवस्थार्णवसेतुबन्धः
समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीरस्तु मयि लेखके । श्रीरुद्रदेवशर्माः स्वीयपुस्तकं स्वाक्ष-
रञ्च । श्रीहरये नमः ।

It begins thus :—

नत्वा श्रीरघुनाथ ईश्वरपदं वाणीं गुह्यंश्चादरात्
अष्टाभिः सरणीभि + + + मन्वादिशास्त्रो[दि]तैः ।
सेतुं तैर्वचनप्रमाणवचनै र्यत्नात् कृते साम्प्रतं
सञ्चाराय मनीषिणान् विदधे स्मार्तव्यवस्थार्णवे ॥

तिथिकरणरूपविवेचनप्रमाणं तत्रैव ।

इन्द्राग्नी यत्र हूयेते मासादिः स प्रकीर्तितः ।

अग्नीधोमौ स्मृतौ मध्ये समाप्तौ पितृसोमकौ ॥

इति लघुहारातवचनेन शुक्लकृष्णप्रतिपदमावास्यासु मासस्थादि-
मध्यसमाप्तिकीर्तनाच्छुक्लप्रतिपदादिदर्शान्तकाले मासपदस्य शक्ति-
रवगम्यते । तद्विज्ञेयं कृष्णप्रतिपदादिपौर्णमास्यन्तचान्द्रमास-सौर-
सावन-चान्द्रसावनेषु गौणत्वं चावगम्यते ।

It ends :—

प्रागुक्तसप्तमपुरुषपर्यन्तविभागदानं तु भिन्नदेशागतानामिति
न विरोधः । तेन प्रपौत्रपर्यन्ताभावे पत्नी धनाधिकारिणीति
प्रागुक्तमिति शिवम् ।

इति प्रसन्ना किल दायभागनिर्णायकैः औरचनाथश्रम्मा ।
वाक्कैर्मुनीनां सरणिः प्रदिष्टा स्मार्त्तव्यवस्थावसेतुबन्धे ॥
विनाध्ययनजैः क्लेशैर्बैः पाण्डित्यं चिकीर्षति ।
तेन ग्राह्यमिदं + + समर्थोऽयं मम अमः ॥

2084.

3495. **अनूपविलासः ।** *Anūpavilāsaḥ.*

Attributed to Anūpa Sinha of Bikaner.

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 18 (4 to 22).
Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Ap-
pearance, discoloured. A fragment.

4A, 4B. भूपानूपविलासोऽयं धर्मरत्नार्णवो महान् ।

अतिस्मृतिपुराणीयवाक्यपाथःप्रपूरितः ॥

भूपानूपविलासेऽत्र धर्माम्भो[ध्य]धावगाहिते ।

षड्भूतानि बुधाः सम्यक् प्रतीच्छन्तु यथासुखम् ॥

आचाररत्नं प्रथमं समयाख्यं द्वितीयकम् ।

संस्काराख्यं तृतीयन्तु चतुर्थं वत्सराभिधम् ॥

पञ्चमं दानसंज्ञन्तु षष्ठं शुद्धाभिधं तथा ।

एवमत्र तु विज्ञेयं धर्मार्यरत्नषट्ककम् ॥

सुखावगमसिद्धार्थं क्रमस्तेषां निरूप्यते ।

प्रथमे तत्र रत्ने तु परिभाषा प्रकीर्तिता ।

ततस्तु सर्वकर्मार्हमानं द्रव्यस्य चैव हि ॥

आचारशृङ्गसन्धौव सुप्रभातस्ततःपरम् ।

अतिमूर्त्रपुरौषस्य ततः शौचविधिः स्मृतः ॥

आचान्तिर्दन्तकाष्ठञ्च केशमाप्तिः(?) शिखाविधिः ।

प्रातःस्नानविधानञ्च सन्ध्योपास्तिरुपस्तनी ॥

देवाचनं ततः प्रोक्तं षोडशार्चाविधिर्हरेः ।
 विधिर्निषेधः पुष्पाणां योगक्षेमविधिस्ततः ॥
 ज्ञानं माध्याह्निकञ्चैव तिलकं सन्ध्या सह ।
 ब्रह्मयज्ञविधानञ्च तर्पणं तदन्तरम् ॥
 वैश्वदेवोऽभूतबलिर्नित्यश्चाहुं ततः परम् ।
 अतिथेः पूजनं तद्वत् विमुखे दोषदर्शनम् ॥
 भोजनस्य विधिश्चैव भक्ष्याभक्ष्यस्य निर्णयः ।
 वाडवादिस्मृतिश्चैव ताम्बुलप्राशने विधिः ॥
 सायंसन्ध्या ततः प्रोक्ता भोजनञ्च ततः पुनः ।
 शयनस्य विधिः पञ्चादाह्निकोऽयं विधिक्रमः ॥
 इत्याचाररत्नानुक्रमणिका ।

अथ सर्वोपयोगिनौ परिभाषा निरूप्यते ।

It goes from Paribhaṣā to the portion treating of the morning duties.

2085.

9963. शुद्धिरत्नम् । *Suddhiratnam.*

A part of Anūpavilāsa or Dharmāmbhodhiḥ.

*By Maṇirāma, the son of Gaṅgārāma, the son of
Sivadatta Miśra.*

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 6\frac{1}{2}$ inches. Folio, 101. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 2,800. Character, Nāgara. Date, Śaṃvat 1870. Appearance, old. Every leaf is repaired at the lower right-hand corner.

A complete code of Smṛti seems to have been compiled by Maṇirāma Dīkṣita under the patronage of Anūpa Siṅha Rāthore, the Rājā of Bikaner, a contemporary of Aurangzeb.

The present manuscript has Śuddhī-ratna only. Weber (p. 313) describes Saṃskāra-ratna, Bikaner 360

Samaya-ratna, and A.S.B. has Ācāra-ratna and Samvat-sara Kṛtya-ratna. So five gems only of this vast ocean are known.

Beginning :—

मिताक्षरादिकग्रन्थान् दृष्ट्वा सत्सम्प्रदायतः ।

मणिरामेण सुधिया शुद्धिरत्नं वितन्यते ॥

शुद्धिस्तु अखिलविहितकर्म्मोपादको धर्मविशेष इति ज्ञेया सा च
शरीरनिष्ठातः आदौ शरीरशुद्धिरुच्यते सा च पञ्चधा । तथाच यमः ।

सत्त्वं शौचं तपः शौचं शौचमिन्द्रियनिग्रहः

सर्वभूतदया शौचं शौचमद्भिस्तु पञ्चमम् ॥ इत्यादि ।

End :—

तत्रापि गरुडपुराणोक्तसामग्रीत्रयोदशपददानं कर्त्तव्यं । अन्य-
दपि देशाचारानुसारेण सर्वं कर्त्तव्यमित्यलं विचारेण ।

इति शुद्धश्राद्धविधिविचारः ।

Col. :—

इति श्रीमिश्रशिवदत्तसूनु-मिश्रगङ्गारामात्मजदीक्षित-मणि-
रामकृते श्रीमदनूपविलासे धर्म्माम्मोद्यौ शुद्धिरत्नं समाप्तः ।

Post Col. :—

श्रीशुभमस्तु ।

संवत् १८७० आश्विनवदी १ श्रीरामचन्द्राय नमः ॥

The later authorities quoted :—

(1) रत्नाकरः, (2) रुद्रधरोपाध्यायः, (3) स्मृत्यर्थसारः, (4) व्याघ्रपादः, (5)
आपस्तम्ब-आश्वलायन-गृह्यकारिकातः, (6) स्मृतिरत्नावली ।

In leaf 66A :—

इति वाचस्पतिमिश्रादिमैथिलगौडसम्मत आद्यश्राद्धप्रयोगः ।

2086.

1143. *The Same.*

(समयशुद्धि-संस्काररत्नानि ।)

Samaya-Suddhi-Samskāra-rātnāni.

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Samayaratna; 45 leaves; extent 1,450 ślokas. Suddhiratna; 111 leaves; extent 3,550 ślokas. Samskāraratna; 55 leaves; extent 1,900 ślokas. Character, Nāgara. Appearance, old. The three parts complete.

Col. of Samayaratna runs :—

इति श्रीमत्पराशरकौलमङ्गलावास-सकलविद्याविलास-निज-
कीर्त्तितुलितकैलास-श्रीमन्महाराजाधिराज-महाराज-श्रीमदनूप-
सिंहकारिते श्रीशिवदत्तपुत्र-मिश्रगङ्गारामात्मजदीक्षित-मणि-
रामदत्ते श्रीमदनूपविलासे धर्म्माम्भोधौ समयाख्यं रत्नम् ॥

See the previous number for शुद्धिरत्न ।

For the section on Samskāra see W, p. 313.

2087.

2033. स्मृतिकौस्तुभः । *Smṛti-Kaustubhaḥ.**By Ananta-deva.*तिथिदौधितिः । *Tithidīdhitih only.*

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 66. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 2,900. Character, Nāgara. Date, Śaka 1731. Appearance, discoloured. Complete.

The first part of *Smṛti Kaustubha* of Anantadeva, son of Āpadeva patronized by Vāja Vāhādura Candra of Kumaon.

Colophon :—

इति तिथिदौधितिकौस्तुभः समाप्तमगमत् ।

Post Col. :—

इन्द्रभिषैलकुमिने (१७३१) प्राके शुक्लाख्यवत्सरे ।
माघशुक्लत्रयोदश्यां तिथिकौस्तुभमालिखत् ॥

Maṅgalācarana :—

दध्यापूर्णसुमङ्गलोच्चकल(शं)[सं] धृत्वा ब्रजन्तीं ब्रजम्
का[']चिद्गोपकुमारिकां(ः) क्व नु गतिर्युक्तेति संमुह्यतीम् ।
दृष्ट्वा श्रीसुरलौधरः स्मितयुतभ्रुयुग्मभङ्गा यथा[था]
तस्मै[स्यै] सूचितवान्गतिं समुचिता['] पायात्तथा मे मतिम् ॥ (?) ॥
अः पूर्वजन्मार्जितपुण्यभारैः संलब्धया दिव्यधियावनीशान्
वशेऽकरोच्छीतकरोच्चवंशे सज्ज्ञानचन्द्रः किल आविरासीत् ॥
कल्याणकर्त्ता सकलप्रजानां कल्याणचन्द्रो नृपतिबर्भुव
कदापि दंष्ट्रा न यदीयराज्ये जना अमोघाः क्व नु दण्डवार्त्ता ॥

प्रतापेन रुद्रो यमः स्वच्छकौर्त्या

समाह्लादयन् यो जनान् चन्द्रतुल्यः ।

सदा सर्वविद् गुणज्ञो वदान्यो-

ऽभवच्चन्द्रवंशे ततो रुद्रचन्द्रः ॥

श्रीरुद्रस्य षडाननः प्राश्रधरस्यासौद् यथा वा बुधः ।

श्रीमल्लङ्गणचन्द्रनामकसुतोऽभूद्रुद्रचन्द्रस्य यः ॥

तेनानेकहिमाचलस्थनृपतौन् दुष्टान् विजित्य स्वके ।

राज्ये वृद्धिरकारि + + रसना चाधारि विद्वद्भृदि ॥

ततस्त्रिमल्लचन्द्रोऽभूद्भूयो हयोद्भूटो भुवि ।

काशीस्थविद्वदादिभ्यो धनराशीनदात् सदा ॥

तस्मिन् कुलेऽजनि ततः किल नौलचन्द्रो

यस्तीर्थसज्जननिवेषनभूरिपुण्यैः ।

तेजो दधार परमं पुरुषोत्तमाख्यम्

धत्ते यथेन्द्रदिशि नौ(f)ल[f]ग[f]रः परं तत् ॥

श्रीवाजवाहदुरचन्द्रनृपस्ततोऽभू-

चान्द्रान्वयस्य भुवि भूरिकरो यशोभिः ।

सर्वाविनिस्थविदुषाचमनं प्रकुर्वन्
 योऽस्मिन् कुलीचपि (?) ररक्ष समस्तशास्त्रम् ॥
 गन्तुं नार्हति यत्र क्षणमपि मनुजास्तत्र देशे स्थितान् यो
 दूरीकृत्याखिलारीन् निजभुजविलसच्चण्डकोदण्डवाणैः ।
 भद्रन्यग्रोधभीमेश्वरमुखतरुसदेवतातीर्थशक्तिं
 स्पष्टीकर्त्तुं पुराणां परनगरगतं स्कान्दखण्डं जह्वार ॥
 नैवातिदेशगतिरस्ति यदीयमन्त्रे
 स्यादन्यथात्वमथ तत्र कथं परेषाम् ।
 ऊहेन बाधविषयां तु तदीयवार्त्तां
 मीमांसकाः श्रुतिगतापि मनो स्यहन्ते । (?)
 योऽधीदेदग्निखोद्भवापरपदप्राप्त्यै प्रसिद्धा नृणाम्
 भित्वा सा वत पञ्चकोषनिचयं तस्यै भवेत् कस्यचित् ।
 मन्ये धन्यतमं त्वमुष्य नृपतेः खड्गं विनिःसारितः
 कोषाद्यः परदृकपथेऽनुगतिनो धत्ते परां तत्पदे ॥ (?)
 स्वविषयगतसर्वाकाङ्क्षितार्थं प्रकासन्
 न भजति परवाक्याधीनतां स्वार्थसिद्धौ ।
 सततमपि कृतो योन्याय[प्रादैश्चतुर्भिः]कार्थ्ये समर्थैः
 सकलभुवि वादो क्रीयते तोयणकः ॥
 सर्वाशापरिपू(र्)णक्षमयशःसौधप्रवाहेण यो
 न्यक्कारं प्रणतोऽति सौधवपुषो नामार्थवत्तानयत् ।
 कस्तस्मादितरः कलौ किलमहासेव्यः प्रभु र्यो भवेत्
 क्रीडायामपि दानमानविनयैः सन्तोषदातुः सताम् ॥
 येनार्चिता दिजवराः श्रिविराणि यान्तो
 यान्ति स्फुटं पथि नृपा इति भान्ति लोके ।
 नित्यं भटैः सतुरगैः परिपाल्यमानो
 धर्म्मार्थगे(वे) तदितरं न कलौ विलोके ॥
 आसौद्रोदावरीतीरे वेदवेदीसमन्वितः
 श्रीकृष्णभक्तिमानेक एकनाथाभिधो द्विजः ॥

तत्सुतस्तदुगैर्युक्तः सर्वशास्त्रार्थतत्त्ववित् ।
 आपदेवोऽभवद्देवात् प्राप यः सकलान् मनून् ॥
 मीमांसानयकोविदो मधुरिपोः सेवासु नित्योद्यतो ।
 विद्यादानविभावितोत्तमयज्ञा आसीत्तदीयात्मजः ॥
 यस्यानन्तगुणैरनन्त इति सन्नामार्थवक्तां गतम् ।
 येनावादि च वादिनां श्रुतिशिरःसिद्धान्ततत्त्वं मुदे ॥
 न्यायप्रकाशतर्कानिरवधिविद्यामृतप्रदः सततम् ।
 मीमांसाद्वयनयवित्तनयः तस्यापदेवोऽभूत् ॥

तदात्मजं वैदिकशास्त्रविज्ञम् ।
 सन्तोषकृत् प्राञ्जरनन्तदेवम् ॥
 वाजाख्यराज्ञो वचसा विधेयम्
 निबन्धसारोद्धरणं त्वयेति ॥
 अनन्तदेवेन मुदास्य राज्ञो
 मुदे हरेः पूर्वनिबन्धरूपम् ।
 क्षीराम्बुधिं बुद्धिगुणैर्मथित्वा
 प्रकाश्यतेऽयं स्मृतिकौस्तुभः कौ ॥

काश्याः श्रीविश्वनाथं हिमगिरितनयां कुण्डिराजं च नत्वा ।
 नत्वा सम्प्रार्थयामो भवतु मणिरयं कौस्तुभाख्यः शुभाय ॥
 राज्ञस्तत्पर्वतस्थाखिलमनुजमुदं तन्वतो वाजनाम्नो
 ऽस्माकं स्था[ना]च्च काशीपुरसुरसरितो वीरनिर्वाहकारौ ॥

अष्ट(ब्द)दीधितयः पञ्चकौस्तुभस्यास्य यद्यपि ।
 चान्द्रस्य पूर्ववाच्यत्वादाद्येयं तिथिदीधितिः ॥
 तत्रादौ परिभाषोक्ता वेद्यवेदादिगोचरा ।
 ततश्च निर्णयाः प्रोक्ता एकभक्तादिकर्मणाम् ॥
 तिथीनां निर्णया उक्ताः क्रमेण तदनन्तरम् ।
 एकादशौत्रतं × × उक्तं तन्निर्णये स्फुटम् ॥
 पूर्वनिर्णय उक्तश्च पूर्वं प्रकृतिगोचरः ।
 तत्तत्तत्परिभाषेन तत्तच्छाखानुसारतः ॥

सविस्तरं ततः पिण्डपिटयज्ञस्य निर्णयः ।
 विद्वत्तीनां च सामान्यं निर्णयस्तदनन्तरम् ॥
 ततः आग्रयणस्योक्तो निर्णयोऽथ पशोरपि ।
 उक्तोऽथ चातुर्म्भस्यानामथान्येष्टिविनिर्णयः ॥
 आधाननिर्णयः पश्चात्ततः सोमविनिर्णयः ।
 कथितो विस्तरेश्चैव सर्व्वयाज्ञिकतुष्टये ॥
 ततः सोमादिकर्म्मार्थं वैश्वानर्य्योर्विनिर्णयः ।
 ततोऽस्तु वाजपेयस्य निर्णयोऽत्र मयोदितः ॥
 संस्थैकाह्यादियज्ञानां निर्णयस्तदनन्तरं ।
 हेमाम्नादिनिबन्धेषु नोक्ता ये निर्णयाः पुरा ॥
 इत्थं ते कथिता अत्र तत्तत्सूत्रादिमानतः ।
 ग्रहणे पुण्यकालो यः कार्याकार्य्ये च तत्र ये ।
 तन्निर्णयस्ततः प्रोक्तस्तत्रादौ तिथिरुच्यते ॥

End :—

येनार्ज्जितानि युधि भूमिपतीन् विजित्व
 दुर्गाणि दुर्ग्रहतराणि निजेः कटाक्षैः ।
 श्रीवाजवाहदरसंज्ञन्तस्य तस्य
 वाचा हरेरिव गिरावनिदेवतुष्ट्यै ॥
 योऽनन्तदेवकृतमग्न्यनसन्निबन्ध-
 क्षीराब्धिजोय कमलापतिना हृतो यः ।
 नित्यं निजे हृदि सतां प्रमुदेऽस्तु तस्य
 तिथ्याख्यदीधितिरीयं स्मृतिकौस्तुभस्य ॥

Col. :—

इति तिथिदीधितिकौस्तुभः समाप्तिमगमत् ।

Vāja Vāhādura, the patron of the author, is to be differentiated from the well-known Vāja Vāhādura, the son of a Pāthan Subadar of Malwa appointed by Sher Shah, who still lives in the memory of the people of that province in ballads. The Vāja Vāhādura of the Smṛti Kaustubha

belonged to the Candra family and was a king of Kumaon. One of his ancestors, Rudra Deva or Rudra Candra Deva, was the author of several Sanskrit works, notably of the Śyenika-śāstra. The author Anantadeva came from Godāvarī and he was provided with means by Vāja Vāhādura to live at Benares. Anantadeva quotes from Trikāṇḍa Maṇḍana, Nirṇaya Sindhu, Prāyascitta Pradīpa and other works. Vāja Vāhādura was a contemporary of Aurangzeb.

2088.

5955. *The Same.*

तिथिदीधितिः *only.*

Substance, country-made paper. 11 × 5½ inches. Folia, 40. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 840. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

दध्यापूर्णसुमङ्गलोच्चकलसं दृत्वा ब्रजन्तीं ब्रजे
काच्चिद्रूपकुमारिकां वा नु गतिं युञ्जति संसृज्यतीं ।
दृष्ट्वा श्रीसुरलीधरः स्मितयुतभूयुग्मभङ्गा यया[या]
तस्यै सूचितवान् न[ग]तिं समुचितां प्रायात्तया[या] मे मतिं । (?)

Colophon :—

इति श्रीमत्सकलभूमण्डलमण्डनायमान—श्रीवाजवाहदुरचन्द्र-
देववाक्प्रवृत्तेन विद्वद्भार्यापदेवसुतेनानन्तदेवेन कृते स्मृतिकौस्तुभे
तिथिद्वयं समाप्तम् ।

2089.

6476. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 374, of which fol. 104–107 are missing; fol. 200–235 were missing, the contents of which have been restored in 78 leaves; the last few leaves were also missing, the

contents of which have been restored in fol. 371-374; the number 194 is represented by nine leaves, although in the original hand. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

The leaves bear various marks, but we have taken into account only the reliable ones.

The whole work consists of twelve sections, of which the present MS. contains the first, viz., the *Samvatsara-didhiti*.

Last Colophon:—

इति श्रीमत्सकलभूमण्डलमण्डनायमानश्रीवाजवह्नादुरचन्द्र-
देववाक्प्रवृत्तेन विद्वदर्थ्यापदेवमुतेन अनन्तदेवेन कृते स्मृतिकौस्तुभे
संवत्सरद्वयं समाप्तम् ।

For this section of the work see I.O. Catal. No. 1475.

2090.

5463. *The Same.*

राजधर्म-कौस्तुभः *only.*

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 51+39+76 (marked 3 to 78). Lines, 9, 10 on a page. Extent in slokas, 4,000. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

Complete in four sections, called *Didhiti*; the first is complete in 51 leaves, the second in 39 and the third in 78, of which the first two leaves are missing. The fourth is wanting.

Didhiti I.

Beginning:—

दिवाकरनिशाकरावनलविद्युतस्फारकाः ।
यदीय-परतेजसा जगति सत्प्रकाशक्षमाः ॥
यदात्मसुखलेशतः सुखिन आहवे + + + ।
धनञ्जयजयप्रदं जयति सूतवे(घं)[शं] महः ॥
यदीयमुखचन्द्रतः सुवति साधुशब्दामृतम्
समाश्रितबुधाः सदा दधति चित्रबुद्धिं मुदा ।

सपाणिनिपतञ्जलिप्रभृतिसूरिपुण्यात्मनां
 कदाचिदपि यद्वृदाखिलकृतिर्न संत्यज्यते ॥
 मुनिमुख-मुनिवरवचसा मुनिस्वरयः सदा सदाचरणः ।
 कुर्वन्मवनिगतानां मच्छना मद्धतां धियं वशं तनुते ॥ (?)
 युद्धाय दुन्दुभिर्भयस्य + + आद्ये समाहितः ।
 द्वितीये परकन्याधिलाभामोदेन हन्यते ॥
 प्रयुक्तिप्रतिर्न किलान्ति शास्त्रे
 प्रसङ्गिनां इत्यदितं हि भाट्टैः ।
 तदन्यथाकारि नृपस्य यस्य
 स्थित्या सभायामपि तावृषेषु ॥
 स्वविषयगतसर्वाकांक्षितार्थार्पकः सन्
 न भजति परवाक्याधीनतां स्वार्थसिद्धौ ।
 सततमपि कृतो यो न्यायपादैश्चतुर्भि-
 र्यदस्ति (?) मुनि सदौदा ऋण्यते तोय एकः ॥ ६ ॥ ?
 ... .. ॥ ७ ॥
 वाजवाहदूरचन्द्रभूपते स्तस्य भूरियप्रसे प्रतन्यते ।
 राजधर्म्मविषयेऽत्र कौस्तुभो नेकदौधितिद्युतः सुधौमुखः ॥ (?)
 पुराणतंचस्मृतिप्रित्तिप्रशास्त्र-
 पथोम्बधेर्मथ्यनतोऽनवद्यः ।
 दद्यात्सतां लब्धतदर्थयोग-
 सच्चिन्तितः सं (?) चतुरः पुमर्थान् ॥
 यैरर्थैः सम्मतानाह + + कार्याणि भूपतेः ।
 अगन्तेनात्र कथ्यन्ते तानि + लक्ष्यैः सह ॥
 दौधितैः[तिः] कौस्तुभस्यास्य भविष्यति चतुर्विधा ।
 प्रतीच्छाविषया आद्या तत्प्रयोगपरा परा ॥
 राजाभिषेकविषया तृतीया दौधितिस्ततः ।
 प्रजापालनयुद्धादिरिष्टार्थार्जा च तत्परा ॥
 तत्राद्यदौधितावाद्यं वास्तुप्रकरणं मतम् ।
 प्रासादप्रतिमालिङ्गं लक्षणाद्ध ततःपरम् ॥

प्रासादादिप्रतिष्ठायाः कथनार्थं तृतीयकम् ।
 मूर्त्तिलिङ्गप्रतिष्ठा च चतुर्थञ्च ततःपरम् ॥
 पञ्चमे ग्रामखेटादिप्रतिष्ठा च सलक्षणा ।
 दुर्गराजगृहाद्याश्च षष्ठे लक्षणमौरितम् ॥
 षड्भिः प्रकरणैरेवं युक्ता दीधितिरादिमा ।
 सतां हृदि समस्तायं प्रकाशाय प्रजायताम् ॥
 तत्र पूर्वं (f) दीधित्यन्ते कलिद्वयनिरूपणम् ।
 प्रस्तावे विष्णुधर्मोत्तरवचनमुदाहृतम् ॥ (?)
 देवतावेश्मपूराणि नगराणि कलौ युगे ।
 कर्त्तव्यानि महीपालैः स्वर्गलोकमभीप्सुभिरिति ॥
 तत्र नगरलक्षणां पञ्चमे प्रकरणे वक्ष्यते ॥

तत्प्रकरणञ्च यथाभिनवरूपेण सम्पादनं तथा स्वस्वामिकत्वेनापि
 तत्रापि स्वीकरणमिति कारिकोक्तेः ।

Colophon :—

इति श्रीमत्सुकलभूमण्डलमण्डनायमानवाजवहादुरचन्द्रदेवाज्ञा-
 प्रवृत्तेन विद्वन्मुकुटशिरोमणिश्रीमद्वावदेवसुतेनानन्तदेवेन कृते
 राजधर्मकौस्तुभे प्रथमदीधितिः समाप्तमगमत् ॥

Post Colophon :—

श्रीमत्त्रिपुरसुन्दरौचरगारविन्दार्पणमस्तु, etc., यथादृष्ट-
 मित्यादि । श्रीसंवत् १८३३ मासानां मासोत्तमे मासे आवणमासे
 कृष्णपक्षे तृतीयायां रविवासरे शुभं भूयात् । शुभमस्तु । श्रीरस्तु ॥

Didhiti II, द्वितीयदीधितिः ।

For the beginning of the 2nd Didhiti, see H.P.R.,
 Vol. III., No. 248.

Colophon :—

श्रीमन्महाराजाधिराज श्रीवाजवहादुर नृपवर × × ×
 × × पूर्त्तपद्धतीयं (?) समाप्तम् ।

Post Colophon :—

सं १६३५ ज्ये० द्वा० ८ वार । बालमुकुन्दस्येदम् ।

Didhiti III. The first two leaves are missing.

Colophon :—

० दृतीयाभिषेकदीर्घातिः ।

Post Colophon :—

ग्रन्थसंख्या पञ्चदशशतम् ।

2091.

966. *The Same.*

राज्याभिषेक-कौस्तुभः । *Rājyābhiṣeka-kaustubhaḥ only.*

[*The third of the four parts.*]

Substance, country-made yellow paper. 9×6 inches. Folia, 26. Lines, 17 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

See L. 346 and 1222 and my report for 1901-06, p. 3, where, however, Vāja Vahādura, the patron of the author, was wrongly identified by me with the son of a Viceroy of Sher Shah in Malwa. He was, as a matter of fact, a contemporary of Aurangzeb, and King of Kūrmācala. He was a descendant of Rudra Candra Deva, the author of Śyenika-śāstra, Uṣārāgodayā Nāṭikā and Traivarnika-dharma-nirṇaya.

2092.

2768. *The Same.*

A part of the Rājadharmā Kaustubha, which, again, is a part of the Smṛti Kaustubha, written under the patronage of Vāja Vahādura Candra, by Anantadeva.

For the MS. see L. 1222, where, it is stated to have belonged to Babu Hariścandra of Benares.

In L. 1222 the name of the author's patron is given as Rāja Vāhādura. It should be Vāja Vahādura.

वाजवाहन्तपतेरनुज्ञया तस्य कौस्तुभनिबन्धरत्नैः ।

सन्तोषमायान्तु भुवौह सन्तः ॥ (?)

श्रीवाजवाहस्य तु कौस्तुभेऽस्मिन्त एव पश्यन्वधिक प्रकाश ॥ ४ ॥ (?)

2093.

5468. जगत्प्रेमोदयः । *Jagatpremodayaḥ.*

(प्रायश्चित्तप्रदीपः ।)

By Premanidhi Pantha.

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia—two parts, separately paged—the one is complete in 39 leaves and the other in 69. Lines, 12, 9 on a page. Extent in slokas, 3,100. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Every leaf is marked Jagatpremodaya on the margin. Aufrecht knows of a work called Pṛthvipremodaya, by Premanidhi Śarman, and he makes Premanidhi Śarman and Premanidhi Pantha two persons. It appears that the author who describes himself as a native of Kūrmācala, but a resident of Benares, wrote a complete code of Smṛti under the name of Jagatpremodaya, of which Prāyaścittapradīpa is the second section.

The name of his father is Umāpati and that of his mother Uddyotamatī. The present section was finished in Śaka 1663.

Part I. It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ।

श्रीशोऽनौशोऽपियोऽसौ विभुरपि सुगतिर्योऽगति[?]नां नराणाम्

योऽसद्भेतुर्मुनीनामपि रुचिरधियां बोधको निश्चितोऽपि ।

योऽस्मृतेऽपि प्रसूते फलमपि विमलञ्चापवर्गादिकं सः

श्रीमान् कर्माणि कर्त्ता करणमपि कृतिः कोऽपि कृष्णोऽवतारः ॥

रामोऽसौ भूतभायुद्धविनरनिकरान् निव्रजोच्छेदपक्षे

संदीव्यत्पक्षपातं गतमिति शरणाद्रव्यभूषादिदानैः ।

पापालीन् पालकालस्मृतिपथकथया चापि कर्त्तुं प्रवृत्तः

प्रायश्चित्तप्रदीपं प्रकटयतितरां पातकध्वान्तभानुम् ॥

मदन्तःस्थो रामो + + + + नितरां दौक्षितपदं

दयालोके यत्नात् स्मृतिगतमुसन्देहनिचयः ।

पशुत्वं सन्नाप्तः प्रतिवहति वाचाव्यपदवीं

द्विजः कोऽपि प्रेमादिमनिधिपदेन व्यवहृतः ॥

फलं विष्णोस्तुष्टिः सकलगुणसङ्गमिषितबुधाः

सदस्यापन्नोऽसौ जगति जयति ग्रन्थसखराट् ।

परोत्कर्षं दुष्टाः कुटिलमतयस्त्वं जगणा

इवोपेक्ष्या जेषां स्मृतिरपि च विद्यास्मृतिपथे ॥

रामर्तुक्षितिपालसंमितप्रके ज्येष्ठे तु मासेऽङ्गुने

पक्षे भूसुतवारगान्तिमतिथौ श्रीप्रेमनिध्याह्वयः ।

विप्रः कोपि च कर्त्तव्यैर्यज्ञशलाकल्पद्रमस्योत्तमं

विद्युल्लभ्यफलं + + प्र(ग)[क]टयत्येतन्निबन्धं नवम् ॥ (?)

जायन्ते विलयं प्रयान्ति च जनाः संसारपाथोनिधौ

किं तेषामपि नाम किञ्चिदपि चाव्यर्थं प्रमुखांतिदा । (?)

व्या[सा](शा)द्या इव शास्त्रकर्त्तृवप्रतो दानेन कर्णादिवत्

श्रीरथ्यात् पार्थ इवानिष्टं विजयतां सौतापतिर्हृद्गतः ॥ ६ ॥

भूयोभूय[ः](१) पण्डितानां वरेण्यान्

नत्वा नत्वा प्रार्थ्यते कापि भिक्षा ।

दोषे रेषा पूर्वतानामभावं (?)

बुद्धा बुद्धा मत्कृतैर्भावनाभिः ॥ ७ ॥

अथ सकलभूमण्डलमुक्तिपुरौविशेषायोध्यानिविष्टराजधानीकोपि
कोपि चक्रवर्त्ती श्रीरामचन्द्रो निखिलजनसमोहितैहिकामुष्मिक-
स्वर्गापवर्गपञ्चिश्रेणोद्यु (?) (f) र[१]पातकसमुन्मूलनमूलभूतप्राय-

श्चित्तविधिं जगत्प्रेमोदयनामकग्रन्थेन प्रकटयति । ननु किमिदं
प्रायश्चित्तं नाम ॥

Part II begins :—

श्रीगणेशाय नमः । ॐ महाशयपतये नमः । ॐ श्रीराज-
राजेश्वराय नमः । अथ प्रायश्चित्तस्वरूपमभिधीयते ।

End :—

यस्योद्द्योतमतौ सतीगुणवतौ माता पितोमापति-
नाम प्रेमनिधीति पथ्यकुलभूः कूर्माचलो ज[न्म]भूः ॥
सूपास्थं कृतवीर्यजाद्यतपदं काश्यां स्थितिः + + +
यस्मिन्नस्त्रिगिहान्तिस्तंस्थ उदयः प्रेमोदयेऽस्मिन् गतः ॥
श्र(र)केश्र(र)कृष्णापे सितरविगणौघप्रतिपदि
प्रभोः प्रेमप्राप्त्या द्विजतनुमुवा प्रेमनिधिना ।
जगद्राजप्रेमोदयसमभिष्टौ विलिखितो
जगद्राजप्रेमोदय उदय एषोऽक्षिमितिकः ॥

2094.

3528. **स्मृतिचन्द्रः ।** *Smṛticandrah.*

By Bhavadeva Nyāyālaṃkāra Bhāṭṭācāryya.

Substance, country-made paper. 18×4 inches. Folia, 67. Lines, 8,
9 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance,
discoloured and worn-off. Incomplete at the end.

A digest in sixteen sections (kalā), compiled in the
early part of the eighteenth century. The present MS.
contains the first kalā—Tithi.

See I.O. Catal. No. 1482.

2095.

3562. *The Same.*

(**प्रायश्चित्त** section only.)

Substance, country-made paper. 18×4 inches. Folia, 154. Lines, 7
on a page. Extent in ślokas, 4,200. Character, Bengali. Date, Śaka 1646.
Appearance, old, faded and worn-off. Complete.

Colophon :—

इति महामहोपाध्याय-हरिहरतर्कालङ्कारभट्टाचार्यात्मज-
श्रीभवदेवन्यायालङ्कारभट्टा [चा] र्येकते स्मृतचित्रे प्रायश्चित्तखण्डं
सम्पूर्णम् ।

Post Colophon :—

तर्कवेदतर्कचन्द्र शाकराजवत् ... ..

Here breaks off the MS.

There are four leaves more, giving a table of contents.

The first leaf is divided into two.

It begins :—

ॐ नमो गणेशाय ।

श्रीभवदेवशर्मा श्रीश्रीशपदाम्बुजद्वय + + +
+ + + + [स्मृति] चन्द्रस्य दशमं खण्डमादरात् ॥
प्रायश्चित्तात्मकं यत्नात् पापशुद्धौ प्रकाशते ॥
अतिपातकमारभ्य प्रकीर्णान्तं यथा भवेत् ॥
तत्र प्रायश्चित्तशब्दार्थमाहाङ्गिराः ॥ इत्यादि ।

For other sections of the Smṛticandra see I.O. Catal.
Nos. 1482, 1483, 1484.

It ends :—

महासान्तपनाशक्तौ धेनुद्वयं देयं षट्कार्षापणौ वा देया । इदं
ब्राह्मणस्य चाण्डालादीनान्तु दण्ड एव कार्यः । शूद्रस्य दण्डप्रायश्चित्ते
विशिष्टस्य उक्तकार्ये (?)

2096.

8135. तौर्यसारः । *Tīrthasārah.*

By Bhavadeva Śarmā.

Substance, country-made paper. $17\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 133. Lines,
7 on a page. Extent in slokas, 3,200. Character, Bengali of the

eighteenth century, being the author's own copy. Appearance, old and discoloured. Complete.

Relates to religious duties of pilgrims.

Beginning :—

ॐ नमो गणेशाय ॥

प्रणम्य देवौष्यदारविन्दं सतां कृते श्रीभवदेवशर्मा ।

पुराणनानाविधमौक्षमाणस्तीर्थेषु सारं प्रतनोति यन्नात् ॥

तत्र प्रथमं श्रीपुरुषोत्तमस्य जन्मक्षेत्रदर्शनस्पर्शनपूजनयात्रा-
वासस्मरणमरणप्रसादसेवननामकीर्तनादिलिखनेन तत्तीर्थमाहात्म्यं
वितनोति चिरस्थितये ।

तत्र चिरस्थितित्वे प्रमाणमाह आदिब्राह्मे— श्रीरुवाच

ब्रूहि त्वं सर्वलोकेश संशयं मे हृदि स्थितं ।

मर्त्यलोके महाश्रद्धा कर्मभूमौ सुदुर्लभे ॥

End :—

अनादिदेवदर्शन अनादित्तीर्थस्नानप्रसन्नया विधिवादवैषम्यं
स्यादिति ॥

Col. :—

महामहोपाध्यायहरिहरतर्कालङ्कारभट्टाचार्यात्मजश्रीभवदेव-
न्यायालङ्कारभट्टाचार्यकृततीर्थसारे गयाप्रकरणं सम्पूर्णं समाप्तश्चायं
ग्रन्थः ॥

Post Col. :—

३ ५ ६ १

[रा] मवायतकचन्द्र शाक राजवत्सरे

श्रीलक्ष्मणादादपद्म मानिपत्य पुस्तकं ।

श्रीभवानुदेवदेवशर्माणा स्वकर्मणे

सर्वलोकतीर्थकर्मसाधनाय कीर्तितं ॥

Therefore the work was composed in Saka 1653.

97A, इति महामहोपाध्याय-हरिहरतर्कालङ्कारभट्टाचार्यात्मज-श्रीभव-
देवन्यायालङ्कारभट्टाचार्यकृततीर्थसारे श्रीपुरुषोत्तमप्रकरणं ।

संक्षेपास्त्रिखितं किञ्चिन्मया श्रीपुरुषोत्तमम् ।

विस्तरास्त्रिखितं किञ्चित् न प्राक्यं भुवनत्रये ॥

ब्रह्मविष्णुशिवैः साङ्गे मुनयस्तत्त्वदर्शिनः ।

न पारं जग्मिरे यस्य लेखितुं तत्र कः क्षमः ॥

अथ तीर्थयात्राप्रकरणं ।

114A, इति गङ्गातीर्थे सम्प्रणि । इति महामहोपाध्याय • गङ्गातीर्थ-
प्रकरणं । अथ गङ्गातीर्थे ।

In this prakaraṇa, along with Gangā, Prayāga, Kāśī and other Tirthas on the Ganges have been noticed.

On the obverse of the first leaf, it gives an index to the first prakaraṇa.

There is one stray leaf, containing the beginning of another work by the author, regarding the *Vratas*.

प्रणम्य देवौषधदारविन्दं सतां क्षते श्रीभवदेवशर्म्मा ।

प्रकाशते तत् स्मृतिचन्द्रविष्वात् कलां द्वितीयां व्रतकालरूपाम् ॥

अथ व्रतलक्षणं । दीर्घकालानुपालनीयः सङ्कल्पो व्रतमिति नारायणो
पाध्यायः । स्वकर्त्तव्यविषयो नियतसङ्कल्पो व्रतमिति श्रीदत्तोपाध्यायहरिनाथो-
पाध्यायप्रभृतयः । सङ्कल्पश्च भावे मयैतत् कर्त्तव्यं निषेधे न कर्त्तव्यमेवेति ज्ञान-
विशेषः । सङ्कल्पविषयो व्रतमिति आचार्यचूडामणिरघुनन्दनभट्टाचार्यौ यथा-
कर्त्तव्यतया सङ्कल्पितं व्रतमिति वाचस्पतिमिश्राः । नियतसंकल्पविशेषवाचकं
व्रतमिति शूलपाण्डुपाध्यायः ।

The leaf ends with quotations from *Manu* and *Amara*.

From the opening verse, it appears that Bhavadeva is the author of a comprehensive compilation of Smṛti, of which the works on Vrata, Tithi and Prāyaścitta form parts (and perhaps Tirthasāra).

2097.

3959. स्मृतिसर्वस्वः । *Smṛtisarvasvāḥ.**By Nārāyaṇa Banerjee.*

Substance, country-made paper. 18½ × 4½ inches. Folia, 134. Lines, 7 on a page. Extent in slokas, 4,000. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete. Date, B.S. 1225 and Śaka 1740.

Colophon :—

समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

Post Colophon :—

लिपिरियं श्रीउत्सवानन्ददेवशर्म्माणो ग्रहविप्रस्य । साक्षिम
वौरसिंहा । पुस्तकमिदं श्रीकृष्णदेवशर्म्माणः पं वरदा । साक्षिम
खराडि । शकं १७४० सन १२२५ साल तां २६ आवणस्य । इति ।
ॐ कालिकायै नमः ॥

There is a buffer leaf, which contains the following :—

श्रीगुरुः । शक १७४२ २६ आषाढ मङ्गलवार दिवा १० दशदशम्यन्तरे
श्रीवैष्णवचट्टोपाध्यायस्य प्रथमपुत्रो जातः ।

Then there is a leaf containing a list of contents of the work.

Nārāyaṇa Banerjee was the well-known Smārta of Khanākūla Kṛṣṇanagar in the district of Hugli. He flourished about 250 years ago. He says that अहस्वति will be in Śaka 1603. See I.O. Catal. No. 1487.

His Smṛtisarvasva, a summary of religious and civil duties, is a very clear and useful work. He follows Raghunandana in his arrangement.

See I.O. Catal. No. 1487. The I.O. MS. does not give the Maṅgalācaraṇa of the author :—

श्रीरामं जगतामौष्ठं प्रणम्य तस्य तुष्टये ।

तनोति स्मृतिसर्वस्वं श्रीनारायणः सुधीः ॥

The last verse, quoted as such by Eggeling, does not exactly agree with the verse in the present MS. It is not, however, the last here. There is one more not complete :—

भोः भोः विप्रजनाः सभाजनवराः धीराः यशःश्रीधराः
 तर्कव्याकरणादिशास्त्रनिपुणाः धीरो रसा भूरसा । (?)
 पुस्तौयं सुकृता मया मितधियां चार्थे भ्रमाद्विद्यते
 ऽस्यां दृष्ट्यं परिचिन्त्यते दितिवदेत्तद्विषयीयंतदा ॥ (?)
 नानाविघ्नहरं वरं शुभकरं श्रीरामयादाम्बजम्
 श्रीसीताहृदयास्पदं सुरपदं ध्यात्वा सुरसेवितम् ।

2098.

5020. *The Same, here called स्मृतितत्त्वम् । Smṛtitattvam.*

By Nārāyaṇa Vandyopādhyāya.

Substance, country-made yellow paper. 16½ × 4 inches. Folia, 102. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 3,200. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

ॐ नमो गणेशाय ।

सर्वकर्मनिमित्तस्य मासस्यादौ निरूपणम् ।

चान्नसौरसावननाक्षत्रिकाश्चतुर्विधा मासाः ।

End :—

रतिसम्बन्धि रात्रिवासः परिधाय वैधकर्म न करणीयमिति
 शिवम् ।

गुरुणां पादपद्माणां कृपया समुपार्जितं ।

नारायणी(श्च)[य]सर्वस्वं पुत्रपौत्रेषु तिष्ठतु ॥

धीरा धीरवराः सुनिर्भलधियो वेदाविदा ज्ञानदाः

काव्यव्याकरणान्यशास्त्रनिपुणा विद्याकराः सद्गराः ।

पुस्तोयं सुकृता मया मितधियां चार्थे भ्रमाद्विद्यते
ऽस्यां दूष्यं परिचिन्त्य चेदितिवदेतद्दृष्टव्यं तदा ॥ (?)

Colophon :—

इति वन्द्यघटीयश्रीनारायणदेवप्रश्नम्ना कृतं स्मृतितत्त्वं समाप्तम् ।

The author is well-known as the founder of the Smṛti school of Kṛṣṇanagar.

Topics :—

1A, मासनिर्णयम्; 2B, अथ मलमासस्य व्यवस्था; 3A, अथ कालाशुद्धिः; 3B, अथाद्भुतम्; 5A, अथ तिथिव्यवस्था; 15A, अथ संक्रान्तिः; 18A, अथ आद्रम्; 23A, अथासन्नमृत्योः कृत्यम्; 29B, अथ पर्यनरदाहः; 32A, अथ अशौचम्; 39A, अथ जलाश्रयाद्यशुद्धिः; 39B, प्रायश्चित्तम्; 47A, अथ कन्यादानाधिकारिणः; 47B, अथ दिशम्; 49A, अथ धर्मघटः; 50A, अथ ज्योतिषम्; 62A, अथ गर्भाधानम्; पुंसवनम्; 62B, पञ्चामृतम्; सौमन्तोन्नयनम्; 63A, जातकम्; 63B, अथ गण्डयोगः; 64A, अथ पताकौ; 65B, अथ रिष्टिभङ्गः (and such other topics of Jyotiṣa as applied to Smṛti); 72B, अथ सन्न्यासकरणम्; अथ गृहकरणम्; 81B, अथ दायभागः; 91A, अथ आचमनम्; 92A, अथ स्नानम्; 93B, अथ सन्ध्याविधिः; 96A, अथ ब्रह्मयज्ञः; 96B, अथ पद्मपुराणौघ-तर्पणम्; 97A, तर्पणप्रयोगः; 98A, अथ देवपूजा; 98B, पार्थिवशिवलिङ्गपूजा; 100B, अथ गोप्रासः; अथ भोजनविधिः; 101B, रात्रिकृत्यम् ।

The same as in I.O. Catal. No. 1487.

2099.

3682. व्यवस्थासारसञ्चयः । *Vyavasthāsārasañcayah.*

By Nārāyaṇa Sarman.

Substance, palm-leaf. $12\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 41. Lines, 6, 7 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

For the work see L. 1172 and I.O. Catal. No. 1497.

2100.

5136. शुद्धिकारिका । *Suddhikārikā.*

By Nārāyaṇa Vandyopādhyāya.

Substance, country-made yellow paper. 19×3½ inches. Folia, 12. Lines, 7 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1771. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति महामहोपाध्यायश्रीनारायणवन्द्यकृता शुद्धिकारिका
समाप्ता ।

Post Colophon :—

पिटचरणाः स्मरणम् ।
अवनिमुनिमुनिष्ठासम्मिते प्राक्वर्षे
गतवति दिननाथे सिंहभे कौजघसे ।
अदितिनयनमाने संग्रहग्रथमेतत्
स्म लिखति पठनाय श्रीपुतः कान्तिशर्मा ॥

See H.P.R., Vol. II, No. 218.

2101.

10819. *The Same.*

Substance, country-made paper. 14×4 inches. Folia, 12. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 384. Character, Bengali of the 19th century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीनारायणवन्द्योपाध्यायविरचिता शुद्धिकारिका समाप्ता ।

Beg. :—

सर्वस्वरूपं श्रीरामं प्रणम्य भक्तवत्सलम् ।
सन्मदे शुद्धितत्त्वस्य कश्चित्करोति कारिकां ॥

2102.

2829. शुद्धिनिर्णयः । *Śuddhinirṇayaḥ*.*By Gopāla Nyāya-Pañcānana.*

Substance, country-made paper. $14 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 11. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 190. Character, Bengali in a modern hand. Appearance, fresh. Complete.

Rāma Gopāla Nyāya-Pañcānana, commonly called Gopāla Pañcānana, was a well-known Navadvīpa Paṇḍita in Warren Hastings's time. He was one of the 11 Paṇḍitas who compiled, at the request of Warren Hastings, the Vivādārṇavasetu, the original of Halhed's Gentoo Law. Gopāla Pañcānana was the first Paṇḍit at Navadvīpa who is said to have made Smṛti a special subject of study and teaching. He closely follows Raghunandana in his Śuddhinirṇaya. His works were compiled at a time when Dupleix was the Governor of Chandannagar, for copies of his works were transmitted to France for the National Library (according to a MS statement by Father Hosten).

2103.

799. शुद्धिनिर्णयः and अशौचनिर्णयः ।

Śuddhinirṇayaḥ and Aśaucanirṇayaḥ.*By Gopāla Nyāya-Pañcānana.*

Substance, country-made paper. $17 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 26. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 850. Character, Bengali. Appearance, tolerable.

Leaf 7B :—

इति गोपालपञ्चाननकृतः शुद्धिनिर्णयः सम्पूर्णः ।

The Asaucanirṇaya in this manuscript has no such colophon, but its authorship is known from L. 1098, which says :—

प्रशस्य करुणागारं कृष्णं गोपालप्रश्नम् ।

अप्रौचनिर्णयं कृत्वा क्रियते शुद्धिनिर्णयः ॥

2104.

2741. विवादनिर्णयः । *Vivādanirṇayaḥ.*

Substance, foolscap paper. Of the quarto foolscap size. Lines, 19 on a page. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

The well-known Digest of the Laws of Jurisprudence compiled by Mahāmahopādhyāya Gopāla Nyāya-Pañcānana, who enjoyed the patronage of Warren Hastings. It is a part of the complete code.

For the beginning of the work see L. 965.

Colophon :—

इति महामहोपाध्यायश्रीगोपालन्यायपञ्चाननविरचितो विवाद-
निर्णयः समाप्तः ॥

2105.

3644. *Gopāla Nyāya-Pañcānana's works.*

Substance, country-made paper. $16\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 19 to 124 + 1 + 23. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 3,700. Character, Bengali of the early eighteenth century. Appearance, very bad. Date, Śaka 1660.

I. तिथिनिर्णय. Complete in 22 leaves.

Colophon :—

इति श्रीगोपालन्यायपञ्चाननभट्टाचार्यकृत-तिथिनिर्णयः सम्पूर्णः ।

Post Col. :—

श्रीरामाय नमः । श्रीकृष्णाय नमः । शकाब्दाः १६३० ।

II. शुद्धिनिर्णय. Complete in 7 leaves.

Colophon :—

० शुद्धिनिर्णयः सम्पूर्णः ।

श्रीरामकृष्णदेवशर्मणः स्वाक्षरमिदं पुस्तकञ्चेति ।

III. दायभागनिर्णयः. Complete in 20 leaves.

Colophon :—

० विवादनिर्णये दायनिर्णयः समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीकृष्णाय नमः । प्रकाब्दाः १६६२ १०३ वैशाखस्य ।

IV. आचारनिर्णयः. Complete in 18 leaves, of which the first leaf is missing.

Col. :—

इत्याचारनिर्णयः समाप्तः ।

V. आर्द्धनिर्णयः. Complete in 19 leaves.

There is no colophon.

Post Col. :—

लिपिरियं रामदेवदेवशर्मणः ।

VI. कालनिर्णयः. One leaf only.

VII. निर्गुणाष्टौचनिर्णयः. Complete in 23 leaves.

There is no colophon.

The author, Gopāla Nyāya-Pañcānana, was an old man of Navadvīpa, when he was employed in 1772 by Warren Hastings to prepare, with the help of ten co-adjutors, a work on the Hindu law, entitled Vivādārṇavasetu, which forms the basis Halhed's Gentoo Law.

2106.

3692. दायनिर्णयः । *Dāyanirṇayaḥ.*

By Gopāla Śarmā.

Substance, palm-leaf. $14\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 47. Lines, 3, 4 on a page. Extent in ślokas, 480. Character, Bengali. Date, Śaka 1643. Appearance, fresh. Complete.

Post Colophon Statement :—

रामवेदर्त्तविद्युभिर्मिते तु शकवत्सरे ।

निर्णयोऽलेखि दायस्य श्रीराधाकान्तशर्मेण ।

See L. 966.

2107.

3645. *Some of the works of Gopāla Nyāya-Pañcānana.*

Substance, country-made paper. $16\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 73. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 2,150. Character, Bengali of the early eighteenth century. Appearance, tolerable.

It contains the following works :—

Prāyaścittanirṇaya ending in 35A, Sambandhanirṇaya ending in 42B, Saṃkrāntinirṇaya ending in 48A, and Vicāranirṇaya ending in 73A.

2108.

3895. **संक्रान्तिनिर्णयः ।** *Saṃkrāntinirṇayaḥ.*

By Gopāla Nyāya-Pañcānana.

Substance, country-made paper. $14 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 8. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

श्रीगोपालपञ्चाननभट्टाचार्यकृतः संक्रान्ति + + + ।

Beginning :—

ॐ नमः शिवाय ।

श्रीकृष्णचरणाम्भोजमकरन्दमधुवतः ।

न्यायपञ्चाननो विद्वान् वक्ति संक्रान्तिनिर्णयम् ॥

2109.

115. **संक्रान्तिव्यवस्थानिर्णयः ।** *Saṃkrāntivyavasthā-nirṇayaḥ.*

The present manuscript has been noticed under No. 919 by Dr. Rājendra Lāla Mittra.

Post Colophon Statement :—

पुस्तकमिदं श्रीरजनीकान्तवन्द्योपाध्यायस्य स्वाक्षरम् । प्रकाश्याः
१७६६ तारिख ८६ आश्विन ।

The authorities quoted :—

- (1) देवीपुराणम्, (2) ज्योतिषशास्त्रे, (3) मैथिलाः, (4) वशिष्ठः,
(5) शातातपः, (6) जाबालः, (7) देवलः, (8) गर्गः, (9) गालवः, (10) गोतमः,
(11) भुजबलभौमः, (12) विश्वधर्म्मोत्तरे, (13) मत्स्यपुराणम्, (14) विश्व-
पुराणम्, (15) न्यायदीपिकायां, (16) वाचस्पतिमिश्रावलोकने, (17) कल्पतरुः,
(18) पारिजाते, (19) रत्नाकरः, (20) व्यासः, (21) संवत्सरप्रदीपः,
(22) कृत्यचिन्तामणिः, (23) दीपिका, (24) भौमपराक्रमः, (25) महाशर्णवः,
(26) आङ्गविवेके श्रुलपाणिः, (27) नारदः ।

2110.

2805. *The Same.*

Substance, country-made paper. $14 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 5. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 180. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, discoloured and worn-out. Complete.

2111.

6042. *अहल्याकामधेनुः । Ahalyākāmadhenuḥ.*

Substance, country-made paper. $14\frac{1}{2} \times 7\frac{1}{2}$ inches. Folia, 59, of which the first leaf is missing. Lines, 13 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1922. Appearance, discoloured.

A modern law-book, called after Ahalyā, the wife of Khaṇḍe Rāva, son of Mallāri Rāva Holkāṛ.

Aufrecht, in his Cat. Cat., Vol. I, gives the author's name as Keśavadāsa, which is not found in this defective manuscript. It contains the section called Vāstuvīdhāna, marked 2.

2B, इति श्रीअहल्याकामधेनौ वास्तुविधानवत्से मत्स्यपुराणोक्तवास्तुविधान-
स्वरूपनामा वत्सः ; 4A, ०मत्स्यपुं ऋहकालनिर्णयनामा निर्णयोनामा (?) वत्सः ;

5A, °चतुःशालस्वरूपनामा वत्सः; 6A, °राजभवनस्वरूपनामा वत्सः; 7A, °स्तम्भमानस्वरूपनामा वत्सः; 8B, °मत्स्यपुराणोक्त-गृहाङ्गसर्वोपकरणभेदस्वरूप-
नामा वत्सः; 9B, °मत्स्यपुराणोक्तदार्वाहरणादिस्वरूपनामा वत्सः; 28A, °ज्योतिःशास्त्रोक्तवास्तुनिर्माणासुहृत्तनामा वत्सः; 33A, °वाराहोसंहितोक्त-
वास्तुज्ञाननामा वत्सः; 39A, °गृहप्रवेशादिमुहूर्तनामा वत्सः; 51A, °विधानोक्तगृहवास्तुप्रयोगनामा वत्सः ।

Last Colophon :—

श्रीमल्लारिरावस्यस्तु पापघर्म्मचारिणी । (?)

अहल्या विदिता लोके खण्डरावप्रिया सती ॥

तन्नाम्ना कामधेन्वाख्ये ग्रन्थेऽस्मिन् धर्म्मनिर्णये ।

गृहवास्तुविधानार्हवत्सोयं समुदीरितः ॥ २ ॥

इति श्रीअहल्याकामधेनौ गृहवास्तुविधाननामा वत्सः । संवत्
समाप्तम् ।

Post Colophon :—

इति वास्तुराजवल्लभ समाप्तं ।

श्री[सं]वत् १९२२ मिति वैशाखवदी ५ वार शुभम् ।

2112.

847. पञ्चकल्पौ सटीका । *Pañcakalpī, with a Commentary.*

For the manuscript see L. 1700.

Repaired with transparent paper. Affixed to it there is a comprehensive index covering 16 leaves.

Verse 5 gives the date of the work :—

श्रीमहाराजसौराज्ये रणवीरनयोज्ज्वले

अब्देर्धेन्द्रकभूषणे कृतेयं शुभदास्त[ ]वः ॥

Written under the patronage of Mahārājā Raṇavīra
Sinha of Kāśmīra.

2113.

5952. कृत्यरत्नाकरः । *Kṛtyaratnākaraḥ*.

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 64. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Appearance, new. Written in three different hands, the first writing, the first 16 leaves, the second, the 17th only and the third the rest.

A treatise on religious observances, compiled under orders of Raṇavira Sinha, the Mahārājā of Kāśmīra.

IV. The part relating to the observances in the month of Āṣāḍha.

Beg. :—

श्रीरणवीरसिंहव्रतरत्नाका० आषाढमास । अथाषाढमासकृत्य-
निर्णयः ।

End :—

खल्लि श्रीरणवीरसिंह-धरणीपालो वदान्याग्रणीः
नानाशास्त्रविचारसाररसवित् सद्गुणसंरक्षकः ।
धर्माधर्मविभागकुत्रघुपतेः पादाम्बुजाचारितो
जीयात् पुत्रकुलत्रयमित्रसहितस्त्वं पालय क्ष्मां त्विरम् ॥
रणवीरसिंहभूपेशकारिते कृत्यसागरे ।
अभूदाषाढकृत्यानां रम्यो रत्नसमुच्चयः ॥

Colophon :—

इति श्रीमत्सूर्यवंशावतंस-रघुकुलतिलक-श्रीरणवीरसिंह-महा-
राजकारिते कृत्यरत्नाकरे आषाढमासकृत्यरत्नसमुच्चयः ।

Then the name of the former owner of the manu-
script is written :—

पुस्तकालय मालवीय गौघाट काशी ।

On the obverse of the first leaf the following is
written :—

व्रतरत्नाकरस्येदं पुस्तकं ।

बालमुकुन्दस्य पत्र ६४ आषाढ ॥

The kṛtyas of other months :—

आवण pages 64, भाद्र 10, आश्विन 147, कार्तिक 83, अग्रहायण 11, पौष 29, माघ 52, फाल्गुन 81, चैत्र 131, वैशाख 23, ज्येष्ठ 11.

The thirteenth part contains a genealogy of the family of Raṇavīra Siṅha, from Brahmā down to the Rājā himself, by Caṇḍī Sahāya in 84 verses. After this a table of contents of the book is given in extenso.

It begins thus :—

श्रीशं गणेशं सशिवं शिवाञ्च
वाग्देवतामर्कमुखाञ्च खेटान् ।
अतिस्मृतीनामपि सम्मणेतृन्
वन्दामहे देवमुनीश्वराञ्च ॥

Six verses of मङ्गलाचरण ।

अथोच्यते निबन्धस्य सन्धिप्रयोगमनुक्रमः ।
तत्रादौ धर्मरूपस्य प्रथमो रत्नसंग्रहः ॥
द्वितीयः कालरूपाख्य स्तुतीयस्तिथिवेधयुक् ।
यावदेकादशी तूर्य्य सामान्यतिथिनिर्णयः ॥
पञ्चमे पौर्णमास्यन्तः षष्ठेऽमापूर्वनिर्णयः ।
सप्तमे पितृयज्ञेष्टिपूर्वकालादिनिर्णयः ॥
चैवर्णिकस्य श्रूत्रादेशोद्यापनमखोऽष्टमे ।
नवमो वत्सरारम्भप्रमुखश्चैत्रकृतवान् ॥
ततो वैशाखकृत्यानां दशमो रत्नसंग्रहः ।
ज्येष्ठमासव्रतादीनां विधानां रुद्रसंख्यके ॥
प्रोक्तश्चाषाढकृत्यानां द्वादशे व्रतसंग्रहः ।
त्रयोदशे आवणस्य व्रतादेशाप्यनुक्रमः ॥
ततः प्रोक्तपदस्यापि विधानां मनुसम्मिते ।
आश्विनस्य व्रतादेशे विधानं तिथिसंख्यके ॥
षोडशे तूर्य्यमासीयव्रतादेर्विधिसंग्रहः ।
मारि (?) मास-व्रतादीनां विधिः सप्तदशेऽखिलः ॥

ततश्चाष्टादशे पौषमासस्य विधिसञ्चयः ।
 ऊनविंशे तु माघस्य समस्तविधिरुत्तमः ॥
 विंशे तपस्यकृत्यानां व्रतादीनां विधिः स्फुटः ।
 (?) एकविंशे प्रहत्याख्ये ऽधिमासादिसंकीर्णतिथिकृत्यता ॥
 अधिमासादिसंकीर्णतिथिकृत्यं ततोऽधिके ।
 द्वाविंशे सर्वसंक्रान्तिपञ्चाङ्गव्रतसञ्चयः ॥
 त्रयोविंशविधा पूजा वृद्धोद्यापननिर्णयः ।
 चतुर्विंशे तदसुतसमनारायणार्चनम् ॥
 पञ्चविंशे तु गङ्गाया धरायां स्थितिनिर्णयः ।
 एवमेतेऽत्र संचोपात् कृत्यरत्नसमुच्चयः ॥ परिभाषा 6B.

The end :—

वर्षेक्ष्यश्विनवोडुनाथगणिते 1913 साद्वैक्रमप्रापते-
 राषाढे द्वितीयातिथौ रविदिने पक्षेऽसिते दिव्यभे(मे) । (?)
 पर्यालोच्य चिरं चिरन्तनमहाविद्वत्प्रबन्धान् बुधैः
 प्रारब्धः शिवशङ्करेण विदुषा पूर्योऽब्दरत्नाकरः ॥

मलमास 222B.

Colophon :—

इति श्रीमत्सूर्यवंशावतंस-रघुकुलतिलक-जम्बकाश्रीराद्यनेक-
 देशाधिप-श्रीरघवीरसिंह-महावीर-कारितोयं कृत्यरत्नाकरो
 महानिबन्धः समाप्तिमप्तासीत् । (?)

Post Colophon :—

राजा स्वस्ति प्रजाः स्वस्ति देशाः स्वस्ति तथैव च ।
 यजमानगृहे स्वस्ति स्वस्ति गोब्राह्मणेषु च ॥
 पुस्तकलिखनपरिश्रमवेत्ता विद्वज्जनो नान्यः ।
 सागरलङ्घनखेदं हनुमानेकः परं वेद ॥

शुभमस्तु लेखकपाठकयोः । श्रीरामाय नमो नमः । बालमुकुन्द-
 स्येदम् ।

3. COMPREHENSIVE WORKS ON SACRED LAW.

2114.

3857. **सुत्यर्थसारः ।** *Smṛtyarthasārah.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 179. Lines, 9, 10 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Extent in slokas, 3,580. Appearance, discoloured. In some of the leaves, especially in the last, the writing is effaced. Complete. The leaves 1, 15-17 and 178 are a restoration.

For the authorities consulted in the work see I.O. Catal. No. 1543.

Frequently quoted by Hemādri in *Parīṣeṣakhaṇḍa*, in *Madanapārijāta*, *Śrāddha-cintāmaṇi*, etc.

The first three introductory verses in the I.O. MS. are wanting in this MS., whereas in the I.O. MS. the two concluding verses giving the name of the author's father as Nāgaviṣṇu, found in the present manuscript, are wanting. The two verses are also preceded in this, by the contents of the work. The verses are to be found in L. 2562.

This work is quoted in *Prayogapārijāta* which Burnell places in the twelfth century (p. 131B).

2115.

2207. *The Same.*

(**आचारप्रकरणम् ।**)

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 70 by counting. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara. Appearance, old, worn-out and worm-eaten.

For a complete MS. of the work see L. 2495 and for the section of *Ācāra* see L. 2562. As for the date of the

author, he must have flourished before the thirteenth century; see Bhāṇḍārkar's Rep. for the year 1883-84.

Col. :—

विश्वामित्रगोत्र-महामाहेश्वर-नागविष्णुभट्टोपाध्यायसूनुना +
+ + श्रीधराचार्येण अतिस्मृतिविदा कृते स्मृत्यर्थसारे आचार-
प्रकरणं समाप्तम् ॥

अथ प्रायश्चित्तप्रकरणम् ।

The marks in most of the leaves being lost, the order of the leaves can not be vouched for. I have tried to put them in order. It has no beginning. The last leaf is marked 73.

2116.

10253. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3-51 of which the following leaves are missing: 12-14, 16, 17, 20-22. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Very defective.

23A, विश्वामित्र-महामाहेश्वर-नागभर्तृ(?)विष्णुभट्टोपाध्यायसूनुना यज्वना
श्रीधराचार्येण अतिस्मृतिविदा कृते स्मृत्यर्थसारे आशौचप्रकरणं समाप्तम् ।

कामधेनौ प्रदीपेभ्यौ कल्पवृक्षलतादिषु । १ ।

मन्त्रि० । अथ प्रायश्चित्तान्युच्यन्ते ।

31B, इति स्मृत्यर्थसारे सुरापानप्रायश्चित्तं ।

35B, इति स्मृत्यर्थसारे महापातकिसंसर्गिप्रायश्चित्तं समाप्तम् । अथोपपातक-
प्रायश्चित्तान्युच्यन्ते and so on.

Prāyaścitta is not complete. An authoritative work on religious observances. It quotes, among others, Kāma-dhenu, Prāḍīpa and Govindarāja. For a full description of the work see I.O. Catal. No. 1543.

2117.

1166. **आचारदीपः ।** *Ācāradīpah.**By Nāgadeva.*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 51. Lines, 13, 14 on a page. Extent in slokas, 1,700, by a statement in the MS. Character, Nāgara. Date, Samvat 1492. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct. Complete.

The last colophon runs :—

इति भट्टनागदेवविरचिते आचारदीपे स्त्रीसंगमनविधिः

समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १४९२ आषाढ शुदि १२ सोमे पावकदुर्गे व्यासगङ्गाधरेण

लिखितं । ग्रन्थ संख्या १७०० ।

On the obverse of the first leaf there is a table of contents.

See L. 138.

2118.

1232B. *The Same.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 62. Lines, 15 on a page. Extent in slokas, 1,850. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

Nāgadeva is well known as a writer on Ācāra, and his work Ācāradīpa is also well known, for which see L. 138 and Weber, p. 311. But the present treatise does not agree with Ācāradīpa as described there.

Beginning :—

चक्षन्नासापुटाय स्फुट + + + + नथग्रायपादाहति-

क्षुभ्रन्नूपुरमञ्जुलध्वनिमिलत्क्वाणस्खलत्कङ्कणं ।

शुद्धादण्डविषद्विताम्रिकुसुमैर्योमाङ्गनं मण्डयन्

सन्ध्याताण्डवढम्बरं विरचयन् भूयै गगोशोऽस्तु वः ॥ इत्यादि

Colophons :—

सुप्रभातविधिः, मूत्रपुरीषोत्सर्गविधिः, शौचविधिः, गङ्गुषं, औताचसन-
विधिः, दन्तधावनविधिः, यज्ञोपवीतविधिः, दर्भविधिः, कुशग्रहणप्रकरणम्,
प्रणवविधिः, शिखाबन्धनविधिः, प्राणायामविधिः, अथ स्नानविधिः, स्नानाङ्गतर्पणम्,
दर्भलक्षणम्, तर्पणनिर्णयः, नित्यतर्पणपद्धतिः, जलदेवतार्चनम्, अष्टस्तनानविधिः,
नदीरजोदोषः, गङ्गादिनदीस्नानविवरणम्, वस्त्रविधिः, तिलकविधिः, विभूति-
धारणम्, प्रातःसन्ध्याविधिः, भूतशुद्धिः, माटकान्यासः, करन्यासः, षडङ्गन्यासः,
व्याहृतिन्यासः, प्रणवन्यासः, शिरोन्यासः, गायत्रीशापभोचनम्, जपलक्षणम्, जप-
स्थाननिर्णयः, रुद्राक्षधारणम्, मध्याह्नसन्ध्याविधिः, सायंसन्ध्याविधिः, इत्याचार-
दीपे सायंसन्ध्याविधिः, दिनातीतकर्मनिर्णयः, देवतार्चनम्, देवपूजानुक्रमः, षोड-
शाङ्गन्यासः, वेदोक्तपूजाक्रमः, भोजनविधिः, वसनविधिः, ताम्बूलविधिः, शयनविधिः
गायत्रीप्रत्यक्षविवरणम्, गायत्रीकल्पः, गायत्रीव्याख्यानम्, गायत्रीहृदयकवच-
स्तोत्रम्, योगप्रकरणम्।

Col. in leaf 57A :—

इत्युपाध्याय-नागदेवविरचिते आचारदीपे योगप्रकरणम्,
आचाराध्यायः।

The Last Colophon :—

इति सन्नगसिनामाचाराध्याय-संक्षेपः समाप्तः ॥

The later authorities quoted, are: Smṛtyarthasāra, Yogiśvara Candrikā, Ācāra Candrodaya, Vyāghra, Deva-Paddhati, Kokila, Vaija-vāpāyana, Nārayāṇa, Brahmā, Manusamgraha.

2119.

9130. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4 inches. Folia, 129. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 1,800. Character, Nāgara. Date, Śaṃvat 1703. Appearance, decayed. Complete.

This codex contains a compilation of mantras to be recited in the daily acts. In some pages the writing has become almost illegible through wear.

The col. of the 1st Adhyāya : इति उपाध्याय-नागदेवविश्चिते
 आचारदीपे आचारप्रशंसा । Of the 2nd : इति० सुप्रभातविधिः । Of
 the 3rd : इति० मूत्रपुरौषोत्सर्गविधिः । Of the 4th : इति शौचविधिः ।
 Of the 5th : इति आचमनविधिः । Of the 6th : इति दन्तधावनविधिः ।
 Of the 7th : यज्ञोपवीतविधिः । Of the 8th : इति दर्भविधिः । Of
 the 9th : इति प्रणवादिविधिः । Of the 10th : इति प्राणायामविधिः ।
 Of the 11th : इति प्रातःस्नानविधिः । Of the 12th : इति तर्पणविधिः ।
 Of the 13th : इति नद्यादिस्नानविवरणम् । Of the 14th : इति गृह-
 स्नानविधिः । Of the 15th : इति मलापकर्षणस्नानविवरणम् । ततः वस्त्रादि-
 विधिः ।

The last Col. :—

इति आचारदीपः समाप्तः । इति श्रीउपाध्यायनागदेवविश्चिते
 आचारदीपे द्रव्यशुद्धिप्रकरणं । संवत् १७०३ वर्षे मार्गशीर्षमासे
 कृष्णपक्षे द्वितीयायां तिथौ इन्दुदिने अश्वत्यदुर्गे राज श्रीगोवर्द्धनजि-
 स्कन्दावारस्थितेन श्रीश्रीमालज्ञातीय-वह्मराप्रागास्तुत्-रघुनाथा-
 ख्येन लिखितं । आत्मनः पठनार्थं परेष्वा[षा]ञ्च । परौपकारार्थं
 श्रीरस्तु । श्रीअर्जुनदाराण्यश्रीशारण्येश्वरसन्निधाने ॥ श्रीरोहोत्राय-
 निवासिनो वह्मराघुनाथास्तु ॥ श्रीजयोऽस्तु ॥ येनेदं श्रमात्
 पुस्तकं लिखितं ॥

यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा तादृशं लिखितं मया

यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न दीयते । १

वह्मराप्रागास्तुत् रघुनाथ-रामजि-केशव-लक्ष्मीदा + पठनार्थं ॥ तथा परौपका-
 रार्थं ॥ श्रीशारण्येश्वर पार्वती प्रीतो भवतु ॥ शुभं भवतु ॥ कल्याणमस्तु ॥ श्रीरस्तु ॥
 आसेरगङ्गा उपरि पथि लिपि ।

It begins :—

ॐ नमः श्रीगणेशाय । ॐ ॐ ॐ

चञ्चचारुपुटस्कटाभिनयनव्यग्राग्रपादाहतिः ।

क्षुभ्यन्पुनरमञ्जलध्वनिमिलत्[क्राणकण](कर्णस्थल)त्कङ्कणम् ॥
 शुण्डादण्डविषट्ठितोडकुसुमैर्व्योमाङ्गनं मण्डयन् ।
 सन्धाताण्डवडम्बरं विरचयन् भूयै गणेशोऽस्तु वः ॥
 उक्तो वाजसनेयेन याज्ञवल्क्येन धौमता ।
 आचारो द्विजवर््याणां सुबोधः कथ्यतेऽधुना ॥

It ends :—

आपत्कालन्तु विप्रस्तु शौचाचारं न चिन्तयेत् ।
 + + मुद्धरेत् पश्चात् स्वस्थो धर्मं समाचरेत् ॥ ३७ ।
 देवलः ॥ शास्त्रगम्यन्तु शुद्धत्वं न प्रत्यक्षादिसाधनं ।
 शास्त्रतः कृतशौचानामाशङ्का नैव विद्यते ॥ ३८ ।
 इत्याचारदीपः समाप्तः ।

2120.

1673A. **कालनिर्णयः** *section of निर्णयसारः* ।

Nirnayasārah (Kālanirnayah).

*By Vāsudeva Sārasvatīottamsa, son of Maheśa and Gangā,
 under the patronage of 'Govinda Rāja.'*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 78; it has another pagination which commences from 260 marked on the first leaf which begins abruptly—making inference irresistible that some leaves at the commencement are lost. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 2,340. Character, Nāgara. Appearance, old.

In leaf 315 there is a colophon :—

श्रीम...वासुदेव सारस्वतोत्तंसकृतो निर्णयः ।

The last Colophon :—

इति श्रीन्द्रपतिचक्रचूडामणिश्रीमहादानराजौकृतायां (?)
 कृतार्थौकृतार्थौजन-महामहिमज्येष्ठपाण्डवानुकारी महामात्य-
 कुलोत्तंसराजन्यकुलकमलमार्त्तण्डखण्डभूमण्डलाखण्डलमहौयमान-
 प्रतापतापिता + + + + + महाराज
 श्रीगोविन्दराजौये निर्णयसारे कालनिर्णयसारः ।

It ends :—

... ..

वेदाश्वासो ब्राह्मणा यस्य वक्त्रं ।

धर्मत्रायं यत्प्रतिष्ठा सभूत्यै

भूयाद् गोपौवक्ष्यमो यच्चमूर्तिः ॥

गोविन्दक्षितिपाले दुर्जनकाले जितद्रुमवाले । (?) ।

गुणिगणसरोमराले संतोषः संतोषमायान्तु ॥ (?)

गङ्गा यं सुषुवे महेशचरणाकर(?)राम्रमारखत्तं

यत् सारःखत एव विदुषा सारखतः स्वीकृतः ।

सोदरं स्मार्त्तपथीनमंचिततमोबन्धं निबन्धं नृप- (?)

श्रीगोविन्दनिदेशतो रचितवान् श्रीवासुदेवः सुधीः ॥

Authorities consulted :—

2A, बौधायनः, विष्णुधर्मोत्तरः ; 2B, ब्रह्मसिद्धान्तः ; 3B, गृह्यपरिशिष्टे, सिद्धान्ते ; 4A, काटकगृह्ये, ज्योतिःसिद्धान्ते ; 4B, बार्हस्पत्ये ; 5B, यमः, बृहस्पतिः ; 6A, भृगुः, वशिष्ठः, चारौतः, सत्यव्रतः ; 6B, प्रजापतिः ; 7A, ज्योतिःपितामहः, मिहिरः, बृहमिहिरः ; 7B, गर्गः ; 9B, योगीश्वरेण, 10A, भविष्योत्तरे, भविष्यपुराणम्, जावालः, स्कान्दे ; 10B, सुमन्तुः ; 13B, भास्करः ; 14A, वशिष्ठः, ब्रह्मवैवर्ते, देवौपुराणम् ; 14B, कालादर्शः ; 15B, ब्रह्मपुराणम् ; 16B, पुराणसमुच्चये ; 18A, स्मृतिचन्द्रिका ; 18B, लिङ्गपुराणम्, मार्कण्डेयपुराणम् ; 19A, विष्णुधर्मोत्तरे ; 20A, ब्रह्मवैवर्ते ; 20B, पाद्मे, बृहद्विपुराणम् ; 21A, शिवरहस्ये ; 22A, सुमन्तुः, आदित्यपुराणम् ; 23B, पुराणसमुच्चये ; 24B, रूपनारायणौघे, स्मृतिसंग्रहे ; 25A, दुर्गास्तोत्रे विश्वरूपनिबन्धे ; 33A, गारुडे, विष्णुरहस्ये, कूर्मपुराणे, सनत्कुमारसंहिता ; 35A, प्रचेताः ; 37A, कालादर्शः ; 37B, संवर्त्तः ; 38B, वायुपुराणम् ; 39A, अनन्तभट्टीये ; 39B, पैठौनसिः ; 40A, नारदौघे ; 41A, पुलस्त्यः ; 47B, ईशानसंहिता ; 49B, याज्ञवल्क्यः ; 50A, कारिका ; 52A, गोमिलः ; 63A, स्मृत्यर्थसारे ; 70A, कारणतन्त्रे ; 74A, बृहत्पाराशरे ; 75B, दानखण्डे ।

The latest authorities quoted are Ananta Bhaṭṭa—evidently on whose work, Tithinirṇaya, Rāmacandra's

Tithinirṇaya-saṁgraha (thirteenth century) is based,—
Dānakhaṇḍa (by which name commonly Hemādri's Dāna-
khaṇḍa goes), and Nirṇayasamkṣepa (by which Hemādri's
Kālanirṇaya is meant, see L. 2577); and as the very
authoritative work on the subject, Kālamādhava, is not
quoted, it can be safely placed between the two authors.

In it we have a good calendar of religious fasts and
festivals, accompanied by their paddhati, Durgotsava,
among others, being treated in detail. It ends with
Pratiṣṭhā (consecration of gods and dedication of tanks,
etc., to the public).

2121.

113. दुर्गोत्सवविवेकः । *Durgotsavavivekaḥ.*

By Śūlapāṇi Bhaṭṭācārya.

The present MS. has been noticed by Dr. Rājendralāla
Mittra under No. 917.

The authorities quoted :—

कालिकापुराणम्, भविष्योत्तरे, देवीपुराणे, संवत्सरप्रदीपे, लिङ्गपुराणे,
जिकनः, खान्दे, भागवते, आपस्तम्बः, देवीपुराणे, माधवीयधृतकाठकवचनम्, देवलः,
ज्योतिषार्णवः, वराहः, कालिकापुराणे कामाख्यापञ्चमूर्तिप्रकरणं, जीमूतवाहनः,
भविष्ये, यात्राविवेकः, नन्दिपुराणे, मत्स्यसूक्ते, लङ्घनन्दिकेश्वरपुराणे, आङ्गविवेकः,
कालादर्शे श्रीकरमिश्रः अग्निपुराणे, शङ्खः, छन्दोगपरिशिष्टे, नारदीयकल्पे, विष्णु-
धर्मोत्तरे, यज्ञपार्श्वः, भविष्योत्तरे शुद्धिविवेकः, शिवरहस्ये, लिङ्गपुराणे, वसन्त-
राजः, कालकौमुद्यां जावालिः कालविवेके ।

Aufrecht says in Cat. Cat. : “ The latest authors he
mentions are Bhavadeva, Bhojadeva or Dhāreśvara and
Lakṣmīdhara.”

Post Colophon Statement :—

खाक्षरमिदं श्रीरजनौकान्तशर्मणः पुस्तकम् ।

रसर्त्तुसिन्धुन्दिमि ते प्रकाब्दे
विंशेऽह्नि चण्डार्चिषि कर्काटस्थे ।
वारे ऽर्कपुत्रे बज्रधा विविच्य
इयन्तु पुस्तौ लिखिता प्रयत्नात् ॥

2122.

5336. *The Same.*

Substance, country-made paper. $18\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 15. Lines, 7 on a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1756. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

ॐ नमो गणेशाय ।
नत्वेशानीपदाम्भोजं भमद्भुमरशोभितम् ।
दुर्गोत्सवविवेकसु क्रियते श्रूलपाणिना ॥

Colophon :—

इति साङ्गडियान-महामहोपाध्याय-श्रीश्रूलपाणिभट्टाचार्य-
विरचितो दुर्गोत्सवविवेकः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

लिखितं श्रीकालीप्रसादशर्म्माः ।
श्रीजगन्मोहनशर्म्माः पुस्तकमिदम् । प्रकाब्दाः १७५६ । ५ । १ ।

The authorities quoted :—

1A, देवीपुराणम्, 2A, स्कान्दे; 3A, कालकौमुदी; 3B, कालमाधवीय-
धृतकाठकवचनात्; 4A, ज्योतिषार्णवः, वराहपु०, याज्ञवल्क्ये; 4B, जौमूत-
वाहनः, भविष्ये; 5A, देवलः; 5B, नन्दिपुराणम्; 6B, चक्रनारायणः; 8B,
बृहन्नन्दिकेश्वरपुराणे; 9A, मत्स्यसूक्ते; 9B, नारदीयकल्पे; 10A, स्मृतिसारे,
विष्णुधर्मोत्तरे; 10B, श्रीकरमिश्राः; 11A, कालिकापुराणम्; 15B, काल-
विवेके ।

The latest authority it quotes is Kālamādhava, which brings it down to the fourteenth century.

There is a MS. of Śrāddhaviveka by the same author in the possession of M.M. Paṇḍit Parameśvara Jhā of Dvarbhanga, which is dated the first Chaitra, 1451 Sam.

2123.

800. *The Same.*

Substance, country-made paper. $14\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 15. Lines, on a page. Extent in slokas, 300. Character, Bengali. Appearance fresh. Complete.

2124.

114. **व्रतकालविवेकः ।** *Vratakālavivekaḥ.*

By Śūlapāṇi.

The present manuscript has been described by Rājendralāla Mittra under No. 918.

Post Colophon Statement :—

स्वाक्षरमिदं रजनौकान्तशर्मणः पुस्तकञ्च ।
नगाधिराजनन्दिनीसुताननर्त्तसागर-
विभावरीकरैर्मिते प्रकाब्दे प्रयत्नतः ।
भवाम्बुराशि तारकं मुरारिपादपङ्कज-
द्वयं विचिन्त्य मानसे लिखेत् पुस्तकोत्तमम् ॥

Authorities quoted :—

- (1) मनुः, (2) ज्योतिषे, (3) ज्योतिःकौमुदी, (4) देवलः, (5) वराहपुराणे, (6) योगियाज्ञवल्क्यः, (7) महाभारतम्, (8) पद्मपुराणे, (9) मत्स्यपुराणे, (10) छागलेयः, (11) विष्णुः, (12) अङ्गिराः, (13) बौधायनः, (14) कौर्म, (15) मिताक्षरा, (16) देवलः, (17) गोतमः, (18) देवीपुराणम्, (19) शङ्खः, (20) नरसिंहपुराणे, (21) तिथिविवेके, (22) ब्रह्मवैवर्ते, (23) जावालः, (24) पाराशरौषे, (25) विष्णुधर्मोत्तरे, (26) भविष्यपुराणम्, (27) वशिष्ठः, (28) स्कन्दपुराणे, (29) वराहसंहिता, (30) व्यासः, (31) नारदौषे, (32) गारुडे, (33) ऋहस्पतिः, (34) राजमार्त्तण्डे, (35) कथकामधेनुधृतव्यासः, (36) प्रचेताः,

(37) शौरधर्मे, (38) बृहन्नारदीयपुराणे, (39) भविष्योत्तरे, (40) नागरखण्डे, (41) ईशानसंहिता, (42) विष्णुरहस्ये, (43) हयग्रीवपाञ्चरात्रे, (44) ब्रह्म-पुराणे, (45) कामधेनुकल्पतन्त्रकारौ, (46) प्रतिष्ठाविवेकः ।

2125.

3437. *The Same.*

Substance, country-made paper. $18 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 9. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 270. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति साङ्गडियान-महामहोपाध्याय-श्रीशूलपाणिर्विरचितो
व्रतकालविवेकः समाप्तः ।

See L. 918.

Post Colophon :—

श्रीदुर्गाशरणम् । श्रीकालीचरणशर्मणः स्वाक्षरमेतत् ।

2126.

4009. प्रायश्चित्तविवेकः । *Prāyaścittavivekah.*

By Mahāmahopādhyāya Śūlapāṇi.

Substance, country-made yellow paper. 19×4 inches. Folia, 146. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 5,090. Character, Bengali. Date, Śaka 1737. Appearance, fresh. Complete.

Printed in Calcutta by the late Madhusūdan Smṛti-ratna.

Colophon :—

इति साङ्गडियान-महामहोपाध्याय-श्रीशूलपाणिभट्टविरचित
प्रायश्चित्तविवेकः समाप्तः ।

Post Colophon :—

शकाब्दाः १७३७ श्रीजनार्दनशर्मणः लिपिरेषा ।

Six leaves, appended at the end, contains a table of contents.

The concluding verse is wanting in the present manuscript.

See I.O. Catal. No. 1723, Oxf. No. 660 and L. 415, p. 236. Vol. I.

2127.

3432. **आइविवेकः ।** *Śrāddhavarivekaḥ.*

By Śūlapāṇi.

Substance, palm leaf. $12\frac{1}{2} \times 2$ inches. Folia, 139. Lines, 5 on a page. Extent in slokas, 2,800. Character, Bengali. Date, Śaka 1439=A.D. 1517. Appearance, old and worn out. Complete.

Colophon :—

साङ्गिडियान-महामहोपाध्याय-श्रीशूलपाणिविरचितः आइ-
विवेकः ।

Post Colophon :—

श्रीभवानन्दशर्मणः स्वाक्षरमिदं पुस्तकम् । यथादृष्टेयादि ।
परिहारमाह । ॐ नमो भगवते वासुदेवाय । श्रीकृष्णाय नमः ।
शुभमस्तु ॥ प्रकाब्दाः १४३९ ॥ नमो गणपतये ॥

It begins thus :—

ॐ नमो गणपतये ।

विलोक्य धर्मशास्त्राणि कामधेन्वादिसंग्रहान् ।

विवेकः पार्वणादीनां क्रियते शूलपाणिना ॥

2128.

5194. **आइविवेकटीका ।** *A Commentary on the above.*

By Śrīkrṣṇa.

Substance, country-made paper. $17\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 28, marked by figures up to the 18th, the rest by letters from ka to ñ. Lines, 7 on a page. Character, Bengali of the early eighteenth century. Appearance, very old. Incomplete at the end.

Beginning :—

ॐ नमः शिवाभ्याम् ।
पादाम्बुजे द्वे भुवनावलम्बे
प्रणम्य भूयो जगदम्बिकायाः ।
श्रीकृष्णविप्रो विवृतिं वितेने
बुधादृते आद्विवेकसंग्रहे ॥

प्रारम्भे विघ्न-विघाताय देवतानामकौर्त्तनरूपं मङ्गलमाचरन्
शिष्यप्रवृत्त्यर्थं ग्रन्थस्याभिधेयप्रयोजनसम्बन्धांश्च प्रदर्शयन् शिष्याव-
धानाय प्रतिजानीते विलोक्येति श्रूलपाणिना धर्मशास्त्राणि
विलोक्य कामधेन्वादिसंग्रहांश्च विलोक्य विशेषणालोच्य पार्व्वणा-
दीनां आद्वानां विवेकः क्रियते इत्यन्वयः ।

2129.

3560. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11×3½ inches. Folia, 121. Lines, 11 to 14 on a page. Extent in slokas, 4,400. Character, Bengali. Date, Saka 1548. Appearance, discoloured. Complete. On two different sorts of paper, yellow up to page 55 and the rest white.

An anonymous commentary, unknown to Aufrecht, on Śūlapāṇi's Śrāddhāviveka.

Colophon :—

इति आद्विवेकटीका समाप्ता ।

Post Colophon :—

हे राम नारायण वासुदेव हे कृष्ण । श्रीमहामहोपाध्यायवन्द्य-
घटीयश्रीकर्णपुरात्मजन्थायवाचस्पतिभट्टाचार्यलिखितमिदं पुस्त-
केति । श्रीरस्तु । १५४८ शकाब्दाः श्रीवैकुण्ठ । नमो भगवते वासु-
देवाय । कृष्णाय गोविन्दाय ।

It begins :—

+ + + हरिहरौ नत्वाहं विहिताङ्गलिः ।
व्याख्यां आद्विवेकस्य वितेने विदुषां मुदे ॥

ग्रन्थादौ शिष्टाचारानुमित-वेदबोधितकर्त्तव्यताकं मङ्गलं धर्म-
पदप्रदर्शयोस्तत्कौत्सनरूपं विघ्नविघातद्वाराभौष्ट्यग्रसमाप्तिफलकं
कृतं शिष्यशिद्ध्यै दर्शयन् निर्विशेषितं श्रूलपाणिनेति खनाम-
जगद्विख्यातत्वसूचनाय निबन्धन् प्रेक्षावत्प्रवृत्तौपयिकाभिधेयप्रयो-
जनसम्बन्धप्रतिपादनार्थमाह विलोक्येत्यादि अथ आद्वलक्षणा-
मित्यन्तम् ।

It ends thus :—

अन्येत्विति पार्वणानन्तरमिति शेषः । अमृतत्वं मोक्षं तुल्यफलो
कर्त्तरिति शेषः । गभौरतन्त्रं मौमांसाशास्त्रम् ।

2130.

1563. **आचारादर्शः ।** *Ācārādarśah.*

By Śrīdatta.

Substance, country-made paper. 14 × 4½ inches. Folia, 48. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 2,000. Character, Maithili. Appearance, fresh. Complete.

For a description of the work see I.O. Catal. No. 1613 and L. 1956. The daily duties of Brāhmaṇas.

Besides the Mahābhārata, Purāṇas and the ancient works of Smṛti, the author quotes Kalpatarukāra, Kāma-dhenu and Harihara.

2131.

10373. **आचारादर्शबोधिनी ।** *Ācārādarśabodhinī.*

Being a Commentary on the same.

By Gaurīpati Bhaṭṭa, son of Dāmodara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 38. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 960. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1871. Appearance, fresh. Complete.

The commentary is dated Saṃvat 1696 = A.D. 1640.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

श्रीमच्छङ्करतुष्ट्यर्थमाचारादर्शबोधिनौ ।

क्रियतेति स्फुटा रम्या भट्टगौरौशशर्मणा ॥

प्रारिप्सितस्याचारादर्शनाम्नो ग्रन्थस्य निष्पत्त्यहपरिसमाप्तये
श्रीदत्तनामा पण्डितः आशीर्वादात्मकं मङ्गलमाचरति दीक्षित
इति ।

The commentator's father is said to have been a pupil of Maithila Śaṅkara.

The Comm. ends :—

श्रीमन्मैथिलसूरिचन्दतिलकः श्रीशङ्करः सत्काविः

शिष्यस्तस्य जलालदीन (नौन) शङ्क दामोदरः (?) पण्डितः ।

तत्पुत्रेण सतां मुदे विरचिता स्वादर्शसम्बोधिनौ

भूयाच्छङ्करतुष्टिहेतुरनिशं व्याख्यागुणैः संयुता ॥

ऋत्वङ्करसचन्द्राब्दे विक्रमादित्यभूषतेः ।

आश्विनस्य त्रयोदश्यां रवौ काश्यां सुपूरिता ॥

Colophon :—

इति श्रीमहोपाध्याय स्मार्तशिरोमणि श्रीदामोदरभट्टपुत्रगौरौ-
पतिभट्टविरचिता आचारादर्शविद्यतिः समाप्ता ॥

Post Colophon :—

शुभमस्तु ॥ श्री संवत् १८७१ ॥ फाल्गुन शुक्लपक्ष ॥

In a later hand below the date : १६८६ (?).

2132.

5028A and B. **नित्याचारप्रदीपः ।** *Nityācārapradīpah.*

(*The first section only.*)

By Narasiṃha Vājapeyin.

Substance, palm leaf. $15\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 169. Lines, 4 on a page.
Character, Nāgara in a Uḍiya hand. Written with a style. Incomplete
at the end.

Beginning :—

प्राखाभिः सकलाभिरुक्तमहिमा नीलाद्रिमूलस्थितिः
पीनस्कान्दसुतप्रसूनविभवः खानन्दकन्दोदयः ।
यः प्रोणाधरपल्लवोऽथ विबुधैः सेव्यः + + प्रोगितो
भक्तेभ्यो वितरन् फलं विजयते कोप्येष कल्पद्रुमः ॥

... ...

अमत्सरः समत्सय (?) प्रणेता

कौत्सस्य वंशो सुधावतंसः ।

प्रासादमीमांसकपङ्क + +

+ + + + + ॥

प्रासादे खल्लते + + + + +

मीमांसार्णवकर्णधारतरुणः नृत्यञ्जयः पण्डितः ।

विद्याभिः सकलाभिरुज्ज्वलमतिः यः शुद्धिसुक्तावली-

ग्रन्थेनाखिलमेव पूतमकरोत्स्वीयं कुलं चेज्यथा ॥

अमुष्य नप्ता किल गोपीनाथ-

मित्रो गुणैर्यस्य वशं + + ।

जलेष्णारायणनामयोगात्

पुत्रौ तु मित्रावरुणावपेतौ ॥

अष्टाब्दे सुकविर्गतेऽथ नवमे तर्कस्य पारङ्गमः

मीमांसाद्वयसत्यपञ्च[र]चनो (?) सम्पूर्तिद्वन्द्वद्वदशे ।

जल्पैरल्पदिनैर्विजित्य विदिप्रो यः षोडशे वत्सरे

योगाभ्यासरतः पुराणपुरुषं नारायणं प्राविशत् ॥

सिद्धेश्वरी दत्तवरा खतन्त्रा षड्वर्षिणी यस्य कुले चला स्यात् ।

कायावनेऽद्धीनमखेऽभिचेता जलेश्वरः कृष्णपरायणोऽभूत् ॥

नरसिंहधनञ्जयौ बुधावथ गङ्गाधरतोन्मथखण्डलः । (?) ।

अनया किल वाजपेयिनोऽस्य च नृत्यञ्जयपञ्चमास्त्रिलो (?) ॥

अद्वैतागममण्डलेऽवतरयन् संचोपशारौरके

कृत्वा कार्तिक मध्वरेषु निरतः यस्मात्सदीक्षाव्रती ।

मीमांसायत एष वृद्धि मगमत्काश्यां नृसिंहः सुर-
 खोतस्वत्युदकैकजीवनविधिर्योगेन सिद्धिं गतः ॥
 देवानन्दः सुतोऽस्याजनि कृतचयनो यक्षविद्याधरीणां
 वेदाभ्यासप्रयासौ परिषदि विजये यः कृतः पण्डितेष्टः ।
 नानाप्रा + नुपेताः सुनिपुणमतयः सङ्गृह्यो यस्य शिष्याः
 मीमांसातर्कविद्याश्रुतिशिखरमत प्रौढमध्यापयन्ति ॥

अनुजोऽस्य च पौण्डरीकयज्वा

बलभद्रो विदितः श्रुतो न येन ।

सदृष्टः श्रुतिमौलिभट्टतन्त्रे

किमु सम्बत्सरदीक्षया क्रतौ च ॥

अपरेऽपि नृसिंहस्तूनवः + + चत्वार उदार चेतसः ।

स्वकुलोचितविद्ययोर्जिताः सततं कृष्णकथापरायणाः ॥

... ..

श्रीमद्विघ्नेश्वरगुरोः प्राप्तविद्येन तेन च ।

नित्याचारप्रदीपोऽयं नृसिंहेन प्रणीयते ॥

The last colophon in the defective manuscript :—

148B. इत्यभिचिद्वाजपेयिनरसिंहविरचिते नित्याचारप्रदीपे दन्तधावन-
 प्रकरणम् ।

ततः सम्यगरुणाकिरणदर्शने प्रातःस्नानम् ।

5028B. Another fragment of Nityācārapradīpa of
 Narasiṃha Vājapeyin.

Substance, palm leaf. 12×1½ inches. Folia, 47. Lines, 4 on a page.
 Character, Nāgara. Written with a style.

It begins from “Mārjana” or “washing” of Sandhyā-
 prayoga.

Beg. :—

शुनः श्रेष्ठकृषि स्त्रिष्टुपुच्छन्दः, etc., etc., अनेन मार्जनम् ।

32B. इत्यभिचिद्वाजपेयिनरसिंहविरचिते नित्याचारप्रदीपे सन्ध्याकर्म
 समाप्तम् ।

नारदपुराणे—

उदयान्निःसृतं सूर्यं यस्तु भक्तिपरो द्विजः ।, etc., etc.

2133.

5240. *The Same.*

Substance, palm leaf. $12 \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 48 to 266. Lines, 4 on a page. Character, Nāgara of the early eighteenth century in a Uḍiya hand. Appearance, fresh. Incomplete at both ends.

266 A, इति प्रथमभागकृतम् ।

Here ends the manuscript.

2134.

5609. *The Same.*

Substance, palm leaf. $14\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 189. Lines, 3 to 5 on a page. Character, Uḍiya of the early nineteenth century. Appearance, good.

The first section only, incomplete at the end.

2135.

4081. *The Same.*

Substance, palm leaf. 17×1 inches. Folia, 18. Lines, 5, 6 on a page. Extent in slokas, 3,800. Character, Uḍiya of the eighteenth century. Appearance, old. Written with a style.

Sections II to IV.

Beginning :—

ॐ नमः सरस्वत्यै ।

ॐ गोपीजनवल्लभाय नमः ॥

गोवर्द्धनोद्धरणकर्मणि सम्प्रवृत्तो

गोपेषु वीक्षितससम्भ्रमसत्त्वरेषु ।

ब्रह्माख्यधाराणनियन्त्रितरोमकूपः

कृष्णोऽपि सस्मितमुखो भवतः पुनाति ॥

अथ द्वितीयभागिकेयं दत्तः ।

द्वितीये तु यथाभागे वेदाभ्यासो विधीयते ।

वेदस्वीकरणं पूर्वं + + + + + ।

Post Colophon Statement :—

ऋसिंहदेवस्य त्रयोविंशेऽङ्के आश्विन्यशुक्लप्रतिपदिन्द्रवासरे मया
लिखितेयं पुस्तौ ।

सुतो वराहमिश्राणां महादेवाख्यमिश्रकः ।

लिलेख वैदिकः शान्तो नित्याचारप्रदीपकम् ॥

श्रीमन्नौलाद्रिनाथानुग्रहीतभूसुराणामस्माखनुग्रहोऽस्तु तत्
प्रसादात् ।

2136.

5610. *The Same.*

Substance, palm-leaf. $18\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 204. Lines, 6 on a page. Character, Udiya of the seventeenth century. Appearance, old and worm-eaten.

Sections II and III and a portion of Section IV.

2137.

5622. *The Same.*

Substance, palm-leaf. $14\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 202. Lines, 5 on a page. Character, Udiya of the nineteenth century. Appearance, fresh.

Parts II and III.

2138.

5219. स्मृतिरत्नहारः । *Smṛtiratnahārah.*

By Bṛhaspati with the title of Rāyamukūṭa.

Substance, palm-leaf. 14×2 inches. Folia, 254. Lines, 5, 7 on a page. Extent in slokas, 6,300. Character, Bengali of the seventeenth century. Appearance, old and worn-off. Incomplete at the end.

Beginning :—

नमो गणपतये ।

कमलकुमुदमुद्रातङ्गसङ्कोचिशौचेः

नयनललितनीलोक्तासितश्रीबिलासः ।

सजलजलदरोचिश्चक्षलाचारुचेलः

कन + + + + + ॥

+ + स्थपतिकं विष्णुदाःस्थमर्कन्दुदीपकम् ।

जगदन्तःपुरं यस्य तदीशान्तःपुरं स्तुवे ॥

जीयादयं स जगदन्तसुतोऽतिवेल

स्तेस्तैर्गुणै + + + + + ।

+ + पानिजभुजन्नविष्णार्जितश्रीः

श्रीराथरान्यधरनाम प्रदं प्रपन्नः ॥

सैनाधिपत्यमिभस्तैन्धवतूर्य्यशङ्ख-

च्छत्रावलीललितकाञ्चनरूप्य + ।

+ + + दान वज्रभूषणञ्च (?)

जल्लालदीनन्दपतिर्मुदितो गुणैर्घैः ॥

यो ब्रह्माण्डकनकतुरगस्यन्दनं विश्वचक्रं

पृथ्वीं कृष्णाजि + सुरतरून् धेनुशैलोदरौश्च ।

+ + + धिवदवनी-देवतानाममन्दं

भिन्दन् दैन्यं सपदि दधते धर्मस्तनोरभिख्याम् ॥

जन्माप्तं जगदन्ततो गुणनिधेर्मूर्द्धाभि + + न्वये

दाराः सन्तति + + + तिः श्रीभास्कराः सूनवः ।

लक्ष्मीरद्भुतदानभोगसुभोगा मन्त्रित्वसुर्व्वीसुजा-

मित्यं यस्य मनोरथाय कृतिनः किञ्चिन्न काम्यं स्थितम् ॥

आचार्य्य इत्यभिमतं कविचक्र + +

+ + + द्वितयमध्यगमत्ततो यः ।

स श्रीबृहस्पतिरिमं वज्रसंग्रहार्थै-

र्निर्माति निर्मलमतिः स्मृतिरत्नहारम् ॥

प्राचीनाः संग्रहाः सन्ति सत्यं सद्भिधिबोधकाः ।

किन्त्वशेषा + + + + ह्येयं विविच्यते ॥

मत्स्यपुराणे ।

दृष्टार्था तु स्मृतिः काचिददृष्टार्था तथापरा ।

दृष्टादृष्टार्थरूपान्या न्यायमूला तथापरा ॥

The author was the Court Pandit of Rājā Gaṇeśa and his son, and as such, he gave the first impetus to Sanskrit learning in Bengal after the Mahomedan conquest of the country followed by two hundred years of anarchy.

The authorities quoted and consulted :—

4A, पैठीनसिः ; 5A, विष्णुपुराणं, समयप्रकाशकृतः ; 7A, पारस्करः, विष्णुधर्मोत्तरं ; 11A, ब्रह्मपुराणे ; 16B, धनञ्जयादयः ; 19B, लघुहारातैः ; 20B, गोविन्दराजः ; 21A, विष्णुः ; 21B, वर्द्धमानोपाध्यायः ; 22A, कुथुमौ, ब्रह्मगुप्तः ; 23A, समयप्रदीपः ; 24A, कालकौमुदी, ज्योतिःपराशरः ; 25A, स्मृतिपरिभाषा, भानुभट्टः, कालविवेकः ; 29A, भविष्यपुराणं, पद्मपुराणं, स्मृतिप्रकाशकारः ; 30B, देवलः ; 32A, वराहपुराणं ; 32B, लक्ष्मीधरः ; 34A, जैमिनिः ; 35A, खान्दपुराणं ; 37A, नीलाम्बराचार्यः ; 39B, स्मृतिसमुच्चयः, तिथिविवेकः ; 40B, गौडसंग्रहकारः ; 41B, ब्रह्मवैवर्तः ; 47A, दृढयाज्ञवल्क्यः ; 49A, वशिष्ठः, बौधायनः ; 50A, याज्ञवल्क्यः ; 50B, नारदीये ; 51B, लिङ्गपुराणं ; 52B, इन्दोगपरिशिष्टम् ; 53A, मत्स्यपुराणम् ; 58B, लोगान्ति-स्मृतिः ; 59A, दृढस्मृतिः, हेमाद्रौ ; 62A, मार्कण्डेयपुराणं ; 62B, जाबालः ; 71B, भोजदेवः ; 76B, स्मृतिमीमांसा ; 86A, शब्दमहार्णवः ; 88A, स्मृतिमहार्णवः, जीमूतवाहनः ; 88B, हरिवंशे ; 89A, नीलकण्ठस्मृतिसमुच्चये ; 91B, देवीपुराणं ; 97A, जीमूतवाहनधनञ्जयौ ; 98A, आद्रविवेकः ; 113A, विष्णुरहस्यः ; 115B, भविष्योत्तरे ; 117A, बह्मिपुराणं ; 123B, सम्बत्सरप्रदीपः ; 127A, शङ्खः ; 129B, खल्यसम्बत्सरप्रदीपः ; 132B, खल्य-स्मृतिसारसमुच्चयः ; 133A, आपस्तम्बस्मृतौ ; 136A, मनुः ; 139A, विधिनबन्धे भीममहोपाध्यायेन उक्तम् ; 142B, वायुपुराणम् ; 152B, राजधर्मकाण्डे ; 156B, नन्दीपुराणम् ; 157A, ब्रह्माण्डपुराणम् ; 188A, शातातपः ; 192A, कूर्मपुराणम् ; 192B, आदिपुराणम् ; 207A, याज्ञवल्क्यटीकायां देवबोधेन लिखितम् ; 211A, दृढगर्गः ; 213A, पराशरः ; 215A, हार-

लता ; 219A, स्मृतिरत्नमाला ; 235A, कल्पतरुः ; 241A, गृह्यपरिशिष्टकारः ; 242B, गोभिलः ; 245B, स्मृतिकौमुदी ।

Topics :—

3B, अथ अयननिरूपणम्, अथ ऋतुनिरूपणम् ; 5B, अथ मास-
निरूपणम् ; 15B, अथाधिमासनिरूपणम् ; 18B, अथाधिमासे विधिनिषेधौ ;
27A, अथ हरिश्चयनादिनिरूपणम् ; 28A, अथ युगाद्याविधिः ; 30A, अथ
मन्वन्तरा ; 30B, अथ खण्डतिथिकृत्यविधिः ; 52B, अथ दर्शकृत्यविधिः ;
62A, अथ ग्रहणकृत्यविधिः ; 94B, अथ पर्वविधिः, अथ वैशाखादिमासकृत्य-
विधिः ; 100A, अथ ज्यैष्ठ्यकृत्यविधिः ; 101A, अथारण्यबळौ ; 101B, अथ
दशहराविधिः ; 107A, अथ आवणकृत्यविधिः ; 111A, अथ मनसापञ्चमी-
विधिः ; 112A, अथ भाद्रकृत्यविधिः ; 119B, अथाघोरचतुर्दशीविधिः ;
120A, अथ शुक्लचतुर्थीविधिः ; 121B, अथ शक्रोत्थानविधिः ; 124A, अथ
अर्घ्यदानविधिः ; 126A, अथापरपक्षविधिः ; 131A, अथ मघात्रयोदशी-
विधिः ; 139B, अथ शुक्लहृतचतुर्दशीविधिः ; 144A, अथ आश्विनकृत्य-
विधिः ; 156A, अथ दशरथव्रतविधिः, अथ कार्तिककृत्यविधिः, which
includes the worship of Jagaddhātri ; 171A, अथ अष्टका-
विधिः ; 171B, अथ पौषकृत्यविधिः ; 175B, अथ भौष्माष्टमीविधिः ;
176B, अथ मैत्रीविधिः ; 178A, अथ शिवरात्रिः ; 185B, अथ चैत्रादि-
दिवाप्रमाणम् ; 189A, अथ मरणे अङ्गास्पृश्यत्वम् ; 190A, अथ विदेशस्था-
शौचम् ; 191A, अथ बालाशौचम् ; 198A, अथाशौचशङ्करः ; 202A, अथ
गर्भस्वावाशौचम् ; 203A, अथासपिण्डाद्यशौचम् ; 205A, अथ वह्निदहनादि-
सम्यर्काशौचम् ; 206A, अथानुसरणाशौचम् ; 207B, अथ सद्यःशौचादिः ;
215A, अथ प्रेतक्रियाधिकारिणः ; 223A, अथोदकक्रियादिदानम् ; 224B,
अश्वेदानीमस्मिन् स्मृतिरत्नहारे प्राप्तावसरस्तृतीयः आद्रबन्धः कर्त्तुमारभ्यते ;
226B, अथ आद्रभेदाः ; 228B, अथ आद्रकालाः ; 229A, अथावश्यकविधेः
आद्रकालः ; 232A, अथ आद्रदेशोऽपासनीयाः ; 232B, आद्रे प्रशस्त-
ब्राह्मणाः ; 233A, अथ आद्रे निषिद्धब्राह्मणाः ; 235A, अथ आद्रविद्युत-
द्रव्याणि ; 237A, अथ तीर्थआद्रविहितद्रव्याणि ; 240B, अथ आद्रदेवाः ;

241B, अथ तीर्थआद्रकालकथनम्; 244A, अथ कुशमयब्राह्मणाः; 245B, अयेदानीं आद्रानुष्ठानपद्धतिः ।

2139.

3690. **कृत्यतत्त्वार्णवः ।** *Kṛtyatattvārṇavah.*

By Śrīnātha Ācārya Cūḍāmaṇi, son of Śrīkara.

Substance, country-made paper. $14\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 82. Lines, 9, 10 on a page. Extent in ślokas, 3,700. Character, Bengali. Śaka 1636. Appearance, discoloured. Complete.

The author is said to have been the Guru of Raghunandana.

Colophon :—

इति महामहोपाध्याय-श्रीमच्छ्रीकराचार्यात्मज-श्रीमच्छ्री-
नाथाचार्यचूडामणिकृतः कृत्यतत्त्वार्णवः समाप्तः ।

Post Colophon :—

एतद्रूपलेखकस्य पितृचरणाः श्रृणुम् ।
षट्त्रिंशत् पृथिवीशाके व्यवसायाय यत्नतः ।
कृत्यतत्त्वार्णवोऽलेखि श्रीराधाकान्तशर्मणा ॥
एष ग्रन्थः पितृपदविच्छेदाद्वीनचेतसं ।
अध्यापयितुमिच्छन्तमनुगृह्णातु मां नतम् ॥
वेद त्रिंशोऽंशे शाके पितामे धर्मदेहकः ।
देवनद्यां गतप्राणो वैकुण्ठपदमावहत् ॥

Maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

श्रीगोविन्दपदाम्भोजद्वन्द्वमद्वन्द्वसाधनम् ।
वन्दे वन्दारकधुनीमकरन्दमनोहरम् ॥
श्रीकराचार्यपुत्रेण श्रीमच्छ्रीनाथशर्मणा ।
प्रीतये विदुषां चक्रे कृत्यकालविनिर्णयः ॥
श्रौते विधौ कालकृतौ विरोधः
प्रायः सदैव प्रथितो बुधानां ।

अतस्तदुच्छेदकृते मुनीनां
 विचार्य वाचो विदधामि तत्त्वम् ॥
 नानाविदेशविदुषां मतमाकलय
 क्षोदक्षमं यदभिलिख्य समर्पयामि ।
 अज्ञां बुधा विपथगडुरिकाप्रवाहे
 दूराद्विहाय कुरुतादरमत्र गाढम् ॥

इह खलु निव्यनैमित्तिकादिवावदैदिककर्माणि तत्तत्कालविशेषाङ्गकानि[ग]]
 अयन्ते ते च विशेषवत्सरायन[ग]र्त्तमास-पक्ष-तिथि-नक्षत्ररूपतया भिन्नाः प्रत्येकं
 वाजाप्रकाराः कुत्र कर्माणि कौटुम्बस्याङ्गत्वमिति निर्णयमन्तरेण प्रवृत्तौ कदाचित्
 कर्मणो वैगुण्यमपि स्यादिति तन्निर्णयारम्भो युक्त इत्यादि —

It ends thus :—

अतएव पुराणं षड्गुयादिप्रान्नरसिंहस्य पूजनमिति नरसिंहपुराणम् ।
 आगमोक्तमन्त्रो विधिबलाज्जप्य एव न पठनीयः । शेषं विवेकार्णवे ज्ञेयमिति ।

विचार्य नाना मुनिवर्थ्यवाचो निबन्धजातञ्च महार्णवाद्यं ।

मया कृतः कालनिर्णयोऽयं मुदं बुधानां चिरमातनोतु ॥

क्षत्यतत्त्वार्णवो नाम निबन्धो रचितो मया ।

प्रीयन्तामत्र विबुधा व्यवस्थारत्नराशिभिः ॥

The authorities quoted and consulted are :—

2A, विष्णुधर्मोत्तरे, भट्टपादाः; 5A, विष्णुपुराणं; 13B, ब्रह्मपुराणं;
 14B, हारीतः; 15A, ऋष्यशृङ्गः; 15B, लघुहारीतः; 17A, देवीपुराणम्;
 20A, जावालि, ज्योतिःशास्त्रम्; 21B, बृहन्नारदीयपुराणं; 22A, शातातपः;
 23A, रुन्दोगपरिशिष्टम्; 24A, मार्कण्डेयपुराणं; 27A, शिवरहस्यम्; 27B,
 ब्रह्मवैवर्ते; 28A, मदनपारिजाते, स्कन्दपुराणम्; 29A, वराहपुराणम्; 32B,
 वायुपुराणम्; 33A, कूर्मपुराणम्, प्रचेताः; 33B, विष्णुरहस्यं, मत्स्यपुराणम्;
 34A, स्मृतिमहार्णवे भोजदेवेनलिखितम्; 37A, लघुहारीतः; 38A, भविष्य-
 पुराणं, ब्रह्मपुराणं; 39A, विष्णुः; 41B, नारदीये; 48A, पैठीनसिः; 48B,
 भविष्यपुराणम्; 49B, भविष्योत्तरे; 63A, ब्रह्मपुराणं; 70A, पद्मपुराणम्;
 73A, शैवागमः; 74A, लिङ्गपुराणं; 78A, आपस्तम्बः ।

2140.

3689. शुद्धितत्त्वारणवः । *Suddhitattvārṇavaḥ*.*By Śrīnātha Ācārya Cūḍāmaṇi.*

Substance, palm-leaf. $15 \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3 to 100. The numbers 41 and 42 mark two leaves each. Lines, 4 on a page. Extent in slokas, 1,600. Character, Bengali. Date, Śaka 1538. Appearance, old, worn-out and discoloured. Complete in 100 leaves.

Colophon :—

इति महामहोपाध्यायश्रीमत्श्रीनाथाचार्यचूडामणिरचितः
शुद्धितत्त्वारणवः समाप्तः ।

Post Colophon :—

शाकवैखभिषटिते वाणचन्द्रसमन्विते ।
शुद्धितत्त्वारणवोऽलेखि श्रीरमाकान्तशर्मणा ॥
श्रीकृष्णाय नमः । श्रीत्रिपुरसुन्दर्यै नमः ।

The leaves marked 1 and 2 belong to some other work which begins thus :—

अथ निरभिच्छन्दोगवैश्वदेवः ।
छन्दोगपरिशिष्टम् ।
अग्न्यादेर्गोतमेनोक्तो होमः शाकल एव च ।
अनाहिताग्नेरेवैष युज्यते बलिभिः सह ॥
अत्राभ्यादिपञ्चज्यानुकल्पः ।
देवज्ञतस्येवाद्यष्टाज्यात्मकशाकलकल्पश्च ।

Suddhitattvārṇava ends thus :—

अशुचितया केनापि प्रकारेण नाधिगतमित्यर्थः ।
शुद्धितत्त्वारणवेऽस्मिन् वा प्रमादादन्यथा लिपिः ।
विद्वद्भिः शोधनीया सा गुणलेखानुसारतः ॥

The authorities quoted are :—

3A, आदिपुराणम् ; 5A, ब्रह्मपुराणे ; 7A, बृहस्पतिः, पराशरः,
जाबालः ; 7B, दक्षः ; 9B, अङ्गिराः ; 11A, मैथिलास्तु, भट्टास्तु ; 12A,

हृन्दोगपरिशिष्टम्, पारस्करः, मनुः; 12B, शृङ्खलिखितौ; 16B, देवलः;
 20B, विष्णुधर्मोत्तरे; 21A, मार्कण्डेयपुराणम्; 22A, जरत्साधदायिकाः;
 24B, गोभिलः; 26B, यमः; 27A, ऋष्यशृङ्गः; 28A, लघुहारीतः; 31B,
 कूर्मपुराणम्; 32A, पारिजातकारः; 33B, गोतमः; 34A, बृहन्मनुः; 41B,
 कामधेनुः, कल्पतरुः, महाशर्षपः, हेमाद्रिः, मिताक्षरा, हारलता, पारिजातादयः;
 45B, बौधायनः; 67B, याज्ञवल्क्यः; 69B, बृहद्भाग्यः; 75B, विष्णुः; 76A,
 वशिष्ठः; 83B, ब्रह्मपुराणम्; 85A, इति विष्णुवचनात्; 88B, बौधायनः,
 आपस्तम्बः; 94A, शातातपः; 94B, शृङ्खलिखितौ; 100A, मनुः ।

2141.

1565. **श्रुद्रपद्धतिः ।** *Śūdrapaddhatiḥ.*

Attributed to Apipāla.

For a description of the manuscript see L. 1980.
 For another manuscript see L. 1070.

The manuscript is very old and too much decayed to be handled without injuring it further.

The date of the manuscript is Śaka 1442=1520 A.D. The insertion of सं before the figure led Rājendralāla to doubt whether it is Śaka or Saṃvat. But as the chronogram gives the same figure and calls it Śaka, the insertion of सं before the figures appears to be a mistake of the scribe.

The genealogy of the author, as given in the Sanskrit extract in L. 1980, does not agree with that given in the English note. Apipāla's father was Dehṛṇapāla, grandfather Trivikrama and great-grandfather Makaranda.

In L. 1070, while noticing the same work, Rājendralāla states that the work was founded on the plan of Kamalākara's Digest of the laws relating to the Śūdras. This is a mistake, because Kamalākara flourished in the

seventeenth century; he was the son of Rāmakṛṣṇa Bhaṭṭa and grandson of Nārāyaṇa Bhaṭṭa, while a MS. of this work was copied in 1520 A.D.

It is further stated in L. 1070 that Apipāla compiled from a work on the same subject by Soma Miśra. But the colophon says that the work was caused to be composed by Apipāla; that is, he was the patron of author. This is clearly brought out by the third verse as quoted by Rājendralāla himself. That verse says that Apipāla with the help of Soma Miśra published the work, that is, Soma Miśra was the author and Apipāla his patron. The work goes by the patron's name.

2142.

3794. *The Same.*

By Soma Miśra under the patronage of Apipāla.

Substance, palm-leaf. $15\frac{1}{2} \times 2$ inches. Folia, 155. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 3,000. Character, Bengali. Date, Śaka 1446. Appearance, fresh, excepting that the right hand ends containing the page-marks of the first eighteen leaves have been corroded, and that the first ten leaves are more or less worm-eaten. Complete.

Colophon:—

इति श्रीमदपिपालकारितायां श्रृङ्गपद्धतिः समाप्ता ।

Post Colophon:—

श्रीवाण्डीनाथमिश्रेण लिखितोऽयं ग्रन्थः । प्रकाश्याः १४४६
तेरौख २२शे आश्विन बृहस्पतिवारे । श्रीमन्नामचन्द्रचरणयुगले
वृद्धा भक्तिरस्तु ॥ नमो गणेशाय ।

There are two leaves containing a complete table of contents of the work. These are kept at the end of the manuscript.

There is another leaf at the end, containing some account of Lokanātha, and Vāṇinātha, the scribe of the

present manuscript. Vāṇinātha was a worshipper of Rāma Candra, and, though a Śūdra by caste, performed Brahmacarya.

2143.

6168. स्मृतिसारः । *Smṛtisārah.*

By Yājñikadeva (?).

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 9. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

यज्ञोपवीतं कुर्वीत सूत्रेण नवतन्तुना ।

देवतास्तत्र वक्ष्याम(१) आनुपूर्व्येण याः स्मृताः ॥

ॐकारः प्रथमस्तन्तुर्द्वितीयोऽप्यग्निदैवतः ।

तृतीयो नागदैवतश्चतुर्थः सोमदैवतः ॥

पञ्चमः पित्रदैवतः षष्ठश्चैव प्रजापतिः ।

सप्तमो वायुदैवतः सूर्यश्चाष्टमदैवतः ॥

नवमः सर्वदैवत इत्येते नव तन्तवः ।

स्तनादूर्ध्वमधोनाभेर्न कर्त्तव्यं कदाचन ॥

संवत्सरातिरिक्तो यो भवेन्मासस्त्रयोदशः ॥

तस्मिन् मलिस्तुचे पिण्डान् न कुर्यादिन्दुसंक्षये ।

मलिस्तुचस्तु मासो वै मलिनः पापसम्भवः ॥

गर्हितः पित्रदैवतः सर्वकर्मसु तं त्यजेत् ॥

आब्दिकं प्रथमं यत् स्यात्तत्कुर्वीत मलिस्तुचे ।

त्रयोदशे तु सम्प्राप्ते कुर्वीत पुनराब्दिकम् ॥

लवणं मधुमद्यञ्च दधि तक्रं घृतं पयः ।

न दुष्येत् श्रृङ्गातीनां कुर्यात् सर्वेषु विजयम् ॥

A collection of couplets, bearing on various topics of ācāra, of which this incomplete manuscript contains 128. It does not contain the author's name.

The MS., described in Bik. 468, gives the author's name as Yājñavalkyadeva, which Aufrecht thinks to be a mistake for Yājñikadeva.

Yājñikadeva is a well-known Vedic writer of the school of Kātyāyana. As regards his age, there is a MS. of his Paddhati copied in the fifteenth century. That is the only clue to his time.

2144.

10125. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 5$ inches. Folia, 16. Lines, 9 on a page. Extent in ślokaś, 400. Character, Nāgara. Date, Samvat 1829. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीयाज्ञिकदेवविरचितः स्मृतिसारः सम्पूर्णः ।

Post Col. :—

संवत् १८२६ वैशाखवदि ११ भौमे लिखितं महादेवानन्द-
सरस्व(रि)तौ श्रीवाराण(स्यां)[स्यां] श्रीविश्वेश्वरार्पणमस्तु । श्रीरस्तु,
etc., etc.

An epitome of the Smṛtis.

Beginning :—

ॐ यज्ञोपवीतं कुर्वीत सूत्रेण नवतन्तुना ।
देवतास्तत्र वक्ष्यामि आनुपूर्व्येण याः स्मृताः ॥
ॐकारः प्रथमस्तंतु द्वितीयोऽप्यग्निदैवतः ।

13A, अथ शौचं ; 15A, अथ सपिण्डलक्षणम् ।

End :—

क्रियमाणं प्रतिपदि शान्तिर्भवति सर्वतः ।
प्रतिपत्पादविज्ञेया या च चन्द्रसमन्वितः ॥ ३०० ॥ (?)
न तस्यां ह्योलिकाकर्म सर्वथा चैव वर्जयेत् ॥

2145.

10447. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 20. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

2146.

10223. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 30. Lines, 7 on a page. Extent in slokas, 600. Character, modern Nāgara. Date, Samvat 1909. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमद्देवाज्ञिकविरचिताः स्मृतिसारसंग्रह समाप्तः (?) ।

Post Col. :—

शुभं भवतु । स्वस्ति श्रीसंवत् १९०९ मिति फाल्गुन कृष्ण ७ बुधे
लिखितम् मञ्जुआरिग्राममध्ये विश्वेश्वरदत्तपण्डितेन स्वार्थं परार्थञ्च ॥

यावत्सर्ववस्तुसमुद्रो यावत्सर्वत्रमण्डितो मेरुः ।

यावच्चन्द्रादित्यौ तावदिदं पुस्तकं जयतु ॥

In a later hand :—

मालवीय कुलोत्पन्नो रघुनाथो हि नामतः ।

तस्य स्मृतिमिदं ज्ञेयं सारसंग्रहनामतः ॥ (?)

Beginning :—

यज्ञोपवीते द्वे धार्ये श्रीते स्मार्त्ते च कर्मणि ।

वस्त्राभावे द्वितीयं स्यादेकन्तु प्रथमाश्रमौ ॥

यज्ञोपवीते द्वे धार्ये श्रीते स्मार्त्ते च कर्मणि ।

तृतीयमुत्तरीयार्थे वस्त्राभावे चतुर्थकम् ॥

पवित्रवन्तं यदि जीर्णवन्तं तदातनित्वं परब्रह्मसत्यम् ।

आयुष्यमग्रं प्रतिमुञ्च शुभं जीर्णोपवीतं विश्रमस्तु तेजः ॥ (?)

Altogether there are 458 kārīkās setting forth all the customs and observances of modern Hindus.

2147.

5904. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 35. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 380. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. But the last leaf is effaced. Complete.

This relates to Ācāra and consists of 314 verses in anuṣṭup metre.

For the beginning of the work see Bik. Cat., p. 468.

Aufrecht, in his Cat. Cat., Vols. I, II and III, mentions Smṛtisāra by Yājñikadeva. Nowhere, except in the Bik. Cat., a description of the work is to be found.

Colophon in the present manuscript runs :—

इति श्रीराजवल्काविरचितं स्मृतिसारं समाप्तम् । (?)

2148.

5871. गोविन्दार्णवः । *Govindārṇavaḥ.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 54 to 61 Lines, 14 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

A mere fragment, every leaf of which is marked गो. र्ण, obviously the abbreviation for Govindārṇava. The fragment relates to marriage.

There is a manuscript in the Sanskrit College Library, containing the first section of Govindārṇava, from the description of which in C.S., Vol. II, No. 243, it appears that (1) it is a work, consisting of six sections, each called Vici: namely Saṃskāra, Āhnika, Śrāddha, Śuddhi, Kāla and Niṣkṛti; (2) that it was compiled by Nṛsiṃha who belonged to the Śeṣa family of Benares; (3) that Govindā Candra, the author's patron after whom the work has been named, was a ruler of Kāśī and the adjoining districts having Tāṇḍā on the Ganges for the seat of

his Government and belonged to the Śrīvāstava family ;
his genealogy begins from—

Śivadāsa
|
Gaṅgādasa
|
Maheśadāsa
|
Nayana Siṅha.

Among the descendants of Nayana Siṅha there was one Mādhava who had three sons, the patron of our author being the eldest. For another MS. containing the first and the last sections see I.O. Catal. No. 1566.

The authorities quoted in this fragment are :—

54A, व्यासः; 54B, स्मृत्यन्तरे, ज्योतिःसारसागरे; 55A, दृढवशिष्ठः,
प्रौढकः; 55B, विष्णुः; 56A, वराहः, संहितादीपके, वराहमिहिरः, स्मृति-
चन्द्रिका, नारदः, शार्ङ्गधरः, स्मृतिरत्नावली; 56B, कारिका, ज्योतिर्विवरणे,
काव्यायनः; 57A, राजमार्त्तण्डः, रत्नमाला; 57B, गर्गः; 58A, रत्नमाला,
स्कन्दपुराणम्; 58B, देवलः, विश्वामित्रः, दीपिकायां, लल्लः; 59A, ज्योतिःसारे,
ग्रहपरिशिष्टे; 59B, संग्रहे; 60A, बौधायनः, दानखण्डे; 60B, मनुः, यमः,
पैठीनसिः, स्मृत्यर्थसारे ।

As to the date of the author, the latest authorities he quotes are those of the fourteenth century; and we know that the Śeṣa family, to which the author belonged, was, of all the Dakṣiṇī families of Benares, the first to migrate. They were at Benares before Rāmeśvara Bhaṭṭa came in 1528. So Śeṣas must have come some decades before 1528, say in the last half of the fifteenth century, when the Surkis of Joanpur and the Lodies of Delhi were fighting for supremacy in the central portion of Northern India. The family of Govinda Candra, who held sway over the city of Benares, seems to have been in good

books of the Surkis of Joanpur. The present work was evidently written in the palmy days of the Śeṣa family.

2149.

10623. **दत्तकन्यापरावृत्तिः ।** *Dattakanyāparāvṛttiḥ.*

Being an extract from Govindārṇava.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 11. Lines, 10 on a page. Extent in Ślokas, 220. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It favours the remarriage of widows and married girls under certain circumstances.

Beginning :—

अथ दत्तकन्यापरावृत्तिः । गोविन्दार्णवे । तत्रानन्यपूर्वा
विवाहोक्तं । अनन्यपूर्वत्वं च दानेनोपभोगेन वा पुरुषान्तरा-
परिगृहीतत्वं ॥

1A, अतएव मनुरप्याह ।

सा चेदक्षतयोनिः स्याद्गता प्रत्यागतापि वा ।
पुनर्भवेन भर्ताऽसौ पुनः संस्कारमर्हति ॥

10B, प्रतिगृह्य तु यः कन्यां वरो देशान्तरं व्रजेत् ।
चीन् ऋतून् समतिक्रम्य कन्यान् वरयेद्दरमिति ॥
कन्यायां प्राप्तशुक्लायां श्रेयांश्चेद्दर आत्रजेत् ।
चीन् ऋतून् समतिक्रम्य कन्यान् वरयेद्दरम् ॥

It ends :—

अतएव नारदः ।

प्रतिगृह्य तु यः कन्यामदुष्टामुत्सृजेद्दरः ।
विनेयः सोऽथ दण्डेन कन्यां तामेव चोदहेत् ॥
कन्यादोषे फलं दानं दातुः षष्ठवतिर्दमः ।
शुक्लप्रदानस्य तथा कन्यायाश्च निवर्त्तनमिति ॥

तथा नादुष्टां दूषयेत् कन्यां नादुष्टं दूषयेद्दरम् ।
दोषे सति न दोषः स्यादन्योन्यं त्यजतोस्तयोः ॥

Colophon :—

इति गोविन्दार्णवे निबन्धसारोद्गारे दत्तकन्यापरावृत्तिः ।

2150.

6519. *The Same.*

Substance, printed form of the Commissioner's office, written on the blank side only. There are eight such forms, each folded twice. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

It relates to the remarriage of a widow.

Colophon :—

इति गोविन्दार्णवे निबन्धसारोद्गारे दत्तकन्यापरावृत्तिः ।

Post Colophon :—

बालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ दत्तकन्यापरावृत्तिः ।

गोविन्दार्णवे तत्रा(चं)नन्यपूर्वा विवाह्युक्तं ।

It ends :—

नादुष्टां दूषयेत् कन्यां नादुष्टं दूषयेद्वरम् ।

दोषे सति न दोषः स्यादन्योन्यं त्यजतोस्तयोः ॥

2151.

3606. **शूद्राह्निकाचारः ।** *Sūdrāhnikācāraḥ.*

By Śrīgarbha, son of Śrīdhara Miśra.

This contains three batches of palm-leaves.

I.

Substance, country-made paper. 14×2½ inches. Five leaves at the beginning, (of which leaf marks have all been lost and which are too much damaged to be read), then leaves marked 8 to 66. Lines, 5 on a page.

Extent in ślokas, 1,320. Character, Bengali. Date, Śaka 1462 = A.D. 1540
Appearance, old and worn-out. Complete.

Colophon :—

66A, इति महोपाध्यायश्रीश्रीधरमिश्रात्मनभट्टाचार्यचक्रचूडामणिश्री-
श्रीगर्भविरचित-श्रद्धाह्निकाचारः समाप्तः ।

Post Colophon :—

यथा दृष्टं तथा लिखितं लेखके नास्ति दोषः ।

वैद्यश्री अभयानन्दसेनस्य स्वाक्षरमिदं ।

शकाब्दाः १४६२ ।

This work is based on a work on the same subject
by Kesava of the Mitra family.

The authorities quoted :—

9A, व्यासः, शाङ्खायनः, गोभिलः; 9B, पैठीनसिः, बौधायनः, आपस्तम्बः,
शङ्खलिखितौ; 10A, उशनाः, पैठीनसिः, देवलः; 10B, ब्रह्मपुराणम्, वायु-
पुराणम्; 11A, सम्बर्त्तः, यमः, याज्ञवल्क्यः; 11B, वशिष्ठः, मार्कण्डेयपुराणम्,
पराशरः, दृढशतातपः; 12B, महाभारतः, कृन्दोगपरिशिष्टम्; 13A, नृसिंह-
पुराणम्, स्मृतिमञ्जरी, विष्णुः, हारीतः; 14B, दृढयाज्ञवल्क्यः, प्रचेताः,
स्मृतिसारः; 15A, हलायुधनारायणोपाध्यायौ; 15B, गृह्यपरिशिष्टम्;
16A, मरूचिः; 18B, यज्ञपुराणम्; 19B, मनुः; 21A, योगियाज्ञवल्क्यः,
श्राद्धविवेककृतपौराणिकमन्त्रः; 21B, भविष्यपुराणम्; 22A, विष्णुपुराणम्;
22B, दक्षः; 24A, मत्स्यपुराणम्; 26B, कल्पतरुः; 28B, कात्यायनः;
29B, वर्द्धमानोपाध्यायः, कल्पतरुः, श्रीदत्तादिकादावपि; 30A, मदन-
पारिजातकारलिखितस्कन्दपुराणवचनात्; 35B, इति कालिकापुराणवचनात्;
37A, देवीपुराणम्; 43A, वाजसनेयगृह्यम्; 44B, गौतमवचनात्; 45A,
शतातपः; 50A, जातूकर्णवचनात्; 50B, काश्रीखण्डः; 55A, दृढस्पतिः;
55B, यमः; 56A, जावालिः, नन्दिपुराणम्, दक्षः; 56B, वामनपुराणम्;
57B, हारितव्याख्यातारः ।

It ends thus :—

ग्रन्थस्य विस्तरभयादिह किञ्चिदन्य-
 दाख्यातमाह्निकविधौ न मया विधेयम् ॥
 श्रीकेशवेन कविनाखिलसज्जनाना-
 माचारतस्तदधुना परिभावनौ[णी]यम् ॥
 योऽभून्मित्रकुलाग्रणीः प्रकटिता पीयूषकुक्षिम्मरि-
 र्विद्याकेलिनिकेतनः कृतधियामश्रान्तविश्रामभूः ।
 तस्य श्रीयुतकेशवस्य वचसा श्रुद्वाह्निकः सादरं
 श्रीगर्भेण कृतोऽय + + + + + सतां प्रीतये ॥

II.

Without a beginning and without an end. Contains leaves 4 to 100 of which 10th, 27th, 28th, 31st, 35th to 44th, 50th, 68th, 71st, 74th, 77th, 78th, 80th to 84th, and 92nd to 96th are missing.

It relates to the daily duties and the ceremonials both for the Sāmavedī and the R̥gvedī Brāhmaṇas.

It quotes, among others, from स्मृति मञ्जूषा, p. 6B, वशिष्ठा-
 दिपञ्चरात्रसंहिता, ब्रह्मयामलम् and विष्णुयामलम्, विश्वामित्रपञ्चरात्रः,
 23A ; Gobhila, मैत्रायणीयगृह्यपरिशिष्टम्, 56A.

III.

This batch contains 9 leaves. It seems to be a fragment of some work on expiation. It quotes from Bhavadeva, Kalpataru, Manu, Halāyudha, Prāyaścitta and Cintāmaṇi.

2152.

866. निर्णयामृतम् । *Nirṇayāmṛtam.*

By Allādanātha.

Substance, country-made paper. 12×6 inches. Folia, 155. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 6,200. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1641. Appearance, old. Complete.

For the work see L. 1707, H.P.R. Vol. IV, and I.O. Catal. No. 1579. Eggeling says: "As the work is quoted in Acala's Nirṇayadīpikā, it must have been composed prior to 1518 A.D."

Colophon :—

श्रीमतपण्डितसिद्धलक्ष्मणसुतश्रीसिद्धलक्ष्मीपद-
दन्दाराधनमुपसिद्धमहिमा यः सिद्धसारखतः ।
आदेशात्कृतैषसूर्य्यमहसः श्रीसूर्य्यसेनप्रभो-
वैधे कर्मणि कालनिर्णयमसावल्लाडनाथः सुधीः ॥
इति श्रीनिर्णयामृतं समाप्तम् ॥

Post Colophon Statement :—

एकविंशन्महायज्ञे विवाहे दशवासरं ।
व्रतोपनयने पञ्च मुखने त्रीणि चैव हि ॥
राम ॥ कृष्ण सति—
संवत् १६४१ वर्षे पौष शुदि १० बुधवासरे लिखतं अनन्तदास
दीप्त आत्मज तिङ्गरणि शुभम् ।

In a different hand :—

पण्डित भगवान् दास मलवलीया मङ्गल आत्मजः तस्येदं पुस्तकम् ।

Among the authorities consulted in the work :—

परिशिष्टं हेमाद्रेरनन्तभट्टीय-ग्रन्थपरिशिष्टे ।
कालादर्शं चिन्तामणिं त्रिदण्डी च कृत्यकल्पतरुं ॥ ५० ॥
(धवल)[सकल]पुराणसमुच्चयदुर्गात्सवरासकौतुकानि तथा ।
संवत्सरप्रदीपं सभोजराजीयदेवदासीयम् ॥ ५१ ॥
रूपनारायणीयं विद्याभट्टप्रवृत्तिं विततां ।
वीक्ष्य महादेवीयं शुभं निबन्धं च विश्वरूपकृतम् ॥ ५३ ॥

Slokas 50-52 from the I.O. MS.

2153.

8680. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 86. Lines, 13 on a page. Extent in ślokaś, 3,400. Character, Nāgara. Old. Incomplete.

See I.O. Vol. III, p. 491.

2154.

2995. *The Same.*

(पर्वनिर्णयः) ।

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 2. Lines, 13 on a page. Extent in ślokaś, 60. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

Colophon :—

इति पर्वनिर्णयः ।

Beginning :—

निर्णयामृतोक्तपर्वनिर्णयः ।

तत्र पर्व प्रतिपत् पदान्मध्याह्न एव मध्याह्नात् + + + +

तदा सन्धिदिनात् पूर्वदिने त्वाधानं सन्धिदिने योगो भवति ।

An extract from Nirṇayāmṛta on the holy days of the moon.

2155.

3575. हरिभक्तिविलासः । *Haribhaktivilāsaḥ.*

By Gopāla Bhaṭṭa, with the commentary entitled Digdarśinī.

Substance, country-made paper. 12½ × 4 inches. Folia, 128. Lines, 8-11 Tripart form. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh.

Contains the 14th, 15th, 16th Vilāsaś and a few verses of the 17th.

Both the text and the commentary have been printed in Sūtrāpur, District Dacca.

2156.

138. *The Same.**Here called भगवद्भक्तिविलासः सटीकः ।**Bhagavadbhaktivilāsaḥ with a Commentary.*

This MS. has been noticed by Dr. Rajendralāla Mittra under No. 421.

2157.

5977. धर्मविवेकः । *Dharmavivekaḥ.**By Viśvakarman.*

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 2 to 75, of which the 23rd, 52nd, 54th and 71st leaves are missing. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the later seventeenth century. Appearance, old, discoloured and worn-out. A fragment, incomplete at both ends.

A very rare work on Dharma, of which the present MS. contains the section on Tithi. We know of one more manuscript containing the section on *Dāna*, for which see Ulwar Extr. 320.

The Colophons :—

- 14B. ग्रन्थे धर्मविवेकाख्ये निर्मिते विश्वकर्म्मणा ।
विश्वद्वार्थकवाक्यानां व्यवस्थितिः समाश्रिता ॥
- 16A. • द्वितीयानिर्णयो वृत्तः उपवासव्रतादिषु ॥
- 17A. • तृतीयानिर्णयो वृत्तः विमलः शास्त्रयुक्तिभिः ॥
- 18B. • चतुर्थीनिर्णयो वृत्तः स्मृतिशास्त्रानुसारतः ॥
- 19B. • पञ्चमीनिर्णयो वृत्तः स्मृतिशास्त्रेषु सम्मतः ॥
- 20B. • स्मृतिशास्त्रं समाश्रित्य षष्ठीतिथिः सुनिश्चिता ॥
- 21B. • सप्तमीनिर्णयो वृत्तः स्तद्विशेषविचारयुक् ॥
- 26B. • अष्टमीनिर्णयो वृत्तः स्मृतिपारौषसम्मतः ॥
- 29B. • नवमीनिर्णयो वृत्तो नवरात्रविचारयुक् ॥

- 31B. ° दशम्या निर्णयः पूर्णः पूर्णयाश्च स्वभावतः ॥
 45B. ° अष्टादशभेदभिन्ना निर्णोत्तैकादशी तिथिः ॥
 47A. ° ग्रहान् विलोक्य निर्णोता वैष्णवी तिथिरुत्तमा ॥
 47B. ° उपवासादिसिद्ध्यर्थं निर्णोताऽत्र त्रयोदशी ॥

The colophon of Caturdaśī is not given.

- 59A. अथ पञ्चदशीप्रसङ्गाद् ग्रहणनिर्णयः प्रस्तूयते ।
 66B. इति पूर्णिमामावास्यायोः साधारणो निर्णयः ।
 72B. इति पर्वनिर्णयः ।
 75B. ° पञ्चदश्यां समाप्तायां + + + + + + + + .
 इत्यनिर्णोतासु तिथिषु व्रतनिर्णयः कौटुम्भ इत्याकाङ्क्षायां + +
 निर्णयः कश्चित् ॥ ॥

The authorities quoted in this fragment are :—

- 2A, बौधायनादयोपि; 2B, मत्स्यपुराणम्; 3A, गोभिलः; 4B, पैठीनसिः; 8B, कालमाधवौघे; 9A, इति माधवनिबन्धे स्पष्टम्; 10A, विष्णुधर्मोपि; 28B, कालादर्शे; 30B, वाराहे; 44A, मनुः; 47A, ब्रह्म-
 वैवर्ते; 49B, निर्णयामृतानुसारौ निर्णयः; 53B, याज्ञवल्क्यः; 60A, मार्कण्डेयः; 67B, माध्यन्दिनश्रुतावपि; 68B, कात्यायनः; 69B, अत्र
 कालनिर्णयकाराः पारिजातकारास्तु; 75A, हारीतः ।

The following verse is from the Dānakhaṇḍa (Ulwar Extr. 320, p. 122) :—

आलोक्य कल्पद्रुमपारिजातस्मृत्यर्थसारान् समिताक्षरांश्च ।

हेमाद्रिरत्नस्मृतिदर्शनादीन् ग्रन्थः कृतो धर्मविवेकसंज्ञः ॥

The latest authorities quoted all belong to the fourteenth or to the fifteenth century. The Ulwar MS. referred to above is dated Samvat 1583=1527 A.D. The work may therefore be safely placed in the beginning of the sixteenth century.

2158.

5987. स्मृतिरत्नावली । *Smṛtiratnāvalī*.*By Madhusūdana Dīkṣita, son of Maheśa.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 2 to 81, of which the 72nd and 73rd leaves are missing. Lines, 13, 14 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old, worm-eaten and discoloured. Incomplete at both ends.

33A, इति श्रीमहेश्वरदीक्षितसुत-मधुसूदनविरचितायां स्मृतिरत्नावल्यां प्रातराह्निकम्; 46B, इति श्रीमहेश्वरदीक्षित-[सुतमधुसूदन] विरचितायां स्मृतिरत्नावल्यां पौर्वाह्निकम्; 52B, इति रत्नावल्यामभ्युक्षणाविधिः; 58B, इति स्मृतिरत्नावल्यामतिथिपूजनम्; 62A, इति स्मृतिरत्नावल्यां साङ्गोपाङ्गं महायज्ञप्रकरणम् ।

The Śrāddh section of this digest is described in Bik. No. 467.

Aufrecht, in his Cat. Cat., Vol. I, says: "A Smṛtiratnāvalī is quoted by Ananta in Vidhānapārijāta by Kamalākara, in Saṃskāra Kaustubha, Ācārārka, Mārtaṇḍa-vallabhā, Muhūrtacintāmaṇiṭikā, Ācāramayūkha."

2159.

5522. श्यामसाहधर्मनिर्णयः ।

*Śyāmasāha-dharmanirṇayaḥ.**By Hīranyagarbha Bhāṭṭācārya.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 166. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and soiled. Incomplete at the end.

This was compiled at Śrīnagara in Garhwal under the patronage of Śyāmasāha.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीकालभैरवाय नमः । श्रीविन्दुमाधवाय नमः ।

श्रीमान्नारायणो भूयात् सर्वकर्मफलप्रदः ।

सम्यदां सततं दाता विब्रह्मर्त्ता सदाश्रयः ॥

श्रीदं पुरं श्रीनगरं सुविश्रुतम् ।
 चकास्ति विद्वज्जनसेवितं सदा ॥
 गङ्गाप्रवाहैर्विमलैर्विभूषितं ।
 पूतं हिमानीगिरिमूर्धनि स्थितम् ॥
 धार्मिका वहवो यत्र राजानः सर्वसम्पदः ।
 आसन् युद्धमहोत्साहा राजधर्मप्रवर्तकाः ॥
 श्रीमत्सहजपालाख्यस्तत्राभूद्भूयतां वरः ।
 राज्यलक्ष्मीर्यमाश्रित्य कृतकृत्याभवत् पुरा ॥
 मानसाहो जगत्कीर्तिस्ततो जातो नराधिपः ।
 कृतज्ञः कृतकार्याणां सेवकानां सुखावहः ॥
 नाम्ना लङ्खावती देवी राजमाता मनस्विनी ।
 यत्र सर्वार्थदा भाति जगत्पूज्या यशस्विनी ॥
 श्यामसाहस्ततो राजा गुणरत्नाकरः प्रभुः ।
 दानमानशुभाचारः सच्चकास्ति पुरे शुभे ॥
 साक्षात् श्रीशङ्करो यत्र सर्वदेवमयो गुरुः ।
 तत्र सर्वार्थसंसिद्धौ राज्ञो हस्तस्थिता सदा ॥
 सदा देवदेवैकनिष्ठा विशिष्टो
 वरिष्ठः कृपालुर्दिजाधौशमुख्यः ।
 त्रिदाधारभूषैकरूपो यशोधिः
 शरण्यः प्रभुः शङ्करः श्रीगुरुर्नमः ॥
 गुणाब्जेन वन्द्येन देवैर्मुनीन्द्रैः
 सदा पण्डितैर्भूमिदेवैश्च तुल्यः ।
 सतां सम्पदामाश्रयेणाप्तरूपो
 न भूतो न भावी न वा वर्तमानः ॥
 अहमन्तर्नियन्तारं मन्ये श्रीशङ्करं गुरुम् ।
 अन्यथा कथमेतस्य वशे श्रीश्यामभूमिपः ॥
 यत्कृपावशतः सर्वं श्यामसाहस्य सर्वदा ।
 सप्ताङ्गं सुखदं मन्ये तं वन्दे शङ्करं गुरुम् ॥

भूमण्डलं मया भोग्यमिति चीर्णं ऐरा तपः ।
 तत्फलं दातुमेवात्र राज्ञा श्रीशङ्करः स्वयं ॥
 यदङ्घ्रिकमलस्थानं बुधानामखिलार्थदम् ।
 सञ्चये सस्मितो भूयात् श्रीशङ्करगुरुः स्वयम् ॥
 गुणानुरूपदातारं गुणज्ञं बुधमण्डनम् ।
 श्रीशङ्करं गुरुं वन्दे ऋणच्छेत्तारमौश्वरम् ॥
 विद्वद्गुणविवेक्तारं विद्वन्मानविशारदम् ।
 विद्वत्कीर्त्तिप्रदं वन्दे गुरुं श्रीशङ्करं प्रभुम् ॥
 पण्डितेषु न मर्त्यत्वं यस्य भाति कलावपि ।
 तं गुरुं सततं वन्दे शङ्करं लोकशङ्करम् ॥
 यश्चांसि यस्य गायन्ति शचीमुख्याः सुरस्त्रियः ।
 भुवि पण्डितपत्यश्च स जीयाद् गुरुशङ्करः ॥
 श्रीगुरुं शङ्करं वन्दे सेव्यपादाम्बुजद्वयम् ।
 विदुषामवनायैव कैलासादागतं महीम् ॥
 यदाश्रीभिर्महाराजः श्यामसाहो विराजते ।
 स हि श्रीमान् सदा भूयात् श्रीशङ्करगुरुर्मुनिः ॥

...   .
 ...   .

प्रशान्तीह प्रजां धर्म्मिणां विष्णुपादाम्बुजप्रियः ।
 मनुप्रोक्तप्रकारेण श्यामसाहो नराधिपः ॥
 को राजा गुणसागरः पृथुशः श्रीश्यामसाहप्रभुः ।
 को राजा बुधपूजको निखिलदः श्रीश्यामसाहप्रभुः ॥
 etc., etc.   ...   .

...   .
 अस्य धर्म्माय कौर्त्त्यै च सुखाय धर्म्मनिर्णयः ।
 हिरण्यगर्भसंज्ञेन भट्टाचार्येण रच्यते ॥
 हिरण्यगर्भनामायं भट्टाचार्यः प्रकाशते ।
 अधिकाग्निं चिदानन्दः श्रीशङ्करसमाश्रयः ॥

... ..

श्रीशङ्करः पुरा योऽभूद्गौडपादोऽथवा प्रभुः ।

स एव मुनिरूपेण नारायणसमाह्वयः ॥

वेदान्तविद्यास्थितिहेतुरूपसरस्वतीभूषणभयमूर्त्तिः ।

चक्रायुधात्तन्मणिना प्रसन्नात् वेदान्तवागीशपदं सुलब्धम् ॥

वागीशपदमासाद्य त्यक्तसर्व्वेषणः प्रभुः ।

विराजते सदा काश्या जीवन्मुक्तो जगद्गुरुः ॥

तत्पादाब्जप्रसादेन हिरण्यगर्भसंज्ञकः ।

भट्टाचार्य्यो वरीवर्त्ति सर्व्वतौर्ध्वविशारदः ॥

Colophons :—

7A, इति श्रीश्यामसाहधर्मनिर्णये हिरण्यगर्भभट्टाचार्य्यकृतौ ग्रन्थकरण-
प्रयोजननिरूपणम्; 11A, °बीजानन्दे सावनादिकार्य्यनिरूपणम्; 21B,
°एकादशीनिर्णयः; 27B, °जन्माशुमीनिर्णयः; 29B, °शिवरात्रिनिरूपणम्;
30B, एकभक्तव्रतनिरूपणम्; 32B, इति श्रीमन्महोदधौशसहजपाल-
नन्दन-श्रीमन्महोदधौशमानसाहजानन्दन-श्रीमन्° निखिलभूपालशिरोमणि
श्रीश्यामसाहधर्मनिर्णये हिरण्यगर्भभट्टाचार्य्यकृतौ अयाचितव्रतनिरूपको नाम
बीजानन्दः सम्पूर्णः; 40B, इति श्रीश्यामसाहधर्मनिर्णये हिरण्यगर्भभट्टा-
चार्य्यकृतौ अङ्कुरानन्दे पर्व्वविर्णयः; 48B, इति श्रीश्यामसाहचर्य्यधर्मनिर्णये
हिरण्यगर्भभट्टाचार्य्यकृतौ संक्रान्तिनिर्णयः; 53B, श्रीश्यामसाहधर्मनिर्णये
हिरण्यगर्भभट्टाचार्य्यकृतौ प्रतिपदादिनिर्णयः; 60A, °वाक्यविरोधपरिहारः;
61B, °व्रतविशेषेण तिथिविशेषनिरूपणम्; 65A, °व्रतविशेषपर्युदासेन उप-
वासतिथिनिर्णयः; 66A, नक्षत्रोपवासनिर्णयः; 66B, °योगनिरूपणम्;
68B, इति श्रीमन्महोदधौशसहजपालनन्दन, etc., etc., °अङ्कुरानन्दे
नामकरणनिरूपः समाप्तः; 73A, °मलमासस्वरूपनिरूपणम्; 86A, °ग्रहण-
कालनिर्णयः; 89B, °उपाकर्म्मकालनिरूपणम्; 91A, °उत्सर्जनकाल-
निरूपणम्; 94A, प्रेतक्रियासु निषिद्धकालनिरूपणम्; 98A, °आद्रकाल-
निरूपणम्; 119A, आशौचनिरूपणम्; 120A, °रजःखलासूतिकाशुद्धि
निरूपकः पल्लवानन्दः सम्पूर्णः; 121B, आद्रकालनिरूपणम्; 123A, °षोडश-

आद्रकालनिर्णयः; 124B, सपिण्डीकरणकालनिर्णयः; 125B, °सपिण्डीकरण-
कालनिरूपणम्; 128A, आद्रतिथिनिर्णयः; 131B, °अपराह्णादिकालवि-
नियोगनिरूपणम्; 134B, आद्रभेदनिरूपणम्; 135A, °कालैक्ये तन्त्र-
निरूपणम्; 136A, °आद्रकालनिरूपणम्; 138A, वैश्वदेवकालनिरूपणम्;
138B, °वृषपक्षआद्रकालनिर्णयः; 140B, °प्रकीर्णआद्रकालनिरूपणं
पुष्पानन्दः, सम्पूर्णः; 149A, °भाद्रपदापरपक्षआद्रकालनिरूपणम्; 150B,
°अष्टकाकालनिर्णयः; 154A, °अमावास्याआद्रकालनिर्णयः; 156B, °अयन-
आद्रकालनिरूपणम्; 157B, °मघाआद्रकालनिरूपणम्; 160A, °काम्य-
आद्रकालनिरूपणम्; 162A, °क्षयाकालनिरूपणम्; 163A, °क्षयाहृद्वैध-
कालनिरूपणम्; 166A, °क्षयाहाज्ञाने कालनिरूपणम् ।

The authorities quoted :—

5B, श्रीमद्भागवतम्, रघुवंशे कालिदासः; 8B, ब्रह्मसिद्धान्तः; 9A,
त्रिकाण्डशतकम्; 10B, ऋष्यशृङ्गः; 14A, स्कान्दे मार्कण्डेयः; 14B, व्यासः;
17A, पद्मपुराणम्, लिङ्गपुराणम्; 18A, वाराहपुराणम्; 18B, ब्रह्मपुराणम्,
विष्णुः; 20B, पद्मपुराणम्, नारदीयम्; 21A, मत्स्यपुराणम्; 21B, भविष्य-
पुराणम्; 22B, विष्णुधर्मोत्तरः; 24A, भविष्योत्तरः; 26B, ब्रह्मकैवर्तम्,
वह्निपुराणे; 27A, विष्णुरहस्ये; 30A, देवलः; 35B, लौगाक्षिः; 37B,
कात्यायनः; 40A, परिशिष्टद्वयः; 42A, देवीपुराणम्, आपस्तम्बः; 52B,
वृद्धवशिष्ठः; 54B, व्यासः; 57A, जावालिः; 69A, काठकण्ठे; 69B,
ज्योतिःसिद्धान्ते, वशिष्ठसिद्धान्ते; 74B, कौथुमिना, पैठीनसिः; 77B, वृद्धमनुः
वृहस्पति-पैठीनसि-ज्योतिःपराशरे; 78B, हारौतः, प्रजापतिना; 84A,
षट्त्रिंशन्मतम्; 86A, श्रौतकः; 89A, प्रचेताः, कात्यायनः; 90A, याज्ञवल्क्यः;
92B, काश्यपः; 93B, गोभिलः; 94B, अत्रिः, मरौत्तिः; 97B, उशनस्;
101A, वात्रपादः; 106A, आश्वलायनः; 117B, शङ्खः; 118A, सम्बर्तः;
133A, वृद्धशतातपः; 141A, नागरखण्डे; 141B, आदित्यपुराणे; 142A,
कालनिर्णयकारैः; 142B, यमः; 147B, गार्ग्यः; 152B, नौधायनः;
155B, कूर्मपुराणम्; 156A, मार्कण्डेयपुराणम्; 164B, प्रभासखण्डे,
वृहस्पतिः; 165B, जातुकर्णः ।

The author was evidently a Bengali by birth. As regards the date of the compilation a grant of Mānasāha, the father of Syāmasāha, has been found, which is dated 1547 A.D. (Vide N.-W.P. Gazetteer, Vol. XI, p. 528); and that is the period known for the activity of the Smārta Brāhmaṇas of Bengal.

2160.

1997. **विवेकदीपकः ।** *Vivekadīpakah.*

*By Dāmodara, under the patronage of Saṃgrāma Sāha,
King of Garhwal.*

For the manuscript and the work see L. 3246. See also for the work I.O. Catal. No. 1716.

The work quotes from Madanapārijāta and Rūpa Nārāyaṇa, both belonging to the fifteenth century. There were Sāhi kings in Nepal, and Gaḍwal. But there is no king named Saṃgrāma Sāhi among the Gorkhā Sāhi dynasty from the thirteenth century. The author must have written under the patronage of a Sāhi king of Gaḍwal. That he belonged to the Himalayan regions is certain, because he speaks of the customs of Hindusthan as those of Madhyadeśa (13B, 14A), a term never in use in this sense in any other part of the country.

Colophons :—

44A. इति श्रीसंग्रामसाहोये विवेकदीपके श्रीदामोदरविरचिते तुला-
पुरुषनिर्णयः; 141B, •तुलापुरुषमहादानप्रयोगपद्धतिः; 146B, •हिरण्यगर्भ-
महादाननिर्णयः; 163B; •ब्रह्माण्डमहादाननिर्णयः; 166A, •ब्रह्माण्डमहा-
दानपद्धतिः; 168B, •कल्पपादपमहादाननिर्णयः; 175B, •गोसहस्रमहा-
दाननिर्णयः; 178A, •गोसहस्रमहादानपद्धतिः; 182B, •हिरण्यकामधेनु-
महादानपद्धतिः; 184A, •हिरण्यश्वमहादाननिर्णयः; 185B, •हिरण्यश्व-

महादानपद्धतिः ; 187A, °हिरण्यश्रयमहादाननिर्णयः ; 189A, °हिरण्यश्रयमहादानपद्धतिः ; 190A, °हेमहस्तिरथमहादाननिर्णयः ; 191B, °हेमहस्तिरथमहादानपद्धतिः ; 194B, °पञ्चलाङ्गलमहादाननिर्णयः ; 197B, °पञ्चलाङ्गलमहादानपद्धतिः ; 199B, °धरामहादाननिर्णयः ; 201A, °धरामहादानपद्धतिः ; 203B, °विश्वचक्रमहादाननिर्णयः ; 206B, °विश्वचक्रमहादानपद्धतिः ; 208A, °कल्पलतामहादाननिर्णयः ; 209B, °कल्पलतामहादानपद्धतिः ; 211A, °सप्तसागरमहादाननिर्णयः ; 212B, °सप्तसागरमहादानपद्धतिः ; 214B, °रत्नधेनुमहादाननिर्णयः ; 218A, °महाभूतघटमहादाननिर्णयः ।

Topics treated of :—

12B, शान्तिपाठे च प्रमाणम् ; 30A, इति षोडशारचक्रनिर्णयप्रकारः ; 32B, इति होमस्वरूपम् ; 44A, अथ तुलापुरुषमहादानप्रयोगः ; 51A, इति सपात्रक आभ्युदयिकश्राद्धम् ; 54A, इत्याश्वलायनशाखीयमधुपर्कविधिः, अथ यजुर्वेदिनां माध्यन्दिनशाखानुसारेण मधुपर्कविधिर्लिख्यते ; 55B, इति माध्यन्दिनौयमधुपर्कविधिः, अथ सामगानां मधुपर्कविधिः कौथुमशाखानुसारेण लिख्यते ; 56B, इति सामगानां कौथुमशाखीयानां मधुपर्कविधिः ; 58A, आथर्वणिकानां शौनकशाखीयानां मधुपर्कविधिः ; 61B, अथ सामगानामग्निस्थापनम् ; 64A, अथ ग्रहवेदिसमीपे भूमौ पूर्वलिखितमात्रानुदीर्य पूजितदेवेभ्यो बलिदानम् ; 135B, इति कौथुमशाखीयपूर्णाङ्गतिप्रकारः, अथाथर्वविदां पूर्णाङ्गतिप्रकारः ; 137A, इति शौनकशाखीयपूर्णाङ्गहोमप्रकारः ; 138A, इत्याश्वलायनशाखीयाभिषेकः, इति माध्यन्दिनाभिषेकः ; 138B, इति कौथुमशाखीयाभिषेकः ; इति शौनकशाखीयाभिषेकः, पौराणिकश्च ; 139A, इति पौराणिकाभिषेकः ; 149B, इत्यूनर्जिंशत्पञ्चमहायज्ञेषु भूतयज्ञमन्त्राः ।

The authorities consulted :—

11A, दानसागरः, कल्पतरुः, हेमाद्रिः, मदनपारिजातः and रूपनारायणः ; 12B, हृन्दोगपरिशिष्टम्, श्रुतातपः and विश्वपुराणम् ; 13A, वशिष्ठः ; 13B, भविष्यपुराणम् ।

2161.

10492. सारसंग्रहः । *Sārasaṅgrahaḥ.**By Gorakṣa Śarmā, son of Ānanda Paṇḍita.*

Substance, country-made paper. 12×6 inches. Folia, 200. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 4,000. Character, modern Kāśhmīri. Appearance, fresh. Complete.

Last Colophon :—

इति श्रीमद्भर्मशास्त्रे सारसंग्रहं संपूर्णं समाप्त । शिव भद्रं ।

Beginning :—

स्वस्ति श्रीगणेशाय नमः, etc.

यस्य प्रसादामलवृष्टिपातादिशुद्धबोधा विबुधा वदन्ति ।

ब्रह्माण्डमध्यक्ष बदेत + + कुन्दपुञ्जकतिमानतोस्मि ॥ (?)

... ..

The author and his father :—

पण्डितानन्दपुत्रेण मया गोरक्षशर्मणा ।

बुधपादाम्बुजजुषा क्रियते सारसंग्रहः ॥

The topics treated of in the work (in two parts)
are :—

धर्माचारप्रशंसादौ लक्षणैः सहोच्यते ।

ततः प्रभातकविधिः ततः शौचादिकाभिधा ॥

एवं माध्याह्निकं कर्म शयनान्तं निरूप्यते ।

तत्तत्प्रसङ्गतश्चान्यत् तत्र तत्र समीक्ष्यताम् ॥

किन्तु संचोपतः प्रोक्ते चेदत्र न्यूनता भवेत् ।

कर्मणः कस्यचित्तस्य पूर्णता(न्य)[तत] ईक्ष्यताम् ॥

इति पूर्वार्द्धमेतस्य परार्द्धानुक्रमस्त्वयम् ।

अभिवादनमुक्तादौ कार्याकार्यं निरूप्यते ॥

अथ स्ववर्णधर्मा वै स्त्रीधर्मस्तदनन्तरम् ।

पतिव्रताप्रशंसाथाप्यन्वारोपणमुच्यते ॥

अथ दानविधिं वक्ष्ये आद्रप्रकरणं तथा
 अथ ग्रहणसंक्रान्तिनिर्णयस्तदनन्तरं ॥
 आद्रोपयोगिद्रव्योक्तिर्निषिद्धं तत्र चोच्यते ।
 वस्त्वथो द्रव्यशुद्धिः स्यादशौचं जननादिकम् ॥
 प्रवर्तते ततः प्रेतदाहदिविधिरौच्यताम् ।
 ततस्तत्पिण्डदानादि दृघोत्सर्गविधिस्तथा ॥
 कपिलादानं सहतो (?) तथा कालविवेचनम् ।
 व्रताङ्गस्य ततो मासद्वयं किञ्चिन्निरूप्यते ॥
 अथागस्त्यार्धकथनं तटाकादिफलं ततः ।
 तदुत्सर्गविधिं वक्ष्ये तत आरामरोपणम् ॥
 फलञ्च तस्योत्सर्गं च ततो मोक्षनिरूपणम् ।
 ततः स्मृतिप्रयोक्तृणां गगनं चेति कीर्त्तये ॥

अथ सदाचारो निरूप्यते ।

The following extract from 90B is interesting, as it shews that Buddha still used to be worshipped along with Hindu gods :—

हरिनाथस्मृतिसारे—

ब्रह्मा(ण)[ङ्ग]लभं विप्रेभ्यो वैष्णवं च प्रतीयते ।
 रुद्राङ्गलभमग्नौ च दहेत् सर्वं च तत्क्षणात् ॥
 विप्रेभ्यस्त्वथ तत् देयं ब्रह्मणे यन्निवेदितम् ।
 वैष्णवं सात्वतेभ्यश्च भस्माङ्गेभ्यश्च शाम्भवम् ॥
 सौरं मगेभ्यः शाकेभ्यस्तायिने यन्निवेदितम् ।
 स्त्रीभ्यश्च देयं मातृभ्यो यत्तु किञ्चिन्निवेदितम् ॥
 भूतप्रेतपिशाचेभ्यो यत्तु दीनेषु निःक्षिपेत् ।

मगलक्षयं ब्रह्माण्डे ।

पञ्चमः सात्वतो नाम विष्णो नारायणान्यपि(?)
 पूजयत्याज्ञया राज्ञो यदि स्यात् संयतेन्द्रियः इति
 शाकद्वीपीयो ब्राह्मणः तायिने बुद्धाय—

The authorities quoted :—

2B, मनुः, जैमिनिः; 3A, नारदीये, याज्ञवल्क्यः; 4A, वामनपुराणे, काशी-
खण्डौये, विष्णुपुराणे; 4B, स्मृतिमञ्जूषा; 5A, दत्तः; 5B, स्मृतिसारे, देवलः;
6A, आश्वलायनः; 6B, शातातपः; 7A, मरीचिः, मदनपारिजाते; 8A,
याज्ञवल्क्यः, आपस्तम्बः, भारद्वाजः, आचारप्रदीपे; 9A, पैठीनसिः; 9B, गोभिलः,
साङ्ख्यायनः, शुद्धलिखितौ; 10A, संवर्त्तः, ब्रह्माण्डे; 10B, अङ्गिराः; 11A,
मार्कण्डेयः, लघुहारीतः; 11B, पराशरः; 12A, गर्गः, महाभारते, विष्णुः; 12B,
पाद्मे; 13B, भागुरिः; 14A, पारिजाते, वृहस्पतिः; 16A, मदनपारिजातः;
17B, धर्मप्रदीपः; 18A, स्कन्दपुराणम्; 18B, व्याघ्रः; 19A, वृद्धमनुः; 19B,
वृहत्पराशरः; 20A, कौर्मः; 21A, व्यासः; 22B, छन्दोगपरिशिष्टम्, आचार-
चिन्तामणिः, कात्यायनः; 23A, भविष्ये, हलायुधः, ब्रह्मपुराणम्; 23B, मरीचिः,
स्मृतिसंग्रहः, गयादर्शप्रकाशः; 24A, जावालिः; 26A, आचारादर्शः; 27A,
प्रचेताः; 27B, धवलनिबन्धे; 28A, गौड़ः; 32A, विष्णुधर्मोत्तरः; 33B,
ब्राह्मे; 35A, हारीतः, मिताक्षरा; 36A, अपरार्कः; 36B, लघुहारीतः;
41B, संवर्त्तः; 42A, नागदेवाचारः; 43A, गारुडे; 44A, नारदः; 47A,
नरसिंहपुराणम्; 49A, दिवोदासः; 49B, दिवोदासप्रकाशे, ब्रह्मपुराणम्, वायु-
पुराणम्; 50B, तत्त्वज्ञानार्णवे; 56B, भविष्यपुराणम्; 59B, देवीपुराणम्;
62B, हरिनाथीयस्मृतिसारे; 69B, ब्रह्माण्डपुराणम्; 74A, श्रीभागवतम्;
75B, पाद्मे कार्तिकमाहात्म्ये; 78B, स्मृतिचन्द्रोदये; 92B, वाराहे;
144A, मातुले, अङ्गिराः।

So the latest authority quoted is *Ācārācintāmaṇi*, which belongs to the early part of the sixteenth century.

2162.

4762. धर्मनिर्णयसारसंग्रहः। *Dharma-nirṇaya-sāra-saṃgrahaḥ.*

Two leaves, marked 3 and 5, measuring $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches, with 9 lines on a page. Written in Newari on Nepalese paper.

Col. :—

3A, धर्मनिर्णयसारसंग्रहे द्वितीयः।

2163.

848. स्मृतिसुधाकरः । *Smṛti-sudhākarah.**By Śaṅkara.*

For the manuscript see L. 1699.

From verse 3 :—

हेयोपादेयश्रुत्यं मुनिगणमनसामद्वयानन्दहेतुः
 सेतुः संसारवारानिधिसुखतरणे श्रीमदोदात्तसंज्ञं । (?)
 प्रा[लेय]ज्योतिरन्तः परिणततिमिरव्यूहविच्छेददत्तं
 किञ्चिद्वाचामधीशं स्फुरतु ममहृदि[त्यक्षरं]विश्वसाक्षि ॥ 4
 विश्वव्यापितनुर्मनोभवजनुः संसिद्धसंजीवनि-
 र्यानन्दाढ्यतवल्लरी परिणतिर्लावण्य[सीमा]परा ।
 शम्भोर्मानसकञ्जरं जनविधौ निःसीमवैदग्ध्यभूः
 किञ्चित्चञ्चलचञ्चरीकनयना जागर्ति नश्चेतसि ॥ 5
 हस्तपङ्कजनिविष्टमोदक[व्याज सञ्चर]दशेषपुमर्थे ।
 नौमि कश्चिदवधूनिताशुगङ्गादण्डकुण्डलितमण्डितगण्डं ॥ 6
 अथ चरमपराद्धे[ऽप्यन्तरे स्वर्य]सूनो-
 स्त्रिघनगत युगाब्दे ब्रह्मविंशाद्यवर्षे ।
 प्रभव इति सुनास्मि श्रौयुगे वैष्णवाख्ये
 प्रतिपदि मधुशुक्ले प्रादुरासीन्निवन्धः ॥ 7
 वसुमुनिरसदन्तेष्वभ्रसूर्यै १२०५३२६७ मनूनां
 वसुमुनिरसवेदैः ४६७८ श्रीकलौ द्वापरांशे ।
 गतकलिगजनागेष्वर्थगन्दक्षपेष्टैः १६५५८८४६७
 [इह गतव]तिवृन्दे कल्प संवत्सराणां ॥ 8 ॥
 [रं]जयति क्षितिमण्डलमकवरन्तपतौ पतौ महीन्द्राणां ।
 धर्मः प्रादुरभूदयमतिचिरनष्टोतिकष्टेन ॥
 स्तावानथ वज्रानङ्गकलिङ्गान्त्रकौङ्गमाभीरान् ।
 चैद्यान् विजित्य बिधिवद्भूतनोदवनौ जयस्तम्भं ॥

खानीकप्रपदोत्यज्वरभवजातानिवावनेः स्फोटान् ।
 कुम्भलमेरि[प्रभृतौन् अगमगिरौन् यो]विदारयांचक्रे ॥
 अलं चरिक्करीति यो मच्ची मच्ची मच्चीतलं ।
 परस्परविरोधिनौ [यतः फनौषवा] सर्वौ ॥
 यदरिर्नरिर्नर्त्ति गर्त्तवृत्ति मृगयन् वस्तुदशादिशोन्तरेषु ।
 घटयन्निति श्रौतमश्वकथा[इहपथा]मन मङ्गलाय भूयात् ॥
 इति श्रृङ्गाण्यपञ्चकम्
 मन्त्रिण्यक्वरन्वपतेष्टोडरमल्ले चिरं जयति ।
 चैत्रादि[चान्द्र]संशयहृदयं धर्म्मो नरीनर्त्ति ॥
 तुलापुरुषदानतः सपदि यः स्वकीर्त्तिं क्षितौ
 विजित्य नृपतीनतिप्रसरमानयत् सर्व्वतः ।
 विलोक्य पुरुषोत्तमं प्रवलमादरात् श्रीपतेः
 प्रमादिजनदुष्करे व्यधित पुष्करे स्थापनां ॥
 न मौमांसा मंसा (?) समजनि न साङ्ग्ये विमुखता
 न वेदान्ता दान्ता क्वचिदपि न भौति नयविदां ।
 न वेदाः खिद्यन्ते स्मृतिरपि न वा विसृतिमगा-
 न्नसिद्धान्ताः श्रान्ता विजयिनि चिरं टोडरन्वपे ॥
 इति राजत्रिकं
 मैथिलीचरणरेणुरञ्जितो भैरवेश्वरशिवोपश्रिञ्जितः ।
 वाग्वतीसरिदुरौकृतान्तरः कश्चिदस्ति विषयो महत्तरः ॥
 यस्योत्तरे हिमाद्रिः कुशिकपुत्री यत्र पूर्व्वस्यां ।
 त्रिदशानदी यदवाच्यां पश्चिमसौमापि गण्डकी यत्र ॥
 अ + स्वाव + + वा + याखिल कलां यत्र + + + श्रीरामः
 नृपति र्यत्र विदेहो यस्य सुता विश्रुता सौता ॥
 यत्र व्यास तत + जनका + + + तत्त्वविज्जगता + मानस्य ।
 यत्र धर्म्मानखिलानपि योगियाञ्चवल्क्योऽपि ॥
 यत्र पराशरनाममुनि + + + ऋर्म्मसंहिताः सुहिताः
 क्षेत्राणि यस्य सन्ति प्रथितान्यद्यापि धर्म्मशस्यानां ॥

ऋष्यष्टङ्गमहर्षि र्यत्र कुरङ्गीसुतोऽप्यासीत् ।
 यस्य चरोरुपभागात् काममवातीतरद्रामः ॥
 यत्राद्यापि विवाहः प्राजापत्योऽस्ति वर्णानां ।
 श्रुतिविद्यानिपुणानां आपद्यपि विस्मृतिर्नास्ति ॥
 प्रतिसद्म पद्मनाभप्रणतिवशाद्यत्र चात्यन्तं ।
 वर्णाश्रमधर्मस्य च स्थितिर्घौर्न्यायविद्यानां ॥
 जयति यस्य मणोः प्रतिफक्त्तिकं

दिनमणेरिव यस्य यशः शशी ।

गुणिगणस्पृहनीयगुणध्वनिः

शुचिकरो विदित स्त्रिदशाध्वनिः ॥

अभवदस्य सुतः स सुधाकरो

जयति यस्य वचःसु सुधाकरः ।

स्पृहयते हृदि यस्य सुधाकरः

स्खलति यस्य न जातु सुधाकरः ॥

अजनि तस्य सुतः स च शङ्करः

प्रतिभवं शरणीकृतशङ्करः ।

न च विभेति विधेर्विधिकिङ्करः

स्पृशति नैनमपायमहङ्करः ॥

अधीत्य विधिवत् पितुर्मितवचः सुधाम्भोनिधे

भर्गौरथगुरोर्गुरोस्तदनु वासुदेवाभिधात् ।

करोति गुरुदक्षिणां निगमपक्षसंरक्षणीं

[निकामविधि] कर्मणामिहहि वार्षिकाणां विधिः ॥

वेदान् प्रणम्य चतुरश्वतुरोऽपि श्रैवा-

निन्दोर्नदीं मधुमतीं तु ह्निमाद्रिजातां ।

श्रीशङ्करेण शरणीकृतशङ्करेण

श्रीशङ्करेण निजकर्मवशं करेण ॥

देवज्ञानथ विदुषो धर्मपरान् भूपतीन् नत्वा

चैत्रादिमासवृन्देऽनुदिनविहितेषु धर्मजातेषु ॥

आधुनिकैरपि पूर्वैः कल्पतरुप्रभृतिभिः सर्वैः ।
 कुनिबन्धपङ्कयूहैरन्योक्तलोचने जगति ॥
 अञ्जनमिव मुनिरञ्जनहेतोः सोमार्कसिद्धान्तात् ।
 युक्तादिचान्द्रनिर्णयहेतुः सोऽयं निबध्यते सेतुः ॥
 इह स्मृतिसुधाकरे ऽखिलमवेक्ष्य दीक्षाभृतः
 अतिस्मृतिनिरीक्षाश्रममपास्य लास्यं मिथः ।
 कुरुध्वमधुना ध्वनिं भ्रमणमौक्ष्य युष्मादृष्टां
 कृपा यदि नृपामरे भवति प्राङ्गरे किङ्करे ॥
 मलिनधौरवधौरयतीति चेत् भवतु नाम विधौरितमन्यथा ।
 प्रमुधियः सुधियो हृदि सन्निधौकुरुत रत्नमिदं विधियत्नतः ॥
 स्फुरति सूक्तिसुधाकरनामनि स्मृतिनिबन्धवरेऽतुलधामणि ।
 किमिह वत्सरकर्म्म[निबन्धकृतं]कृतधियां परतः कुनिबन्धतः ॥ ० ॥
 अथानुक्रमणीं वक्ष्ये, etc.

The author was a Maithila. He received his education from his father Sudhākara, after whom the book is named. His father's father was Śucikara, a Paṇḍita who was proficient in all the subtle points of the Tattva-cintāmaṇi, a book very popular with the Maithila Paṇḍitas in the fifteenth and sixteenth centuries. His father's Guru was Vāsudeva from whom also he learnt much, and the book is meant as Gurudakṣiṇā to Vāsudeva.

The date of the composition of the work is lost in a lacuna. But it was composed at the very end of Akbar's reign; for, at the commencement of the work there are five verses in praise of Akbar. It was written after Akbar's conquest of Bengal (1572 to 1592), Ābhira country, that is, Khandeśa (about 1592), Konkana, Cedi, and Andhra, that is, Berar, Bidar and Ahmednagara (about 1595).

He also writes three verses in praise of Todaramalla,

who weighed himself in gold and consecrated the image of Puruṣottama at Puṣkara.

2164.

5543. *The Same.*

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 212. Lines, 15 on a page. Extent in ślokaś, 9,500. Character, Nāgara of the sixteenth century. Appearance, good. Complete.

The present manuscript is a better one. It has many verses in the beginning and at the end, which are omitted in the previous number, and has, after the religious calendar with which, in that MS. (No. 848,) comes to an end, many chapters more, although not numbered.

After the śloka यदरि नरिनर्त्तिं गर्त्तवृत्तिः, etc., etc. :—

यः कापिलस्त्रिपुरमण्डलगौतकीर्त्तिं
 र्योऽनार्थजोऽपि निगमाम्बरभयमूर्त्तिः ।
 यः] शश्वदर्थिजननिर्मितचित्तपूत्तिः
 कस्तस्य नः श्रुतिमिसामुररौकरोति ॥
 श्रुत्वाकवरसमुत्थं कंसरिपुः स त्रिधात्मानम् ।
 ऐक्यादकवरमूर्त्त्या लज्जित एवायमवतीर्णः ॥
 नागानां गरुडात् नृणां फणिपतेस्त्रासः क्षितेर्मज्जनात्
 शम्भोः कर्मविलोपतस्त्यधिपतेर्विष्णोः पदभ्रामणात् ।
 आक्रम्यार्वुदमुत्क्षिपत्यकवरे चित्रं महत्स्वात्मज-
 प्राप्ति (?) प्रीति सशङ्कितेन मनसा श्रौताद्रिरुज्जम्भते ॥
 इत्यकवरसुरत्राणकीर्त्तिदशकम् ॥

After the verse मैथिलौचरणरेणुरञ्जितः, etc., etc. :—

तीरमुक्तिरिति यश्च विदेहः
 प्रोच्यते जनकभूमि र्मिथिलाख्यः ।
 यश्च प्रासनमहौन्दपतीनां
 सततं द्यतिरसौ द्यपतीनाम् ॥

यस्योत्तरे हेमाद्रिः, etc., etc.

यत्र नदी त्रियुगाख्या यत्र भवादित्यसंज्ञकः सूर्यः ।
 करकमलाञ्चितकमला कमलेव निम्नगा यत्र ॥
 अतदेवादधिगतवानखिलकलां यत्र लाङ्गली रामः ।
 दृपतिर्यत्र विदेहो यस्य सूता विश्रुता सौता ॥
 गीतमोऽजनि च यत्र सुनीनामग्रणीर्गुणगणोरुमणीनां ।
 यश्च तन्त्रमकरोत् किल सौत्रं तर्कतन्त्रमुदितं श्रुतितन्त्रम् ॥
 जन्मतः प्रभृति यत्र समस्तब्राह्मणेषु निगमाभिनिवेशः ।
 जन्मकर्मकुलगोत्रविवेकः स्वधर्मपतनव्यतिरेकः ॥
 यत्र व्यासतनूजो जनकादुपगत्य तत्त्वविज्जनकात्
 आचष्ट यत्र धर्मानखिलानथ योगियाञ्चवत्क्योऽपि ।
 यत्र पराशरनामासुनिरकरोद्धर्मसंहिताः सुहिताः
 क्षेत्राणि यस्य सन्ति प्रथितान्यद्यापि धर्मसस्यानाम् ॥
 ऋष्यशृङ्गमहर्षि र्यत्र, etc., etc.
 प्रतिपद्म पद्मनाभ, etc., etc.

इति मिथिलावर्णनद्वादशकम् ।

गुणिगणस्पृहणीय, etc.

अभवदस्य सूतः, etc.

कात्यायनो गोत्रमृषिः पुराणो-

ग्रामस्तथाख्यापि च कुञ्जपल्ली ।

कात्यायनो विष्णुरथाङ्गिराश्च

ख्यातास्तु यस्मिन् प्रवराः कुलेऽस्मिन् ॥

अजनि तस्य सुतः, etc., etc.

राशिर्दधो हरमुखं किल यस्य जन्म

लभं हरस्य हृदयं किल यस्य सिंहः ।

ज्यैष्ठेजनिः शशधरेण सहैव यस्य

किन्तस्य धर्मविषयेऽस्ति विचारणीयम् ॥

अधौव विधिवत् पितुर्मितवचः, etc., etc.

वेदान् प्रणम्य चतुरश्वतुरोऽपि भेदान्
प्रमोर्नदीं मधुमतीं तुहिनाद्रिजाताम् ।

श्रीशङ्करेण प्ररणीकृतशङ्करेण

व्याशङ्करेण निजकर्मवशङ्करेण ॥

देवज्ञानय विदुषो, etc., etc.

आधुनिकैरपि सर्वैः, etc., etc.

अञ्जनमिव मुनिरञ्जनहेतोः, etc., etc.

वीक्ष्य क्षौणीवलयजनुषः श्रौतधर्मप्रहीणान्

नमोभूय त्रिदशगुरुवत् प्रार्थयत्यर्थि + +

कर्णप्रान्तं श्रुतिरपि गता मामकी धर्मरुद्धो

भयास्तथाकृतिभिरथवाऽन्वीक्ष्य विद्भोभणीया ॥

येऽस्मिन् लोके क्षितिपमणयः कीर्त्तिमन्तः प्रसिद्धाः

तद्वज्ज्योतिर्नयनपठवो ये च देवज्ञविज्ञाः ।

ये सत्तीर्थभ्रमणरुचयः तैः स्वमूर्द्धि प्रसन्नैः

एतत्कीर्त्तं स्त्रिपुरजयिनः पञ्चमर्षस्व मूर्द्धि ।

चातुर्वर्ण्यैश्च च विधिवच्चातुराश्रमयुक्तैः

खे खे धर्मे पथि विधिक्वते जन्मतः सच्चरद्भिः ।

साहज्जगैः कृतिभिरुचितैः सद्गुरुप्राप्तविद्यैः

वद्वज्जैरभिमुखमिदं पञ्चमर्षस्व मूर्द्धि ॥

इह स्मृतिसुधाकरे, etc., etc.

मलिनधौरवधौरयतीति चेत्, etc., etc.

अहरहः तिथिपञ्चमवेक्ष्य चेत्

अहरहः सुनिबन्धनिरौक्ष्णम् ।

जगति सम्भवति प्रतिपद्यते

क्व मधुमास इति स्थिरबुद्धिभिः ॥

स्फुरतु वा मधुमासविनाकृतं

नृपसदः स्वपि वत्सरपत्रकम् ।

यदि पुनः शिरसापि विनाकृतं
 वपुरिदं रमणीयमितीर्यते ॥
 इति स्मृतिसुधाकरे पूर्व्वरङ्गप्रकाशः ।
 अथानुक्रमणीं वक्ष्ये ग्रन्थस्यास्य सुनिर्मलां ।
 किं कुत्रास्तीति विदुषां यथायासो निवार्यते ॥
 मङ्गलानि प्रतिज्ञाय ततोऽनुक्रमणी मता ।
 ततश्चतुर्विधा स्मृतिर्नित्यस्मृत्यादिभेदतः ॥
 ततः स्थितौ विवेचायां प्रथमं वेदसंश्रुतिः ।
 पुराणानां प्रशंसा च स्मृतूनां तदनन्तरम् ॥
 शास्त्रप्रशंसा धर्म्माणां प्रशंसा तदनन्तरम् ।
 अधर्म्मनिन्दनं तद्वत् ब्राह्मणानाञ्च संस्तुतिः ॥
 राजप्रशंसा तद्धर्म्मप्रशंसा चानुषङ्गतः ।
 वर्णाश्रमाणां मूलत्वात् गृहस्थानां ततः स्तुतिः ॥
 विवाहोऽष्टविधस्तस्मात् सन्तोषेणोपवर्णितः ।
 यद्वैपरीत्ये वर्णानां साङ्गर्थ्यमुपजायते ॥
 द्वीपानां वर्णनं जम्बूद्वीपवर्षोपवर्णनम् ।
 ततः कुमारद्वीपस्य संस्थानं परिकीर्तितम् ॥
 ततो यक्षीयदेशस्य लक्ष्यं परिकीर्तितम् ।
 आर्यावर्त्तस्ततः प्रोक्तो मध्यदेशस्ततः परम् ॥
 ततो ब्रह्मर्षिदेशश्च ब्रह्मावर्त्तस्ततः परम् ।
 ब्रह्मावर्त्तकदेशस्य कुरुक्षेत्रस्य वर्णनम् ॥
 हृच्छ्रायहर्षणः पञ्चादार-शब्दार्थचिन्तनम् ।
 मासेशानयनं तद्वद्वर्षाधिपविचिन्तनम् ॥
 सावनानां दिनानाञ्च निर्णयस्तदनन्तरम् ।
 चन्द्राहः निर्णयस्तस्मात्तिथिशब्दार्थनिर्णयः ॥
 ततो नवविधा मासा ब्राह्मणदेवादिभेदतः ।
 भूलोकव्यवहारार्थं मासाः सौरादिभेदतः ॥

नाक्षत्रमासः प्रथमं ततस्तत्कृत्यनिर्णयः ।
 नक्षत्रनामानि तथा ततो नक्षत्रदेवताः ॥
 योगाः प्रसङ्गतः प्रोक्ताः सावनो मास ईरितः ।
 मासाश्चान्द्रास्ततः प्रोक्ता स्तेषामौषासश्च विज्ञवः ॥
 कक्षा चैत्रादिमासानां देवताः परिकीर्त्तिताः ।
 मलमासस्तथा प्रोक्तो रविसंक्रान्तिवर्जितः ॥
 ससंक्रान्त स्ततः षष्टिदिने मासोऽधिमासकः ।
 निर्णयः सौरमासस्य तत्कृत्यस्य च निर्णयः ॥
 मुख्यत्वं मासशब्दस्य चान्त्रे मासे समीरितम् ।
 शुक्लः पक्षोऽथवा कृष्णः चैत्रादिरिति संप्रये ॥
 श्रुतिस्मृतिपुराणाद्यैः शुक्लस्यादित्वमीरितम् ।
 द्वैविध्यं चैव मासस्य तत्प्रसङ्गान्निराकृतम् ॥
 प्राचां निबन्धकाराणां भूलाज्ञानं प्रकाशितम् ।
 अथर्त्तवः षड् गदिता स्तेषामप्यधिपास्ततः ॥
 सौम्यं याम्यञ्च गदितं साधियं त्वयनद्वयम् ।
 ततः संवत्सरः प्रोक्तो विष्ण्वादीनि युगान्यपि ॥
 वत्सरानयनञ्चैव प्रसङ्गात् समुदाहृतम् ।
 वत्सरानयने तद्वत् वैषम्यं परिमार्जितम् ॥
 प्राचां निबन्धकाराणां दक्षिणोत्तरदेशयोः ।
 लिखने तिथिपत्रस्य प्रकारोऽपि समीरितः ॥
 ब्रह्ममासतिथौनाञ्च कल्पसंज्ञा प्रदर्शिता ।
 तत एव च कृष्णादिश्चान्द्रो नास्तीति निश्चितम् ॥
 तिथिनक्षत्रयोस्तद्वत् भद्रागण्डे निरूपिते ।
 ततः संकल्पवाक्यन्तु सामान्येन निरूपितम् ॥
 अथापूर्वव्रतारम्भसमयश्च निरूपितः ।
 ततश्चाष्टविधो धर्मः स्वस्वनाम्ना समीरितः ।
 खानमष्टविधं तद्वत् संचोपात् समुदीरितम् ॥
 ब्रह्म-वैष्णव-शैवानां त्रिविधं तिलकं ततः ।
 व्रतस्वरूपं तद्दर्शनां सामान्येन निरूपिताः ॥

ततो व्रतानां द्वैविध्यं प्रवृत्त्यादिप्रभेदतः ।
 अथ नक्षत्रपदार्थोऽपि दिनरात्रिप्रभेदतः ॥
 नक्षत्रते च नियमाः भैक्ष्यायाचितयोर्विधिः ।
 उपवासपदार्थस्तु सविधिः समुदौरितः ॥
 पारणादिवसे चापि नियमः परिकीर्तितः ।
 अथ जन्मदिने कृत्यं ततः संक्रान्तिनिर्णयः ॥
 विशेषसंज्ञा नन्दाद्यास्तिथीनां समुदाहृताः ।
 मन्वन्तरादितिथयो युगादितिथयस्तथा ॥
 संक्रान्तयो युगान्ताश्च नामतः परिकीर्तिताः ।
 प्रोक्ताश्च पर्वतिथयो विधिव्यासेधभेदतः ॥
 अभ्यङ्गादौ निषिद्धानि नक्षत्रान्यपि कानिचित् । यत्र
 वारा अपि निषिद्धा ये संसर्गादौ निरूपिताः ॥
 स्त्रीणां श्रुतभिषाखाननिषेधोऽपि निरूपितः ।
 तिथिद्वैधे व्यवस्था च प्रोक्ता प्रास्तोक्तयुक्तितः ॥
 हविष्याणि ततः प्रोक्तान्यथ आद्रुतिथेः परम् ।
 नक्षत्राणां ततः आद्रं वारआद्रमतः परम् ॥
 ततो द्वादशमासानां सूर्या द्वादश वर्णिताः ।
 मांसाशने च नियमो गृहिण्या गृहवासिनाम् ॥
 सामान्यतो वत्सरस्य कृत्यञ्चापि निरूपितम् ॥
 जपोपवासनक्तादिप्रवृत्तौ ब्रह्मविधेरपि ।
 आराध्यो भगवान् भीमः कालरुद्र इति श्रुतेः ॥
 ततश्च पूर्वसर्गोऽयपालगुने यागयोगतः ।
 अपरस्मिन् समुत्पत्तिः सर्गे चैत्रे कलाभूतः ॥
 सरयूगङ्गयोः पूर्वं सङ्गमे मासि संश्रिते ।
 चैत्रे शुभं समाराध्य विष्णुर्विष्णुत्वमाप्तवान् ॥
 अयनर्तुमासभेदात् पक्षविभेदात् तिथिर्भेदात् । (?)
 नक्षत्रयोगभेदाद्वा रविभेदान्मघोः कर्म ॥ (?)
 उपवर्णितमथ चैषां केषाञ्चिद्योगभेदेन ।
 कृष्णादि-चान्द्र-संश्रय-खेदोपसमय-वेदानाम् ॥

अष्टविधं तिथिपत्रं चैत्रे भेदास्त्रयस्त्रिंशत् ।
 पञ्चशती कलिजानां नाशितमेवं निबन्धानाम् ॥
 शकोऽङ्गः सितपक्षिति दिवसे विषयेन्दु १५ सम्मितोऽनुमतौ ।
 षोडश १६ कृष्णप्रतिपदि दर्शे त्रिंश ३० तिथेः पत्रे ॥ ४३ ॥
 यदि भावि द्युपतीनामकवरद्वयतौ क्षितौ क्षितौज्यानाम् ।
 का चिन्तामृतधारा वारां निधयः प्रसर्पन्ति ॥
 चैत्रार्द्धादभिदधतः चैत्रार्द्धान्तं तु वार्षिकं कार्यम् ।
 प्राज्ञो निबन्धभेदा + + भेदाः पुरन्ध्रीभिः ॥
 अपरिज्ञाय तु चैत्रं यस्तु निबन्धं चरौकर्त्ति ।
 जातमृतो मृतजातो वेति विरतिविमर्षे वरौवर्त्ति ॥
 सर्गान्तं कृष्णपक्षे सर्गाद्यं मधुसितं योज्य ।
 कुर्वन्निबन्धधन्यं ख्यातः कस्मान्न जन्मान्यः ॥
 द्वैविध्यं मधुमासे जल्पन् प्रश्नान् समर्हति प्राज्ञः ।
 पक्षैस्त्रिभिरपि कृष्णैः शुक्लैः केनेक्षसे चैत्रम् ॥
 मधुवत् माधवस्यापि कार्यं मासस्य कौर्त्तितम् ।
 यस्मिन् हत्वा मधुं विष्णुर्मासेऽभून्मधुसूदनः ॥
 ततोऽपि ज्यैष्ठ्यमासस्य कृत्यं यस्मिन् सुरारिहृत् ।
 प्रखलद्वलिवद्गन्धुं देवीकायां त्रिविक्रमः ॥
 ततश्चाषाढमासस्य कृत्यं सन्ध्यादौरितम् ।
 यस्मिन् पूर्व्वे वलेर्यज्ञे वामनोऽवततार ह ॥
 अथ श्रावणमासस्य कृत्यं यस्मिन् हरिः श्रियम् ।
 श्रियं दधार वामाङ्गे श्रीधरत्वमवाप्तवान् ॥
 कृत्यं भाद्रपदे यस्मिन् वीरभद्रभयार्दितः ।
 प्रोत्फुल्लकेशो मधुहा हृषीकेश इति स्मृतः ॥
 कृत्यमाश्विनमासस्य नाभौ पद्मं यतोऽभवत् ।
 तस्मिन् मासे ततो विष्णोः[ष्णुः] पद्मनाभ इति स्मृतः ॥
 कृत्यं कार्तिकमासस्य यस्मिन् वज्रो यशोदया ।
 दामोदरे मधुरिपु-र्नाम्ना दामोदरोऽभवत् ॥

कृत्यञ्च मार्गमासस्य सर्वशस्यनिधेर्विधेः ।
 प्रोक्तं यस्मिन् पुरा विष्णुः केशवः केशिनाशनात् ॥
 कृत्यञ्च पौषमासस्य यस्मिन् विश्वनिवासभूः ।
 व्यस्रेव बीजसंसेकान्नाशायण इति स्मृतः ॥
 ततस्तु माघमासस्य कृत्यं यस्मिन् स माघवः ।
 वेदनादवनेः पूर्वं गोविन्द इति विश्रुतः ॥
 यस्मिन् कृष्णचतुर्दश्यां रात्रौ पादाम्बुसंयुतैः ।
 पत्रैर्विल्वतरोर्याधः शुम्भोर्गतिमवाप्तवान् ॥
 हारं हारं सविधिविधिवन्नृत्यदुन्मत्तकेलि-
 प्रालेयाद्रिप्रसवरुचिरश्चात्मलीलासमक्षम् ।
 हालाहालग्रसनरसिकं सर्वसम्पत् प्रदायि
 ज्वालालिङ्गं वपुरवतु वः शाम्भवं भव्यमूर्तिः ॥
 मासे यस्मिन्नमावास्यां शुङ्करो नीललोहितः ।
 कालरुद्राभिरूपेण संजहाराखिलं जगत् ॥
 पूर्णे सांवत्सरे कृत्ये किञ्चित् प्रोक्तं प्रकीर्णकम् ।
 प्राचां निबन्धकाराणां तथैवोपनिबन्धनात् ॥
 ततश्चतुर्विधः प्रोक्तः प्रलयो जगदद्वयम् ।
 जन्मवृद्धिद्वयैर्नित्यं भ्रमतीति श्रुतिः श्रुतेः ।
 एतान्यत्र प्रकाशयन्ते स्मृते स्मृतिसुधाकरे ।
 ईश्वरार्पणहेतुत्वात् स्वाज्ञानविनिवृत्तये ॥
 नह्यत्र पौनरुक्त्यं दूषणमतिभूषणं येन ।
 कृष्टा विशिष्टवृष्ट्या वर्णमहौ स्वर्णवत् फलति ॥
 सज्जीभवन्तु सुधियः कुधियः प्रयान्तु
 शुम्भोर्महानयमिहाजनि सिंहनादः ।
 धिक् दंष्ट्रिणा कलियुगेन युगन्धराणां
 अज्ञानमत्युपचितं रचितं नराणाम् ॥
 यत्रैव क्षितिपालकल्पतरवस्तत्पारिजाताह्वयाः
 प्रोद्भूतश्रुतिपद्मरक्षापरः सप्तैव रत्नाकराः ।

श्रीमत् शङ्करसत्कवेर्मधुमतीगर्भोद्भवस्याद्भुतः
तस्मिन् कौर्त्तिसुधाकरोऽयमुदीयादाचन्द्रतारं पुनः ॥

इत्यनुक्रमणिका ।

43B, आषाढौमवधिं कृत्विति वाक्यस्य कृष्णादिभासप्रवर्त्तक-कल्पितत्वं न जातू-
कर्णरक्षितत्वाभावाद्भावे वा प्रामाण्यानुपपत्तेः । जातूकर्णस्य बुद्धावतारपुरोहितत्वेन
बुद्धस्यैव धर्म्मनाशकत्वसम्भवादतएव चास्य वाक्यस्य सर्वधर्म्मनाशकत्वनिर्णयाच्च ॥

It ends thus :—

सत्संसर्गविलासलालसमति विद्यावदातान्तरः
को वा वीर मदन्धवर्त्मनि मनस्याधाय शम्भोः पदम् ।
तत्साधु स्थिरबुद्धिभिर्विधिवशात् प्राप्तस्थितिस्थायिभिः
त्यक्तानर्थपुमर्थसार्थरुचिभिः सेव्यः स एवैश्वरः ॥
स्वधर्म्म परिनिष्ठितः परगुणागुणौदास्यवान्
अतीव निरहङ्कृतिः कृतिभिरावसन् सन्ततम् ।
दृढीकृतजगत्रयः स्थिरमतिः प्रसन्नान्तरः
शिवोहमिति भावयन् जगति को न मुक्तेः पदम् ॥ .
गुणश्लाघापेतः सहजसरणीन्यस्तहृदयः
सतां सङ्गे रङ्गे नट इव नरीनर्त्ति किल चेत् ।
विचार्य्याचार्य्याणां वचनरचनाः स्वान्त-हितदाः
चिदानन्दाद्वैतं जगति विमृशन् को न विजयी ॥
आधिकाञ्चेतदपि सुखकृत् कार्तवीर्यस्य तद्वत्
पौलस्त्यस्य प्रथितयशसो नापि वाणस्य चाभूत् ।
न्यूनं कृन्नस्तदिह सहजं नास्ति ते कापि साम्यं
त्वामाराध्य त्रिनयनचयं प्रार्थनीयं न विद्वान् ॥
सर्वतः पितरौ सेव्यौ शिवशक्तिखरपिणौ ।
याभ्यां विनिर्मिते देहे किं किं लोके न सिध्यति ॥
देवतानां शिवौ सेव्यौ क्षेत्राणां कुरुजाङ्गलम् ।
नदी सरस्वती सेव्या सेव्यं सन्निहितं सरः ॥
तीर्थं पृथूदकं सेव्यं मन्त्रः शम्भोः षडक्षरः ।
संहिता मानवी सेव्या पुराणं कौर्म्ममुत्तमम् ॥

ज्योतिषे सूर्यसिद्धान्तः श्रुतीणां श्रुतसूचीयं ।
 संसेव्यः श्रैवगुह्यानां केदारस्तुह्तिनाचलः ॥
 गुरुणां वचनं सेव्यं न लघूनां न कदाचन ।
 सर्वथा सुहितं सेव्यं न प्रमादी भवेत् क्वचित् ॥
 न च वयमधिकुर्मः कर्मणा प्राकृतेन ।
 प्रणिहितगुणभावाद् विस्मृतस्वरूपाः ।
 तदपि सहजशुद्धस्वान्तजातान् नमामः
 कथमपि भवितास्मिन् येन सार्थः प्रयत्नः ॥
 न गुणाः क्वापि गण्यन्ते सत्स्वीकारो हि गौरवम् ।
 पीतापि न निष्ठा याति स्वर्गः कर्णावतंसताम् ॥
 आचार्याणां मतमनुचितं सर्वतोऽन्वीक्ष्य भिक्षां
 कारं कारं त्रिपुरविजयिप्रलाधिना शङ्करेण ।
 पौराणानां मतमधिमतं मूलतः शोध्य बुद्ध्या
 बन्धः सोऽसावकवरसुरचारारण्ये निबन्धः ॥
 भूषणाय विबुधमतीनां दूषणाय दितिप्रकृतीनां ।
 पोषणाय निगमप्रभृतीनां सेव्य एष विदुषां निबन्धः ॥
 यत्रैव क्षितिपाल कल्पतरवस्तत् पारिजाताक्षयाः
 प्रोन्मीलत् अतिपद्मरक्षणपराः सप्तैव रत्नाकराः ।
 श्रीमत् शङ्कर सत्कवेर्मधुमतीगर्भोद्भवस्याद्भुत-
 स्तस्मिन् कौर्त्तिसुधाकरोऽयमुदयादाचन्द्रतारं पुनः ॥

Colophon :—

इति श्रीमदुपाध्याय-श्रीशुचिकरात्मज-महोपाध्याय-श्रीसुधा-
 करात्मज-महोपाध्याय-श्रीशङ्करविरचितः स्मृतिसुधाकराख्यः
 संवत्सरकृत्यनिबन्धः सम्पूर्ण इति ।

Post Colophon Statement :—

करवसुरसदन्तेष्वन्यसूर्यै १२७५३२६८२र्मनूनां
 करवसुरसवेदेः ४६८२ श्रीकलौ लिख्यमाने ।

गतकलिगजनागेव्यर्थनन्दक्षपेष्टौ १६५५८८४६८२

रिह गतवति वृन्दे कल्पसंवत्सराणां ॥

यः सर्वर्तुप्रसवकुसुमामर्गलां स्वर्गयोग्यां

मृग्यामैन्द्रीमिव निजपुरीं श्रीकरौमुचकार ।

राज्ये तस्य क्षितिपतिमणेर्यसुरचाणकर्तुः

धर्मस्थित्यै जगति यशसे लेखि केनापि पुस्तम् ॥

शुभमस्तु ॥ श्रीरस्तु ॥ ॐ नमो महागणेशाय । ॐ नमः

शिवान्यां ।, etc., etc.

In a later hand :—

श्रीरविः पायादपायात् पुस्तकमेतत् भारद्वाजकाशीनाथस्य ।

2165.

11. **सुहृत्प्रकाशः ।** *Sukṛtyaparakāśaḥ.*

By Jvālānātha Mīśra.

The MS. is noticed in L. 722.

The authorities quoted are :—

- (1) मनुः, (2) याज्ञवल्क्यः, (3) उग्रनाः, (4) दक्षः, (5) नारदः, (6) वसिष्ठपुराणम्, (7) पराशरः, (8) वौधायनः, (9) विष्णुपुराणम्, (10) मरीचिः, (11) अङ्गिराः, (12) बृहस्पतिः, (13) ब्रह्मपुराणम्, (14) कूर्मपुराणम्, (15) हेमाद्रिः, (16) ब्रह्माण्डे, (17) भृगुः, (18) यमः, (19) अत्रिः, (20) स्मृतिसंग्रहः, (21) श्रौतकः, (22) कामधेनुः, (23) व्यासः, (24) बृहवशिष्ठः, (25) अरण्यस्मृतिः, (26) कार्ष्णाजिनिः, (27) आर्द्रविवेकः, (28) मार्कण्डेयपुराणम्, (29) कात्यायनः, (30) पैठीनसिः, (31) वाराहे, (32) आश्वलायनः, (33) शङ्खः, (34) मात्स्ये, (35) ब्रह्मवैवर्ते, (36) नारायणः, (37) जमदग्निः, (38) स्कान्दे, (39) संग्रहः, (40) हारतैः, (41) जावालिः, (42) पारस्कारः, (43) देवलः, (44) स्मृत्यर्थसारः, (45) लौगाक्षी, (46) व्याघ्रः, (47) प्रातातपः, (48) शारदा-तिलकम्, (49) नागरखण्डे, (50) गोभिलः, (51) सुमन्तुः, (52) वाचस्पतिः, (53) मदनरत्ने, (54) पृथिवीचन्द्रः, (55) स्मृतिसागरे, (56) कालादर्शे, (57) वाय-वीयपुराणे, (58) भविष्यपुराणे, (60) मिताक्षः, (61) व्यासः, (62) निर्णयाम्बते,

(63) आद्भचिन्तामणिः, (64) विष्णुः, (65) प्रजापतिः, (66) देवीपुराणे,
 (67) लघुहारातः, (68) भुजबलभीमे, (69) काशीखण्डे, (70) षट्त्रिंशन्मते,
 (71) पैठौनसिः, (72) प्रभासखण्डे, (73) गोतमः, (74) स्मृतिरत्नावलिः, (75)
 स्मृतिदर्पणे, (76) संवर्त्तः, (77) ब्राह्मणः, (78) भरद्वाजः, (79) बृहद्भूमः,
 (80) दिवोदासः, (81) स्मृत्यन्तसारे, (82) आदित्यपुराणे, (83) लिङ्गपुराणे,
 (84) मत्स्यपुराणे, (85) पद्मपुराणे, (86) महाभारते ।

2166.

5778. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11×4½ inches. Folia, 54. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 850. Character, Nāgara by a modern hand. Appearance, old.

The work begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

वन्देऽहं पदपङ्कजं रसभरं नित्यं विभुं श्रीप्रदं

विब्रध्वंसपटौयसस्तव [वि] भो देवायपूजागृहम् ।

जुष्टं विद्वदुपासकैः प्रतिदिनं मुक्तिक्रमान्वेषिभिः

वन्दे × × × × × ।

... ... ।

... ... ।

... ... चिदेकं गुह्यं ॥ २ ॥

तुष्टश्चेत् सकलमनोभिलषितं पूर्णं फलं दास्यति । १ ।

दृष्ट्वा मानवयाज्ञवल्कासंहितामन्यामनेकां स्मृतिम् ॥

शाखासूत्रमतं निबन्धसकलं ज्ञात्वा सुबुद्ध्या मया ।

तेषां सारतरं निगृह्य सततं लेलिख्यते चाधुना

आद्यानामितिकर्म्ममूलवचनं सर्व्वं विमृश्याथतः ॥ ३ ॥

आचारादिसमस्तमूलवचनं कुर्व्वे सुकृत्याभिधं

त्रैगर्त्तस्थसुलोहवासवसनः वालिदिजाग्रो महान् ।

काश्यां जह्नुसुतातटेऽन्तर(ते)[त]रे श्रीसंकटात्मन्दिरे

ज्वालानाथबुधः स्थितो बज्रसमा मिश्रः सुसारस्वतः ॥ ४ ॥

आचारः । आचारो नाम निषिद्धातिरिक्त-शास्त्रविहित-स्वधर्माचरणम् ।

10B, इति श्रीज्वालानाथमिश्रकृत-सुक्तव्यप्रकाशे धर्मशास्त्रे आचारप्रकरणं समाप्तम् ।

श्रीगणेशाय ।

नत्वा गणेशं श्रीशाम्भूमूर्तिं

देवीं च वालां राज्ञीभवानीं (?)

कुर्वे समूलं सारं विशुद्धे

मूलानि दृष्टानेकानुबन्धात् ॥ (?)

24B, इति ज्वालानाथमिश्रकृते धर्मशास्त्रे सुक्तव्यप्रकाशे अशौच-प्रकरणम् ॥ २ ॥

अथ श्राद्धप्रकरणम् ।

51A, इति ज्वालानाथमिश्रकृतधर्मशास्त्रे सुक्तव्यप्रकाशे श्राद्धप्रकरणम् ।

Last Colophon :—

इति श्रीज्वालानाथमिश्रकृतधर्मशास्त्रे सुक्तव्यप्रकाशे अस्तव्यति-ग्रहत्यागप्रकरणं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

बालमुकुन्दस्येदं पुस्तकं लिप्युक्तम् ।

It quotes as late an authority as Nirṇayāmṛta (written a little before Akbar's time); whereas it does not quote Nārāyaṇa Bhaṭṭa or others of Benares, who flourished at the time of Akbar.

2167.

879. **आचारचन्द्रोदयः** or **माधवप्रकाशः** ।

Ācāracandrodayaḥ or Mādhavaprakāśaḥ.

By Maheśākavi, the son of Durga Śarmā.

For the manuscript see L. 1779.

The book was written at Lāhapura or Lahore on the Irāvati. From the description given of the place as the first city in the west, it appears to be no other than Lahore. But it is described also as situated on the watershed of the Irāvati or Rāvi. Lahore is, however, on the Vipāsā or Beas.

The author received his education in Mithilā. His

patron was Mādhava whose father was Kālu whose father was Nānu. The family belongs to the Utpala clan of Rājputs.

The author belonged to the White Yajurveda.

The authorities quoted :—

(1) Vārtikakāra, (2) Cintāmaṇi, (3) Laugākṣi, (4) Mantrāyurveda, (5) Ratnakōṣa, (6) Karmaṇī, (7) Madanapārijāta, (8) Maṇḍan, (9) Ācārapradīpa, (10) Ācāracintāmaṇi, (11) Ācārasāgara, (12) Mihira, (13) Bhakticandrodaya, (14) Nigamapariśiṣṭa, (15) Devadāsa, (16) Bhāguri, (17) Pariśiṣṭa, (18) Dharmapradīpa, (19) Pārijāta, (20) Govindārṇava, (21) Kṛtyārṇava, (22) Smṛtisamuccaya, (23) Smṛtisāra, (24) Halāyudha, (25) Aparārka, (26) Vyāghrapāda, (27) Āhnikapradīpa, (28) Gayādāsa-prakāśa, (29) Śaḍviṃśatimata, (30) Śuddhinirṇaya, (31) Dhavalabandha, (32) Kalpataru, (33) Āhnikacandrodaya, (34) Ācāratilaka, (35) Mitākṣarā, (36) Smṛtiratnāvali, (37) Rāmārcanacandrikā, (38) Āhnikasmṛtisāra, (39) Śrīdhara-svāmī, (40) Madana, (41) Nāga-devācāra, (42) Dīpikā, (43) Narasiṃhaparicaryā, (44) Jaṭāmalla, (45) Śrīdharācārapaddhati, (46) Smṛtimañjarī, (47) Devodāśaparakāśa, (48) Satyavrata, (49) Parāśaramādhava, (50) Smṛtyarthasāra, (51) Gopālārcanacandrikā, (52) Samayapradīpa, (53) Harināthīya Smṛtisāra, (54) Hemādri, (55) Viṣṇudharmottara, (56) Halāyudhanibandha, (57) Nārada-pañcarātra, (58) Kṛṣṇadīpikā, (59) Viṣṇurahasya, (60) Smṛtisāra, (61) Chāndogapariśiṣṭa, (62) Jaṭāmallaparakāśa, (63) Caturviṃśatimata, (64) Ācārādarśa, (65) Vācaspati, (66) Harihara, (67) Śrīdatta, (68) Vachaspati and Śrīdattapradīpa, (69) Śraddhapallava, (70) Dharmapradīpa, and (71) Govindarāja.

Vācaspati and Govindārṇava belong to the fifteenth century.

2168.

6105. सदानन्दविनोदः or सदानन्दकौर्त्तिचन्द्रोदयः ।

Sadānandavinodah or Sadānandakīrticandrodayah.

By Gaurīpati Bhaṭṭa, son of Dāmodara Bhaṭṭa, under orders of Sadānanda.

Three batches of leaves.

I.

Substance, country-made paper. 11 × 4 inches. Folia, 122, of which the leaves 30th to 45th, 50th, 78th, 108th are missing. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

श्रीमद्भास्करधूर्जटी च गणपं क्षीराब्जिजावल्लभं

प्राप्त्याचलकन्यकामभिनवस्मेराभिरामाननाम् ।

वन्दे शङ्करपूज्यपादचरणौ दामोदरं जन्मदम्

शास्त्रीदिग्भवविश्ववन्दितपदं गोपालसिद्धान्तकम् ॥

A work of the school of Mithilā. The first part concerns itself with impurities resulting from death or birth and also with the funeral rites. The object of the first part :—

कोडे (?) ऽस्मिन् जननाद्यघगतजनस्यान्त्येष्टिकृत्ये नरं

द्रव्याणां च विप्रोद्यनं गतिविधिं तीर्थेषु साधारणम् ।

ब्रूते मैथिलसम्मतं बुधजनो गोरीपतिः शाङ्करः

श्रीमद्वीरकुलस्य भूषणमणोः कौर्त्तेर्हिमांशुदये ॥ २ ॥

तत्र प्रयत्नानपनेय-यत्किञ्चिद्वैधकर्मप्रतिबन्धकदुरदृष्टविशेषो-
ऽप्रौचम् ।

वैधकर्मप्रतिबन्धकतावच्छेदकजातिविशेषवत्तदिति गुरवः ।

Topics and Colophons :—

3B, अथाशौचसङ्कारः; 4B, अथ देशान्तरमृतस्याशौचम्; 5A, अथ बालाद्यशौचम्; 6B, अथ गर्भस्त्रावाशौचम्; 7A, अथ मृत्युविशेषाशौचम्; 11B, अथ रोदनाशौचम्; 18B, इति श्रीमहामहोपाध्याय-भवानीभावनासक्त-शाङ्करदामोदरभट्टपुत्रगौरीपतिभट्टविरचिते सदानन्दकीर्त्तिचन्द्रोदये अधिकारि-निर्णायक (ययक) प्रकाशः समाप्तः; 20A, अथ भूमिशुद्धिः, अथ उदक-शुद्धिः; 21A, अथ पक्वान्नशुद्धिः; 22A, अथ स्नभावशुद्धयः; 24B, अथ स्नानादिशुद्धिः; 27A, इति श्रीमहामहोपाध्याय-शाङ्करदामोदरभट्टपुत्र-गौरीपतिभट्टविरचिते सदानन्दकीर्त्तिचन्द्रोदये त्रयशुद्धिनिर्णयः समाप्तः—अथ सामान्य-तौर्थायात्रा प्रस्तूयते; 29B, इति श्रीमहामहोपाध्याय-शाङ्कर, etc., etc., ०धौरवंशावतंस-श्रीसदानन्दविनोदे सामान्यतौर्थायात्रापरिच्छेदः; 53A, अथ सन्ध्याप्रयोगः; 55B, अथ ब्रह्मयज्ञः; 110B, अथ रात्रिकृत्यम् ।

II.

Substance, country-made paper. 11×4 inches. Folia, 6 to 39. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, old.

This is apparently on the daily observances.

Topics :—

6A, इति श्रीमहामहोपाध्याय-शाङ्करदामोदरभट्टपुत्र-गौरीपतिभट्ट-विरचिते धौरवंशावतंस-श्रीसदानन्दविनोदे मूत्रपुरीषोत्सर्गविधिपरिच्छेदः समाप्तः—अथ शौचम्; 8B, ०शौचनिर्णयपरिच्छेदः—अथाचमनविधिः; 22B, इति महामहोपाध्याय-भवानीभावनासक्त-शाङ्करदामोदरभट्टपुत्र-गौरीपतिभट्टविरचिते धौरवंशावतंस-श्रीसदानन्दविनोदे प्रातःस्नानादिनिर्णयपरिच्छेदः समाप्तः; 36B, अथ क्रियास्नानप्रयोगः ।

III.

Substance and the measure are the same as above. Folia, 60. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. The 43rd, 44th, 57th and 58th leaves are missing. Appearance, discoloured.

This part deals with Śrāddha.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

प्रालेयाचलकन्यकापतिमहं चूडाशशाङ्कप्रदं
लक्ष्मीकान्तमनन्तभक्तसुखदं सूर्यं च प्रीत्यप्रदम् ।
दुर्गां दुर्गतितारिणीं गणपतिं विद्याप्रदं शङ्करं
कल्याणावलीदक्ष कौर्त्तिललितं दामोदरं भावये ॥
सदानन्दकीर्त्तेः सुचन्द्रोदयेऽस्मिन्

विधत्ते यजुर्वेदिनां आद्रक्षत्यं ।

बुधो भट्टगौरौपतिः संविचार्य

निबन्धांश्च कातीयकल्पं सभाष्यम् ॥

तत् पितृनुद्दिश्य द्रव्यत्यागो ब्राह्मणस्वीकारपर्यन्तः(ः) आद्रक्षम् ।

Topics :—

4B, अथ आद्रदेशाः; 5A, अथ निन्दितदेशाः; 6A, अथ नित्यानित्य-
साधारणआद्रकालाः; 6B, अथ नित्यआद्रकालाः; 10B, अथ काम्यआद्र-
कालाः; 12A, अथ आद्रे प्रशस्तब्राह्मणाः; 17A, अथ आद्रे प्रशस्तकुशाः;
17B, अथ निषिद्धानि; 19B, इति परिभाषा; 23A, अथ ब्राह्मणसंख्या;
33A, अथैकोद्दिष्टम्; 34A, अथ सपिण्डीकरणम्; 35A, अथैकोद्दिष्टे
विशेषाः; 47B, अथ द्विपिण्डकआद्रम्; 48A, अथ पुत्रिकापुत्रआद्रम्;
54B, अथ पतितानामन्येष्टिनिर्णयः; 56B, अथ प्रायश्चित्तानर्हस्योदकदान-
विधिः; 59B, अथ तस्यैव कृतप्रायश्चित्तस्य संग्रहप्रयोगः ।

The authorities quoted in the first group of leaves :—

1A, इति गुरवः, मैथिलाः, गौडाः; 2B, पैठौर्नासिः, जावालिः; 3A, शङ्क-
लिखितौ, भक्तयज्ञादयः, मरौचिः; 3B, वर्द्धमानः, देवलः; 4A, विष्णुः, मनुः;
4B, गौतमः, देवलः; 5B, पारस्करः, अङ्गिराः, ब्राह्मे; 7A, मरौचिः; 7B,
यमः; 8A, पराशरः, बृहस्पतिः, दत्तः; 8B, गुरुः, गोतमः; 9A, बौधायनः;
9B, प्रचेताः; 10A, मिताक्षरायां प्रजापतिः; 12B, कुन्दोगपरिशिष्टे कात्यायनः;
14B, कल्पतरुः; 16A, रुद्रधरः; 16B, श्रीदत्तः, हरिनाथः, रत्नाकरः, शुद्धि-
विवेकः, मार्कण्डेयपुराणम्; 17A, याज्ञवल्क्यः; 17B, नारदः; 18A, वशिष्ठः;

20B, आपस्तम्बः; 21B, प्रातातपः; 22B, व्यासः; 25A, देवलः; 26B, भविष्यपुराणम्; 28B, देवीपुराणम्; 29B, कल्पतरुः; 46B, श्रीदत्तः; 49A, कालिकापुराणम्; 49B, लक्ष्मीधरः; 50A, लघुहारीतः; 51B, स्मृतिमञ्जरौ-
कारः; 52A, अगस्तिसंहितायाम्; 56A, जैमिनिः; 57B, चन्द्रिकाधृतसत्य-
व्रतीयात्; 58A, पुलस्त्यः; 58B, गौडदाक्षिणात्यधृतहारीतः; 59A, इति
रत्नावलीकारः, शुनःपुच्छः; 66A, नारसिंहे; 68B, आचारचिन्तामणौ;
70B, विष्णुधर्मः; 71A, मात्स्ये, चण्डेश्वरः; 72A, आग्नेये; 76A, विष्णु-
धर्मोत्तरे; 76B, कृत्यरत्नाकरेऽप्येवम्; 77B, वराहपुराणम्; 80A, वैशम्पायनः;
87B, हेमाद्रौ ब्राह्मणायः; 88A, मदनरत्ने पराशरः; 88B, नव्यवर्द्धमानः;
91B, नन्दिपुराणे; 95A, स्मृतिरत्नावल्यां भरद्वाजः; 96A, माधवाचार्य-
स्मृतिचन्द्रिकाधृतव्यासवचने; 97B, दृढमनुः; 99A, काशीखण्डे; 100B,
सचरित्रमीमांसाकारः; 102B, आदित्यपुराणम्, भारते; 103A, हलायुधः,
उपज्ञाः; 105A, भगवद्गीता; 107B, आचारतत्त्वकारादयः; 111A, नन्दि-
पुराणम्; 117B, साम्बपुराणे; 119B, रत्नावल्यां खान्द ।

The authorities in the second batch of leaves (6-39):—

6A, विष्णुपुराणम्, देवल, मनु, दत्त, ब्रह्म, वाचस्पति, श्रीदत्तादयः; 7A,
अनिरुद्धभट्टाः, आपस्तम्बीयात्, आश्वलायनः; 7B, योगीश्वरः, हारीतः;
आदित्यपुराणम्; 8B, ब्रह्मचारिकाण्डे देवलः, लक्ष्मीधरः, आपस्तम्बः; 9A,
पारस्करः, स्मृतिसंग्रहः, याज्ञवल्करः, नारसिंहः; 9B, मैथिलास्तु; 10B,
परिशिष्टप्रकाशे उपज्ञाः; 13A, बौधायनः, प्रातातपः, विष्णुः, मनुः; 13B,
पैठीनसिः, वशिष्ठः, आपस्तम्बः, मार्कण्डेयपुराणम्; 14A, सर्वज्ञनारायणः; 14B,
आचारसारे व्याघ्रपादः; 15A, शुनःपुच्छः, अङ्गिराः, हलायुधः, श्रीदत्तादयः,
काशीखण्डे; 15B, कन्दोगपरिशिष्टम्, पारस्करग्रन्थे; 16B, स्मृतिमञ्जरौ,
ब्राह्मे, नारसिंहे, प्रातातपः; 19A, आलोककृतः; 20A, वराहपुराणम्;
20B, ब्राह्मणायः; 21A, ऋष्यशृङ्गः; 22B, लक्ष्मीधरः, काश्यपीयः; 24A,
कल्पतरुः, ब्रह्माण्डिषे; 24B, प्रयोगपरिजाते स्मृत्यन्तरम्, रत्नाकरधृतदेवलोक्तिः;
25A, योगीश्वरः, हेमाद्रिधृतवचनात्; 25B, विष्णुः; 26A, योगि-याज्ञवल्करः;
27A, कन्दोगपरिशिष्टम्; 27B, अस्मद्गुरुवः, पिढचरणाः; 28A, आचार-

दीपिकायां स्मृत्यन्तरम्, मदनरत्ने भृगुः ; 30A, विद्यानिवासादयः ; 30B, मिश्राः, दाक्षिणात्याः ; 32A, ऋष्यशृङ्गः ; 32B, श्रीदत्तः ; 33A, ब्रह्मदत्ताचार्याः, हरिहरः ; 34A, वाचस्पतिमिश्रादयो मैथिलाः, पाद्मे ; 38A, कृत्यरत्नाकरः, हरिवंशः, विष्णुधर्म्मोत्तरः, गारुडः ; 38B, स्मृतिचन्द्रिका, वामनः ।

The authorities in third group of leaves :—

1A, कल्पतरुः, श्रीदत्तोपाध्यायः, वाचस्पतिमिश्रः, शूलहस्तः ; 2A, विश्वामित्रः, पिढहितटिप्पनीकारः, भविष्ये ; 4A, शङ्खधरः, वाचस्पतिः, पारस्करः ; 4B, विष्णुः, देवलः, बृहस्पतिः, मनुः ; 5A, यमः, वायवौधे ; 7A, विष्णुधर्म्मोत्तरे, वशिष्ठः, मैथिलाः ; 7B, देवीपुराणम्, महाभारते, शङ्खः, वशिष्ठः ; 8A, शातातपः, ब्रह्मपुराणम् ; 8B, भोजराजः ; 10A, गौड़ाक्षः ; 14A, महाभारते, वायुपुराणे ; 14B, गोविन्दराजः ; 15A, हारीतः ; 16A, वराहपुराणे ; 21A, पैठीनसिः ; 24A, लघुहारीतः ; 24B, हलायुधः, त्रिस्थलीसेतुकृतः ; 26A, श्रीदत्तादयः ; 28A, छन्दोगपरिशिष्टकारः ; 28B, कर्कः, स्मृतिरत्नाकरः, आर्द्धदीपिका ; 29B, कात्यायनगृह्यम् ; 30B, भानूपाध्यायः ; 31A, वायुपुराणम् ; 31B, बौधायनः ; 32A, छन्दोगपरिशिष्टः ; 33B, श्रीदत्तः, आश्वलायनपरिशिष्टम् ; 34A, काठकौश्रुतिः ; 35B, विष्णुसूत्रम् ; 36A, पैठीनसिः ; 36B, लघुहारीतः ; 37B, मत्स्यपुराणे ; 38A, जावालः ; 39A, कालादर्शः ; 39B, प्रभासखण्डम् ; 41A, कात्यायनसूत्रम् ; 45B, विष्णुपुराणम् ; 47A, यज्ञपार्श्वः ; 49A, लक्ष्मीधरः ; 49B, बौधायननैयात् ; 50A, लिङ्गपुराणात् ; 51A, मदनपारिजाते ; 51B, हेमाद्रिः ; 55A, स्मृत्यर्थसारः ।

So the latest authorities it quotes are those of the latter part of the sixteenth century, namely, Tristhalisetu and Vidyānivāsa.

2169.

5542. **परमानन्दमन्दारः ।** *Paramānandamandārah.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 108. Lines, 10 on a page. Extent in ślokaś, 2,200. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

This compilation was made by Viṣvanātha under the patronage of Paramānanda Rājā of Sāhāraṇa.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथं दिशतु विघ्नराडखिलसिद्धिदो देहि नो

+ + + + +

ग्रहाश्च तपनादयो भृगुमुखा मुनीनां गणाः

धरामृत इरातलातलानिवासिनो भोगिनः ॥ (?)

आनन्दाय सदास्तादः सुतो नन्दयप्रोदयोः ।

यक्षीलामृतदत्तो ना न च वष्टि विमुक्तये (विमुक्तयो) (?) । ३ ।

श्रीमद्भारतवर्षमूर्द्धसु मणौ साहारणे पत्तने

कौशल्यस्य मुनेस्सर्गात्र-सहस्रिक्ताख्यो महीपो ह्यभूत् ।

तदंशे सहस्रराजनाम नृपतिश्चासीज्जगदिश्रुतः

प्रौढ्योदार्यप्ररण्यनैगमक्रयाचारादिसत्त्वंश्रयः ॥

रामू तस्य सुतो ह्यभूदखिलगौर्जाता वने सर्वप्रः

पाता विप्रसभाजको हरिपदे संश्लिष्टचेताः सदा ।

तत्पुत्रो वनवीरनाम नृपतिर्यस्मिन् महादातरि

+ + + + +

वनवीरसुतो ह्यासीत् सौहमल्लः प्रतापवान्

यस्मिन् वैरकुलान्यासन् तीपुजौहा हरौ यथा ॥

पुण्यानां निवहेस्तु सौहमल्लजेर्जातो नृपाणां वरो

धर्मिष्ठः स्तव सावनो (पावनो ?) मलयप्रा + + +

... ..

दत्तं तेन कदा कदा कति कति खर्यं महीधेनुकं

रत्नान्यायतनानि शुद्धमनसा रोगण्यते (?) कैश्चन ।

यत्पुण्यादतुलप्रतापविदितः श्रीरूपचन्द्रो नृपो

ह्यासीत् सन्ततदानवार्चितरणौ संभुक्तप्रोकार्णवः (स सार्णवः)

रूपचन्द्रस्य सुकृतं परमाणन्दभूभुजा[त्]

अनुमीयेत संशुद्धं कामाभिरजनोद्भवम् ॥

श्रीकाशीश्वरविश्वनाथचरणध्यानानुरागात्तदा
लब्धोऽन्यत्र सुदुर्लभा + + यशो विश्वाधिकारज्ञता ।

+ + सुत पौत्रगा स्थिरतरा श्रीकौर्त्तियुक्ता मङ्गी

+ + + +

परमानन्दसत्कौर्त्त्या वदान्यीकृतभूतले

+ + + मीशयोगात्रकण्ठयोः ॥

दानेनार्कजसुत्तमेन वपुषा पुष्पेसु[षु] सुर्यैश्विकैः

गात्रैः कर्मभिरर्जुनौ जितवता भक्त्या हिरण्णात्मजम् ।

आचारैर्निगमप्रयुक्तविधिभिः सूर्येन्दुवंश्या नृपान्

भूष्यं भूवल्लयं कुलञ्च परमानन्देन भूमौभुजा ॥

आज्ञाशः शरदिन्दुल्ययशसा क + + + +

लक्ष्मीदास बुधोत्तमाङ्गसुमणोः पुत्र (त्र) स्तथा (तत्त) शिष्यकः ।

+ + + + +

श्रद्धान्निर्णयिनो विशुद्धसहसः श्रीविश्वनाथाग्रणीः ॥

तत्र श्रुतिस्मृत्युक्तधर्माचरणेन सर्वेषां देहिनामन्तःशुद्धिद्वारा चतुर्वर्गो भवति ।
तत्र श्रुतय ऋग्यजुःसामाथर्व्याः स्मृतयोः याज्ञवल्क्योक्ताः १, etc., etc.

End :—

परमानन्दमन्दारे कृतिषट्पदमोददे ।

सूतकेऽत्राद्यकैर्लतः कुर्यात्स्त्व कथागमन ॥ (?) ।

... ...

... ...

Last Colophon :—

अनेक-विस्दावलौ-विराजित-परम-पुण्यतम-शौर्योदार्यादिगुणैकाधिकरणाक
सततातिष्ठद्वानस्तोमाधरीकृतकर्णादि + + + विहङ्गरा-प्रचण्डभुज-
दण्डप्रभूतप्रतापानलोद्भूतशिखानिर्धूतविपक्षपक्षशस्त्रप्रसन्नवदनावलोकितस्वनानु-
जौवि + + न्वर्थीकृत स्वनामप्रसिद्ध + + श्रीपरमानन्दविरचिते
परमानन्दमन्दारे सूतगादिशुद्धिबोध + + +

The authorities quoted and consulted :—

3B, स्कन्दपुराणम्, विष्णुपुराणम्, ब्रह्मपुराणम्; 4B, मनुः; 7A, याज्ञ-
वल्क्यः; 7B, शातातपः; 8B, पद्मपुराणम्; 24A, स्मृतिसारः, पैठीनसिः; 37A,
कूर्मपुराणम्; 38B, वाराहपुराणम्; 47A, देवीपुराणम्; 53B, वायुपुराणम्;
55B, कात्यायनः; 65A, भविष्योत्तरे; 78B, भृगुः; 81B, स्मृतिसंग्रहः;
86B, बृहस्पतिः; 99A, बृद्धयाज्ञवल्क्यः, पराशरः।

26B, अनेक विरुदावलीविराजितपरम्पुण्यतमप्रसिद्धवंशोद्भव-सहिगल-
श्रीभइया-परमानन्दविरचिते परमानन्दमन्दारे नित्याचारानुष्ठानबोधकः स प्रथमः-
स्तवकः; 72A, श्रीभइया परमानन्दविरचिते परमानन्दमन्दारे नैमित्तिका-
चारानुष्ठानबोधको द्वितीयस्तवकः; 81B, इति नानाविधविरुदावलीविराजित-
सकलशौर्योदायार्थानेकगुणाधिकरणपरमप्रसिद्धवंशोद्भव-श्रीभइया--परमानन्द--
वर्मकारिते परमानन्दमन्दारे सापिण्डनामकस्तवकः; 87A, इति श्रीनानाविध-
विरुदावली, etc., etc., मलमासनिर्णायकः चतुर्थस्तवकः।

2170.

1955. प्रयोगपारिजातः। *Prayogapārijātaḥ.*

(आह्निकपारिजातः)।

By Nṛsiṃha.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 136. Lines,
11 on a page. Extent in slokas, 2,970. Character, Nāgara. Date, Śaka
1738. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीनृसिंहे प्रयोगपारिजाते आह्निककाण्डे आह्निकप्रयोगः
समाप्तः।

Post Colophon :—

इत्थं पञ्चमहामखाख्य इह संस्कारोपवर्णितः (?)

काण्डे आह्निकसंज्ञके यदुपयोग्यन्यैः प्रबोधादिभिः।

निदान्तैः सह कर्मभिः स्फुटतया मुख्यानुकल्पात्मकैः

श्रीमद्विद्युत्के[श]रिं (सरौन्) स्तव पदाम्भोजस्मृतेः प्रीतिमान्॥

श्रीलक्ष्मीवृत्तसिंहार्यमस्तु ॥

शके १७३८ धातानाम संवत्सरे भाद्रपदकृष्णदशमी इन्दुवारे
पुनर्वसुनक्षत्रे सत्सुयोगदिने लक्ष्मण(क्षुमण)भट्टमहादेवकरलिखितं
पारिजातम् ॥

Leaf 135A ends here, leaf 135B and leaf 136 are taken up with a short treatise on the expiation for the sin of throwing off the holy thread.

The manuscript, from which this was copied, appears to have been defective, as there is a long lacuna running from the middle of the second line of leaf 129B to 132B.

On the obverse of the first leaf there is a statement:—

इति इदं पुस्तकं नानादौक्षित भागवत याज्ञे व्यसे :

For Nṛsiṅha's Prayogapārijāta, of which this is only a part, see Burnell, p. 131, where it is stated: "Nṛsiṅha's Prayogapārijāta, as far as one can judge from the fragments in this library, is by no means rich in quotation: nor are the works quoted, of interest. He quotes occasionally the Smṛticandrikā (by Devanna Bhaṭṭa). This work, owing to its great diffuseness, has been superseded in use by the Prayogaratna. It can not be earlier or later than the twelfth century."

The statement of Burnell that the work can not be earlier or later than the twelfth century requires modification, as in this list of authorities Sāyana and his brother Madhava are mentioned.

In 1396 of the I.O. Catal. two other sections of the work, entitled पाक्यञ्जकाण्ड and षोडशकर्मकाण्ड, have been described and list of authorities consulted therein is given. In this list Nṛsimhaprasāda is quoted. This work was compiled under the patronage of Dalapati Rājā whose wife Durgāvatī fought with Akbar's generals.

It begins :—

अष्टेदानीं प्रयोगपारिजातस्य आह्निकप्रयोगोऽभिधीयते तत्र
सूर्योदयात् प्राक् दशघटिकाप्रमाणकाले बुद्धा समाचम्य उपविश्य
देवतागुरुमातापितरौ च मनसा नमस्कृत्य देशकालाविरोधेन
धर्मार्थकामात्मकत्रैव(गि)[गौ]स्तिद्धिं विचार्य तद्विवेकतदधर्मा-
धर्मौ विचिन्त्य विशेषधर्मे मनः संयोज्य सच्चिदानन्दात्मकं
ब्रह्मस्वरूपं संचिन्त्य स्वस्य शुचुर्मित्रं च विचार्य आत्महितं च
संचिन्त्य मन्त्रान् जपेत् ।

2171.

1399. *The Same.*

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 6\frac{1}{2}$ inches. Folia, 40. Lines, 16 on a page. Extent in ślokas, 1,550. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. The manuscript is incomplete, coming up to the *Snānaprakaraṇa*.

See Bik. p. 439 and No. 943.

Table of contents as given at the end of the manuscript :—

अष्टप्रयोगपारिजाते आह्निककाण्डस्यानुक्रमणिका ।—

१ । आदौ सदाचारः । २ । प्रबोधकालः । २ । अथ जप्यानि । ३ । अथ दर्शन-
यानि । ३ । अथादर्शनयानि । ३ । जागराकरणे प्रत्यवायः । ३ । तस्य प्रायश्चि-
त्तम् । ३ । कालविशेषेण प्रायः । ३ । बहिर्विहारविधिः । ३ । मृदाहरणविधिः ।
४ । वर्णभेदेन मृत्तिका । ५ । दिङ्नियमः । ५ । वर्जनीया देशाः । ६ । शौचविधिः
७ । जलपात्राभावे हस्तनियमः । ७ । मृत्प्रमाणम् । ८ । पादप्रक्षालनविधिः ।
८ । गण्डूषसंख्या । ८ । शौचफलम् । ८ । अकरणे दोषः । ८ । नियमातिक्रमे प्रायश्चि-
त्तम् । ८ । आचमनविधिः । १० । आचमने निधिद्वर्धः । ११ । नैमित्तिकाच-
मनम् । ११ । अनुकल्पाचमनम् । ११ । आचमनीयापवादः । १२ । आचमन-
फलम् । १२ । आचमनाकरणे प्रत्यवायः । दन्तधावनम्, दन्तधावनवृत्ताः ।
१३ । तत्रैतिकर्तव्यता, दन्तकाष्ठमन्त्रणम्, वर्ज्याकाष्ठानि । १४ । वर्ज्यातिथयः,
दन्तधावने प्रायश्चित्तम्, दन्तधावनानन्तरकर्तव्यता, पवित्रविधिः । १५ । कुश-

प्रशंसा, बष्पार्नि कुशानाजः, कुशोत्पाटनविधिः, दर्भलक्षणम्, बर्गभेदेन पवित्र-
धारणम्, बर्गभेदेन पवित्रसंख्या, काम्यपवित्रदर्भसंख्या, १६ । पवित्रनिष्ठाण-
लक्षणम्, पवित्रहस्तभोजनविधिः, सुवर्णपवित्रकादि, जीवत्पिटकस्य रजत-
पवित्रनि०, पवित्रपाते प्रायश्चित्तम्, पवित्रमहिमा । १९ । हेमपवित्रप्रशंसा,
ज्ञानविधिः । २० । ज्ञानयोग्यजलविधिः । २१ । तुङ्गभद्रमहिमा । २३ । तत्र फलतार-
तम्यं, वर्ज्यजलानि । २४ । तडागादिविशेषः, कूपादिविशेषः, ज्ञानप्रकारः, रजोदोषेण
वष्पार्नि, क्वचिदपवादः, प्रातःज्ञानकालः । २६ । आचमनम्, अघमर्षणम् ।
२७ । जलतर्पणम्, पिटतर्पणे विशेषः, अङ्गलिनियमः, तर्पणस्य कारणम्, जलोत्तार-
णानन्तरं क० । २८ । यक्षतर्पणम् नदीप्रार्थना, दर्भविस्मर्जनम्, वस्त्रधारणम्,
उत्तरीयधारणम् । २९ । वस्त्रविधिः आर्द्रवस्त्रनिष्पीडनम् । ३० । गृहज्ञानविधिः
उष्णोदकज्ञानविधिः । ३१ । ज्ञानफलं, ज्ञानाकरणे प्रायश्चित्तं ज्ञानान्तराणि,
अशक्तस्य मन्त्रज्ञानं, मौनज्ञानं, आग्नेयज्ञानम् । ३२ । वायव्यज्ञानं, दिव्यज्ञानं,
मानसज्ञानं, कपिलज्ञानं, सारस्वतज्ञानं, गायत्रीज्ञानं । ३३ । गुरुपादोदकज्ञानं
षट्प्रकारवारणज्ञानं नैमित्तिकज्ञानं । ३६ । अशक्तस्य उष्णोदकज्ञानं, ज्ञान-
निषेधकालः, काम्यज्ञानं, समुद्रज्ञानं ।

The authorities consulted are :—

- (1) याज्ञवल्क्यः, (2) विष्णुः, (3) बृहन्नारदीये, (4) स्मृतिरत्नावली,
- (5) आश्वलायनः, (6) विष्णुपुराणम्, (7) स्मृतिद्वैपिका, (8) श्रीधरीये पराशरः,
- (9) कात्यायनः, (10) मरीचिः, (11) स्मृतिचिन्तामणिः, (12) स्मृतिचन्द्रिका,
- आपस्तम्बः, (13) अपरार्कः, (14) देवलः, (15) मनुः, (16) ब्रह्माण्डपुराणम्, (17)
- हारीतः, (18) भरद्वाजः, (19) प्रदीपिका, (20) स्मृतिभास्करः, (21) स्मृति-
- प्रदीपिकायां व्याघ्रपादः, (22) भरद्वाजस्मृतिः, (23) स्मृतिसारः, (24) पद्मपुराणम्,
- (25) चन्द्रिका, (26) सायनीये नन्दिसूत्रिः, (27) स्मृत्यर्थसारः, (28) स्मृति-
- मञ्जरी, (29) उशनाः, (30) गृह्यपरिशिष्टम्, (31) बौधायनः, (32) शङ्खः,
- (33) स्मृत्यर्णवः, (34) पाराशरे गोभिलः, (35) काष्ठाजिनिः, (36) पैठौनसिः,
- (37) मत्स्यपुराणम्, (38) माधवौये विष्णुपुराणम्, (39) सायनीये मनुः,
- (40) जावालिः, (41) योगयाज्ञवल्क्यः, (42) स्मृतिसंग्रहः, (43) प्रचेताः, (44)
- सायनीये शङ्खः, (45) आदित्यपुराणम्, (46) बृहदश्विष्ठः, (47) प्रपञ्चसारः ।

2172.

6555. धर्मद्वैतनिर्णयः । *Dharmadvaitanirṇayaḥ.**By Saṅkara Bhaṭṭa, son of Bhaṭṭa Nārāyaṇa.*

Substance, country-made paper. 11½ × 5 inches. Folia, 152. Lines, 11 on a page. Extent in ślokaś, 5,000. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1687. Appearance, discoloured and worn out. Complete.

Last Colophon :—

इति श्रीमत्पद्माक्षप्रमाणपारावार-पारीण-धूरीण-मीमांसाद्वैत-
साम्नाज्यधुरंधर श्रीभट्टनारायणात्मजभट्टशङ्करकृते धर्मद्वैतनिर्णये
ब्रह्ममणिनिर्णयः समाप्तः ।—

It concerns itself with the disputed points in Ācāra.

Post Colophon :—

शुभमस्तु संवत् १६८७ ।—

The beginning of the work :—

सुखदादण्डविप्रोभनैरिव मुञ्जं द्राग् वाश्यंतं जन-
प्रत्यूहान् महतो निष्ठाकरकरव्रातव्रतं विभ्रता ।
दन्तद्योतितदिङ्मुखेन हसितेनानन्दयन्तं शिवौ
प्रान्तं तच्छिशुमाश्रयेहमनयोः खेदन्तमारात् पुरः ॥ १ ॥

... ..

... ..

मीमांसासरसौसरोजमकरन्दाखादनैकव्रतो
हंसः स्वीयप्रस्थिताद्वयमतेरस्तान्यरूपाभिधः ।
वाग्देव्या गतमत्सरां श्रियमयं नित्यानुरक्तं भजन्
नो मुञ्चन्नविमुक्तकं विजयते श्रीभट्टनारायणः ॥

The object of the work and the authorities consulted :—

विविधानन्दसन्दोहहेतवे तत् (भट्टनारायण) तनूद्भवः ।
मीमांसाद्वैतसाम्नाज्यनीतिज्ञो भट्टशङ्करः ॥

मेधातिथेष्वापराकर्तुञ्चानेश्वरयोस्तथा ।
 स्मृत्यर्थसारकर्तुञ्च कालादर्शकतस्तथा ॥
 चन्द्रिकाकारहेमाद्रोर्माधवश्रीनृसिंहयोः ।
 गुरोश्च त्रिस्थलीसेतुकर्तुञ्चात्वा मतानि तु ॥
 दाक्षिणात्यमते स्थित्वा धर्मद्वैतेषु निर्णयं ।
 तनुते सो विगाह्यैव नावमान्यः + + +

Colophons :—

9A, इति श्रीमन्मीमांसकशङ्करभट्टकृते नवरात्रनिर्णये प्रतिपन्निर्णयः ;
 15A, इति श्रीमन्मीमांसाद्वैतसाम्बान्यधुरन्धर-श्रीभट्टनारायणात्मज-भट्टशङ्कर-
 कृतौ नवरात्रसंशयोद्भेदपरिच्छेदः ; 24B, इति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणपारावार-
 पारीय-—धुरीण-मीमांसाद्वैतसाम्बान्यधुरन्धर-श्रीभट्टनारायणात्मजभट्टशङ्करकृते
 धर्मद्वैतनिर्णये पञ्चमीविषयसंशयोद्भेदपरिच्छेदः ; 29A, °श्रीमद्दाक्षिणात्य-
 सकलशिष्यधुरन्धरसंप्रदायोद्दीपकधर्मद्वैतनिर्णये कृष्णजन्माष्टमौसंशयोद्भेदः परि-
 च्छेदः ; 32A, °कृष्णजन्माष्टमौषारणसंशयोद्भेदपरिच्छेदः ; 35B, °रुक्मा-
 दशौव्रतविषयवैष्णवोपवासनिषेधप्रयोजकारुणोदयसंशयोद्भेदपरिच्छेदः ; 38B,
 °नृसिंहचतुर्दशीनिर्णयः समाप्तिमगमत् ; 40A, °श्रीभट्टशङ्करकृतः शिवरात्रि-
 द्वैतनिर्णयः ; ... ..
 ... .. ; and so on.

It ends :—

धर्ममार्गमिमं न्यायपादपानां प्रगोहणैः ।
 गुरवो दर्शयामासुर्दुर्लभं श्रेयसः कृते ॥
 इहाविमृश्यैव बुधैर्न दृष्टं
 न्यायाननालोच्य च जैमिनीयान् ।
 हंताऽन्यथा वो बुधता सुधैव
 स्यात् क्षीरनौराविदि हंसतेव ॥

2173.

5795. *The Same.*

(प्रासाद-प्रतिष्ठा-पद्धतिः) ।

Substance, country-made paper. $9\frac{3}{4} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 17. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 400. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

The object of the work is given in the following lines :—

बौधायनसूत्र-त्रैविक्त्रम्यादिपद्धतिसारोद्धारेण चल-शिवलिङ्ग-विष्णु-दुर्गा-
सूर्य-गणेशादि-मूर्त्तिप्रतिष्ठाविधिरुच्यते ।

Colophon :—

इति श्रीनारायणभट्टसुतशङ्करोद्गीते धर्मद्वैतनिर्णये प्रासाद-
प्रतिष्ठापद्धतिः समाप्ता ।

Then by a different hand :—

नारायणात्मजैर्भट्टैः शङ्करैः प्र(णि)[गौ]तश्च यः ।
लिखापितोऽस्तु मोदेन हरिशङ्करशर्मणा ॥

2174.

5980. **धर्मप्रदीपः ।** *Dharmapradīpāḥ.*

By Sundara Miśra.

Substance, country-made paper. $9\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 50. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 750. Character, Nāgara of the seven-teenth century. Appearance, mouse-eaten at the lower right hand end.

The MS. contains the first chapter only, of a work on Dharma, compiled in Śaka 1541 at Benares.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अधर्ममिति कर्म न स्पृशति मर्म कस्यापि हा
यथा सुतवती एथा प्रकटमेतदाभाषिणीम् ।

स्वनद्वन्द्वमुल्लसद्वन्द्वकेतनं त्रौपदी-

मनन्दर्यादिति श्रुतः किमिह देवकीनन्दनः ॥ (?) ।

पथि प्रणिहितेक्षणां विधृतजीवनां च क्षणां

विदर्भनृपतेः सुतां समधिरोपयन्तं रथे ।

पयोदरुचिखण्डनं रुचिरमण्डनं कुण्डिने

जनाः प्रतिनिकेतनं गरुडकेतनं संजगुः ॥

आनन्दकारिणे भक्तजनव्यसनहारिणे ।

फलदात्रे जगद्धात्रे तस्मै कस्मैचिदानतिः ॥

The object of the work :—

मर्म धर्मप्रदीपस्य शुर्मणे धर्मकारिणां ।

यथाध्यायं यथान्यायं काश्यपेन प्रकाशयते ॥

तत्र ।

अतिसूत्रस्मृतिन्यायैः सर्वसाधारणं सुधीः ।

दुरुहमर्म्मं व्याकर्त्तुं तनुते कालनिर्णयम् ॥

पूर्वेद्युरिध्ना वर्हिः करोति यज्ञमेवारभ्य गृह्णीत्वोपवसति, पूर्वेद्युरग्निं (गृह्णत्य) [गृह्णन्] उत्तरमहर्यजति इत्यन्वाधानादिकर्मविषयिणीभ्यां श्रुतिभ्यां तस्मात् पूर्वेद्युः पित्रभ्यः क्रियतामुत्तरमहर्देवान् यजन्ते। पूर्वेद्युः पित्रभ्यो यज्ञं निष्क्रीय प्रातर्देवेभ्यः प्रतनुते इति।

The work ends :—

एवमेव त्रैधर्मध्याह्नद्यक्षणात् पूर्वं यदा ग्राह्यतिथ्यन्तः तदा सर्वेषां पूर्वद्युरेकोद्दिष्टमन्यदा परेद्युः यदा त्रैधर्माह्नचरमक्षणे सन्त्यौ ग्राह्यतिथ्यन्तः प्रोक्तविधिद्यक्षञ्च तदा सर्वेषां पूर्वद्युरेकोद्दिष्टं, प्रोक्तवृद्धिसाम्ययोस्तु(?) परेद्युरेकोद्दिष्टमेवमेव वृद्धि-
दैविकश्राद्धानुकल्प्यामश्राद्धानौ विहितकालाद्यक्षणाभादाय विहिता-
विहितकालयोः प्रोक्तसन्धिद्यक्षणाभादाय पूर्वोत्तरदिननिर्णयो विधेयः ।
इति सर्वमतिशमञ्जसम् ।

बुधैकबोद्ध्याः सविशेषलेखाः

स्थले स्थले सन्निहिता विशेषाः ।

रम्यं सुरम्यं नहि तारतम्यं
 पुष्पेषुपुष्पन्धयभिन्नगम्यं ॥
 विज्ञप्तिरेषा बज्जघा विभाव्य
 सर्वं मदुक्तं बज्जयुक्तियुक्तम् ।
 निर्दूषणं वाच्यं सदूषणं वा
 कार्यं सुधीभिर्ननु भूषणं तत् ॥

... ..
 ... ..

सङ्कटे रुक्मिणी येन रक्षिता द्रोपदीचपा ।
 उद्धृतोऽजामिलो येन ग्राह्यस्तो मतङ्गजः ॥
 भारते यो भरद्वाजद्विजबालकपालकः ।
 भगवानेष भक्तानां भूयाद्भूजाय भूयसे ॥

The place and the date of the composition of the work, Śaka 1541=1619 A.D.

शक्ते शशाङ्गाब्धिश्चेन्दुतुल्ये
 काश्यां शिवाज्ञावशमुक्तिराश्यां ।
 तदेतदौजागरिणा निवद्धं
 मुदे बुधानां बुधसुन्दरेण ॥

Colophon :—

इति श्रीसुन्दरमिश्रकृतौ धर्मप्रदीपमर्मप्रकाशे पितृयज्ञेष्टि-
 आर्द्धादिसमयनिर्णयसमयः प्रथमः ।

Post Colophon :—

श्रीरामः ।
 यादृशमित्यादि ।

2175.

2143. **सिद्धान्तसारः ।** *Siddhāntasārah.*

By Bhaṭṭoji Dīkshita.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 31, by counting from 115 to 138; 118, 125, 129, 131, 137 are doubly marked and three

leaves are marked 135. Written in three different hands. Lines, from 9 to 15 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh.

115A—contains the Colophon :—

इति श्रीभट्टोजिदीक्षितकृतचतुर्विंशतिमतव्याख्या समाप्त[?] ।

The work begins :—

अथ धर्मज्ञानस्य सिद्धान्तमाह ।

यच्चैर्देवत्वमाप्नोति तपोभिर्ब्रह्मणः पदम् ।

दानैर्भोगमवाप्नोति ज्ञानाद्ब्रह्माधिगच्छति ॥

एतस्य अग्रे विस्तारः ।

मनसश्चेन्द्रियाणाञ्च एकाग्रं परमं तपः ।

एकाग्रोद्ब्रह्मलोकोऽहिं प्राप्यते नात्र संशयः ॥

देशकालानुरोधेन धर्मे यो विद्यते ध्रुवं ।

पापक्षयश्च कौर्त्तिश्च नास्त्यदृष्टस्य कल्पना ॥

राजा विद्वान् ब्राह्मणश्च देवताप्रतिमादि च ।

तद्देशं क्षेत्रं जानीयात् नदी वैद्यस्तु पञ्चमः ॥

पञ्चकं यत्र वै नास्ति महानद्यादि वर्त्तते ।

देवता वा यदि तदा तीर्थं इत्यभिधीयते ॥

The work ends :—

निष्कामस्य इति फलं सकाम[स्य](त्) श्रियादिकं ।

ध्यान[']कर्त्तुमशक्तश्चेत् प्रतिमां पूजयेत् सदा ॥

सर्वदेहेष्वहंरूपप्रत्ययो यः प्रकाशते ।

तस्य चिद्रूप एवात्मा साक्षादर्थो नचापरः ॥

एवं श्रुत्यर्थं धृत्वा धर्मज्ञान(श्च)[स्य] स्मृतिपुराणेषु च सिद्धान्तः
कृतः । अतःपरं धर्मज्ञानस्य सिद्धान्तो नास्तीत्यर्थः । इति
श्रीभट्टोजिदीक्षितकृतसिद्धान्तसारः समाप्तः ।

This manuscript contains a complete copy of Bhaṭṭoji Dikṣita's Siddhāntasāra giving a complete course of human conduct in about 400 verses. The duplicate leaves have no figures generally for verses. It seems that the

manuscript passed through the hands of a Uḍiya Pandit, for the Uḍiyāh method of writing Devanāgarī is perceptible in the duplicate leaves, restorations and emendations.

Bhaṭṭoji Dīkṣita was a pupil of Saṅkara Bhaṭṭa, the son of Nārāyana Bhaṭṭa (see Gādhi Vamsānucarita). The commentator of Varāṇasī Darpaṇa in 1642 says that he was obliged to Bhaṭṭoji and his son, whose monkish name was Rāmāśrama, for the purity of his Sanskrit composition.

2176.

98. **द्वैतनिर्णयसिद्धान्तसंग्रहः ।** *Dvaita-nirṇaya-siddhānta-saṃgrahaḥ.*

By Bhānu Bhaṭṭa.

The MS. is described by Rājendralāla under No. 867. An abridgment of Dvaita-nirṇaya.

The grandfather of the author, whose Dvaita-nirṇaya is the basis of the present work, is not mentioned by name.

The author simply says :—

पितामहद्वैतनिर्णयार्थस्य संग्रहः ।

नीलकण्ठात्मजेनेह क्रियते भानुनाऽद्युना ॥

Aufrecht registers a work of the name of Dvaita-nirṇaya by Saṅkara Bhaṭṭa, the father of Nilakaṇṭha, who is evidently Nilakaṇṭha, the father of our author.

Post Colophon Statement :—

संवत् १८६७ शके १७३२ ।

Annexed to the work is a Vyavasthā from Vidhānamālā, a Smṛti work, and not a short abstract of the present work as said by Rājendralāla.

2177.

1711. स्मृतिचन्द्रिका । *Smṛticandrīkā*.*By Śukadeva, son of Viṭṭhala.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 41. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 720. Character, Nāgara. Date, Śaṃvat 1753. Appearance, old. Complete.

Post Colophon Statement :—

अग्निवाणमुनिभूमिसंख्यके ह्यायने शुभधरे मनोहरे ।

वृष्णपद्मगुहवासरान्वितेऽलेखि पुस्तकमिदं महात्मना ॥

See I.O. Catal. 1549. Treats of Ācāra, of the twelve kinds of sons and so on.

The last Col. :—

इति श्रीमिश्रविदुलात्मज-मिश्रशुकदेवविरचिता स्मृतिचन्द्रिका
समाप्तिमगात् ।

The author quotes Śuddhipradīpa, quoted only by the authors of the seventeenth century (Kamalākara and Ananta Bhaṭṭa).

The authorities consulted are :—

ब्रह्मपुराणम्, मनुः, शृङ्खलित्वितौ, मरौचिः, दक्षः, शुद्धिप्रदीपे, विष्णुः, गर्गः, यमः, पराशरः, बृहस्पतिः, प्रचेताः, लघुहारीतः, याज्ञवल्क्यः, वसिष्ठः, नारदः, भास्करः, भविष्योत्तरे, मार्कण्डेयपुराणे, विष्णुधर्मोत्तरे, स्कन्दपुराणे, कात्यायनः, कूर्मपुराणम्, वायुपुराणम्, ऋष्यशृङ्गः, भविष्ये, व्यासः ।

2178.

2185. निर्णयसिन्धुः । *Nirṇayasindhuh*.*By Kamalākara Bhaṭṭa.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 4$ inches. Folia, 75 by counting. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 2,400. Character, Nāgara. Appearance, old.

An authoritative and comprehensive work on religious rites and observances, compiled in Saṃvat 1668.

It is incomplete. It breaks off abruptly at the beginning of Śivarātri, the first ceremony of the month of Phālguna.

For a full description of the work see L. 4233 and I.O. Catal. Nos. 1584 and 1585.

2179.

8803. *The Same.*

Substance, country-made paper. $13\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 532. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 14,300. Character, Nāgara. Dated, Saṃvat 1892. Fresh. Complete.

This is divided in two parts,—one is complete in 178 leaves, the leaf 166 of which is missing, and the other is complete in 354 leaves.

Dated Saṃvat 1892 समये वैशाख सुदि चोथी ४३ ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १८९२ समये वैशाख सुदि चोथी ४३ ।

2180.

5948. **आचारप्रदीपः ।** *Ācārapradīpah.*

By Kamalākara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 82. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 2,600. Character, Nāgara. Copied from a manuscript dated Śaka 1639. Appearance, fresh.

This forms that part of Ācārapradīpa which relates to daily duties. This author appears to be another Kamalākara, other than the famous author of that name who was an inhabitant of Benares.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।, etc.

विश्वनाथं भवानीं च दुर्गादेराजं भैरवम् ।

श्रीमाधवं दण्डपाणिं काशीं गङ्गां नमाम्यहम् ॥
 (आरम्भितस्य) [प्रारब्धस्य च] कार्यस्य सिद्धौ विघ्नापनस्यै ।
 + + + + +
 दूरीभवन्ति दुरितान्यपयान्ति ताथा(?)
 प्रादुर्भवन्ति विभवाः परमाश्च हृदाः ।
 सम्पद्यते विविधसम्पदपैति मोहः
 श्रीरामचन्द्रपदपद्म + + + ॥
 रामं कुलपतिं नत्वा पुण्डरीकात्मजं गुरुम् ।
 आह्निकस्य प्रयोगे च (स) [तं] विधिं प्रवदाम्यहम् ॥
 नानानिवन्धपाथोद्यौ सन्निमग्नमितस्ततः ।
 आचारवाक्यरत्नानां समुद्भूत कदम्बकम् ॥
 तदेव भूषणं कृत्वा स्वाचारात्मकचेतसां ।
 विदुषां कण्ठभूषणायै ददाति कमलाकरः ॥
 अत्राशुद्धं यदि भवेत् क्षन्तुमर्हन्ति पण्डिताः ।
 शुद्धं कुर्वन्तु ते सम्यग् यतस्ते शुद्धिहेतवः ॥
 अत्राह्निके तावत् सदाचारं प्रशस्यते ।

The end of the work :—

इत्याह्निकप्रसङ्गेन गानाधर्मनिरूपणम् ।
 यथामति कृतं सम्यक् शोधयन्तु विपश्चितः ॥
 ग्रामे कर्परसंज्ञके क्षितितले यत्रास्ति शुक्लेश्वरो
 गोदा पश्चिमवाहिनौ विजयते देवः कचेणोऽपरः ।
 तत्रत्य [ः] कमलाकरस्तु सकृदागत्य काश्यां स्थितः (तां)
 तत्रेदं कृतवान् सतामुपकृते विश्वेश्वरानुग्रहात् ॥
 वचनं कुसुमं माला सतां कण्ठे च भूषिता ।
 नानागहनशास्त्रार्थविचित्रैः सुवि[र]चचिता ॥
 ग्रन्थेन ज्ञानदीपेन स्वसंदेहात्मक(ी) स्तमः ।
 अपास्य कर्म कुर्वन्ति कर्मिणा ज्ञानसंसदि ॥
 न ज्ञातृत्वाभिमानेन न च वित्तानुलिप्सया ।
 केवलं परमार्थेन परोपकृतये कृतः ॥

आह्निकस्य विधौ सन्ति पूर्वं ग्रन्था ह्यनेकशः ।
 तेभ्यो विशेषतश्चेदं पण्डितैः सो वधार्थत(ः)म् ॥
 इत्याचारप्रदीपे + कमलाकरनिर्मिते ।
 नानाशास्त्रार्थसंयुक्ते तत्रेदन्वाह्निकं कृतम् ॥
 अनेन ग्रन्थदीपोऽसौ कृतः सम्पूर्णतामियात् ॥

इत्याचारप्रदीपे निबन्धे आह्निकं समाप्तिमगमत् ।

Post Colophon :—

श्रीसाम्बसदाश्रिवार्पणमस्तु ।
 अर्जितं भूरिकछेन पुस्तकं यच्च तन्मया ।
 हर्तुमिच्छन्ति यः पापी तस्य वंशक्षयो भवेत् ॥
 शके १६३४ अङ्गिरानामसंवत्सरे आषाढशुद्धसप्तमी इन्दुवासरे
 लाल्योपनाम्ना अंवाभट्टेन लिखितम् । यज्ञेश्वरभट्टशिरान्तेकरस्य
 दत्तम् ।

Then, in red ink :—

वालमुकुन्दस्येदम् ।

Besides the ancient authorities, we find the following *Nibandhas* quoted :—

5A, प्रयोगपारिजाते; 5B, स्तुत्यर्थसारः; 11A, भट्टोजीहृताह्निके मनुः;
 19A, कालनिर्णयदीपिकाविवरणे; 24A, मदनपारिजाते; 47B, इति
 रघुनाथभट्टहृताह्निके ।

2181.

5724. दानकमलाकरः । *Dānakamalākaraḥ.*

By Kamalākara.

Substance, country-made paper. 11½ × 5 inches. Folia, 257. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 6,425. Character, Nāgara. Date, Samvat 1935. Appearance, fresh. Complete.

This forms part of Dharmatattvakamalākara, or simply Tattvakamalākara, relating to religious gifts or offerings.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

विनायकं गुरुं भानुं ब्रह्म-विष्णु-महेश्वरान् ।

सरस्वतीं प्रणम्यादौ सर्वकार्यार्थसिद्धये ॥

नारायणात्मज-श्रीमद्वामकृष्णस्य सूनुरा ।

कमलाकरसंज्ञेन दानमन्त्रो निरूप्यते ॥

It ends :—

श्रीमन्नारायणाख्यात् समजनि विबुधो रामकृष्णभिधानः

तत् सूनुः सर्वविद्याम्बुनिधि + + + + + कुम्भजन्मा ।

दृष्ट्वा नानानिवन्धान् कमलपदपरः स्वाकरो निर्वबन्ध (शिर्व्वद्य)

श्रीपित्रोः पादभङ्गे रघुपतिपदयोः स्वश्रमं प्रापयच्च ॥

Last Colophon :—

इति श्रीमज्जगद्गुरुनारायणभट्टसूरिसूनुरामकृष्णभट्टात्मज-

महामहोपाध्यायश्रीकमलाकरभट्टकृतौ धर्मतत्त्वकमलाकरे दान-

कमलाकरो नाम द्वितीयपरिच्छेदः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १९३५ मौती असाढ़ वदी २के श्रीगाम । गाम ।

Then by a different hand :—

इदं पुस्तकं श्रीबालमुकुन्दस्य ।

काश्यां लिखापितं । लेखक विनायकलाला ।

कमलाकरकृतग्रन्थ ।

दानकमलाकर, कर्मविपाकरत्न, व्रतकमलाकर, शान्तिक०,

पूर्त्तिक०, समयनिर्णयसि०, प्रवर, आचारक०, शूद्रक०, संस्कारक०,

प्रायश्चित्तरत्नकमला०, मन्त्रक०, व्यवहार०, नैतिक० ।

2182.

2629. संस्कारपद्धतिः, or संस्कारकमलाकरः ।

*Saṃskārapaddhatiḥ or Saṃskārakamalākaraḥ.**By Kamalākara Bhaṭṭa, son of Rāmakṛṣṇa Bhaṭṭa.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 45. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 850. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. Complete.

For the description of the work see L. 159, where it is called Saṃskāraprayoga, and I.O. Catal., No. 1630, p. 514.

This is a part of Kamalākara's Digest called Tattva-kamalākara.

Last Colophon :—

इति श्रीकमलाकरभट्टवृत्तस्थालीपाकप्रयोगः ।

समाप्तेयं संस्कारपद्धतिः ॥

2183.

1436. पूर्वकमलाकरः । *Pūrttakamalākaraḥ.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 143. Lines, 10, 12 on a page. Extent in ślokas, 3,150. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

L. 1831 is stated to belong to the Government collection and it is also stated there that there is another copy in the library of the Mahārājā of Darbhāngā. But it seems that the manuscript noticed has been confounded with that unnoticed, as is evident from the description of manuscript.

See W., p. 344.

Colophon and Post Colophon :—

इति श्रीमीमांसकरामकृष्णभट्टात्मज-महामहोपाध्याय-कमला-
करभट्टवृत्त ऐन्द्रमीमांशान्तिसहितः पूर्वकमलाकरः समाप्तः ।

शुभं भूयात् । चित्रभानुसंवत्सरे पातगुनक्षणापञ्चम्यां गुरौ
लिखितम् ।

2184.

1935. शान्तिरत्नम्, or शान्तिरत्नाकरः, or शान्तिकमलाकरः ।

Śāntiratnam or Śāntiratnākaraḥ or Śāntikamalākaraḥ.

By Kamalākara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 318. Lines, 7 to 11 on a page. Extent in ślokas, 6,900. Character, Nāgara. Date, Śaka 1680. Appearance, discoloured. Complete.

For a full description of the work and references, see I.O. Catal., No. 1758.

Post Col. :—

शके १६८० बङ्गधान्यनामसंवत्सरे जेष्ठ शुद्ध १० दशमी तद्दिने
समाप्तमिदं पुस्तकं भागवतोपनाम्ना यज्ञेश्वरदीक्षितेन लिखितं
स्वार्थे परोपकारार्थं च ।

श्रीसिद्धेश्वराय नमः । ग्रन्थसंख्या ६०० ।

2185.

6485. धर्मतत्त्वम् । *Dharmatattvam.*

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 92. Lines, 9 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

The original of this MS. was defective both in the beginning and at the end. It begins and ends in the middle of sentences.

This is a work, concerned with religious duties of the day. There is no colophon ; but every leaf, on the left hand corner, is marked either धर्म or धर्मतत्त्व । Kamalākara has a work of the same title, as appears from Hall, p. 177. Dharmatattva seems to be the general name of Kamalākara's Digest, of which his other works are only

parts. The latest authorities it quotes are Tristhalisetu and Prayogapārijāta.

43B, इति देवपूजाविधिः, ततो गुरुपूजा ; 44B, इति गुरुपूजाविधिः स्मृत्यर्थसारे एवं देवार्चनं कृत्वा गुरुं संयुज्य यन्नतः । पूर्वं क्षिप्त्वा प्रणम्यार्थं नित्यदानं स्वशक्तितः ; 86B, इति नित्यदानविधिः ; 87B, इति मंगल दर्शनादिविधिः—इति प्रथमभागकृत्यं दत्तद्वितीये च (?) तथा × वेदाभ्यासः (वेदाभ्यो(?)) विधीयते इति ; 55B, इत्यनध्यायविधिः, अस्मिन्नेवकाले समि- दाद्याहरणमाह दत्तः ; 63A, इति यज्ञोपवीतविधिः—इति द्वितीयभागकृत्यं, तृतीयभागकृत्यमाह दत्तः—तृतीये च तथा भागे पोष्यवर्गार्थसाधनं, etc. ; 71B, इति तृतीयभागकृत्यं—चतुर्थभागे स्नानार्थं मृदमाहरेत् ।

It ends with Agnihottra.

It quotes among other authorities :—

1B, प्रायश्चित्तप्रदीपे, त्रिकाण्डमण्डनाः, माधवीयश्रुतिः ; 10B, स्मृत्यर्थसारे ; 18A, स्मृतिसारे ; 19A, भार्गवार्चनदौषिकायां ; 23B, प्रयोगपारिजाते ; 34B, सिद्धान्तशेखरे ; 44A, पारिजाते क्रियासारे तु ; 47A, रत्नावल्यां ; 72B, आश्वलायने ; 81B, पृथ्वीचन्द्रोदये ; 82A, स्मृतिरत्नावल्यां ; 82B, संग्रहे ; 83B, त्रिस्थलीसेतौ ; 84A, श्लोकगौतमः ; 88A, कारिकायां ।

2186.

5482. **आचाररत्नम् ।** *Ācāraratnam.*

By Lakṣmaṇa Bhaṭṭa, son of Rāmakṛṣṇa Bhaṭṭa and brother of Kamalākara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 221. Lines, 10 to 13 on a page. Extent in ślokas, 2,700. Character, Nāgara. Date, Śaka 1748. Appearance, fresh. Complete.

Post Colophon Statement :—

संवत् १८८३ शके १७४८ मीति माघकृष्ण ६ भृगुवासरे ॥

आह्निकग्रन्थ समाप्तम् ।

See H.P.R., Vol. III, No. 20.

2187.

5462. पूर्त्तदिनकरोद्द्योतः । *Pūrtta Dinakuroddyotah.**By Gāgā Bhaṭṭa, a contemporary of Śivāji.*

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 79. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 2,500. Character, Nāgara. Date, Samvat 1934. Appearance, fresh. Complete.

Last Colophon :—

इति श्रीमौमांसकभट्टदिनकरस्तुगागाभट्टापरनामकविश्वेश्वर-
कृतो पूर्त्तदिनकरोद्द्योतः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

इति पूर्त्तिकाण्डं समाप्तम् । श्रीरामचन्द्राय नमः ।
संवत् १९३४ मार्गशीर्ष कृ १३ इदं पुस्तकं बालमुकुन्दस्य
वाराणस्यां पुण्यक्षेत्रे लिखापितम् । लेखक गणेशप्रसाद कायस्थ ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीभवानीसर्गेश्वराय नमः । ॐ ॥
नीलोत्पलाभिरामं कामं साकेतबालानाम् ।
दशरथतोषनिधानं जगन्निदानं तदाकलये ॥

The object of the work :—

नत्वा दिनकरं तातं सौगम्यात्तदुपेक्षितः ।
पूर्त्तं दिनकरोद्द्योतस्तत्सुतेन प्रपूर्यते ॥

The author :—

गागाभट्टापरनामस्य विश्वेश्वरमनीषिणः ।
पूर्त्तं दिनकरोद्द्योते कृतिरस्मै सतां मुदे ॥

2188.

3065. शूद्रधर्मानिरूपणम् । *Śūdra-dharma-nirūpaṇam.**By Viśveśvara Bhaṭṭa, surnamed Gāgā Bhaṭṭa.*

Substance, country-made paper. 8×3½ inches. Folia, 17. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 430. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured.

All the leaves have दि. श्रु. on the left hand upper margin.

A tract on the religious duties of a Sūdra.

It begins :—

नत्वाभौरकिशोरं चोरं जीमूतशोभायाः ।

शूद्राणामिह धर्मान् प्रवक्ति विश्वेश्वरो विबुधः ॥

सुनोर्दिनकरस्थैषा गागाभट्टमनौषिणः ।

निर्मितः शस्त्रनिर्मातुः[ ] स[f]त(१)निर्मत्सरे हृदि ॥

तदुपोद्घातत्वेन आदौ जातिनिर्णयः क्रियते ।

Its disquisition on the castes is interesting and instructive.

3A, शूद्रायां क्षत्रियादयः क्रूरकर्मा प्रजायते ।
 शस्त्रास्त्राभ्यासकुशलः संयामकुशलो भवेत् ॥
 तथा वृत्त्या स जीवेत् स शूद्रधर्मा च जायते ।
 अयं च रजपूत इति भाषा प्रसिद्धः ॥
 वैश्याद्धर्मेण शूद्रायां जातो वैतालिकाभिधः ।
 चारणासावपि भवेत् न्यूनो वृषलधर्मतः ॥
 राज्ञां च ब्राह्मणानां च गुणवर्णनतत्परः ।
 संगीतं कामशास्त्रं च जीविका तस्य विश्रुता ॥
 अयमेव करणः नठ[१] वा इति भाषा प्रसिद्धः ।

11A, इति श्रीमन्नारायणभट्टसूरिसूनु-रामकृष्णभट्टात्मज-दिनकरभट्टसूनु-गागाभट्टापरनामक-विश्वेश्वरभट्टकृते शूद्रधर्मे जातिविवेकनिरूपणं समाप्तं । रामार्पणमस्तु । ... .. इदानीं प्रकृतधर्मा निरूप्यन्ते; 17A, इति श्रीमन्नारायणभट्टसूनुरामकृष्णभट्टात्मज-दिनकरभट्ट [सूनु]-विश्वेश्वरभट्ट[१]स्थ-गागाभट्टकृते शूद्रधर्मेनिरूपणे सामान्यधर्मेनिरूपणम् ।

विश्वेश्वरेण विदुषां नत्वा श्रीराममादरात् ।

निरूप्यन्तेऽयं शूद्रस्य संस्कारा गुरुमार्गतः ॥

The manuscript breaks off abruptly, on the subject of the sacramental rites of the Sūdra.

On the obverse of the first leaf, श्रद्धद्योतस्य पुस्तकम् ।
This is evidently a part of Dinakaroddyota.

2189.

5477. संस्कारोद्योतः । *Samskāroddyotah.*

By Viśveśvara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 14 × 7½ inches. Folia, 70. Lines, 18 on a page. Extent in ślokas, 3,800. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ।

सारं श्रुतिशिरसामगोचरं यन्मनोवचसाम् ।
तत् कौशल्यावचसां (सि)[प्रि]क्षापत्रं महो वन्दे ॥
नानाग्रन्थविलोकनाकुलजनानालोक्य तत्तद्युये
प्रारब्धो जनकाङ्क्षिभिर्दिनकरोद्योतो निबन्धस्तु यः ।
तत्रांशेषु कियत्सु पूरणविधावद्योगमात[न्य](न्व)तां
तस्यां शास्त्रदनुक्रमश्च विषयो विश्वेश्वरेणोच्यते ॥
कालज्ञानवि(धा)[धौ] च तुष्टिनिरतः कालांशुराद्योऽपरः
संस्कारांशुरतश्च बुद्धिकरणाः आर्द्धांशुराचारगः ।
स्यादन्यो नृपतेरथ व्यवहृतेरंशुस्तथैवापरे
प्रायश्चित्तनिबन्धनोऽप्यथ परौ दानांशुपूर्तींशुकौ ॥
तस्यात्रापि परो व्रतांशुरपरः शान्त्यंशु एष्ट्यांशुका-
वेव द्वादशरश्मिभिः दिनकरोद्योतस्तु दिक्प्रान्तगः ।
एवं तातवचोऽब्धिमज्जनविधेरान्नाथ नैनां गिरं
पित्रर्गणं स्वयमुद्घा[र] क्षपया रामस्य गागाभिधः ॥
विश्वामित्रकुलध्वजः समभवद्यो भट्टनारायणः
तदंशस्य करौरतां दधदयं विश्वेश्वराख्यः कृतौ ।
गागाभट्ट इति प्रथां दिनकरात् प्राप्तः पितुर्लालनात्
संस्कारार्थनिबन्धनो दिनकरोद्योतोऽधुना पूर्यते ॥

संस्कारगोचरोद्योते ये मयार्था निरूपिताः ।

तेषामादौ सुबोधाय कथ्यतेऽनुक्रमः] स्फुटम् ॥

Viśveśvara Bhaṭṭa, *alias* Gāgā Bhaṭṭa, the illustrious contemporary of Shivaji, wrote this to complete the series of works on civil and religious laws, which his father, Dinakara Bhaṭṭa, left incomplete.

It ends thus :—

प्राचीनमार्गपरिपन्थिगिरा परान्यं

सम्भावना (?) + मखिलेष्वपि पण्डितेषु ।

मूर्द्धा क्षमाप्य करयुग्मयुतेन सर्व-

ग्रन्थं व्यधादिनकरः सकलागमज्ञः ॥

इति श्रीमन्नामेश्वरभट्टसूनुश्रीमन्नारायणभट्टसुतरामकृष्णभट्टा-
त्मजदिनकरकृते दिनकरोद्योते विधानानि ॥ इति संस्कारकाण्डः
समाप्तः ॥

ग्रन्थसंख्या ३८५० श्रीरस्तु ॥

2190.

5969. दानदिनकरोद्योतः or विश्वेश्वरभट्टी ।

Dānadīnakaroddyotaḥ or Viśveśvarabhaṭṭī.

By Viśveśvara Bhaṭṭa, surnamed Gāgā Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 145. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 3,400. Character, Nāgara by a modern hand. Appearance, fresh.

Dīnakaroddyota, by Dinakara, is well known, to which this section on Dāna was added as a supplement, by Viśveśvara, the son of Dinakara.

It begins :—

श्रीगणेशाय ।

नारायणप्रपौत्रः केशरिदेवस्य दौहित्रः ।

श्रीरामकृष्णपौत्रो दिनकः सूनुस्तनोति दानानि ॥

नत्वा दिनकरं तातं सौगम्यात्तदुपेक्षितम् ।

दाने दिनकरो[श्च्यो](द्यो)तं सम्पूरयति तत्सुतः ॥

तत्र दानस्तुतिः ।

तैत्तिरीयश्रुतौ :—

दानं यज्ञानां वरूथं दक्षिणालोके दातारं सर्वभूतान्युपजीवन्ति
दानेनारातौन् अपानुदत दानेन द्विषन्तो मित्रा भवन्ति दाने सर्वं
प्रतिष्ठितं तस्मादानं परमं वदन्ति ।

89A, मौमांसैकधुरन्धरः श्रुतिधरो न्यायेपि वागीश्वरः
साहित्यामृतसागरः सुजनतावल्लौरसालङ्गमः ।
यं विद्वन्मणिशेखरो दिनकरः प्राप्तुत विश्वेश्वरं
तेनाकारि हिरण्यगर्भददतौ सम्प्रीतये पद्धतिः ॥

110B, मौमांसैक०
तेनाकारि हिरण्यगर्भददतौ सम्प्रीतये पद्धतिः ।

Last Col. :—

मौमांसैक०

तेनाकारि महादिभूतघटके दाने धिया पद्धतिः ॥

Post Col. :—

ग्रन्थसं ३४०० ।

2191.

2668. श्रीरामकल्पद्रुमः । *Śrī Rāmakalpadrumah.*

By Ananta Bhaṭṭa, son of Kṣmalākara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 170. Lines, 15, 13 on a page. Extent in slokas, 6,100. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. Occasionally with marginal notes.

It begins :—

प्रणौमि जानकौजानि पितरं कमलाकरम् ।

अस्वामश्न्यती[ ]शीलां लक्ष्मीं लक्ष्मणशालिनौम् ॥ १ ॥

जगद्गुरोः श्रीकमलाकरस्य दिगन्तविख्यातनिबन्धकौर्त्तः ।

अनन्तनामा विबुधः सुतोऽस्य श्रीरामकल्पद्रुममातनोति ॥ २ ॥

प्रयोगपारिजाताद्या निबन्धाः सन्ति यद्यपि ।

तेभ्यस्तस्य विशेषो यः पण्डितैः सोऽवधार्यताम् ॥ ३ ॥

तत्र तावत् औतस्मार्त्तकर्मणोर्मध्ये औतस्य प्रत्यक्षश्रुतिमूलत्वेन प्राच्येऽपि तदनुष्ठानस्य गर्भाधानादिसंस्कारायत्तत्वात् प्रथमतः संस्कारेषु किञ्चिदुच्यते ।

The work is also called प्रयोगचिन्तामणि, as on the left-hand margin of the leaves of the MS. the majority contain the abbreviation प्र. चि. This is borne out by the colophons.

129B, इति श्रीमौमांसकानन्तभट्टकृते प्रयोगचिन्तामणौ उत्सर्जनं । अथ अस्मत्पिटकत उत्सर्जनप्रयोगः; 133A, अथ अस्मत्पिटकतो महानाम्नीव्रत-प्रयोगः; 141B, इति श्रीमज्जगद्गुरुकमलाकरभट्टात्मजानन्तभट्टकृते राम-कल्पद्रुमे समावर्त्तनम्; 142B, इति समावर्त्तनप्रयोगः, अथ वेदाध्ययनम् ।

Last Col. :—

इति पद्मकुण्डम् ।

The work, a digest of the rules for the performance of Smṛti rites, is stated by Aufrecht to consist of seven kāṇḍas, Saṃskāra, Prāyaścitta, Kāla, Śrāddha, Ācāra, Dāna and Utsarga (the seventh is not mentioned by Aufrecht). All the parts are, however, mentioned in the next number. They are more than seven. Bik. Nos. 957 to 961 in pp. 445 to 447 notice Ācāra, Prāyaścitta, Samaya, Śrāddha and Utsarga. Burnell, 133A, speaks of Saṃskāra, Prāyaścitta, Kāla and Śrāddha kāṇḍas. The present MS. contains only the Saṃskāra kāṇḍa or the section on the domestic rites and ceremonials, and that even is not complete.

Burnell says that in this work the author censures his father, Kamalākara, and calls him a *bhrānta* or a blunderer. He is found in some instances to quote fully from his father's works.

2192.

6484. *The Same.*

(समयकाण्डम्) ।

By Ananta Bhaṭṭa, son of Kamalākara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 11½ × 5 inches. Folia, 120. Lines 10 on a page. Extent in ślokas, 3,000. Character, Nāgara. Date, Samvat 1930. Appearance, fresh. Samayakāṇḍa, Section I only.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

प्रणौमि जानकौ-जानिं पितरं कमलाकरम् ।

अम्बामरुन्धतीं श्रीलां लक्ष्मीं लक्ष्मणशालिनीम् ॥

जगद्गुरोः श्रीकमलाकरस्य दिगन्तविख्यातनिबन्धकौर्त्तेः ।

अनन्तसंज्ञस्तु तदात्मजोसौ श्रीरामकल्पद्रुमातनोति ॥

समूलानाञ्च वाक्यानां निर्मूलत्वं वदन्ति ये ।

विज्ञवं कुर्वन्ते ये च ते वन्द्यन्ते मयाधुना ॥

हेमाद्रादिनिबन्धास्तु बहवः सन्ति यद्यपि ।

तेभ्यस्तस्य विशेषोयं पण्डितैः सोऽवधार्यताम् ॥

The contents of Rāmakalpadruma :—

आदौ तु कालकाण्डं स्यात् आद्रकाण्डं द्वितीयकम् ।

व्रतकाण्डं तृतीयं स्यात् संस्काराख्यं ततःपरम् ॥

प्रायश्चित्ताख्यमपरं श्रान्तिकाण्डं तथापरम् ।

दानकाण्डं सप्तमं स्यादाचाराख्यं ततःपरम् ॥

राजनीति (तथोक्त) (A line or two dropped here).

[स्तथावत्स] रायणर्त्तमासपक्षदिवसभेदेन कालः षड्विधः ।—

It ends :—

अनन्तविबुधार्थेण कमलाकरस्तनुना ।

योऽत्र अमः कृतस्तेन प्रीयतां रघुनन्दनः ॥

(यच्चां) [यश्च] नरात्मा सर्वज्ञो रामो नः कुलदैवतम् ।

प्रीयतां जानकौजानिरनेन सुकृतेन मे ॥

यद्यस्तु (?) विद्वत्परितापहारी समस्तसन्देहनिरासकारी ।

श्रीरामकल्पद्रुमनामधारी निबन्ध एषोस्तु जगत्प्रचारी ॥

Colophon :—

इति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणपारावार(१) [पारौ] या श्रीमन्नारा-
यणभट्टसूरिसूनुश्रीरामकृष्णभट्ट—सुत—श्रीमज्जगद्गुरुकमलाकर-
भट्टात्मजानन्तभट्टकृते श्रीरामकल्पद्रुमाख्ये निबन्धे समयकाण्डं
समाप्तम् ।

Post Colophon :—

शुभं समत १६३[०] (?) मीः श्रावण वदी २ वार रवि ।
रामः । बालमुकुन्दस्येदं ।

2193.

10306. *The Same.*

(दानकल्पद्रुमः) ।

Substance, country-made paper. 11 × 5½ inches. Folia, 150. Lines, 10, 11 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

On the obverse of the first leaf :—

भौमपुर महादेवभट्ट पुस्तकम् दानकल्पद्रुमस्य ।

It relates to religious gifts. The author, being the son of Kamalākara (6A, निर्णयसिन्धौ पितृचरणाः), can not be quoted, as Aufrecht thinks, by Candēśvara, who is much older.

Beginning :—

प्रणम्य जानकीजानिं पितरं कमलाकर[म्] ।

अनन्तसंज्ञस्तनुते दानकाण्डं यथामति ॥

The MS. comes up to the topic of Sarvasvadāna.

2194.

*The Same.*2045. प्रयोगचिन्तामणिः । *Prayogacintāmaṇiḥ.**By Ananta Bhaṭṭa, son of Kamalākara Bhaṭṭa.*

Substance, Foolscap paper. $12 \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 246, with five leaves of index. Lines, 12 to 15 on a page. Extent in ślokas, 5,200. Character, Nāgara. Date, Śaka 1717=1795 A.D. Appearance, discoloured. Prose.

From 230 downwards the paper is country-made.

This is a part of Rāmakalpadruma, a comprehensive digest of Smṛti, divided into, as Aufrecht says, seven kāṇḍas, of which the Saṃskārakāṇḍa appears to be the first. The present work is a part of the Saṃskārakāṇḍa.

Maṅgalācarana :—

प्रणम्य जानकौजानि पितरं कमलाकरम् ।

The object of the work :—

प्रयोग पारिजाता(ख्या) [द्या] निबन्धाः सन्ति यद्यपि ।

तेभ्यस्त्वस्य विशेषो यः पण्डितैः सोऽवधार्यताम् ।

तत्र तावत् श्रौतस्मार्तकर्मणां मध्ये श्रौतस्य प्रवक्ष्यश्रुतिमूलत्वेन
प्राथम्येपि तदनुष्ठानस्य गर्भाधानादिसंस्कारादित्वात् प्रथमतः
संस्कारेषु किञ्चिदुच्यते ।

अङ्गिराः ।

[चित्रं] (तत्र) कर्म यथानेकै रङ्गैरन्मूल्यते शूनैः ।

ब्राह्मण्यमपि तदत् स्यात् संस्कारैर्विधिपूर्वकैः ॥

खे खे गृह्ये यथा प्रोक्ताः तथा संस्कृतयोऽखिलाः

कर्त्तव्या भूतिकामेन नान्यथा सिद्धिमश्नुते ॥

तथा पञ्चविंशतिसंस्कारैः संस्कृता ये द्विजातयः ।

ते पवित्राश्च योग्याश्च आर्द्धादिषु सुयन्त्रिताः ॥

Colophons :—

14B, इत्यनन्तभट्टविरचिते श्रीरामकल्पद्रुमे वृद्धिश्राद्धं; 95A, इति प्रयोगचिन्तामणौ वर्धापनविधिः; 95B, अथ चौलम्; 136A, श्रीजगद्गुरु-रामकृष्णभट्टात्मज कमलाकरभट्टात्मजानन्तभट्टकृते श्रीरामकल्पद्रुमान्तर्गतप्रयोग-चिन्तामणौ उपनयनप्रकरणम् समाप्तम्; 229B, इत्यनन्तभट्टकृते श्रीरामकल्प-द्रुमान्तर्गत-संस्कारकाण्डे आययणप्रयोगः; 231B, इत्यनन्तभट्टकृते श्रीराम-कल्पद्रुमान्तर्गतप्रयोगचिन्तामणौ प्रत्यवरोहणप्रयोगः; 238A, इति श्रीकमला-करभट्टजानन्तभट्टकृते श्रीरामकल्पद्रुमान्तर्गतसंस्कारकाण्डे पितृयज्ञप्रयोगः; 240A, इति भट्टकमलाकरात्मजानन्तभट्टकृतः पूर्वोद्यः श्राद्धप्रयोगः; 242B, इति कमलाकरभट्टात्मजानन्तभट्टकृत अष्टकाश्राद्धप्रयोगः ।

Topics :—

2B, अथ सर्वकर्मसाधारणं किञ्चिदुच्यते; 3B, इति परिभाषा; 12A, आद्यविवाहे तु वचनात् पितुरधिकार इत्याह; 12B, आश्रलायनानां त्वपथ-संस्कारेषु विशेष उक्तः; 14A, श्राद्धे मालानिषेधस्यायमपवादः; 17B, इति स्वस्तिवाचननान्दीश्राद्धयोः प्रयोगः; 18A, ऋत्विग्वरणम्, साचार्य्यऋत्विजां मधुपर्कः; 21A, अथाग्निकार्य्यं; 24A, प्रसङ्गात् सकलकर्मसाधारणमभिसुख-मभिधीयते; 25A, अथाग्निर्नर्णयः; 27A, ग्रहमण्डलम्; 27B, अथ प्रतिमाः; 37A, अथ ब्रह्मवरणम्; 37B, अथ प्रणीताप्रणयनम्; 38B, अथ निर्व्वापः; 39B, नवग्रहमखे तु मन्त्रैरेव होमः, नवग्रहाधिदेवताभ्यो निर्व्वापः प्रोक्षणाच्च तूष्णीमेव; 40A, अथाज्यसंस्कारादिः; 43A, अग्नेध्माधानं; 43B, अथाधार-होमः, अथाज्यभागौ; 54B, अथात्रैव प्रसङ्गात् सर्वत्र ब्राह्मणभोजनसंस्थोच्यते; 55B, तत्रादौ गर्भाधानम्; 56A, अथ रजसलाक्षानं; 64B, अथ गृह्याग्नेः पुनःसन्धानम्; 66A, इत्यस्मत्पितृकृतगर्भाधानप्रयोगः, अथ पुंसवनम्; 68B, अथानवलोभनम्; 69B, अथ सौमन्तः; 72B, अथास्मत्पितृकृत पुंसवनानव-लोभनसौमन्तानां तन्त्रेण प्रयोगः; 81B, अथ षष्ठीपूजा; 82B, अथ नाम-करणम्; 87B, अथ दोलारोहः; 88A, अथ सूतिकायाः मासान्ते जल-पूजनम्; 89B, अथोपवेशनम्; 90A, अथान्नप्राशनम्; 91A, अत्रास्मत्-पितृकृतनिष्कामणोपवेशनसूर्यावलोकनान्नप्राशनादीनां तन्त्रेण प्रयोगः; 92A,

अथान्दपूर्तिः; 103A, अथ विद्यारम्भः; 103B, अथानुपनीतस्य धर्मः;
 104A, अथोपनयनम्; 138A, अथ पुनरुपनयनम्; 140B, अथोपाकर्मः;
 152A, अथ महानाम्नादिव्रतानि; 153B, अथात्रास्मत्पितृव्रत-महानाम्नीव्रत-
 प्रयोगः; 155B, अथ गोदानम्; 157B, अथ समावर्तनम्; 165A, अथ
 विवाहः; 167A, अथ विवाहभेदाः; 177B, अथ कन्यादानफलप्रशंसा;
 178A, अथ विवाहे मण्डपः; 179B, वरस्य सौमन्तपूजा कन्यागृहगमनविधिः,
 184A, अथ विवाहहोमः; 189A, अथ गृहप्रवेशनौयहोमः; 192A:
 अथास्मत्पितृव्रत-विवाहप्रयोगः; 193B, अथ मधुपर्कः; 198B, अथ वधप्रवेशः;
 200B, द्वितीयादिविवाहकालः; 206B, अथौपासनहोमप्रयोगः; 207B,
 अथ समस्यहोमः, अथ पक्षहोमः; 208A, अथ सभार्यस्य प्रवामादावग्निममा-
 रोपविधिः; 212B, अथ विच्छिन्नाग्निपुनःसन्धानप्रयोगः; 213A, अथ स्थाली-
 पाकः; 222A, अथ सप्तसंस्था; 223B, सर्पवलिः; 224A, अथ श्रवणकर्म-
 प्रयोगः; 227B, आश्वयुजि(१)कर्मप्रयोगः; 228A, अथाग्रयणप्रयोगः;
 229A, अथ प्रत्यवरोहणम्; 236B, अथ पिण्डपितृयज्ञप्रयोगः; 240A,
 अथाष्टम्यामष्टकाश्राद्धम्; 242, अथान्वष्टकाश्राद्धम्; 246A, इति माध्यावर्ष-
 (१) श्राद्धम् ।

Authorities:—

3A, कात्यायनः, व्रतहेमाद्रिः, याज्ञवल्क्यः, जातूकर्णः, आपस्तम्बः, वशिष्ठः;
 3B, शाङ्खायनः, हारौतः, मार्कण्डेयः; 4A, निर्णयसिन्धुः; 5A, लौगाक्षिः;
 12B, आश्वलायनगृह्यपरिशिष्टे; 21B, सिद्धान्तशेखरे; 23A, गारुडे मते,
 रूपनारायणः, हेमाद्रिः; 23B, मात्स्ये; 26A, प्रयोगपारिजाते; 33A,
 शाङ्खायनसूत्रे; 40A, बौधायनः; 41A, शौनकाः; 47A, पृथ्वीचन्द्रोदये,
 नन्दिपुराणम्; 48A, गोभिलपरिशिष्टे; 54B, हेमाद्रौ यज्ञपार्श्वः; 56A, प्रयोग-
 पारिजाते वृद्धवशिष्ठः; 58A, श्रीधरः; 59A, मिताक्षरायां, सुश्रुते; 61B,
 आश्वलायने, गृह्यपरिशिष्टे; 70A, नारदः, विष्णुः; 76, वैजवापः, विष्णुधर्मः;
 77A, कार्ष्णाजिनिः, कन्दोगपरिशिष्टे, मार्कण्डेयपुराणात्; 80A, गृह्यपरिशिष्टे;
 84B, गार्ग्यः; 85B, निर्णयसिन्धुः; 88A, मुद्रार्तचिन्तामणिः, ज्योतिर्निबन्धे;
 96A, गर्गः; 99A, षडगुरुशिष्यः; 104A, अपरार्कः; 107A, स्मृत्यर्थसारे;

114A, प्रचेताः; 114B, मनुः; 115A, देवलः; 137B, यमः; 138A, मदनरत्ने; 178B, नारदः; 209B, अखविला; 223A, शारिका ।

2195.

2031. **आचारार्कः ।** *Ācārārkaḥ.*

By Bhāradvāja Divākara, son of Mahādeva, and grandson of Bālakṛṣṇa, and daughter's son of Nīlakaṇṭha.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 89. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1,550. Character, Nāgara of the eighteenth century, Appearance, discoloured. Complete.

After the colophon of the main work, there is a short work beginning निर्णयसिन्धौ अत्रिः (leaf 88B)—

सप्तमाधिके गर्भे वर्द्धमाने तु गर्भिणी ।

वर्ज्जणीया प्रयत्नेन दैवे(पि) [पैत्रे] च कर्मणि ॥—

which runs to the end of the leaf 89.

The name of the scribe and his date are given in the following couplet :—

भावाब्दे वत्सरे द्वाष्टौ ऊर्ज्जो दर्शौ शूनौ दिवा ।

आवाभट्टेन लिखितं आचारार्कस्य पुस्तकम् ॥

शुभं भवतु ॥

2196.

1970. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 48. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 1,550. Character, Nāgara. Date, Śaka 1767. Appearance, fresh. Complete.

The work was composed in Samvat अग्निवेदाश्वहिमांशु, that is, Samvat 1743 = 1686 A.D.

For the work see I.O. Catal., No. 1616, p. 509 and Cs. II., p. 34. The two manuscripts exactly correspond with each other. The one must be a copy of the other. See also L. 549, which is incomplete.

Post Col. :—

शुके १७६७ विश्वावसुनाम संवत्सरे चैत्र शुक्ल ७ भृगुवासरे
तद्दिने समाप्तम् ।

श्रीसाम्बार्पणमस्तु ।

2197.

धर्मशास्त्रसुधानिधिः । *Dharmaśāstrasudhānidhiḥ.*

1015. **तिथ्यर्कः ।** *Tithyarkah.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 68. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 2,400. Character, Nāgara. Date, Śaka 1831. Appearance, tolerable. Complete.

A part of *Dharmaśāstrasudhānidhi*, composed by Divākara Bhaṭṭa, son of Mahādeva, son of Bālakṛṣṇa Bhaṭṭa. This part was composed in Samvat 1740.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ।

जानकीनयनयुग्मगोचरं मानिनां नयनयोरगोचरं ।
नीलमेघरुचिरच्छविं सदा भावये मनसि राघवं मुदा ॥
उत्पत्त्यादिप्रकर्त्तारं हर्त्तारं तमसः परम् ।
दातारं सर्वकामानां तं भजेहं विकर्त्तनम् ॥
विभाव्य निखिलान् ग्रन्थान् बालानां कालवित्तये (?) ।
दिवाकरेण कृतिना तिथ्यर्कोऽयं प्रतन्यते ॥
अथ षोडशतिथीनां निर्णयः कृत्यं चोच्यते ॥

It ends thus :—

व्यतीपातेऽथ संक्रान्तौ तथैव ग्रहणो रवेः ।
पुण्यकालास्तथा सर्वे यदा मृत्युरुपस्थितः ॥
तदा भूमिहिरण्यादि दत्तमक्षयतामियात् ॥

विष्णु पुराणे

यदा वा जायते चित्तं चित्तं श्रद्धासमन्वितं
तदेव दानकालः स्यात् यतोऽनिर्वाहं हि जीवित-
मितिदिक् ॥

श्रीबालकृष्णात्मजसूनुनिर्मितां
 वर्षे ख वेदाश्च हिमांशु १७४० + + +
 कृतिं विलोक्याखिल-कालनिर्णयं
 निःशङ्कमाशंसतु पण्डितो जनः ॥ १ ॥
 ज्ञातं नात्र मया स्वयं स्वरचितं यत् भट्टपादादिभिः
 प्रोक्तं कालविनिर्णये तदखिलं स्पष्टं परिज्ञप्तये ।
 सन्दिष्टं गुरुदत्तमन्त्रकृपया शार्दूलविक्रीडितं
 तेन श्रीरविमण्डलान्तरगतो नारायणः प्रीयतां ॥ २ ॥
 यद्वाक्याद्विधिवानां अपूर्वार्थाभिधातृता
 नौलकण्ठो जयत्येष मौमांसकधुरन्धरः ॥ ॥

Colophon :—

इति श्रीमद्भारद्वाजबालकृष्णात्मजसकलविबुधचूडामणिश्री-
 महादेवैकभक्तश्रीमहादेवभट्टात्मजश्रीरविपादपाथोजासत्तैकचित्त-
 दिवाकरविरचिते तिथ्यर्कः समाप्ति + + + + +

Post Col. :—

इन्द्ररामाष्टभू १८३१ वर्षे भाद्रे शुक्लेऽष्टमौ तिथौ ।
 भौमवारयुतायां च कन्यायां भास्करे सति ॥ १ ॥
 बालकृष्णेण भट्टेण विदे[श]स्थेन धौमता ।
 तिथ्यर्को लिखितः सम्यक् सर्व्वनिर्णयसंयुतः ॥
 कांकरौलीतिविख्याते शुभे ग्रामे मनोहरे ।
 समाप्तिमगमद्गुण्यः श्रुतिस्मृतिसमन्वितः ॥ ३ ॥
 शुभं भूयात् ॥

2198.

The Same.

5571. व्रतार्कः । *Vratārkaḥ.*

By Śaṅkara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 288. Lines
 13 on a page. Extent in ślokas, 11,000. Character, Nāgara. Date
 Samvat 1921. Appearance, fresh.

To the end of the Samkrāntivratas.

Colophon :—

इति श्रीनीलकण्ठात्मजभट्टशङ्करकृतौ व्रतार्कौ सोद्यापनसंक्रान्ति-
व्रतानि समाप्तानि । सम्पूर्णम् ।

Post Colophon Statement :—

शुभम् । श्रीसंवत् १९२१ चैत्र कृष्ण १० तिथौ बुधे विद्याधर-
द्विवेदेन लिखितं काश्याम् स्वार्थं परार्थञ्च ।

See I.O. Catal., No. 1684.

2199.

The Same.

2881. *The Same.*

By Śaṅkara, son of Nīlakaṇṭha Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 5\frac{3}{4}$ inches. Folia, 246. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 9,600. Character, Nāgara. Date, Samvat 1840. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति मीमांसकभट्टनीलकण्ठात्मज-भट्टशङ्करकृते व्रतार्कौ समाप्तं ।
शुभं भूयात् ।

Post Col. :—

यादृशं पुस्तकमित्यादि । यदक्षरमित्यादि ।
मङ्गलं लेखकानां च पाठकानां च मङ्गलम् ।
मङ्गलं सर्वलोकानां भूमौ भूपालमङ्गलम् ॥
अथ शुभसंवत्सरेऽस्मिन् नृपतिविक्रमादित्यराजे संवत् १८४०
तत्र ।

आषाढे शुक्लपक्षे तु द्वादशीतिथिरुत्तमा ।
भृगुवारेण संयुक्ता लिखितं पुस्तकं मया ॥
इदं पुस्तकं लिप्यकृतं ब्राह्मण जैतराम वास मथुरामण्डलमध्य
शुभस्थान भरथपुर सहरमध्य शुभस्थान मन्दरमुखरामकौ महन्तजी-
श्रीबालकदास हरिथासौकै सुखवासाय शुभम् ।

See I.O. Catal., Nos. 1684-91.

2200.

The Same.

8684. *The Same.*

Substance, country-made paper. $11 \times 4\frac{1}{2}$ and 10×5 inches. Folia, 116. Lines, 10, 12 on a page. Extent in ślokas, 3,300. Character, Nāgara. Old. Incomplete.

Incomplete. Fragmentary.

2201.

The Same.

1959. *The Same.*

For the manuscript and the work see L. 3240. See I.O. Catal., No. 1684, for a full description of the work.

Post Colophon :—

शके १७६८ माघवद्य १३ ते दिवशिं पुस्तकं लिख्यते समाप्तः ।
श्रीजगदम्बार्पणमस्तु ॥

2202.

The Same.

2861. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 7. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured.

This last leaf is without any leaf mark, nor is it in continuation of the first six leaves.

This is a fragment of Vratārka, all the leaves contain the name of Vratārka on the left-hand upper margin.

Colophons :—

2A, इति हेमाद्रौ भविष्योत्तरं कोकिलाव्रतम्, अथापरमासाषाढाधिसासे
गुर्जराचारप्राप्तं कोकिलाव्रतम्; 6B, इति वराहपुराणे कोकिलाव्रतम्, अथो-
द्यापनम्; (the last leaf) इति नारदीये कोकिलाव्रतोद्यापनम् ।

2203.

*The Same.*2666. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 1 to 21 and 1 to 116, of which folia 38 to 47 (both inclusive) are missing. Lines, 10, 11 on a page. Character, Nāgara. Date, Śaṃvat 1829. Appearance, discoloured.

Colophon :—

इति श्रीमौमांसकभट्ट-श्रीमन्नैलकण्ठात्मज-श्रीमच्छङ्करभट्टतौ
व्रतार्क अनुक्रमणिका समाप्तिमगमत् ।

Though it is called *Vratārkaṇukramanikā*, it is really a priest's collection of *vratas* from the *Vratārka* of Śaṅkara Bhaṭṭa, son of Nilakaṇṭha Bhaṭṭa. But it does not follow the order of Śaṅkara's work, which deals with the *vratas* in accordance with the days of the moon, the days of the week, months and the *yogas*. See I.O. Catal. No. 1684, p. 539. We give below the *vratas* collected in this MS. in the order in which they occur in it.

- (1) भौष्णपञ्चकव्रतम्, (2) सङ्कटचतुर्थीव्रतम्, (3) त्रिचाम्बरीव्रतम्, (4) अक्षयतृतीयाव्रतम्, (5) खर्गगौरीव्रतम्, (6) नृसिंहचतुर्दशीव्रतम्, (7) रामनवमी, (8) रथसप्तमी, (9) अचलसप्तमी, (9A) शिवरात्रिव्रतम्, (10) दशाफलव्रतम्, (11) गोपद्वयव्रतम्, (12) कोकिलोद्यापनम् (not complete), (13) रक्षाबन्धनम्, (14) उमामहेश्वरव्रतम्, (15) आशादशमी, (16) दशहरा, (17) दशावतारव्रतम्, (18) वरलक्ष्मीव्रतम्, (19) दानफलव्रतम्, (20) धारणा पारणा, (21) मासोपवासव्रतम्, (22) दधिमश्विनदानव्रतम्, (23) ताम्बूलोद्यापनव्रतम्, (24) पौठोरा (?), (25) मलमासव्रतानि, (26) लवणसंक्रान्तिव्रतम्, (27) भोगसंक्रान्तिव्रतम्, (28) तेजसंक्रान्तिव्रतम्, (29) सौभाग्यसंक्रान्ति०, (30) मनोरथसंक्रान्ति०, (31) विशोकसंक्रान्ति०, (32) आयुःसंक्रान्ति०, (33) धनसंक्रान्ति०, (34) व्यतिपातव्रतम्, (35) लक्ष्मपूजाविधिः, (36) लक्षवर्त्ति०, (37) रुद्रवर्त्ति०, (38) अगस्त्यार्घ्य०, (39) अश्वत्यविधिः, (40) तुलसीविवाहः ।

2204.

5548. निर्णयोद्धारः or निर्णयसारः ।

*Nirṇayoddhārah or Nirṇayasārah.**By Bhaṭṭa Rāghava.*

Substance, country-made paper. 10 × 5½ inches. Folia, 18. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 250. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

The object of the work :—

श्रीगणेशाय नमः ।

रामकौतुकहेमाद्रिमाधवं निर्णयामृतम् ।

वीक्ष्य निर्णयसिन्धुञ्च स्मृतिदर्पणमादरात् ॥

निर्णयोदन्वतः सारं मुक्तद्वारं करोम्यहम् ।

राघवो विदुषां प्रीत्यै निर्णयोद्धारनामकम् ॥

तिथिर्देधा शुद्धा विद्धा चेति ।

This is a very modern work, based on Nirṇayasindhu, and quoting from Rāmakautuka, which is a still later work.

Colophon :—

इति श्रीभट्टराघवविरचिते निर्णयसारः समाप्तः ।

2205.

9547. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 10. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 210. Character, Nāgara. Date, Śamvat 1881. Appearance, tolerable. Complete.

Beginning :—

The same as in the above.

End :—

निर्णयसिन्धौ तु प्रदोषेऽर्द्धरात्रे वा मकरसंक्रान्तौ परदिने प्रातः

पञ्चनाब्दः पुण्याः निष्प्रौथानन्तरमुदयं यावत् कर्कसंक्रान्तौ

दिनान्ते पूर्वदिने पञ्चनाड्यः पुण्याः तत्पुण्यनि(श्र)[स्त्र]यद्योतनार्थं (?)
इति विरोधः परिहृतः । सावित्र[ी]त्र(1)तमन्तरेण भवतः अमा-
पौर्णमास्यौ परैः । (?)

Colophon:—

इति निर्णयोद्धारः समाप्तः । संवत् १८८२ का वर्षे मासानां
मासोत्तममासे आषाढमासे शुक्लपक्षे पुण्यतिथौ त्रयोदश्यां + वार
भृगुवारे लिखितं जैगोविन्द स्ववाचनार्थाय ।

2206.

2508.

Substance, country-made paper. 12 $\frac{1}{2}$ x 5 inches. Folia, 87 + 6 + 17 +
168 + 12. Five separate paginations. Lines, 9 on a page. Character,
Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

This is a very important MS., but it is so very corrupt
that it is very difficult to make out what the readings
really are.

The work is a comprehensive one, on Smṛti of which
the present manuscript contains (i) the section on all the
Saṃskāras of domestic life from conception to marriage,
(ii) the section on the retired life of a Yati, or of a
Vānaprastha, (iii) the section on the obsequial rites, and
(iv) the section on Tīrthas. But none of them, except
the Vānaprastha section which is very short, is complete
and neither the name of the author nor that of the work
appears.

The work was written after the middle of the six-
teenth century, as it quotes Nṛsiṃha Prasāda by Dalapati
Rāja, the husband of Durgāvatī who fought with Akbar.

Aśvalāyana and Vṛttikṛt Nārāyaṇa are largely quoted.
There is also the direction for the repetition of न मम, a
R̥gvedi characteristic.

I. अथ पूर्वोक्तप्रमेयमुपसंहरन् अनुलोमादिजातिधर्मानाह सर्व-
वर्णाश्रमैरिति ... ..
तथा च सर्वैः संकरजातिभिः तथा वर्णाश्रमिभिश्च विष्णुरेव
एकः मुख्यतया सदा ब्राह्मणकालात् अनन्तब्रह्मकालपर्यन्तं सर्व-
धर्मेराधार्यते ... ..

तत्र संस्काररहितत्वात् कर्णो न क्षत्रिय इतिवत् ।

संकरजातिधर्मोऽथ + + +

सत्यलोकाधिदेवोऽथ ब्रह्मा च चतुराननः ॥

+ + क्षतयुगस्यादौ निविष्टः कमलासनः ।

हृष्टा प्रजापतीन् पूर्वं देवान् दैत्यांश्च राक्षसान् ॥

... ..

2A, इत्यादिष्टो विश्वकर्मा ब्रह्मणा शिक्षितां वरः ।

नत्वा विधिं तथा चक्रे मर्त्यलोकमुपेत्य सः ॥

वर्णसंकरजान् वीक्ष्य मिश्रवर्णां स्तथैव च ।

... ..

2B, + + जात्यस्त्रकर्मणि पृथक्त्वेनाकरोत्तदा ।

विश्वकृद्विश्वकार्याये तेषां वै जीवनाय च ॥

... ..

द्विजान् + + भिक्षितो यः क्षत्रियाणां समः स्मृतः ।

... .. वैद्यकेन स जीवयेत् ॥ (?)

Thus the account of the occupations of the mixed castes goes on to leaf 5B, where the colophon: इति विश्वकर्माख्याने भारते (?) सप्तजन्मकर्मनाम सप्तमोऽध्यायः ।

Then तथा सप्तमस्कन्धो वृत्तिः संकरजातीनां तत्तत् कुलकृतामित्यादि ।

6A, The conclusion is तस्मात् संकरजातिभिरन्यैर्वा स्वविहित-
वृत्त्या भक्त्या भगवदाराधनेन धर्म इति + + + व्यज्यते इति सिद्धं ।

यस्मिन् सर्ववर्णिकानां (?) इत्यादिनोक्तान्तान् वर्णाश्रमधर्मानुपसंहरन् ...
... प्रागनिर्दिष्टान् गर्भाधानादिसंस्कारान् उपसंहरणव्याजेन निर्दिशति सर्ववर्णा-
श्रमैरिति ।

6B, तथा च प्रयोगपारिजाते आश्वलायनः; 7A, तत्र गर्भाधानादौ
 खस्तिवाचनस्य नांदीश्राद्धस्य चावश्यकत्वेन तदत्र निरूप्यते, तत्र शौनकः, तत्र
 देवलः; 13B, ऋग्विधाने, अथ गर्भाधानप्रयोगः; 15A, व्यासः; 15B,
 विष्णुः; 17B, अथ सौमन्तप्रयोगः; 18B, अथ विष्णुबलिः, तत्राश्वलायनः;
 19B, अथ जातकर्म। वशिष्ठः; 20B, दशमे द्वादशे वाह्नि नामकर्म विधीयते;
 22A, अथ निष्क्रमणः; 22B, अथ भूमौ उपवेशनं विष्णु धर्मोत्तरखण्डे; 23A,
 अथ अन्नप्राशनः; 23B, इति प्रियुरक्षाविधिः; 24A, गर्गः; 24B, इति
 अष्टपूर्तिविधिः; 27B, इत्याह बौधायनः; 30B, इति चौलं, अथोपनयनम्.
 भारद्वाजः; 34B, अथ पुनरुपनयनम्; 36A, तत्र संग्रहे; 38A, इति
 व्रतोपदेशः; 39B, उपाकर्मणि चैवोक्तमृषीणामिह तर्पणम् ... ..
 काष्ठाजिनिः; 40A, अथ अध्ययनोत्सर्जनविधिः; 41A, अथ व्रतानि; 43A,
 गोदानं करिष्ये, अथ मधुपर्कप्रयोगः; 49A, अथ गृहप्रवेशहोमः; 49B, इति
 विवाहः ॥ दास्यादिदाने विशेषः ... .. विश्वादर्शः; 51A, अथ
 द्वितीयविवाहविधिः; 52A, अथार्कविवाहः; 53A, अथाग्रयणप्रयोगः;
 53B, अथाश्वयुजीकर्म; 54A, अथ श्रवणाकर्मप्रयोगः; 56A, इति सर्पवलिः;
 57B, अथ आग्रयण मन्त्रार्थः; 58A, अथ स्त्रियुक्तादिमन्त्रार्थः; 60B,
 अथ विवाहे साप्रिण्डादिनिर्णयः; 61B, उक्तं मार्कण्डेयेन, पैठीनसिः;
 62B, विश्वरूपे, स्मृत्यर्थे तु; 63B, अत्र विशेषमाह याज्ञवल्काः; 67A,
 यमः; 70B, अथ विवाहे गोत्रप्रवरविचारः। तत्राश्वलायनसूत्रम्; 74B,
 अथ गणभेदाः। तत्र लौगाक्षिसूत्रम्; 77B, इति मार्गः; 79A, अथ त्रिगणा-
 ध्यायः; 79B, अथ विश्वामित्रगणः; 81A, इति लौगाक्ष्यः ... ..
 अथ वशिष्ठः; 82A, अगस्तिगणः; 83B, अथ ऋषिगणः।

It ends in leaf 87. There is no indication of the end of the work.

II. ... .. 6 leaves.

Begins :—

अत्र च जातिदेशतः (?) वानप्रस्थधर्माः।

1B, माध्वीये मनुः, वशिष्ठः, वामनपुराणे; 2B, याज्ञवल्काः, अथ
 वानप्रस्थाश्रमः ... .. तत्र नरसिंहप्रसादे; 4B,
 इति वनस्थधर्मप्रकरणं द्वितीयखंडम्।

The remaining lines of 4B and the next two leaves do not belong to the work :—

दुष्टस्त्रे तथैवोल्कीत्तनं[विष्णोः], etc., etc.

III. (A) On Śrāddha.

It begins :—

ननु यस्मिन् सर्वाणि कर्माणि सन्नास्य परं यातीति ... ..

यथाविहितानि कर्माणि विहितानि तदप्ययुक्तम् । इत्यादि—

1B, तदुक्तं प्रयोगपारिजाते; 2B, विष्णुधर्मोत्तरे; 8A, तत्र आर्द्धे पात्रनियममाह । दौ देवे पित्रकार्ये जीनेकैकमित्यादि; 9A, तत्र आर्द्धाद्यकरणे प्रायश्चित्तमाह ... .. श्राद्धायनोक्तानि गृह्यप्रायश्चित्तानि व्याख्यास्यामः; 10B, ब्रह्माण्डपुराणे, विष्णुधर्मोत्तरे; 11A, कालिकापुराणे, वायुपुराणे; 11B, पाराशरः; 13A, वराहपुराणे; 14A, हेमाद्रौ, 15B, बौधायनः, हारीतः, आपस्तम्बः; 16A, तदुक्तं कारिकायां, इति वृत्तिकारः, नारायणः, वृहस्पतिः; 17A, कात्यायनः; 19A, जामदग्निः, व्यासः; 21A, हारीतयाज्ञवल्क्यौ, शंखः; 24A, इति आर्द्धभेदः, अथ पितृभेदः; 25A, अथ आर्द्धाधिकारौ निरूप्यते; 28A, श्रीविष्णुपुराणे पराशरोऽपि; 29B, मरीचिः, पितामहआर्द्धाधिकारिनिर्णयः ॥ अथ जीवत्पितृकआर्द्धाधिकारिनिर्णयः तत्र कात्यायनः; 31A, तदुक्तं परशुरामनिबन्धे; 32B, नरसिंहः; 33B, यतिआर्द्धाधिकारः ब्रह्माण्डपुराणे; 35A, लौगाक्षिः; 35B, गौतमोऽपि; 35B, कात्यायनः; (There are two leaves numbered 35); 36B, प्रचेता अपि; 38B, महाभारते; 39A, प्रातातपः; 40A, अतएव नारदीय-पुराणे; 41B, इति ग्रन्थाम्बते कालादर्शे; 42A, देवीपुराणे, अनन्तभट्टश्च मकरे परदिनं कर्कं पूर्वदिनमिति; 43A, वृहदशिशुः; 44A, काष्ठा-जिनिष्कृते; 51B, स्मृत्यर्थसारे; 53B, हेमाद्रौ नागरखण्डे; 56A, दक्षः, स्कान्दे; 56B, पद्मपुराणे; 57A, नरसिंहप्रसादे; 59B, अथ क्षपाहे देविध्ये आर्द्धकालनिर्णयः; 61B, कालादर्शेऽभिहितम्; 67B, इति चन्द्रिकायाम्; 69B, मिताक्षरायां तु; 70A, लौगाक्षिः, प्रचेताः; 70B, अत्रिः; 71A, निर्णयाम्बते; 76A, तदुक्तं महाभारततात्पर्यनिर्णये, तत्र ब्रह्मसिद्धान्ते; 78B, व्याघ्रः; 80B, इदमन्नं न ममेदं सर्वत्रैवं प्रयोजयेत्; 82A, सपिण्डीकरणआर्द्धं

करिष्ये; 87B, कात्यायनः; 90B, बौधायनोक्तप्रतपिण्डविधिं व्याख्यास्यामः; 97B, इति पतितव्यागविधिः; 98A, अथ दुर्म्मरणप्रायश्चित्तम् प्रयोगपारिजाते; 98B, अथ गर्भिणीमरणे बौधायनः; 100A, स्मृतितत्त्वनिर्णयः; 100B, परिशिष्टे; 106B, अत्रिपराशरौ; 107A, वायुपुराणे; 107B, वायुपुराणे; 112A, आश्वलायनोऽपि गृह्यसूत्रे; 112B, इति आर्द्धार्चब्राह्मणलक्षणानि । अथ आर्द्धार्चं प्रशस्ते देशे विशेष उच्यते । दृष्टपराशरः; 113A, संग्रहे; 114B, दत्तिवृक्षारायणः; 115B, दृष्ट्याज्ञवल्क्यः; 117A, इति देवभेदा, अथ निमन्त्रणप्रकारा उच्यन्ते ॥ तत्र शौनकः; 118B, धर्मसारः; 120B, उद्गनसा; 128B, विधिवद्विप्रोपवेशनप्रकारमाह गर्गः; 136B, अथ गन्धादि-दानं तत्रकारिकायां; 138B, तत्राग्निनिर्णयः; 146A, तदुक्तं वड्ड्यसंग्रहे (?) ।

It comes to an end in leaf 168. But there is no indication that the section ends there.

(B) Only a fragment of the section on Śraddha 1 to 17 leaves, beginning :—

रजस्वलामरणे शौनकः ।

रजस्वलामृतिप्राप्तौ गोमूत्रेण जलैः सहेत्यादि ।

IV. In 12 leaves, begins :—

अथ स्नानार्थं तीर्थस्वरूपनामकथनम् । तत्र गौतमोतीर्थानि ।

तदुक्तं ब्रह्मकमण्डलुसंभूते० इत्यादि ।

It treats of the Tirthas on the Godāvārī, called Gautamī-tirthas. They are 400 in number. There are legends bearing on merits accruing from ablution in those tirthas.

2207.

5906. आचारेन्दुशेखरः or सदाचारेन्दुशेखरः ।

Ācārenduśekharaḥ or Sadācārenduśekharaḥ.

By Nāgoji Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 6\frac{1}{4}$ inches. Folia, 92. Lines 12, 13 on a page. Extent in ślokas, 5,120. Character, Nāgara. Date, Śaka 1768. Appearance, fresh. Complete.

A manual of daily religious observances.

Last Colophon :—

इति शिवभट्टसुतसतीगर्भजनागोजीभट्टकृते सदाचारेन्दुशेखरे
चतुर्थयामकृत्यं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

इदं पुस्तकं कर्वइत्युपाह्वगणेशसुतविश्वनाथस्य काश्यां लिखितम्,
लिखापितञ्च । शके १७६८ अर्द्धोदयदिने समाप्तम् ।

After this there is a line, defining *Ardhodaya*.

See I.O. Catal., No. 1619.

2208.

6106. **सदाचारप्रकाशिका ।** *Sadācāraprakāśikā.*

By Hari Nārāyaṇa.

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 117. Lines, 14 on a page. Extent in slokas, 6,300. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

The Maṅgalācarāṇa and the object of the work :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नत्वा गुरुं गणेशानं सदाचारप्रकाशिकाम् ।

हरिनारायणो यत्नात् कुरुते प्रीयते हरेः ॥

End :—

सन्ध्याकाले तथा चैत्रे प्रसूते च जनार्दने ।

बुधाष्टमी न कर्त्तव्या हन्ति पुण्यं पुराकृतम् ॥

विष्णुः ।

गोमूत्रं गोमयं क्षीरं सर्पिर्दधि च रोचना ।

षडङ्गमेतन्माङ्गल्यं पवित्रं सर्वदा गवी[र्] ॥

सम्पूर्णोऽयं ग्रन्थः ।—

Then follows a table of contents of the work, covering more than a page.

The authorities quoted :—

1A, हारीतः, मनुः, ब्रह्मपुराणम् ; 2A, महाभारते, मातृये ; 2B, छन्दोगपरिशिष्टे, आह्निकतत्त्वे, विष्णुधर्मोत्तरे, अङ्गिराः, आपस्तम्बः, मनुः, यमः, देवलः, आचारादर्शे मनुः ; 3A, वायुपुराणम्, वशिष्ठः, ब्रह्मपुराणम्, सांख्यायनः, बृहस्पतिः ; 3B, सारसंग्रहे गर्गः ; 4A, शङ्खलिखितौ, पैठीनसिः, संवर्त्तः, भारद्वाजः, याज्ञवल्क्यः ; 4B, ब्रह्माण्डपुराणम्, आदित्यपुराणम्, स्मृत्यर्थसारः, सारसंग्रहद्वयवशिष्टवचनम् ; 5B, नृसिंहपुराणम् ; 6A, भरद्वाजः ; 7A, कामधेनुः, आपस्तम्बः ; 7A, पारिजातः ; 7B, गोभिलः ; 15B, मदनरत्नम् ; 16A, वामनपुराणम्, प्रायश्चित्ततत्त्वोद्धृतव्यासवचनम् ; 18A, विष्णुः ; 18B, कात्यायनः ; 19A, वराहपुराणम् ; 19B, पद्मपुराणम् ; 20A, लिङ्गपुराणम् ; 21B, स्कन्दपुराणम् ; 26B, याज्ञवल्क्यः ; 27B, विष्णुधर्मोत्तरे ; 32A, आचारादर्शकामधेन्वादौ ; 34A, कर्मप्रदीपे ; 35B, बौधायनः ; 37B, विश्वसारे ; 39B, कर्मप्रदीपे ; 41A, पाद्मे, नारदः ; 43A, श्रौनकः ; 44B, दक्षः, छन्दोगपरिशिष्टः ; 46A, वायुपुराणम् ; 47A, विष्णुपुराणम्, श्रावतातपः ; 49B, कालिकापुराणे, लिङ्गपुराणे ; 51A, आह्निकप्रदीपे ; 53A, वामनपुराणे ; 58A, रुद्रयामले ; 58B, भविष्ये, देवीपुराणम्, मत्स्यपुराणे ; 59B, बह्वचपरिशिष्टे ; 60A, नारदीये ; 61A, स्मृत्यर्थसारे गोभिलः ; 62A, नारदः ; 62B, वराहपुराणे ; 78B, बृहस्पतिः ; 109B, अद्भुतसागरे ; 114A, गोविन्दार्णवः ; 115A, दानधर्मैः, हलायुधे ।

The latest authority quoted is *Raghunandana*.

2209.

10545.

Substance, country-made paper. $11 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 30. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara. Date, Samvat 1935 (in a later hand). Appearance, discoloured.

Colophon :—

एभिर्ग्रन्थान्तरे कारिका समाप्ता (ः) ।

Post Colophon :—

पौषशुक्लपौर्णमास्यां भौमवासरे संवत् १६०[०] + इदं पुस्तकं
श्रीसांवरणरजयंकटशिवमहाराजजोपनामकेन लिखितं । श्रीरस्तु,
etc., etc.

A Smṛti work based on the twenty-five works mentioned in the beginning.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

कालमाधव-कालतत्त्वविवेचन-निर्णयसिन्धु-मिताक्षरा-प्रयोग-
चिन्तामणि-प्रयोगपारिजात-पराशरस्मृति-वृद्धपराशरस्मृति-
कौस्तुभ-मयूख-धर्मवृत्ति-द्वयरत्नावली-त्रिस्थलीसेतु-कालनिर्णय-
प्रकाश-आचारार्क-आचारचन्द्रिका-स्मृत्यर्थसार-आज्ञचन्द्रिका-
कूर्मपुराण-शिवपुराण-वाल्मीकिकृतआज्ञद्वीपिका-आज्ञे निर्णय-[प्र]
काश-हेमाद्रि आज्ञमनोहरा २५ (?)—एभिर्ग्रन्थान्तरे वचनानि
लिख्यन्ते ।

2210.

6509. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 33. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 594. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, fresh.

A collection of kārīkās on various topics of Smṛti.

Beginning :—

कालमाधव-कालतत्त्वविवेचन-निर्णयसिन्धु-मिताक्षरा-प्रयोग-
चिन्तामणि-प्रयोगपारिजात-पराशरस्मृति-वृद्धपराशरस्मृति-
कौस्तुभ-मयूख-धर्मवृत्ति-द्वयरत्नावली-त्रिस्थलीसेतु-कालनिर्णय-
प्रकाश-आचारार्क-आचारचन्द्रिका-स्मृत्यर्थसार-आज्ञचन्द्रिका-
कूर्मपुराण-शिवपुराण-वाल्मीकिकृतआज्ञद्वीपिका-आज्ञे निर्णय-
प्रकाश-हेमाद्रि-आज्ञमनोहरा २५ (?) एभिर्ग्रन्थान्तरे च वचनानि
लिख्यन्ते ।

There are altogether 508 verses. The first ten leaves are marked अ, and the rest सु—from which the last owner of the manuscript named it सुटकारिका ।

Colophon :—

एभिर्ग्रन्थान्तरे कारिका समाप्ता ।

Post Colophon :—

पौषशुक्लपौर्णिमास्यां भौमवासरे संवत् १६०[०] इदं पुस्तकं
श्रीसांवरणरजयंकटराव-महाजजोपनामकेन लिखितं । श्रीरस्तु ।
शुभमस्तु ॥

श्रीरामचन्द्राय नमो नमः । श्रीकृष्णाय नमो नमः ॥

2209 and 2210 are exactly the same even in the Post Colophon Statements. Both seem to be copies of the same MS. but the copyists did not add their own names in the Post Colophon Statements.

2211.

976. जयसिंहकल्पद्रुमः । *Jayasimhakaalpadrumah.*

For the manuscript, see L. 1705.

It is a Smṛti compilation, in 18 stavakas, by Ratnākara, son of Deva Bhaṭṭa. Seai Jayasimha of Jaypore in Rājputana was his patron.

It was compiled in Samvat 1770.

श्राक्ते विक्रमयार्धिवस्य शुभदे व्योमर्षिसत्तेन्दुयुग्-
वर्षे शोभनसंज्ञके शिवतिथौ मासे नभस्याख्यके ।
कूर्म(?) श्रीजयसिंहदेवनगरे पुण्येऽम्बिके प्राञ्चिते
ग्रन्थः कल्पतरुः समाप्तिमगमत् सज्ज्ञानवित्तप्रदः ॥

Post Colophon :—

श्रीसंवत् १७७६ ।

2212.

19. धर्म्मसिन्धुसारः । *Dharmasindhusārah.**By Kāśinātha, son of Ananta.*

A comprehensive work in Ācāra. For the MS., see L. 773.

The date of composition :—Aufrecht—“ composed ...
... in 1791.” In the MS. 4A :—

ते चेदानीं द्वादशाधिकसप्तदशशतसङ्ख्याके शालिवाहनशके
१७१२ एकविंशतिरयनांशा इत्येकविंशतितमे पूर्वमयनांशपर्व-
काल इति पर्यवसन्नोऽर्थः ।

Post Colophon :—

शुभं भूयात् इत्युपशमकहर्षे दामोदरभट्टस्येदं पुस्तकं स्वार्थं
परायं वा । लिखितमिदं श्रीमच्छर्वसुखगुरुणा श्रीमद्वैद्यनाथ-
पाठकार्यम् तस्यैवेदं पुस्तकम् ।

तैलाद्रक्षेदित्यादि ।

श्रीसंवत् १९१० आश्विनशुक्ल ३ बुधे तद्दिने इदं पुस्तकं समाप्त-

मगत् । शुभमस्तु । मङ्गलं दिशतु । श्रीरस्तु कल्याणमस्तु ।

The first three leaves contain the table of contents of the first chapter, drawn up by Gaṅgādhara, son of Dāmodara. The first chapter comes to an end in leaf 45A, then there are nine kārīkās by Mādhava ending in 45B, then follow nine leaves containing the table of contents of the second chapter. The second chapter is complete in 84 leaves. The first half of the third chapter is complete in 187 leaves, and the second half is complete in 110 leaves. Then follow the table of contents of the third chapter in 15 leaves.

2213.

2291. धर्म[सिन्धु]सारः । *Dharma[sindhu]sārah.**By Kasīnāth Upādhyāya.*

Substance, country-made paper. $11 \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 87, of which 70, 71, 72 are missing. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 2,784. Character, Nāgara. Date, Śaka 1748. Discoloured, pasted, dilapidated. The second half of the third part only.

For a description of the complete work, see L. 773, p. 178, Vol. II, and the previous number.

Col. :—

इति श्रीमत्काश्यपाध्यायसूत्रिस्तुयज्ञेश्वरोपाध्यायानुज[ानन्तो
पाध्यायसूत्रिसुत] काशीनाथोपाध्यायविरचिते धर्म[सिन्धु]सारे
तृतीयपरिच्छेदोत्तरार्द्धं समाप्तं ।

Post Col. :—

श्रीगणेशप्रसन्न १७४८ व्ययनामसंवत्सरे उदगयने वसन्तऋतू-
वैशाखशुक्ल १ प्रतिपदा तद्दिने इदं पुस्तकं समाप्तं ।

2214.

3706. कर्मलोचनम् । *Karmalocanam.*

Substance, country-made paper. $18\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 7. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 180. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, decaying. Complete.

Rules of conduct for a householder. These rules relate to good breeding, good manners, hygiene and religion. See L. 2250, for the beginning. Rājendralāla's manuscript contains 108 ślokas. The second half of the first śloka of the L. MS. runs अष्टोत्तरशतश्लोकं वक्ष्यते कर्मलोचनम्. The second half of the first śloka in the present MS. is श्लोकेः कतिपर्य्युत्तं वक्ष्यते कर्मलोचनम्. The MS. contains 119 verses. Its last verse is :—

दक्षिणे केशसंस्कारं न कुर्व्यान्निशिसन्ध्ययोः
तैलस्य स्पर्शनं शुक्ले लक्ष्मीयुक्तो विवर्जयेत् ॥

2215.

10388. **लघुसंग्रहः ।** *Laghusaṅgrahaḥ.*

By Giridhara Paṇḍita.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 28. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Left incomplete.

The Maṅgalācārṇa and the object of the work :—

नमस्कृत्य गुरुं गौरौ गणनाथं करोम्यहं ।
स्मृतेस् सारं समुद्धृत्य बालबोधाय संग्रहं ॥
मनुभृगुप्रभुप्रमुखैर्मुनिभिः कृताः कति न तन्त्रचया निगमादृताः ।
तदवलोकितुमप्रभुरादराद् गिरिधरः कुरुते लघुसंग्रहं ॥ २ ॥

तत्रकालः ।

3B, इति संक्रान्तिनिर्णयः ; 6B, इति लघुसंग्रहे मलमासनिर्णयः ; 18A इति लघुसंग्रहे एकादशीनिर्णयः ; 20A, इति श्रीसुक्तामणिपण्डितात्मज-गिरिधरपण्डितविरचिते लघुसंग्रहे ग्रहणनिर्णयः ॥

अथ शुद्धिः ॥

21A, अथ जननमरणशौचयोर्निर्णयः (यतः)

The MS. ends abruptly.

It quotes, among others :—

2A, रत्नमाला ; 3A, त्रिकाण्डमण्डनम्, हेमाद्रिः ; 4B, कालादर्शः ; 6A, दिवौदासीये, वृत्तश्रुते ; 6B, मदनरत्ने ; 8B, पृथ्वीचन्द्रोदये ; 11B, माधवः ।

2216.

1969. **पुरुषार्थचिन्तामणिः ।** *Puruṣārthacintāmaṇiḥ.*

(कालखण्डः) ।

By Viṣṇu Bhaṭṭa Aḍavalya, son of Rāmakṛṣṇa.

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Two paginations, the first ending in 254, of which the 247th leaf is missing, and the other is from

1 to 55. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. The manuscript is very nearly complete.

For a full description of a complete manuscript, see L. 2369. See also Burnell, 137B.

The object of the work is to reconcile the differences between the opinions of Hemādri and Mādhava.

The work is for the use of the Bhāhmanas of Southern India.

Authorities consulted :—

1A, विष्णुधर्मोत्तरे; 3B, ज्योतिर्ग्रन्थे; 4B, मत्स्यपुराणे; 5A, वामनपुराणे; 5B, विष्णुः; 6B, त्रिकाण्डमण्डनं; 8B, हेमाद्रिः; 9A, प्रातातपः; 9B, नन्दिपुराणम्; 13A, सुमन्तुः, ब्रह्मसिद्धान्तः; 15B, नागर-खण्डम्, भृगुः; 16A, कार्ष्णीजिनिः, जातूकर्णः; 16B, पैठीनसिः; 17B, भविष्यपुराणम्; 21A, स्मृतिसंग्रहः, 24B, कालादर्शः; 27B, मार्कण्डेयः; 29A, आचार्यचूडामणिः; 29B, स्कान्दे; 30A, कालतत्त्वविवेचनम्; 31A, देवलः; 31B, नारदीये, बौधायनः; 35A, जावालिः; 36B, महा-भाष्यकारः; 37A, मदनरत्नम्; 42A, ब्राह्मे; 43B, मदनरत्ननिर्णयामृतयोः; 60B, देवीपुराणम्; 62A, सौरपुराणम्, यमः; 65A, कौर्मो, ब्रह्मवैवर्तम्; 79A, अग्निपुराणम्; 83B, सनत्कुमारसंहिता; 84A, विष्णुधर्मो; 98A, ब्रह्माण्डपुराणम्; 99A, अगस्त्यसंहिता; 107B, गारुडं; 108A, मदन-रत्नम्; 110A, माधवीये नारदः; 111B, माधवाचार्यः; 115A, विष्णु-पुराणम्, भट्टोजिदीक्षितः; 116A, कूर्मपुराणम्; 117B, रुद्रवसिष्ठः; 118B, स्मृत्यर्थसारः; 120A, ऋष्यशृङ्गः; 134A, भविष्योत्तरपुराणम्; 138A, कात्यायनः; 139B, वाराहं, तिथितत्त्वं; 140A, विष्णुरहस्यम्; 148A, शारदापुराणम्; 152A, स्मृतिकौस्तुभः; 159B, गर्गः, पद्मपुराणम्; 164A, कालोत्तरः; 182B, शिवरहस्यम्; 184A, गौतमीयतन्त्रम्; 192A, श्रीदत्तः; 195B, आश्वलायनगृह्यम्; 208B, निर्णयामृतम्; 212B, द्वैत-निर्णयः, मयूखः, निर्णयसिन्धुः, कृत्वरत्नावली; 213B, प्रचेताः; 227B, यज्ञपार्श्वः; 231B, रुद्रस्यति, हारौतः; 238B, ज्योतिःसागरः; 239A,

रामार्चनचन्द्रिका ; 241B, प्रातातपः ; 242A, वशिष्ठः ; 245B, जैमिनिः ;
252B, श्लोकगौतमः ।

Second pagination :—

7A, शंखः ; 10B, शाव्यायनः ; 11A, लघुहारीतः ; 13B, अपराके
प्रचेता, लौगाक्षिः ; 21B, स्मृतिचन्द्रिका ; 30B, देवलः ; 32A, वैजवापयह्वम्,
याज्ञवल्क्यः, श्रीधरः ; 34B, अत्रिः ; 35B, रत्नकोषे, राजमार्त्तण्डः ; 38A,
रत्नावल्यां ; 40B, रत्नमाला, उशनाः ; 41B, लल्लः ; 42B, श्रौनकः ; 43A,
मिहिरः ; 44B, मेघातिथिः ; 46A, योगयाज्ञवल्क्यः ; 46B, पारस्करः,
श्रीपतिः ; 48B, षट्त्रिंशन्मतम्, वामनपराणम् ; 51B, दैवज्ञवल्लभः ; 54A,
पराशरः ।

2217.

2002. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 20. Lines,
11 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara of the eighteenth
century. Appearance, discoloured. The left-hand edge of the MS. has
been corroded.

The MS. contains the section on marriage, of Puru-
ṣārthacintamani by Viṣṇu Bhaṭṭa. It ends with a dis-
sertation on *Sāpindya*.

It begins :—

अथ विवाहो लिख्यते ।

तत्र दत्तः ।

वेदानधीत्य यत्नेन पाठतो ज्ञानतस्तथा ।

समावर्त्तनपूर्वे तु लक्षण्यां स्त्रियमुदहेत् ॥

The Colophon :—

इति श्रीमदाडवल्योपनामकविष्णु भट्टकृतपुरुषार्थचिन्तामण्य-
न्तर्गतसापिण्डविचारः समाप्तः ।

Post Col. :—

पुस्तकमिदं धर्मोपाख्यशिवरामस्य ।

For the manuscript and the work, see L. 4237.

It seems to have been compiled for Southern India, as it favours marriage with maternal uncle's daughter, a custom prevailing in that country.

2218.

2313. धर्म्मार्णवः । *Dharmārṇavah.*

For the MS. and the work, see L. 4042.

In Bik., p. 383, the Tithinirṇaya of Dharmārṇava is described and the author's name is given as Pitāmbara Bhaṭṭa, the son of Kāśyapa.

From the insufficient notice of Rājendralāla, Aufrecht was misled to think that the present MS. contains only Pratipannirṇaya. It contains up to Navamīnirṇaya.

3B, आश्विनशुक्लप्रतिपन्निर्णयः ॥ अथ धर्म्मार्णवे आश्विनसितनवमौर्निर्णय-
माह ॥

The Bik. MS. referred to was copied in Samvat 1737 and that is the only clue to the time of the author. It seems to be a small fragment of a comprehensive work on Smṛti.

2219.

857. धर्म्मविवेकः । *Dharmavivekah.*

By Rāmeśvara.

Substance, country-made paper. 12×6 inches. Folia, 37. Lines, 20 on a page. Extent in Slokas, 2,160. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

Beginning :—

वन्दे माहिष्मतीं देवीं सर्वविद्याप्रदायिनीं ।

सर्वविद्यामयीं दिवां चिदम्बरार्द्धविग्रहां ॥

नत्वा जगत्पतिं शम्भुं सर्वविद्याप्रवर्त्तकम् ।

इष्टान् सर्वविद्यानां कुर्वे धर्म्मविवेचनम् ॥

अथ ब्रह्मक्षत्रविशां श्रृङ्गाणां स्त्रियां च असाधारणधर्माः साधा-
रणधर्माश्च संक्षेपेण निरूप्यन्ते । तत्र तावत् असाधारणधर्मान्
वर्णिनामाह भगवान् वशिष्ठः ।

End :—

एवं प्रोक्ता मया धर्माः सर्वेषां तु समासतः ।
श्रुतिस्मृतिमहाप्राज्ञैः तेन तुष्यतु साधवः ॥
मत्कृतो धर्मविवेकोऽयं चिन्तनीयो मनीषिभिः ।
पक्षपातविनिर्मुक्तमकालं मृत्युरन्यथा ॥
निरूपितः किलांशोऽयं रामेश्वरेण चापरः ।
साधारणविधिप्रणयः तेन तुष्यतु शङ्करः ॥

समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

Col. :—

इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्य-श्रीगोपाले [in a dif-
ferent hand] न्दसरस्वतीश्रीपूज्यपादशिष्य-श्रीसदाशिवेन्द्रसर-
स्वतीशिवयोगीन्द्रशिष्येण परिव्राजकशिवयोगीन्द्रेण श्रीमहिम-
सुनिपदारविन्दरजोमकरन्दलोलुपमधुव्रतेन श्रीरामेश्वरेण विरचितो
धर्मविवेकः समाप्तः ।

Leaf 29A contains the last verse of the first Aṃśa :—

नीतो धर्मविवेकेऽस्मिन् ईशचोदितचेतसा ।
रामेश्वरेण तस्मै (?) स प्रथमोऽंशः प्रसीदतु ॥

2220.

4080. गदाधरपद्धतिः । *Gadādhara-paddhatiḥ.*

(कालसारः) ।

By Gadādhara.

Substance, palm leaf. 18×1 inches. Folia, 171. Lines, 5, 6 on a
page. Extent in slokas, 2,600. Character, Udiya of the early nineteenth
century. Appearance, old. Complete.

Printed in Bibl. Ind.

2221.

10392. सदाचारतिलकम् । *Sadācāratīlakam.*

Substance, country-made paper. 9×3½ inches. Folia, 37. Lines, 9 to 11 on a page. Extent in ślokas, 740. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured.

A summary of religious laws.

Beginning :—

गणाधिपतये नमः ॥

एकाहारेण सन्तुष्टः स्वल्पाशी स्वल्पमैधुनः ।

ऋतुकालाभिगामी च चतुर्थं ब्रह्मलक्षणम् ॥ १ ॥

परान्नं परद्रव्यं च पथि वा यदि वा गृहे ।

अदत्तं नैव गृहीयात् पञ्चमं ब्रह्मलक्षणम् ॥ २ ॥

एतानि पालयेन्नित्यं ब्राह्मणो भक्तितत्परः ।

स याति परमं स्थानं यत्र देवो जनार्दनः ॥ ३ ॥

सत्यं ब्रह्म तपो ब्रह्म ब्रह्म चेन्द्रियनिग्रहः ।

सर्वभूतदया ब्रह्म चैतद्ब्राह्मणलक्षणम् ॥ ४ ॥

सत्यं नास्ति तपो नास्ति नास्ति चेन्द्रियनिग्रहः ।

सर्वभूतदया नास्ति नास्ति ब्राह्मणलक्षणम् ॥ ५ ॥

वने शौचं क्रियाकर्म शीलमिन्द्रियनिग्रहः ।

घडेते यस्य तिष्ठन्ति स याति परमां गतिम् ॥ ६ ॥

ब्राह्मणस्य दक्षिणे हस्ते पञ्चतौर्यानि सन्ति च ।

देवश्च वसते तत्र करपृष्ठे तु राक्षसाः ॥ ७ ॥

देवाधीनं जगत् सर्वं मन्त्राधीनञ्च [नाञ्च] (नेष्टु) देवताः ।

ते मन्त्रा ब्राह्मणाधीनास्तस्मात् ब्राह्मणदेवताः ॥ ८ ॥

अच्छिद्रमपि यद्वाक्यं वदन्ति क्षितिदेवताः ।

प्रणम्य शिरसा ग्राह्यमभिष्टोमफलं लभेत् ॥ ९ ॥

चितायां पथि जातश्च स्वाध्याय पिठतर्पणे ।

(?) स्तरणाशनपिण्डेषु चाग्राह्या + + + + (?) १० ॥

2A, इति सदाचारे ब्राह्मणलक्षणम् । अथ ग्राह्यामपरौक्षा ।

3A, इति वर्णपरीक्षा; 5A, इति शालग्रामपरीक्षाप्रश्ने; 7A, इति सदाचारे दन्तधावनविधिः; 8A, इति सदाचारे शौचविधिः; and so on.

In fol. 12A, it is called सदाचारतिलकः—

इति सदाचारतिलके वैश्वदेवविधिः ।

32B, इति सदाचारनिर्णयः समाप्तः ॥

The rest of the leaves is taken up mainly with various forms of *Tarpana*.

2222.

10455. सदाचारमार्तण्डः । *Sadācāramārtandah*.

By Govinda Kṛṣṇa, pupil of Śivalāla Pāṭhaka.

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{4}$ inches. Folia, 176. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 7,700. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured and damaged.

A modern compilation, under the directions and patronage of Babu Alarka Siṅha, son of Rūpa Siṅha, brother of Balivamṭa [Balavanta (?)], Rājā of Benares, during the third quarter of the eighteenth century. It relates to Ācāras of the worshippers of Rāma.

Beginning :—

(The middle of the first leaf is repaired with thick paper covering letter therein.)

श्रीगणेशाय नमः ॥

लक्ष्यं ल ... .. वत्सकौस्तुभाभरणं ।

लोकत्रयैकशरणं वन्दे पुरुषं भवाम्बुधेस्तरगम् ॥

दुर्लभपदार्थजातं ... ..

दिशतु स रक्षतु काष्ठादष्टाक्षरोपास्यः ॥

... ..

भास्वङ्गालकिरीटकोटिसुमणिव्राता

... .. नृपैरर्चितं ।

सीतारामपदारविन्दसुचिरस्थानैकतानात्मनो

वन्दे श्रीशिवलालपाठकगुरोः पादाम्बुजं सर्वदा ॥

ग्रन्था यद्यपि सन्ति भूरिश इह प्रायेण नानामत प्राप्तं भेदमभौ

वहन्ति तदहं × × × × ×

× × स्वाचार + + विना-

यासेन स्युरतोः यथामति लिखाम्याचारमार्तण्डकम् ॥

20A, इति श्रीसरयूपारौण-गौतमगोत्रावतंस-पिपराग्रामनिवासि-प्रख्यात-
किठमिश्रवंश्यात्म-प्रतापविजितानेकराजवन्दित-वाराणसीपुरजनाधीश-महाराज-
बलिवं(ह)[त]सिंह--सोदर्यजनुभूसुरप्रतिपालनादनेककल्याणगुणवित्तीर्णसत्कीर्ति--
वावुपदाङ्कित--श्रीमद्रूपसिंहात्मज--वावुपदाङ्कितालर्कसिंहप्रदर्शित--सप्रमाणसकल-
विध्यर्थजालमिश्रोपाख्य--गोविन्दकृष्णाकरकलिततदर्थाभिव्यञ्जक शब्दकदम्ब--सदा-
चारमार्तण्डे मुख्यगौणधर्मविवेचनं नाम प्रथमः प्रकाशः; 23A, इति सर्वोत्सव-
व्रतसामान्यप्रक्रिया; 25A, अथ चैत्रशुक्लनवम्यां श्रीरामजन्मोत्सवः; 33B,
चैत्रशुक्लैकादश्यां ब्रह्मपुराणनिर्णयामृतोक्तश्रीरामदोलोत्सवविधिः; 35A, इति
वृत्तसिंहपरिचर्यारामार्चनचन्द्रिकोक्तदमनकनिर्णयः; 39B, इति चन्दनयात्राप्रयोगः;
43A, इति श्रीजानकौनवमौ; 51A, इति स्नानयात्रा; 52B, इति रथोत्सव-
निर्णयः; and so on.

Last Col. :—

इति दोलोत्सवपद्धतिः ।

इतिश्रीसरयूपारौण० किठमिश्रवंशजनु० सर्वोत्सवनिर्द्धानं
नामप्रकाशः ।

2223.

4029. नव्यधर्मप्रदीपः । *Navyadharmapradīpaḥ.*

By Kṛpārāma.

Substance, country-made paper. 14×3 inches. Folia, 175. Lines, 7
on a page. Extent in ślokas, 4,300. Character, Bengali of the eighteenth
century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

For a description of the work, see H.P.R., Vol. II,
No. 113 and the Preface, XIV.

Contents of the work :—

दशानेनावलोक्यन्ते धर्मा वर्णाश्रमागताः ।

विलोक्य स्मृतितत्त्वादिनव्यप्राचीनसंग्रहान् ॥

आदौ कालभिदा धर्मो धर्माणामादिकारणम् ।
 दशसंस्कारधर्मादि धर्मस्तिथ्यादिसम्भवः ॥
 अथोर्द्धदेहिको धर्मः शुद्धिः आद्वच्च धर्मकौ ।
 आह्निकाचारधर्मश्च दायभागस्तथायुमः ॥
 इष्टापूत्तादि नवमो धर्मः स्वर्गापरशदः (?) ।
 दशमो राजधर्मश्च सर्वधर्मानुशासनः ॥
 धर्माधर्मौ तद्विवर्त्तश्च भूय-
 स्त्रायन्ते यं नित्यमासाद्य जन्तौ (?) ।
 विश्वाधारं तं प्रपञ्चादिहेतुम्
 कालं वक्ष्याम्यर्थतो भेदतश्च ॥

As will be seen in my preface to the second volume of my "Notices," Kṛpārāma was one of the eleven Paṇḍitas employed by Warren Hastings for the compilation of that work called Vivādārṇavasetu, the translation of which goes by the name of Halhed's Gentoo Law. It is further known of the author that he, while living at Benares in his old age, was the prime mover in submitting a petition to Parliament, signed by Paṇḍitas of Benares, in favour of Warren Hastings during his famous trial.

2224.

5964. स्मृतिरत्नाकरः । *Smṛtiratnākaraḥ.*

By Viṭṭhala, son of Keśava.

Substance, country-made paper. 12×6½ inches. Folia, 88. Lines, 9 on a page. Written in a bold and beautiful Nāgara hand of the beginning of the nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

Beginning:—

श्रीनिम्बो जयति । अविघ्नमस्तु ।

स्मृतिरत्नाकरः ।

नत्वा नारायणं लक्ष्मीं ब्रह्मवायुसरस्वतीं ।

भारतीं गरुडं शेषं रुद्रप्रकादिकं क्रमात् ॥

विदुरस्य पुरे वासी विट्ठलः केशवात्मजः ।
 आलोक्य स्मृतिवाक्यानि संच्छेपेण कृतं मया ॥
 स्मृतिरत्नाकरं नाम लिखितं चाह्निकादिकम् ।
 आधानादिभ्रमशानान्ताः प्रायश्चित्तं च सू(च)[त]कम् ॥
 नित्यं नैमित्तिकं आर्द्रं तिथ्यादीनां विनिर्णयम् ।
 कलौ वर्ज्येषु ।
 यज्ञाधानगवालम्भं सन्न्यासं पलपैटकम् ॥

See Burnell, p. 135A. Burnell quotes a Maṅgalā-
 carāṇa in a long metre which is not in this MS., and for
 प्रायश्चित्तं च सूतकम् Burnell has संस्काराः षोडशैव तु ।

2225.

5946. आचारनिर्णयभास्करसंग्रहः ।

Ācāra-nirṇayabhāskarasaṁgrahaḥ.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 76. Lines, 15
 on a page. Extent in ślokaś, 4,100. Character, modern Nāgara. Appear-
 ance, fresh. Complete.

Both the opening verses and the last colophon have
 been added in a later hand. But in the former the
 author's name is given as Bhairava, and in the latter the
 name is given as Bhāskara.

Opening verse :—

श्रीगणेशाय नमः ।
 नत्वा श्रीसप्तकोटीकां तथा त्रिपुरसुन्दरीं ।
 आर्यां दुर्गां च ललितां सिद्धेशं पितरं गुरुम् ॥
 संवलोक्य स्मृतौः सर्वाः आचाराणां विनिर्णयं ।
 करोति विदुषां प्रीत्यै जडोपाभिघमैरवः ॥

अथाह्निकादिसंक्षिप्तकर्माण्युच्यते ।

Colophon :—

इति श्रीभारद्वाजकुलावतंस-जडोपाह्न-विश्वनाथदीक्षितसूत्रि-
 सूनुभास्करदीक्षितसंगृहीताचारनिर्णय-भास्करसंग्रहः सम्पूर्णः ।

The colophon is preceded by the name of the former owner : मालवीय बालमुकुन्दस्येदम् ।

The authorities quoted :—

1A, स्मृतिसमुच्चये स्मृतिचन्द्रिकायां, माधवीये, वामनपुराणे; 2A, समन्तुः, आद्रकाशिकायां; 2B, विश्वादर्शे, इति शेषकृताह्निके, शिवार्चनचन्द्रिकायां, संस्कारगणपतौ, दत्तः, मनुः; 3A, लैङ्गे, देवलः; 3B, हलायुध-जर्मोपदेशिन्यां, भविष्ये; 4A, याज्ञवल्काः, गौडीयस्मृतिः; 4B, श्रौनकः, जूर्मपुराणे; 5B, हेमाद्रौ स्कान्दे; 6A, लघुविष्णुः, प्रचेतःस्मृतिः, नृसिंहपुराणे; 6B, साधनदीपिकायां, श्रौनकः, आचारचन्द्रोदये; 7A, आचारादर्शे, ढच-भास्करे, हारीतः; 7B, सदाचारदीपिकायां, पारिजाते, रुद्रयामले, ताराभक्ति-सुधारणवे; 8A, प्रयोगपारिजाते, देवलः, भृगुः, स्मृतिरत्नाकरः, गोपीनाथकृताह्निके, आचारार्के; 8B, योगपारिजाते, पारिजाते; 9A, संस्कारोद्योते; 9B, योगि-याज्ञवल्काः, वाराहे; 10B, वृद्धपाराशरीये, हरिहरः; 11A, योगयाज्ञवल्काः; 11B, व्यासः, स्मृतिरत्नाकरः, आश्वलायनस्मृतिः; 12A, गोपालकृताह्निके; 12B, स्मृत्यर्थसारः, शेषकृताह्निके, मण्डनपारिजाते काव्यायनः, वसिष्ठसंहिता; 13A, योगतरङ्गिण्यां, देवलः; 13B, मार्कण्डेये, सुधारणवे, कमलाकराह्निके; 14A, वायवीये, बौधायने; 14B, पाद्मे, आचाररत्ने; 15A, याज्ञवल्काः व्याघ्रपादः गौतमः भारते; 15B, कौस्तुभे; 16A, परशुरामनिबन्धे, स्मृतिरत्नाकरे, पातालखण्डे, क्रियासारे; 16B, स्मृतिसंग्रहे, भविष्ये; 17A, प्रयोगपारिजाते, मदनरत्नम्, सामगाह्निकम्, नृसिंहाह्निकम्; 17B, पारिजाते जमदग्निः, आचार-मयूखः, गृह्यपरिशिष्टे; 18A, गृह्यपरिशिष्टे सिद्धान्तशेखरे शिवार्चनचन्द्रिका; 18B, श्रौनकः, करलाकरभट्टकृताह्निके; 19A, गोपालाह्निकम्, समुद्रकरभाष्यम्, सदाचारप्रदीपिका; 19B, शङ्खः, तन्त्रसारे, गौतमीये; 20A, वामदेवसंहिता, पारिजाते; 20B, आचारप्रदीपिकायां, बृहस्पतिः; 21A, वाराहे, नारद-पञ्चरात्रे, प्रपञ्चसारे; 21B, वृद्धमनुः; 22A, स्मृत्यर्थसारः, त्रिकाण्डमण्डनम्, वर्द्धमानः, आचारार्के; 22B, इन्दोगपरिशिष्टे; 23A, प्रातातपः; 23B, कारिकाभाष्ये, शारदातिलके; 24A, प्रयोगचिन्तामणौ; 24B, प्राकलः; 25B, रेणुकाकारिकायां, संस्कारप्रदीपे, मात्स्ये, वायुपुराणे; 26A, कालकौमुद्यां, वोपदेवः;

26B, शाम्भवीये, राघवभट्टः; 27A, विष्णुधर्मः, अगस्त्यसंहितायां, पाद्मे; 27B, पूजासागरे, ज्ञानार्णवे; 28B, श्रीभागवते, प्रयोगपारिजाते, तत्त्वसागरे; 29A, सदाचारदौपिकायां, विष्णुपुराणम्; 29B, शातातपः; 30A, देवीपुराणे, आग्नेये, चन्द्रिकायां; 31B, विधानपारिजाते; 32A, आचारप्रकाशः, वैष्णव-
कृतकौस्तुभे; 33A, तन्त्रराजे; 33B, शिवरहस्ये; 34A, स्मृतिरत्नाकरे; 34B, आचाररत्ने; 36B, आदित्यपुराणे, बृहन्नारदीये, लैङ्गे; 37A, हलायुधे, शतचण्डीपद्धतिः; 38B, वैशाखमाहात्म्ये; 39B, ऋग्विधाने, ब्रह्माण्डपुराणे; 40A, तन्त्रराजे; 41B, विश्वादर्शे; 43B, कालरत्ने, ब्रह्मयज्ञसूत्रवृत्तौ; 44A, धर्मसारसिन्धौ; 44B, कारिकाभाष्ये; 45A, आश्वलायनस्मृतौ; 45B, आह्निकसागरः, स्मृत्यर्थसारः; 47B, आह्निकचन्द्रिका; 49B, पारिजाते विष्णुः; 50A, पराशरवामनौ, आह्निकसागरे; 50B, कारिकाभाष्यम्, आश्वलायनस्मृतिः; 51B, साधनदौपिका, मदनरत्ने, मदनपारिजातः; 52A, आश्वलायनः, प्रयोगपारिजाते; 53A, त्रिकाण्डमण्डने; 53B, बृहत्पाराशरः; 57A, जातूकर्णः; 57B, वामनपुराणे; 58A, प्रयोगपारिजाते; 61B, स्मृतिरत्नाकरः; 62B, आचारतिलकः, आचाररत्नम्; 63B, माधवीये बृहद्यमः, मदनरत्ने बृहत्स्पतिः; 64B, सदाचारदौपिका; 65A, देवलः; 65B, भारद्वाजः; 69A, धर्मतत्त्वप्रकाशे, पृथ्वीचन्द्रः, विश्वादर्शः, कामधेनुः; 71A, इति चन्द्रोदयाह्निके; 71B, गार्ग्यः, माधवीपुराणे (?)।

2226.

4115. नित्याचारपद्धतिः। *Nityācārapaddhatiḥ.*

By Gopālānanda.

Substance, palm leaf. 12×1 inches. Folia, 79. Lines, 4, 5 on a page. Extent in slokas, 2,300. Character, Uḍiya of the early eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete. Written with a style.

The manuscript from which this was copied was evidently very defective, as it leaves lacunæ in many places, specially in the first leaf.

It begins :—

... .. मानसः कृष्णः ।

राधाधरमधुपानालसलोलविलोचनो ।

+ + + वतु नः ॥

प्राञ्चन्निःशेष भाषार्गवमथन + +

... .. कौमुदी पूर्णचन्द्रः ।

श्रीमार्कण्डेयशर्माजनिधरगितले माङ्गलः काश्यप + +

+ + + + + +

+ + + + + +

+ + + +

+ + + +

+ + पुरागलवलोक्य भूयो

द्विजन्मनां सामविदां हिताय ।

काव्यायनमुनिगदितं गोभिलभाष्यं तथा वीक्ष्य ।

श्रीगोपालानन्द + +

+ + + +

+ + + +

+ + मानुषं प्राप्य दुर्लभं ।

तथात्मानं समादध्यान्न भ्रश्येत यथा पुनः ॥

ब्राह्मे मुहूर्ते बुध्येत धर्मार्थौ चानुचिन्तयेत् ।

+ + + +

रात्रेः पश्चिमयामस्य मुहूर्तो यस्तृतीयकः ।

स ब्राह्म इति व्याख्यातो विहितः सम्प्रबोधने ॥

काव्यायनः ।

उत्थाय नेत्रं प्रक्षाल्य धर्मार्थौ परिचिन्तयेत् ।

+ + + वा पुनः ॥

Topics :—

20A, इति श्रीगोपालानन्दविरचितनित्याचारपद्धतौ प्रातःकृत्यम्, अथ मध्याह्नकृत्यम्; (The colophon of the chapter on the duties

at noon is not to be found); 79B, ०सायाह्नादिरात्रिकृत्य-स्वप्नफला-
फलादिकं समाप्तम् । समाप्तोऽयं नित्याचारपद्धतिः ।

It ends thus :—

यन्नामसङ्गीर्तनतो महाभयात् विमोक्षमाप्नोति न संशयं नरः ।
समस्तलोकार्तिहरो नृकेशरी ममास्तु माङ्गल्यविद्वज्यै हरिः ॥

2227.

5784. सदाचारचूडामणिः । *Sadācāracūdāmaṇiḥ.*

By Vāsudeva Vyāsa.

Substance, country-made paper. 9×4½ inches. Folia, 1 to 6 and 21 to 40, of which again the 30th and 33rd are missing. Lines, 10 to 12 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. A fragment. Written in two different hands.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ सदाचारचूडामणिलिख्यते ।

प्रणम्य यज्ञपुरुषं व्यासरामात्मजः कृती ।

वासुदेवो धिया मांसं विवेचयति शास्त्रतः ॥

अथ सदाचारचूडामणौ भोजनप्रकरणे मांसविवेचनौयखण्ड-
मारभ्यते ।

मांसं भक्ष्यं अभक्ष्यं वा । तच्च मांसं भक्ष्यं चेति तत्सत्यं ।

— निरामिषास्तु ये यज्ञाः आह्वं यच्च निरामिषं ।

न ते यज्ञा न तच्छाह्वं इत्येषा नैगमी श्रुतिः ॥

इति जातूकर्णसुमेधसापि स्वीकृतम् ।, etc., etc.

6B, इति व्यासरामात्मजव्यास श्रीवासुदेवविरचिते सदाचारचूडामणौ
भोजनप्रकरणान्ते मांसभक्षणनिर्णये साधारणप्रकरणं प्रथमम् ॥ १ ॥

अथ द्वितीयं प्रकरणमारभ्यते ।

There are only six lines in 6B, the major portion being left blank. Then there is a gap of 14 leaves (7 to 20).

21A, इति व्यासरामात्मजश्रीवासुदेवविरचिते सदाचारचूडामणौ मांस-
विवेचनं नाम चतुर्थप्रकरणम् ; अथ मांसभक्षणे चातुर्वर्ण्यविवेकः ।

28A, इति श्रीव्यासरामात्मजव्यासश्रीवासुदेवविरचिते सदाचारचूडामणौ
भोजनप्रकरणं मांसविवेचने चातुर्वर्ण्यनिरूपणप्रकरणं पञ्चमम् ।

ब्रह्मचारिगृहमेधिवानप्रस्थयतीनां मध्ये कैर्मांसं भक्ष्यं इति प्रतिपादयन्नाह ।

The MS. breaks off abruptly at the 40th leaf.

2228.

5451. धर्म्मनिबन्धः । *Dharmanibandhaḥ.*

(तिथिनिर्णयः *only.*)

By Kūrma.

Substance, country-made paper. $16\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 16. Lines, 12 on a page. Extent in slokas, 750. Character, Nāgara in a Nepalese hand. Appearance, discoloured. Complete.

It begins thus:—

श्रीगणेशाय नमः ।

नौमि लक्ष्मीं महादेवीं तथा तातपदाम्बुजम् ।

निर्व्विघ्नमस्तु तेनात्र धर्म्मसञ्चयने नमः ॥

वन्दे गोपालचरणौ चानन्तौ च तथापरौ ।

वैमल्यं कारितं यैस्तु मनसो मम शास्त्रतः ॥

Object:—

प्रणम्य श्रीनृसिंहाख्यसच्चिदानन्दमथयम् ।

क्रियते धर्म्मतत्त्वञ्च सारमुद्धृत्य सर्व्वतः ॥

सर्व्वस्यापि धर्म्मस्य कालतन्त्रत्वादादौ कालभेदो विविच्यते ।

चान्द्रसावनसौरभेदेन संवत्सरास्त्रयः ।, etc., etc.

End:—

पाराशरपुरञ्चास्ति पारनेर इति स्मृतम् ।

तत्रस्थेन च कूर्म्मैः रचितं धर्म्मबन्धनम् ॥

Colophon :—

इति श्रीधर्मनिबन्धे तिथिनिर्णयः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

नेपालसंवत् ८७२ श्रीश्राक्ते १६७३ पौषवदी १० मङ्गलवासरे
मकरसंक्रान्तिदिवसे श्रुतवीरदेवसुतधनञ्जयोऽलिखत् ॥

श्रीश्रीश्रीभवानीशङ्करार्यमस्तु ॥

The authorities quoted :—

1A, माधवः, दौषिकाविवरणम्; 2A, पैठीनसिः, बौधायनः; 3A, शार्ङ्गधरे; ज्योतिर्निबन्धः; 3B, भविष्ये; 5A, स्मृतिदर्पणम्; 7A, कूर्म-पुराणे; 10B, तिथिनिर्णयामृतम्, कर्कः, दौषिकाविवरणम्, याज्ञवल्क्यः, सुमन्तुः; 11A, वृद्धगौतमः; 12A, ज्योतिर्निबन्धः; 13B, हेमाद्रौ; 14A, स्मृत्यर्थ-सारः; 15A, प्रयोगपरिजाते ।

2229.

5212. स्मृतितत्त्वदीपः । *Smṛtitattvādīpaḥ*.

By Rāmanārāyaṇa.

Substance, country-made paper. 17½ × 3 inches. Folia, 1. Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance old and discoloured.

The first leaf only :—

ॐ गणेशाय नमः ।

तातं जगत्स्थातमनन्तकौत्तिं वाचस्पतिं वाक्पतिशुद्धबुद्धिम् ।

प्रणम्य तेने स्मृतितत्त्वदीपं श्रीरामनारायणदेवशर्मा ॥

2229A.

4284. स्मृतिसारसंग्रहः । *Smṛtisārasaṁgrahaḥ*.

By Viśvanātha.

Substance, palm leaf. 14½ × 1 inches. Folia, 112. Lines, 4, 5 on a page. Extent in ślokaś, 2,250. Character, Uḍiḃa. Date, the twelfth year of the reign of Virasinhadeva. Complete.

Beginning :—

अविघ्नमस्तु ॥

मन्वादिशास्त्राणि गुरोरधीत्य सम्यक् तथाह्याचरितं यथार्थं ।

दृष्ट्वा तु शिष्टाचरणं चकार श्रीविश्वनाथः स्मृतिसारसंग्रहम् ॥

अथ प्रमाणतः सिद्धमेव चोदनायाः धर्मे प्रामाण्यं तन्मूलत्वात्
स्मृतिपुराणानां प्रामाण्यसिद्धिः चोदना च विधेर्वाक्यं विधिश्च
द्विविधः अनुष्ठाननिष्ठः निवृत्तिनिष्ठश्च तथापराहोऽमावास्यायां
पिण्डपितृयज्ञेन चरन्तीति स्मृतिश्च ।

Topics :—

9A, अथ तिथिनिर्णयः; (9B, अथायाचितं निरूप्यते; 11A, अथ
द्वितीयानिर्णयः, etc.); 22B, अथ रात्रिसंग्रहनिर्णयः; 26B, अथ कामदेव-
त्रयोदशी; 28B, अथारण्यकषष्ठी; 31A, अथ श्रीगुण्डिचायात्रा; 31B,
अथाषाढशुक्लैकादशी; 36A, अथ बलदेवस्य पूजा; 39B, अथ गणेश्वरचतुर्थी;
40A, अथ शक्रोत्थापनम्; 46B, अथ वकुलामावास्या; 56B, अथ मार्ग-
शौर्षमासकृत्यमाह; 59A, अथ महाज्यैष्ठी; 65A, अथ महामाघी; 66A,
अथ गोविन्ददादशी; 68A, अथान्वष्टकाश्राद्धनिरूपणम्; 72B, अथ मघा-
श्राद्धम्; 76B, अथ पितामहप्रपितामहयोरकृतसपिण्डीकरणविचारः; 83B,
अथ मृताहःकालनिर्णयमाह; 97A, अथ नित्यश्राद्धम्; 104A, अथ नदी-
रजस्वानिर्णयः; 107B, अथ तैलाभ्यङ्गनिर्णयमाह; 110A, अथ सौमन्तो-
न्नयनकालमाह; (The last colophon) इति विवाहकरणम् ।

इति स्मृतिसारं सम्पूर्णम् ।

Post Colophon Statement :—

वैरक्षेश्रिदेवस्यः महीपतेः द्वादशाङ्गे आषाढकृष्णपञ्चमी
दृष्टस्मृतिवासरे एतत्पुस्तकं लिखितं नीलकण्ठरथशर्मणा ।

ग्रन्थः समाप्तः ॥

2230.

3637.

Substance, country-made paper. 13 × 2½ inches. Lines, 5 on a page.
Character, Bengali of the eighteenth century. Folia, 9, marked 14, 15, 28
to 30, 38, 49, 52 and 207. Appearance, old and discoloured.

A fragment of a Smṛti compilation.

4. AHNKA OR DAILY DUTIES OF
A BRĀHMAṆA.

2231.

10503. सदाचारस्मृतिः । *Sadācārasmṛtiḥ.*

By Ānandatīrtha.

Substance, country-made paper. 8×3 inches. Folia, 7. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

On the daily duties and modes of meditation of a Vaiṣṇava devotee.

Beginning :—

श्रीवेद्यासाय नमः ॥

यस्मिन् सर्वाणि कर्माणि सन्नस्याध्यात्मचेतसा ।

निराशीर्निर्म्ममो याति परं जयति सोऽच्युतः ॥

स्मृत्वा विष्णुं समुत्थाय कृतशौचो यथाविधि ।

घौतदन्तः समाचम्य स्नानं कुर्याद्विधानतः ॥

6B, सर्ववर्णाश्रमैर्विष्णुं रेक एवेज्यते सदा ।

रमाब्रह्मादयस्तस्य परिवारतयैव तु ॥

कविं पुराणमनुशास्त्रितारमणोरणीयांसमनुस्मरेद्यः ।

सर्वस्य धातारमचिन्त्यरूपमादित्यवर्णं तमसः परस्तात् ॥

वेदाहमेतं पुरुषं महान्तमादित्यवर्णं तमसस्तु पारे ।

सर्वाणि रूपाणि विचिन्त्य धीरो नामानि कृत्वाभिवदन्नदास्ते ॥

End :—

आनन्दतीर्थमुनिना व्यासवाक्यसमुद्भूतिः ।

सदाचारस्य विषये कृता संक्षेपतः शुभा ॥

अशेषकल्याणगुणनित्यानुभवसत्तनुः ।

अशेषदोषरहितः प्रीयतां पुरुषोत्तमः ॥

Colophon :—

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादविरचिता सदाचारस्मृतिः
समाप्ता ।

This is a short treatise on Sadācāra, compiled by Anandatīrtha, the founder of the Mādvya School of Vaiṣṇavas from Vyāsa's works. Sadācāra in Bik. p. 449 appears to be a commentary on this by the compiler himself, for so he says there at the end of the work and that is a much longer work than this. The next number in Bik. is a commentary on the Commentary by Nārayaṇa, son of Hitārtha Suri.

2232.

2671. **नित्यानुष्ठानपद्धतिः ।** *Nityānuṣṭhānapaddhatiḥ.*

By Balabhadra.

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 39. Lines, 10, 11 on a page. Extent in ślokas, 1,150. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

On the diurnal duties of a Brāhmaṇa.

It begins :—

विशुद्धधर्मसंदेहे तत्त्वविज्ञानरूपिणि ।

वेदवेद्ये सदानन्दे मुकुन्दे रमतां मनः ॥

इह खलु नित्य-नैमित्तिक-कर्मानुष्ठानश्रीलानामनुष्ठानार्थ-
मखिलाहर्भागमध्ये कर्मकलापात्मकं आह्निकमभिधीयते ॥ तत्र
याज्ञवल्क्यः ।

The quotations are mostly from the ancient Smṛtis and Purāṇas.

It ends thus :—

इत्येतदखिलं प्रोक्तमहन्महिम्नैव मया ।

ब्राह्मणानां ह्यथजातमपवर्गफलप्रदम् ॥

नास्तिक्वादयवालस्याद्वाङ्मणौ न करोति यः ।
 स याति नरकान् घोरां काकयोनौ च जायते ॥
 नान्यो विमुक्तये पन्था मुक्ताश्रमविधिं (स्वकम्) [प्रति] ।
 तस्मात् कर्माणि कुर्वीत तुष्टये परमेष्ठिनः ॥ इति ॥
 सदानन्दफलेप्सूनां सुखानुष्ठानसिद्धये ।
 चकार बलभद्राख्यो नित्यानुष्ठानपद्धतिम् ॥
 श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥

2233.

2903. **छन्दोगाह्निकम् ।** *Chandōgāhnikam.*

By Śrīdātta.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 43. Lines, 12, 13 on a page. Extent in ślokas, 1,300. Character, Nāgara. Date. Samvat 1664. Appearance, discoloured, dilapidated and mouse-eaten, Complete.

Last Colophon :—

इति महामहोपाध्यायश्रीश्रीदत्तविरचितं छन्दोगाह्निकं
 समाप्तम् ।

Post Colophon :—

पौषशुक्लत्रयोदश्यां चन्द्रे शुभयोगे काश्यां । शुभं भूयाल्लेखक-
 नाठकयोरपि ॥ श्रीभवान्यै देव्यै नारायण्यै ॐ हरये नारायणाय
 कृष्णाय नमो नमस्ते भवभयहराय हराय नमो नमः । संवत् १६६४
 शुभमस्तु ।

It begins :—

स्मृतीः पुराणानि विलोक्य गृह्यं
 भूपालगोपालमतादि दृष्ट्वा
 छन्दोगकृत्यानि दिनेन यानि
 नत्वा हरिं तत्र वदामि सारम् ॥

ॐ ॥ ब्राह्मे मुहूर्ते सन्ध्यापूर्वदण्डयात्मके विबुध्य स्वस्थमानसो
धर्मादिकार्यं विचिन्त्य शयनादुत्थाय रात्रिवासस्यक्ता वाससौ
परिधाय नेत्रे मुखं प्रक्षाल्य द्विराचामेत् ।

It ends :—

अथ संग्रहश्लोको ।

मुखसंशोधनं प्रातः सन्ध्याद्वि स्नानपूर्विका
सन्ध्या + पञ्चयज्ञान्ते भोजनं लीलया स्थितिः ।
सायं सन्ध्याशनं वेदपाठोऽथ शयनं भवेत् ।
एतावदपि कर्त्तव्यं श्रेयः परमभौष्मभिः ॥
भूपालादिनिबन्धजातमखिलं दृष्ट्वा सतां सम्मतं
ज्ञात्वा हेयसमस्तपक्षरहितं सत्यक्षकक्षोज्ज्वलं ।
श्रीश्रीदत्तविचारचारुचिराचारैकनिष्ठामयं
कुन्दोगाह्निकमेतदस्तु सुधियां सन्तोषसिद्धौ सदा ॥

Besides the Purāṇas and the original institutes of law, it quotes :—

3A, महार्णवप्रकाशे; 3B, कल्पतरुः; 4A, पैठीनसिः; 4B, दत्तः,
शङ्खलिखितौ; 5A, ब्रह्मपुराणम्; 5B, कामधेनौ दृढश्रुतातपः, तत्रैव
हारीतः; 7B, रत्नकरण्डिका; 8B, गौड़निबन्धकृतः; 10B, अयं च यद्यपि
राजाद्यलिखितस्तथापि सकलच्छन्दोगपरिग्रहान्न हानुमुचितः । महार्णवप्रकाशे
तु राजालिखितत्वे वासनोक्ताप्रयोगप्रथनार्थाय निबन्धः तेन संपूर्णस्तत्प्रयोगस्तस्य
लिखनं । अतएव काव्यायनीयस्नानवि(f)ध[१] राजालिखितोऽपि—शिशै-
रनुष्ठीयते कामधेनौ च लिखित इति । राजालिखितोऽपिगोभिलतर्पणविधिः
कामधेनुलिखित इति सोऽप्यादेय इति; 12B, कर्मप्रदीपः; 13A,
सन्ध्योद्योते; 13B, स्मृतिमञ्जूषा; 15A, गौडीयस्मृतिः; 18B, योगियाञ्च-
वल्काः; 21A, मिताक्षरा; 23B, हरिभक्तिनाम्नि ग्रन्थे; 24B, श्रीसाहस्रगं;
28A, भट्टवार्त्तिककारौयपञ्चरात्रे, शाण्डिल्यादिपञ्चरात्रे; 29A, दक्षिणात्या
मकरकुण्डलवानिति पठन्ति; 33B, शाकलकल्पः; 34B, गौतमीयतन्त्रे;
36B, आद्रकल्पः ।

In 15B we have the names of 13 Ācāryas of the Sāma Veda, namely, (1) Rayanī, (2) Śātyambuni, (3) Vyāsa, (4) Bhāguri, (5) Gangunḍi, (6) Gaurgulavī, (7) Aupagava, (8) Kārāṭi, (9) Samakogārgya, (10) Vārṣaganya, (11) Kuthumī, (12) Śālihottra, (13) Jaimini.

In the same page there are the names of the 10 Pravacanakāras of the Sāma Veda: (1) Śaṭi, (2) Bhāllavi, (3) Kālla, (4) Tāṇḍyora, (5) Vṛṣānaka, (6) Ruruki, (7) Samabāhu, (8) Agastya, (9) Vaṣka Śirā, (10) Hūhū.

The work is described by M. M. Chakravarti in J.A.S.B., Vol. IX, Paper XXIII, p. 379. Caṇḍeśvara (1314 A.D.) quotes him in his Gṛhastha Ratnākara, as has been pointed out by Mr. Chakravarti.

2234.

10441. **नित्यकर्मपद्धतिः ।** *Nityakarmapaddhatiḥ.*

By Śrīdhara, son of Prabhākara.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, marked from 39 to 89, of which the leaves marked 44 to 46, 49, 56 are missing, while two leaves are marked 88. Character, Nāgara of the fifteenth century, in which ए-कार, औ-कार, औ-कार are like those in the modern Bengali Script. Appearance, old and black with age.

A rare and authoritative work, hitherto known only by name and in quotations. It goes generally by the name of Śrīdharapaddhati.

Colophons:—

54B, इति श्रीप्रभाकरसुतश्रीधराचार्यविरचितायां नित्यकर्मपद्धतौ सन्ध्या-
विधिः समाप्तः; 62B, • पञ्चयज्ञविधिः समाप्तः; 66B, • भोजनविधिः,
83A, • श्राद्धविधिः समाप्तः ॥

अथ मृतप्राणिनो अग्निदाहविधिं वक्ष्यामि पश्चात् किञ्चित् सूतक
निर्णयिष्यामि ॥ किञ्चित् प्रेतश्राद्धं च ।

86B, इति सूतकनिर्णयः, अथ दृष्टोत्सर्गः; 89A, ० षोडशश्राद्धविधिः ॥

आश्रमे दक्षमूले वा शुचौ देशे निधापयेत् ।

सान्निध्यं चैव यस्यास्थि गंगातोयेषु निक्षिपेत् ॥

The MS. ends abruptly.

The authorities quoted and consulted :—

39A, मनुः; 39B, भविष्योत्तरे, दक्षः; 41A, कात्यायनः; 41B, योगि-
याज्ञवल्क्यः, वशिष्ठः, पराशरः, याज्ञवल्क्यः; 42A, मत्स्यः, दक्षः, कात्यायनः;
42B, व्यासः, स्वयम्भूः; 43B, महाभारतम्; 48B, देवलः, वसिष्ठः,
चतुर्विंशतिमत्तम्, जावालिः, गोभिलः; 54B, दक्षः; 58A, वराहपुराणम्,
ब्रह्माण्डपुराणम्; 58B, कात्यायनः; 60A, विष्णुपुराणम्; 61A, श्रीमहा-
भागवते; 62A, विष्णुः, बौधायनः; 62B, षट्चिंशन्मतम्; 63A, हारौतः;
63B, प्रचेताः, प्रजापतिः; 64B, श्रीमार्कण्डेयः, गौतमः; 66A, शातातपः;
66B, पुलस्त्यः, स्मृत्यर्णवात्; 71A, यज्ञपार्थ्वः; 72A, प्रजापतिः; 72B,
रत्नकरण्डिका; 73B, काष्ठाजिनिः; 77B, श्रीमहाभागवते आद्रकल्पे;
82A, पारस्करः, दृढशातातपः, दृढकात्यायनः; 85B, संवर्त्तः; 88A,
शाकटायनः; 89A, मुद्गलः ।

2235.

502. आह्निकप्रयोगः । *Ahnikaprayogaḥ.*

By Raghunātha Bhaṭṭa, son of Mādhava Bhaṭṭa.

For the MS., see L. 1314.

Post Col. :—

संवत् १६६५ सव्व + + + मार्गशीर्ष ११ शुक्रवार तद्दिने
लिखि शिवभट्टसुतः + + + स्वकार्यार्थं परोपकारार्थं । नृसिंहो
जयति ।

2236.

3494. *The Same.*

Substance, country-made paper. $7\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 20. Lines, 9
on a page. Extent in slokas, 400. Character, Nāgara. Date, Samvat
1818 and Śaka 1673. Appearance, fresh but mouse-eaten. Complete.

It ends thus :—

रघुनाथेन (वि)रचितं भट्टमाधवस्तुना ।
कृता निबन्धान् प्रेक्ष्याशु स + + लाह्निकपद्धतिम् ॥

Colophon :—

इति श्रीमदुपाध्यायभट्टमाधवात्मजरघुनाथवर्णित आह्निक-
प्रयोगः सम्पूर्णः ॥

Post Colophon :—

संवत् १८१८ शके १६७३ ज्येष्ठशुद्धद्वितीयायां समाप्तोऽयं
ग्रन्थः ॥ + + + + +
भोले इत्युपनामकभिरुक्तं लिखितं परार्थं च ॥

It belongs to the R̥gvedi school; Mādhava Bhaṭṭa, the author's father, was one of the brothers of Nārāyaṇa Bhaṭṭa. See Gādhivamśanucaritam.

2237.

5937. आह्निकप्रयोगसंग्रहः । *Āhnika prayogasaṁgrahaḥ.*

By Paraśurāma Pāṭhaka.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 98. Lines, 13 on a page. Extent in ślokaś, 3,400. Character, Nāgara. Date, Samvat 1933. Appearance, fresh. Complete.

The compilation was made under the patronage of the Pratinidhi of Rāja Sahu, in Sam. 1851.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीगुरुभ्यो नमः ।

आह्निकविधिरभिधीयते ।

अथ सदाचारप्रशंसा ।

नृसिंहाह्निके ।

आचारात् प्राप्यते स्वर्गः आचारात् प्राप्यते सुखम् ।

आचारात् प्राप्यते मोक्षं आचारात् किं न साध्यते ॥

एवं सदाचारस्यापि वेदमूलकत्वेनैव प्रामाण्यमिति नृसिंहाह्निके
उक्तत्वात् ।

सदाचारस्य श्रुतिरपि प्रमाणम् ।

ऋणानि त्रीण्यपाकृत्य मनो मोक्षे निवेशयेत् ।

अनपाकृत्य तु ऋणं मोक्षमिच्छन् ब्रजत्यधः ॥

8A, इति प्रयोगसंग्रहे परशुरामपाठकक्ष[ते](त)प्रायोगपारिजात-पराशर-
माधव-नृसिंहाह्निक-धर्मप्रज्ञप्तिआचारभयूख-आचारादर्शाद्यनुसारौ प्रबोध-
कालादिशौचविधिः ; 28A, इति नारायणीये सप्तविंशोऽनु[वा]कः ; 28B, इति
तैत्तिरीयश्रुतौ सन्थोपासनमन्त्रभाष्यं समाप्तम् ; 30A, इति सूतके संध्यावन्दनविधिः,
आपत्काले सन्थावन्दनविधिः ; 32B, इति शुक्लचक्रधारणविधिः ; 37A, इति
ज्ञानदीपिकानागदेवाह्निकानुसारौ प्रातःसन्थोपासनप्रयोगः ; 46A, अथ मध्याह्न-
सन्थोपासनप्रयोगः ; 51A, इति ब्रह्मयज्ञः समाप्तः ; 54A, इति
श्रीश्रौतस्मार्त्तानुष्ठानपारग-जीवनरामद्विवेदौ तस्य शिष्येण कृतो रुद्रकल्पद्रुम-
हरिहरखानदौपिकाद्यनुसारौ ब्रह्मयज्ञतर्पणप्रयोगः समाप्तः ; 59A, इति रुद्र-
कल्पद्रुम-गङ्गाधराद्यनुसारौ वैश्वदेवप्रयोगः समाप्तः ; 65A, अथ काण्व-
माध्यन्दिनौशाखयोर्द्विद्वदारण्यकस्य पञ्चमप्रपाठके अष्टमाध्यायस्य माध्यन्दिनी-
शाखायाः द्वितीयब्राह्मणे काण्वशाखायाः प्रथमब्राह्मणे समाप्तौ शुङ्गराचार्य-
कृतभाष्यसहितः प्राणाग्निहोत्रविधिः ; 67B, इति नारायणीये षड्विंशोऽनुवाकः
इति नारायणीये सप्तत्रिंशोऽनुवाकः ; 68A, इति नारायणीये अष्टत्रिंशोऽनुवाकः
इति तैत्तिरीयश्रुतौ नारायणोपनिषदि प्राणाग्निहोत्रमन्त्रभाष्यम् ; 79B, इति
नारसिंहीयप्रयोगपारिजात-आह्निककाण्डाद्यनुसारौ तांकलभक्षणदि (?) रात्रि-
भोजनान्तो विधिः ; 94B, इति श्रीमद्यज्ञविद्याविशारदगङ्गाधरभट्टेन हरि-
हराद्यनुसारेण विरचिताध्यायोत्सर्गोपाकर्मप्रयोगः समाप्तः ।

Last Colophon:—

इति श्रीश्रौतस्मार्त्तकर्मज्ञानुष्ठानपारगजीवनरामद्विवेदि-पुण्य-
स्तम्भक्षेत्रस्थशिवरामभट्टपौराणिकशिष्येण शाङ्कराजः प्रतिनिध्य-
नुपुष्टेन, स्तखड़ग्रामस्थ पोटे-इत्युपनामकज्योतिर्विद्वंशोत्पन्नशिव-
पाठकप्रपौत्रेण शुङ्गरपाठकपौत्रेण गोपाव (?) पाठकपुत्रेण काशी-

क्षेत्रवासिना परशुरामपाठकेन काश्यां रचितो ग्रन्थानुक्रमशिका-
सहितः प्रयोगसंग्रहः समाप्तः ।

Post Colophon :—

तत्सद्ब्रह्मार्पणमस्तु ।

ग्रन्थसंख्या ३४०० । संवत् १९३३ शके १७ कालयुक्तनाम-
संवत्सरे चैत्रशुक्लप्रतिपदि ग्रन्थकर्तृदुर्द्धितस्त्रुना अङ्गने इत्युप-
नामकेन गोविन्दभट्टात्मजभिकंभट्टेन काश्यां प्रयोगसंग्रहः
सम्पादितः । शुभमस्तु ।

At the end of the manuscript, there is an index,
covering 3 leaves.

The end of the work :—

अस्य ग्रन्थस्य अभ्यासं यः करिष्यति, तस्य मतिमन्दस्यापि
कर्मकाण्डे ज्ञानकाण्डे च ज्ञानं भविष्यति, संशयो नास्ति ।

नृपात्यष्टिशके पौषशुक्ले दिग् बुधवासरे ।

प्रयोगसंग्रहः काश्यां कृतः शङ्करप्रौतये ॥

अष्टादशशतोत्तरमेकपञ्चाशत्संख्यके क्रोधननामसंवत्सरे पौषशुक्लदशम्यां
प्रयोग-संग्रहरचनं समाप्तम् ।

अथ ग्रन्थस्य करणे उद्योगप्रेरणकर्तार उच्यन्ते ।

दादंभट्टः कक्षाउग्रामस्थः ३ ग्रन्थसहायकर्ता यत्किञ्चित् महादेवभट्टः [?] ब्रह्म-
चारी देवलग्रामस्थः ४ (पद्मा)[प्रपा]करदीक्षिताः नासिकक्षेत्रस्थाः ५ अथ लेखन-
द्वारा सहायक(र्म्मा)त[र्]रः काक्षे इत्युपनामकच्यम्बकभट्टाः १ ज्ञानी इत्युपनामक-
उत्तमकृष्णाख्यः २ नारायणभट्टो धर्म्मसाधिकारी ३ काववे इत्युपनामकसदाशिव-
भट्टाख्यः ४ एतेषां श्रमः स्वल्पः । अनेकप्रकारेण पूर्णसहायकर्ता काक्षे-इत्युपनाम-
कवावकृष्णभट्टाख्यः १ ।

अथ कर्तुं गुरवः रघुरामखामिनः १ । काले इत्युपनामक मलारिभट्ट-खण्डभट्ट-
महादेवभट्टच्यम्बकभट्टाख्याः २ मानेश इत्युपनामक दुर्गिराजभट्टशैवा नासिकस्थाः
३ पुण्यस्तम्भक्षेत्रस्थशिवरामभट्टपुराणिकाख्याः ४ कमलाकरभट्टपौराणिकाः ५
नमस्कारे-इत्युपनामक-मौनौराजभट्टाख्याः ६ शेषाचार्याः ७ महाराष्ट्र-रामकृष्ण-

भट्टाख्याः श्रौतस्मार्तौदिविज्जीवनरामदिवेदिनः ८ शिवरामदिवेदिनः शङ्करदिवेदिनः १० केवकरोपनामक-वापूभट्टाख्याः ११ रुखडग्रामस्थ श्रीवमा इति १२

ग्रन्थकर्तुः सङ्कटनिवारणकर्तारो वावस्वामिनः १ ग्रन्थकर्तुरन्नदातारो ग्राह्य-
राज्ञां प्रतिनिधयस्तत्र मुख्या अन्नदात्री सुन्दरानाम्नी १ ।

Then follows the colophon quoted above.

2238.

10232. **आह्निकपञ्चाशिका ।** *Ahnikapañcāśikā.*

By Gaṇapati Śarmā, son of Hari Śaṅkara.

Substance, country-made paper. $5\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 10. Lines, 6 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Date, Sam. 1907. Complete.

Daily duties of a Brāhmaṇa boy, in 53 verses.

Beginning :—

सदाशिवं प्रणम्याथ बालस्याह्निकसिद्धये ।

श्लोकपञ्चाशिकां वृते गणपत्यभिधो द्विजः ॥

अथ प्रातरुक्त्यम् ।

ब्राह्म्यकाले समुत्थाय गणेशादीन् स्मरेत्ततः ।

प्रातः स्तोत्रमङ्गलानि पठित्वा शौचमाचरेत् ॥

End :—

सूर्या(प्य)[स्या]स्तमये सायंसन्ध्य[र्] कृत्वा यथाविधि ।

स्तोत्रपाठादिकं कृत्वा स्वप्यात् प्राग्दक्षिणाशिरः ॥ ५० ॥

अगस्तिर्माधवश्चैव मुचुकुन्दो महासुनिः ।

कपिलो मुनिरास्तीकः पञ्चैते सुखप्रायकाः ॥ ५१ ॥

अल्पज्ञानां सुबोधाय हरिप्रङ्करसूनुना ।

गणपत्यभिधानेन विचार्य विहिताह्निकम् ॥ ५२ ॥

प्रोक्तमाह्निकसर्व्वखं कर्त्तव्यं (ये) यद् द्विजन्मनः ।

श्लोकपञ्चाशिका चैषा ध्येयानुष्ठानसिद्धये ॥ ५३ ॥

Colophon :—

इति श्रीमद्वावलहरिशङ्करसूनुना गणपतिशर्म्मणा कृताह्निक-
पञ्चाशिका समाप्ता ।

Post Colophon :—

शुभमस्तु सं १९०७ ।

2239.

10626. **आह्निकम् ।** *Ahnikam.*

By Vājapeyī Viṣṇu Śarmā.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 30. Lines, 9
on a page. Extent in ślokas, 540. Character, Nāgara. Date, Sam. 1932.
Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमद्वाजपेयिविष्णुशर्म्माकृतमाह्निकं सम्पूर्णम् ।

Post Colophon :—

संवत् १९३२ लिखवाया गणेशरामव्यासदासने सर्वोपकारार्थं
इति ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

वर्णाश्रमाचारयुतैः स्तोष्यते हरिरौश्वरः ।

अतो दैनंदिनकृतेः प्रयोगोऽत्राभिधीयते ॥

अथाह्निकप्रयोगः ॥ तत्र ब्राह्मे मुहूर्ते प्रबुद्धो धर्म्मार्थौ चिन्तयेत् ।

It ends with Nitya Śrāddha and offerings to crows,
etc.

The work ends :—

अनेन क्रतुभुक्त्राता वेदमार्गस्य यामिकः ।

प्रीणातु वासुदेवो मे कर्म्मणा कर्म्मकोविदः ॥

2240.

6242. **आह्निकप्रयोगः ।** *Ahnikaprayogah for the*
Mādhyandina School.

By Kāśī Dikṣita, son of Sadāśiva.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 37. Lines, 9 on a page. Extent in Slokas, 750. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीसदाशिवदीक्षितसुतकाशीदीक्षितवर्णित आह्निक-
प्रयोगः संपूर्णः । शुभमस्तु ॥

Beginning :—

विद्याधिप नमस्तुभ्यं विघ्नसंघं विघ्नातय ।

प्रचयं रचयात्युच्चं बुद्धिस्तुद्धिं विधेहि च ॥

अहमाद्य[१] महाविद्यां वन्दे बालसरस्वतीम् ।

आनन्दक[१]दलौ[१] साक्षात् सद्योद्दयफलप्रदाम् ॥

अथाह्निकं ।

तत्र प्रभाते उत्थाय मातापितृगुर्विष्टदेवता मनसा नत्वा तदहः-
कर्त्तव्यं विचार्य

ब्रह्मा सुरारि स्त्रिपुरान्तकारी, etc.

After morning ablutions, and oblations, the daily prayers begin in 5B.

End :—

इति यथामति वैदिकतुष्टये

ग्रथित माह्निकमाकरदर्शनात् ।

भवतु भक्तजनप्रियपार्वती-

रमणशोणपदाम्बु[ज]पूजनम् ॥ १ ॥

सदाशिवतनूजेन काशीनाथेन धीमता ।

वीरेश्वरपदाम्भोजभ्रमरायितमौलिना ॥ २ ॥ युग्मम् ॥

2241.

6465. विश्वामित्रकल्पप्रयोगसारः ।

*Viśvāmittrakalpaprāyogasārah.**By Śivanārāyaṇa Śiromaṇi.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 87. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 1,900. Character, Nāgara of the nineteenth century. Folia 58 to 87 (the last leaf) are a restoration. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ धावने ।

चिरं दन्तेषु केषु चिरं मूत्रपुरीषयोः ।

चिरं स्नेहेषु—श्रीघ्नश्च मैथुने प्रायनेऽश्ने ॥

अथ दन्तधावनमन्त्रः ।

अन्ताद्यभ्य बृहध्वं सोमोराजाय मागमत् ।

समे मुखं प्रक्षाल्यते यशसा च भगेन च ॥

ऋक्

आयुर्बलं यशो वर्चः प्रजाः पशुवस्त्रि च ।

ब्रह्मप्रज्ञाश्च मेधाश्च तन्मो घेहि वनस्पते ॥

It treats of the daily duties of a Brāhmaṇa, Tāntrika and Vaidika.

1A, इति दन्तधावनविधिः; 2A, अथ स्नानविधिः; 3A, अथ जल-तर्पणम्; 3B, इति पञ्चाङ्गस्नानविधिः; 4A, अथ विभूतिविधिः; 4B, इति रुद्राक्षविधिः, अथ भूतशुद्धिं प्राणप्रतिष्ठां कुर्यात् ... ..

6A, अथ ध्यानम् ।

रक्ताम्बोधिस्थपातोत्तसदरुणसरोजाधिरूढा कराब्जैः

पाशं कोदण्डमि[क्षू](क्षु)द्भवमथ च गुणान् अङ्गुष्ठं पञ्चवासान् ।

विम्बाणाखकूपालं त्रिनयनललिता पौनवक्षोरुहाद्या

देवी बालार्कवर्णा भवतु सुखकरौ प्राणशक्तिः परा नः ॥

हृदि करं कृत्वा ॐ आं क्रौं क्रौं, etc., etc., etc.

6B, अथ प्रातः सन्ध्यां कुर्यात् ... .. and so on.

It ends :—

अङ्गहोनादिकं कर्म जपो दिगुणमुच्यते ।
तर्पणं मार्जनं चैव भोजनञ्च चतुर्गुणमिति ॥

Colophon :—

इति श्रीपण्डितमालवप्रियवर्णारायणकृतो विश्वामित्र-कल्पसार-
प्रयोगः समाप्तः ।

On *Prayoga* it puts the mark 1 and on *Sāra*, 2.

2242.

8849. नित्यविधिः । *Nityavidhiḥ*.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 31. Lines, 9 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

The leaves are marked with the letters वि० गा० ।

It begins :—

अथ नित्यविधिः ।

प्रातस्तुत्याय कर्त्तव्यं यद्विजेन दिने दिने ।
तदहं संप्रवक्ष्यामि द्विजानामुपकारकं ॥
उदयास्तमयो यावत् द्विजः सत्कर्महृद्भवेत् ।
नित्यनैमित्तिकैः युक्तः कान्यैश्चान्यैश्च रोहितः ॥

The daily duties of a Brāhmaṇa, in which both Vaidic and Tāntric precepts are mixed up.

2243.

5988.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 42. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 750. Character, Nāgara. Date, Samvat 1802. Appearance, fresh.

This relates to the daily and occasional prayer of a Brāhmaṇa.

Beg. :—

अथ सन्धाप्रकरणम् ।

तस्य नित्यतामाह मरीचिः

सन्धा येन न विज्ञाता सन्धा येनानुपासिता ।

जीवमानो भवेच्छुद्धो मृतः श्वा चाभिजायते ॥

3A, इति सन्धारूपनिरूपणम्, इति सन्धाकालः ; 5B, इति मार्जनम् ; 6A, इति पापपुरुषनिरसनम् ; 10A, इति जपप्रकरणम् ; 13A, इति सन्धा-प्रकरणम् ।

अथ काम्यजपाः ; 31B, इति गायत्रीकाम्यप्रयोगः ; 34A, इति गायत्री-प्रकरणम् ; 37A, इति आपस्तम्बसूत्रे यज्ञोपवीतप्रतिष्ठा ; 38A, इति माला-संस्कारः ; 42A, यन्त्रसंस्कारः—इति समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १८०२ वर्षे मार्गशीर्षे सुदि ६ गुरु ल० त्रा०

आशारामेण यथाप्रत्या (?) ।

श्रीरत्न । श्रीकाशीविश्वेश्वर गङ्गाजी ।

2244.

9263. आह्निककृत्यम् । *Āhnikakṛtyam*.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 25. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 750. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

2245.

10102.

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 11. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

A very incorrect modern work on the rules for the guidance of a Brāhmaṇa's life.

Beg. :—

श्रीगणेशाय नमः ।

+ + + उवाच ।

देवद्विजसुनिराजवैश्यशूद्रवितालकाः ।

प(सु)[शु] स्नेच्छाखण्डालो विप्रो दशविधा स्मृता ॥ १ ॥

देव कोऽर्थः ।

भिन्ना संध्यातु नित्यं वै सन्तुष्टोपि जितेन्द्रियः ।

वेदपाठकृते नित्यं स विप्रो देव उच्यते ॥

5. MARRIAGE.

2246.

5481. **विवाहप्रदीपः ।** *Vivāhapradīpaḥ.*

By Gaurīśa Śarma, son of Bhaṭṭa Dāmodara, son of Śaṅkara.

Substance, country-made paper. $9 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 40. Lines, 10 to 14 on a page. Extent in ślokas, 1,100. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Composed in the 68th year of the Ilāhi Era started by Akbar.

It begins thus :—

शब्दानुमाभ्यामवगम्यमानमुमासहायं जगतामधीशम् ।
क्षेत्राद्यपेतं प्रणतार्त्तिनाशं भक्त्या महेशं परिचिन्तयामि ॥
महाकालयुतां काञ्चिच्चिदानन्दस्वरूपिणीम् ।
ब्रह्मेशविष्णुप्रणतां वन्दे हेरम्बसंयुताम् ॥
महाराष्ट्रदेशे जनुयञ्जभूमौ
तटे पुण्यनद्यास्त्वधीतिस्तु काश्याम् ।
भवानीशपूजाविधौ दत्तचित्तः
गुरुः शङ्करः शङ्करो यस्य सेव्यः ॥
श्रीमान्नायकपण्डितस्य तनयः श्रीभट्टदामोदरो
वेदे धर्मनये पुराणनिचये न्याये तथा भारते ।
पाषण्डागमदूषणे उत्तिनिपुणः सन्मार्गपञ्चाननः
ख्यातः साहजलालदीननिकटे शु(क्ल)ा[क्ल]दिसंस्थापकः ॥
तस्मिन् स्वर्गगते महोन्नमुकुटे ब्रह्मर्षिभिः सेविते
सौर्ये पुण्यतमे पृथूदके इतिख्याते कुरुकर्षिते ।
स्थित्वा सत्तपरः स्वधर्मनिरतो ध्यायन् भवानीपतिं
ज्ञानं प्राप्य गतीच्छया गतमलः कालं नयन् योगिवत् ॥

अब्दैर्योमधुगान्निवेदगणितैर्यातैः कलेरादितः
 प्राक्के[ऽ] (क)कवरभूपतेरपि गते वेदाङ्गयुक्ते गुरुः ।
 भारद्वाजकुलस्य भूषणमणिर्दामोदरः प्राङ्करो
 ज्यैष्ठ्ये कामतिथौ पितामहसुतातीरे प्रविष्टः शिवम् ॥
 संसेव्य शङ्करमनर्घ्यगुणाकरं तं
 श्रुत्वा श्रुतीर्गुरुमुखादखिलाः पुराणीः ।
 मन्वादिधर्मनिचयं सुविचार्य बुद्ध्या
 हित्वा विमुक्तमवसत्कुरुजङ्गलेऽसौ ॥
 विवेकतत्त्वबालोकरामरत्नाकरादिकान् ।
 तत्सूनुना समालोच्य नव्यप्राचीनसंग्रहान् ॥
 प्रदीपोद्बहने + + ग्रन्थो गौरौशशर्मणा ।
 रचितो विदुषां प्रीत्यै गुरुमार्गोपदेशतः ॥
 अधीत्य पूर्वं पितृसन्निधौ ततो गोपालसिद्धान्तकवेः समीपतः ।
 सत्कर्तुं श्रुतां श्रुति + + राणीं करोति सुजो गुरुदक्षिणामिमाम् ॥
 इत्यादि ।

It ends thus :—

उद्धानुद्धा कथंका तद्विचारे व्याख्याभेदान्मोहितानां बुधानां ।
 ज्ञानप्राप्त्यै पैत्रमार्गोपदिष्टं पेयं पथं निर्मितं शास्त्रसिद्धम् ॥ १ ॥
 ... .. ॥ २ ॥
 अकवरवरप्राक्के मार्गद्वयो दशम्यां
 गजरस ई० मितवर्षे विद्यमानेऽर्कवारे ।
 मुनिजनमनुयायी कल्पवृक्षानुसारी
 विबुधजनसुखार्थं निर्मितोऽयं प्रदीपः ॥
 अद्वाजाद्यात् कल्पवृक्षानुसारात् अर्थाज्ञानाद्बाल्यतो वा यदुक्तम् ।
 शास्त्राभिज्ञैः + + + तद्विचार्य सूक्तं ग्राह्यं यदुक्तं विशोध्यम् ॥
 मन्वादिवचनाम्बोधौ मुनिभासोऽपि धोधनाः ।
 स्खलन्ति मम चेन्मोहः क्षन्तव्यस्तत्र पण्डितैः ॥

Colophon :—

इति महामहोपाध्याय-भवानौभावनासक्तशाङ्करदामोदरभट्ट-
पुत्रविरचितो विवाहप्रदीपः समाप्तः ॥
शुभं भूयास्तेखकपाठकयोः ।

A later hand adds a few lines of notes after the colophon.

2247.

3972. स्मृतिसंक्षेपसारः or उद्वाहस्मृतिसंक्षेपसारः ।

Smṛtisaṅkṣepasārah or *Udvāhasmṛtisaṅkṣepasārah*.

By Ramākānta Cakravartī.

Substance, foolscap paper. $8\frac{1}{2} \times 7$ inches. Folia, 16. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 350. Character, Bengali in a very modern hand. Appearance, fresh. Complete.

It relates to marriage and was originally intended for the author's son.

Colophon :—

इति मधुसूदनभट्टाचार्यात्मज-श्रीरमाकान्तचक्रवर्त्तिनिष्पित-
स्मृतिसंक्षेपसारे सम्बन्धः पञ्चविध इति बन्धुसन्धिपातान्तविवेचनं
समाप्तम् ।

For the work, see H.P.R., Vol. II, 258.

2248.

3542.

Substance, country-made paper, $15\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 25. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 925. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete. Date, Śaka 1766.

A note-book of a modern Smārta of the school of Raghunandana, on various topics, notably on marriage. It quotes Kāśirāma (in 18B), and Nārāyaṇa Vandyā (19B).

The scribe's note :—

श्रीकार्तिकेयदेवशर्मेणः स्वाक्षरं पुस्तकञ्च । श्लोकान्दाः १७६६
भाद्रस्य षोडशदिवसे लिपिरेषा समापिता । यथादृष्टं तथा
लिखितम् ।

एकं सगुणमाश्रित्य शोभन्ते वज्रनिर्गुणाः ।
एकं विना न शोभन्ते संख्याङ्कविन्दुवत् ॥ ? ॥
नूनं कलयति मूढो हरिहरभेदं विना शास्त्रम् ।
उभयोरेका प्रकृतिः प्रत्ययभेदाद्भिन्नवद्भाति ॥
यदुपतेः क्व गता, etc., etc.

2249.

3756. **सम्बन्धविवेचनम् ।** *Sambandhavivecanam.*

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 8, of which the first and the last leaves have lost about a third of their right-hand side. Lines, 13 on a page. Extent in Slokas, 250. Character, Bengali of the seventeenth century. Appearance, damaged. Complete.

An anonymous work on the prohibited relationship in marriage.

The Mangalācaraṇa and the object of the work :—

श्रीकृष्णचरणाम्भोजध्याननिर्मलमानसः ।
कश्चिच्चक्रे विवाहार्थं सम्बन्धस्य विवेचनम् ॥

End :—

तस्य दौहित्रीप्रपौत्रीपर्यन्ताञ्च सपत्न[ी]माहभग्नौ तत्कन्याश्च
नोदहेत् ॥

Col. :—

इति सम्बन्धविवेचनं समाप्तम् ।

2250.

5179. **उद्वाहविचारः ।** *Udvāhavicārah.*

Substance, country-made paper. 16½ × 3 inches. Folia, 2. Lines, 7 on a page. Extent in Slokas, 36. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

An anonymous disquisition of on marriage.

Beginning :—

अथोद्वाहविचारो लिख्यते ।

शुभविवाहेनेत्यादि भवदेववाक्यम् ।

अत्र भार्यात्वसम्पादकः स्त्रीकार एव विवाहः यत्तु विवाहत्वं-
कन्यापाण्यवच्छेदेन प्रतिग्रहीतपाणिंसंयोगविशेषवृत्तिजातिविशेषः ।

एतादृशसंयोगस्योभयनिष्ठतया वरकन्ययोर्विवाह इति प्रत्ययः
स्यात् !, etc., etc.

Colophon :—

इति विवाहविचारः ।

2251.

3014.

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 4. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara of the early eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

An essay on marriageable girls, being removed to the sixth generation on the mother's side and to the eighth on the father's side.

It begins :—

अथ विश्वरूपनिबन्धे सप्तमी पञ्चमी निर्णयः

मातुतः पञ्चमादृङ्गं पितुतः सप्तमास्तथा ।

उभयं तद्वि कन्यायाः क्रियते नात्र संशयः ॥

मातुतः पञ्चमादिति कोऽर्थ इत्यादि ।

6. AŚAUCA.

2252.

5927. **सूतकचिंशच्छ्लोकी ।** *Sūtaka-trimśacchlokī.*

By Vijñāneśvara.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 6. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, thirty ślokas of the Śragdharā metre. Character, Nāgara. Date, Samvat 1657. Appearance, old and discoloured. Complete.

Thirty ślokas, on impurity arising from birth or death in the family.

Beginning :—

श्रीद्विषाय नमः ।

षन्मासाभ्यन्तरेषु स्वपुरुषनिहते गर्भमात्रे विनष्टे
माता तन्माससंख्यासमदिनमशुचिः स्नातसिद्धाः सपिण्डाः ।
अन्ये मासद्वये तु त्रिदिनमशुचयोऽतः परं सूतिवत् स्यात्
चातुर्वर्ण्यस्य तुल्यं वयसि तदपि यत् प्रोच्यतेऽशौचमात्रम् ॥

End :—

दत्त्वा पिण्डं सपिण्डाः परश्चववह्मन्स्नापकाश्च व्रजित्वा
तद्वेश्मदारि चास्य प्रशमितमनसो निष्पन्नं विदश्य ।
आचम्याग्न्यम्बुदूर्वाकुरवरवृषभानक्षतान् गोमयञ्च
स्यूष्ट्वा सिद्धार्थतैलान्यथ वृषदि पदं न्यस्य सर्वे बिभ्रेयुः ॥

Colophon :—

इति श्रीमद्विज्ञानेश्वरविरचिता सूतकचिंशच्छ्लोकी समाप्ता

Post Colophon :—

संवत् १६५७ शा १५२२ कार्तिकवदी ४ बुधे लिखितं भूतेश्वरेण
वासुदेवपठनार्थं वाराणस्यां चण्डीचण्डेश्वरसन्निधौ ।

2253.

1915. *The Same (here called)***अशौचसंग्रहत्रिंशच्छ्लोकी ।***Aśauca-saṅgraha-triṁśacchlokī.*

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 2, one yellow and the other white. Lines, 13, 15 on a page. Extent in ślokas, 80. Character, Nāgara. Date, 1735. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति त्रिंशच्छ्लोकी १७३५ वैशाख वदि ७ ।

षण्मासाभ्यन्तरेषु श्वपुरुषनिहिते गर्भमात्रे विनष्टे ।

माता तन्माससंख्यासमदिनमशुचिः ज्ञानशुद्धाः सपिशङ्गाः ॥ etc.

2254.

6018. **त्रिंशच्छ्लोकविवरणसारोद्धारः ।***Triṁśacchlokarivaraṇasāroddhāraḥ.**By Karimaṇḍana Sambhu.*

Substance, country-made paper. $9\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 51. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 950. Character, Nāgara. Date, Samvat 1858. Appearance, new. Complete.

This is based on the commentary of Raghunātha Bhaṭṭa (Vājapeya-yājin) on Triṁśatslokī.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

रघुनाथकृत-त्रिंशच्छ्लोकव्याख्यानसारतः ।

शम्भुराशौचविषयं लिखत्यनतिविस्तरम् ॥

चतुर्थमाससमाप्तिपर्यन्तं गर्भस्त्रावः । तत्राद्यमासत्रये गर्भस्त्रावे मातुस्त्रिरात्रं । चतुर्थपञ्चमषष्ठेषु मासेषु गर्भपाते चतुर्थे चत्वारि-दिनानि ।, etc., etc.

The end :—

मया कृतः संग्रहमात्रशुद्ध्या

विरुद्धगानामतस्तन्निवेष्टः ।

तथापि विद्वत्परिभाषनीये

मते (स संस्था) [ममास्था] रघुनाथदर्शिता ॥

Colophon :—

इति श्रीमद्वाजपेययाजि-भट्ट-रघुनाथकृत-त्रिंशच्छ्लोकविवरण-
सारोद्धारः कविमण्डनशम्भुकृतः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १८५८ भाद्रपद शुक्ल ८ भौमे श्रीमत्काश्यां वास्तव्य आ +
+ + + Blurred over with ink.

2255.

6474. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 47. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 940. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमद्वाजपेययाजि-भट्ट-रघुनाथकृत-त्रिंशच्छ्लोकविवरण-
सारोद्धारः कविमण्डनशम्भुकृतः समाप्तः ।

For the beginning and the end of the work, see L. 150.

2256.

2262. त्रिंशच्छ्लोकीभाष्यम् । *Trimśacchlokībhāṣyam.*

By Bhaṭṭācārya.

Substance, country-made paper. 10½×5½ inches. Folia, 21. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 540. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

For the text and the commentary, see below.

Col. :—

इति श्रीमिताक्षरायां अष्टौचप्रकरणादुद्धृत्य कृताया त्रिंश-
च्छ्लोक्या श्रीमद्भट्टाचार्यकृतं भाष्यं समाप्तं ।

The 30th verse runs thus :—

दत्त्वा पिण्डं स्वपिण्डाः परश्रववहनस्त्रापकाश्च ब्रजित्वा
तद्वेश्मदारिचास्य प्रशमितमनसो निम्बपत्रं विदश्य ।
आचम्याग्राम्बदूर्वाङ्गुरवरवृषभानक्षतान् गोमयञ्च
[स्पृष्ट्वा] सिद्धार्थतैलानय दृषदि पदं न्यस्य सर्वे विशेष्यः ।

The principle on which these thirty ślokas were written is given in the commentary :—

अत्र स्नानं क्रममुल्लङ्घ्य लोकप्रसिद्धक्रममनुसरन् गर्भविपत्तिनिमित्ताशौच-
क्रमेण अशौचं प्रतिपादयति ।

2257.

1264. *The Same, with the same Commentary.*

Substance, country-made paper. 13 × 6½ inches. Folia, 15. Lines, 9, 10 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete. The text in the middle in a larger hand, and the commentary above and below in a smaller hand.

The text consists of thirty Sragdharā verses on Aśauca.

Beginning of the Text :—

यष्मासाभ्यन्तरेषु स्वपुरुष नि(हि)[ह]ते गर्भमात्रे विनष्टे, etc.,
etc.

Beginning of the Commentary :—

नत्वा गणेश्वरं देवं शारदां गुरुमात्मनः ।

आशौचसंग्रहत्रिंशच्छ्लोक्या व्याख्यां करोम्यहं ।, etc., etc.

For the text, see Weber, No. 1093, p. 321, and for the Commentary Weber 1096 and Bik. 1038, in which the author is stated to be some Bhaṭṭācārya.

2258.

2882. *The Same, with the same Commentary.*

Substance, country-made paper. 12½ × 5 inches. Folia, 17. Written in the *Tripāṭha* form. Character, Nāgara in a slovenly hand of the early nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति त्रिंशच्छ्लोकौभाष्यं समाप्तम् ।

2259.

4290. *The Same, with the same Commentary.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 21. Lines, 12 on a page. Extent in slokas, 680. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Both for the text and the commentary, see I.O. Catal., No. 1750.

2260.

9782. *The Same, with the same Commentary.*

Substance, country-made paper. $11 \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 17. Lines, 12 on a page. Extent in slokas, 385. Character, Nāgara. Date, Samvat 1800. Appearance, tolerable. Complete.

This MS. contains a collection of thirty ślokas, with a commentary, bearing on the defilements from the birth and death of a relation (Jananāśauca and Maranāśauca).

See I.O. Vol. III, p. 566A, No. 1750.

2261.

1712. *The Same, with the same Commentary.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 27. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 525. Character, Nāgara. Date, Samvat 1860. Appearance, old. Complete.

Post Colophon Statement :—

गौडज्ञातीय-श्रीद्वयशर्मणो दिजवरस्य तु चारुसंस्कारयुक्तं
जगज्जानातु पुस्तकम् ।

संवत् १८६० मिति फागुन सुदी ३ भौमवार लिखितं शुभम् ।

We have the following lines more at the end which are not in the I.O. manuscript :—

तथाच स्मृतिः ।

इति संस्मृत्य गच्छेयुर्गृहं बालपुरःसराः ।

विदश्य निम्बपत्राणि नियता द्वारि वेष्टनः ॥

आचम्याग्न्यादिसलिलं गोमयं गौरसर्षपान् ।

प्रविशेयुः समालभ्य कृत्वाश्वनि पदं शनैरिति ।

Col. :—

इति त्रिंशच्छ्लोकौभाष्यम् ।

The authorities quoted in the commentary are :—

मरीचिः, स्मृतिः, व्याघ्रपादः, बृहन्मनुः, मनुः, बृहवशिष्ठः, बृहस्पतिः, विष्णुः, प्रचेताः, बृहयाज्वल्काः, याज्ञवल्काः, उशनाः, पराशरः, पारस्करः, संवर्त्तः, देवलः, व्यासः, प्रचेताः, याज्ञवल्काः, योगीश्वरः, यमः, गृह्यपरिशिष्टे, शातातपस्मृतिः, शंखः, विष्णुः ।

The authorities quoted are all ancient and testify to the age of the work.

2262.

5797. अशौचदशकं । *Aśaucadaśakam.*

By Vijñāneśvara, with Bhaṭṭojī Dīkṣita's Commentary.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 6. In Tri-pāṭha form. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, new. Complete.

It gives, in ten stanzas of the Śārdūlavikrīḍita metre, a summary of the laws of impurity.

For the text, see I.O. Catal., No. 1749.

The Text begins :—

मातुर्गर्भविपत्स्वप्नं, etc., etc.

The Commentary begins :—

मासत्रयमध्ये गर्भस्त्रावे मातुस्त्रिदिनमाशौचम् ।

Colophon :—

इति श्रीमद्विद्वन्मुकुटमणिलक्ष्मीधरभट्टसूरिसूनुभट्टोजीदौक्षितेन
कृतं दशश्लोकौघाख्यानं समाप्तिमगात् ।

There is one leaf more containing the text from a portion of the fourth verse to the end with the colophon and the post-colophon statement :—

इति श्रीमद्विज्ञानेश्वरविरचितमाशौचदशकं समाप्तम् ।

यदिशुद्धमशुद्धं वेद्यादि । श्रीसंवत् १६८८ मिति फाल्गुन वदि लघितं
वृत्सति पत्र २ ।

श्रीअविमुक्तवाराणसीमध्ये ।

2263.

5797A. *The Same, with the same Commentary.*

Substance, country-made paper. $10\frac{3}{4} \times 3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 5. In Tri-pāṭha form. Character, Nāgara. Date, Samvat 1926. Appearance, fresh. Complete.

The same as in the previous number.

Colophon :—

इति श्रीमद्विद्वन्मुकुटमणिलक्ष्मीधरभट्टसूनुभट्टोजीदीक्षितेन कृतं
दशश्लोकीत्याख्यानं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

मार्गशीर्षमासे कृष्णपक्षे तृतीयायां भृगुवासरे बालमुकुन्देन लिखितं
दशश्लोकी समाप्तम् । संवत् १९२६ ।

2264.

6510. *The Same, with the same Commentary.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 5. In Tri-pāṭha form. Character, Nāgara. Date, Samvat 1724. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीदशश्लोकी समाप्ता ।

Post Colophon :—

संवत् १७२४ वर्षे वै० सु० । १२ शुक्ले लिखितम् ।

Colophon to the Commentary :—

इति श्रीमद्विद्वत्कुटुम्बगिरिलक्ष्मीधरभट्टसूनुभट्टोजिदौक्षितेन कृतं
दशप्रलोकौव्याख्यानं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

आत्रेयान्वयनलिरामभट्टस्येदं पुस्तकम् ।

Beginning to the Text :—

मातुर्गर्भविपत्स्वप्नं त्रिदिवसं मासत्रयेऽतो यथा ।
मासाहं त्रिषु सूतकावधिरतः खानं पितुः सर्वदा ।
ज्ञातौनां पतनादिजातमरणे पित्रोर्दशाहं सदा
नाम्नः प्राक् तदपेति सूतकवशात् भ्रातुर्दशाहं परम् ॥

The Commentary begins :—

श्रीगोपालकृष्णाय नमः । मातुरिति ।, etc., etc.

The Text ends :—

क्षत्रे द्वादश विंशति विंश निशास्त्रिंशच्च श्रुत्रे क्रमात् ।
त्रिप्रात् द्वित्रिचतुर्गुणा वयसि सच्छत्रे तु पञ्चाक्षरे ।
(प्रत्ताखौ) [प्रोक्ता स्त्री] सुतशिष्यदासभृतका भर्तादिवद् बान्धवे
ह्येने स्वं लघु वा तदीयमधिके श्रुत्रैः समाः संकराः ॥ १० ॥

2265.

5798. *The Same, with a Commentary (chiefly based
on Mitakṣarā),
by Harihara.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 21. Lines, 11 on a page. Extent in Slokas, 400. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured and effaced. Complete.

The Commentary begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

श्रीविज्ञानेश्वरविरचितमुनिजनवाक्यैर्मिताक्षरामध्यात् ।

आशौचवृत्तदशकं वदति [हरिहरो] (हरिहरौ) हरिं नत्वा

See I.O. Catal., No. 1749.

2266.

5313. **हारलता ।** *Hāralatā.**By Aniruddha Bhaṭṭa.**Śuddhiviveka portion only.*

Substance, country-made yellow paper. 19×4 inches. Folia, 64. Lines, 8 to 10 on a page. Extent in ślokas, 2,500. Character, Bengali. Date, Śaka 1756. Appearance, fresh. Complete.

A treatise on purification.

For the beginning of the work, see L. 949. The work is often quoted by Raghunandana and others.

End :—

कथमशुद्धस्यैवात्मघातिनोऽप्यग्निः संवत्सरोद्धं क्रियते ।
 सुरापगातीरविचारपाटके
 +   +   +   +   +
 कृतानिरुद्धेन सतामुरःस्थले
 विराजतां हारलतेयमर्पिता ॥

Colophon :—

इति महामहोपाध्याय-श्रीमदनिरुद्धभट्टकृता हारलता समाप्ता ।

Printed in the Bibl. Ind. Series.

Post Colophon Statement :—

शकाब्दा १७५६ । १० । २८ । पुस्तकमिदं श्रीयुक्त-श्री-
 जगन्मोहनन्यायरत्नस्य । लिखितं श्रीकालीप्रसादशर्मणः ।

2267.

2937. **शुद्धिविवेकः ।** *Śuddhivivekaḥ.*

By Rudradhara, son of Lakṣmīdhara and youngest brother of Haladhara.

Substance, country-made paper. 10½×4½ inches. Folia, 22. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. A fragment.

Begins :—

हरतु दुरितजातं केषवस्यैकवाङ्ग-
विष्णुगलकिनान्त(ष्के)[क्ले]शिनः संप्रविष्टः ।
असुपवनमिवास्य प्राप्तिं संप्रवृत्तः
कुवलयदलनीलः पद्मशीर्षो भुजङ्गः ॥

A treatise on purificatory rites. See I.O. Catal., No. 1742 and L. 1736 and 1934. Printed at Benares in 1866. The author is a Maithila and is quoted by Raghunandana and others.

2268.

9804. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11×6 inches. Folia. 62 ; leaf 61 is missing. Lines, 12 on a page. Extent in Slokas, 1,500. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

Begins :—

हरतु दुरितजातं, etc., etc.

Colophon :—

इति महामहोपाध्यायलक्ष्मीधरात्मज-महामहोपाध्याय श्रीहल-
धरानुजतम-श्रीरुद्रधरकृतः शुद्धिविवेकः । ० ।

The authorities quoted :—

ब्रह्मपुराणम्, ऋहस्पतिः, कश्यपः, अङ्गिराः, देवलः, मनुः, पैठीनसिः,
पराशरः, मरुचिः, मार्कण्डेयः, शङ्खः, दक्षः, हारलताकारः, रत्नाकरः, शुद्धि-
प्रदीपः, विष्णुः, ब्रह्मपुराणम्, बौधायनः, हारीतः, यमः, याज्ञवल्करः, गौतमः,
पारस्करः, ऋद्धगार्गः, जावालः, लघुहारीतः, मार्कण्डेयपुराणम्, प्रातातपः ।

2269.

8512. शुद्धिविचारः । *Suddhivicharah.*

By Rudradhara [अयमन्योरुद्रधरः न तु शुद्धिविवेकलुद्रधरः] ।

Substance, country-made paper. 10½×5 inches. Folia, 10. Lines, 8 on a page. Extent in Slokas, 180. Character, Nāgara. Date, Samvat 1917. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमहामहोपाध्यायरुद्रधरकृतः शुद्धिविचारः समाप्तः ।

Post Colophon :---

पौषस्य सिते पक्षे नवमौ मन्दवासरे ।

जागेश्वरेण लिखितं श्रौचशुद्धिविचार वै ॥ (?)

संवत् १९१७ लक्ष्म्याः प्रसादेन शुभं भूयात् ॥

A work on Smṛti, treating of the laws of religious impurity.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

रुद्रधरकृतशुद्धिविचारः ।

हा(रि)तः ।

न तत्र वीरा जायन्ते नारोगा न शूतायुषः ।

न च श्रेयोधिगच्छन्ति यत्र आर्द्रं विवर्जितम् ॥

... ..

5A, देये पितृणां आर्द्धे तु अश्रौचं जायते यदि
अश्रौचे तु व्यतिक्रान्ते तेषां आर्द्रं प्रदीयते ॥

It ends :—

सद्यः श्रौचं सपिण्डानां गर्भस्य पतने सति ।

मासद्वयं श्रावणादि सर्वा नद्यो रजस्वलाः ॥

तासु स्नानं न कुर्वीत वर्जयित्वा समुद्रगाः ॥

2270.

5800. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 10. Lines, 9 on a page. Extent in ślokaś, 220. Character, Nāgara. Date, Śamvat 1927. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

ॐ श्रीगणेशाय नमः ।

रुद्रधर-कृत-शुद्धिविचारः ।

हारीतः ।

न तत्र वीरा जायन्ते नारोगाः न श्रुतायुषः ।

न च श्रेयोधिगच्छन्ति यत्र आर्द्रं विवर्जितम् ॥

अपि मूलफलैर्वापि तथाप्युदकतर्पणैः ।

अविद्यमाने कुर्वीत नतु आर्द्रं विवर्जयेत् ॥

Colophon :—

इति श्रीमहामहोपाध्याय-रुद्रधरकृतः शुद्धिविचारः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

बालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् । संवत् १९२७ ।

This is to be differentiated from *Śuddhiviveka* of Rudradhara, son of Lakṣmidhara, described above and in I.O. Catal., No. 1742.

2271.

6491. शुद्धिनिर्णयः । *Śuddhinirṇayah*.

By Keśava Miśra, grandson of Vācaspati Miśra.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 7. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 150. Character, Nāgara. Date, Samvat 1952. Appearance, mouse-eaten. Complete.

Colophon :—

इति श्रीवाचस्पतिमिश्रपौत्र-केशवमिश्र-कृतः शुद्धिनिर्णयः समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीलक्ष्मणः प्रसादेन शुभं भूयात् । संवत् १९५२ अश्वी सुदी ०६ । श्रीराम ।

A short work on the laws relating to religious purification. The author's grandfather, Vācaspati Miśra, has a much larger work of the same title, for which see L. 3308.

The beginning of the work :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ शुद्धिनिर्णयः ।

आविर्भावतिरोभावौ ह्यष्टिप्रलयकारकौ ।

यदीयौ भवतो नित्यं तद्वन्दे ब्रह्म शाश्वतम् ॥

शिशूनामल्पबुद्धीनां भटिति प्रतिपत्तये ।

नानानिबन्धसिद्धान्तः क्रियते शुद्धिनिर्णयः ॥

ब्राह्मणस्य सपिण्डे ब्राह्मणे मृते ब्राह्मणो दशरात्रेण सुध्यति ॥,
etc., etc.

It ends :—

उत्तरैकोद्दिष्टश्राद्धे सर्वेषामप्यधिकारः श्राद्धे पुत्राभावे पौत्रः
तदभावे पत्नी तदभावे ज्येष्ठो भ्राता तदभावे कुले ज्येष्ठानामधिकारः
व्यवहारोप्येवमेव ।

2272.

5859. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 6. Lines, 12 on a page. Extent in Slokas, 180. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ शुद्धिनिर्णयः ।

आविर्भावतिरोभावौ ह्यष्टिप्रलयकारकौ ।

Colophon :—

इति श्रीवाचस्पतिमिश्रपौत्रकेशवमिश्रकृतः शुद्धिनिर्णयः समाप्तः ।

2273.

5596C. शुद्धिचन्द्रिका । *Suddhicandrikā.*

By Kālidāsa.

With an anonymous Commentary.

Substance, palm-leaf. $15\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 20. In Tripāṭha form. Character, Uḍiya about two hundred years old. Appearance, old.

Leaves are marked from 82 to 101.

The text begins thus :—

श्रीरामः शरणम् ।

मन्वादिशास्त्रामृतसञ्चयालयः

श्रीकालिदासाभिधधौरचन्द्रमाः ।

तेने सुधासिन्धुविवर्द्धशौचकं

ध्वान्तान्धलोकेक्षयशुद्धिचन्द्रिकाम् ॥

विप्रक्षत्रिययोः सपिण्डजनने शुद्धिर्दश द्वादशा-

होरात्रैरथ पक्षकोपरि विश्वः श्रुतस्य मासात्परम् ।

पुत्रीमज्जनतोऽथ सर्वजननी स्पृष्टे दशाह्वाच्छुचिः

कर्म्मार्हा द्विदशाहृतः पुरुषस्य मासात्परं स्त्रीप्रसुः ॥

The work comprises of 26 verses. The 26th runs :—

खं वर्णञ्च दहेद्वहेदनुगतः + + + रुदन्

ह्नात्वान्तं यदि तत्समस्तदिवसे दग्धेऽस्थिपार्श्वे नरे ।

बन्धोर्निर्हरणे व्यहृत्सह वसन् अह्नात्र वासेऽन्नभुक्

तुल्यस्थैः शूद्रसंस्कृतञ्च विधिना हत्वा क्रियां स्याच्छुचिः ॥

90B,

Colophon :—

इति कालिदासकृता शुद्धिचन्द्रिका समाप्ता ।

Though the text ends here, the commentary extends to the 101st leaf and is still not complete.

Commentary begins thus :—

कायमनोभ्यामभिमतदेवतानमस्कारानन्तरं वस्तुनिर्देशमुखेन प्रयोजना-
भिधेये कथयति मन्वादौति ।

2274.

4117. *The Same, with the same Commentary.*

Substance, palm-leaf. $14\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 41 to 98. Lines, 4 to 6 on a page. Extent in ślokas, 1,300. Character, Uḍiḃa of the eighteenth century. Appearance, good. Complete.

Beginning :—

ॐ लक्ष्मीनारायणाय नमः ।

Comm.: अथ कायमनोभ्यां समभिमतदेवतानमस्कारपुरःसरं वस्तुनिर्देश-
मुखेन प्रयोजनाभिधेये कथयति ।

Text: मन्वादि शास्त्राद्यनमञ्चयालयः, etc., etc.

End :—

Text: स्मृत्यर्णवादुद्धृतसारशाकरैः

पूता विधाः सज्जनमज्जनोचिताः ।

कृतातिसेव्या सुर[सा] मलापह्ना

विगाह्यतां शुद्धिविधानवापिका ॥

Comm.: पूर्वं यावत् शुद्धिविधानमभिहितं सम्प्रति कारणाभिधान-
पुरःसरं सारं ग्रन्थस्योपादेयतामाह ।

स्मृत्यर्णवादुद्धृतेत्यादि । स्मृतय एव अर्णव इव अर्णवः विस्तरतया दुरवगाह-
त्वात् ता उद्धृता ये शाकरा उपयुक्ति भागा[ः] त एव खलपतया शाकरत्वे
निरूपितास्तेः कृता शुद्धिविधानवापिका भो बुधा एषा विगाह्यताम् । विशेषेण
अवगाह्यतामित्यर्थः ।, etc., etc.

Colophon :—

इति श्रीराजपिण्डिकालिदासचरणकृतौ शुद्धिचन्द्रिका टीका
समाप्तेति ।

समाप्तोऽयं ग्रन्थः । शुभमस्तु ॥

There are two leaves more. These contain notes on the questions of cremation in a case in which the bone of the deceased cannot be got, and of expiations for men dying unnatural death.

2275.

701. शुद्ध्यादिसंग्रहः । *Śuddhyādisaṁgrahaḥ.*

For the manuscript, see L. 1539.

It is a compilation on शुद्धि, आद्र, तिथि, प्रायश्चित्त and उद्वाह.

शुद्धि ends in 34A, आद्द in 62A, तिथि in 106A, प्रायश्चित्त in 114A, and उदाह in 115, the last leaf.

After the end of Śuddhi it has इति श्रीवाचस्पतिमिश्र ।

2276.

5072. शुद्धिव्यवस्थासंक्षेपः । *Śuddhivyavasthāsamkṣepaḥ*.

Substance, country-made yellow paper. $17\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 18. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, fresh.

Only Śuddhivyavasthā.

See L. 1550, which gives the author's name as Cintāmaṇi Nyāyavāgīśa. The right-hand side of every leaf of the present manuscript bears the name of Rāma-nātha.

2277.

721. *The Same*.

For the manuscript, see L. 1550.

An imperfect copy of Catal. No. 2275 coming down to Tithi.

It is stated in the colophon to be a part of Smṛti-vyavasthā by Cintāmaṇi Nyāyavāgīśa Bhaṭṭācārya of Gauḍa.

Post Col. Statement :—

शक्रे हरित् षोडशकेऽर्कवारे
पक्षे वलक्षे दिवसे तु हारे
सारं स्मृतौनां मधुमासि विद्वान्
श्रीमान् प्रसादो व्यलिखत् + + वान् ।
यत्राङ्कः १६१० लिखितं खलु यत्नेन, etc.

It appears to be identical with Catal. No. 2275, noticed in L. 1550 under the name of शुद्धादिव्यवस्थासंक्षेपः, said there in

the colophon, to be a part of Smṛtivyavasthā by Cintāmaṇi Nyāyavāgiśa Bhaṭṭācārya, although the latter is wanting in the Maṅgalācaraṇa verse found in the former.

The authorities quoted :—

(1) Vācaspati Miśra, (2) Prābhākaraḥ, (3) Maṇikāra, (4) Pakṣadhara Miśra, (5) Vivādakalpataru, (6) Ratnākara, (7) Tarkācārya, (8) Rāyamukuta, (9) Kāśyapa, (10) Devala, (11) Br̥hatpracetāḥ, (12) Ādipurāṇa, (13) Hārata, (14) Mitākṣarā, (15) Paiṭhinasi, (16) Manu, (17) Śaṭtriṇśatmata, (18) Prajāpati, (19) Maithila, (20) Brahmapurāṇa, (21) Sūlapāṇi-Mahāmahopādhyāya, (22) Kātyāyana, (23) Hārata, (24) Kullūka Bhaṭṭa, (25) Āśvalāyana, (26) Śātātapa, (27) Gautama, (28) Parāśara, (29) Varāhapurāṇa, (30) Nārada, (31) Kapila, (32) Kalpataru, (33) Pārijāta, (34) Nārāyaṇa Upādhyāya, (35) Smārta Bhaṭṭācārya, (36) Kālikāpurāṇa, (37) Baudhāyana, (38) Yājñavalkya, (39) Sanatkumāra Saṁhitā, (40) Gītā, (41) Bhaṭṭa, (42) Matsyapurāṇa, (43) Pāścātyasaṁgraha, and (44) Viṣṇu Smṛti.

2278.

अशौचकाण्डम् । *Āśaucakāṇḍam.*

By Viśveśvara Bhaṭṭa, alias Gāgā Bhaṭṭa, a contemporary of Śivāji, the founder of the greatness of the Marhāṭṭas.

See L. 703.

The authorities quoted are :—

(1) ऋष्यशृङ्गः, (2) पराशरः, (3) काश्यपः, (4) मनुः, (5) याज्ञवल्क्यः, (6) मदनरत्नम्, (7) गौडाः, (8) पैठौनसिः, (9) हारीतः, (10) देवलः, (11) वृद्धवृहस्पतिः, (12) नारदः, (13) अङ्गिराः, (14) विष्णुः, (15) शातातपः, (16) यमः, (17) ब्रह्मपुराणम्, (18) माधवः, and (19) वृहस्पतिः ।

Viśveśvara, the author, is the same as Gāgā Bhaṭṭa :—

श्रीमद्गुरुचरणानां प्रसादतो मुदे सुविज्ञानं ।

श्रीमद्दिनकरसूनुराशौचं किञ्चिदातनुते ।

विश्वेश्वरापराख्यस्य गागाभट्टमनस्त्रिनः

छातिराशौचविषया विदधातु सतां मुद( ) [ ]

The subjects treated of are :—

- (1) सूत्र्याशौचं, (2) मरणाशौचं, (3) वर्णाशौचं, (4) अतिक्रान्ताशौचं, (5) प्रेतनिर्हरणप्रेतानुगमनाशौचम्, (6) अशौचसन्निपातनिरूपणं, (7) दासी-दासाशौचनिरूपणं, (8) अशौचकर्त्तव्याकर्त्तव्यनिर्णयः, (9) द्रव्यशुद्धिः ।

It is written in the bold Devanāgarā hand of the eighteenth century.

2279.

5985. शुद्धिप्रकाशः । *Suddhiprakāśaḥ.*

By Bhāskara, son of Āyāji Bhaṭṭa, grandson of Hari Bhaṭṭa and great-grandson of Puruṣottama Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 21. Lines, 12 on a page. Character, Nāgarā of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Very nearly complete.

A summary of the laws of impurity from a birth or a death in the family. It is dated Samvat 1752 = 1696 A.D. See the next number.

See I.O. Cat., No. 1745.

The MS. under notice breaks off at the beginning of the third of the closing verses :—

तस्मादुद्धृतकौर्त्ते, etc., etc.

2280.

6479. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 35. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 560. Character, Nāgarā of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमत्काश्यपान्वयसम्भवाग्निहोत्रिकुलतिलकायमान श्री-
मदायाजिभट्टसूनुभास्करकृतः शुद्धिप्रकाशः समाप्तः ।

शुभमस्तु ॥

Aufrecht, in his Cat. Cat., I, identifies Śuddhiprakāśa, quoted by Raghunandana, with the present work, which was compiled in Samvat 1752 = A.D. 1695; while there is ample evidence to prove that Raghunandana wrote his Jyotistattva in 1567.

The chronogram giving the date of the work runs :—

तत्सुभास्करेणेत्यं पुरे पौरहरे कृतः ।
प्रकाशो(श)ऽशौचशुद्धीनां दौधुसतेन्दुवासरे ॥

2281.

10126. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11×3 $\frac{3}{4}$ inches. Folia, 18. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara. Date, Samvat 1839. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमत्काश्यपान्वयसम्भवाग्निहोत्रिकुलतिलकायमानश्री-
मदायानिभट्टसुभास्करोन्नोतशुद्धिप्रकाशः समाप्तिमगमत् ।

Post Colophon :—

संवत् १८३६ श्रवसंवत्सरे मार्गशीर्ष कृष्णदशम्यामिन्दुवासरे नाग-
पुर्यां लिखितमिदं पुस्तकं मुकुन्ददेवसुतमणिरामेण स्वपरार्थ-
मिति विदाङ्गवन्तु सुधियः ।

2282.

5954. *अशौचदौधितिः or अशौचनिर्णयः ।*

Āśaucadīdhitiḥ or Āśaucanirṇayaḥ.

Forming part of a comprehensive compilation of Smṛti.

By Jīvadeva, son of Āpadeva.

Substance, country-made paper. 12 $\frac{1}{2}$ ×4 $\frac{1}{4}$ inches. Folia, 18. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara. Appearance, new. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

श्रीकृष्णं दुर्गिराजं च प्रणम्याशौचनिर्णयः ।

क्रियते जीवदेवेन यथामति समासतः ॥

जीर्णान् नवीनानाशौचग्रन्थान् आलोच्य सर्व्वशः ।

संग्रहोऽत्र कृतः सद्भिः द्रष्टव्योऽयं प्रयत्नतः ॥

आशौचं द्विविधं कर्म्मभानधिकारलक्षणमस्पृश्यतालक्षणञ्चेति ।

End :—

कृत्स्नस्मात्तलवर्त्तिप्रखिलजनालङ्कारचूडामणिः

गोदातीरजनिर्गुणोच्चयखणिर्नाम्नापदेवोऽजनि ।

तत्सूनोरिह जीवदेवकृतिनः सद्भर्मशास्त्रे कृता

वाशौचस्य विनिर्णयोऽयमभवत् श्रीकृष्णसन्तुष्टये ।

Colophon :—

इति श्रीमत्सकलभूमण्डलमण्डनायमानश्रीमद्विद्वद्व्यापदेवसुत-
जीवदेवकृतिः कौस्तुभे आशौचदीधितिः समाप्तः [१] (:) ।

The author was the brother of Ananta Deva, the renowned author of *Smṛtikaustubha*, in imitation of which Jivadeva seems to have made a compilation of *Smṛti*, of which *Āsaucadidhiti* forms part.

2283.

10370. आशौचनिर्णयः । *Āsaucanirṇayaḥ*.

A compilation of the laws of religious impurity.

By Kṛṇeri Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 14. Lines, 11 on a page. Extent in Ślokas, 450. Character, Nāgara. Date, Śaṃvat 1756. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमद्वाशिष्ठान्वयसम्भवकल्याणकोपनामकश्रीमेलगिरा-
चार्यस्तुतु कोनेरिगा कृतः आशौचनिर्णयः समाप्तः ॥

Post Colophon :—

संवत् १७५६ समौ नाम । ग्रन्थसंख्या ४०८ ॥

Beginning :—

श्रीवेदव्यासाय नमः ॥

प्रणम्य लक्ष्मीरमणं पूर्णबोधान् गुरुनपि ।

सर्वान् ग्रन्थान् समालोच्य वक्ष्य आशौचनिर्णयम् ।

तत्र तावदादौ गर्भस्त्रावाशौचम् ।

आद्यमासत्रये गर्भस्त्रावे मातुस्त्रिरात्रं स्यात् सपिण्डाशौच-
वर्जनादिति स्मरणात् ॥—तत्राद्यमासत्रयपर्यन्तं स्त्रावः ॥

2284.

5344. **अशौचसंग्रहः ।** *Āśaucasaṅgrahah.*

By Madhusūdana Vācaspati.

Substance, country-made paper. 19×3½ inches. Folia, 20. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Bengali. Date, Śaka 1706. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमहामहोपाध्याय-श्रीलश्रीमधुसूदनवाचस्पतिविरचिता-
शौचसंग्रहः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

ॐ दुर्गायै नमः । कालीनारायणाय नमः ।

षण्णभोऽर्चविधौःश्राके गते पौषाख्यमासके ।

द्विजः कश्चिन्नवद्वीपे लिलेख माधुसूदनम् ॥

Beginning :—

ॐ दुर्गायै नमः ।

नत्वा सीतापतिं रामं कामदं करुणामयम् ।

ब्रवीत्यशौचसंक्षेपं चट्टश्रीमधुसूदनः ॥

तत्रादौ रजःस्त्रलाशौचम् ॥

For the work, see L. 987.

2285.

3438. *The Same, here called***अशौचसंक्षेपः ।** *Āśauṇḥasamkṣepah.*

Substance, country-made paper. $14\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 34. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, faded and worn-out. Complete.

A summary of the laws on impurity resulting from birth, death and other causes, by Chaṭṭa Madhusūdana Vācaspati.

The authorities quoted and consulted :—

1A, शङ्खः, कूर्मपुराणम्, मरौचिः; 2B, आदिपुराणम्; 5A, यमः; 8A, पराशरः; 8B, रत्नाकरः; 9A, गौतमः; 11A, मनुः; 13A, शातातपः; 17A, ऋहस्यतिः; 17B, ब्रह्मपुराणम्; 20B, मत्स्यपुराणम्; 22A, विष्णुः; 23B, अमरः; 25B, सुमन्तुः; 27A, पैटौनसिः; 32B, मिताक्षरा; 35B, ऋद्धशातातपः, शुद्धितत्त्वम् ।

2286.

4609. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. $16\frac{1}{2} \times 3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 18. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 500. Character, modern Bengali. Appearance, fresh. Complete.

There is an index of the work in three lines, going up to leaf 18.

2287.

5098. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. $19 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 17. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 625. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Last Colophon :—

श्रीमहामहोपाध्याय-श्रीलश्रीमधुसूदनवाचस्पतिविरचिताशौच-
संग्रहः समाप्तः ।

2288.

3369. अशौचनिर्णयः । *Aśaucanirṇayaḥ.**By Pañcānana Bhaṭṭācārya.*

Substance, country-made yellow paper. $13 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 25. Lines, 6 on a page. Extent in Slokas, 500. Character, Bengali. Date, Śaka, 1676. Appearance, faded and dilapidated. Complete.

Colophon :—

इति श्रीपञ्चाननभट्टाचार्यविरचिताशौचनिर्णयः समाप्तः ।

Post Colophon :—

सौरमार्गशौर्धस्य सप्तदशदिवसे शुक्रस्य वारे पञ्चदश्यां तिथौ
साङ्गप्रहराभ्यन्तरे समाप्तश्चायं ग्रन्थः । श्रीरामकिशोरदेवशर्मा
स्वाक्षरं पुस्तकं च । श्रुतान्दाः १६७६ ते० १७ मार्गः ।

It begins :—

अथ निर्गुणाशौचनिर्णयः ।

अशौचं तु विहितकर्मधिकारविरोध्यदृष्टविशेषः ।

“सूतके कर्मणां त्यागः सन्ध्यादीनां विधीयते” इति कात्यायनौ-
यात् । अघानां यौगपद्ये तु ज्ञेया शुद्धिर्गरीयसेत्यत्र देवलवचनेन
पापपर्यायात्रपदस्याशौचवाचकत्वदर्शनाच्च ।—

It ends :—

उत्तरवचने यस्येति पदश्रवणात् इति मिश्राः ।

व्यवस्थौपधिकं ग्रन्थे वचनं लिखितं मया ।

ततो न्यूनाधिकं भाष्यं समुद्योऽत्यन्तनिर्गुणे ॥

2289.

1933. अशौचनिर्णयसंग्रहः ।

*Aśaucanirṇayasamgrahaḥ.**By Nāgojī Bhaṭṭa, son of Śiva Bhaṭṭa.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 40. Lines, 9 to 11 on a page. Extent in Slokas, 1,800. Character, Nāgara. Date,

Śaka 1758 and Samvat 1893. Appearance, discoloured. Complete. Prose.

It begins :—

अथाशौचं निरूप्यते ।

तत्र प्रथमतो गर्भनाशजननाद्यशौचं । तत्र पराशरः ।

आचतुर्थीत् भवेत् स्नावः पातः पञ्चमषष्ठयोः ।

अत ऊर्ध्वं प्रसूतिः स्यादिति ।

Āśaucanirṇaya comes to an end in leaf 38A.

Colophon :—

इति शिवभट्टसुतनागोजीभट्टकृताशौचनिर्णयसंग्रहः समाप्तः ।

Post Col. :—

श्रीकृष्णार्पणमस्तु । संवत् १८९३ शक १७५८ श्रवणमास-
संवत्सरे वैशाख कृष्ण ५ गुरुवार तद्दिने काश्यां विश्वेश्वरमन्त्रिणौ
समाप्तः ।

हस्ताक्षर विनायकभट्टहृदयलने टोंकेकर यांचेअसे ।

हे पुस्तक नानादीक्षित भागवत टोंकेकर यांचेअसे ॥

अथ कारिका ।

अहृतं यन्त्रनिर्मुक्तं शुक्लं वासः प्रशस्यते ।

शस्तं तन्माङ्गलिकेषु तावत्कालं न सर्व्वदा ॥

इति रत्नावली ॥

There are 19 kārīkās. The second is from Śaḍaśīti-mata. There are also several kārīkās from Dharma-pravṛtti.

The authorities quoted in the main work are : Smṛtyarthasāra, Rudradhara, Vijñāneśvara, Mādhava, Haradatta, Saṃskāradidhiti, Kaustubha, Śaḍaśītimata, Brahmapurāṇa, Prayogapārijāta, Hemādri, Madana-pārijātā, Ādityapurāṇa.

2290.

2142. अशौचनिर्णयः । *Āsaucaṇirṇayaḥ*.

By Tryambaka.

Substance, foolscap paper. $6\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 17. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 170. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

For a description of the work, see L. 905.

2291.

116. शुद्धितत्त्वकारिका । *Śuddhitattvakārikā*.

By Harinārāyaṇa Śarma.

The present manuscript has been noticed by Dr. Rājendralāla Mittra, under No. 920.

Beginning :—

ॐ नमो गणेशाय ।

सर्वस्वरूपं श्रीरामं प्रणम्य भक्तवत्सलं ।

कारिकां शुद्धितत्त्वस्य वितनोति यथामति ॥

शुद्धेद्विप्रो दशाहेन द्वादशाहेन भूमिपः ।

वैश्यः पञ्चदशाहेन शूद्रो मासेन शुध्यति ॥, etc.

Post Colophon Statement :—

शाके सप्तर्षाब्धि चन्द्रगणिते वैशाखमासे कवौ

वारे चाह्नि सुधांशुपक्षविमिते नत्वा पदाम्भोरुहं ।

यत्नात् वन्द्यकुलोद्भवेन रजनीकान्तेन संलेखिता

खल्पासौ बह्वबोधिकातिविमला पुस्तौ समाप्तिं गता ॥

2292.

3357. *The Same*.

Substance, country-made paper. $16 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 11. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 500. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, discoloured and mouse-eaten. Complete.

For the work, see L. 920.

2293.

5009. शुद्धिकारिका । *Śuddhikārikā*.*By Rāmabhadra Nyāyālaṃkāra (?)*.

Substance, country-made paper. $16\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 15. Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Incomplete at the end.

Beginning :—

सर्वस्वरूपं श्रीरामं प्रणम्य भक्तवत्सलम् ।

सन्मदे शुद्धितत्त्वस्य कश्चित्करोति कारिकाम् ॥

तत्र ब्राह्मणानां पूर्णाष्टौचं १० दशदिनानि क्षत्रियाणां १२
द्वादशदिनानि वैश्यजातीनां १५ पञ्चदशदिनानि, etc., etc.

See H.P.R., Vol. II, 218 and 219.

There is a query here. The same work is well known as the work by Nārāyaṇa Banerji of Khānākul in the District of Hughli. The previous two numbers also stand in the same footing.

2294.

3976. अशौचव्यवस्था । *Āśaucavyavasthā*.*By Maheśa Bhaṭṭācārya*.

Substance, foolscap paper. $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 8. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete. Verse.

Colophon :—

इति महेशभट्टाचार्यविरचिताऽशौचव्यवस्था समाप्ता ।

Post Colophon :—

श्रीकालिदासशर्मणः स्वाक्षरमिदं स्वकीयपुस्तकञ्चेति ।

शकाब्दाः १७६४ ।

The date is evidently that of the copying of the original, of which this is a copy.

Beginning :—

प्रण्यस्य गोविन्दपदारविन्दं
विलोक्य तत्त्वादिकृतं च शास्त्रम् ।
अवश्यकर्तव्यविधानहेतुं
ग्रन्थं महेशो वितनोति धीरः ॥
विहितस्य निषिद्धस्य कर्मणो ज्ञानकारकः ।
व्यवस्थासंग्रहः सर्वैः पण्डितैः परिलिख्यते ॥
ब्राह्मणक्षत्रियविशां जनने मरणे तथा ।
दशद्वादशपक्षाहैः शुद्धिः शूद्रस्य मासतः ॥

End :—

भगिनी तत्सुतो भर्तृभागिनेयश्च भ्रातृजः ।
जामाता श्वश्रुर्भाता च भर्तृप्रिष्यस्तथैव च ॥
पितृवंशमातृवंशौ द्विजाश्चैतेऽधिकारिणः ॥

2295.

118. अशौचमञ्जरी । *Āśaucamanjārī*.

The present manuscript has been described by Dr. Rājendralāla Mitra under No. 921.

The Post Colophon :—

शकाब्दा १७७० सन १२५५ स्वाक्षरं गोविन्दचन्द्रशर्मणः ।

2296.

10219. शुद्धिप्रदीपः । *Śuddhipradīpaḥ*.

By Kṛṣṇamittarācārya.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 9, of which 2 to 4 are missing. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Beginning :—

अथाशौचं निर्णीयते ।
तच्चाशौचभागिना ज्ञातं सदेव तद्देतुः (?) ॥

तदुक्तं ब्रह्माखण्डपुराणे ॥—

अपि दाढग्रहौत्रोश्च सूतके मृतके तथा ।

अविज्ञाते न दोषः स्याच्छाब्दादिषु कदाचन ॥, etc., etc.

End :—

कारवः शिल्पिनो वैद्या दासीदासास्तथैव च ।

राजानो राजभृत्याश्च सद्यःशौचाः प्रकीर्तिताः ॥

एतेषां स्वकर्मणि नियुक्तानां स्पर्शादौ दोषाभाव इत्यर्थः ॥

Colophon :—

इति श्रीमदाचार्य-कृष्णमिश्रकृतः शुद्धिप्रदीपः समाप्तः ॥

2297.

10167. अशौचतत्त्वम् । *Āśaucatattvam.*

By Raghuvīra Dikṣita.

Substance, country-made paper. $5 \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 8. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीरघुवीरदौहृतिविरचितमाशौचतत्त्वं संपूर्णम् ।

Beginning :—

श्रीगणेशं गुरुमवा श्रीमद्विद्वलनन्दनः ।

रघुवीरो वितनुते तत्त्वमाशौचसंभवं(वः) ॥

स्वावो भवेदाचतुर्थान्मासात्पञ्चमषष्ठयोः ।

पातश्चातःपरं सूतिराशौचं तत्र चिन्त्यते ॥

End :—

इदमाशौचतत्त्वं तु यथामति विवेचितम् ।

विचार्य शोधयन्वेतत् पण्डिताः ख्यापयन्तु च ॥

2298.

5576C.

It contains seven leaves.

Five leaves, written in Udiya with a style, relate to Śuddhi.

Beg. :—

विप्रक्षत्रिययोः सपिण्डजनने शुद्धिर्दशद्वादशा-
होरात्रैरथ पक्षकोपरिविशः श्रुद्रस्य मासात्यरम् ।
पुत्री मज्जनतोय (?) सर्वजननीस्पर्शे दशाहाच्छुचि-
कर्म्मार्हा द्विदशाहतः पुरुषसूमासात्यरं स्त्रीप्रसूः ॥

Two leaves relate to marriage.

7. ŚRĀDDHA.

2299.

5942. **आह्रदीपकः ।** *Śrāddhadīpakah.*

Attributed to Nārada.

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 12. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 325. Character, Nāgara. Date, Śamvat 1935. Appearance, fresh. Complete.

Quoted by Rudradhara, Vācaspati Miśra and Ananta Bhaṭṭa in Vidhānapārijāta.

The beginning of the work :—

ॐ नमो गणेशाय नमः ।

आह्रदीपं प्रवक्ष्यामि नारदेन पुरा कृतम् ।

कथितं सर्वविप्राणां यथाप्रोक्तं स्वयम्भवा ॥

अमावास्याशुक्लाष्टमिः कृष्णपक्षौपनद्वयम् । (?)

द्रव्यं ब्राह्मणसम्पत्तिर्विषुवत् सूर्यसंक्रमः ॥

व्यतीपातो गजच्छाया ग्रहणं चन्द्रसूर्ययोः ।

आह्रं प्रतिरुचिष्वैव आह्रकालाः प्रकौर्त्तिताः ॥

वैशाखमासस्य तु या तृतीया

नवम्यसौ कार्तिकशुक्लपक्षे ।

नभस्य मासस्य तु कृष्णपक्षे

त्रयोदशी पञ्चदशी च माघे ॥

उपप्लवे चन्द्रमसो रवेश्च

अथाशुकायामयनद्वये च ।

पानीयमप्यत्र तिलैर्विमिश्रं

दद्यात् पितृभ्यः प्रयतो मनुष्यः ॥

2B, इति ईश्वरे आद्रदीपके (दशकालनिर्णयः) [देशकालनिर्णये] प्रथमोऽध्यायः; 3B, इति कात्यायनमतानुसारे आद्रदीपके ब्राह्मणनिर्णये द्वितीयोऽध्यायः समाप्तः; 4B, इति श्रीआद्रदीपके ब्राह्मणसम्पत्तिस्तृतीयोऽध्यायः; 7A, इति श्रीआद्रदीपके संकल्पाध्यायश्चतुर्थः; 7B, इति आद्रदीपके आद्रभोजन निर्णयः पञ्चमोऽध्यायः; 9A, इति श्रीआद्रदीपके पिण्डदाननिर्णयविधिः षष्ठोऽध्यायः; 10B, इति आद्रदीपके अपरपक्षनिर्णये सप्तमोऽध्यायः; 11B, इति श्रीआद्रदीपके एकोद्विष्टविधिरष्टमोऽध्यायः; 12A, इति श्रीईश्वरे आद्रदीपके आसआद्रप्रकरणं नवमोऽध्यायः; 12B, (Last Colophon) इति ईश्वरे आद्रदीपके दशमोऽध्यायः ।

Post Col. :—

सं १८३५ कार्तिके मासे कृष्णे पक्षे ३ ।

2300.

6126. **सुगतिसोपानम् ।** *Sugatisopānam.*

By Ganeśvara Mantrī (Mahārājādhirāja).

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 26. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. A mere fragment.

An old comprehensive and authoritative work on Śrāddha, quoted by Rudradhara in Śrāddhaviveka and by Raghunandana. See my Nep. Cat., Vol. I, Preface, p. xii and p. 131. The MS. of Nepal was copied in La. Sam. 224, about 1340 A.D.

2301.

5767. **पितृभक्तिः ।** *Pitr̥bhaktih.*

By Śrīdatta.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 38. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara by a modern hand. Appearance, fresh.

A treatise on various kinds of Śrāddhas, for Śukla-Yajurvedi Brāhmaṇas of all schools. An old and authori-

tative work, quoted by Vācaspati Miśra, Raghunandana, Rudradhara and others.

See L. 1924.

9B, इति पिटभक्तौ आद्धाध्यायः समाप्तः ; 12A, इति प्रतिवर्षक्षयाह-
कर्त्तव्यैकोद्दिष्टप्रयोगः ; 35B, इति महामहोपाध्याय-श्रीश्रीदत्तविरचित-आद्ध-
कल्पे निर्णयाध्यायः सम्पूर्णः प्रथमः ; 38A, (Last Colophon in the
MS.) इति निव्यआद्धप्रयोगः समाप्तः । The following is added on
the margin by a later hand :—

इति श्रीश्रीदत्तोपाध्यायकृते पिटभक्तौ आद्धनिर्णयः समाप्तः ।

The concluding verse, as quoted in L. 1924, is not
in the present MS. To all appearances, the MS. is not
complete.

2302.

5233. *The Same.*

Substance, country-made paper. $11 \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 37. Lines, 8
to 11 on a page. Extent in slokas, 800. Character, Nāgara. Date, Sam-
vat 1806 and Śaka 1671. Appearance, discoloured. Complete in three
chapters.

12A, इति पिटभक्तौ प्रथमोऽध्यायः ; 30A, द्वितीयोऽध्यायः ; 37A,
(Last Colophon) इति महामहोपाध्याय-श्रीश्रीदत्तविरचितायां पिटभक्तौ
तृतीयः प्रकीर्णाध्यायः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

शुभमस्तु ॥ संवत् १८०६ शक्ते १६७१ समय फाल्गुन सुदि
१५ ॥ पुस्तकमिदं लेखि ॥ राम ॥ राम ॥ राम ॥

For the beginning and the end of the work, see
L. 1924.

2303.

3605. **आद्धप्रदीपः ।** *Śrāddhapradīpah*

By Pradyumna Sarmā of Śrīhaṭṭa

Substance, country-made paper. $13 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 65 by count
ing. Lines, 5 on a page. Extent in slokas, 1,300. Character, Bengali.
Date, Śaka 1448. Appearance, old and worn-off. Complete.

Colophon :—

इति श्रीहृद्देष्टीय-हृकादिह्रीशासनस्य-सत्यहित-श्रीधरप्रभू-
तनयश्रीमत्प्रद्युम्नप्रभूविरचितः श्राद्धप्रदीपः समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीश्रीशुभमस्तु प्रकाश्याः १४९८ तेशैख १३३ वैशाख ।

This is the manuscript described in H.P.R., Vol. I, No. 375. There it is said to have belonged to Paṇḍita Rūparāma Bhaṭṭācārya of Viṣṇupura.

The authorities quoted :—

3B, ब्रह्मपुराणम्; 5A, विश्वामित्रः; 6A, विष्णुपुराणम्; 6B, बृह-
स्पतिः; 7B, मनुः; 9A, यमः; 10A, चाक्षवल्काः; 11A, विष्णुधर्मोत्तरे,
विष्णुः; 12B, ब्रह्मपुराणम्, निगमः, देवलः; 13A, वायुपुराणम्; 14A,
विष्णुपुराणम्; 16A, विष्णुधर्मोत्तर प्रथमकाण्डे; 16B, लघुहारीतः; 19B,
महाभारतम्; 22A, भविष्यपुराणम्; 22B, बृहदारण्यः; 23A, मत्स्यपुराणम्;
28A, ज्योतिः, पराशरः; 28B, काश्यपः; 35B, मृच्छपरिशिष्टम्; 37B,
कात्यायनः; 39B, गोविन्दराजः; 41A, लघुहारीतः; 43B, वशिष्ठः; 45B,
शङ्खः; 48A, भविष्ये, श्रीरामायणम्; 49A, मत्स्यपुराणे, व्यासः; 50A,
श्रातातपः; 55B, आपस्तम्बः ।

Śrāddha, in this work, is offered to living Brāhmaṇas as practised in the Deccan (Southern India), and not to effigies of Brāhmaṇas, made of Kuśa, as in Bengal, Mithilā and Sarayūpāra countries. The latest authority it quotes is Govindarāja.

2304.

4276. श्राद्धपद्धतिः । Śrāddhapaddhatiḥ.

By Agnicit Narasiṃha of the Vājapeyi Śambhukara
Gotra.

Substance, palm-leaf. 15 × 1½ inches. Folia, 79. Lines, 5 on a page.
Extent in ślokas, 2,400. Character, Uḍiya of the early eighteenth century.
Appearance, soiled. Complete.

Beginning :—

नमो भगवते नारायणाय ॥
 नत्वा पितृन् कल्पतरोः पल्लवैर्विविध्यते ।
 अभिचिन्मिश्र-श्रीशम्भुकरेण आद्रपद्धतिः ॥
 विप्रस्त्रीकारपर्यन्तस्यागो ब्रह्मस्य यः पितृन् ।
 उदिश्य मुख्यं आद्रं तत्तदङ्गमितरत् स्मृतम् ॥
 पित्रादीनां देवतात्वं प्रत्येकं आद्रकर्मणि ।
 आद्रभेदाद् द्वादशैते विश्वामित्रेण वर्णिताः ॥
 नित्यं नैमित्तिकं कान्धं वृद्धिआद्रं सपिण्डनम् ।
 पार्वणश्चेति विज्ञेयं गोकुलं शुद्धयर्मयम् ॥
 कर्माङ्गं नवमं प्रोक्तं दैविकं दशमं स्मृतम् ।
 यात्रास्वेकादशं प्रोक्तं पुण्यं द्वादशं स्मृतम् ॥

37A, इत्यभिचिन्मिश्रपेययाजिमिश्रश्रीशम्भुकरकृता पार्वणआद्रपद्धतिः समाप्ता; 47A, ० सपिण्डौकरणाद्रपद्धतिः; 50B, इत्यभिचिन्मिश्रश्रीशम्भुकरकृता आभ्युदयिकआद्रपद्धतिः; 68B, इत्यभिचिन्मिश्रश्रीशम्भुकरवाजपेयिकृतौ एकादशाहआद्रपद्धतिः; 73A, इति ब्राह्मण्य अभिप्रवेशविधिः (Last Colophon) इत्यभिचिन्मिश्रनरसिंहकृता पार्वणआद्रपद्धतिकारिका समाप्ता ।

The work was written when the Gangas were ruling Orissa.

2305.

6128. **स्वर्गसोपानपद्धतिः ।** *Svargasopānapaddhatiḥ.*

By Āvasathika Kṛṣṇa Datta, son of Brahma Datta.

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 30, of which the first is missing. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old, discoloured and worn-out. Incomplete both ends.

The colophon in the 28th leaf :—

इत्यावसायिक-ब्रह्मदत्तात्मज-कृष्णदत्तविरचितायां स्वर्गसोपान-
 पद्धतौ दाहक्रिया समाप्तम् ।

Āvasathika Kṛṣṇa Datta wrote a comprehensive work on religious duties, entitled Karmakaumudī, of which this may form a part.

Date of composition, about 1493 A.D. See the author's Dānanirṇaya, Catal. No. 2399.

2306.

896. **पितृभक्तितरङ्गिणी ।** *Pitṛbhaktitarāṅginī.*

By Vācaspati Miśra.

For the manuscript, see L. 1773.

The patron of the author, Rāmabhadra, assumed, on his accession to the throne, the name of Rūpanārāyaṇa, as was usual with the kings of Mithilā to adopt a name ending in Nārāyaṇa. The colophon describes him as Rūpanārāyaṇapadavīmalakṛta, which refers to his assumption of the name of Rūpanārāyaṇa. Rājendralāla, apparently taking it to mean adorning the place of Rūpanārāyaṇa, calls him the son of Rūpanārāyaṇa. So Hari-nārāyaṇa was the name of Rāmabhadra's father, and not of his grandfather as Rājendralāla thinks.

The Post Col. Statement :—

संवत् १६५० वर्षे माह द्वात्युन वदि ८ शुभानि सन्तु ।

2307.

5544. *The Same.*

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{4} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 49. Lines 14 on a page. Extent in ślokas, 1,800. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete. Date, 1635.

See L. 1773 and I.O. Catal., No. 1730.

Colophon :—

समस्तेत्यादि महाराजाधिराज--श्रीहरिनारायणात्मज--समस्ते-
त्यादिमहाराजाधिराजश्रीरूपनारायणपदवीमलङ्कृतमिथिलामण्डन-

श्रीरामभद्रचरणादिष्टेन परिषदा श्रीवाचस्पतिश्रमेणा विरचितोऽयं
श्राद्धकल्पः परिपूर्ण इति ।

Post Col. :—

शुभमस्तु । संवत् १६३५ समये भाद्र वदि द्वितीयायां रवौ
लिखितेति । श्रीगोविन्दाय नमः ।

This is followed by a Śrāddhaprayoga, beginning in 49B and ending in 51A.

Beginning :—

अथ कृन्दोगप्रयोगः ।
तत्र श्रद्धादानादुपायज्ञानपर्यन्तं वाजसनेयिभिः समानमेव ।
देवताभ्य इति पाठे तु नमः स्वधायै निव्यमेव भवत्विति विशेषः ।

End :—

ततो ब्राह्मणो यजमान एकादशब्राह्मणान् पात्रवद्भोजयेत् ।

Col. :—

इति कृन्दोगकर्तृकश्राद्धप्रयोगः समाप्तः ।

2308.

4127. *The Same.*

Substance, palm-leaf. 16×1½ inches. Folia, 92. Lines, 4 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, fresh. Complete.

There are thirteen leaves more at the end of Pitr-
bhaktitarāṅginī, containing (1) Rudrādhyaṃ, complete in
66 Ṛks, ending in 7B, (2) Puruṣasūkta, complete in 16
Ṛks, ending in 8B, (3) Śivarātrivratodyāpanavidhi, ending
in 10A, (4) Pāṇanaradāha, ending in 12B. The 13th
leaf is the last of a MS. of Maṭhapraṭiṣṭhātattva by
Raghunandana.

2309.

3888. चन्दनधेनुदानम् । *Candanadhenudānam.**By Vācaspati Miśra.*

Substance, country-made paper. $11 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 5. Lines, 6, 7 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति वाचस्पतिमिश्रविरचितं चन्दनधेनुदानतत्त्वं (?) समाप्तम् ।

For the work, see L. 3154.

Rājendralāla's description of the work in English is to be corrected. It is neither a manual for the consecration of a bull marked with sandal paste, nor is it a Vaiṣṇavite modification of the Vṛṣotsarga rite in which a bull is required to be branded with a red hot iron, a cruel custom. It relates to the gift of a milch cow with its calf, marked with sandal paste, as a substitute for Vṛṣotsarga in the case of a female leaving behind her husband and sons.

2310.

3319. चन्दनधेनुदानविचारः ।

Candana-dhenu-dāna-vicārah.

Substance, country-made paper. $15 \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 8. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 192. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

The object of the work :—

नत्वा शिवं चन्दनचर्चिताया धेनोः प्रदाने सविधिं प्रयोगम् ।

रत्नाकरादे लिखितं विलोक्य तनोति वाचस्पतिरग्रगण्यः ॥

अथ चन्दनधेनुविधिस्तत्र रत्नाकरे देवतः ।

जीवद्भूर्त्तौ तु या नारी नियते पुत्रिणी यदि ।

सवत्सामङ्गितां धेनुमाचार्याय प्रदापयेत् ॥

पतिपुत्रवती नारी म्रियते चाग्रतस्तयोः ।

दृढं नैवोत्सृजेत् पुत्रः पिता यावत् जीवति ॥

Colophon :—

इति चन्दनधेनुदानविचारः समाप्तः ।

See H.P.R., I, 110, and C.S., II, 395.

2311.

3683. **श्राद्धचन्द्रिका ।** *Śrāddhacandrikā.*

By Śrīnātha Ācārya Cūḍāmaṇi.

Substance, palm-leaf. $1\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 84. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 1,900. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

For a description of the work, see I.O. Catal., No. 1734 and L., VIII, p. 270.

2312.

2255. **श्राद्धपद्धतिः ।** *Śrāddhapaddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 8. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara of the sixteenth century. Appearance, discoloured and corroded. Complete.

Col. :—

इति श्राद्धं समाप्तम् ।

It begins :—

अथ श्राद्धपद्धतिः ।

आचमनम् ।

श्राद्धारम्भे गद्यां ध्यात्वा ध्यात्वा देवं गदाधरम् ।

स्वपितृन् मनसा ध्यात्वा ततः श्राद्धं समाचरेत् ॥

अस्मत्—पित्रादित्रयश्राद्धसंबन्धिनो विश्वेदेवा (पुरुरवा माद्रवसं नका) [पुरुरवमाद्रवः संज्ञकानां] अद्यकर्त्तव्य-पार्व्याश्राद्धे अनेन ताम्बूलेन धूमीफलेन तुलसीपत्रेण चन्दनेन जवा + + कुशवटो त्वं

मया निमन्त्रितो निमन्त्रितोऽस्मि । अस्मन्मातामहादित्रयश्चाद्व-
संबन्धिनो विश्वेदेवा पुरुरवमात्रवःसंज्ञकाः ।

A priest's manual for the Pārvaṇa Śrāddha ceremony.

2313.

5822.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 63 to 77 and 90 to 150, of which the 119th is missing. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1665. Appearance, soiled.

The name of the work does not appear in this fragment.

Every leaf of the first batch (63 to 77) is marked अ and every one of the leaves of the second batch (90 to 150) is marked देवरा. अ is evidently for aśauca, and देवरा may be for देवराज.

Aufrecht, in his Cat. Cat., Vol. I, registers a work entitled Śrāddhāśauc(i)yadarpaṇa, under the name Deva-rāja.

I.

63A, इति गङ्गायामस्थित्वेपविधिः ; 65B, इति दशाहविधिः समाप्तः
अथैकादशाहविधिश्च्यते ; 67B, अथ दृषोत्सर्गैतिकर्त्तव्यतोच्यते ; 74B, इति
एकादशान्तर्गतदृषोत्सर्गः अथैकादशाहे आद्वेतिकर्त्तव्यता ; 76B, अथ आद्य-
मासिकप्रयोगः ।

II.

113B, इति सपिण्डीकरणपद्धतिः—अथ संवत्सरपर्यन्तमुदककुम्भश्चाद्वं
कुर्यात् । अहोहः अन्नं तस्मै ब्राह्मणाय उदककुम्भं च दद्यात् ; 118B, इति सह-
गमनविधिः ; 125B, अथ पञ्चगव्यविधानम् ; 126A, अथ धनिसापञ्चकशान्तिः
तत्र प्रयोगः ; 127B, इति धनिसापञ्चकविधानम्—अथ सामेस्त्रिपादमृतविधिः ;
128A, इति त्रिपुष्करमृतशान्तिः—अथ सूतिकारजखलामृतविधिः ; 129A,
अथ ब्रह्मचारिनिधनविधिः ; 130A, अथ गर्भिणीसंस्कारः ; 131A, इति
गर्भिणीसरणविधिः ; 132A, इत्यपमृत्युदानानि ; 133A, इति प्रायश्चित्तानि ;

134A, इति भविष्योक्तसर्पसंस्कारविधिः— अथ तन्वोक्तनागबलिविधानम् ; 137A, अथ नारायणबलिविधानम् ; 141A, इति व्यासविष्णुप्रोक्तो नारायण-बलिः—इति वीरभोजनविधिः ; 144A, अथ दशश्राद्धानि ; 150B, (the last topic) इति घालाश्रविधानम् ।

The authorities quoted and consulted :—

63B, गौतमगार्ग्यकपर्विवचनानि, ब्रह्मपुराणम् ; 64A, कल्पकारिका, स्मृतिसारसमुच्चयः ; 64B, आश्वलायनविधये विशेष उक्तः, रामायणोत्तरकाण्डे ; 65A, मनुः, हारौतः ; 65B, वृद्धस्यतिः ; 66A, मत्स्यपुराणे ; 67A, श्राद्ध-समुच्चये ; 70A, कात्यायनः ; 71A, कृन्दोगपरिशिष्टे, परिशिष्टे ; 75A, वृद्ध-वाञ्छवल्काश्रातातपौ, वृद्धवशिष्ठः ; 75B, श्रद्धः ; 76B, गोभिलः, कात्यायनः ; 77B, काश्याजिनिः ; 90A, भविष्यपुराणम् ; 90B, कालादर्शः ; 91B, ज्योतिः पराशरः ; 92B, वृद्धमनुः ; 93A, मिताक्षराकारोपि ; 94A, स्मृत्यर्थसारे ; 94B, सुमन्तुः, लौगाक्षिः ; 95A, वायुपुराणम् ; 96A, अपरार्कः ; 97A, प्रचेताः ; 98B, मत्स्यपुराणम्, ब्रह्माण्डपुराणम् ; 99A, बौधायनः ; 99B, ब्रह्मनिर्णते ; 104A, मरौचिः, गोविन्दराजश्रद्धाधरस्मृत्यर्थसार-कल्पतरुकारादि-मते ; 109B, व्यासः ; 114A, कालादर्शः ; 115A, प्रयोगसारः ; 127A, गरुडपुराणम् ; 128A, रत्नमाला ; 137B, सम्बर्त्तः ।

Post Colophon Statement :—

संवत्सर १६६५ समये पौषसुदि समाप्तम् ।

2314.

7897.

Substance, country-made paper. $4\frac{1}{2} \times 3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 15. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 220. Character, Nāgara. Date, Samvat 1697. Appearance, old and discoloured. Complete.

A priest's manual for Śrāddha.

Col. :—

इति श्रीलक्ष्मणोक्त + तश्राद्धं परिपूर्णं । भोजनस्य कल्पः ॥

After अपसथं अपहता, etc., etc., 6 lines, comes the

date : संवत् १६६७ वर्षे पुरुषोत्तममासे शुक्लपक्षे पौर्णमास्यायां
तिथौ भृगुवासरे ए० वलाजस्तु काशीस्तुनुदेवजी आत्मपठनार्थं ।
विजयोस्तु ॥ विजापोस्थानात् लिखितं च० काशीसुत + +
दृष्टार्पणमस्तु ॥

2315.

2325. **जीवच्छादप्रयोगः ।** *Jīvacchāddhaprayogaḥ.*

By Nārāyaṇa Bhaṭṭa, son of Rāmeśvara Bhaṭṭa.

Based on the Brahmapurāṇa.

For the MS. and the work, see L. 4114.

2316.

2226. **आहपद्धतिः ।** *Śrāddhapaddhatiḥ.*

By Raghunātha Bhaṭṭa, son of Mādhava Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 11¼ × 5 inches. Folia, 25. Lines, 11
on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara. Date, Śaka, 1714.
Appearance, discoloured. Complete.

It begins :—

भट्टनारायणं नत्वा पितरौ दुन्दिराघकौ ।

रघुनाथः संविचार्य तनुते आहविस्तरम् ॥

तत्र पित्रादिदेवतोद्देशेन अद्रया द्रव्यत्वागः आहं । तत्पञ्च-

विधमाह आश्वलायनः ।

नित्यं नैमित्तिकं काम्यमेकोद्विष्टं च पार्वणम् ॥

विश्वामित्रेण तु आहस्य द्वादशविधत्वमुक्तं

नित्यं नैमित्तिकं काम्यमेकोद्विष्टं सपिण्डनम् ।

पार्वणं चेति विज्ञेयं गो + युद्धार्थमष्टमम् ॥

कर्माङ्गं नवमं प्रोक्तं वैदिकं दशमं स्मृतम् ।

यात्रास्वेकादशं प्रोक्तं पुष्ट्यर्थं द्वादशं स्मृतमिति ॥

Topics :—

2B, इति आहभेदाः, अथ आहकालाः ; 3A, आहदेशाः, आहार्हद्विजाः ;

3B, आहार्हद्रव्याणि ; 4A, अथ निमन्त्रणादिआहभुक्तान्नपरिणामावधि

कर्त्तृभक्तुनियमाः ; 8A, अनाहिताग्नेस्तु गृह्याभिमतस्तद्रहितस्य वा वैश्यदेवकालो-
ऽभिधीयते ; 8B, अथ दर्शश्चाद्रप्रयोगोऽभिधीयते ; 17A, इत्याहिताग्नेः
श्रौतगृह्याभिरहितस्य च दर्शश्चाद्रप्रयोगः । इदानीं गृह्याभिमतः पिण्डपितृ-
यज्ञव्यतिषिक्तदर्शश्चाद्रप्रयोगोऽभिधीयते ; 18B, इत्यौशनसाभिमतः पिण्डपितृ-
यज्ञव्यतिषिक्तदर्शश्चाद्रप्रयोगः ; 19B, महालयश्चाद्रम् ; 21A, अथ तीर्थश्चाद्रम्
21B, वृद्धिश्चाद्रं ; 24B, इति वृद्धिश्चाद्रम् ।

The Last Colophon :—

इति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणज्ञ-सूरिवरविसरनात्मीर-शिशोपाध्याय-
भट्टमाधवात्मजभट्टरघुनाथविरचिता आद्रपद्धतिः समाप्ता ।

Then 13 lines more on the same subject.

The author speaks of Bhaṭṭa Nārāyaṇa as his uncle (father's brother), to whose Aurddhvadehikapaddhati we are referred for Pretaśrāddha or obsequial rites.

25A, सपिण्डीकरणादीनि प्रेतश्चाद्रानि अस्मत्पितृव्यनारायणभट्टनारायण-
कृतायामौर्द्धदेहिकपद्धतौ द्रष्टव्यानीत्यलम् ।

The date, the scribe and the owner of the manu-
script :—

शके १७१४ परिधावीनाम संवत्सरे मार्गशीर्षे कृष्णनवम्यां
भृगुवासरे समाप्तः । श्रीसिद्धेश्वरचरणतत्पर-व्यगाजीवैकटेषहो
सिंगन लिखित्वा हस्तदोष पाहो न क्षमा करावे । इदं पुस्तकं
शङ्करदेवात्मजगणेशस्य ।

2317.

2964. जीवत्पितृकस्य पितृयज्ञाधिकारनिर्णयः ।

Jīvatpitṛkasya Pitṛyajñādhikāranirṇayaḥ.

By Raghunātha.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 6. Lines, 10,
11 on a page. Extent in ślokaś, 132. Character, Nāgara. Appearance,
discoloured. Complete.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

महायज्ञा इति समुदायनामका ब्रह्मयज्ञाद्यवान्तरनामकाश्च
कर्मविशेषाः कर्तव्यत्वेनोक्ताः । तत्र प्रकाराकाङ्क्षायां निश्चित-
स्वरूपाध्ययनादिभिः संज्ञासंज्ञिसम्बन्धकरणद्वारा प्रकारोपदेशाय
मनुवचनम् ।

अध्यापनं ब्रह्मयज्ञः पितृयज्ञस्तु तर्पणं

होमो देवो वलिभौतो नृयज्ञो तिथिपूजनम् ॥

... .. तर्पणपदस्य तत्र(पितृयज्ञपदे) रूढेः
काव्यायनेन च पितृयज्ञस्तु तर्पणमित्यभिधाय आर्द्रं वा पितृयज्ञः
स्यादित्यभिधानात् पितृतर्पणस्यापि पितृयज्ञशब्दवाच्यत्वावश्यम्भावे
तत्रत्यपितृयज्ञक्रियाशब्दस्य प्रकृतआर्द्ररूपतद्विशेषपरत्वादित्यमाणा-
विषया स्मृत्युक्तविषया वा अस्मितदन्याधिकरणकप्रक्षेपौ देव-
भूतयज्ञौ । अतिथेस्तदभावे अन्यस्य वा अन्नदानेन पूजनं मनुष्य-
यज्ञः, etc., etc.

After noticing the five kinds of Yajña, it deals at length with the question whether a son with his father alive can perform the Pitryajña, and comes to the conclusion जीवत्पितृकस्य पितृयज्ञेऽधिकार इत्यलमनभियुक्तोक्तिदूषणश्रमेणेति ।

It ends thus :—

पितृव्यनारायणबोधितेन

ग्रन्थो मयायं विहितोऽवलोक्य ।

स्मृतौर्निबन्तांश्च बहून्नेन

रघूद्वहस्तुष्टु धूर्जटिश्च ॥

2318.

5521. शेषकृष्णकारिका or धर्मागमानुबन्धिश्लोकः ।

*Śeṣakṛṣṇakārikā or Dharmāgamānubandhiślokaḥ.**By Śeṣakṛṣṇa, with the Commentary by Rāma Paṇḍita,
the great-great-grandson of the author.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 17. Lines, 12 on a page. Extent in ślokaś, 450. Character, Nāgara. Date, Samvat 1883. Appearance, discoloured. Complete.

The kārikās number 14 and relate to Śrāddha.

The text begins in 4A :—

भौमेऽर्के भृगुजे मध्याह्ननिष्ठा सप्तम्यनङ्गाह्वया
नन्दा जन्मदिनेषु सन्धियुगले नो तर्पणं स्यात्तिलैः ।
नोद्वाह्व्रतचौलवृद्धिषु समाद्वार्द्धिकमासात्क्रमात्
नो दुष्येत्तु मृतौ मङ्गलयोग्यापुण्याहतीर्थादिषु ॥

The commentary begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ।

श्रीकृष्णं प्रणिपत्य तत्सुतमथो वीरेश्वरं तत्सुतम्
श्रीविद्वत्पुरुषोत्तमं तदनुजं श्रीचक्रपाणिं ततः ।
गोपीनाथगुरुञ्च कृष्णरचितश्लोकार्थसन्दीपनं
कुर्वे रामपदाभिधो भवतु तच्छ्रीविश्वनाथार्पणम् ॥

Colophon :—

इति श्रीशेषकृष्णपण्डितवृद्धतपोच्चरामपण्डितविरचितं कृष्ण-
पण्डितकृतधर्मागमानुबन्धि श्लोकव्याख्यानं समाप्तम् ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १८८३ पौषशुद्ध १३ गुरुवासरे मथुरायां पुस्तकं लिखितम्
वटवृक्षबालकृष्णेण स्वार्थं परार्थञ्च ।

2319.

3004. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 11. Lines, 13 on a page. Extent in slokas, 190. Character, Nāgara. Date, Samvat 1885. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीशेषकृष्णपण्डितवृद्धतत्पौत्ररामपण्डितविरचितं कृष्ण-
पण्डितवृद्धतधर्मानुगमानुबन्धि श्लोकव्याख्यानं समाप्तम् ।

The Post Colophon Statement :—

श्रीशिवार्पणमस्तु संवत् १८८५ चैत्र वद्य चंद्रवासरे आचार्य्योप-
नामक शंभूदेवेन अमृतनगरे लिखितं स्वार्थं परार्थं च ॥

For the beginning and the end of the commentary, see Cs., 83, Vol. II. But in the Cs. Catalogue the text is left unnoticed and is described simply as containing "some verses relating to religious observances." The text comprises the same kārīkās, 14 in number, as contained at the beginning of the next MS., where it is stated to be by Anantadeva and called आद्रपद्धतिकारिका. The kārīkās are, really, on the general rules about Śrāddha.

2320.

3003. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 20. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 300. Character, Nāgara in a modern hand. Appearance, old and discoloured.

The MS. contains आद्रपद्धतिकारिका attributed to Anantadeva and two extracts; one is from Mādhava's work and relates to expiations for any impediments that may occur in the course of the performance of a Śrāddha, and the other is from Prayogapārijāta and is concerned with the proceedings of a widower in his worship of Vaiśvadeva and the *Aupāsana* fire and in his performance of a Śrāddha.

I.

4A, इत्यनन्तदेवकृतश्राद्धपद्धतिकारिका ।

The kārīkās are fourteen in number.

The first kārīkā runs :—

भौमेऽर्को भृगुजे मघा गृहनिष्ठा सप्तम्यनङ्गाह्वया
नन्दा जन्मदिनेषु सन्धियुगले नो तर्पणं स्यात् तिलैः ।
नोद्वाहव्रतचौलटद्विषु समाद्धौर्द्वैकमासं क्रमात्
नो दुष्येत् मृतौ मङ्गलयोगयापुण्याहतीर्थादिषु ॥

II.

4A, श्रीगणेशाय नमः ।

अथ भोजनकाले परस्परस्पर्शने उच्छ्विष्टस्पर्शने च पात्राणामुच्छ्विष्टस्पर्शने
च प्रायश्चित्तम् ; 4B, अथ श्राद्धभोक्तु(')[:] नित्यभोक्तुः क्षुते प्रायश्चित्तम् ; अथ
भोक्तुर्जिह्वादिप्रायश्चित्तम् ; 5A, अथ श्राद्धभोक्तुरधोवायुविसर्गादिप्रायश्चित्तम्,
अथ श्राद्धब्राह्मणवमने प्रायश्चित्तम् ; 10B, अथ भोक्तु(')[:] वमनप्रायश्चित्तम् ;
11B, अथ श्राद्धविघ्नप्रतङ्गात् वमननिमित्तविघ्ने किञ्चिदुच्यते ; 13B, इति
माधवनिबन्धे श्राद्धविघ्ने निर्णयः ।

III.

The second extract from Pārijāta.

13B, प्रयोगपारिजाते आह्निककाण्डे ; अथ विधुरस्य विशेषाचारप्रयोगः ;
15A, अथ विधुरस्य वैश्वदेवप्रयोगः ; 15B, इति प्रयोगपारिजाते विधुराचार-
प्रयोगः ; 20A, इति प्रयोगपारिजाते आह्निककाण्डे विधुरवैश्वदेवऔपासन-
श्राद्धविषयं समाप्तम् ।

2321.

3018. *The Same.*

Attributed to Anantadeva.

Substance, country-made paper. 9×4½ inches. Folia, 4. Lines, 7
on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1830. Appearance, dis-
coloured. Complete.

Colophon :—

इत्यनन्तदेवकृतसमस्तश्राद्धकारिकाः समाप्तिमस्तु ।

The Post Colophon Statement :—

संवत् १८३० इषे सिते ८ गुरौ ।

The same fourteen kārīkās in the Sragdharā metre on the rules of Śrāddha, as are found at the beginning of the two previous manuscripts.

2322.

2218. *The Same.*

By Bhaṭṭoji Dīkṣita.

Substance, country-made paper. 9×5 inches. Folia, 5. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 120. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

It begins :—

अथ भट्टोजिदौक्षितकृतिः श्राद्धकारिका । भौमेऽर्के भृगुजे,
etc., as in Alwar Extract, 364.

2323.

5801. **श्राद्धप्रकाशः ।** *Śrāddhaprakāśaḥ.*

By Indradattopādhyāya.

Substance, country-made paper. 12×5½ inches. Folia, 4 to 28. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara in a modern hand. Appearance, fresh. Incomplete both ends.

We give below the topics treated of in these leaves :—

14A, इति श्राद्धप्रकाशे इन्द्रदत्तोपाध्यायकृते दशरात्रे प्रेतकर्मपिण्डदान-
विधिः प्रथमः प्रकाशः ; 15A, अथैकादशाहप्रयोगः ; 16B, अथ दृषोत्सर्गः ;
23A, अथ सान्नोदककुम्भदानम् ; 23B, इत्येकादशाहदृषभकनक(वि)[ति]ल-
दानविधिः, अथकोद्विष्टश्राद्धमारभ्यते—तत्र क्रमः ।

The author was also a good grammarian and wrote Siddhānta-kaumudī-gūḍha-phakkikā-prakāśa.

2324.

5596B.

Substance, palm-leaf. $15\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 5. Lines, 5, 6 on a page. Extent in ślokas, 210. Character, Uḍiṃa about 200 years old. Appearance, old and worm-eaten.

Fifty-six ślokas of the Śragdharā metre, relating to Pārvaṇa Śrāddha.

It begins :—

श्रीरामः ।

पूर्वेद्युः कर्म पूर्वार्द्धिकमखिलमनुष्ठाय विष्णोः पुरोऽथा-
चम्य प्राचीनसूत्रौ पितृदिगभिमुखो वामजानु प्रपात्य ।
त्रीखण्डाभ्युदभर्त्रयकुसुमतिलैरर्चितं तोयपूर्णं
चादायौदुम्बरं भाजनमथ रचयेत्तत्र संकल्पमादौ ॥

Colophon :—

इति पार्वणश्राद्धश्लोकप्रवृत्तिः ।

Then there are four stray leaves.

2325.

2403. त्रिपिण्डीविधिः । *Tripinḍīvidhiḥ.*

From Karmavipākaraṭṇa, by Kamalākara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 6. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete.

It begins :—

अथ कमलाकरभट्टकृते कर्मविपाकरत्ने त्रिपिण्डीविधिर्लिख्यते ।
गारुडे तार्क्ष्य उवाच ।

देवदेव जगन्नाथ लोकानां हितकाम्यया ।
और्द्धदेहिकमाख्यातं प्रेतमोक्षस्य कारणम् ।
नारायणबलिः प्रोक्तस्तथा पुत्तलको विधिः ॥
विधिह्वीनं तु दग्धानां विदेशमरणे सति ।
कर्त्तव्यं तत्त्वया ख्यातं तथा दुर्मरणे सति ॥

- 2A, आद्यो यवमयः पिण्डो द्वितीयो त्रौहिःसंभवः ।
 तृतीयश्च तिलैः कार्य्य एवं पिण्डत्रयं खग ॥
 यवादिपिण्डप्रभवं कृत्वा विष्णुमयं स्मरेत् ।
 ... ..
 आर्द्रं विधिवदातिष्ठेदेकोद्दिष्टविधानतः ।

For a work of this nature, see our No. 2237 or Catal. No. 2372.

2326.

6123. **आर्द्ररत्नावली ।** *Śrāddharatnāvalī.*

By Viśvanātha Agnihotrī, minister of Vīra Siṃha.

Substance, foolscap paper. $13\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 201. Lines, 9 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

A comprehensive work on Śrāddha. It often refutes the opinions of the school of Mithilā.

The Maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

विद्याविद्ये तनू यस्य निवृत्त्यै च प्रवृत्तये ।
 सांख्ययोगाधिनेतारं भगवन्तमुपास्महे ॥
 शास्त्रार्णवात् समुद्धृत्य आर्द्ररत्नावलीं परां ।
 कर्मकाण्डरतानान्तु कुर्मो निःश्रेयसे मुदे ॥

33A, इति औदिनकरवंशावतंस-मत्स्याद्यधौश-महौश-श्रीवीरसेन-सिंह
 सदासमरविजयि-प्राप्तप्रतिष्ठागरिष्ठधर्माधिकारि-त्रिवेदोपाह्वाभिहो[त्रि] (ह)--
 विश्वनाथविरचितायां आर्द्ररत्नावल्यां प्रेतआर्द्रोपक्रमेऽधिकारिविशेषवर्णनं नाम
 प्रथम उल्लासः; 51A, °दाहप्रकरणं नाम द्वितीय उल्लासः; 59A, °षोडश-
 आर्द्रपद्धति पिशुन (?) आर्द्रपद्धतिवर्णनं तृतीयोल्लासः; 65B, °एकादशाह-
 आर्द्रोपक्रमे महाब्राह्मणनिमन्त्रणप्रयोगवर्णनं नाम चतुर्थोल्लासः; 135B,
 °एकादशाहोपक्रमे श्रय्यादानादिष्टोत्सर्गान्तकर्मप्रयोगवर्णनं नाम चतुर्थोल्लासः
 (This should be the 5th).

168B, इति यतिआर्द्रम् ।

अथात्र प्रसङ्गतोऽन्यदपि किञ्चिदुच्यते । सम्प्रति गिरि-पुरी-भारती-पर्वतौ-
त्युपनामतो बह्वोऽपि मठधारिणः सन्नासिन उच्यन्ते । तेषां मूलगुरवो भगवच्छ-
ङ्कराचार्यस्य शिष्या अपि तच्छापात् सन्नासित्रतात्तन्मागर्वाच्च भ्रष्टाः । केवल
ाषायवसनधारिणोऽभवन्, नतु चिदगुहादिधारिणः, परमागमज्ञाः सन्तः तन्वोक्त-
मार्गेणाभिचारादिकाम्यकर्मसु निपुणाः कामात्मनां राज्ञां काम्यकर्मसम्पादनेन
गुरुत्वप्राप्त्याः [माप्ताः] सम्पादितुल्यैश्वर्यादिमन्तो महान्तेति पद्धतिमुररीचक्रुः ।
तत्तद्देशपतयो राजानश्चैहिकसिद्धिमालोच्य तेषामेव चरणं खदीक्षागुरुत्वे चक्रुः ।
ते च शिष्यपरम्परया देशभेदात् कुलवन्तः तत्तद्देशे ख्यातिमन्तो महाराजाश्रयेण
सेनापतयश्चाभवन् । पुनश्च ते वर्णाश्रमपराङ्मुखाः केवलं शिवोपासकाः सिद्धा-
स्तन्त्रप्रवीणा इति ते भ्रष्टसन्नासिनः ख्याताः । तेषां शिष्योपशिष्या अपि तथैव ।
ते यदि मृत्युं प्राप्नुवन्ति, तेषामपि शरीरं भूमौ स्थापनं कुर्वन्ति गङ्गायां वेति
प्रसिद्धाचारः । तेषां प्रागुक्त्यतिश्राद्धं न कार्यम् । किन्तु पतितोद्धाराय शास्त्र-
विहितो यो नारायणबलिः स एव कार्यः ।

171A, अथातो दशोद्देशकनारायणबलिप्रयोगः परिशिष्टगारुडमिताक्षरा-
हेमाद्राद्यनुसारेणोच्यते ।

174B, इति मठधारि-गृहधारिणोरौर्द्धदेहिकप्रक्रिया । अथ केचिन्नानक-
सिंहमतानुसारिणः मध्यदेशप्रसिद्धाः । + + + + पाञ्चाल
भाषानिवद्धस्था (?) नानकसिंहकृतमन्त्रोपदेशं कुर्वन्ति भाइजीवेत्युपनाम्ना व्यव-
हारस्तेषामुदासीत्युपनामा नानकपत्नी नानकसाह्वीत्यादि च । (घो) [सो]हि
नानकसिंहः पाञ्चालदेशीयः क्षत्रियः प्रतापौ विजयशाली दिग्विजये किञ्चि-
च्छङ्करमतानुयाय्यद्वैतेश्वरप्रतिपादकः सन्नानेश्वरवादि-जैनमतखण्डनं कृत्वा स्वमत-
स्थापनं चकार । सगुणेश्वरनिर्गुणेश्वरवर्णनं च ग्रामे ग्रामे नगरे च संघतनामकं
स्थानं कृत्वा स्वमतानुयायिनमुदासीनं + + + + ग्रन्थ पूजा-
त्मकव्रतं निरूपयामास । कामात्मानो ब्राह्मणः क्षत्रियः वैश्याश्च तच्छिष्यतां प्राप्ताः
शूद्रास्तु सुतरां । अथ तन्मतानुयायिन उदासीना गृहस्थाश्च ये च तत्रोदासीनास्ते
तु नागा इत्युपनाम्ना वर्तन्ते ; गुरुमुखीगीतापाठादि कुर्वन्तोऽद्वैतमतप्रविष्टाः
किञ्चिदुत्तरमीमांसोक्तवाक्तां कुर्वन्ति तीर्थादिसेवां वैखानसप्रति च । तेषां
रमणे च नारायणबलिमात्रमेवौर्द्धदेहिकं नान्यत् ।

178A, कलौ सम्मदायाश्चत्वारः । उपसम्मदायाश्च चत्वारः । विष्णुस्वामी १, मध्वः २, रामानुजः ३, निम्बार्कः ४, एते वैष्णवसम्मदायप्रवर्त्तकाः । कलौ उपसम्मदायाः चैतन्य-स्वरूप-प्रकाश-नन्दा एते चत्वारः—तत्र विष्णुस्वामिन उपसम्मदायः चैतन्यः, रामानुजस्य नन्दः, राघवानन्दो रामानन्द इत्यादि, मध्वाचार्यस्य प्रकाशः, निम्बादित्यस्य स्वरूपः—इति प्राच्याः । स्वरूपप्रकाशौ द्वावपि कालेन विच्छिन्नौ एषु बलिष्ठाचार्याभावात् । तन्मते शास्त्रव्याख्याननिबन्धादिकं न वर्त्तते । एते मूलसम्मदायान्तर्वर्त्तिन एव परं पूर्वाचार्यसिद्धान्ततः किञ्चित् वैलक्षण्येनोपसम्मदायत्वं । एते वैष्णवसम्मदायप्रवर्त्तका विशिष्टाद्वैतवादिनः । एतेषां विस्तारकथा तु सम्मदायसमुच्चये लिखिता । विस्तृतिभयान्नात्र सर्व्वकथोल्लेखः । सर्व्वेयेते वर्णाश्रमधर्म्मविदो वर्णाश्रमिणः; तत्कर्म्मकराश्च । उपसम्मदायिनां मध्ये रामानन्दस्तु अवधूतवेशी भक्तिमार्गप्रदर्शको विशिष्टाद्वैतवादी श्रीरामचन्द्रचरणपराग-लुब्धमानसमधुकोपि वर्णाश्रमे धर्म्मदेवं कृतवानपि तु शिखासूत्रधारणपूर्व्वक-वैराग्यविशिष्टः श्रीरामसम्बन्धमुपलभ्य शिष्योपशिष्यद्वारा विशिष्टाद्वैतवादी स्वसम्मदायं प्रवर्त्तितवान् । परमत्र सम्मदाये स्वगोत्रव्यागोऽच्युतगोत्रेति संज्ञापयतीति विशेषः । शिखासूत्रव्यागस्तु नापितु ये शिष्याः सूत्रहीना ब्राह्मणादिवर्गत्रये-षूपलब्धजन्मानस्तेभ्यः सूत्रं दत्त्वा मन्त्रोपदेशं करोति । अथ तत्सम्मदायिविरक्तमरणे तच्छिष्यो नारायणबलिं कुर्यात् ।, etc., etc.

The MS. ends abruptly :—

शङ्खचक्राभ्यां ऊत्वा ह्यो ... ..

Then the following colophon has been added by a different later hand :—

इति श्रीदिनकरवंशावतंश, etc., etc., शङ्खचक्रादिधारण-विधिः । शुभमस्तु । श्री ।

It quotes as late an authority as Kamalākara. It cites, among other authorities, the following :—

81B, स्युतिप्रदीपः; 83B, भोजनिबन्धः; 84A, प्रयोगपारिजातः; 93B, कमलाकरः; 96B, सिद्धान्तशेखरे; 112A, नारायणभट्टप्रभृतयः; 116B, कर्म्मप्रदीपः; 147A, धर्म्मसंग्रहे; 160B, दानकाण्डे संग्रहे; 170B,

हेमाद्रौ ; 171A, परिशिष्टम्, मिताक्षरा ; 178A, सम्प्रदायसमुच्चयः ; 182B, मदनपारिजाते ।

2327.

843. **आद्रकर्मनिधिः ।** *Śrāddhakarmanidhiḥ.*

For the manuscript, see L. 1690. Repaired with transparent paper.

Beginning :—

श्रीशोऽनीशोऽपि योऽसौ ।, etc., etc.

Verse 3 :—

दिनकरगुहवाचां कोऽप्यपूर्वः प्रभावः

स्रुतिपथमुपयातोऽप्यज्ञताध्वान्तभेदौ ।

दिनकरकिरणानां भैव ++ [नैवमेव] प्रभावः

नहि नहि घनरा(व्योस्तत्स्रुतौ) [घनरात्रौ तत्स्रुतौ] ध्वातभेदः ॥

Verse 4 :—

सन्ति यद्यपि सुता बहवो मे श्रीसुदर्शनमुखाहितशास्त्राः

आद्रकर्मनिधिरेष सुपुत्रः आद्रकर्म कुरुते प्रकटं यः ॥

Col. in 33B :—

इति श्रीकार्तवीर्यकरुणाकराश्रय

आद्रकर्मनिधिनाम निबन्धे ।

श्रीगुद्धरित (?) सुयुक्तिनिबन्धे

पूरितो निधिरयं विद्यमानः (?) ॥

Colophon :—

इति आद्रकर्मविधिः समाप्त ।

Rājendralāla calls it Śrāddhakarmavidhi, from the last colophon, which is in a different hand. But its real name Śrāddhakarmanidhi is given in verse 4 and in the colophon in 33B, quoted above.

The author makes his obeisance to his Guru, Dinakara, who appears to be Dinakara Bhaṭṭa, the father of Viśveśvara Bhaṭṭa. I suppose Viśveśvara Bhaṭṭa is the

author, who was a great admirer of his father. The style of the work also agrees with that of his other works

2328.

5471. **आद्रकल्पलता ।** *Śrāddhakalpalatā.*

By Vināyaka Paṇḍita, usually called Nanda Paṇḍita.

Substance, country-made paper. Folia, 1 to 91 and 1 to 25, the latter being restored in a new hand. The measure of the old leaves is $13\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches and that of the new ones is 10×5 inches. Lines, 8, 9 on a page. Character, Nāgara. The date of the new hand is Samvat 1950. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

समालम्बे लम्बोदरचरणपङ्क्तिरुहयुगं

यदालम्ब्य स्त्रैरं विजहति च विघ्नान्धतमसं ।

स्मरन्तः सन्तो यन्निरुपधिपरानन्दलहरी-

समाक्रान्तध्वान्ता हरिहरविरश्चिप्रभृतयः ॥ १ ॥, etc., etc.

A digest of rules relating to *Śrāddha*, compiled under the patronage of Paramānanda, a Rājā of the family of the Sahagilas. It is based on Govinda Paṇḍita's work.

For a full description of the work, see I.O. Catal., No. 1731.

The author wrote a commentary on Viṣṇu Smṛti in Samvat 1679. See I.O. Catal., No. 1342.

End :—

परमानन्ददानाम्बुनिषेकैरनुवासरं ।

आद्रकल्पलता रूढा देवाद्यर्थिकुलेष्मिता ।

Last Colophon :—

इति श्रीमहाराजाधिराजसहगिला(न्यै)[न्यै]कभूषणपरमा-
नन्दादिष्टधर्माधिकारिरामपण्डितात्मजपण्डितविनायककृतायां
आद्रकल्पलतायां नवआद्रनिरूपणस्तवकः पञ्चमः समाप्तः ।

इति आद्रकल्पलता समाप्ता ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १९५० । संख्या ४००० श्रीबालमुकुन्दाय नमः ॥ लिः ॥ काः ॥

2329.

5487. **आद्दसागरः ।** *Śrāddhasāgarah.*

By Nārāyaṇa Bhaṭṭa Āraḍā.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 279. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 7,500. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

Written in two different hands, one going up to the 145th leaf, in which the second hand begins and continues to the end.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ।

श्रीसरस्वत्यै नमः । अविघ्नमस्तु ।

गणेशं पितरौ कृष्णं नत्वा मन्वादिकान् मुनीन् ।

आरडाख्येन विप्रेण भट्टनारायणेन च ॥

हेमाद्रिमाधवं सूत्रं वृत्तिं सिन्धुच्च कारिकाः ।

पारिजातौ मदनस्य रत्नं स्रष्टव्यसंसारकम् ॥

यथाज्ञानं विचार्यैतान् पक्षं शिष्टैरनुष्ठितम् ।

आश्रित्य पद्धतीस्त्रान्याः प्रोच्यते आद्दसागरे ॥

ग्रन्थं विना खल्वपि प्रायो युक्त्या न कल्पितम् ।

उत्सर्गतो बुधैर्ज्ञेयं ग्रन्थेऽस्मिन् आद्दसागरे ॥

हेमाद्रिरुद्धतं सर्वं खल्वपि किञ्चित्तदन्यतः ।

प्राज्ञैस्तत्तद्विलोक्यैव स्वीकार्यमन्यथा न चेत् ॥

अनेन प्रीयतां देवो भगवान् रुक्मिणीपतिः ।

श्रीकृष्णनाथः पूर्वेषामस्माकं कुलदेवतम् ॥ इत्यादि ॥

Last Colophon :—

इति श्रीमद्भरद्वाजकुलोद्भववत्स(?)-पण्डितप्रेरितारडोपनामक-
नारायणभट्टकृते आद्दसागरे विष्णुआद्दप्रयोगः ।

There is nothing to shew that the work ends here.

2330.

5549. षस्ववतिआङ्गप्रयोगः । *Ṣaṇṇavatiśrāddhaprayogaḥ.*

By Śiva, son of Govinda Caturdhurīṇa.

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 7. Lines, 12 on a page. Extent in slokas, 150. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

अथ षस्ववतिआङ्गनिर्णयः प्रस्तूयते ।

तत्र संग्रहः ।

अमामनुयुगक्रान्तिवृत्तिपातमहालयाः ।

अन्वयक्यञ्च पूर्व्यद्युः षस्ववत्यः प्रकीर्त्तिताः ॥ इति ।

अस्यार्थः ।

अमाः कृष्णपक्षान्त्यतिथयो द्वादश ।

मन्वादयः प्रोक्ता हेमाद्रौ, etc., etc.

Colophon :—

श्रीमच्छातुर्धरगोविन्दसूनुः शिवस्य कृतौ षस्ववतिआङ्गस्य निर्णयः समाप्तः ।

2331.

897. आङ्गेन्दुः । *Śrāddhenduh.*

For the manuscript, see L. 1778. The author unknown. For the work, see I.O. Catal., No. 1737.

श्रीगणेशाय नमः ।

Beginning :—

अथ आङ्गं निरूप्यते ।

आङ्गया ब्राह्मणेभ्यो यत् पितृनुद्दिश्य दीयते, etc., etc.

Post Colophon Statement :—

संवत् १८४६ । शुभं ॥

There are lines after the colophon on the same subject. Then : संवत् १८४६ शुभम् ॥

I.O. Catal. says : " On fol. 1A, the treatise is called Śrāddhendusekhara," thereby implying that it is by Nāgeśa.

2332.

6132. प्रेतकाशी । *Pretakāśī*.

By Vaidyanātha.

Contains parts of two manuscripts, one old and the other fresh.

The work treats of the funeral rites, when the death occurs at Kāśī.

I.

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 1 to 24. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

Beginning :—

औगणेशाय नमः ।

अथा(न्यसि)[न्येष्टि]ह्यते ।

नत्वा शम्भुं गणेशं विबुधगणयुतं भैरवं भूतनाथं

प्रेतानां तत्प्रलब्धे लसति गिरिजया शङ्करो यत्र भूमौ ।

कुर्वेऽहं प्रेतकाशीं निखिलमुनिमतं चावलोक्यैव सम्यक्

ज्ञात्वा लांवायमानामृतविधिविहितां शुद्धिदां वैद्यनाथः ॥

तत्र तावदासन्नमरणानां प्रायश्चित्तमुच्यते ।

II.

Substance and measure the same as above. Lines, 10 on a page. Folia, 25 to 62, of which 26 to 32 are missing and folia 50 to 53 have been restored in a recent hand. Incomplete in the beginning. Appearance, old.

The end of the work :—

श्रीवैद्यनाथेन विनिर्भितेयं

लाम्बोपनाम्ना हि परेतकाशी ।

वैशाखकृष्णेऽपि भृगौ ज्ञवङ्गे

षष्ठ्यां च वायो ग्रामि समाप्ता ॥ (?)

Colophon :—

इति श्रीआयोपाध्या[या]त्मजवैद्यनाथकृता प्रेतकाशी समाप्ता ।

Post Colophon :—

इदं पुस्तकं शिवशङ्करआष्टिकरेण लिखितं परोपकारार्थं ।

श्रीरस्तु । विश्वेश्वरार्पणमस्तु ।

जात्यन्धो न च वेत्ति बाह्यविषयान् षण्डो न च स्त्रीसुखं

वेष्ट्या सत्पुरुषं खलः + + + + वन्ध्या प्रसूतिश्रमं ।

काको हंसगतिं खरोऽमृततरुं दानं तथा + नरः

श्वा वै सिंहपराक्रमं मृगयते मूर्खो म(ह)[हा]ज्ञानिनाम् ।

संवत् १७७७ मीति भाद्रपद शुद्ध १० दशमी गुरुवार ।

2333.

3672.

Substance, country-made paper. $15\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 145. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 4,600. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Writing effaced. Incomplete.

Beginning :—

प्रवेशः सङ्कल्पानामेव कर्मणामारम्भकत्वात् आदौ स एव
निरूप्यते । कायवाङ्मनोभौरचित्तं कर्म फलपर्याप्तार्थमिति श्रुति-
त्रयाणां अङ्गत्वमुक्तम् । तत्र केन रूपेण कस्याङ्गत्वमित्याह मनसा
सङ्कल्पयति वाचाभिलपति कर्मणा चोपपादयतीति सङ्कल्पयति ।
अमुककामेन मयेदं कर्म कर्तव्यमिति निश्चिनोति ।

Writing has been almost effaced in the first sixty-six leaves.

69A, अत्र पुत्रस्य वर्षमध्यकृत्यम् ; 72B, अथांशौचान्तदिनकृत्यम् ;
73B, अथ दृषोत्सर्गकालः ; 80B, अथ दानपरिपाटी ; 100B, अथ मलमासे
निषिद्धकर्माणि ; 101B, अथामावास्याश्राद्धवेला ; 103B, अथ दर्भाः ;
104A, श्राद्धशेषभक्षणे नियमविधिः ; 105A, अथामश्राद्धव्यवस्था ; 106B,
अथ शास्त्रासिककालनिर्यायः ; 109B, अथ मासिकसपिण्डीकरणयोरपकर्ष-

कालः ; 113A, अथ विघ्नपतिताविदितमृताहःश्राद्धयोः कालः ; 116B, अथ मृताह्वाज्ञाने श्राद्धदिनमासनिर्णयः ; 118B, अथ एकोद्विष्टकालनिर्णयः ; 119B, अथ त्रिदशसप्तग्रासिनां मरणे तस्य पूर्वश्रमपुत्रकृत्यम्, अथ सपिण्डौकरणम् ; 125B, अथसपिण्डौकरणान्तश्राद्धे अधिकारिनिरूपणम् ; 126B, अथ वृद्धिश्राद्धवस्था ; 127A, समाप्तेयं श्राद्धव्यवस्थेति, अथ प्रायश्चित्तव्यवस्था ; 129B, ब्रह्मवधप्रायश्चित्तम् ; 131A, अथ सुरापानप्रायश्चित्तसंक्षेपः ; 131B, अथ सुवर्णस्तेयप्रायश्चित्तम् ; 133A, अथ पतितसंसर्गप्रायश्चित्तसंक्षेपः ; 135A, अथ गोवधप्रायश्चित्तसंक्षेपः ; 135B, अथ बाल्यादिभेदेन प्रायश्चित्तभेदः ; 139B, अथ अस्थिभङ्गादिनिमित्तकप्रायश्चित्तसंक्षेपः ; 141A, अथ गोवधापवादः ; 142A, अथ क्षत्रियादिवधप्रायश्चित्तम् ; 143B, अथ अभिचारप्रायश्चित्तम् ; 144B, अथ शूद्रान्नभक्षणप्रायश्चित्तम् ।

A very useful *vade mecum* of a Smārta family. We get in this defective MS. two broad sections, one on Śrāddha and the other on expiation.

2334.

6229. **श्राद्धपद्धतिः** *Śrāddhapaddhatiḥ.*

By Ananta Deva, son of Uddhava.

Substance, country-made paper. 10½ × 4 inches. Folia, 10. Lines, 8 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

Maṅgalācaraṇa :—

श्रीगणेशाय नमः ।

महागणपतिं वन्दे विघ्नौघानां विदारणम् ।

दातारमणिमादौनां हर्त्तारं चाखिलापदाम् ॥, etc.

... ..
... ..

The object of the work :—

श्रीमदुद्धवपादाख्यं प्रणम्याथ तदङ्गजः ।

अनन्तदेवसंज्ञोहं करोमि श्राद्धपद्धतिम् ॥

2335.

2360. **आङ्गद्वयम् ।**

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 7. Lines, 15 on a page. Extent in slokas, 250. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured and worm-eaten. Complete.

In the left-hand upper corner of every leaf there is written आङ्गद्वया or आ. द्वया. Nowhere else the MS. gives the name of the work.

It begins :—

अथ आङ्गे हवींषि ।

देवलः ।

इष्टापूर्त्ते मृताहे च दर्शयद्वायुकासु च ।

पात्रेभ्यस्तेषु कालेषु देयं नैव कुभोजनम् ॥

हेमाद्रौ सायणीये ।

अगोधूमं च यच्छाङ्गम् माघमुद्रविवर्जितम् ।

तैलपक्वेन रहितं कृतमप्यकृतं भवेत् ॥

It ends :—

यत्तु मंडक-वटक-सक्तु-पायसा-धूप-कसरादीनां स्नेहसिद्धानां च पर्युषितत्वदोषो नास्तीति वचनं तन्नित्यभोजनपरं नतु आङ्ग-परमिति श्रिष्टाः ॥ यदग्निपक्वां सदेकरात्रद्विरात्राद्यन्तरितं तत्पर्युषितमुच्यते । कदर्यादीनामन्नं नित्यभोजने आङ्गकर्म्मणि च न ग्राह्यमिति धर्म्मसिन्धुसारे ।

The topics :—

1A, अथ आङ्गे हवींषि; 2A, अथ वज्र्यानि; 2B, अथ ग्राह्यमूलादीनि; 3A, अथ वज्र्यानि; 3B, अथ विह्वतिद्रव्याणि, अथ ग्राह्यद्रव्याणि; 4A, अथ ग्राह्यफलादि; 5B, अथ फलानि;

The authorities consulted :—

देवलः, हेमाद्रौ सायणीये, प्रचेताः, काष्णार्जिनिः, आश्वलायनः, कौर्म्म, हेमाद्रौ, माघवः दानसागरः, श्रीरामकल्पद्रुमान्तर्गतआङ्गकाण्डे, विष्णुधर्म्मोत्तरे,

मार्कण्डेयपुराणम्, ब्रह्माण्डे, वायवौये, भारद्वाजः, मरीचिः, विष्णुः, रामायणम्,
ब्राह्मेः, षट्त्रिंशन्मतम्, सुमन्तुः, शङ्खः, महाभारतम्, धर्मसिंधुसारः,

The latest authority quoted is रामकल्पद्रुमः by Ananta, son of Kamalākara. Ananta flourished during the middle of the seventeenth century.

2336.

7868.

Substance, country-made paper. $9 \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folium, one. Lines, 20, 12 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured.

I.

On one side of the leaf, we have the end of Śrāddha-nirṇayadīpikā by Kāśīnatha.

Col. :—

इति श्रीमद्भद्रोपनामक-जयरामभट्टसुत-वाराणसीगर्भसम्भव-
काशीनाथविरचितायां आर्द्धनिर्णयदीपिकायां षष्ठः प्रकाशः ॥

II.

On the other side of the leaf, we have the beginning of another work :—

श्रीगणेशाय नमः । अथ संहगमनविधिः ।

अथान्वाशोहणं स्त्रीणामात्मनो भर्तुरेव च ।

सर्वपापक्षयकरं निरयोत्तरणाय च ॥

2337.

6480.

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{4} \times 5$ inches. Folia, 82. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 1,600. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ ग्रहजपदशांशहोमविधिः ॥

कर्ता आचम्य प्राणानायम्य देशकालौ० गोत्रः शुक्ला मम सूर्य-
जन्मराशेः सका(शा)[सा]न्मराशेः सका(शा)[सा]त् अमुक-
राशिस्थिततज्जितपौडोपशान्त्यर्थं सदा सर्वदा शुभराशिस्थित-
शुभफलप्राप्त्यर्थं ब्राह्मणद्वारा कृतस्य सूर्यग्रहमन्त्रसप्तसहस्रसंख्या-
जपाख्यस्य कर्मणः सम्पूर्णफलावाप्तये तद्दशांशसंख्यया तिलाज्यद्रव्य-
होमं तद्दशांशसंख्यया तर्पणं तद्दशांशसंख्यया मार्जनं एवमादि-
सहितं सग्रहमखं सूर्यजपदशांशहोममहं करिष्ये ।, etc., etc.

This portion is followed by a number of religious gifts.

Vaitaraṇī begins in 14B (with other preliminaries to Śrāddha).

The Last Colophon :—

इति श्रीमालवदीक्षितरामशङ्करात्मजहरिशङ्करदीक्षितविरचिते
आद्रसमुच्चये उनवार्षिकआद्रप्रयोगः समाप्तः ॥

2338.

6212. सारसंग्रहः । *Sārasaṅgrahaḥ*.

By Bhairava Miśra.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 8\frac{1}{2}$ inches. Folia, 42. Lines, 10 to 13 on a page. Extent in ślokas, 1,800. Character, modern Nāgara. Appearance, mouse-eaten.

The Maṅgalācarana and the object of the work :—

नत्वा सरस्वतीं देवीं सौतां रामं सलक्षणम् ।

भरतश्च महाभागं शत्रुघ्नं पितरौ गुरुम् ॥ १ ॥

करोमि संग्रहं दृष्ट्वा स्मृतीनानु यथामति ।

हनुमत् कृपया सारसंग्रहं सुखसाधनम् ॥

अथ आद्रं निरूप्यते ।

Though the object is stated to be a general compilation of Smṛti, it treats only of Śrāddha. It is most unusual that a Smṛti compilation should begin with Śrāddha.

36B, इति श्रीमदगाधसारस्वताकूपार-निर्मम्यनसमगधिगतसद्रत्नबोध-
संख्यावत् सार्वभौमागस्त्यगोत्रोद्भव-मिश्रेत्याख्यात-भवदेवात्मज-भैरवमिश्रकृत-सार-
संग्रहे प्रथमः परिच्छेदः ।

अथ आद्रयोग्या ब्राह्मणाः ॥

There is one leaf at the end, giving the index, under the signature of *Bālamukunda*.

2339.

5743. **प्रेतमञ्जरौ ।** *Pretamañjarī.*

By Chaṭu Miśra.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 7+9. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1921. Appearance, new.

Complete in two parts, the first part in seven leaves relates to Sapindīkaraṇa and the second in nine leaves relates to the Śrāddha on the 11th day from death.

Part I.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । अथ सपिण्डीकरणम् ।

निर्णयाम्बते ।

आनन्त्यात् कुलधर्माणां पुंसां चैवायुषःक्षयात् ।

अस्थितेऽपि शरीरस्य द्वादशाहः प्रशस्यते ॥

Colophon :—

इति सपिण्डीआद्र समाप्तम् ।

Part II.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । अथैकादशाहकर्तव्यता ।

Colophon :—

इति श्रीकौटुमिश्रेण कृता प्रेतमञ्जरौ सम्पूर्णा ।

Post Colophon :—

सं १९२१ । श्रीहरे गोपीप्रिय हे ॥ यथादृष्टेत्यादि ।

2340.

9103. प्रेतमञ्जरी । *Pretamañjarī*.

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 10. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 222. Character, Nāgara. Date, Sam. 1862. Appearance, old.

On obsequial rites.

(पुस्तकस्यास्य शेषपत्र ३१ अङ्गो वर्तते तथासति १०—३० पत्राणि न सन्ति इति प्रतिभाति) ।

Post Colophon :—

संवत् १८६२ ।

2341.

5997. प्रेतदीपिका । *Pretadīpikā*.

By Śaiva Mādhava (Agnihotrī).

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 12. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

ततः प्रेतकरे प्रेतनाम्ना कृतस्य पिण्डदानम् ।

नम्रं देहं दहेन्नैव किञ्चिद्देयं परित्यजेदिति ॥

स्मृतिः ।

प्रेतवस्त्रस्य भागद्वयं । एकभागेन प्रेताच्छादनम् । एकस्य त्यागः कार्यः ।

The colophon in 9B runs :—

इति श्रीशैवमाधवाम्निहोत्रिविरचितायां प्रेतदीपिकायां प्रथम-
दिनमारभ्य दश [म] दिनप्रयोगः ।

अथैकादशाहकृत्यम् ।

The last topic is not complete and the MS. breaks off abruptly.

2342.

3001. **आङ्गारम्भकालः ।** *Śrāddhārambhakālah.*

Substance, country-made paper. $8 \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 6. Lines, 9 to 11 on a page. Character Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

An essay on the time when to commence the Śrāddha ceremony.

It begins :—

अथ आङ्गारम्भकालः ।

मध्याह्ने सर्वदा यस्मान्नंदीभवति भास्करः ।

तस्मादनन्तफलदस्तचारम्भो विधीयते ॥ इत्यादि ।

2343.

2708. **आङ्गप्रयोगः ।** *Śrāddhaprayogaḥ.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 3. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

Topics :—

1, हिरण्यआङ्गम्, अथ सङ्कल्पआङ्गम्, आमआङ्गविधिः; 2B, ग्रह-
ज्ञानविधिमाह; 3B, अथ ग्रहणविषयः, इति ग्रहणविषयः—the last
colophon.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः । हिरण्यआङ्गं । तिथ्यादिसंकौर्त्यामुक्तआङ्गं
हिरण्येन करिष्ये ॥

2344.

5334.

Substance, country-made paper. 19×4 inches. Folia, 16 to 31. Lines, 7 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, oldish. Incomplete both ends.

A manual for the performance of Śrāddha.

16A, अथाष्टौचान्तद्वितीयदिनआङ्गप्रयोगः; 20B, अथ मासिकादि-
आङ्गप्रयोगः; 23B, अथ सप्तविंशतीकरणआङ्गप्रयोगः; 31A, अथ नान्दीमुख-
आङ्गप्रयोगः ।

2345.

5848. **आद्रविधिः ।** *Śrāddhavidhiḥ.*

Substance, country-made paper. $6\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 17. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Date, Samvat 1805. Appearance, old and worm-eaten. Complete.

Beginning :—

ॐ श्रीगणेशाय नमः ।

अथ आद्रविधिः ।

ॐ अक्रोधनैः प्रीतिपरैः सततं ब्रह्मचारिभिः ।

भवितव्यं भवद्भिश्च मया च आद्रकारिणा ॥

ॐ भवामि इति ब्राह्मणप्रतिवचनम् ।

Colophon :—

इति आद्रविधिः सम्पूर्णः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १८०५ भवति चतुर्थ्यां चन्द्रे लिखितं पण्डितराजाराभेण ।

रामराम कृष्णाय नमः ।

2346.

9364. **पितृसंहिता ।** *Pitṛsāṃhitā.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 14. Lines, 4 on a page. Extent in ślokas, 125. Character, Nāgara. Date, 1914. Appearance, fresh. Complete. Beautifully written in a large hand.

It begins :—

ॐ गणेशाय नमः ॥ हरिः ॥ ॐ अग्नये कथवाहनाय स्वाहा ॥

सोमाय पितृमते स्वाहा ॥ अपहृता असुरा रक्षांसि वेदिसदः ॥

१ ॥ ये रूपाणि प्रतिसुञ्चमाना असुराः सन्तः स्वधया चरन्ति

परापुरो निपुरो ये भरन्त्यग्निष्ठाँ लोकात् प्रनुदात्यस्मात् ॥ २ ॥

अत्र पितरो मादयध्वं यथाभाग मावृषायध्वं ॥ अमी मदन्त

पितरो यथाभाग मावृषायिषत ॥ ३ ॥

It ends :—

उशन्तस्त्वा निधौमह्युशन्तः समिधौमहि उशन्नुशत आवह
पितृन् हविषे अत्तवे ॥ ५० ॥

Colophon :—

इति श्रीसंहितापाठे पिटकर्म ।

Note of the scribe :—

पौषेमास्यसिते पक्षेऽष्टम्याच्चैव धरात्मजे ।
काशीरामेण विप्रेण पिटकर्म लिपीकृतं ॥ सं १९१४ ।
पिटसंहिता ends in leaf 13.

Along with this there seems to have been another religious treatise—*रुद्राध्याय*—in continuous pagination, of which the last leaf only, marked 26, remains.

2347.

7935.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 10. Lines, 10 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

A priest's manual on Śrāddha.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

आचमनं प्राणायामः । पुनराचमनं । स्वस्तिनोमिमौता०,
etc., etc.

End :—

आयुर्विद्याधनं दत्तं दत्तमौ ।

Colophon :—

वृद्धिश्राद्धं समाप्तं ।

2348.

42. नान्दीश्राद्धप्रयोगः । *Nāndīśrāddhaprayogaḥ.*

Substance, country-made paper. $10\frac{3}{4} \times 5\frac{3}{4}$ inches. Folia, 20. Lines, 9, 10 on a page. Extent in ślokas, 380. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Directions for the performance of the Śrāddha on auspicious occasions for the propitiation of the manes. Anonymous.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । अथ श्रौतस्मार्त्तादिकर्माङ्गसाधारणाङ्ग-
गणपतिपूजनादिपद्धतिरुच्यते । महत्कर्मसु पूर्वोदरस्थेषु तु
तस्मिन्नहनि पूर्वाह्ने निर्जेजान्तपञ्चमहायज्ञान्तद्वतनित्यक्रियः
यजमानः सपत्नीकः स्वासने प्राङ्मुख उद्गुम्बो वोपविश्य द्वाचक्ष्य
प्राणानायम्य देशकालौ सङ्गौर्च्य करिष्यमाणामुककर्मार्ङ्गतया स्नानं
करिष्ये । यदि मङ्गलकृत्यं तदा मङ्गलस्नानमित्यूहः । विधिवत्
स्नात्वाचम्याहते वाससी परिधत्ते । परिधास्ये इति मन्त्रेण
यज्ञसामेत्युत्तरीयञ्चेत्यादि ।

End :—

वाजे वाजे वतनैः । आमावाजस्य इति । अनुव्रजनं आमावाजस्य
गम्यात् अस्मिन् नान्दौश्राद्धविधौ यन्मूनातिरिक्तं तद्वाह्यवचनात्
परिपूर्णमस्तु अस्तु परिपूर्णम् ।

Colophon :—

इति संहिता-साङ्ख्यिक-नान्दौश्राद्धप्रयोगः ।

After the colophon there is a portion of the Puṇyāha-vācana in 7 lines.

The authorities quoted :—

(1) Hemādri, (2) Kūrmapurāṇa, (3) Karkabhāṣya, (4) Halāyudha, (5) Viṣṇu Miśra, (6) Smṛtiratnavali, (7) Nāgarakhaṇḍa, (8) Śrāddhakāśikā, (9) Āśarka, (10) Madanaratna, (11) Dhodhu Miśra, (12) Śrāddhāha-kāṇḍa, (13) Gauḍanibandana, (14) Bhaviṣyapurāṇa.

The MS. contains both the detailed and the curtailed forms of the ceremony. The authorities consulted belong all to periods earlier than the sixteenth century.

2349.

110. षोडशपिण्डदानप्रयोगः ।

Ṣoḍaśvapinḍadānaprayogaḥ.

The manuscript has been noticed by Dr. Rājendralāla Mittra under No. 914.

Beginning :—

अथ षोडशपिण्डदानप्रयोगः ।

तत्र संवत्सरप्रदीपे अमावास्यान्तु कन्यार्के तीर्थप्राप्तौ तथा
नृप ।, etc., etc.

End :—

अत्रोन्नविंशतिपिण्डे षोडशपिण्डकं पारिभाषिकं पञ्चाम्रवत् ।

Colophon :—

इति षोडशपिण्डदानं ॥ ० ॥

2350.

10247.

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 7. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh.

Short notes on certain religious observances.

Beginning :—

अथानुकल्पः ।

तथा च कर्मप्रदीपे—

अप्येकमाशयेद् विप्रं (प) पितृयज्ञार्थसिद्धये ।

अद्वैतं नास्ति चेदन्यो भोक्ता भोज्यमथापि वा ॥

अप्युद्धृत्य यथाशक्त्या किञ्चिदन्नं यथाविधि ।

पितृभ्योऽथ मनुष्येभ्यो दद्यादहर्हर्द्विजे ॥

पितृभ्य इदमित्युक्ता खधाकारमुदीरयेत् ।

हन्तकारं मनुष्येभ्यस्तदूर्ध्वं निनयेदपः॥

अथ प्रयोगः ।

एकस्मिन् पात्रे यथाशक्त्यन्नमुद्धृत्य अपसव्यं कृत्वा गोत्रेभ्यः पितृपितामहेभ्यः
तथा मातामहेभ्यः अमुकामुकशर्मभ्यः पितृभ्य इदमन्नं स्वधा अर्द्धं निवेदयेत्
निवौतिना अर्द्धं सनकादिमनुष्येभ्य इदमन्नं हन्त तद्भागद्वयं ब्राह्मणाय दद्यादित्य-
नुकल्पविधिः ॥

2A, इति गोयासः, इति भिक्षादानम्, अथ भोजनविधिः ; 2B, अथातः
प्राणाज्जतिकल्पः ; 3B, अथ प्राणाग्निहोत्रक्रमः, कवलसङ्ग्रहमाह ; (Last Col.)
इति पञ्चम भागद्वयं (The method of feeding Brāhmaṇas conti-
nued to the end).

2351.

6467. श्राद्धोपयोगी सर्वस्मृतिसारः ।

Śrāddhopayogī Sarvasmṛtisārah.

Substance, country-made paper. 9×4. Folia, 12. Lines, 13 on a
page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Date, Samvat 1872.
Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्राद्धोपयोगी सर्वस्मृतिसारः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १८७२ एकादश्यां शुक्रवासरे लिखितमिदं अयाचित-
आत्मारामदीक्षितेन ।

Beg. :—

श्रीगणेशाय नमः ।

त्रिदैवत्वं मृताहे च षड्-दैवत्यञ्च दार्शनिके ।

वृद्धौ तु नव-दैवत्वं अन्वष्टुस्तु तथैव च ॥

End :—

खद्योच्यताम्रौकरणे सङ्कल्पे सप्त वर्ज्येत् ।

श्राद्धा + + + माप्नोति मुख्यश्राद्धफलं लभेत् ॥

2352.

3005.

Substance, country-made paper. 9×4½ inches. Folia, 5. Lines, 11
on a page. Extent in ślokas, 90. Character, Nāgara of the eighteenth
century. Appearance, discoloured. Complete.

Directions for Śrāddha.

Colophon :—

4A, इति तीर्थश्राद्धेति कर्त्तव्यता ; 5A, इति नित्यश्राद्धेति कर्त्तव्यता ।

It begins :—

अथ तीर्थश्राद्धेति कर्त्तव्यता । तच्च प्रसङ्गात् तीर्थयात्राविधि-
कथनम् । इत्यादि ।

2353.

8942. तीर्थश्राद्धप्रयोगः । *Tīrthasrāddhaprayogaḥ*.

Substance, country-made paper. $8 \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 7, of which the 4th and 5th are missing. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Date, Sam. 1896. Appearance, discoloured.

Post Colophon :—

संवत् १८९६ ज्येष्ठ कृष्ण ४ शनौ ।

2354.

9917. पार्वणश्राद्धप्रयोगः । *Pārvaṇasrāddhaprayogaḥ*.

Substance, country-made paper. 6×6 inches. Folia, 9. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 108. Character, Nāgara. Appearance, old. Generally correct. Complete.

On obsequial rite. In the form of a book.

Beginning :—

अथ पार्वणश्राद्धप्रयोगः ।

मध्याह्ने स्नात्वा शुक्लदिवासः श्राद्धदेशमागच्छेत् ।, etc., etc.

End :—

अग्नये नमः । ओं नमो विवस्वते ।, etc., etc.

Colophon :—

इति पार्वणश्राद्धविधि स० ।

2355.

10076. वलइपद्धतिः । *Valaipaddhatiḥ.*

(पार्वणश्राद्धपद्धतिः) ।

Being a manual of Pārvaṇa Śrāddha (by Valai ?).

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 24. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 288. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Very nearly complete.

Beginning :—

द्विजनिमन्त्रण-चरणप्रक्षालन-पूजनपा(दा)[द्या]र्घ्यमनविप्रो-
पवेशनकर्मपात्रपूरण-प्रतिज्ञाकरणागायत्रीजपसप्तव्याघ्रपठन-तिल-
विकिरण[ ] क्षिपेत् ।, etc., etc.

Folia 1 to 3A are taken up with the process of the Śrāddha.

3B, अथ श्राद्धविधिः—

प्रथमं विश्वेदेवब्राह्मणान् निमन्त्रयेत् अद्याहे अस्मत्पित्रादित्रयश्राद्धसम्बन्धिनो विश्वे देवाः पुरुषोमाद्रवःसंज्ञका अद्यकर्तव्यमहलयान्तर्गतापरपक्षक-
पार्वणश्राद्धे अनेन ताम्बूलेन पूगीफलेन तुलसीपत्राक्षतेन कुशवटो त्वं मया निमन्त्रितः । निमन्त्रितोऽस्मीति प्रतिवचनम् ।, etc., etc.

2356.

2382. पार्वणविधिकसांवत्सरिकश्राद्धप्रयोगः ।

Pārvaṇavidhika-sāmvatsarika-śrāddha-prayogaḥ.

Substance, Śrīrāmapura paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 11. Lines, 11, 12 on a page. Extent in ślokas, 330. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Samkalpa :—

अतिसूतिपुराणोक्तफलप्राप्तये पुरुषोमाद्रवःसंज्ञकानां विश्वेषां देवानां । अपसव्यं पितृपितामहप्रपितामहानां सपत्नीकानां अमुक-

गोत्राणामसुकप्रश्मणां वसुधादित्यस्वरूपाणामस्मन्मातृपितामही-
प्रपितामहीनां प्रति सांवत्सरिकं श्राद्धं पार्वणेन विधिना अग्नेन
हविषा सद्यः करिष्ये ; तदङ्गक्षणापाद्यासनं च करिष्ये । आदौ
आत्मशुद्धयं गृहशुद्धयं भाण्डभाजनशुद्धयं देवानां यवोदकं
पितॄणां तिलोदकं एकस्मिन् पात्रे यवतिलोदकाख्यं कर्म करिष्ये,
तदङ्गकलसाचनं च करिष्ये ।

The Pārvaṇa Śrāddha is performed on the new moon day of the month of Āśvina. But if a man dies on a new moon day his annual śrāddha is performed according to the pārvaṇa rites. This is a liturgy for that rite according to the Kalpasūttaras of the R̥gveda.

2357.

9450. पार्वणश्राद्धप्रयोगः । *Pārvaṇaśrāddhaprayogaḥ.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 8. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 160. Character, Nāgara. Appearance, old. Generally correct. Complete.

On Śrāddha rites on parba or new moon.

2358.

9439. एकोद्दिष्टश्राद्धप्रयोगः । *Ekoddiṣṭaśrāddhaprayogaḥ.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 6. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 108. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Incomplete.

On funeral rites offered to one person only.

2359.

9854.

Substance, country-made paper. 3½×4½ inches. Folia, 8. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 40. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

Beg. :—

पदाश्राद्धविधिः ।, etc., etc.

On a particular form of funeral rite to be performed four times in four years, in the first year of which the Brāhmaṇa is to be seated on a stool of Pippala tree ; in the second, of Jambu tree ; in the third, of Audumbara fig tree ; and in the fourth, of Palāśa tree.

2360.

6573. दीपकश्राद्धविधिः । *Dīpakaśrāddhavidhiḥ*.

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 2, marked 76 and 77. Lines, 8, 9 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

अथ दीपकश्राद्धविधिः ।

आचम्य देशकालौ स्मृत्वा ततोऽपसव्यं असुकगोत्राणां महालये
भूमिलोकसमागतानां पुनः पितृलोकगमनाय उन्मुखानां मार्गान्ध-
कारनिवृत्तये कालकामनामविश्वेदेवपूर्वकसंकल्पेन विधिदीप-
श्राद्धमहं करिष्ये ॥

On the Mahālayā day, the manes come to this world. But they are anxious to go back. The road is dark, and so lights are to be given them. This is called Dīpaka Śrāddha.

2361.

6133. एकादशाहविहितदानानि ।

Ekādaśāhavihitadānāni.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 19. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 350. Character, Nāgara in a modern hand. Appearance, fresh. Complete.

Gifts to be made on the 11th day of death.

Beginning :—

अथैकादशाहविहितदानान्युच्यन्ते । तत्र क्वचिज्जीवदवस्थायां
सर्वप्रायश्चित्तोत्क्रान्त्यादिगोदानाद्यकृतमृतस्य [पित्रादेरुद्देशेन]

(पित्राद्युद्देशेन) तत्पत्रेण दाहकाले प्रायश्चित्तसङ्कल्पमात्रः कृतश्चेत्
... .. धेन्वादि दद्यात् ।

2362.

3017. **एकादशाहविहितदानप्रयोगः ।**

Ekādaśāhavihitadānaprayogaḥ.

Substance, country-made paper, $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 34. Lines, 7, 8 on a page. Extent in ślokas, 480. Character, Nāgara in a modern hand. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

The Saṃkalpa runs :—

गोत्रस्य शर्मणः प्रेतस्य सर्वपापक्षयपूर्वकं सवत्सगोरोम-
संख्याविष्णुलोकनिवासार्थं विष्णुप्रौढ्यर्थं च गोदानं करिष्ये ।

12A, इति दानवैतरणीप्रयोगः ; 13B, अथ रथदानं, महिषीदानम् ;
14B, गन्धौदानम् ; 15A, अथाश्वदानम् ; 15B, गजदानम् ; 16B, शिविका-
दानम् ; 17B, गृहदानम् ; 20A, इति प्रा(f)लग्न्यामदानम् ; 20B, वाणलिङ्ग-
दानम् ; 21A, रुद्राक्षमालादानम्, पुस्तकदानम् ; 21B, अथ दण्डदानानि ;
22B, शय्यादानम् ; 26A, छत्रदानम् ; 26B, उषानदानम्, अथ आसन-
दानम् ; 27A, जलभाजनदानम् ; 27B, उदकुम्भदानम्, अन्नदानम् ; 28A,
वस्त्रदानम् ; 28B, तिलदानम् ; 29A, लोहदानम्, हिरण्यदानम् ; 29B,
लवणदानम्, कार्पासदानम् ; 30B, भूमिदानम् ; 31B, नौकादानम् ; 32A,
हसंतीदानम् ; 32B, दीपदानम्, दासौदानम् ; 33B, अथ दासदानम् ;
34A, पददानम् ।

2363.

5885. **श्राद्धसङ्कल्पः ।** *Śrāddhasaṃkalpah.*

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 35, of which the 13th, 31st and 32nd leaves are missing. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 490. Character, Nāgara. Date, Śaka 1747. Appearance, old. Complete.

Although it is named Śrāddha Saṃkalpa, it gives a manual for the performance of Śrāddha.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीकेशवाय नमः, etc., etc., etc.

विष्णोर्विष्णुः श्रीमद्भगवतो महापुरुषस्य [विष्णोराज्ञया] (विष्णु-
राज्ञेया(?)) प्रवर्त्तमानस्य अद्य ब्रह्मणो द्वितीयपरार्द्धे विष्णुपदे
श्रीश्वेतवाराहकल्पे वैवस्वतमन्वन्तरे अष्टविंशतिमे कलियुगे कलि-
प्रथमचरणे भ[1]र(थ)[त]वर्षे भरतखण्डे जम्बूद्वीपे दण्डकारण्यदेशे
गोदावत्याः दक्षिणे तीरे कृष्णावेण्या उत्तरे तीरे शालिवाहनप्रकेरे
बौद्धावतारे रामे क्षेत्रे रामाश्रमे अस्मिन् वर्त्तमाने प्रभवनामसंवत्स-
रदक्षिणायने वर्षर्त्तौ चैत्रमासे(?) शुक्लपक्षे प्रतिपद्यायां तिथौ
अमुकवासरे अमुकनक्षत्रे अमुकस्थिते वर्त्तमाने चन्द्रे अमुकस्थिते
श्रीसूर्ये अमुकस्थिते देवगुरौ प्रेषेषु ग्रहेषु यथायथस्थानस्थितेषु
सत्सु एवं गुणविशेषणविशिष्टायां पुण्यतिथौ धूरीलोचनसंज्ञिकानां
विश्वेवां देवानां प्राचीनावीती अस्मत्पितृपितामहप्रपितामहानां
अमुकशर्मणां अमुकगोत्राणां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां मातृपिता-
महौप्रपितामहानां अमुकदानां (?) अमुकगोत्राणां वसुरुद्रादित्य-
स्वरूपाणां सापन्नमातुर्दाया (?) गोत्राया वसुरुपायाः ... ..
... .. महालयपरपत्तिकं आद्राख्यं कर्म करिष्ये ।

तदङ्गयवोदकतिलोदकं आत्मशुद्ध्यर्थं गृहभाग्यभाजनशुद्ध्यर्थं प्राय-
श्चित्तसूक्तजपं चाहं करिष्ये । इमं मे गङ्गे यमुने सरस्वति
(शुतुद्रि)[शतद्रु] स्तोमं स च तापरूपा अस्मिन्ना १, etc., etc.

Colophon :—

इति आद्रसंकल्पः समाप्तः ।

Post Col. :—

प्रके १७४७, पार्थिवनामसंवत्सरे भाद्रपदकृष्णसप्तमी लेखन[']
सम्पूर्ण ।

2364.

5270.

Substance, country-made yellow paper. 16½ × 4 inches. Folia, 2.
Lines, 14 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Ap-
pearance, fresh.

Two leaves, one containing a disquisition on Śrāddha and the other on Prāyaścitta.

Beginning :—

आद्रुशब्दं कर्म प्रोवाच इति सूत्रेण पूर्वपरकर्तयताविशिष्ट-
स्यान्नादिदानस्य आद्रुपदवाच्यत्वं प्रतीयते इत्यादि ।

2365.

3490. नौलोत्सर्गकर्मविधिः । *Nilotsargakarmavidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 9×5 inches. Folia, 16. Lines, 22 on a page. Extent in ślokas, 1,000. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Very nearly complete.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नौलोत्सर्गकर्मविधिर्लिख्यते ।

आचमनं प्राणायामः प्राङ्मुखान् उदङ्मुखान् उपव[र्त्त]न[ ](पै)श्य
तामपात्रे सजलचन्दनादीन् अक्षतपुष्पकुशान् क्षिप्वा ।, etc., etc.

Saṃkalpa :—

अद्येत्यादि एवं गुणविशेषणविशिष्टायां पुण्यतिथौ अपसत्यं
अमुकगोत्राणामस्मत्पितृपितामहप्रपितामहानाममुकगोत्राणां मातुः
पितामहप्रपितामहानां अमुकगोत्राणां मातामहप्रमातामहद्व-
प्रमातामहानां सप्तमीकानामेकोद्विष्टानाञ्च एकोत्तरशत(पूर्वनां)
पूर्वाणां सैकोद्विष्टानां स्वस्वकर्मभिः प्राप्तनरकाणां ऊद्धरणार्थं
शास्त्रोक्तवेदोक्त-पुराणोक्तफलप्राप्त्यर्थं गयाशीर्षादिसमाने नौलक्ष्ये
पिण्डप्रदानाङ्गत्वेनादौ गौर्यादिषोडशमातृकादीनां गणेश-
वसोर्द्धारासहितानां स्थापन प्रतिष्ठा-पूजन-आभ्युदयिकं आद्रं
पार्वणञ्चयं विश्वेदेवासहितं पूजनमहं करिष्ये ।

2366.

5055. चन्दनधेनुदानप्रयोगः ।

Candanadhenudānaprayogaḥ.

Substance, country-made yellow paper. 14×3 inches. Folia, 3. Lines, 6 on a page. Extent in slokas, 60. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

Beginning :—

ॐ नमो गणेशाय ।

अथ चन्दनधेनुदानप्रयोगः ।

यथा गोशालायां पुण्यभूमौ वा वितानयुक्तं प्रागुदकस्नानदेशं
 गोमयेनोपलिप्य कृतनित्यक्रियो यजमानः प्राङ्मुखः तद्विष्णोरिति
 विष्णुं संस्मृत्य ... ..
 ॐ अद्येत्यादि ... .. प्रेताया अमुकौदेव्याः अशौ-
 चान्ताद् द्वितीयेऽह्नि अमुकगोत्रायाः प्रेतायाः अमुकौदेव्याः
 प्रेतलोकाविमुक्तत्वस्वर्गलोकगमनकामश्चन्दनाङ्कितधेनुदानमहं करि-
 व्यामि ।

In ordinary Śrāddha on the 11th day after death a bull is branded and let loose. But when a wife dies and the husband is living, a cow is marked with Sandal paste and let loose. This is called Candanadhenudāna.

2367.

10098. त्रिपिण्डोश्राद्धः । *Tripindīśrāddhaḥ.**By Vaidyanātha.*

Substance, country-made paper. 11×4½ inches. Folia, 12. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 216. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

A manual for Śrāddha, in which three kinds of offerings are made.

Beginning :—

अथ त्रिपिण्डौश्राद्धम् ।

पिशाचाद्युपद्रवनाशने विशिष्टतौर्धे गत्वा आह्निकादि विधाय
शुचिः स्नात्वा स्थलप्रक्षालनं गोमयेनोपलिप्य रक्षादीयं विधाय
प्राङ्मुख उपविश्य आचम्य ... .. त्रिपिण्डौश्राद्धाधिकारार्थं
श्रीमहाविष्णोः पूजनमहं करिष्ये ।

5B, इति यवपिण्डं दत्त्वा तत्पश्चिमतो रेखोपरि तदुलपिण्डं दद्यात् ... ..
तत्पश्चिमतः रेखोपरि तिलपिण्डं दद्यात् ।

2368.

3083. त्रिपिण्डौश्राद्धविधिः । *Tripindīśrāddhavidhiḥ.*

As directed in Dālbhya Smṛti.

Substance, country-made paper. 8×3½ inches. Folia, 4. Lines, 9
on a page. Extent in ślokas, 72. Character, Nāgara. Date, Śamvat 1865
and Śaka 1730. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीदाल्भ्यस्मृत्युक्तत्रिपिण्डौश्राद्धविधिः ।

Post Colophon :—

The Pratikas of the sixteen Rks of the
Puruṣasūkta.

संवत् १८६५ शक १७३० आषाढ शुद्ध ४ चन्द्रे श्रीवैद्यनाथेन
लिखितमिदं स्वारथं परार्थं च ।

The object of the work :—

पिशाचाद्युपद्रवनाशने विशिष्टे तौर्धे गत्वा आह्निकादिकं विधाय त्रिपिण्डौ-
श्राद्धाधिकारार्थं श्रीमहाविष्णुपूजनमहं करिष्ये; शालग्रामेषु पुरुषसूक्तान् विष्णुं
षोडशोपचारैः संपूज्य नमोऽस्त्वनन्ताय इति गत्वा ... .. देवदत्तस्य मुक्तिद्वारा
उत्तमलोकप्राप्त्यर्थं पिशाचविमोचनायै अमुकतौर्धे दाल्भ्योपदिष्टकल्पेन त्रिपिण्डौ-
श्राद्धं करिष्ये ।

2A, प्रथमं ब्रह्मदैवतश्राद्धं, द्वितीयं विष्णुः तृतीयं रुद्रदैवतम् ... ..

... .. तदुलपिष्टं, ब्रह्मदैवतं ... यवपिष्टं विष्णुं ... ..
मध्वा तिलपिष्टम् रुद्रं ।

2369.

6575. त्रिपिण्डोपयोगः । *Tripinduprayogaḥ.*

By Maṇirāma Dīkṣita.

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 6. Lines, 8 on a page. Extent in ślokaś, 90. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति दीक्षितमणिरामकृतत्रिपिण्डोपयोगः समाप्तः ।

मङ्गलं भूयात् । राम ॥ राम ॥

It begins :—

पिशाचाद्युपद्रवनाशने विप्रिष्टतीर्थे गत्वा आद्विकादि विधाय
त्रिपिण्डोपयोगाधिकाराय श्रीमहाविष्णोः पूजनं करिष्ये । इति
संकल्पं कृत्वा शालग्रामे पुरुषसूक्तेन षोडशोपचारैः विष्णुपूजां
कुर्यात् ।

Fol. 2A :—

तिथ्यादि संकीर्त्य अमुकगोत्रस्य ज्ञाताज्ञातसंस्कारस्य प्राप्त-
प्रेतदेहस्य समोपद्रव(वाः)कारिणो देवदत्तस्य अज्ञातनामगोत्रस्य वा
मुक्तिद्वारोत्तमलोकप्राप्तये दाल्भ्योद्विष्टकल्पेन त्रिपिण्डोपयोगमहं
करिष्ये । इति संकल्पं कुर्यात् ।

End :—

ततः सचेलस्नानं कृत्वा पावनैर्मन्त्रैरभिषेकः । भूदिदक्षिणादानं ।

In order to get rid of a ghost which is troublesome any one can offer Śrāddha to him with three cakes of rice, barley and sessamum. Thereby the ghost goes to heaven and ceases to trouble men.

2370.

9918. त्रिपिण्डौश्राद्धम् । *Tripinḍīśrāddham.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 5. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Date, Sam. 1813. Appearance, old. Complete.

On the Śrāddha rite offered with three cakes.

Beginning :—

अथ त्रिपिण्डौश्राद्धविधिः ।

अथ कर्त्ता तीर्थे गत्वा कृतनित्यक्रियः श्राद्धदेशमागत्य प्रदोषं
प्रज्वाल्य आचम्य प्राणायामाङ्गन्यासं कृत्वा ॐ अद्येत्यादि ... ..
श्राद्धाङ्गभूतविष्णुपूजनमहं करिष्ये ।

Colophon :—

इति त्रिपिण्डौश्राद्धपद्धतिः ।

Post Colophon :—

शुभं १८२३ फाल्गुन शुक्लसप्तम्यां चन्द्रे शुभं ॥

2371.

9399. त्रिपिण्डौविधानं । *Tripinḍīvidhānam.*

Substance, country-made paper. 12½×5 inches. Folia, 9. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 162. Character, Nāgara. Date, Saka 1738. Appearance, old. Complete.

Beginning :—

तीर्थे गत्वा ज्ञानादि विधाय त्रिपिण्डौश्राद्धाधिकारसिद्ध्यर्थं
महाविष्णोः प्रीत्यर्थं ... .. त्रिपिण्डौश्राद्धमहं करिष्ये ॥

Colophon :—

इति त्रिपिण्डौवि० समाप्तम् ।

Post Col. :—

संवत् १८७४ श्रावे १७३० मासानां मासोत्तमे मासे अधिक-
मासे कृष्णपक्षे त्रयोदश्यां रविवासरे श्रीपण्डित + + जगनाथ
मिश्रेण लिख्यते ॥

2372.

2237. *The Same.*

From the Garuḍapurāṇa, to which is added, as a Supplement, Sāmagrīsaṃgraha.

For the MS., see L. 3221, p. 290, Vol. IX : see also Lz. 591.

The manuscript contains two works :—

1. त्रिपिण्डीविधानं or त्रिपिण्डीश्राद्धप्रयोगः ।

Colophon :—

4A, इति श्रीगरुडपुराणे श्रीविष्णुतार्क्ष्यसंवादे त्रिपिण्डी-
विधानं समाप्तं ।

Beginning :—

अथ त्रिपिण्डीश्राद्धप्रयोगः ।

तत्रादौ कर्त्ता तौर्धे गत्वा स्नात्वा माध्याह्निकञ्च कृत्वा शुचिः सन्
पूर्वमेव प्रकल्पिते गोमयोपलिप्ते स्थले कृतकुशपरिग्रहः इत्यादि,
as in L. 3221.

2. सामग्रीसंग्रहः ।

Beginning :—

4A, यवपिण्डं तण्डुलपिण्डं तिलपिण्डं सर्वं समभागं पञ्चाष्टतं
यवाक्षताः तण्डुलाक्षताः तिलाक्षताः दर्भाः फलानि मातुलिङ्गानि,
जम्बीरफलानि खर्जूरफलानि गन्धः शुक्लरक्तवर्णापुष्पाणि तुलसी
... ..
एतानि सम्पाद्य त्रिपिण्डीश्राद्धमनुष्ठेयं ।

It ends :—

शालग्रामस्य वै दानं सर्वपापप्रनाशनं इति सामग्रीसंग्रहः
समाप्तः ।

Post Col. :—

विश्वेश्वरापर्यमस्तु शके १७५७ पराभव ज्यैष्ठ शुद्ध १३ समाप्तः ।
हस्ताक्षरविनायकहृतवल्लभो टोंकेकर हे पुस्तकनानादीक्षित भागवत
यांचे असे श्रीकृष्णार्पणः ।

8. VYAVAHĀRA OR CIVIL LAW.

2373.

4569. दायविभागः । *Dāyavibhāgaḥ.*

By Yogamūrti.

Substance, country-made paper. $19 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 55. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, not good. Incomplete at the end.

A work on the laws of inheritance. It does not quote Jīmūtavāhana or any modern author. The authorities quoted are all ancient. The work is unknown to Aufrecht. It is part of a bigger work.

It begins thus :—

प्रमाणं मानुषं दैवमितिभेदेन वर्णितम् ।

अधुना वर्ण्यते दायविभागो योगमूर्तिना ॥

2374.

4478. दायभागः । *Dāyabhāgaḥ.*

By Jīmūtavāhana.

Substance, country-made yellow paper. $14\frac{1}{4} \times 4$ inches. Folia, 61. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

ॐ नमो गणेशाय ॥

मन्वादिवाक्यान्यविमृश्य येषां यस्मिन् विवादो बद्धा बुधानां ।

तेषां प्रबोधाय स दायभागो निरूपणीयः सुधियः षड्गुध्वम् ॥

अथ दायभागो निरूप्यते ।

विभागोऽर्थस्य पित्रस्य पुत्रैर्यत्र प्रकल्पनं ।

दायभाग इति प्रोक्तं तद्विवादपदं बुधैः ॥ इत्यादि ॥

Last Colophon :—

इति पारिभद्रमहामहोपाध्याय-श्रीजीमूतवाहनकृते धर्मरत्न
दायभागः समाप्तः ।

Often noticed, often printed and often translated.

2375.

5122. **दायभागटीका ।** *Dāyabhāgaṭīkā.*

A Commentary on the same.

By Śrīkṛṣṇa Tarkālaṅkāra.

Substance, country-made paper. $18\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 14. Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. A mere fragment.

Beginning :—

ॐ नमः शिवाय ।

पादाम्बुजे द्वे जगदम्बिकायाः श्रीकृष्णविप्रो हृदये निधाय ।

करोति टीकामिह दायभागग्रन्थावबोधाय सदेकरम्यां ॥

ग्रन्थारम्भे विप्रविघाताय नामोच्चारणरूपं मङ्गलमाचरन् शिष्यप्रवृत्त्यर्थ-
मभिधेयप्रयोजनसम्बन्धांश्च प्रदर्शयन् दायभागमुद्दिशति मन्वादौति इत्यादि ॥

2376.

3579. **दायभागसिद्धान्तकुमुदचन्द्रिका ।**

Dāyabhāga-sidhānta-kumuda-candrikā.

A Commentary on the same.

By Acyuta Cakravartī.

Substance, country-made paper. $16\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 35. Lines, 10, 11 on a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1693. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

ॐ कृष्णाय नमः ।

अपरे ब्रह्मशास्त्रतमिति मनुनैव ब्रह्मावतारत्वमुक्तमिति तदाचक-
मनुपदमतः प्रसङ्गान्मङ्गलमाचरन्नर्थमाविष्करोति मन्वादौति
इत्यादि ।

Colophon :—

इति श्रीमदच्युतचक्रवर्त्तिविरचिता दायभागसिद्धान्तकुमुद-
चन्द्रिका समाप्ता ।

Post Colophon :—

शकाब्दाः १६६३ । श्रीहरिः शरणम् ।

श्रीगुरुभ्यो नमः । पुस्तकमिदं लिपिषु ।

Printed by the late Babu Prasanna Kumar Tagore,
along with other commentaries on *Dāyabhāga*.

2377.

5199. **दायक्रमसंग्रहः** *Dāyakramasaṅgrahaḥ*.

By Śrīkṛṣṇa Tarkālaṅkara.

Substance, country-made paper. 15×4 inches. Folia, 15. Lines, 9 on a page. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured.

There are two leaves marked *Ka* and *Kha*. They are *Kroḍapattras* to the 12th leaf.

Beginning :—

जगदम्बापदद्वन्द्वमापदां क्षयसाधनम् ।

विश्वकोटिविनिर्माणास्थितिसंहारकारणम् ।

निधाय हृदये दायधिकारक्रमसंग्रहः ।

क्रियते पण्डितामोदिश्रीमच्छ्रीकृष्णशर्म्मा ।

अथ दायधिकारक्रमः ।

2378.

4408. **क्रमसंग्रहः** *or* **दायाधिकारक्रमसंग्रहः** ।

Krama-saṅgrahaḥ or Dāyādhikāra-krama-saṅgrahaḥ.

By Śrīkṛṣṇa Tarkālaṅkāra.

Substance, country-made yellow paper. 14×4 inches. Folia, 19. Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीकृष्णतर्कालङ्कारभट्टाचार्यविरचितः क्रमसंग्रहः समाप्तः ।

Beginning :—

जगदम्बापदद्वन्द्वमापदां क्षयसाधनम् ।

विश्वकोटिविनिर्माण-स्थितिसंचारकारणम् ॥

निधाय हृदये दायधिकारक्रमसंग्रहः ।

क्रियते पण्डितामोदिश्रीमच्छ्रीकृष्णशर्म्मा ॥

2379.

3697. *The Same.*

Substance, country-made paper. $13\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 27. Lines, 7, 8 on a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1715. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीलश्रीकृष्णतर्कालङ्कारभट्टाचार्यविरचित-दायसंग्रहः

समाप्तः ।

Post Colophon :—

एस्तकमिदं श्रीहरिनाथदेवशर्म्माः स्वाक्षरञ्च ।

शुभमस्तु ; शकनरपतेरतीताब्दादयः । १७१५ । ४ । ११ भाद्रपदेका-
दशदिवसौ लिपिरियमिति ।

Often printed and translated. This is a standard work of Hindu law as used in the Civil Courts of Bengal.

2380.

3395. *The Same.*

Substance, country-made paper. $18 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 18. Lines, 9 on a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1756. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

ॐ नमः परमदेवतायै ।

जगदम्बापदद्वन्द्वमापदां क्षयसाधनं, etc., etc.

Colophon :—

इति श्रीकृष्णतर्कालङ्कारभट्टाचार्यविरचितः क्रमसंग्रहः समाप्तः ।

Post Col. :—

ॐ दुर्गायै नमः ।

रसवाणहयग्लौमे प्राक्ते चाश्वयुजो रवौ ।

विंशमाणे व्यलेखि श्रीकृष्णचन्द्रेण पुस्तकम् ॥

2381.

6382. निबन्धसर्वस्वम् । *Nibandhasarvasvam.*

By Jagannātha Mīśra.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 46. Lines, 7 to 9 on a page Character, Nāgara of the sixteenth century. Appearance, old and discoloured. य, ण, घ, च्च are of the old form.

To be differentiated from *Nibandhasarvasva* by Mahādeva.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

यथाधर्माभियुक्तानां विरुद्धार्थाभिधायिनाम् ।

मन्वादिसूतिवाक्यानां व्यवस्था क्रियते मया ॥

वाक्यसिद्धस्य चार्थस्य न्यायसिद्धं भवेच्छुभम् ।

वचनं क्रियते सम्यक् पूर्वप्राप्तानुसारतः ॥

18B, इति गृहविभागदायप्रकरणम्—इदानीं ऋणाधिकारः कथ्यते;
21B, इदानीं निःक्षेपविषयविचारः क्रियते; 24B, इति ऋणनिक्षेपादि-
प्रकरणम् ।

चतुर्णामपि वर्णानां विवादे लुप्तधर्मके ।

निर्णयः क्रियते तस्य अतिस्मृत्यनुसारतः ॥

38A, इति श्रीजगन्नाथमिश्रविरचिते निबन्धसर्वस्वखे व्यवहारप्रकरणम् ।

41A, इति विवाहप्रकरणम् ; 41B, अथ ब्रह्मवधविचारः ।

Last Colophon :—

इति श्रीजगन्नाथमिश्रविरचिते निबन्धसर्वस्वखे गोहत्याप्रायश्चित्तादि-
विचारः ।

It ends :—

अकृत्वा वपनं तेषां प्रायश्चित्तेन शुध्यति ।
सर्वं केशं समुद्धृत्य हृदये दङ्गुलद्वयम् ॥
एवं नारीकुमारीणां शिरसो वपनं स्मृतम् ॥

The authorities quoted :—

1A, मनुः; याज्ञवल्क्यः; नारदः; गौतमः; 4A, अङ्गिराः; 7A, शङ्खः;
8A, वशिष्ठः; 13B, बृहस्पतिः; 17A, दत्तः; 17B, सम्बर्त्तः; 22B,
कात्यायनः; 25A, जातूकर्णः; 41B, यथोक्तं षट्त्रिंशन्[ते] नेकधा वर्णयति;
42B, भविष्यपुराणे; 43A, विष्णुपुराणे ।

2382.

1064. **विभागतत्त्वविचारः ।** *Vibhāgatattvavicārah.*

*By Rāma Kṛṣṇa Bhaṭṭa, son of Nārāyaṇa Bhaṭṭa,
son of Rāmeśvara Bhaṭṭa.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 26. Lines, 9
on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara. Appearance, old.
Complete.

A polemical treatise on the law of inheritance. The
object of the work is to clear and uphold the views of
Vijñāneśvara and his followers.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ॥ गोविन्दप्रखिप्तचरणेभ्यो नमः ॥
रघुवीरपदद्वन्द्वं निधाय हृदि मङ्गलम् ।
कुर्वतां सर्वकार्याणि निर्व्विघ्नाः कार्यसिद्धयः ॥

विभागविषये मौमांसान्यायतत्त्वाभिज्ञ-विज्ञानेश्वरादिभिर्निर्णीतेऽपि वाक्यार्थे
न्यायतत्त्वानभिज्ञा मूढा दूषणाभासोद्भावेन तदनुष्ठाने विप्रतिपद्यन्ते । तन्निरासाय
न्यायानुरोधेन विज्ञानेश्वराद्यभिमतो वाक्यार्थ उज्ज्वलीक्रियते । तच्च विभागो
दिविधः अप्रतिबन्ध-सप्रतिबन्धदायविषयत्वेन ॥

It ends :—

एवं निरूपितमिदं वचनं विभाग-
तत्त्वं नयैश्च वचनैश्च विचार्य्य सम्यक् ।
तद्दोषदृष्टिमपह्नाय विवेचनीयं
विद्वद्भिरित्ययमहं प्रणतोऽस्मि तेषु ॥

Colophon :—

इति श्रीमद्विद्वद्वन्द्वन्यपादश्रीरामेश्वरभट्टसूरिसूनु-विद्वन्मकुट-
माणिक्यश्रीनारायणभट्टसुत-रामकृष्णभट्टविरचितो विभागतत्त्व-
विचारोऽयं विद्वद्ब्रह्मदयानन्दहेतुः सर्वदाऽस्तु ॥
शुभमस्तु । ग्रन्थसंख्या ६०० ॥

2383.

5842. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11×4½ inches. Folia, 13. Lines, 12 on a page. Extent in slokas, 600. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमद्विद्वद्वन्द्वन्यपादश्रीरामेश्वरभट्टसूरिसूनु-विद्वन्मकुट-
माणिक्यश्रीनारायणभट्टसुत-रामकृष्णभट्टविरचितो विभागतत्त्व-
विचारोऽयं विद्वद्ब्रह्मदयानन्दहेतुः सदास्तु ।

See the previous number.

2384.

5971. **व्यवहारतत्त्वम् ।** *Vyavahāratattvam.*

By Nīlakaṇṭha, son of Śaṅkara.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 26. Lines, 12 on a page. Extent in slokas, 680. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and worm-eaten. Complete.

An interesting treatise on Hindu law by Nīlakaṇṭha, the compiler of the *Mayūkhas*, which also include Vyavahāra.

The beginning of the work :—

श्रीगणेशाय नमः ।

सूर्य्यं रामं गणेशानं पितरं भट्टशङ्करम् ।

मातरं गिरिजालक्ष्मीसदृशीं च नुमो वयम् ॥

सगर्भयोस्तथा भट्टदामोदरन्तसिंहयोः ।

मुदा नमामि चरणौ सर्वकार्याधिपसिद्धिदौ ॥

श्रीभट्टनारायणशर्म्मसूनु-श्रीशङ्कराख्यो रविलक्ष्मणः ।

काश्यां सुतस्तस्य च नीलकण्ठस्तनोति सभ्यम् व्यवहारतत्त्वम् ॥

तत्रादौ व्यवहारमाढका प्रकरणम् । तत्रेयं राजस्थितिः ।

राजा वक्ष्यमाणलक्षणां व्यवहारं विद्वद्भिर्ज्ञातः सह कुल-
श्रीलादिगुणवत्कतिपयवर्णितः ससभ्यो धर्मशास्त्रतद्विरुद्ध-
देशादिसमयधर्मानुसारेण क्लृप्तं निरस्य वादिप्रतिवादिगतमर्थ-
तत्त्वाख्यं भूतमनुसरन् पश्येत् ।

3B, इति व्यवहारलक्षणादि ; 4B, इति सभापतिव्यवहारप्रकरणम् ; 6A,
इति श्रीशङ्करभट्टात्मजनीलकण्ठकृते व्यवहारतत्त्वे मुक्तिप्रपञ्चः ; 8B, साक्षि-
निरूपणम् ; 9B, लेख्यप्रपञ्चः ; 12B, षट्दिव्यविधिः ; 13B, इत्यग्निदिव्य-
विधिः ; 14A, इत्युदकदिव्यविधिः ; 14B, इति विषविधिः ; 15A, कोश-
विधिः ; 15B, इति तप्तमाषविधिः ; 16A, इति धर्म्मधर्म्मविधिः ; 22B,
इति शङ्कर० सीमानिर्णयः ; 23A, स्वामिपालविवादः ।

Last Colophon :—

इति मौमांसकशङ्करभट्टात्मजरङ्गनाथाग्रजदामोदरभट्ट-न्तसिंह-
भट्टानुज-नीलकण्ठकृते व्यवहारतत्त्वं समाप्तम् ।

2385.

5983. सापिण्ड्यकल्पलतिका । *Sāpindyakalpalatikā.*

*By Sadāśiva, alias Āpadeva, son of Śrīpati, son of
Nīlakantha, an inhabitant of Devālaya Pura.*

With the Commentary of Nārāyaṇa, son of Rāma Kṛṣṇa.

Substance, country-made paper. 11×4½ inches. Folia, 17. In
Tripāṭha form. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

The MS. from which it was copied was defective in the beginning. For it commences with the 11th verse.

It is a useful work, giving a list of all kindreds who participate in the same funeral cake.

For the beginning and the end of the work, see H.P.R., III, 341. The Author's Guru is Viṭṭhala. A Viṭṭhala wrote a work entitled Muhūrttakalpadruma-mañjarī in 1627 A.D. See our No. 6336.

The concluding verse gives the number of ślokas as श्रनेत्र, though it ends with the 24th.

End :—

पद्यप्रसूनैः श्रनेत्रसंख्यै-
रलङ्कृता कल्पलता मदीया ।
अध्यापकाध्येतज्जाय नित्यं
दद्यादभीष्टानि परःशतानि ॥

Colophon to the Text :—

इति श्रीमद्देवालयपुरवासि-श्रीनीलकण्ठसूरिसूनु-श्रीश्रीपति-
सूनुना आपोदेवापरनामधेयेन श्रीसदाशिवदेवेन विरचिता
सापिण्डकल्पलतिका समाप्तिमगमत् ।

Colophon to the Commentary :—

इति श्रीमद्रामकृष्णदेवसूरिसूनु-श्रीमन्नारायणदेवविरचिता
सापिण्डकल्पलतावृत्तिः सम्पूर्णा ।

The following is from the Commentary, in 16B :—

देशविशेषेण मातुलसुतादिविवाहो धर्मः ।

तथा च बौधायनः ।

पञ्चधा विप्रतिपत्तिः दक्षिणतः अनुपनीतेन भार्यया च
सह भोजनम् पर्युषितभोजनम् मातुलपितृस्वदुहितपरिणयन-
मित्यादीति दिक् ।

2386.

5232. न्यायशास्त्रम् । *Nyāyasāstram.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 9. Lines, 7, 8 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1881. Appearance, fresh. Complete.

This relates to judicial investigations setting forth the qualifications and the rules of conduct in the court, of the judge, the writer, and the witness and the parties. It concludes with an enumeration of various forms of oaths and ordeals. It contains 120 verses of various metres.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

न्यायशास्त्रं प्रवक्ष्यामि पवित्रं पापनाशनम् ।

न्यायस्य महती वार्त्ता स्वर्गे त्रिपथदुर्लभा ॥

तत्र प्रथमं सभानिरुक्तिः ।

सभा ब्रह्मा सभा विष्णुः सभा शङ्कर एव च ।

सभा शोकहरी धन्या सभा कौर्त्तिविवर्द्धिनी ॥

पञ्चवक्त्रो महादेवः पञ्चपात्रप्रतिष्ठितः ।

पञ्चपात्रसभा धन्या पञ्चपात्रञ्च कारयेत् ॥

धर्माधिकारं नयधर्मरूपं

जानन्ति सत्यार्थमिदं महान्तः ।

धर्माधिकारे खलु सन्निविष्टे

धर्मस्य भाषां प्रवदेत्स धन्यः ॥

... ..

वज्रश्रुतः श्रुतिधरः शास्त्रज्ञो नीतितत्परः ।

सत्यंवदस्सदातुष्ट एतद्धर्माधिलक्षणां ॥

धर्मार्थार्थगृहीता च लघुहस्तो जिताक्षरः ।

सर्वशास्त्रप्रवक्ता च एभिर्लेखकलक्षणां ॥

It ends :—

श्रुते पुत्रशिरः कुर्यात् विश्वदित्यसहस्रकः ।
तदूर्ध्वं जलदित्यं च यथाकामं प्रकीर्तितम् ॥

Colophon :—

इति न्यायशास्त्रं समाप्तमस्तु ।

Post Colophon Statement :—

शुभं भूयात् सम्बत् १८८१ का. शु. ३.

It appears to be a MS. from Kumaon and in that case it can not be placed later than the time of Vājavahādura Candra of Kumaon, the patron of Anantadeva, the author of the Kaustubha. Vājavahādura was the last Chandra king who took interest in literature.

2387.

6463. **दत्तसिद्धान्तमञ्जरी ।** *Dattasiddhāntamañjarī.*

*By Bālakṛṣṇa Śarmā, son of Paṇḍita Devabhadra
Dīksita.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 24. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara. Date, Śaka 1773=Samvat 1908. Appearance, discoloured and worm-eaten. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमत्परमहंस-परिव्राजकाचार्य-सर्वतन्त्रस्तन्त्र-श्रीमद-
द्वैतानन्दभगवत्पादारविन्दभट्टाचार्यमानान्तःकरणेन श्रीमत्पवनोदकर-
(?)कुलोत्तंस-श्रीमद्देवभद्रदौक्षितपण्डितात्मजेन बालकृष्णशर्म्मेणा
विरचिता दत्तसिद्धान्तमञ्जरी समाप्ता ॥

Post Colophon :—

शुभं भवतु ॥ श्रीभगवदर्पणमस्तु ॥ शके १७७३ संवत् १९०८
फाल्गुन शुद्ध १३ सौम्यवासरे ॥

On the subject of Adoption.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

प्रणम्य परमात्मानं स(द्वै)[द्वै]तानन्दविग्रहम् ।

क्रियते युक्तियुक्ताभिः दत्तसिद्धान्तमञ्जरौ ॥

मान्यान् प्रणम्य विहिताञ्जलिरेष भूयः

भूयो विधाय विनयं विनिवेदयामि ।

दूष्यं वचो मम परं निपुणं विभाव्य

भावावबोधविहितो न दूनोति दोषः ॥

अथ पितुरोरसपुत्रैर्बज्जपुत्रत्वमिव तदरिक्तदत्तादिभिरपि तस्य
(तत्त्वं)[सत्त्वं] सप्रमाणमस्ति नवेति विचारे सप्रमाणमेव तदिति
सिद्धान्तप्रतिपादकं दत्तसिद्धान्तमञ्जरौनामकं प्रकरणमारभते ॥

It ends :—

सतां सन्तोषसिद्ध्यर्थं दत्तसिद्धान्तमञ्जरौ ।

अकारि बालद्वयोः तेन तेषां मुदेस्तु सा ॥

2388.

3484. व्यवस्थामंग्रहः । *Vyāvasthāsamgrahaḥ.*

Substance, country-made paper. 19×3½ inches. Folia, 4. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 230. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh.

Opinions of Jagannātha Tarkapañcānana, on certain points of Hindu law, such as about the recipient of the gift of water in a Śrāddha, the right to a home-stead of any one occupying it for generations, in supercession of the owner's descendants living elsewhere.

2389.

3951. दायसर्वस्वम् । *Dāyasarvasvam.*

Substance, country-made paper. 15½×3½ inches. Folia, 12. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 384. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, old. Complete.

A very clear, modern treatise on the law of inheritance.

It begins thus :—

नमः शिवाय ।

अथ दायभागः ।

तत्रानेकसत्त्वास्पदीभूतद्रव्यं दायः । तस्य तु तद्यत्तिनिष्ठस्वत्व-
विशेषोत्पत्तिनिवृत्तिहेतुव्यापारो भागः । अथ भ्रातृणां विभागः
स पितुः स्वलोपरमे तस्य भोगेच्छाविरहे च करणीयः । पितुः
स्वलोप[र]मस्तस्य मरणेन पातित्येन वैराग्येण उपेक्षया वा जायते ।
तत्र पातित्यवैराग्ययोः पूर्वस्वत्वनाशकत्वम् । पतितार्जितधने
पतितस्य स्वत्वमेव । अन्यथा तदुपकार्यपत्यस्य तत्र स्वत्वं कथं
स्यात् ।

It ends thus :—

अत्र सान्निध्यात् आत्मपिष्टमाहबान्धवाः क्रमेण तदभावे सतीर्थ-
शिष्यादयः क्रमेणाधिकारिणः स्युरिति ।

Colophon :—

इति दायसर्वस्वं समाप्तम् ।

On the reverse side of the leaf, there are seven lines beginning with :—

अथ प्रायश्चित्तपूर्वाह्नकृत्यम् ।

2390.

3913. स्वत्वविचाररहस्यम् । *Svattavicārarahasyam.*

Substance, country-made paper. 17×3½ inches. Folia, 18. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 800. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

A treatise on the theory of property by some Naiyāyika author unknown.

Beginning :—

ॐ नमो गणपतये ।

स्वत्वं तावत् स्वत्वमुत्पन्नं स्वत्वं विनष्टं तव स्वं मम स्वं देवस्वं ब्रह्म-
स्वमिति प्रतीतिसिद्धं पदार्थान्तरम् । तच्च वृत्तिनियामक-
विशेषणताविशेषेण सुवर्णादिनिष्ठं सुवर्णे स्वत्वमित्यादि प्रत्ययात् ।
निरूपकत्वाख्य-विशेषणताविशेषेण स्वामिनिष्ठम् । अत्रास्य पुरुषस्य
स्वत्वमिति प्रत्ययात् । न चैवमस्मिन् पुरुषे एतद्भव्यस्वत्वमित्व-
मेतद्भव्यपतित्वमित्यादिप्रतीतिः कथं स्यात्, निरूपकतासम्बन्धस्य
वृत्त्यनियामकत्वात् । निरूपकतासम्बन्धस्यापि प्रकृते वृत्ति-
नियामकत्वाभ्युपगमे अस्मिन् पुरुषे एतद्भव्यस्वत्वमिति प्रतीतेरपि
दुर्वारत्वादिति ।

It ends thus :—

अथोत्सर्गस्यैव आद्रत्वस्य सकलतान्त्रिकसिद्धस्यासति वाधके
त्यागानौचित्यादिति संक्षेपः । ... ..
इति + + स्वत्वविचाररहस्यम् ॥

Post Colophon :—

श्रीकृष्णदेवशर्म्माणः पुस्तकमिदम् ॥ श्रीहरिः ॥

2391.

9562. असगोचपुत्रपरिग्रहपरौक्षा ।

Asagotrāputtraparigraha-parīkṣā.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 4. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 120. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

This supports the adoption of a child not of the same lineage, when it is a family usage, just as a Dakṣiṇātya can marry the daughter of his maternal uncle, this being permitted by his family usage.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

ऋग्वेदे पञ्चमाष्टके द्वितीयप्रपाठके ... .. वसिष्ठाभिसंवादभूता-
भ्यामृगभ्यां असगोत्रस्य पुत्रत्वेन स्वीकारो निषिद्ध इति गम्यते
इत्यादि ॥

End :—

यदि न स्यात् ततः किं स्यादस्ति चेन्नास्तिकोक्त इति न्यायाद-
त्यन्तसन्दिग्धगोत्रसङ्कर-सम्भावकासगोत्रपुत्रपरिग्रहोपेक्षापक्ष एव
श्रेयान् इत्याज्जरिति वीतमत्सराः सुधियो विदांकुर्वन्तु ।

Colophon :—

इत्यसगोत्रपुत्रपरिग्रहपरीक्षा ॥

9. DĀNA. GIFTS.

2392.

129. पुराणदानमाहात्म्यम् । *Purāṇadānamāhātmyam.*

Noticed by Dr. Rājendralāla Mitra under No. 930. It is an interlocution between Brahmā and Matsya. It is an extract from the 53rd chapter of the Matsyapurāṇa. It says that the Purāṇas were, at one time, one only.

Beginning :—

ॐ नमो गणेशाय ।

मत्स्य उवाच ।

पुराणं सर्वशास्त्राणां प्रथमं ब्रह्मणा स्मृतं ।

अनन्तरञ्च वक्त्रेभ्यो वेदास्तस्य विनिर्गताः ॥

पुराणमेकमेवासौत् तदा कल्पान्तरेऽनघ ।

... ..

लिखित्वा तच्च यो दद्याज्जलधेनुसमन्वितं ।

वैशाखीपौर्णमास्यान्तु ब्रह्मलोके महीयते ॥, etc. etc.

2393.

5480. दानवाक्यावली । *Dānavākya-valī.*

By Caṇḍeśvara.

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 43. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 1,300. Character, Nāgara. Date, Samvat 1612. Appearance, old and discoloured. Complete.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ।

देवस्य प्रतिसन्धिबन्धविगलत् कोटौरकोटीक्षरद्व

गङ्गाभङ्गुरवारिवीचिरचितस्मेरप्रसूनश्रियः ।

तत्तादृग् भ्रमिमण्डलीपरवशादुन्मत्तकण्ठस्थल-
 ज्योतिःपूरमधुव्रतस्य नटनं पायादुमाप्रेयसः ॥
 उक्तं सत्कृतिनां सुखे सुकृतिनां प्रक्षामणीनां निधिम
 मन्तौ यस्य हिमांशुगौरयशसो वीरेश्वरस्यात्मजः ।
 श्रीमानेष परोपकारकुतुकी दानेऽपि चण्डेश्वरो
 दृष्टानेकनिबन्धमद्भुतयशाः प्रस्तौति वाक्यावलीम् ॥

Colophon :—

इति दानवाक्यावली समाप्ता ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १९१२ वर्षे आषाढ वदी ६ भौमे लक्ष्मीनाथभट्टात्मजेन
 लोकनाथेनालेखि ॥

शुभमस्तु । श्रीमदनगोपालाय नमः । श्रीरामचन्द्राय नमः ।
 श्रीलक्ष्मीकान्ताय नमः ।

2394.

5545. दानवाक्यावली । *Dānavākyaṅvalī*.

By Vidyāpati.

Substance, country-made paper. 12½ × 5 inches. Folia, 6 to 64. The first five leaves are missing. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 2,200. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

End :—

यावत् खर्गतरङ्गिणी हरजटाजूटान्तमालम्बते
 यावद्विश्वविकाशविस्तृतकरः सूर्योऽयमुज्जृम्भते ।
 यावन्मण्डलमैन्दवं वितनुते शम्भोः शिरोमण्डलं [न]
 तावत् कीर्तिलतेव वस्तुसफला देव्याः सतां श्रेयसे ॥
 निबन्धान् सम्यगालोक्य श्रीविद्यापतिसूरिणा ।
 दानवाक्यावली देव्याः प्रमाणैर्विमलौक्यता ॥

Colophon :—

समस्तप्रक्रियाविराजमान-दलितकल्पलताभिमान-भवभक्तिभावित-
बहुमानमहामहादेवीश्रीधौरविरचिता दानवाक्यावली समाप्ता ।
शुभमस्तु । कृष्णो जयति ॥

2395.

8509. **दानवाक्यावली ।** *Dānavākyaṭvālī.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{4} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 6. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 114. Character, Nāgara. Date, Śamvat 1911. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

दानवाक्यावली समाप्ता ।

Post Colophon :—

जागेश्वरेण लिखितं शिवार्पणमस्तु सं१९११ शाक १७७६ पौ०
मा० कृ० ति० १० शु० ।

Eulogies of religious gifts.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ दानवाक्यावली लिख्यते ।

अथ धान्यदानं ।

धानीकरोति दातारं इह लोके परत्र च ।

तस्मात्त्वमुच्यते धान्यमतः शान्तिं प्रयच्छ मे ॥

सर्वदेवमयं दानं सर्वोत्पत्तिकरं महत् ।

प्राणिनां जीवनोपायमतः शान्तिं प्रयच्छ मे ॥

अन्नदानस्य, etc.

2396.

9704. दानपञ्चौ । *Dānapañjī*.*By Ratnākara Thakkura.*

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Folia, 34. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 900. Character, Nāgara. Date, Samvat 1866. Appearance, tolerable. Complete.

See L., Vol. VI, p. 23, No. 2002.

The last colophon runs :—

इति श्रीरत्नाकरठक्कुरविरचिता दानपञ्चौ पूर्णतामगात् ।
संवत् १८६६ ।

This is a summary of *Dānāsagara* which may be either by Vallālasena or by Mahārājādhirāja-niḥśaṃkara-bhuvanajyotiḥ Śrī Kāmadeva (L. 2179). It quotes : 2B, Harihara ; 11A, Kāmadhenu, Dānakāṇḍa ; 20A, Kalpataru, Viṣṇudharmottara ; 22A, Dānadharma ; 26A, Dānāsāgara ; 27A, Dānaratnākara.

2397.

5518. दानपद्धतिः । *Dānapaddhatiḥ*.*By Rūpanārāyaṇa.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 122 to 194, of which folia 129 and 191 are missing. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the sixteenth century. Appearance, discoloured.

A mere fragment :—

122B, अथ हिरण्यगर्भदानम् (Then follow the Mantras of all the sixteen saṃskaras of the four Vedas, which are incidentally treated of, as they qualify the donor for making 'the great gifts').

140B, इति हिरण्यगर्भमहादानप्रयोगपद्धतिः, अथ ब्रह्माण्डदानम् ;
149A, अथ कल्पपादपदानम् ; 153A, इति रूपनारायणौषदानपद्धतौ कल्प-

पादपमहादानपद्धतिः ; 163B, इति कामधेनुमहादानप्रयोगपद्धतिः ; 167A, इति हिरण्यश्वदानप्रयोगपद्धतिः, अथ हेमाश्वरथदानम् ; 173B, अथ पञ्च-
लाङ्गलदानम् ; 179A, अथ पृथ्वीदानम् ; 184B, विश्वचक्रमहादानप्रयोगः ;
192A, अथ सप्तसागरमहादानम् ।

The authorities quoted :—

123A, दानसागर-कामधेनु-योगीश्वरेषु, रत्नाकरे ; 123B, मुक्तावली ;
126B, चतुर्वर्गचिन्तामणिमते, दानरत्नाकरमते ; 127A, दानोद्गोतमते ;
160B, लक्ष्मीधरः ; 166A, इति भोजराजसागरकारविद्याधराः चिन्तामणि-
रत्नाकरपारिजातपद्मे ।

2398.

5485. दानवाक्यसमुच्चयः । *Dānavākyaśamuccayaḥ.*

By Yogīśvara.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 31. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 500. Character, Nāgara. Date, Samvat 1685. Appearance, discoloured. Complete.

It begins thus :—

नमो विघ्नविनाशनाथ नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः ।

पराशरस्मृतिवाक्यानि परामृश्य बुधैः सह ।

योगीश्वरेण क्रियते दानवाक्यसमुच्चयः ।

उपोद्य दानसामग्र्यं (?) विज्ञेया वाक्यसङ्गता ।

प्रसङ्गात् जाड्यदोषादिवाक्यमप्यत्र दर्शितम् ।

तत्र धेनुगुडदानम् ।

खुरप्रदङ्गविवर्जितं कृष्णमृगचर्म तथा खल्वहिरण्यचर्म गोमय-

विलिप्तायां भुवि कुशानास्तीर्थं मृगाजिनद्वयं प्राग्ययीवं स्थापनीयम् ।

तस्योपरि गुडेन प्राङ्मुखी उदक्या(दा)[द्यवस्था](त्सा) धेनुः[

कल्पनीया । ... ..

ॐ अद्य अमुकस्मिन् काले अमुकगोत्रायामुकदेवशर्मणे कृष्णाजिनस्थितां
गुडकल्पितां गुडस्याङ्गां गन्ध(घ्रा)(घ्रा)णां नानाफलदन्तां मुक्ताफलेक्षणां इन्द्रनील-
तारकां विद्रुमभूयुगां शुक्तिकर्णां सितकम्बलकम्बलां सितसूत्रशिरालां सुवर्णप्रदङ्गीं

रूप्यक्षुरां ताम्रकण्ठां जुक्पृष्ठां सितचामररोमिकां कांस्थोपदोहां नवनीतस्तनीं
इक्षुदण्डपादां क्षौमपुच्छां सितवस्त्रयुगान्वितां धेनुकामजिनस्थितगुडकल्पित
स्वरूपवत्सहितान् श्रीदेवतां इमां गुडधेनुं स्वर्गकामस्तुभ्यमहं सम्यग्ददे ।

End :—

पुराणागमवाक्यानि, etc., etc.

Colophon :—

इति दानवाक्यसमुच्चयः समाप्तः । सम्पूर्णोऽयं (?) दानवाक्यम् ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १६८५ वर्षे भाद्र वा शुद्ध १९ शुक्ले लघितं नवापुरवास्तव्यं
उदीच्यज्ञातीय जा० वीरजीलघितं सम्पूर्णम् ।

श्रीरस्तु । कल्याणमस्तु ॥

The author seems to be the same as Yogīśvara who wrote in collaboration with Padmanābha the work entitled Tithyādinirṇaya at Benares in the pre-Muhammadan days.

2B, इति गुडधेनुदानवाक्यम्; 3B, इति घृतधेनुदानवाक्यम्; 4B, जलधेनुदानवाक्यम्; 5A, इति तैलधेनुदानवाक्यम्; 5B, इति क्षीरधेनुदान-
वाक्यम्; 6A, इति मधुधेनुदानवाक्यम्; 6B, इति शर्कराधेनुदानवाक्यम्;
7A, इति दधिधेनुदानवाक्यम्; 7B, इति रसधेनुदानवाक्यम्; 8A, इति
लवणधेनुवाक्यम्; 8B, इति सुवर्णप्रदङ्गी-दानवाक्यम्, इति उभयतोमुखी-दान-
वाक्यम्; 9A, इति महासुवर्णप्रदङ्गी-दानवाक्यम्, इति तिलपात्रदानवाक्यम्;
9B, इति महातिलपात्रदानवाक्यम्; and so on.

2399.

5479. दाननिर्णयः । *Dānanirṇayah.*

By Śrīkrṣṇa Datta.

Substance, country-made paper. 10½ × 3 inches. Folia, 49, of which the first is missing. Lines, 5, 6 on a page. Extent in ślokaś, 1,000. Character, Nāgara. Date, Śaka 1415. Appearance, old.

A treatise on religious gifts.

Composed in Śaka 1415 = 1493 A.D.

It ends :—

मलिनास्तु कलौ ये च पापपङ्कजैर्नराः सदा

तेषां सन्तरणार्थाय दाननिर्णयसंज्ञ[कः] ।

ग्रन्थोऽयं हि जनेषु सर्वधर्मप्रबोधकः

दानग्रन्थवरः पूर्यो ब्रह्मदत्तसूतेन च ।

कृष्णदत्तेन धीरेण श्रीगणेशाय + + ।

× × × × × × × × सुधीभिः प्रतिगृह्यताम् ॥

इति श्रीआवसथिक-ब्रह्मदत्तात्मज-कृष्णदत्त-विरचिते दाननिर्णये
नक्षत्रदानविधिः ।

तिथिप्रक्रयुते शके माघवे मेषभास्करे ।

कृष्णदत्तैः + + ग्रन्थोऽयं दाननिर्णयः ॥

शुभं भवतु । ग्रन्थसंख्या ११८२ ।

Then in a later hand :—

श्रीविष्णुभट्टानां ।

II.

There is also a fragment of another treatise on religious gifts by Sūrjakara Śarmā, containing the first two leaves only.

For this work, see infra.

It begins :—

नीवीबन्धविधूननोद्यतकरो राधारतेरिच्छया, etc.

2400.

1083. दानपञ्जी । *Dānapañjī*.

By Sūryyākara.

Substance, country-made paper. 12 × 3½ inches. Folia, 37. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1,480. Character, Nāgara. Date, Samvat 1872. Appearance, tolerable. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नीवीबन्धविधूननोद्यतकरो राधारतेरिच्छया
 कृष्णस्तत्क्षणागतामभिमुखीं दृष्ट्वा यशोदां रुदन् ।
 हे मात निजुगोप गोपवनिता मत्कन्दुकं वास(सौ)[से]-
 त्येवं व्याजमुदीरयन् हरतु वः पापानि धूर्त्तक्रियः ॥
 त्रोगवंशसमुत्पन्नो देवसिंहतनूद्भवः ।
 धर्म्मकर्मवतः श्रीमान्नवराजो विराजते
 श्रीमता नवराजेन सर्वपापप्रणाशिनौ ।
 क्रियते दानपञ्जीयं कलौ गङ्गेव निम्बला ।

अथ दानप्रशंसा ॥ इत्यादि ॥

A compilation on religious gifts by Mahāmahopādhyāya Sūryakara Śarmā, under the patronage of Navarāja, son of Deva Siṃha of Droṇa dynasty.

The name of the real author is given as Sūryakara Śarmā in the 4th verse in the present MS. :—

नानापुराणमालोक्य सारमुद्धृत्य यत्नतः ।
 छतोसौ द्विजमुख्येन श्रीसूर्यकरशर्म्मणा ॥

See L., 1840 and Peters., 5, No. 109.

Col. :—

इति श्रीसार्वभौमराजपट्टाभिषिक्त-त्रोगवंशतिलकायमान-देव-
 सिंहतनूद्भवेन श्रीनवराजेन कारिता श्रीमहामहोपाध्यायश्री-
 सूर्यकरेण छता दानपञ्जी समाप्ता ।

Post Col. :—

संवत् १८७२ । श्रीरामाय नमः ॥

It quotes, besides the Purāṇas :—

7A, वामनपुराणे; 12A, दानकाण्डादौ; 20A, दानधर्म्मे, दानसागरे,
 कामधेनौ; 23B, दानधर्म्मोत्तिरे; 27B, दानरत्नाकरे ।

2401.

4104. दानदोषावली । *Dānadīpāvalī*.*By Yogīśvara, under the patronage of Gajapati,
Niḥśaṅkabhānu.*

Substance, palm-leaf. 15×1 inches. Folia, 92. Lines, 6, 7 on a page. Character, Uḍiā of the early eighteenth century. Appearance, soiled and worn out. Incomplete.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

ॐ जय सर्वसुराराध्य जय संसारमोचन ।

जय विघ्नतमश्चन्द्र जय सिद्धिप्रदायक ॥

लम्बोदरमवलम्बे जयमवलम्बे ददानमपवाधं

यन्मौलिचन्द्रलेखाः + + + जयन्ति ॥

+ + + + क्षामखलं मण्डयन्

श्रीलक्ष्मीधरशेखर-प्रविलसज्जाया महाभूतिमान् । (?)

योऽयं भव्यस्वभाव (?) प्रभवजयभरप्रौतिदत्तात्तभक्तिः

श्रीमन्निःशङ्कभानुः क्षितिपदयुगाम्भोजयोः + + + ॥

Then, after a lacuna :—

श्रौतस्मार्त्तादितत्तदुपायपरिचयात् भारताद्युक्तवर्त्ति- (?)

नित्यानुष्ठानकैलासचरितनिलयासत्ववैश्वानरार्त्तिः (?) ।

अद्वाभाजां बुधानां विरचयति तद्वर्गमार्गप्रकाशं

(?) यसन् (lacuna).

देवलयञ्चवल्क्यौ शृङ्खलिखित-गौतमा वृद्धवसिष्ठवशिष्ठौ विष्णुवृहस्पति-
पराशराङ्गिरसयोगियाञ्चवल्क्यप्रातातपमरौचिरुद्दिष्टः (?) सम्बर्त्तापस्तम्बौ लघु-
हारौतः सहारौतः दानोदासो व्यासः सलघुकाव्यायनबौधायनश्चायपलिकप्रभृतय-
श्चालिखितानि (?) निरूप्य निपुणं स्मृतयः षट्त्रिंशन्मतं यावत् ।

वैष्णवमार्कण्डेये मातङ्ग्यं कौम्भं वराहं नरसिंहवायुवामनशैवम् पाद्मं तथादिष्वं
साम्बच्च तथा ब्राह्म्यं ब्रह्मणं (lacuna) महाभारतमन्वादि चोक्ताणि (?)

ज्योतिषनानागममतेर्वाक्यैः ग्रामाणिकैरनुस्मृतानि

अथ दानपरिभाषा—

सकलधर्मस्य अतिस्मृतिपुराणमूलत्वात् फलोपलब्धिव्यतिरेकेन लोकप्रवृत्ते-
रभावाच्च तथाच सामवेदोपनिषदादिषु दानेन सर्वान् कामानवाप्नोति तिरजौतिलं
ब्रह्मचारिरूपवान् हि स उपपद्यते ।

Colophons :—

4A, इति श्रीमन्महाराजाधिराजगजपतिनिःशङ्कभानोः ललितपदकमल-
धूलिकलापालङ्कृतगात्र-योगीश्वरविरचितायां दानदीपावल्यां पुण्यदेशक्रीत्तनं नाम
प्रथमोऽध्यायः; 12B, °पात्रापात्रनिरूपणं नाम द्वितीयोऽध्यायः; the colo-
phon of the third is not to be found; 33B, °तुलापुरुषमहादान-
विधानं नाम चतुर्थोऽध्यायः; 36B, °हिरण्यगर्भमहादानविधानं नाम पञ्चमो-
ऽध्यायः; 38B, °ब्रह्माखदानमहाविधानं नाम षष्ठोऽध्यायः; the colophon
of the seventh is not to be found; 43A, °गोसहस्रमहादान-
विधिर्नामाष्टमोऽध्यायः; 44A, °कामधेनुमहादानविधिर्नाम नवमोऽध्यायः;
45B, °हिरण्याश्वमहादानविधिर्नाम दशमोऽध्यायः; 47A, °हिरण्याश्वरथ-
महादानविधिर्नामैकादशोऽध्यायः; 48A, °हेमहस्तिरथमहादानविधिर्नाम
द्वादशोऽध्यायः; 50A, °पञ्चलाङ्गलकमहादानविधिर्नाम त्रयोदशोऽध्यायः;
51B, °घरामहादानविधिर्नाम चतुर्दशः; 53B, °विश्वचक्रमहादानविधिर्नाम
[पञ्चदशः सर्गः]; 55A, °कल्पलतामहादानविधिर्नाम; 56B, °सप्तसागर-
महादानविधिर्नाम; 59A, °रत्नधेनुमहादानविधिर्नाम; 60B, °महाभूतघट-
महादानविधिर्नाम; 72A, °धान्याचलादिदशाक्षलविधिर्नाम विंशतितमो-
ऽध्यायः; 78B, °गुडधान्यादिधेनुदानविधिर्नाम एकविंशतितमोऽध्यायः; (the
leaves after the 80th have been left unmarked); 86A, °रुद्रदेवतालङ्कृतादिगोदानविधिर्नाम
द्वाविंशतितमोऽध्यायः; 87A, °त्रयो-
विंशतितमोऽध्यायः; 91B, °भूमिदानविधिर्नाम चतुर्विंशतितमोऽध्यायः ॥

After this there is only one leaf in which the MS. comes abruptly to an end.

2402.

5762. तुलामहादानप्रयोगः । *Tulāmahādānaprayogaḥ.*

*Being an extract from Prayogaratna of Nārāyaṇa
Bhaṭṭa, son of Rāmeśvara Bhaṭṭa.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{4}$ inches. Folia, 32. Lines, 16 on a page. Extent in ślokas, 1,100. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and repaired. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।
विघ्नेश-वाण्यौ रघुनाथतातौ
प्रणम्य रामेश्वरभट्टसूनुः ।
नारायणाख्यस्तनुते विचार्य
तुलामहादानविधिप्रयोगम् ॥

Colophon :—

इति श्रीभट्टरामेश्वरसूत्रिस्तनु-नारायणभट्टकृते महादानप्रयोग-
रत्ने तुलामहादानप्रयोगः ।

2403.

2311. तुलापुरुषपद्धतिः । *Tulāpuruṣapaddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. 9×3 inches. Folia, 31. Lines, 7, 8 on a page. Extent in ślokas, 450. Character, Nāgara. Date, Samvat 1662. Appearance, old and discoloured. Complete.

An anonymous manual for the performance of the rite of तुलादान, which requires distribution to Brahmanas of rice, cloth, gold, silver and other metals of the weight of the performer of the rite.

It begins :—

नत्वा विश्वेश्वरं देवं गिरिजां च विनायकम् ।
स्मृतिपुराणनिबन्धांश्च आलोक्य वै सुनिश्चितः ॥
क्रियतेसौ महादानप्रयोगः सद्धितेच्छया ।

16A, तत्र रूपनारायणीये ।

It ends :—

आलोक्य सर्वशास्त्राणि कृतेयं पद्धतिं मया ।

पश्यन्तु तेन वै सुज्ञा अयोग्यास्तु कुबुद्धयः ॥

Col. :—

इति श्रीतुलापुरुषपद्धतिः ॥

Post Col. :—

संवत् १६६२ वर्षे माघवदि प्रतिपदि लिखितं चिन्तामणि-
दीक्षित ॥ श्री ॥ आत्मपठनाथं वा परोपकारार्थम् ।

2404.

6260. तुलादानविधिः । *Tulādānavidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 12. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 192. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति तुलादानविधिः ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

तुलादण्डस्य चतुर्विंशतिदेवता धातुबन्धे यथागाढं पौराणैर्वैदिकै-
र्मन्त्रैः स्थापयेत् ।

ते च मन्त्राः ।

पञ्चवक्त्रं वृषारूढं प्रतिवक्त्रत्रिलोचनम् ।

कपालशूलखट्वाङ्गं चन्द्रमौले सदाशिवम् ॥

आगच्छ भगवन्नीश तुलाबन्धमलंकुरु ।

तमीशानं जगतस्तस्थुषस्पतिं धियं जिवन्मवशे ह्रमहे वयम् ।

पूषाणो यथावेद साम सङ्गृह्ये रक्षिता पायुरदब्धः स्वस्तये ॥

2405.

9310. तुलादानप्रयोगः । *Tulādānaprayogaḥ.*

Substance, country-made paper. 8×5 inches. Folia, 4. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 70. Character, Nāgara. Date, Samvat 1874. Appearance, tolerable. Complete.

Beginning :—

अथ दृतादितुलादानप्रयोगः । तत्र कर्त्ता स्नातः शुचिः शुक्ल-
द्विवासः प्रक्षालितपाणिपादः आचम्य प्राणानायम्यसकुशाक्षतजल-
हस्तः प्राङ्मुख इत्यादि ।

Post Colophon :—

श्री संवत् १८७४ मासोत्तमे मासे पौर्णमासी मासे कृष्णपक्षे सप्तम्यां
सनिवासरे ऊग्रनाथमिश्रेण लिख्यते शुभं भूयात् ।

2406.

2361. तुलापुरुषदान [पद्धतिः] । *Tulāpuruṣadāna-
paddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. 8½×4½ inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 36. Character, Nāgara of the later seven-
teenth century. Discoloured and brittle at the edges. Complete.

This is the shortest work on the subject yet known.

Beginning :—

अथ तुलापुरुषदानम् ।
कर्त्ता मासपक्षाद्युल्लिख्य अमुकफलकामोऽमुकरोगनिवृत्ति-
कामः सर्वत्र गौरीसदनपुण्यप्राप्तिशोकदुर्गतिनिवृत्तिकाम ईश्वर-
प्राप्तिकामो वा अमुकतुलादानं करिष्ये इति संकल्प्य गणेशपूजा-
चार्यवरगतत्यूजनादि कुर्यात् ।

End :—

ततो यजमानस्तत्प्रतिमांदि आचार्याय करे प्रतिपाद्य त्रीन्
विप्रान् संभोज्यभूयसीं दक्षिणां दद्यादिति तुलापुरुषदानविधिः ।

Post Col. :—

अथ तत्तद्द्वयेषु देवताः । लोहे महाभैरवः, कांस्थे घूषाश्विनौ
च, सीसे वायुक्ताम्ने सूर्यः, पित्तले कुजः, रौप्ये पितरः, सुवर्णे
सर्वदेवताः, फले सोमः, गुडि आपः, ताम्बूले विनायकः, पुष्पे
गन्धर्वः, काष्ठेऽग्निः, मधुनि यक्षः, घृते मृदुञ्जयः, क्षीरे तारागणः,
दक्षि सर्पाः, पिष्टे प्रजापतिरनन्ते सर्वदेवताः । १८

2407.

3700. तुलापुरुषदान [प्रयोगः] । *Tulāpuruṣadānaprayogaḥ.*

Substance, country-made yellow paper. 13×3 inches. Folia, 4.
Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Bengali of the
nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

*Colophon :—*Nil.

Beginning :—

“अथातः सम्प्रवक्ष्यामि महादानानुकीर्त्तनम् ।”

इत्यभिधाय मत्स्यपुराणं

आद्यन्तु सर्वदानानां तुलापुरुषसंज्ञितम् ॥

End :—

अनेन विधिना यस्तु तुलापुरुषमाचरेत् ।

प्रतिलोकाधिपस्थाने प्रतिमन्वन्तरं वसेत् ॥

विमानेनार्कवर्णेन किङ्किणीजालमालिना ।

पूज्यमानोऽम्भरोभिश्च ततो विष्णुपुरं व्रजेत् ।

Post Colophon :—

श्रीश्यामाचरणदेवशर्म्मणः स्वाक्षरमिदं पुस्तकञ्च ॐ दुर्गा ।

2408.

5177. तुलापुरुषदानविधिः । *Tulāpuruṣadānavidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 15×3½ inches. Folia, 7. Lines, 6
on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Bengali of the nineteenth
century. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

अथ तुलापुरुषदानविधिः

मत्स्यपुराणे ।

षोडशमहादानं यथा—

तत्राद्यन्तु सर्वदानात् तुलापुरुषसंज्ञितम्

हिरण्यगर्भदानञ्च ब्रह्माण्डं तदन्तरम् ॥

End :—

श्रद्धान्वितो भवति यज्ञसहस्रयाजी

दीप्तप्रतापजितसर्वमधीश्लोकः (?) ।

यो दीयमानमपि पश्यति भक्तियुक्तः

सभ्यकुं प्रदणोति विधिमेव वसेन्नपिष्टे ॥

Colophon :—

इति तुलापुरुषदानं समाप्तम् ।

It begins :—

अथोपयोगितया तत्र द्रव्याणां दानमन्त्राः आदौ उच्यन्ते ।

It ends :—

In पञ्चायतनदानम् ।

Both works appear to be incomplete, and at the end of both there is a statement that the MS. belonged to Gaṇeśa Deva and in the last he is described as the son of Saṅkara.

2409.

2007. दानसंक्षेपचन्द्रिका । *Dānasamkṣepacandrikā.*

By Bhaṭṭa Divākara, son of Mahādeva and Gaṅgā.

Substance, country-made paper. 11 × 5½ inches. Folia, 73. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 1,600. Character, Nāgara of the eighteenth century. Generally correct. Incomplete, up to Ūrṇāvastradānavidhi.

For a description of the work, see I.O. Catal., No. 1709.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीलक्ष्मीनृसिंहाभ्यां नमः
 प्रणम्य मातरं गङ्गां भैरवं वनप्रङ्करौम् ।
 महादेवाख्यपितरं श्रौतस्मार्त्तविशारदं ॥
 दिवाकरेण सुधिया सारमुद्गत्य शास्त्रतः ।
 शिष्टानां तन्यते तुष्ट्यै दानसंक्षेपचन्द्रिका ॥
 तत्र परस्वत्त्वोत्पत्तौ त्रय्यत्यागो दानं इत्यादि ॥

2410.

2429. **दानचन्द्रिका ।** *Dānacandrikā.*

By Divākara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 11×5½ inches. Folia, 74 to 95. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured and brittle at the edges.

This is a continuation of the previous number.

Dānacandrikā ends in leaf 90A.

Col. :—

इति काश्यां सत्कालोपनामभट्टरामेश्वरात्मज-भट्टमहादेवदिनकर-
 द्विजवर्धसूनुना बालंभट्टानुजभट्टदिवाकरविरचिता दानचन्द्रिका
 समाप्ता ।

The rest of the MS. is taken up by another work of the same author :—

दानानि सर्वाण्यभिधाय तेषां
 प्रतिग्रहे शुद्धिमतो विधास्ये ।
 यथाधिया भावितया मावृतिः (?)
 प्रतिग्रहे साधुजनस्य न स्यात् ॥
 89B, कालोपनामरामेशभट्टसूनुः सुधीमतः ।
 महादेवद्विजार्थस्य सूनुना प्रभविष्णुना ॥
 दिवाकरेण रचिता दानसंक्षेपचन्द्रिका ।
 गिरिजाजानितुष्ट्यै सुदं वितनुतां सताम् ॥

91A, लिखनपरिश्रमवेत्ता भुवने विद्वज्जनो नान्यः ।
सागरलंघनखेदं हनुमानेकः परं वेत्ति ॥

2411.

3278. दीपदानप्रयोगः । *Dīpadānaprayogaḥ*.

By Rāmacandra.

Substance, country-made paper. $9 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 2. Lines, 17 on a page. Extent in ślokas, 82. Character, Nāgara. Date, Śaṃvat 1823. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति दीपदानप्रयोगः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १८२३ चैत्र कृष्ण १२ मन्दवारे आचार्यगोपालभट्टेन
गोत्तनीग्रामे लिखितम् । स्वार्थं परार्थं च । श्रीवेण्णी-
माधवार्पणमस्तु ॥

It begins :—

श्रीगणेशाय ।

पुरुषोत्तमपादाब्जभ्रमरा(र्पिं)[यि]तमौलिना ।

लिख्यते रामचन्द्रेण दीपदानविधिः शुभः ॥

अथ दीपदानम् ।

तत्र शुद्धकालेषु मासाः २ । ५ । ८ । ९ । १० । ११ । १ । १२ ।

शुक्लपक्षः शुभः कृष्णोऽपि पञ्चम्यन्तः । वाराः १ । २ । ४ । ५ ।

2412.

10194. काम्यदीपदानपद्धतिः ।

Kāmyādīpadānapaddhatiḥ.

By Premanidhi Śarmā.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 59. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1,260. Character, Nāgara. Date, Śaṃvat 1831. Appearance, discoloured. Complete.

Beginning :—

अहो राजराजेश्वरस्य प्रसादादसावेव कल्पद्रुमः काम्यदीपः ।
 स्वचेतोदरौशाधिनां सत्फलानामवायै सुदुःखाभितमैश्च सेव्यः ॥
 दत्ते लौकिकदीपे ध्वान्तच्छेदे नृणां न सन्देहः ।
 व्यापद्धान्तच्छेदे वैद्यादस्मात् कुतः सोऽस्तु ॥

It ends :—

यस्योद्गोतमती सती गुणवती मातापितोमापतिः
 नाम प्रेमनिधि + + + + लभूः कूर्माचलो जन्मभूः ।
 स्रूपास्यं कृतवीर्यजाच्युतपदं वाराणसीवासभूः
 तत्राविश्य + + चकार स निजप्रेमागमां पद्धतिं ॥
 श्रीमद्द्वैद्या कार्त्तवीर्यप्रसादात् प्रादुर्भूते प्रेमनिध्याख्यविप्रात् ।
 ग्रन्थे भक्तव्रतसन्तोषकेस्मिन् इत्थं पूर्णं कामनादीपरत्नम् ॥

Colophon :—

इति श्रीमद्भारद्वाजकुलप्रसूतपञ्चोपनामकप्रेमनिधिप्रश्ननिर्मिता
 काम्यदीपदानपद्धतिः संपूर्णा ॥

Then after three verses, we have the following Post
 Colophon Statement :—

संवत् १८३१ मौ० पौ० व० ५ गुरौ शुभमस्तु श्रीवाराणस्यां
 लिखितोऽयं दीपदानप्रयोगः ॥

Already noticed in Nep. Cat., Vol. II, p. 141.

2413.

2050. उभयतोमुखीदानविधिः ।

Ubhayatomukhīdānavidhiḥ.

By Kamalākara.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3, Lines, 11
 on a page. Extent in ślokas, 70. Character, Nāgara. Appearance,
 tolerable

It begins :—

श्रीरामकृष्णपितरं नत्वा रामञ्च मातरम् ।

करोत्युभयतो मुख्या दानपद्धतिमुत्तमाम् ॥

आसन्नप्रसवां गां दृष्ट्वा पुण्यकालाद्यविचार्य तदैव स्नातः शुक्लाम्बर-
धरः प्रात्रमाह्वय कुशजलाक्षतानादाय देशकालौ स्मृत्वा “मन-
एकविंशतिपुरुषैः सह वत्सगोरोमसमसंख्यकयुगावधि ब्रह्मलोक-
निवासकामः श्रीविष्णुप्रौढ्यर्थं यथाशक्त्यलङ्कृत-उभयतोमुखी-
गोदानमहं करिष्ये ।

Colophon :—

इति श्रीमन्नारायणभट्टसूरिसुनुरामकृष्णभट्टसुतदिनकरभट्टानुज-
कमलाकरविरचित उभयतोमुखी-दानविधिः ।

Post Colophon :—

इदं पुस्तकं भागवतोपनाम्ना यज्ञेश्वरेण लिखितं ॥

2414.

1941. दानखण्डप्रयोगः । *Dānakhaṇḍaprayogaḥ.*

By Bhattoji Dīkṣita.

For the MS. and the work see L., No. 4161.

There are two parts in this incomplete MS. The first comes to an end in leaf 25 and is written in bold beautiful Devanāgarī of the eighteenth century. It ends abruptly in the middle of a verse on the section on Sivikādāna. The second part has 17 leaves.

2415.

2435. ¹² गोदानविधिः । *Godānavidhiḥ.*

With its Prayoga.

Substance, country-made paper. $6\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 10. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 160. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It begins as in our Catal. No. 2420.

It ends in leaf 2B where Godānaprayoga begins, which again ends in leaf 9A, इति सामान्यगोदानविधिः । Then commences a short work on Vaitarani Dāna, which ends in leaf 10A.

The Prayoga differs from that in Catal. No. 2420.

2416.

1948. गोदानप्रयोगः । *Godānaprayogaḥ.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 3. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara of the eighteenth century. Complete.

It begins :—

अथ स्वहितमिच्छता किं कर्त्तव्यमिति जिज्ञासायां धर्मेण पाप-
मपनुदतीति वाक्यात् पापापनोदः कर्त्तव्यत्वेन प्राप्तः । तत्र धर्मो
नाम वेदविहितोऽनुष्ठानविशेषः । स च यागः दानहोमादिर्ह्यपो-
ऽनेकविधः । यागहोमादौ अभिसाध्ये सपत्नीकस्यैवाधिकारित्वाद-
पत्नीकेन जपदानाद्येव कर्त्तव्यं ... ..
देवांश्च याभिर्यजते ददाति वेति गोदानपरम् । ... ..
... .. स्नानदेवलहारीतवाक्यैः संवादात् गोदाने
प्रमाणत्वेन ग्राह्यम् । ... ..
अथ सामग्री । सवत्सा गौः । वस्त्राणि दशसौवर्णनिर्मित-
स्वर्णशृङ्गे । इत्यादि इत्यादि ।

The Prayoga begins in the last but one line of leaf 1B.

It ends in leaf 3A. In leaf 3B, there is an extract from Kamalākara, part of which is given below :—

अमुकवेदान्तर्गतामुक-शाखाध्यायिने अमुकशर्मणे ब्राह्मणाय तुभ्यमहं
सम्पददे ; न ममेति उक्त्वा यंज्ञसाधनेत्यादि मन्त्रं पठेदित्याह ।

2417.

1857. साधारणगोदानविधिः । *Sādhāraṇagodānavidhiḥ.*

Substance, country-made paper. $8\frac{3}{4} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 7. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 160. Character, Nāgara. Date, Samvat 1829 and Śaka 1694. Appearance, tolerable. Complete.

On the subject of the gift of a cow for the spiritual advancement of the donor.

Beginning :—

अथ साधारणगोदानविधिरुच्यते ।

सर्वाघनाशनं पुण्यं सर्वकामार्थसिद्धिदम् ।

स्वर्गापवर्गदं चाथ वक्ष्ये गोदानगच्छरम् ॥

अथ यजमानोऽयनादिपुण्यकाले सुस्नातः प्रक्षालितपाणिपादः
स्वाचान्तः सुलिप्तायां भूमौ खासने समुपविश्य पवित्रे हृत्वा प्राणा-
नायस्य देवादौन् अभिवाद्य कुशतिलयवहस्तो देशकालौ स्मृत्वा
सवत्सगोरोमसमसंख्यवर्षब्रह्मलोकनिवासकामः, सौवर्णप्रासाद-
रत्नोज्ज्वलशय्यावराप्परोऽन्वितलोकप्राप्तिकामः, स्वर्गकामो, विष्णु-
प्रीतिकामो वा गोदानमहं प्रतिपादयिष्ये ।

End :—

दिश्यमूर्त्तिर्जगच्चक्षुर्दादशात्मदिवाकरः ।

कपिलासहितो देवो मम मुक्तिं प्रयच्छतु ॥

यस्मात्त्वं कपिले पुण्या सर्वलोकस्य पावनौ ।

प्रदत्ता सह सूर्य्येण मम मुक्तिप्रदा भव ॥

Col. :—

इति कपिलादानमन्त्रः । गोदानप्रयोगः समाप्तः ।

Post Col. :—

सं १८२९ श १६९४ का० क० ८ चन्द्रे । महाजनि वीरेश्वरस्य

2418.

9335. गोदानविधिः । *Godānavidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 2 to 7. Lines, 6, 7 on a page. Extent in ślokas, 70. Character, Nāgara. Date, Samvat 1869 and Śaka 1734. Appearance, tolerable. Complete.

Colophon :—

इति श्रीगोदानविधिः ।

Post Colophon :—

शुभं भूयात् श्रीसंवत् १८६९ । शके १७३४ फाल्गुन कृष्ण-
चतुर्दशी चन्दवासरे पुस्तक समाप्तं ।

A religious treatise on the gift of a cow.

2419.

3273. गोदानविधिः or कपिलादानविधिः ।

Godānavidhiḥ or Kapilādānavidhiḥ.

Substance, country-made paper. 6½×4 inches. Folia, 17. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 102. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

A religious treatise on the gift of a cow.

It begins :—

अथ गोदानविधिः ।

तत्र प्रथमं ब्राह्मण(वर्ण)[वरण]विधिः ॥

कपिलादाननिमित्तं ब्रह्मणे नमः ।

पादासनमस्तु । ततस्तं समभ्यर्च्य गन्धपुष्पादिभिः इदमाचमनीयं
प्रतिगृह्यतां प्रतिगृह्णामि । इत्यादि ।

It ends :—

गावो मामुपतिष्ठन्तु हेमशृङ्गाः प्रयोमुचः ।

सुरभे ... ..

... .. इति विश्वज्य नमस्कृत्य प्रणयेत् ।

Col. :—

इति कपिलादानविधिः ।

2420.

2191. गोदानविधिः । *Godānavidhiḥ*.

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 4. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः । अथ गोदानविधिः ।

तत्र पात्रलक्षणम् गोलक्षणं च याज्ञवल्क्यः ।

यथाकथंचिद्वा गां धेनुं वा धेनुमेव वा ।

अश्वगामपरिक्षिप्तं दाता स्वर्गे महीयते ॥

गौरैकस्यैव दातव्या ओज्रियाय विशेषतः ।

सो हि तारयते पूर्वान्समं सप्त च सप्त च (?) ॥

It ends :—

आत्मानं मे तर्पयताङ्गानि मे तर्पयत प्रजां मे तर्पयत पशून्मे तर्प-
यत गृहान्मे तर्पयत गणान्मे तर्पयत सर्व्वगणं मा तर्पयत तर्पयत
मा इति तर्पणम् ।

इति सामान्यगोदानविधिः । उषस्त्रयेसु । गोरीर्मिमाथ हि
वृषवती वसुपत्नी आब्रह्मन् ब्राह्मणो ब्रह्मवर्चसौ जायतां ॥ • ॥

श्रीविश्वेश्वरार्पणमस्तु ।

2421.

5051. शालग्रामदानपद्धतिः । *Śālagrāmadānapaddhatiḥ*.

Substance, country-made paper. $15 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 80. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Beginning :—

अथ ग्रालग्रामदानपद्धतिः ।

ताम्रपात्रस्थ-सुवर्णमेखलाद्यलङ्कृत-ग्रालग्रामशिलाभ्यो नमः ।

इति गन्धादिभिरभ्यर्च्य सम्प्रदानब्राह्मणञ्च पाद्यादिभिरभ्यर्च्य
कृताञ्जलिः ।

ग्रालग्रामशिला पूर्व विष्णुदेहादिनिःसृता ।

पूजिता सर्वदेवैश्च गन्धाद्यैर्मुनिभिस्तथा ॥

नातः परतरं दानं पृथिव्यां विद्यते शुभम् ।

तस्मात् पात्रेषु पुण्याहे दद्याद्भक्तिविमत्सरः ॥, etc., etc.

2422.

5269. अन्नमेरुदानविधिः तत्पद्धतिश्च ।

Annamerudānavidhiḥ, with Paddhatiḥ.

Substance, country-made yellow paper. $13\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 3. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Very nearly complete.

The MS. begins thus :—

श्रीदुर्गा ।

अथान्नमेरुदानविधिः मत्स्यसूक्ते ।

अन्नमेरोर्विधिं वक्ष्ये यत्कृत्वा न हि शोचनम् ।

राजराजेश्वरो भूत्वा स्वर्गलोके महीयते ॥

भोगान्त्येऽन्नस्य पदवीभियान्नाख्यत्र संशयः ।

Annameru is a heap of cooked rice, of the height of the Yajamaṇa. A description of it is given below :—

खदेहदीर्घं कूटं स्यात् सूक्ष्मान्नस्य सुविस्तृतम् ।

सूक्ष्मवस्त्राद्यतं कुर्यात् पताकाभिरलङ्कृतम् ॥

घृतदुग्धसितायुक्तं मधुपर्कफलान्वितम् ।

मुद्गमाषतिक्षैर्युक्तं दिक्षु गोधूमशोभितम् ॥

अथवा केवलाचीर्णं खदीर्घपरिमाणकम् ।

1B, इत्यन्नमेरुविधिः ।

अथ मत्स्यपुराणीय अन्नमेरुपद्धतिः ।

तत्र यज्ञीया देवताः सर्वाः श्वः कार्य्ये यज्ञकर्मणि ।

सायमावाहयेद्विद्वान्नान्यत्रेति निमित्तकादिति वचनात् ॥

सायं मेरुमधिवास्य परदिने प्रातः स्नातः कृतनित्यक्रियः ... .. संकल्पं कुर्यात् । अद्य शोकविमुक्तत्वरानराजेश्वरत्वपूर्वक-स्वर्गलोकमश्नीयमानत्वकामः श्रीविष्णुप्रीतिकामो वा ब्राह्मणसम्पदानक-अन्नमेरुत्सर्गकर्मणां करिष्ये ।

The MS. breaks off abruptly at the end.

2423.

1886. महौघमठप्रतिश्रयदानानि ।

Mahāghraṃmaṭhapratishrayadānāni.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 12. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara. Appearance, faded.

It begins :—

अथ महीदानं ।

कौर्म—

“गोचर्ममात्रं भूखण्डमधिकं वा स्वशक्तितः ।

त्रिधा सदक्षिणां कृत्वा दत्त्वा शिवपुरं ब्रजेत् ।” 12

त्रिधैकसुवर्णरूपा दक्षिणा त्रिधेत्यर्थः ।

Colophons :—

2A, इति महीदानविधिः; 12A, इति मृद्दानप्रयोगः

12B, इति मठदानं (स्कन्दोक्तम्), इति प्रतिश्रयदानम् ।

The work ends :—

दीनानाथजनार्थाय वर्णकं न कृतं भवेत् ।

प्रतिश्रयो धर्मशाला । इति प्रतिश्रयदानम् ॥

2424.

8941. कलसप्रतिष्ठा । *Kalasapratisthā.*

Substance, country-made paper. $9 \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 16. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 224. Character, modern Nāgara. Date, Śaka 1755. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

अथ कलसप्रतिष्ठा ॐ भूरसि इत्यादि ॥

Complete in 16 leaves.

An elaborate process of making a gift of a potful of water to the Brāhmaṇas.

Post Colophon :—

श्राक्ते १७५५ कार्तिके मासे शुभे शुक्लपक्षे तिथौ षष्ण्यां शनि-
वासरे लि० मिदं पुस्तकं ईश्वरौपसादपाठकेन ।

2425.

9875. शय्यादानविधिः । *Śayyādānavidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 5. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 72. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

On the gift of a bedding in connection with a funeral rite.

Beginning :—

अथ शुद्धिश्राद्धशय्यादानविधिः ।

ततः सपत्नीको यजमानो गणपति षोडशमाह्नवग्रहपूजनं, etc.

Colophon :—

इति शय्यादानविधिः ।

Post Colophon :—

शुभं भूयात् श्रीरामः ।

10. TĪRTHA.

2425A.

777. **एकाग्रचन्द्रिका ।** *Ekāmracandrikā.*

Being a Guide to Pilgrims visiting Bhuvaneśvara.

Character, Uriyā.

A palm-leaf manuscript fully described in L. 1560.

2426.

3554. **मुक्तिचिन्तामणिः ।** *Mukticintāmaṇiḥ.*

By Puruṣottama Gajapati.

Substance, country-made paper. $15 \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 25, of which the first leaf is missing. Lines, 10 on a page. Extent in Slokas, 750. Character, Bengali. Date, Śaka 1697. Appearance, fresh.

Colophon :—

इति मुक्तिचिन्तामणौ प्रसादकाण्डः समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीकाव्याः १६६७ ।

पुस्तकमिदं श्रीहरिरामदेवशर्माणः स्वाक्षरञ्च । श्रीश्रीजगन्नाथ

“श्रीश्रीबलराम ”

दोलायमानं गोविन्दं मच्चक्षुं मधुसूदनम् ।, etc., etc., etc.

It refers to the duties of a pilgrim at Purī. Published by Mahāmahopādhyāya Sadaśiva Miśra of Purī.

2427.

8681. **तीर्थरत्नाकरः ।** *Tīrtharatnākaraḥ.*

By Rāmakṛṣṇa.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 69. No. 2, missing. Lines, 10 on a page. Extent in Slokas, 1,700. Character, Nāgara. Old. Fresh. Incomplete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

आनन्दाश्रितपादाब्जमिलनीला, etc.

See L. 2542.

2428.

10034. प्रयागमाहात्म्यम् । *Prayāgamāhātmyam.*

A part of Tīrtharatnākara, otherwise called Rāmāprasād.

By Rāmakṛṣṇa Bhaṭṭa, son of Mādhava.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 18. Lines, 9 to 11 on a page. Extent in ślokas, 450. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमत्पराशरसगोत्रसकलशास्त्रविशारदमाधवात्मजराम-
कृष्णभट्टविरचिते श्रीरामप्रसादाख्ये तीर्थरत्नाकरे प्रयागमाहात्म्यं ॥

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । तत्र श्रुतिः ॥

सिताक्षिते सरिते यत्र संगते तत्र $\times \times \times$ दिवमुत्पत्ति ।

ये वै तन्वन्ति हृजन्ति धीरास्ते वै जनासो अमृतं भजन्ते ॥

Tīrtharatnākara is by Rāmakṛṣṇa of the Parāśara Gotra, son of Mādhava, son of Nārāyaṇa, son of Bhairava (who was a *protege* of Śeṣavamśa), son of Jānārdana, son of Nuṭa Śarmā, son of Śivadāsa. [See L. 2542.]

Rāmakṛṣṇa compiled Pratāpamārttaṇḍa under the patronage of Pratāpa Rudra Gajapati and carried the title of Paṇḍita-Śiromaṇi from Balabhadra, the Guru of the Rājā.

2429.

144. द्वादशयात्राप्रयोगप्रमाणम् ।

Dvādaśayātrāprayogapramāṇam.

By Vidyānivāsa.

This manuscript has been described by Dr. Rajendra-lāla Mitra under No. 413, under the title of दोलारोहणपद्धतिः ।

Contents :—

(1) खानमहोत्सवविधिः, 11A. (2) गुण्डिकाख्ययात्राविधिः, or रथयात्रा-विधिः, ending in 15B. (3) शयनमहोत्सवविधिः, in 16B. (4) दक्षिणा-यनोत्सवविधिः, in 17A. (5) पार्श्वपरिवर्त्तनविधिः, in 17B. (6) उत्थान-महोत्सवविधिः, in 19A. (7) प्रावरणोत्सवविधिः, in 20B. (8) पुष्पाभिषेक-विधिः, in 21B. (9) नवशस्योत्सवविधिः, in 23A. (10) दोलयात्रा, in 28B. (11) मदनमञ्जनयात्रा, in 29B. (12) अक्षयतृतीयायां चन्दनयात्रा विधिः, in 31B.

Col. in 31B :—

इति विद्यानिवासकृतद्वादशयात्राप्रयोगप्रमाणं समाप्तम् ।

द्वादशयात्रातिरिक्त-रामनवमीयात्रा-श्रीपञ्चमीयात्रा-रास-यात्रा--नूतनशरीरदर्शनयात्रा--अङ्गरुमानन्तरमूर्त्तिदर्शनयात्रादि प्रयोगपद्धतौ यथाविध्यनुसन्धेयम् ।

Then commences दोलारोहणपद्धतिः ।

It deals with all the twelve festivals in twelve months of the year, connected with the image of Jagan-nātha at Purī, and refers all other festivals to Prayoga-paddhati. It further treats, particularly in the last chapter, of दोलारोहण or the placing of the image in a swing. It ends in leaf 31. The authorship of the Post Colophon Statements is not given.

Vidyānivāsa is the son of Vidyāvācaspatī and the father of Viśvanātha Tārkapañcānana, the author of the Bhāṣāpariccheda.

2430.

1770. चिस्थलीसेतुः । *Tristhalīsetuh.*

By Nārāyaṇa Bhaṭṭa, son of Rāmeśvara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 88. Lines, 11, 12 on a page. Extent in ślokas, 2,500. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1738. Appearance, tolerable.

Post Col. :—

संवत् १७३८ का भाद्र वा सुदि १४ ।

Tristhalisetu is a comprehensive treatise on pilgrimage, by Nārāyaṇa Bhaṭṭa, son of Rāmeśvara Bhaṭṭa. Divided into prahaṭṭakas.

The present manuscript contains the first part, called सामान्यप्रवृत्तः, the object of which is thus given in the last introductory verse :—

साधारणस्तौर्धविधिः प्रथमं सम्यगुच्यते ।

प्रयागादित्रयविधिः पश्चादित्यत्र संग्रहः ॥

For a description of this part see I.O. Catal., No. 1719.

The first chapter gives the subject of the work a general treatment, the subsequent chapters treating, in every detail, of particular tīrthas. See L. 797, where an analysis of this section is given.

The verses, giving an account of the author's family, are omitted in the present manuscript.

On the title-page of the manuscript, there are two names as the former owners :—

भट्टरामदेवसुत-रङ्गनाथस्थेदं पुस्तकं ।

In a later hand :—

पुस्तकमिदं दण्डपुत्रविष्णोः

त्रिस्थलीसेतौ सामान्यप्रवृत्तः ।

2431.

2701. *The Same.*

(प्रयागप्रकरणम्) ।

By Nārāyaṇa Bhaṭṭa, son of Rāmeśvara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 36. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1680. Appearance, old, discoloured and corroded. Complete.

Colophon :—

इति भट्टराजेश्वरसूत्रिस्तुभट्टनारायणविरचिते त्रिस्थलीसेतौ
प्रयागप्रकरणं समाप्तम् । इतः परं काशीप्रकरणं भविष्यति ।

Post Col. :—

संवत् १६८० शके १५६५ आङ्गिरस् संवत्सरे पौषशुद्ध प्रतिपदि
शुके गोविन्दभट्ट आयाचितात्मजनौलकगृहेनेदं पुस्तकं लिखितं स्वार्थं
परार्थं च ।

Often noticed.

2432.

8848. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 59. Lines, 8,
9 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance,
old and discoloured. Complete.

Complete in 59 leaves.

The Last Col. runs thus :—

इति भट्टराजेश्वरसूत्रिस्तुभट्टनारायणविरचिते त्रिस्थलीसेतौ प्रयाग-
प्रकरणं समाप्तम् ।

Printed at Benares.

2433.

1771. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9 \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 47. Lines, 11,
12 on a page. Extent in ślokas, 700. Character, Nāgara. Appearance,
old. Complete.

The second part of Tristhalisetu, for description of
which see L. 1115 and I.O. Catal., No. 1721.

2434.

819. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. $17\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 27.
Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 1,200. Character, Bengali. Fair
writing. Appearance, fresh.

A part of Tristhalīsetu by Nārāyaṇa Bhaṭṭa, son of Rāmeśvara Bhaṭṭa ; it relates to pilgrimage to Gayā.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ।

वादीभयुक्तिकुम्भस्थलदलनाङ्कुशमाननखगर्भात् ।
विकिरत्नमेयमुक्ताविद्यावनकेशरीगुरुर्जयति ॥
नत्वाखिलोद्धारधुरन्धरं परं
गदाधरं बुद्धिविशुद्धिसाधकम् ।
सन्देहमुत्सार्थं विचार्य सादरम्
मया गयाकार्यमुदीर्यतेऽधुना ॥
सुतादिकर्तृकं यस्यां आर्द्रं अद्वासमेधितं ।
पित्राद्युद्दिश्यफलदं सा गया यागतोऽधिका ॥ इत्यादि ॥

End :—

एवं गयाक्षेत्रे निर्व्यूढे ततो निर्गमनकाले गदाधरपूजा-स्तुति-
प्रार्थनाः कार्याः । स्तुत्वा संप्रार्थयेद्देवं आदिदेवं गदाधरं ।
इत्यभिपुराणवचनात् । स्तुतिप्रार्थनाप्रयोगो वक्ष्यते ॥

Col. :—

इति श्रीमद्भट्टरामेश्वरसूत्रिस्तुलनारायणभट्टविरचिते त्रिस्थली-
सेतौ गयाक्षेत्रं समाप्तं ॥

2435.

1774. *The Same.*

(गयाप्रकरणम्) ।

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 49. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 700. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

For a description of the *Gayā* section of the work, see L. 1599. The Library numbers 1770 to 1772 and 1774 make the work complete. See above and below.

The section in the present manuscript ends thus :—

साक्षिणः सप्त मे देवा ब्रह्मेशानादयस्तथा ।
मया गयां समासाद्य पितृणां निष्कृतिः कृता ॥

Col. :—

इति श्रीमद्भट्टराजेश्वरात्मज-श्रीनारायणभट्टविरचिते त्रिस्थली-
सेतौ गयाप्रकरणे गयाकार्यानुष्ठितिः ॥

Post Col. :—

समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

वाराहे ।

मौने मेघे स्थिते सूर्ये कन्यायां कार्मुके घटे ।
दुर्लभं त्रिषु लोकेषु गयायां पिण्डपातनम् ॥ इति ॥

वायुपुराणेपि स्तुतिद्वयम् ।

गदाधरं विगलितकालकल्मषं
गयागतं विदितगुणं गुणातिगम् ।
गुहागतं गिरिवरगौरगेहगम्
सुरार्चितं वरदमहं नमामि तम् ॥
अतश्चिद्यं त्रिदशगुणादिषु श्रियं
यथाः श्रियं + + + +
कलागतं कलिमलमर्दनश्रियं
वृष्टावृष्टं परिवृष्टावृष्टशक्तिभिः ॥

Some verses more on Gadādhara.

2436.

1772. *The Same.*

(काशीप्रकरणम्) ।

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 236. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 3,800. Character, Nāgara. Date, Samvat 1848. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । अथ काशीप्रकरणम् ।
भवानौ श्रं न [श्रं]करौ नत्वा भट्टरामेश्वरात्मजः ।
भट्टनारायणः काशीं विविनक्ति सदुक्तिभिः ॥

तत्र माहात्म्यज्ञानस्य प्रष्टव्यौपयिकत्वेन तत्रावश्यत्वात्तदेव प्रथमं निरूप्यते
इत्यादि ।

Post Colophon Statement :—

श्रुममस्तु ॥ संवत् १८४८ ॥ दुंदुभीसंवच्छरे ॥ फाल्गुन कृष्ण-
त्रयोदशी ॥ १३ ॥ रविदिने सम्पूर्णोऽयम् ॥

For a description of the present section of the work,
see L. 2268.

2437.

10182. त्रिस्थलीसेतुसारसंग्रहः ।

Tristhalīsetusārasamgrahaḥ.

Being an abridgement of Nārāyaṇa Bhaṭṭa's

Tristhalīsetu.

By Bhaṭṭoji Dīkṣita.

Substance, country-made paper. 12 × 6 inches. Folia, 18. Lines, 12
on a page. Extent in ślokas, 540. Character, Nāgara. Date, Samvat
1942. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीभट्टोजीदीक्षितविरचितत्रिस्थलीसेतुसारसंग्रहः समाप्तः ।

Post Col. :—

संवत् १९४२ जेष्ठकृष्ण ७ बुद्धवासरे ।

In a later hand :—

लिखवाया विवकीलागाकहतु व्यासगणेशराभने पत्ता ग्रन्थ
५०० श्लोक ।

Beginning :—

साधारणतौर्यविधिः प्रथमं सम्यगुच्यते ।
 प्रयागादित्रयविधिः पञ्चादित्यत्र संग्रहः ॥
 तत्र या याः काश्चित्तीर्थयात्रा मुनीन्द्रैः
 कृताः प्रयुक्ता ह्यनुमोदिताश्च ।
 ता ब्रह्मचारौ विधिवत् करोति
 सुसंयतो गुरुणा सुसंनियुक्ताः ॥ इति ॥

End :—

भविष्येति ।
 गङ्गास्तीर्मां न लङ्घन्ति सर्वपापान्यशेषतः ।
 दिशो दश पलायन्ते सिंहं दृष्ट्वा यथा मृगः ॥
 एकयोजनविस्तीर्णा दिक्षु सौमातटद्वयमिति ।
 अत्र गुरुचरणाः ॥ गर्भे प्रतिग्रहनिवेद्यः प्रसिद्धनदीषु प्रसिद्धतरगाडुक्वादि-
 तीरेषु गङ्गायान्तु क्षेपेऽपीति श्रुष्टाः ।

2438.

5489. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 16. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

काशि[श्री]संस्थेभ्यो मोक्षभिक्षां प्रयच्छतीत्यादि, etc.

Pilgrim's duties in the three sacred places, Prayāga, Kāśī and Gayā. The present manuscript contains the sections on Kāśī and Gayā. For the beginning of the work, see Burnell, p. 137A.

14A, इति काशीप्रकरणम् । अथ गयाप्रकरणम् ।

Last Colophon :—

इति पदवाक्यप्रमाणञ्चश्रीलक्ष्मीधरसूत्रेः सूनुना भट्टोजी-
 दीक्षितेन विरचितस्त्रिस्थलीसेतुः समाप्तः ।

2439.

1014. **कुरुक्षेत्ररत्नाकरः ।** *Kurukṣettraratnākaraḥ.*

By Mahāmahopādhyāya Śaṅkara.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 96. Lines, 11, 12 on a page. Extent in ślokas, 2,600. Character, Nāgara. Date, Samvat 1818. Appearance, tolerable. Complete.

A compilation from Manu, Yājñavalkya, Mahābhārata and from various Purāṇas, bearing on the shrines in the land of Kurukṣetra.

The author Śaṅkara was a native of Mithilā. He was a much travelled man and visited the shrines for himself, as stated in verse 3.

Beginning :—

स्वस्ति श्रीगणेशाय नमः ।

संसेवितभृगुतुङ्गं विद्योतितवेदवेदाङ्गं ।

परिनिर्त्तितभवरङ्गं (मनसि भजङ्गं)

[मनसिज भङ्ग] समाश्रये लिङ्गं ॥ १ ॥

सत्त्वादिस्थैरगणितगुणैर्हन्त विश्वं प्रसूय

यत्कं धत्ते प्रहसनकरीं या कुमारीति संज्ञां ।

मोहध्वान्तप्रसरविरतिर्विश्वमूर्तिः समन्तात्

[या]द्या शक्तिः स्फुरतु मम सा दीपवद्देहगेहे ॥ २ ॥

अस्ति श्रीमिथिलाभिधो ऽवनितले देशः सतामाश्रयः

शैलेशो गिरिजापते रजनि या यत्रास्ति सा वाग्वती ।

तस्मिन् शङ्कर इत्यसौ निगदितः श्रैवं पदं संश्रयं-

स्तौर्यान्वक्षिपथस्थितानि विदधे देशाद्विनिर्गत्य यः ॥ ३ ॥

प्रमाणञ्च प्रयोगं च यथाशास्त्रं यथामति ।

कुरुक्षेत्रीयतौर्यानां निबध्नाति सतां मुदे ॥ ४ ॥

न च वयमधिकुर्मः कर्मणा प्राकृतेन

प्रपिहितगुणभावाद्विस्मृतस्वरूपाः ।

तदपि सहजमुद्रस्नान्तजातान्नमामः

कथमपि भवतास्मिन् येन सार्थप्रयत्नः ॥

न गुणाः कापि गण्यन्ते सत्स्वीकारो हि गौरवं ।

पौतिमा गुणसाम्येऽपि हरिद्रास्वर्णयोरिव ॥

The work opens with a dissertation on the Social System, Karma and Mokṣa or Liberation; and it is with the object of Mokṣa that pilgrimage is to be undertaken, which is included in *Niyama*, one of the means for the attainment of *Mokṣa*.

13B, कुरुक्षेत्रान्तर्गतब्रह्मावर्तदेशप्रशंसा ; 17A, कौशिक्यां सङ्गमतीर्थम् ; 17B, शालूकिन्यां दशान्वमेधतीर्थम् ; 18A, पूर्वरेखातीर्थयात्रा ; 18B, पञ्चनदकोटितीर्थं वामनतीर्थं ; 19B, वाराहतीर्थम्, जौदग्रामोत्तरभागे ॥ अथ जयन्त्यां सोमितीर्थम् ; 20A, मुञ्जवटतीर्थम् ; 21A, एष्करतीर्थम् ; 21B, वंशकमूलकतीर्थम्, कायशोधनतीर्थम् ; 22A, लोकोद्भरतीर्थम्, श्रीतीर्थम्, कापिलतीर्थम् ; 22B, सूर्यतीर्थम्, गुहाणायामे पञ्चमभागे गद्यभवनतीर्थं ; 23A, सान्निनियामे पूर्वदिशि संस्थलीग्रामे देवीतीर्थं, वहरग्रामे ॥ ततः सरस्वत्यामरत्नकयक्षद्वारपालकतीर्थम् ; 24A, ककरलाग्रामे कामेश्वरतीर्थं ; 24B, दृष्टमोचनतीर्थम्, मानुषग्रामे मानुषतीर्थम् ; 27A, सौल्हाग्रामे सप्तर्षि-कुण्डापरनामकं ब्रह्मोद्भव(र)तीर्थम् ; 28B, कपिस्थले वृद्धकेदारतीर्थम् ; 29A, शक्रावर्ततीर्थम् ; 29B, सर्वदेवतीर्थम्, मिश्रकतीर्थम् ; 30A, हिरण्यवत्यपरनामकं कौशिकीदृषद्वयोः सङ्गमः, मधुवनम्, व्यासवने मनोजवतीर्थम् ; 30B, व्यासस्थली, अर्हतीर्थम् ; 31A, नृगधूममन्दाकिनौगङ्गातीर्थम्, तत्रैव कोटितीर्थम् ; 31B, ज्येष्ठाश्रमतीर्थम् ; 32A, सूर्यतीर्थम् ; 32B, पवन-हृदतीर्थम्, अमररुद्रापरनामकममृततीर्थम् ; 33A, शालिहोत्रतीर्थम्, नैमिष-कुञ्जतीर्थम् ; 34A, वेदवतीतीर्थम्, ब्रह्मतीर्थम्, सप्तसारस्वतं तीर्थम् ; 36B, भार्गवतीर्थम्, अग्नितीर्थम्, कपालमोचनतीर्थम्, विश्वामित्रतीर्थम् ; 37A, सर्वतीर्थोत्तमं पृथूदकतीर्थम् ; 38A, पृथूदके ब्रह्मयोगिनीतीर्थम् ; 38B, अथ शतक्रतुत्वेन प्रसिद्धं वकाश्रमापरनामकमवकीर्णतीर्थम् ; 41A, अवकीर्णमध्ये वृहस्पतितीर्थम्, कपिलतीर्थत्वेन प्रसिद्धं पापान्ततीर्थम्, अथ सर्पिषतीर्थम् ;

41B, मधुश्रवातीर्थम्, प्राच्यां विश्वामित्राश्रमे वशिष्ठप्रवाहतीर्थम्; 43A, सरस्वत्यरुणासङ्गमे तीर्थम्; 45B, द्वितीयसमुद्रतीर्थम्, सरस्वत्यां सोमतीर्थम्, शतकापरनामकसाहसाकतीर्थम्; 46A, अथ रेणुकातीर्थम्, विमोचनातीर्थम्; 46B, प्राच्यां सरस्वत्यां पृथूदकपूर्वावधिभूतं सन्निहितसरःपश्चिमावधिभूतमौजसं-
तीर्थम्; 55B, अथ पञ्चवटतीर्थम्; 56A, औजसपूर्वे भागे कुरुतीर्थम्, स्थाणु-
द्वारसर्गद्वारतीर्थम्, नरकतीर्थम्; 57A, अथनरकदक्षिणभागे विश्वेश्वरस्थानम्,
अथानरकपश्चिमभागे रुद्रपत्नीस्थानम्, अथानरकोत्तरदिशि पद्मनाभस्थानम्, अथ
सर्वदेवतीर्थम्; 57B, ततोऽस्तिपुरं तीर्थम्, अथ पावनतीर्थम्; 58A, अथ
आपगातीर्थम्, गङ्गाङ्गदतीर्थम्, सरस्वत्यामघ्नितीर्थम्; 58B, स्थाणुवटतीर्थ-
निकटे ब्रह्मयोनितीर्थम्; कुवेरतीर्थम्; 59A, विहारनामकं मदनतीर्थम्;
59B, ब्रह्मतीर्थम्; 60A, स्थाणुलिङ्गतीर्थम्; 64A, कुमारेश्वरोत्तरभागे
विभीषणेश्वरलिङ्गम्, चित्रिश्वरलिङ्गम्; 65A, अथ वटसमीपे वटेश्वरलिङ्गम्;
65B, हस्तिपादेश्वरदक्षिणे हारौतेश्वरलिङ्गम्; 66A, आदित्येश्वरपूर्वभागे
चित्राङ्गदेश्वरलिङ्गम्, अथ रम्भेश्वरलिङ्गम्; 66B, अथैतदक्षिणे शक्तीश्वरलिङ्गम्;
67A, अथात्र प्रतिकृतानि चतुर्मुखानि चत्वारि लिङ्गानि; 95B, गङ्गाङ्गदतीर्थम्।

It ends :—

आददे च पदवीमुदयद्भि पांच राजिरात्रचरिश्मयद्भिः । (?)

शोधनीयमिदमस्ति + + सर्वथैव भजनं गमयद्भिः । (?)

The codex is very corrupt but unique.

Col. :—

इति श्रीमहामहोपाध्यायश्रीशङ्करविरचितः कुरुक्षेत्रराजः
समाप्तः ॥

Post Col. :—

संवत् १८१८ वैशाख कृष्णप्रतिपदायां सोमे सुदृल्लगोत्रे
दुलीश्वर्यै कृष्णात्मजहरसुखस्वपठनार्थं लेखणीयं कुरुक्षेत्रीये
स्थानेश्वरमध्ये ॥ शुभम् ।

On the obverse of the last leaf, there is a quotation
from the Mātsyapurāṇa.

2440.

6037. तीर्थमहात्म्यम् । *Tīrthamāhātmyam*.

Substance, country-made paper. $12 \times 5\frac{1}{4}$ inches. Character, Nāgara. Appearance, fresh.

There are four batches of leaves—the first consisting of 33, the second of 16, the 3rd of 13 and the fourth of 44, all written in different hands.

The last two batches are numbered, both on the top and at the bottom, in a later hand. The latter numbering begins from 17 and continues through both the parts, being meant to connect them with the second batch ending in the 16th leaf, although there is no connection whatever between the 16th and the 17th leaves.

The first batch is marked in a later hand हे. ती, while others except the last leaf of the last batch are not so marked. But they all relate to pilgrimage.

The obverse side of the first leaf of the first batch and the reverse of the last leaf of the last batch bear the signature of Sarvavidyānidhāna Kavīndrācārya Sarasvatī: श्रीसर्वविद्यानिधानकवीन्द्राचार्यसरस्वतीनां तीर्थमहात्म्यपुस्तकम् ।

The first and the last batches of the leaves look much older than the two intermediate ones.

Kavīndrācārya is well-known, through whose intervention Shāh Jāhān abolished the pilgrim-tax. He possessed a good Library, all the MSS. of which bore his signature.

It begins :—

ॐ नमो गणेशाय नमः । ॐ नमः सरस्वत्यै ।

येषु स्नानमशेषपापशमनं दानञ्च वाञ्छास्पदम् ।

तादृक् पुण्यमगण्यमासु तनुते येनानवैः (?) स्पृज्यते ॥

यन्नामस्मरणादितोऽपि दुरितोद्दामेभदानक्षतिः ।
 लोकानां हितहेतवे स्फुटतरं तीर्थानि तानि ब्रूवे ॥
 तीर्थस्वरूपं तीर्थानां पुरुषार्थनिमित्तता ।
 तीर्थकीर्तनमाहात्म्यं विभागाश्चापि + + + ॥
 तीर्थयात्राधिकारश्च यात्राङ्गानुष्ठितिस्तथा
 यात्रायानकथामग्न्यग्न्यदेशादिकीर्तनम् ॥
 कालशुद्धिश्च × × × यात्राङ्गानुष्ठितिस्तथा ।
 तीर्थप्राप्तिदिने कृत्यं तीर्थप्राप्तावपोषणम् ॥
 मुग्धनञ्च तथा तीर्थस्नानं तीर्थे च तर्पणम् ।
 तीर्थश्राद्धञ्च तीर्थेषु देवतादर्शनादिकम् ॥
 प्रतिग्रहनिषेधादिस्तीर्थेऽनुष्ठानपद्धतिः ।
 जम्बद्वीपस्य वर्षाणां अद्वीयाश्चापि कीर्तनम् ॥
 उद्देशः सर्वतीर्थानां नदीनाश्चापि तत्फलम् ।
 सामान्यतः समुद्रिष्टमथ काशीविवेचनम् ॥
 कीर्त्यते यमुना चापि नर्मदा तदनन्तरम् ।
 ततो गयाविधिः सम्यक् मन्दारमहिमा तथा ॥
 अथ कोकामुखविधिः कुरुक्षेत्रफलं ततः ।
 पृथूदकादिमाहात्म्यं सरस्वत्याः फलं ततः ॥
 अथ प्रभासमाहात्म्यं महिमा पुष्करस्य च ।
 स्तुतस्वामिस्तुतिकथा वदरौवर्णनं ततः ॥
 लोहार्गलस्य माहात्म्यं केदारमहिमा महान् ।
 शालग्रामगुणग्रामो नैमिषोन्मेषणं ततः ॥
 इन्द्रप्रस्थस्य माहात्म्यमयोध्यामहिमोदयः ।
 मथुरामहिमा पलाघा चित्रकूटानुकीर्तनम् ॥
 कालञ्जरस्य माहात्म्यं षट्ङ्गवेरपुरं ततः ।
 अवन्ती द्वारकातापीतापीसागरसङ्गमः ॥
 पयोष्णीस्नानमहिमा महीगोदावरौ ततः ।
 सप्तमलकमाहात्म्यं गोकर्णमहिमा महान् ॥

सप्तकोटीश्वरकथा(सुतु)[सितु]वन्द्यफलश्रुतिः ।

पुरुषोत्तममाहात्म्यमेकाम्बुगुणगुम्फनम् ॥

अथ कोणाकमाहात्म्यं विरजक्षेत्रनिर्णयः ।

कालरूपस्य (कामरूपस्य (?)) महिमा करतोयानुकीर्तनम् ॥

ब्रह्मपुत्रनदशला(व्या)[घा]जल्पीशगुणजल्पनम् ।

ततो नानातीर्थफलं फलम् पृथ्विप्रदक्षिणा ॥ ?

+ + + + + अथ तीर्थस्वरूपम् महाभारते ।

The first part is taken up with the preliminaries before starting on pilgrimage.

Part II.

7A, इति गयाप्रकरणं समाप्तम्, अथ मन्दारमाहात्म्यम्; 7B, अथ कोकामुखमाहात्म्यम्; 8A, अथ कुरुक्षेत्रमाहात्म्यम्; 16A, अथ गङ्गाङ्गद-
माहात्म्यम्; 16B, अथ सोमतीर्थं, अथ मुञ्जवटः ।

Part III.

4A, अथ पुष्करमाहात्म्यम्; 6A, बदरिकाश्रममाहात्म्यम्; 6B, अथ लोहार्गलमाहात्म्यम्; 7A, अथ केदारमाहात्म्यम्; 8B, अथ नैमिषमाहात्म्यम्; 9A, अथ इन्द्रप्रस्थमाहात्म्यम्; 11A, अथ सरयुमाहात्म्यम्; 11B, अथ सरयु-
वर्धरसङ्गमः; 12A, अथ मथुरामाहात्म्यम् ।

It quotes Hemādri :—

2B, तीर्थहेमाद्रौ ।

Part IV.

5A, अथ मथुरावासमाहात्म्यम्; 10A, अथ कालञ्जरमाहात्म्यम्, अथ ष्टङ्गवेरमाहात्म्यम्, अथ उज्जयिणीमाहात्म्यम्; 11A, द्वारकामाहात्म्यम्; 12A, अथ गोपीचन्दनमाहात्म्यम्; 12B, अथ तत्रैव गोमतीमाहात्म्यम्; 13A, अथ चक्रतीर्थमाहात्म्यम्; 13B, अथ गोमतीसङ्गममाहात्म्यम्; 15B, अथ सप्तकुण्डानि, अथ पिण्डारकमाहात्म्यम्; 16A, अथ महौ-माहात्म्यम्; 17A, अथ पयोष्णीमाहात्म्यम्; 17B, अथ गोदावरीमाहात्म्यम्; 18B,

वराहतीर्थम्; 19B, अथ कावेरीमाहात्म्यम्, अथ श्रीशैलमाहात्म्यम्, अथ
सह्यामलकमाहात्म्यम्; 20B, अथ गोकर्णमाहात्म्यम्, अथ सप्तकोटीश्वर-
माहात्म्यम्; 39A, अथ कोणार्कविधिः; 39B, अथ विरजक्षेत्रम्; 41B,
अथ नानातीर्थमाहात्म्यम्; 44A, अथ पृथिवीप्रदक्षिणविधिः, अथ महापथ-
प्रस्थानविधिः ।

It ends :—

तीर्थानां महिमा महानभिहितो योसौ हितो जन्मिनां
तत्तत्कर्मविधिर्महाफलनिधिस्तेष्वत्र निर्वर्णिताः ।
विद्वन्मानस[हंस]हर्षणक्षता तन्मेऽमुना कर्मणा
पृथ्यस्तम्बकरिर्भवाणवतरिर्देवो हरिः प्रीयताम् ॥

There is no colophon.

2441.

5469. गयानुष्ठानपद्धतिः ।

Gayākrtyānuṣṭhānapaddhatiḥ.

By Raghunātha Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 20. Lines,
13 on a page. Extent in ślokas, 500. Character, Nāgara of the eighteenth
century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

गदाधरं प्रणम्याथ विष्ण्वाद्याः प(द)[ञ्च]देवताः ।

रघुनाथो गयानुष्ठानं यात्रारम्भादि भाषते ॥

तत्र तावत् प्रमाणभूतं वायुपुराणं प्रदर्श्यते ।

End :—

इति ।

मूलोपन्यासनासारी रघुनाथेन निर्मितः

गयानुष्ठेयसन्दोहप्रयोगः क्रमसंग्रहः ॥

प्रीयन्तां पितरस्तेन देवञ्चादिगदाधरः ।

क्षान्त्यश्च प्रमादस्तैर्यः कश्चिदिह मे भवेत् ॥

Col. :—

इति श्रीमद्भट्टमाधवात्मज-भट्टरघुनाथकृता गयाकृत्यानुष्ठान-
पद्धतिः सम्पूर्णा ।

Post Colophon Statement :—

अज्ञानदोषान्मतिविभ्रमाच्च
यत्किञ्चिद्वृत्तं लिखितं मयेह ।
तत्सर्व्वमार्थैः परिशोधनीयं
प्रायेण सुहृन्ति हि ये लिखन्ति ॥
शुभमस्तु सर्व्वजगतः ॥

2442.

4172. तीर्थकल्पलता । *Tīrthakalpalatā.*

By Gokuladeva, son of Anantadeva.

Substance, country-made paper. 11×5½ inches. Folia, 26. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 800. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old. The last page effaced. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ तीर्थफलतारतम्ये कारणात्माह शङ्खः ।

तीर्थं प्राप्य प्रशंसति स्नानं तीर्थे समाचरेत् ।

स्नानजं फलमाप्नोति तीर्थयात्राकृतेन तु ॥

प्रसङ्गेन सेवया वाणिज्यादिना वेत्यर्थः । यत्तु पैठीनसिनाप्युक्तम् ।

अर्द्धं तीर्थफलं तस्य यः प्रसङ्गेन गच्छति ।

षोडशांशं स लभते यः परार्थेन गच्छति ॥

तत्र प्रसङ्गेन उद्देश्य तीर्थेतः प्रसङ्गेनेत्यर्थः । परार्थेन वेतनं गृहीत्वैत्यर्थः
इति वदन्ति ॥ प्रभासखण्डे पराग्नेन गच्छतीति पाठः । तत्र पराग्नें सुज्ञानः इत्यर्थः ॥

13A, इत्यनन्तदेवात्मजगोकुलदेवकृते तीर्थप्रघट्टके तीर्थयात्राविधिः ; 14A,
इति सकलभूमण्डलमण्डनायमान-विद्वद्भ्यामपदेवसुतानन्तदेवात्मज-गोकुलदेवकृते
तीर्थप्रघट्टके प्रयागविधिः ।

The last colophon is effaced. The chapter relates to the duties of the pilgrim at Gayā.

इति + + + + + + + +
अनन्तदेवात्मज-गोकुलदेवकृततीर्थकल्पलतायां गया + + +
+ + + + + + + +

2443.

8448. काशीस्थितिचन्द्रिका । *Kāśīsthiticandrikā*.

By Sadāśiva of the Daśaputtra family.

Substance, country-made paper. $11 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 368 (by counting). Lines, 8 on a page. Character, Nāgara. Date, Sam. 1940. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीदशपुत्रकुलावतंसेन सदाशिवेन कृता काशीस्थिति-
चन्द्रिका समाप्ता ।

Post Colophon :—

श्रीसाम्बसदाशिवार्पणमस्तु ॥

संवत् १९४० मिति कार्तिकसुदि १० वार शनिचर श्रीरस्तु मङ्गलमस्तु ॥

It contains informations about shrines and sacred spots in Kāśī, gleaned from various Purāṇas, under the patronage of Jaya Sinha.

Beginning :—

श्रीवरदमूर्तिर्जयति ॥

विश्वेशाभिधलिङ्गरूपममलं धृत्वाविमुक्ते सदा

जन्तून् स्तारयितुं महाघनिचयात् संसारतोपीश्वरः ।

मायाजालविशोधनाय सततं यस्मान्मया संस्थितः

तं देवं प्रणिपत्य [प्रणमामि] भक्तसुखदं भक्त्यैकगन्धं प्रप्तुं ॥

यदीयकाव्यकटाक्षभाजः कृतार्थतां यान्त्यधमा अपीह ।

तं वै जगद्व्यप्रदारविदं श्रीकुण्डिराजं प्रणिपत्य देवी ॥ (?)

वंशेऽस्मिन् दशपुत्रनामनि महान् विष्णुर्दिजाग्रस्त्वभूत्
 सूनुस्तस्य सुधीर्गदाधर इति ख्यातो जगत्याख्या ।
 तत्पुत्रेण सदाशिवेन विदुषा दृष्ट्वा पुराणान्यलं
 श्रीकाशीस्थितिचन्द्रिका विरचिता विद्वच्चकोरेष्टदा ॥
 असूयाविषमुत्सृज्य मोहसर्पसमुद्भवं ।
 समतामृतमाखाद्य पश्यतैतद् विचक्षणाः ॥

माहात्म्यज्ञानस्य प्रवृत्त्यौपयिकत्वेन अवश्यं वक्तव्यत्वादादौ काशीमहिम-
 प्रकाशकानि श्रुतिस्मृतिपुराणेतिहासवचनानि प्रदर्शयन्ते ॥

It ends :—

वंशेऽस्मिन् दशपुत्र० (The same as quoted above).
 मौमांसानयना (नां) सलातिवि [सदातिविमला] प्रज्ञा तथा भूयसी
 दृष्टिः श्रौतनिबन्धचारुचतुरा येषां सदाचारिणां ।
 तेषां दृष्टिपथं प्रयातु सुहृदां संदर्भ एष शुभः
 किंवा न्यैर्दिजदोषदुष्टमतिभिः प्राज्ञैरैः प्राथितैः ॥
 राजश्रीजयसिंहनामदृष्टते स्तोत्रापयया (?) निर्मिता
 श्रीकाशीस्थितिचन्द्रिकातिविमला विद्वच्चकोरेष्टदा ।
 तां पश्यन्तु परीक्षकाः सहृदया निःपक्षपातं बुधा-
 स्तेनेयं गुणवत्तरा हि भवतात् गौरौपतेस्तुष्टये ॥
 न यस्य शास्त्रेषु मतिर्न बुद्धेः कुशायता नो बुधसंगतिश्च ।
 अथापि काशीस्थितिचन्द्रिकां वै चकार सोहं कृपया शिवस्य ॥

2444.

1931. तौर्थेन्दुशेखरः । *Tirthendusekharah.*

By Nāgoji Bhaṭṭa, son of Śiva Bhaṭṭa by Satī.

For the manuscript and the work, see L. 3223.

Post Colophon Statement :—

संवत् १८५० पौषशुक्ल ११ तद्दिने लघाटे उपाङ्गकाशीनाथेन
 लिखितम् ॥ श्रीविजया दुर्गा ॥

Colophons :—

13A, इति प्रयागनिर्णयः ; 25B, इति काशीसुक्तिनिर्णयः ; 28B, इति गयाप्रकरणम् ।

It is an imitation of Nārāyaṇa Bhaṭṭa's Tristhalisetu and treats of the duties of pilgrims to the three sacred places, Prayāga, Kāśī and Gayā.

In dealing with pilgrimage to Kāśī, it gives an abstract of the five chapters of Padmapurāṇa on Kāśī.

19B, अथ स्फुटं काशीमाहात्म्यबोधकपद्मपुराणस्थपञ्चाध्यायीसारो लिख्यते ।

22A, इति पाद्मे काशीमाहात्म्यसारः ।

The later authorities quoted :—

कल्पतरुः, 2A ; दिवोदासः, 5A ; ऋग्विधानम्, 11B ; शाङ्करभाष्यम्, 16A ; कुल्लूकभट्टः and गोविन्दराजः, 17A ; शिवरहस्यम्, 18A ; प्रघट्ट-कान्तरम्, 24A ; संग्रहः, 26B ; स्मृत्यर्थसारः, 27A.

2445.

1858. काशीयात्रा । *Kāśīyātrā*.

Substance, country-made paper. 7×3½ inches. Folia, 29. Lines, 5 on a page. Extent in ślokaś, 160. Character, Nāgara, Appearance, fresh. Complete.

It enumerates different deities in fourteen holy spots in the city of Benares, which, the author thinks, a devout Hindu of Benares should visit every day.

Beginning :—

अथ काश्या नित्ययात्रा प्रारम्भः ।

मणिकर्णिकासानं, अथ संकल्पं कृत्वा अथ श्रीगङ्गायै नमः अन्न-पूणायै नमः इत्यादि ।

Col. :—

इति चतुर्दशयात्रा समाप्तम् । शुभमस्तु ॥

2446.

2165. पञ्चक्रोशयात्राविधिः । *Pañcakrośayātrāvidhiḥ.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 45. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 90. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. Complete.

On the duties in visiting the sacred spots within the holy area of five krośas of Benares.

It begins :—

पञ्चक्रोशयात्रा ।

यात्रादिदिवसे नित्यं [कर्म्म] विधाय प्रकृतयात्राय भवाणीशंकरौ
संपूज्य मुक्तिमण्डपमागत्य तत्रोपविश्य महेश्वरं ध्यात्वा प्राणायामत्रयं
कृत्वा विष्णुस्मरणपूर्वकं देशकालौ संकौर्त्य अमुकश्रमणो मम ज्ञाना-
ज्ञान कामाकाम ..... पातकानुपातकानां मध्ये काशीवारा-
णस्य विमुक्तान्तर्गृहाख्यचतुर्विधक्षेत्रकृतत्वेन सम्भावितानां पापानां
निरासार्थं यथाज्ञानं यथाशक्ति पञ्चक्रोशयात्रां क०

On the margin of the first leaf there are three verses, which were most likely intended to form the beginning of the work :—

1. षट्पा वक्ष्ये विधिं सम्यक् पञ्चक्रोशप्रदक्षिणे ।
यत् प्रदक्षिणमात्रेण नश्यत्यधकुलं क्षणात् ॥
2. उपवासः प्रयत्नेन कार्यो मुंडनपूर्वकम् ।
मुक्तिमण्डपमासाद्य ततः संकल्पमाचरेत् ॥
3. पञ्चगव्यं ततो ग्राह्यं ज्ञात्वा ज्ञानेशसन्निधौ ।
ततोऽन्तर्गृहयात्रापि कर्त्तव्या विधिपूर्वकम् ॥

Leaf 3A, शिवरहस्ये.

It ends :—

इति ज्ञात्वा यथाशक्त्या दत्त्वा दानं द्विजन्मनाम् ।
व(ध्वा) [द्धा]करयुगं मन्त्री मन्त्रमेतमुदीरयेत् ॥
पञ्चक्रोशस्य यात्रेयं यथावद् वा भया कृता ।
न्यूना सम्पूर्णातां यातु त्वत्प्रसादादुमापते ॥

इति प्रार्थं दक्षिणां दत्त्वा खग्रहं गच्छेत् । ब्राह्मणान् भोजयेत् स्वयं भुञ्जीत
तत आत्मध्यानेन कृतकृत्यो भवेत् ॥

2447.

2220.

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{4} \times 6$ inches. Folia, 90 by counting, there being no continued leaf-marks. Lines, 9 to 16 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

The MS. contains the following :—

I. काशीमाहात्म्यम् । *Kāśīmāhātmyam*.

From the Pātālakhaṇḍa of the Padmapurāṇa. From śloka 102 to the end of the first chapter; the whole of the second chapter; 83 verses of the third chapter.

II. काशीयात्राविधिः । *Kāśīyātrāvidhiḥ*.

From Śivarahasya (12th adhyāya), Kāśīkhaṇḍa (3rd adhyāya), Ādityapurāṇa (6th adhyāya), Kūrmapurāṇa (30th adhyāya).

III. काशीप्रदुर्भावः । *Kāśīprādurbhāvaḥ*.

From the Kāśīkhaṇḍa (26th adhyāya), the Pātālakhaṇḍa of the Padmapurāṇa, and the Brahmapurāṇa.

Kāśīprādurbhāva ends abruptly.

IV. काशीस्मरणम् । *Kāśīsmaraṇam*.

From Kāśīkhaṇḍa, Padmapurāṇa, Kaurmapurāṇa, Brahmapurāṇa.

V. मोक्षतीर्थयातनम् । *Mokṣatīrthāyatanam*.

The first leaf is missing. Different holy spots within the area of five krośas of Benares.

VI. काशीयात्रा । *Kāśīyātrā*.

From Padmapurāṇa, Brahmapurāṇa, some Itihāsa (इतिहासान्तरम्), and Kūrmapurāṇa.

It ends with a few verses on the holy site of Kāśī and with eulogies to the pilgrims.

VII. काशीस्थगङ्गामहिमा । *Kāśīsthagāṅgāmahimā*.

From the Bhaviṣyapurāṇa, from Revākhaṇḍa of the Skandapurāṇa and from the Liṅgapurāṇa. It ends abruptly.

VIII. काशीयात्राप्राप्त्युपायः । *Kāśīyātrāprāptiupāyaḥ*.

From the Brahmapurāṇa.

2448.

2436. काशीयात्रापद्धतिः । *Kāśīyātrāpaddhatiḥ*.

Substance, country-made paper. 6 × 4½ inches. Folia, 46. Lines, 7 on a page. Extent in ślokaś, 100. Character, Nāgara of the nineteenth century in a bad hand. Appearance, fresh. Complete.

It is a priests' manual to take pilgrims to different holy places in Benares for making his obeisance.

2449.

10401. काशीमृतिमोक्षनिर्णयः ।

Kāśīmṛtimokṣanirṇayaḥ.

By Sureśvarācārya.

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 7. Lines, 15 on a page. Extent in ślokaś, 300. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीसुरेश्वराचार्यविरचितः सकलश्रुतिस्मृतिपुराणवाक्य-
निर्द्धारितः काशीस्मृतिमोक्षनिर्णयः समाप्तः ।

Post Col. :—

श्रीगौरीशङ्करार्पणमस्तु ॥, etc.

It proves that death at Kāśī leads to salvation.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नमस्कृत्य जगन्नाथं मायया चन्द्रशेखरम् ।

गङ्गाधरं गदच्छाया नीलकण्ठमुपास्महे ॥

वाराणसीं पुरीं पुण्यां येऽधितिष्ठन्ति जन्तवः ।

व्याचष्टे तारकं ब्रह्म रुद्रस्तेषां दयानिधिः ॥, etc.

2450.

10043. पञ्चक्रोशीयात्रा । *Pañcakrośīyātrā.*

By Caitanya Prakāśānanda Sarasvatī.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 5. Lines, 12, 13 on a page. Character, Nāgara. Date, Śaṃvat 1888. Appearance, repaired. Complete.

Colophon :—

इति पञ्चक्रोशीखामीश्रीधरणीधरानन्दसरस्वतीप्रसादात् लिखितं
चैतन्यप्रकाशानन्दसरस्वती स्वार्थे वा परार्थे ।

Post Col. :—

संवत् १८८८ मौती फाल्गुन वदी ६ मंगल लिखितं व्या०
माधवरामेण स्वार्थे परार्थे वा ।

Beginning :—

अथ पञ्चक्रोशीयात्रा । पूर्वदिवसे प्रातः उत्तरवाहिन्यां स्नात्वा
यात्रोक्तमनित्ययात्रां च कृत्वा मुक्तिमण्डपे उपविश्य ... ..

करिष्यमाणपञ्चक्राशीयात्राङ्गभूतं कुण्डिराजपूजनमन्त्रगृहयात्रां वपनं
पञ्चगव्यप्राशनं च करिष्ये ॥

2451.

9065. काशीतत्त्वविचारः । *Kāśītattvavicārah.*

By Harikṛṣṇa.

Substance, country-made paper. $11 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 19 to 23. Lines, 8 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

The Col. :—

इति श्रीविद्वद्वर्यमूर्द्धन्यश्रीरामकृष्णभिक्षुसद्गुरुपादारविन्दानु-
गृहीतेन सारस्वतपाठकहरिकृष्णशर्म्मेणा कृतः काशीतत्त्वविचार
सम्पूर्णः । शुभं ।

2452.

1493. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. $13 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 25. Lines, 7, 8 on a page. Character, Bengali. Date, Samvat 1835=Sana 1285, Fālguna 11th. Appearance, fresh. Correct. Complete.

The author died about Twenty years ago.

The object of the book :—

25A, इति विविधविवादभङ्गकारी दिशतु मुदं विदुषां सुयुक्तिधारो ।

मुरहरनगरीविचार एष दिजहरिकृष्णविदा निबद्ध एषः ॥

A part of the author's collection of manuscripts has been acquired for the Society.

2453.

8972. पञ्चक्रोशीप्रदक्षिणविधिः ।

Pañcakrośīpradakṣiṇavidhiḥ.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 20. Lines, 26 on a page. Extent in ślokas, 250. Character, Nāgara. New. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ पञ्चक्रोशप्रदक्षिणविधिः ।

तदादौ पूर्वदिनस्तथ्यम् ब्रह्मवैवर्ते । पूर्वस्मिन् दिवसे, etc., etc.

Complete in twenty leaves.

2454.

8954. पञ्चक्रोशीयाचानुक्रमः ।

Pañcakrośīyātrānukramah.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 11. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 225. Character, Nāgara. Fresh. Complete.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः । अथ पञ्चक्रोशीयाचानुक्रमः ॥ यात्रादिवसे

प्रातरुत्तरवाहिन्यां स्नात्वा नित्ययात्राञ्च कृत्वा मुक्तिमण्डपे उपविश्य
....., etc.

2455.

8792. काशीमीमांसा । *Kāśīmīmāṃsā.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 17. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 450. Character, Nāgara. Date, Śamvat 1846. Fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

उद्दामायामदोर्दण्डमूर्द्धिखण्डेन्दुमण्डितम् ।

गलद्दानोदगण्डं तं वक्रतुण्डं गुरुं भजे ॥

स्मर्यते हि । जन्मान्तरसहस्रेषु मोक्षो लभ्येत वा न वा ।

etc., etc.

This is a work in prose. Dated Śamvat 1846.

The last Col. :—

इति काशीमीमांसा समाप्ता ।

2456.

5492. काशीतत्त्वम् । *Kāśītattvam.**By Śivayogi Raghunāthendra.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 4. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 120. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीदुर्गिराजाय नमः ।

अथेदं पञ्चक्रोशात्मकं ज्योतीरूपं सनातनम् काशीक्षेत्रं ब्रह्म-
विष्णुमहेश्वरादीनां विश्रान्तिस्थानम् देवऋषिभिः प्रार्थ्यमानं मुमुक्षुभि-
रवश्यं सेव्यम् परमपुरुषार्थसाधनत्वादस्य परमपुरुषार्थसाधनत्वञ्च
श्रुतीतिहासपुराणादिषु प्रसिद्धम् ।

बृहज्जावालश्रुतौ तार्वाङ्मवः

दक्षिणायां दिशि मुक्तिस्थानं तन्मुक्तिमण्डपसंज्ञितं तत्रैका
रत्नवेदिका । तत्राह मासौनः काश्यां त्यक्तकुण्डपान् शैवानानीयाङ्गे-
खस्यैव संवेश्य भसितरुद्राक्षभूषितानुपस्पृश्य माभूदेतेषां जन्ममृत्यु-
ञ्चेति तारकं शैवं मनुमुपदिशामि । ततस्ते मुक्ता मामनुविशन्ति ।

End :—

क्षेत्रस्यैवास्य माहात्म्यं मया वक्तुं न शक्यते ।

जावालौपनिषत् साक्षात् स्वयं जानाति वा न वा ॥

तन्मूलानि पुराणानि सादरं तस्य पार्ष्वति ।

वदन्ति लोकरक्षार्थं महास्थानस्य वैभवमिति ॥

Colophon :—

श्रीशिवयोगिरघुनाथेन्द्रविरचितं काशीतत्त्वं सम्पूर्णम् ।

2457.

6243. गयाप्रयोगः । *Gayāprayogaḥ.*

Substance, country-made paper. 11½ × 5 inches. Folia, 26. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 375. Character, modern Nāgara. Date, Samvat 1927. Appearance, fresh. Complete.

On the duties of a pilgrim at Gayā.

Colophon :—

इति गयाप्रयोगः समाप्तः ।

Post Colophon :—

After four lines in continuation of the same subject we have the date and the copyist's name.

लिखितं वासुदेव तिवारि । बालमुकुन्दद्विवेदीस्येदं पुस्तकम् ।
संवत् १९२७ ।

The object of the work :—

नत्वा विष्णुपदं तौर्धं विधीन् दृष्ट्वा जनार्दनम् ।
गयाश्राद्धप्रयोगादि राजमार्गप्रदर्शनम् ॥

2458.

1984. **प्रयागस्नानविधिः or प्रयागस्नानादिप्रयोगः ।**

Prayāgasnānavidhiḥ or Prayāgasnānādiprayogaḥ.

For the manuscript and the work see L. 4188.

On the reverse of the last leaf there is the following statement :—

अनाभट्टरामडोहकरेण सम्पादितं पुस्तकमिदम् ।
सं १७६३ दुर्मुखौ शुक्लाधिकन्येष्टः षष्ठी भौमः ।

2459.

352. **कामरूपयात्रापद्धतिः ।** *Kāmarūpayātrāpaddhatiḥ.*

A printed copy bearing date in chronogram, Śaka 1755.

2460.

173. *The Same.*

A mutilated printed copy of this work, is to be found in the Bishop's College Library, with the remark in English "Very rare."

2461.

1930. **सिंहस्थपद्धतिः ।** *Simhasthapaddhatiḥ.*

For the MS. and the work, see L. 4264.

Post Col. :—

शुके १७३५ श्रीमुखनामसंवत्सरे फाल्गुनवद्य एकादशी
गुरुवासर तद्दिनि काडे उपनामक बालकृष्णेन लिखितं स्वार्थं
परार्थं च ॥

The sacred spot for this bathing is thus marked :—

भरतवर्षे भरतखण्डे जम्बूद्वीपे दण्डकारण्ये देशे प्रजापतिक्षेत्रे तस्य दक्षिण-
दिग्भागे लङ्काखाम्यवन्तिकुरुक्षेत्रादिसमभूमध्यरेखायाः पश्चिमदिग्भागे श्रीशैलाद्
वायव्यदेशे कृष्णागोदावर्योर्मध्यदेशे कृष्णवेण्योरुत्तरतीरे गोदावर्यादक्षिणतीरे
मत्तङ्गमाल्यवन्तिकिष्किन्थासहिते पञ्चक्रोशमध्ये भास्करक्षेत्रे चम्पकारण्ये वदरिका-
रण्ये दण्डकारण्यपुण्यकारण्ययोर्मध्यदेशे ।

This is called generally Gautamītīrtha, where a great fair is held every twelfth year, as at Haridvara, Allahabad and Ujjayinī.

2462.

10639. **तौर्थविधिः ।** *Tīrthavidhiḥ.*

Substance, foolscap paper. 8×4 inches. Folia, 7. Lines, 7 on a page. Extent in ślokaś, 100. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति तौर्थविधिः समाप्तः ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

इति याचारंभे श्लोकान् पठि (दि) त्वा ॥ ततस्तु गौतमीं दृष्ट्वा
इमं मन्त्रमुदीरयेत् ॥

मनोवाक् कायजै + स्तैः पापैर्बहुविधैरपि ।

वीक्ष्य गंगा[ ] भवेत् पूत[ ] पुरुषो नात्र संशयः ॥

गंगां पश्येत् ॥

त्रैलोक्यपावके गंगे हरित्रक्षेपसेविते ।

लोकेऽस्मिन् पतितानस्मान् समुद्धर नमोऽस्तुते ॥

2463.

8687. **कीर्त्तिचन्द्रोदयः ।** *Kīrtticandrodayaḥ.*

By Cūhaḍamalla.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 13. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 520. Character, Nāgara. Old. Good. Incomplete.

Incomplete leaves 25 to 37. Treats of Tīrthas only.

Kīrtticandrodayaḥ is a comprehensive work on Smṛti ; for a complete work see Buhler's Kāśmir report, p. clxxi, for Vyavahāra only, see Bik. 504.

The Colophon in p. 25A, runs thus :—

इति श्रीशूद्रकुलालङ्करणश्रीचूहरडमल्लकीर्त्तिचन्द्रोदये गयामाहात्य-
परिच्छेदः ।

The end of पुष्करमाहात्यम् in leaf 27B. मथुरामाहात्यम् in leaf 29A. उज्जयिनीमाहात्यम् in leaf 30A. नर्मदामाहात्यम्, कुष्माण्डमाहात्यम् in leaf 31B. शूकरमाहात्यम् in leaf 32B. कोकामुखमाहात्यम् in leaf 33B. मन्दारमाहात्यम् in leaf 34A. शाल-ग्राममाहात्यम् in leaf 34B. द्वारकामाहात्यम् in leaf 35B. लोहार्गल-माहात्यम् in leaf 36A. The beginning of केदारमाहात्यम् 36B, कुरक्षेत्रमाहात्यम्, and पृथूदकमाहात्यम् in leaf 37A.

11. PRATIṢṬHĀ: CONSECRATION AND DEDICATION.

2464.

5944. प्रतिष्ठातिलकः । *Pratiṣṭhātilakaḥ*.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 86. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara in a modern hand. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अव्यक्तमव्ययं शान्तं नितान्तं योगिनां प्रियम् ।

सर्वानन्दस्वरूपं [स्वरूपोयस्तं] यत्तद्वन्दे मदनान्तकम् ॥

नारदो[द उ]वाच ।

शान्तिकं पौष्टिकं चैव प्रायश्चित्तञ्च मिश्रितम् ।

कोटिहोमादिकं कर्म श्रोतुमिच्छामि शङ्कर ॥

ईश्वरो[र उ]वाच ।

शृणु नारद यत्नेन मया उक्तञ्च यद्भवि ।

शाखामाध्यन्दिनीप्रोक्तं प्रतिष्ठातिलकं शुभम् ॥

नानाशास्त्रोद्धृतं वक्ष्ये लोकानां पुण्यवर्द्धनम् ।

सर्वशान्तिकरं पुण्यं कण्ठाभरणदेशकम् ॥

नारदो[द उ]वाच ।

कस्मिन् मासे प्रकर्तव्यं किं विधानं वद प्रभो ।

के देवास्तत्र पूज्यन्ते किं दानं किं निवेदयेत् ॥

ईश्वर उवाच ।

मार्गशीर्षे यथा माघे फाल्गुने वा विशेषतः ।

वैशाखे ज्येष्ठे आषाढे कुर्याद्यजनमुत्तमम् ॥

ऋग्यजुःसामगैर्विप्रैस्तथा चाथर्वणैः शुभैः ।
 स्वशाखाः प्रतिगृह्णीयादछौ ते ऋत्विजः शुभाः ॥
 गुरुशुक्रोदये चन्द्रे मासाधिपबलान्विते ।
 शुभग्रहाज्जतिं दत्त्वा विष्टिवेधविवर्जितां ॥
 शुभे चन्द्रे बले लग्ने लग्नांशबलसंस्थिते ।
 श्रान्तिकोद्यापनं कुर्यात् पौष्टिकञ्च समुद्भवेत् ॥
 ईक्षिते मिश्रितं कुर्यात् प्रायश्चित्तं सदैव हि ।
 श्रान्तिकोद्यापनं कर्म्म यज्ञाधीशं प्रपूजयेत् ॥

6B, इति श्रीमहेश्वरनारदसंवादे माध्यन्दिनीशाखायां प्रतिष्ठातिलके यज्ञ-
 दीक्षाविधिः ; 8B, ° अर्घविधिः ;

अथातो मण्डपं वक्ष्ये शास्त्रदृष्टेन कर्म्मणा ।

षोडशस्तम्भसंयुक्तं चतुर्द्वारं सतोरणम् ॥

9B, इति षोडशस्तम्भदेवताः ; अथ स्तम्भाधीशदेवताप्रतिष्ठापूजनबलिदान-
 नमस्कारः ; 11B, इति षोडशस्तम्भपूजा, अथ तोरणम् ; 13A, इति ध्वजा-
 पताकादिप्रतिष्ठापूजा ; 13B, अथ बलिदानम् ; 14A, अथ नवमण्डपविधान-
 मुच्यते ; 16A, इति श्रीमहेश्वरनारदसंवादे प्रतिष्ठातिलके मण्डपविधिः, अथ
 वेदिकाप्रमाणमुच्यते ; 16B, इति वेदिकाप्रमाणम्, अथ कुण्डलक्षणमुच्यते ;
 18A, अथ योनिलक्षणम् ; इति प्रतिष्ठातिलके कुण्डविधानलक्षणम् ; 20A, इति
 श्रीमहेश्वरनारदसंवादे ° कुण्डाधिकारः समाप्तः ; अथ वास्तुत्पत्तिः ; 21A,
 अथ वास्तुपूजा ; 28B, इति महेश्वर ° वास्तुपूजनम्, अथ जलयात्राप्रमाणं
 व्याख्यास्यामः ; 29A, अथ जलमाटस्थापनम् ; 32A, इति रथयात्रा ; 34B,
 इति ब्रह्मयोगिनीस्थापनविधिः, अथ आदियोगिनीस्थापनम् ; 36A, अथ
 बलिदानम् ; 36B, इति श्रीमहेश्वरनारदसंवादे माध्यन्दिनीशाखायां, etc.,
 etc., ब्रह्मयोगिनीक्षेत्रपालस्थापनविधिः ;

अथातः संप्रवक्ष्यामि गणनाथस्य पूजनम् ।

मण्डलञ्च पृथक् कुर्यात् कोष्ठदादशमुत्तमम् ॥

37B, इति श्रीमहेश्वरनारद ° गणेशपूजनविधिः ; 39A, इति ° यज्ञमाटस्थापनम् ;
 40B, ° माटस्थापनपूजनविधिः ; 42A, ° कलसोत्पत्तिः ; 47A, ° कलसविधि-

रुद्रजपसंक्षपणरुद्रविधानं समाप्तम् ; 52B, ऋत्विग्वरणविधिः ; 54B, °कुशाखी-
विधिपावकोत्तिः ; 57A, °कर्मोक्तपावकनाम ; 58B, °होमद्रव्यप्रमाणम् ;
59B, होमद्रव्यफलविधिः ; 70B, °मण्डलाच्चनविधिः ; 76B, °नमस्कारविधिः ;
78B, °पूर्णाङ्गति वैश्वदेवक्षमापनविधिः ; 80A, इति प्रतिष्ठासमापनविधिः ;
80B, इति प्रतिष्ठातिलके ग्रहपौड़ाविधिः ; 83B, °होमसंकल्पविधिः ; 85A,
इति श्रीमहेश्वरारद° वृद्धिश्राद्धविधिः ।

The manuscript is incomplete at the end. As this work professes to belong to the Mādhyandiniya Śākhā, as it is written in the form of an interlocation between Śiva and Nārada, and as Pratiṣṭhālakṣaṇa written by Vairocana belonging to the Mattamayūra Vamśa or sect of Śaivas of the 10th and 11th centuries is based on works spoken by Śiva, it has been placed here as the most ancient work on Pratiṣṭhā known.

2465.

5651. **प्रतिष्ठापद्धतिः ।** *Pratiṣṭhāpaddhatiḥ.*

By a disciple of Kumāra Śiva.

Substance, palm-leaf. 11½ × 2 inches. Folia, 40, of which the first is missing. Lines, 6 on a page. Extent in slokas, 950. Character, Newari. Date, N.S. 211=A.D. 1090. Appearance, old, soiled and mouse-eaten.

A versified treatise on the consecration and the re-consecration of the phallic emblem of Śiva.

One of the oldest extant works on Pratiṣṭhā written by a human author in the beginning of the 10th century.

It ends :—

स्थितस्यापनमेवोक्तं जीर्णस्यास्यापनं मतम् ।
अर्चालौकिकलिङ्गानामास्यापनमुदाहृतम् ॥
यथाश्रुति यथाबोधं निवद्धं गुरुभिर्यथा ।
स्मृतये संगृहीतेयं प्रतिष्ठा मादृशमिति ॥

कुमारादिशिवः श्रीमान् मूलराजादिवन्दितः ।

तच्छिष्यः प्रथमः काश्यां कृतवान् सारपद्धतिम् ॥

This Rājā, named Mūlarāja, was the founder of the Chālūkya dynasty of Guzerat.

Post Colophon Statement :—

समाप्ता चेयं प्रतिष्ठापद्धतिरिति ॥

ॐ नमः शिवादिभ्यो गुरुभ्यः । ह्रीरा । सुवर्ण । हरिताल ।
यव । सहदेवी । एते पञ्चरत्न उच्यते । लाजावन्दनसिद्धार्थकुश-
दूर्वाक्षतान्वितं । विकिरः ॥ सम्बत् २११ ।

2466.

4782. **प्रतिष्ठाक्षरणम् ।** *Pratiṣṭhālakṣaṇam* or *Lakṣaṇa-Samuccayaḥ*.

By Vairacana.

Substance, palm-leaf. 12 × 2½ inches. Folia, 190, of which the following leaves are missing :—4, 5, 7 to 10, 22, 24, 25, 27, 30, 35, 40, 43, 48, 49, 51, 52, 54, 58, 59, 74, 76, 84, 88, 91, 98, 100, 102, 111, 115, 117, 121, 123, 130, 131, 134, 135, 137, 138, 147, 162 to 166, 169, 171, 175 to 178, 180, 182, 185, 186 and 188. Lines, 7 on a page. Extent in Slokas, 3,500, as given at the end of the manuscript. Character, Newari of the fourteenth century. Appearance, old, soiled and worm-eaten.

Vairacana the author was the son of Dvāranātha, the son of Rājā Gopāla. Vairacana was also the disciple of Īṣaṇa Śiva, the Guru of Rājā Nirbhara and disciple of Vimala Śiva of the Matta-Mayūra Vaṃśa of the Śaiva sect. Īṣaṇa Śiva's Paddhati is being published in Volumes in Trivendrum Sanskrit Series.

प्रारम्भवाक्यम् । ॐ नमः शिवाय ।

तत्त्वत्रयचिदह्नत्रिगुणत्रिलिङ्गं

कालत्रयत्रिभुवनत्रिसुरीशरीरम् ।

नेत्रत्रयत्रिपथगाहिपवित्रगोत्र-

पुत्रौ त्रिशूलभृतमौशमहं प्रणम्य ॥
 आगमेभ्यः समाकृष्य कुर्यां लक्षणसंग्रहम् ।
 ऋजुं संक्षेपसंपूर्णं सर्वस्थापनसंकुलम् ॥
 असन्दिग्धं स्फुटार्थं च धर्मकामार्थमोक्षदम् ।
 हिताय मन्दबुद्धीनां स्मरणाय मनौषिणाम् ॥
 किञ्चित् क्वचित् स्फुटं चाङ्गं नैकस्मिन् सर्वमङ्गकम् ।
 वज्रतन्त्राण्यतो बौद्ध्य क्रमेणैकत्र लिख्यते ॥
 सिद्धिलिङ्गाश्रितेत्येवं शिवप्रोक्तं शिवागमे ।
 तदागमानुसारेण लिङ्गं बध्नामि साम्प्रतम् ॥
 यतो जातमिदं सर्वं त्रैलोक्यं सचराचरम् ।
 लीयते प्रलये यत्र तदिदं लिङ्गमुच्यते ॥
 अरूपमप्रमाणं यत् तत्त्रिधा जपमानतः ।
 ह्रीनादिसिद्धयस्तस्माच्छिवपूज्योपचारतः ॥
 द्रव्यानुकल्पनं न्यस्य भक्त्या चाराध्य तत् सदा ।
 सर्वञ्च सर्वदं शुद्धं शिवतत्त्वं च मोक्षदं ॥
 मन्त्रैः शिवोदितैः सिद्धा मुख्या ब्रह्मादिलोकपाः ।
 ऋषयो वसवो रुद्रा गणा यक्षा ग्रहोरगाः ॥
 देवा रक्षांसि सिद्धाद्याः परैश्चर्य्यपदं गताः ।
 अतो अमरादिभिः[स्तत्तत्] लिङ्गरूपमुपास्यते ॥

इत्यादि ।

अन्तर्वाक्यम् । सिद्धिमुक्तिप्रसिद्धार्थं भक्तानां हितकाम्यया ।
 गृहीत्वागमतः सर्वं लिखितं शिवभाषितम् ॥
 संक्षिप्तैकागमं वृ[द्धा] (श्वा) व सम्यक् सर्वनिश्चयः ।
 विस्तराद् भाष्यं मोक्षं स्यात् तस्मान्मध्यतरं कृतम् ॥
 सुन्दराद्यैः प्रतिष्ठोक्ता मयाप्युक्ताल्पबुद्धिना ।
 यदि ब्रजति खे तार्क्ष्यः किन्न यान्तीह षट्पदाः ॥
 वज्रशास्त्रार्थवस्त्राद्या ग्रन्थिसूत्रैः सुसूचिता ।
 अज्ञानप्रीतनाशाय कण्ठाचार्य्येभ्य कुरिता ॥

शब्दात्तर यथायोगात् सञ्चालिङ्गप्रयोजनैः ।
 अनुक्तः सुधियां मन्ये कविस्तेन प्रलक्ष्यते ॥
 आसीद् गोपालभूपः सकलवसुमतीभूषणो दोषहीन-
 स्तस्यात्माङ्गो महात्मा कृतवृत्तिपतिर्द्वारनाथः पृथुश्रीः ।
 तत् पुत्रः प्राप्तकौर्त्तिर्वचनचतुरधौरार्थवैरोचनाख्य-
 श्चक्रो ग्रास्त्रं प्रतिष्ठाविधिरिति विधिना पञ्चवक्त्रोपगौतम् ॥
 श्रीमन्मत्तमयूरजो हरसमः प्रैवे कुले द्योतकः
 प्रख्यातो विमलादिकः शिवपरश्चाचार्यवर्थोऽभवत् ।
 पूज्यो निर्भरभूमि [प] स्य च गुरुस्तेनाभिषिक्तश्च यो
 ज्ञानौघानशिवस्तदङ्घ्रिजनिनो वैरोचनो देशिकः ॥
 मायाकर्म्मदिजातत्रिविधमलहरो ज्ञातदेहावतीर्णः
 शम्भोश्चाभेदरूपो मुनिजनवि[दि](भि)तश्चोर्द्धवक्त्राभिधानः ।
 व्याचार्येन्द्रः प्रसिद्धः सकलजनहितः शुद्धः प्रैवाश्रमश्च
 यस्तस्याहं नमामि क्षितिनिहितशिराः पादपद्मं गुरोर्मे ॥
 सिद्धान्तद्वयदृक् च गारुड ढहत्तीक्ष्णोददंष्ट्रश्च यः
 जिह्वा यस्य च केशराणि च तथा सव्यापसव्यागमो ।
 विस्तीर्णाखिलभूततन्त्रनखरो वैरोचनः केशरी
 सोयं मत्तनरेभदर्पदलनो भूकानने भ्राज्यति ॥
 सतताध्ययनं वादः परतन्त्रावलोकनम् ।
 तद्विद्याचार्यसेवा च बुद्धिमेधाकरो गणः ॥
 वसन्ततिलकं त्वादौ दीप्यन्ते खग्धरास्तथा ।
 शेषाश्चानुष्टुपो भव्ये गुणसाहस्रिकं कृतम् ॥
 हिताय देशिकानां यदुक्तं स्वल्पा × × × × ।
 दुरुक्तं सूक्तमाज्ञाय तत् करिष्यन्ति पण्डिताः ॥
 नान्यदर्शने देयमेतच्छास्त्रं — — — ।
 प्रैवेभ्य एव दातव्यमर्थतः शास्त्रतः सदा ॥
 परा — — — चौरात् खेहात् शिथिलबन्धनात् ।
 वल्मीकाखुजलाग्निभ्यो मां रक्षेद्याह पुस्तकम् ॥

पुष्पिका । इति प्रतिष्ठातृलक्षणसारसमुच्चितायां संहितायां पविचारोद्देशा-
द्वाविंशतिमो विधिः समाप्तः ।

एवं सर्वैकत्वेन ग्रन्थसहस्रत्रयं पञ्चशताधिकमिति ॥ ६८३ ॥
इति शुभं ॥ ६८३ ॥

पुष्पिकाः । २३ पत्रे इति लक्षणसमुच्चये + + + + परीक्षाविधि-
द्वितीयः । २६६ ॥

४५ .. इति प्रतिष्ठातृत्वे लक्षणसमुच्चये व्यक्तलिङ्गवर्त्तना चतु-
र्थोऽध्यायः । श्लोकाः १५० ॥

५० .. इति लक्षणसमुच्चये व्यक्तलिङ्गलक्षणं पञ्चमो विधिः ।
श्लोः ६२ ॥

७७ .. इति ० रुद्रादिव्यक्तलिङ्गवर्त्तना षष्ठो विधिः । श्लोः ३४६ ॥

७९ .. इति ० व्यक्ताव्यक्तसुव्यक्तलिङ्गानां दशधावर्त्तनी सप्तमो-
विधिः । श्लोः २६ ॥

८५ .. इति ० पीठवर्त्तनाविधिरष्टमः । श्लोः ६७६ ॥

८९ .. इति ० नवमो विधिः ॥

९३ .. इति ० ऋत्वादिदिनपरीक्षा दशमो विधिः । श्लोः ४६ ॥

९७ .. इति यागमण्डपादिषट्कनैकादशमो विधिः ।

१०७ .. इति लक्षणोद्धारत्रयोदशमो विधिः । श्लोः १५३ ॥

११० .. इति ० त्रिधालिङ्गस्नानं चतुर्दशमो विधिः । श्लोः ५० ॥

१२७ .. इति वैशोचनीये लक्षणसमुच्चये त्रिधालिङ्गरोपणं षोड-
शमो विधिः । श्लोः १२१ ॥

१२९ .. इति लक्षणसमुच्चये चण्डस्थापन[ ] सप्तदशमो विधिः ।
श्लोः ३२ ॥

१४० .. इति ० जीर्णोद्धारैकविंशतिमो विधिः । श्लोः २२ ॥

१५१ .. इति ० देवस्थापने वेद्यत्यागलक्षणनिर्णयस्त्रयोविंशतिमो
विधिः । श्लोः ७५ ॥

१७३ .. इति ० सांवरे(?)भवप्रासादावर्त्तनी सप्तविंशतिमो विधिः ।
श्लोक ११५ ॥

१८४ ,, इति ० मण्डपादिवर्तनी लक्षण त्रिंशतिमो विधिः ।

श्लोक १८ ॥

१९० ,, इति प्रतिष्ठा लक्षणसारसमुच्चितायां संहितायां पवित्रा-
रोहणं द्वात्रिंशतिमो विधिः समाप्तः । ६८३ ॥

2467.

4829. *The Same.*

Substance, palm-leaf. $11\frac{1}{2} \times 2$ inches. Folia, 6. Lines, 6 on a page. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, very old and dilapidated. The left-hand side of the manuscript is corroded. The leaf marks are all lost.

Colophon :—

इति लक्षणसमुच्चये कुण्डसुकुसुवर्तना द्वादशमोविधिः ।

2468.

4830. *The Same.*

Two palm-leaves, marked 138 and 161. $12 \times 2\frac{1}{4}$ inches. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured.

Col. :—

138A, इति श्रीवैरोचनीये लक्षणसमुच्चये ईशानादिध्वजनिवेशनाख्याने
विंशतिमो विधिः । श्लोक ३९ ॥

161B, इति लक्षणसमुच्चये वास्तुपूजापदस्थापने पञ्चविंशतिमोऽध्यायः ।

2469.

5507. सर्वदेवप्रतिष्ठापद्धतिः or त्रिविक्रमौ or
आचार्यचन्द्रिका ।

Sarvadevapratisthāpaddhatiḥ or *Trivikramī* or
Ācārya-candrikā.

By Trivikrama Sūri.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 114. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 2,825. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

An old and authoritative work on *Pratiṣṭhā*. It seldom quotes any modern authorities. The author appears to have been a Bengali, as in the *Praśasti* his family is said to have settled at *Vṛddhavalavi* in the *Gauḍa* country. This reminds one of the *Bālavalabhī* in *Gauḍa* in connection with *Bhavadeva Bhaṭṭa* of the 11th century A.D. who is called *Bālavalabhībhujaṅga*. *Trivikrama* did not, however, belong to the families of the five *Brāhmāṇas* of Bengal, as his gotra was *Āṅgirass* (not one of the five). The city in which his family lived can not be read correctly. The author's father was *Raghu Sūri*, grandfather *Srīpati*. *Srīpati*'s father was *Gadādhara* and grandfather *Madhunāyaka* and great grandfather *Yamāgriya Muni* of *Bālavalabhī* in *Gauḍa*.

Besides the ancient *Smṛtis* and *Purāṇas* it quotes *Sahadevī* (25A).

It begins thus :—

श्रीमद्विष्णुहर्षे नमः ।

प्रणम्य गुरुपादाब्जं समासव्यासवर्जिता ।

क्रियते सर्वदेवानां प्रतिष्ठापद्धतिर्मया ॥

प्रासादस्य तदङ्गानां आदौ कर्मक्रियागतम् ।

संस्क्रिया परिहार्यत्वात् ध्वजादीनां तथान्ततः ॥

समाहृत्यान्यतन्त्राणि तत् प्रसिद्धपदैस्तथा ।

वाक्यैरपि यथाशक्ति शिष्यानुग्रहहेतवे ॥

तत्र । सर्वङ्गानां यतः सिद्धिः प्रायेणाचार्यतो भवेत् ।

प्रासादादिविनिर्माणे तत्प्रतिष्ठादिकर्मसु ॥

तस्मात् कर्मण्यमाचार्यं दानमानादिभिः सुधीः ।

यजमानः प्रवृणुयात् आदौ वृद्धमतं स्थितः ॥

It ends thus :—

पुत्रैर्विना न सुगतिर्भवते नराणाम्

दुःपुत्रकैरपि तथोभयलोकनाशः ।

एतद्विचार्य सुधिया तरवः पृथिव्यां
 पुत्राः पुराणविधिना परिकल्पनीयाः ॥
 नतामरशिरःस्फुरन्मुकुटसन्मरीचिच्छटा-
 प्रतानविलसज्जले नखमयूखहंसाचितम् ।
 दधत्सुतरुणाखणप्रविकसत्सरोजश्रियम्
 गणेशचरणद्वन्द्वं कृतनतीन् जनान् त्रायताम् ॥
 वाचं नोप्युचितं प्रपञ्चरसविभौ यस्याश्चत्युज्ज्वला
 [सत्] सुक्तावलीराज्यभो करतले निर्युत्सुकेवस्तटाः । (?)
 भृङ्गारादिरसार्वामृतघटीमालेव यन्त्रस्थिता
 सिञ्चन्तौ सततं समस्तसुमनःसन्तानकल्पद्रुमान् ॥
 जितेन्द्रगैलद्युति तन्ममास्तु मुखं सुरारः शुभदं सदैव ।
 रमासुखाम्भोरुहविम्बितं यत् भृङ्गभ्रमं सन्ततमातनोति ॥
 आसौदिहाङ्गिरसगोत्रसरोजसूय-
 श्रीमान्यमाग्रियमुनिः प्रथितः पृथिव्याम् ।
 गौडेषु वृद्धबलभिस्थितिरम्यमूर्त्ति-
 ब्रह्मादिरन्वय इवास्य भुवि प्रसिद्धः ॥
 वाक्पत्याध्ययने मुनिस्तुतिसदाख्याताश्रयत्यद्भुतम्
 चेतस्कारविचारमध्वरविधौ बुद्धिः प्ररौरे तपः ।
 + यस्मिन्नवतां नतश्चन्द्रादिताराक्षिणं (?) ।
 गोदानस्नानविधेः स यात्यधुरथे ते वासमे + पुरे ॥ (?)
 तदंशभूषणमणिर्मधुनायकोऽभूत्
 तस्माद् गदाधरस्तुधौः सुधियामधौशः ।
 तस्याङ्गजो हरिरिव द्विजवर्थवन्द्यः
 श्रीश्रीपतिर्निगममानसराजहंसः ॥
 तस्य स्तुतुः सुज्ञतरः प्रसन्नः सज्जनाग्रणीः ।
 साङ्गस्तरिरमेवोऽभूत् माध्यन्दिनविभूषणम् ॥
 सत्साहित्यमहोदधिर्निरवधिर्वेदाद्यदुग्धाम्बुधिः
 श्रीमाध्यन्दिनधर्मदुर्द्धरभरंप्रौढैकधूर्यस्ततः ।

सूनु[वि]ष्णुपदाम्बुजार्चनरतः श्रीराघवार्थोऽभवत्
 सूरिभूरियशाः प्रप्रान्तबलवत्पुत्रैषणादित्रयः ॥
 अन्त्येतस्य जगत्सत्यविरतः कारुण्यपुण्यार्णव-
 स्तारुण्येन महोमुनिच्छिव सदा यो गम्यते दुःखवान् ।
 सौजन्यावसतिस्त्रिविक्रम इति प्रज्ञादिजन्मक्षिति-
 ब्राह्मण्यैक + + तातिथिजनप्रीतिश्चिरायुः सुतः ॥
 एकातत्र विचित्रसूत्ररचनापाथोधिमन्याचलः ।
 श्रीमद्गुणमदुर्गटितितिनौकल्लोलनक्रो + + [भव] त् ॥
 कृन्दः कन्दनपालनप्रविलसत्गर्वोद्ददानाम्बुदो
 ऽलङ्कार[र्ण]व(वल)कुम्भसम्भवमुनिः काथ्यार्थचन्द्रोदयः ।
 तेनेयं विहिताः सर्वदेवस्थापनपद्धतिः ।
 शिष्यान् आचार्यतां लोके नयन्तौ नन्दतां चिरम् ॥

5A, इति श्रीरघुसूरिसूनुत्रिविक्रमसूरिविरचितायां प्रतिष्ठापद्धतौ
 भूपरीक्षा; 9B, ° वास्तूपशमनं नाम; 11B, ° भूपरिग्रहः; 16A, °
 सूत्रपातः; 17A, ° भूमिकर्म्म; 22B, ° शिलायामविधिः; 23B, स्तम्भो-
 ञ्चायविधिः; 27B, ° प्रासादप्रतिष्ठा; 30B, ° प्रासादपुरुषप्रतिष्ठाविधिः;
 32B, ° कलसारोपणम्; 36A, इति प्रतिष्ठाकालनिर्णयः; 38A, ° सम्मारो-
 ञ्हरणविधिः; 42A, प्रासादगर्भे देवस्थापनविधिः; 43A, ° ब्रह्माचार्यवरणम्;
 48B, ° तोरणपूजाविधिः; 54B, इति मण्डलपूजा; 63B, इति प्रतिष्ठायागाङ्ग-
 भूता वास्तुपूजा ग्रहशान्तिश्च; 69A, इति देवस्तपनविधिः; 82A, इति सर्वदेव-
 प्रासादाधिवासनविधिः; 94B, सर्वदेवप्रतिष्ठाविधिः; 98B, ° चण्डप्रतिष्ठा-
 विधिः; 100B, इति चलार्चानामधिवासनविधिः; 103A, इति चलार्चाप्रतिष्ठा-
 विधिः; 106A, प्रतिष्ठापद्धतौ जौर्णोद्धारविधिः, अथ वापौकूपतटाकदौर्घिका-
 पुष्करिणीनामुद्घापनविधिं व्याख्यास्यामः; The work ends with Vṛkṣa-
 pratiṣṭhā; 114B, (Last Colophon) ° आचार्यचन्द्रिकाभिधाना
 सर्वदेवप्रतिष्ठापद्धतिः समाप्ता ।

In a later hand :—

इदं पुस्तकं मौन्योप(क)नाम[क] वैजनाथेन मौल्यं दत्त्वा
 गृहीतम् ।

2470.

2221. *The Same.*

On the re-consecration of images removed from one temple or place to another.

For the manuscript and the work, see L. 3226, which is a fragment and 1841, which appears to be complete.

2471.

5947. **सर्वदेवप्रतिष्ठासरणिः ।***Sarvadevapratisthāsaraṇiḥ.**By Kṛṣṇa Jadya.*

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 59. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 1,400. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1936. Appearance, fresh. Complete.

Consecration of images according to Pratiṣṭhāmayūkha, Udyota-ratna-mālā, Ādaṛṣa and Kamalākara. Composed in Śaka 1787.

The Maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीगुरुवे नमः ।

अथ प्रतिष्ठासरणीप्रयोगः—

रामेश्वरं भिषग्देवं गुरुं त्रिपुरसुन्दरीम् ।

नत्वा प्रतिष्ठासरणिं कृष्णजङ्घः करोति वै ॥

End:—

यज्ञपात्रविभागादिप्रकारः ।

श्रीमज्जगद्गुरुनारायणभट्टकृतोत्सर्गराजदौघितिनाम कौस्तुभादि-
प्रयोगेषु ज्ञेयः ।

मयूखादिप्रमाणैव प्रतिष्ठासरणिः कृता ।

विनायकाज्ञया भूपा याज्ञिकानां हिताय सा ॥

सप्तत्यमुनिभूषाके गत ईश्वरवत्सरे ।

माघासिते कुजेष्टम्यां कृता काश्यां सतां मुदे ॥

Colophon :—

इति प्रतिष्ठामयूखोद्गोतरत्नमालादर्शकमलाकराद्यनुसारेण
जद्योपाख्यकृष्णेण कृता सर्वदेवप्रतिष्ठासरणिः समाप्ता ।

Post Colophon :—

श्रौसंवत् १९३६ मी वैशाख० १२ के लौघा । राम राम राम ।
पोथी पण्डित बालमुकुन्दकी पोथी समाप्त भइ । राम ।
राम । राम ।

2471A.

2940. प्रयोगरत्नमाला । *Prayogaratnamālā.*

By Vāsudeva.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 132. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 2,500. Character, Nāgara. Date, Samvat 1873 and Saka 1738. Appearance, discoloured.

The present MS. contains only the section of the work that treats of the construction and the consecration of divine images. A complete manuscript of the work is not known. It is known only in fragments.

Colophon :—

इति वासुदेवकृतौ प्रयोगरत्नमालायां विष्णुप्रतिष्ठादिसर्वदेव-
प्रतिष्ठाप्रयोगः समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रौलक्ष्मीनृसिंहार्पणमस्तु । संवत् १८७३ शके १७३८ वैशाख
युक्ते १४ भृगौ तद्दिने देवोपनामकरङ्गनाथदेवात्मज-आत्मरामेण
लिखितं । यादृशमितादिना ।

द्युधरिगणवेष्टिता निखिलनिर्जरैः सेविता इत्यादि ।

It begins thus :—

श्रौगणेशाय नमः । चिन्तामणिःप्रसन्नोऽस्तु ।

अथ स्थावरविष्णुशिवादिप्रतिष्ठोच्यते । तत्रादौ मूर्त्तिनिर्माण-
प्रकारः । ह्यतरत्नाकरे ।

आदौ गणेशं नत्वा शिल्पिभिः शुद्धदेशस्थां शिलां प्राक् पश्चि-
मायतां दक्षिणोत्तरायतां वा गृह्णीयात् । पूर्वभागे दक्षिणभागे
वा मस्तकः । पश्चिमे उत्तरे भागे वा चरणौ कार्थी । इत्यादि ।

It ends :—

अन्यतरकुण्डाग्निनाशे आचार्यकुण्डादग्निरानेयः । आचार्य-
कुण्डाग्निर्यावत् समाप्तिं विशेषतो रक्षणीय इति ।

The authorities quoted :—

1A, कृत्यरत्नाकरे, भविष्ये; 2A, वाराह्यां; 5B, पद्धतिकल्पलतायां;
49B, हेमाद्रिमते; 103B, कृत्यरत्नाकरपद्धतिकल्पलता, निर्णयसिन्धु; 125B,
आचार्यचन्द्रिका ।

At the end of the manuscript there is an index to the
work in three leaves.

2472.

6454. सप्रासादस्थिरलिङ्गलघुप्रतिष्ठादर्पणप्रयोगः ।

Saprasādasthīraliṅgalaghupratisthādarpanaprayogaḥ.

By the author of Prayogadarpanaḥ.

Substance, country-made paper. 11×5½ inches. Folia, 11. Lines,
11 to 15 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.
Complete. Date, Samvat 1952.

Colophon :—

इति बौधायन-हेमाद्रि-त्रैविक्रमौ-प्रतिष्ठाकमलाकरप्राच्योदीच्य-
ग्रन्थानुसारेण निर्णयसिन्धुप्राधान्येन सप्रासादस्थिरलिङ्गलघुप्रतिष्ठा-
दर्पणप्रयोगः समाप्तः ।

Post Colophon :—

लिखितं जगन्नाथेन । संवत् १९५२ आश्विन शुदि ४ मंदवारे
काश्यां गोघट्टे बालेवीरके गङ्गामे परोपकारार्थं स्वार्थेन ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ निर्णयसिन्धूक्त-सप्रासादस्थिरलिङ्गप्रतिष्ठाप्रयोगः । कालस्तु
मत्कृतप्रयोगदर्पणे ज्ञेयः ।

2473.

5936. प्रतिष्ठामञ्जरी । *Pratiṣṭhāmañjarī*.*By Ananta Deva.*

Substance, country-made paper. 11×4½ inches. Folia, 45. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 900. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

On the dedication of tanks, temples and so on.

Beginning :—

ॐ श्रीगणेशाय नमः । ॐ श्रीसरस्वत्यै नमः ।

सिद्धिबुद्धिप्रदातारं विघ्नव्यूहविदारणम् ।

महागणपतिं वन्दे लक्ष्मीविघ्नवादिभिर्हृतम् ॥

The object of the work :—

विविधाः पद्धतौर्बुद्धा सम्प्रदायं सतां तथा ।

माध्यन्दिनीयविधिना प्रोध्यन्तु धिया बुधाः ॥

मुहुर्मुहुः प्रार्थयेऽहं सज्जनान् शुद्धमानसान् ।

मयोक्तमिह संशोध्य विचार्य सदसच्च यत् ॥

प्रतिष्ठामञ्जरीं कुर्वे कृत्वा च गुरुवन्दनाम् ।

तत्र तत्कालो विष्णुधर्मोत्तरे ॥

The authorities quoted and consulted :—

1A, नारसिंहे, विष्णुधर्मोत्तरे, मात्स्ये; 2A, प्रतिष्ठापौयूषे, देवीपुराणे, शिवसर्वस्वे विष्णुपुराणे, भविष्ये, स्कान्दे; 2B, गौतमः, वाचस्पतिः, प्रयोग-परिशिष्टे, पञ्चरात्रे, भागवते, देवीपुराणे; 3A, क्रियासारे, गौतमोत्तरे, सिद्धान्तशेखरे; 3B, पौयूषे; 12B, कमलाकरः; 25A, मानवसंहिता; 41B, बौधायनः; 45A, याज्ञवल्क्यः ।

Samkalpa :—

5A, अद्यात्मनः पापक्षयपूर्वकं दशपूर्वान् दशावरान् आत्मना सहैकविंशति-पुरुषान् पितृतो मातृतश्च उद्धर्तुकामः, निरतिशयसानन्दब्रह्मपदप्राप्तिकामः, श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं, यथाज्ञानेन यथामिलितद्रव्यैः देशकालाद्यनुसारतः एक-रात्राधिवासनप्रकारेण सप्रासादशिवाद्यन्तर्लिङ्गप्रतिष्ठामहं करिष्ये ।

2474.

47. सूर्यादिपञ्चायतनप्रतिष्ठापद्धतिः ।

Sūryādi-pañcāyatana-pratiṣṭhā-paddhatiḥ.

By Divākara, the son of Bhāradvāja Mahādeva.

The present MS. is noticed in L. 711.

The authorities quoted are :—(1) Śāmbapurāṇa, Kalpataru, Hemādri, Vasiṣṭha, Matsyapurāṇa, Viṣṇu-dharmottara, Trivikrama, Kātyāyana, Prayogapārijāta, Nṛsimhatāpanī, Saurasarvasva, Prapañcasāra, Śānti-mayūkha, Dhundhipaddhati, Pratiṣṭhāmayūkha, Baudhāyana, Mantramahodadhi, Kalpatarupratiṣṭhākāṇḍa, Pratiṣṭhāsāra, Mātāmaha (Śaṅkara Bhaṭṭa) Matkṛtadāna-hirāvaliprakāśa, Devipurāṇa, Mātuh pitāmahacarāṇa (Bhaṭṭa Nārāyaṇa) Tulāpaddhati by Bhaṭṭa Nārāyaṇa, Trivakramapaddhati, Śivārcanacandrikā, Matkṛta Granthāntara (another book of mine) Bodhyāyana Sūtra.

There are two different ways of consecration of a temple sacred to the five deities. The detailed one comes to an end in leaf 33B, in which the abridged one begins.

Post Colophon :—

संवत् १८६६ आश्विने मासि सिते पक्षे पञ्चम्यां भृगुवासरे
तद्दिने समाप्तोऽयं ग्रन्थो विनायकात्मजदिवाकरसूनुना गदाधर-
वैतालेन लिखितम् । यादृशं पुस्तकमित्यादि ।

2475.

1880. *The Same.*

By Divākara, the son of Bhāradvāja Mahādeva.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 28. Lines, 8 to 11 on a page. Extent in ślokas, 500. Character, Nāgara. Date, Śaka 1713. Appearance, tolerable. Complete.

See the previous number.

Post Col. :—

शके १७१३ विरोधकलामसंवत्सरे माघशुद्धषष्ठी आदित्यवार
तद्दिने समापितम् ॥

After the end of the work there are two leaves more containing directions for the drawing of diagrams on altars.

2476.

3203. पञ्चायतनप्रतिष्ठाविधिः ।

Pañcāyatana-pratiṣṭhāvidhiḥ.

Substance, country-made paper. Folia, 56. Lines, 11 to 13 on a page. Extent in Slokas, 1,450. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

Leaves 2, 3 are missing. There are two leaves marked 8 and two 12.

It begins :—

+ + पञ्चायतनप्रतिष्ठाविधिः ।

तत्रादौ कालः । विष्णुधर्मोत्तरे ।

चैत्रे वा फाल्गुने वापि ज्यैष्ठ्ये वा माघवे तथा ।

माघे वा सर्वदेवानां प्रतिष्ठा शुभदा सिते ॥

रिक्तान्यतिथिषु सा स्यात् वारे भौमान्यके तथा,

माघवो वैशाखः । माघोऽत्र शिवादिप्रतिष्ठापरः । विष्णुप्रतिष्ठा
तु माघे न भवति ।

“माघे कर्त्तुर्विनाशः स्यात् फाल्गुने शुभदा सिते इति”

विष्णुप्रतिष्ठाप्रकरणे उक्तत्वादिति हेमाद्रिः ;—

मार्गशीर्षे हरश्चैव आश्विने जगदम्बिकाम् ।

माघवे स्थापयेद्विष्णुं सर्वान् पौषेऽपि केचन ।

इति मुहूर्तगणपतौ ।

The five deities to be installed together in a temple appear in leaf 53B.

ततो नामकरणं । कर्तृनामयुतं देवस्य नाम कुर्यात् । + + +
अमुकेश्वरोऽसि विष्णो त्वं अमुकनारायणः, भानो त्वं अमुकादित्यः, गणपते त्वं
अमुकविनायकः ... .. त्वं अमुकेश्वरौ ।

It ends :—

55A, भगवन् सर्वधर्मैश्च सर्वधर्मप्रकाशक ।

अद्य मे सफलं जन्म यत् संसारमहार्णवात् ॥

उद्धृतो भवता ( ) नाथ क्षेपितस्त्वं क्षमस्व मे ।

इति नमेत् ।

कर्मणः साङ्गता सिद्ध्यर्थं सहस्रसंख्यकान् ब्राह्मणान् भोजयिष्ये ...

... ..

यान्तु देवगणा इति च स्थापितानामुत्थापनम् ।

गच्छ गच्छ सुरश्रेष्ठ इत्यग्निं विष्टज्य यस्य स्मृत्येवैका कर्मेश्वरार्पणं कुर्यात् ।

अथ नैमित्तिके दोषे प्रायश्चित्तम् ।

Then follows the process of Prāyaścitta which is not complete.

2477.

5714. प्रतिष्ठेन्दुः । *Pratiṣṭhenduh.*

By Tryambaka Bhaṭṭa.

Substance, foolscap paper. 10½ × 6 inches. Folia, 232. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 5,700. Character, Nāgara. Date, Śaka 1764. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नत्वा गणाधिपं लक्ष्मीं कोलापुरनिवासिनीम् ।

श्रीमद्वाग्भरथिं रामं तातं नारायणाङ्गयम् ॥

त्रैविक्रमीं वासुदेवीं मयूखं कमलाकरम् ।

मातृशार्ङ्गेयादिमूलानि प्रतिष्ठासारदीपिकाम् ॥

अन्यांश्च परिशिष्टादीनालोच्य विदुषां मुदे ।

श्रीसाङ्गराजधानीस्थः कृष्णादक्षिणतीरगः ॥

श्रीश्राण्डिल्यकुलोत्पन्नो माटे इत्युपनामकः ।

त्र्यम्बकाख्यो रचयति प्रतिष्ठेन्दुं सविस्तरम् ॥

यद्यप्यीह बुधोन्नीता ग्रन्थाः सन्ति परःश्रुताः ।

तथाप्यीह विशेषो यः पण्डितैः स विविच्यताम् ॥

The compiler, Tryambaka Bhaṭṭa, was a resident of the capital of Rājā Sāhu.

9A, इति माटे इत्युपनामक नारायणात्मज-त्र्यम्बकविरचिते प्रतिष्ठेन्दौ प्रतिष्ठाकालः ; 21B, ° कुण्डमण्डपनिर्माणप्रकरणं समाप्तम् ; 37B, इति प्रतिष्ठेन्दौ मण्डपपूजाविचारः ; 61A, इति माटे ° ग्रहस्थापनपूजनमूलविचारः ; 74B, इति आचार्यकुण्डाधिकरणकहोमविचारः ; 82A, इति श्राण्डिल्यकुल-सम्भवमाटे इत्युपनामक, etc., etc., संप्रासाद देवाधिवासनमूलवचनविचारः ; 110B, ° संप्रासाददेवप्रतिष्ठाविधिनिर्णयः ; 157B, इति चित्पावनजातीय श्राण्डिल्यकुलसम्भव, etc., etc., संप्रासाद देवाधिवासनप्रयोगः ; 174B, इति श्रीमच्छत्रपतिसाङ्गराजधानीस्थचित्पावनजातीय श्राण्डिल्यकुलसम्भव, etc., etc., संप्रासादसर्वदेवप्रतिष्ठाप्रयोगः समाप्तः ; 181B, इति श्रीमत्चित्पावन माटे इत्युपनामक, etc., etc., प्रसादप्रतिष्ठाप्रयोगः ; 209A, इति श्राण्डिल्यकुल-सम्भव, etc., etc., निर्णयसिन्धुमयूखानुसारिसंप्रासादपरिवारसर्वदेवस्थिर-प्रतिष्ठाप्रयोगः ; 219B, ° निर्णयसिन्धुक्तः सर्वदेवचलप्रतिष्ठाप्रयोगः ; 223B, ° नृसिंहपरिचर्याद्युक्तखलार्चाप्रयोगः ; 232B, ° प्रतिष्ठेन्दौ बौधायनोक्तः स्थलोत्सर्गप्रयोगः ।

Post Colophon Statement :—

श्रीशालिवाहने शाके युगाङ्गसुनिभूमिते १७६४ ।

शुभश्राद्धत्सरे पूर्णः प्रतिष्ठेन्दुर्मधौ सिते ॥

माटे इत्युपनाम्नायं श्रीनारायणसूनुना ।

प्रतिष्ठेन्दुभिधो ग्रन्थस्यत्र्यम्बकाख्येन निर्मितः ॥

सकलङ्गोपि पूर्णेन्दुः शम्भुना मस्तके दृतः ।

प्रतिष्ठेन्दुस्तथा प्रीत्या धार्थ्यो द्विजवरैः सदा ॥

गुरुणा विश्वनाथेन प्रेरितस्यत्र्यम्बकः सुधीः ।

प्रतिष्ठेन्दुभिध(°) ग्रन्थ[ः] कृत्वा तत्परिचर्याऽर्पितः ॥

हरिणा भक्तवात्सल्यान्निस्तुषीकृत्य सेविताः ।

सुदाम्नो द्विजवर्त्यस्य पृथुक्राः सतुषा अपि ॥

प्रतिष्ठेन्दुर्मम ग्रन्थः शुद्धो ग्राह्यो द्विजैस्तथा ।

इति श्रीमच्छ[त्र]पतिसाङ्गराजधानीस्थ--चित्पावनजातीय--शाण्डिल्यकुल-
सम्भवमाटेइत्युपनामक-नारायणात्मज-व्यम्बकविरचितः प्रतिष्ठेन्दुः समाप्तः ।

Scribe's Note :—

श्रीरामार्पणमस्तु । शुभं भवतु ॥

मालवीयोपनामकबालमुकुन्दशर्म्मा इदं पुस्तकम् ॥

2478.

5484. देवस्थापनकौमुदी or प्रतिष्ठाकौमुदी ।

Devasthāpana-kaumudī or Pratiṣṭhā-kaumudī.

*In two parts, by Saṅkara, son of Ghare Vallāra Sūri
of the Citpāvana family.*

Part I.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 97. Lines, 9,
13 on a page. Extent in ślokas, 1,940. Character, Nāgara of the nine-
teenth century. Appearance, fresh.

It begins thus :—

श्रीगजाननाय नमः ।

विभ्रध्वान्तविदालनैकमि[र]हरं नत्वा गणाधीश्वरम्

वाग्देवीं जननीं च सद्गुणनिधिं वल्लालसंज्ञं गुरुम् ।

घारे इत्युपनामको वितनुते विद्वन्मुदे शङ्करो

देवस्थापनकौमुदीं सुविशदां प्राचीनकल्पानुगाम् ॥

सन्ति यद्यपि ग्रन्थाश्च बहवः पूर्तकर्मणि ।

तथापि सुजनैर्ज्ञेयो विशेषोऽस्मिन् प्रबन्धके ॥

इह प्रयोगरूपेण सर्वं व्याख्यायते मया ।

नामूलं लिख्यते किञ्चिन्नानपेक्षितमुच्यते ॥

तच्च तावदिष्टापूर्तशब्दनिरुक्तिमाह बौधायनः ।

इष्टापूर्त्तौ द्विजातीनां धर्म्मौ प्रोक्तौ सनातनौ ।

तत्रेष्टः स्वर्गफलदः पूर्वो मोक्षप्रदः स्मृतः ॥

अग्निहोत्रं तपः सत्यं वेदानाञ्चैव धारणम् ।

आतिथ्यं वैश्वदेवञ्च इष्टमित्यभिधीयते ॥

वापीकूपतडागादि देवतायतनानि च ।

अन्नप्रदानमारामाः पूर्वमित्यभिधीयते ॥

Colophons :—

2B, इति देवतास्थापनकौमुद्यां देवप्रतिष्ठाफलकथनप्रकरणं प्रथमम् ;
8B, इति ० प्रासादानुकीर्तनम् ; 10B, इति मात्स्योक्तप्रासादानुकीर्तनम्,
इति देवतास्थापनकौमुद्यां प्रासादानुकीर्तनम्, इति देवतास्थापनकौमुद्यां प्रासाद-
करणफलवाक्यानि, अथ प्रासादकरणे प्राचीनग्रन्थानुसारेण मात्स्यप्राधान्येन
च प्रयोग उच्यते ; 18B, इति ० प्रासादकरणप्रयोगः ; 20A, प्रासाद-
प्रतिष्ठा ; 55B, ० पिण्डकालिङ्गप्रतिमाकथनम् ; 65B, ० ग्रहयज्ञप्रकरणं ;
96A, (Last Colophon) इति श्रीमच्चित्पावनकुलाश्रितसम्भव घारे इत्युप-
नामकवल्हारसूरिसूनुशङ्करविरचितायां देवस्थापनकौमुद्यां प्रतिष्ठोपयोगिउपोद्घात-
प्रकरणं प्रथमम् ।

Part II.

Substance and the measure are the same as above. Lines, 9 on a page. Folia, 108. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

It begins :—

श्रीगजाननाय नमः ।

चित्पावनकुलाश्रितौ घारे इत्युपनामक वल्हारसूरिः ।

तत्सूनुः शङ्करनामा स प्रासादप्रतिष्ठाप्रयोगं कुरुते ॥

अथ मात्स्याग्नेयमविष्टोत्तरधाराह्वौघायननारदपञ्चरात्रकमला-
कर-त्रिविक्रम-मयूखप्रयोगरत्नमालिका--प्राच्यग्रन्थालोचन-पूर्वकं
हेमाद्रिप्राधान्येन प्रासादलिङ्गमूर्तिप्रतिष्ठाप्रयोगो लिख्यते ।

26A, इति देवस्थापनकौमुद्यां प्रासादवास्तुसंकलौकरणम् ; 44B, इति
सर्वदेवसाधारणं मण्डपसङ्कलौकरणम् ; 50A, इति देवस्थापनकौमुद्यां प्रतिष्ठाङ्ग-

लक्ष्मणविधानं समाप्तम् ; 54A, ° जलाधिवासविधानम् ; 97A, ° आत्म-
योक्तार्चास्नपनविधानम् समाप्तम् ।

2479.

6493. रामचन्द्रप्रतिष्ठापयूषम् ।

Rāmacandrapratīṣṭhāpīyūṣam.

By Gopāla Vyāsa, son of Rāmacandra.

Substance, country-made paper. 14 × 5½ inches. Folia, 65. Lines, 9
on a page. Extent in ślokas, 1,500. Character, Nāgara. Date, Śaṃvat
1961. Appearance, fresh. Complete.

There are two parts, relating to immovable and
movable images.

Colophon :—

61B, इति श्रीसौतारामायणपदाब्जमकरन्दलुब्धेन सारस्वतवंशोद्भव श्रीराम-
चन्द्रात्मजेन गोपालथासेन कृतं (?) श्रीरामचन्द्रप्रतिष्ठापयूषेऽचलप्रतिष्ठा सम्पूर्ण-
मगमत् ।

Last Colophon :—

श्रीरामचन्द्रस्य चलप्रतिष्ठा समाप्तिमगमत् ।

Post Colophon :—

श्रीरक्तु ॥ संवत् १९६१ ।

The Maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

श्रीसौतारामाभ्यां नमः । ॐ श्रीगणेशाय नमः ।

घनप्रभं श्यामसरोजसुन्दरं
धनुर्द्धरं राममुदारविग्रहम् ।
सुग्रीवनीलाङ्गदलक्ष्णान्वितम्
नमामि सौतासहितं रघूत्तमम् ॥
श्रीरामचन्द्रस्य पदारविन्दं
भवाब्धिपोतं सनकादिपूजितम् ।
हृदयकोशे स्फुरतं (?) सदा मे
मोहान्धनाशं सुरविप्रकाशम् ॥

कुर्वे प्रतिष्ठापीयूषं नत्वा श्रीरघुनायकम् ।
 लोकानान्तु हितार्थाय रामसायुज्यहेतवे ॥
 अवलोक्य च तन्त्राणि आर्षाणि प्राकृतानि च ।
 कृतं प्रतिष्ठापीयूषं व्यासगोपालशर्मणा ॥

तत्रादौ श्रीरामचन्द्रस्य प्रतिष्ठाकालः ।

अगस्त्यसंहितायां ॥

2480.

3954. वाशिष्ठी देवदेवलप्रतिष्ठा ।

Vāsiṣṭhī Devadevalapratīṣṭhā.

Substance, country-made paper. 11 × 4 inches. Folia, 23. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 575. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Date, Samvat 1862. Complete.

Colophon :—

इति श्रीवासिष्ठी देवदेवल कूपतडागादि-वृक्षादि-प्रतिष्ठा समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १८०६२ समैनाम पुस वदि ४ द्वार रामदेवलसिद्धके
 गङ्गातीर । राम । राम ।

Beginning :—

श्रीमते रामानुजाय नमः ।

अथ वासिष्ठिदेवदेवलप्रतिष्ठां लिख्यते ।

ॐ अस्य श्रीवाशिष्ठिदेवदेवलप्रतिष्ठाक्रमस्य वाशिष्ठ ऋषिर्गायत्रि-
 च्छन्दः श्रीरामचन्द्रपरमादेवता क्लीं बीजं व्रतं सक्तिः श्रीरामचन्द्र-
 समिपमेतत् देवतापूजने ह्योमे विनियोगः । अथ कर्मचारीणसस्त्रिकं
 युक्तं ग्रन्थिबन्धनं देवतास्थाने गम्य, etc., etc.

The MS. is very corrupt.

2481.

6301. महिम्नात्मकशिवस्थापनविधिः ।

Mahimnātmaka Śivasthāpanavidhiḥ.

Substance, country-made paper. 9×5 inches. Folia, 21. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 280. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The Maṅgalācarana and the object of the work :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ महिम्नात्मकलिङ्गप्रतिष्ठा लिख्यते ।

श्रीगणेशपदद्वन्द्वं भजामि भवतारकम् ।

सिद्धिबुद्धिसमायुक्तं तं नमामि विनायकम् ॥

किरातकायस्थवणिग्जनानां तथैव सद्ग्रासिजटाधराणाम् ॥

शिवस्तुत्यामहिम्नेन स्थापनं पूजनं तथा ।

जपः प्रदक्षिणा होमः स्तुतिश्चैव यथाक्रमम् ॥

तत्र स्थापने क्रमः । ... ..

Samkalpa :—

देशकालौ संकीर्त्य अमुकगोत्रोत्पन्नः अमुकदासोऽहं सर्वपाप-
क्षयायै दौर्भाग्यविपुलपुत्रपौत्राद्यवच्छिन्न-सन्ततिवृद्धिस्थिरलक्ष्मी-
कौर्त्तिलाभ-शत्रुपराजय-सर्वपापनिरसन-शिवलोकावाप्ति-सकल-
सुखधर्म्मार्थकाममोक्षप्राप्तिद्वारा-श्रीकाशीविश्वेश्वरप्रीत्यर्थं सनव-
ग्रहमखां अचललिङ्गप्रतिष्ठां करिष्ये ।

3A, महिम्नः पारं ते परमविदुषोर्यद्यसदृशौ, etc., etc. After the sixth verse किमीदृः किं कायः, etc., we have :—इति लिङ्गं स्थापयित्वा अतर्क्यैश्वर्येण प्रतिसरं बद्धा संयूज्य वाससौ कुशैराच्छाद्य ... .. etc., etc.

End :—

न्यूनातिरिक्तदोषपरिहारार्थं नानागोत्रेभ्यो ब्राह्मणेभ्यः भूयसौ दक्षिणां दातुमहमुत्सृज्य तेन कर्म्ममाङ्गदेवताः प्रीयन्तां ।

Colophon :—

इति श्रीमहिम्नात्मकशिवस्थापनविधिः समाप्तः ।

2482.

6298. चरदेवप्रतिष्ठाविधिः । *Caradevapratisthāvidhiḥ*.

Substance, country-made paper. 7×5 inches. Folia, 2. Lines, 11 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. A fragment.

Consecration of movable images of Gods.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ देवानां चरप्रतिष्ठाविधिर्लिख्यते ।

तत्र शुद्धसमये गुरुशुक्रानुकूल[स]मये उत्तरायणे मौनं विना
शुक्लपक्षे सुशुभतिथौ शुभवासरे ब्राह्मणान् समाह्वय कर्त्ता स्नात्वा
शुभवस्त्रे परिधाय नित्यं विधाय प्राङ्मुखो भूत्वा । अद्येत्यादि
तत्तत्लोकप्राप्तिकामः सकलैश्वर्यकामः विष्णुलोकप्राप्ति [कामः]
चरप्रतिष्ठां ब्राह्मणवरणपूर्वकमहं करिष्ये ।

2483.

6257. पुराणोक्तशिवादिप्रतिष्ठाविधिः ।

Purāṇokta-Śivādipratisthāvidhiḥ.

Substance, foolscap paper. 8½×4½ inches. Folia, 43. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, modern Nāgara. Copied in Śamvat 1942. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति पुराणोक्तशिवादिप्रतिष्ठाविधिः ।

Post Colophon :—

हेतवे जगतामेव संसारार्णवसेतवे ।

प्रभवे सर्वविद्यानां शम्भवे गुरवे नमः ॥

श्रीसंवत् १९४२ ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ पुराणोक्तशिवादिप्रतिष्ठाविधिः ।

तत्र तावत्कालो विष्णुधर्मोत्तरे ।

चैत्रे वा फाल्गुने वापि ज्येष्ठे वा माघवे तथा ।

माघे वा सर्वदेवानां प्रतिष्ठा शुभदा सिते ॥

This is of general application for the consecration of images.

Samkalpa or resolution in 4A :—

देशकालौ स्मृत्वा अस्यां मूर्त्तौ अस्मिन् लिङ्गे वा देवकलासान्निध्यार्थं आयुः-
श्रीसर्वफलान्नायकसुखकाम ईश्वरप्रीतिकामो वा अमुकमूर्त्ते लिङ्गस्य वा संप्राप्तादां
सगृह्णमेषां प्रतिष्ठां करिष्ये ।

2484.

1878. चलाच्चा or नूतनमूर्त्तिप्रतिष्ठाविधिः ।

Calārccā or Nūtanamūrtipratisthāvidhiḥ.

Substance, country-made yellow paper. $8\frac{1}{4} \times 4$ inches. Folia, 9.
Lines, 9 on a page. Extent in ślokaś, 144. Character, Nāgara. Date,
Saka 1774. Appearance, fresh.

On the left hand upper margin it is called Calārccā.

It is an extract from Hayagrīva-Saṃhitā and has four sections ; the first on the worship of Cala or movable images, the second on the reconsecration of injured images, the third on the general observances in connection with consecration of an image, and the fourth on the details in the consecration and installation of a new image.

It begins :—

अथ हयग्रीवसंहितायां नूतनमूर्त्तिप्रतिष्ठाविधिः । अस्य
सम्भाराः कलस ८ सुवर्णशलाका २ वस्त्रे ४ पूगीफले १०० पञ्च-
फलानि ५ खज्जरीफलानि २५ इत्यादि ।

4B, इति संक्षिप्ता चलाचार्त्ता, अथ प्रमादाद्युपद्वातोपशमनाथं प्रतिष्ठा निरूप्यते; 5B, इति प्रमादाद्युपद्वातप्रतिष्ठाविधिः; 6A, अथ सर्व्वमूर्त्ति-प्रतिष्ठायाः संक्षेपतः प्रयोगः कथ्यते; 6B, इति संक्षेपमूर्त्तिप्रतिष्ठाविधिः, अथ नूतनमूर्त्तिप्रतिष्ठा; 9A, इति हयग्रीवसंहितायां नूतनप्रतिष्ठासंस्कारविधिः समाप्तः ।

After the last colophon there are five verses on varieties of sandal, in four lines, at the end of which is given the date शके १७७३ ।

2485.

4471. सचलविग्रहप्रतिष्ठाप्रयोगः ।

Sacalavigrahapratisthāprayogaḥ.

Substance, country-made yellow paper. 17×4 inches. Folia, 19. Lines, 5, 6 on a page. Character, Bengali in a very modern hand. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

Directions for the consecration of movable images.

Beginning :—

अथ सचलविग्रहप्रतिष्ठाप्रयोगः ।

तत्र प्रथमं प्रासादस्योत्तरे पूर्वे वा दशहस्तपरिमितं मण्डपं चतुर्द्वारसमायुक्तं सप्तधान्याङ्कुशोपेतं नदीमृदालुकायुक्तं तोरणादि-वेष्टितं दिव्यं शङ्खभेर्यादिनादितं विचित्रघोडशभिः स्तम्भैर्युक्तं वस्त्रवेष्टितं आर्द्राम्रशाखायुक्तं पुष्पदामविभूषितं नारिकेलवंशदलै-राच्छादितञ्च कुर्यात् ॥

2486.

2273. स्वल्पप्रासादे सवृष-लिङ्ग-प्रतिष्ठाप्रयोगः ।

Svalpaprāsāde Savṛṣa-liṅga-pratisthāprayogaḥ.

Substance, country-made paper. 9×4½ inches. Folia, 4. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The work begins :—

भक्त्युद्देशेण खल्यधनवद्भिरपि खल्यं प्रासादं निर्म्माय तत्र सद्य-
लिङ्गप्रतिष्ठां कर्तुमिच्छद्भिरधिकारिभिरपेक्ष्यो बौधायनसूत्रानु-
सारिणौ पद्धतिमाश्रित्य सप्रासाद (स्थिरं) शिवप्रतिष्ठाप्रयोगः
प्रदर्श्यते ।

ननु त्रिविक्रमादिग्रन्थकृद्भिश्चलप्रतिष्ठापरत्वेन बौधायनाद्युक्तायाः
खौकृतत्वात् महत्तवेदं साहसमिति चेत् न । खल्यस्य बज्जनो वा
कर्म्मणः खसूत्रेऽनुक्तौ बह्वृचादिभिर्बौधायनोक्तस्य कर्म्मणः आदरेण
ग्राह्यत्वस्य स्मृतावुपलम्भात् बौधायनसूत्रे चलप्रतिष्ठाबोधकलिङ्गा-
दर्शनात् पुराणाद्युक्तप्रयोगस्य दर्शितैः कर्त्तुमशक्यत्वाच्च ।

Colophon :—

इति सप्रासाद-सग्रहमख-सद्य-लिङ्गप्रतिष्ठायाः संहितः प्रयोगः ।

Post Col. :—

नन्दौश्वरगायत्री ।

तत्पुरुषाय विद्महे वक्रतुण्डाय धौमहि तन्नो नन्दिः प्रचोदयात् ।

2487.

2739. देवप्रतिष्ठाविधिः । *Devapratisthāvidhiḥ*.

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folium, one. Lines, 14 on a page. Character, Nāgara. Appearance, discoloured.

One leaf only marked 3 of a work on the consecration of the images of Gods.

Authorities :—

हेमाद्रौ, रत्नावल्यां, लक्ष्मणसमुच्चये, कालादर्शे शैवागमाचार्यविरचिते
शैवसिद्धान्तशेखरे ; मुहूर्तगणपतौ, मुहूर्ततत्त्वे ।

2488.

6249. प्रतिष्ठाविधिः । *Pratisthāvidhiḥ*.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 17. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 340. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

On the consecration of a phallic emblem of Śiva.
No Colophon.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ प्रतिष्ठाविधिः ।

तत्रादौ प्रतिष्ठाकालो नानानिबन्धेषूक्तः ।

माधवीये वैखानसः ।

माटभैरववाराहनरसिंहत्रिविक्रमाः ।

महिषासुरहन्त्यश्च स्थाप्या वै दक्षिणायने ॥

वै शब्दोऽप्यर्थः ॥

2B, अथ प्रतिष्ठाप्रयोगः ।

Samkalpa in 3A :—

एवं गुणविशेषगविशिष्टायां पुण्यतिथौ अमुकगोत्रः अमुकशर्मा सपत्नीकोहं
समस्तपापक्षयपूर्वकशिवलिङ्गवेदीगतपरमाणुसमसंख्ययुगसहस्रावधिशिवलोकनि—
वाससायुज्यकामनया श्रीविश्वेश्वरप्रौढ्यर्थं सवास्तुकसग्रहमखां अचलशिवलिङ्ग-
प्रतिष्ठां करिष्ये ॥

2489.

8519. सप्तासादशिवादिप्रतिष्ठाविधिः ।

Saprasāda-Śivādipratiṣṭhāvidhiḥ.

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 71. Lines, 11
on a page. Extent in ślokas, 2,300. Character, Nāgara. Date, Samvat
1957. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति सप्तासादशिवादिप्रतिष्ठाविधिः समाप्तः ।

Post Col. :—

संवत् १९५७ वैशाख कृष्ण ७ गुरौ मालवीयोपनामक कर्मकान्ति
बचौपखितेन द्वितीयनामधेयेन जगन्नाथपण्डितेन लिखितं काश्यां
त्रिलोचनेश्वरसन्निधौ ।

A priest's manual.

Beg. :—

अथ सप्रासादशिवादिप्रतिष्ठाप्रयोगः ।

मूर्त्तिप्रतिष्ठादिनात् प्राक् सप्तमदिने पञ्चमदिने (त्रिदिने)
[द्वितीयदिने] द्वितीयदिने सद्यो वा प्रासादोत्तरतः पूर्वतः पश्चिमतो
वा षोडशहस्तं उक्तविधलक्षणं मण्डपं कृत्वा मध्यकोष्ठे पञ्चहस्तां
चतुरस्यां हस्तोच्छ्रितां महावेदिं कृत्वा ... ..
सप्रासादशिवादिअचललिङ्गप्रतिष्ठामहं कश्चि ॥

2490.

6239. शिवप्रतिष्ठा । *Sivapratisthā.*

(माध्यंदिनशाखोक्ता ।)

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 6. Lines, 12
on a page. Extent in slokas, 180. Character, modern Nāgara. Date,
Samvat 1936. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति माध्यंदिनशाखोक्तशिवप्रतिष्ठा समाप्ता ।

Post Colophon :—

श्रीरत्न ॥ समत १९३६ मी० अगहन वदी १५ ।

Beginning :—

अथ लिङ्गप्रतिष्ठा लिख्यते ।

तत्रादौ कालः । विष्णुधर्म्मोत्तरे ।

चैत्रे वा फाल्गुने वापि ज्यैष्ठ्ये वा माघवेऽथवा ।

माघे वा सर्वदेवानां प्रतिष्ठा शुभदा सिते ॥

रिक्तान्यतिथिषु सा स्यात् वारे भौमान्यके तथा ॥

माघवो वैशाखः ॥

2491.

5991. स्थावरविष्ण्वादिप्रतिष्ठा ।

Sthāvara-Viṣṇvādipratisthā.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 20. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

On the consecration of immovable images.

Beginning :—

अथ गणेशाय नमः ।

अथ स्थावरविष्ण्वादिप्रतिष्ठोच्यते ।

तत्रादौ मूर्त्तिनिर्माणप्रकारः ।

कृत्यरत्नाकरे ।

आदौ गणेशं नत्वा शिल्पिभिः सह शुद्धदेशस्थां शिलां प्राक्-
पश्चिमायतां दक्षिणोत्तरायतां वा गृह्णीयात् ।

2492.

9950. जीर्णोद्धारविधिः । *Jīrṇoddhāradividhiḥ.*

Substance, country-made paper. 11×4 inches. Folia, 2. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 35. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

It treats of the rites in connection with the removal of a burnt and broken image of any god, and the substitution in its place of a new one; and also of the propitiatory rites to avert evils arising out of the breaking of an image, temple, consecrated jar, and so on.

2493.

329. जीर्णोद्धारविधिः । *Jīrṇoddhāraavidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 8×3 inches. Folia, 10. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 120. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ जीर्णोद्धारविधिः ।

अग्निपुराणे—

जीर्णादीनाञ्च लिङ्गानामुद्धारविधिमावदेत् ।

लक्ष्मोज्झितञ्च भग्नञ्च स्थूलं वच्चहतं तथा ॥

It abruptly ends :—

ततो लिङ्गञ्च संस्थाप्य पूजयेत् स्थण्डिले तथा ।

इदं पुस्तकं मौन्योपकनामक वैज्नाथेन मौल्यं दत्त्वा गृहीतम् ।

2494.

2228. प्रासादप्रतिमयोजीर्णोद्धारः ।

Prāsādapratimayor jīrṇoddhārah.

Substance, country-made paper. 9×5 inches. Folia, 4. Lines, 15 on a page. Extent in ślokaś, 160. Character, Nāgara. Date, Śaka 1751. Appearance, discoloured and pasted.

Colophon :—

इति देवपिण्डिकाप्रासादध्वजवाहनानां जीर्णोद्धारविधिः समाप्तः ।

Post Col. :—

हे पुस्तक नानादीक्षित भागवत टाँकेकर यांस विनायकभट्टहत-
वलने टाँकेकर यानी श्रीक्षेत्री लिङ्गन दिले असे । शके १७५१
शार्वरीसंवत्सरे आषाढ वण ११ रविवार तद्दिनि मध्याह्नि
समाप्त । यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा, etc., etc.

In a different hand :—

इदं पुस्तकं नारायणदीक्षित भागवतस्य ।

The work is mainly based on Trivikrama's works.

It begins :—

अथ प्रासादप्रतिमयोजीर्णोद्धारो त्रिविक्रमोक्तो वक्ष्यमाण-
चालनविधिः कर्तव्यः अथवा गर्भागारजीर्णोद्धारमध्ये क्रियते तत्र

संकोचत्वात् पूर्वस्थापितदेवतासंस्थाना[त्]स्वविवे[म्ब]चालनार्थं च
अयं विशेषविधिर्द्रष्टव्यः ।

- 1B, इति प्रासादजीर्णोद्धारविधिः, तत्र प्रयोगः, इति प्रणवन्त्यासः प्रथमः ;
2B, इति प्रयोगरत्नमालायां देवप्रासाद-गर्भगृह-पिण्डिका-जीर्णोद्धार-देवता-
चालनप्रयोगः ।

2495.

6302. प्रासादप्रतिष्ठा । *Prāsādapratīṣṭhā*.

Substance, country-made paper. 9×6 inches. Folia, 9. Lines, 10
on a page. Extent in slokas, 110. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति प्रासादप्रतिष्ठा समाप्ता ।

After the colophon there are 10 lines containing a
list of Vāstu-maṇḍala-devatās.

Beginning :—

प्रासादप्रतिष्ठा ।

देशकालौ संकीर्त्य अमुकदेवप्रासादप्रतिष्ठामहं करिष्ये ।

गणेशपूजा ऋत्विग्वरणान्ते तेषां मधुपर्कादिकं विधाय आचार्यः

सर्षपविकरणादि-स्वस्त्ययनजपान्ते स्थण्डिले बलवर्द्धननामानमग्निं

[सं]स्थाप्य वेद्यां सर्व्वतोभद्रदेवताः संस्थाप्य, etc. ... ..

... .. ।

2496.

10353. वास्तुपूजापद्धतिः । *Vāstu-pūjā-paddhatiḥ*.

By Son of Rāma.

Substance, country-made paper. 10½×4½ inches. Folia, 41. Lines,
9 on a page. Extent in slokas, 800. Character, modern Nāgara. Ap-
pearance, fresh. Date, Samvat 1920. Complete.

Beginning :—

ॐ स्वस्ति श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ वास्तुपद्धतिः ॥

मालवीयोपनाम्ना श्रीनैमिषारण्यवासिना ।

रामात्मजेन विदुषा प्रयोगस्तन्यते मया ॥

तत्र वास्तुकाला मत्स्यपुराणे ॥

अथातः संप्र(वःच्छा)[वक्ष्या]मि गृहकालविनिर्णयम् ।

यथाकालं शुभं ज्ञात्वा तथा भवनमारभेत् ॥ १ ॥

There are 21 ślokas in the extract, which continues to fol. 2B.

2B, अथ वास्तुपूजापद्धतिः, आदौ भूमिं परीक्ष्य, etc., etc.

It ends with Śānti :—

इति वास्तुशान्तिं संपूर्णं समाप्तम् ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १६२० कुवार शुक्ल पक्ष शुभ काशी गौघाट श्री ॥

मालवीयकालौचर्णात्मजरघुनाथपण्डितस्येदम् पुस्तकम् ॥

त्रिलोचनेश्वरार्पणमस्तु ॥

2497.

5999. पौराणिकवास्तुशान्तिः । *Paurāṇika-vāstu-śāntih.*

By Rāmakṛṣṇa Bhaṭṭa, son of Nārāyaṇa Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 14. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 280. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

The beginning of the work :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ वास्तुशान्तिः ।

तत्कालोऽस्माभिर्निर्णयसिन्धुवृत्तः (?) कैश्चिदुच्यते ।

नारदः ।

सौम्य-फाल्गुन-वैशाख-माघ-श्रावण-कार्तिकाः ।

मासाः स्युर्गृह (गृह) निर्माणे पुत्रारोग्यधनप्रदाः ॥

5B, इति वास्तुशान्तिः । अथास्मत्पिटकतो वास्तुशान्तिप्रयोगः ; 12B, इति वास्तुप्रयोगः ।

केचित्तु एकाग्रैतिपदे एव वास्तुस्थापनम् पूजाहोमबलिदानेषु ब्रह्मादि-पूर्वकत्वमिच्छन्ति ।, etc., etc.

Last Colophon :—

इति श्रीविद्वद्भट्टवन्द्यपादपद्मश्रीभट्टनारायणसूरिसूनु-भट्टराम-कृष्णकृत-पौराणिकवास्तुशान्तिः ।

2498.

5993. **वास्तुपद्धतिः ।** *Vāstupaddhatih.*

By Govinda Paṇḍita, son of Rāma Paṇḍita.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 13 by counting. A very defective manuscript. After the first leaf, there is one with its leaf-mark lost, then 11 leaves marked 6 to 16. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old, discoloured and torn.

The beginning of the work :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीगुरुसरोजाभ्यां नमः ।

अथ गृहप्रासादादि-वास्तुपूजापद्धतिः ।

तत्र जीर्णोद्धारं— + + + + गृहप्रवेशने नवप्रासादभवने
प्रासादपरिवर्त्तने प्रासादगृहद्वाराभिवर्त्तने वापीकूपतडागेषु पर-
गृहप्रवेशे ... .. वास्तुपश्चमनं कुर्यात् ।

Colophon :—

धर्माधिकारिरामपण्डितात्मज-गोविन्दपण्डितैः कृता वास्तुपद्धतिः

समाप्ता ।

रामार्पणमस्तु ।

2499.

5344A. रघुनन्दनसम्मतसामगवास्तुयागपद्धतिः ।

Raghunandana-sammata-sāmaga-vāstuyāga-paddhatiḥ.

Substance, country-made yellow paper. $19\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 7. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

ॐ नमो गणेशाय ।

अथ देवगृहारम्भे चतुःषष्टिपदसामगवास्तुप्रयोगः ।

तत्रादौ प्रागुक्तदीपवर्त्त्या परीक्षितां भूमिं द्विहस्तं चतुर्हस्तं
जलान्तं खात्वा संशोध्य कालशुद्धौ कर्तुः शुभदिने यजमानः कृत-
ज्ञानादिः ॐ तत्सदित्युच्चार्य, etc., etc., etc. ... ..

Colophon :—

इति बन्धुघटीय श्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यसम्मता सामगानां वास्तु-
यागपद्धतिः समाप्ता ।

2500.

4060. वास्तुयागः । *Vāstuyāgaḥ.*

Substance, country-made paper. $13\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 13. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 280. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It begins thus :—

अथ वास्तुयागः ।

मनुष्यगृहारम्भे तु विशेषः । एकाशीतिपदमिति तत्रादौ प्रागुक्त-
दीपवर्त्त्या परीक्षितां भूमिं द्विहस्तां चतुर्हस्तां जलान्तरं खातयित्वा
संशोध्य कालशुद्धौ कर्तुः शुभदिने यजमानः शुचिराचान्तः ।

ॐ तत्सदयेति अमुकगोत्रः श्रीअमुकदेवशर्म्मा एतद्वेश्मवास्तु
सर्वदोषोपशमनकामः वास्तुयागकर्म्ममाहं करिष्ये ।

2501.

5153. यजुर्वेदीयवास्तुयागप्रयोगः ।

Yajurvedīya-vāstuyāga-prayogaḥ.

Substance, foolscap paper. $14 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Bengali in a very modern hand. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

ॐ नमो गणेशाय ।

अथ यजुर्वेदिनां देवगृह्यारम्भे चतुःषष्टिपदवास्तुप्रयोगः ।

तत्रादौ प्रागुक्तदीपवर्त्या परीक्षितां भूमिं द्विहस्तं चतुर्हस्तं वा
जलान्तरं खात्वा संशोध्य कालशुद्धौ कर्तुः शुभदिने यजमानः
कृतस्नानादिः ॐ तत्सदित्युच्चार्य तद्विष्णोरित्यादिना विष्णुं स्मृत्वा
अथेत्यादि ... .. एतद्विष्णुवैश्ववास्तुसर्व्वदोषो-
पशमनकामः वास्तूपशमनमहं करिष्ये ।

Colophon :—

इति वन्द्यघटीयश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचिता यजुर्वेदिनां
वास्तुयागप्रयोगः समाप्तः (?) ।

2502.

6055.

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 11. Lines, 10, 11 on a page. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured.

Beginning :—

अथ गृहवास्तुप्रयोगः ।

गृहप्रवेशनात् पूर्व्वेद्युः स्वामौ शुभे मुहूर्त्ते पूर्वाह्णे सप्तलीकः
प्राङ्मुखो भूत्वाचम्य देशकालौ स्मृत्वा मम सकलारिवृत्तिवारणार्थं
परमेश्वरप्रौतये सनवग्रहमखं वास्तुशान्तिं करिष्ये ।

8A, इति स नवग्रहशालाकर्मवास्तुशान्तिप्रयोगः, अथ मण्डपाङ्गवास्तु-
पूजनम्; 10A, इति मण्डपाङ्गवास्तुपूजनस्य पद्धतिः, दीक्षितगणेशेन ग्रन्थाव-
लोकनेन रचिता; 11A, इति वास्तुकालाः ।

+ + + + स्वेदं पुस्तकं श्रीरस्तु ।

The name has been blurred over with ink.

2503.

6044. वास्तुपूजाविधिः । *Vāstupūjāvidhiḥ.*

By Indrajit Sarmā.

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 17. Lines, 11,
12 on a page. Extent in slokas, 300. Character, Nāgara. Date, Samvat
1788. Appearance, discoloured. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ वास्तुपूजाविधिः ।

नत्वा ब्रह्माच्युतेशानमम्बिकामम्बिकासुतम् ।

कुर्वेऽहमिन्द्रजिच्छर्मा याजुषीं वास्तुपद्धतिम् ॥

तत्रादौ गृहारम्भप्रवेशकालनिरूपणम् ।

The authorities :—

2A, मात्स्ये, सुहृत्तचिन्तामणौ; 3A, श्रीपतिः ।

There is no colophon.

Post Colophon :—

संवत् १७८८ वर्षे वैशाख सुदी २ भौमे लिखितम् दीक्षित-
माहेश्वर तथा व्यासजी श्रीवीश्वनाथ तथा रामेश्वर सर्व्वेन
मौलीत्वा लिखितं कोटामध्ये पठनार्थं दुवे श्रीपुदुर्लभरामजीकस्य
पठनार्थं शुभं भवतु । लेखकपाठकयोः कल्याणं भूयात् ।

2504.

6033A. शिलान्यासः । *Śilānyāsaḥ*.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 3. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

The ceremony of laying the foundation stone of a building.

Beginning :—

अथ शिलान्यासविधिः ।

मातृये ।

स्तम्भोच्चाये शिलान्यासे सूत्रयोजनकौलके ।

खनने चैव संस्कारे प्रारम्भो वह्निगोचरे ॥

Samkalpa :—

देशकालौ संकौर्त्य करिष्यमाणस्यास्य वास्तोर्निर्माणशुभता-
सिद्ध्यर्थं निर्व्विघ्नतासिद्ध्यर्थञ्च आयुरारोग्यैश्वर्याभिवृद्धयर्थं वास्तोः
स्वस्य च भूमिपूजनं शिलान्यासं च करिष्ये ।

Colophon :—

इति मातृयोक्तशिलान्यासविधिः समाप्तः ।

B. देहलीन्यासविधिः । *Dehalīnyāsaavidhiḥ*.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 3. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The ceremony of placing a corridor.

Beginning :—

अथ देहलीन्यासविधिः । शिलान्यासवत् कुर्यात्

Samkalpa :—

देशकालौ संकौर्त्य मम सकुटुम्बस्य सर्वाण्यष्टप्रशान्तिपूर्व्वक-
मायुरारोग्यैश्वर्याभिवृद्धयर्थं एतद्गृहक्षेत्रावच्छिन्नभूम्यधिश्रितदेव-

तोपरीधनितोपसर्गनिवृत्तये ऽऽच्छाधिष्ठितवास्तुपुरुषप्रोतये वास्तु-
पूजनपूर्वकं देहलीन्यासं करिष्ये ।

Colophon :—

इति शिष्टसमाचारानुसारी देहलीन्यासविधिः ।

2505.

6297. द्वारशाखादेहलीपूजनविधिः ।

Dvāra-Śākhā-dehalī-pūjanavidhiḥ.

Substance, country-made paper. 8×5 inches. Folia, 4. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

अगणेशाय नमः ।

अथ द्वारशाखादेहलीपूजनविधिः ।

देशकालौ स्मृत्वा करिष्यमाणवास्तोः प्रधानांगतया द्वारशाखा-
देहलीपूजनमहं [करिष्ये] ।

तत्रादौ निर्व्विघ्नतासिद्ध्यर्थं गणेशाभिक्रयोः भूमेः वास्तुपुरुषदिक्-
पालक्षेत्रपालानां पूजनमहं करिष्ये ।

Col. :—

इति द्वारपूजनविधिः ।

2506.

6003.

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 14+13. Lines, 8, 9 on a page. Character, Nāgara by a modern hand. Appearance, fresh.

Two works relating to the worship in connection with
Vāstu.

I. In 14 leaves.

Beg. :—

तत्रादौ वास्तुकालमाह ।

3B, ग्रहचक्रः ; 7B, अथ अधिदेवताः ; 8B, अथ प्रत्यधिदेवतानां ।

This portion ends with no colophon.

II. In 13 leaves.

Beg. :—

श्रीगणेशाय नमः । अथ पौराणिकवास्तुमन्त्राः ।

Col. :—

इति श्रृङ्गादीनां पौराणवास्तुप्रयोगः ।

2507.

6046. वास्तुविधिः । *Vāstuvīdhiḥ*.

Substance, country-made paper. $6 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 2 to 6. The first leaf is missing. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 132. Character, Nāgara. Date, Samvat 1885. Appearance, fresh.

Colophon :—

इति वास्तुविधिः ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १८८५ माघशुक्ल ११ बालमुकुन्दद्विवेदीस्येनं पुस्तकम् ।

2508.

2670.

Substance, country-made paper. 9×5 inches. Folia, 3 to 41. Lines, 19 on a page. Extent in ślokas, 2,000. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete.

A manuscript, incomplete at both ends, containing a compilation mainly from Tāntrika and Paurāṇika works on various rites and ceremonies.

Topics :—

8B, अथ ध्वजपताकालक्षणानि ; 10A, अथ कुण्डखननप्रकारः ; 13B, अथाभ्युदयिकश्राद्धम् ; 19B, अथ तोरणपूजाद्वारपूजाप्रयोगः ; 29B, अथ

विष्णोर्नामसहस्रैः कोटिहोम उच्यते ; 32A, इति पाराशरे श्रान्त्यध्याये लक्ष-
होमविधिः ; 33A, अथ देवालयदिप्रतिष्ठा ; 34B, अथ राधाकृष्णमूर्ति-
प्रतिष्ठाविधिः ; 38A, इति श्रीचट्टगोपुरमठधर्मशालासेत्वाद्युद्यापनप्रयोगः ;
38A, अथ पुस्तदानप्रतिग्रहणप्रयोगौ ; 40B, अथ शिलान्यासप्रयोगः ।

The authorities consulted :—

3A, हेमाद्रिः ; 3A, शौनकः ; 3B, संवरणः, सनकः, भविष्ये ; 4A,
मात्से ; 4B, दीपिका ; 5B, भविष्योत्तरे, विधानपारिजाते ; 6B, शारदा-
तिलकम् ; 7A, आपस्तम्बः ; 7B, मूलागमः, शारदायां ; 8A, पञ्चरात्रम् ; 9B,
आथर्वणतन्त्रम् ; 10B, कालोत्तरं ; 11B, बौधायनः ; 12A, ज्योतिर्विशिष्ट-
संहिता ; 13A, परशुरामः ; 13B, वज्रचपरिशिष्टे ।

2509.

6215. भूमिपूजा । *Bhūmipūjā*.

Substance, country-made paper. 9×4½ inches. Folia, 3. Lines, 9
on a page. Extent in ślokas, 45. Character, modern Nāgara. Appear-
ance, fresh. Complete.

Worship of mother-earth and others before proceed-
ing to a construction work.

Beginning :—

देशकालौ संकीर्त्य अमुकगोत्रोत्पन्नस्य (?) अमुकशर्माहं करिष्य-
माणासुकर्माङ्गत्वेन वा अस्यां भूमौ कुण्डमण्डपादिनिर्माणां कर्तुं
वा करिष्यमाणलिङ्गप्रतिष्ठाङ्गत्वेन अस्यां भूमौ प्रासादनिर्माणं
कर्तुं वा अविघ्नतापरिस्मात्पर्यं भूम्याः कूर्मस्य वराहस्य शेषस्य
विश्वकर्म्मणः पूजनं तेभ्यः सदीपदधिपशुक्ताजपायसबलिदानं विश्व-
कर्म्मणः आयुधानां पूजयां च करिष्ये ।

2510.

6245. जलाशयोत्सर्गप्रयोगः । *Jalāśayotsargaprayogaḥ.*

(रूपनारायणौघः) ।

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 8. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 110. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति रूपनारायणौघे जलाशयविधिः ।

Beginning :—

श्रीकृष्णाय नमः ।

अथ जलाशयोत्सर्गप्रयोगः । तत्रायं क्रमः कर्त्ता स्नातः शुक्ला-
म्बरधरः शुक्लगन्धानुलेपनः सप्तजः सप्तलौकः उत्तराश्वि माघ-
फाल्गुन-वैशाख-ज्यैष्ठ्याषाढानामन्यतमे मासि शुक्लपक्षे द्वितीया-
तृतीया-पञ्चमी-दशमी-पौर्णमासीनामन्यतमे दिवसे अयनविषुव-
द्वय-कन्या-मिथुन-मीन-धनुः-संक्रान्तीनां अन्यतमे संक्रान्तौ ...
... .. तडागाद्युत्सर्गं कुर्यात् ।

2511.

6048. जलाशयोत्सर्गविधिः । *Jalāśayotsargavidhiḥ.*

By Nārāyaṇa Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 30. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 350. Character, Nāgara. Date, Samvat 1933. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

सरस्वतीं नमस्यामि प्रबुद्धबुद्धहानये ।

यदेकतानचित्तानां चित्ते संवित्तिरुत्तमा ॥

विघ्नाधिप नमस्तुभ्यं विघ्नसङ्घं विघातय ।
 प्रचयं रचयात्युच्चं उच्चं बुद्धिं विधेहि मे ॥
 उत्पक्षपत्रपक्षतपत्रसगोत्रनेत्रं
 सुग्रीवमित्रमतिचित्रचरित्रपात्रम् ।
 उन्नोलनीलमणिवर्णसवर्णगात्रं
 रामं भजे कुलपतिं कमलाकलत्रम् ।
 विश्वामित्रकुलोदधौ विधुरिवाखण्डः कलानां निधिः
 वागगुम्फे निखिलेपि यस्य वसुधा शिष्यप्रशिष्यैश्चिता ।
 विद्यापद्मविकाशनैकतरणी श्रीभट्टगोविन्दजः
 संख्यावज्जनताग्रणीर्विजयते श्रीभट्टरामेश्वरः ॥
 प्रास्त्रेखधौतौ पितुरेव च यः ?
 श्रुतौः स्मृतौः समालोक्य च देशरौतौः । (?)
 नारायणस्तनयो (?) विमुक्ते-
 र्जलाशयोत्सर्गविधिं विधत्ते ॥ (?)

End :—

इदञ्चमण्डललेखन-मण्डपप्रवेश-प्रैषवेद्युपरिवितानबन्धनोत्तरकर्तव्य-
 मपि ज्ञानसौकर्यार्थमिह लिखितम् । अन्यदपि सर्व्वमुपयोगि-
 वस्तुजातं प्रागेव सम्पाद्य आरभेत् ।

Last Colophon :—

इति श्रीनारायणभट्टकृते जलाशयोत्सर्गविधौ मण्डपकुण्डवाक्य-
 मण्डलनिर्माणादिप्रकारः समाप्तः ।

There are three lines written by a different hand.

Beginning :—

अथ जलाशयोत्सर्गप्रयोगप्रारम्भः ।

Ending :—

इति श्रीविद्वन्मुकुटमाणिक्यहोरात्रश्रीरामेश्वरभट्टसुतनारायण-
 भट्टकृते जलाशयोत्सर्गविधौ वापौकूपतडागोत्सर्गपद्धतिः समाप्ता ।

Then comes the name of the former owner of the MS. and the date :—

बालमुकुन्दस्येदं आ० सु० ८ सु० सं १९३३ ।

2512.

6556. **पूतर्तरत्नम् ।** *Pūrttaratnam.*

By Lakṣmaṇa Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. $13 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 37. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

Maṅgalācarana :—

श्रीमद् रामं नमामि प्रकृतिजनकजाजानिमित्वासहस्रं
 कृत्रच्छायाधिकारो + मकृतिविलसल्लक्षणाक्षितमचित्तम् ।
 पार्श्वद्वन्द्वे च सौमित्र्यनुगत + + + भ्यां लसच्चागराभ्यां
 अग्रे व्यग्रेण सेवाचतुरहनुमता सेवितं भक्तचित्तम् ॥

The author and his family :—

विश्वामित्रकुलोदधौ समभवद्भोविन्दभट्टाभिधोऽ
 वार्यां दिश्यपरोद्भवो + + वरख्यातः (?) सतां सम्मतः ।
 यद्भक्त्याचितया निबद्धमनसा श्रीराघवेन्द्रेण यत्
 संताने सदनुर्यहैकविषयो दधेऽभिमानः परः ॥
 तत्सूनुः समभूत् समस्तविदुषां चूडामणिर्निर्मलः
 लोकोलोकमहौघवारितयग्रा रामेश्वराख्यः कृतौ ।
 यो विद्याविनयादिभिः परिष्ठतो विद्वदितकैश्चितो
 नूनं तातकृतार्थनै रघुपतिश्चक्रोऽवतारं पुनः ॥
 तत्सूनुर्भट्टनारायण इति समभूद्भारती नर्तकी य-
 जिज्ञाशालां विशालां सुबहुगुणगणामाप्यकामिप्रगल्भां ।
 वेदाद्याशेषविद्याभिधविविधमहादीर्घवंशेषु मूल-
 मध्यग्रान्ते + + त्वतिरभसकृताश्चर्यमायारमेणि ॥

तत्सूनुरासीदुष्कृतप्रलैः समानधर्मा स्वपरम्परायाः
 वादावधूताखिलवादिद्वन्द्वं श्रीरामकृष्णं जगदुर्महान्तः ॥
 तत्सूनुना लक्ष्मणेन पितरौ भ्रातरौ गुरुन् ।
 भूदेवांश्च नमस्कृत्य पूर्वैरत्नं वितन्यते ॥

An explanation of the term Pūrta :—

तत्र यद्यप्यन्नदानादिपूर्त्तानि तथापि तेषां परस्वत्वापत्तिफलत्वेन
 दानान्तर्भावेण दानरत्ने प्रतिपादनादिहोत्सर्गमात्ररूपाणि वापी-
 कूपतडागपुष्करिणीदेवप्रतिष्ठातदालयारामसेतुबन्ध नदी खात-
 प्रासाद-वसतिप्रभृतौनि पूर्त्तानि प्रतिपाद्यन्ते ।

The last colophon in the incomplete manuscript :—

इति श्रीपूर्त्तरत्ने आरामोत्सर्गः अथ तरुपुत्रविधिः

... .. अथ पुनः संस्कारः ।

2513.

6059. घट्टनिर्माणाधिवासनोत्सर्गप्रयोगः ।

Ghaṭṭanirmāṇādhivāsanotsargaprayogaḥ.

*Forming part of Prayogasamgraha by Lakṣmaṇa Bhaṭṭa,
 son of Kṛṣṇa Bhaṭṭa.*

Substance, country-made paper. 8×5 inches. Folia, 10. Lines, 14
 on a page. Extent in ślokas, 280. Character, Nāgara. Date, Samvat
 1934. Appearance, fresh. Written in red ink.

Beginning :—

श्रीः ।— अथ घट्टनिर्माणाधिवासनोत्सर्गप्रयोगः ।

मत्स्यपुराण-वरुणपुराण-देवीपुराण-लिङ्गपुराण-स्कन्दपुराण-
 दौनि हेमाद्रि-शारदातिलक-मयूख-कौस्तुभाद्यनेकनिबन्धांश्चावलोक्य
 लिख्यते । तं श्रियः स्वीकुर्वन्तु ।

तत्रादौ घट्टनिर्माणप्रकारः ।

Colophon :—

इति श्रीमद्वैद्यकुलोद्भव-श्रीमत्कृष्णभट्टसूरिसूनु-लक्ष्मणभट्टकृते
प्रयोगसंग्रहे षट्ठाधिवासनादिप्रकारः, षट्ठोत्सर्गप्रयोगः ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १९३४ ज्ये० कृ १२ व० बालमुकुन्दस्येदं ।

2514.

2467. *The Same.*

Substance, foolscap paper. $9\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 19. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 560. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

The last Col. :—

इति श्रीमद्वैद्यकुलोद्भवकृष्णभट्टसूरिसूनु-लक्ष्मणभट्टकृते प्रयोग-
संग्रहे षट्ठाधिवासनोत्सर्गप्रयोगः ।

It begins :—

अथ षट्ठनिर्माणाधिवासनोत्सर्गप्रयोगः ।

मत्स्यपुराण-वरुणपुराण-देवीपुराण-लिङ्गपुराण-स्कन्दपुराण-
दीनि, etc., etc.

2515.

6254. **षट्ठाद्युत्सर्गः ।** *Ghaṭṭādyutsargah.*

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 5. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 80. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete. Dated, Samvat 1927.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नन्दिकेश्वर उवाच ।

यो वायीमथवा कूपं देशे तोयविवर्जिते ।

खानयेत् स नरो याति स्वर्गे प्रेत्य शतं समाः ॥

उदकेन समा दप्तिर्नास्ति लोकत्रये सदा ।

तस्माज्जलाश्रयाः कार्य्याः पुरुषेण विपश्चिता ॥

अग्निष्टोमसमः कूपः सोऽश्वमेधशतोत्तरः ।

कूपाद्दशगुणा वापौ वाप्याः शतगुणं सरः ॥

तस्माच्छतगुणः सेतुः सेतोर्घट्टः शताधिकः ।

घट्टो जलावतरणमार्गः सेतुभेद इति यावत् खोतोनिरोधकत् सेतुः

सेतुघट्टरता ये च तौर्धशौचरताश्च ये ।

पुनःसंस्कारकर्त्ता च लभते मौलिकं फलम् ॥

मौलिकमाद्यकरणाज्जातम् ।

घट्टात् परतरं श्रेयो नास्ति भूमण्डलेऽखिले ।

गत्वा तु वारुणं लोकं चक्रवर्त्यभिजायते ॥

सौपानानि विधेयानि यथाशक्त्यायतानि च ।

गोपुराणि विचित्राणि शिलासम्बन्धकुट्टिमान् ॥

धर्मशाला प्रकर्त्तव्या तस्मिन् मठविभूषिता ।

कार्यः सरःसु नद्यां वा + मतीर्थे जलाशये ॥

देवखाते तथामाधे घट्टो यत्नाद्विपश्चिता ।

येन कृत्वा प्रजायन्ते सुलभाश्च जलाशयाः ॥

The Saṃkalpa or resolution :—

3B, देशकालकीर्त्तनान्ते सर्वपापक्षयपूर्वकरुद्रालयगमनानेकव्यापि-सर्व-
लोकवासपरार्द्धव्यकालव्यापि-वरुणलोकगमनपूर्वकविष्णुपदप्राप्तये कृतैतद्घट्टाद्युत्सर्ग-
महं करिष्ये ।

Colophon :—

इति श्रीघट्टगोपुरमठधर्मशाला सत्का ? उद्यापनप्रयोगः ।

Post Colophon :—

सं १९२७ ।

2516.

6481. उत्सर्गसरणिः । *Utsargasaraṇīh.*

By Rāma Saṃkara Miśra.

Substance, country-made paper. 10½ x 5 inches. Folia, 18. Lines, 13
on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara by a modern hand.
Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ तडागोत्सर्गप्रयोगः ।

शुभे मुहूर्ते भूम्यादिपूजनं कृत्वा तडागादि खातयेत् सिद्धे
तडागे शुभेहि प्रतिष्ठां कारयेत् ।

13A, इति तडागाद्युत्सर्गपद्धतिः समाप्ता ; 15A, इत्यारामोत्सर्गप्रयोगः
समाप्तः ; 16B, इति षट्ठोत्सर्गप्रयोगः समाप्तः ;—अथ युगस्वरूपमाह—अथ
षट्ठगोपुरसेतुबन्धमठधर्मशालाद्युद्यापनप्रयोगः ।

Last Colophon :—

इति भवदेवमिश्रात्मजरामशङ्करमिश्रकृते उत्सर्गसंख्यां षट्ठाद्यु-
त्सर्गविधिः समाप्तः । समाप्तोयं ग्रन्थः ॥

2517.

6253. तडागोत्सर्गः । *Tadāgotsargah.*

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 4. Lines, 9
on a page. Extent in ślokas, 90. Character, Nāgara. Dated, Samvat
1931. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति तडागोत्सर्गः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १९३१ ज्यैष्ठमास कृष्णपक्षे ।

Beginning :—

ॐ श्रीगणेशाय नमः ।

अथ तडागोत्सर्गः ।

सुमुखश्चेत्यादि देशकालौ संकीर्त्य सकलपापक्षयपूर्वकरुद्रालय
गमनानन्तरं ब्रह्मकल्पकालाधिकद्युलोकभोगपूर्वकपरार्द्धकालाव-
च्छिन्न महत्तयः प्रभृतिलोकाङ्गनासहिततत्तल्लोकागतभोगोत्तरं वैष्णव-
पदप्राप्तिकामोऽमुकतडागोत्सर्गं करिष्ये ।

2518.

6492. तडागोत्सर्गप्रयोगः । *Tadāgotsargaprayogaḥ.*

Substance, country-made paper. 12×6 inches. Folia, 9. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 160. Character, modern Nāgara. Appearance, discoloured and worm-eaten. Complete.

Beginning :—

अथ तडागोत्सर्गप्रयोगः ।

शुभे सुहृत्ते भूम्यादिपूजनं कृत्वा तडागादि खातयेत् । सिद्धे
तडागे शुभेऽङ्गि प्रतिष्ठां कारयेत् । ... ..
... .. विष्णुलोकप्राप्तिकाम
इष्टादिभिर्विधितस्य तडागस्य करणसमये अन्यथाकरणप्राणि-
वधादिजन्य - दोषपरिहारपूर्वकआत्मसहितसर्वलोकभोगार्हत्वं -
सिद्धिद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं तडागोत्सर्गमहं करिष्ये । एवं
वापीकूपारामदेवतायतनपुष्करिण्यादिषु अप्यूङ्क्षणीयम् ।

Every leaf is marked उ. तडा.

Colophon :—

इति श्रीवापीकूपतडागारामोत्सर्गादिप्रयोगः संपूर्णः ।

2519.

6246. पुष्करिणीजलाशयोत्सर्गविधिः ।

Puṣkarinī-jalāśayotsargavidhiḥ.

Substance, country-made paper. 9½×4½ inches. Folia, 9. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 108. Character, modern Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीपुष्करिणीजलाशयोत्सर्गविधिः ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथैकाग्रिविधानेन पुष्करिणीजलाशयोत्सर्गविधिः ।

तत्राधिवासने यजमानः सुस्नातो हविष्यैकभक्तं कुर्यात् ।
 तथा गुरुं च कारयेत्ततोऽधिवासदिने उत्तरायणे शुक्लपक्षे सुस्नातः
 प्रक्षालितपाणिपादः शुक्लाम्बरधरः ... ..
 यजमानः ... .. जलाशयसमीपे प्राङ्मुख उपविश्य
 आचम्य अद्य श्वःकर्त्तव्यपुष्करिणीजलाशयोत्सर्गयज्ञविघ्नपरिसमाप्ति-
 कामो विनायकं सूर्यादिग्रहांश्च पूजयिष्ये इति ॥

2520.

5285. कूपजलाशयोत्सर्गविधिः ।

Kūpa-jalāśayotsargavidhiḥ.

Substance, country-made paper. $14\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3. Lines, 4, 5 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

A priest's manual, relating to the dedication of wells and tanks to the public.

Beginning :—

अथ कूपजलाशयोत्सर्गविधिः ।

स्वस्तिवाचनपूर्वकं तद्विष्णोरिति विष्णुं स्मृत्वा संकल्पं कुर्यात् ।

ॐ अद्येत्यादि औष्मकदेवशर्म्मा चतुरर्णवावच्छिन्नमहीदान-
 जन्यफलसमफलप्राप्तिकामः और्विष्णुप्रीतिकामो वा कूपजलाशय-
 प्रतिष्ठामहं करिष्ये ।

Colophon :—

इति जलाशयोत्सर्गविधिः ।

2521.

6247. वनोत्सर्गपद्धतिः । *Vanotsargapaddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 15. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 350. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete. Copied from an original dated Samvat 1695.

On the dedication of a garden to the public.

Colophon :—

इति वनोत्सर्गपद्धतिः समाप्ता ।

Post Colophon :—

संवत् १६६५ चैत्र वदि १३ लिखितं कुलमंडनदीक्षितेन
स्वार्थं परार्थं ॥

श्रीहनुमते नमः ॥ श्रीनर्मदायै नमः ॥

The object of the treatise :—

पादपानां विधिं वक्ष्ये तथैवोद्यानभूमिषु ।

तद्भागविधिवत् सर्वमासाद्य जगदीश्वरम् ॥ १ ॥

There are nineteen such couplets, giving general directions, which end with the colophon :—

2B, इति मूलवाक्यानि ।

अथ प्रयोगः ॥ स्वस्ति न इन्द्रः सुमुखश्चेति । आदौ प्रायश्चित्तांग-
गोदानं देहशुद्ध्यर्थं ॥ अथ संकल्पः—अद्येत्यादि० मम सर्व-
पापक्षयपूर्वक-सद्मालयगमनानेककल्पव्याप्ति-स्वर्गलोकहर्षपराङ्मुख्य-
कालव्यापि—महत्तपःप्रभृतिलोकांगनासहितभोगपूर्वकांगनासहित
परमविष्णुपदप्राप्तिकाम आरामोत्सर्गमहं करिष्ये ॥

One leaf more containing a few mantras.

2522.

10425. वनप्रतिष्ठाविधिः । *Vanapratisthāvidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 18. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured.

On the dedication of a garden to the public.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ वनप्रतिष्ठाविधिः ।

वनपूर्वदिशि वनमध्ये चतुरस्रं षोडशहस्तं द्वादशहस्तं वा
मण्डपं विधाय तन्मध्ये हस्तचतुष्टयं चतुरस्रं हस्तोच्छ्रितां वेदिकां

विधाय ईशानकोणे स्वहस्तैकचतुरस्रां हस्तोच्छ्रितां ग्रहवेदिं कृत्वा
महावेद्याः पश्चिमतस्त्रयोदशाङ्गुलं परित्यज्य एकहस्तगम्भीरं
चतुरस्रं कुण्डं कुर्यात् । तदुपरि चतुर्दिक्षु चतुरङ्गुलं विस्तारोच्छ्रायां
प्रागुदकप्रवणमेखलां कुर्यात् ।

2A, एतद् वनवृद्धोत्सर्गमहं यज्ये । तत्र त्वमेकाग्रविधानेन गुरुर्भवेत्यभिधाय
भवामीति प्रतिवचनं । अद्य कर्तव्य एतदारामवृद्धोत्सर्गाङ्गीभूत-सकलपूजादि-
होमादिकर्म कर्तुं कारयितुं ... .. अमुक[शर्माणं] (सम्मन) अमुक-
वेदाध्यायिनं आचार्यत्वेन त्वामहं वृणे ।

2523.

6306. आरामोत्सर्गपद्धतिः । *Ārāmotsargapaddhatiḥ.*

According to Nīlakaṇṭha's Mayūkha.

Substance, country-made paper. 9×6 inches. Folia, 3. Lines, 9 on
a page. Extent in ślokas, 60. Character, modern Nāgara. Appearance,
fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । [अथ उत्सर्गमयूखानुसारी आरामोत्सर्ग-
पुस्तकप्रारम्भः—added by a different smaller hand]
सुमुखश्चेत्यादि देशकालौ संकीर्त्य मम सर्वपापक्षयातीतानागत-
पितृकुलतारणकामो भगवत्प्रीतिकामो वा आरामोत्सर्गं करिष्ये ।

No Colophon.

2524.

5198. वृक्षप्रतिष्ठाप्रयोगः । *Vṛkṣapraṭiṣṭhāprayogaḥ.*

Substance, country-made paper. 15½×4 inches. Folia, 2. Lines, 18
in all. Extent in ślokas, 42. Character, Bengali of the early nineteenth
century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Beginning :—

अथाश्वत्थवृक्षप्रतिष्ठाप्रयोगः ।

प्रतिष्ठापूर्वदिने सायंकाले सविचवसाने वृक्षाधोदेशे सवेदि-
मण्डपे वृक्षपार्श्वे कदलीतरुं स्थापयेत् । ततः कृतनित्यक्रियः

शुचिराचान्तः कदल्यां रोहिणीं वृक्षे सोमं ग्रहान् पूजयित्वा
वृक्षमधिवासयेत् ।

Colophon :—

इति वृक्षप्रतिष्ठाप्रयोगः ।

2525.

2034. पूर्त्तप्रकाशः (प्रतापनारसिंहः) ।

Pūrttaprakāśaḥ (Pratāpanārasimhaḥ).

By Rudradeva son of Toro Nārāyaṇa.

For the manuscript and the work, see L. 4195.

Aufrecht in his Cat. Cat. says that the author composed the work in 1771 A.D. Internal evidence, too, points to the same date, as the author quotes from Rāma Vājapeyī of Naimiṣāranya, Nārāyaṇa Bhaṭṭa, and the author of Kuṇḍa Maṇḍapa Siddhi (21B), the last of whom flourished after the middle of the 17th century.

Post Col. :—

शके १७३१ शुक्लनाम संवत्सरे भाद्रपदवद्य १३ भृगुवासरे
तद्दिने पुस्तकं समाप्तं । य इदं पुस्तकं ग्रथं ॥ वौद्यार्णवस्ये
लिखीते ॥ साक्षातः उमैवो विप्रो ॥ मध्यस्त माधवो भवेत् । श्री ॥

2526.

8518. प्रतिष्ठोपयोगि भूम्यादिपूजनम् ।

Pratiṣṭhōpayogi bhūmyādipūjanam.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 53. Lines, 13 on a page. Extent in ślokaś, 1,700. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

A priest's manual.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ वापीकूपतडागारामदेवतायतनादौ कुण्डमण्डपादिनिर्माणं कर्तुं भूम्यादिपूजनम् ।

आदौ याजकः यज्ञस्थलं निश्चित्य तत्र दहनखननसंज्ञावनसमी-
करणादिना भूमिं संशोध्य तत्पश्चिमदेशे गोमयादिसम्भार्जित-
भूमौ सुमुहूर्ते सप्तर्षीको यजमानः ब्राह्मणैः सहोपविश्याचम्य
प्राणानायम्य सुमुखश्चैकदन्तश्चेत्यादि पठित्वा ... ..
करिष्यमाण सप्रासादशिवादप्रतिष्ठाङ्गत्वेन अस्यां भूमौ कुण्ड-
मण्डपादिनिर्माणं कर्तुं अविघ्नतापरिसमाप्त्यर्थं ... ..
पुण्याहवाचनं च करिष्ये ।

Colophon :—

इति प्रतिष्ठोपयोगिभूम्यादिपूजाविधिः समाप्तः ।

12. PRĀYAŚCITTA.

2527.

2274. चान्द्रायणविधिः । *Cāndrāyaṇavidhiḥ.*

From the tenth chapter of Parāśara Mādhavīya.

Substance, country-made paper. 11½ × 5 inches. Folia, 3. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 80. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

It begins :—

चान्द्रायणस्य लक्षणमाह ।

एकैकं ज्ञासयेद्भासं कृष्णे शुद्धे च वर्द्धयेत् ।

अमावास्यां न भुञ्जीत एष चान्द्रायणे विधिः ॥

द्विविधं हि चान्द्रायणं यवमध्यं पिपीलिकामध्यं च ।

2528.

5516. प्रायश्चित्तालोकः । *Prāyaścittālokaḥ.*

By Gopāla Siddhānta-vāgīśa.

Substance, country-made paper. 12 × 4 inches. Folia, 91. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 3,000. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

The left of the leaves 15 to 25 is mouse-eaten.

Maṅgalācarana :—

श्रीगणेशाय नमः ॐ नमः चिदात्मने ।

विश्ववैचित्रिलासोऽयमुदञ्चति यतः स्वतः ।

तदानन्दादयं वन्दे नन्दगोपाङ्गुलं महः ॥

The author and the object of the work :—

प्रायश्चित्तविधिः सम्यक् श्रीहर्षाचार्यसूनुना ।

श्रीमद् गोपालसिद्धान्तवागीशेनैव तन्यते ॥

The authorities quoted :—

1B, अङ्गिराः, हारौतः; 2A, पराशरः, गोतमः, याज्ञवल्क्यः, मनुः; 3A, ब्रह्मपुराणे; 3B, वृहस्पतिः, जाबालः, शातातपः, शङ्खः; 4A, बौधायनः, यमः, शङ्खलिखितौ, वशिष्ठः; 5B, विश्वः; 6B, आपस्तम्बः, जिकनः; 7B, लघुविष्णुः; 7B, गर्गः; 10A, चवनः; 10B, विश्वामित्रः; 10B, विवेकः; 14A, वृहन्मनुः; 15B, प्रचेताः; 17B, भविष्ये; 18B, पराशरः; 19B, देवलः; 20A, कात्यायनः; 38B, कौर्म्ये; 47A, धर्मप्रदीपः; 49A, वाचस्पतिमिश्राः; 49B, सन्वर्तः; 52B, ब्रह्मपुराणम्; 53A, गोतमः; 54B, पैठीनसिः; 63A, वृद्धशातातपः; 84B, दत्तः; 87B, काश्यपः; 88A, सुमन्तुः; 91B, ऋष्यशृङ्गः ।

The latest authority quoted is Vācaspati Miśra of Mithilā who flourished in the fifteenth century; while the author, although a Bengali, does not quote Raghunandana, who lived about the time of Akbar. Between the two authors we may safely place the author Siddhānta-vāgīśa.

Last Colophon :—

इति महामहोपाध्यायश्रीगोपालसिद्धान्तविरचितः प्रायश्चित्त-
लोकः समाप्तः ।

There are about 4 lines more.

2529.

3470. प्रायश्चित्तनिर्णयः । *Prāyaścittanirṇayaḥ.*

By Dāmodara Miśra.

Substance, country-made paper. $15\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 76. Lines, 7 on a page. Extent in slokas, 1,520. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete. Writing effaced. Date, Śaka 1678.

A treatise on the subject of atonement for sins.

It begins :—

लम्बोदराय नमः ।

प्रणम्य परमात्मानं प्रसाद्य परमेश्वरौम् ।

प्रायश्चित्तमहं वक्ष्ये सन्धिप्य शास्त्रविस्तरम् ॥

बालप्रबोधमवबोधमतिप्रबुद्ध-

विद्वज्जनप्रवरवीरवराग्रजानां ।

मत्थामदम्भपटुमर्त्तिविडम्बिविद्व-

दामोदरः प्रथितमिश्रवरः करोति ॥

सम्प्रति प्रायश्चित्ते निरूपणीये क्रमाद्यप्राप्तत्वात् प्रथमं ब्रह्महत्या-
प्रायश्चित्तमेव निरूप्यते । तथा च क्रमावतारे ब्रह्महत्यामाह मनुः ।

Colophon :—

इति श्रीदामोदर मिश्रकृतः + + + + +

प्रायश्चित्तनिर्णयः समाप्तः ।

The authorities consulted :—

1A, मनुः, अङ्गिराः; 5B, षट्चिंशत्तमम्; 6B, याज्ञवल्क्यः,
आपस्तम्बः; 15A, ऋहस्पतिः; 15B, कात्यायनः, वशिष्ठः; 16B, सम्बर्त्तः;
17A, ऋहदङ्गिराः; 20A, गोभिलः, पराशरः, विष्णुः; 20B, यमः; 21B,
सम्बर्त्तः; 24B, स्मृतिसागरसंक्षेपः; 31A, शङ्खः; 32B, हारीतः, शातातपः;
35B, देवलः, आपस्तम्बः; 37A, ऋहद्वयमः; 42B, भवदेवः; 44B,
ऋष्यशृङ्गः; 64A, ऋष्यशृङ्गः; 65B, पैठीनसिः, तन्त्रस्मृतिमौमांसायां ।

It ends thus :—

धेनुः पञ्चभिराद्यानां मध्यानां त्रिपुराणिकी ।

कार्षापणैकमूल्या हि दरिद्राणां प्रकीर्त्तिता ॥

स्वर्णैकस्तु कृते मूल्यं चेतायां पादवित्युतिः ॥

In 75A, there is a chronogram, giving the date of the copying of the manuscript :—

शाकाब्देऽष्टतुरङ्गमादितनयापुत्रास्यचन्द्रे शुभे

श्रीमन्नाथवपादपद्मयुगले नत्वा दत्तं शास्त्रं (f) त[रि]

प्रायश्चित्तमयीं (स्मृतिं) लिलेख सुखदां दामोदरीयां मुदा

श्रीमत्कश्यपसन्ततिदिज इहानन्तरामः प्रवासौ ॥

2530.

8520. प्रायश्चित्तसारसंग्रहः ।

*Prāyaścittasārasaṅgrahaḥ.**By Ratnākara Miśra.*

Substance, bark. 12×3½ inches. Folia, 52. Lines, 10 on a page.
Extent in slokas, 2,000. Character, Bengali. Date, Śaka 1661. Appearance, good. Complete.

Colophon :—

इति श्रीरत्नाकरमिश्रविरचितः सारसंग्रहः समाप्तः ।

Post Col. :—

शुभमस्तु शाकोयं १६६१ । ॐ नमो गणेशाय, etc., १६१५ (?)

नमो चण्डिकायै ।

There is also a leaf containing an index to the work.
A very rare MS. from Chittagong. It is a digest of Smṛti rules for the performance of penances.

See L. 2272.

The authorities quoted and consulted :—

1A, मनुः, विश्वामित्रासितस्वयम्भवः, षट्त्रिंशन्मतं ; 2A, सम्बर्त्तः, याज्ञवल्क्यः, भविष्यपुराणम् ; 2B, बृहद्विश्वः, मत्स्यपुराणम् ; 3B, मार्कण्डेयः ; 5B, पराशरः, अङ्गिराः ; 6B, कात्यायनः, क्राश्र्यपवचनम्, वशिष्ठः ; 7A, विश्वः ; 9A, आपस्तम्बः ; 9B, यमः ; 10A, स्मृतिमीमांसा ; 12A, गौतमः, प्रचेताः ; 13B, बृहन्नारदीयः, नारदः ; 14A, भगवद्गीता ; 14B, बृहत्सपतिः, शङ्खः ; 15A, बौधायनः, भवदेवः ; 17B, बृहद्यमः ; 18B, आतातपः ; 19A, हारीतः ; 20A, देवलः, आदिपुराणम् ; 20B, स्वल्पयमः ; 21B, बृहद्वासाः ; 22A, बृहद्विश्वपुराणम्, जावालः ; 22B, परशुरामसंहिता ; 24A, जैमिनिः ; 25B, प्रचेताः ; 26A, व्यासः ; 26B, मत्स्यसूक्तम् ; 28A, सुमन्तुः, वायु-पुराणम्, आतातपः ; 28B, स्वल्पहारीतः ; 32A, बृहत्प्रचेताः ; 33B, गोभिल-संहिता ; 37B, गर्गः, भविष्योत्तरम् ; 40A, बृहद्विश्वः ; 40B, सुमन्तुः

बौधायनः; 41B, शृङ्खललिखितौ; 43A, लघुहारीतः; 45B, ऋष्यशृङ्गः;
47A, स्कान्दे; 48A, बृहद्बृहस्पतिः; 48B, लौगाक्षिः; 49B, शाम्ब-
पुराणम्; 50B, स्मृतिसमुच्चयः; 51A, हरगौरीतन्त्रम्, सौरधर्मोत्तरद्वितीय-
काण्डे, ब्रह्मपुराणम्; 51B, वराहसंहिता ।

The concluding verse quoted in L. 2272 is wanting in the present manuscript.

2531.

724. प्रायश्चित्तसङ्क्षेपः । *Prāyaścittasamkṣepaḥ.*

For the manuscript see L. 1580.

Said to be a part of Smṛtivyavasthā by Cintāmaṇi Nyāyavāgīśa Bhaṭṭācārya.

See Catal. Nos. 2275-77.

Post Colophon Statement :—

शकाब्दाः १६११ । श्रीगौरीशङ्कराभ्यां नमः । श्रीप्रसादशर्म्माणः
खाक्षरमिदं पुस्तकं च ।

2532.

3247. प्रायश्चित्तादिपद्धतिवृत्तिः ।

Prāyaścittādīpaddhativṛttiḥ.

By Saṅkara Bhaṭṭa, son of Nīlakaṇṭha Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 9×3½ inches. Folia, 73. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1,500. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Incomplete.

It begins :—

मीमांसादिरहस्याब्धिनीलकण्ठतनूजनेः ।

कृतिरेषा शङ्करस्य प्रायश्चित्तादिपद्धतौ ॥ १ ॥

तद्वयथा चतुरस्त्रीन् एकं वा अध्यात्मविदं पर्वत्त्वेनोप(विश्य)[वेष्ट्वा]

कृतस्नानः शक्तौ सत्यां क्ति(न)[व्र]वासा अभुञ्जानः पर्वदं प्रदक्षिणी-

कृत्य धरण्यां साष्टाङ्गं प्रणम्य तिष्ठेत् ।

Topics :—

3B, अथ उत्क्रान्तिधेनुदानम्; 4A, अथ वैतरणीदानम्; 4B, अथ वृतपात्रदानम्; 5B, दृष्टोत्सर्गः; 9B, अथ उदकुम्भश्राद्धम्, अथ अब्दपर्यन्तं दीपदानम्; 10B, अथ आद्यमासिकम्; 11B, अथ सहगमनोपयोगि किञ्चित् किञ्चिद्विहितम्; 12B, अथ प्रथमाब्दे विहितनिषिद्धानि; 16B, अथ षोडश-श्राद्धानि; 27A, अथ कर्त्तादिविपर्यये प्रायश्चित्तानि; 32B, अथ और्द्ध-देहिकम्; 38B, अथ पितृमेघः; 39B, अथ अग्निनिर्णयः; 47B, अथ विधुराग्न्युत्पत्तिविधिः; 50A, अथ रात्रिमृतस्य संस्कारः; 51A, अथ अनेक-मरणसन्निपाते निर्णयः; 57B, अथ सपिण्डीविधानं कालादर्शकारः ।

2533.

464. प्रायश्चित्तमुक्तावलीप्रकाशः ।

Prāyaścittamuktāvalīprakāśah.

A part of Dharmasāstrasudhānidhi by Divākara Bhaṭṭa.

For the MS., see L. 1352.

The Col. :—

श्रीमद्भारद्वाजमहादेवभट्टात्मज-सकलविद्यानिधानश्रीदिवाकर-
भट्टविरचिते धर्मशास्त्रसुधानिधौ प्रायश्चित्तमुक्तावलीप्रकाशे
सर्वसाधा. Here breaks off the MS.

In leaf 11 :—

इति श्रीविद्वन्मकुटमहामणि-श्रीभारद्वाजमहादेवभट्टात्मज-
दिवाकरविरचिते धर्मशास्त्रसुधानिधौ प्रायश्चित्तमुक्तावलीप्रकाशे
ब्रह्मादिस्वरूपम् ॥

Leaf 15A :—

०सर्वसाधारणप्रायश्चित्तप्रयोगः ।

2534.

10158. प्रायश्चित्तेन्दुशेखरसारसंग्रहः ।

*Prāyaścittenduśekharaśārasaṅgrahaḥ.**By Nāgoji Bhaṭṭa, son of Śiva Bhaṭṭa and Satī.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 69. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 2,500. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीशिवभट्टसुतसतीगर्भज-नागोजीभट्टकृतप्रायश्चित्तेन्दु-
शेखरसंग्रहः समाप्तिमगमत् ॥

See I.O. Catal. No. 1727. This is the same as Nāgoji Bhaṭṭa's work on the same subject noticed in L. 1735 and there named *Prāyaścittenduśekhara*. This is not an abridgement as Eggling says.

2535.

5470. *The Same.*

Substance, Srirāmpore paper. 10×5 inches. Folia, 64. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 2,150. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति शिवभट्टसुतसतीगर्भज-नागोजीभट्टकृतप्रायश्चित्तेन्दुशेखर-
सारसंग्रहः ॥ ॐ

2536.

5527. ब्राह्मताप्रायश्चित्तनिर्णयः ।

Vratyatāprāyaścittanirṇayaḥ.

Substance, country-made paper. $14 \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 25. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 675. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति शिवभट्टसुतसतीगर्भज-नागोजीभट्टकृत-ब्राह्मताप्रायश्चित्त-
निर्णयः समाप्तः । शुभम् ।

As stated by Aufrecht, in his Cat. Cat., Vol. II, this is from Nāgoji Bhaṭṭa's Prāyaścittenduṣekhara and concerns itself with an outcaste, either a Brāhmaṇa, a Kṣatriya or a Vaiṣya.

2537.

5771. **ब्राह्मताशुद्धिसंस्कारः।** *Vrātyatāśuddhisamskārah.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{4} \times 6\frac{1}{2}$ inches. Folia, 44. Lines, 14 on a page. Extent in Slokas, 1,200. Character, Nāgara. Date, Samvat 1944. Appearance, fresh. Complete.

The object of the work :—

श्रीगणेशाय नमः ।

ब्राह्मताशुद्धिरखिलस्मृतिवाचां विवेचनात् ।

सर्वविद्वज्जनमुदे यथामति निरूप्यते ॥

आषोडशाद्वर्षात् ब्राह्मणस्य नातीतः कालो भवति ।

आद्वाविंशद्वाजान्यस्य आचतुर्विंशद्वैश्यस्य अत ऊर्ध्वं पतितसावित्रीका भवन्ति । नैतानुनपयेयुर्नाध्यापयेयुः न याजयेयुः न चैभिर्व्यवहरेयुः कालातिक्रमे नियतवत् त्रिपुरुषं पतितसावित्रीकाणां अपत्ये असंस्कारो नाध्यापनञ्च । तेषां संस्कारेषु[ः] ब्राह्मस्तोमेनेष्टा + + + + व्यवहार्य्या भवन्तीति वचनादिति पारस्कारसूत्रे ।

Colophon :—

इति ब्राह्मताशुद्धिसंग्रहः ।

Post Colophon :—

संवत् १९४४ मी आषाढ वदी १० वार मङ्गल ।

The following is added in a later hand :—

इति श्रीमन्महाराजाधिराजराजेन्द्रश्रीसवाईप्रतापसिंहविरचितो ब्राह्मताशुद्धिसंग्रहः सम्पूर्णः ।

By a still later hand the following is written on the right hand margin :—

सवाईजयसिंहकृते ।

2538.

5596D. षाड्वार्षिकप्रायश्चित्तपद्धतिः ।

Ṣaḍvārṣikaprayāścittapaddhatih.

Substance, palm-leaf. $15\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 2—marked 102 and 103. Lines, 5, 6 on a page. Character, Uḍiya about 200 years old. Complete.

Beginning :—

अथ षाड्वार्षिकपद्धतिः ।

प्रायश्चित्तं :—पूर्वदिने कृतनिरामिषभोजनोऽपरदिने शुभेऽनुकूले ताराचन्द्रादिशुद्धौ कृतनित्यक्रियः शुद्धः आर्षलक्ष्णोपेतान् दश पञ्च चतुरो वा ब्राह्मणानुपवेश्य तान् वस्त्रालङ्कारचन्दनपुष्पमाला-
नारिकेलफलाद्यैः पूजयित्वा कृताञ्जलिः सन् निवेदयितुकामोऽहमस्यां
पापं पर्षदं खड्ग(?) ज्ञानं शरीरशुद्ध्यर्थं करिष्ये इत्यनुज्ञाप्य सत्तलं
स्नात्वा + + वाग्यत आर्द्रवासाः पर्षदं त्रिः प्रदक्षिणौकृत्य
दण्डवत् प्रणम्य पर्षदग्रे तुष्णीं तिष्ठेत् । ततः पर्षन्मध्ये कञ्चिच्छे-
तमस्तं पृष्टेत् ।

किं ते कार्यं वदास्माभिः किम्वा मृगयसे + + ।

तत्त्वतो ब्रूहि तत्सर्वं [सत्त्वं] (न मां) हि गतिरात्मनः ॥

सत्येन द्योतते राजा सत्येन द्योतते रविः ।

सत्येन पवते वायुः सत्येनापः खवन्ति च ॥

सत्येन द्योतते वह्निः सर्वं सत्ये प्रतिष्ठितम् ।

भूर्भुवः स्वस्तथान्ये च लोकाः सत्ये प्रतिष्ठिताः ॥

अस्माकञ्चैव सर्वेषां सत्यमेव परं बलम् ।

यदि चेद्वक्ष्यसे सत्त्वं नियतं प्राप्स्यसे शुभम् ॥

यद्वा गतोऽस्य सत्येन न त्वं शुध्यसि कर्हिचित् ।

एवं षष्ठः प्रायश्चित्तमुपविश्य प्राङ्मुखः कुशजलादीनादाय एतत् पर्षदुप-
विष्टेभ्यो यथानामगोत्रेभ्यो ब्राह्मणेभ्यो रत्नदन्तधेनुमूल्यं निष्कपरिमितं सुवर्ण-
मग्निदैवतं दक्षिणां युष्मभ्यं अहं सम्प्रददे इति दक्षिणां दत्त्वा पुनर्दण्डवत् प्रणमेत् ।

Colophon : —

इति षाड्वार्षिकप्रायश्चित्तपद्धतिः समाप्ता ।

Two leaves more which begin :—

श्रीलक्ष्मणः ।

अथ सर्वसाधारणसभा । तत्र शातातपः ।

दश पञ्चाथ चतुरः उपवेश्य द्विजान् शुचीन् ।

तेषामनुज्ञया सर्वं प्रायश्चित्तमुपक्रमेत् ॥, etc.

There are twenty leaves dealing with miscellaneous topics. They are :—

अथ ज्वराबली लिख्यते, अथ नवग्रहतर्पणम्, बृहत्स्नान-
विधिर्लिख्यते ।

2539.

6483. **प्रायश्चित्तमञ्जरौ ।** *Prāyaścittamañjarī.*

By Vāpu Bhaṭṭa, son of Mahādeva.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 76. Lines, 11 on a page. Extent in Slokas, 4,900. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The Maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

नत्वा श्रीपुण्डरीकाख्यं सर्वपापहरं हरिं ।

प्रयोगपारिजातादीन्निबन्धान् धर्मसूत्रकं ॥

मयूखादींश्च हेमाद्रिं प्रायश्चित्तेन्दुशेखरं ।

दृष्ट्वा संक्षेपतः कुर्वे प्रायश्चित्ताख्यमंजरीं ॥

The following lines are added by a different hand, after the last colophon :—

ग्रंथेऽस्मिन् लिखितं न्यूनमधिकं वा प्रमादतः ।

तद्दोषपरिहाराय वासुदेवं नमाम्यहम् ॥

क्षेत्रे भार्गवनिर्मितेऽम्बुधितटे राजापुरप्रान्तके

वाङ्ग्यामसमौपवर्त्तिप्रणसौसंज्ञो लघुग्रामकः ।

तत्सत् (सः) केलकरोपनामकमहादेवात्मजः श्राङ्गिलो

वापुभट्ट इमं निबन्धमकरोत् तेनाच्युतः प्रीयतां ॥

नामूलं लिखितं किञ्चित् कचिदप्यत्र संग्रहः ।

... ..

From the second verse, the author appears to be a native of the Marhatta country, the strip of land between the sea and the Western Ghats called Konkana being the land, wrested by Paraśurāma from the sea. Rājāpura in the śloka is possibly the Sanskritized form of Rayapura, the capital of Shivaji.

Colophons :—

7A, इति श्रीमच्चित्पावनके-ककरोपाभिध-महादेवात्मज-
वाणभट्टविरचित प्रायश्चित्तमञ्जर्यां उपोद्घातप्रकरणम् ; 19B,
०भोजनसम्बन्धिप्रायश्चित्तानि ; 25A, ०मूत्रपुरीषोत्सर्गनिमित्तक-
प्रायश्चित्तानि ; 27B, ०कर्म्मलोपप्रायश्चित्तानि ; 33A, ०रेतः-
सैकसम्बन्धिप्रायश्चित्तानि ; 39A, ०प्रतिग्रहार्त्तिज्यकरणप्राय-
श्चित्तानि ; 45A, ०हिंसाप्रायश्चित्तानि ; 63B, ०मिश्रप्रकरणम् ;
66B, ०देवतापराधप्रायश्चित्तानि ; 68A, ०रहस्यपातकेषु
सामान्यप्रायश्चित्तानि ; (Last colophon) ०त्रयशुद्धि-
प्रकरणम् ।

समाप्ता प्रायश्चित्तमञ्जरी ॥

2540.

1943. सर्वप्रायश्चित्तप्रयोगसारसंग्रहः ।

Sarvaprāyaścittaprayogasārasaṁgrahaḥ.

By Kāśīnātha Upādhyāya, son of Ananta.

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 14. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 225. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

Sarvaprāyaścittaprayogasārasaṁgraha comes to an end in leaf 13A. The rest of the MS. is taken up with a short treatise on Prāyaścitta attributed to Hemādri for wives and widows.

The main work begins :—

अथ सर्वप्रायश्चित्तप्रयोग स्तत्र षड्अब्दसार्द्धाब्दादिव्यवस्था-
प्राजापत्यप्रत्याम्नायाश्च परिभाषोक्ता एव । तत्र त्रिंशत् कृच्छ्रमब्दं
पञ्चचत्वारिंशत् कृच्छ्रसार्द्धाब्दं ... ..

It minutely describes how a sinner is to proceed to the Pariṣad, speak of his sins and ask for its atonement, and offer his fees for their opinion ; how the members of the Pariṣad appoint a reciter to whom the sinner makes his formal application ; how the reciter reads out from books, how the members consult and give their dictum to the reciter who communicates it to the sinner. It includes both the Śrauta and ordinary Prāyaścittas.

Ananta had a work entitled Prāyaścittaprayogasāra from which his son Kāsinātha has prepared this abstract.

Suvasinī Prāyaścitta begins in leaf 13B :—

अथ सुवासिनी प्रायश्चित्तमाह ।

सुवासिनीस्त्रीणां विज्ञापानायां विशेषः ।

Vidhavā Prāyaścitta begins in leaf 14A :—

अथ विधवा । अन्नातभोजनपर्वकाले रात्रिभोजनताम्बूलचर्चण-पर्युषितान्न-
भोजनसलिनवस्त्रधारणकेशपक्षधारणकांस्यपात्रभोजन ... .. भोजनादीनां
..... अखण्डं प्राच्योदीच्याङ्गसहितं आचरिष्ये इति । सङ्कल्प्य उक्तमार्गेण कुर्यात् ॥

2541.

3698. प्रायश्चित्तव्यवस्थानिर्णयः ।

Prāyaścittavyavasthānirṇayaḥ.

By Rādhāmohanā Gosvāmī of Śāntipura.

Substance, country-made yellow paper. 18½ × 3½ inches. Folia, 47. Lines, 8 on a page. Extent in Slokas, 1,700. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीकलियुगपावनावतार-श्रीमदद्वैतवंशसम्भव-श्रीराधा-
मोहनगोखामिभट्टाचार्यविरचित-प्रायश्चित्तव्यवस्थानिर्णयः समाप्तः ।

Post Colophon :—

इति श्रीदेवीचरणशर्मणः स्वाक्षरमिदं पुस्तकञ्च ।
नत्वा कृष्णपदद्वन्द्वं मुनीन्द्रैः सेवितं पुरा ।
लिखितो देविदासेन प्रायश्चित्तविनिर्णयः ॥
वक्षसि वक्षसि गिरौन्त्रौ त्रिभुवनविजयी कटाक्षस्ते ।
अवलां त्वां यदि मन्ये के बल[व]न्तो जगन्मध्ये ॥

It begins :—

नत्वा वृन्दावनासीनं सानन्दं नन्दनन्दनम् ।
भक्तानामिष्टदं कृष्णमद्वैतब्रह्मरूपिणम् ॥
श्रीमदद्वैतवंश[श्रे]न राधामोहनशर्मणा ।
प्रायश्चित्तव्यवस्थाया निर्णयः क्रियते स्फुटम् ॥

अथ प्रायश्चित्तोपदेशादि ।

प्रायश्चित्तोपदेशे जलादौ नियमागब्राह्मणोद्धरणजन्यफलसमफलं
आचार्या जिज्ञासुपापिने अर्चितप्रसिद्धतेन प्रायश्चित्तानुपदेशे तत्तुल्यं
पापं भवति धर्मशास्त्रानभिज्ञेन अथवा प्रायश्चित्तोपदेशे तस्य
तत्तुल्यं प्रायश्चित्तम् । धर्मशास्त्रज्ञेनापि अदृष्टेन प्रायश्चित्तं न वक्त-
व्यम् । गुरुपापे लघुप्रायश्चित्तं न वक्तव्यम् । दुर्वृत्तत्वादिना अनुग्रहः
यथोक्तप्रायश्चित्तादिकमुदाहृत्यैव कार्यः । स च वज्रभिरेव क्षत्रि-
यादौ प्रायश्चित्तकथने ब्राह्मणमन्तरा कृत्वा कथनीयम् । पापिना
सत्तेलं स्नात्वा धनादिना शास्त्रज्ञमुपदेष्टारं (धनादिना) तोषयित्वा
संसदि स्पृष्टाक्षरं स्वपापं वक्तव्यम् । उपदेशकस्य तद्धनग्रहणे न
पापिप्रतिग्रहजन्यपापं भवति । पापं कृत्वा सभोषस्थानं विना भोजने
सभायामसत्यभाषणे च पापवृद्धिर्जायते ।

2542.

2953. षडब्दप्रायश्चित्तादिविधिः ।

Saḍabda-prāyaścittadīvidhiḥ.

Substance, country-made paper. $9 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 25. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Date, Samvat 1818. Appearance, old, discoloured and dilapidated. Complete.

Direction for the performance of expiations extending to 6 years, by one lying ill from a fatal disease ; for making various gifts for easy and safe crossing of the Vaitaraṇī, the river of the hell ; for the burning of the deceased and for making obsequial presentations to him.

It begins :—

आतुरकाले षडब्दप्रायश्चित्तविधिः ।

आचमनं प्राणायामः ॥ और्विष्णवे नमः ॥ प्रथमः सभासद्-ब्राह्म-
णानां षट्प्रक्षाल(नं)[णं] !. etc., etc., etc.

The Samkalpa :—

जन्मतोऽद्यदिनं यावत् बाह्यनःकायकृतानां बुद्धिपूर्वाणां सकृद-
भ्यासविषयाणां महापातकातिपातकतत्समतद्रहस्यवर्जितानां गुरु-
लघुपापानां शोधनार्थं एकाब्दं वा षडब्दं वा द्वादशाब्दं वा प्राय-
श्चित्तमहं याचे ।

7B, इति षडब्दप्रायश्चित्तविधिः समाप्तः । तत आतुरकाले वैतरण्यादि-
संकल्पः ; 18B, इति वैतरण्यादिदानानि ; 20A, इति षट्पिण्डविधिः, ततो
दहनविधिः ; 22B, अमुकसगोत्रस्य प्रेतस्य ... ... प्रथमाह्निमित्तं दुग्धोदक-
दानमहं करिष्ये and so on, for ten days.

It relates to a R̥gvedi Brāhmaṇa as it utters न मम.
The manuscript is very corrupt.

The date of the manuscript :—

संवत् १८१८ ना वर्षे चैत्र शुदी प्रतीपदा सोमवासरे लिखितं
काशीमथ्येदी ॥ मया शंकर शुभमस्तु ।

2543.

2706. प्रायश्चित्तविधिः । *Prāyaścittavidhiḥ.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 5. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Date, Samvat 1842. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

इति प्रायश्चित्तविधिः ।

Post Col. :—

संवत् १८४२ मिति फाल्गुन शुद्ध ५ भावभासरेण समाप्तम् ।
इदं पुस्तकं कुंटोपनामक विनायकभट्टस्य इदं पु

It begins :—

ॐ श्रीगणेशाय नमः ।

अथ प्रायश्चित्तविधिः ।

कर्त्ता कृतनित्यक्रियः त्रीन् एकं वा अध्यात्मविदं पर्व[द]त्वेनोपवे-
(वि)श्य कृतस्नानः शक्तौ सत्यां स्निग्धवासा अभुञ्जानः समस्तसंपदिति
पठन् पर्वदं प्रदक्षिणीकृत्य धरण्यां साष्टाङ्गं प्रणमेत् ।

The Samkalpa runs :—

पूर्वो० यौ करिष्यमाण सर्वप्रायश्चित्तपूर्वाङ्गत्वेन भूतमिदं गोदध-
निष्कृयौभूतं त्रयं सम्यग्भ्यो दातुमहमुत्सृजे । ... ..
अमुक् गोत्रस्यामुकशर्मणो मम सप्तजन्मप्रभृति अद्य यावत्
ज्ञानाज्ञान-कामाकाम-सद्वदसद्वत्कृत-कायिक-वाचिक-मानसिक-
सांसर्गिक स्पृष्टास्पृष्ट-भुक्ताभुक्त-पीतापीत सकलपातकातिपातकोप-
पातकलघुपातकसङ्करीकरणमलिनीकरणापात्रीकरणाजातिभ्रंशकर-
प्रकीर्णकपातकानां मध्ये सम्भावितानां पातकानां निरासार्थं अनुग्रहं
दात्वा पातकमुपदिशन्तु भवन्तः । ... ..
(2A) तैश्च यथाशक्ति मध्यमोत्तमपक्षांश्च विचार्य करिष्यमाण सर्व-
प्रायश्चित्तपूर्वाङ्गत्वेन सरस्वतीपूजनं सभ्यानुवादकपूजनं च करिष्ये ।

2544.

2677. चान्द्रायण-सोमायन-विधौ ।

Cāndrāyaṇa-Somāyana-vidhī.

Substance, country-made paper. $7\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 5. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Date, Śaṃvat 1867. Appearance, discoloured. Both complete.

It begins :—

अथ चान्द्रायणं । यमः ।

वर्द्धयेत् पिण्डमेकैकं शुक्ले कृष्णे च ऋसयेत् ।

एवं चान्द्रायणं नाम यवमध्यं प्रकीर्तितम् ॥

Cāndrāyaṇa ends in 4B and Somāyana begins :—

अथ सोमायनं मार्कण्डेयः ।

गोक्षीरं सप्तरात्रं तु पिवेत् स्ननचतुष्टयात् ।

स्ननत्रयात् सप्तरात्रं सप्तरात्रं स्ननद्वयात् ॥

स्त[ने]नकेन षड्रात्रं त्रिरात्रं वायुभुग्भवेत् ।

एतत्त्रिंशद्दिनसाध्यं ॥

चतुर्विंशतिदिनसाध्यमाह

चतुर्थप्रभृति चतुःस्तनेन त्रिरात्रं त्रिस्तनेन त्रिरात्रं द्विस्तनेन

त्रिरात्रं एकस्तनेन त्रिरात्रं एकस्तनप्रभृति पुनश्चतुःस्तनान्तं ॥

Colophon :—

इति सोमायनं समाप्तम् ।

Post Col. :—

संवत् १८६७ शके १७३२ कार्तिककृष्ण १० भौमे तद्दिने समा-
प्तम् । यादृशमित्यादि ।

2545.

9540. प्रतिग्रहादिप्रायश्चित्तम् ।

Pratigrahādiprāyaścittam.

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 9. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 180. Character, Nāgara. Date, Samvat 1879. Appearance, old. Complete.

With the note on the left hand margin घ० नि०. The MS. is very faulty.

This is a Smṛti compilation mainly from Yama. It treats of expiations for those (1) who accepted any gift from low-caste people, (2) who attempted suicide, (3) and for those bitten by a dog or jackal, and for various other minor sins.

It begins thus :—

अथातो यम धर्मस्य [अथातोऽधर्मस्य] प्रायश्चित्तं व्याख्यास्यामः ।

चतुर्णामपि वर्णानां धर्मशास्त्रं प्रवर्त्तते । १ ।

ब्राह्मणस्तु शुनादयो जम्बुकेन रुकेन वा ।

उदिते गुरुनक्षत्रे दृष्ट्वा सद्यः शुचिर्भवेत् । २ ।

जलाग्न्यद्रन्धनभक्ष्यं प्रव्रज्याश्रमविद्युताः

+ + + + अस्त्रघातहताश्च ये

न चैते प्रत्यवसिता सर्वधर्मवहिष्कृताः । इत्यादि ।

Colophon in the last leaf :—

इति श्रीप्रतिग्रहप्रायश्चित्तानि समाप्ति ।

2546.

3242. सर्वप्रायश्चित्तम् । *Sarvaprāyaścittam.*

Substance, country-made paper. 4½×9½ inches. Folia, 6. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 140. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

The sins which are sought to be atoned for are :—

यज्ञेश्वरनामधेयस्य मम जन्माभ्यासप्रभृत्येतत्क्षयपर्यन्तं सम्भा-
वितानां पापानां मया कृतानां मध्यवर्तिनि काले बाल्ययौवनकौमार-
वार्द्धकेषु + + + विशेषेषु कायिक-वाचिक-मानसिककृत्ति-
कृतानां जाग्रत्प्रसुषुप्त्युपवृत्तिकृतानां कामक्रोधलोभमोहमदमात्-
सर्थादिकृतानां वाक्पाणिपादपायूपस्थकृतानां श्रोत्रत्वक्चक्षुर्जिह्वा-
ब्राह्मैः कृतानां प्रकाशकृतब्रह्महत्यासुरापानसुवर्णस्तेयगुरुदाराभि-
गमनतत्संयोगित्वनामधेयप्रपञ्चितपञ्चमहापातकव्यतिरिक्तानां पितृ-
मातृगुरुभ्रात्रादिताडनतर्जनब्राह्मणान्यायदोषतदर्थं देव द्विज गो-
सम्बन्धिभूभ्यापहाराभ्यायार्जितद्विजवित्तापहारातटाकूपारामवन-
च्छेदनदहनकरणविप्रयोगाभिचारसाहससंग्रहणोन्नायनोच्चाटना—
शास्त्राभ्यास ... ..
तुरस्कादिकारागद्वेषनिधान-तुरस्कमध्यनिवास-तुरस्कस्पृष्टव्यापहार
तुरस्कसंस्पर्शन-गोवधदण्डन ... ..
सर्वेषां पापानामपनोदकं सर्वप्रायश्चित्तं पर्वदुपस्थानपूर्वकं पर्व-
दुपदिश्यमानप्रकारेण शक्यप्रत्याम्नायरूपेण आचरिष्ये इति सङ्कल्प्य,
etc., etc.

It ends :—

अज्ञानतो ज्ञानतश्च नैरन्तर्येण निरन्तराभ्यस्तेभ्यः चिरकालाभ्य-
स्तेभ्यः ब्रह्मकालाभ्यस्तेभ्यः ब्रह्मनां ब्रह्मविधेभ्यः सर्वेभ्यः पापेभ्यो विमुक्तो
भूयात् ॥ तदङ्गदानानि आचरिष्ये ॥

2547.

10857. सर्वप्रायश्चित्तविधानम् ।

Sarva-prāyaścitta-vidhānam.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 2. Lines, 17
on a page. Extent in ślokas, 70. Character, Nāgara of the eighteenth
century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

इति सन्तोषेण सर्वप्रायश्चित्तविधानम् ।

There are 5 lines after the colophon.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

चतुरस्त्रीनेकां बाध्यात्मविदं विप्रं पर्यत्वेन उपवेश्य स्नातः शक्तौ
सत्यां आर्द्रवासाः अभुञ्जानः पर्यदं प्रदक्षिणीकृत्य भूमौ साष्टाङ्गं
प्रणामे कृते ततस्तैः सम्यैः किं ते कार्यं मिथ्या मा वादौः इत्यादि पृष्टे
ततः प्रायश्चित्तौ पर्यदग्रे गोदधस्य निष्कयद्रव्यं निधाय सर्वप्रायश्चित्तं
कर्त्तुं पर्यदमुद्दिश्य यथाशक्तिगोमिथुननिष्कयद्रव्यं दातुमहमुत्सृजे ।
तेन श्रीपापहृन् महाविष्णुः प्रीयतामिति सङ्कल्प्य ततः अमु-
कस्य मम जन्मप्रभृति अद्यावधि ज्ञानाज्ञानकामाकामसकृदसकृत्-
कृतकायिकवाचिकमानसिकसांसर्गिक-स्पृष्टास्पृष्टशुक्ताशुक्ताभुक्ताभुक्ता-
प्रीतसकलपातकातिपातकोपपातकलघुपातक--सङ्कलौकरणमलिनौ-
करणापात्रीकरणाजातिभ्रंशकरप्रकीर्णकान्तानां मध्ये सम्भावितानां
पापानां निरासार्थं अनुग्रहं कृत्वा प्रायश्चित्तमुपदिशन्तु भवन्तः ।

सर्वे धर्मविवेक्तारो गोप्तारः सकला दिवाः ।

मम देहस्य संशुद्धिं कुर्वन्तु दिजसत्तमाः ॥ १ ॥

मया कृतं महाघोरं ज्ञातमज्ञातकिल्बिषं ।

प्रसादः क्रियतां मच्छं शुभानुज्ञां प्रयच्छथ ॥ २ ॥

... ..

इति संप्रार्थ्य मामनुगृह्णन्तु भवन्त इति प्रणम्य चन्दनपुष्पादिभिः
पर्यदं संपूज्य प्र णो देवीति मन्त्रेण पुस्तकं संपूज्य निबन्धपूजात्वेन
किञ्चिदक्षिणां निधाय अनुवादकं संपूज्य पापानुसारेण इमां भृति-
रूपां दक्षिणां दातुमहं उत्सृजे ततः अनुवादकः अमुकस्य तव जन्म-
प्रभृत्यद्यावधिज्ञानाज्ञानकामाकाम ... .. निरासार्थं
सम्यैरुपदिष्टं अमुकाङ्गप्रायश्चित्तं पञ्चतैर्यावगाहनादिप्रत्यामायद्वारा
यथाशक्तिप्राच्योदीच्याङ्गसहितेनाचौर्णेन प्रायश्चित्तेन तव शुद्धिर्भवि-
ष्यति ... .. इति त्रिरूपदिशेत् ।

2548.

3289. **सर्वप्रायश्चित्तप्रयोगः ।** *Sarva-prāyaścitta-prayogaḥ*

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 6. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 140. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It begins :—

अथ सर्वप्रायश्चित्तप्रयोगः ।

शुभदिवसे पर्षदं परिकल्प्य कृतस्नानः स्निग्धवासाः अनश्वनस्त्रिवारं
पर्षदं प्रदक्षिणौक्य समस्तसम्पदिति श्लोकचतुष्टयं पठन् साष्टाङ्गं
प्रणमेत् । पर्षदलक्षणमाह याज्ञवल्क्यः ।

चत्वारो वेदधर्मज्ञाः पर्षत्त्रैविद्यमेव वा ।

सा ब्रूते यं स धर्मः स्यादेको वाध्यात्मवित्तमः ॥ इति ।

It gives an abridged form of the expiation.

Colophon :—

इति सर्वप्रायश्चित्तप्रयोगः ।

The Post Colophon Statement :—

इदं पुस्तकं गणेशसुतस्य बालकृष्णभट्टखरोपनामकेन लेखनम् ।

2549.

3956.

Substance, country-made paper. $11 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 41. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance soiled. Complete.

A very elaborate priestly manual on expiation of sins and propitiation of planets and other deities.

The Samkalpa is a very long one, beginning in leaf 3A in the first line and ending in the 4th leaf in the last line. It includes most of the wicked acts that can be perpetrated by man.

The manuscript is very corrupt.

It begins :—

श्रीमते रामानुजाय नमः ।

अथ पोथि ऋज्वाश्वान्दा सान्तिविष्णुहृद्यापनमखं लिख्यते ।
ॐ ब्रह्माद्या निखिलाचिता मनवस्त्रिदशसंदोहा सदाभिसृदाः
स्वज्ञानप्रशमाय मखवः पूजा समस्तदधुः ॥

2550.

6468.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 21. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 240. Character, modern Nāgara. Foll. 10 to 17 and the last folia are restorations on foolscap paper. Complete.

A treatise on expiations. There are two sections, one is meant for women only and the other is general.

Beginning :—

अथ सुवासिनीनां सर्वप्रायश्चित्तमाह ।

भृत्तिकाक्षानादि-दशविधज्ञानशालाहोम-पञ्चगव्यहोमाचरणीयं
भर्तृपुत्र तथा ब्राह्मणेन कारयेत् । स्वस्तिवाचनं कुर्यात् । वपनं नान्दी-
आजं न कारयेत् । देहसम्भावितानां पापानां निवेदने प्रकीर्णकेषु
परमात्मस्मरणराहित्येत्यन्तमुक्त्वा स्वार्थपरत्वधर्मक्रियानुवृत्तता-
क्रियानिरोधन-क्रियानिन्दन भर्तृक्रियात्यजन ... ..
... .. प्रकीर्णकानां ज्ञानतोऽज्ञानतश्चेतिसमानं ।

3B, भर्तृचित्तरञ्जनादिप्रकीर्णकानां ज्ञानतोऽज्ञानतश्चेति समानम् ; 10A,
इति सुवासिनी-विधवाप्रायश्चित्तविधिः ।

अथ सर्वप्रायश्चित्तम् ।

Last Colophon :—

इति संग्रहोक्तं सर्वप्रायश्चित्तं समाप्तम् ।

2551.

10818. गोवधप्रायश्चित्तलिखनाकारः ।

Govadha-prāyaścitta-likhanākāra.

Substance, country-made paper. 15×3½ inches. Folia, 15. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 360. Character, Bengali. Date, Śaka 1788. Appearance, fresh. Complete.

On the mode of writing opinions on expiations for cow-killing.

Beginning :—

अथ प्रायश्चित्तपत्रलिखनाकारः ।

तत्रादौ ब्राह्मणस्वामिकस्य गोः सङ्गज्ज्ञानकृत-साक्षाद्वधप्राय-
श्चित्तस्य । तद्यथाः—ब्राह्मणस्वामिकस्य गोः सङ्गज्ज्ञानकृत-साक्षाद्व-
धजनितपापक्षयाय व्रताद्यशक्तौ ब्राह्मणेनापि पञ्चदशकार्षापणी-
दक्षिणैकपञ्चाशत्कार्षापणीदानरूपं प्रायश्चित्तं करणीयमिति विदुषां
परामर्शः ।

Col. :—

इति गोवधप्रायश्चित्तपत्रलिखनाकारः समाप्तः ।

Post Col. :—

शकाब्दाः १७८८ । १ । २३ ।

2551A.

8368.

Substance, country-made paper. 10½×7 inches. Folia, 4+4. Lines, 14, 15 on a page. Character, modern Nāgara. Date, संवत् १९२९ । Śaka, १७९५ ।

I. 1-4.

Beg. :—

श्रीसदाशिवो विजयते ।

समुद्रयानस्तेच्छदेशगमनयोर्मौमांसा ।

देशमुखकुलकेतोर्गोपालपरिवृढात्मजस्य श्रीयुतद्वष्टारायस्य तेन
साकं गतस्य वापूभट्टात्मजस्य नारायणभट्टस्य च ऋपादेशान्तर्गत-

इंग्लंडदेशगमनोपपातकनिर्णिक्तये श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य-
ज्योतिर्मठाधीश्वराचार्यत्रोटकाचार्यपादानां निकटे व्यञ्जापि-
तत्र योऽर्थो निरुणायि स यथा :— ... स्मृतित्वेवं व्यलेखि—

सिन्धुसौवीर सौराष्ट्रास्तथा प्रत्यंतवासिनः ।

अङ्गवङ्गकलिङ्गांश्च गत्वा संस्कारमर्हति ॥

In 3A, we have the signature of ज्योतिर्मठाधीश्वर ... ..
... .. शंकराचार्य कैलासानन्द पुरुषोत्तमानन्द-
महाराज with his long high sounding titles. The rest is in
Hindi.

II. 1-4. (In Hindi).

On the obverse of the first leaf :—

अथ समुद्रयानस्लेच्छदेशगमनयोर्मौमांसा प्रारंभः ।

काश्यां मालवीयरघुनाथरामस्य वर्तते ॥

End :—

मिती चैत्र वद्य नवमी ६ संवत् १९२६ शके १७६५ (?)

सोमवारप्रकामनडिपाद-प्रांतगुजरात-इत्यलं ।

श्रीखामीशंकराचार्य कैलासानंद० पुरुषोत्तमानन्द सद्दी ॥

श्री ॥ ज्योतिर्मठ ॥ कैलासानंद ॥ खामी ।

13. KARMA VIPĀKA.

2552.

807. कर्मविपाकः । *Karmavipākaḥ.*

Substance, country-made paper. 19 × 5 inches. Folia, 68. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 1,800. Character, Bengali in a fair hand. Date, Śaka 1517 (?). Appearance, tolerable. Complete.

Consequences in the present life for virtuous and sinful acts of a former existence. Mostly, particular sins are visited with particular diseases; and the work prescribes expiations for them.

It is an interlocution between Bṛgu and Bharata and his mother Śakuntalā.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ।

भृगुभरतशकुन्तलासंवादे ॥

भरत उवाच ॥

द्वितीयध्वेन यो व्याधिर्न यात्युपशमं मुने ।

तद्विशेषं विशेषज्ञं वक्तुं नान्यस्त्वया ऋते ॥

भृगुर्वाच ।

वातपित्तादिभिर्दोषैर्यदुत्पन्नं प्रशाम्यति ।

अगदेन सुवैद्येन कर्मजं नोपशाम्यति ॥

तस्मात् कर्म परिज्ञाय प्रायश्चित्तं करोति यः ।

स तु दोषैर्विनिर्मुक्तो भोगीव कच्चुकोज्झितः ॥

3A, इति भरतशकुन्तलासंवादे भृगुप्रोक्ते षण्डत्वशमनकर्मविपाको नाम प्रथमोऽध्यायः; 4A, ०द्वितीयोऽध्यायः; 5A, इति कर्मविपाके दारिद्र्योपशमनो नाम तृतीयोऽध्यायः; 6A, इति ०वियोगोपशमनो नाम चतुर्थोऽध्यायः;

इति सर्वस्वदानमाहात्म्यं; 6B, इति लोचनकर्मविपाकः; 7A, कुञ्जत्वकर्म-
विपाकः; 7B, खड्गत्वगुणसौकर्मविपाकः, इति च्छिन्ननासात्वकर्मविपाकः;
8A, इति करपादच्छिन्नत्वकर्मविपाकः, इति च्छिन्नकर्णत्वश्रमनकर्मविपाकः;
9A, पक्षरोगश्रमनकर्मविपाकः, इति गरुडदानमाहात्म्यं; 9B, इति वैधव्य-
कर्मविपाकः; 10A, उमामहेश्वरदानफलकथनम्; 11A, बन्धत्वश्रमनकर्म-
विपाकः; 11B, गर्भस्त्रावोपश्रमनकर्मविपाकः; 12B, इत्यभयमुखीदानफलम्;
13B, इति भानुमूर्त्तिदानम्, इति मृतभार्यकर्मविपाकः; 14A, इति पुत्रकर्म-
विपाकः, हृतधेनुदानमाहात्म्यम्; 14B, दौर्भाग्यश्रमनकर्मविपाकः; 15A,
सापत्यदोषोपश्रमनं गौरीव्रतम्; 16A, जात्यन्तरोपश्रमनकर्मविपाकः; 17A,
मूकत्वकर्मविपाकः; 17B, गदूददोषोपश्रमनकर्मविपाकः; 18A, कर्णरोगोप-
श्रमनकर्मविपाकः; 18B, इति गात्रदुर्गन्धकर्मविपाकः; 19B, धनक्षयकर्म-
विपाकः; 20A, खेदान्वितपाणिपादस्य कर्मविपाकः; 22B, ज्वरत्यागार्थकर्म-
विपाकः; 23A, सप्तसागरदानमाहात्म्यम्; 23B, इत्यग्निमान्यकर्मविपाकः;
24A, इत्यजीर्णकर्मविपाकः; 24B, इत्यतिसारकर्मविपाकः; 25A, ग्रहणी-
रोगकर्मविपाकः; 26A, पाण्डुरोगकर्मविपाकः; 27A, कामलाद्याधिकर्म-
विपाकः; 28A, कासरोगोपश्रमनकर्मविपाकः; 28B, विपुलगृहदानम्, इति
धान्यकूटदानफलम्; 29A, कासश्वासकर्मविपाकः; 30A, यक्ष्मारोगकर्मविपाकः;
31A, रक्तपित्तकर्मविपाकः; 31B, इति गुल्मकर्मविपाकः; 34A, इति
भगन्दरकर्मविपाकः; 34B, हृदिरोगकर्मविपाकः; 35A, श्लेष्मच्छर्दिकर्म-
विपाकः, इति त्रैलङ्गिकच्छर्दिरोगकर्मविपाकः; 37B, इति कर्मविपाके वैशाख-
माहात्म्ये प्रथमाध्यायः ।

From what has been quoted above an idea may well be obtained of the contents of the book. We find no chapter-colophon after the third; the work goes on treating of similar topics. But *Vaiśākhamāhātmya* comes on at the 5th chapter.

The work ends thus :—

इति कर्मविपाकश्च भक्त्या यः प्रदृश्याद्भरः ।

तस्य देहं च गेहं च सा लक्ष्मीरपि गच्छति ॥

अनुग्रहं ग्रहा यान्ति सर्वदा सर्वसम्पदः ।
 शत्रवो वशतां यान्ति भूतप्रेतविनायकाः ॥
 भयं तत्र न कुर्वन्ति डाकिन्योऽपि च खेचराः ।
 नापमृत्युर्भवेत्तस्य यद् गृहे पुस्तकस्थितिः ॥

The last Col. :—

इति कर्मविपाक्यस्य समाप्तः ।

The Post Colophon Statement :—

सेनो यत्कलपद्धतिः प्रतिवृत्ते वल्लालभूमौपते ।
 श्रीमान् रामकिशोरकोऽपि वसति श्रीगुप्तिपङ्क्त्यां सुधीः ॥
 नानादेशविदेशतो भ्रमति यत्कीर्त्तिः सदा निर्मला ।
 दानाली करबालवारितधरादौनालिदैर्न्याबलिः ॥
 जातेऽब्दे शकभूपतेर्गिरिवपातर्कक्षमाभिर्मिते [१६६७]
 राशौ भासति भाति तौलिनि तथा पक्षे बलक्षेत्रे ।
 ननत्वा शिवदां शिवामशिवदां तस्याज्ञया खालिखत्
 ग्रन्थं श्रीयुतरामकिङ्करधरादेवोऽमुमामोदतः ॥

A letter purporting to be from Kṛṣṇadāsa Pāla to Dr. Rajendralal Mittra is to be found in this manuscript pasted on the front leaf.

The letter is reproduced below.

Friday,

My dear Rājendra Babu,

Allow me to remind you of the P. of W's Committee meeting this afternoon.

I am sorry you——me on Wednesday last. I went to——Committee Meeting; after what had transpired and which they spoke to me I thought it proper to go.

I expected you yesterday at the Hare Anniversary. There was a scene which you would have enjoyed. Friend Shambhu———for supporting the famine policy of——in a Hare discourse (?).

So your name has appeared in the.....Committee which is Municipal.....already correspondence you had.

Yours Sincerely.

Kṛṣṇadāsa Pāla.

2553.

4366. *The Same.*

Being an interlocution between Bhṛgu and Bharata and his mother.

Substance, country-made paper. $17\frac{1}{2} \times 6\frac{1}{2}$ inches. Folia, 45. Lines, 12 on a page. Extent in ślokaś, 2,700. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

For the work see the previous number.

2554.

3647. *The Same.*

Substance, country-made paper. $13\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 24 to 34. 63 to 93. Lines, 9 on a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1652. Appearance, old and worn-out.

Post Colophon Statement :—

ঐক্কণায় নমঃ ।

শকাব্দা: ১৬৫২ মাঘস্বাষ্ট্যাদশদিবসে :সূর্য্যাহ্নে পঞ্চমৌতিথৌ
বিপ্রেণ রামকৃষ্ণেণ সমাপ্তেয়ং সুপুস্তিকা ।

2555.

4705. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. $18\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 15. Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, fresh.

Fragments of Karmavipāka by Bhṛgu.

(1) Six leaves containing Vaiśākhamāhātmya, incomplete in the beginning.

Last Col. :—

इति वैशाखमाहात्म्ये पञ्चमोऽध्यायः ।

(2) Seven leaves, containing the following colophons :—

1B, इति वैद्यककर्मविपाकः; इति कर्मविपाके महेश्वरदानफलकथनं समाप्तम्; 3A, इति नासारोगकर्मविपाकः; 3B, इति नारदप्रणीतं शिवस्तोत्रम्, इति क्षीरक्षीणस्तनकर्मविपाकः; 4A, इति स्तनविस्फोटकर्मविपाकः; 4B, इति वारनारीत्वश्रमनकर्मविपाकः, इति बाधिर्यश्रमनकर्मविपाकः, इति प्लेग्वरोगकर्मविपाकः; 5A, इति हस्तशूलरोगकर्मविपाकः, इति योनिरोगकर्मविपाकः; 5B, इति प्रदरकर्मविपाकः; 7B, इति पतिव्रतामाहात्म्यम् ।

(3) One leaf only beginning :—

अथ गङ्गामाहात्म्यम् ।

2556.

10135. *A work of the same name.*

(*An interlocution between the Sun god and Aruna, called also Jñānabhāskara.*)

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 39. Lines, 15 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, old and discoloured.

Another work of Karmavipāka. It is an interlocution between the Sun and his charioteer Aruna. It is called Jñānabhāskara.

Beginning :—

श्रीपरमात्मने पुराणपुरुषोत्तमाय । नमः श्रीज्ञानभास्कराय ॥

अरुण उवाच ।

वागीशा[श्च] (स्या) यस्य वदने, etc., etc. १ ।

... .. २ ॥

श्रीनृ(शं)[सिं]हप्रसादेन वाग्मन्दस्य त्वमेव च ।

गर्गादौ प्राज्ञसर्वोपि द्वादशलक्षफलप्रदः ॥

सूर्या(र्णवसंवादेन) [रुणसंवादेन] पूर्वकर्मफलप्रदम् ।

देशग्रामतथागोशुवर्णकर्मस्य कथ्यते (?) ॥, etc., etc.

2B, इति (श्रीसूर्या अर्णव)[रुण]संवादे होरासारे ग्रहगोचरे लग्नभेदग्रह-
षट्वर्गय + + भंगकर्मप्रथमोऽध्यायः । १ ॥

3A, इति श्रीकर्मविपाके (सूर्या अरुण)[सूर्यारुण]संवादे + + + ,
etc., etc.

37B, इति श्रीकर्मविपाके (सूर्याअरुण)[सूर्यारुण]संवादे [सारोद्धारे]
(सारोद्धारे) होरात्रेका[ण] षट्वर्गप्रश्न (ध्वा) जातक अनुमाने (त्रिपन्नमो)-
[त्रिपञ्चाशत्तमोऽध्यायः] ॥ ५३ ॥

38A, इति श्रीकर्मविपाकसूर्यारुणसंवादे [सारोद्धारे] (सारोद्धारे) ।

39B, इति श्रीकर्मविपाके सूर्य अरुणसंवादे सारोद्धारे तुलात्रैतीयांसे
त्रेष्काणे (सतावनमो)[सप्तपञ्चाशत्तमोऽध्यायः] ॥ ५७ ॥

The MS. ends abruptly.

2557.

10134. *The Same.*

ज्ञानभास्करः । *Jñānabhāskaraḥ.*

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 49. Lines, 9
on a page. Character Nāgara. Date S. 1801. Appearance, fresh.

Beg. :—

नमः श्रीगणेशाय । श्रीसूर्याय नमः ।

अरुण उवाच ।

वैश्यकुले समुत्पन्नो वायुपित्तसमन्वितः ।

शिल्पशास्त्रकरः श्रीमान् व्यापारविधयान्वितः ॥ १ ॥

तस्य भार्या शुभाचारा व्रतानामनुकाङ्क्षिणी ।

भर्तृभक्तिपरा नित्यं सौभाग्यमदगर्विता ॥

अपुव्यवसिता स्वामिन् कस्येदं कर्मणः फलम् ॥

9B, इति श्रीज्ञा० वैश्यवर्गे मृतवत्प्रायश्चित्तम् ।

अरुण उवाच ।

क्षेत्रे कुले समुत्पन्ने वायुपित्तसमन्वितः ।

राजा परमधर्मज्ञो गौरवर्णः प्रतापवान् ॥

Here begins the Kṣattriya varga.

25A, इति औज्ञा० क्षत्रियवर्गे अपुष्यवतौ प्रायश्चित्तम् ।

अरुण० ।

शूद्रकुले समुत्पन्नः कश्चित्पुरुषसत्तमः ।

संयुक्तो वातपित्ताभ्यां किञ्चिद्वित्तेन संयुतः ॥

Last Colophon :—

इति औज्ञानभास्करे औसूर्यारुणसंवादे शूद्रवर्गे भाटद्वयत्रय-
चतुर्थ्य-अनपत्यप्रायश्चित्तं षट्त्रिंशत्तिसोऽध्यायः ।

Post Colophon :—

संवत् १८०१ मिति आश्विन वदि ४ वार भट्टगुवांसरे लिखितमिदं
पुस्तकम् ।

2558.

10133. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 117 of which
fol. 42 to 49 are missing. Lines, 13 on a page. Extent in Slokas, 4,100.
Character, Nāgara. Date, Samvat 1643. Appearance, old and worn-out.

An interlocution between Sūrya and Aruṇa, which
concerns itself with directions for the expiation and
removal of the evils, resulting from sins in a former
existence; especially maladies of all kinds. It begins
with the praise the Jyotisa Śāstra which is thus classified
in the following śloka :—

2A, पैतामहं च सौरं च वाष्णिङ् पौलिशं तथा ।

रौमकं चेति गणितं पञ्चकं परमाद्भुतम् ॥

For the beginning etc., see W. p. 287.

Fol. 50 to the end are doubly marked, the new
pagination being from 1 to 68. On the obverse side of
fol. 50 (which is left blank) this portion is called रोगाधिकारः ।

Beg. :—

औगणेशाय नमः ।

अरुण उवाच ।

आधयो विविधाकाराः प्राणिनः प्राणदूषकाः ।

+ + + विविधैर्दोषैः कर्मणा येन तद्वद ॥

The portion, contained in W. p. 287 ends in the present MS. in fol. 54B (new p. 5B).

इति श्रीज्ञानभास्करे कर्मप्रकाशिके सूर्यारुणसंवादे प्राप्तनकर्मणो [ज्ञानो] यायनिरूपणं । समाप्तश्च परिभाषाप्रकरणप्रकाशः ।

Then we have :—

अरुण उवाच ।

क्षयाद्या व्याधयः स्वामिन् किमेकेनैव कर्मणा ।
जायन्ते विविधैर्वापि कर्मभिस्तत्समुद्भवैः ॥
व्याधयो भिन्नलक्षाणः साध्यासाध्यादिभेदतः ।
हीनसाम्याधिकैस्तत्र किं देव कारणां + + ॥

It ends :—

प्रयोजकानुमन्ताद्या जन्मजात्यादिकं तथा ।
प्रश्नभादवगन्तव्यं (?) पूर्ववत् प्रत्ययावहम् ॥
रोगाः स्युरितरे पश्य जन्मस्रप्रतिकुर्वतः ॥

Last Colophon :—

इति श्रीज्ञानभास्करे श्रीसूर्यारुणसंवादे कर्मप्रकाशिके वात-
रोगाधिकारपक्षावातकर्मप्रकाशः ।

Post Colophon :—

संवत् १६४३ वर्षे ज्यैष्ठ्यदि १४ शनौ लेखकपाठकयोः शुभम् ।

There are many works on the subject (Karmavipāka) passed as parts of Jñāna Bhāskara.

2559.

2035. कर्मविपाकः (शातातपौयः) ।

Karmavipākaḥ (Śātātapīyaḥ).

Substance, country-made paper. 10½ × 4 inches. Folia, 12. Lines, 8 on a page. Extent in ślokaś, 360. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Fragment.

Often printed and often described.

2560.

5149. *The Same.*

Substance, country-made paper. $18\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 10. Lines, 6 to 9 on a page. Extent in ślokas, 240. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Date, Śaka 1756.

Chapters I to VI of the Prāyaścitta section only.

Beginning:—

ॐ रामचन्द्राय नमः ॥

अथ प्रातातपोयः कर्मविपाकः ।

प्रायश्चित्तविहीनानां महापातकिनामपि ।

नरकान्ते भवेज्जन्म चिह्नाङ्कितशरीरिणाम् ॥

2A, इति कर्मविपाके साधारणविधिः प्रथमोऽध्यायः ; 5A, इति °प्रायश्चित्तं नाम द्वितीयोऽध्यायः ; 6A, °अपेयप्रायश्चित्तं तृतीयोऽध्यायः ; 7A, °प्रायश्चित्तं चतुर्थोऽध्यायः ; 9A, °अगम्यागमनं नाम पञ्चमोऽध्यायः ; (Last Colophon) इति कर्मविपाके संग्रहे प्रातातपोक्तमगतिप्रायश्चित्तं नाम षष्ठोऽध्यायः ।

Post Colophon Statement:—

पुस्तकं श्रीजगन्मोहनशर्म्माणः । लिखितं श्रीकालीप्रसादशर्म्माण ।

शकाब्दाः १७५६ । ४ । २७ ॥

2561.

9397. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10 \times 6\frac{1}{2}$ inches. Folia, 11. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 308. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

It treats of the consequences of sins committed in former lives, and of the expiations for their removal.

Printed. See Oxf. 271A.

2562.

9570. *The Same.*(ज्वरोपशान्तिः *only.*)

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Folia, 4. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 88. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

The codex under notice contains that chapter of the Karmavipāka, contained in Śātātapa's work which treats of propitiatory rites to be performed when one is suffering from fever as a consequence of a particular sin.

2563.

5496. कर्मविपाकः । *Karmavipākaḥ.*

Being an interlocution between Brahmā and Nārada.

Substance, country-made paper. 9×4½ inches. Folia, 30. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 800. Character, Nāgara. Date, Śaka 1729. Appearance, fresh. Complete.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नारायणं नमस्कृत्य, etc.

अथ कर्मविपाकः ।

नारद उवाच ।

केन कर्मफलप्राप्तिर्दुःखञ्च केन कर्मणा ।

पूर्वजन्मकृतं कर्म प्रायश्चित्तं कथं भवेत् ॥

सूत उवाच ।

उरः कृतयुगस्यादौ ब्रह्मलोकं गतो मुनिः ।

ददर्श ब्रह्मदेवेशं सर्वज्ञं प्रपितामहम् ॥

पितामहमतिप्राज्ञं सर्वलोकसुखप्रदम् ।

... ..

विनयेनोपसंगम्य ऋषिर्वचनमब्रवीत् ॥

भगवन् तव दासोऽस्मि भक्तोऽस्मि जनवत्सल ।
 कर्मणो ब्रूहि धर्मज्ञ पापपुण्यं वदस्व मे ॥
 केन कर्म (?) भवेद्दुःखं केन कर्म सुखी भवेत् ।
 देवमानुषगन्धर्वसिद्धसाध्याश्च किन्नराः ॥
 यक्षराक्षससर्पाश्च (जायतां) [जायन्ते] केन कर्मणा ।
 अण्डजः खेदजश्चैव उद्भिज्जश्च जरायुजः ॥
 उत्पन्नाः कर्मणा केन केन कर्म प्रलीयते ।
 एतच्चान्यच्च सन्देहं तन्मे ब्रूहि पितामह ॥

Colophon :—

इति श्रीकर्मविपाके ब्रह्मनारदसम्वादे सर्वोपकरणं नाम
 द्वादशोऽध्यायः ।

Post Colophon Statement :—

लिखितं राघवानन्दनाथेन गङ्गातीरे शिवराजक्षेत्रे पौष शुद्ध
 ६ शके १७२६ समाप्त ।

2564.

7755. **कर्मविपाकः ।** (*Karmavipākah.*)

Being an interlocution between Nārada and Ambarīṣa.

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 9. Lines, 14 on a page. Extent in slokas, 350. Character, Nāgara. Date, Śamvat 1676. Appearance, discoloured. Complete.

Last Col. :—

इति श्रीकर्मविपाके नारदाश्वरौषसंवादे + + + [मौनरा]-
 शिफलं संपूर्णं समाप्तमिति ॥

Post Colophon :—

संवत् १६७६ समये अश्वनि वदि गुरुवारे लिखितं वाराणस्यां ॥
 शुभमस्तु ॥

Beginning :—

श्रीनारायणाय नमः ।

राजोवाच ।

सर्वशास्त्रं मया ज्ञातं तत्प्रसादाद्धि नारद ।

राशिद्वादशभेदेन कथयस्व मुनीश्वर ॥

नारद उवाच ।

यत्त्वया पृच्छते राजन् राशिभेदो वदाम्यहं ।

आदौ मेघः पुनः प्रोक्तस्तवाग्रे च नृपोत्तम ॥

2565.

8622. **कर्मविपाकः ।** (*Karmavipākaḥ.*)

Being an interlocution between Brahmā and Nārāyaṇa.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 37. Lines, 13 on a page. Extent in Slokas, 900. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete.

Complete in 37 leaves and 814 slokas.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नारायणं नमस्कृत्य, etc.

नैमिषे निमिषक्षेत्रे ऋषयः शौनकादयः ।

पप्रच्छ (?) सौतिं धर्मात्मा इदं वचनमब्रवीत् ॥

सुखं केन च धर्मेण दुःखं केन च कर्मणा ।

पूर्वजन्मकृतं कर्म प्रायश्चित्तं कथं भवेत् ।

The end :—

एतत्ते कथितं सर्वं पृष्टुं त्वं मुनिपुंगव ।

श्रेय(°)[१] यशस्करं चैव पुत्रपौत्रादिसम्पदः ॥ १४ ।

The last colophon runs thus :—

इति कर्मविपाके ब्रह्म-नारायणसंवादे सर्वोपकारके सर्वार्त्ति-
नाशके पूर्वजन्मार्जितकर्मप्रायश्चित्तं सर्वदोषहरं समाप्तं श्रीरस्तु ।

See L. 514, 515.

2566.

5497. **सारग्राहककर्मविपाकः ।** *Sāragrāhakarmavipākaḥ.*

*By the son of Kaṣṇāḍa and grandson of Padmanābha
(Nāgarajñāti)*

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 151. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 4,350. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

On the evils resulting from sins committed in a former existence and expiations for their removal. It is principally based on Mūlagi Nṛpati's Karmavipāka.

For a full description of the work, see I.O. Catal. No. 1767.

The verses quoted in the I.O. Catal. from a Bombay manuscript, which give the date of the composition of the work as Saṃvat 1440 and Śaka 1306 are omitted in the present manuscript. The work was compiled under the patronage of Karṇa Siṃha, minister to king Durga Siṃha of Śrīnandapadra, son of Maṅgala Bhūpāla.

Last Colophon :—

इति सारग्राह(१) [:] कर्मविपाकः समाप्तः ।

2567.

2292. **स्मृतिमहार्णवः ।** *Smṛtimahārṇavaḥ.*

Substance, country-made paper. 9½ × 5 inches. Leaves 291 of which 1, 154 to 181 and 183, 184, 192, 268, 269, and 290 are missing. Lines, 12. 13 on a page. Extent in ślokas, 7,275. Character, Nāgara of the sixteenth century. Dilapidated. Prose, incomplete.

The leaf 291 owing to its extreme dilapidated condition has been placed between 276 and 277.

For the MS. and the work, see L. 4153 p. 261, Vol. X, see also L. 2351, p. 129, Vol. VI.

Col.:—

3B, महार्णवाख्ये महिते प्रबन्धे
मान्धातुनाम्नो मदनात्मजस्य ।
सत्कर्मरत्नौघनिधानमाद्य-
स्तुङ्गस्तरङ्गीयमगादगाधः ॥

The work was written by Viśveśvara Bhaṭṭa, under the patronage of Māndhātā one of the sons of Madanapala, Rājā of Kāsthā.

2568.

2483. *The Same.*

Here called महार्णवकर्मविपाकः

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3 to 304 of which 281, 282, 287, 233 to 236, 218 to 220, 201, 202 are missing. Lines, 10, 11 on a page. Character, Nāgara of the sixteenth century. Appearance, worn-out, worm-eaten and discoloured. Incomplete at both ends.

See the previous number.

2569.

8621. महार्णवानुक्रमणिका । *Mahārṇavānukramanikā.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 6. Lines, 14 to 16 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara. Appearance, good.

The table of contents of Karmavipāka Mahārṇava in 6 leaves only.

2570.

2694. सहस्रभोजनविधिस्तत्रयोगश्च ।

Sahasra-bhojana-vidhi with the prayoga.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 6. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

There are three works in this manuscript :—

(a) 4B, इति महार्णवोक्तप्रकारेण सहस्रभोजनप्रयोगः समाप्तः ।

Beg. :—

महार्णवोक्तप्रकारेण सहस्रभोजनविधिप्रयोगो लिख्यते ।

अनस्तगतयोगुरुशुक्रयोः पुष्याषाढव्यतिरिक्तेषु मलमासवर्जितेषु
सकलमासेष्वपूर्य्यमाणापक्षे चन्द्रताराबलान्विते कुयोगरहिते शुभ-
नक्षत्रे प्रशस्ततिथौ प्रशस्तवासरे कर्त्ता यजमानः सप्तद्वीकः सहस्र-
भोजनं चिकीर्षुः कृतमङ्गलस्नानः ब्राह्मणान् वेदविदः समाह्वय
इत्यादि ।

(b) 6B, इति श्रीमदनमहार्णवे नारायणमुनिविरचिते सहस्रभोजनविधिः
समाप्तः ।

Begins 4B :—

महार्णवे सहस्रभोजनविधिः ।

सहस्रभोजनस्येह विधिं नारायणो मुनिः ।

सर्व्वेषां चैव पुण्यानामब्रवीत् पुण्यसुत्तमम् ॥ इत्यादि ॥

This is complete in 36 verses.

(c) A short work in 6 lines giving the names of the deities to be propitiated for one's prosperity in this world and in the next.

Begins :—

अहन्यद्दनि बोद्धव्यं किमद्य सुकृतं कृतम् ।

आयुः खण्डमुपादाय रविरस्तं प्रयात्यसौ ॥

2571.

5501. कर्मविपाकः । *Karmavipākah.*

By Bhaṭṭa Śaṅkara, son of Bhaṭṭa Nīlakaṇṭha.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 136. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 2,700. Character, Nāgara. Date, Samvat 1766. Appearance, old and discoloured. Complete.

Last Colophon :—

इति श्रीमीमांसकभट्टनीलकण्ठात्मजभट्टशङ्करकृतौ कर्मविपाकः
समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १७६६ ।

For the work see I.O. Catal. No. 1768 and Oxf.
No. 659.

2572.

5940. **कर्मविपाकसारः ।** *Karmavipākasārah.*

By Dinakara, son of Rāmakṛṣṇa and Umā.

Substance, country-made paper. $11\frac{3}{4} \times 5$ inches. Folia, 109 and the last two leaves of an older manuscript. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

The last two leaves of the older manuscript begin in the 6th line of the 109th leaf, while the latter (the 109th leaf) ends in the first line of the 'B' side of the last but one leaf of the older manuscript.

The author's parentage and the object of the work :—

श्रीगणेशाय नमः ।

प्रास्तुतोमा प्रसूयं तनयमिह पिता रामकृष्णश्च सोयं
प्रायश्चित्तेषु सारं दिनकरविबुधः शान्तिकानां च सारम् ।
कृत्वाथो कर्मपाकेष्वखिलबुधमुदे सारमेतं तनोति
श्रीरामाङ्घ्रिप्रभावादयमपि भजतां ख्यातिमुच्चैर्धरायाम् ॥

Contents of the work :—

ग्रन्थे कर्मविपाकौघे ये मयार्था निरूपिताः ।
तेषामादौ सुबोधाय क्रियतेऽनुक्रमः स्फुटः ॥
प्रारब्धनाशो दानादेः प्रायश्चित्तैः समुच्चयः ।
रोगाणां तारतम्येन द्वादशाब्दं तदर्द्धकम् ॥
तदर्द्धं वा तदर्द्धं वा प्रायश्चित्तमिहोदितम् ।
कृच्छ्रादेस्तत्प्रतिनिधिः स्वरूपं सभ्यतो ग्रहः ॥

प्रायश्चित्तविधिश्चैव दण्डदानविधिस्तथा ।
 कुष्माण्डहोमो वेदस्य पारायणविधिस्तथा ॥
 सर्वरोगघ्नदानेषु दक्षिणामूर्त्तिदानकम् ।
 आरोग्यदानं चाश्वत्थसेचनं विधिपूर्वकम् ॥
 असाध्यसर्वरोगाणां दानं प्रतिष्ठतेस्तथा ।
 अतिमुच्चाभिसूक्तौयो विधिः प्रोक्तस्ततःपरम् ॥
 कालपुरुषदानं च दत्तार्घ्यस्य विधिस्ततः ।
 मृत्युञ्जयविधिः सर्वरोगे युक्तास्तुलास्ततः ॥
 सुवर्णदानं सर्वघ्नं तथापामार्जनस्तुतिः ।
 अनुक्त + + + रोगाकृतिरथैरिता ॥
 सर्वरोगप्रतिकृतिदानसाधारणो विधिः ।
 ततः क्षयहरं दानं कदल्या परिकीर्तितम् ॥
 सौवर्णपद्मदानं च क्षयप्रतिकृते स्तथा ।
 गुडधेन्वादिदानस्य प्रसङ्गादौरितो विधिः ॥
 ज्वरहारो विधिः प्रोक्तो दाहहारो विधिस्ततः ।
 दानं विनायकस्योक्तमपस्मारहरं ततः ॥
 अन्यच्च तद्वरं प्रोक्तं दुर्गन्धाङ्गुलहारि च ।
 वस्तुगन्धहरं चैवोन्मादवायुहरं तथा ॥
 धनुर्वीतहरं तद्वद्देहभ्रमणहारि च ।
 आकस्मिकस्य कार्श्यस्य हारि दानं ततःपरम् ॥
 सर्वङ्गवेदनाहारि पाण्डुरोगहरं तथा ।
 कामलाहारि दानं च गरुडस्येरितं ततः ॥
 वाते दानं मृगस्योक्तं महिष्या रक्तवातके ।
 लक्ष्मीनारायणस्यापि वातपित्तेपि तत् स्मृतम् ॥
 तत्रान्यान्यपि कर्मणि ततः श्लोकहराणि च ।
 कुष्ठत्वग्दोषदुश्चर्मपामाहारिण्यतःपरम् ॥, etc., etc.

The end :—

श्रीरामेश्वरसूत्रिसूनुखदभूद्यो भट्टनारायणः
 क्षौणीत(?)पण्डितमानखण्डनजयी श्रीरामकृष्णस्ततः ।

सौमांज्ञानयतत्त्वविद्दिनकरस्तस्मादभूत् तत्त्वति[ः]

सैयं कर्मविपाकसारविषया रामाय दद्यान्मदम् ।

Colophon :—

इति श्रीमद्रामेश्वरसूरिस्तु-श्रीमन्नारायणसुत-श्रीमद्रामकृष्ण-
सुतदिनकरकृतः कर्मविपाकसारः समाप्तः ।

2573.

8620. **कर्मविपाकचन्द्रिका ।** *Karmavipākacandrikā.*

By Anūpa Siṃha, Rājā of Bikāner.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 213. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 1,000. Character, Nāgara. Complete.

The MS. has continuous pagination only up to 130. Different parts are written in different hands on different papers with different pagination. In leaf 130A a colophon containing the name of Viśveśvara Bhaṭṭa as the author and Mahārṇava as the title of the work has been scored through and a new colophon bearing the name of Anūpa Siṃha as the author and Karmavipāka Candrikā as the title of the work has been substituted.

1A. सहस्रांशोर्महावंशो जयत्यंशो रमापतेः

यत्पताके व विमला गङ्गालोके विराजते । ३

तदीयमुक्तामणिरद्भुतश्रीरशेषभूमीपतिमौलिमान्यः

राठोरसञ्जः प्रथितः पृथिव्यां आसीन्नृपाणां गण इन्द्रवीर्यः । ४

तेष्विज्यसेनः खलू सिंहसेनः समुद्रतः सिंह इवाचलेषु

चकार राज्यं किल कान्यकुब्जधरामराधौश्वरतामवाप्य । ५

तस्मादभूदद्भुतश्रीर्यवीर्य आस्थानराजः किल कौर्त्तिभाजः

यो बाहुवीर्येण निजेन राज्यं मरोर्जिगाय क्षप्रितारिवर्णः । ६

तस्यान्वये समभवद् योधाख्यो नृपसत्तमः

यन्नामाङ्गमभूत् ख्यातं श्रीमद्गोघपुररंवरं । ७

तत्सुतो विक्रमो जज्ञे चिविक्रमपराक्रमः
 अभुक्तपूर्वमास्थाय जाङ्गलं प्रप्रशास यः । ८
 विकानेरिरितिख्याता पुरी तेन विनिर्मिता
 रराजामरराजस्य नगरीवामरावती । ९
 तदात्मजः सद्गुणपुगपूर्णः श्रीलोककर्णः क्षितिपो बभूव
 यं वीरमासाद्य वस्तुभरायाः विश्वभराख्यायैवती बभूव । १०
 तत्सुनुरासौज्यसिंहदेवः श्रीमान् सभस्तावनिपालभान्यः
 न केवलं यक्षपतिं धनेन वाचापि वाचस्पतिमाक्षिपद् यः । ११
 तदात्मजोऽभूत् क्षपितारिमल्लः कल्याणमल्लः किल तीक्ष्णभक्तः
 यत्कीर्त्तिकान्ध्या विश्वदीक्षतापि धरागुरागं भजते सदैव । १२
 तत्सुनुरभवद्वाजा शयसिंहः प्रतापवान्
 येन सर्वे महीपालाः कृता गृहकुटुम्बिनः । १३
 ततः समभवत् श्रीमान् शूरसिंहः क्षमापतिः
 सूरयेव पदाक्रान्तं येनेदं जगतीतलं । १४
 तस्मात्कर्ण इवाजनि क्षितिभृतो नास्मापि कर्णः सदा
 कर्णाकृष्टशरासनोद्धतशरासाराहतक्षमापतिः ।
 यस्मिन् दित्सति पञ्चतामुपगताः कल्पद्रुमाः कामधुक्
 गोत्वं संश्रयति स्म विस्मयवशाज्जायञ्च चिन्तामणिः । १५
 तस्मात्कर्णमहीपतेः समुदभूत् प्राज्ञः कलानां निधिः
 शूरः श्रीमदनूपसिंह नृपतिः श्रीविष्णुभक्तः परः
 येनानन्दवनोषिताखिलबुधश्चास्थं समातन्वता
 तद्वर्षाश्नसाधनं धनमतिप्रेम्नानिष्प्रं प्रेष्यते ॥ १६
 यस्याजिराजिषु शराहतिखड्गमाणा ।
 रक्तध्वजांशुकगणैरवकीर्यमाणा ॥
 भूमिर्वभौ नवसमागमसम्भ्रमेण
 कान्ताहिताद्र्द्वन्द्वरक्षतमण्डितेव । १७
 यदीयशरताडितप्रतिभटालिमौलिखलत्
 किरीटमणिमण्डलैरुपचिता मही भासते

धराधिपतिमण्डले वरमसुं नृपं सादरं
 वरीशुमभिमण्डिता कुलवराङ्गनेवोज्ज्वला । १८
 नृपेश तेनोज्ज्वलशास्त्रचक्षुषा
 पदार्थवाक्यार्थविचारचुक्षुणा
 समस्तविद्वज्जनतोषकारिका
 वितन्यते कर्मविपाकचन्द्रिका । १९
 विद्वच्चक्रोरवसनारसगीयसारा
 गूढार्थसंश्रयनिराकरणप्रसारा ।
 आकल्पमुल्लसतु कर्णनृपात्मजस्य
 राजन्यमान्यरचिता खलु चन्द्रिकेयं । २०
 निबन्धान्तरतो योज विशेषः स परीक्षकैः
 परीक्षणीयो मीमांसापरिशीलनकोविदैः । २१
 प्रायश्चित्तविचाराख्यः परिभाषाद्वयस्तथा
 रोगसामान्यहरणसंज्ञकस्तद्विशेषवत् । २२
 इत्येवं किरणा ज्ञेयाश्चत्वार इह निर्मलाः
 अज्ञानध्वान्तसन्दोहतिरस्कारविशारदाः । २३ ।

This is a genealogy of Anūpa Siṃha, the Rājā of Bikaner and general of Aurangzeb from Sun god through the Rājās of Kanoj and Jodhapore. Anūpa Siṃha was a patron of learning and caused works on a variety of subjects to be written by Paṇḍits in his name.

The MS. seems to be the author's draft of the work as it has so many corrections, emendations additional slips and scoring through. The work however is complete in four kīraṇas; the first comes to an end in leaf 26A, the second in 112B (though called tṛtiya), the third in leaf 130A and the fourth at the very end. Between the third and the fourth there is no continuous pagination. The contents of the kīraṇas are given in the two verses in the extract given.

SĀNTI.

2574.

1914. **उग्ररथशान्तिः ।** *Ugraratha Śāntih.*

Attributed to Saunaka and its Prayoga.

Substance, country-made paper. 11×4½ inches. Folia, 26. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 660. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

It begins :—

कैलासशिखरे रम्ये सर्वदेवनमस्कृतं ।
प्रणम्य शङ्करं देवं गुह्यः प्रपच्छ सादरम् ॥
स्वामिन्मृगयथो नाम सर्वप्राणिभयङ्करः ।
पुत्रपौत्रक्षयकरः धनधान्यविनाशनः ॥
राज्यभ्रंशकरो राज्ञां क रथ परिकीर्त्तते ॥

शिव उवाच ।

... ..
एते दोषा भविष्यन्ति त(सु)[हु]ग्रथसम्भवे ।
उत्पत्त्यब्दात् उग्ररथः षष्ठीमोऽब्दः प्रकीर्त्तितः ।
यस्याविर्भावमात्रेण संसारी भयमाप्नुयात् ॥
... ..
गुह्योग्रथशान्तिं ते कथयिष्याम्यहं शृणु ।
यदाक्षरगमात्रेण संसारी मुच्यते भयात् ॥
... ..
शैवागमप्रसिद्धेयं मुनिभिः परिकीर्त्तिता ।
गुह्योग्रथशान्तिं तां सावधानमनाः शृणु ॥
षष्ठीवर्षे तु संप्राप्ते ब्राह्मणः स्वयमाचरेत् ।
... ..

प्रधानदेवता तत्र साक्षात् मृत्युः प्रकीर्तितः ।
 उग्रोधिदेवता प्रोक्ता जयः प्रत्यधिदेवता ॥
 विष्णुवागारे शिवागारे नदीतीरेऽथवा पुनः ।
 गोष्ठे वा वज्रागारे वा स्तोत्रपत्रग्राम एव वा ॥

... ..
 स्थण्डिलं परिकल्प्याथ गोमयैरनुलिप्य च ।
 रङ्गवल्याद्यलङ्कृत्य पुण्याहं नान्दौर्पूर्वकम् ॥
 ब्रीहिभारं विनिक्षिप्य तदङ्गे तण्डुलं तथा ।
 तदङ्गे तिलमास्तीर्य अष्टपत्राम्बुजं लिखेत् ॥
 विलिख्य तत्र ह्रींकारं निक्षिपेत् कलसान् ततः ॥

First Colophon :—

Leaf 4A, इति श्रीशैवागमे शिवधम्मसंवादे उग्ररथशान्तिकल्पः
 समाप्तः ।

शैवागमानुसारेण प्रयोगोऽत्र विधीयते ।

सर्वलोकहितार्थाय सुलभः कथ्यते क्रमः ॥

Leaf 6A, Ichonography of “ Death ” मृत्यु.

“ यमदण्डोज्ज्वलकरं महिषोपरिसंस्थितं ।

सर्वभौतिकरं ध्यायेत् मृत्युं जगदधीश्वरम् ॥

पाशखट्वाङ्कुशगदाभासमानकराम्बुजं ।

गौर्वाणगणवन्द्यांश्चिं मृत्युं महिषवाहनम् ॥ ”

Ichonography of “ Ugraratha.”

“ करालास्यं विरूपाक्षं उग्रं व्याघ्रवरे स्थितम् ।

शूलं चण्डमृगं पाण्योर्विभ्राणं हृदि भावयेत् ॥ ”

It ends :—

य एतामाचरेदुग्ररथशान्तिं षड्दानन ।

शत्रवोऽस्य विनश्यन्ति सर्वदा सुखमेधते ॥

Second Colophon :—

इति श्रीशैवागमे शिवधम्मसंवादे उग्ररथशान्तिकल्पप्रयोगश्च

समाप्तः ।

Ugrarathā is a terrible deity—a companion of the God of Death. He should be propitiated in the 60th year of a man's life.

See L. 3233.

2575.

2231. षष्टिपूर्तिशान्तिः । *Ṣaṣṭipūrtiśāntiḥ.*

Attributed to Śaunaka and its Prayoga.

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{4} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 7. Lines, 11 on a page. Extent in ślokaś, 160. Character, Nāgara. Date, Śaka 1749. Appearance, pasted and discoloured.

A propitiatory ceremony on completing the 60th year of one's life.

The Śānti begins :—

अथ षष्टिपूर्तिशान्तिः ।

विद्यानमधुना तस्य वदाम्यागमदर्शनात् ।

सन्निधौ विष्णुदेवस्य वत्सरे षष्टिसंज्ञके ॥

यद्यादिदेवतापूजां होमादीन् कारयेच्छुचिः ।

आयुर्विवर्द्धते पञ्चान्मार्कण्डेयमहामुनिम् ॥

It contains 53 verses.

Col. in leaf 3A :—

इति शौनकोक्त-षष्टिपूर्तिशान्तिः ।

These two Śāntis were performed by Mahārājā Sir Candra Samser Jhang, Mahārājā of Nepal, in 1922 and 1923 A.D.

Then begins the Prayoga :—

3A. अथ शौनकोक्त-षष्टिपूर्तिशान्तिप्रयोगः ।

शुचौ देशे विष्णुसन्निधौ देशकालौ संकौर्त्य अमुकगोत्रोत्पन्नस्या-
मुकशर्मणः मम दौर्भाग्यरोग्यपुत्रपौत्राद्यनवच्छिन्नसन्ततिस्थिर-
लक्ष्मीप्राप्त्यादिसकलेशसिद्धिद्वारा श्रीय० ये षष्ठ्यब्देऽतौते जन्म-

मासे जन्मनक्षत्रे कर्त्तव्यतयाविहितं श्रौतक्रोत्तं षष्टिपूर्तिशान्त्याख्यं
कर्म्म करिष्ये ।

The Post Col. Statement :—

शुके १७४९ व्ययनामसंवत्सरे आषाढ शुद्ध चतुर्थी रविवासरे
तद्दिनी देवोपनामक रामचन्द्रसूनुपुत्रघोत्तमेन लिखितं । शुभं भवतु ।

In a different hand :—

इदं पुस्तकं नारायणदीक्षितभागवतस्य ।

2576.

1193. **अद्भुतसागरः ।** *Adbhutasāgarah.*

By Vallāla Sena, King of Bengal in the 12th Century A.D.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 167. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 4,200. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

A book of omens, left unfinished by the author and completed by his son, Lakṣmaṇa Sena. The Paṇḍita who helped the royal authors in the compilation appears to be Śrinivāsa.

1B. युक्तायुक्तवि[वे]च(र)न-प्रणयिनं प्रीत्यावसीतावतीं (?)
वंशोत्तंसमहा(र्यं)रत्नमनघ[र्ष्य] श्रीश्रीनिवासं व्यधात् ॥
ज्योतिर्विदां च वचनानि विचार्य्य तेषां
तात्पर्य्यपर्य्यवसितौ यथनानुपूर्व्वगाम् ।
विप्रप्रसादगुरुपूजनतस्तु तद्वत्
निःशङ्कशङ्करन्दपः कुरुते प्रयत्नम् ॥
श्रीमल्लव्यासेनभृपतिवरः श्लाघ्यो यदुद्योगतो ।
(निःप)नि[ष्य]मोऽद्भुतसागर['][:'] हतिगतो वल्लालभूमिभुजः ॥

See Bik. 289, I.O. Catal. 3104, and Bhandarkar's report on the search of Sanskrit manuscripts during the years 1887 to 1891.

2577.

10052. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 2 to 20. Lines, 11 to 13 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. A fragment.

2B, शक्रिनवायुकथेन्दु आरभेद्भुतसागरम् । (?)
 गौडेन्द्रकुंजराणां निजकृतिर्गिष्यत्वं मस्थागतः ॥ (?)
 नागादानतिलाम्बुशृङ्खलनभः सूर्य्यात्मसंगमं ।
 गंगावारिरयं सदा निजवपुः कुर्याच्च तेजोगतः ॥
 श्रीमल्लक्ष्मणसेन भूपतिरतिप्लाघ्यो(पदुर्योगवो)[यद्योगतः] ।
 निष्पन्नोद्भुतसागरः कृतिरसौ वल्लाल भूमिप(तिः)[तिः] ॥
 ख्यातः केवलमल्लवः समरजस्त्रोमस्य तत्पूरणः ।
 प्रावीण्येन भगीरथस्तु भुवने ह्यद्यापि विद्योतते ॥

14A, महाराजाधिराज--निः[शङ्कर]शङ्कर--श्रीमदल्ल(न)[ल]सेन--देव-
 विरचिते श्रीअद्भुतसागरे सूर्य्याद्भुतावर्त्तः । अथ चन्द्राद्भुतावर्त्तः ।

24B, चन्द्राद्भुतावर्त्तः । अथ राहोर्द्भुतावर्त्तः ।

2578.

3960. **अद्भुतसागरसारः ।** *Adbhutasāgarasārah.**By Panditarāja Śrīpati.*

Substance, country-made paper. 15 × 3½ inches. Folia, 97. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 1,650. Character, Bengali. Date, Saka 1734. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति पण्डितराजश्रीपतिनिर्मिताद्भुतसागरसारः समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीसीतारामाभ्यां नमः ।

शकाब्दाः १७३४ । पुस्तकमिदं श्रीकृष्णरामदेवशर्म्मालिखितं च
 श्रीपीताम्बरदेवशर्म्माभिः । ॐ नमो गुर्वे ।

It begins thus :—

ॐ नमो गणेशायः ।

जगत्त्रयस्योपक्षयाय जायतां वलिद्विषो वामनवेशविभ्रमः ।

सुदूरमभ्युत्थितं जवेन तोयानिङ्गमुत्तुङ्गमिव प्रतीयते ॥ (?)

इष्टानिष्टज्ञाने वाञ्छा यदि विद्यते महती ।

अद्भुतसागर[सारं] (सागरं) श्रीपतिरचितं (चरितं) बुधाः प्रदुष्यन्त ॥

अथाद्भुतनिरूपणम् ।

तत्र दृष्ट्वा गर्गः, etc., etc.

A compilation on omens and portents, their evil effects and means of averting them. The omens and portents are of three kinds :—

प्रकृतेरन्यथोत्पातः संच्छेपस्तावदौदृशः ।

त्रिविधः स तु विज्ञेयो दिव्यनाभसभूमिजः ॥

The authorities consulted :—

1B, दृष्ट्वा गर्गः, गर्गः, मत्स्यपुराणम्; 3B, पराशरः; 4A, वराहसंहिता; 5A, मयूरचित्रे, आग्नेयपुराणे; 7A, गर्गभार्गवौथे, 11A, विष्णुधर्मोत्तरः; 15A, नारदः; 37A, बार्हस्पत्ये; 43B, औशनसः; 44A, दृष्ट्वा गर्गः; 47B, भार्गवौथे; 48B, काश्यपः; 49B, ब्रह्मपर्व; 50A, वराहः; 68A, सारावल्यां; 68B, कारावल्याम्; 69A, आदिपुराणम्, मार्कण्डेयपुराणम् and लिङ्गपुराणम्; 69B, चरके; 72B, कालावल्याम्; 73B, सुश्रुतः; 77B, देवलः; 79B, भौषपर्व; 81A, शालिहोत्रे; 86A, अरण्यकाण्डे ।

It ends thus :—

अवारिदेशे सर्पाखुविङ्गलमत्स्याः

न खजाति-मांसान्युपभुञ्जते वा । (?)

व्रजन्ति वामे युन मन्यजाद्याः (?)

विहङ्गमा मृगाश्च प्रतिस्थात्वं सवित्रा-मिषोश्च जलाशयानाम् ॥ (?)

2579.

3556. **अद्भुतदर्पणः ।** *Adbhutadarpanah.*

A work on omens and portents and their evil effects.

By Mādhava Sarmā.

For the MS. and the work see H.P.R. Vol. I, 3 and for the work I.O. Catal. No. 3105.

In continuation of the postcolophon in thick letters :—

मृत्युञ्जयदेवग्रन्थः स्वाक्षरमिदं पुस्तकम् ।

At the beginning of the MS. in a later hand :—

त्रयगोपालदेवग्रन्थः पुस्तकमिदम् ।

The MS. contains also at the beginning a table of contents of the work.

2580.

134. **अद्भुतसारसंग्रहः ।** *Adbhutasārasaṁgrahah.*

By Navadvīpa, a scion of the Nityānanda family.

The manuscript has been noticed by Dr. Rājendralāla Mitra under No. 465 in Vol. I, of his Notices.

Adbhuta Sāra by Mahādeva Śarmā is a treatise on omens of approaching evils, Adbhuta meaning extraordinary phenomena in nature celestial, atmospheric and terrestrial (दिव्यनाभस and भूमिज). This is an abstract of Mādhava's work.

2581.

1972. **विधानमाला सटीका ।**

Vidhānamālā with a commentary.

For the MS. and the work see L. 3241.

Post Colophon :—

इति श्रीनृसिंहभट-विरचितः विद्यानमालाख्यग्रन्थ-संपूर्ण-
मस्तु ॥ कृष्णार्पणमस्तु ॥ शके १७६५ आनन्दनाम संवत्सरे आश्विन-
वद्य ११ इन्द्रवारे संपूर्णम् ।

A treatise on purificatory rites.

I.O. Catal. Nos. 1769 and 1770 describe Vidhānamālā, which is a large work extending over 477 leaves, and its commentary probably by Viśvanātha, son of Hari. The present manuscript contains a fragment of the commentary with a fragment of the text.

It is not only a work on Smṛti, as it professes to be, but also embraces various other subjects such as, medicine, military affairs, veterinary arts and so on.

The author's home :—

१५६A. वैराटे विषयेऽस्ति चन्दनगिरे गंयूतिमात्रे पुरं
देव्याः प्राक् सुमनोहर[ ](1) वसुमतीतीरेऽग्रहारो महान् ।
तत्र ज्योतिकुलोद्भवो गुणनिधिः श्रीमान् नृसिंहो द्विजः
चक्रे शास्त्रमिदं नृणां सुप्रकृतिं संधाय चित्ते निजे ॥

The I.O. MS. referred to above is dated Samvat 1732 (=A.D. 1676).

2582.

2074. मारीभयशान्तिविधानम् ।

Mārībhayaśāntividhānam.

Substance, country-made paper. 8×3½ inches. Folia, 3. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Fragment.

It begins :—

अथातो देशनगरग्राममहाव्याधिशान्तिविधानं कथ्यते ।

Two methods are given, one from the Karmavipākas, the other from Brahmaparivarta and Brahmāṇḍapurāṇam.

Colophon :—

In leaf 2A, इति श्रीवृद्धसिंहभट्टविरचितायां विधानमालायां ब्रह्माण्ड-
पुराणोक्तं देशनगरसामान्यग्रामोद्भव-जनपीडाशमनविधानम् । Then com-
mences, अथ जनमारविधानम् ॥

2583.

2264. **जनमारशान्तिः ।** *Janamāraśāntih.*

From Vidhānamālā according to Garga.

For the MS. and the work see L. 4088.

Post Col. :—

यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा, etc., इदं खरे उपनामक भाऊशर्माणा
लिखितं स्वार्थं परार्थञ्च ।

2584.

5994. **देवौघहीतबालकरक्षणम् ।**

Devīghātavālakarakṣanam.

Being an extract from Śānti Mayūkha.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 8. Lines, 8
on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Date, Samvat
1924. Appearance, fresh. Complete.

It relates to the rites for the protection of children
from the evil spirit.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ घूतनाविधानानि ।

मदनरत्नप्रयोगसारे ।

प्रथमेऽहनि गृह्णाति बालकं बालनिग्रही ।

पापिनी ग्रहीति पाठः । गन्धिनीति पुराणान्तरे ।

तथा गृह्णीतमात्रस्य चेष्टितान्यपलक्षयेत् ।

Colophon :—

इति शान्तिमयूखे देवीष्टहीतबालकरक्षणम् ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १८२४ ज्येष्ठ शुक्लाष्टम्यां श्वौ लिखितं विश्वनाथद्विवेदिना ।

2585.

2945. **शान्तिसारः ।** *Sāntisārah.*

By Dinakara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 152. Lines, 13 on a page. Extent in Slokas, 4,560. Character, Nāgara. Date, Śaka 1573=1651 A.D. Appearance, discoloured. Complete.

For a description of the work see I.O. Catal. No. 1754. The 27 verses at the beginning of the work giving the contents of the work are not in the present MS.

Colophon :—

इति श्रीमन्नामेश्वरसूरिसूनु-श्रीमन्नारायणसुत-श्रीमन्नामकृष्ण-
भट्टात्मजदिनकरभट्टकृतः शान्तिसारः समाप्तः । ग्रन्थगणना ४००० ।

The importance of the MS. lies in its age to which the author himself belongs.

शाके १५७३ विरोधकृन्नामसंवत्सरे आश्विन्यां कृष्णैकादश्यामिदं पुस्तकं सम्पूर्णम् ॥ शुभं भवतु ॥ इदं पुस्तकं दत्तात्रयनी कपर्दीकेन लिखितम् स्वार्थं परोपकारार्थं च ।

Then five lines more in a much later, scribbling hand.

2586.

2190. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11½ × 5 inches. Folia, 178. Lines, 10 on a page. Extent in Slokas, 4,700. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Correct.

A compendium of rites for the pacification of planets
by Dinakara Bhaṭṭa.

Col. :—

इति श्रीदिनकरभट्टकृतायां शान्तिसार संपूर्णं समाप्तः ॥

By comparison with the description of the I.O. MS.
it appears to be incomplete.

2587.

2397. **ज्वरशान्तिः ।** *Jvaraśāntiḥ.*

From Śāntisāra.

For the manuscript see L. 4115.

The Post Col. :—

चित्तले इत्युपाह्वय-परशुरामेण लिखितम् ।

2588.

6472.

B. Substance, etc., the same as in A and B. Folia, 26. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 450. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

अथ शान्तिसारप्रयोगमवलोक्य संक्षेपेण रचित-नक्षत्रादि-
शान्तिविधिरुच्यते ।

2589.

6482. **शान्तिसर्वस्वम् ।** *Śāntisarvasvam.*

By Śivanārāyaṇa.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 31. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 750. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति मालवीयहनुमानात्मजशिवनारायणकृते शान्तिसर्वस्वे
काकमैथुनदर्शनादि-शान्तिप्रयोगः समाप्तः ।
समाप्तोयं शान्तिसर्वस्वः ।

The name of the last owner of the MS. on the
cover :—

मालवीयोपनामक कर्मकाण्डी वचौ पंडितस्येदं पुस्तकम् ।

Beginning :—

अथ गोमुखप्रसवशान्तिप्रयोगः ।

अथ यथाकाले सम्भृतसम्भारः कृताभ्यङ्गो यजमानः सपत्नीकः
सबालः पीठोपाविष्टः प्राणानायम्य देशकालौ संकीर्त्तय गोत्रः शर्मा
मम अस्य बालकस्य अमुकनक्षत्रोत्पन्नस्य तन्नक्षत्रजननसूचित-
पित्रादिसर्व्वारिष्टनिरसनद्वारा दीर्घायुषाद्यर्थं औपरमेश्वरप्रीत्यर्थं
गोमुखप्रसवशान्तिमहं करिष्ये ।, etc., etc.

A work of the same title is quoted in Nirṇaya Sindhu,
Śāntisāra, and Saṃskāra-Kaustubha.

2590.

1888. **महामारीशान्तिः ।** *Mahāmārīśāntih.*

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 12. Lines, 9
on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara. Complete.

It begins :—

अथ जनमारोत्पत्तिनिदानभूतानि ना[ना]विधानि मूलवाक्येषु
दृश्यन्ते तेषु कानिचित् ज्ञानगम्यानि कानिचित् अगम्यानि इत्येवं
तेषां सर्व्वेषां संहतानामेव तन्निदानत्वमित्यपि वक्तुं न शक्यते ।
रोगनिदानकर्मणामिव अन्यतमस्यापि तन्निदानत्वं वक्तुं शक्यं तच्च
तेषां मध्ये इदमेव निदानं इत्यपि निश्चेतुमशक्यत्वात् सर्व्वेषां संकल्प-
वाक्ये कौर्त्तने बाधकाभावात् तथा संकल्पवाक्यस्य अयं संग्रहः—

यथाः--देशकालौ संकीर्त्य प्रभुसहितसर्वजनकर्तृकाकार्यकरणा-
दण्डदण्डपातनापूज्यपूजनमान्यावमाननानुत्कर्तृकगोस्तन्ययानगो-
कृतस्ववत्सपरित्यागविपरीतमैथुनप्रवृत्ति-ब्राह्मणादिकस्वमर्यादापरि-
त्यागपूर्वक-स्वकर्मानुष्ठानराजादिकर्तृक-प्रजापौडनादिनिदानक-
रुद्रकोपप्रवृत्तजनमारमहामार्यादिपौडातः अस्य राजक्षेत्रवाग्मिनो
ब्राह्मणादिसकलजातिविशिष्टजनस्य सद्योविमुक्तिपूर्वकायुरारोग्यै-
श्वर्यसकलप्राप्तिसर्वापन्नित्तिरूपश्रीशाम्बरुद्रादिदेवताप्रसादसिद्धये
सति सम्भवे अयुतहोमात्मक-ग्रहयज्ञ-लक्षहोम-जपलघुसूत्र-
श्रीमार्कण्डेयपुराणान्तर्गतसप्तशतिकास्तोत्र नवावृत्तिजपायुतसंख्या-
मृत्युञ्जयजपसहितां गूर्गीतां शान्तिं करिष्ये ।

तदङ्गं स्वस्ति पु० मात० नान्दीश्रा० आचार्यादिवरुणं करिष्ये ।

Col. :—

इति जनमारशान्तिः ।

Later Authorities Consulted :—

(1) कमलाकरः ; (2) शान्तिसारः ; (3) हेमाद्रिः ; (4) नानार्थ-
रत्नमाला ।

Post Col. :—

सर्वात्मा सीतारामेण लिखितं तद्वृत्तं नाना अत्रि ।

2591.

106. शान्तिकल्पदीपिका । *Śāntikalpadīpikā*.

The present manuscript has been noticed by Dr. Rājendralāla Mittra under No. 904.

Post Colophon Statement :—

शके १७१४ मार्गशीर्ष कृष्णप्रतिपदा इदं पुस्तकं ज्योतिर्विदुष-
नाम्ना गोविन्दसुतजनार्दनेन लिखितम् ।

2592.

9349. विनायकशान्तिः । *Vinayākaśāntiḥ*.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 4. Lines, 13 on a page. Extent in slokas, 104. Date, Samvat 1877. Character, Nāgara. Complete.

It is a chapter of शान्तिरत्न by Kamalākara Bhaṭṭa, treating of a rite to be performed for propitiating Ganeśa.

Colophon :—

इति कमलाकरभट्टकृते शान्तिरत्ने विनायकशान्तिः ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नारायणात्मजश्रीमत्सुखराजकृष्णस्य सूनुना ।

कमलाकरभट्टेन प्रोच्यन्ते शान्तयः क्रमात् ॥

तत्रादौ विनायकशान्तिप्रयोगः ।

Post Colophon :—

संवत् १८७७ आषाढ वदी १ । समाप्तः ।

शुभं भवतु लिखितं ग. शुक्ल० महिष्यश्वरी ।

The introductory couplet appears to have been composed by somebody else, most probably by the priest who transcribed this portion of the work, which he seems to have required most, which however, is not the first, in order, in Śāntiratnākara.

2593.

2080. अग्निनिर्णयः । *Agninirṇayah*.

By Kamalākar Bhaṭṭa from the Śānti Kamalākara.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, six by counting. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 110. Character, Nāgara of the eighteenth century.

These leaves are really intended to fill up a lacuna or gap in a copy of Śānti Kamalākara.

It opens शान्तिकमलाकरचटितग्रन्थअभिनिर्णयः पत्र १४ ।

The work discriminates between the use of Grihya Fire and Laukika or ordinary Fire in different religious ceremonies. It quotes :—

मनुः, मेधातिथिः, हेमाद्रिः, विज्ञानेश्वरः, मिताक्षरा, अपरार्कः, शातातपः, वैजवापः, यज्ञपार्श्वः, आपस्तम्बः, आश्वलायनः, कन्दोगपरिशिष्टे, कर्कः, हेमाद्रौ, मार्कण्डेयः, वायवीये, हेमाद्रौ, प्रजापतिः, नावालः, स्मृत्यर्थसारः, कात्यायनसूत्रम्, बह्वृचसूत्रम्, कातीयपरिशिष्टे, देवयानिकः, सामवेदे गौतमसूत्रम्, परमुरामः, चिकीत्सुमण्डनम् ।

2594.

9876. नक्षत्रकष्टावली । *Nakṣattrakāṣṭhāvalī*.

By Bhattoji Dīkṣita.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 11. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 125. Character, Nāgara. Date, Samvat 1921. Appearance, fresh. Complete.

On the particular diseases contracted under the particular stars, their duration and the propitiatory rites as to their remedies.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ नक्षत्रकष्टावली लिख्यते ।

अश्विन्याह भवेत्पीडा आमवातस्तथा ज्वरः ।

ज्वरमेतज्ज्वरंचैव पीडा भवति दाहणं ॥

नन्द रुद्र दशविंशदिन २० संख्यामिमां पृष्ट्वा

अश्विनौ तत्र दैवतौ अश्विना तेजमन्त्रकं ॥

जाप्यं पञ्चसहस्राणि जौरात्रं होमयेत्ततः

ब्राह्मणान् भोजनं दानं दद्यादेव सुखी भवेत् । इत्यादि ।

End :—

पूषा च देवता अस्य पूषा तव व्रतमन्त्रकं

जाप्यमेकं सहस्रान् तिलतण्डुलहोमयेत् ॥

फलद्रव्याणि देयानि ह्येकञ्च वृष[भं] ददेत् ।

अथ मन्त्रः ॐ पृथं नवव्रते वयं नमिष्ये यः कदाचिन्न स्तोत्रास्तस्मिन् । २७ ।

Colophon :—

इति श्रीमद्रौजिदीक्षितकृत-नक्षत्रचरण-पृथगविधान-श्रीगवल
सम्पत् । शुभमस्तु । संवत् १९२१ । मिति चैत्रशुक्ल अश्विशीते
सुहर्तः सूर्यभात् ५ स्कन्धे शुभं ततः दशपृष्ठे १० शुभानि ततः २ पृक्ते
पत्नीनौपादेशु रणे भङ्गः ततः उदरे ५ अश्वनाशः ततः द्वे २ सुखे अर्थ-
लाभः स्यात् । अथाङ्गप्रधारणं ।

शुभे वारे शुभे लग्ने शुभांशे शुभने तिथौ

अङ्गप्रधारणायोज्यानि शनिलग्नौ शनेर्दिने ।

2595.

6248. वास्तुशान्तिप्रयोगः । *Vāstu-sānti-prayogaḥ.*

By Drivedi Jīvanarāma, son of Jagannātha.

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 14. Lines, 9
on a page. Extent in ślokas, 250. Character, modern Nāgara. Appearance,
fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमद्द्विवेदि-जगन्नाथात्मज-श्रीमद्द्विवेदि-जीवनराम-
विरचिते त्रिखिद्वागसनेयिशाखानुसारिवास्तुशान्तिप्रयोगः ।

Then there are four lines about the efficacy of *Sānti*.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ वास्तुशान्तिप्रयोगः ।

तत्र गृहप्रवेशात् पूर्वार्धे शुभेऽह्नि वा पूर्वार्धे सप्तमीकः स्वाचांतः
शुचिः प्राङ्मुखः शुद्धासने समुपविश्य दिराचम्य त्रिः प्राणानायम्य
इष्टदेवतास्मरणपूर्वकं देशकालौ स्मृत्वा “मम सपरिवारस्य
आयुरारोग्यैश्वर्यवृद्धये अस्य वास्तोः शुभतासिद्धये वास्तुशान्तिं
करिष्ये” ।

2596.

6002.

Substance, country-made paper. $9 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 23 of which the leaves 14 and 15 are missing. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara by a modern hand. Appearance, fresh.

I. अथ वास्तुशान्तिप्रयोगः ।

गृहप्रवेशदिनात् पूर्वद्युः शुभे पूर्वाह्ने सस्त्रीकः शुचिः प्राङ्मुखो गृहस्वामी प्राणानायम्य, etc., etc.

It ends in 18B. Then follows :—

II. शिलान्यासः ।

19A, इति नूतनगृहे शिलान्यासविधिः ।

Then follows :—

III. अथ कूपोत्सर्गप्रयोगः ।

23A, Col. :—

इति गृह्यपरिशिष्टोक्त-जलाशयोत्सर्गप्रयोगः समाप्तः ।

2597.

9486. ज्येष्ठाशान्तिः । *Jyesthāśāntih.*

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 11. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

It is a chapter of Samskāra Kaustubha, treating of propitiatory rites to be performed when a child is born under Jyesthā, an evil asterism.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ ज्येष्ठाशान्तिविधिः । ब्रह्मयामले

ज्येष्ठादौ जननीमाता द्वितीये जननीपिता ।

तृतीये जननीभ्राता स्वयं माता चतुर्थके ॥

आत्मानं पञ्चमे हन्ति षष्ठे गोत्रक्षयो भवेत् ।
 सप्तमे चोभयकुलं ज्येष्ठभ्रातरमष्टमे ॥
 नवमे अश्वरं हन्ति सर्वं हन्ति दशांशकः । इत्यादि ।

End :—

अज्ञानादथवा ज्ञानात् वैकल्यात् साधनस्य च ।
 यन्मनसतिरिक्तं वा तत्सर्वं क्षान्तमर्हति ॥
 ततो विसर्जनं आचार्यहस्ते सोपस्कारं प्रतिमां दत्त्वा अभिं
 सम्पूज्य विभूतिं धृत्वा गच्छगच्छेति तं विष्टज्य ज्येष्ठाग्रान्तिसुक्तं
 यन्मया लब्धं तेन तेचेन्द्रनामेश्वरः (?) प्रीयतामिति ॥

Colophon :—

इति संस्कारकौस्तुभे ज्येष्ठानक्षत्रशान्तिः समाप्ता ।
 शुभमस्तु । इदं पुस्तकं जोसिपशङ्करजिसुत-केवलरामेश लिख्यते ॥
 कल्याणमस्तु ।

2598.

6228. ऋतुशान्तिः or रजोदर्शनशान्तिः ।

Rtusāntih or Rajodarśanaśāntih.

By Kāśī Dīksita.

Substance, country-made paper. 8½ × 4 inches. Folia, 31. Lines, 8
 on a page. Extent in ślokas, 500. Character, modern Nāgara. Appear-
 ance, fresh. Complete.

Colophon in 30A, इति काशीदीक्षितकृत—(added by a later
 hand) रजोदर्शनशान्तिः समाप्ता ।

Then begins गर्भाधान which ends abruptly.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । सारदादेव्यै नमः । श्रीसौतारामाभ्यां नमः ।

अथ ऋतुशान्तिप्रारम्भः ।

श्रीमद्भगवतो महापुरुषस्य पुण्यतिथौ मम भार्यायाः प्रथमरजो-
 दर्शने चैत्रदुष्टमासादिसूचित सकलारिष्टनिरसनद्वारा श्रीपरमेश्वर-

प्रीत्यर्थं सग्रहमखां प्रौनकोक्तां भूवनेश्वरी-इन्द्राणौ-इन्द्रदेव्यां ऋतु-
शान्तिं करिष्ये ।

2599.

6233. गृह्यज्ञपद्धतिः । *Grahayajñapaddhatiḥ.*

By Kāśī-Dīkṣita, son of Sadāsiva.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 32. Lines, 10 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

The original from which it was copied was defective in the middle and the gap left in it was between fol. 19-20. It has later on been filled up by three leaves of another older MS.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ नवग्रहयागविधिर्लिख्यते ।

यजमानः सप्तर्षीकः स्नातः शुचिः यस्य गजाननकुलदेवताः श्रीमृ-
देवताः संस्मृत्य ब्राह्मणादीन् नमस्कृत्य ।

सुमुखश्चैकदन्तश्च कपिलो गजकर्णकः ।

लम्बोदरश्च विकटो विघ्ननाशो गणाधिपः ॥

Last Colophon :—

इति याज्ञिकसदाशिवदीक्षितसुत-काशीदौक्षितकृत-ग्रहयज्ञ-
पद्धतिः समाप्ता ।

2600.

6300. गोप्रसवशान्तिः । *Goprasavaśāntiḥ.*

By Anantācārya.

Substance, country-made paper. 9×6½ inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 70. Character, Nāgara of the early eighteenth century. Appearance, old, torn and discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमदनन्ताचार्यविरचितं गोप्रसवशान्तिः समाप्तं ।

Beginning :—

अथ यथाकाले सम्भृतसम्भारः कृताभ्यङ्गो यजमानः सपत्नीकः
[स]बालः पौठोपविष्टः प्राणानायम्य देशकालौ स्मृत्वा ममास्य बाल-
कस्यामुकनक्षत्रोत्पन्नस्य तन्नक्षत्रजननसूचितपित्रादिसर्वारिष्टनिर-
सनद्वारा दीर्घायुद्वयार्थं औपरमेस्वरप्रौढ्यार्थं च शौनकोक्तप्रकारेण
गोमुखप्रसवं करिष्ये इति संकल्प्य गणेशं संपूज्य वेदविदं दक्षिणं कुटु-
म्बिनं ब्राह्मणं अत्र गोप्रसवाख्ये कर्मणि आचार्यत्वेन त्वामहं वृणे
इति वृत्वा आचार्यं त्वं यथा स्वर्गं इति प्रार्थयेत् । ... ..

... ..
... ..
... अष्टदलपद्मं निर्माय

तत्र तिलान् विकीर्य तदुपरि प्राङ्मुखं पश्चिमपादं शिशुं निधाय
त्रिगुणितेन सूत्रेण रक्तेन वाससा शिशुं तूर्यं वेष्टयित्वा शिशुसमीपे
गोमुखमानीय संश्लेषं कृत्वा गोसकाशात् शिशोः प्रसवं भावयित्वा
गामपसार्थं विष्णुर्धोनिमिति सूत्रेणैकौकृतं पञ्चगव्येन शिशुं स्नापयेत् ।

End :—

पश्चिमभागे सकुटुम्बं यजमानमुपवेश्य ग्रहकलसवरुणकलसोद-
केन यजमानं स्नापयेत् आपोहिष्ठेति मन्त्रैः ततो यजमान आचार्या-
दिभ्यो दक्षिणां दत्वा भृगुसौं संकल्प्य ब्राह्मणभोजनसंकल्पं कृत्वा
कर्मेदं समर्थं मूलशान्तिं कुर्यात् ।

2601.

6213. सारपविधानम् । *Sārpavidhānam.*

By Bālamukunda.

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 8. Lines, 11
on a page. Extent in ślokas, 220. Character, modern Nāgara. Appear-
ance, fresh. Complete.

Pacifying rites, when a child is born under the evil
star, Aśleṣā which is represented by the figure of a snake.

Beginning :—

ॐ श्रीगणेशाय नमः ।

अथेत्यपक्रम्य सारपदैवते गण्डजात यद्य यव विश्विगित्युक्तात्
अश्लेषागण्डांतयोः प्रसवे इदमेवानुष्ठेयं साध्यन्दिनैः ।

Colophon :—

इति सारपविधानं संगृह्यते बालमुकुन्देनेति शिवम् ।

Lines more by a much smaller hand on the same subject.

2602.

5799. दशमुखकोटिहोमपद्धतिः ।

Daśamukhakotihomapaddhatiḥ.

By Devabhadra at the request of Balabhadra, Rājā of Kāśī, in the middle of the eighteenth century.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia 15. Lines, 10 on a page. Extent in Slokas, 360. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नत्वा विनायकं देवं शिवं व्यासेश्वरं गुरुं ।

ग्रहयज्ञविधेः मन्थकृ प्रयोगो रच्यते मया ॥

अथ शान्तिशत--शान्तिसार--शान्तिमयूख--लहलघुद्वैतनिर्णय--
प्रयोगदौपिका--ग्रहदौपिका--वाशिष्ठीभाष्य--नारायणभट्टी ग्रहमख
प्रभृती ग्रन्थान् ।, etc.,

See the next number.

It ends :—

कृतोऽसौ मनसारामस्तुना गौतमेन तु ।

बलभद्रसिंहेनैव काशीशेन च भूभृता ॥

नैवास्मिन्नन्यदेशे वा कोटिहोमो दशाननः ।

केनाप्यद्यकृतो यावत् अतः काल + + ॥

यस्य अमः समुत्पन्नः प्रयोगस्यास्य लेखने ।

व्यासेश्वरः शिवस्तेन प्रीयतां सन्निधिस्थितः ॥

पुनस्तेनैव तत्रायं कृतो दृतिश्रुताधिके ।

षड्विंशे वत्सरे माघे कारितोपि मया तथा ॥

Colophon :—

इति श्रीमन् महायाज्ञिक-नागरजातीयपाठक-श्रीरामचन्द्रसूनु-
गङ्गाधरपाठकवंशसम्भूत पाठक-श्रीबलभद्रात्मज-देवभद्रकृत संहिता
दशमुखकोटिहोमप्रयोगः समाप्तः ।

अथ श्रुतमुखे विशेष उच्यते । इति दशमुखकोटिहोमप्रयोगः
समाप्तः ।

There are ten lines more.

2603.

6232. दशमुखकोटिहोमप्रयोगः (संक्षिप्तः) ।

Daśamukhakotihomaprayogaḥ (Brief).

By Devabhadra, son of Balabhadra Pāṭhaka, a descendant of Gaṅgādhara Pāṭhaka, son of Mahā Yājñika Nāgarajñātiya Rāma Candra Pāṭhaka—under the patronage of Balivandya (perhaps Balabhadra) Siṅha, Rājā of Benares.

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 8. Lines, 17 on a page. Extent in ślokas, 250. Character, Nāgara. Date, Samvat 1852. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमन्महायाज्ञिक-नागरजातीयपाठक-श्रीरामचन्द्रसूनु-
गङ्गाधरपाठकवंशसम्भूतपाठक-श्रीबलभद्रात्मज-देवभद्रकृतः संहिता
दशमुखकोटिहोमप्रयोगः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १८०२ चव्व नाम संवत्सरे अधिकभाद्रपदे अमावास्या
रविवासरे तद्दिने इदं पुस्तकं गोलबलकण्ठेनामक-वाणभट्टेन लिखि-
तम् स्वार्थं परोपकारार्थं च ।

श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नत्वा विनायकं देवं शिवं व्यासेश्वरं गुरुम् ।

ग्रहयज्ञविधेः सम्यक् प्रयोगो रच्यते मया ॥

अथ ग्रान्तिरत्न-ग्रान्तिसार-ग्रान्तिमयूख-बृहत्सुधैतनिर्णय-
प्रयोगदीपिका-ग्रहदीपिका-वाग्निहोत्रभाष्य-नारायणभट्टीय-ग्रह-
मखप्रभृतौन् ग्रशान् अन्यांश्च नानानिबन्धान् समालोक्य तेभ्यः
सारांशमादायाधीते सरहस्यावयवांकजातीये लीलावत्यादिगणित-
शास्त्रे संगृह्य च दशमुखकोटिहोमाख्यग्रहयज्ञस्य संक्षेपेण प्रयोगो
रच्यते ।

त्रिविधो ग्रहयज्ञः अयुतलक्षकोटिहोमात्मकश्चेति तत्र प्रथमो-
ऽयुतहोमो, द्वितीयो लक्षहोमः, तृतीयः कोटिहोमः । अयुतलक्ष-
कोटिरिति समिदादिसंख्यातिरेकेण प्रधानयवमिश्रचताकृतितला-
ज्जतीनां संख्याकर्म्मणो नामधेयं । अयुतहोमो लक्षकोटिहोमयोः
प्रकृतिः लक्षकोटिहोमौ तु तद्विह्वतौ । अयुतहोमधर्माः लक्ष-
कोटिहोमयोर्भवन्ति । कोटिहोमश्चतुर्विधः, एकमुखो द्विमुखो
दशमुखः शतमुख इति ; मुखशब्देन कुण्डानि । एकमुखे एकं कुण्डं
द्विमुखे द्वे दशमुखे दश, शतमुखे शतमिति । चतुर्विधप्रकाराणा-
मेकमुखप्रकृतिः । अन्ये द्विमुखादयस्तु तद्विह्वतयः । अतोऽयुतहोमो-
यात् प्रकृतिभूतात् विशेषत एकमुखस्य विहिता धर्माः द्विमुखादि-
द्वित्रिविधेषु भवन्ति । कुण्डमण्डपस्यापि एवमेव निर्णयोऽनादेशे ।
आदेशे तु यथादेशं । तत्रादौ शुभेऽहनि कुण्डमण्डपकरणाप्रकारः
स च रामवाजपेयि-कुण्डरत्नाकर-कुण्डसिद्धि-कुण्डोद्योत-कुण्डार्क-

कुण्डकौमुदी-कुण्डकल्पद्रुम-कुण्डकल्पलता-कुण्डभास्कर-कुण्डार्णव-
कुण्डतत्त्व-कुण्डशिरोमणिप्रभृति कुण्डमण्डपग्रन्थैः उक्तग्रन्थेभ्यो-
ऽन्तेभ्यो निबन्धेभ्यश्च सन्दिग्धस्थानेषूपपत्त्या-विशोधनं परिहृत्य
सारवद्राव्यान्तमादाय संक्षेपेण चूर्णिकाभिरुच्यते ।

End :—

गोत्रेण गौतमेनांशु (?) विघ्नेशस्य प्रसादतः ।
बलभद्रतनूजेन देवभद्रेण धौमता ॥ १ ॥
मयैवैष प्रकारेण कोटिहोमो दशाननः ।
कारितस्तस्य सम्पत्तिर्जाताऽद्य श्रवणौ दिने ॥
कृतोऽसौ मनसारामसूनुना गौतमेन तु ।
बलिवंद्यसिंहेनैव काशीरोचनभूभृता ॥
नैवास्मिन्नन्यदेशे वा कोटिहोमो दशाननः ।
केन्याप्यद्यकृतो यावदतः कालमिहालिखम् ॥
यश्च अमः समुत्पन्नः प्रयोगस्यास्य लेखने ।
व्यासंश्चरः शिवस्तेन प्रीयतां सन्निधिस्थितः ॥

2604.

5127. नवग्रहयागपद्धतिः । *Navagrahayāgapaddhatiḥ.*

By Bhavadēva Bhaṭṭācārya.

Substance, country-made paper. 16 × 3½ inches. Folia, 11 (by counting). Lines, 7, 8 on a page. Characters, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old.

There are leaves missing here and there. But there being no leaf marks, it is hard to say which of the leaves are missing.

Beginning :—

नवग्रहं नमस्कृत्य देवीं सरस्वतीन्तथा ।
कृता श्रीभवदेवेन ग्रहयागस्य पद्धतिः ॥
अथातः सम्प्रवक्ष्यामि यदुक्तं ब्रह्मयामले ।
सप्ताङ्गराज्यकामानां वृद्धयर्थं शान्तिकं वदेत् ॥

Colophon :—

इति श्रीभवदेवभट्टाचार्यविरचिता नवग्रहयागपद्धतिः समाप्ता ।

2605.

6304. मालवीयग्रयोगप्रकाशः (ग्रहयज्ञप्रयोगः) ।

Mālavīyaprayogaparakāśah, (Grahayajñaprayogah).

By Yajñeśvara Sarman.

Substance, country-made paper. 9×6 inches. Folia, 40. Lines, 8 to 11 on a page. Extent in ślokās, 880. Characters, Nāgara. Copied in Samvat 1851. Appearance, fresh. Complete. The first leaf is a restoration in a recent hand.

This appears to be part of a comprehensive work on ritual, called Mālavīya-prayoga-prakāśa—the author being a Mālavī Brāhmaṇa. This part relates to planetary rites.

The Maṅgalācaraṇa and the object :—

गणाधिपं नमस्कृत्य देवीं वाग्देवतां गुरुम् ।

ग्रहयज्ञं प्रकुर्वेहं [श्री]यज्ञेश्वर (शर्म्मणा) [नामकः] ॥

बालानान्तु सुबोधाय विबुधानां मनोरमां ।

अनेकग्रन्थान् निःसार्य ग्रहयज्ञं प्रचक्रमे ॥

चन्द्रादिग्रहानुकूलसमये शुभे दिने कृतनित्यक्रियो यजमानः

शुभासने प्राङ्मुख उपविश्य स्वदक्षिणतः पत्नीं चोपवेश्य आचम्य
पवित्रधारणं कृत्वा पवित्रे स्थो वैष्णव्यौ, etc., etc.

End :—

मन्त्रार्थाः सफलाः सन्तु पूर्णाः सन्तु मनोरथाः ।

शत्रूणां बुद्धिनाशोऽस्तु मित्राणामुदयस्तव ॥

ब्राह्मणान् भोजयित्वा दीनान्श्रान्नादिना संतोष्य स्वयं सह-

न्मित्रादिभिर्युतः सोत्साहः सन्तुष्टो हविष्यं भुञ्जीतेति शिवम् ।

Colophon :—

इति श्रीमालवीयग्रयोगप्रकाशे ग्रहयज्ञप्रयोगः समाप्तः ।

Post Colophon :—

सं १६५१ आवण सु ११ मालवीयोपनामकजगन्नाथस्येदं
पुस्तकम् । लिः कालकाप्रसाद काश्यां गोघट्टे वालेवीरके गल्लीमे ।
शुभं भवतु ॥

2606.

4068.

Substance, birch bark. $7\frac{1}{2} \times 7\frac{1}{4}$ inches. Folia, 163. Lines, 14 on a page. Characters, Kāśmirī. Appearance, very old and damaged. Incomplete both ends.

A priest's collection :—

अतिजीर्णमदृश्याक्षरतां गतप्रायमिदं भूर्जपत्रलिखितं पुस्तकम् ।

I.

Vedic sūktas for the propitiation of the planets.

Topics :—

इति ग्रहेष्टिब्राह्मणं समाप्तम् ; इत्यग्निसूक्तं समाप्तम् ; इत्यादित्यस्य ; इति चन्द्रस्य ; इति भौमस्य ; इति बुधस्य ; इति जीवस्य ; इति शुक्रस्य ; इति शनैश्चरस्य ; इति राहोः ; इति केतोः ; इत्यगस्त्यस्य ; इति वास्तोस्पतेः ; इति क्षेत्राधिपतेः ; इति सर्व्वेधाम् ; इति बुधस्य , इति जीवस्य ; इति शुक्रस्य ; इति सौरस्य ; इति राहोः ; इत्यगस्त्यस्य ;

II.

Vedic Mantras relating to the chief sacraments.

इति विवाहब्राह्मणम् ; इति अभिषेकमन्त्रः ; इति बौजवपनम् ; इति नामकरणम् ; इति प्रदक्षिणम् ; इति मौञ्जीबन्धनमन्त्रः समाप्तः ; इति दण्डमन्त्रः ; इति ध्यायोपाकरणम् ; इति मन्त्रहोत्रकव्रता + + + ; इति गोदा(घा) नमन्त्रः ; इति यथाक्रमेणोपनयनविधानं समाप्तम् ; इति पूर्व्वदारा + + + + ; इति विष्णुपञ्चकम् ; इति दक्षपञ्चकं समाप्तम् ;

III.

Astronomy, as applied to Smṛti.

अथ ताराफलानि ; इति विवाहपटलम् ;

IV.

Prognostication :—

अथ शकुनम्. Two leaves only of which the lower halves have been lost.

VI.

Miscellaneous topics :—

अथ वास्तुप्रवेशः; अथ चिकित्सा नक्षत्राः; अथ रोगमुक्तज्ञानविधिः; अथ बुधचार + + जफलम्; अथ योगिन्युदयः; अथ पुण्यकालविचारः; इति दृष्टिआदम् ।

In the remaining leaves there are various figures and diagrams.

2607.

7742. नवग्रहमखः । *Navagrahamakhah.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 14. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 280. Characters, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, old, soiled and discoloured. Complete.

Directions for the rites for propitiating the nine planets, being in the form of an interlocution between Vaṣiṣṭha and Rāmacandra.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

सवित्रादियहान् सर्वान् प्रणम्य ऋषिसत्तमः ।

मखं नवग्रहं ब्रूते वशिष्ठो मुनिपुंगवः ॥

अद्वया पृच्छ्यमानस्तु रामेण विनयेन तु ।

वेदवेदाङ्गशास्त्रेषु कुशलः] त्वं मद्दामुने ॥

किमर्थं मे वनं जातं कस्माद्रान्याद्विवासितः ।

रामस्य वचनं श्रुत्वा वशिष्ठो भाषतेऽखिलं ॥

सुरासुरास्तथा यक्षाः सर्वे वर्णा द्विजादिकाः ।

खेचरैः प्रतिकूलैस्तु लभन्ते विविधामदं ॥

ग्रहा रान्यं प्रयच्छन्ति ग्रहा रान्यं हरन्ति च ।

ग्रहेषु व्यापितं सर्वं त्रैलोक्यं सचराचरं ॥

End :—

मुष्टिमात्रा तथा श्वेता अभग्नाश्चैव क्षाणिताः ।
ग्रहाणां स्थापने प्रोक्ता अर्द्धार्द्धप्रतिदैवतं ॥

Colophon :—

इति श्रीमनिना वशिष्ठेनोक्तं संपूर्णं ॥

Post Col. :—

वेदिभट्टनिपोषि ।

2608.

1706. *The same here called वृहद्वाशिष्ठी नवग्रहप्रकाशिका ।*

Brhadvāsiṣṭhī Navagrahaprakāśikā.

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 11. Lines, 12 to 15 on a page. Extent in ślokas, 300. Characters, Nāgara. Appearance, tolerable. Generally correct. Complete.

The same work as the last.

Colophon :—

इति नवग्रहप्रकाशिका वृहद्वाशिष्ठी समाप्तमिति ॥

Then 9 lines more on the processes of the Navagrahayajña.

2609.

5777. *वृद्धवाशिष्ठीभाष्यम् । Vṛddha Vāsiṣṭhī Bhāṣyam.*

By Veda Miśra.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 33. Lines, 7, 10 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1569. Appearance, old and soiled.

A commentary on the above.

Beginning :—

ॐ नमो विष्णवस्तौविष्ण्वंसनाय ।

वृद्धवाशिष्ठीभाष्य['] प्रारभ्यते ।

त्रि० देवशर्म्म अभिधानेन खपठनार्थं स्वयं ज्ञानार्थं च लिख्यते ।

प्रणम्य पूर्वं प्ररुधं पुराणं
तथैव काव्यायनपादपद्मम् ।
प्रान्तेर्महाभाष्यमिदं ततान
श्रीवेदमिश्रः श्रुतितो विरच्य ॥

सवित्रादिग्रहान् तत्वा वशिष्ठादीन् महान् (?) ऋषीन् ।

वेदमिश्रः स्फुटं ब्रूते भाष्यं श्रुत्यनुसारतः ॥

सवित्रादि सविता सूर्य आदि र्येषां ते तथोक्ताः तान् सवित्रादि-
ग्रहान् केतुपर्यन्तान् प्रकर्षेण नम्य नमस्कारं दण्डवत् काष्ठवत् कृत्वा
ऋषिसत्तमः ऋषिस्त्रिकालदर्शी स्यादिति कल्पकाराः । वशिष्ठो
महर्षिसत्तमः प्रज्ञाद्ये तरतमौ नवग्रहमखसंज्ञं ब्रूते । अपृष्ठो वज्र-
भाषत इत्यादिना दोषसम्भवात् रामेण श्रिया पृच्छमानः किल
क्षणेन परमविनयेन । तद्दिनयमाह महामुने त्वं वेदवेदाङ्गानि
शिञ्जा ज्योतिषं ब्रूतः निरुक्तं व्याकरणं कल्पसूत्रं एतद्देदाङ्गानि तेषु
वेदवेदाङ्गशास्त्रेषु त्वं कुशलः तत्प्रश्नमाह । किमर्थं । राम उवाच ।
मे मम किमर्थं (वसनार्थं) [विवासनार्थं] कस्माद्विवसनं रामस्य
एवं विप्रश्नं श्रुत्वा वशिष्ठः अखिलं ते समग्रं कारणं भाषते ।
वसनाय । राज्यविवसनाय वेति । ४ । सुरासुराः सुरा इन्द्रादयः
असुरा वलिरावणादयः द्विजादिका वर्णाश्चत्वारः अपवर्णाश्चेति
खेच[राः] आकाशे चरन्तीति खेचराः तैः खेचरैः प्रतिकूलैः
दुःस्थितैः वि[ ]व[धां] आपदं लभन्ते । ग्रहा राज्यं पूर्वोक्ता ग्रहाः
सुस्थानस्थिताः राज्यं प्रयच्छन्ति । दुःस्थिता हरन्ति । तैः ग्रहैः
सचराचरं त्रैलोक्यं व्यापितं । चरं देवमानुषादिकं अचरं पर्वत-
वृक्षादिकमिति । ५ ।

त्वं राम यदने जात (?) यस्मात् सौतायाः सह विद्योगाज्जातः ।
तत्कारणं प्रष्टुम् । एकेन ग्रहेण वक्रेण सर्व्वे ग्रहा वक्रदशागा भव-
न्तीति । ६ ।

- 19A, अयुतहोमविधानमिति प्रश्नस्य । अथ लक्षहोमविधानमारभ्यते ;
23A, वशिष्ठोक्तलक्षहोमस्य मूलसूत्रं । अथ वशिष्ठोक्तलक्षहोमस्य पद्धतिभाष्यं

विशिष्यते; 28A, इति भाष्यं लक्ष्महोमस्य । अथ पदार्थानुक्रमणिका; 29B, इति लक्ष्महोमविधिः । अथ कोटिहोमं प्रारभ्यते । प्राप्तविधानं तत् पराशरे-
शोक्तमभिलिख्यते ।

33A, (Last Colophon) इति पराशरोक्तं कोटिहोमविधानं समाप्तम् ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १५६६ वर्षे पौषवदी ५ सोमे वारेजाग्रामवास्तथ आभ्य-
न्तर मोटजातीय चि० देवशर्मा इयं पुस्तिका लिखिते । स्वयं
लिखितं स्वपठनार्थम् । तथापुत्रादीन् पठनार्थं ज्ञानार्थञ्च ।

2610.

1891. रोगोत्पत्तिशान्तिप्रयोगः ।

Rogotpattisāntiprayogaḥ.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 9. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 180. Characters, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, faded. Complete.

It begins :—

अथ बौधायनोक्त[1] ज्वराद्युत्पत्तौ शान्तयः

प्रतिपदि कष्टं सदेहो वा दिनान्यष्टादश अभिर्देवता अभि-
रस्मीति पूजामन्त्रः । हैमौ प्रतिमा घृतधूपो घृतदीपश्च यथासम्भवं
नैवेद्यं घृतं होमद्रव्यं शान्तिर्भवति । अथ सर्वत्र प्रथमतः तद्देवता-
मन्त्रजपः सहस्राधिकः पञ्चात्पूजाहोमदानाच्छिहोमसंख्या च
अष्टोत्तरशतादि व्याधितारतम्येन कल्या सहस्रं मृत्युनिर्देशो
द्वितीयायां दिनानि षोडश ।

It contains Tithisānti, Vārasānti, and Nakṣattrasānti.

The work comes to an end in 8B :—

इति रोगोत्पत्तिशान्तिप्रयोगः, after which there are two pages more beginning with : मदनरत्ने[5] त्रिस्तु । सर्व्वेन च शान्तिषु गायत्र्या

यमोद्देशेन होमोऽष्टोत्तरशतसंख्यः । बलिश्च तत्तन्मन्त्रचक्रदेवतायै । सोऽपि होमाव
प्रिष्टद्वयेण क्वचिदन्येन तच्च तत्र तत्र वक्ष्यते ।

2611.

9494. ग्रहणशान्तिः । *Grahaṇaśāntih.*

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 3. Line 10 on a page. Extent in ślokas, 30. Characters, Nāgara. Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

It treats of propitiatory rites to be performed when a child is born at the time of the eclipse of the sun or of the moon.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ ग्रहणोत्पत्तौ शान्तिः ।

शौनकः ।

ग्रहणे चन्द्रसूर्यस्य प्रसूतिर्यदि जायते ।

व्याधिः[ ] पीडा तदा स्त्रीयामादौ तु ऋतुदर्शनात् ॥ १ ॥

इत्थं सङ्गायते यस्तु तस्य मृत्युर्न संशयः ।

व्याधिः[ ] पीडा च दारिद्र्यं श्लोकश्च कलहो भवेत् ॥ २ ॥

शान्तिं तेषां प्रवक्ष्यामि नराणां हितकाम्यया ।

यस्मिन् ऋक्षे विशेषेण ग्रहाणां सम्प्रजायते ॥ ३ ॥

तदृक्षाधिपते रूपं सुवर्णेन प्रकल्पयेत् ।

यथाशक्त्यनुसारेण वित्तश्राव्यं न कारयेत् ॥ ४ ॥

सूर्यग्रहे सूर्यरूपं सुवर्णेन विशेषतः ।

चन्द्रं चन्द्रग्रहे धीमान् रजतेन विशेषतः ॥ ५ ॥ इत्यादि ।

End :—

अकालमृत्युश्लोकश्च व्याधिं पीडाश्च नाप्नुयात् ।

सख्यं सौमनस्यं नित्यं सौभाग्यं लभते नरः ॥

इत्थं ग्रहणजातानां सर्वांरिष्टविनाशनं ।

कथितं भार्गवेणोदं शौनकाय महात्मने ॥

इति ग्रहणशान्तिः ।

2612.

8623. धनिष्ठादिपञ्चकशान्तिः ।

Dhaniṣṭhādi-pañcakaśāntiḥ.

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 3. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 60. Characters, Nāgara. Date, Samvat 1957. New. Complete.

Complete in 3 leaves. Copied in संवत् १९५७ माघ सुदि वार ।

2613.

6296. वास्तुशान्तिप्रयोगः । *Vāstuśāntiprayogaḥ.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 14. Lines, 12 on a page. Characters, modern Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

Beginning :—

अगीशेषाय नमः ।

अथ वास्तुशान्तिप्रयोगः ।

गृहारम्भकाले गृहनिर्माणविध्यकरणे गृहप्रवेशदिने गृह-
निर्माणविधिमन्त्रान् पठेत् । गृहप्रवेशदिने गृहउपलेपन-परि-
[ष्क]रणं कुंकुमाक्तमुष्टिं वितानध्वजपताकातोरणयुक्तपुष्पमाला-
दिभिः सर्वदिह्वलंकृते फलपुष्पपल्लवालंकृते पूर्णकलसैरलंकृते सूत्र-
वेष्टिते वादित्रघोषैः संघोषिते ब्रीहियवादिबीजसहिते सति
यजमानः मङ्गलस्नातः ... ..
... मम नूतनगृहाश्रित-ह्रीनाधिकाङ्ग-समवेधादि-दुष्टायव्यादि-
जन्यसर्वदोषशान्त्यर्थे पुष्टि-तुष्टि-पुत्राद्यभिष्टुत्यर्थं अस्मिन् नूतन-
गृहे चिरकालनिवासार्थं वास्तुमण्डलदेवतासहितवास्तुपुरुषसुप्रस-
न्नार्थं गृहप्रवेश-गृहसूत्रमाख्याद्यनुसारेण सग्रहमखान् वास्तु-
शान्तिं चाहं करिष्ये ।

6A. वास्तुपुरुषमूर्तिर्द्वयं यथाशक्त्या सुवर्णेन चतुर्भुजं शंखचक्रशार्ङ्गवरदा-
भयहस्तं कृत्वा अग्न्युत्तारणादिप्राणप्रतिष्ठां कृत्वा ध्यायेत् :—

अकुंचितकरं वास्तुमुत्तानसुमेराकृतिं (?) ।
 स्मरेत् पूज्यं (सकुडयादि) [स्वकुड्यादि] निवेशे चोर्द्धगाननम् ॥
 शक्तिपाणिं महाबाहुं फणामणिविभूषितम् ।
 वास्तरूपं सुवर्णेन ध्यायेच्च मण्डलं न्यसेत् ॥
 एकाग्रौतिपदे भक्ते क्षेपे वास्तुपुमानसौ ।
 पूर्वोत्तरे शिर आस्ते नैर्ऋत्याङ्घ्रिर्धोमुखः ॥
 तस्य शीर्षो [ः] [शिखौ] (शीखि) तददापवत्स्तथोरसि ।
 पर्जन्याद्याश्च [च] त्वारो + कर्णोरः स्थलांसके ॥
 सत्याद्याः पञ्चवाङ्मयाः कर्णयोर्वितथदयम् ।
 हस्तौ सविहसाविचौ विवस्वानुदरे स्थितः ॥
 उदरे कटिजं वास्तिक् चत्वारस्तु यमादिकाः ।
 एते दक्षिणपार्श्वस्था वामपार्श्वस्थिताः परे ।, etc., etc.

The MS. is very incorrect.

2614.

5984. शालाकर्मादिवास्तुशान्तिः ।

Śālākarmādivāstuśāntih.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 59. Lines, 7 on a page. Extent in ślokaś, 590. Characters, Nāgara. Date, Samvat 1852. Appearance, fresh. Complete.

A manual of the rites to sanctify the site of a house.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथास्य प्रयोगः ।

तत्रादौ सुखातः सुप्रक्षालितपाणिपाद[ः] प्राङ्मुख(ी)[उ]पविश्य
 आचम्य प्राणानायम्य देशकालौ संकौर्त्य वास्तोः शुभतासिद्ध्यर्थं
 शालाकर्मादिवास्तुशान्तिमहं करिष्ये इति संकल्प्य तदङ्गतया
 विहितं गणेशपूजामाटपूजाभ्युदयिक-आचार्यब्रह्मचरत्विवरणानि
 पुण्याहवाचनान्तं कुर्यात् ।

The scribe's note :—

लिखितं द्विवेदि अक्षयरामनागर विशालनगरस्य सुखस्थानमथुरार्या षडानन-
पुरमध्ये सम्पूर्णकृतं । सं १८५२ ।

मिति मार्गशीर्षवदी २ रवौ दिने सम्पूर्णा श्रीमालीज्ञान त्रपाठी श्रीव्यम्बके-
श्वरात्मजरामेश्वरपठनाथं ! शुभं भूयात् ।

There are four lines more.

2615.

2081. अग्निदग्धगृहपुनर्विधानम् ।

Agnidagdhagṛhapunarvidhānam.

Substance, foolscap paper. Folium, 1. Character, Nāgara. In the nineteenth century hand-writing. Appearance, discoloured. Complete.

It begins :—

अथ अग्निदग्धगृहपुनर्विधानं ।

श्रीकृष्ण उवाच ।

अग्निदग्धे यदा गेहे पुनर्वासं विधीयते ।

तदा विधानमुद्दिष्टं ऋषिभिरुक्तत्तदर्शिभिः ॥

कुश्यादि पातयित्वा च भूमिञ्च निखनेत् सुधीः ।

विधाय समतां तत्र जलैरापूरयेत् ततः ॥

कर्दमेन समालिप्य स्थण्डिलं मार्जयेत्ततः ।

पञ्चामृतैः समभ्युक्ष्य मण्डपञ्च विधीयते ।

विदधीत ततः शान्तिं वारुणीं जातवेदसीं ॥

Colophon :—

इति विधानमालायां अग्निदीप्तगृहपुनर्विधानं ।

2616.

6227. धर्मशान्तिः । *Dharmaśāntiḥ.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 7. Lines, 10 on a page. Character, modern Nāgara. Date, Samvat 1935. Appearance, fresh.

The MS. begins in the middle of a sentence, the original MS. being defective in the beginning.

Colophon :—

इति धर्मशान्तिकर्म समाप्तम् ।

Post Colophon :—

मितौ भादो वदौ ई वार रविवासरे संवत् १९३५ । शुभम् ।

Dharmaśānti is performed on the 17th day of one's father's death, which gives him a good place among the *Manes* and then an eternal abode in heaven. It consists of gifts to Brāhmaṇas of a great many things, including an image of Lakṣmī with Nārayāna.

2A, ॐ अद्यामुके मासे अमुकपक्षेऽमुकतिथौ अमुकवासरे अमुकगोत्रस्य पितुरमुकशर्मणः विशुद्धपितृपांक्षेयभवनपूर्वकस्वर्गप्राप्तिकामः अद्यतनसप्तदशाह-दिने धर्मशान्तिमहं करिष्ये इति प्रतिज्ञा तत्प्राप्तये गणेशादिपूजनं चाहं करिष्ये ।

अथ स्वस्त्ययनं ॐ अस्मिन् इन्द्र इति ऋग्भिः । अथ संकल्पः अथ तत्सदय यथासम्भवोपचारैः धर्मशान्तिकर्मणि विशुद्धपितृपांक्षेयभवनपूर्वक-अक्षयस्वर्ग-लोकप्राप्तिकामनया कर्तव्यश्रुत्यादिदानाङ्गत्वेन गणपत्यादिपूजनमहं करिष्ये ।

2617.

3244.

Substance, country-made paper. $8\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 2. Lines, 11 to 14 on a page. Extent in ślokas, 32. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

I.

गण्डजातशान्तिः ।

Beginning :—

गर्गः

अश्विनीमघमूलादौ त्रिवेदनवनाडिकाः ।

रेवती सार्वप्राकान्तौ मास १२ ख ११ रसाः ई क्रमात् ॥ १ ॥

अश्विनीमघमूलादौ नाडिका द्वित्रयन्तथा ।
 अश्विनीमघमूलानां पूर्वार्द्धे बाधते पिता ॥ २ ॥
 पूषादिसार्यपश्चार्द्धे जननीं बाधते शिशोः ।
 पितृपञ्च दिवाजातो रात्रिजातस्तु मातृहा ॥ ३ ॥
 आत्महा सन्ध्योर्जातो नास्ति गण्डे निरामयः ।
 सर्वेषां गण्डजातानां परित्यागो विधीयते ॥ ४ ॥
 वर्जयेद्दर्शनं यावदब्दं षाण्मासिकं भवेत् ।
 तस्य शान्तिं प्रवक्ष्यामि सोममन्त्रेण भक्तिमान् ॥ ५ ॥

- 1B. शुक्लं वागौश्वरं चैव ताम्रपात्रसमन्वितम् ।
 गण्डदोषोपशान्त्यर्थं दद्याद्देविदे शुचि ॥ ११ ॥

Colophon :—

इति गण्डजातशान्तिः ।

II.

- 1B. अथ दिनक्षयादिशान्तिमाह ।

Beginning :—

दिनक्षये अतीपाते व्याघाते विष्टिवैष्टौ ।
 श्रूते गण्डेऽतिगण्डे च परिखे यमघराटके ॥ १ ॥
 कालदण्डे मृत्युयोगे दुष्टयोगे सुदारुणे ।
 तस्मिन् गण्डदिने प्राप्ते प्रसूतिर्यदि जायते ॥ २ ॥
 अतिदोषकरी प्रोक्ता तत्र पापयुते सति ।
 विचार्यं तत्र दैवज्ञं शान्तिं कृत्वा यथाविधि ॥ ३ ॥
 यजमानो देवतानां ग्रहाणां चैव पूजनम् ।
 दौपान् शिवालये भक्त्या हृतेन परिदोषयेत् ॥ ४ ॥

- 2B. *Colophon* :—

इति गण्डजातशान्तिः, which is evidently wrong.

It should be दिनक्षयादिशान्तिः ।

III.

Then follows Cittrajātaśānti.

Beginning :—

सुतत्रये सुता चेत् स्यात् तास्तये (?) वा सुतो यदि ।
मादृषित्रोः कुलस्यापि तदानिष्टं महद्भवेत् ॥ १ ॥
ज्येष्ठनाशो धने हानिः दुःखं वा सुमहद्भवेत् ।
तत्र शान्तिः प्रकर्त्तव्या वित्तशाय्यविवर्जिता ॥

It goes to the end of the manuscript.

It ends thus :—

ब्राह्मणान् भोजयित्वा तु ससहायः स्वयं भुजे (?)
स्नात्वा तीर्थे सावरोधो स्वस्तिभागी भवेन्नरः ॥

Colophon :—

इति चित्रजातशान्तिः ।

2618.

5866. **मूलविधानपद्धतिः ।** *Mūlavidhānapaddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 9. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

Pacificatory rites to avert the evils of the life of one born under the star of Mūlā.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ मूलविधानपद्धतिर्लिख्यते ।

तत्र प्रसवमूलनक्षत्रात् द्वितीयमूलनक्षत्रे सुखातः सप्तवीको
यजमानः स्वाचान्तः क्षतनित्यक्रियः ... ..
... ..
मम जातस्य बालकस्य बालिकाया वा मूलप्रथमचरणादिजनन-
सूचित-पित्राद्यरिष्टशान्तिद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रोतये सग्रहमखं
मूलविधानमहं करिष्ये ।

2619

2319. गोमुखशान्तिविधिसूत्रयोगश्च ।

Gomukhaśāntividhi with prayoga.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 3. Lines, 7, 8 on a page. Extent in slokas, 50. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, discoloured. Complete.

The propitiatory rite held against the inauspicious influence of stars at the birth of children.

Beginning :—

अथ गोमुखप्रसवः ।

गार्गः ।

पित्ररिष्टे सुतारिष्टे मात्ररिष्टे तथैव च ।

प्रायश्चित्तं तदा कुर्यात् तत्तद्दोषस्य शान्तये ॥

The inauspicious stars :—

पूषाम्बिन्योर्गुरौ सर्प मघा चित्रेन्द्रमूलभे ।

एषु ऋक्षेषु जातस्य कुर्यात् गोप्रसवं तथा ॥

So Aufrecht's explanation of Gomukhaprasava—“ceremonies to be performed on a cow bringing forth a young with the face in front”—is wrong. A child born under inauspicious stars is to be placed near the mouth of a cow and it is to be considered that it had a second birth, an auspicious birth from the mouth of a cow. The cow is then to be given to a Brāhmaṇa.

1B. गोमुखं दर्शयित्वा तु पुनर्जातं तु गोमुखात् ।

विष्णुर्योनिरिति सूक्तेन गन्धेन खपयेच्छिशुम् ॥

गवामङ्गेष्ठितिमन्त्रेण गवामङ्गेषु संस्पृशेत् ।

विष्णोः श्रेष्ठेन मन्त्रेण गोप्रसूतं तु बालकम् ॥

आचार्यस्तु समादाय पञ्चान्मात्रे ददेत् पुनः

Gomukhaprasavavidhi ends in 2B. इति गोमुखप्रसवविधिः ।

2B. Then follows its prayoga :—

अथ प्रयोगः । मासपक्षाद्युत्तिख्यास्य शिशोरमुकर्त्तुं सूचितारिष्टशान्त्यर्थं
गोमुखप्रसवशान्तिं करिष्ये ।

3B. Col. :—

इति गोमुखप्रसवप्रयोगः ।

2620.

1949. अधोमुखप्रसवशान्तिः । *Adhomukhaprasavaśāntih.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 2. Lines, 7 on a page. Extent in slokas, 18. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

Beginning :—

अथ अधोमुखजननशान्तिः बृहच्छौनकीये ।

प्रसवे[त्तु] (तु) यदा ना(रि)[ते] बालकन्तु अधोमुखम् ।

वंशादिष्टकरं चैव मातापित्रोर्विशेषतः ॥

बालकं तु परित्यज्य यावच्चूडोपकर्म्मणि ।

मातापित्रोर्विशेषेण तन्मुखं नावलोकयेत् ॥

तस्यादिष्टविनाशाय कुर्याच्छान्तिं यथाविधि ।

एकादशाहे द्वादशाहे तु प्रयत्नेनैव कारयेत् ॥

Col. :—

इत्यधोमुखप्रसवशान्तिः ।

Post Col. in a different hand :—

इदं पुस्तकं नारायणदीक्षित भागवत इत्युपनामः ।

2621.

2166. ज्वरशान्तिः । *Jvaraśāntih.*

For the manuscript see L. 4086.

On the cure of fever by propitiatory rites to Nava-graha or nine planets, as directed in Gargasamhitā.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ ज्वरशान्तिः । आचम्य प्राणानायम्य देशकालौ सङ्कीर्त्य
अस्य रोगिणः शरीरे उत्पन्नोत्पत्त्यमानामज्वर-पित्तज्वर-श्लेष्म-
ज्वरादि-सकलरोगनिरसनपूर्वकं सद्यः आरोग्यावाप्त्यर्थं ज्वराधि-
पतिमहासूत्रप्रौढ्यर्थं गर्गसंहितोक्तां सनवग्रहमखां ज्वरशान्तिं
करिष्ये ॥ तदङ्गगणपतिपूजनं पुण्याहवाचनाद्याचार्य्यादीन् वृणुयात् ॥

Colophon :—

इति ज्वरशान्तिः । श्रीगजाननार्पणमस्तु ॥

2622.

2141. **उलूककपोतशान्तिः ।** *Ulūkakapotaśāntih.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 8. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 100. Character, Nāgara. Date, Śaka 1733. Appearance, discoloured. Corroded at the ends.

Post Col. :—

शके १७३३ प्रजापति नाम संवत्सरे पौषे मासि शुक्ले पक्षे पञ्चम्यां
तिथौ भृगुवासरे तद्दिने गोपालसूनु-प्रह्लादभट्टेन लिखितं ।
श्रीलक्ष्मीनृसिंहचरणार्पणमस्तु ।

The manuscript begins :—

अथ गर्गोक्त उलूककपोतशान्तिप्रयोगः । मम गृहोपरि आस-
मन्तात् उलूकवाससूचित-सकलारिष्टनिरासद्वारा अथवा मम
गृहमध्ये कपोतप्रवेशसूचित-सकलारिष्टनिरासद्वारा श्रीपर-
मेशप्रौढ्यर्थं सग्रहमखां गर्गोक्तमुलूकशान्तिं कपोतशान्तिञ्च
करिष्ये । तत्रादौ निर्विघ्नतासिद्ध्यर्थं गणपतिपूजनपूर्वकस्ति-
पुण्याहवाचनं मातृकापूजनं नान्दीश्राद्धं ग्रहयज्ञं आचार्य्यादिवरगां
करिष्ये ।

3A, इति गर्गोक्त-उलूककपोतशान्तिप्रयोगः ; 4A, इति नारदसंहितायां
काकमैथुनदर्शनशान्तिः ; 4B, इति अद्भुतसागरोक्तकाकमैथुनदर्शनशान्तिः ;

6A, इति मानवसंहितायां वायसशान्तिः ; 8A, इति काकमैथुनदर्शनशान्ति-
प्रयोगः ।

2623.

9637. शान्तिपद्धतिः *Śāntipaddhatiḥ*.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 9. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 225. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

On the propitiatory rite to be performed when one falls under the evil influence of a planet.

2624.

451. मङ्गलपूजाप्रयोगः । *Maṅgalapūjāprayogaḥ*.

For the MS. see L. 1367.

Post Col. :—

इदं पुस्तकं वैजनाथेन ।

On the worship of the planet Maṅgala.

2625.

9941.

Substance, country-made paper. 11×4½ inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 46. Character, Nāgara. Date, Samvat 1803. Appearance, fresh. Complete.

I.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथातः संप्रवक्ष्यामि गोप्रसूतेश्च लक्षणम् ।

मासानां ग्रहवाराणां शुभाशुभविचारणम् ॥, etc., etc.

Colophon :—

इत्यनिष्टकालप्रसूतगोबडवाजमहिष्यादिशान्तिः ।

II.

Beginning :—

अथ काकमैथुनदर्शनशान्तिः ।

नारदः दिवा वा यदि वा रात्रौ यः पश्येत् काकमैथुनम् ।

स नरो मृत्युमाप्नोति ह्यथवा स्थाननाशनम् ॥

Colophon :—

इति काकमैथुनशान्तिः ।

*Post Colophon :—*सं १८३ (?) अथ गोबडवादिसामग्री नवग्रहपूजनं कुम्भ १
वस्त्र १३, etc., etc.

It treats of propitiatory rites to be performed for delivery in evil moments, as set forth, of a cow, mare, she-buffalo and she-goat, and for happening to see crows in sexual intercourse.

2626.

9331.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 2. Lines, 8, 9 on a page. Extent in Slokas, 44. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

I.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ प्रयोगः । कर्त्ता गोमुखप्रसवं कृत्वा अद्येत्यादि एवं गुणविशेषणविशिष्टायां पुण्यतिथौ अस्य शिशोर्वैद्यतौ व्यतीपाते संक्रान्त्यां चोत्पत्त्या सूचितारिष्टस्य निरासार्थं शान्तिं करिष्ये इति सङ्कल्प्य गणेशपूजास्तिवाचनमाहकापूजाहर्द्धिआद्धाचार्यवरगानि कुर्यात् ।

Colophon :—

इति वैद्यतिव्यतीपातसंक्रान्तिशान्तयः ॥

II.

Beginning :—

अथ दर्शशान्तिः । अथातो दर्शजातानाञ्च मातापित्रोर्दरिद्रता
तद्दोषपरिहाराय शान्तिं वक्ष्ये नारदः । अद्येत्यादि ० पुण्यतिथौ
अस्य शिशोर्दर्शजातस्य चोत्पत्त्या सूचितास्तिष्ठस्य निरासार्थं शान्तिं-
करिष्ये । गणेशपूजास्तिवाचनमाटकापूजावृद्धिश्राद्धाचार्यवरणानि
कुर्यात् ।

End :—

हिरण्यरजतं चैव क्षणाद्येनैव दक्षिणा । ब्राह्मणान् भोजयेत्तत्र
कारयेत् स्वस्तिवाचनम् ।

Colophon :—

इति दर्शशान्तिः । श्रीगणेशाय नमः ।

It is a short treatise on propitiatory rites to be performed when a child is born in evil hours such as Vyatipāta, Vaidhṛti, Saṃkrānti, the Day of the New Moon and so on. On the first leaf is written दर्शशान्ति in red ink as its name, Darśa meaning the Day of the New Moon, which is not correct.

2627.

2738.

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 2. Lines, 14 on a page. Character, Nāgara. Appearance, discoloured.

Two leaves only of a commentary on some work on the propitiation of adverse planets, etc., etc.

हिमाद्रीति ; .....दोषपरिहारायोपायमाह ।

वच्चं शुके १ के समुक्ता २ प्रवालं भौमे ३ ... ..

अथ सूर्यचक्रम् ; अथ शनेः ; अथ दुष्टग्रहप्रौतये दानानि ।

2628.

5884.

Three short polemical tracts, on the seating of Brahmā, one of the three priests after his going round the Agni and Brāhmaṇa.

I. Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 8. Lines, 12 on a page. Extent in slokas, 240. Character, Nāgara. Date, Samvat 1950. Appearance, fresh. Complete.

The first is by Jaḍḍa Kṛṣṇa.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

केचित्तु ग्रहयज्ञादौ श्रान्त्यादौ च ग्रहवेदिप्रधानवेद्योः अग्रेण गत्वा
अभेर्दक्षिणत उपवेशनं ब्रह्मणो मन्यन्ते ॥ अन्ये तु तीर्थेन विहारं
प्रविश्योक्तवेद्योरभेस्त्र मध्येन गत्वाभेर्दक्षिणत उपवेशनमिच्छन्ति,
तत्र किं युक्तमिति विचार्यते । तत्र सर्वेषु पाकयज्ञेषु पाक्षिकब्रह्म-
करणं व्याख्यानसूत्रोक्तं प्रसिद्धं, करणपक्षे तत्प्रयोगाङ्गत्वेन
अग्रेण अभिं परीत्य दक्षिणत उपविशेदितिवाक्येन उपवेशनं
प्राप्तम् ।

Colophon :—

इति जडुोपाभिधकृष्णकृत-स्मार्त्तकर्मणि प्रथमोपवेशनार्थं ब्रह्म-
गमनमार्गविचारः ।

Post Colophon :—

१५२२ ॥ संमत् ॥ १ ॥ ६ ॥ ५ ॥ ० ॥ १६५०

After this there are three lines, beginning :—

अत्र अभियजमानयोरन्तरागच्छतः प्रायश्चित्तम् । पराशर
प्रायश्चित्तकाण्डे ।

II. Substance, country-made paper. 9×6 inches. Folia, 4. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 60. Character, Nāgara. Date, Samvat 1950. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीगुरुभ्यो नमः ।

यत्तु कैश्चित् काशीस्थनाम्ना स्मार्तकर्मणि श्रान्त्यादौ ब्रह्मणा ऽग्नि-
देवतयोरन्तरागमनमकृतैवाग्नेर्दक्षिणतः उपवेशनार्थं गन्तव्यमिति
वक्तुं ग्रहयज्ञभुवनेश्वरीश्रान्त्यादिकर्मस्वित्पारभ्य गार्हपत्यं विना
वेदरसत्वेनापरेण गार्हपत्यमित्येव वक्तव्ये वेदिपदोपादानस्वरसेना-
न्तरागमनतात्पर्यानुमानमित्यन्तमुक्तं । तन्मन्दं ।

End :—

तद्देशस्थस्याप्यग्नौ श्रानदेश[स्थ]त्वानपाद्यात् व्यवधानकरणे प्रमाणा-
भावाच्चेति दिक् । युक्त्यन्तराण्युदाहरणान्यपि हर्षोपनामकगङ्गाधर-
भट्टैर्महाराष्ट्रभाषया लिखितात् पञ्चान्तरात् अनुसन्धेयानि ।

संवत् १९५० ॥

III. Substance, country-made paper. 9×6 inches. Folia, 3. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 40. Character, Nāgara. Date, Samvat 1949. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अविघ्नमस्तु ।

अथ ग्रहयज्ञभुवनेश्वरीश्रान्त्यादिकर्मसु ब्रह्माख्यत्विजः
तृतीयप्रवेशपूर्वकमग्न्यायतनस्य दक्षिणतः उपवेशनं विहितं । तत्तेन
स्थापितदेवताग्न्योरन्तरेण गत्वा कर्तव्यमुपस्थापितदेवताभ्योपि पुरतो
गत्वा कर्तव्यम् ।

End :—

प्रागुदगाहवर्णीयात् अवस्थाय निःक्रम्य प्राङ्मुख एव भूत्वाचम्येति
वृत्तिक्रदुक्त्या अवस्थानदेशस्तु अग्नेरेवैश्रानदेशः एव निष्क्रम्येति उक्त्या
आचमनं क्वापि करोतु नास्माकं हानिरित्यलम् ।

सं १९४६ ।

2629.

1894. नवग्रहशान्तिः । *Navagrahasāntih.*

Substance, country-made paper. 9×4½ inches. Folia, 4. Lines, 10, 11 on a page. Extent in slokas, 120. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, faded.

It begins :—

अथ भविष्योक्ता आदित्यशान्तिः ।

अथातः सम्प्रवक्ष्यामि रहस्यं ह्येतदुत्तमम् ।

येन लक्ष्मीर्धृतिस्तुष्टिः पुष्टिः कान्तिश्च जायते ॥

सर्वे ग्रहाः सदा सौम्या जायन्ते येन पाण्डव ।

आदित्यवारं हस्तेन पूर्वग्रहविचक्षणः ॥

Topics :—

आदित्यशान्तिः, चन्द्रशान्तिः, अङ्गारकशान्तिः, बुधशान्तिः, बृहस्पतिशान्तिः, शुक्रशान्तिः, शनिराजकेतुशान्तयः, अथ भविष्योत्तरे शनैश्चरव्रतम्, अथ स्कान्दे शनैश्चरशान्तिः, अथ नागरखण्डोक्ता शनैश्चरस्तुतिः ।

2630.

3891. पुष्कराशान्तिः । *Puṣkarāśāntiḥ.*

Substance, country-made paper. 15×3½ inches. Folia, 8. Lines, 5 on a page. Extent in slokas, 120. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

इति पुष्कराशान्तिप्रयोगः समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीकालीचरणे ममाचला भक्तिरस्तु फागुनस्य चतुर्थदिवसे
सौरिवासरे समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

It begins :—

ॐ अथ पुष्कराशान्तिर्लिख्यते ।

तत्र प्रमाणम् ।

भग्नपादे तु नक्षत्रे भौमार्कशनिवासरे ।

भद्रातिथिसमायुक्ते त्रिपुष्कर इति स्मृतः ॥

त्रिगुणः स्यात्त्रिभिर्गोत्रे द्वाभ्यां द्विगुण एव च

एकेनापि भवेदेको गुणस्तत्र त्रिपुष्करः ॥

तथा च वराहसंहितायां ।

पुनर्वसूत्तराषाढाद्वत्तिकोत्तरफाल्गुनी ।
पूर्वभाद्रविशाखे च षडेते च त्रिपुष्कराः ॥
द्वितीया सप्तमी चैव द्वादशी तिथिरेव च ।
शनिभौमो रविश्चैव षडेते च त्रिपुष्कराः ॥
अस्मिं स्त्रिपुष्करादोषे हानिरेव न संशयः ।
पुत्रभ्राटकलत्राणां मरणान्तु ध्रुवं स्मृतम् ॥

In leaf 2A, begins the direction for the performance of the propitiatory rite.

वाचयित्वा द्विजान् स्वस्ति ततः सङ्कल्पमारभेत् ।
दोषशान्तिविधानाथ तस्यानुष्ठानमुच्यते ॥

In 2B, begins the Prayoga :—

इति वराहसंहितोक्तपुष्कराशान्तिप्रमाणं समाप्तम् । अथास्य
प्रयोगः ।

Last Colophon :—

इति पुष्कराशान्तिप्रयोगः समाप्तः ।

Then a leaf contains a list of things required for the Sānti.

2631.

5112. वाधकशान्तिः । *Vādhakaśāntiḥ*.

Substance, country-made yellow paper. 18×3½ inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 88. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Propitiatory rites for the cure of menstrual pains.

Beginning :—

ॐ गुरवे नमः ।

रक्तमात्री च षष्ठी च डाङ्करो जलकुमारकः ।

चतुर्विधो वाधकः स्याज्जायते ऋतुकालतः ॥

तेषां + + वक्ष्यामि यथाशास्त्रं निश्चयताम् ॥

एतेषां पूजनं कार्यं जनैः सन्ततिवाञ्छया ॥
 निःसारणं स्थापनञ्च बलिदानं विशेषतः ।
 कर्त्तव्यं गुरुवाक्येन ज्ञात्वा शास्त्रस्य लक्षणम् ॥
 चतुर्विधो वाधकः स्याज्जायते ऋतुकालतः ।
 यथा कटौ तथा नाभेरधः पार्श्वद्वये तथा ॥
 रक्तमात्रौ प्रदोषेण जायते वाधकः स्त्रियः ।
 नेत्रे हस्ते भवेज्ज्वाला मौलौ चापि विशेषतः ॥

Colophon :—

इति वाधकशान्तिः ।

2632.

1945. (गर्गोक्त) भद्राशान्तिप्रयोगः ।

Bhadrāsāntiprayoga as directed by Garga.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folium, 1. Lines, 15 in all. Extent in ślokas, 20. Character, Nāgara. Date, Śaka 1765. Appearance, discoloured.

Birth in a bhadrā tithi i.e., second, seventh and twelfth days of the moon is inauspicious. The work treats of the propitiatory rites for the removal of the inauspiciousness.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ गर्गोक्त भद्राशान्तिप्रयोगः ॥

शुभदिने नित्यं वैश्वदेवं कृत्वा देशकालौ संकीर्त्त्य अस्य शिशोः
 भद्राजननसूचितसकलदोषपरिहारार्थं सग्रहमखां भद्राजननशान्तिं
 करिष्ये । ग्रहयज्ञरहितापि भवति मूलवाक्येष्वनुक्तात् ॥
 गणेशपूजनादिनांदीश्राद्धान्ते आचार्य्यादिवरणं कुर्यात् ॥

Post Col. :—

शके १७६५ मार्गकृष्ण ३० गुरौ शुद्धे रघुनाथेन लिखितं भागवत-
 नानादौक्षितेभ्यो दत्तं शिवः प्रीयताम् ॥

2633.

2735. ग्रहवेदी । *Grahavedī.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{4} \times 5$ inches. Folium, 1. Lines, 17 on a page. Extent in slokas, 50. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

It begins :—

अथ ग्रहवेदी ।

गर्त्तस्योत्तरपूर्वेषु वितस्तिद्वयविस्तृतां ।

वप्रद्वयवृत्तो वेदीं वितस्त्युच्चायसम्मिताम् ॥

संस्थापनाय देवानां चतुरस्रामुद[क्]ञ्जवां ॥

वितस्तिद्वयमेकहस्तमानम् ।

On the construction of altars to the planets to be propitiated.

Topics :—

अथ सूर्यपीठसाधनम्, अथ चन्द्रपीठसाधनम्, अथ भौमपीठसाधनम्, अथ बुधपीठसाधनम्, अथ गुरुपीठसाधनमाह, अथ शुक्रपीठसाधनमाह, अथ शनिपीठसाधनमाह, अथ राज्ञपीठसाधनमाह, अथ केतुपीठसाधनमाह ।

15. JYOTIṢA AS APPLIED TO SMṚTI.

2634.

7834. वशिष्ठसंहिता । *Vasiṣṭhasaṃhitā*.

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 126. Lines, 9 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

A very rare work of great authority on Jyotiṣa as applied to Smṛti in 45 chapters.

See I.O. Catal. No. 2995 in which Colophons I-XXXVIII, are quoted, the MS. terminating abruptly in the chapter on Pratiṣṭhā. The present MS. contains six more chapters.

98B, इति वशिष्ठसंहितायां सूत्रप्रतिष्ठाध्यायः ; 101A, °गुणनिरूपणाध्यायः ; 107A, °दोषनिरूपणाध्यायः ; 110B, °गुणापवादाध्यायः ; 113B, °दोषापवादाध्यायः ; 126B, (last) °तिथिनक्षत्रवाररोगोत्पत्तिज्ञान्यध्यायः ।

समाप्तोऽयं ग्रंथः । (?)

But according to the introduction of the book, there still remains Miśrādhyāya, the 45th chapter.

2635.

4300. सारसंग्रहः । *Sārasaṃgrahaḥ*.

By Gargācārya.

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 42. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokaś, 1,200. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1944. Appearance, fresh. Complete.

This relates to Jyotiṣa as applied to Smṛti.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नत्वा + दुंदिराजस्य बुद्धिमानस्य हेतवे ।

बालानां सुखबोधाय कुर्वेऽहं सारसंग्रहम् ॥

रोहिण्युत्तररेवत्योर्मूलं स्वाती मृगो मघाः ।

अनुराधा च हस्तश्च विवाहे मङ्गलप्रदाः ॥

Topics :—

1A, इति विवाहनक्षत्राणि; 2A, इति विवाहमासाः; 2B, श्रद्धादीन-
स्त्रियाः पुनर्विवाहः; 3B, इति विवाहितास्त्रीगृहप्रवेशः; 4A, इति कुलिक-
योगः; 5B, इति चुल्लौचक्रम्; 7A, इति राशिस्वामी; 8B, इति गुरुबलम्;
9A, इति शुक्रोदयफलम्; 9B, इति चन्द्रबलम्; 10A, इति भौमफलम्;
11A, इति श्रीसारसंग्रहे विवाहप्रकरणम्; 11A, अथ संस्कारप्रकरणम्;
14B, अथ द्वाङ्गकर्म; 15A, इति नामकरणम्, इति अन्नप्राशनम्; 15B, अथ
नवसङ्गमः; 17B, अथ शतभिषास्नानम्; 18A, इति प्रसूतस्नानम्, इति श्रीसार-
संग्रहे संस्कारप्रकरणम्; 18A, अथ यात्राप्रकरणम्; 19B, इति ग्रामवास-
फलम्, अथ व्रतबन्धे अनध्यायः; 20A, इति अमृतसिद्धियोगः, अथ ग्रहाणां
फलसमयः; 21A, इति ग्रहगोचरफलम्; 21B, अथ शिल्पविद्यारम्भः; 22B,
अथ ग्रहणव्यग्रननिषेधः; 23A, इति तिथिफलम्; 25A, इति गृहप्रकरणम्;
27A, अथ शस्त्रारोपणम्; 27B, अथ गृहारम्भः; 31B, अथ गृहारम्भे
वृषभचक्रम्; 32B, इति खातखननम्; 33B, इति प्रश्नविचारः; 33B, अथ
नवान्नप्राशनप्रकरणम्; 35B, इति अभिचक्रम्; 36B, इति मृत्युयोगाः; 37A,
इति ग्रहगोचरफलम्, अथ लवणकृत्यम्, अथ सूचिकर्म; 38A, इति पञ्चवार-
फलम्; 39B, अथ तडागचक्रम्; 40A, अथ नवगृहप्रवेशः; (last colo-
phon) इति श्रीगर्गाचार्यकृतसारसंग्रहे सर्वकाज (?) (यात्रा) सिद्धिः ग्रन्थः
समाप्तः ॥

Post Colophon :—

शुभमस्तु संवत् १९४४ मी० पौषमासे शुक्लपक्षे १३ बुधवार
श्रीराम । श्रीराम ॥

2636.

348. बार्हस्पत्यम् । *Bārhaspatya.*

For the manuscript see L. 1516.

Three different hands and two different paginations, one to 64 and the other to 59.

It is a work on Jyotiṣa as applied to Smṛti.

3B, इति बार्हस्पत्ये मुहूर्तविधाने गुणरूपकथनं नाम द्वितीयोऽध्यायः ; 12A, ° दोषलक्षणविधानो नाम तृतीयोऽध्यायः ; 19A, ° दोषापवादलक्षणाध्यायो नाम चतुर्थः ; 20B, इति बार्हस्पत्ये अङ्कुरार्पणो नाम पञ्चमोऽध्यायः ; 21B, इति बार्हस्पत्ये मुहूर्तविधाने षष्ठोऽध्यायः ; 29B, ° अन्नप्राशनं समाप्तम् ; 21B, (2nd pagination) ° प्रातःकालक्रियाविधानो नाम त्रयोविंशतिमोऽध्यायः ; 23A, ° राजाभिषेकः ; 24B, ° देवोत्सवतीर्थनक्षत्रपुण्यकालक्रियाविधानो नाम पञ्चविंशतिमोऽध्यायः ; 28A, ° मातृशान्तिकालक्रियाविधानो नाम सप्तविंशतिमाध्यायः ।

The MS. is dated Samvat 1931.

2637.

5467. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11½ × 5 inches. Folia, 129. Lines, 11 on a page. Extent in ślokaś, 2,800. Character, Nāgara. Date, Samvat 1937. Appearance, fresh. Left incomplete.

The date of the copying of the MS. :—

संवत् १९३७ पौषसुदी ६ वारगुरौ ।

This is a work on Jyotiṣa as applied to Smṛti.

For the beginning of the work, see L. 1516.

Colophons :—

3B, इति बार्हस्पत्ये मुहूर्तविधाने गुणरूपकथनं नाम द्वितीयोऽध्यायः ; 13B, ° दोषलक्षणविधानं नाम तृतीयोऽध्यायः ; 21A, ° दोषापवादलक्षणाध्यायो

नाम चतुर्थः ; 22B, इति बार्हस्पत्ये अङ्गुरार्पणो नाम पञ्चमोऽध्यायः ; 23B, °मुहूर्तविधाने षष्ठोऽध्यायः ; 25A, इति बृहस्पतिसंहितायां सप्तमोऽध्यायः ; 25B, इति बार्हस्पत्ये मुहूर्तविधानेऽष्टमोऽध्यायः ; 26B, इति बार्हस्पत्ये जातकर्मक्रियाकालविधानाध्यायः ६ ; 28A, °मुहूर्तविधाने नामकरणकालविधानाध्यायः ; 29A, °कर्णवेधादि शुभानां कालक्रियाविधानो नाम एकादशोऽध्यायः ; 30A, °निष्क्रमणं नामाध्यायः १२ ; 32A, °अन्नप्राशननाध्यायः १३ ; 36A, °चूडाकर्मकालविधानाध्यायः ; 42A, इति बृहस्पतिसंहितायां उपनयनाध्यायः ; 44B, इति बार्हस्पत्ये मुहूर्त [विधाने] विद्यारम्भादिकालविधानो नाम षोडशोऽध्यायः ; 45A, इति बृहस्पतिसंहितायां मुहूर्तविधाने व्रतादिकालविधानो नाम सप्तदशोऽध्यायः ; 49A, °कालक्रियाविधाननामाध्यायः ; 49B, इति गृहप्रवेशकालनिर्णयो नाम एकोनविंशोऽध्यायः ; 62B, इति बार्हस्पत्ये मुहूर्तविधाने होरालघुहोरानिर्णयः ; 72B, इति °स्वामिदर्शनकालक्रियाविधानो नाम द्वाविंशोऽध्यायः अध्यायः ; 73B, °यात्राकालक्रियाविधानो नाम एकविंशतिमोऽध्यायः ; (?) 79B, °प्रतिष्ठाकालक्रियाविधानो नाम त्रयोविंशतितमोऽध्यायः ; 81A, °राजाभिषेककालः ; 81B, देवोत्सवतीर्थनक्षत्रपुण्यकालक्रियाविधानो नाम पञ्चविंशतितमोऽध्यायः ; 82B, इति °देवतापूजाकालक्रियाविधानं षड्विंशतितमोऽध्यायः ; 83B, माहशान्तिकालक्रियाविधानो नाम सप्तविंशतिमोऽध्यायः ; 126B, विकीर्णध्यायो नामाष्टाविंशतितमः ।

At the end, and before the date of the copying of the manuscript, it is written :—

श्रेष्ठेणासमयाः सर्वसंपुटः ।

2638.

5466. बृहस्पतिसंहिता । *Brhaspatisamhitā*.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 67. Lines, 13 on a page. Extent in slokas, 2,300. Character, Jaina Nāgara. Appearance, old. The last leaf has faded away. Complete. Date, Samvat 1585.

Beginning :—

स्वस्ति श्रीगणेशप्रसादात् ।

हंसोपशोभिततनुर्मुनिवृन्दवन्द्या

पापापहारिचतुरा कमलोल्लसश्रौः ।

आनन्दभूः सुमनसां मनसामजस्र-

निःशेषकल्मषनुदेऽस्तु सरस्वती वः ॥

अथात्स वञ्चरणपीठमहेन्द्रमौलिः

स्फारस्फुरन् मणिमरौचिविराजिताङ्घ्रिः ।

देवो जगद्विततविघ्नलताकुठारः

संसारकल्पवितपिप्रथमाधिनाथः ॥

यस्योपदेशेन कुवद्विसिद्धिं

सन्तर्प्य बुद्धिं समवाप्नुयाच्च ।

कृतौ कलावान् गुणिनश्च (?) दत्त-

स्तस्मै नमः श्रीगुरवे च नित्यम् ॥

देवतानामृषीनाञ्च गुहं काञ्चनसन्निभम् ।

बन्धुभूतं त्रिलोकेशं तं नमामि बृहस्पतिम् ॥

(?) स्वस्तिवाच्य + + + शुकुनशान्तिकानि च ।

(?) पठेद्विजवर्जैः स्थापयेत् कलसमुत्तमम् ॥

शुभं वाचयेत्प्रभवमेकमानसः

आदौ देवयुगे सुरासुरगणा सन्मन्त्रपात्रं हितं

मश्यानं प्रणिधाय मन्दरगिरिं नेत्रं तथा वासु(मि)[किं] ।

मूले कूर्म + + + + +

क्षीरोदं मथितुं त्रिलोकविजयप्राप्तौ समारेभिरे ॥ ५ ॥

... ..

... .. ॥ ६ ॥

... ..

... ..

च'ङ्ग' [श्] चारुकलामयो हिमकरो हंसान्वितं पुष्पकं ।

वालञ्छन्दनपारिजातकतरुः पद्मालयोच्चैःश्रवाः ॥ ७ ॥

+ + रावणकादयोऽततथो जातं तदर्थं सुरा-

पात्रं निर्म्मिमिरे समेत्य कलसं स्त्रैः स्त्रैः कलासञ्चये ।

दोर्भ्यां तत्प्रतिगृह्य (विभ्रतं) विस्तृतमिदं धन्वन्तरिं नि^(१)र्ययौ

तस्याविष्टिमिमां वि[रि]रश्चिरचितां सदैशिको विन्यसेत् ॥

मुखे ब्रह्मा मूले मधुरिपुरथो सो गलगतो

गणं तन्मातृणां सलिलनिलया कुक्षिषु गता ।

सुरिश्रेष्ठा रेवा सरयुदुहिता जह्नुतनया

मह्वी गोदावर्याचलसलिलपूर्णा च सरयू[ः] ॥

सिन्धुः सिन्धुचतुष्टयेन सहिता सत्राक्षणी गण्डकी

वर्णावास सरस्वती भगवती चर्मणव[तौ](दौ) कौशिकी ।

गङ्गासागरसङ्गमो वरुणः शोणौ त्रिमूर्तिस्तथा (?)

तीर्थानाञ्च वटेश्वरं शिवगृहं पुण्यं प्रभासाञ्चये ॥

मायापुरौ वदरिकाश्रमकासिनन्दा (?)

क्षेत्रं कुरोर्गङ्गाशरो मधुराप्रयागम् ।

गोकर्णपुष्करश्चनैर्मख पुण्यतीर्थे

वंशः पुनातु यजमानमवात्तरस्थ ॥ (?)

यः स्नानं कलसोदकेन कुरुते भक्त्या प्रणम्य द्विजान्

तस्यापि धनपुत्रकौर्त्तिनिचयो नित्यं परं [वर्द्धते](वृद्धते) ।

नारौ धर्मरता कुटुम्बसहिता सौभाग्यसौख्यान्विता

सर्वे पितृमखस्य मङ्गलधरा जीवेत्समं स्वामिना ॥

16B, इति वृहस्पतिसंहितायां गुरुनारदसंवादे जलयात्राधिकारः
समाप्तः ; 33A, ंघोडशस्त्रभूजाधिकारः ; 36A, ंखट्टदारपालभूजाधिकारः ;
50B, इति ग्रहस्थापनाधिकारः समाप्तः ; 52B, इति गृह्योक्तकुशखडिका
समाप्ता ; 53B, इति वेदोक्तकुशखडिका समाप्ता ; 55B, इति वृहस्पतिसंहितायां
गुरुनारदसंवादे कलसवर्द्धनीभूजाधिकारः ; 67A, (last colophon) इति
०वृहस्पतिपद्धति संपूर्णं समाप्तम् ।

Post Colophon Statement :—

शुभं भवतु ।

यावच्च वैष्णवो धर्मो लोकस्थितिदयापरः ।

तावत्सुखरदी वाचा तावन्नन्दन्ति + + ॥

संवत् १५८५ वर्षे फाल्गुन + + + + पूर्वफाल्गुनीनक्षत्रे
घटिका ६० + + + + ज्योतिषिकवासुदेवात्मजेन + + +
दृष्ट्यतिपद्मतिपुस्तकं लिखितम् ।

Three lines more, completely effaced.

2639.

8190. चूडारत्नम् । *Cūdāratnam.*

(विवाहपटलम् *only*)

Substance, country-made paper. $17\frac{1}{2} \times 3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 40. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 420. Character, Nāgara. Date, Saka 1482=1560 A.D. Appearance, old and discoloured. Complete.

A metrical treatise on marriage, being a section of what appears to be a comprehensive Smṛti compilation, entitled Cūdāratna.

Last Col. :—

इति चूडारत्नग्रन्थः समाप्तः ।

Post Colophon :—

खलि श्रीशके १४८२ रौद्रसंवत्सरे पौषवदि अष्टमीगुरौ तद्दिने
इदं पुस्तकं लिखितं । श्रीरस्तु ॥

On the reverse side there are a few faded lines at the end of which we have the following (which has been retouched) विवाहपटल अवन्तिकाचार्य-वराहमिहिराचार्यकृत चूडारत्न-नामा ।

The Maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नत्वा श्रीगणनाथं विलोक्य मुनिनिर्मितानि शास्त्राणि ।

तत् सारतरैः पद्यैः विवाहपटलं ब्रुवे स्तैश्च ॥

It goes on :—

पूर्वन्तु गोत्राणि विशुद्धिमत्र विचार्य सामुद्रिकजां प(रि)र[ी]क्षां
ततश्च जन्मादिनिमित्तपूर्वभमेकं देवविदां विलोक्य ॥

समानप्रवरां कन्यां सपिण्डां चैव गोत्रजां ।

नैव तां वरयेत् प्राज्ञो मातृवत्परिकीर्त्तिता ॥

It ends :—

सिद्धिस्त्यान्यः शुभैर्ये संक्रान्तौ सुरनाडिका । ? ।

ऋतौ द्विप्रोऽय वेदप्रौ विषुवे चायने तथा ॥

2B, इति चूडारत्ने विवाहपटले परौक्षाध्यायः ; 3B, °लक्षणाध्यायः ;
4B, चूडारत्ने प्रश्नाध्यायः ; 5A, °शकुनाध्यायः ; 11B, °मेलकाध्यायः ; 12B,
°विवाहमेलकाध्यायः ; 13B, °शब्दनिश्चयाध्यायः ; 14B, °वरणाध्यायः ; 15B,
°गुरुशुद्धिः ; 16B, °चन्द्रबलाध्यायः ; 18A, °मासादिशुद्धिः ; 19B, °पञ्चाङ्ग
शुद्धिः ; 20B, °समयशुद्धिः ; 21A, °जामित्रनिर्णयः ; 23B, °इष्टकालसाधनं ;
24B, षड्वर्गशुद्धिः ; 25A, °वेलाशुद्धिः ; 26B, °ग्रहभावशुद्धिः ; 26B,
°भावनिर्यायः ; 27B, °तन्वादिचिन्ताध्यायः ; 28A, °उदयास्तशुद्धिः ; 29B,
°गोरज[ः]शुद्धिः ; 30B, °विवाहाङ्गशुद्धिः ; 31B, °लग्नाक्षताध्यायः ; 32A,
°घटिकाप्रतिष्ठाध्यायः ; 33A, °सन्देहनिर्णयः ; 35B, °गान्धर्वविवाहशुद्धिः ;
36B, °विवाहशुद्धिः ; 37B, °वधूप्रवेशाध्यायः ; 39A, °मिश्रकाध्यायः ;
40A, (last col.) चूडारत्नग्रन्थः समाप्तः ।

2640.

4073. **राजमार्तण्डः ।** *Rājamārtanḍaḥ.*

Written by Varāhamihira and revised by Bhojadeva.

Substance, Assamese bark. 21×5 inches. Folia, 99. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 4,000. Character, Bengali. Date, Śaka 1645. Appearance, fresh. Complete.

See I.O. Catal. 3034 and 3035.

Colophon :—

इति श्रीराजमार्त्तगुह्ये ग्रह(जागं)[यागः] इति श्रीवराहमिहिरस्य
द्वतौ पञ्चाङ्गोजदेवनिर्मित-राजमार्त्तगुह्यः समा(पा)प्तः ।

Post Colophon :—

श्रीकृष्णाय नमः हरये नमः, etc., यथादृष्टमित्यादिदोष-
परिहारः ।

वाण-वेद-ऋतु-चन्द्रे आश्विने चन्द्रवासरे ।

पुनर्वसुदिनं गत्वा सूर्यविप्रे लिलेखवत् ॥

नृपतिमुकुटकोट्या दृष्टपादारविन्दः

सकलविमलविद्याचक्रवर्त्त[र्त्तौ](र्त्तौ)क(र्त्तौ)व[र्त्तौ]न्त्रः ।

लिखतु समुल्लौला राजमार्त्तगुह्यं

जगति विदितकौर्त्तौ(नृपतिः)[भूपतिः]भोजदेवः ॥

यं यमपराध इत्यादि दोषपरिहारः ।

बालब्रह्माषडाङ्गे च आश्विने चन्द्रवासरे ।

सूर्यविप्रे लिलेख ज्ञः भानुग्रन्मी लिलेखवत् ॥ (?) ॥

Beginning :—

यत् शास्त्रं सविता चकार विपुलैस्तन्मैस्त्रिभिर्ज्योतिषां

तस्योच्छ्रित्तिभयात्पुनः कलियुगे संश्रित्य यो भूतलं ।

भूयः स्वल्पतरं वराहमिहिरो व्याजेन सर्वं व्यधात्

इत्थं यं प्रवदन्ति मोक्षकुशलास्तस्मै नमो भास्वते ॥

There is a complete index of the work, which is transcribed below :—

१ यातत दैवज्ञपूना । २,, नक्षत्रविधान । ३,, राशिविधान । ४,,
राशिवर्णना । ,, ,, ऋक्षपादभेद । ५,, स्त्रिशुद्धिचिन्ता । ६,, पुष्योत्सव ।
६,, पुंसवनविवाह । १०,, चन्द्रऋक्ष ? । ११,, गण्डयोग । १२,, ग्रह-
दर्शनफलं । १३,, भावफलं । ,, ,, ग्रहभेद । १४,, ग्रहरवल । ,, ,, दिग्वल,
चन्द्रवल, लग्नवल । १५,, वेश्यादियोग, वृद्धिआह । १६,, नामकरणं, निष्क्रमणं ।
१७,, अमृतजलदानं, ताम्बूलभक्षणं । १८,, अन्नप्राशनं । १९,, चूडाकरणं ।

२० ,, कर्णभेद । २१ ,, विद्यारम्भ । २४ ,, व्रतपटलपुण्यव्यतिपात मन्वन्तरा । २५ ,, विवाहवर्षशुद्धि, देशाचारशुद्धि । २६ ,, विवाहे रविशुद्धि, गुरुशुद्धि, चन्द्रशुद्धि । २७ ,, चन्द्रदोषज्ञानघट्टवर्गशुद्धि । २८ ,, विवाहे ताराशुद्धि, तारा-
दोषोपशान्ति माषादिशुद्धि ।

३० पातत योदनविधि दारलक्ष्णं, परिवेत्तिचिन्ता । ३१ ,, वैवाहिक-
नक्षत्रचिन्ता, नवाङ्गलक्ष्णचिन्ता । ,, ,, हस्तोदकं वेदिकरणचिन्ता । ३२ ,, बज्र-
गुणदोषलक्षणफलं (?) । ,, ,, गुणावहरदोषिकं विवाहपटलः । ३३ ,, वृहद्वराह
खुद्रविवाहकुण्डलि । ३४ ,, गोधूलिकायोग । ३५ ,, दशयोगचक्रं, सप्तशलाक-
चिन्ता । ,, ,, क्रूरगत क्रूरमध्यगतचन्द्रः, राजयुतराजवेधचन्द्र, जामिचिन्ता,
जामिचवेध, चन्द्रबलचिन्ता, ताराबलचिन्ता, तारादोषवेद । ३७ ,, दुर्नयनचिन्ता,
प्रतिशुद्धचिन्ता । ३८ ,, अलङ्कारपरिधानं, वस्त्रधारणं । ३९ ,, यात्रायाः तिथि-
करणं, तुलादिप(ि)र[ी]क्षा, लग्नफल, राशिफल । ४१ ,, यात्रायां ग्रहशुद्धि । ४२ ,,
दिक्बल, दिक्पतिकथनं, भङ्गयोगव्यतिपातादिदुष्टदिनं, मासफलं, यात्रायां नृप-
मासशुद्धि । ४३ ,, प्रस्थानयात्राविधि, गोचालनचिन्ता । ४४ ,, नौकाप्रकरणं,
गजवाजिनां यात्राप्रवेशः, क्रयविक्रयचिगुणिनिर्णयः । ४५ पातत, अमृतयोग,
दग्धयोग, कर्काचयोग, उत्पातयोग । ४६ ,, कालयोग, यमघराट्ययोग, शुभयोग,
योगफलं, सञ्चारग्रहवेधः । ४७ । ,, नवग्रहदोषज्ञानं, महाज्ञानं वस्त्रधारणं,
गजवाजिशोहणं । ४८ । ,, धनुर्वेद, नाडीनक्षत्रदोषचिन्ता, ग्रहणे नाडीनक्षत्र-
दोषस्य, ज्ञानपूजाग्रहणे तारादोषप्रशान्ति । ४९ । ,, वारिलक्ष्णम् । ५१ । ,,
वास्तुलक्ष्णम् । ५२ । ,, गृहार्थविधि, गृहप्रवेश । ५३ । ,, ग्रहवर्णचिन्ता ।
५५ । ,, प्रतिष्ठाविधि, क्रूपखननविधिः, दौलप्रतिष्ठाविधि, ऊर्जानगादिनक्षत्रं ।
५६ । ,, करिदन्तकल्पनं, अश्वमुण्डनं, गजवाजिदमनं, कृषिकवलं । ५७ । ,,
नवान्नफलभक्षणं, गजसुक्तिज्ञानं । ,, ,, नक्षत्रदुधितचिन्ता, नक्षत्रपादशुद्धि ।
५८ । ,, क्रूरग्रहचिन्ता, भद्रकथनम् । ५९ । ,, अर्द्धग्रहचिन्ता, जन्मर्द्धमासा-
दिविहितं शयनासनभोगादिचिन्ता, भोगार्थज्ञानं । ६० । ,, हरिगुरुचिन्ता,
गुर्व्यादित्यादिव्यवस्था । ६१ । ,, गुरुशुक्रास्तचिन्ता, वराहवचनं, वास्त्य, वृद्ध,
सन्ध्या, गुरुशुक्रचिन्ता, शुक्रस्योदयनिरूपणं, गुरुचाण्डालियोगचिन्ता । ६३ । ,,
द्विराषाढचिन्ता । ६४ । ,, व्यहस्पति । ६५ । ,, अमावास्यानिर्णयः, पूर्णिमा-

निर्णयः, विष्णुश्रयनोत्थानं । ६६ । ,, मनसोत्थानं, उपाकर्म । ६७ । ,, अर्घमन्त्र,
दानमन्त्र, श्रयनमन्त्र, पारणामन्त्र, खानमन्त्र । ६८ । ,, रोहिण्यष्टमीव्रतं ।
६९ । ,, एकादशीनिर्णयः, सङ्कल्पवाक्यम् । ७० । ,, एकादशीव्रतग्रहणनियमः,
सप्तम्यामर्कव्रतं । ७१ । ,, शक्रध्वजोत्थानं, खड्गरीटदर्शनं, अनन्तव्रतं । ७२ । ,,
बुधाष्टमी, वृषोत्सर्ग, वर्षवृद्धि, जन्मदिनशुद्धि, अवगाढादशी, सावर्णिनिर्णय ।
७३ । ,, । अम्बुवाचि, हरितालिचतुर्थी, तस्याः शान्तिः, अत्र मन्त्रः । ७४ । ,,
अगस्तिपूजा । ७५ । ,, दारुणनक्षत्राणि । ७६ । ,, परपक्षआजं । ७७ । ,,
स्थापनदुर्गोत्सव । ७८ । ,, निराजनविधि । ७९ । ,, कोजागरविधि । ८० । ,,
सुखरात्रि, भाटद्वितीया, कार्तिकाकाशदौप, कार्तिकस्नान, पाषाणचतुर्थी ।
८१ । ,, क्षेत्रपूर्णमा, पुष्पाभिषेकस्नानं, माघस्नानं, वरचतुर्थी, औपचमी, माघी-
सप्तमी, भौष्माष्टमी । ८२ । ,, महामाघी, अनन्तव्रतं फाल्गुनाशोकाष्टमी ।
८३ । ,, चैत्रावली, पिशाचौचतुर्दशी, महावारुणी । ८४ । ,, युगाद्या युगान्त
दशहरा, चम्पकचतुर्दशी । ८५ । ,, पञ्चतपः, सावित्रीव्रतं, खनामदादशीव्रतं,
शिवरात्रिव्रतम् । ८६ । ,, संक्रान्तिनिर्णयः, दिनद्वय— ८७ । ,, नक्षत्रगुण ।
८८ । ,, वारगुण, बलगुण, । ८९ । ,, विवाहे प्रश्नसमये शुभाशुभज्ञानं, प्रश्नचिन्ता,
अरिसनभयोग, प्रणभसिरायोग, वशियोग, नक्षत्रसंख्यं, तिथिसंख्यं, योगसंख्यं,
प्रेतनक्षत्र, देवनक्षत्र, योगवलावलचिन्ता । ९० । ,, शुभग्रहादन्वज्यादनिय-
यवस्था । ९१ । ,, गुर्वादित्यादि व्यवस्था । ९२ । ,, ग्रहनिरूपणं । ९३ । ,,
चातुर्मास्यव्रतं, चित्राव्रतं । ९४ । ,, कात्यादिकर्म, ग्रहजागरणरूपणम् ।

There are two pieces of bark to protect the MS., on one of which the following is written :—

श्रीरामः वन्धकपत्रमिदं साकिम धिङ्धावाला खस्ने दुयो कैठे औतर्क-
चन्द्र सभापति तव नाइ । १
वजा रूप ११ रूप ११ आधलि लइ आमि दुयोभाइ अयेटावैइ साकिम ... २
यदि घर नदगा वाजकथो मूलोरकातेविष्ठा जमिम् इति सक १७१२
ता० ५ आश्विन ३
इस्याद अत्रार्थे चाखिरं नामुधिं १ कलाधिं १ ... ४
तरं धिं १ बाज्जलधि १ वुहव मुउवधिरावुदुधिं १
मधुकलिता १ कठतिवलोराम १ ... .. ५

On the back of the other piece (blank) we have :—

१७१२ शके । १७ आश्विनं ४॥ टाका एइ पुस्तकर मूल्य ।

After this there are some names :—

श्रीद्विजवर सम्मा १ । श्रीमधुखाद सम्मा १ । श्रीवगावरा १ । श्रीसत्य-
महाजेरिका १ । अदहेटियावरा १ । श्रीजुराइवरा १ । श्रीवनिघावरा १ ।
श्रीचारुं कंधवांवरा १ । श्रीधलिराम खादा १ । श्रीलिचात्त राज खानचा ।
श्रीवङ्गुम्माकाकडि १ वापुटि काकति १ ।

2641.

6449. *The Same.*

Substance, country-made paper. $11\frac{3}{4} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 116. Lines, 6, 7, on a page. Extent in ślokas, 1,980. Character, Nāgara. Date, Samvat 1711. Appearance, old and discoloured. Complete.

Last Colophon :—

इति श्रीराजमार्तण्डं समाप्तं ।

Post Colophon :—

संवत् १७११ समय पौषवदि त्रयोदश्यां बुधवासरे मलदग्रामे
दामोदरेण लिखितमिदं पुस्तकम्—

यादृशं, etc., etc.

It relates mainly to Jyotiṣa as applied to Smṛti. Bhojadeva of Malwa appears to have compiled an encyclopedia, under the title of Rāja Mārtaṇḍa, embracing the subjects of medicine, Jyotiṣa and the philosophies of Yoga and Vedānta.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

यच्चास्त्रं सविता चकार विपुलैः खन्यैस्त्रिभिर्ज्योतिषां
तस्योच्छ्रित्तिभयात् पुनः कलियुगे संवृत्य यो भूतलम् ।
भूयः खल्यतरं वराहमिहिरयजेन शास्त्रं व्यधात्
इत्थं यं प्रवदन्ति मोक्षकुशलास्तस्मै नमो भासते ॥

पूर्वाचार्यमतेभ्यो य + + लघुस्फटा + वोजम् ।

उद्धृत्य हार्दिकमहं रहस्यमभ्युद्यतो वक्तुम् ॥

वैद्यः पुरोहितो मंत्री देवज्ञश्च चतुर्थकः ।

प्रातष्काले + + + अग्रिमिच्छता ॥

पुरोधो गणको मंत्री वैद्यश्चापि चतुर्थकः ।

एते राज्ञा सदा पोष्याः कृच्छ्रेणापि स्त्रियो यथा ॥

...

...

2A. ज्योतिषे मंत्रवादे च सिद्धान्ते वेदकर्मणि ।

अर्थमात्रं तु गृहीयान्नापश्यद्वं विचारयेत् ॥

आदित्यः सविता सूर्यो भास्करोऽर्को दिवाकरः ।

तिग्मांशुस्तपनो भानुः सहस्रांशुः प्रभाकरः ॥

श्रीतांशुश्चन्द्रमाः सोमो मृगाङ्गेन्दर्निशापतिः ।

श्रीतरश्मिर्निशानाथः शशाङ्कः शशलाङ्कनः ॥, etc., etc.

2B, ग्रहाभिधानम्; 3B, नक्षत्राभिधानचिन्ता; 4A, राशिसंज्ञा; 4B, प्रतिराशिनक्षत्रव्यवस्था; 5A, स्त्रीशुद्धिचिन्ता, पुष्पखानम्; 6A, बालबंधः; 7A, निषेकाः, घटीबंधः; 9A, पुंसवनम्; 9B, जातकारिष्टचिन्ता; 11A, ग्रहदर्शनादिचिन्ता; 11B, षड्वर्गफलम्; 12A, भावफलम्; 13A, ग्रहभेद-चिन्ता, अरिष्टभङ्गः; 13B, ग्रहाणां बलावलचिन्ता; 14A, ग्रहाणां मित्रारिष्ट-चिन्ता; 14B, एवं जातकः समाप्तः; 15B, नामकरणम्, निष्काशनं; 16B, ताम्बूलभक्षणम्; 18A, अन्नप्राशनम्; 23B, चूडाकरणम्; 24B, कर्णवेधः, विद्यारम्भः; 28B, विवाहे वर्षशुद्धिचिन्ता; 29B, विवाहे रविशुद्धिः; 30A, विवाहे गुरुशुद्धिः; 31A, अष्टवर्गशुद्धिः; 32B, चन्द्रशुद्धिचिन्ता; 33B, विवाहादौ ताराशुद्धिः; 34A, विवाहादौ मासशुद्धिः; 38A, विवाहपटलम्; 39B, दशयोगचक्रम्; 41B, मित्रचन्द्रप्रशंसा; 42B, ताराबलचिन्ता; 43B, नववधूगमनम्; 44B, शंखादिधारणचिन्ता; 45B, वस्त्रपरिधानम्; 46B, यात्रायां तिथिकरणचिन्ता; 47A, यात्रायां वारफलम्; 48B, यात्रायां नक्षत्र-गुणचिन्ता; 49B, लग्नचिन्ता; 52B, अतीपातादिदोष + + + + +

54A, इति समस्तराजचक्रचूडामणि-महाराजाधिराज-श्रीभोजदेवविरचिता
 राजमार्तण्ड + विवेचनै-ज्योतिःशास्त्रयात्राप्रकरणम्; 55B, ताराप्रायश्चित्तम्;
 61A, गृह्याद्यर्चाविधिः; 61B, गृहप्रवेशः; 64B, प्रतिष्ठाविधिः, कूपखनन-
 विधिः; 67A, द्धौकरणम्; 67B, नवान्नभक्षणम्; 68A, रोगमुक्तिज्ञानम्;
 69A, ग्रयनासनादिभोज्यचिन्ता; 70B, भद्राचिन्ता; 71B, योगबलचिन्ता,
 शुभग्रहातुक्कूलानि इष्टलभ्यवस्था; 72B, जन्ममासादौ विहिताविहितचिन्ता;
 73A, सिद्धियोगाः; 73B, अमृतादियोगचिन्ता, दग्धातिथिः; 74A, नैमित्तिके
 योगचिन्ता, क्रयविक्रयचिन्ता; 74B, तिथ्यादिश्रवणफलम्; 75A, तैलसेवनम्,
 भोगार्थज्ञानविधिः; 75B, बाधकनक्षत्रचिन्ता, यमग्रहयोगः, काण्ययोगः;
 76A, व्यतीपातसम्भवादियोगचिन्ता, वैष्टतियोगचिन्ता; 76B, सिंहवृहस्पति-
 चिन्ता; 77A, गुर्वादित्यचिन्ता; 77B, गुरुशुक्रास्तचिन्ता; 78A, बालवृद्ध-
 संध्यादिदोषचिन्ता; 82B, पुरुषलक्षणम्; 83B, स्त्रीलक्षणम्; 85B, ग्रह-
 वक्रातिचारचिन्ता; 87A, द्दिराषाढादिचिन्ता; 88A, तिथिपूजानियमः;
 90B, एकादशीनियमः, सप्तम्यर्कव्रतनियमः; 92A, उपाकर्म; 92B, युगादिः;
 93B, अगस्त्यार्चनविधिः, श्रवणद्वादशी, बुधायुमौ; 95A, रोहिण्यष्टमौ;
 97B, शुकध्वजोत्थानविधिः, अनन्तव्रतम्; 100A, अपरपक्षादि; 101B,
 आकाशदीपदानविधिः; 102A, प्रेतचतुर्दशी, सुखरात्रिकाविधिः; 102B,
 भाद्रद्वितीया, कार्तिकस्नानविधिः; 103A, कार्तिकीयोगः; 103A, माघस्नानम्,
 वरचतुर्थी, श्रीपञ्चमौ; 103B, माघीसप्तमौ, भौष्माष्टमौ, फाल्गुनी; 104A,
 अश्लोकाष्टमौ; 104B, वारुणीत्रयोदशी; 105A, महाज्यैष्ठादिविधिः;
 105B, दशहराविधिः, सावित्रीव्रतम्; 106A, अरण्यवह्नी, आगन्तुव्यतीपातः,
 आगन्तुकार्तिकीयोगः, महाविषुवयोगः; 106B, ग्रहणफलम्, प्रतिपन्नोद्दिष्टी-
 योगाः; 108A, संक्रान्तिनिर्णयः, दिनक्षयफलम्; 109A, कालमानम्, ग्रहाणां
 राश्यवस्थानम्, कन्याप्रदानम्; 109B, अथ विवाहः; 111B, नवग्रहौ;
 112B, खज्जरोटदर्शनम्, दन्तकाष्ठे तिथिनिषेधः; 113B, नक्षत्रे जातिज्ञानम्;
 114A, शनैश्चरराशिगमनदोषचिन्ता; 115A, राशिवश्यचिन्ता।

It ends :—

पौष्णाहिष्मनाख्यमूलसहिता प्रायान्नवावोत्तरा

नौलाङ्गानि वलाहकानि वकु + व्याघ्राम्बुजाहान्तरम्।

संपन्ना धनधान्य-गोकुलजना स्कीता भवेन्नेदिनी
 रस्यन्तरसभायु(?)विक्रयवणिक् पाक्षिकं वारुणे ॥ (?)
 नक्षत्रमण्डलम् ॥

ग्रहाणां + + मणि ॥ १६१४६३ तेन विद्वदेकुल विहर्तु
 २००४२७ भूमिकाम्यम् ॥ १७५६४४ धर्मपालवर्ष २०

It quotes Satyācārya in 51A.

2642.

3701. शुद्धिदीपिका । *Suddhidīpikā*.

By Mahāntāpanīya Śrīnivāsa.

Substance, country-made paper. $15\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 69. The MS. has come to the last stage of decay. Lines, 4 on a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1622. Complete.

Beginning :—

तथातरङ्गदुस्तर संसाराम्भोधिलङ्घने तरणिः, etc., etc.

The Last Colophon :—

इति महान्तापनीय-सत्यखिलतश्रीश्रीनिवासविरचितायां यात्रा-
 निर्णयो नाम अष्टमोऽध्यायः ।

Mahāntā was one of the villages in the Rāḍha Country. Mahāntāpanīya means the village-head of Mahāntā. These villages were granted to the descendants of the five Brāhmanas brought to Bengal by Adi Śura in 734 A.D.

Post Colophon :—

समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

शुभमस्तु । प्रकाश्याः १६२२ ।

+ + + + सिते पक्षे द्वाविंशति यत्नतः ।

नमस्तु महादेवं ब्यालिखि पुस्तकं मया ॥

The leaf marks have all been obliterated at the beginning and at the end.

For the work see L. 325 and Oxf. 336B.

Printed in Calcutta.

It ends :—

मृतस्य देवल्लोकादिनिर्णयः, etc., as in I.O. Catal.

No. 3007.

His Ganitacūdāmaṇi was composed in 1158 A.D. See Cat. Cat. Vol. I, p. 671. He is quoted by Halāyudha. See H.P.R. Notices Vol. XI p. 13.

2643.

214. *The Same.*

Substance, country-made paper. 17×4 inches. Folia, 47. Lines, 4 on a page. Extent in ślokas, 1,000. Character, Bengali. Date, Śaka 1711. Appearance, tolerable. Complete.

Post Col. Statement :—

श्रीहरिनारायणशर्म्माः स्वाक्षरमिदं पुस्तकञ्च ।

शुभमस्तु शकाब्दाः १७११ ।

2644.

723. *The Same.*

Substance, Tāḍipattra. 13×1½ inches. Folia, 91. Lines, 3 on a page. Extent in ślokas, 1,000. Character, Bengali. Appearance, old and worm-eaten. Complete.

See L. 325 and Oxf. 336B.

2645.

3637D. *The Same.*

Substance, country-made paper. 3×2½ inches. Folia, by counting, 5. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, discoloured and worn out.

A fragment of Mahintāpaniya Śrīnivāsa's Suddhi-dīpikā. It contains the following colophon :—

इति मञ्चीन्तापनीय-सत्यगृहित-श्रीश्रीनिवासविरचितायां शुद्धिदीपिकायां
नामकरणादिशुद्धौ सप्तमोऽध्यायः ।

It contains two stray leaves.

2646.

3580. अर्थकौमुदी । *Arthakaumudī*.

*A commentary on Śrīnivāsa's Śuddhidīpikā, by Govind-
ānanda Kavikaṇkan ācārya.*

Substance, country-made paper. 16·2 × 2·6 inches. Folia, 127. Lines,
6 on a page. Extent in ślokas, 4,500. Character, Bengali. Date, Śaka
1544. Appearance, faded. Writing mostly effaced. Complete.

Govindānanda wrote a complete code of Smṛti about
40 years before Raghunandan in the Bankura District.
The entire code has been printed in Bibl. Ind.

Colophon :—

इति श्रीगोविन्दानन्दकविकङ्कणाचार्यविरचितायां शुद्धिदीपिका-
टीकायामर्थकौमुद्यां + + ध्यायोऽष्टमः समाप्तः । समाप्तेयं टीका ।

Post Colophon :—

× × × × × श्रीराधाकृष्णचरणो
मम भक्तिरस्तु । शकाब्दाः १५४४ ॥ श्रीरस्तु ॥ शिवं भवतु ॥

After this, there is recorded in a later hand the birth
of a son of one Candraśekhara.

ॐ शुभमस्तु शकाब्दाः १५६३ शौरज्यैष्ठ्य चतुर्विंशतिवासरे कृष्णपक्षे
नवमौतिथौ मेषलघ्ने मौनराशिस्थिते चन्द्रे श्रीचन्द्रशेखरदेवशर्म्माणः पुत्रोऽजनि
श्रीदामोदरदेवशर्म्मेति मलमासनिमित्तं सावित्रीपूरतः इदानीं सावित्रीपूर्वम् ।

There are also figures shewing the positions of the
planets at the time of the birth of the child.

For Śuddhidīpikā, an original treatise on the proper
times for religious ceremonies, see I.O. Catal. No. 3007,
and for its commentary Arthakaumudī, see I.O. Catal.
No. 3010.

2647.

5601A. *The Same with the same commentary.*

Substance, palm-leaf. $15 \times 1\frac{1}{4}$ inches. Folia, 30 (by counting). Lines, 4 on a page. Character, Uḍiḃa, about a century and a half old. A mere fragment.

16B, इति श्रीगोविन्दानन्दकविकङ्कणाचार्यकृतायां शुद्धिद्वीपिकाटीकाया-
मर्थकौमुद्यां प्रथमोऽध्यायः ।

Then begins the second which is not complete.

2648.

5603B. *The Same with the same commentary.*

Substance, palm-leaf. $14\frac{1}{4} \times 1\frac{1}{2}$ inches. In Tripāṭha form. Character, Uḍiḃa, about a century old. Appearance, old and worm-eaten.

Both the text and the commentary are incomplete. The commentary goes up to the end of the 2nd adhyāya and the text to the end of the 4th adhyāya. Of the 5th there are 45 verses from the beginning, then the manuscript breaks off.

See the previous number.

2649.

8109. शुद्धिद्वीपिकाटीका । *Śuddhidvīpikāṭikā.*

By Kṛṣṇānandācārya.

Substance, country-made paper. 12×3 inches. Folia, 223. Lines, 6 on a page. Extent in ślokaś, 5,352. Character, Bengali. Date, Śaka 1608. Appearance, discoloured. Complete.

Last Col. :—

इति श्रीकृष्णानन्दाचार्यविरचिता शुद्धिद्वीपिकाटीका समाप्ता ।

समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

The Post Col. :—

नागाभूतकंधरणीपरिसङ्काशाके श्रीचन्द्रशेखरशर्मणा लिखितं
स्वार्थमिति ।

माता च वानरौ तस्य पिता तस्य च वानरः ।

कायक्लोषेन लिखितं पुस्तकं यो हरेन्मम ॥

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

प्रणम्यासारसंसारपारावारतरिं ह्रिं ।

कृष्णाचार्यो वितनुते दीपिकायाः प्रभामिमां ॥

ग्रन्थारम्भे निर्विघ्नपरिसमाप्तिकामाः सदाचारपरम्परानुमितवेद-
बोधितकर्तव्यताकं मङ्गलमाचरन्ति । तदयमपि श्रीनिवासपण्डितो
ज्योतिषशास्त्रमधिकृत्य तस्य च भगवतः श्रीसूर्यस्य संकीर्तनरूपं
कुर्वन् अध्यापकस्य अध्येतुश्च अनुसम्मतोपि मङ्गलनिर्वाह्य
क्रियमाणदीपिकाख्यग्रन्थादौ निबध्नन्नाह दृष्टेति ।

It ends :—

धौराः परोपकृतये छतदेहभाराः

भूमौ निपत्य चरणेषु निवेदये वः ।

टीकेयमुत्पद्यतापि + +

प्रेमार्द्रदृष्टिकणिकाभिरवेक्षणीया ॥

2650.

6587-I. कर्मप्रकाशः । *Karmaparakāśaḥ.*

By Śrīnātha.

Substance, palm-leaf. $18\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 6. Lines, 4 on a page.
Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old and dis-
coloured. A mere fragment.

An authoritative work of the school of Bengal, on
Jyotiṣa, as applied to Smṛti.

See L. 2923.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नत्वा दिनेशं शिवमादिदेवं

संगृह्य च ज्योतिषपुस्तकानि ।

श्रीनाथशर्मा विदधाति यत्नात्
कर्मप्रकाशं बज्जदोषनाशं ॥

On the obverse of the first leaf :—

श्रीकाशीरामशर्माणा स्वपुत्रार्थं क्रीतमिदं पुस्तकं ।

2651.

5650. तिथिविवेकः । *Tithivivekah.*

By Padmanābha Upādhyāya.

Substance, palm-leaf. $13\frac{1}{2} \times 2$ inches. Folia, 1 to 55 of which the leaves marked 5, 6, 9, 23, 26, 36, 46, are missing. Lines, 5, 6 on a page. Extent in ślokas, 1,000. Character, Newari Appearance, very old.

The work begins :—

ॐ नमः शिवाय ।

नमस्कृत्य महादेवं गुरुं संसार[तारणं](सागरं) ।

तिथ्यादीनां विवेकायें मुनिवाक्यसमुच्चये ॥

पक्षवृद्धौ तिथिवृद्धौ ऋषयश्च संपश्यं ।

सुधियामप्यनुष्ठानं + + + ॥

For the work see my Nep. Cat., Vol. I, p. 184 and pref. p. xvi.

It is clear from the present manuscript that Tithiviveka forms part of a larger work of Yogīśvara, called Kālaviveka (24B, इति योगीश्वरसमुच्चिते कालविवेके तिथिविवेककाण्डं संक्रान्तिविवेकः क्रियते) and that Padmanābha wrote the last chapter on funeral rites, as a supplement to Yogīśvara Saṃgraha which ends in the present manuscript in leaf 38B, (योगीश्वरसंग्रहः समाप्तः). Then follows Padmanābha's work on Pretakṛtya and Śrāddha. 39A, अथ मृतप्राणिदायादोक्तिविधिं प्रवक्ष्यामि ।

Two verses from सन्देशानेकगम्भीरं are common to both the manuscripts (the present MS. and that described in

Nep. Cat.). But the verse preceding them is different. The Nep. Cat. MS. has the following Colophon which is wanting in this.

इति तिथ्यादिनिर्णये योगीश्वरसंग्रहे प्रेतकृत्यनिर्णये पद्मनाभसंग्रहयोः
समुच्चयः समाप्तः ।

From this rather obscure passage it appears that Padmanābha has two works as supplementary to Yogīśvara Samgraha.

Last Colophon in the present manuscript runs :—

श्रीवाराणस्यामुपाध्यायपद्मनाभेन रचितं ।

इति तिथिविवेकः समाप्तः ।

Although called Tithiviveka, it treats of funeral rites.

The authorities quoted are :—

1A, ऋष्यशृङ्गः; 2A, मत्स्यः; 2B, कात्यायनः; 3A, विष्णुः; 3B, विष्णुधर्मोत्तरे; 7A, स्कन्दपुराण, जात्रालिः; 7B, प्रचेता, बौधायनः, हारौतः, वायुपुराणम्; 8A, रुद्रस्युतिः, अत्रिः, रुद्रपराशरः, शङ्खुः; 8B, कार्ष्णाजिनिः; 11A, देवीपुराणम्; 12B, भविष्ये; 13A, लिङ्गपुराणम्; 17A, वराहपुराणे, विष्णुधर्मोत्तरे; 17B, ब्रह्मपुराणम्; 18A, विष्णुपुराणे; 22A, षट्त्रिंशन्मतात्; 24A, वशिष्ठः, स्मृतिसमुच्चयः, व्यासः, मनुः; 25B, शातातपः; 30B, मरौचिः; 33B, ब्रह्माण्डपुराणम्; 34A, बौधायनः, प्रजापतिः; 35B, दक्षः; 36B, जातुकर्णः, शाकटायनः; 33A, धौव्यः; 40B, शाकटायनः, रुद्रप्रचेताः; 42A, जैमिनिः, पारश्वरः, याज्ञवल्क्यः, वार्तिककारः; 42B, यमः; 43A, अङ्गिराः, हारौतः; 43B, भृगुः, पुलस्त्यः; 44A, मार्कण्डेयः; 44B, गर्गः, रुद्र-शातातपः; 45A, देवलः; 45B, व्याघ्रः; 47B, रुद्रप्रचेताः, स्मृतिसंग्रहः; 48A, संवर्त्तः, शौनकः; 49A, कात्यायनः, हारौतः; 51A, रुद्रवशिष्ठः, वादरायणः; 52A, आपस्तम्बः ।

There are two stray leaves at the end of the MS. marked 24 and 25. In 24B, we have quotations from Mudgala and Uśanāh.

2652.

10728A. योगीश्वरसंग्रहः । *Yogīśvarasamgrahaḥ.*

(तिथिनिर्णयः) ।

Substance, palm-leaf. 7 × 2 inches. Folia, 26. Lines, 5, 6 on a page. Extent in ślokaś, 312. Character, Newari of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

An old and authoritative work on Jyotiṣa, as applied to Smṛti, quoted by Hemādri and Mādhava.

Beginning :—

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ।
 नमस्कृत्य सहस्रांशु['](:) सुरासुरनमस्कृत['](:) ।
 व्यवहारोच्चयं वक्ष्ये व्यासादिमुनिसम्मतम् ॥
 नमस्कृत्य महादेवं गुरुं संसारतारणं ।
 तिथ्यादीनां विवेकाथं मुनिवाक्यसमुच्चितम् ॥
 सिद्धिसार(?) प्रकुरुते मरकादौविधानि च (?) ।
 सर्वसंग्रहशास्त्रानां मुनिवाक्यसमुच्चयं ॥
 तदुक्तं ज्योतिःशास्त्रेण ॥
 सौरमासो विवाहादौ यज्ञादौ सावनः स्मृतः ।
 आब्दिके पितृकार्ये च चान्द्रमासः प्रशस्यते ॥

It ends :—

एतानि आङ्गकालानि मित्राण्याह प्रजापतिः ।
 आङ्गमेतेष्वकुर्वाणो नरकं प्रतिपद्यते ॥

... ..

Last Colophon :—

इति श्रीयोगीश्वरसंग्रहे श्रीतिथिनिर्णयः समाप्तः ।

Post Colophon :—

शुभमस्तु सर्वदा । शुभ १ आषाढमास ।

2653.

1568. धर्मरत्नम् । *Dharmaratnam.**By Jīmūtavāhana.*

For the manuscript see L. 1974.

After the colophon there is recorded, in a different hand, the date of the birth of one Ghatakasimpha Banerjee's son, as Śaka 1417, which curiously enough Rajendralāla took for the date of the manuscript. The birth-record is to be found in the facsimile of the last leaf of the manuscript, in Plate II. L. Vol. V. The MS. is earlier than the record.

शुभमस्तु शकाब्दा १४१७ आषाढस्य चतुर्थे दिवसे रात्रौ वृषलक्ष्मस्य प्रथमांशे
षष्ठांशतमिषा कुम्भराशौ चन्द्रे वन्द्यघटौयश्रीघटकसिंहस्य शुभकुमारो जातः ।

The work has been published in Bibl. Ind. in the preface to which a clear account of both the MS. and the work is to be found and the date of the work is determined as a little later than 1091 A.D.

2654.

6394. त्रिविक्रमशतकटीका । *Trivikramaśatakaṭikā.**By Gopīnātha with the text.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 4$ inches. Folia, 32. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 650. Character, Nāgara. Date, Samvat 1690. Appearance, old and discoloured. Complete.

Text :—

A century of verses relating to Jyotiṣa as applied to Smṛti. Described by Eggelling in Catal. No. 2884.

Comm. :—

चेतो गोपालचरणयुगले निवेश्य गोपीनाथेन ।

टीका त्रिविक्रमशतस्यैषा बुधवल्गुभा क्रियते ॥

इह ग्रन्थारम्भसमये शिष्टाचारपरिप्राप्ततया त्रिविक्रमार्थो निर्विघ्नसमो-
हितसिद्ध्यर्थं खेष्टदेवतानमस्काररूपं मङ्गलं कृतवान्यशिक्षार्थं निवध्नाति ।

प्रणिपत्य परं ब्रह्म गणकेन्दुर्त्रिविक्रमः ।

मुनिप्रणीतमखिलं व्यवहारं प्रवक्ष्यति ॥

It ends :—

Comm. त्रिविक्रमार्थोऽस्य व्यवहारस्य स्वकृतिसम्बन्धितमाहः—

Text. नारायणस्य तनयो ज्ञानीहस्तानुजो दिजः ।

त्रिविक्रमः शतश्लोकै-र्यवहारममुं यधात् ॥

समाप्तः ।

किञ्चित् कलियुगे जाते ब्रूते ब्रह्मा त्रिविक्रमम् ।

+ + + + + संख्येन शास्त्रमेतत् मया कृतम् ॥

Colophon :—

इति श्रीज्योतिर्विद्-गोपीनाथविरचिता त्रिविक्रमशतटीका
समाप्तिमगात् ।

Post Colophon :—

संमत् १६६० समये वैशाख शुदि तृतीया ॥

श्रीसिद्धेश्वर्यै नमः ॥ श्रीराम सत्य ।

2655.

10442. कालादर्शः । *Kālādarśah.*

By Aditya Bhatta (also called Kavivallabha)
pupil of Viśveśvara.

Substance, country-made paper. 10×3½ inches. Folia, 25. Lines, 9-11 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara of the seven-teenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

A rare and authoritative work on the proper times, for religious observances, quoted by Madhavācārya in his *Kālamadhava*, *Raghunandana* and others; while the latest authorities it quotes are *Smṛticandrikā*, *Aparārka* and *Kalpataru*.

Colophon :—

इति श्रीमदादित्यसूत्रिविरचिते कालादर्शे यज्ञकालः । समा-
प्तोयं कालादर्शमूलग्रन्थः ॥

Post Colophon :—

श्राक्ते १००५७ (?) मन्म(म)थनामसंवत्सरे शिवपुर्यां काला-
दर्शाख्योयं ग्रन्थः विष्णुअग्निहोत्रिणात्मजेन लिखितोयं स्वार्थे परोप-
कारार्थे ॥ शिवप्रसादात् कल्याणदो भवतु ॥

See L. 2489 and I.O. Catal. 1655. Bik. p. 399.
Madras No. 3114.

The first two verses of maṅgalācaraṇa, as quoted by Rājendralāla and the 6 verses at the end, as quoted by Eggeling, which mention the authorities consulted in this work, are wanting in the present manuscript.

These authorities are :—

विज्ञानयोगी (perhaps विज्ञानभिक्षुः) विश्वरूपाचार्यः, स्मृतिमहार्णवः,
विश्वादर्शः, नित्यादर्शः, मदनः, स्मृतिचन्द्रिका, अपरार्कः, कल्पतरुः, शिवस्वामि-
मतम्, बालरूपः, स्मृतिरत्नम्, मञ्जूषा, स्मृतिसंग्रहणम्, धर्मप्रदीपः, कारणागमः ।
In another place mention is made of षट्त्रिंशन्मतम् ।

Eggeling says as Kālamādhava quotes this work [see Bible Ind. Ed. p. 83] it must have been written prior to the middle of the 14th century. The author describes himself in the third verse as the pupil of Viśveśvarā Cārya. This Viśveśvara may be the Paṇḍit who helped Madanapāla of Kāṣṭhā, who also belonged to the same century, in his Madana Pārijāta.

2656.

5846. तिथिनिर्णयः । *Tithinirṇayah.*

By Ananta Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 9×5½ inches. Folia, 4 to 91. Lines,
13 on a page. Extent in ślokaś, 1,800. Character, Nāgara. Date, Saṃvat

1441 or A.D. 1385. Appearance, old, discoloured and worn-out. Incomplete in the beginning. Foll. 42-69 are missing.

On the lunar days and the religious duties appertaining thereto.

As to the age of the author, the date of the present MS. gives some idea.

End :—

अयं तिथिनिर्णयः शिवरहस्ये तिथिनिर्णयाध्यायेष्युक्तो नापूर्वः
इति तिथिनिर्णयः समाप्तः ।

निर्णया वहवः सन्ति तिथ्यादीनां गृहे गृहे ।

अनिर्णयास्तु ते सर्वे न वक्तुं तत्त्वतः क्षमाः ॥

निर्णयोयं कृतः सर्वो भट्टानन्तेन धीमता ।

अज्ञानानां प्रबोधार्थमदृष्टार्थं तथैव च ॥

इति अनन्तभट्टः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

शिवमस्तु सर्वजगतः । मङ्गलं भूयात् । खलि संवत् १४४१
वर्षे पौष वदि १५ अमावास्यायां तिथौ बुधदिने ॥ + श्रीनन्दपट्ट-
मण्डलकरणे तिलकवाडायामे भट्टनागरजातीय पण्डितसरवणसूनु-
नारायणः तिथिनिर्णयमनन्तभट्टनामानं व्यरौरमत् ॥ शुभं भवतु
लेखकपाठकयोः ॥

Besides the Purāṇas, it often quotes Harihara as in fol. 84A :—

पण्डितहरिहरेण उदयास्तमयशब्दाभ्यामर्द्धोदितार्द्धास्तमितरूपः कालो
गृह्यत इत्युक्तम् ।

2657.

5998. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 10, of which the second is missing. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 250. Character, Nāgara. Date, Samvat 16(?). The hand-writing is of the early nineteenth century. Appearance, discoloured. Fr.

Defective in the beginning.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ संक्रान्तिसम्बन्धेन विहितप्रतिषिद्धानां कर्मणां कालो
निर्णीयते

तत्र देवौपराणम् ।

द्वादशैव समाख्याताः समाः संक्रान्तिकल्पनाः ।

सप्तधा सा तु बोद्धव्या एकैकेव यथा शृणु ॥

In the last number, the chapter on Samkrānti, the portion contained in the present MS., covers foll. 80-91. The MSS. differ only in the concluding verses.

9A, इति संक्रान्तिनिर्णयः ।

अथ मन्वादियुगादिषु निरूपयिष्यते ।

मन्वादौ च युगादौ च ग्रहणौ चन्द्रसूर्ययोः ।

व्यतीपाते च वैष्ट्यां तत्कालव्यापिनी क्रिया ॥

It ends :—

अयं तिथिनिर्णयः शिवरहस्यतिथिनिर्णयाध्यायेषुक्तो नापूर्वः ॥

ग्रन्थबन्धसुवर्णानां सदोत्कर्षाप्रकर्षयोः ॥

प्रमाणं विदुषां बुद्धिनिर्मला कषपट्टिका ॥

यदस्ति निश्चितं किञ्चित् गौरक्षीरमिवाल्पकम् ।

अपक्षपातिनः सूरिहंसाः स्त्रीकुर्वते स्वयम् ॥

मौमांसेन्दु-कलाप्ररुद्ध-विततप्रज्ञा-सुधाविन्दवो

न्यायाख्या विलसन्ति यस्य वचने पातञ्जले यो जलम् ॥

सामुद्रतुरगौ मुखानिवदपां (?) नाम्ना त्वनन्तो गुरुः

सोयं निर्णयमाततान विविधं लोकस्य मोहापहम् ॥

Colophon :—

इति श्रीअनन्तभट्टोपाध्यायविरचितः तिथिनिर्णयः समाप्तः ।

Post Col. :—

शुभं भवतु । श्रीदिव्यलक्ष्मीनृसिंहाय नमः । संवत् १६ । त्रै
पन्ना समये माघवदौ द्वितीया रवौ लिखितमिदं पुस्तकम् ।
श्रीवदरीनाथो जयति ।

2658.

1265. कालनिर्णयदीपिका । *Kālanirṇayadīpikā.**By Rāmacandrācārya.*

Substance, country-made paper. $12\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 16. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara. Date, Samvat 1738. Appearance, old. Generally correct. Complete.

For the beginning and end of the work see L. 2281 and I.O. Catal. No. 1659.

The work seems to be of the nature of a commentary in verse, for the author says :

प्रपञ्चते स्वशब्देन मूलग्रन्थानुसारतः ।

and his son the commentator speaks of his father as bringing down कालनिर्णयद्वन्द्वदुक्तिसुधाञ्जिसारम् ।

So there was a work, *Kālanirṇaya*, which is amplified in this work.

According to Prof. Bhandarkar, (Report for 1883-84, pp. 58-60) Rāmacandra who is also the author of the *Prakriyā Kaumudī* lived in A.D. 1450. But the weak point in his argument is that he takes Rāmacandra in रामचन्द्राचार्यसुत-सुत-सुत to be Rāmacandra the author. He gives no reason for taking the great grandfather of the scribe to be the author. The Āndhradeśa was annexed to the Bahamani dominions by Ahmed Shah in 1424, by destroying Oḍaṅgala, its capital, and killing Pratāparudra, its king. So the Rājā Rama mentioned in *Kālanirṇaya* would be an impossible personage at that time. Prof. Bhandarkar thinks that this king Rāma must have been a king of Vijayanagara. But this is Andhradeśa and not Kārṇāṭa. Colebrooke, on the other hand, puts down the author in 1243 A.D., in his *Miscellaneous Essays*, Vol. II, new edition, p. 333, from some statement in *Kālanirṇaya Dīpikā* itself.

Colophon :—

इति कालनिर्णयदीपिका श्रीरामचन्द्राचार्यकृता समाप्ता ।

Post Colophon Statement :—

इति श्रीमनोहरेण त्रिपाठिनालेखि देवदत्ताद्यर्थमिति संवत्
१६३८ मासे फाल्गुनेऽर्के तिथौ बुधवासरे । शुभोऽस्तु तेषामिति ।

On the reverse side of the last leaf commences a work on तिथिनिर्णय by Vaidyanātha Jyotirvid who summarises in the work the opinions of Vijñāneśvara, Yogī, Ananta Bhaṭṭa, and Bhoja Rāja. Vaidyanātha's work is quoted in Camatkāra Cintāmaṇi.

2659.

2032. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 20. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Nāgara of the eighteenth century. Complete.

For a description of the work see L. 2281 and I.O. Catal. No. 1659.

2660.

5752. कालनिर्णयदीपिकाविवरणम् ।

Kālanirnaya-dīpikāvivaranaṃ.

By Nṛsiṃha, the son of Rāmacandra.

Substance, country-made paper. 8½ × 4 inches. Folia, 223. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 3,000. Character, Nāgara. Date, Samvat 1716. Appearance, discoloured. Complete.

For the work see I.O. Catal. No. 1660.

Colophon :—

इति श्रीमत्सर्वशास्त्रज्ञ-सकलमहागमाचार्य-परमहंस-परि-
ब्राजक श्रीगोपालगुरुपूज्यपाद-शिष्यरामचन्द्राचार्यसुत-वृत्ति-
चार्यकृतं कालनिर्णयदीपिकाविवरणं समाप्तम् ।

Post Colophon Statement :—

शुभमस्तु । कल्याणमस्तु । श्रीगोपीजनवल्लभो जयतु ।
संवत् १७ आषाढादि १६ वर्षे आषाढमासे शुक्लपक्षे चतुर्दश्यां
तिथौ गुरुवासरे लिखितमिदं कालदीपिकाविवरणं लेखकपाठ-
कयोः शुभमस्तु ॥

2661.

10619. **समयप्रदीपः ।** *Samayapradīpah.*

By Śrīdatta.

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 56. Lines, 9
on a page. Extent in slokas, 1,600. Character, Nāgara. Date, Samvat
1817. Appearance, discoloured. Complete.

Last Colophon :—

इति श्रीमहामहोपाध्यायश्रीदत्तकृते समयप्रदीपे प्रकीर्णकः
परिच्छेदः तृतीयः ।

Post Colophon :—

समाप्तोऽयं समयप्रदीपाख्यो ग्रन्थः ।
संवत् १८१७ । लिखितं काश्यां मध्ये मणिकर्णिकासमीपे ।
गङ्गायै नमः ।

This refers to the proper times for the performance of
the Vratas.

See I.O. Catal. No. 1683, L. 1935, Bik. p. 452.

The author was a Maithila and is quoted by Vācas-
pati Miśra, Rudradhara, Raghunandana and others, while
he himself quotes Harihara and Gauda Smṛti.

2662.

3604. **कृत्यरत्नाकरः ।** *Kṛtya-ratnākaraḥ.*

*The first section of a general digest of Hindu law, compiled
under the direction of Candēśvara, son of Vīreśvara,
and minister of king Hara Siṃha Deva of Mithilā.*

Substance, palm-leaf. 13×2 inches. Folia, 160. Lines, 6 on a page. Extent in Slokas, 3,900. Character, Bengali. Date, L.S. 392. Appearance, old and worn-off. Complete in 160 leaves of which the leaves 14, 15, 17 to 39 and 62 to 99 are missing.

Colophon :—

इति सप्रक्रियमहासान्धिविग्रहिकठक्कुरश्रीवीरेश्वरात्मजसप्रक्रिय-
महासान्धिविग्रहिकठक्कुर-श्रीचण्डेश्वरविरचिते छत्ररत्नाकरः
समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीरस्तु । लसं ३६२ प्रथमवैशाख वदी ६ शुक्ले ववम्भौलिग्रामे
लिखितमिदं पुस्तकमिति ।

See I.O. Catal. Nos. 1387-90.

The authorities quoted :—

3B, विश्वामित्रः, आपस्तम्बः; 4A, हारौतः; 4B, भविष्यपुराणम् and
कालिकापुराणम्; 5A, दृहस्पतिः, नारदः; 6B, विष्णुः, दानदृहस्पतिः; 7A,
महाभारतः; 7B, देवोपुराणम्; 8A, तैत्तिरीयसूतिः, वशिष्ठः, गौतमः;
9A, कपर्दिभाष्यम्, मनुवशिष्ठयमाः; 13A, देवलः, पारस्करः; 13B,
गोभिलः, दृड्गशातातपः, योगियाञ्जवल्काः, दृड्वशिष्ठः, दृड्मनुः, लघुहारौतः;
40A, मत्स्यपुराणम्; 54B, आग्नेयपुराणम्; 59B, ब्रह्मपुराणम्; 61A,
वराहपुराणम्; 103A, विष्णुधर्मोत्तरे; 116A, विष्णुपुराणम्; 127B,
आदित्यपुराणम्; 137A, स्कन्दपुराणम्; 142B, पद्मपुराणम् ।

After the verse 13, quoted in I.O. Catal. No. 1387
there are the following verses omitted by Eggeling :—

यद्यात्रा चतुरङ्गिनी भरणमद्भुतगोलघातस्कटद
भोगौन्द्राग्रशिरःपणामणिपतत्खण्डप्रदीपांशुभिः ।
पाताले निविडान्यकारपटलोनिर्मोक्तप्रप्रिया-
स्तत्कौर्त्तिक्षयलब्धलोचनकला गायन्ति भोगिस्त्रियः ॥
नेपालं गिरिदुर्गमं तु जवनादुन्मूल्य तद्भूपतीन्
सर्वान् राघववंशजानगिरिपोः तुल्यप्रतापानजैः ।

देवं विश्ववरप्रदं पशुपतिं संस्पृश्य योऽपुपूजत्
 केषां नैष धरातले स्तुतिप्रदं मन्त्रोन्मत्तखण्डेश्वरः ॥
 एतेनातिवदान्यमौलिमणिना सम्मानितैरर्थिभि-
 र्दत्तानेकमनोरथाधिकमह्लादानोदितेरुज्जितः ।
 भृङ्गश्रेणिमसौमलीमसतनुच्छायः स कल्पद्रुमः
 प्रप्रच्योतन्मकरन्दविन्दुर्नवहव्याजेन रोच्यते ॥
 उन्मीलितसहकारसौरभमिलद्भृङ्गौघभङ्गाश्रियो
 विप्रेभ्यः स्वरपत्तनप्रणयिने विस्तारतः प्रयामलाः ।
 + + + + + उन्निद्रशालिश्रिय-
 स्ते दत्ताः कति न प्रसन्नमनसा मन्त्रोन्मत्तखण्डेश्वराणां ॥
 अयमुदचौखनत्तरलमारुतलङ्घनया
 घनविवर्त्तितोर्मिं सिमरामपुरेऽथ सरः ।
 दिवि प्ररदभ्रविभ्रमपयःपटलोदरग-
 स्फुरदरविन्दरेणुविलसदनिन्द्यमसितम् ॥
 एतत्कीर्त्तिजिगौषुरीशमभजत् देवः सुधादौघितिः
 प्रायः शेखरतामवाप न पुनस्तस्मादसौ तत्फलम् ।
 इत्येवं गलिते मनोरथभवे पङ्कच्छटासोदरं
 घत्ते निर्जितकान्तिरन्तरधिकं प्रङ्गे कलङ्कम् प्रप्री ॥

2663.

6557. तिथिनिर्णयः । *Tithinirnayah.**By Candēśvara.*

Substance, country-made paper. 9×4½ inches. Folia, 26. Lines, 11
 on a page. Character, Nāgara of the early eighteenth century. Appear-
 ance, old and discoloured and repaired. Incomplete at the end.

Beginning :—

खल्लि । श्रीगणेशाय नमः । श्रीब्रह्मदेवाय नमः ।

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ।

लेखविभावितः (?) शेषभेदभिन्नाय (स)[श]म्भवे ।

कालौ विधिवलदर्शपूर्णमास्यादिकर्मसु ॥

3B, इति तिथिनिर्णये चण्डेश्वराचार्यविश्वचिते सर्वशास्त्रानुमते तिथिभेद-
त्रयं प्रसिद्धम् ॥

2664.

9329. माधवी कारिका । *Mādhavī kārīkā*.

Substance, country-made paper. 9×4½ inches. Folia, 11. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 160. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Verse. Complete. Date, Samvat 1872. Illegibly written.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः । राम ।

वागीशाद्याः सुमनसः सर्वार्थानामुपक्रमे

यं नत्वा कृतकृत्याः स्युस्तं नमामि गजाननं । १

सोऽहं प्राप्य विवेकतीर्थपदवीमाम्नायतीर्थे परं

मज्जन् स[ज्ज]नसङ्गततीर्थनिपुणः सद्बृत्ततीर्थाश्रयात् ॥

लब्धामाकलयन् प्रतापलहरौ श्रीभारतीं तीर्थतः (?)

विद्यातीर्थमुपाश्रयं हृदि भजे श्रीकण्ठमव्याहृतं । २

This generally goes under the name of Kālamādhava
kārīkā, printed in pp. 1-28 of the printed edition of
Bibl. Ind. of Kālamādhava.

सत्यैकव्रतपालको द्विगुणधी + र्थौ चतुर्वेदिता

पञ्चस्तन्धकृति + + + दृढसप्ताङ्ग सर्व्वं सहः ॥

अष्टयत्तिकलाधरो भवनिधिः पुष्पदण्डप्रत्ययः (?)

स्मार्त्तोदायधुरन्धरो वि(?)जयते श्रीवृक्काव्यापतिः ॥

Colophon :—

इति माधवकृता कारिका सम्पूर्णा । समस्त । संवत् १८७२ पौष-
वदी अमावास्या सनिवासरे जाननायमिश्रेण लिख्यते ।

2665.

10262. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 6. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

A fragment with leaves marked with the letters का० मा०.

इदृशं नियमं न्याये विवरीतुमिहोद्यमः ।

6B, तमेव निर्णयं शास्त्रन्यायाभ्यां कर्तुमुद्यतः ॥ १३० ॥ [इयमेवशेष-
कारिका] ॥

2666.

521. *The same (here called) कालनिर्णयः । Kālanirṇayaḥ.*

With an anonymous commentary.

A mere fragment noticed in L. 1298.

The text has been printed in Bibl. Ind.

The comm. is left unnoticed by Rājendralāla.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

उपोद्घात इति ॥ प्रथमे वादे सांख्यमतमाश्रित्य कालशब्द-
वाच्यः कश्चिदर्थो नास्तीति पूर्वपक्षोक्त्यै वैशेषिकादिमतमाश्रित्य
तत्सत्त्वं साधितं ॥ इत्यादि ।

2667.

8852. *कालमाधवव्याख्या । Kālamādhava Vyākhyā.*

By उमा ।

Substance, country-made paper. $13\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 19. Lines, 10 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

The leaves end with एतेन निबन्धस्यानुपयोगान्तनिर्णय इति दीपिका-
द्युकाराक्तं अपास्तं । अन्य कालानां ।

It begins :—

श्रीमाधवं गुरुं नत्वा लक्ष्मीर्लक्ष्मीप्रियुप्रसुः ।
 खेरडे मुद्रलापत्यगणेशायत्यष्टाक्षकः ॥
 महादेवः सुतस्तस्य वेदमूर्तिर्जटान्तवित् ।
 श्रौतस्मार्त्तार्थनिपुणो दीक्षितो राजपूजितः ॥
 पत्नी यस्य + [र] माख्या साधुमा तस्य कन्यका ।
 कालमाधवसद्भाष्यां तनुते सर्वसंविदे ॥

2668.

2942. कालमाधवीयकारिकालघुविवरणम् ।

Kālamādhavīyakārikā-Laghuvivaraṇam.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 19. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 405. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured Complete.

Colophon :—

इति कालमाधवीयकारिकालघुविवरणम् ।

The MS. contains, with the text of the kārikās on Mādhāvācārya's Kālanirṇaya, an anonymous gloss on difficult points.

For the text see W. p. 331.

The gloss begins :—

जन्यकालेऽब्दमुख्यत्वमुक्तमेतच्चतुष्टयमिति प्रथमे वादे सांख्यमतमाश्रित्य काल-
 शब्दवाच्यः कश्चित् पदार्थो नास्तीति पूर्वपक्षीकृत्य वैशेषिकादिमतमाश्रित्य तत्सङ्का-
 साश्रितः ॥ द्वितीये तस्य कालस्य ज्योतिःशास्त्रादिसिद्धत्वात् अग्निर्गोचरत्वमाशङ्क्य
 कर्माङ्गत्वाकारेण तत्प्रसिद्धभावात् निर्णयत्वं दर्शितं । इत्यादि ।

2669.

5517. कालमाधवकारिकाविवरणम् ।

*Kālamādhavakārikāvivarṇaṃ.**By Mādhvacārya himself.*

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 11. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 260. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ।

स्त्रीयश्लोकविवरणं माधवाचार्यनिर्मितम् ।

किञ्चदन्तीमिति श्रुत्वा लिख्यते बालतुष्टये ॥

उपाङ्गात् इति । प्रथमे वादे साङ्ख्यमतमाश्रित्य कालशब्दवाच्यः कश्चिदर्थो नास्तीति पूर्वपक्षीकृत्य वैशेषिकादिमतमाश्रित्य तत्सत्त्वं साधितम् । द्वितीये तत्कालस्य ज्योतिःशास्त्रप्रसिद्धत्वात् अनिर्णयत्वमाशङ्क्य कर्माङ्गत्वाकारेण तत्प्रसिद्धत्वाभावाभिर्णयत्वं दर्शितमित्यादि ।

End :—

तदेवं निर्णीतमर्थं संग्रहेण अनुक्रम्य उपसंहरति ईदृशमिति ।

Colophon :—

इति श्रीमाधवाचार्यकृतं स्त्रीयकालनिर्णयश्लोकविवरणं सम्पूर्णम् ।

2670.

10263. लघुमाधवविवर्तितः । *Laghu-Mādhavī-Vivṛtiḥ.*

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 11. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

Col. :—

इति धर्मशास्त्रे लघुमाधवौ सविवर्तितः ।

Beginning :—

श्रीगणाधिपतये नमः ।

अथ टीका । उपोद्घातेति । प्रथमे पादे साङ्ख्यमतमाश्रित्य काल-
शब्दवाच्यः कश्चिदर्थो नास्तीति पूर्वपक्षौघाय वैशेषिकादिमत-
माश्रित्य तत्सत्त्वं साधितं । द्वितीये तु तस्य कालस्य ज्योतिःशास्त्र-
प्रसिद्धत्वात् अनिर्णयत्वमाशङ्क्य कर्माङ्गत्वाकारेण तत्प्रसिद्धं तावा-
न्निर्णयत्वं दर्शितम् । तृतीये कर्मणां उपक्रमोपसंहारयोश्चिन्तनीय-
त्वेन नित्यकालस्य कर्माङ्गत्वं दर्शितं ।, etc., etc.

This is a comment on the portion of *Kālanirṇaya*,
contained in number 2665 leaving out the introductory
verses ; it is called *Laghu Mādhavī*.

2671.

5551. **कालमाधवकारिकाव्याख्या ।**

Kālamādhavakārikāvvyākhyā.

By Vaidyanātha Bhaṭṭa, son of Tatsat Rāmacandra Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 9½ × 5¼ inches. Folia, 41. Lines, 9,
14 on a page. Extent in ślokas, 720. Date, Śamvat 1990. Character,
Nāgara. The leaves from the 30th to the end have been newly restored.
Complete.

The commentary begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नत्वा गजाननं देवमगजानन्दवर्द्धनम् ।

कालमाधवप्रद्यानि विररिष्ये यथामति ॥

See H.P.R. Vol. III, 56.

Colophon :—

इति श्रीमद्वर्मशास्त्रपारावारौणतत्त्वदामचन्द्रभट्टात्मजभट्टवैद्य-
नाथभट्टसूत्रिकृते कालमाधवीयव्याख्याने पञ्चमं प्रकरणं सम्पूर्णम् ।

Post Colophon :—

संवत् १७६० । पौष-वदौ द्वादशी भृगुः ।

2672.

8853. **कालमाधवलक्ष्मीः ।** *Kāla Mādhava Lakṣmīḥ.*

A commentary on कालनिर्णय, by Lakṣmī Debī, the wife of Vaidyanātha Pāyagunḍa.

Substance, country-made paper. $13\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Date, Samvat 1856.

The last two parts, each separately paged.

The part beginning with तृतीयप्रकरणं क्रमप्राप्तमारभते ॥ अथेति ॥ is complete in 106 leaves, ending with इति दशमो निर्णयः ।

The last one, complete in 120 leaves, begins :—

अथैकादशी निर्णयः ॥ शिष्यावधानाय प्रतिजानीते अथेति ।

The Col. runs thus :—

इति श्रीमत्यायुण्डोपाख्यवैद्यनाथार्द्राङ्गलक्ष्मीदेवीविरचित-काल-
माधवलक्ष्मीः परिपूर्णा । शुभं समाप्तं । संवत् १८५६ ।

There are also leaves, apparently belonging to the same work, (a) marked 1-7, (b) 1, 2, 7, 8, 10-19 and (c) 3-10 treating of seasons, months and intercalary months.

2673.

6374. **ज्योतिःसारसागरः ।** *Jyotiḥsārasāgarah.*

By Kīrtikara.

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 3-32, of which foll. 8-18, 21, 22, 24, 28 are missing. The second side of fol. 3 (3B) and the first side of fol. 29 (29A) are also gone. (Two leaves pasted together had been made one through out.) Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured.

A mere fragment on Jyotiṣa as applied to Smṛti.

29B, इति श्रीमत्कौर्त्तिकरकृते ज्योतिःसारसागरे ग्रहसंज्ञादिनिर्णयो
नाम प्रथमस्तरङ्गः ।

See Ulwar Extr. 486. In the beginning, the work mentions Māṇḍavya, Garga, Lalla, Varāha, and Bhoja, as its authorities; while in Aufrecht's Cat. Cat. Vol. I, a work of the same title (Jyotiḥsārasāgarah) has been entered (without however the author's name), and described as quoted in Madanapārijāta.

Besides the ancient authorities, it quotes :—

5B, राजमार्तण्डः, भौमपराक्रमः, रत्नमाला; 19A, दौषिक्ता; 25A, सारावली ।

2674.

5461. तिथिनिर्णयसारः । *Tithinirṇayasārah.*

By Madana Pāla.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 77. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1,200. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured and mouse-eaten on the right-hand side. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

यद्यपि सन्ति धरित्रां परः श्रुताः सूक्ष्मगृहलौचित्यताः ।

तिथिनिर्णयस्तथापि स्फुटप्रदिष्टोऽत्र निर्णयो ग्रन्थे ॥

न खलानुद्दिश्य मया विहितोऽत्र विनिर्णये परिल्लेशः ।

न खलु कदाचिल्लभ्युनः सहजं विजहाति दुःसहं गन्धम् ॥

अतिस्फुटिपुराणानि पर्यालोच्य यथामति ।

तिथिनिर्णयसारोऽयमुद्धृतः प्रथतां भुवि ॥

तत्र प्रथमं तावत् सामान्येन सर्व्वतिथिषु निर्णयः प्रस्तूयते ॥

तत्र द्विविधा तिथिः । शुद्धविद्धभेदात् ॥

Last Colophon :—

इति श्रीमदनपालविरचितः तिथिनिर्णयसारः समाप्तः ।

5A, इति श्रीकट्टारमल्लेयादिविरुदराजी विराजमान-श्रीमदनपालविरचिते तिथिनिर्णयसारे सर्व्वधर्मसाधारण्युग्मतिथिनिर्णयः; 9A, एकभक्तादिसर्व्व-

तिथीनां साधारणो निर्णयः; 21A, °जन्माष्टमीनिर्णयः; 27B, °एकादशी-
निर्णयः; 32B, °श्रवणाद्वादशीनिर्णयः; 33A, °त्रयोदशीनिर्णयः; 36A,
°अमावास्यापूर्णिमानिर्णयः; 39A, °तिथिवेधः; 52A, °पिण्डाहार्यकश्चाद्ध-
विधिनिर्णयः । अतः परं दर्शपूर्णमासेष्टिकालो निरूप्यते ।

The authorities consulted are :—

8B, स्कन्दपुराणम्; 9B, पैठीनसिना; 10B, विष्णुधर्मोत्तरः; 11A,
ब्रह्मवैवर्तः; 12A, शिवरहस्यसौरपुराणयोः; 12B, बृहद्यमः; 13B, देवी-
पुराणम्; 19B, सम्बर्तः; 21A, पद्मपुराणम्; 21B, नारदीयपुराणम्;
22B, देवदस्मृतिः; 24A, गोभिलः; 25B, वायुपुराणम्; 29A, नारदः,
कूर्मपुराणम्; 30A, भविष्यपुराणम्; 32B, भविष्योत्तरः; 33B, शङ्खस्मृतिः;
34B, विष्णुधर्मः; 36B, निगमः; 41B, मत्स्यपुराणम्; 50B, मनुः;
74B, जावालस्मृतिः ।

As regards the author's age, it is known that his Madanapāla-vinoda-nighaṇṭu, a vocabulary of materia medica was composed in 1375.

2675.

5515. व्यवहारसमुच्चयः । *Vyavahārasamuccayaḥ.*

By Upādhyāya Śrīpati.

Substance, country-made paper. 9 × 3½ inches. Folia, 94 of which the eighteenth leaf is missing. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 2,000. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and soiled. The writing on the first leaf has been effaced.

A work on Jyotiṣa, as applied to Smṛti. It was known in quotation only by Raghunandana in his Tithi-tattva.

It ends thus :—

एकराशौ य (f) द [I] जीवमन्दौ स्यातां तदा मद्दौ ।

दुर्भिच्छ्रव्याधिप्रोक्तार्त्ता भवत्यानन्दवर्जिता ॥

मन्दे चापे युवत्यश्चमिथुनेऽथ वृषे तथा ।

तावत् पृथ्वौ रणव्याधिदुर्भिच्छ्रमयपौडिता ॥

Colophon :—

इत्युपाध्यायश्री(सौ)पतिविरचितायां ज्योतिःशास्त्रं व्यवहार-
समुच्चये समाप्तमिति ॥

The authorities quoted and consulted :—

5A, देवोपुराणे; 6A, वादरायणः, गर्गः; 6B, वशिष्ठः, हारौतः; 7A,
वशिष्ठः; 13B, व्यासः; 38A, मत्स्यपुराणम्;

2676.

5587. स्मृतिसारसंग्रहः । *Smṛtisārasaṅgrahaḥ*.

By Viśvanātha.

Substance, palm-leaf. 15 × 1½ inches. Folia, 70. Lines, 4, 5 on a
page. Extent in ślokas, 2,200. Character, Udiya, about 200 years old.
Appearance, old. Complete.

Beginning :—

ॐ नमो विष्णेश्वराय ।

मन्वादिशास्त्राणि गुरोरधीत्य

सम्यक् तथाभ्यस्य चिरं यथार्थम् ।

दृष्ट्वा च श्रिष्टाचरणं चकार

श्रीविश्वनाथः स्मृतिसारसंग्रहम् ॥

अथ प्रमाणतः सिद्धं तावत् चोदनाया धर्मे प्रामाण्यम् ।

तन्मूलत्वात् स्मृतिपुराणानामपि प्रामाण्यं सिद्धम् ।

There is an index to the work in three leaves, which
is given below :—

१, अयननिर्णयः; अथ वत्सरनिर्णयः; २, अथ अयननिर्णयः; ऋतु-
निर्णयः; ३, अथ मासनिर्णयः; अथ एकभक्तनिर्णयः; ४, अथ नक्तनिर्णयः;
५, अथायाचितं निरूप्यते; अथ तिलं निर्णीयते, अथ शुद्धतिलनिर्णयः; अथ
विद्धतिलनिर्णयः; ६, अथ तिथ्युपभागमाह, अथ द्वैधतिथिनिर्णयः; अथ खण्ड-
तिथिनिर्णयः; अथ प्रतिपन्निर्णयः; ७, अथ द्वितीयानिर्णयः; अथ तृतीया-
निर्णयः; अथ चतुर्थीनिर्णयः; ८, पञ्चमीनिर्णयः; अथ षष्ठीनिर्णयः; ९,

अथ सप्तमौर्निर्णयः ; अथाष्टमौर्निर्णयः ; अथ नवमौर्निर्णयः ; १०, अथ दशमौ-
 निर्णयः ; अथ दशमौर्विद्वैकादशसुपवासनिषेधमाह, अथैकादशौर्निर्णयः ;
 ११, अथैकादशश्राद्धिके नारद आह ; १२, अथ द्वादशौर्निर्णयः ; अथ त्रयोदशौ-
 निर्णयः ; अथ चतुर्दशौर्निर्णयः ; अथ पञ्चदशौ निर्णीयते : १३, अथामावास्या
 निर्णीयते ; १४, अमावास्यायां उपवासादि विचार्यते, अथ यागकालो निरूप्यते ;
 अथ विहृतेशिविचार्यते, अथाष्टौकाष्टमौ निरूप्यते ; १५, अथ कामदेवत्रयो-
 दशौ, अथाक्षयतृतीया ; १६, अथ सावित्रीव्रतं निरूप्यते, आरण्यकषष्ठी ;
 १७, चम्पकद्वादशौ देवस्नाननिर्णयः, भूमिरजस्वला, श्रीकृष्णस्य गुण्डिचायात्रा ;
 १८, अथ ब्रह्मादिदेवताश्रयनकालाः, अथाषाढशुक्लैकादशौ ; अथ देवश्रयनपार्श्व-
 परिवर्त्तनोत्थापनकालाः, अथ सङ्गमस्नानम्, अथ नागपञ्चमौ ; १९, अथोपाकर्म्म-
 कालनिर्णयः ; २०, अथ बलदेवस्य पूजा ; २१, अथ रक्षापञ्चमौ, २२, अथ श्रीकृष्णस्य
 जन्माष्टमौ निरूप्यते ; २३, अथ जयन्तीभेदो निरूप्यते, अथ सप्तपूरिकामावास्या,
 अथ गौरौव्रतम् ; अथ हरितालिकाचतुर्थी, अथ गणेश्वरचतुर्थी ; २४, अथ ऋषि-
 पञ्चमौ ; अथागस्त्यार्घ्यः ; अथ दूर्वाष्टमौ ; अथानन्तव्रतचतुर्दशौ ; अथ शक्रो-
 त्यापनम् ; २५, अथ इन्द्रपूर्णिमा ; अथ महाष्टमौ ; २६, अथापरार्जिता, अथ
 कौमुदी पूर्णिमा, अथ चित्राकृष्णचतुर्दशौ, अथ प्रदीपामावास्या ; २७, अथ
 सुखरात्रिः ; अथ गोष्ठाष्टमौ, अथ देवोत्थापनैकादशौ ; २८, अथ प्रथमाष्टमौ,
 अथ दौपालिकोत्सवः, अथ प्रावरणषष्ठी, अथ पाषाणचतुर्दशौ, भद्राष्टमौ ; अथ
 वकुलामावास्या, अथ छतकम्बलम् ; २९, अथ माघकृष्णचतुर्दशौ ; अथ
 वराहचतुर्दशौ, अथ औपचमौ, अथ माघसप्तमौ, अथ भौष्माष्टमौ, अथ
 भौष्मैकादशौ ; ३०, अथ भौष्मद्वादशौ ; फल्गुत्सवपूर्णिमा ; अथ शिवरात्रिः ;
 ३१, अथ चैत्रकृष्णचतुर्दशौ, अधुना मासकृत्यं निरूप्यते ; वैशाखमासनिर्णय-
 माह ; ३२, ज्यैष्ठमासनिर्णयमाह, आषाढमासनिर्णयमाह, आश्वमास-
 निर्णयमाह, भाद्रमासनिर्णयमाह, आश्विनमासकृत्यनिर्णयमाह, कार्तिकमास-
 कृत्यम् ; ३४, अथ भौष्मपञ्चकम्, अथ आकाशदीपदानम् ; ३४, अथ चातुर्मास्य-
 व्रतारम्भः, ३५, अथ मार्गशीर्षव्रतारम्भः, अथ पौषमासकृत्यम् ; अथ माघमास-
 कृत्यनियममाह ; ३६, अथ फाल्गुनमासकृत्यनियममाह, अथेदानीं महाचैत्रादयो
 लिखन्ते ; अथ महावैशाखी ; ३७, अथ व्यतीपातः ; अथ महाज्यैष्ठी ; ३८, अथ

अवगाद्वादशौ ; अथ विष्णुष्टब्धला ; अथ महाकार्तिकी ; ३६ अथ रोहिणीप्रतिपत्, ४० ; अथ मङ्गोदधमावास्या, अथार्द्रोदयमावास्या ; ४१, अथ महामार्गौ ; ४२, अथ पापनाशिनी, अथ गोविन्दद्वादशौ, अथाष्टकाश्राद्धम् ; ४४, अथ युगाद्याः, अथ मन्वन्तराः ; ४५, अथाकामावै ; अथापरपक्षनिर्णयः ; ४६, अथ काम्यतिथिश्चाद्रकालः, अथ सन्नासिनो महालयाश्चाद्रनिरूपणम् ; ४७, अथ माघी-श्राद्धम् ; ४८, अथ अस्तादिहृतानां चतुर्दशीश्राद्धम् ; अथ साभिकस्य महालया-श्राद्धम् ; ४९, अथ गयासंयोगः, अथ संक्रान्तिश्राद्धम् ; अथ उदकुम्भश्राद्धम् ; ५०, मासिकश्राद्धनिर्णयमाह ; त्रैपक्षिकनिर्णयमाह ; ऊनश्राद्धनिर्णयमाह, अथ सपिण्डीकरणनिर्णयः ; ५१, पितृसपिण्डीकरणनिर्णयः ; पितामह-माता-महथोरकृतसपिण्डीकरणविचारः ; ५२, अथ सन्नासिनां सपिण्डीकरणनिषेधः ; ५३, अपुत्रस्य सपिण्डीकरणविचारः ; ५४, अथ संवत्सरनियमः ; अथ सपिण्डीकरणोत्तरश्राद्धम् ; अथ मृताहश्राद्रकालनिर्णयः ; ५५, समाप्तिकालमाह ; ५६, अथ वैश्वदेवनिरूपणम् ; ५७, अथाग्नौकरणनिर्णयः ; श्राद्धाधिकारिणः ; ५८, अथानुपनीतविशेषमाह ; अथ एकदिने मृताहश्राद्रनिर्णयः ; अथ पार्व्वणैको-द्विष्टयोः श्राद्रकर्म ; अथ प्रोषितस्य मृताहनिर्णयः ; ५९, अथाविदितश्राद्रनिर्णयः ; अथ विदितश्राद्रकालनिर्णयमाह ; ६०, अथैकदिने बद्धश्राद्रनिर्णयः ; अथ संघात-मरणे श्राद्रानुष्ठाने क्रमनिर्णयमाह ; अथ सूर्यग्रहणे प्रत्यात्मिकश्राद्रनिर्णयमाह ; अथ ब्राह्मणभोजनपिण्डदानयोः प्राधान्यविचारः ; ६१, अथ जीवत्पितृकश्राद्र-निर्णयः ; अथ पुत्रिकापुत्रश्राद्धम् ; द्विपितृश्राद्धम् ; अथ नैमित्तिकश्राद्रकाल-निर्णयमाह ; ६२, अथ नित्यश्राद्धम् ; अथ नान्दीमुखश्राद्रनिर्णयः ; ६३, संक्रान्ति-निर्णयः ; ६४, अथ ग्रहणनिर्णयः ; ६५, अथ हिराषाढनिर्णयः ; अथ नदीरजस्वला ; ६६, अथ व्रतादौ अशुद्रकालनिर्णयः ; ६७, अथारब्धव्रतासामर्थ्यमाह ; अथ भाग्य-परित्यागः ; अथ गुर्विणीपतेः क्षौरादिनिषेधनिर्णयः ; अथ जन्मदिननिर्णयः ; ६८, अथ ज्येष्ठपुत्राणां ज्यैष्ठ मार्गे क्षौरादिनिर्णयः ; अथ तैलाभ्यङ्गनिर्णयमाह ; अथ तिलामलकग्रहणनिर्णयः ; ६९, अथ गर्भाधानकालमाह ; अथ पुंसवनकाल-माह ; अथ जातकर्मकालमाह ; ७०, अथ नामकरणम्, वह्निर्निष्क्रमणम्, अन्न-प्राशनम्, चूडाकरणम्, उपनयनम्, विवाहः ।

End :—

प्रलोकद्वयसहस्राणि प्रलोकद्वयप्रतानि च ।

पुनः प्रलोकप्रतार्द्धञ्च कथितं ग्रन्थसंख्या ॥

Colophon :—

इति श्रीविश्वनाथविरचितायां स्मृतिसारसमुच्चयः समाप्तः ।

Besides the Purāṇas and ancient works on Smṛti, it quotes Dhavalasaṃgraha 15A, Kṛtyakaumudī 15B, Śatānandasamgraha 16A, Mādhaviya 16A, Mādhavikara 16B, Ācārakhaṇḍa 30B, Lakṣmīdhara 33A, Kalpataru 30A, Govindarāja 33B, Kālādarśa 34B, Rājamārtanḍa 35B, Jātūkarna 45A.

2677.

5596A. *The Same.*

Substance, palm-leaf. $15\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 74. Lines, 5, 6 on a page. Character, Uḍiya, about 200 years old. Appearance, old. Complete.

End :—

प्रलोकानान्तु सहस्रे द्वे द्वे प्रते द्वे च विंशती ।

ततो दश पुनः प्रलोका ग्रन्थसंख्या प्रकीर्तिता ॥

Colophon :—

इति श्रीविश्वनाथविरचितः स्मृतिसारसंग्रहः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

शुभमस्तु सर्व्वजगतां श्रीगोविन्ददीक्षितेन लिखितमिदं पुस्तकं
सुकुन्ददेवस्य पञ्चत्रिंशेऽङ्के चैत्रे मासि शुक्ले पक्षे द्वादश्यां समाप्त-
मिदम् ।

See the previous number.

2678.

6417. **नक्षत्रसमुच्चयः ।** *Nakṣattrasamuccayaḥ.*

(*By Lallavarāha Suta*) (?).

Substance, country-made paper. 9×5 inches. Folia, 27. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 520. Character, Nāgara. Copied in Śarpvāt 1619. Appearance, old, discoloured and worn-out. Complete.

On Jyotiṣa as applied to Smṛti. Based on Ratnakōṣa
by Lalla.

Beginning :—

ॐ नमो गणेशाय नमः ।

विनायकं नमस्कृत्य बालानां हितकाम्यया

उद्धृतञ्च मया किञ्चित् शास्त्रं गौरवकारणात् । १ ।

कन्दोलक्षणाहीनञ्च नक्षत्राणां समुच्चयं ।

संक्षेपेण परं ज्ञानं रत्नकोषस्य मध्यतः ॥ २ ॥

Colophon :—

इति श्रीरत्नकोषमध्यात् सारोद्धारनक्षत्रसमुच्चयः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १६१६ वर्षे प्रथमश्रावणे वदि ४ दिने भाटीवास्तव्य
अध्याह्नाणालिषतं स्वयं पठनार्थं शुभं भवतु । कल्याणमस्तु ॥
यादृशमित्यादि । श्रीअम्बाविनायकप्रसादात् ।

It ends :—

कर्कादिभिश्च धनुर्मीनगते च सूर्ये

शुक्रास्तगे सुरगु(रु)[रौ] च तथापि सिंहे ।

नारभ्यते व्रत-विवाह-गृहप्रतिष्ठा-

क्षौरादिकर्म गमनाध्ययनं च वर्जयेत् ॥

See Oxf. p. 333B. The Oxf. MS. was copied in Sam-
vat 1569=1513 A.D.

2679.

10329. कामक्रीडाविवाहपटलम् ।

Kāmakrīḍāvivāhapatalam.

By Janārdana (Audīcyajñātīya).

Substance, country-made paper. 11×4½ inches. Folia, 10. Lines, 8
on a page. Extent in ślokas, 150. Character, modern Nāgara. Appear-
ance, fresh. Complete.

Colophon :—

इत्यौदीचज्ञातीयजनार्दनकृते कामक्रीडाविवाहपटले षष्टि-
[श्लोका](पला)त्मकं सूत्रं सम्पूर्णम् ॥

Post Col. :—

अधिन्येष्टेऽसिते पक्षे दशम्यां मन्दवासरे ।

जागेश्वरेण लिखितं षष्टि[श्लोका](पला)त्मकं सूत्रं ॥

Astrology of marriage. There are 61 stanzas in a metre called Kāmakrīḍā.

The work is dated Samvat 1520.

Beg. :—

ये देवज्ञाः प्राज्ञास्ते सर्वे ज्येष्ठं हेरम्

सत्पुत्रं श्रीशम्भो गौर्याः स्मारं स्मारं स्तुत्वाभ्यर्च्य ।

नामं नामं सर्वेषां कार्याणां सिद्धिं संप्राप्ता

स्तं देवं पाणिग्राहे शास्त्रारम्भेहं वन्दे ॥ १ ॥

... ..

... .. २ ॥

आदौ गोत्रं शीलं सानाथं विद्यां वित्तं प्राधान्यं

ज्ञातिश्रेष्ठं गात्रं सर्वाङ्गीणं वार्धक्यं (?) च वीक्ष्यायुष्यं ।

सामुन्नैश्चिह्नैः प्राधान्यैः संयुक्तं नो दूरं

नो शूरं नो क्रूरं भर्त्तारं स्त्री युज्यात् ॥ ३ ॥, etc., etc.

End :—

औदीचाख्यां जातौ षट्कर्मा देवज्ञोनन्तोभूत्

लक्ष्मीकान्तः शान्तो भक्त्या लक्ष्मीकान्तस्यासक्तः ।

तज्जन्मा जानात्यः सत्यवानिष्टः पित्रोर्भक्त-

स्तेनेदं कामक्रीडाशास्त्रं षष्टिश्लोकं संतेने ॥ ५६ ॥

वैवाह्यं शास्त्रं ह्येतन्मावाणैर्दौर्बैर्वैर्गुरुतं

यत्तं य×× कामक्रीडाख्यैः हृदोभिः

दम्पत्योरन्योन्यप्रेम्ना सच्छन्दं कामक्रीडाच्छन्दः .

सर्वान् कामान् वाढं शश्वद्दिश्यात् ॥ ६० ॥

खनेत्रवाणाञ्ज१५२० विनिर्मितेऽत्र वर्षे खरे फाल्गुनि मासि शुभ ।
दिनेऽष्टमे ज्ञेय युते जनाख्यः क्त्वालिखत् कौतुककृत्यशास्त्रं ॥ ६१ ॥

2680.

6400. ज्योतिषरत्नमालादौधितिः ।

Jyotiṣaratnamālādīdhitiḥ.

By Indradattopādhyāya.

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 15 to 28. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara. Extent in ślokas, 800. Date, Śaṃvat 1843. Appearance, old and discoloured. Defective in the beginning.

Last Colophon :—

इति श्रीमद्गर्गकुलसुकुलपदवौक-श्रीसुरलोधरात्मजमोहन-
लालतनय-श्रीमदुपाध्यायलालमणि[शर्मन्](शर्मन्)सूनुना क्षेमा-
वतौदेवौगर्भसम्भवश्रीमदिन्द्रदत्तोपाध्यायकृता ज्योतिषरत्नमाला-
दौधितिः समाप्ता ।

Post Colophon :—

शुभं भूयात् ।
त्रिवेदनागेन्दु खलु विक्रमाब्दे १८४३
वैशाखमासे सितपक्षशुक्ले ।
श्रीमान् द्विजो लेखित पुस्तकौ त्वयं ।
गंगाधरो नाम द्विजदेवभक्तः ॥

The commentary of the closing śloka :—

स्वगर्वं परिहरन्नवश्यं समूलग्रन्थस्थापनाय प्रार्थयते ।
भ्रातरिति कोमलालापे भ्रातरिति ।

हे सखे आधुनिककविप्रकृतमेतदिति भावमंथा यतो मुनिकृतित्वतिरेकेण
किमपि स्वकपोलकल्पितं मया नोक्तम्, etc., etc. ... ..

The text Jyotiṣa-Ratnamālā appears to be by Śrīpati Bhaṭṭa, for which see L. 1426.

17A, इति श्रीमदिन्द्रदत्तोपाध्यायकृतायां दीधितौ लग्नप्रकरणं द्वादशम् ;
 17B, ०संस्कारप्रकरणं त्रयोदशम् ; 19A, ०राजाभिवेकप्रकरणं चतुर्दशम् ;
 23A, ०यात्राप्रकरणं पञ्चदशम् ; 25A, ०विवाहप्रकरणं षोडशम् ; 26B,
 ०गृहप्रकरणं सप्तदशम् ; 27A, ०गृहप्रवेशप्रकरणमष्टादशम् ; 27B, (from
 the last line) उत्तप्रकरणानामनुक्रमणीं शिष्याणां भटिति परिस्फूर्त्यर्थं व्याह
 संवत्सरादीत्यादिद्वाभ्याम् कृतग्रंथस्य प्रेक्षावदपेक्षायाम् समूलतां कथयन्नाशिषं
 प्रार्थयते इतीति उत्तप्रकारेण रत्नमालां रत्नकोषाल्लक्ष्यकृतात् श्रीपतिगणकः
 उदहरदुद्धतवान् ..., etc., etc.

Cat. Cat. Vol. I, says, the Text Jyotiṣa ratnamālā by Śrīpati Upādhyāya has been quoted by Raghunandan and Kamalākara.

2681.

10620. **देवदासप्रकाशः ।** *Devadāsaprakāśaḥ.*

By Devadāsa Miśra.

Substance, country-made paper. 11½ × 5 inches. Folia, 253. Lines, 8 to 10 on a page. Extent in ślokaś, 5,500. Character, Nāgara. Date, Samvat 1943. Appearance, fresh. Complete.

A work on Jyotiṣa, as applied to Smṛti.

The authorities consulted :—

कल्पद्रुमकर्कार्णवसारदीपमिताक्षरादर्शमुखान् निबन्धान्
 प्रचक्रुः + माण्ड्यवेदिताहं तिथ्यादिसन्देशमपाकरिष्ये ॥

Last Colophon :—

इति श्रीदेवदासप्रकाशे मलमासनिर्णयः ॥

Then we have a genealogy of the author :—

आसौद्वैतमगोत्रजोर्जुन इति श्रीमालवज्ञा + +
 वन्द्यस्तत्तनयो महर्षिसदृशः श्रीनामदेवः कृतौ ।
 तस्योपासनकर्म्मठः स्मृतिचरणः श्रीदेवदासः सुतः
 तेनाकारि निबन्धरत्नमखिलं ग्रन्थार्थसारप्रदम् ॥

इति मिश्रावसथिकदेवदासानां कृतिः ।

Then the date —

अथ संवत्सरेस्मिन् श्रीविक्रमादित्यराज्ये संवत् १९४३ मी० वैशाख वदी ४ ।
श्रीराम ॥

बालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् ॥

For a full description of the work see L. 1832. R. Mittra's MS. reads कृत्यदीप in the place of Sārādīpa in the second of the opening verses.

2682.

1433. *The Same.*

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 7$ inches. Folia, 243. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 7,750. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Bound in puthi form of which the boards have disappeared. The manuscript from which this was copied had been full of lacuna.

For the work see L. 1832.

The verse at the end :—

आसीद्वीतम गोत्रजोर्जुन इति श्री + + + वः द्याभ्यता
वन्धस्तत्तनयो महर्षिसदृशः श्रीना[रा]मदेव[ः] द्वितीय ।
तस्योपासनकर्म्मठः स्मृतिचणः श्रीदेवदासः सुतः
तेनाकारि निबन्धरत्न[म]खिलं ग्रन्था × × × सारस्वदम् ॥

2683.

3370. समयप्रदीपः । *Samayapradīpah.*

By Hariharācārya.

Substance, country-made paper. The first eighteen leaves measure $14 \times 3\frac{1}{2}$ inches; 19 to 36, $9\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$; 38 and 39, of the same measurement as the first 18 leaves; 40 to 42, of the same measurement as 19 to 36; the 43rd leaf $12 \times 3\frac{1}{2}$ inches, and the 44th, $13\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 44 of which the 37th is missing. Lines, 6, 8 on a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1711. Appearance, discoloured. Complete.

The Last Colophon :—

इति श्रीहरिहराचार्यसंगृहीत समयप्रदीपः समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीवाङ्कारामदेवशर्मेणः स्वाक्षरमिदं । श्रीयुतराममोहनदेव-
शर्मेणः पुस्तकञ्च । शुभमस्तु शकाब्दाः १७११/४ भाद्रपद ।

Jyotiṣa as applied to Smṛti.

For the work see L. 1088. The chronogram, at the end of the MS. described by Rājendralāla, which gives the date of the composition of the work as Śaka 1481 = 1559 A.D., is not found in the present manuscript.

2684.

5174. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. 14×3 inches. Folia, 26, Lines, 6 on a page. Extent in ślokaś, 600. Character, Bengali. Date, Śaka, 1765. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

ॐ नमो गणेशाय नमः ।

अनायासेन समयं कर्मणां यो विवित्सति ।

तदर्थं ज्योतिषः प्रलोकान् सञ्चिनोमि यथामति ॥

ज्योतिर्यज्ञकलापादचनाख्या प्रदीपमेतम् ।

कुरुते श्रीहरिचरणाचार्यः ॥

नाधोक्त्यो ज्योतिषपुस्तकानि

विवित्सवः कर्मकलापकालं ।

गृह्णन्तु ते मे समयप्रदीपम्

भवेद्यतोऽज्ञानतमो निरासः ॥

तत्रादौ चन्द्रशुद्धिः ॥

A treatise on Jyotiṣa as applied to Smṛti, written, as Aufrecht says, in A.D. 1560.

End :—

ये विद्वांसः कर्मकालं तदर्थं
ज्योतिषः श्लोकाः संगृहीताः कियन्तः ।
अत्राज्ञानां वैकृतं + यदि स्यात्
श्रीमन्तस्तत्पण्डिताः शोधयन्तु ॥

Colophon :—

इति श्रीहरिहराचार्यसंगृहीत समयप्रदीपः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

पिटचरणाः शरणाः ।

प्राक्के वाणगिरौषधर्व्वतनिष्काकान्तप्रमाणे शुचौ
वस्त्रे सर्पयमप्रमे कुसुदिनीनाथात्मजे पुस्तकम् ।
प्रालेखीद्धिमजाङ्घ्रिपङ्कजयुगं सम्भाव्य चित्ते सुदा
श्रीकाशीपतिहृत्परोजनिलयं श्रीकान्तिचन्द्रो दिजः ॥

शकाब्दाः १७६५

2685.

10800. *The Same.*

Substance, country-made paper. 14×4½ inches. Folia, 22. Lines, 7, 8 on a page. Character, Bengali in a modern hand. Appearance, fresh, Complete.

Well known and often noticed.

Colophon :—

इति श्रीहरिहराचार्यसंगृहीतः समयप्रदीपः समाप्तः ।

On the reverse of the last leaf, there is an index of the work.

2686.

10828. *The Same.*

Substance, country-made paper. 14×3½ inches. Folia, 38. Lines, 8 on a page. Extent in ślokaś, 1,088. Character, Bengali. Date, Śaka 1745. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति हरिहराचार्यविरचितः समयप्रदीपसंग्रहः समाप्तः ।

Post Col. :—

शुभमस्तु शकाब्दाः १७४५ । लिखितं श्रीहरिरामदेवशर्मा ।

Well known and often noticed.

2687.

8682. वर्षकृत्यम् । *Varsakṛtyam*.

By Vācaspati.

A part of Kṛtyacintāmaṇi.

Substance, country-made paper. $13 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 64. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 1,900. Character, Nāgara. Old.

Incomplete. Leaves 1 to 64, out of which 2, 16 and 17 are missing.

It begins :—

मन्वादिमतमालोक्य प्रणम्य पुरुषोत्तमं

श्रीवाचस्पतिना सम्यक् वर्षकृत्यं निबध्यते ।

धर्मश्च परिभाषा च ततो मासपरिस्थितिः

मलमासव्यवस्था च कृत्यं चैत्रादिकस्य च ।

प्रकीर्णकं समन्वादियुग [I] द्योदि ततः परं

तिथिद्वैधव्यवस्था च मलमासादिनिर्णयः ।

चन्द्रसूर्योपरागश्च प्रकाशयन्ते मनौषिणा

कृत्यचिन्ता(मणिवत्र)[मणावत्र] श्रीवाचस्पतिशर्मान्ना ।

तत्र स्वर्गापवर्गादिरूपपरमपुरुषार्थत्वेनादौ धर्मो निरूप्यते ।

2688.

3139. प्रौढप्रतापमार्तण्डः or कालनिर्णयसंग्रहः ।

*Praudhapratāpamārtanḍaḥ or Kālanirṇayasamgrahaḥ.**By Pratāparudra (Gajapati).*

For the MS. and the work see L. 4104. It is incomplete at the end.

Rājendralāla omits a verse in the introduction, which is of some significance. It runs :—

अश्वघोषनरेशः सन्तिमहोमखड्गे बहवः ।

गजपतिरेकः क्षायां सकलकलस्त्रवद्गणे ॥

This is one of the verses in praise of Pratāparudra.

2689.

10586. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 158. Lines 8 on a page. Character, Nāgara of the sixteenth century. Appearance, old and worn-out. Very nearly complete.

For the beginning of the work see L. 4104.

8A, इति श्रीमत् प्रौढप्रतापविनिर्जितभूपालचक्रचूडामणिमरीचिमञ्जरी [नीरा] जितचरणकमल-श्रीमन्महाराजाधिराजपुरुषोत्तमदेवगजपतिनन्दनभ्रमर-वरवीरभट्टारकोदार (in other Colophons simply केदार in the place भट्टारकोदार) पाकनालचोलमहामखड्गेश्वर-गजपतिगौडेश्वर-नवकोटिकाणाटकलवरगेश्वर-रूपनारायणेत्यादि-विविधविरुदावलि-विराजमानमानोन्नत-मानापनोदकदुस्तरसंसारसागरविनिमग्ननिखिलजनसमुद्धरणधीरनारायणचरणार-विन्दमकरन्दमधुकरकीर्त्तिकौमुदीसमुल्लासस्तुधाकरसकलशास्त्रविशारदशारदाधि-वासपरमात्मविचारचातुरीचमत्कार-चिन्तामणिदिनकरवंशावतंसमहाराजाधि-राजश्रीमत्प्रतापवृद्धगजपतिविरचिते प्रतापमार्तण्डाभिधेः समयनिर्णये पदार्थसंग्रहो नाम प्रथमः प्रकाशः ॥

जगन्नाथपदाम्भोजमकरन्दमधुव्रतः ।

प्रतापरुद्रः कुरुते वत्सरादिनिरूपणम् ॥

19A, °वत्सरादिनिरूपणं नाम द्वितीयः प्रकाशः ।

A second and more modern hand begins in 50A and continues to fol. 58.

102A, °प्रतिपदादितिधिनिर्णयो नाम तृतीयः प्रकाशः ।

136B, प्रासङ्गिक-प्रकीर्णको (यो) नाम चतुर्थः प्रकाशः ।

पुरुषोत्तमभूपालनन्दनः कुरुतेऽधुना ।

निरूपणं विष्णुभक्तेर्विष्णुभक्तशिरोमणिः ॥

The MS. ends thus abruptly.

श्रीपाराशरगोत्रजः क्षितिभृतां वन्द्योऽभवद्भैरवः

तज्जन्माखिलशास्त्रवेदविदभून्नारायणः ।

2690.

10385. **मलमासनिर्णयः ।** *Malamāsanirṇayaḥ.*

Being part of Pratāpārka.

By Viśveśvara.

* Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 16. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 250. Character, Nāgara. Date, Samvat 1879. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति पुण्डरीकयाजिविम्बेश्वरविरचिते प्रतापार्के मलमासवज्जर्ग-
वज्ज्यनिर्णयः ॥

Post Col. :—

सं १८७६

On the top of the first leaf :—

अथ प्रतापार्के मलमासनिर्णयः ॥

Beg. :—

+++ तत्त्वं चैकमात्र संक्रान्तिरहितत्वं तत्स्थयमासाधिकमास-
साधारणं स द्विविधः अधिकमासः क्षयमासश्च ।

... ..

तदुक्तं निर्णयामृतम् ।

अस्ति त्रयोदशो मासः स च श्रुत्या निगद्यते ।

असौ चान्नो न सौरः स्यान्नास्ति सौरस्त्रयोदशः ॥

1A, निर्णयामृतम्, भृगुः ; 2A, गृह्यपरिशिष्टे ; 2B, सद्यव्रतः, जावालिः ; 3B, परिशिष्टः, पैठौनसिः ; 4A, प्रजापतिः, काठकगृह्यः ; 4B, काठकगृह्य-परिशिष्टः ; 7B, बृहस्पतिः ; 8A, कौथुमिः, स्मृतिसंग्रहः, मत्स्यपुराणम् ; 8B, ऋष्यशृङ्गवचनानि ; 9A, गालववचनम् ; 9B, कालादर्शः ; 10B, ज्योतिः पराशरः, महाभारतम् ; 11B, नागरखण्डः ; 14A, संहिताप्रदीपः, रत्नमाला ; 14B, लल्लः ; 15A, माण्डव्यः, श्रौतकः ;

The latest authority quoted in this fragment is Nirṇayāmṛtha, which can not be placed later than the 15th century ; and it does not quote any author of the 16th century.

2691.

3557. दानक्रियाकौमुदी । *Dānakriyākaumudī.*

A part of the Varṣakriyākaumudī.

By Govindānand Kavikañkaṇācārya.

Substance, country-made paper. 14×2 inches. Folia, 113 by counting. Lines, 5, 6 on a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1533 and 919 of the Malla era. Appearance, old and worn-out. Writing is effaced in many leaves and leaf marks are mostly worn-off.

It ends :—

गणपतिभट्टतनूजो गोविन्दानन्दपण्डितः श्रीमान् ।

समकृत सन्तोषार्थं स + + + + मेताम् ॥

सर्वान्तिर्यामिने तस्मै गोविन्दाय नमो नमः ।

अत्रानुरागं धास्यन्ति यत्कृपाभिर्विपश्चितः ॥

Colophon :—

इति + + + विकङ्कणाचार्यविरचितायां क्रियाकौमुद्यां दान-
कौमुदीनाम द्वितीयो यामः । समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीकृष्णाय नमः ॥ शक १५३३ मल्लस्य ६१६ । १६६ आस्तिन ।
पञ्चगव्यमुच्यते ।

Five lines on the Pañcagavya :—

पञ्चामृतमिदं प्रोक्तं विधेयं सर्वकर्मसु, etc., etc.

Printed in the Bibl. Ind. Series.

This incomplete MS. covers the portion of the printed edition from p. 5, line 5, to the end.

This old MS., copied more than three hundred years back, was utilised in the aforesaid edition. But the editor says nothing about the missing leaves.

2692.

687. वर्षक्रियाकौमुदी । *Varṣakriyākaumudī.*

By Govindānanda Ācārya.

For the manuscript see L. 1530.

Printed in the Bibl. Ind. Series. This manuscript was not apparently collated.

Post Colophon Statement :—

शकाब्दाः १७६६ तारिख २५ आषाढ़ ।

2693.

1306. संवत्सरोत्सवकालनिर्णयप्रतानः ।

Samvatsarotsavakālanirṇayapratānaḥ.

By Puruṣottama.

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 84. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 1,260. Character, Nāgara. Date, Samvat 1669. Appearance, fresh. Complete.

On times of Vaiṣṇavite festivals of the Vallabhācārya Sect.

Beginning :—

श्रीगोपीजनवल्लभाय नमः ॥

श्रीमदाचार्यचरणान् प्रभुं श्रीविठ्ठलेश्वरम् ।

नत्वोत्सवानां समयः सोपपत्तिक उच्यते ॥

तत्र तावत् प्रथमं जन्माष्टमीसमय एव निर्णयः सकलोत्सवमूलत्वादाविर्भावो-
त्सवस्य स च प्रभुभिरेव निर्णीतः प्रथमं तन्निर्णयस[म]य एव प्रकाश्यते इत्यादि ॥

It ends thus :—

आलोच्य श्रीमदाचार्यश्रीमत्प्रभुसरस्वतौ-

सम्प्रदायं च निश्चित्य पुत्रपौत्रौयनिर्णयैः ।

तत्कृपाबलमाश्रित्य संचिन्तयत्प्रयुक्तिभिः ।

सम्प्रदायाच्चजनताकृतप्रज्ञाकलङ्कितं ॥ २ ॥

पद्धतिं निर्म्मलौकर्तुं ब्रजराजविनिर्म्मितं ।

संवत्सरोत्सवानेहो (?) निर्णयोऽयं मया कृतः ॥ ३ ॥

प्रभवस्तेन तुष्यन्तु यन्मयोक्तमबोधतः ।

तत्क्षाम्यन्तु यथायन्तु निचयो न भवेन्मयि ॥ ४ ॥ (?)

Colophon :—

इति श्रीमत्प्रभुपादारविन्दमकरन्दप्राप्तिप्राप्तपुरुषोत्तमाभिधानेन
विरचितः संवत्सरोत्सवकालनिर्णयप्रतानः सम्^{olia,}

, Saka f.

Post Col. :—

, ri.

संवत् १६६६ भाद्रपदकृष्णत्रयोदश्यां १३ गुस्वासरते दिन-
पुस्तकं समाप्तं । यादृशं पुस्तकं, etc., etc., etc.

Brajarāja wrote an earlier work on the same subject and Puruṣottama the present author improves upon it and makes it clear.

2694.

6418B. लग्नशुद्धिः । *Lagnaśuddhiḥ.*

By Keśavārka with Gaṇeśa's commentary.

Substance, etc., the same as of the next number. Folia—2 marked 74 to 77 in continuation of 6418A.

It begins :—

Comm.

श्रीगणेशाय नमः ।

विवाहोपपदं वृन्दावनं व्याख्याय कैशवम्

तत्कृतां लभ्यशुद्धिं च गणेशो व्याचिकीर्षति ॥

तत्रादौ विहितनक्षत्रादिकमाहः ।

Text

ध्रुवानुराघामृगमूलरेवतौ-

करं सघास्वातिरदूषणो गणः ।

रवेरमीनामकरादि षड् गृहौ

करग्रहे मंगलकृन्मृगौदृशाम् ॥

There are eighteen verses. The 18th runs :—

Text

मध्योदये सायनसूर्यभोग्यं

स षड्भुक्तं च ध्रुवं धुनानं ।

इति स्मृतेयं शिशुबोधनाय

श्रीकैशवार्केण विलम्बशुद्धिः ॥ १८ ॥

Comm. इतीयं विलम्बस्य विवाहलम्बस्य शुद्धिः ।, etc., etc.

The commentator Gaṇeśa Daivajña was the author's son, who wrote *Grahalāghavasiddhāntarahasya* in 1520 A.D.

2695.

6418A. **विवाहवृन्दावनम् ।** *Vivāhavṛndāvanam.*

By Keśavārka.

With the commentary by Gaṇeśa.

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 9 to 73. Lines, 13 on a page. Extent in ślokaś, 3,200. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, old and discoloured. Incomplete in the beginning.

On auspicious times for marriages.

For the Text see W. p. 261, Oxf. p. 336B and L. No. 2454.

The commentary was finished in Śaka 1476.

The present manuscript has ślokas at the end, about the author's family which were not in the MSS. described by Rājendralāla and Aufrecht, and inaccurately quoted by Weber.

The 4 ślokas :—

अभूद्भरद्वाजमहर्षिवंशे विश्वावतसे अतितत्त्ववेदी ।
 औदीच्यचारित्र्यप्रवर्त्तौ जनार्दनो याज्ञिकचक्रवर्त्तौ ॥ १ ॥
 अस्ति श्रियादित्य इति स्म तस्य सूनुः श्रियादित्य इति द्वितीयः ।
 त्रिस्त्रिंशपारंगतरंगमल्लस्तदात्मजो रागाग इत्युदीर्यते ॥ २ ॥
 श्रीकेशवः सुकविरध्यनाध्वनीनव्यूहान् प्रतर्पयितुमर्थप्रयःप्रवाहैः ।
 दैवज्ञरागागसुतः सुतपः अयेस्मिन् वृन्दावने मुनिगवौनिवहं दुदोह ॥ ३ ॥
 अवज्जदृष्टिधियः कियदप्यदः पदगभीरमधौरभिरस्यते ।
 विशदश्रास्त्रधियां त्विदमेकदा अतिगतं रसनासु विवृत्स्यति ॥ ४ ॥

(The 4th is not in the W. MS.).

The commentary ends :—

पञ्चात्सागरपूर्ववर्त्तितटगे ग्रामेचनंद्यादिमे
 रंभापूरसालग्रौर्षनिचुलच्छायाविताने वसन् ।
 नानाश्रास्त्रकलाकलापचतुरः श्रीकेशवस्यात्मजः
 टीकां युक्तिमतीं गणेशविबुधो वृन्दावनस्याकरोत् ॥
 रसनगमनु १४७६ तुल्ये प्राक् आनन्दवर्षे
 विवृतिमकृत श्रुतां दीपिकाख्यां गणेशः ।
 यदिह लिखितमल्पानल्पकं वा सदोषं
 तदतिविमलधौभिः प्रोध्यमित्यर्थये तान् ॥

Colophon :—

इति श्रीसकलागमार्चार्थवर्थ-श्रीकेशवसांवत्सरात्मज-गणेश-
 दैवज्ञविरचिता विवाहवृन्दावनटीका विवाहदीपिकाख्या समाप्ता ।
 अत्र ग्रंथसंख्या अनुष्टुभा द्वात्रिंशच्छतानि ३२०० ॥
 श्रीयुभं भवतु ।

The first Colophon in the incomplete manuscript.

16B, इति श्रीसकलागमाचार्यवर्य ःकालमौमांसाध्यायः—(marked 2 in Oxf.).

2696.

2238. व्यवहारसारः । *Vyavahārasārah.*

By Keṣavārka.

Substance, country-made paper. 8×3 inches. Folia, 19. Lines, 8 on a page. Extent in Slokas, 288. Character, Nāgara of the early eighteenth century. Discoloured. Verse. Complete.

Last Col. :—

समाप्तोऽयं व्यवहारसारः ।

The scope and object of the work :—

1B, वराह-काव्यायन-गर्ग-लल्ल-व्यासादिशास्त्राणि विलोक्य सम्यक् ।

प्रोक्ता मया पल्लोकप्रतद्वयेन ग्रन्थोऽस्तुतोऽयं व्यवहारसारः ॥

तिथिवासरयोगर्द्धकरणाद्यर्कसंक्रमान् ।

गोचरं राशिसम्बन्धं विवाहपटलं ब्रूवे ।

Though the author says in the opening verse that the work consists of 200 verses there are really 235 verses altogether.

Colophons :—

	In verses.
3B, इति व्यवहारसारे तिथिप्रकरणं	... 26
5B, .., .. वारप्रकरणम्	... 31
6A, .., .. योगप्रकरणम्	... 7
12A, .., .. नक्षत्रप्रकरणम्	... 82
12B, .., .. करणप्रकरणम्	... 5
14A, .., .. संक्रान्तिप्रकरणम्	... 19
15A, .., .. गोचारप्रकरणम्	... 14
16A, .., .. राशिकूटाध्याय	... 12
17A, .., .. विवाहत्याज्यप्रकरणम्	18
18B, .., श्रीकेशवार्कविरचिते ःविवाहप्रकरणम्	21

2697.

6409. **मुहूर्त्तसिद्धिः ।** *Muhūrtasiddhiḥ.**By Mahādeva, pupil of Gaṇeśa Daivajña.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 4. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

On Jyotiṣa as applied to Smṛti.

The Maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

प्रणम्य गौरीं स्वयं गणेशम्
 सूर्यादिखेटान् समुखं शिवञ्च ।
 विलोक्य [शा]स्त्रोदितसारमेतत्
 वक्ष्ये महादेवो मुहूर्त्तसिद्धिम् ॥
 शिशु + दोदिर्घतरां प्रवक्षे (?)
 हासं फलाकांक्षि गमिष्यति च ।
 मंदोप्यहं मुहूर्त्तफले गमिष्ये
 गौरी [रि] सुतोहं प्रकरोमि वंध्यम् ॥
 करिष्ये नवतिप्रलोकान् लक्ष्यलक्षणासंयुतान् ।
 वंदे लंकारगौरयुक्तान् वसुवर्त्तोपप्रभोभितान् ॥ (?)

It ends :—

उद्वाहकाले व्रतबंधने च
 सौ (सि) मंतपक्षे च ग्रहप्रवेशे (। ? ।)
 वास्तुप्रवेशे च जलाशये च
 नो चिंतनीयः खलु घातचंद्रः ॥ १००

Col. :—

मुञ्ज सि संपूर्ण ॥

2698.

6426. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10 × 6 inches. Folia, 10. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Date, Śamvat 1894. Appearance, discoloured. Complete.

See the previous number. It has one verse more at the end, marked 99. The preceding verse is the last in that number, although marked 100.

The additional verse runs :—

मुहूर्त्तसिद्धिं सुतरां चकार
गद्यैः सुपद्यै रचितं मनोज्ञम् ।
पाराख्यगोत्रे पिधरी वरिष्ठो-
मतङ्गजस्याननपूजिते स्या ॥ (?)

Colophon :—

इति मुहूर्त्त सिद्धि संपूर्ण ।

Post Colophon :—

संवत् १८६४ आषाढादि ६५ श्रावणे १७६० प्रवर्त्तमाने ज्यैष्ठमासे
वृषाषष्ठे तिथौ त्रयोदश्यां बुधवासरानि मितायां इदं पुस्तकं
संपूर्णम् ।

2699.

10614. **मुहूर्त्तमार्तण्डः ।** *Muhūrtamārtanḍah.*

With its Comm. **मार्तण्डवल्लभा ।** *Mārtanḍavallabhā.*

By Nārāyaṇa, son of Ananta.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 60. In Tri-pāṭha form. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

The last Cols. of the Text and its Comm. :—

(Text) इति नारायणभट्टविरचितो मुहूर्त्तमार्तण्डः समाप्तः ।

(Comm.) इति खड्गतमुहूर्त्तमार्तण्डटीका मार्तण्डवल्लभा समाप्ता ।

The text was composed in 1572 A.D. and the commentary in 1573. See W., p. 263 and L. 1737.

2700.

8709. **मार्तण्डवल्लभा ।** *Mārttaṇḍavallabhā.**A Commentary on Muhūrtamārtanḍa, by the author himself.*

Substance, country-made paper. 10½×6 inches. Folia, 90. Lines, 19 on a page. Extent in slokas, 5,400. Character, Nāgara. Date, Samvat 1741. Appearance, fresh. Complete.

The end:—

अथ ग्रन्थस्याश्लेषमनुनाह । (?)

त्वंकेन्द्रप्रमिते वर्षे श्रालिवाहनजन्मतः ।

कृतस्तपसि मार्तण्डः यमलं जयतूदृतः ॥ ३

श्रालिवाहनजन्मतः त्वंकेन्द्र १४६३ प्रमिते वर्षे तपसि माघे
मार्तण्डः मुहूर्तमार्तण्डः नामैकदेशग्रहणे नामग्रहणं । अथ उदृतो
मार्तण्डः अलमतिशयेन जयतु । यद्वा यमलं मार्तण्डयुग्मं उदयं
उदयप्राप्तं जयतु सर्वोत्कर्षेण वर्त्त[ताम्](तु) । इति खोक्तमुहूर्त-
मार्तण्डः समाप्तः । अथैतत् ग्रन्थाङ्गीकरणार्थबुधप्रार्थना पूर्ववाक्यार्थः
सुगमं । (?) इति मुहूर्त[मार्तण्ड]व्याख्या समाप्ता ।

आसौत् सासमणौरनामनगरे श्रीकौशिकस्यान्वये

ऽनन्तो वाजसनेयि-पूज्यचरणो माध्यन्दिनीयाग्रणीः ।

कृष्णस्तत्तनयः श्रुतिस्मृतिविदामग्रेसरो यो हरिः

तत्पुत्रः श्रुतिवित्तात्मजवरोऽनन्ताभिहो[त्री] (त्रि)गुरुः ॥

तत्पुत्रस्तदनुग्रहात्तद्विषणो नारायणश्चापर-

ग्रामे शिष्यगणेच्छया नि[ज]कृत(ः) ग्रन्थस्य टीकां स्फुटं ।

चक्रेऽस्यां कृपया परोपकृतये शोधं दुरुक्तं बुधैः

मादृक्षस्य विलोक्य धा[र्ष्ट्य]मपि ते कुप्यन्ति नो सज्जनाः ॥

इति श्रीखोक्तमुहूर्तमार्तण्डटीका मार्तण्डवल्लभा समाप्ता ।

७ ५ ५ १

अथ वाण श्रर चन्द्र सम्मिते सङ्गते सुवि विशुद्धशाकले

माधवस्य कृपया समालिखत् देववन्द्यघट्टणेश सन्निधौ । १ ।

श्रं १७४१ आश्विना शुक्लामासुरौ श्रीमल्लक्ष्मीपूजनवेलायामयं ग्रन्थः
समाप्तिमगात् । श्रमस्तु । श्रीमद्ज्ञानानन्दगुरोर्भवत्कृपया लि० शुभमस्तु ।

Continued from the last but one page.

अथ वृत्तसंख्या तथा फलश्रुतिमाह ।

यः षष्ठ्यायुतशतवृत्तवद्भवेन मार्त्तण्डं पठति नरः ।

स विश्वपूज्यो ब्रह्मायुः सुखधनपुत्रान्मित्रभृत्यान् सम्प्राप्नोत्य-
विकलश्रीश्च तीर्थसिद्धिं ॥

न केवलं विश्वपूज्यो भवति षष्ठ्यायुतं शतं १६० पञ्चाशद् युतन्मितान्वि (?)
वृत्तानि तैर्निबन्धः कृतो योऽयं मार्त्तण्डस्तमेनं मार्त्तण्डं यो नरः पठति स विश्वपूज्यो
भवति अपितु ब्रह्मायुः सुखधनपुत्रान् मित्रभृत्यान् सम्प्राप्नोति सुमुहूर्त्तमार्त्तण्डदानात्
साधितकार्यः स विश्वपूज्यो भवतीति युक्तञ्च परं विकलधौ न भवति न विकला-
धीर्यस्येति तथा । अत्र मुहूर्त्तमार्त्तण्डे यद्गर्भाधानादिकमुक्तं तत्रान्वयज्जसंहिता-
ग्रन्थानपेक्षत्वं ज्ञात्वाऽविकलधौ(स्त्व) [त्वं] युक्तं अतएव तीर्थसिद्धिं सम्प्राप्नोतीति
तीर्थसिद्धि[ ] शास्त्रार्थमल्पग्रन्थपठनेन वद्वर्थसिद्धिं सम्प्राप्नोतीति यदा तीर्थं गुरुस्तस्य
सिद्धिः शास्त्रोपदेशलक्षणतां यदा तीर्थं यागस्तेन कृत्वा या सुखादिलक्षणा सिद्धिः ॥
तीर्थं शास्त्राध्वरक्षेत्रोपायोपाध्यायमन्त्रेष्वाति विश्वः ।

The table of contents :—

५	४	१
(१) त्याज्यप्रकरणम् ।	(२) नक्षत्रप्रकरणम् ।	(३) प्रथमार्त्तवप्रकरणम् ।
१८	५६	१
(४) गर्भाधानप्रकरणम् ।	(५) विवाहप्रकरणम् ।	(६) अग्न्याधानप्रकरणम् ।
२१	२१	१६
(७) वास्तुप्रकरणम् ।	(८) यात्राप्रकरणम् ।	(९) मिश्रप्रकरणम् । (१०)
७	१	३
अनध्यायप्रकरणम् ।	(११) पत्नीप्रकरणम् ।	(१२) गोचरप्रकरणम् । (१३)
३		
संक्रान्तिप्रकरणम् ।		

The date of composition of the text is Śaka 1493. The date is given both in a chronogram and in figures. There is no mistake in that. Aufrecht in his Bodleian

Catalogue gives the same date of the composition of the text, that is, 1572 A.D.

Śaka 1741 is the date of the copying of the present MS., and अश्वत्थामशरचन्द्र, Śaka 1557 is the date of the copying of the original from which this is copied.

2701.

6506. **मुहूर्तचिन्तामणिः ।** *Muhūrttacintāmaṇiḥ.*

By Rāma Daivajña, younger brother of Nīlakaṇṭha, son of Ananta, and grandson of Cintāmaṇi, of Dharmapura (on the Narmadā).

With the author's own commentary, entitled Pramitākṣarā.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 128. In Tripāṭha form. Character, Nāgara. Date, Śamvat 1771. Appearance, fresh. Complete.

Colophons :—

Text इति श्रीदेवचरामविरचितो मुहूर्तचिन्तामणिः समाप्तः ।

Comm. इति श्रीदेवचरान्तसुत-देवचरामविरचिते मुहूर्तचिन्तामणौ खड्गतटीकायां प्रमिताक्षरायां गृहप्रवेशप्रकरणं समाप्तम् ग्रन्थश्च समाप्तिमगमत् ।

Post Colophon :—

श्रीरख् । शुभमख् । श्रीमन्नन्दनन्दनचरणारविन्दमकरन्दानन्द-
सागराय नमः ।

The following is added by a different hand :—

महोमहोद्दिभमहोभिराप्ते शके तुलावैक्रम ऊर्जदर्शे ।

असौ सता रूपनारायणेन समाप्तिमाप्तस्त्रिपुरारिपुत्र्याम् ॥

Both text and commentary have been repeatedly published in India.

2702.

7727B. *The Same (text only).*

Substance, country-made paper. $10\frac{3}{4} \times 5$ inches. Folia, 85. Lines, 5 on a page. Character, Jaina Nāgara. Date, Samvat 1913. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीदैवज्ञानन्तसुत-दैवज्ञरामविरचिते मुहूर्त्तचिन्तामणौ
गृहप्रकरणं । समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

Post Col. :—

संवत् १९१३ वर्षे शाके १७७८ प्रवर्त्तमाने मासोत्तये मासे
आश्विनमासे कृष्णपक्षे तिथौ नवम्यां ९ चंद्रवासरे ॥ लिपौकृतं
आर्या जिह्वी १०८ श्रीपूज्यमाजीसाहेब (the name is
blurred over with ink.) नाम्ना लिखितं स्वपठनार्थम् ॥
श्रीकाश्यां वाराणस्यां कर्मभूमौ श्रीमद्वृहन्नागपुरीयलक्षा. Here
ends the leaf.

2703.

7758. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{4} \times 5$ inches. Folia, 15. Lines, 10 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

Up to the Saṃskāra prakaraṇa.

2704.

7790A. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 7. Lines, 7 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. A mere fragment.

7A, इति श्रीदैवज्ञानन्तसुत-दैवज्ञरामविरचिते मुहूर्त्तचिन्तामणौ शुभाशुभ-
प्रकरणं समाप्तं प्रकरणं प्रथमम् ॥

The MS. ends abruptly.

2705.

3957. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 19. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 250. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Repeatedly published in India. See I.O. Catal. No. 3019.

2706.

10860. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 19. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. A fragment.

6B, इति ओदैवज्ञानन्तसुत-दैवज्ञरामकवमुद्धर्तचिन्तामणौ शुभाशुभं प्रकरणं प्रथमं । अथ नक्षत्रप्रकरणं ॥

There are two stray leaves, marked 48 and 49, belonging to a MS. of Kārtika Māhātmya from the Skanda Purāṇa.

2707.

9542. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 109. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 825. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

2708.

9405. *The Same.*

Substance, country-made paper. $7 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 87. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 1,064. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete. With valuable marginal notes.

A well-known Astrological treatise. See Oxf. p. 335B.

2709.

9548. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 51. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1,020. Character, Nāgara. Date, Samvat 1809. Appearance, old. Complete.

Colophon :—

इति श्रीदैवज्ञानन्तसुत-दैवज्ञरामविरचिते मुहूर्तचिन्तामणौ
गृहप्रवेशप्रकरणं समाप्तं ।
शुभं भूयात् । संवत् १८०६ मिति पौषशुक्लाष्टम्यां भृगुवासरे
वाराणस्यां लिखितमिदं शिवरामशुक्लेन ।
श्रीरस्तु । शिवमस्तु । श्रीविश्वेश्वरो जयति । श्रीरामः ।

2710.

9869. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 59. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1,062. Character, Nāgara. Date, Samvat 1903. Appearance, tolerable. Complete.

Well-known and often noticed.

Colophon :—

इति श्रीदैवज्ञानन्तसुत-दैवज्ञरामविरचिते मुहूर्तचिन्तामणौ
गृहप्रवेशप्रकरणं समाप्तश्चायं मुहूर्तचिन्तामणिर्यत्र्यः ।
संवत् १८०३ समय आश्विनमासे सिते पक्षे पूर्णमास्यां रविवासरे ।

2711.

2981. प्रमिताक्षरा मुहूर्तचिन्तामणिटीका ।

Pramitākṣarā, being a comm. on the same.

By Rāma Daivājña.

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 2 to 11. Lines, 8, 13 on a page. Character, Nāgara of the early eighteenth century. Appearance, discoloured.

A fragment only of the Pramitākṣarā.

2712.

2980. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 157. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 5,100. Character, Nāgara in a modern hand. Date, Samvat 1874. Appearance, fresh. Complete.

The Post Colophon Statement :—

संवत् १८७३ वैशाखमासे कृष्णपक्षे चन्द्रवासरे त्रयोदश्यां १३
श्रीरामाय नमः । श्रीवेण्णैमाधवाय नमः ।, etc., etc.

See Oxf. No. 788 p. 335B and W. p. 262.

2713.

339. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 36, the leaves 7, and 35 missing. There are two leaves marked 11. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 1,540. Character, Nāgara. Appearance, tolerable.

A mere fragment comprising only the first two prakaraṇas.

इति श्रीदेवज्ञानन्तसुत-देवज्ञरामविरचितायां खड्गतमुद्गर्तचिन्तामणिटीकायां
प्रमिताक्षरायां नक्षत्रप्रकरणं ।

See Oxf. p. 335B.

2714.

6440A. *The Same text.*

With the commentary entitled Marīci by Śrīkrṣṇa.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 57 of which the 23rd is missing. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 1,500. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Very nearly complete.

The Text, a work on Smṛti as applied to Jyotiṣa, is well known, having been repeatedly published in India, with the author's own commentary. It was composed at Benares in 1599 A.D.

The commentary under notice was completed in Śaka 1608=1686 A.D. It also supplements, to some extent, the Text :—

गजान्ना(ि)ष्ट १६०८ मिते शाके दिवाकरविनोदतः ।

गुरुपादाब्जनिरतः श्रीकृष्णो व्यलिखत् क्रमात् ॥

The commentary begins :—

अथैकदन्तं हरिजीवनञ्च श्रीनीलकण्ठं पितरं च नत्वा ।
 करोमि कण्ठाभरणाय योग्यं मुहूर्त्तचिन्तामणिमप्यनघं ॥
 व्रतेन बालद्विजपुंगवस्य मणिश्च प्राणोक्तवर्षणेन ।
 कान्तिं समाप्नोति तथैव काव्यं परोत्यसंस्कारवशेन शुद्धिं ॥
 अतोऽयमुद्योगभरोस्ति जातः श्रीकृष्णानाम्नः प्रथितान्वयस्य ।
 तदत्र सुज्ञाः क्रमसंस्कृतं तं मात्सर्यमुत्सार्थं विलोकयन्तु ॥
 क्वचित् क्वचित् दृश्यत एव भेदः पाठे स्मृतौनामपि पुस्तकेषु ।
 अतः समस्तान् प्रणिपत्य भूयः सम्प्रार्थये मय्यऽविरोधभावम् ॥
 निबन्धबन्धे धनिनां कवीनां सत्पंडितानां बह्वदर्थिनाञ्च ।
 साहित्यमंगं प्रथमं निरुक्तं नैवानुरक्तं मयि तत्तदीयम् ॥
 श्रीरामदैवज्ञपदारविन्दस्मृतिर्विधत्तां मम बुद्धिरुज्ज्वलम् ।
 नैर्मल्यमस्यां मम वाचि सम्यक् गोविन्ददैवज्ञगिरोरप्यनु ॥
 श्रीरामदैवज्ञवरेण नोक्तं यज्जातकादावुपयोगि मुख्यम् ।
 प्राचीनपद्यैस्तदुदाहरामि होरालसानां सुविदां सुखाय ॥

Then begins the Text.

Colophons :—

- 11B, श्रीरामदैवज्ञकृते मुहूर्त्तचिन्तामणौ दैवविदां सुवक्त्रभे ।
 श्रीकृष्णानाम्ना परिसंस्कृतेऽस्मिन्नभूम्भरौचिः प्रथमः शुभाशुभः ॥
- 16B, •ग्रन्थोपयोगी व्यगमन्मरौचिः ।
 इति श्रीमुहूर्त्तचिन्तामणौ ग्रन्थोपयोगी संज्ञा मरौचिर्द्वितीयः ।
- 24A, •नक्षत्रसंज्ञोद्भिमतो मरौचिः ॥
- 26B, •संक्रान्तिसंज्ञोद्भिमतो मरौचिः ॥
 इति श्रीमुहूर्त्तचिन्तामणौ संक्रान्तिमरौचिश्चतुर्थः अथ गोचरमरौचिः ।
- 28B, •भूतो मरौचिर्ग्रहगोचराख्यः ॥
- 33B, •संस्कारसंज्ञो हि रसो मरौचिः ॥
- 42A, •विवाहसंज्ञोद्भिमतो मरौचिः ॥
- 43A, •वधूप्रवेशोद्भिमतो मरौचिः ॥

43B, °राजाभिषेको नवमो (दशमो) मरीचिः ॥

51B, °यात्राभिधानो दशमो मरीचिः ॥

57A, ° + + गृहारंभणजो मरीचिः ॥

°वास्तुप्रारम्भ एकादशो मरीचिः ॥

The last colophon breaks after ओक्त्या [नाम्ना परि-
रंक्षतेऽस्मिन्] ।

2715.

6489. मुहूर्तचिन्तामणिटौका (पौयूषधारा ।)

A comm. on the same, Pīyūṣadhārā.

By Govinda Jyotirvid.

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Folia—Ch. I complete in 60 leaves + II in 58 + III in 22 + IV in 31 + V in 85 + VI in 110 + VII in 3 + VIII in 5 + IX in 4 + X in 5 + XI in 77 + XII in 18. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, fresh. Neat and correct. Complete.

Beginning :—

दधानं भङ्गालीमनिष्कममले गण्डयुगले
दधानं सर्वार्थान् निजचरणसेवासुकृतिने ।
दद्याधारं सारं निखिलनिगमानामनुदिनं
वाजास्यं स्मेरास्यं तमिह कलये चित्तनिलये ॥
निषीतध्वान्ताय प्रशमपरकरायोग्यमहसे
निकामं कामानां वितरणविनोदव्यसनने ।
समस्तप्रत्यहप्रशमनकृते श्रीदिनकृते
नमस्तस्मै यस्मै स्पृहयति समस्ताम्बुजवनी ॥
लसत्सङ्गीलीलावसतिरनिष्ठां वेदविहित-
स्फुरद्भर्माधारश्रितसुखप्रयोदप्रतिदिनम् ।
अतीव प्रख्यातः स जयति गुणानां जननभूः
विदर्भाख्यो देशो हरिरिव सदानन्दजनकः ॥

तस्मिन् विदर्भविषये विषये विट्णा-
 श्विन्तामणिर्द्युमणिरेव बभूव मूर्त्तिः ।
 जाग्रच्चतुर्मुखचतुर्मुखप्रायिविद्या-
 माद्यां प्रवर्त्तयितुमत्र पवित्रकौर्त्तिः ॥
 वादैर्विजित्य धरणीतलमासमुद्र-
 मुन्निद्रतर्कप्रतर्ककर्कशबुद्धिसिद्धैः ।
 चत्वार ऊर्जित समर्जितकौर्त्तिदम्भ
 स्तम्भा दिशामु रचिताः सकलासु येन ॥
 ज्योतिर्विदुज्ज्वलयप्रोहरणाय किं वा
 चन्द्रांशुनिर्मलकुलाभरणाय किं वा ।
 विद्यासरोरुहदृशः प्ररणाय किं वा
 श्रीमाननन्त + + + तनयो जनिष्ट ॥

तस्मात् पद्माख्यपत्न्यामतिविमलमतिर्वाक्यविद्विक्पतीनां
 आशाः कासारजातस्फुरदधिक-यप्रोराशिभिर्याप्यमानैः ।
 प्राभूतां तौ तनूजौ श्रुतिगणगदिताचारधारापवित्रौ
 ज्येष्ठः श्रीनीलकण्ठस्तदनुगुणगणालंकृतौ रामनामा ॥
 सौमा मीमांसकानां कृतसुकृतचयः कर्काशस्तर्कप्रास्त्रे
 ज्योतिःप्रास्त्रे च गर्गः फणिपतिभनितिव्याकृतौ प्रेषनागः ।
 पृथ्वीप्राकव्यस्य स्फुरदतुलसभामण्डनं पण्डितेन्द्रः
 साक्षात् श्रीनीलकण्ठः समजनि जगतीमण्डले नीलकण्ठः ॥
 रामो हेरम्बभक्तेरधिगतविप्रदानेकविद्योनवद्यो
 बुद्धिप्रद्योतमानो गणितगुणवतां मानवानां सुखाय ।
 ग्रन्थैर्नापकारैरतिकठिनतरग्रन्थिनञ्चो विशाले
 ज्योतिःप्रास्त्रार्णवैर्द्राग् दृढतरमतुलं सेतुबन्धं चकार ॥
 श्रुतिस्मृतिप्रोक्तसमस्तकर्म्मोपयुक्तमानन्दितप्रिष्ठलोकं ।
 मुहूर्त्तचिन्तामणिनामकं सः ग्रन्थं व्यधाच्छर्व्वपुरे स्वपद्यैः ॥
 श्रीनीलकण्ठस्य बभूव पत्नी सा चन्द्रिकाख्योभयवंशभूषा ।
 नारायणस्येव समुद्रकन्या सर्वस्य गौरौव विराजते या ॥

तस्मादैवविदग्रगण्यतिलकात् श्रीनीलकण्ठात्तथा
गोविन्दाख्यसुतो [ऽजनिष्ठ] (सुतोः जनिस्वगुरतः) गुरतः सम्प्राप्त-
विद्यागणः ।

यः शास्त्रामृतसिन्धुबन्धुरवचोवीचौषु निष्णाततां
सानन्दं समवाप्य भूरि कृतवान् ग्रन्थे अमं ज्योतिषे ॥
अनेकबुधमण्डलीविरचितां हि टीकाकृतौ
निधाय हृदयेऽर्थनामिह मुहूर्त्तचिन्तामणोः ।
निगूढतरतद्रुतप्रचुरभावमामोक्तिभि- (?)
र्बुधा विवरणे करामलकमाशु कर्तुं च ते ॥
मुहूर्त्तचिन्तामणिदुग्धसिन्धुमामथ युक्तिव्रजमन्दरेण ।
गोविन्दसंज्ञस्तनुते सुखाय पौषधारां भुवि भूसुराणाम् ॥
तत्रादितो गाणपतं प्रणम्य पादाब्जयुग्मं विदुषां सुतुष्टौ ।
शुभाशुभाध्यायभवां हि टीकां गोविन्दैवज्ञ इमां करोति ॥

अथ ग्रन्थादौ ग्रन्थमध्ये ग्रन्थान्ते च मङ्गलमाचरणायमवश्यमिति शिष्टाचारः ।

... ..
... ..

Text गौरौश्रवः केतक, etc., etc.

It ends :—

ज्योतिर्विद्वरनीलकण्ठविदुषः श्रीचन्द्रिकायास्तथा
++++ प्रसारितधिया मौहूर्त्तचिन्तामणोः ।
गोविन्देन विनिर्भिते नयनिधौ पौषधाराभिधे
व्याख्याने गृहनिर्भितिप्रकरणं सम्पूर्णतामप्यगात् ॥

Last Colophon :—

इति श्रीविद्वद्देवज्ञमुकुटालङ्कारनीलकण्ठज्योतिर्वित्पुत्रगोविन्द-
ज्योतिर्विद्वरचितायां मुहूर्त्तचिन्तामणिटीकायां पौषधारा-
भिधायां गृह्यारम्भप्रकरणं समाप्तिमगमत् ॥

2716.

6440B.

Another incomplete copy of the Text and the Commentary.

Substance, etc., the same as in A. Folia, 36. Lines, 11 on a page. It ends abruptly in Ch. XI.

There is some difference between the two MSS., which we note below :—

36A, ०श्रौताग्निहोमे नवमो मरौचिः ॥

(A very short chapter.)

36A, ०राजाभिषेके दशमो मरौचिः ॥

2717.

8624. विनायकादिशान्तिः ।

Vināyakādīśāntih from the same.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 35. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1,100. Character, Nāgara. Date, Samvat, 1860. Good. Incomplete.

Leaves 3, 23, 24, 25 are missing.

Copied in सम्बत् 1860 “मिति वैशाख शुक्लपक्षे नौमी शुभमस्तु । ग्रन्थसंख्या १२०० । ५० लिखितं शिवलाल गुजराथीहस्ते विनायकभटवापट, इदं पुस्तकं वैजनाथभट्ट मौनी ।”

The Last Colophon :—

इति मुहूर्त्तचिन्तामणिपीयूषधाराभिधायां टीकायां प्रतिशुक्र-
सम्मुखगमने शान्तिः समाप्ता ।

Post Colophon :—

संवत् १८६० मिति वैशाख शुक्लपक्ष, etc., etc.

2718.

8430. मुहूर्तचिन्तामणिटीका (सुबोधिनी ।)

Subodhinī, a comm. on Muhūrtacintāmaṇi.

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 540. Lines, 8 on a page. It makes mistakes in counting the leaves. For, there are no leaves marked 282 and 304, although there are no gaps. Extent in slokas, 10,800. Character, Nāgara. Date, Śaṃvat 1913. Appearance, fresh. Complete.

It is an anonymous commentary, written both in Sanskrit and in Hindi and follows closely Mitākṣarā and Pīyūṣadhārā, authoritative commentaries on the work.

Last Colophon :—

इति श्रीसुबोधिनाख्यायां मुहूर्तचिन्तामणिटीकायां गृहप्रवेश-
प्रकरणं त्रयोदशं समाप्तमगात् । १३ ॥

Post Colophon :—

संवत् १९१३ सत्यास्युत्तरे अष्टादशशतके विक्रमशके ज्ञवसंवत्सरे
उत्तरायणे ग्रीष्मर्तौ वैशाखमासे शुक्लपक्षे दशम्यां तिथौ भानु-
वासरे पूर्वफाल्गुनीनक्षत्रे ध्रुवयोगे गरकरणे काश्यां मणिकर्णिका-
घाटोपरि सिद्धिविनायकनिकटे नृसिंहचौकख्यातस्थले + मिताक्षरा
पीयूषधारामतानुसारेण संक्षेपात् केनचिद्दिदुषा गौर्वाण्यभाषया
प्राकृतभाषया च स्पष्टीकृता नाम्ना सुबोधिनीति मुहूर्तचिन्तामणि-
टीकेयं समाप्ता इत्यर्थः ।

The MS. does not end here, there being two pages yet, containing some stray verses.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

अलिकुलमण्डितगण्डं प्रब्रूह्यूहतिमिरमार्त्तगण्डं ।

सिन्दूराख्यशुण्डं देवं वैतण्डितुण्डमवलम्बे ॥

प्रारिम्भितग्रन्थस्य निर्विघ्नरूपं मंगलमिन्द्रवच्चयोपनिबन्धाति गौरौति ।

2719.

8710. मुहूर्तचिन्तामणिटीका ।

Comm. on Mūhūrta Cintāmaṇi.

Substance, country-made paper. $13\frac{1}{4} \times 5$ inches. Folia, 44. (There are two paginations, the first is from 1 to 5 and the second 1 to 39.) Lines 12 on a page. Extent in ślokas, 1,500. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1826. Worm-eaten. Fresh. Complete.

Complete in thirty-nine leaves.

The Last Colophon runs thus :—

इति श्रीमुहूर्तचिन्तामणौ काम[धेनु]टीकायां गृहप्रवेश-
प्रकरणं समाप्तं, वेदआष्टचन्द्रेषु १८२६ (?) विक्रमार्कस्य वत्सरे
श्रावकाश्या(?) मध्ये लिखितं रामनारायणेन आश्विने मासि
शुक्ले पक्षे समाप्ता जातेयं ।

The Tikā is a rare one, entitled Kāmdhenu.

It begins :—

प्रणम्य विब्रेश्वरपादपद्मं तथा विधिं विष्णुशिवौ च ++
मुहूर्तचिन्तामणिवृत्तव्याख्यां करोम्यहं बालकबोधनार्थं ॥
कृतं महद्भिर्बज्रविस्तराद्भरं पीयूषधाराप्रमिताक्षरादिकम् ।
सुबोधगम्यं च हि बालबोधकं तस्मादिदं स्व+++वदाम्यहं ॥
दिपास्यः गणेशः विभ्रं हरतु, etc.

2720.

1821. हरिवासरतत्त्वसारः । *Harivāsarattvasārah.*

Substance, country-made paper. $13 \times 5\frac{1}{2}$ inches. Two chapters, each separately paged, I, 1 to 10 leaves, II, 1 to 12. Lines, 11, 12 on a page. Extent in ślokas, 200 of the first and 250 of the second. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1927. Appearance, fresh. Complete.

The first part is called, Ekādaśīvyavasthā and the second Dvādaśīvyavasthā.

It begins :—

अथ हरिभक्तिविलासादिनानावैष्णवस्मृतिसम्मतया एकादशी-
व्यवस्था ।

अथ हरिवासरतत्त्वसारो लिख्यते ।

नम स्त्रिलोक्यनाथाय कृष्णाय वनमालिने ।

भक्तचित्ताब्जहंसाय राधाहृतल्पशायिने ॥

नमो भगवते तस्मै यस्य प्रियतमा तिथिः ।

एकादशी द्वादशी चैव सर्वाभीष्टप्रदा नृणाम् ॥

अथ पक्षकृत्यानि ।

इत्थं च नित्यं कुर्वाणा कृष्णपूजामहोत्सवम् ।

हरेर्दिने विशेषेण कुर्यात्तं पक्षयोर्द्वयोः ॥

Ch. I, ends :—

अतएव याज्ञवल्क्यः ।

पुराणं पञ्चरात्रं च वेदाः पाशुपतास्तथा ।

अति प्रमाणान्येतानि न हन्तव्यानि हेतुभिः ॥

Col. :—

इति श्रीहरिवासरतत्त्वसारे एकादशीव्यवस्था समाप्ता ।

Post Col. :—

शुभं भूयात् । संवत् १९२७ । शकाब्दाः १७९१ । वङ्गाब्दाः

१२७६ । इ १८५९ । मः वाराणसी महत्ता धर्मकूप । श्रीप्राग-

गोपालपण्डितस्य पाठार्थं यत्ने लिखितो मया ।

Ch. II, ends :—

अथ पविचारोपणद्वादशी ।

आवणस्य सिते पक्षे द्वादश्यां वैष्णवैर्मुदा ।

कर्त्तव्यः कृष्णदेवस्य पविचारोपणोत्सवः ॥

Col. :—

इति श्रीहरिवासरतत्त्वसारे एकादशीद्वादशीव्यवस्था द्वितीय-
खण्डः समाप्तः ।

Post Col. :—

शुभं भूयात् । संवत् १९२७ । शुकाब्दाः १७९२ । वङ्गाब्दाः
१२७७ । वैशाख कृष्णप्रतिपदा । वाराणसी-धर्मकूप । श्रीप्राण-
गोपालपण्डितस्य पाठार्थं यत्नेन लिखितं मया श्रीरघुनाथपण्डित-
शर्मणाम् ॥ श्रीकृष्णचन्द्रं भजे ॥

2721.

900. **व्यवहारचमत्कारः ।** *Vyavahāracamatkārah.*

*By Rūpanārāyaṇa, son of Bhavānīdāsa, son of Nāthamalla
of the Bharadvāja gottra.*

For the manuscript see L. 1774. It treats of
Samskāras and other rites. It is a work of Jyotiṣa
as applied to Smṛti and was finished in १६३७ मिते शके
श्रीविक्रमार्कदेवस्य ज्यैष्ठ शुक्लसप्तम्यां रवा × × ग्रन्थ समाप्तिं कृतवान् ।

2722.

6351. **मुहूर्तचूडामणिः ।** *Muhūrtacūḍāmaṇiḥ.*

By Śiva Daivajña, son of Kṛṣṇa Daivajña.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 85 of which
fol. 17, 18 are missing. Lines, 10 on a page. Extent in ślokaś, 1,700.
Character, Nāgara. Date, Samvat 1796=Saka 1661. Appearance, dis-
coloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमुहूर्तचूडामणिः [ः] श्रीकृष्णदेवज्ञात्मजश्रीमच्छिव-
देवज्ञविरचितः (ता) समाप्तः (ति) ।

Post Colophon :—

अनुसृष्टश्लोकानां ग्रन्थे संख्या १७०० ।

समाप्तश्चायं मुहूर्तचूडामणिः । संवत् १७९६ शके १६६१ प्रवर्तमाने
शुक्लाब्दे उत्तरायणे ग्रेष्मन्तौ आषाढे मासे कृष्णपक्षे १० भौमे इह काश्यां (the

second-half of the sixth line and the first half of the seventh are blurred over with ink) स्वार्थं पठनार्थं परोपकारार्थं च ॥

यादृशं पुस्तकं, etc., etc. भग्नपृष्ठ, etc., etc.

The maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

सर्वसिद्धिसदनेखिलबन्धे
दुःकृतौघविनिवारणदत्ते ।
विघ्नराजपदपंकजयुग्मे
चंचरीकसममस्तु मनो मे ॥
नवीनपद्यैर्गणकाः सप्तकाः
स्युः पूर्वपद्यैर्नितरां विशंकाः ।
अतः शिवः सारवदाद्यपद्यै-
मुं हर्त्तृचूडामणि-मातनोमि ॥

Colophons :—

7B, इति श्रीकृष्णदेवज्ञात्मज-शिवदेवज्ञविरचिते सुहर्त्तृचूडामणौ शुभाशुभ-
प्रकरणं समाप्तं प्रथमम्; (the second colophon is lost in the
missing leaves); 19A, ०संक्रान्तिप्रकरणम् ३; 20A, ०गोचरप्रकरणम्
चतुर्थम्; 27A, ०संस्कारप्रकरणम् पञ्चमम्; 49A, ०विवाहप्रकरणम् समाप्तं
षष्ठम्; 49B, ०वधूप्रवेशप्रकरणम् ७; 50A, ०द्विरागमनप्रकरणम् ८; 50B,
अन्वाधानप्रकरणम् ९; 51A, ०राजाभिषेकप्रकरणम्; 65B, ०यात्राप्रकरण-
मेकादशम्; 69B, ०वास्तुप्रकरणम् १२; 70B, वास्तुप्रवेशप्रकरणम् १३;
72A, इति श्रीसुहर्त्तृचूडामणौ संवत्सरानयनानि; 79A, ०नाम्नोन्नतचराशि-
ज्ञानम्; 79B, ०पक्षीशरटपत्तनप्ररोहणम्; 84A, ०मिश्रप्रकरणम् १४ ।

The antecedents of the author :—

84A, गोलग्रामे वाक्पतीनां जनानां
गोलज्ञानां वा निवासेन स्वार्थं ।
गोदावर्याः सौम्यतीराधिवासाः
शालिन्याद्ये सद्विदर्भाख्यदेशे ॥

सांवत्सरार्थबुधकेशवसूनुवर्थ-
 श्रीमद्गोशगुरुलब्धमतिप्रबोधः ।
 वेदान्तवेदितिलको गणको बभूव
 श्रीमद्विवाकर इति प्रथितः पृथिव्याम् ॥
 पञ्चास्यपञ्चास्यसमप्रभावाः
 सर्वज्ञदैवज्ञगजेन्द्रवन्दे ।
 पुत्राः बभूवुः सुतरां पवित्राः
 श्रीमद्भरद्वाज (भरद्वाज) महर्षिगोत्राः ।
 ज्येष्ठस्तेषां धरित्रीपतिविविधसमालम्बभूरिप्रतिष्ठः
 सर्वाधौप्रस्य वंच(?) पदयुगसतता सेवि विद्वद्वरिष्ठः ।
 नव्यान् वाचां प्रबन्धा [न्] सपदि वज्रविधान् यो विधत्ते च सार्थान्
 दैवज्ञाख्यामभिख्यां वहति विजयते कृष्ण एव दिजेन्द्रः ॥
 सदा मुदा सेवितभर्गस्तु नुः
 संख्यागमप्रौढतयेव गर्गः ।
 वा[चां](धां) विलासै र्वचसामिवेशो
 जगद्गुरुर्विष्णुरिति द्वितीयः ॥
 अनन्यसामान्यगुणातिरेकात्
 नरेन्द्रमौलिद्युतिरंजितांग्रिः ।
 मल्लारिसंसेवनलब्धसंपत्
 मल्लारिनामा तनयस्तृतीयः ॥
 तस्यानुजः केशवनामधेयः
 सूरूपधेयः शुभनामधेयः ।
 श्रीविश्वनाथस्तदनुप्रसिद्धः
 संख्या न संख्यानमतौ हि यस्य ॥
 श्रीकृष्णसुतः श्रीनरसिंहसंज्ञः
 सिन्धोः सुधारश्मिखिवोदयाय ।
 यद्वासनाकल्पलतामवेक्ष्य
 श्रीभास्करं चेतसि न स्मरामः ॥

तस्यानुजः श्रीशिवनामधेयो
 मुहूर्त्तचूडामणिनामधेयं ।
 विनिर्म्मेसे सारवदाद्यपदैः
 सच्छिष्यतोषाय पुरे पुरारेः ॥

After one verse in praise of the work, comes the last colophon, given above.

2723.

5953. दुण्दिप्रतापे कालनिर्णयः ।

Dhundhipratāpa (Kālanirṇayaḥ).

Substance, country-made paper. 11½ × 5 inches. Folia, 82. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1,800. Character, Nāgara. Date, Śamvat 1943. Appearance, fresh. Complete.

A treatise on Jyotiṣa, as applied to Smṛti, compiled under the patronage of Dhundhirāja, chief officer of a king.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । निर्विघ्नमस्तु ।

साम्ब ॥

कालनिर्णयिकानेकग्रन्थेभ्यः सारसंग्रहः ।

क्रियतेयं समासेन निष्कृष्टार्थोपबृंहितः ॥

तत्र कालस्वरूपं कूर्मपुराणे ।

A religious calendar, beginning with Caittra.

Colophon :—

इति श्रीमन्महाराजाधिराजधर्ममार्गप्रवर्त्तकदिजराजचक्रचूडामणिश्रीमत्तदुण्डिराजपुरुषधौरेयादिष्टविश्वनाथभट्टोपाध्यायरचिते दुण्दिप्रतापे फाल्गुनमासः समाप्तः । इति कालनिर्णयः समाप्तः ।

There seems to have been an elaborate compilation, entitled Dhundhi Pratāpa, of which Kālanirṇaya forms part.

The later authorities quoted and consulted :—

2B, हेमाद्रौ गार्गः ; 4B, त्रिकाण्डमण्डनः ; 5B, ज्योतिर्निबन्धे ; 12A, माधवे ; 56A, स्मृतिसंग्रहे ; 36A, कालादर्शे ।

It is a significant fact that Kamalākara is not found quoted in this.

2724.

864. **मुहूर्तरत्नं ।** *Muhūrtaratnaṃ.*

By Iṣvaradāsa, the son of Jyotiṣa Rāya.

For the manuscript see L. 1694.

It ends :—

कालञ्जरगिरौ रम्ये कान्यकुब्जद्विजाग्रणीः ।
 वात्स्य(1)ः कर्हर्षशर्मासीद् यच्चक्रेदेदपारगः ॥
 तस्मात् केशवशर्माभूत् गतस्त्रिस्त्रिंशद्वित्तमः ।
 गजाश्वरत्नसंग्रामैर्योर्चितश्च नृपोत्तमैः ॥
 सोऽयं ज्योतिष्परायण्यः जाह्नवाङ्गीरावने [ः] पते[ः] ।
 सुगुणप्रशंसवदैः लाभे प्रश्रविदां वरः ॥
 तुला प्रमुखदानेषु यस्त्वसंख्यवस्तूना वै । (?)
 विप्रसात्कृतवान् काले नारायणपरायणः ॥
 तज्जस्त्वैश्वरदासाख्यो व्यवहारविदां मुदे ।
 ग्रन्थं मुहूर्तरत्नाख्यं कृत्वा चक्रे शिवाचनम् ॥
 पञ्चाष्ट[वाणे](भाने)न्दुगते १५८५ शकाब्दे
 + + + बोधेऽहनि सूर्यवारे ।
 संपूर्णमा[सीत्](सेतु)मुहूर्तरत्नम्
 ग्रन्थे मघोन स्तवराङ्गराज्ये (?) ॥
 सौजन्यतो नहि गुणग्रहणं विधीयः
 मार्था + + + चिदपि दोषपदे भवद्भिः ।
 कार्यं तदेव पुनरत्र + + विमाव्य
 येनैव संभवति चे + + ताः प्रतीतिः ॥

असदप्यपरपद्यं सन्त एव प्रशंसन्ति
 मृतकरकराणां तर्पयन्ताग्रहिपातः (?) ।
 विमल अपि पद्ये दूषिते दुष्टचित्तै-
 र्विषधररसनायाः कालकूटः सदैव ॥

2725.

6336. **मुहूर्तकल्पद्रुमः ।** *Muhūrtakalpadrumaḥ.*

By Viṭṭhala Dīkṣita.

With the author's own commentary entitled Mañjarī.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 145. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. The MS. ends abruptly.

On auspicious moments for religious observances, etc. Composed at Benares in Śaka 1549=1627 A.D.

For a description of the work with its commentary. See I.O. Catal. No. 3021.

The work consists of 21 chapters. This incomplete MS. comes up to a portion of the eleventh chapter on Saṃskāra.

The last colophon in the incomplete manuscript :—

119A, इति संस्कारकुसुमे व्रतबन्धपत्रम्— अथ मौञ्जीविसर्गकेशांतच्छुरी-
 बंधनमुहूर्तानाह श्लोकद्वयेन ।

2726.

9601. **मुहूर्तगणपतिः ।** *Muhūrtagaṇapatiḥ.*

By Rāvala Gaṇapati, son of Hari Śaṅkara Sūri.

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 6$ inches. Folia, 34. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Incomplete.

This is a rare but reputed work on astrology, treating of Muhūrtas auspicious for the performance of various

civil, domestic and religious ceremonies. Aufrecht says it was composed in 1628. The MS. under notice is incomplete at the end. The MS. noticed by Dr. Rājendralāla under No. 1296 was a complete one. It gives, however, no definite date of composition. The only clue it affords to the date is the fact that the author's father was a contemporary of Mānasinha, who held him in high respect.

2727.

524. *The Same.*

For the work see L. 1296. The author's father was a contemporary of Mānasinha, who, it is said, had a high regard for his scholarship.

This number contains two manuscripts, one, a fragment in a neat, smaller hand containing seven prakaraṇas only and the other coming to the end, with the first leaf missing.

The description of the first is not given by Rājendralāla, so it is here given :—

Substance, country-made paper. 9×5 inches. Folia, 13. Lines, 15 to 17 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara. Appearance, old.

The Colophon of the seventh prakaraṇa :—

इति श्रीमुहूर्तगणपती चन्द्रताराबलप्रकरणं समाप्तम् ।

Then 6 lines of the next prakaraṇa breaking off at :—

अथ कुत्रचिदमृतयोगस्य त्याज्यत्वं ।

2728.

445. कालतत्त्वविवेचनम् । *Kālatattvavivecanam.*

Composed in 1620 by Raghunātha Samrat Sthapati, nephew of Nārāyaṇa Bhaṭṭa of Benares.

For this MS. see L. 1371 and for a complete copy see I.O. Catal. Nos. 1667 and 1668.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीरामचन्द्राय नमः ।

पितरं माधवं अम्बां ललितां नारायणं पितृव्यञ्च ।

सहजमथ विश्वनाथं गणपतिमौ[शानं] प्रारदां नत्वा ।

रामञ्च सीतथोपेतं रघुनाथेन रच्यते

सम्प्राट्स्थपतिना सम्यक् कालतत्त्वविवेचनं ।

तत्रादौ ब्रह्मवाच्यत्वात्तिथितत्त्वं विविच्यते इत्यादि ।

2729.

841. तिथिनिर्णयः । *Tithinirṇayah.*

By Bhaṭṭoji Dīkṣita.

For the manuscript see L. 1689.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

चैत्रशुक्लप्रतिपदि वत्सरारम्भः तत्रौदधिकौतिथिर्ग्राह्या ।

चैत्रेमासि जगद्रह्ना ससर्ज प्रथमेऽहनि

शुक्लपक्षे समग्रन्तु तदा सूर्योदये सतीत्यादि ।

Colophon :—

इति श्रीपदवाक्यप्रमाणतत्त्वज्ञा—श्रीलक्ष्मीधरसूरेः सूनुना-

भट्टोजिदीक्षितेन विरचिततिथिनिर्णयः समाप्तः ।

Post Col. :—

कुशायविन्दुमात्रं हि विप्रपादोदकं पिवेत् ।

स स्नातः सर्व्वतीर्थेषु पुण्यात्मा नात्र संप्रशयः ॥

शालग्रामोदकात् पूर्वं विप्रपादोदकं पिवेत् ।

विपरीतं पिवेद्यस्तु ब्रह्मज्ञा स निगद्यते ॥

लिखितमिदं पुस्तकं कुम्भाचलीयरेवाधरपतेन श्रीमत्पण्डितजल्लारामस्येदं ॥

Aufrecht calls this Tithinirṇaya-Samkṣepa, or an abridgment of Tithinirṇaya.

See Weber p. 333.

Authorities consulted :—

Leaf 1, line 2, हेमाद्रौ ब्राह्मोक्तेः, l. 3 and 5, ऋहृदशिक्षोक्तेः, l. 6, देवीपुराणात् ; L. 2A, l. 3, माधवोक्तेः, l. 4, मन्वादिः, l. 5, हेमाद्रिः, l. 5 and 9, कालादर्शो, l. 7, स्मृतिचन्द्रिकोक्तेः, l. 9, ऋग्विधाने ; 2B, l. 2, काशीखण्डे, l. 3, हेमाद्रौ लैङ्गे, l. 5, पृथ्वीचन्द्रोदये विष्णुः, l. 6, अगस्त्य-संहितायां ; 3A, l. 2, अगस्त्यसंहितोक्तेः, l. 3, हेमाद्रौ, l. 4, माधवीयसंग्रह-वचनात्, l. 10, बौधायनादिभिः प्रोक्तः, रामार्चनचन्द्रिकोक्तेः ; 3B, l. 2, ब्रह्मवैवर्त्तात्, l. 3, हेमाद्रौ बौधायनोक्तेः, l. 4, निर्णयाम्बते विष्णुस्मृतौ, l. 5, ब्राह्मे, l. 6, षाड्योये, l. 7, मन्वादिरपि, वाचस्पतिनिबन्धे, l. 10, ब्रह्माण्ड-पुराणे, l. 12, इति कल्पतरौ ब्राह्मे ; 4A, l. 1, पृथ्वीचन्द्रोदये पुलस्त्यः, l. 2, पृथ्वीचन्द्रोदये, l. 4, पृथ्वीचन्द्रोदये, विष्णुस्मृतिपद्मयोः ; 4B, l. 3, दीपिकायां, l. 5, निर्णयाम्बतम्, l. 8, नारदोक्तेः, दिवोदासीये गोभिलः, l. 9, स्मृत्यर्थसार-गोविन्दार्णवादिषु, l. 12, अनन्तभट्टोदाहृतवचनात्, निर्णयाम्बतकृतोक्तं ; 5A, l. 1, कालादर्शकृतोक्तत्वात्, l. 2, गोभिलादिवचनविरुद्धं, कालादर्शोक्तिः, l. 3, हेमाद्रौ भविष्ये, l. 5, भविष्ये, l. 6, देवीपुराणे, l. 9, ऋग्विधाने, l. 10, अपरार्कं यमः, l. 12, हेमाद्रौ ऋष्यशृङ्गवचनात् ; 5B, l. 1, कालादर्शकृता परिगणितत्वात्, l. 2, इति माधवः, स्मृतिचन्द्रिकायां, l. 3, मदनरत्ने मरौचिः, l. 5, पृथ्वीचन्द्रोदये सौरपुराणे, l. 8, भार्गवार्चनदीपिकायां स्कान्दभविष्ययोः, l. 10, तत्रैव भविष्ये, l. 11, पृथ्वीचन्द्रोदये ब्राह्मे ; 6A, l. 2, हेमाद्रौ, l. 5, हेमाद्रौ ऋसिंहपुराणे ; 6B, l. 2, तदुक्तं माधवीयभविष्ये, l. 4, स्कान्दोक्तेः, हेमाद्रौ ब्राह्मे, l. 5 वाराहे, l. 6, 9, स्कान्दे, l. 10, काशीखण्डे ; 7A, l. 6, हेमाद्रौ ऋसिंहपुराणे ; 7B, l. 4, भविष्ये, l. 6, माधवीयभविष्ये, l. 8, स्कान्दोक्तेः, हेमाद्रौ ब्राह्मे, l. 9, वाराहे, l. 10, स्कान्दे ; 8A, l. 3, स्कान्दे, l. 4 काशीखण्डे, l. 8, निर्णयाम्बते, स्कान्दभविष्ययोः, l. 11, निर्णयाम्बते भविष्ये ; 8B, l. 3, ब्रह्मवैवर्त्तात्, l. 4, ब्रह्मवैवर्त्ते, l. 5, माधवोक्तेः, l. 6,

[गुण] गद्यविष्णुः, l. 10, अपरार्के वामनपुराणे ; 9A, l. 1, हेमाद्रौ भविष्ये, l. 3, विष्णुधर्म, l. 5, हेमाद्रौ ब्राह्मे, l. 6, हेमाद्रौ भविष्ये, तत्रैव वाराहे, l. 9, रामार्चनचन्द्रिकोक्तेः कालादर्शे निषेधात् ; 9B, l. 2, वृद्धगार्गोक्तेः, l. 3, भार्गवार्चनदौपिकायां स्कान्दोक्तेः, l. 4, विष्णुवचनान्, l. 5, हेमाद्रौ चातुर्मास्य-प्रकरणे भविष्यवचनम्, l. 8, हेमाद्रौ भविष्यवचने, l. 11, स्कान्दे ; 10A, l. 4, स्कान्दे, l. 7, आचारप्रदीपे, l. 10, रामार्चनचन्द्रिकायां, पृथ्वीचन्द्रोदयादौ, l. 11, हेमाद्रौ भविष्ये ; 10B, l. 5, चमत्कारचिन्तामणिः, l. 6, मदनरत्नादौ हेमाद्रौ भविष्ये, l. 11, हेमाद्रौ विष्णुरहस्ये ; 11A, l. 2, दौपिकायां, l. 3, रामार्चनदौपिकायां, l. 4, नारदः ; 11B, l. 2, वृद्धमनुकाव्यायनौ, l. 4, माधवीयपारिजातादौ, l. 9, आश्वलायनेन, l. 11, अद्भुतसागरे नारदः ; 12A, l. 3, अथर्ववेदिनां गृह्यपरिशिष्टम्, l. 6, निर्णयाम्बते, l. 8, दिवोदासीये, l. 11, इति माधवः, हेमाद्रिः ; 12B, l. 1, ब्रह्माण्डपुराणवचनात्, l. 3, वल्कि-पुराणात्, l. 7, विष्णुधम्मोक्तेः, l. 8, व्रतहेमाद्रौ, l. 12, व्रतहेमाद्रौ ; 13A, l. 1, भविष्ये, l. 3, हेमाद्रौ हारौतेन, l. 5, मदनरत्ने, मरौचिवाक्यं, l. 6, Do., l. 12, निर्णयाम्बते वराहोक्तेः and अपरार्के मार्कण्डेयः ; 13B, l. 1, पराशरः, l. 4, हेमाद्रिमते and दौपिकोक्तेः, माधवमते, l. 5, निर्णयाम्बते, l. 7, पुराण-समुच्चयोक्तेः, l. 10, हेमाद्रौ, l. 12, मदनरत्नम् ।

2730.

2628. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 66. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

An incomplete MS. of Bhaṭṭoji Dikṣita's Tithinirṇaya.

See the previous number.

2731.

3306. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Fragment.

Beginning :—

अथ चैत्रमासमारभ्य तिथिनिर्णयः ।
तत्र मीनसंक्रान्तौ पश्चात् षोडशघटिकाः पुण्यकालः । रात्रौ तु
निशीथात् प्राक् परतः(ः) च संक्रमे पूर्वोक्तदिनाद्धं पुण्यमित्यादि ।

2732.

2691.

*A fragment of Bhattoji Dīksita's Tithinirṇaya treating
of the principal rules.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 8. Lines, 11
on a page. Character, Nāgara. Appearance, discoloured.

Col. :—

इति श्रीभट्टोजिदौक्षितकृतः सामान्यविशेषतिथिनिर्णयः समाप्तः ।

Beginning :—

अथ तिथिनिर्णयो लिख्यते ।
तिथिर्द्वेधा शुद्धा विद्धा च । तत्र शुद्धा सम्पूर्णतानिर्णयानर्ह्या
तिथ्यन्तरदूषिता विद्धा । वेधस्तु सायं प्रातस्त्रिसुहर्त्तकः । प्रातः
कैश्चित् द्विसुहर्त्तोऽप्युक्तः । तिथिविशेषे उपवासातिरिक्तः । इत्यादि ।

2733.

6001. निर्णयचन्द्रिका । *Nirṇayacandrikā.*

By Bhattoji Dīksita.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 14. Lines, 9
on a page. Extent in ślokaś, 300. Character, Nāgara of the early
nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

The beginning of the work :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

तिथिनिर्णयसिद्धये अनेकफलस्योपदिष्टानामेकभक्तादीनामङ्ग-
भूतासु प्रतिपदादितिथिषु साधारणो निर्णयः प्रस्तूयते ।

तत्रैकभक्तलक्षणम् ।

दिनार्द्धे समतीते तु भुज्यते नियमेन यत् ।
एकभक्तमिति प्रोक्तमतस्तत् स्या[द्] दिवैव हि ॥

Colophon :—

इति भट्टोजिदौक्षितकृता निर्णयचन्द्रिका समाप्ता ।

Post Colophon :—

शुभमस्तु । श्रीकृष्णाय नमः ॥

There are two verses more by the scribe.

2734.

The Same (here called)

6000. तिथिचन्द्रिकानिर्णयः । *Tithicandrikānirṇayaḥ.*

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 5. Lines, 17 to 19 on a page. Extent in ślokas, 280. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

A treatise on lunar days and religious observances appertaining thereto.

The beginning of the work :—

सिद्धये फलस्योपदिष्टानामेकभक्तादीनां अङ्गभूतासु प्रतिपदादि-
तिथिषु साधारण्यो निर्णयः प्रस्तूयते ।

1B, अथ प्रतिपन्निर्णयः ; इति द्वितीयानिर्णयः ; 2A, इति तृतीयानिर्णयः ;
इति चतुर्थीनिर्णयः ; इति पञ्चमौनिर्णयः and so on.

End :—

अमावास्यापौर्णमास्यौ परे उपोष्ये सावित्रीव्रतव्यतिरेकेण ।

यथोक्तं ब्रह्मवैवर्ते ।

भूतविद्धा न कर्त्तव्या दर्शपूर्ण कदाचन ।

वर्जयित्वा मुनिश्रेष्ठ सावित्रीव्रतमुत्तमम् ॥

Col. :—

इति तिथिचन्द्रिकानिर्णयः समाप्तः ।

Post Colophon :—

शुभमस्तु । लिखितमिदं पुस्तकं श्रीद्विवेदिसूत्र्यप्रसादेन आत्म-
पठनार्थं परोपकारार्थं वा ।

2735.

1700. **कालनिर्णयसंक्षेपः ।** *Kālanirṇaya-samkṣepah..*

By Bhaṭṭoji Dikṣita.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 26. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 900. Character, Nāgara. Date, Samvat 1831. Appearance, old. Complete.

Post Colophon Statement :—

संवत् १८३१ विश्वावसुनामसंवत्सर ॥ हस्ताक्षर सदाशिव-
वैद्यका वासते ।

An abstract of Hemādri's *Kālanirṇaya* by Bhaṭṭoji Dikṣita, son of Lakṣmidhara. The work is noticed in L. 2577, where, in the colophon, it is attributed to Hemādri himself, which Aufrecht thinking unreliable, queried in his Cat. Cat. Vol. I. Here is the distinct statement about the authorship of the work.

भट्टोजिभट्टरचितः कालनिर्णयसंक्षेपः ।

गुणगुह्यैर्बुधैः सोयमादरेण विभाव्यताम् ॥

इति श्रीपदवाक्यप्रमाणज्ञ-श्रीलक्ष्मीधरसूनुना भट्टोजीदीक्षितेन विरचितायां
हेमाद्रिकालनिर्णयसंक्षेपः समाप्तः ।

2736.

2675. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 30. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

Col. :—

इति हेमाद्रिकालनिर्णयसंक्षेपः ।

See the previous number.

2737.

1000. कथरत्नावली । *Kṛtyaratnāvalī*.

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 85. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 2,500. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

A Calendar of Religious duties on particular lulations throughout the year, by Rāmacandra Bhaṭṭa (with the family name of Tatsat) son of Viṭṭala Bhaṭṭa, and grand-son of Bālakṛṣṇa Bhaṭṭa.

See L. 1111, 3012 and I.O. Catal. Nos. 1623–28.

No. 1628, I.O. Catal. has at the end three verses more, the first of which gives the date of compilation as भूतशून्य-ऋषिचन्द्रमितेऽब्दे (i.e., Saṃvat 1705.) But *Abda* generally means Śaka and rarely Saṃvat.

L. 3012, although agreeing in contents, ends differently from the present manuscript.

2738.

6373. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 96. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 2,500. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

See the previous number.

The concluding verses in I.O. Catal. No. 1628, the first of which gives the date of the compilation as Saṃvat 1705 are not in the present manuscript.

Last Colophon:—

इति श्रीमत्पद्मवाक्यप्रमाणाभिज्ञ-तत्सदुपाख्यबालकृष्णभट्टाङ्गज-
विठ्ठलभट्टाभिषेधबुधवरसूनुधर्मशास्त्रपारावारीखश्रीमन्नामचन्द्रभट्ट-
विरचिता कथरत्नावली संपूर्णा ।

2739.

1266. कृत्यरत्नावली । *Kṛtyaratnāvalī*.

By Ramacandra son of Vittala, son of Valakriṣṇa of
the Tatsat family.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 83 of which
leaves 17-18, 21-24, 29-34, 41-52, 77-78, 81-82. Lines, 9 on a page.
Character, Nāgara. Appearance, fresh.

For the end see I.O. Catal. No. 1628.

For the beginning after the Maṅgalācaraṇa :—

चैत्रशुक्लप्रतिपदि सम्बत्सरारम्भविधिः । तत्र प्रतिपदौपचिकौ (?) ग्राह्या ।

चैत्रे मासि जगत् ब्रह्मा ससर्ज प्रथमेऽहनि

शुक्लपक्षे समग्र्यन्तु तदा सूर्योदये सतीति ब्रह्मपुराणात् ।

There seems to have been several redactions of this
work as no two MSS. agree.

2740.

2039. *The Same*.

Substance, country-made paper. $9\frac{3}{4} \times 5$ inches. Folia, 84. Lines,
13 to 15 on a page. Extent in slokas, 2,000. Character, Nāgara of the
eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

I.

Col. :—

इति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणाभिज्ञ-तत्सदुपाख्यानलक्षणभट्टाङ्गज-
विठ्ठलभट्टाभिधबुधवारस्तुलुधर्म्मशास्त्रपारावारीण[पारावारपारीण]-
श्रीमद्रामचन्द्रभट्टविरचिता कृत्यरत्नावली समाप्ता ।

The work ends :—

अन्नदानात्परं दानं मलमासे न विद्यते ।

गृहे तस्य स्थिरा लक्ष्मीर्यो दद्यात् सूर्यसन्निधौ ।

दारिद्र्यं न भवेत्तस्य रोगक्षेत्रविवर्जितः ॥

II.

2040. **शिलान्यासविधिः ।** *Śilanyasāvidhiḥ.*

For the MS. and the work see L. 4255.

2741.

983. **कालनिर्णयप्रकाशः ।** *Kālanirṇayaprakāśaḥ.*

For the manuscript see L. 1706.

A treatise on auspicious times and seasons.

The author Rāmacandra Bhaṭṭa was, son of Viṭṭhala Bhaṭṭa, and grandson of Bālakṛṣṇa Bhaṭṭa of the Tatsat family.

See I.O. Catal. No. 1670, and Prof. Bhandarkar's Report for 1883-84, p. 50. According to Prof. Bhandarkar, the author's mother was the daughter of Raghunātha Bhaṭṭa, son of Madhava Bhaṭṭa and grandson of Rameśvara Bhaṭṭa.

Post Colophon Statement :—

श्रीमन्मार्त्तण्डतेजःप्रकटितवसुधा मण्डले सूरिवर्यान् ।
ब्रह्मज्ञानं ज्ञापयन्तः प्रतिनिगमपदज्ञातमर्थद्विजाग्रान् ।
तत्सत् सद्गामरामाः प्रतिमठविबुधोन्मत्तमातङ्गकुम्भो-
द्धेत्तारः केशरीशः निजचरणरजः सेचनैर्वर्द्धयन्तु ॥
तेषां शिष्यस्यैश्वरजितः कृतिरिदं पद्यं ॥

2742.

9720. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 130. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 5,070. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete. Written in a small and illegible hand.

This is a Smṛti digest, mainly on proper times for the performance of religious rites, by Rāmacandra, son of

Viṭṭhala, son of Bālakṛṣṇa. He often refutes Mādhavācārya and Sāyana.

Beginning :—

श्रीलम्बोदराय नमः ।

श्रीनृसिंहपदद्वन्द्वं नत्वा गणपतिं गुरुं ।

रामचन्द्रोऽति-संचिन्तितं कुरुते कालनिर्णयं ॥

तत्र कालो द्विविधः नित्यः खण्डश्च, नित्यश्चेश्वररूप एव “अनादिरेष भगवान् कालोऽनन्तोऽजरोऽमरः” इति वचनात् ।

खण्डः क्षणादिः परार्थान्तः । तत्र नित्यस्य न निर्णयो अनुपयोगात् । खण्डस्तु संवत्सरायनर्तुमासादिरूपेण अनेकविधः । तत्रादौ संवत्सरो निर्णयते । स च द्वादशमासात्मकः कालविशेषः ।

End :—

अन्यत्र तपसा यज्ञैर्दानैर्नाशकेन वा ॥ (?)

यदप्राप्यं कलौ पुण्यं तत्सुखिनेह लभ्यते ।

नारदीये

कलौ यत्परमं ब्रह्म प्राप्तये सत्वरं नृणां ।

गङ्गाभजनमेवाज्जर्महोपायं महर्षयः ॥

++++ बुधा गङ्गां मत्वा विश्वमप्राप्यते ।

घोरे कलियुगे प्राप्तिं मुक्तिर्वो वाञ्छिता यदि ॥

गुणानामेकदेशोऽयं गङ्गायाः परिकीर्तितः ।

समस्तानिह को वक्तुं शक्नोति वर्षशतैरपि ॥

यथार्थावस्थितानि मेरोस्तु कनकोपलाः ।

संख्यातुं नैव शक्यते भागीरथ्यास्तथा गुणाः ॥

Colophon :—

इति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणज्ञतत्सदुपनामभट्टबालकृष्णात्मजभट्ट-
विठ्ठलसूनु-भट्टरामचन्द्रकृतः कालनिर्णयप्रकाशः समाप्तिमगात् ।

2743.

5535. तत्त्वमुक्तावली । *Tattvamuktāvalī*.

By Nanda Paṇḍita.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 28. Lines, 11 on a page. Extent in ślokaś, 800. Character, Nāgara. Date, Śamvat 1743. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीधर्माधिकारिरामपण्डितात्मजनन्दपण्डितकृता तत्त्व-
मुक्तावली समाप्ता ।

Post Colophon Statement :—

शुभमस्तु । संवत् १७४३ फाल्गुन कृष्ण काश्यां लिखितं कमठा-
नोपनामकविश्वनाथेन स्वार्थं परार्थञ्च । श्रीसाम्बसदाशिवार्पणमस्तु ।

This treats of the religious duties on the different
lunar days, on the last day of the month and at an eclipse
of the sun or the moon. It is in verse.

The work begins thus :—

श्रीगणपतये नमः । शुभमस्तु ।
प्रचण्डकरदण्डाग्रविघ्नखण्डनपण्डितम् ।
अलिपिगण्डलसद्गण्डं वक्रतुण्डमुपास्महे ॥
इन्दिरामन्दिरं किञ्चिदिन्दीवरसहोदरम् ।
गोपौमुखारविन्दानां [ ] (मिदिन्दिर) [मिहिरं त] मुपास्महे ॥
त्रिजगज्जनजिह्वाग्ररङ्गभूतलकेलयः ।
वाग्देवताया विविधा जयन्ति रसनिम्नगाः ॥

The object of the work :—

कालनिर्यायकाराणां मतमादाय सर्व्वशः ।
तत्त्वमुक्तावलीमेतां कुरुते नन्दपण्डितः ॥
मुक्तावलीमिमां कण्ठे कृत्वा पण्डितबालकाः ।
पण्डितेभ्यो विशेषेण राजध्वं राजसंसदि ॥
अनादिरेष भगवान् कालोऽनन्तोऽजरोऽमरः ।
सर्व्वगत्वात् स्वतन्त्रत्वात् सर्व्वान्मत्वान्महेश्वरः ॥

5B, इति प्रतिपत्तमान्यम् ; 6B, इति द्वितीयाप्रकरणम् ; 7B, इति
तृतीयाप्रकरणम् ; 8A, इति चतुर्थी ; 8B, इति पञ्चमीप्रकरणम् ; 9A, इति
षष्ठीप्रकरणम् ; 9B, इति सप्तमीप्रकरणम् ; 11A, इति अष्टमीप्रकरणम् ;
11B, इति नवमीप्रकरणम् ; इति दशमीप्रकरणम् ; 15A, इति एकादशी-

प्रकरणम्; 15B, इति द्वादशीप्रकरणम्; 16A, इति त्रयोदशीप्रकरणम्
 17B, इति चतुर्दशीप्रकरणम्; 21A, इति पौर्णमासीप्रकरणम्; 23A,
 इत्यमावस्याप्रकरणम्; 25B, इति ग्रहणप्रकरणम्; 27A, इति संक्रान्ति-
 प्रकरणम्; इति युगादिप्रकरणम्; इति मन्वादिप्रकरणम्; इति कल्पादि-
 प्रकरणम्; 27B, इत्यष्टकाप्रकरणम्; इति दशजयन्तीप्रकरणम्; 28A, इति
 नक्षत्रप्रकरणम्; इति योगप्रकरणम्; 28B, इति वारप्रकरणम् ।

The work ends thus :—

अनन्तभट्ट-हेमाद्रि-कविवत्सभमाधवैः ।

कृताः सिद्धान्तसरितः स्मृतिसिन्धौ समाविष्टम् ॥

तत्त्वमुक्ताः समुद्भूतः स्मृतिसिन्धोः स्वयं कृतात् ।

तत्त्वमुक्तावलीमेतां निरमाग्नन्दपण्डितः ॥

2744.

10003. *The Same.*

*With the commentary entitled Bālabhūṣā by Venīpaṇḍita,
 the author's son.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 264. Lines, 9
 on a page. Extent in ślokas, 3,900. Character, Nāgara. Date, Śaṃvat
 1818. Appearance, old and discoloured. Complete.

A treatise on Jyotiṣa as applied to Smṛti.

Beginning :—

(Comm.) श्रीगणेशाय नमः । श्रीविन्दुमाधवाय नमः ॥

पर्वतदन्तान् विन्नान् निन्नोपद्धान् खलीलया + तम् ।

विश्वाराधितचरणं शरणं करवाणि चारणं कञ्चित् ॥

अङ्गपर्य्यं (स्यं) कषायिश्रीदर्पणीकृतकौस्तुभम् ।

श्रीवक्षोजार्पितकरं वन्दे श्रीविन्दुमाधवम् ॥ २ ॥

मदास्यपद्मे वाग्देवी स्रज्जयेव श्रियः सदा ।

उषिता दिशतु स्फूर्तिं मङ्गं शब्दार्थयोः शुभां ॥ ३ ॥

श्रीरामपण्डितसुतं पितरं नन्दपण्डितम् ।

वितनिध्याम्यहं नत्वा बालभूषामिमां शुभाम् ॥

श्रौनंदपंडितकृतां तत्त्वमुक्तावलीमिमाम् ।
 व्याचष्टे बालभूषार्थं वेणीदत्तस्तदात्मजः ॥ ५ ॥
 प्रारिप्सिते निर्विघ्नतार्थमादौ मंगलमाचरति ॥

(Text.)

प्रचण्डकरदंडाग्रविघ्नखंडनपंडितम् ।
 अलिपिंडलसद्गुणं वक्रतुंडमुपास्महे ॥ १ ॥
 इन्द्रिरामंदिरं कंचिदिंदीवरसहोदरम् ।
 गोपीमुखारविंदानां [मिहिरं त] (दिंदिर)मुपास्महे ॥

The object of the work :—

Text कालनिर्णयकाराणां मतमादाय सर्व्वशः ।
 तत्त्वमुक्तावलीमेतां कुरुते नंदपंडितः ॥

(Comm.) कालनिर्णयकारा अनंतभट्ट-हेमाद्रिकविवक्ष्यभमाधवाचार्य्यप्रभृत
 [य]स्तेषां मतं सिद्धांतं सर्व्वतः कात्स्न्येन ।

The work consists of 825 kārīkās.

अनंतभट्ट-हेमाद्रिकविवक्ष्यभमाधवै ।
 कृताः सिद्धांतसरितः स्मृतिसिंधौ समाविशन् ॥ ८२४ ॥
 तत्त्वमुक्ताः समुद्धृत्य स्मृतिसिंधोः स्वयं कृतात् ।
 तत्त्वमुक्तावलीमेतां निरमाद्भन्दपण्डितः ॥ ८२५ ॥

The commentary ends :—

श्रौनंदपंडितमुतो वेणीदत्तोर्थतत्त्ववित् ।
 तत्त्वमुक्तावलीव्याख्यां बालभूषां व्यधादिमाम् ॥
 तत्त्वमुक्तावलीव्याख्या बालभूषा कृता मया ।
 बाललीलाधरः कृष्णः प्रीयतामनया मयि ॥

Colophon :—

इति श्रीधर्माधिकारिनंदपंडितात्मजवेणीपण्डितकृता तत्त्वमुक्ता-
 वलीव्याख्या बालभूषा समाप्ता ॥

Post Colophon :—

संवत् १८२८ मीति आसाढ़ कृष्ण एकादश्यां आदितवासरे ॥
लिखितं ब्राह्मण खेमराम ॥

2745.

6343. **गणकमण्डनम् ।** *Gaṇakamaṇḍanam.*

By Nandikeśvara, son of Vedāṅga Rāya.

Substance, country-made paper. Folia, 2 to 37 of which fol. 14, 15, 21 to 28, and 35 are missing. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 600. Character, modern Nāgara. Appearance, discoloured.

On Jyotiṣa as applied to Smṛti.

Colophons :—

7B, इति श्रीमद्वेदाङ्गरायात्मज-नन्दिकेश्वरविरचिते गणकमण्डने नक्षत्र-
संज्ञा प्रथमोऽध्यायः ; 30A, • दिनरात्रिचक्षणादियात्राप्रकरणं चतुर्थोऽध्यायः ;
31A, • मौञ्जीबन्धमोक्षान्तं पञ्चमोऽध्यायः ; 33B, • विवाहमेतनादिवधू-
प्रवेशान्तः षष्ठोऽध्यायः ; (last colophon) • गणितक्रियाध्यायोऽष्टमः समाप्तः ।

The antecedents of the author.

It ends :—

श्रीमद् गुर्जरदेशेऽस्ति विप्रहृन्दविभूषितम् ।
श्रीस्थलाख्यं पुरं रम्यं पुरहृतपुरोपमम् ॥
तत्रासीच्छीलशास्त्रज्ञो रत्नाभट्टाक्षयो द्विजः ।
तज्जः श्रीतिगलाभट्टः सर्वविद्यामहोदधिः ॥
तत्पुत्रो मालजित् संज्ञो वेदवेदाङ्गपारगः ।
येन वेदाङ्गरायेण प्राप्तं दिक्षौश्वरात् पदम् ॥
पिढभक्तिरतः प्राज्ञस्तत् सूनुर्नन्दिकेश्वरः ।
द्विजप्रीत्यै व्यधात् पूर्णं ग्रन्थं गणकमण्डनम् ॥

(The authorities consulted) :—

ज्योतिर्निबन्धमखिलञ्च तथा मुहूर्त-
चिन्तामणिं गणकभूषणरत्नमाले ।

ज्योतिर्विदाभरणसज्जनवल्लभाख्यो

दृष्ट्वा त्रिविक्रमशतादि मयेदमुक्तम् ॥

It prescribes also days auspicious for beginning the study of Persian :—

17A, इति पारसीकाक्षरारम्भः ।

2746.

6328. **मुहूर्तमाला ।** *Muhūrtamālā.*

*By Raghunātha (Kavi-Kaṇṭhīrava), son of Sarasa
with the commentary by Cintāmaṇi.*

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 300. In Tripāṭha form. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Last Colophons :—

Of the Text :—

इति श्रीचित्तिपावनजातीय-शाखिल्यकुलमण्डनमहामहोपाध्याय-
ज्योतिर्वित्-सरसात्मज-रघुनाथकविकण्ठीरवविरचितायां मुहूर्त-
मालायां वास्तुप्रकरणं नवमम् । समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

Of the Commentary :—

इति श्रीमन्नौलकण्ठसां [व]त्सरसात्मज-श्रीगोविन्दमौहूर्तिकसुतां
चिन्तामणिदैवज्ञ-विरावज्ञ ? विरचितायां मुहूर्तमालाटीकायां
संमतिचिन्तामणिसमाख्यायां वास्तुप्रकरणं नवमं समाप्तम् ।
श्री । श्रीरस्तु ।

A work on Jyotiṣa—as applied to Smṛti—relating to auspicious times and conjunctions.

The mangalācaraṇa and the object of the work :—

2A. प्रे[क्ष] (ख)न्नखच्छविमिथः श्रूरीतेन यस्मिन्

रक्षाक्षलग्रथनकौतुकमन्वकारि ।

खेदोद्गमद्विगुणदानजलः स भूयान्

भूयात् करग्रहविधिः शिवयोः शिवाय ॥ १ ॥

- 2B. रघुयति कृष्णप्रीत्यै रघुनाथः सरसदैववित्तनयः ।
गुण्यामुद्धर्त्तमालामर्थवतीं सूक्तिमौक्तिकैर्दत्तैः ॥ २ ॥

The contents of the work :—

- 3B. संज्ञा व्याज्याव्याज्यप्रकीर्णसंक्रान्तिगोचराः क्रमतः ।
संस्कृतिदोग्रहयात्रावास्तून्यस्यां नवप्रकरणानि ॥ ३ ॥

Then it goes as :—

- 3B. ये ज्योतिर्वित्कुलोत्पन्नाः वृत्तिमन्तोऽल्पबुद्धयः ।
तन्निमित्तोऽयमारम्भः किमज्ञातं मणीषिणाम् ॥ ४ ॥

The authorities consulted by our author :—

- 125A. मुद्धर्त्तचिन्तामणि रत्नमाला मुद्धर्त्तमार्त्तण्ड मुद्धर्त्तवत्त्वां (?) ।
इत्यादिशास्त्राणि जयन्ति तेभ्यः स न्यै[भ्यै]विश्रै(?)योऽत्र विभावनीयः ॥

The author's lineage :—

- 296A. अस्ति खस्तिमदेकमास्पदमिह श्रीविद्यपो नौरघे-
स्तोरे दालभ्यपुरादवाग्दिशि पुरं श्रीलसेताभिधं + ।
रामाभ्यर्चितचित्तपावनकुलोत्पन्नः सतामग्रणीः
शाण्डिल्यान्वयमण्डनं गणितवित्तत्रावसत् केशवः ॥
तस्मादाविरभून्नसिंह इति यः काश्यां कृतावस्थिति-
स्तत्तज्जातकसंहितागणितविद्वैदगध्रवाचस्पतिः ।
शाहाकव्वरसार्वभौमतिलकादिह्नीमतस्त्रीश्वरा-
ज्योतिर्वित्सरसत्वमाप पदवीमासेरिदुर्गग्रहे ॥
... ..
तदात्मजन्मा रघुनाथप्रार्म्मा-तिनौन्न(?)वीनां रसवित् कवीनां ।
पुरारिपुर्थ्यां थवहारधुर्थ्यां मुद्धर्त्तमालां न तथा विशालाम् ॥

The date of the composition of the work 1717
Samvat :—

- 297B. जित्वा दाराशाहं सूजासाहं मुरादसाहं च ।
अवरंगजेवशाहे शासत्यवनीं ममायमुद्योगः ॥
विक्रमार्कनृपराज्यसमाप्तु क्षाभ्रदिंदुकुभ्रदिंदुसमाप्तु ।
आश्विनस्य दशमेऽह्नि समाप्ता मत्कृतिः कृतिमुदेऽस्तु समाप्ता ॥

The extent of the work :—

299A. सुवर्णपूर्णैर्नवसूक्तिमौक्तिकैः दृत्तैर्वसुद्यष्ट (८२८) मितैर्विनिर्मिता ।
पह्यसंख्या रससप्तगोमिता मुहूर्तमालास्तु मुदे मधुद्विषः ॥

The closing couplet :—

299B. कविकण्ठीरवश्चक्रे ज्योतिर्वित्सरसात्मजः ।
रघुनाथो मुहूर्तानां वास्तुशास्त्रनिरूपणम् ॥

The commentary begins :—

श्रीलक्ष्मीनृसिंहाभ्यां नमः ।
दशमुखसौताचिन्तामरुद्विपच्छेदद्वयगुपत् ।
त्रिपुरभिदोष्यतिभिदुरं राघवकरलाघवं पायात् ॥ १ ॥
... ..

The commentator's family :—

आसौद्गर्गस्य वंशे गणककुलमणिज्योतिषां संप्रकाशै
विद्वद्वन्दारविन्दोद्भूतनदिनमणिर्भट्टचिन्तामणिर्यः ।
निःशेषश्रोत्रनेत्रयतिकरविलसन्मानसः स्वर्धमन्तं
सूत्रप्रोता त्रिनेत्रोद्भवमुखचरस्वर्णगोलं व्यकार्षीत् ॥ ३ ॥
तस्माच्छ्रीमाननन्तो विधुरिवजलधेराविरासौदसौमा-
भ्यासान्धौमांसकानां सदसि सदृशतां कोपि लेभे न येन ।
वेदान्तन्यायविद्याश्रुतिमुखनिगमज्ञानविज्ञानतत्त्वो
नित्यं सत्यप्रकृत्या कलिमकृतकृतं यश्च तस्मै नमोस्तु ॥ ४ ॥
यस्योदुरानन्द (?) निबन्धकर्ता कर्ता पुनस्ताजिकनीलकण्ठाः
स नीलकण्ठस्तत आविरासौदसौमशब्दार्णवपारदृश्या ॥ ५ ॥
स नीलकण्ठाच्छित्तिकण्ठपुण्यां गोविन्दशर्माजनि धर्मकर्मि ।
यः श्रीजहांगिरसभासु + + + धूर्यशौर्यश्च मोहूर्तिकतारकासु ॥ ६ ॥
मुहूर्तचिन्तामणिनीलकण्ठीसिद्धान्तसम्भाभरणादिकानां ।
टीकां बहूनामपि दुर्घटानां बोधाय चक्रोत्पद्यिनां बुधानाम् ॥ ७ ॥
रामाङ्घ्रिसन्निधिसहाध्ययनातिमित्र-
दैवज्ञवर्थ-रघुनाथकविप्रणीताम् ।

गोविन्दशर्म्मतनयोऽत्र मुहूर्त्तमालां
चिन्तामणिं गुणिमणिर्विशदीकरोति ॥

The date of the writing of the commentary :—

Fol. 300.

दृतिघनमितगतविक्रमश्राके [१७१८, A D. 1661] राज्येऽवरंगजेवस्य ।
नभसि ससितपद्मदश्यां संमतिचिन्तामणिः कृतः काश्याम् ॥ १ ॥

Concluding verse :—

कविकण्ठीरवस्यास्य रघुनाथस्य निर्मिते ।
+ या मुहूर्त्तमालाया द्युत्यै चिन्तामणिः कृतः (तं) ॥

2747.

5510. *The Same. The Text only.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 41. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 950. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

To the end of the 9th prakaraṇa.

It begins thus :—

श्रीवरदमूर्त्तिर्जयति ।
प्रह्वन्नखच्छविमिथश्चरितेन यस्मिन्
रक्तांचलययनकौतुकमन्वकारि ।
खेदोद्गमद्विगुणदानजलः स भूपान्
भूपाकरग्रहविधिः शिवयोः शिवाय ॥

The object of the work is the same as in the preceding. The author's ancestry :—

गुरुः श्रीमान् रामः सततहरिनामप्रणयवान्
उपास्यो नागास्यः सरसगणको यस्य जनकः ।
गुणां स्तस्यैकैकं प्रथयितुमलं किं पुनरयं
त्रयाणां सम्पातः सुकृतपरियाकात् समुदितः ॥
दोषदुष्टमिदमित्यवज्ज्या हातुमिच्छत न जातु साधवः ।
श्रैवलं किल विहाय केवलं निर्मलं किमु न प्रीयते जलम् ॥

The work ends thus :—

... ..
 प्राचाकळर सार्वभौमतिलका[त्] डिह्नीमतह्नीश्वरात्
 ज्योतिर्वित्सरसत्वमाप पदवीं आसेरिदुर्गग्रहे ॥
 तदात्मजन्मा रघुनाथप्रार्थमाऽतनोत् नवीनां सरसत्ववीनाम् ।
 पुरारिपूर्या [व्य](न्य)वहारघुर्या मुहूर्त्तमालां न तथा विप्रालाम् ॥
 जित्वा दाराप्राहं सूजासाहं मुरादसाहच्च ।
 अवरंगजेवप्राहे प्रासत्यवनीं ममायमुद्योग[ः] ॥
 विक्रमार्कान्दपराज्यसमाप्त द्वाभदिन्दु कुभदिन्दु १७१७ समाप्त ।
 आश्विनस्य दशमेऽङ्गि समाप्ता मत्कृतिः कृतिमुदेऽस्तु + + + ॥
 ... ..
 ... ..

यः स्या उहः (?) प्रागुदितस्तथा यः

प्रादिद्वितीयश्च तृतीयवर्जः ।

स जानकौजानिपदाज्जन्मा

जन्मान्तरस्य + + + ॥

सुवर्णपूर्णवस्तुक्तिमौक्तिकैः

वृत्तैर्वसु + + मितै ८२८ विनिर्मिता ।

+ + + + +

मुहूर्त्तमालास्तु मुदे मधुद्विषः ॥

कविकण्ठीरवश्चक्रे ज्योतिर्वित्सरसात्मजः ।

रघुनाथो मुहूर्त्ता + वास्तुशास्त्रनिरूपणम् ॥

Colophon :—

इति चित्तपावनज्ञातीय प्राशिङ्गल्यकुलमण्डन ज्योतिर्वित्सरसा-
 त्मज-रघुनाथकविकण्ठीरवविरचितायां मुहूर्त्तमालायां वास्तुप्रकरणं
 नवमम् ।

2748.

863. यशवन्तभास्करः । *Yāśavantabhāskarah.**By Bhāskara, son of Āji.*

For the manuscript see L. 1697. It treats of Jyotiṣa as applied to Smṛti compiled under the patronage of Prince Yasovant Siṃha, son of Indramañi of Bundelkhand.

Colophon :—

इति श्रीमन्महाराजाधिराज श्रीमदिन्द्रमणिनृपतिनन्दन
श्रीमत्कुमारयशवन्तसिंहप्रेरित-श्रीमत्काश्यपान्वयसम्भवाग्निहोत्रि
कुलतिलकायमानश्रीमदाजिभट्टसूनुभास्करविरचिते यशवन्तभास्कर
संवत्सरकृत्यप्रकाशः । समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

Post Colophon :—

इदं पुस्तकं लिखितं ठाकुरदासपण्डितकाश्मीरीणपठना
श्रीश्रीश्रीपण्डितजङ्गजी शुभं सर्व्वजगतां ।

As for the date of the author, he wrote *Vṛtta-ratnākara* Setu in 1676 A.D., (*Vide* L. 712).

2749.

901. मुहूर्तदर्पणम् । *Muhūrtadarpaṇam.**By Lālamañi.*

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 6$ inches. Folia, 32. Lines, on a page. Extent in Slokas, 830. Character, Nāgara. Appearance fresh. Complete in 14 chapters.

For the work see Bik. p. 316 and Leipzick 1066.

The work was composed at Benares. At a time subsequent to 1601 A.D., the date of the composition *Muhūrta-Cintāmañi*, which it quotes.

The last two verses run :—

श्रीव्यासगर्गगुरुगालवनारदार्य-
प्रणीतशास्त्रादिविधानिबन्धात् ।
आदाय सारं विदुषां सुखाय
मौहूर्त्तदर्पणमिदं विपुलं चकार ॥
नानामुनिहृतं काव्यां रम्यं मुहूर्त्तदर्पणम् ।
ज्योतिर्विह्वलमग्निना हृतं ज्योतिर्विदां मुदे ॥

Col. :—

इति ज्योतिर्विह्वलमग्निहृतं मुहूर्त्तदर्पणं सम्पूर्णतामगात् ।
शुभमस्तु लेखकपाठकशृङ्गणां । शुभमस्तु सर्वजगतां संवत् १५ । ? ।

2750.

4409. **सत्कृत्यमुक्तावली ।** *Satkṛtyamuktāvalī.*

*By Raghunātha Sārvabhauma Bhaṭṭācārya under the
patronage of Kāmādeva.*

Substance, country-made yellow paper. 14×4 inches. Folia, 46.
Lines, 9 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Ap-
pearance, discoloured. Incomplete at the end. Up to *Dr̥ṣṭijñāna*.

Beginning :—

ॐ नमः सवित्रे ॥

नत्वा भानुगणेशशम्भुगिरिजा ज्ञात्वा मुनीनां मतम् ।
ज्योतिः संग्रहसंहितार्थं भवधार्याचार्यवाक्येन च ।
सारं तेषु निगूढमाहृतवता प्रज्ञावतामाज्ञया ।
संक्षिप्ता रघुनाथकेन रचिता सत्कृत्यमुक्तावली ॥

Object of the work :—

राश्यादिनिर्णयविवाहनिषेकमुख्य-
सीमन्तजातकशुभाशुभनामधेयम् ।
अन्नाशकोडपठनश्रुतिवैधयज्ञ-
सूत्रप्रयानभबनादिकमत्र वाच्यम् ॥

For a full description of the work see L. 1664.

There is an index of the work, so far as the manuscript goes.

2751.

4059. *The Same.*

Substance, country-made paper. $15 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 58. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 1,000. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

On astronomy as applied to Smṛti.

2752.

2804. *The Same.*

Substance, country-made paper. 21×4 inches. Folia, 13. Lines, 9 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete.

For the work see L. 1664 and the previous numbers. The present manuscript comes to an end at the commencement of Jātakarma.

2753.

2776. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. $19 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 36. Lines, 4 to 6 on a page. Extent in ślokas, 1,000. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

There is a verse at the end of the present MS. giving a date :—

श्राक्ते रामहृयेषु-चन्द्रगणिते [1573] ज्यैष्ठ्ययोर्विंशके
सौरांशे सुरनायकेज्यदिवसे पक्षे च कृष्णतरे ।
श्रीनारायणपादपद्मविनतश्रीमद्भवानीवसोः
वाच्यां श्रीयुतसार्वभौमरचिता सत्कृत्यमुक्तावली ॥

2754.

5328. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. $19\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 37. Lines, 6 on a page. Extent in slokas, 1,000. Character, Bengali. Date, Saka 1763. Appearance, fresh. Complete.

For the work see L. 1664.

Colophons :—

इति महामहोपाध्यायश्रीरघुनाथसार्वभौमभट्टचार्यविरचिता
सत्कृत्यमुक्तावली सम्पूर्णा ।

Post Colophon Statement :—

ध्यात्वा श्रीहिमजाङ्घिपङ्कजयुगं नत्वा च तद्भक्तितः
विक्रान्तित्ततमन्मथेन्दुपरिमे प्राक्केऽपि मान्द्ये दिने ।
हेलौलेय इते निष्प्रापतिघने माने प्रयत्ने मुदा
व्यालेखिद्विजकान्तिनागिप्रभियं सत्कृत्यमुक्तावली ॥

पिष्टचरणे मतिरास्ताम् ।

पितुराज्ञां समाश्रित्य द्विजश्रीकान्तिप्रभैरणा ।

पाठायालेखि पुस्तञ्च रघुनाथेन ग्राह्यतम् ॥

शकाब्दाः १७६३ ।

2755.

7818. *समयनयः । Samayanayah.*

Substance, country-made paper. $11 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 11. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 330. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured and mouse-eaten.

It relates to Jyotiṣa as applied to Smṛti, consisting of 188 slokas and a half (times meet for religious ceremonies and festivals).

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

गणपतिमभिनम्य सांगमेवं दशरथतनयस्य पादपद्मं ।

दिनकरचरणौ प्रणम्य मूर्द्ध्ना समयनयं तनुते तदात्मजोऽथ ॥ १ ॥

+ + + + +

+ + कौत्तिं प्रसादञ्च सदा तनोतु ॥ २ ॥

अखण्डः कालः सकलः प्रसिद्धः स चेश्वरात्मा स सदैव चिन्त्यः ।

तस्यैव खण्डान् प्रवदन्ति चाब्दायन(नाय)र्त्तुमासांश्च दिनानि चाद्याः ॥ ३ ॥

तिथीन् मुहूर्तान् + + तत्र मुख्योद्दः पंचभेदस्तिलकव्रतादौ ।

चान्द्रस्तु जन्मव्रत एव सौरो गवायनादौ खलु सावनः स्यात् ॥ ४ ॥

It ends :—

मार्त्तण्डवारे च तथैव भौमे

रक्तस्य वस्त्रस्य धृतिः प्रशस्ता ।

प्रवालमुक्तामणिप्रभृदंत-

सौवर्णभूषाद्यतिरत्र शस्ता ॥ १८८

वारेषु सोमः शनिरत्रवज्र्य-

स्तान्येव भान्यं बरधारणे यत् ।

So evidently the MS. is left incomplete and the author's name does not appear. But we have, in the first śloka, the author's father's name as Dinakara while Aufrecht registers a work entitled Samayanaya by Gaṅgā Bhaṭṭā evidently a mistake for Gāṅgā Bhaṭṭa. We know, from the genealogy of the Bhaṭṭa family of Benares, that one of Dinakara Bhaṭṭa's son was the well-known Viśveśvara Bhaṭṭa, nicknamed Gāṅgā Bhaṭṭa. So we may safely put down the work to Viśveśvara.

2756.

10482. कालनिर्णयसिद्धान्तः । *Kālanirṇayasiddhāntaḥ.*

By Mahādeva, son of Kālaḥjit,

with a commentary by Raghurāma, son of Jayarāma.

Substance, country-made paper. 12×6 inches. Folia, 38. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. A fragment.

For a full description of a complete work see I.O. Catal., No. 1671.

Fol. 36B, इति दशमौर्णयः—अथ एकादशीर्णयः ॥ यादृशं पुस्तकं दृष्टं, etc. अदृष्टदोषान्मतिविभ्रमाद्वा, etc. श्रीरामचन्द्रार्पणमस्तु, etc.

Fol. 37A, अथ एकादशीर्णयः । तत्र एकादश्यां येषु तावदचनेषु उपवासश्रवणं तत्र अहोरात्रावच्छिन्नाभोजनसंकल्परूपविधानं स्पष्टमेव ।

Fol. 38 is simply a repetition in a smaller hand of fol. 37.

The MS. contains the text and commentary of 38 verses out of 116.

From the description in the I.O. Catal., it seems that Raghurāma, son of Jayarāma, son of Vaikunṭha, wrote a work on *Kāla* in prose at Velavat near Sihor in Guzrat.

Mahādeva Vit, the son of Kālajit, who had great influence in the court of the Rājā of Girnar, reduced the prose-work into 116 verses in the Vikrama year 1709. In the next year Raghurāma wrote a commentary on the metrical version of his own work by Mahādeva.

The authorities consulted :—

3A, विष्णुधर्मोत्तरे ; 3B, त्रिकाण्डमण्डनम् ; 4B, ब्रह्मसिद्धान्ते ; 5B, देवीपुराणे ; 6A, सिद्धान्तशिरोमणौ ; 7A, जावालिः, काठकगृह्यपरिशिष्टे ; 7B, बृहस्पतिः ; 8A, वशिष्ठः, पैठौनसिः ; 8B, वायुपुराणम् ; 9A, काठकगृह्यम्, बृहद्वेदपरिशिष्टे ; 9B, स्कन्दपुराणम् ; 10A, गर्गः ; 10B, ज्योतिः-पराशरः, सत्यव्रतः ; 12B, रत्नमाला ; 14A, भूपालवल्लभे ; 16A, कात्यायनः ; 18B, माधवः ; 19A, बृहद्वेदपरिशिष्टः ; 20B, ब्रह्मवैवर्ते ; 21B, पद्मपुराणम् ; 23A, देवलः ; 25A, नारदीये ; 26A, भविष्योत्तरवचनात्, पुराणसमुच्चये ; 29A, विष्णुसंहिता ; 33B, अगस्त्यसंहिता ।

2757.

10006. **मुहूर्तसागरः ।** *Muhūrtasāgarah.**By Durgāsahāya.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 28. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured and decayed. Incomplete.

A work on Jyotiṣa, as applied to Smṛti in kārīkā form.

Beginning :—

गणेशमौणं दिवसेशमच्युतं
हरं गुहं खन्दमिनादिखेचरान् ।
प्रणम्य वक्ष्यामि सतां मुदे शुभं
निरीक्ष्य शास्त्राणि मुहूर्त सागरम् ॥
सुगन्धं पदलालितं सिद्धिदं पठतां सदा ।
बालानां सुखबोधाय सन्धिष्य गदितं च यत् ॥
सम्पूज्य देवज्ञमनेकभावैः प्रणम्य भक्त्या च तदाज्ञयासौ ।
पृच्छन्निजेशं विनयी तदाज्ञां स्वीकृत्य कुर्वन् समुपैति सिद्धिम् ॥
अधिकोमागणेशो हि खन्दार्केशाब्जिका यमः ।
विश्वे विष्णुश्मरे शन्दु(?) पितरस्तिथिनायकाः ॥
नन्दाभद्राजयारिक्तापूर्णाः स्युः प्रतिपत् क्रमात् ।
त्रिराट्त्वासिते पक्षे नेष्टा मध्याह्न शोभनाः ॥

9A, इति [ज्योति] विद्गर्गसहायविरचिते मुहूर्तसागरे शुभाशुभप्रकरणं-
(77 kārīkāś); 12A, • नक्षत्रप्रकरणं (k. 33); 16A, • मुहूर्तप्रकरणं
समाप्तं (k. 47); 18A, • संक्रान्तिप्रकरणं (k. 28); 20A, • गोचरप्रकरणं
समाप्तं (k. 24); 26A, • संस्कारप्रकरणं समाप्तं (kārīkāś=69).

अथ विवाहप्रकरणं ।

पृथक्प्रवरगोत्रां [च] शु [सु] (कु) लां मृदुभाषिणीं ।
शुभे लग्ने सुनक्षत्रे वरः कान्तां समुदहेत् ॥

As it is based on Sāgara (which may mean either Grhyāgnisāgara by Nārāyaṇa Bhaṭṭa Āraḍe or Śraddha Sāgara by Bhaṭṭoji Dikṣita) it should be placed after these two authors, viz. in Auranzeb's time.

2758.

6352. शौघबोधः । *Śighrabodhaḥ.*

By Kāśinātha Bhaṭṭācārya.

Substance, country-made paper. 11½ × 5 inches. Folia, 18. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 800. Character, Nāgara. Date, Śaṃvat 1814. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीकाशि[री]नाथभट्टाचार्यकृतौ शौघबोधः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १८१४ मिति पौषवदौ सप्तमी रविवासरे शुभमस्तु ।

On Jyotiṣa, as applied to Smṛti.

Beg. :—

भासयन्तं जगद्भासा नत्वा भासन्तमथयम् ।

क्रियते काशिनाथेन शौघबोधाय संग्रहः ॥

Topics :—

6A, इति श्रीकाशिनाथभट्टाचार्यकृतौ शौघबोधे विवाहप्रकरणं समाप्तम् .

13A, • सुहृत्प्रकरणं समाप्तं द्वितीयं शुभमस्तु ।

The last colophon is quoted above.

2759.

9861. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 40. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 880. Character, Nāgara. Date, Śaṃvat 1872. Appearance, old. Complete.

An elementary treatise on astrology by Kāśinātha; See I.O. Vol. V, No. 3015, p. 1071B. Repeatedly printed in India.

Colophon :—

इति श्रीकाशीनाथभट्टाचार्यकृतौ श्रीब्रबोधः समाप्तः ।

संवत् १८७२ मिति अगहन सूदी ७ वार वह्नौ ।

2760.

4305. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 19. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 1,200. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, oldish.

See Lez. No. 1048.

Last Colophon :—

इति श्रीकाशीनाथभट्टाचार्यकृत श्रीब्रबोधे चतुर्थप्रकरणम् ।

2761.

7781. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 39. Lines, 10 on a page. Character, modern Jaina Nāgara, Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीकाशीनाथभट्टाचार्यविरचिते[ते](ने) श्रीब्रबोधे चतुर्थ-

प्रकरणम् ।

Well-known and often noticed.

2762.

9353. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 30. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 660. Character, Nāgara. Date, Samvat 1847. Appearance tolerable. Complete.

The first verse is given above. From the second the verses run thus :—

रोहिण्युत्तररेवत्यो मूलं खाती मृगो मघा ॥

अनुराधा च हस्तश्च विवाहे मङ्गल-प्रदाः ॥ २ ॥

इति विवाहनक्षत्राणि ।

माघे धनवती कन्या फाल्गुने शुभगा भवेत् ।
 वैशाखे च तथा ज्येष्ठे पत्युरत्यन्तवत्सभा ॥
 आषाढे कुलद्विजः स्यात् अन्ये मासाश्च वर्जिताः ॥ ३ ॥
 मार्गशीर्षमपौच्छन्ति विवाहे केपि कोविदाः
 इति विवाहमासः । इत्यादि ।

Colophon :—

इति श्रीकाशीनाथभट्टाचार्यविरचिते श्रीब्रबोधन्योतिषं
 सम्पूर्णम् ।

शुभमस्तु श्रीसंवत् १८४७ कार्तिके मासे शुक्ले पक्षे पञ्चम्यामिदं पुस्तं ।

2763.

9254. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×6 inches. Folia, 11. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 170. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Incomplete.

End :—

पटाकारं लिखेच्चक्रं अष्टकोणसमन्वितम् ।
 यस्मिन् ऋद्धे भवेत्सूर्यस्तदाद्यं मध्यगं त्रयं ॥ इत्यादि
 × × × × × ×
 दक्षिणे दुर्भगा नारौ दरिद्रा मृत्युमाप्नुयात्
 नैर्ऋते पुत्रलाभश्च सुखसौभाग्यमेव च ॥ ६४ ॥
 पश्चिमे विधवा कन्या वायव्ये व्यभिचारिणी ॥
 उत्तरे धनधान्यानि ईशाने सुखसम्पदा ॥ १६५ ॥
 मङ्गलं सर्वकार्येषु पटाकारं विचारयेत् ॥
 गर्गाचार्येण सम्प्रोक्तं सर्वसिद्धिप्रदायकम् ॥ १६६ ॥

Colophon :—

इति श्रीकाशीनाथभट्टाचार्यकृतं श्रीब्रबोधविवाहप्रकरणं
 समाप्तम् ।

This is an incomplete MS. of Śighrabodha, a Smṛti compilation by Kāśinātha, containing only the first prakaraṇa, which deals with marriage.

2764.

9620. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 51. Lines, 18 on a page. Extent in slokas, 800. Character, Nāgara. Date, Samvat 1892. Śaka 1757. Appearance, tolerable. Complete.

This is an astrological treatise in four prakaraṇas. Noticed before.

The Last Colophon runs :—

इति श्रीकाशीनाथभट्टाचार्यकृतौ श्रीब्रबोधे चतुर्थप्रकरणं ।

संवत् १८६२ शके १७५७ फाल्गुन ।

2765.

6395. *The Same, re-arranged,*

By Kṛṣṇa, son of Nīlakanṭha.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 19. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 475. Character, Nāgara. Date, Samvat 1846. Appearance, fresh. Complete.

Sighrabodha by Kāśinātha is a well-known work on Jyotiṣa.

It begins :—

श्रीगुरुं केशवं नत्वा श्रीकृष्णेन क्रमादिमाः ।

काशीनाथोक्तयो मुक्ता भूष्यन्ते रत्नमालया ॥

Then begins the text :—

भासयंतं जगद्भासा, etc., etc., etc.

6A, इति श्रीकृष्णेन कृतक्रमे श्रीब्रबोधे नक्षत्रप्रकरणं प्रथमम् ; 8B, • शुभाशुभप्रकरणं द्वितीयं समाप्तम् ; 12A, • गोचरगर्भाधानादिसंस्कारप्रकरणं तृतीयम् ; 17B, • विवाहप्रकरणं चतुर्थम् ; 21A, • मिश्रप्रकरणं पंचमम् ; 23B, यात्रावस्तुवेश्मप्रवेशप्रकरणं षष्ठम् ; (last colophon) इति श्रीमच्छिवदासज-नीलकण्ठनृज-श्रीकृष्णेन कृतक्रमे श्रीब्रबोधे + + प्रकरणं समाप्तम् ।

It ends :—

श्रिष्ट्यान्यायविचारपारचतुरा मीमांसकाः सांख्यकाः

योगाभ्यस्तधियः कणादनिपुणाः शब्दाब्धिपारं गताः ।

वेदांताध्यवसायिनोतिमुखरा दिव्यंति यं सर्वतो

देवाचार्यमिवामरा गुणनिधिं तं नीलकण्ठं भजे ॥

Post Colophon :—

संवत् १८४६ मार्ग वदौ ।

2766.

5547. **कालनिर्णयविन्दुः ।** *Kālanirṇayavinduh.*

By Anantadeva, son of Āpodeva.

Substance, country-made paper. 11×4½ inches. Folia, 8. Lines, 9 on a page. Extent in Slokas, 200. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It begins thus :—

श्रीगोपालाय नमः ।

सकलनिबन्धसम्मत्या तिथिनिर्णयः प्रस्तूयते ।

तिथिर्द्वा सम्पूर्णा खण्डा च ।

1A, इति दीपोत्सव-प्रतिपन्निर्णयः ; 6A, अथ अल्पोऽपि दर्शस्तुला-
दानादाविति कालनिर्णयः, अथ सांवत्सरिकादिश्राद्धनिर्णयः ; 7B, अथ विह्वति-
निर्णयः ; 8A, अथ पारणनिर्णयः ; 8B, अथ शिवरात्रिनिर्णयः ।

Last Colophon :—

इति श्रीसकलदिङ्मण्डलभासितविनयद्वारिष्टाशेषधर्म्म-
मर्षादाधुरन्धर-पूर्वोत्तरमीमांसातिनिपुण-श्रीमदापदेवसुबानन्त-
गुणनिसौम्यनन्तदेवेन कृतः कालनिर्णयविन्दुः सम्पूर्णः ।

In a scribbling hand :—

देवद्वारिष्टेयं पुस्तकं कालनिर्णयः ।

2767.

5509. सुखबोधः । *Sukhabodhaḥ.**By Raghunātha, son of Nāgeśa.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 94. Lines, 8 to 10 on a page. Extent in ślokas, 1,600. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

A work on Jyotiṣa as applied to Smṛti, dated Śaka (?) 1622.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ।

प्रख्यञ्च श्रीभवानीं च महिषासुरमर्दिनीं ।
 करोमि सुखबोधाख्यं मुहूर्तसारसंग्रहम् ॥
 सन्ति ग्रन्था वज्रतराः दुर्बोधशब्दविस्तराः ।
 ग्रन्थोऽयं बालबोधार्थः सुबोधशब्दविस्तरः ॥
 बालबोधाय संक्षेपाद् ग्रन्थेऽस्मिन् कथ्यते मया ।
 महाग्रन्थेषु विस्तारो बोद्धव्यो बुद्धिसागरैः ॥
 तिथिर्वारश्च नक्षत्रं योगः करणमेव च ।
 पञ्चाङ्गं कर्मणो मूलं विना येन न सिध्यति ॥
 विना कर्म जगत् सर्वं न तिष्ठति कदाचन ।
 तस्मात् सर्वप्रयत्नेन पञ्चाङ्गं तु विचारयेत् ॥

Colophons :—

- 3A, नागेशपुत्रो रघुनाथनामा
 श्रीमद्भवानीकृतया प्रबन्धम् ।
 चकार तस्मिन् सुखबोधसंज्ञे
 संज्ञासमाख्यानमिदं समाप्तम् ॥
- 12B, नागेशपुत्रो •
 मित्राभिधख्यानमिदं समाप्तम् ॥
- 20A, नागेशपुत्रो •
 संज्ञासंस्काराख्यानमिदं समाप्तम् ॥

- 32A, नागेशपुत्रो ० वैवाहिकस्थानमिदं समाप्तम् ॥
 33B, नागेशपुत्रो ० राजाभिषेकाख्यमिदं समाप्तम् ॥
 43B, नागेशपुत्रो ० गृहप्रवेशाख्यमिदं समाप्तम् ॥
 46B, नागेशपुत्रो ० संक्रान्तिकाख्यानमिदं समाप्तम् ॥
 52B, नागेशपुत्रो ० सद्गोचराख्यानमिदं समाप्तम् ॥

Last Colophon :—

नागेशपुत्रो ० सर्वार्थसंग्रहप्रकरणमिदं समाप्तम् ॥

इति सुखबोधाख्यग्रन्थः समाप्तः ।

The work ends thus :—

माता पुरादग्निसखस्य कोणे
 चतुर्दिशक्रौञ्चमितेऽम्बिकायाः ।
 ग्रामे वभौ रोहणनामधेये
 जनार्दनाख्यो द्विजवर्यविप्रः ॥
 सदा भवानीचरणाब्जलौनः
 सदा भवानीकृपयार्द्रदेहः ।
 सदा भवानीकृपया धनाब्जः
 सदा भवानीकृपया प्रसिद्धः ॥
 ज्ञात्वा स्वकौयं मरणस्य कालं
 ज्ञात्वा सुवस्त्रं परिधाय कंच ? ।
 पद्भ्यां ब्रजन् विस्मयकञ्च कुर्वे (?)
 सर्वेषु लोकेषु महाप्रतापम् ॥
 आनन्दनाम्नो निजपत्निकायाः
 स्थलं समाधेरतिरम्यवृक्षम् ।
 वृन्दावनाख्यं सुमनोहरञ्च
 ग्रामाद्वहिः पुष्पवनं जगाम ॥
 अन्यक्रियार्हं सकलञ्च वस्तु
 स मेलयित्वा निजपुत्रहस्ते ।

त्रिलोक्य पिण्डं सुतरामयोगि-
 भोगी निजधाम जगाम योगी (?) ॥
 तत्सूनुरासौन्नपवर्त्यमान्यः
 नागेशपाध्याऽवधारको यः ।
 दैवञ्च दैवञ्चसुधौः सुमान्यः
 श्रीमद्भवाणीकपया प्रसिद्धः ॥
 तत्पुत्रजोसी रघुनाथनामा
 ग्रन्थं स चक्रे सुखबोधसंज्ञम् ।
 बालप्रबोधाय यथा स्वबुद्धि
 श्रीमद्भवाणीजनितप्रसादात् ॥
 नूनं ग्रन्थेऽथवा शुद्ध पूर्वं शोधं बुधैर्द्विजैः (?) ।
 क्रोधः कार्यो नहि तथा सति स्वाभाविको गुणः ॥
 सुखबोधः कृतो ग्रन्थः शालिवाहनजन्मतः ।
 संवत्सरे विक्रमार्के नेत्रे नेत्राङ्गभूमिते ॥ (1633)

Then comes the last colophon quoted above.

2768.

4107. **ज्योतिःप्रकाशः ।** *Jyotiḥprakāśaḥ.*

(*Anonymous.*)

Substance, palm-leaf. 16½ × 1 inches. Folia, 137. Lines, 4, 5 on a page. Extent in ślokas, 3,100. Character, Uḍiṃya of the early eighteenth century. Appearance, good. Complete.

A compilation relating to Jyotiṣa, mainly as applied to Smṛti.

It begins thus :—

ज्योतिः प्रकाशमकरोदखिलग्रहेन्दो-
 नारायणो रविरिव प्रथितो नृलोके ।
 ज्योतिःप्रकाशमिह तत् कर्वाणि यत्नात्
 संसेव्य तस्य चरणौ ग्रहरूपिणस्तु ॥

सर्वाणि प्रास्ताणि विनोदमात्रं
 न केवलञ्चापि फलञ्च किञ्चित् ।
 चिकित्सितज्योतिषमन्त्रवादाः
 पदे पदे प्रत्ययमाश्रयन्ति ॥
 स्नेच्छा हि यवनास्तेषु सम्यक् प्रास्तमिदं स्थितम् ।
 ऋषिवत् तेषु पूज्यन्ते किं पुनर्देवविद्भिजाः ॥
 मुहूर्ततिथिनक्षत्रमृतवञ्चायनानि च ।
 सर्वाण्येवाकुलानि स्युर्न स्यात् साम्बत्सरो यदि ॥
 तमः स्तोमावृते विश्वे जगदेतच्चराचरम् ।
 राशिरग्रहोडसंघातं हजन् सूर्योऽभवत्तदा ॥
 ह्योरेवह्योरात्रविकल्पमेके वाञ्छन्ति पूर्वोपरवर्णलोपात् ।
 पूर्वोर्जितं यत् सदसद्विमिश्रं यत्तस्य पंक्तिः समभिव्यनक्ति ॥
 श्रीर्षमुखवाङ्महदयोदराणि कटिवस्तिगुह्यसंज्ञकानि ।
 उरुजानुजङ्घे चरणाविति राशयोऽजाद्याः ॥

7B, इति ज्योतिःप्रकाशे प्रथमोऽध्यायः ; 9B, ° द्वितीयोऽध्यायः ;
 15A, ° तृतीयोऽध्यायः ; 19A, ° चतुर्थोऽध्यायः ; 26B, ° पञ्चमोऽध्यायः ;
 33A, ° कालादिविचारो नाम षष्ठोऽध्यायः ; 35A, ° स्त्रीपुरुषयोर्लक्षणाध्यायः
 सप्तमः ; 40B, ° विवाहनिर्णयो नामाष्टमोऽध्यायः ; 48B, ° राजचक्रनिषेकादि
 नवमोऽध्यायः ; 51B, ° दशमोऽध्यायः ; 60A, इति श्रीज्योतिःप्रकाशे रिष्टा-
 ऽध्याय एकादशोऽध्यायः ; 71B, ° आयुर्दायाध्यायप्रकरणो द्वादशोऽध्यायः ;
 75A, ° राजयोगादिसामुद्रिकचिह्नत्रयोदशोऽध्यायः ; 80A, ° भावाध्याय-
 ष्चतुर्दशः ; 82B, ° पञ्चदशोऽध्यायः ; 85A, ° स्त्रीजातकाध्यायः षोडशः ;
 92B, ° जातकर्मादिसप्तदशोऽध्यायः ; 108B, ° नानाकर्मागड्व्यष्टादशो-
 ऽध्यायः ; 115A, ° वास्तुनिर्णयो नाम ऊनविंशोऽध्यायः ; 137B, ° यात्राविधि-
 र्नामाध्यायो विंशतिः पूर्णः । व्यवहारस्तन्मे समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

Post Colophon :—

इदं पुस्तकं मधुसूदनप्रहराजस्य + श्रीगोपालः प्ररगम् ।

The date of the composition of the work, Śaka 1645.

स्युत्वा तद्गुरुपादपद्मममलं ज्ञानोद्गतेः कारणम्
प्रामाण्यस्थिरशास्त्रमूलवसतिध्येयञ्च मोक्षाप्तये ।
पञ्चाम्बोधिनृपैः स्फुटे परिमिते काले तु शक्ति गते
शास्त्रार्थव्यवहारकायरचितो ज्योतिःप्रकाशो मया ॥

2769.

2908. कालमार्तण्डः । *Kālamārtāṇḍah.*

*By Kṛṣṇamiśra Acārya, son of Rāmaśevaka and
grandson of Devīdatta.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 18. Lines, 10
on a page. Extent in ślokas, 360. Character, Nāgara. Date, Samvat
1857. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमद्देवीदत्तात्मजराम(शे)[से]वकतनूद्भवाचार्यकृष्णमिश्र-
कृतौ कालमार्तण्डाभिधो निर्णयः ।

Post Col. :—

संवत् १८५७ पूर्णं ।
मासपक्षतिथिस्पृष्टे यो यस्मिन् म्रियतेऽहनि ।
प्रत्यब्दन्तु तथाभूतं क्षयाहं तस्य तद्विदुः ॥

In a later hand :—

सिकन्दरे वीरपुरग्रामवासि पांडे इतार रामजीयावनात् क्रीतम्
मया माघ कृष्ण १२ गुरौ १८६३ संवत्सराः ।

This is an astronomical treatise as applied to Smṛti
rites. See L. 2283.

The authorities quoted and consulted :—

3A, आपस्तम्बः, बृहद्यमः ; 4A, गोभिलवचनात् ; 5A, स्कन्दपुराणम्,
बृहस्पतिः ; 7A, विष्णुधम्मोत्तरे, ब्रह्मवैवर्ते ; 8B, भविष्ये ; 10A, अगस्त्य-
संहिता ; 10B, शिवरहस्यम् ; 11A, चिन्तामणौ ; 11B, नारदीये ; 12B,

स्मार्त्तस्तु ; 13B, माधवीये ; 16B, जावालिः ; 17B, वृद्धगौतमः, वृद्धमनुः
and कात्यायनः ; 18A, षट्त्रिंशन्मतम् ।

The author was also a grammarian and wrote commentaries on Bhaṭṭoji Dikṣita's Praudhamanoramā and Vaiyākaraṇasiddhāntamañjūṣā.

2770.

10127. तिथिनिर्णयः । *Tithinirṇayaḥ.*

By Kṛṣṇa Mīttra.

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 7. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 196. Character, Nāgara. Dated, Samvat 1885. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीकृष्णमित्राचार्यविरचिते तिथिनिर्णयः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १८८५ भाद्रपदमासे सितपक्षे द्वादश्यां भृगुवाकरा-
न्वितायां ॥

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

वन्दे माधवपादाब्जं संसारार्णवतारणम् ।

मरणार्तिहरं सत्यमसत्संगप्रहारकम् ॥

अथादौ प्रतिपन्निर्णीयते । सा च यदि सूर्योदयमारभ्य पुनरुदयपर्यन्तं
भवति तदा सम्पूर्णलान्घ्रिः सन्देहं कार्यार्हः ।

End :—

भूत-विद्भैव सा ग्राह्या देवे पित्रे च कर्मणीति प्रतिपदि षट्-
कैकापि कर्मकाले नास्ति चेदित्यर्थः ॥

2771.

6461. तिथिप्रकाशः । *Tithiprakāśaḥ.**By Gaṅgādāsa Drivedī.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Date, Samvat 1751. Appearance, discoloured. Complete.

On observances on lunar days.

Colophon :—

इति श्रीगङ्गादासविरचिततिथिप्रकाशः समाप्तः ।

Post Colophon :—

शुभं भूयात् ।

स्नाने चाभ्यङ्गने चैव दन्तधावनमैथुने ।

तिथिस्तात्कालिकी ज्ञेया तथा मरुजजन्मनः ॥

संवत् १७५१ फाल्गुनकृष्णएकादशी बुधवासरे लिखितम् । नरसिंहपाठक ।
इदं पुस्तकं विजयपुरग्रामे । शुभं भूयात् ।

See Ulwar Extr. 310.

2772.

2935. *The Same.*

With a commentary entitled,

तिथिप्रकाशप्रकाशिका । *Tithiprakāśāprakāśikā.*

Substance, country-made paper. $11 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 25. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 432. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

The MS. contains neither the name of the author nor that of commentary. The name of the author is to be found in Ulwar Extr. 310.

Tithiprakāśa is a metrical treatise on the lunar days, as applied to *Smṛti*, in 36 verses of various metres, of

which the present MS. contains the first 32 verses. The commentary to the 32nd verse is not in the manuscript.

The commentary begins :—

गणेश्वरं विघ्नविनाशदक्षं सुरासुरैरर्चितपादपद्मं ।

प्रणम्य यत्नेन तिथिप्रकाशप्रकाशिकां संकलितां करोमि ॥ १ ॥

2773.

6350. रत्नोद्द्योतः । *Ratnodyotah.*

By Gaṅgārāma Drivedī.

Substance, country-made paper. $9\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 44 of which the 30th is missing. Lines, 8 on a page. Extent in Slokas, 700. Character, Nāgara. Date, Samvat 1866. Appearance, discoloured. Complete.

Last Colophon :—

इति श्रीमद्विवेदिगङ्गाशामविरचिते रत्नोद्द्योते गोचरप्रकरणं
पञ्चमं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

संवत् १८६६ श्राके १७३१ वैशाख शुक्ल २ रवौ लिखितम् नन्द-
किशोर युगलकिशोरदेवकौनन्दनादीनां पठनार्थम् ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नत्वा रामं गणपतिं समीरतनयं शिवम् ।

रत्नोद्द्योतमहं वक्ष्ये बालानां हितकाम्यया ॥

On the subject of Jyotiṣa, as applied to Smṛti, divided into five chapters.

Other colophons are :—

7B, इति श्री ० विवाहप्रकरणं प्रथमम् ; 8B, ० द्विरागमनप्रकरणं
द्वितीयम् ; 14A, ० जातकर्म्म तृतीयम् ; 18A, ० यात्राप्रकरणं चतुर्थम् ;
31B, ० गृहप्रकरणं चतुर्थम् । (?)

The date and place of the composition of the work and the author's father and son.

शरात्रि सन्नेन्दु मिते हि वर्षे 1775 Saka
 श्रीमार्गशीर्षेऽप्यसितेऽष्टमीषु ।
 वारेऽर्कसंज्ञे हनुमत् पुरेषु
 व्यलीलिखत् ग्रन्थमतान्तराच्च ॥ (?)
 वंशीधरात्मजः श्रीमान् गङ्गारामाख्यविद्विजः ।
 तस्य पुत्रो भद्रमणिः लोके सत्कीर्तिकारकः ॥
 रत्नोद्घोताख्यको ग्रन्थः विस्तरेण प्रभासितः (?) ॥

Then comes the last colophon.

2774.

9789. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 16. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 256. Character, Nāgara. Date, Samvat 1793. Appearance, tolerable. Complete.

An elementary treatise on Jyotiṣa.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीशिवाय नमः ।
 नत्वा रामं गणपतिं [स] (श)मौरतनयं शिवम्
 रत्नोद्योतमहं वक्ष्ये बालानां हितकाम्यया । १ ।
 आदौ वरकन्ययो मैत्रीविचारः । इत्यादि ।

End :—

स्थिरेज्यदिति सार्थ्याख्य पिढमारुतभे च (?) ।
 न कुर्याद्भोगमुक्तस्तु खानं वारेन्दुशुक्रयोः ॥
 लभे चरांशे च कुजार्कवारे रिक्तातिथौ चन्द्रबले च ह्रीने ।
 केन्द्राधिकोणायगतैश्च पापैः विच्छादितं खानविमुक्तारोगैः ॥
 इति रो[ग] विमुक्तखानम्

Colophon :—

इति श्रीमद्विद्वेदगङ्गारामकृते रत्नोद्गोते गोचरप्रकरणम् ।

5B, श्रीमद्विद्वेदगङ्गारामविरचिते रत्नोद्गोते विवाहप्रकरणम्; 6B, • द्विरागमनप्रकरणं [द्वितीयं]; 12B, • यात्राप्रकरणं तृतीयं; 16A, • गोचरप्रकरणम् ।

2775.

2213. **कालनिर्णयचन्द्रिका** ! *Kālanirṇayacandrikā*.

By Miṭṭhapallī Sītārāma Sūri.

For the manuscript and the work see L. 4109, page 228, Vol. X of the Notices of Sanskrit Manuscripts.

Post Col. :—

संवत् १८२६ शके १६६२ कृष्ण देवोत्ते पुस्तक सत्य ।

Authorities consulted :—

1A, ब्रह्मसिद्धान्ते, ब्रह्मपुराणे, प्रभासखण्डे; 2A, नारदीयसंहिता, माण्डूक्यः, वटेश्वरसिद्धान्ते, औपनिषत्; 3A, सिद्धान्तशिरोमणिकारः; 3B, कालज्ञदर्पणे, ज्योतिःशास्त्रम्; 4B, व्यासः; 5A, बृहवशिष्टः; 5B, ज्योतिः-पराशरः, लघुहारातः; 6A, व्याघ्रपादः, बृहमनुः, कात्यायनः; 6B, गालवः, गोवीलेन; [गोभिलेन] 7A, कालादर्शः; 7B, माधवाचार्यः, दामोदर्यः, कालेयः; 8A, गार्गः, दौपिका, मरीचिः; 8B, स्मृतिसंग्रहः; 9A, राजमार्तण्डः, वायु-पुराणम्; 9B, पद्मपुराणम्; 11B, स्कन्दपुराणम्; 13A, गोभिलः; 14B, कूर्मपुराणम्; 16A, विष्णुधर्मोत्तरे, जावालिः; 18A, देवीपुराणम्; 23A, ब्रह्मवैवर्तपुराणम्; 23B, पुराणसमुच्चयः, भविष्योत्तरपुराणम्; 24A, आदित्य-पुराणम्; 27A, मार्कण्डेयः; 33A, मत्स्यपुराणम्; 35A, नारदः; 36A, गरुडपुराणम्; 37A, बृहतिपुराणम्, विष्णुरहस्ये; 38B, कालज्ञदर्पणे; 43A, रामार्चनचन्द्रिका; 46B, ज्योतिःपराशरः; 50B, बृहस्पतिः; 57A, याज्ञ-वल्काः; 71B, ब्रह्मपुराणम्; 72A, महाभारतम्; 88B, गृह्यपरिशिष्टः, स्मृतिसंहार्यवः; 89B, कश्यपः; 90A, कार्ष्णाजिनिः; 102B, लौगाक्षिः, हेमाद्रिः; 103B, सुदर्शनाचार्यः; 104A, रामाख्यारः; 104B, परिशिष्टम्;

105A, आश्वलायनः, साकलः, नारायणवृत्तिः; 106A, हारौतः; 108B, कालनिर्णयः; 109B, गौतमः; 110A, आपस्तम्बः, सौरपुराणम्; 111B, नारायणः; 118A, ज्योतिर्वशिष्ठः; 119A, मुक्तावली; 120B, वृद्धपराशरः; 126B, मनुः; 128A, मार्कण्डेयपुराणम्; 130B, वृद्धगार्ग्यः; 133A, कालादर्शकारः; 133B, वृद्धवशिष्ठः; 134B, अङ्गिराः; 135A, शैवपुराणम्, 137A, शौनकः ।

2776.

10343. **मुहूर्तनिचयः ।** *Muhūrtanicayah.*

By Ekanātha Gaṇaka.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 5 to 81. Lines, 8 to 10 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old, worn out and discoloured. Incomplete both ends.

A work on Jyotiṣa as applied to Smṛti.

9B, इति मुहूर्तनिचये राशिकूटाध्यायः । अथ विवाहप्रकरणं देवज्ञ-मनोहरे; 10B, °शब्दनिचयाध्यायः, अथ कन्यावरणं चूडारत्ने; 13B, °इति श्रीएकनाथगणकविरचिते मुहूर्तनिचये घातचन्द्राध्यायः; 29A, °विवाहे सन्धेय-निर्णयः, ग्रन्थसंख्या ४२०; 38B, °सौञ्जीवधप्रकरणं, अथ रजोदोषविचारः; 39A, अथ गर्भाधानम् ।

Then follow discussions of *Muhūrtas* for other Saṃs-kāras.

The MS. ends abruptly, while dealing with the rites for propitiating the planets. Besides Daivajñamanohara and Cūḍāratna, it quotes also Vṛttaśata (18B), Nibandha (19B), Saṃhitāpradīpa (20B), Cintāmaṇi (21A), Siddhānta-siromaṇi (24A), Muhūrtamārtanḍa (27B), Saṃhitāsāra (31A).

2777.

4085. **कालप्रदीपः ।** *Kālapradīpah.*

By Divya Siṃha Mahāpātra.

Substance, palm-leaf. $14\frac{1}{2} \times 1$ inches. Folia, 48. Lines, 4 on a page. Extent in slokas, 600. Character, Uḍiya of the eighteenth century. Appearance, old. Complete.

Beginning :—

श्रीनारायणाय नमः ।

प्रणम्य देवं श्रीकृष्णं भवानीशङ्करावपि ।

तन्यते कालदीपोऽयं दिव्यसिंहेन धीमता ॥

तिथिलक्षणम् ।

तन्यते कलया यस्मात्तस्मात्तात्स्तिययः स्मृताः इति ।

A work on astronomy as applied to Smṛti.

It ends thus :—

अपराह्णे न मध्याह्ने [सायाह्ने] न तु संगवे ।

भुञ्जीत संगवे चेत् स्यात् न पूर्वं भुक्तमाचरेत् ॥

ग्रस्तोदये विधोः पूर्वं नाहर्भोजनमाचरेत् ।

ग्रस्तावेवास्तमानन्तु रवीन्दू प्राप्स्यतो यदि ॥

तयोः परेद्युर्दये स्नात्वाभ्यवहरेन्नरः ।

Colophon :—

इति श्रीदिव्यसिंहमहापात्रविरचितः कालदीपः समाप्तः ।

श्रीवत्सगोत्रसमुत्पन्नो दिव्यसिंहाभिधः सुधौः ।

कालदीपाभिधं ग्रन्थं कृतवान् कृतिनां मुदे ॥

It quotes Śivapurāṇa, Kālādarśa and Mādhavācārya.

2778.

5603A. *The Same.*

Substance, palm-leaf. $14\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 33. Lines, 4, 5 on a page. Character, Udiya of the nineteenth century. Condition, old and worm-eaten. Incomplete at the end.

For the beginning of the work see the previous number.

2779.

5588B. *The Same.*

Substance, palm-leaf. $14\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 13. Lines, 4 on a page. Character, Udiya, about a hundred years old. Appearance, good.

A mere fragment.

2780.

5277. **ज्योतिःसागरसारः ।** *Jyotiḥsāgarasārah.**By Mathureṣa Vidyānidhi.*

Substance, foolscap paper. 12×5 inches. Folia, 19. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

Beginning:—

नमः श्रीसूर्याय ।

जगदीशं रविं नत्वा लोकानुग्रहकारणम् ।

ज्योतिःसागरसारोऽयं श्रीविद्यानिधिनीच्यते ॥

A work on Jyotiṣa as applied to Smṛti. See H. P. R., Vol. I, p. 134. See also L. 489, which manuscript has Mathureṣa in the place of Vidyānidhi.

17A, इति ज्योतिःसागरसारे द्वितीयोऽध्यायः ।

The third chapter breaks off abruptly. But the work is complete in five chapters.

2781.

3952. **ज्योतिःसारसंग्रहः ।** *Jyotiḥsārasaṅgrahaḥ.**By Hrdayānanda Śarman Vidyālaṃkara.*

Substance, country-made paper. 14½×3 inches. Folia, 31. Lines, 5 on a page. Extent in ślokaś, 450. Character, Bengali. Date, Śaka 1736. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon:—

इति सारसंग्रहः समाप्तः ।

Post Colophon:—

शकाब्दाः १७३६ श्रीदुर्गा । इदं पुस्तकं श्रीकाशीनाथप्रसादः
खात्तम् ॥

For the beginning and description of the work see H.P.R., Vol. I, p. 137.

It ends :—

अमृतयोगकथनम् ।

यदि विष्टिद्यतौपातो दिनं व्याप्याशुभम्भवेत् ।

हन्यतेऽमृतयोगेन भास्करेण तमो यथा ॥

2782.

3650. *The Same.*

By Hṛdayānanda Vidyālaṅkāra.

Substance, country-made paper. $13\frac{1}{2} \times 2$ inches. Folia, 26. Lines, 4 on a page. Extent in ślokas, 350. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, decaying. Writing effaced in many places. Complete.

See L. 3378. Rājendralāla's MS. is incomplete and though the present one is complete, the end and the colophon can not be fully read.

Jyotiṣa as applied to Smṛti.

Post Colophon :—

चलत्यङ्गारके दृष्टिः ध्रुवा दृष्टिः शून्येक्षरे ।

वारिपूर्णां महीं कृत्वा पश्चात् संक्रमते गुरुः ॥

2783.

3439. *The Same.*

Substance, country-made paper. $15\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 30. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It begins thus :—

ॐ नमो गणेशाय ।

वन्देऽहं परमानन्दमज्ञानतिमिरापहम् ।

भवसागरपाराय गौ(तौ) तं वेदान्तगैर्मुञ्जः ॥

विद्यालङ्कार-विख्यात हृदयानन्दशर्म्मणा ।

ज्योतिः शास्त्रं समालोक्य क्रियते सारसंग्रहः ॥

पण्डितैर्ज्ञायते सर्वं तदर्थं न परिश्रमः ।
संक्षिप्तो विशदो ग्रन्थो बालकैर्गृह्यतां मुदा ॥

Contents :—

अत्र वाच्यो विवाहस्तु निषेकनामनी तथा ।
अन्नप्राशनचूडे च कर्णवेधोपवीतके ॥
गृहास्थानं गृहारम्भो गृहसञ्चार एव च ।
फलयोजनवह्नीजवपनं धान्यकर्त्तनम् ॥
नवान्नजातके यात्राविद्यारम्भप्रकीर्णके ।
प्रायो लोकादृता एते गौरवान्नेतरे मताः ॥

It ends :—

यदि विष्टित्यतीयातौ दिनं व्याप्याशुभं भवेत् ।
हन्यतेऽमृतयोगेन भास्करेण तमो यथा ॥
इत्यमृतयोगकथनम् ।

Colophon :—

इति हृदयानन्दविद्यालङ्कारविरचितः सारसंग्रहः समाप्तः ॥
ॐ ।

2784.

6405. **कीर्त्तिवर्द्धनम् ।** *Kīrttivardhanam.*

By Cakrapāṇi.

Substance, country-made paper. $9\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 16 of which the 14th is missing. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured.

A collection of ślokas on Jyotiṣa as applied to Smṛti. It relates to marriage.

The maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

गणाधीशं नमस्कृत्य भास्करं भारतीं तथा ।
माघवं पार्वतीनाथं करोमि ग्रन्थमुत्तमम् ॥
यत्र तत्र स्थितान् श्लोकान् तथा नवीनसंयुतान् ।
एकबंधे ह्यहं कुर्वे द्विजातीनां हिताय वै ॥

सर्वेषां मतमाश्रित्य सन्क्षेपेण करोम्यहम् ।

कीर्त्तिवर्द्धनकं नाम ग्रंथं सर्वसुखप्रदम् ॥

4A, इति श्रीचक्रपाणिविरचिते कीर्त्तिवर्द्धने मेलापकथनं नाम प्रथमः
स्तवकः (the number of ślokas=27) ; 7A, ० वर्षादिशुद्धिः । वर्षमास-
तिथिकन्याशुद्धिकथनं नाम द्वितीयः स्तवकः (the number of ślokas=27) ;
० लग्नशुद्धिकथनं नाम तृतीयः स्तवकः ।

अथ सुद्वर्तानि संस्काराश्च ।

ग्रंथव्यासभयात् श्लोकैर्नोक्ता योगवयोगकाः (?) ।

तानहं कोऽलकैर्वक्ष्ये ज्ञातव्यास्ते विचक्षणे ॥

We have only *Koṣṭakas* in the rest of the manuscript.

2785.

5914. निबन्धसारः । *Nibandhasārah.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 127 of which the 11th is missing. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

On Jyotiṣa, as applied to *Smṛti*.

Beginning :—

शिवाभ्यां नमः ।

निबन्धसारः ।

कालः षोडशोदयनमृतुर्मासः पक्षो दिनमब्दः पञ्चमासावसानः सौरश्चान्द्रो
नाक्षत्रो बार्हस्पत्यः । गुरोर्मध्यमराशिभोगेन बार्हस्पत्यः । वक्ष्यमाणैः साव-
नादि द्वादशमासैः तत्तदब्दम् । मलमासे तु षष्टिदिनात्मक एको मासः । इति
द्वादशमासत्वमविरुद्धम् । चान्द्रोऽब्दः, षष्टिभेदः, प्रभवोः, विभवः, शुक्लः, प्रमोदः,
प्रजापतिः, अङ्गिराः, श्रीमुखः, भावः, युवा, धाता, ईश्वर, बङ्गधान्यः, प्रमाथी,
विक्रमः, वृषः, चित्रभालुः, सुभालुः, तारणः, पार्थिवः, ययः, सर्वजित्, सर्वधारी,
विरोधी, विह्वलः, खरः, नन्दनः, विजयः, जयः, मन्मथः, दुर्मुखः, हेमलम्बी,
विलम्बी, विकारी, शार्ङ्गरी, ज्वरः, शुभकृत्, शोभनः, क्रोधी, विश्वावसुः, पराभवं,
ज्वङ्गः, कौलकः, सौम्यः, साधारणः, विरोधकृत्, परिधावी, प्रमादी, आनन्दः,

राक्षसः, नलः, पिङ्गलः, कालयुक्तः, सिद्धार्थः, रौद्रः, दुर्मतिः, दुन्दुभिः,
रुधिरौदारी, रक्ताक्षः, क्रोधनः, क्षयः ।

प्रभवादेशब्दस्य चान्द्रस्य चैत्रसितप्रतिपदि प्रवृत्तिः, बार्हस्पत्यस्य माघादौ,
उभयात्मकोऽयं संवत्सरः व्यवहारिकः कर्मसु च ।

Some of the topics are given below :—

4A, अथ मलमासे कार्याकार्ये; 10A, अथ काम्यव्रतविधिः; 10B,
अथ अष्टौ महाद्वादशः; 33B, अथ सप्तमौपूजा; 46B, अथ धनुर्विद्या;
47A, अथोपनयनम्; 61A, अथ महानाम्नौव्रतादि; 64A, अथ गोत्राणि;
66B, अथ द्विगोत्राः; 77B, अथ पार्थिवपूजा; 84A, अथ जीर्णोद्धारः;
85A, अथ तुलसौग्रहणम्; 87A, अथ सूचौकर्म; 91A, अथ कलिवज्ज्यानि;
92A, अथ आद्रदेशाः; 97A, अथ हविः; 100A, अथ आद्रपरिभाषा;
120A, प्रेतसंस्कारकालाः;

2786.

5898.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 47. Lines, 6
on a page. Extent in slokas, 400. Character, Nāgara. Date, Samvat
1716. Appearance, soiled.

This is an extract from Nibandhasāra and relates
to Jyotiṣa as applied to Smṛti and kindred subjects.

Beginning :—

श्रीकृष्णाय नमः ।

अथ कौमुदीनिर्णयः ।

चतुर्दशी चतुर्यामदर्शान्ते तु यदा भवेत्

भद्रायोगाच्च नन्दान्ते शशी दृश्येत कर्हिचित् ॥

Topics treated of in the extract.

2B, इति ग्रन्थान्तरे कौमुदीनिर्णयः, अथ होलिकानिर्णयः; 3A, अथ
भाद्रपदे दूर्वाष्टमीनिर्णयः; 4A, अथ जन्माष्टमीनिर्णयः; 4B, अथ रात्रिः
शिवस्य; 5B, अथ संक्रान्तिनिर्णयः; 6A, अथ एकादशीनिर्णयः; 8A, अथ
ग्रहनिर्णयः; 9B, इति मलमासनिर्णयः; 10A, इति तिलोत्सर्गनिर्णयः; 11B,

इति युगादिनिर्णयः ; 12A, इति अष्टमीनिर्णयः ; 14A, इति सपिण्डीकरण-
निर्णयः ; 15B, इत्यपरपक्षनिर्णयः ; 16B, इति वैश्वदेवनिर्णयः, अथ पर्व्वद्वय-
निर्णयः ; 17B, अथ तौर्थश्राद्धनिर्णयः ; 19B, अथ क्षौरम् ; 21B, इति
क्षयाहनिर्णयः ; 22A, इति श्राद्धविधिः ; 22B, अथाशौचविधिः ; 29B,
इति नित्यश्राद्धम्, अथ हेमश्राद्धम् ; 30A, इति आमश्राद्धम्, अथ प्रौष्ठपदी-
श्राद्धम् ; 35A, इत्याचमनम् ; 36A, इति दर्शाधिकारः ; 36B, इति दन्त-
धावनविधिः ; 39A, इति पञ्चसूना, इति वैश्वदेवविधिः ; 39B, इत्याह्निकं
समाप्तम् ; 41B, इति पात्रशुद्धिः ; 42B, इति पतितप्रकरणम् ; 44A,
इति विधवाश्राद्धम् ; 45B, इति माघसप्तमी, अथ अगस्त्यविधिः ; 47A,
इति नवरात्रिनिर्णयः ; 47B, इति स्मृतिसिद्धान्तवाक्यानि निबन्धसारादुद्धृत्य
लिखितानि ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १७१६ वर्षे चैत्रवदी कृष्णपक्षे ६ रविवारे यादृश-
मित्यादि । श्रीरस्तु ।

त्रिपाठि सूरजीरत्नेश्वर लिखितम् ।

The authorities quoted :—

2A, इति निबन्धकारः ; 3A, इति निर्णयभास्करे ; 10A, रत्नकोषे
वज्रनिबन्धकारात् ; 11B, स्कन्दपुराणे ; स्मृतिसमुच्चये, 13A, पराशरः ; 14B,
गार्गः ; 18B, मार्कण्डेयः ; 29A, पारिजाते ; 42A, देवलः ।

There are two leaves more marked 48 and 49, written
by the same scribe, containing the concluding portion of
Samvatsaranirnaya.

Beginning :—

स्मृत्यन्तरेपि—

दौपान्विता कर्त्तव्या प्रतिपत्मिश्रिता क्वचित् ।

त्रीणि तत्र विनश्यन्ति प्रजा गावो महीपतिः ॥

Date. संवत् १७१६ वर्षे श्राके चैत्रमास कृष्णपक्षे ६ भागुवारे अहन-
पुरपाटया वास्तव्यं श्रीश्रीश्रीभावज्ञाति त्रिपाठी सूरजीसुतविश्वेश्वररत्नेश्वर
यागेश्वरजे कृष्ण श्रीकृष्णरत्नेश्वरलिखितं समाप्तम् ।

संवत्सरनिर्णयः समाप्तः ।

यादृशं, etc., etc., श्रीरस्तु । कल्याणमस्तु ।

सूरजीसुतविश्वेश्वर रामचन्द्र नी पोथी ।

2787.

5216. सारमञ्जरी । *Sāra-mañjarī*.

By Kṛṣṇa Devaśarmā.

Substance, country-made paper. $17\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 2 to 27. Lines, 5 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old and worn out.

A treatise on Jyotiṣa as applied to Smṛti.

5A, इति श्रीकृष्णदेवशर्मैर्विरचितायां सारमञ्जर्यां राश्यादिनिर्णयोऽध्यायः ; 7A, ° चन्द्रतारकासुद्धादिनिर्णयः, अथ नक्षत्राधिसूतदेवताकथनम् ; 9B, ° नक्षत्रदेवतादिकथनम् । अथ विवाहादौ कालशुद्धेरावश्यकत्वात् तन्निरूप्यते ; 15B, ° चतुर्थोऽध्यायः ; 20A, ° पञ्चमोऽध्यायः ; अथ नामकरणम्, etc., etc. ; 25A, ° षष्ठोऽध्यायः—अथ यात्रा ; 27A, ° सप्तमोऽध्यायः which is followed by a few well-known verses. There is nothing to show that the work ends here.

2788.

5804. तिथिकल्पद्रुमः । *Tithi kalpa drumakḥ*.

By Mālaviyā Govardhana Sūri.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 28. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara in a modern hand. Appearance, fresh. To the end of the first paricheḍa.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

चैत्रशुक्लप्रतिपदि संवत्सरारम्भः । तत्रौदयिकी तिथि र्याह्या ।

चैत्रे मासि जगद् ब्रह्मा ससर्जं प्रथमेऽहनि ।

शुक्लपक्षे समयन्तु तदा सूर्योदये सति ॥

Colophon :—

इति श्रीमालवीयगोवर्द्धनसूत्रिविरचिते तिथिकल्पद्रुमे प्रथम-
परिच्छेदः ।

2789.

10728B. तिथिनिर्णयरत्नमाला ।

Tithi nirṇaya ratna mālā.

By Narāyaṇa Svāmī, pupil of Sarvajña.

Substance, palm-leaf. 7×2 inches. Folia, 71. Lines, 6 on a page.
Extent in ślokas, 840. Character, Newari of the eighteenth century.
Appearance, discoloured.

It ends :—

ग्रथान्यनेकानि तिथिनिर्णयेषु
तथापि युक्ता कृतिरस्मदीया ।
सन्त्येव नावो बहवः समुद्रे
तथापि कुर्वन्ति हि नावमध्ये ॥ (?) ॥

Colophon :—

इति श्रीसर्वज्ञशिष्य-भगवन्-नारायणस्वामीरचिताया (?)
तिथिनिर्णयरत्नमाला समाप्ता ।

There are four lines after the colophon, containing quotations.

There is also an index in two leaves.

2790.

2288. कृत्यमञ्जरी । *Kṛtya-mañjarī.*

By Vapūbhaṭṭ Kelakar, son of Mahādeva.

For the MS. and the work see L. 4098 p. 217, Vol. X.

The work was composed in Śaka 1640 by a Chitpāvana Brāhman at a place called Saptarṣhi or Phanṣī, south of the Kṛṣṇā.

2791.

5860. निर्णयतत्त्वम् । *Nirṇaya-tattvam.**By Nāgadeva, son of Śiva.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 8. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 180. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

A work, based on Kamalākara's Nirṇayasindhu, treating of the times of the prominent religious ceremonies during the twelve months of the year, as practised by the Brāhmaṇas of the Deccan.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीगुरुभ्यो नमः ।
 पीताम्बरधरं देवं पीतगन्धानुलेपनम् ।
 स्वर्णकुण्डलमञ्ज्वाक्षं गदाधरमुपास्महे ॥

The object of the work :—

अतिगहननिबन्धालोकनालस्यभाजां
 लघुछातिरसिकानां प्रीतये कौतुकेन ।
 इति कतिपयपदैः दाक्षिणात्यः प्रकारः
 प्रथिततिथिविचारो लिख्यते शास्त्रसिद्धः

2A, इति संक्रान्तिप्रकरणम्; 2B, इति नदीरजोदोषः, इति मलमासः;
 3A, इति सामान्यनिर्णयः; 3B, इति चैत्रः; 3B, इति वैशाखमासः, इति
 ज्यैष्ठ्यः, इत्याषाढः; 4B, इति आश्विनः; 5A, इति भाद्रमासः; 6A, इत्याश्विनः,
 इति कार्तिकः, इति मार्गशीर्षः; 6B, इति पौषमासः, इति माघः, इति फाल्गुन-
 मासः; 7A, इति ज्यन्तौयोगादिनिर्णयः; 7B, इति ग्रहणनिर्णयः; 8A, इति
 आर्द्रनिर्णयः ।

Then comes the concluding verse :—

इति निर्णयसिन्धुसारतः
 प्रतिमासप्रथितो विनिर्णयः ।

शिवनन्दन-नागदेव +

तनोति निर्णयतत्त्वसंज्ञकम् ॥

Colophon :—

इति श्रीशिवजोशीविष्णुतनागदेवविरचिते निर्णयतत्त्वः समाप्ति-
मगमत् ।

Post Colophon :—

इदं पुस्तकं विश्वनाथ-गाढवेन लिखितम् ।

शुभमस्तु ।

There are three lines more written in a different later hand.

2792.

5945. तिथिभास्करः or तिथिनिर्णयभास्करसंग्रहः ।

Tithi-bhāskarah or Tithi-nirṇaya-bhāskara-saṁgrahaḥ.

By Bhāskara Jadya.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 87. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 2,700. Character, Nāgara in a modern hand. Appearance, fresh. Complete.

A work on Jyotiṣa, as applied to Smṛti.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

श्रीमदभिमानि(१)देवताचरणसरोरुहप्रसादादविघ्नमस्तु ।

नत्वा श्रीसमकोटीशं तथा त्रिपुरसुन्दरौ ।

आर्यादुर्गां च ललितां सिद्धेशं पितरं गुरुन् ॥

The object of the work is given in the following couplets :—

संवलोक्य स्मृतौः सर्वास्तिथीनां निर्णयं + + ।

करोति विदुषां प्रीत्यै जडोपाभिधभास्करः ॥

तत्रादौ तिथिसामान्यनिर्णयः प्रलोक्यरूपेण

उपोष्यामेति यत् पूर्वा पक्षयोरुभयोरपि । (? ।)

उत्तरा तदभावे स्यादित्युपोष्यत्वनिर्णयः ॥

2B, इति श्लोकरूपेण द्विजराजोक्तसामान्ये निर्णयः—अथ तत्तन्मासीय प्रतिपदादयस्तत् तत्कर्मविशेषे विशिष्य निर्णयते; 4B, अथाश्विनशुक्ल-प्रतिप[दि](द्यां) नवरात्रारम्भः; 6A, अथ नवरात्रारम्भोत्तरं सूतकप्राप्ते कथं कार्यमित्याह;

This is divided into 15 *Mayūkhas*, dealing with 15 Tithis.

7B, इति श्रीमज्जडोपाह्व-भास्करदीक्षितकृतौ तिथिभास्करे प्रतिपन्निर्णयः प्रथमो मयूखः; 9A, ° द्वितीयानिर्णये द्वितीयो मयूखः; 12A, इति ° तृतीया-निर्णये तृतीयो मयूखः; 13A, इति ° चतुर्थीनिर्णये चतुर्थीमयूखः; 14B, इति श्री ° पञ्चमीनिर्णयः पञ्चमो मयूखः; 16A, इति श्री ° षष्ठीनिर्णयः षष्ठो मयूखः; 17A, इति श्री ° सप्तमीनिर्णयः सप्तमो मयूखः; 23A, इति अष्टमो मयूखः (treating of Aṣṭamīs); 29A, इत्याथर्वणिके दिवोदासप्रकाशे विधानपारिजाते कुष्माण्डदानं—इति नवमो मयूखः (treating of Nava-mīs); 37B, इति दशमो मयूखः—(treating of Daśamīs); 41B, इति एकादशो मयूखः (dealing with Ekādaśīs).

The 12th *Mayūkha* comes to an end in leaf 45A, although the colophon has been omitted. Then the 13th begins :—अथ त्रयोदशी ।

48B, अथ चतुर्दशी; 75A, अथ अमावास्यादिनिर्णयः ।

Last Colophon :—

इति तिथिनिर्णय-भास्करसंग्रहः समाप्तः ॥

Then in a different hand :—

बालमुकुन्दशर्म्मणः ।

The authorities quoted and consulted :—

2B, वशिष्ठः; 3A, गर्गः; 4A, स्कान्दे; 4B, कालिकापुराणे; कालनिर्णयप्रकाशः; 5A, विधानपारिजाते; नारायणभट्टकृत-तिथिनिर्णये; कूर्मपुराणमपि; वाराहे; 5B, भविष्ये, मात्स्ये; 6A, कर्मविपाके; विश्वरूप-निबन्धे; 7B, स्मृतिरत्नाकरः; 8A, ब्रह्माण्डे; 8B, ज्योतिर्निबन्धे; 9A,

मात्स्ये; 10A, तिथ्यर्के; हेमाद्रौ; 11A, कौस्तुभे, कालकल्पद्रुमे; 11B, भार्गवार्चनदीपिकायां खान्दे; 12A, खान्दे द्वारकाखण्डे; 13A, पराशरः; 13B, भविष्योत्तरे, वैष्णवव्रतकौस्तुभे; 14A, गौड़ा; 14B, नागोजीमट्टा; 15A, निर्णयसिन्धौ; 16B, गर्गः; 17A, काशीखण्डे, देवीपुराणे, निर्णयाम्बटे, संवत्सरप्रदीपे; 17B, खर्गखण्डे; 19A, माधवीये; 21A, कल्पद्रुमे; 24B, देवदासप्रकाशे; 26A, विधानपरिजाते; 27A, कालतरङ्गनिर्णये; 27B, प्रयोगपरिजाते देवलः; 40A, विष्णुरहस्ये; 41A, सिन्धुटीकायां; 42B, संस्कारगणपतौ; 43B, नारदीये; 47B, पुरुषार्थचिन्तामणौ; भविष्योत्तरे; 48B, पुराणसारोद्धारे, कालमाधवे; 49A, द्विजराजोदये; 53A, वामदेवसंहितायां; 56B, कालतरङ्गे; 58A, कालनिर्णयप्रकाशे; 59A, स्मृतिभास्करे; 59B, गृह्याभिषागरे संस्कारकाण्डे; 61A, स्मृत्यर्थसारे; गारुडे; सुमन्तुः, विधानपरिजाते, कमलाकराह्निके; काव्यायनः, चन्द्रिका; 62A, आद्रकल्पद्रुमे शाकलः; 62B, नागरखण्डे; 63A, प्रतापनारसिंहे; 63B, आद्रकल्पद्रुमे; 64A, आचारार्के वशिष्ठः, सिद्धान्तशेखरोक्तेः; 64B, वायुपुराणे; 66B, भार्गवसंहितायां; 70B, कालचन्द्रिकायां; 71B, कार्तिक-माहात्म्ये; 72B, आदित्यपुराणे, चन्द्रिकायां; 74B, स्मृतिरत्नाकरे; 75B, बौधायनः; 77A, कालनिर्णये, हारीतः; 78B, दामोदरपद्धतौ; 80B, सिद्धान्तभाष्यम्, बृहस्पतिः; 81A, कालविधाने; 83B, प्रयोगपरिजाते; 84A, कालकल्पद्रुमे देवलः; 85A, आदित्यपुराणे, निर्णयप्रकाशे; 86B, कृत्यरत्नावलीकारः; 88A, शातातपः; 89A, तिथिकौस्तुभे; 89B, तिथ्यर्के; 94B, मन्वदीक्षोत्तरत्नसागरे ।

2793.

7869. **मुहूर्तदीपकम् ।** *Muhūrta-dīpakam.*

By Rāmasevaka, son of Devīdatta.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 15 of which the 7th is missing. Lines, 9 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

It relates to Jyotiṣa, as applied to Smṛti, written in verse.

Beginning :—

श्रीमन्नारायणं नत्वा रामसेवकशर्मणा ।
मुहूर्तदीपको नाम बालबोधाय रच्यते ॥ १ ॥
माघ-फाल्गुन-वैशाखे ज्यैष्ठाषाढे शुभे दिने ।
रोहिणी-मृग-हस्तान्ते मघामूलोत्तरान्विते ॥ २ ॥
स्वातौ मित्रे तथा योगे पातवैधृतिवर्जिते ।
रिक्तामावर्जिततिथौ विवाहः शुभदो भवेत् ॥

Topics :—

1, इति विवाहः ; 2A, इति द्विरागमनं, इति रजःस्नानं, इति प्रसूतास्नानं,
इत्यन्नप्राशनं, इति कर्णवेधः ; 2B, इति चूड़ा, इति विद्यारम्भः and so on.

2794.

7256. **मुहूर्तमुक्तावली ।** *Muhūrtha-muktāvalī.*

Anonymous.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 7. Lines, 7
on a page. Extent in ślokas, 105. Character, Jaina Nāgara. Date, Sam-
vat 1899. Appearance, fresh. Complete.

An astrological treatise on auspicious moments in 46
ślokas.

Colophon :—

इति श्रीमुहूर्तमुक्तावली संपूर्णा ।

Post Colophon :—

संवत् १८९९ वर्षे शाके १७६३ रा प्रवर्तमाणे मासोत्तममासे
शुभे आवाणमासे शुक्लपक्षे तिथौ प्रतिपदायां आदित्यवारे लि०
(The name is blurred over with ink.) ग्राम
वनेडामध्ये श्रीरस्तु । कल्याणमस्तु ।

The maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

श्रीशं श्रीहरिसारदां गणपतिं ब्रह्मेन्द्रनाकौकसं
श्रीसूर्यप्रमुखान् ग्रहान् ऋषिगणान् भक्त्या नमस्कृत्य ता(")[न] ।

नानाग्रंथसमस्तसारमखिलान् ब्यालोक्य सम्यग्धिया
वक्ष्येहं शिशुबोधनाय प्रवरां [मौ](मा)हर्तमुक्तावलीम् ॥

Topics :—

4B, इति क्षौरकर्ममुहूर्तः, इति पारणासुहर्तः; 5A, इति नवावस्त्र-
पहरवा सुहर्तः; 5B, इति जिनोईसुहर्तः, इति यशुर्वेदीया जिनोईसुहर्तः,
इति अथर्वणवेदीयान जिनोईसुहर्तः, इति नवा पात्र नवावा सुहर्तः; 6A, इति
वाजासिलैपहरवा सुहर्तः, इति वाटिकी चूलावासुहर्तः, इति मोहकरवासुहर्तः,
इति युद्धकरवासुहर्तः; 6B, इति धूर्तकार्य सुहर्तः, इति चौरौकरवा सुहर्तः,
इति नबोनगरवसावा सुहर्तः; 7A, इति निधानगण्डरा सुहर्तः, इति मल्लयुद्ध,
देहराकरावा सुहर्तः ।

2795.

7275. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×5 inches. Folia, 6 of which the
first is missing. Lines, 7 on a page. Character, Jaina Nāgara. Date,
Samvat 1920. Appearance, fresh.

Colophon :—

इति श्रीमुहूर्तमुक्तावली सम्पूर्णा (शं)

Post Colophon :—

संवत् १९२० वर्षे मौ, भा, वदि १ ।

2796.

10612. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×4½ inches. Folia, 8. Lines, 6,
7 on a page. The 2nd leaf is missing. Extent in Slokas, 112. Character,
Nāgara. Date, Samvat 1825. Appearance, discoloured.

Colophon :—

इति श्रीमुहूर्तमुक्तावली सम्पूर्णा ।

Post Colophon :—

श्री संवत् १८२५ वर्षे कार्तिक कृष्ण पंचम्यां रविवासरे लिखितं

मिश्र प्रह्लाददास ॥

On Jyotiṣa as applied to Smṛti.

For the maṅgalācaraṇa and the object of the work see above.

2797.

6432. **मुहूर्तराजः ।** *Muhūrta-rājah.*

By Dayālu Daivajña.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 4$ inches. Folia, 2 to 25. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. A fragment.

Relates to Jyotiṣa as applied to Smṛti.

Colophons :—

2A, इति श्रीमदैवज्ञदयालुविरचिते मुहूर्तराजाख्ये संवत्सरप्रकरणम् ; 7B, ° गोचरप्रकरणम् ; 11B, ° संस्कारप्रकरणम् ; 16B, ° विवाहप्रकरणम् ; 19B, ° यात्राप्रकरणम् ; 22A, ° गृहप्रकरणम् ।

2798.

6361. **मुहूर्तग्रन्थः । (?)** *Muhūrta-granthaḥ.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 30. Lines, 17 on a page. Extent in ślokas, 1,400. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete. Full of marginal notes.

On Jyotiṣa as applied to Smṛti.

Beginning :—

श्रीगणपतये नमः ।

प्रभवो विभवः शुक्रः प्रमोदोऽथ प्रजापतिः ।

अङ्गिराः श्रीमुखा भावा युवा घाता तथैव च ॥

etc., etc. ... .. एते संवत्सरानामसदृश-

फलाः । ... ..

10B, इति प्रकीर्णकमुहूर्तप्रकरणम् ; 13A, इति संक्रान्तिप्रकरणम् ; 21A, इति विवाहप्रकरणम् ; 27A, इति यात्राप्रकरणम् ; 30A, (last colophon) इति गृहप्रवेशप्रकरणम् ।

समाप्तोऽयं मुहूर्तग्रन्थः ।

There is one stray leaf.

It ends :—

कृत्वा शुक्रं पृष्ठतो वामतर्कम्
विप्रान् पूज्याग्रतः पूर्यकुम्भम् ।
रम्यं हर्म्यं तोरणस्रग्वितानैः
स्त्रीभिः स्वगवी गीतवादैर्विशोक्तम् ॥

2799.

1720. वाक्यरत्नाकरः । *Vākya-ratnākaraḥ.*

By Govinda, son of Gaṇaka Sadāsiva Miśra.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 29. Lines, 10 on a page. Extent in ślokaś, 650. Character, Nāgara. Date, Samvat 1859. Appearance, tolerable. Complete.

The Last Colophon :—

इति श्रीगोविन्दविरचिते वाक्यरत्नाकरे तिथिनिर्णयपरिच्छेदः ।

Post Colophon :—

संवत् १८५९ शके १७२४ कार्तिके मासि कृष्णे पक्षे द्वितीयां
बुधवासरेऽस्मिन् इदं पुस्तकं समाप्तम् । शिववक्त्रसनाम्ना लेखि ।
शुभं भूयात् ।

Maṅgalācaraṇam :—

योऽ ० संघमतङ्गजेन्द्रमृगराडञ्जानकु ० शनि
विभ्रध्वान्तकदम्बववाडविकणःस्त्रीसिन्धुरम्भोधिप्रः ।
नीलाम्भोजवपुर्वराभयकरोऽ हन्योऽमरदि०णां
तं वन्दारकवन्द(री)नीयचरण[ ]द्वन्द्वम्बुजं संनुमः ॥ १ ॥

Object of the work :—

दृष्टानेकस्मृतिग्रंथान् ज्योतिर्ग्रन्थानेकशः
हृदि ध्यात्वा गुरूपदं [f]क्र(री) यते संयच्छार्णवः ।

Beginning of the work :—

तत्रादौ शुद्धात्मन एव पुण्यकार्येष्वधिकारित्वात् प्रथमतः
आचारोऽभिधीयते तत्र आचारप्रशंसा ।

It ends with the chapter on तिथिनिर्णय and with the following verse—giving author's father's name, title and description of the work :—

29 A, पुत्रोऽकरोद्गणकमिश्रमदाशिवस्य
प्रातः प्रबोधसमयात्तिथिनिर्णयान्तम् ।
रत्नाकराख्यगुणपूरितसंग्रहेऽस्मिन्-
स्तत्तुष्टये भवतु चक्रिसमुद्रपुत्रोः ॥

Authorities quoted :—

(1) मनुः, (2) मनुवशिष्टौ, (3) श्रौतकः, (4) विष्णुः, (5) वामनपुराणम्, (6) स्मृतिदर्पणः, (7) कात्यायनः, (8) स्मृतिसंग्रहः, (9) देवलः, (10) मरीचिः, (11) श्रातातपः, (12) पराशरः, (13) यमः, (14) अङ्गिराः, (15) हारौतः, (16) आदित्यपुराणम्, (17) व्याघ्रपात्, (18) व्यासः, (19) आश्वलायनः, (20) स्मृतिरत्नावली, (21) याज्ञवल्क्यः, (22) स्मृत्यर्थसारः, (23) सांख्यायनः, (24) मार्कण्डेयः, (25) गर्गः, (26) वराहमिहिरः, (27) नरसिंहपुराणम्, (28) कूर्मपुराणम्, (29) शंखः, (30) स्मृतिदर्पणः, (31) बौधायनः, (32) चतुर्विंशति-मतम्, (33) मत्स्यपुराणम्, (34) भृगुः, (35) ऊर्ध्वपुराणम्, (36) ब्रह्मपुराणम्, (37) बृहस्पतिः, (38) कश्यपः, (39) जावालः, (40) दक्षः, (41) मिताक्षरा-काराः, (42) त्रिंशत्-श्लोकी, (43) प्रचेताः, (44) विश्वामित्रः, (45) विष्णु-धर्मोत्तरः, (46) नागरखण्डः, (47) सापनौय (?), (48) क्रियासारः, (49) इतिहासः, (50) ब्रह्माण्डपुराणम्, (51) भविष्योत्तरः, (52) ब्रह्मवैवर्तपुराणम्, (53) भास्करः, (54) वशिष्टसंहिता, (55) स्कन्दपुराणम्, (56) ऋष्यशृङ्गः, (57) कालादर्शः, (58) भविष्यपुराणम्, (59) राजमार्तण्डः, (60) मार्कण्डेयः ॥

The work is a compendium of daily religious observances and ceremonies.

The work is mainly divided into five chapters as indicated by the following colophons :—

- (i) इति श्रीवाक्यरत्नाकरे आचारोक्तासे प्रातर्मध्याह्नादिस्तव्यम् (8A).
- (ii) इति वाक्यरत्नाकरे शुद्धिपरिच्छेदः (13B).
- (iii) इति वाक्यरत्नाकरेऽधिकारपरिच्छेदः (15B).
- (iv) इति वाक्यरत्नाकरे आह्वयपरिच्छेदः (17B).
- (v) इति श्रीगोविन्दविरचिते वाक्यरत्नाकरे तिथिनिर्णयपरिच्छेदः (29A).

These chapters are again subdivided into different minor topics concerning the main topics of the chapters.

2800.

6441. ज्योतिर्निबन्धः or ज्योतिर्निबन्धसर्वस्वम् or
ज्योतिर्निबन्धसंग्रहः ।

*Jyotir-nibandhaḥ or Jyotir-nibandha-sarvasvam or
Jyotir-nibandha-saṁgrahaḥ.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 144. Lines, 8 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

A compilation on Jyotiṣa as applied to religious observances.

It begins :—

ज्योतिर्निबन्धसंग्रहो लिख्यते ।
गारुडे भूतवादे च ज्योति + वैद्यके तथा ।
कारणं + + + स्तत्र नतु शुद्धविचारणा ॥
ज्योतिषे ग्रहणं सारं गारुडे विष[मो](भ)क्षयम् ।
शैवे + + वती दीक्षा कौलिके ग्रहनिग्रहौ ॥
ग्रन्थतत्त्वार्थतत्त्वैर्न कृत्स्नं जानाति यो दिजः ।
अग्रभुक् स भवेत् आद्रे पूजितः पंक्तिपावनः ॥

Topics :—

13B, अथ व्यतीपातः ; 14B, इत्यधिमासफलम्—अथ मलमासकार्याणि ;
15B, इत्यधिमासनिर्णयः—अथ क्षयमासनिर्णयः ; 16B, अथ ग्रहणविधिः ;

25B, अथ सिंहस्यगुरुनिर्णयः; 27B, इति ज्योतिर्निबन्धसर्वस्वे सिंहस्यगुरु-
निर्णयः—अथ संक्रान्तिप्रकरणम्; 32A, अथ संक्रान्तिज्ञानम्; 33A, अथ
संक्रान्तिफलम्; 33B, इति ज्योतिर्निबन्धे सूर्यसंक्रान्तिनिर्णयः—अथ जन्म-
राशिनिर्णयः; 34A, अथ नामविचारः; 34B, अथ जन्ममासादीनां निर्णयः;
35A, अथ जन्मनक्षत्रविचारः; 37A, इति ज्योतिर्निबन्धे सिद्धान्तमीमांसा-
ध्यायः—अथ संदेहविचारः; 51A, इति खट्वारोहणविधिः, अथ दुग्धपान-
विधिः; 51B, अथ कर्णवेधविधिः; 54A, इति निष्क्रमणं; 60B, अथ
मंगलाङ्कुरार्पणम्, अथोपनयनम्; 69B, इति ज्योतिर्निबन्धे उपनयनम्—
अथोपाकरणम्; 72B, अथ केशान्तकर्म; 74B, इति विद्यारम्भः; 75B,
इत्यनध्यायाः; 76B, इति क्षुरिकाबन्धः; 83B, इति गोत्रनिर्णयः; 84A,
इति वरपरीक्षाः; 84B, इति कन्यापरीक्षा, अथ सामुद्रिकलक्षणानि; 89A,
अथ गुरुशुक्रास्तापवादः; 90A, अथ रविगुरोर्वलविचारः; 97B, इति विवाह-
भेदाः; 98A, इति दानप्रकरणम्; 98A, अथ विषकन्यादानम्; 100A, इति
वैधव्ययोगे विवाहः; 105B, इति ज्योतिर्निबन्धे विवाहप्रकरणम्—अथाम्ना-
धानम्; 106B, अथ गृहारम्भप्रकरणम्; 107A, अथ शल्यज्ञानम्; 108B,
इति दिक्साधनम्—अथ शकुन्यासः; 110B, इति स्तम्भारोपणप्रकारः—अथ
कालनिषेधः; 112A, अथ द्वारनिर्णयः; 114A, अथ गृहनियमाः; 115A,
इति ग्रामदिङ्निर्णयः—अथ गृहप्रवेशः; 116B, अथ वास्तुपूजनविधिः; 118A,
अथ सूतिकागृहम्; 120A, अथ शयनविधिः; 121B, इति राजाभिषेक-
प्रकरणम्, इति यात्राप्रकरणम्; 123B, इति यात्रायां शुभाशुभम्; 124A,
इति यात्रानिवृत्तिप्रकरणम्, अथ पञ्चाङ्गशुद्धिः; 131B, इति प्रतिशुक्रदानम्।

Authorities :—

8B, श्रीपतिः; 9B, लल्लः; 11A, रत्नकोषः, ज्योतिःसागरे; 12A,
संहिताप्रदीपः; 13B, माण्डव्यः, मेघातिथिः; 14B, गर्गः; 15A, कात्यायन-
स्मृतौ; 16B, चतुर्विंशतिमते; 17A, स्मृतिचंद्रिकायां, धर्मप्रदीपे; 17B,
नारदः; 24B, फलप्रदीपे; 25A, हारौतस्मृतौ—दानखण्डे; 25B, ज्योतिः-
प्रकाशे; 27A, पराशरः, श्रौतकः, यात्राविधाने; 28B, राजमार्तखण्डः; 31A,
श्रीभारते, आदित्यपुराणम्; 32A, देवीपुराणे; 34A, स्वरशास्त्रे; 34B,

रत्नमालायां, शार्ङ्गधरः ; 67B, वृहस्पतिः ; 69B, प्रयोगपरिजाते ; 76B, वराहः ; 77B, मनुस्मृतौ ; 78A, धर्मप्रदीपे, लिंगपुराणे ; 79B, बौधायनः ; 80B, गौतमः, भरद्वाजः ; 81A, मौद्गल्यः ; 89A, सम्बर्त्तः ; 98A, जातकोत्तमः ; 98A, यवनः, त्रैलोक्यप्रकाशः ; 98B, योगजातकः, वृद्धनारदः ; 99A, ज्योतिः-संग्रहः ; 99B, संहितासारे ; 101A, कपर्दिकारिकायां, ज्योतिर्विवरणे ; 101B, संहितासारावली ; 102B, वृद्धशौनकः ; 106B, मत्स्यपुराणे ; 108B, शिरोमणौ, शिल्पशास्त्रे ; 110B, व्यासः ; 123B, वादरायणः ; 128A, त्र्यम्बकः ; 133A, ब्रह्मयामले ; 134A, याज्ञासारे ; 138B, चिन्तामणौ ; 142B, वसन्तराजे ।

This is not the same work as Jyotir-nibandha-saṃgraha by Śivadāsa or Śivarāja, as described in I.O. Catal. No. 3000, which quotes three maṅgalācaraṇa verses only as the beginning of the work and does not give topics. This is not the same work as described in p. 303 Bik. MSS.

2801.

6430. रत्नसारसंग्रहः । *Ratna-sāra-saṃgrahaḥ*.

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Folia, 14. Lines, 13, 14 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, mouse-eaten.

A work on Jyotiṣa as applied to Smṛti.

The maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

नानाशास्त्रविचारचक्रजलधिं निर्ममथ बोधार्जिण

ग्रन्थामि प्रचुरं सुसंग्रहमणिं सत्यंङितैः सम्मतम् ।

श्रीदेवं द्युमणिं प्रदीपनकरं ब्रह्माण्डभाण्डोदरे

नत्वा ख्यातमतिर्विलक्षणधिया श्रीमन्निधानात्मकम् ॥

... ..
... ..
... ..

अस्य शास्त्रस्य सम्बोधो वेदाङ्गमिति नोदितः ।

अभिधेयं च जगतः शुभाशुभनिरूपणम् ॥

6B, इति श्रीरत्नसारसंग्रहे कालशुद्धिवर्णनं नाम प्रथमः सर्गः; 9A, ° वास्तुजलाश्रयपादादिरोपणो नाम द्वितीयः सर्गः; 14B, ° संस्कारनिरूपणं नाम तृतीय सर्गः—अथ विवाहनिर्णयः (म्) ।

The MS. ends abruptly.

It quotes among other authorities :—

(2A), राजमार्तण्डः (3B), बृहद्राजमार्तण्डः (4A), ज्योतिःसागरः (4A), ज्योतिर्निबन्धः (5B), स्मृतिसारः, सारंगधर, भोजराजः ।

2802.

5202.

Substance, country-made yellow paper. 16×2½ inches. Folia, 15. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Bengali. Date, Saka 1715. Appearance, fresh. Complete.

It contains Astronomical kārīkās, applied to Smṛti.

Post Colophon Statement :—

शकाब्दाः १७१५ पौषस्य प्रथमदिने ग्रहं सप्तम्यां शनिवासरे
लिपिरियं श्रीठाकुरदासशर्माणाः स्वाक्षरञ्च ।
श्रीरत्न मयि लेखके ।

2803.

5919. साम्बत्सरिककर्मवली ।

Sāmvatsarika-karmāvalī.

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 21. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1840. Appearance, fresh. Complete.

A Religious Calendar.

Beginning :—

श्रीसरस्वत्यै नमः ।

अतसौकु[स]मसङ्काशं पीताम्बरविराजितम् ।

वैनतेये समासीनं हरिमन्तर्विचिन्तयेत् ॥

चैत्रादिफाल्गुनान्तेषु यत् कर्म विधिनोदितम् ।

तदहं संग्रहेणात्र वनुष्ठानं(?) सिद्धये ॥

हेमाद्रिमाधवनिबन्धकृद्भिः सिद्धान्तितम्

तदीह + + + तिलावधार्य । (?)

+ + विरोधपरिहारविचारजातम्

तत्तन्निबन्धकृतमेव विलोकनीयम् ॥

1A, अथ तिथिनिर्णयः ; 4A, इति चैत्रमासः ; 4B, इति वैशाखमासः ;
5A, इति ज्येष्ठमासः ; 7A, इत्याषाढः ; 8A, इति श्रावणमासः ; 8B, अथ
जन्माष्टमी ; 11B, इति भाद्रपदमासः, अथ महालयः ; 15B, इत्याश्विनमासः ;
17B, इति कार्तिकमासः ; 18A, इति मार्गशीर्षमासः, इति पौषः ; 19B,
इति माघमासः ; 21A, इति फाल्गुनमासः ।

Last Colophon :—

इति सांवत्सरिककर्मावली समाप्ता ।

Post Colophon :—

ग्रन्थसंख्या ६०० । श्रीरस्तु । संवत् १८४० । मीती पूस
सुदी ८ वार बुध ।

2804.

10676. महोत्सवनिर्णयः । *Mahotsava-nirṇayaḥ.*

Substance, country-made yellow paper. 13×5 inches. Folia, 7.
Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 210. Character, Bengali. Date,
Saka 1798. Appearance, fresh. Complete.

On the times meet for the Vaiṣṇava festivals.

Colophon :—

इति महोत्सवनिर्णयः ।

Post Colophon :—

प्रकाब्दाः १७९८ कार्तिके १ लिखितम् ।

Beginning :—

श्रीराधाकृष्णभ्यां नमः

अथ महोत्सवनिर्णयः ।

तत्र तिथिकृत्येषु कृष्णादिं व्रते शुक्लादिमेव च इति वचनानुरोधेन प्राचीन-
निबन्धेषु चैत्रकृष्णप्रतिपदमारभ्यैव कृत्यानामुक्तत्वात् आदौ दोलोत्सवो निर्णीयते ।
स च होलिकादहनव्यवहितपरदिन एव कार्यः ॥

2B, अथ वैशाखशुक्लतृतीयायां चन्दनोत्सवः ; 3A, अथ ज्येष्ठशुक्लैकादश्यां
जलविहारोत्सवः, अथ आवणशुक्लतृतीयामारभ्य पूर्णिमापर्यन्तं हिन्दोलोत्सवः ;
3B, अथ भाद्रपदकृष्णष्टम्यां जन्माष्टमौव्रतं ; 4B, अथ भाद्रशुक्लष्टम्यां औशाधा-
जन्मोत्सवः ; 5A, अथाश्विनशुक्ला दशमी विजयदशमी तत्र यवाङ्कुरसमर्पणोत्सवः,
अथाश्विनपौर्णमास्यां रासोत्सवः ; 6B, अथ कार्तिककृष्णद्वितीयायां पुनरपि
रासोत्सवः ; 7A, अथ फाल्गुनशुक्लद्वितीयामारभ्य पूर्णिमापर्यन्तं होलिकोत्सवः ।

2805.

3906.

Substance, country-made paper. 16×3½ inches. Folia, 17. Lines, 8
on a page. Extent in ślokas, 510. Character, Bengali of the nineteenth
century. Appearance, fresh. Incomplete at the end. Written in a neat,
small hand.

A *vedemecum*, having for its subject, Jyotiṣa as
applied to Smṛti.

Beginning :—

नमः श्रीसूर्याय ।

अथान्नप्राशनम् । यमः ।

ततोऽन्नप्राशनं मासि षष्ठे कार्यं यथाविधिः ।

अष्टमे वा प्रकर्त्तव्यं यदेष्टं मङ्गलं कुले ॥

षष्ठ इति मुख्यः कल्पः प्रागुक्तन्यायात् ।

कृत्यचिन्तामणौ ।

अन्नस्य प्राशनं प्रोक्तं मासि षष्ठेऽष्टमे बुधैः ।

स्त्रीणान्तु पञ्चमे मासि सप्तमे प्रजगौ मुनिः ॥

Topics :—

1A, अथान्नप्राशनम्, अथ नवान्नम् ; 2B, अथ गृहहारम् ; 3A, अथ
गृहप्रवेशः ; 3A, अथ चूडाकरणम् ; 5A, अथ कर्णवेधः, अथोपनयनम् ; 7B,

विद्यारम्भः; 8A, अथ गर्भाधानम्; 8B, अथ पुंसवनम्; 9B, अथ सीमन्तो-
न्नयनम्; 9B, अथ निष्क्रामणम्; 10A, अथ हलप्रवाहः; 11A, अम्बवाचौ;
11B, धान्यस्थापनम्; 13B, अथ राजादिदर्शनम्; 14A, अथ विवाहः;
14B, वर्षशुद्धिः; 15B, विवाहयोटकमाह ।

2806.

6391.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 43. Lines, 9
on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

The MS. ends abruptly.

A modern work on Jyotiṣa as applied to Smṛti.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

मेघेऽथ कंठौरवधन्विनोश्च

गङ्गान्तमाद्यो नवमस्तथांशः ।

तिथ्यर्क्षराश्यांशदिवाग्निशान्ते

जातस्य रिष्टं शुभदृष्टिर्हौने ॥

... ..

... .. एतेषां गङ्गानां फलम् ।

2A, अथ ज्येष्ठाफलम्; 2B, अथ मूलदृक्तः; 3B, अथ मूलवास्तः; 4A,
अथ विष्ण्वादिदोषमाह वशिष्ठः; 4B, अथ डिम्भचक्रफलम्; 6A, अथ पुरुष-
त्रन्मकुण्डलिका; 8A, अथ कर्णवेधः; 9A, अथान्नप्राशनम्; 10A, अथ
चोलम्; 11A, अथ धनुर्विद्यारम्भः, अथोपनयनम् |, etc., etc.

The last owner of the MS. gave it the name of Jyotir-
muktābharāṇa, by Harinārāyaṇa. But the names of the
author and of the work do not appear in the body of the
manuscript nor in any descriptive Catalogue.

2807.

6366.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 20. Lines, 11, 12 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

It relates to Jyotiṣa, as applied to Smṛti, concerned with auspicious or inauspicious days.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

एकदन्तं महावीर्यं नमः परमुपाणये ।

सिध्यन्ति सर्वकार्याणि त्वत्प्रसादादिनायक ॥

गणेशः सर्वदेवानामादौ पूज्यः सदैव हि ।

सर्वैरपि महाविघ्ननाशकोऽन्यो न विद्यते ॥

Topics :—

6B, अथ दैवज्ञदोषाः ; 8B, अथ सिद्धियोगानाह ; 14A, अथ सामान्य-
तोऽवश्यवर्ज्याणि ।

Authorities quoted :—

1A, नारदः, कश्यपः, वशिष्ठः ; 2A, ताजिकाचार्यः, भट्टोत्पलः ; 2B, सत्याचार्यः, अत्रिः ; 3A, मुक्तावल्यां ; 3B, समसारे, सिद्धान्तशिरोमणौ ; 4A, माण्डव्यः ; 4B, वराहसंहिता ; 5A, औधरः, विष्णुगुप्तः ; 5B, सूर्य-
सिद्धान्तः ; 6A, वशिष्ठसंहितायां, रत्नमालायां ; 6B, औपनिबन्धे ; 8A, राजमार्तण्डः ; 9A, भट्टभास्करः ; 11A, चण्डेश्वरः ; 16B, ज्योतिःसागरे, वशहेमापि वृहदात्रायां ; 17A, रत्नकोषः ; 18A, ब्रह्मसिद्धान्ते, वशिष्ठ-
सिद्धान्ते ; 20A गरुडपुराणे ।

The leaves are all marked रुद्रि on the left hand upper margin. But it can not be Śuddhidīpikā by Śrinivāsa, described above, as it quotes later authorities such as Caṇḍeśvara, Tājikacaryya and others.

2808.

6459.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 4. Lines, 14 on a page. Extent in slokas, 108. Character, Nāgara. Date, Samvat 1852 = Śaka 1717. Appearance, fresh.

Observances on holy days.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः । ॐ ।

अथ हरिवासरनिर्णयः ।

एकादश्याः प्रान्तभागो द्वादश्याः पूर्व एव च ।

हरिवासर इति ज्ञेयस्तत्राश्रन् पतितो भवेत् ॥

2B, अथ द्वादशौर्णयः, अध्यायः ; 3A, अथ युगादयः, अथाष्टका, अथ विषुवौ, अध्यायने, अथ शङ्करचतुर्दशी ; अथ सङ्ख्याचतुर्दशी ; 3B, अथ प्रदोषः ।

End :—

इति दशम्यादिनिर्णयः । आर्या भद्रा देवकार्ये इति स्मृति-
कौस्तुभेऽपि स्पष्टमुक्तम् ।

Date, संवत् १८५२ शके १७१७ क्षयनामसंवत्सरे फाल्गुनअमायां विश्वेश्वरसन्निधौ इदं पुस्तकं पित्रेत्युपनाम्ना वेशीमाधवेन लिखितम् ।

2809.

2678. त्रयोदशौर्णयः । *Trayodaśī-nirṇayah.*

*Being a part of the Kālakhaṇḍa of Puruṣārthacintāmaṇi
by Advele, son of Rāma Kṛṣṇa Sūri.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 8. Lines, 13 on a page. Extent in slokas, 226. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति आद्वेलेउपनामकश्रीमदामलकखण्डहरिसूनुविष्णुभट्टकृते
पुरुषार्थचिन्तामणौ कालखण्डे त्रयोदशौर्णयः ।

It begins :—

अथ त्रयोदशी-निर्णयते ।

सा च शुक्लकृष्णपक्षभेदेन व्यवस्थितैव । तत्र शुक्लत्रयोदशी पूर्वविज्ञा
ग्राह्या ।

त्रयोदशी तु कर्त्तव्या द्वादशी सहिता मुने ।

भूतविज्ञा न कर्त्तव्या दर्शः पूर्ण कदाचन ॥

इत्यादि ।

2810.

10728C.

Substance, palm-leaf. 7×2 inches. Folia, 40. Lines, 6 on a page.
Extent in ślokas, 480. Character, Newari of the eighteenth century.
Appearance, old and discoloured.

The first leaf belongs to a different work.

This is a Calendar of religious observances in all the
twelve months of the year.

End :—

तमशोक हराभीष्ट मधुमाससमुद्भव ।

पिवामि शोकसन्तप्तः मामशोकं सदा कुर्व ॥

सुखदायाः फलमेकन्तु पिवन्मीनगते रवौ ।

विपन्नाक्रमते तस्य यावदब्दो न पूर्यते ॥

Last Colophon. :—

इति चैत्रनिर्णयः ॥

There are six lines after the last colophon.

2811.

3290.

Substance, country-made paper. 8×5 inches. Folia, 40. Lines, 8
on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara of the nineteenth
century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

A fragment of a Smṛti compilation.

It begins thus :—

मासश्चतुर्धा त्रिंशता दिनैः सावनः ।

सूर्यस्य संक्रमादासंक्रान्ति सौरः । पक्षद्वयेन चान्द्रः । अश्विन्यादि-
रेवत्यन्तं नक्षत्र-परिवर्त्तनेन नाक्षत्रः । दिवसोऽपि चतुर्धा
अहोरात्रः, सावनः सौरमासत्रिंशांशं सौरः, तिथवच्छिन्नश्चान्द्रः,
चन्द्रसम्बद्धनक्षत्रावच्छिन्नः नाक्षत्रः ॥

3B, इति मलमासविवेकः; 4A, इति सामान्यतिथिनिर्णयः; 5B, अथ
व्रतविशेषे तिथिविशेषनिर्णयः; 6A, अथ एकभक्तकालनिर्णयः; 6B, अथ नक्त-
कालनिर्णयः; 7A, अथोपवासतिथिनिर्णयः; 7B, अथ नक्षत्रोपवासनिर्णयः,
अथ जन्माष्टमीनिर्णयः; 8B, अथ एकादशीनिर्णयः; 10B, अथ अष्टौ
महाद्वादशः; 11A, अवशद्वादशी; 13A, अथ शिवरात्रिः; 13B, अथ
पर्वनिर्णयः, अथ ग्रहणनिर्णयः; 14B, अथोपाकर्म्मकालः; 15B, अथ
उत्सर्जनकालः; 18A, इति संक्रान्तिनिर्णयः, अथ अमावास्याश्राद्धनिर्णयः;
19A, अथ वृद्धिश्राद्धकालः; 19B, अथ कृष्णपक्षश्राद्धकालः; 20A, अथ
भाद्रपदापरपक्षश्राद्धकालनिर्णयः; 23A, अथ श्राद्धतिथेः षण्डत्वे निर्णयः;
24A, अथ प्रेतश्राद्धेषु नवश्राद्धकालः; 25A, अथ सपिण्डौकरणकालः; 27A,
अथ क्षयाहापरिज्ञाने निर्णयः; 27B, अथ मघाश्राद्धनिर्णयः, अथाष्टौचादि-
निमित्तकप्रतिबन्धके सति श्राद्धकालाः; 28B, अथ पूर्वाह्णादिकालनिर्णयः;
29B, अथ श्राद्धविशेषेणापराह्णादिविनियोगः; 30A, अथ पिण्डदाननिषेध-
कालः; 30B, अथ प्रेतक्रियासु निषिद्धकालाः; 33A, अथ वैश्वदेवादिकाल-
भेदः; 33B, अथ नित्यश्राद्धकालः; 37A, अथ नक्षत्रादियुक्ततिथिनिर्णयः;

2812.

3067.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 4. Lines, 10
on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appear-
ance, discoloured.

The MS. contains 80 verses in the anuṣṭup metre, on
auspicious moments for the commencement of structures,

the construction of chariots, the digging of tanks and wells, and so on.

The MS. is very corrupt and badly written.

Colophon :—

इति विश्वकर्माविरचिते ज्ञानप्रकाशदौर्णिर्वच्युतत्वाधिकारे
प्रथमोऽध्यायः ।

Aufrecht registers in Cat. Cat. Part II, an astrological tract of the name ज्ञानप्रकाशदौर्णव from the Viśvakarmāvatāra. May it be identical with this ?

It begins :—

विश्वकर्मा उवाच ।

शुभे मासे सिते पक्षे आदित्ये चोत्तरायणे ।
चन्द्रताराबलं भद्रं शुभे लग्ने शुभे दिने ॥
चैत्रे श्लोकं कलहं व्याधिं वैशाखे च घनागमं ।
ज्येष्ठे गृहेश्वरमरणं आषाढे वसुनाशनम् ॥

It ends :—

आख्यातंशा कलारा + चंद्र मैत्रादिकस्य वा ।
प्रति आत्मन खैव सुभस्तेन दिनेस्वराम् ॥

2813.

3068. वास्तुसौख्यम् । *Vāstu-saukhyam*.

From the Todārānanda of Todārmal, the distinguished general and finance minister of Emperor Akbar.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia 52. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 800. Character, Nāgara. Date, Samvat 1884. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमन्महाराजाधिराजश्रीतोडरमल्लविरचिते तोडरा-
नन्दे वास्तुसौख्यं संपूर्णम् ।

The Post Colophon Statement :—

संवत् १८८४ श्रीरामसौता श्रीहनुमते नमः ।

On the selection of the site of a habitation and materials for construction, on the auspicious moments for the commencement of the structure and rites and ceremonies in connection with it, and on the general plan of the house.

The maṅgalācarāṇa and the object of the work :—

यन्नामस्मरणाद्यान्ति विलयं विघ्नसञ्चयाः ।

तं नमस्ये गणाधौशं भजद्भूगो बुद्धिदायकम् ॥

यत्पादान्भजमाध्वीकं निषेध्यावाप्तसन्ततिः ।

जयत्प्रेष गुरुः साक्षादनन्तो भक्तवत्सलः ॥

गोविन्दप्रादकमलद्वययोजितमानसः ।

गृहसौख्यं तनोत्प्रेष श्रीतोडरमहोपतिः ॥

His authorities :—

वशिष्ठ-गर्ग-ब्रह्मोक्तं विश्वकर्मादिनिर्मितम् ।

वराहलक्ष्म्याख्यातं शास्त्रतत्त्वं विमृश्य च ॥

निरूपयामो विदुषां सन्तुष्टौ वास्तुनिर्णयम् ।

यथामति धनारोग्यसौख्यकीर्त्तिविट्पद्वये ॥

It ends :—

अकपाटमनाच्छन्नमदत्तबलिभोजनम् ।

गृहं न प्रविशेदेव विपदामालयं हि तत् ॥

एकाग्रौतिपदनिर्माणां तत्रत्यदेवतासन्निवेशविभागश्च प्रागेवा-
स्माभिर्निरूपितः ॥

The topics :—

2B, अथ वास्तुस्वरूपमाह ; 2B, अथ भूमिपरौक्ता ; 6A, अथ शल्य-
शोधनम्, वास्तुशास्त्रे ; 8B, इति निमित्तशल्यम्, अथ प्रश्नवर्गशल्यम् ; 13B,

अथ शिलान्यासः; 14B, अथ आयव्यादिविचारः; 16A, गृहनक्षत्रादि-
ज्ञानम्; 16B, अथ तिथिज्ञानम्; 23A, अथ शालालिन्दयोः प्रमाणम्;
25A, अथ भित्तिप्रमाणम्, अथ द्वारज्ञानम्, अथ शाखोद्भवादिज्ञानम्;
26A, स्तम्भनामानि; 35A, अथ चतुर्वर्षपदस्य विभागः; 35B, अथ
देवताविभागः, अथ मन्त्रज्ञानम्; 36A, अथ वंश[स्य](ञ्च) शिरायाश्च ज्ञानम्;
37A, अथ द्वारनिर्णयः; 40A, अथ द्वारस्य वेधफलम्; 42A, अथ गृह-
श्रीवृद्धिक्रमः; 49A, अथ शुद्धस्थापनम्; 51A, अथ वास्तुपूजा ।

The later authorities :—

2B, वराहमिहिरः; 3B, वराहसंहितायां; 5B, राजमार्तण्डः; 10B,
ज्योतिषचिन्तामणौ; 13A, ज्योतिःप्रकाशः; 14B, विश्वकर्मा; 17A,
व्यवहारोच्चये; 18A, सारसमुच्चये; 19A, रत्नमालाटीकायां, चिन्तामणौ;
19B, बृहत्संहिता; 36B, वास्तुतन्त्रे; 42B, श्रीपतिः; 43A, सारसागरे;
46B, व्यवहारतन्त्रे; 49B, लल्लः;

2814.

5524. *The Same.*

Substance, country-made paper. $13\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 18. Lines,
12 on a page. Extent in ślokas, 850. Character, Nāgara of the nineteenth
century. Appearance, fresh. Complete.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ।

यज्ञात्मस्वरूपाद्यान्ति विलयं विब्रसच्चयाः ।

तं नमस्ये गणाधीशं भजद्भ्यो बुद्धिदायकम् ॥

This belongs to the series of Smṛti works of Toḍara-
malla and relates to the construction of various buildings.

Colophon :—

इति श्रीमन्महाराजाधिराजश्रीतोडरमल्लविरचिते तोडरानन्दे
वास्तुसौख्यं सम्पूर्णम् ।

2815.

6069. वास्तुप्रदीपः । *Vāstu-pradīpah.**By Vāsudeva Paṇḍita.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 13. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 350. Character, Nāgara. Date, Samvat 1894. Appearance, fresh. Complete.

A work on Vāstu, composed in Śaka 1572. The author is said to be a Maga Brāhmaṇa. See H.P.R. Vol. III, No. 267.

Post Colophon Statement :—

संवत् १८९४—भाद्रस्य च सिते पक्षे पूर्णिमा गुरुवासरे ।

तस्यां दिनं (?) लिखेद्ग्रन्थं यत्नेन परिपालयेत् ।

There are eight lines more.

Astrological side of Vāstu.

2816.

6069A. *The Same.*

Substance and the measure are the same as above. Folia, 20. Lines, 8, 9 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

2817.

3073. वास्तुचन्द्रिका । *Vāstu-candrikā.**By Narahari Jyotiṣh.*

Substance, Serampore paper. $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 10. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 140. Character, Nāgara. Date, Samvat 1934. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीनरहरिज्योतिषिविरचितायां वास्तुचन्द्रिकाग्रन्थः
सम्पूर्णः ।

Post Colophon Statement :—

शुभमस्तु ॥ संवत् १९३४ पौषमासे शुक्लपक्षे १४ शुक्रवासरे ॥
श्रीरामचन्द्राय नमः ॥

An astrological tract relating to the selection of the site and the construction of a house, auspicious moments for its commencement and so on.

The manuscript is very corrupt.

It begins :—

अथ वास्तुचन्द्रिकाप्रारम्भः ।

वास्तुज्ञानमघातकमलभवन्मुनिपरं पराजातं । (?)

क्रियते ऽधुनामेदं विदधे साम्बत्सरै प्रीत्यै ॥ (?)

सर्वदोषैर्विनिर्मुक्तं (?) गुणैः सर्वैरलंकृतम् ।

प्रणम्य सर्वलोकेशं वास्तुलक्षणमुच्यते ॥

Topics :—

1B, अथ गृहप्रारम्भमासः ; 2A, अथ वारफलं and so on ; 2B, इति नरहरिणोच्यन्ते ज्योतिषां मन्त्रसारः, अथ योगफलम्, अथ गृहप्रारम्भे लग्नः ; 3B, अथ वृषभचक्रम् ।

वास्तुचक्रं प्रवक्ष्यामि यथाव्यासेन भाषितम् ।

यत्र ऋक्ष भवेत् सूर्यस्तत्रादौ [त्रीणि] (दृष्टि) मस्तके ॥

3B, अथ वृषभचक्रम् ; 4A, अथ चक्रम् (it gives also figures of various *cakras*) ; 4B, अथ ग्रामवासचक्रम् ; 5A, अथ राजचक्रम् ; 5B, अथ वास्तुनागः ; 7B, अथ दातातस्करादिगृहफलम्, अथ बंधवर्णनक्षत्रम् ; 8A, अथ गृहविभागबंधप्रतिविचारः ; 8B, इति गृहप्रमाणम्, अथ राशि-प्रतिगृहप्रमाणम् ; 9A, अथ गृहप्रवेशमासः ; 9B, अथ गृहप्रवेशचक्रम् ; 10A, अथ सर्वार्थचक्रम् ।

2818.

10229. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 9. Lines, 9 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete. Date, Samvat 1942.

A compilation from astrological works. It relates to Vāstu and is illustrated with diagrams.

On the reverse of the last leaf :—

वास्तुचंद्रिका[ज्योतिषम्](जोतीस) समाप्त['](:) ।

The date of the MS. :—

संवत् १९४२ ॥ मीः ऋाः सु ॥ ६ । गुरुवार ॥ श्रीसर्व-
देवताय नमः ॥

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ वास्तुचंद्रिकाप्रारम्भः ॥

वास्तुज्ञानमथात कमलभवन्मनिपरं पराजातम् ।

क्रियतेऽधुनामेदं विदधे साम्बत्सहै प्रियै ॥, etc., etc.

2819.

5139. *स्मृतिदुर्गभञ्जनम् । Smṛti-durga-bhañjanam.*

By Candrasekara a Vārendra Brāhmaṇa of Navadvīpa.

Substance, country-made paper. 17×3 inches. Folia, +3+13 Lines, 8 on a page. Extent in ślokaś, 1,400. Character, Bengāl of the early nineteenth century. Appearance, discoloured.

It contains (I) Saṃkalpadurgabhañjanam (1 to 29) ; (II) Tithidúrgabhañjanam (1 to 3) ; (III) Māsādyullekha-durgabhañjanam. There is a fourth chapter in other MSS. on optional facts.

For the description of a complete manuscript see L. 937. See also L. 339 and 4055.

Last Colophon :—

इति मासाद्युल्लेखदुर्गभञ्जनम् समाप्तम् ।

Post Colophon Statement :—

श्रीराधाकान्तशर्माणा लिखितमिदं । नवद्वीपवासिस्मार्त्त-
वाचस्पतिभट्टाचार्यचरणा विजयन्ते ।

2820.

6365.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 28 of which the 5th is missing. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured.

An extract from Sārasamgraha. There are so many works of this name in Smṛti, most of them not described, that it is impossible to tell which Sārasamgraha is meant.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ समयशुद्धिरा(मा)रभ्यते । तत्र सारसंग्रहग्रन्थे ।

सिंहस्थे सुरगुरुं सर्वकार्येषु वर्जयेत् ।

प्रारब्धं न च सिध्येत महाभयकरं भवेत् ॥

Topics treated of :—

4A, इति गुरुशुक्रयोः शुद्धाशुद्धविचारः ; 6B, अथ पञ्चशलाकचक्रम्, इति वेधः ; 7A, अथ यामित्रम्, अथैकार्गलः ; 7B, अथ पञ्चोत्पाताः ; 8A, अथ दशयोगाः, अथ सप्तशलाकम् ; 11A, अथ द्विरागमः ; 12B, अथ प्रथमवृत्त-दर्शनफलम् ; 16B, अथ केशवन्धनम् ; 17A, सौमन्तोन्नयनम् ; 17B, अथ निष्काशनम् ; 18B, अथ चूड़ाकरणम् ; 19B, अथ व्रतबन्धः ; 25A, अथ विद्यारम्भः ; 26B, अथ राजावलोकनम् ; 27A, अथ रोगिज्ञानम् ; 27B, अथ राजाभिषेकः ; 28A, इति सारसंग्रहे समयशुद्धिविवाहादिकर्म्म-मिश्राध्यायः—अथ ग्रहवक्रातिचारविचारः ।

Under the last heading there are 13 lines and then the MS. ends abruptly.

The authorities quoted are :—

2A, गर्गः; 2B, हारौतः; 3B, लक्ष्मः; 4B, श्रीब्रबोधे, लोडराणवे;
9A, बृहस्पतिः, यमः; 23A, नारदः; 23B, बृहस्पति, श्रीपतिः; 25B,
दैवज्ञवल्गुभः ।

2821.

6054. वास्तुपद्धतिः । *Vāstu-paddhatiḥ*.

Substance, country-made paper. 11×5½ inches. Folia, 16. Lines, 11 to 15 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

The maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

श्रीगणेशाय नमः ।

श्रीसारदां निधाय धातागणेशगुरुचरणम् ।

वक्ष्यामि शिल्पशास्त्रं सर्वजनानां च सौख्यकरम् ॥

दूषणेन रहितं गृहं कुर्यात् जायते च प्रवर्तं सुखवृद्धिः ।

पुत्रपौत्रधनधान्यसमृद्धिः सर्वमिच्छन्नात् सुखदं च ॥

It often quotes verses, which are not Sanskrit, as in leaf 1,

पपुध्वं तुल धन कर्काड लाभो दाहणियमकेरच्छगवसहे ।

पश्चिम हरिबलिकन्योषट्मौना मिथुन उत्तरायाम् ॥

1, इति श्रीवास्तुपद्धतौ प्रथमोऽध्यायः; 2B, इति वास्तुपद्धतौ द्वितीयोऽध्यायः; 3A, इति वास्तुपद्धतौ मासशुद्धिविचाराध्याय तृतीयः—अथ तिथिशुद्धिः; 3B, इति सामान्येन सूत्रारम्भप्रारम्भः; 4B, इति श्रीवास्तुपद्धतौ गृहनिर्णयविधाने सर्वत्र लाभः; 5B, इति वास्तुपद्धतौ श्रेष्ठे विचाराध्यायः; 7B, इति वास्तुपद्धतौ निर्णयदिक्साधनाध्यायः; 8A, इति वास्तुपद्धतौ गृहद्वारसुखः; 12B, इति • गृहनिर्माणस्थानस्थापनाध्यायः; 15B, • लघुपद्धतौ गृहनिर्माणध्यायः समाप्तः; 16, • गृहनिर्माणविचारखंडोऽयं समाप्तः ।

There are two lines more and the MS. comes to an end.

The authorities quoted :—

2A, ज्योतिःसागरे; 3A, सुक्तावल्यां; 4A, ज्योतिर्निबन्धे; 4B, कारिकायां, वास्तुशास्त्रे; 6B, वास्तुशास्त्रे; 7A, वृद्धनारदः; 7B, व्यवहार-

सारे; रत्नमालायां; 8A, जगन्मोहने; 9B, गर्गः; 10A, गोपिराजकृतसूत्रम्;
 11A, लङ्कः; 12B, वराहः; 13A, शार्ङ्गधरः, वराहमिहिराचार्यः (?);
 14A, चिन्तामणौ, राजमार्तण्डे, 15A, ज्योतिःप्रकाशे; 15B, वशिष्ठः,
 श्रीपतिः।

2822.

20. **कोशलागमः।** *Kośalāgamah.*

The MS. noticed in L. 771.

The name of the work does not appear anywhere in the body of the codex. But in the left hand upper corner the work is sometimes denoted by कोशला, sometimes by कोश, sometimes by कोल, from which Dr. Rājendralāla seems to have inferred the name to be कोशलागमः. But it turns out to be a work on the erection of a dwelling house which may be only a chapter of कोशलागमः. The chapter appears to be complete, as the last line of 28A contains a date संमत् १८२६ मीतौ माघ सुदी २ शुक्र. The verses are consecutively numbered from 1 to 501. See the next number.

The subjects treated of are :—

अथ ग्रामवासचक्रं, अथ वाहनविचारः, अथ ग्रामस्थानविचारः, अथ दृढभ-
 चक्रम्, अथ लभसाधनम्, अथ तत्तत्कविचारः, अथ अन्यमतम्, अथ अन्यमतम्,
 अथ अन्यमतम्, अथ खाताविचारः, अथ खातपूजनम्, अथ नवग्रहपूजनम्, अथ
 कालविचारः, अथ वाधरि विचारः(?), अथ वास्तुफलम्, अथ वास्तुपूजानक्षत्रः,
 अथ लभशुभविचारः, अथ त्रैलोक्यसाधनम्, अथ वारफलम्, अथ वारऋतृतिथि-
 घातफलम्, अथ चन्द्रवाहनविचारः, अथ नेत्रविचारः, अथ वारनक्षत्रफलम्,
 अथ मृत्तिकापरीक्षा, अथ चन्द्रघातफलम्, अथ पञ्चकम्, अथ अन्यमतम्,
 अथ अन्यमतम्, अथ शुभवारफलम्, अथ शुभलग्नम्, अथ राशिफलम्, अथ
 गृहमासफलम्, अथ अन्यमतम्, अथ गृहारम्भनक्षत्रम्, अथ अन्यमतम्, अथ
 शयनपृथ्वी, अथ वाधरि प्रमाणम्, अथ अष्टौघरविचारः, अथ फलम्, अथ
 अन्यमतम्, अथ धारोपधारचक्रम्, अथ द्वारविभेदः, अथ अन्यमतम्, अथ

अन्यमतम्, अथ दृढमचक्रम्, अथ धोड्प्रगृह, अथ अष्टौ आपः, अथ द्वारविभेदः, अथ कूपचक्रम्, अथ अधोमुखनक्षत्राणि, अथ राज्ञविचारः, अथ सिद्धियोगनिषेधः, अथ यात्राप्रकरणम्, अथ मासयात्रा, अथ ललाटीयोगचक्रम्, अथ गृहद्वाराणि, अथ अन्यमतम्, अथ निषिद्धगृहम्, अथ नक्षत्रफलम्, अथ आङ्गनविचारः, अथ पिण्डआनीयं, (?) अथ नवप्रकरणगृह आनीयं, अथ अङ्गस्थितिचन्द्रः, अथ फलम्, अथ आपचक्रम्, अथ राशितुल्यचक्रम्, अथ गृहद्वारभेदः, अथ गृहद्वार, अथ गृहशभं, अथ गृहद्वारदिक्षुअवतार गृहव्यवस्था- अथ विवाहगृह(प्रह)हचिनाटीचक्रं, अथ वेद्यफलम्, अथ द्वितीयनाडीचक्रम्, अथ पथचक्रम्, अथ द्वितीयपथचक्रम्, अथ सेवाचक्रम्, अथ फा(लि)[णि]चक्रम्, अथ दिवारात्रिघटी, अथ ग्रामार्थिचक्रम्, अथ मञ्जारवर्गफलम्, अथ पञ्चानवर्ग-फलम्, खानवर्गफलम्, अथ नागवर्गफलम्, अथ मूषफलम्, अथ हस्तिवर्गफलम्, अथ मेघवर्गफलम्, अथ अन्यमतम्, अथ सिद्धिः गृहः, अथ अन्यमतम्, अथ शुक्रोदयास्तफलम्, अथ भुजङ्गभोगः, अथ सवाङ्गविचारः, अथ राशेः कार्य-कार्यविचारः, अथ इष्टिघटिकाफलम्, इति गृहप्रकरणं समाप्तः ।

The authorities quoted :—

- (1) कोशलागमः, (2) पराशरः(द), (3) नारदः, (4) मुहूर्तमार्तण्डः,
- (5) त्रिविक्रमः, (6) मुहूर्तचिन्तामणिः, (7) ब्रह्मयामलः, (8) शक्तियामलः,
- (9) शक्तियामलः, (10) भानुयामलः, (11) रुद्रयामलः, (12) आदियामलः,
- (13) गौडमतम्, (14) व्यासः, (15) वशिष्ठः, (16) हारीतः ।

Besides these there are also many Hindi quotations.

2823.

7310. गृहप्रकरणम् । *Gr̥ha-prakaranam*.

From Kośalāgama.

Substance, country-made paper. 10 × 4 $\frac{3}{4}$ inches. Folia, 16. Lines, 16 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Jaina Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति गृहप्रकरण['] समाप्त['] (:) ।

On the obverse of the first leaf it is called अथ सर्वसंगृह गृहप्रकरणं. A modern compilation, relating to *Vāstu*, illustrated by diagrams. This is the same as No. 2822.

Beginning :—

गज ८ खर ७ तु ६ युगा ४ खमहि २ गुण-
द्विसहितो मघवा दिशि क्रमात् ।
गृहपतेरविधापुरदिङ्मितो
वसुहता भवनस्य दशा च सा ॥

अथ ग्रामवासचक्रं ।

ग्रामो यत्र भवेन्नक्षत्रं तदाद्या सप्त मस्तके ।
पृष्ठे सप्त हृदये सप्त पादौ सप्त च तारकाः ॥ २ ॥

2824.

6056.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 14. Lines, 14 to 19 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1849. Appearance, old and discoloured.

A priest's manual, mainly concerned with *Jyotiṣa*—as applied to *Vāstu*.

Post Colophon Statement :—

संवत् १८४९ । माघे मासे ऽसितेपक्षे अष्टम्यां शनिवासरे ।
अलेखि देवराजमिश्रेण काशीमध्ये शुभावहम् ॥
शां सदाशिवाय नमः ॥ कालभैरवाय नमः ॥

2825.

6052.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 18 of which 3 to 10 are missing. Lines, 12 to 15 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, old and discoloured.

A work relating to *Vāstu*.

Beginning :—

अथ गृह्यारम्भः ।

तत्रादौ मासफलम् ।

चैत्रे च कलहा विघ्ना वैशाखे च धनागमम् ।

ज्येष्ठे तु मरणं चैव आषाढे पशुनाशनम् ॥

It gives descriptions of various diagrams, but no figures.

Along with this, there are two leaves of a much smaller size.

Beginning :—

कूपचक्रं प्रवक्ष्यामि कथितं पूर्वसूरिभिः ।

मध्यं तु वर्त्तलाकारं चतुःकोणं च कुत्रचित् ॥

2826.

6407. वापौकूपतडागादिखननविचारः ।

Vāpī-kūpa-taḍāgādi-khanana-vicārah.

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 5. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 80. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Illustrated by diagrams.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

चन्द्रतारानुकूले च दुष्टयोगविवर्जिते ।

जलभङ्गे तथा चन्द्रे तदंशे सौम्य(ः)व[र्]त्ति(क्ष्य)ते ॥ १ ॥

जीवेन्दुभार्गवबले युक्ते वाप्यवलोकिते ।

सूर्यभाच्चन्द्रभं गण्यं मूले मध्ये तथोर्द्ध्वके ॥ २ ॥

(६)ग्रह(६)खेट(६)खगाः स्थाप्याः क्रमात्तत्र फलं वदेत् ।

स्तम्भोर्द्ध्वं मरणं प्रोक्तं मूलं चार्थद्वयो(यं) भवेत् ॥ ३ ॥

मध्ये च धनसौख्यानि स्त(f)द[१]शस्य फले भवेत् ।

स्तम्भस्यारोपणं कुर्यात् प्रातर्मध्याह्नमेव हि ॥ ४ ॥

अन्यथा निधनं याति कर्त्ता दुःखमवाप्नुयात् ।

(महौऽश्वेते) [अहःशेषे] प्रकर्त्तव्यं स्तम्भाधःखननं शुभम् ॥ ५ ॥

इति स्तम्भारोपणम् ॥

कूपचक्रं प्रवक्ष्यामि यथा गर्गेण भाषितम् ।

रोहिण्या गुणयेदृक्ष यत्र तिष्ठति चन्द्रमा[ः] ॥ ६ ॥

वृत्ताकारं लिखेच्चक्र[ ] मध्ये (f)त्र[१]णि प्रदापयेत् ।

पूर्वादिक्रमेणैव स्मृतिमार्गेण दापयेत् ॥ ७ ॥

It ends :—

युक्तेवलोकिते दुर्गे क्षेत्रे वा कुत्रचिद्भवेत् ।

जलं न नश्यते तत्र अगस्त्यो यदि शोषयेत् ॥ ४८ ॥

Colophon :—

इति श्रीवापीकूपतडागादिखननविचार[ः] समाप्त[ः] ।

2827.

6051.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Two MSS.—one containing three leaves and the other two leaves with a third entirely taken up with diagrams. Lines, 10 to 14 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old and worn out.

On Vāstu, relating to the digging of wells.

Both the manuscripts begin :—

चन्द्रतारानुकूले च दुष्टयोगविवर्जिते ।

जलभागे तथा चन्द्रङ्गदांशे सौम्यवीक्षिते ॥

Neither of the MSS. gives a colophon.

16(A). PŪJĀPĀṬHA.

2828.

814. दुर्गापूजापद्धतिः, बृहन्नन्दिकेश्वरपुराणोक्ता ।

Durgāpūjāpaddhatiḥ from Brhannandikeśvara Purāṇa.

Substance, Tāḍipattra. Folia, 73. Lines, 3, 4 on a page. Character, Bengali.

The manuscript is worm-eaten. The right-hand side is more affected by worms and almost totally dilapidated. It is likely that in a few years the manuscript will be reduced to dust. Leaf marks are gone. I have counted the leaves to be 73, but under the circumstances I cannot vouch for the accuracy of my counting.

2829.

2146. पुरुषसूक्ताराधनविधिः ।

Puruṣa-sūktārādhana-vidhiḥ.

From the Sudarśanagītā of the Brhad-Bhramha Saṃhitā of which it forms the 12th Chapter.

For the MS. and the work, see L. 4191.

The Puruṣa Sūkṭa in 18 ṛks has its origin in Nārāyaṇa. Nārāyaṇa is to be worshipped with the Aṣṭākṣarī Mantra ॐ नमो नारायणाय, and all the 16 usual offerings presented to him by the 16 ṛks of the Sūkṭa, the last two being left for a hymn. Six months worship and japa will bring success. The Viṣṇu-sahasranāma and Śrī Sūkṭa should also be recited and hōma offered with all these Mantras.

2830.

5923. श्रीरामपद्धतिः । *Śrī-rāma-paddhatiḥ.**By Rāmānujācārya.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 10. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It relates to the worship of Rāmacandra.

Beginning :—

श्रीरामचन्द्रो विजयते ।

ॐ गुरुर्ब्रह्मा गुरुर्विष्णुर्गुरुर्देवो महेश्वर(ः) ।

गुरुरेव परं ब्रह्म तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥

अज्ञान तिमिरान्धस्य, etc.

अखण्डमण्डलाकारं, etc.

सर्वश्रुतिशिरोरत्न(ः)विराजित(ः)पदाम्बुजं ।

वेदान्ताम्बुजसूत्र्याय तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥

यस्य स्मरणमात्रेण ज्ञानमुत्पद्यते स्वयम् ।

स एव सर्वसम्पत्तिः तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥

... .. ।

... .. ॥

2A.

श्रीरामानुजयोगेन्द्रमार्त्तादिप्रकरणं भजे ।

श्रीरामाय परं नित्यं जीवन्मुक्तिस्वरूपिण(त)म् ॥

ज्ञानमुद्राधरं रामं सच्चिदानन्दविग्रहम् ।

ब्राह्मे मुहूर्त्ते चोत्थाय चिन्तयेद्भगुनन्दनम् ॥

रमन्ते योगिनो यस्मिन् चिदानन्दे परात्मनि ।

इति रामपदेनासौ परं ब्रह्माभिधीयते ॥

अवताराः वहवः सन्ति कक्षा अंशा विभूतयः ।

श्रीरामस्तु स्वयं ब्रह्म सच्चिदानन्दमव्ययम् ॥

रकारादीनि नामानि शृण्वतो मम पार्व्वति ।

मनः प्रसन्नतामेति रामनामाभिप्रज्ञया ॥

समुद्रमेखले देवि पर्वतस्तनमण्डिते ।
 विष्णुपत्नि नमस्तुभ्यं पादस्पर्शं क्षमस्व मे ॥
 इति पृथ्वीं सम्प्रार्थ्य, etc., etc.

Colophon :—

इति श्रीरामानुजाचार्यकृतं श्रीवेदोक्तं श्रीरामपद्धति
 सम्पूर्णम् ।

2831.

4385. रामार्चनचन्द्रिका । *Rāmārcana-candrikā.*

By Ānandavāna.

Substance, country-made yellow paper. $16\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 101
 Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 2,700. Character, Bengali of the
 nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

A treatise on the worship of Rāmacandra.

For the work, see I.O. Catal. Nos. 2607 and 2608 and
 H.P.R., Vol. I, No. 318 and Pref. p. XI. Printed in
 Calcutta.

Beginning :—

तर्तुं संहतिवारिधिं त्रिजगतां नौर्नाम यस्य प्रभोः
 येनेदं सकलं विभाति सततं जातं स्थितं संहृतम् ।
 यस्मिन्नो निगमा भवन्ति न मनोमानं वराधौश्वरे
 तं वन्दे सहजप्रकाशममलं श्रीरामचन्द्रं परम् ॥
 विश्वव्यापितनोः शुभा रघुपतेर्मूर्त्यैकमूर्तिस्तयो-
 र्वाक्यार्थप्रतिबोधनैकचतुरः शान्त्यादिशैलः शुचिः ।
 अज्ञानान्धनिवारणैकतरणिर्विज्ञानचिन्तामणिः
 नित्यानन्दप्रदैकभूविजयते श्रीमान् मुकुन्दो मुनिः ॥
 वेदान्तवाक्यार्थहरिर्विराजते
 यस्मिन् गजाः काममदादयो नहि ।
 बुधाः सदानन्दपदं प्रपेदिरे
 वन्दे मुकुन्दाख्यवनं गुहं परम् ॥

पूर्वं चोत्तरतापनीयमखिलं कल्पं वरं मासते-
 ब्रह्मागस्तिवशिष्टनामसंहितान् कल्पांस्तथासंहिताः ।
 शास्त्रं मन्त्रमयं मया कुवलयं त्वालोद्य सौतादिकम्
 श्रीरामार्चनचन्द्रिका कलिमलप्रध्वंसिका प्रोच्यते ॥
 तत्तद्ग्रन्थगतैर्नानावाक्यैरेव न कल्पितैः ।
 सौकर्यार्थं क्रमः सम्यक् संक्षेपेण प्रतन्यते ॥

Colophon :—

पटलैः पञ्चभिः प्रोक्ता श्रीरामार्चनचन्द्रिका ।
 आनन्दवननाम्ना हि यतिना हरितुष्टये ॥
 इति श्रीमत् परमहंसपरिव्रजकाचार्य-श्रीमन्मुकुन्दवन-शिष्या-
 नन्दवनविरचितायां श्रीरामार्चनचन्द्रिकायां पञ्चमः पटलः ।
 समाप्तश्चायं ग्रन्थः ॥

Post Colophon :—

यो वाचाङ्गागतिमनसिजारातियोगैकगम्य
 स्तं नत्वा व्यालिखदमृतदं पुस्त ... .. ।

The verse is thus left incomplete.

2832.

7954. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. 14×5 inches. Folia, 95.
 Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 1,250. Character, modern Bengali.
 Appearance, worm-eaten, but mostly in the margin. To the end of the 5th
 Patala.

इति श्रीरामार्चनचन्द्रिकायां पञ्चमः पटलः समाप्तः ।
 समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

Beginning :—

तत्तुं संहतिवारिधिं ।, etc.

2833.

9060. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 98. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 2,000. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

2834.

8782. **रामार्चनक्रमः ।** *Rāmārcana-kramah.*

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 35. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 1,100. Character, Nāgara. New.

Incomplete.

It begins :—

श्रीरामं हृदये ध्यात्वा सङ्गनानन्दरूपिणं
रामार्चनक्रमस्तत्र समासेन निगद्यते । १
ब्राह्मे मुहूर्ते चोत्थाय चिन्तयेद् रघुनन्दनं
रामरामेति रामेति तारकाख्यं परं शुभम् । २

2835.

5460. **परिभाषा ।** *Paribhāṣā.**By Mahāmahopādhyāya Vardhamāna, son of Caṇḍeśvara.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 46. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 950. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old, pasted and discoloured. Complete.

For the work see L. 1848 and I.O. Catal. No. 1557.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।
स[धर्म्मो यत्र]सर्वेषां वैधर्म्माच्चापि सर्वतः ।
पारे वाङ्मनसं विष्णुं [तं कथञ्चिद्] प्राप्स्यहे ॥
न्यायाम्भोजपतङ्गाय मौमांसापारदृश्वने ।
चण्डेश्वराय गुरवे पित्रेऽत्र + + + नमः ॥

अथ सार्वत्रिकौ परिभाषा । तत्र विष्णुः ।

ज्ञातोऽधिकारौ भवति दैवे पैत्रे च कर्मणि ।

पवित्राणां तथा जप्ये दाने च विधिदेशिते ॥

पवित्राणां मन्त्राणामित्यादि ।

End:—

श्रिष्टाचारपुराणस्मृतिमतजातं विचार्य शास्त्राणाम् ।

युक्त्या स्मृतिपरिचिताश्च वर्द्धमानेन ॥ (?)

Colophon:—

इति सच्चासहोपाध्याय-श्रीवर्द्धमान-विरचिता परिभाषा समाप्ता

शुभमस्तु ॥ श्री ॥

Our author is to be differentiated from Vardhamāna, son of Bhavēśa, who also wrote a work on the same subject, called Paribhāṣā-viveka (L. 1882) relating to different rites and observances in the worship of gods and goddesses. He is also to be differentiated from Vardhamāna, the son of Gaṅgeśa.

The second verse in the beginning in the present MS. is not in I.O. Catal nor in R. Mittra. It gives the father's name of the author. The father is Caṇḍesvara of Mithilā in the first quarter of the 14th century. The authority quoted (see I.O. Catal.) all belong to pre-Muhammadan days. M. N. Cakravartī, in the absence of the second verse thought that the author was the same Vardhamāna, as the author of Paribhāṣā-viveka.

2836.

1432. *The Same.*

Substance, country-made paper. Leaves are of various sizes. Folia, 32. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 1,237. Character, Maithila. Date, Saka 1739. Appearance, bad Complete.

Post Colophon :—

प्राक्ते नवाक्षिसुनिचन्द्रमिते वलक्षे
पक्षे शुचावथ तिथौ खलु पूर्णिमायाम् ।
श्रीकृत्सिंहद्वयतौ सुविराजमाने
वौतूर्लिखेख सुमनाः स्मृतिसारपुस्तम् ॥

2837.

1274. जयमाधवमानसोल्लासः ।

Jayamādhava-mānasollāsaḥ.

By Jayasimha Deva (Mahārājādhirāja).

Substance, country-made paper. 12×4 inches. Folia, 239. Lines, 9 on a page. Extent in ślokaś, 8,000. Character Nāgara. Date, Śaṃvat 1526. Appearance, old. Generally correct. Complete.

It begins :—

नमो भगवते वासुदेवाय ।

शुद्धज्ञानस्वरूपो नरहरिरिति यश्चिन्त्यते योगयुक्तै-
र्यच्च ब्रह्माण्डमुच्चैरनुरिव परमं प्राश्रयते सन्निविष्टम् ।
ब्रह्मानन्दात्मकं सन्मतमुपनिषदामूर्ध्वमिष्टकातिगं यः
सर्वात्मा वासुदेवः सः भवतु भवतां भुक्तये मुक्तये च ॥
सत्तामात्रमलक्ष्यं परमजं शुद्धं सदावादिनं
सर्वेषामविवादसिद्धमखिलं यस्मादुदीतं जगत् ।
साकारं यदनुग्रहाय जगतामाब्रह्मणः कल्पते
कल्याणं विदधातु वस्तुदमलं नीलोत्पलामं महः ॥ २ ॥
हिरण्यवर्णं सञ्च्रीकं भूषणास्त्रादिमण्डितम् ।
रविमण्डलमध्यस्थं यत्तस्मै तेजसे नमः ॥ ३ ॥
यस्यानुस्मृतिकीर्तनात् श्रुतिकथागाथासु वद्भादरः
सम्प्राप्तः पदमव्ययं किल नरो नावर्त्तते संवृतौ ।
यत्तद्भूतभविष्यदुदयस्थित्यन्तकर्त्तापि कृत्वा-
नन्दं जयमाधवः स भगवान् उल्लासयन् मानसं ॥ ४ ॥

यस्तत्त्वं परमेश्वरस्य परमं जानाति विष्णोर्महा-
भावस्यानुभवं भवार्त्तिशमनं वेदान्तसिद्धात्मकम् ।

(Three letters in a later hand) :—

वेदव्यास इति खयं हरिरभूत् यस्यात्मजन्मा गुणैः
व्याकृतः स पराशरो वितरतु श्रेयांसि भूयांसि वः ॥ ५ ॥
अस्ति खस्ति (सरजूवार)[सरयूपार]विषये गोरक्षपूर्व्वं पुरं
विख्यातं भुवि सम्यगस्ति विलसद्दर्शार्थकामकमम् ।
यत्र श्रोत्रियसामगानजनितैरत्यन्तकान्तस्वरै-
रुद्गौथैर्विकलः कलिः किल पदं नाधत्त भूमीतले ॥ ६ ॥
भारद्वाजमुनेरभूदिह पुरा गोत्रे पवित्रे किल
ब्रह्मक्षत्रमनुत्तमं प्रथमतः श्रीमुखसिंहो नृपः ।
चन्द्रं निन्दति शारदं परिहरन्नालोकते नानृतं
दूरेण स्फटिकाचलं विजयते यस्यावदातं यशः ॥ ७ ॥
तस्मादजायत युगायतवाङ्मदगुहः
कोदगुहचण्डिमनिरस्त-परःशुतारिः ।
+ + + + मानकान्तिः
क्षौणीपतिर्मदनसिंह इति प्रसिद्धः ॥ ८ ॥
अभवदमरसारः प्राप्तविद्याब्धिपारः
कलितपरमहंसः खण्डितारातिवंशः ।
जगति विततकौर्त्तिः सर्व्वदा भव्यमूर्त्ति-
स्तत उपचितसिंहः प्रक्रमादात्मसिंहः ॥ ९ ॥
तस्यात्मजो निखिलराजगुणाभिरामः
कामप्रदो धरणिचक्रमलञ्चकार ।
संग्रामभूविषयराजकदन्तिसंघ-
सिंहः क्रमादसमसिंह उदीरितार्थः ॥ १० ॥
ततः कुसुमसिंहेन कुमुदोज्ज्वलकौर्त्तिना ।
केशवोपासना चक्रे चेतसा भावितं जगत् ॥ ११ ॥
देवसिंह इति तस्य नन्दनः
प्रोदभूम्नहितनन्दनन्दनः ।

कृष्णसिंह उदितोऽथ पार्थिवः

तस्य सूनुरनघस्य भूतले ॥ १२ ॥

तस्य लक्ष्मसिंहाख्यः सुतः समितिशोभनः ।

वुभुजे सुचिरं पृथ्वीं राजा राजौवल्लोचनः ॥ १३ ॥

कैवर्त्तसिंहोऽजनि तत्तनूजः

तनूचिध्वस्तलस[न्म]नोजः ।

सदाननाक्षिप्तप्रत्नरोजः

प्रियः सुतः साधु किमेष भूतः ॥ १४ ॥

पुण्यस्य प्रचयो नु विग्रहधरस्तातस्य विश्वंभरा-

भारासारणकारणं मधुरिपोरंशोवतौर्णो नु किम् ।

तेजःपुञ्जितमष्टदिव्यविभवं किंवेति तर्कास्पदं

खच्छन्दोऽमरसिंह उन्नतकरो राजर्षिरासौत्ततः ॥ १५ ॥

पराङ्ग[ना](णा)पराङ्मुखः क्रियासु यश्चतुर्मुखः ।

पिणाकिपादसादरः सुनीतिरत्नसागरः ॥ १६ ॥

भूषकादजनिष्ठ पिष्टपगुरो राजानुवाञ्छततो

वीरो विक्रमसिंहदेवन्टपतिर्नामानुरूपक्रियः ।

येन श्रोत्रियसात्कृतानि कृतिना रत्नानि भूमण्डलं

गावः काञ्चनमम्बराणि विलसत्कल्याणकल्पद्रुमाः ॥ १७ ॥

पुष्पैरेष हिरण्यैरनुदिगं वासोभिरव्याहृतै

रव्याजं परमेश्वरं स्तववहैराराध्य गौरौपतिं ।

पुत्रं प्राप दुरापमुत्तमकलासम्भारसम्भावितं

तेजःसिंहमरातिराजराजनौरोचिःपतिं भूपतिम् ॥ १८ ॥

अजीजनत् यं नगराजराजदु-सुजं तनूजं स महीमहीन्द्रः ।

खटारमरातिपराभवस्य भवस्य सारं किल प्रतिसिंहम् ॥ १९ ॥

आसीदेष्टा धरित्रौ कनककुसुमिता रत्नसूर्ये[न](णा) पत्न्या

म[ा]न्या वागीश्वरेण क्षितिधरन्टपतेर्मानमर्द्धक्षमेण ।

प्रासादं भानवीयं हरिहरनिलयं चण्डिकामण्डपञ्च

न्यक्षत्कैलासभासं व्यरचयदसुहृत्कंसनारायणोऽयं ॥ २० ॥

तस्य श्रीजयसिंहदेवन्दपतिर्जातः सुतः पुण्यधी-
राधारः सुधियासुदारचरितश्चातुर्यलीलालयः ।
विख्यातो जयमाधवप्रतिष्ठितरेषः प्रतिष्ठापकः
श्रीर्यार्जितपूर्वपश्चिमसुरत्राणो रणे दन्तिनाम् ॥ २१ ॥

दाता विवेकी सुकृतिः प्रतापी
कलौ महाभागवतः कलावान् ।
जितेन्द्रियः सम्प्रति सम्प्रतीतो
जगत्सु राजा जयसिंहदेवः ॥ २२ ॥

एष ब्रह्माण्ड-पृथ्वी-सुरतरु-सुरभी-गोसहस्रादिदाता
पाता वर्णाश्रमाणां कलिचलितवृषस्थापनाचार्यवर्यः ।
इष्टापूर्त्तककर्ता हरिचरणमिलन्निश्चलस्वान्तवृत्ति-
मूर्त्या कन्दर्पकल्पो परमतविषयाशक्तिरक्षिष्ठयुक्तिः ॥ २३ ॥

सर्वस्योपरि वारिविन्दुभिरहो वर्षासु वर्षत्यलं ।
कृष्णो मेघ इति प्रतीतिरनघा सर्वानुभूता यतः ॥
आस्थयं जयसिंहदेवन्दपतिः श्रीकृष्णमेघोपरि ।
स्वर्गोत्थैः कुसुमोत्करीरनुदिनं वर्षत्यशेषर्तुसु ॥ २४ ॥
प्रागेभ्योपि गरौयसी भवगतो भक्तिमुद्देशिणः
सैव्यान्यामवदप्रं(?)यमकरोदेकान्तकान्ता सती ।
विष्णोर्नामसहस्रपुस्तकगणं सौवर्णवर्णैरयं
धर्मात्मा जयसिंहदेवजगतौजानिः समालील्लिखत् ॥ २५ ॥

यदत्तरमराद्रिभिः कलियुगे दारिद्र्यविद्रावणं
विप्राणां सुतरामकाशि रजतस्वच्छं यदीयं यशः ।
एतत् राजतमन्तरं रचयति द्यावापृथिव्योरहो
भूयः पुस्तकमभ्यलेखयदयं राजाक्षरैरजतैः ॥ २६ ॥
प्रासादानेष विष्णोरतिवहलसुधालिप्तमभ्याचलाभान्
उत्तुङ्गनादि(?)त्यो दितिवरविधिनाचौकरच्चित्रयुक्तान् ।
पुष्पारामाभिरामानतिविमलजलाधारस्थोपकुण्डान्
वैकुण्ठं प्रौतिकामः कलियुगचरितध्वान्तविध्वंसहंसः ॥ २७ ॥

अचौखनद् दीर्घतरं तडाग

मयं मचात्मा जयसागराख्यम् ।

तदन्तिके चाम्बवनं विशाल

मशक्यमन्यैः समवेष्टयच्च ॥ २८ ॥

सौवर्णानि च राजतानि च हरौ विन्यस्य पुष्पानि यो
विप्रेषु प्रतिपादयन्नविरतं रोमाञ्चमाञ्चमुदा ।

नित्यानित्यमनित्य[तां]कलयतः सांसारिकौमुत्तमं
राजर्षैर्मलात्मनोऽस्य चरितं सर्वत्र चित्रीयते ॥ २९ ॥

व्यवस्थितानामवनीश्वराणां

पुरातनानां धुरि कौर्त्तितस्थितिः ।

क्रियापरः किं वज्रनोदितेन

जगत्सु नान्यो जयसिंहदेवात् ॥ ३० ॥

गोरक्षपुरमेवैष नारायणपरायणः ।

नारायणपुरं नाम्ना भूपतिः समघोषयत् ॥ ३१ ॥

इत्थं देवपुराणभारतकथागाथामयं वाङ्मयं
प्रदण्व[तो](न्ज)स्य जितेन्द्रियस्य जगतीदेवार्चनं कुर्वतः ।

श्रुद्धान्तःकरणस्य कालवशतः कारुण्यवारांनिधेः
सर्वे विष्णुमयं जगत् कलयतस्तस्येयमासौन्मतिः ॥ ३२ ॥

पर्यालोचि पुराणसिद्धपदवी ते वेदवादाः श्रुता
मन्वादिस्मृतिसाधुसिन्धुरखिलोऽप्यामश्रि मत्वा मया ।

विष्कास्यं सदनादिसन्ध्यामृतं सर्वार्दिरासादितं
तस्मादन्यदवान्तरञ्च निखिलं विज्ञातमेतन्मया ॥ ३३ ॥

व्यामोहाय चराचरस्य जगतस्तेने पुराणागमा[']-
स्तां तामेव हि देवतां परमिकां जल्पन्तु कल्पावधि ।

सिद्धान्ते पुनरेक एव भगवान् विष्णुः समस्तागमः
व्याहारेषु विवेचनव्यतिकरं नौतेषु निश्चीयते ॥ ३४ ॥

यं वेदा न विदन्ति सम्यगथच व्रजेन्द्रब्रह्मादयो

देवा यत्परमाश्चमूढमनसः का वान्यदौया कथा ।

तस्य श्रीपुरुषोत्तमस्य भज(तं)[नं] को वक्तुमी[शे](ज्ये) जनो
भक्त्या तन्महिमैकदेशकथनारम्भस्तथाप्येष मे ॥

नाना पुराणस्मृतिवाक्यजातं

सारोदयं सारतरं महीशः ।

बुधैः समाहृत्य समाहितात्मा

व्यरौरचत् साधु निबन्धमेतम् ॥

दानैरिन्द्रियनिग्रहेण तपसा यागक्रियाभिस्तथा

स्वाध्यायाभ्यसनेन तीर्थगमनैरिष्टात्मिकं महत् ।

संसारार्णवतारणाय भवतामल्लोक्षतः कथ्यते

ग्रंथोयं तदिमं भजध्वमधुना भो मानवा वैष्णवम् ॥ ३७ ॥

इत्युपकाराय नृणां जयसिंहमहेश्वरेण ।

प्रयत्नेना[भि](वि)हितो जयति जगत्त्रयं जयमाधवमानसोस्त्रासः ॥ ३८ ॥

आरभ्य स्मरणं लयान्तमखिलं यन्नित्यनैमित्तिकं

काथ्यं कर्म च वासुदेवविषयं तत्सर्वमत्रोच्यते ।

ग्रन्थेऽस्मिन् जयसिंहभूमिपतिना संसारकारागृहात्

निर्म्मोक्षाय जनस्य वैष्णवशिरोरत्नेन पुण्यात्मना ॥ ३९ ॥

पञ्चाशता प्रकरणैरकरोन्निबन्ध-

माराधनं भगवतो मधुसूदनस्य ।

राजाधिराजपदवौमपि गाहमान-

स्तद्भावभावितमतिर्जयसिंहदेवः ॥ ४० ॥

Colophon :—

इति श्रीनारायणचरणारविन्दमकरन्दमधुव्रतमहाराजाधिराज-
श्रीमज्जयसिंहदेवविरचिते जयमाधवमानसोस्त्रासे राजप्रशस्ति-
प्रकरणम् ॥

प्रातःसहस्रांशुमरीचिनिर्मलं करेण विभ्रद्भगवान् सुदर्शनं ।

कौमोदकीं वापि गदामनन्तो ममास्तु माङ्गल्यविष्टद्वये हरिः ॥

+	+	+	+	+	+
+	+	+	+	+	+

It ends :—

तथापराङ्गे प्रविकाशिपङ्कजं
वक्षःस्थलेन श्रियमुद्वहन् प्रभुः ।
विस्तारिपद्मोत्पलपत्रलोचनो
ममास्तु माङ्गल्यविवृद्धये हरिः ॥

Colophon :—

इति श्रीनारायणचरणारविन्दमकरन्दमधुरतमहाराजाधिराज-
श्रीमज्जयसिंहदेवविरचिते जयमाधवमानसोल्लासे अर्चिरादि-
मार्गः ॥

समाप्तश्चायं जयमाधवमानसोल्लासः ।

Post Colophon :—

संवत् १५२६ समये आश्वविदि ई शुक्ले चक्रनारायणेत्यादि
विविधविस्तारवली-विभ्राजमानमानोन्नतमहाराजाधिराज-श्रीमत्-
संसारसिंहसुज्यमानराज्ये मङ्गलपुरे पण्डितश्रीहर्यलिखितं ॥

The MS. was copied in 1526 Samvat, i.e., A.D. 1470 at Mangalpur at a time when the Surkis of Juanpur were struggling for their very existence in a war with Behlol Lodhi at Delhi. It was copied from a MS. which was full of lacunæ, which have been faithfully reproduced in the present MS.

The composition of the work may be placed about a few decades before copy. The author *Jaya Simhadeva* was an independent sovereign of Gorakspura or perhaps of the whole of *Sarajūpāra*.

In this work it is stated that *Jaya Simha*, son of *Sakti Simha*, showed his prowess to the Sultans both of the east and of the west. It is known from history that in *Firoz Shaha Togluk's* time the reduced Empire of Delhi was divided into two halves—eastern or Surki and the western. *Khauja Jahan* declared his independence as

Sultan-us-Surk in the year 1392 A.D. and there was a struggle between the two halves of the empire.

Jaya Siṃha, the raja of Gorakspur seems to have joined the warring parties by turns and made himself an important personage.

The author gives the names of thirteen of Jaya Siṃha's ancestors, *viz* :—

(1) Mumba (?) Siṃha; (2) Madana Siṃha; (3) Ātma Siṃha; (4) Asama Siṃha; (5) Kusuma Siṃha; (6) Deva Siṃha; (7) Kṛṣṇa Siṃha; (8) Lakṣmaṇa Siṃha; (9) Kaivarta Siṃha; (10) Amara Siṃha; (11) Vikrama Siṃha; (12) Tejaḥ Siṃha; (13) Śakti Siṃha.

His pedigree therefore goes three centuries or more back. This author describes the founder of his family as a Brahma-Kṣatriya, *i.e.*, a Brahmana who took up profession of arms. He belonged to Bharadvāja Gotra. There were many such Brahma-Kṣatra families in southern India or Carnatic country. The story of Mayūra Śarmā of Mānavya Gotra becoming Mayūra Varmā is well known. It is also well known that by the middle of the 11th century Gāṅgeya Cedi of Tripurī, near the sources of the Narmadā, invaded the regions north of the Ganges with a vast horde of the Kārṇāṭakis and established himself in Mithilā and Sarajūpāra. Jaya Siṃha's ancestor Mumba Siṃha (a southern name) seems to have been one of the Kārṇāṭaki leaders who came with Gāṅgeya Cedi to Gorakṣapura.

The work is neither on Architecture nor on the consecration of temples as Rajendralal says in Bik. p. 708. Number 1563. It is a work on Vaiṣṇava ritual both compulsory and optional as will be plain from the following table of contents added at the end of the MS. in white paper and in a different hand, dated, 1695 Samvat.

The table of contents as given at the end of the MS. in a different hand:—

श्रीगणेशाय नमः ।

मुखबन्ध पत्र १, राजप्रशस्ति ४, प्रातर्विज्ञापन ४, नमस्कार पत्र ५, कीर्त्तनम् ८, स्मरणम् पत्र ९, इति प्रथमप्रकरण ।

अथ भक्तिः पत्र ९, भक्तिप्रार्थना १०, भक्तिमहिमा पत्र १०, चतुर्विधा भक्ताः ११, भक्तिलक्षणम् ११, भगवद्भक्ताः १३, आराधनोपायः १३, भागवत-धर्माः १४, इति भक्तिप्रकरणम् १५, भगवच्छास्त्रमहिमा १५, गोपीचन्दन-माहात्म्य १५, शङ्खधारणमाहात्म्यम् १६, मुद्राधारणमाहात्म्यं १७, शङ्खधारण-माहात्म्यं १७, पात्रौमाहात्म्यम् १८, इति भगवच्छास्त्रद्वितीयं प्रकरणम् १८ ।

देवप्रतिष्ठाविधिः १८; प्रासादादिफलम्, प्रासादादिकरणविधिः, प्रासाद-होमविधिः २४, होमपूर्णाहुतिः २८, प्रतिलक्षणम् ३४, प्रतिष्ठाकालाः ४३; यथास्थापकः ४४, देवस्नानम् ५०, विशेषप्रतिष्ठा, जीर्णोद्धारः पत्र ५७, विष्णुप्रतिष्ठा ५८, पूजाधूपमन्त्रः ६६, चतुर्थीकर्म ६७, विवलप्रति [मा] प्रतिष्ठा पत्र ६८; इति चतुर्थं (तृतीयं ?) प्रकरणम् ७३ ॥

शालग्रामशिलामाहात्म्यम् ७४, द्वारकाशिलामाहात्म्यम् ७४, ध्वजदानम् ७७, द्वारकाशिलामाहात्म्यम् ७६; सम्मार्जनम्, उपलेपनम् ७७, अभ्युक्ष्णं ७८, पूजास्थानम् ७९, पूज्यः ७९, आवाहनम् पत्र ८४, मधुपर्कः पत्र ८५, नित्यपूजा पत्र ८१, काम्यपूजा ८१, तिथिपूजा पत्र ८२, नक्षत्रपूजा पत्र ८२, सर्वशुक्लपूजा पत्र ८३, सर्वरक्तपूजा पत्र ८३, पात्राणि पत्र ८३, घण्टामाहात्म्यम् ८४, स्नानविधिः पत्र ८५, उदत्तनम् ८५, कूर्चं पत्र ८६, नौराजना पत्र ८७, पादोदकधारणफलम् ८८, ध्येयः ८९, भूषणं ९०, अनुलेपनम् पत्र ९१, व्यजनादि ९२, पुष्पाणि ९२, तुलसीमाहात्म्यम् ९९, निषिद्धपुष्पाणि १०२, निर्माल्यापन-यनफलम् १०३, निर्माल्यलंघननिषेधः १०३, धूपः १०३, दीपः १०४, इति जय-मानसोल्लासे चतुर्थं प्रकरणम् १०७ नैवेद्यं १०७, बलिदानम् ११०, निषिद्धनैवेद्यं ११०, ताम्बूलं ११०, कुम्भदानम् १११, इति पञ्चमं प्रकरणम् ११२, दीक्षा ११२, नारायणमन्त्राः ११५, मुद्रा ११५, भूतशुद्धिः ११६, माढकान्यासः १२०, वाराहपुराणीयपूजाविधिः १२४, इति दीक्षाप्रकरणम् षष्ठं १२४ ।

जपविधिः १२४, स्तुतिफलम् १२९, प्रदक्षिणं १३०, नमस्कारः १३०, दण्ड-

प्रणामः १३०, सामान्यप्रयोगः १३१, परिहारः १३१, पूजितभगवद्धर्मफलम्
 १३१, ज्ञानप्रशंसा पत्र १३१, अङ्गप्रशंसा पत्र १३१, अङ्गादिनिन्दा १३२,
 अवगोयफलं १३२, महाप्रसादमाहात्म्यम् १३२, रजस्वलागमनप्रायश्चित्तम्
 १३७, अशौचप्रायश्चित्तम् १३७, अथ दानम् १३८, मासदानानि १४२, इति
 जयमानसोल्लासे सप्तमम् प्रकरणम् १४५, एकादशीव्रतं १४५, नित्यकाम्यचर्या
 १४६, कूर्मद्वादशी, वाराहद्वादशी १४७, सूतकादावपथ्यवस्था १४८, कृष्णैकाद-
 श्युपवासविधिः १४९, एकादशीव्रताकरणे निन्दा १५०, अधिकारिणाः १५१,
 उपवासविधिः १५१, जागरणस्वरूपं १५२, उपवाससमर्पणं १५४, नक्तादिकं १५५,
 विद्वैकादशी १५५, द्वादश्यां पारणाकरणे दूषणं १५५, निर्जलैकादशी १५६,
 आमलकौ १५७, शयनैकादशी १५७, पार्श्वपरिवर्तकैकादशी १५८, प्रबोधिनी १५८
 —इति जपे अष्टमं प्र० १५९, मत्स्यद्वादशीव्रतं १५९, नरसिंहद्वादशीव्रतम्
 १६१, परशुरामद्वादशीव्रतम् १६२, राघवद्वादशीव्रतम् १६३, विष्णुद्वादशीव्रतम्
 १६४, कल्किद्वादशीव्रतम् १६४, पद्मनाभद्वादशी १६५, योगेश्वरद्वादशी १६५,
 भर्तृद्वादशीव्रतम् १६६, दमनद्वादशीव्रतम् १६७, अवणद्वादशीव्रतम् १६७,
 दानमन्त्रः १६८, पूजामन्त्राः १६८,— इति द्वादशीव्रतप्रकरणं नवमम् १६९,
 नक्षत्रपुरुषव्रतम् १६९, दमनकपूजा १७०, द्वादशीशुक्ला १७०, पुष्यलवणवर्जन-
 व्रतम् १७०, अक्षयतृतीयाकल्प १७०, वैशाखीपूर्णिमाह्न० १७१, पितृतारणम्
 १७१, पितृतारणफलम् तत्र मथुरायाम् १७१, विष्णुव्रतम् १७३, असून्यशयनव्रतम्
 १७३, जन्माष्टमौव्रतम् १७५, ज्ञानमन्त्रः १७८, नैवेद्यमन्त्रः १७८, जयन्तीव्रतम्
 १८०, अनन्तव्रतम् १८२, अनन्तोद्यापनम् १८६, आश्विनशुक्लैकादशीकृत्यम् १८७,
 कार्तिककृत्यम् १८७, व्रतदक्षिणा १८८, भौष्मपञ्चकम् १८९, पुष्यनक्षत्रपौषी-
 कृत्यम् १९०, माघमासकृत्यानि १९०, कृष्णद्वादशीकृत्यं १९३, माघीपूर्णिमा-
 कृत्यं १९३, महादीपदानं १९३, आराधनफलम् १९३, अथ माया १९४,
 मोक्षप्रस्तावना १९५, वैराग्यं १९६, वैराग्यहेतवः १९६, नित्यता १९८,
 विषयनिन्दा १९९, अर्थनिन्दा १९९, पुत्रदारादिनिन्दा २००, स्वर्गदूषणम् २००,
 कामादिवर्जनम् २००, इन्द्रियजयः २०४, तत्त्वस्थितिः २०४, शरीरचिन्ता, २०५,
 शरीरविवेकः २०६, जीवब्रह्मात्मभावः २०८, एकान्तप्रतिपादनम् २१२, जय-
 माधवे मोक्षधर्मे कृष्णद्वैपायनोत्पत्तिप्रकरणम् २१२, ज्ञानकर्म्मोपयोगः २१६,

आत्मज्ञानहेतवः २२०, योगः २२१, योगाङ्गानि २२१, आसनं २२१, प्राणायामः २२२, प्रत्याहारः २२३, आहारादिनियमः २२३, दोषचिकित्सा २२३, युक्त-
लक्षणम् २२४, ध्येयस्वरूपम् २२४, धारणा २२४, उपसर्गाः २३१, योगविभूतयः,
योगभ्रष्टगतिः २३४, अनिष्टानि २३४, क्रान्तिः २३६, अर्चिरादिमार्गः २३७,
मार्गः समाप्तश्चायं जयमानसोल्लासः ।

इति श्रीनारायणचरणारविन्दमकरन्दमधुव्रत-महाराजाधिराज-श्रीमज्जय-
सिंहदेवविरचिते जयमानसोल्लासेऽर्चिरादि ।

भूतद्रव्यरसावनौ प्रगुणिते सम्ब[त्स]रे वैष्णवे

पौषे मासि शुभे तिथौ गुरुदिने पक्षे वलक्षेत्रे ।

The authorities quoted and consulted:—

4B, वादरायणसूत्रम्, महाभारते, गाण्डपुराणे, विष्णुपुराणे; 5A, पद्म-
पुराणे, वामनपुराणे; 5B, स्कन्दपुराणे, विष्णुधर्म्ये, विष्णुरहस्ये; 6B, विष्णु-
धर्मोत्तरे; 7A, नारदीयपुराणे, ब्रह्मपुराणे; 7B, रामायणे, भागवते; 8B,
मत्स्यपुराणे; 9A, पाण्डवगौतायाम्, मोक्षधर्म्ये; 9B, नरसिंहपुराणे; 12A,
लिङ्गपुराणे; 15A, नारदपञ्चरात्रे; 17B, वराहपुराणे; 18B, अग्निपुराणे;
19A, आदिपुराणे, देवीपुराणे, मत्स्यपुराणे; 23A, यजुःसंहिता; 28B,
तुलापुराणमहादानपद्धतौ; 42A, सिद्धार्थसंहिता; 68A, योगयाज्ञवल्करः;
76A, पञ्चरात्रे; 81A, याज्ञवल्करः; 85A, दत्तः; 86A, गोपथब्राह्मणम्;
87A, हयग्रीवपञ्चरात्रे; 90A, बौधायनः; 99A, नारदीयसप्तसाहस्रम्;
101B, पद्मपुराणोत्तरखण्डः; 105B, भविष्यपुराणम्; 107B, सूक्तकारशास्त्रम्;
108A, इति सूक्तकारः; 108B, द्रव्यगुणटीका; 128B, कूर्मपुराणम्;
143B, भविष्योत्तरे; 146A, ब्रह्मवैवर्तम्; 147B, सनत्कुमारः; 149A,
ऋष्यशृङ्गः, स्मृतिमीमांसायां जै(यै)मिनिः; 149B, कात्यायनः; 150A,
कालिकापुराणम्; 154B, हारौतः; 155B, सौरधर्मोत्तरः; 159B, विष्णुः;
189A, रागमार्तण्डज्योतिःशास्त्रम्; 204B, गौताभाष्यम्; 205B, देवलः;
212B, मार्कण्डेयपुराणम्; 229A, योगप्रदीपः ।

2838.

4760. दुर्गाभक्तितरङ्गिणी । *Durgā-bhakti-taraṅginī.**By Vidyāpati.*

Substance, Nepalese paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 99. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 1,900. Character, Newari of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Compiled by Vidyāpati under orders of Dhīra Siṃha Rūpa Nārāyaṇa, king of Mithilā.

Beginning :—

ॐ नमस्त्रिगुणायै ।

अभिवाञ्छितसिद्ध्यर्थं वन्दितो यः सुरैरपि ।
 सर्वविघ्नच्छिदे तस्मै गणाधिपतये नमः ॥
 भक्त्या नमसुरेन्द्रमौलिमुकुटप्राग्भारतारस्फुरन्-
 मागिष्य[द्युति](द्विति)पुञ्जरञ्जितपदद्वन्द्वारविन्दश्रियः ।
 देव्यास्तत्क्षणादैवदर्पदलनासम्बित्प्रहृष्टामर-
 खाराज्यप्रतिभूतविष्णुकरुणागम्भीरदृक् पातु वः ॥
 अस्ति श्रीनरसिंहदेवमिथिलाभूमखण्डलाखण्डलो
 भूभृन्मौलिकिरीटरत्ननिकरप्रत्यर्चिताङ्घ्रिद्वयः ।
 आपूर्वापरदक्षिणोत्तरगिरिप्राप्तार्थिवाञ्छाधिक-
 खर्गक्षौणिमणिप्रदानविजितश्रीकर्णकल्पद्रुमः ॥
 विश्वख्यातनयस्तदीयतनयः प्रौढप्रतापोदयः
 संग्रामाङ्गनलब्धवैरिविजयः कौतर्कालोकत्रयः ।
 मर्यादानिलयः प्रकामविनयः प्रज्ञाप्रकर्षाश्रयः
 श्रीमद्भूपतिधौरसिंहविजयी राजत्यमोवक्रियः ॥
 शौर्य्यविजितपञ्चगौडधरगौनाथोपनम्रीकृता
 लोकोत्तुङ्गतरङ्गसङ्गतसितच्छत्राभिरामोदयः ।
 श्रीमद्भैरवसिंहभूपतिरसौ यस्यानुजन्माजय-
 त्याचन्द्रार्कमखण्डकौर्त्तिसहितः श्रीरूपनारायणः ॥

देवीभक्तिपरायणः श्रुतिमुखप्रारब्धपारायणः
संग्रामे रिपुराजकंसदलनः प्रत्यक्षनारायणः ।
विश्वेषां हितकाश्यया नृपवरोऽनुज्ञाप्य विद्यापतिं
श्रीदुर्गोत्सवपद्धतिं स तनुते दृष्ट्वा निबन्धस्थितिं ॥

तत्रादौ देवीपूजागृहनिर्माणं । इत्यादि ।

पृथ्विका इति दुर्गाभक्तिरङ्गिण्यां द्वितीयः प्रयोगतरङ्गः ।
काश्यैकरस(मुद)प्रणमतो बालानिव चायतो
भौतिभ्यो घनपङ्कलिमवपुषः प्रक्षालयत्यम्बिका ।
संसारे स्खलतः सदैव रतिसम्भोहान्धकारावृते
साध्याद् दुःश्रणागतार्त्तिश्रमनी देवी जगत्पावनी ॥
भूपश्रीभवसिंहवंशतिलकः श्रीदर्पनारायणः
स्वात्मानन्दन-नन्दनक्षितिपतिः श्रीधौरसिंहः क्षतौ ।
शत्रुग्रासहृदयेन्द्रमहिम-श्रीभैरवव्याभुजो (?)
दुर्गाभक्तिरङ्गिणी-क्षतिरियं तस्यास्तु सत्प्रौतये ॥
मर्यादास्वनिधिः सदा नयनिधिः प्रौढप्रतापावधिः
सद्यः सङ्गरसङ्गरङ्गविजयः श्रीलब्धः सन्निधिः ।
यस्य क्षीरसमुद्रमुद्रयशसा रामस्य सौमित्रिवत्
क्षौणीमण्डलभूभृतो विजयते श्रीचन्द्रसिंहानुजः ॥ (?)
यावद् दुर्गातरङ्गस्तरयति जटामण्डलं चन्द्रमौले-
रर्द्धाङ्गे यावदुच्चैरतिरसति दृढप्रेमवद्धा भवानौ ।
मल्लीमालानुकारे शिरसि शशिकला यावदेतस्य तावत्
कौर्त्तिः श्रीधौरसिंहन्तिपतितिलकस्येयमूर्च्छां चकास्तु ॥
इति समस्तप्रक्रियाविराजमानमानदलित-रिपुराजाधिराज-
शिवभक्तिपरायणश्रीदर्पनारायणदेवात्मज-समस्तप्रक्रियालङ्कृत-
नृपतिवरधौरसिंहदेवानां समरविजयिनां क्षतौ श्रीदुर्गाभक्ति-
तरङ्गिणी परिपूर्णा । शुभमस्तु ॥

2839.

3573. गङ्गावाक्यावली । *Gāṅgāvākyaṅvalī*.*By Vidyāpati, under the patronage of Viśvāsa Devī, the Rānī of Mithilā.*

Substance, country-made paper. 13 × 2 inches. Folia, 154. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 2,300. Character, Bengali. Date, Śaka 1596. Appearance, old and worn off. Writing effaced. Complete.

Colophon :—

इति समस्तप्रक्रियाविशजमानभवभक्तिभावित-वज्रमान-महा-
महादेवी-श्रीमद्विद्यासदेवीविरचिता गङ्गावाक्यावली समाप्तेति ।

Post Colophon :—

ॐ नमो गणपतये । ॐ नमो गङ्गायै ।

प्रकाब्दाः १५९६ तेरिख ३ आवण ।

The first 24 leaves, 30 to 33, 38 to 44 and 58 to 63 are restored.

The MS. contains also a leaf containing an index to the work.

2840.

726. *The Same.*

Substance, Tāḍipattra. Folia, 59. Lines, 3 on a page. Extent in ślokas, 1,000. Character, Bengali. Date, Śaka 1627. Appearance, old and dilapidated and worm eaten. Complete, but writing in many leaves effaced.

A treatise on the religious merits derived from visiting, saluting and worshipping the river Ganges, from bathing in it on different auspicious occasions; and also on special merits from making gifts to a Brāhmaṇa and performing Śrāddhas on the banks of the river, etc., etc.

It begins thus :—

ॐ गङ्गायै नमः ।

अथ गङ्गावाक्यावलि संग्रहो लिख्यते ।

स्मरणं कीर्तनं यात्रा श्रवणं वीक्षणं तथा ॥

नमस्कारः स्पर्शनं च आर्द्रप्रकरणं तथा ।
 दर्भप्रतिवृत्तिस्नानमभयप्रकरणं तथा ॥
 क्षेत्रप्रकरणं चैव गङ्गादर्भादिकं तथा ।
 अथावगाहनं चैव स्नानप्रकरणं तथा ॥
 सामान्यस्नानकरणं भक्तिश्रद्धे तथैव च ।
 मज्जनस्नानमात्रं च स्नानं शिवनदीषु च ॥
 तिथिस्नानं तथा माघे सप्तमीस्नानमेव च ।
 नन्दास्नानं युगाद्यायां स्नानं मन्वन्तरादिषु ॥
 नक्षत्रस्नानं योगं च विशेषस्नानमेव च ।
 स्नानं दशहरायां च संक्रान्तिषु विशेषतः ॥

मासावधिस्नानफलं ॥

माघे च फाल्गुने चैव वैशाखे कार्तिके तथा ।
 चन्द्रसूर्योपरागे च स्नानं माध्याह्निकं तथा ॥
 वारुण्यादिषु च स्नानं महाज्यैष्ठ्यां विशेषतः ।
 शिवसन्निधिगङ्गायां स्नानं तर्पणप्रक्रिया ॥
 जपप्रकरणं चैव पूजाप्रकरणं तथा ।
 गङ्गाध्यानं देवपूजा अर्घ्यप्रकरणं तथा ॥
 त्रिपुराङ्गप्रकरणं चैव पानं गङ्गाजलस्य च ।
 मृतास्थिक्षेपो गङ्गायां संक्षेपादेश संग्रहः ॥

It ends:—

गङ्गा गङ्गेति यैर्नाम योजनानां शतैरपि ।
 स्थितैरुच्चारितं हन्ति पापं जन्मचयार्जितं ॥
 अथ जन्मचयार्जितपापहननकामो गङ्गास्नानं करिष्ये ।
 ॐ नमो गङ्गायै ॥

Post Colophon:—

सप्तद्विरसचन्द्रे च शाक्ते माघे गुरोर्दिने
 श्रीप्रसादो लिखेद् यत्नाद् वाक्यावली + + + +

There are a few lines after this, which are considerably effaced and cannot be deciphered.

2841.

4283. दुर्गोत्सवचन्द्रिका । *Durgotsava-candrikā.**By Rāmacandradeva.*

Substance, palm-leaf. $16\frac{1}{4} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 91. Lines, 4, 5 on a page. Extent in ślokas, 1,825. Character, Uḍiṃya of the early nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीदुर्गायै नमः ।

अम्भोदान् चिकुरच्छलेन तपनं सिन्दूरविन्दूपधेः
 पौयूषद्युतिविम्बमाननमिषात् ज्योत्स्नां स्मितच्छदना ।
 प्रैलेन्द्रं कुचकैतवादलिकुलव्याजादहन्त्यै नदी-
 रङ्गाङ्गाय शिवस्य विश्वनिधये मूलप्रकृत्यै नमः ॥
 सकलागमसारतत्त्ववेत्ता स कलावानिव सर्वतोऽनवद्यः
 तनुते भुवि रामचन्द्रदेवः चरणाम्भोरुहभक्तिमम्बिकायां ॥
 यस्योदेति यशोविधुस्त्रिजगतामानन्दमापादयन् ।
 ताराभिः परिपश्विसार्धैरमणौगणैर्महापाण्डुभिः
 का चिन्ता लवणाम्बुधौ वलयतामप्यागते साभितः
 क्षौराम्भोदिरखण्डमण्डलपरौवेषाय नेशायते ॥

... ..
 ... ..
 ... ..

स निशम्य सम्यगखिलागमोदितं
 विबुधैर्विचिन्त्य ब्रह्मधनुमोदितः ।
 शरदुत्सवे गिरिभुवः समर्चन-
 क्रम-चन्द्रिकां दिशति सम्मतां सताम् ॥
 मन्त्राः सन्ति क्षितिधरभुवे लक्षशो दक्षिणे
 प्रायो मार्गे जपज्जतविधौ ये फलं साधयन्ति ।
 अष्टत्रिंशाक्षरमनुरयं किन्तु सच्चिन्तितानां
 नानार्थानां क्षमा इति ततः कौन्त्यते तत्प्रयोगः ॥

Last Colophon :—

इति दुर्गापूजाविधिः समाप्तः ।

2842.

5605. *The Same.*

Substance, palm-leaf. $12\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 64. Lines, 4, 5 on a page. Extent in ślokas, 1,500. Character, Uḍiḃa of the eighteenth century. Appearance, good. Complete.

2843.

5986. **देवपूजासागरः ।** *Deva-pūjā-sāgarah.*

By Āraḁe Bhaṭṭa Nārāyaṇa.

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 26. Lines, 9, 12 on a page. Extent in ślokas, 800. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete. The last few leaves (22–26) are a restoration. Complete.

The author and his patron—

Leaf 1 :—

राजः साहाजिसंज्ञस्य भूसुरायः पुरोहितः ।
 , आर्चिकरोपसंज्ञश्च भट्टनारायणः सुधीः ॥
 तदाश्रितेन गोपालभट्टेन प्रेरितो ह्यहम् ।
 तदाज्ञया तु लोकानां उपकाराय चात्मनः ॥
 आरङ्गित्युपसंज्ञश्च भट्टनारायणः सुधीः ।
 नत्वा गणेशं श्रीकृष्णं लक्ष्मीञ्च पितरौ गुरुन् ॥

The authorities consulted and the date and the place of the composition of the work :—

प्रपञ्चसारसारस्य संग्रहं ऋग्विधानकम् ।
 स्रुत्यर्थसारमात्रेयं सिन्धुं खान्दश्च वैष्णवम् ॥
 पूजाकल्पलतादींश्च पुरश्चरणचन्द्रिकाम् ।
 अन्यान् दृष्ट्वा ह्यागमांश्च दृष्ट्वालोक्य च भूरिशः ॥

द्यन्नीध्विन्दमिते वर्षे १५७२ विभ्रतौ फाल्गुने शुभे ।

गणेशसन्निधौ पूर्णग्रामे द्विजसमूहके ॥

सागरं देवपूजायाः कुरुते सप्रमाणकम् ॥

The work was composed in Śaka 1572=1650 A.D. at Puna, near the Gaṇapati temple, under the patronage of Śāhāji the father of Śivāji and his family priest, Bhaṭṭa Nārāyaṇa Ārcikara.

Colophon :—

इत्यारङ्गोपनामकनारायणभट्टकृते पूजासागराख्यग्रन्थः समाप्ति-
मगमत् ॥

At the end of the MS. there is an index, which we give below :—

पूजाविषयः, पूजास्थानम्; कालमाह; स्थापनाधिकारी, पूजाविधानम्;
कलौ शालग्रामः; शिवपूजनं लिङ्गे; चलार्चाविषये, पूजारम्भः; शुद्धपूजा,
उपचारद्रव्याणि, स्नानद्रव्यमानम्; गन्धार्थादि; पुष्पादीनां ग्रहणकालः; तुलसी-
ग्रहणम्; पूजापात्राणि; गृहोत्पन्नकरवौरनिषे०, शिवनिर्मात्यविचारः; अवि-
भक्तानां पृथक् पू०; पञ्चायतननिवेशः; सूर्यपूजा; पूजाक्रमः; कर्तव्यताविशेषः;
न्यासविशेषः, उपचाराः; पूजाक्रमः; आवाहनस्वरूपम्, पूजोपकरणानि; घण्टा-
माहात्म्यम्; शुद्धमाहात्म्यम्; धूपः, दीपः, नैवेद्यपात्राणि; नैवेद्यम्; ताम्बूलम्;
वस्त्रोपवीतालङ्काराणि; प्रतिदिनमपूर्वत्वनियमः; उपचारनिवेदनप्रशंसा; प्रद-
क्षिणं; सूर्यपूजा; गणेशपूजा; दुर्गापूजा; देवदक्षिणाप्रतिपत्तिः; ब्राह्मणस्य
प्रतिमादिविग्रहयोः दोषः; सम्प्रोक्षणविधिः— इति पूजासागरानुक्रमः ।

2844.

9949. चलार्चाविधिः । *Calārcā-vidhiḥ*.

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 5, the 2nd leaf is missing. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

According to Baudhāyana, from Anantadeva's Rājadharmā Bik. p. 444 and Burnell p. 141B.

There is no definition of *Calārcā* anywhere in this work.

Colophon :—

इत्यनन्तदेवकृत-राजधर्मकौस्तुभे बौधायनोक्त-संक्षिप्त-चलार्चा-
विधिः ।

2845.

1953. **विष्णुयागपद्धतिः ।** *Viṣṇu-yāga-paddhatiḥ.*

By Anantadeva, son of Apadeva.

For the manuscript and the work, see L. 3242. See also Cs. Vol. I, 384 for the work.

Colophon :—

इति श्रीमदापदेवसुतानन्तदेवविदुषा कृते । विष्णुयागपद्धतिः
समाप्ता ।

Post Colophon :—

संवत् १८३० शके १६६५ आषाढ शुद्ध ७ शनौ लिः लट्
जयकृष्णदीक्षितेन ।

The Yāga for the propitiation of Viṣṇu is performed for progeny.

2846.

6137. **विष्णुयागप्रयोगः ।** *Viṣṇu-yāga-prayogaḥ.*

By Mālava Gaṇapati Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 10½ x 5 inches. Folia, 262. Lines, 8 on a page. Extent in ślokaś, 4,700. Date, Samvat 1897. Character, Nāgara, by a modern hand. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ वैष्णवयागप्रयोग (सु) उच्यते ।

शुक्लौकादश्यां कस्यांचित् पूर्वं शुभदिने कृतनित्यक्रियः कर्त्ता
पवित्रपाणिश्राचम्य प्राणानायम्य सभार्यो देवकालौ संकीर्त्य पुरुष-

सूक्तेन विष्णुसहस्रनाम्ना च जपपूजाहोमात्मकं वैष्णवं यागं कर्तुं तद-
धिकारसिद्धये कृच्छ्रत्रयप्रायश्चित्तं चरिष्ये इति संक[ल्यो](ल्यो)क्त-
वपनादिविधिना कृच्छ्रत्रयमाचरेत् ।

Colophon :—

इति श्रीमालवशिखण्डरभट्टात्मज-साम्नाज्यधुरन्धर-मालवगण-
पतिभट्टकृत-विष्णुयागप्रयोगः समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीसंवत् १८९७ मिः कार्तिक वद ७ मं । श्रीकालभैरवाय नमः ।

2846A.

7981. ज्ञातसारसंग्रहः । *Jñāta-sāra-saṁgrahaḥ.*

By Cakrapāṇi Rāmānujadāsa.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 36. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 500. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete. The last two leaves are written in a different hand.

On religious observances, as laid down in Smṛti and Tantra, for a Vaiṣṇava of the Rāmānuja sect.

Beginning :—

श्रीमते रामानुजाय नमः । श्रीमते विष्णुसेनाय नमः ॥

वन्दे विष्णुं परं देवं नारायणमनामयम् ।

क्रियायुक्तं रमानाथं सर्वेषां सर्वरक्षकम् ॥

लौलया खांशुकलया जगतां पालनाय च ।

नानावतारं विभ्रतं (?) वीजं तेषां सनातनम् ॥

यं स्तोतुं न क्षमोऽनन्तः सहस्रवदनेन च ।

पञ्चवक्त्रस्तुर्वक्त्रो गजवक्त्रः षडाननः ॥

यं स्तोतुं न क्षमा माया मोहिता यस्य मायया ।

यं स्तोतुं न क्षमा श्रीश्च जड़ीभूता सरस्वती ॥

वेदा न शक्ता यं स्तोतुं को विद्वान् चैव वेदवित् ।

तं च स्तोतुमशक्तोऽहं मूर्खो मानौ च मूढधीः ॥

आदौ ध्यात्वा गुरुं नत्वा संपूज्य विधिपूर्वकम् ।
 पश्चात्तदाज्ञया ध्यात्वा इष्टं तं च प्रपूजयेत् ॥
 गुरुप्रदर्शितो देवो मन्त्रपूजाविधिर्जपः ।
 न देवे न गुरुं दृष्ट्वा तस्माद्देवो गुरुः परः ॥

Colophon :---

इति श्रीमद्वीरराघवाचार्यप्रसादेन श्रीचरणोदयात् चक्र-
 पाणिरामानुजदासविरचितोऽयं ग्रंथो ज्ञातसारसंग्रहः संपूर्णः
 समाप्तोऽयं ।

Post Colophon :—

यादृशं पुस्तकं, etc., etc.

2846B.

75. सारसंग्रहः । *Sāra-saṁgrahaḥ*.

See L. 859.

An anonymous compilation made in the interests of the Vaiṣṇavas, with quotations from various Purāṇas and ancient Smṛtis, as will be seen in the verses from 7 to 15, extracted in L.

Definition of a Vaiṣṇava :—

तदुक्तं पाद्रे :—

ये कण्ठलग्नतुलसौनलिनाक्षमाला
 ये बाहुमूलपरिचिह्नितशङ्खचक्राः ।
 ये वा ललाटपटले लसदूर्ध्वपुष्पा-
 स्ते वैष्णवा भुवनमाशु पवित्रयन्ति ॥

2847.

10173. त्रिकालशिवपूजासारम् । *Trikāla-śiva-pūjā-sāraṁ*.

By Śaṅkarendra Śaivayati.

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 13. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Date, Śaṁvat 1916. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीत्रिकालशिवपूजासारं समाप्तं ।

Post Colophon :—

श्रीकाशीविश्वेश्वरार्पणमस्तु ॥ लि० दयारामेण शिवप्रीत्यर्थं
संवत् १८१६ फाल्गुन शुद्ध ६ शुक्रवार, शुभं भवतु ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ बोधायनोक्त शिवरहस्यादिग्रन्थोक्त-शिवपूजासारं संगृ-
हीत्वा (?) लिख्यते । तत्रादौ कृतावश्यकक्रियास्नानादि(नां)शुचि-
भूत्वा ततः भस्मधारणविधिः ।

2B, प्रातःकालशिवपूजनमहं करिष्ये ।

End :—

इति प्रदोषपूजावर्णनम् ।

आलोच्य सर्वशास्त्राणि विचार्य च पुनः पुनः ।

इदमेव सुनिष्पन्नं शिवपूजासुदीरितम् ॥

सर्वमन्यत्परित्यज्य कर्मजालमशेषतः ।

भक्त्या परमया विद्वान् लिङ्गमेकं प्रपूजयेत् ॥

श्रीशङ्करेन्द्रशैवयतिना च शिवप्रीत्यर्थं शैवानां प्रबोधनाय
शिवपूजासारं संगृहीत्वा रचितम् ॥

2848.

2680. शिवपूजाविधिसंग्रहः । *Siva-pūjā-vidhi-samgrahaḥ.*

By Vallabhendra Sarasvatī.

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 38. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 1,000. Character, Nāgara of the seven-teenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ भुवणं कालाभिरुद्धं भस्मस्नानविधिं ब्रूहीति-होवाच । अथ प्रणवेन
विमृज्य तद्भस्म प्रणवमन्त्रितेन तु तेनैव दिग्बन्धं कारयेत् । पुनरपि तेन अस्त्र-
मन्त्रेण अङ्गानि मूर्द्धादीनि उद्धूलयेत् । मलस्नानमिदं ।

Colophons:—

11B, इति श्रीबल्लभेन्द्रकृते शिवपूजाविधिसंग्रहे प्रथमोऽध्यायः; 19A, इति श्रीबल्लभेन्द्रकृते शिवपूजाविधिसंग्रहे द्वितीयोऽध्यायः; 26B, इति श्रीबल्लभेन्द्रसरस्वतीकृते शिवपूजाविधिसंग्रहे तृतीयोऽध्यायः; 32A, इति श्रीबल्लभेन्द्रकृतशिवपूजाविधिसंग्रहे चतुर्थोऽध्यायः; 38A, इति श्रीबल्लभेन्द्रकृतशिवपूजाविधिसंग्रहे पञ्चमोऽध्यायः ।

All the colophons are scored through by one of the former owners of the manuscript.

2849.

1727. **लिङ्गार्चनचन्द्रिका ।** *Liṅgārcana-candrikā.*

By Sādaśiva, son of Gadādhara, son of Viṣṇu of Daśaputra family.

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 70. Lines, 10 to 13 on a page. Extent in ślokas, 2800. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

For a description see L. 1944, in which the work is said to have been composed under the patronage of Rājā Jaya Siṃha.

It is a digest of the rules for the worship of Śiva giving all the details in the same way as in the Rāmārcana-candrikā for the worship of Rāma.

2850.

2295. *The Same.*

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 107. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 2,800. Character, Nāgara. Date, Śaṃvat 1907. Appearance, fresh. Complete.

The MS. has at the beginning, an Anukramāṇī in two leaves.

Post Colophon :—

संवत् १९०७ चैत्रकृष्ण ६ चंद्रवासर ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥

2851.

2446. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 134. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 2,800. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 873. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीपदवाक्यप्रमाणज्ञेन श्रीमद्दशपुत्रकुलावतंसेन सदाशिवेन
विरचिता लिङ्गार्चनचन्द्रिका समाप्ता ।

Post Colophon :—

संवत् १८७३ माघ शुक्लपक्ष षट्ठी गुरुवासरे ।

2852.

10477. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 72. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 2,880. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीपदवाक्यप्रमाणज्ञ-श्रीमद्दशपुत्रकुलावतंसेन सदाशिवेन
विरचिता लिङ्गार्चनचन्द्रिका समाप्ता ॥

अदृष्टभावान्मतिविभ्रमाद्या, etc., etc.

2853.

2187. शिवार्चनदौपिका । *Śivārcanadīpikā.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 114. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 1800. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

Last Colophon :—

इति शिवार्चनदीपिका समाप्ता ।

It begins :—

अथ स बोधिका लिख्यते (?)

श्रीपाराशरोपपुराणे—

अथातः संप्रवक्ष्यामि देवताधिक्यमादरात् ।

यस्य स्मरणमात्रेण प्रसूदति महेश्वरः ॥

अचेतनेभ्यः सर्वेभ्यश्चेतना अधिका मुने ।

चेतनेषु मनुष्याश्च मनुष्येभ्यः अधिका द्विजाः ॥

... ..

ततोऽधिकतरः साक्षाच्छिवसांवः सनातनः ।

तदन्यद्विश्वमीशानः स तु विश्वाधिकः शिवः ॥

It is a voluminous compilation about the worship of Siva. Its age might be inferred from the fact that it quotes from Bhātṭoji and Kamalākara both belonging to the first half of the seventeenth century.

The authorities consulted :—

1A, पराशरोपपुराणं; 3A, सूतसंहिता, शिवरहस्ये; 5B, शिवधर्म-
शास्त्रशिवरहस्ये; 6B, दीपिका; 7A, सिद्धान्तागमे, सौरसंहिता; 7B,
स्कान्दे, अथर्वशिरसि, कालाभिरुद्रोपनिषदि, क्रियासारे; 8A, वायव्य-
संहितायां; 9B, एते श्लोकाः जौर्मैमात्स्यवाशिष्ठलिङ्गाद्यनेकग्रन्थस्याः
श्रौतसिद्धान्तग्रन्थे संगृहीता लिखिताः; 11B, शिवधर्म, वाशिष्ठलैङ्गे; 13B,
जाबालोपनिषद्, 14A, देवीभागवते; 14B, शिवाराधनदीपिका; 15B,
पुराणचन्द्रिकायां; 16B, तन्त्रचन्द्रिका; 17A, विश्वावसुः; 18B,
काशीखण्डे; 19B, सारसंग्रहे; 20A, ब्रह्मोत्तरखण्डः; 23B, शिवगीता;
25B, शिवागमे; 34B, ज्ञानमाला; 35A, भविष्यम्; 35B,
सनत्कुमारोपपुराणे; 36A, आदित्यपुराणे; 39A, जाबालवादिनः; 40B,
विष्णुधर्मोत्तरः; 42A, नृसिंहपुराणे; 42B, प्रयोगसारे; 44A,

ब्रह्माण्डपुराणे, जावालश्रुतिः; 46A, कामिके; 47A, पुरुषार्थप्रबोधे
भविष्ये; 47B, चैविकम्यां; 48B, एतेन शालग्राम-सान्निध्य एव
शैवनिर्मात्यं ग्राह्यं अन्यथा न ग्राह्यमिति तिथितत्त्वादिगौडग्रन्थनिर्णयसिन्धु-
भट्टोजिदीक्षितग्रन्थाश्च परान्ताः; 52A, राघवभक्त्यां; 53A, शिवरहस्य-
प्रारदातिलकयोः; 54A, पद्मपुराणे; 67A, अनुशासनपर्वणि; 78B,
शिवसंहितायां; 79B, शङ्करसंहितायां; 80A, ब्रह्मवैवर्ते; 88B,
गौतमीतन्त्रे; 91B, शिवरहस्ये, व्रतनिर्णये; 107A, योगवाशिष्ठे; 114A,
गारुडे, निःश्वाससंहितायां; 114B, हेमाद्रौ ।

2854.

6534. पार्थिवार्चनदीपिका । *Pārthivārcana-dīpikā.*

By Kāśīnātha.

Substance, country-made paper. 11 × 6 inches. Folia, 130. Lines,
10 on a page. Written on one side only. Extent in slokas, 600.
Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete. Date, Sam-
vat, 1961.

Colophon:—

इति श्रीमद्भूषणनामक-जयरामभट्टसुत-वाराणसीगर्भसम्भव-
काशीनाथविरचिता पार्थिवार्चनदीपिका समाप्ता ।

Post Colophon:—

मालवीयबालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् । संवत् १९६१ मीः
श्रावण वदी ४ ।

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीसेधार्द्धिणामूर्त्तिगुरुभ्यो नमः ।

ज्योतिर्मात्रसदानन्दनिर्मलज्ञानरूपिणे ।

नमः शिवाय शान्ताय ब्रह्मणे लिङ्गमूर्त्तये ॥

नत्वा श्रीशङ्कराचार्यचरणाम्भोरुहद्वयम् ।

काशीनाथः प्रतनुते पार्थिवार्चनदीपिकाम् ॥

2855.

6523. पक्षप्रदोषार्चनचन्द्रिका ।

*Pakṣa-pradoṣārcana-candrikā.**By Kāśīnātha, son of Jayarāma Bhaṭṭa and Vārāṇasī.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 20. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 340. Character, Nāgara by a modern hand. Appearance, fresh. Complete.

A treatise on the worship of Śiva with his consort at dusk on the thirteenth day of the moon.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीदक्षिणामूर्तिगुरुभ्यो नमः ।

बाराणसीमहं वंदे सच्चिदानंदरूपिणीम् ।

मातरूपेण सततं सहस्रारेऽखिलेष्टदाम् ॥

दक्षिणामूर्तिपादाब्जभ्रमरायितमानसः ।

काशीनाथः प्रतनुते प्रदोषार्चनचन्द्रिकाम् ॥

तत्रादौ प्रदोषमहिमा स्कान्दे । ब्रह्मोत्तरखण्डे—

सद्यं ब्रवीमि वरलोकहितं ब्रवीमि ।

सारं ब्रवीम्यपनिषद्भूदयं ब्रवीमि ॥

संसारमुल्लेख्य सारमवाप्य जन्तोः ।

सारोयमीश्वरपदाम्बरुहस्य सेवा ।

ये नार्चयन्ति गिरिशं महति प्रदोषे

अभ्यर्चितं शिवपदं प्रणमन्ति नान्ये ॥

... ..

ते जन्मजन्मसु भवन्ति नरा दरिद्राः ।

2A, अथ प्रदोषस्वरूपनिर्णयः । हेमाद्रौ विश्वदर्श—

प्रदोषोऽस्मयादूर्ध्वं षटिकात्रयमुच्यते ।

गौडग्रन्थे तु दण्डद्वयात्मक एव प्रदोष उक्तः ॥

2B, तत्र प्रदोषव्यापिनौ त्रयोदशी ग्राह्या ।

4A, इति पक्षप्रदोषविधिः । अथ पक्षप्रदोष-पूजाप्रयोगः ।

Colophon :—

इति श्रीमद्भट्टोपनामकजयरामभट्टसुतवाराणसीगर्भसम्भव-
काशीनाथविरचिता पक्षप्रदोषार्चनचन्द्रिका समाप्ता ।

Post Colophon :—

मालवीयबालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् ॥

2856.

9951. पार्थिवशिवपूजाप्रयोगः ।

Pārthivā-Siva-pūjā-prayogaḥ.

Substance, country-made paper. 11×4½ inches. Folia, 6. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

A religious treatise on the worship of an earthen image of Śiva, according to Baudhāyana.

2857.

2448. पार्थिवशिवलिङ्गपूजाविधिः (स्तोत्रम्) ।

Pārthiva-siva-liṅga-pūjā-vidhiḥ, with Stotra.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 4. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It begins :—

आचम्य भस्मरुद्राक्षधारणं कृत्वा पुनराचम्य देशकालौ संकीर्त्य
मम आत्मनः पुराणोक्तफलप्राप्त्यर्थं मम दीर्घायुःसुपुत्रावाप्त्यर्थं
श्रीसाम्बशिवप्रीत्यर्थं पार्थिवलिङ्गपूजनमहं करिष्ये ।

The Pūjāvidhi ends in leaf 3A.

Then a Stotra begins :—

पार्वतीवल्लभं स्तुत्वा स्तोत्रेणानेन भक्तितः ।

ईश्वर उवाच ।

नम ऊँकाररूपाय नमोद्धरवपुर्भ्यते ।

नमो नादात्मने तुभ्यं नमो विन्दुकलात्मने ॥

अनिललिङ्गरूपाय रूपातीताय ते नमः

त्वं माता सर्वलोकानां त्वमेव जगतः पिता ।

Stottra ends in leaf 4A :—

नानापराधशतमन्वहमेव शम्भो

कुर्मस्तथापि शरणं चरणं त्वदीयं ।

यद्दोषवन्तमपि रक्षति रक्षितासौ

को वा न रक्षति निरागसमिन्दुमौले ॥

The MS. ends with Visarjanam.

2858.

2152. पार्थिवशिवलिङ्गपूजा । *Pārthiva-śiva-liṅga-pūjā.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 2. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 40. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It begins :—

अथ पार्थिवपूजा प्रारम्भः । आचम्य देशकालौ संकौर्त्य मम
चतुर्विधपुरुषार्थसिद्ध्यर्थं × श्रीसांवसदाशिवप्रौढ्यर्थं च यथा मिलि-
तोपचारैः देशकालाद्यनुसारतः पार्थिवलिङ्गपूजनमहं करिष्ये ।

It ends :—

तालत्रयं दत्त्वा जले निमज्जयेत् ।

2859.

11051. पार्थिवशिवपूजाविधिः ।

Pārthiva-śiva-pūjā-vidhiḥ.

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 2. Lines, 10 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति पार्थिवशिवपूजाविधिः समाप्तः ।

Beginning :—

आचम्य प्राणायामः । देशकालौ स्मृत्वा श्रीसदाशिवप्रौढ्यं
पार्थिवपूजनमहं करिष्ये ।

2860.

3274.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 12. Lines 7 on a page. Extent in ślokas, 180. Character, Nāgara. Date, Samvat 1806. Appearance, discoloured.

I.

11B, इति पार्थिवपद्धतिः समाप्ता ।

Beginning :—

अथ पुराणमन्त्रेण पार्थिवलिङ्गपूजाविधिरभिधीयते । तत्र
मन्त्रः ।

हरो महेश्वरः शम्भुः शूलप्राणिः पिणाकष्टकृ ।

शिवः पशुपतिश्चैव महादेव इति क्रमात् ।

II.

Colophon :—

इति रुद्रतर्पणं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

संवत् १८०६ अश्विन् सुदि ५ गुरौ लिखितमिदं पुस्तकं व्यासहरि-
रामेण गुजरातिना पंत वैजनाथ अर्चनाय । शुभमस्तु आरोग्य-
मस्तु । काशिमध्ये विश्वेश्वरसन्निधौ लिखितं शिवापर्णम् ।

It begins after Pārthiva-paddhati :—

ॐ नमः शिवाय शिवं तर्पयामि ॐ नमो भवाय भवं
तर्पयामि । इत्यादि ।

2861.

2414. पार्थिवपूजाविधिः । *Pārthiva-pūjā-vidhiḥ.**By Mādhava.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 4. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 60. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh.

It begins:—

अथ पार्थिवपूजाविधिः ।

तत्र क्रमसूचका परिभाषा शिवागमे—

मृदाहरण १ संघट्ट २ प्रतिष्ठा ३ ज्ञानमेव च ४ ।

स्नपनं ५ पूजनं ६ चैव पुनश्चैव विसर्जनम् ७ ॥

इति सप्तोपचाराः ।

अथ मन्त्रक्रममाह—

हरो १ महेश्वरश्चैव २ शूलपाणिः ३ पिशाकृष्टक् ४

पशुपतिः ५ शिवश्चैव ६ महादेवेति ७ कौर्त्तयेत् ॥

हराद्येकैकानाम्ना मृदाहरणाद्येकैकं कर्म कुर्यादित्यर्थः । यथा

प्रथमं सम्यग् कृत्वा भस्मोस्नेपनं रुद्राक्षधारणं कृत्वा उदीचीं
दिशं गत्वा शुचौ देशे भूमिं प्रार्थयेत् ... ..

हराय नम इति मन्त्रेण अश्वत्यगर्भशमीमूलप्रदेशात् तदलाभे शुचि-
भूमिभागात् केवलाश्वत्यमूलप्रदेशात् शमीमूलप्रदेशाद्वा यथालाभं
स्वस्ववर्णविहितमृदाहरणम् ।

1B, अथ कान्ये कश्चिद्विशेष उच्यते ; 2B, अत्र कश्चिद्रहस्यार्थः प्रोच्यते ;

3A, गुरुणा संकेतः ; 3A, अमुककामनासिद्धये पार्थिवशिवलिङ्गपूजामनेन
पक्षेणाहं करिष्ये ; 4A, अथ ध्यानम् ; अथ आवरणपूजा ;

4B, पार्थिवस्य च लिङ्गस्य यन्मया पूजनं कृतम् ।

तेन श्रीभगवान् रुद्रो वाञ्छितार्थं प्रयच्छतु ॥

2862.

2415. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 5 to 19, the 16th is twice repeated but there is no 18th. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 375. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh.

This MS. seems to be a continuation of the previous number as the 5A begins:—

आवरणपूजा तु गन्धाक्तपुष्पाणि अक्षताश्चादाय कार्या । शिव-
पूजायामक्षताः शालितखड्गुलास्ते च कण्डिता स्त्रिः प्रक्षालिता
अभसाञ्चेति ।

The colophon immediately after runs:—

श्रीसौराष्ट्रसमुद्भूत सारस्वतकुलो वरः ।
लब्धोदये(य)न रचिता माधवेन शिवस्य तु ॥
पार्थिवस्य सपर्याप्ति संक्षिप्ता सकलार्थदा ।
भवानीप्राणनाथोऽयं तेन तुष्टु सर्वदा ॥

In continuation:—

श्रीवरदमूर्तिर्जयति अथ पार्थिवलिङ्गविधानं द्वितीयं किञ्चित्
संक्षेपं लिख्यते ।

5A, आदौ खसूत्रोक्तं प्रातःकृत्यं तं (?) प्रोक्तं शिवकृत्येन मिश्रितं प्रातः-
स्नानादिरूपं निवृत्य.....आचमनं कृत्वा.....श्रीमहासूत्रप्रौढार्थे पार्थिव-
शिवलिङ्गपूजनमहं करिष्ये; 5B, पिण्डीकरणं, करन्यासः, करशुद्धिन्यासः;
6A, अथ ध्यानम्; 7A, अथ करन्यासः ततो ध्यानम्; 7B, इति द्वितीयः
पार्थिवलिङ्गपूजाविधिः समाप्तः । अथात्र मूलवचनानि सविस्तराणि वक्ष्यामः ।
तत्र लिङ्गमहिमा स्कान्दे ।

After the 38th verse, leaf 9B, अथ नानालिङ्गानि; after
the 47th verse, leaf 10A, अथ कलौ तु पार्थिवमेव क्षिप्रफलप्रदं
नानाकामनासाधकञ्च; after the 142nd verse, leaf 15A, इति
संक्षिप्ता पार्थिवपूजा । तन्वान्तरे अथ पार्थिवलिङ्गस्य विधानमभिधीयते;

after the 152nd verse, 15B, इति एकादशार्णो गणेशमन्त्रः; after the 159th verse, इत्येवं गुह्यमन्त्रो दशाक्षरः; after the 185th verse, leaf 16-17, इत्यपि लिङ्गपूजाविधिः. (Here ends the quotation from the Skāndapurāṇa.) Immediately following :—
अथ वैदिकभक्तानां पार्थिवाच्चा निगद्यते in 6 verses, leaf 17-18B, अथ कान्यविधिः, ऋतुसुक्तो भवति, पुत्रवान् भवति; leaf 17-18B, कन्यावान् भवति, द्रव्यागमो भवति, विवाहो भवति, कलहान् सुक्तो भवति, तीर्थयात्रा भवति, विद्यावान् भवति; 19A, अपमृत्युपरिहारो भवति, दूरगतस्यागमो भवति, भाग्यवान् भवति; 19B, इत्यन्यः लिङ्गपूजाविधिः ।

The Last Colophon :—

इति श्रीश्वरसंवादे पार्थिवलिङ्गपूजाविधिः समाप्तः ।

2863.

2676. लिङ्गपद्धतिः । *Liṅga-paddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 5\frac{1}{4}$ inches. Folia, 21. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 320. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

On the worship of Śiva in His phallic emblem.

It begins :—

पार्थिवलिङ्गपूजाविधिरुच्यते ।

मम सर्वकामानां सिद्ध्यर्थं पार्थिवशिवलिङ्गपूजां करिष्ये
इति संकल्प्य सद्योजातं प्रपद्यामि सद्योजाताय वै नमो नमः ।

भवे भवेनातिभवे भवस्य मां भवोद्भवाय नमः ॥ इति मृत्तिका ग्रहणम् ।

Colophon :—

इति लिङ्गपद्धतिः ।

2864.

112. पार्थिवलिङ्गपूजनविधिः ।

Pārthiva-liṅga-pūjana-vidhiḥ.

The present MS. has been noticed in L. 916.

Beginning :—

ॐ नमः शिवाय ।

कथयस्व महाबाहो लोकाणां प्रीतिवर्द्धिकाम् ।

बृहत्लिङ्गशिवस्यार्चं सूचितां न प्रकाशिताम् ॥

कथयस्वाधुना देव यदि ज्ञेहोस्ति मां प्रति । भैरव उवाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि लोकानामुपकारिणीं इत्यादि ।

End :—

अष्टोत्तरात्कार्यसिद्धिर्भवत्येव न संशयः ।

सहस्रपूजनादेवि लभते वाञ्छितं फलम् ॥

लक्षस्य पूजनादेवि शिवत्वमाप्नुयाद्भुवम् ॥

Colophon :—

समाप्तश्चेदं ॥

2865.

2869. पार्थिवशिवलिङ्गपूजाप्रयोगः ।

Pārthiva-śiva-liṅga-pūjā-prayogaḥ.

Substance, country-made paper. 9×4½ inches. Folia, 11. Lines, 9 on a page. Extent in ślokaś, 200. Character, Nāgara. Date, Samvat 1797. Appearance, discoloured. Complete.

It begins :—

अस्य श्रीपार्थिवेश्वरचिन्तामणिविद्यामन्त्रस्य निग्रहानुग्रहकर्ता
कामदुषा देवता गायत्री छन्दः श्रीश्रीभ्रवरदरूपिणी पार्थिवेश्वर-
चिन्तामणि देवता ह्रीं बोजं क्लीं शक्तिः नमः कौलकं ॐ अमुक-
कामसिद्ध्यर्थे जपे विनियोगः । इत्यादि ।

It ends :—

सोद्यापनं व्रतं कृत्वा प्राप्नुयात् परमं फलम् ।

ततः शिवपदं प्राप्य तत्रैव रमते ब्रुवम् ॥

The date and the scribe of the manuscript.

लिखितं शुक्ल० रामेश्वरजोईता वास्तव्य ग्राम सिद्धपुरा काश्यां औदौच्य-
ज्ञाती । संवत् १७९७ ता वरषे फाल्गुनवदौ १० शनिवारणे लिखीतम् ॥

2866.

7916. पार्थिवेश्वरचिन्तामणिलिङ्गपूजनविधिः ।

Pārthiveśvara-cintāmaṇi-liṅga-pūjana-vidhiḥ.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 30. Lines, 7
on a page. Extent in ślokas, 360. Character, Nāgara. Date, Samvat
1877. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति औपार्थिवेश्वरचिन्तामणिलिङ्गपूजनविधिः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १८७७ मासि० कार्ति० शुक्ल १५ चन्द्रवासरे लिखितं
नन्दन उपाध्या काश्यां मध्ये शुद्धपद्धतिः ।

Beginning :—

अथ चिन्तामणिपार्थिवपद्धतिः ।

ॐ । अस्य औपार्थिवेश्वरचिन्तामणिमन्त्रस्य दक्षिणामूर्तिः
ऋषिरनुष्टुप्छन्दः औसदाशिवो देवता, etc., etc., ममामौष्ट-
सिद्धये जपे विनियोगः । अथ करन्यासः ।

2867.

2681.

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 29. Lines, 8
on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh.

The MS. contains three different works.

(1) प्रदोषे शिवपूजामाहात्यम् ।

Beginning :—

प्रदोषपूजामूलभूतानि वचनानि ब्रह्मोत्तरखण्डे षष्ठे ऽध्याये
तिष्ठन्ति । तानि सौकर्यार्थं प्रथमतो लिख्यन्ते ।

This ends in 8A. The other side of the leaf is
marked 1 and begins the next work.

(2) प्रदोषपूजापद्धतिः ।

Beginning :—

अथ ब्रह्मोत्तरखण्डोक्तप्रकारेण प्रदोषपूजापद्धतिर्लिख्यते ।

पक्षद्वये त्रयोदश्यां दिवा निराहारः सन् मध्याह्ने स्नात्वा
शिवपूजां विधाय प्रदोषकालात् पूर्वमेव देवस्य पुरतो
नवाम्भसा गोमयेनोपलिप्य धौतवस्त्रैर्मण्डपं विधाय वितानाद्यैः
फलपुष्पपल्लवाद्यैश्चालंकृत्य वर्णपञ्चकैः पद्ममालिख्य अक्षतमयस्य
वटिकात्रयात् पूर्वं स्नात्वा शुद्धवस्त्रं परिधाय यथैव चाण्डालोच्छिद्यं
आद्वार्यं नोपयुज्यते तथैव इत्यादि ॥

This contains 18 leaves and the first side of the 19th.
The other side is marked 1 and begins the next work.

(3) उपमन्युव्रत-शिवस्तव ।

ॐ शिवाय महेश्वराय शुम्भवे पिनाकिने इत्यादि ॥

Colophon :—

इत्युपमन्युव्रतं स्तवं समाप्तम् ।

2868.

83. शिवपूजापद्धतिः । *Śiva-pūjā-paddhatih.*

A manual on the worship of Siva. For the MS. see
L. 821.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ शिवपद्धतिर्लिख्यते ।

ब्राह्मे मुहूर्त्ते चोत्थाय यामिनीचैलमुत्सृजेत् ।, etc., etc.

Post Colophon Statement :—

एतत् लिपिस्थानं श्रीमालिकासन्निधौ लिखितम् । शुभं
भवतु संवत् १८४३ कार्तिक पौर्णिमायां चन्द्रवासरे शुभं ।

2869.

8961. पञ्चवक्त्रपूजा । *Pañca-vaktra-pūjā*.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 7. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 200. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The work is called Śiva-pūjā-paddhati on the obverse of the first leaf. In the colophon, however, it is called Pañca-vaktra-pūjā. All the six faces of Śiva are separately worshipped.

1B, इति पश्चिमवक्त्रपूजनं ; 2A, इत्युत्तरवक्त्रस्य पूजा ; इति दक्षिणः ;
2B, अथ पूर्ववक्त्रध्यानम् पू ; 3A, इति ऊर्ध्वमस्तः ; 3A, इति पातालवक्त्रध्यानम् ।

The details of the worship are given in the rest of the work. The sixth Pātālavaktra seems to be a supplementary one treated of in a very brief manner. Vedic Mantras of *Rudra* are profusely used.

Beginning :—

अथ ध्यानम् ॥

प्रालेयामलविन्दु० । पश्चिमं ॥ १ ॥

यत्तद्गंजाजलौवैर्हरमुकुटजटाजूटानर्द्धतभस्त्रैः । ? ।

कर्णौ नागाधिराजैः पश्चिमगणिकिरणैश्चन्द्रिकाभिर्विभार्ति ।

नित्यं ध्यायन् प्रसन्नं प्रशिकरधवलं शङ्खगोक्षीरवर्णं

सद्योजातस्त्रयम्भूस्त्रयमिति भगवान् पश्चिमं चन्द्रमौलेः ॥, etc., etc.

Colophon :—

इति पञ्चवक्त्रपूजा समाप्ता ।

2870.

4647. गोमयगठितशिवपूजाविधिः ।

Gomaya-gaṭhita-śiva-pūjā-vidhiḥ.

Substance, country-made paper. $16\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 3. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 84. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh.

On the worship of a cowdung image of Śiva, of which the recitation of the text of the Kālāgnirudropaniṣad forms part.

श्रीराम । अथ गोमयगठितशिवपूजाविधिः ।

तत्रादौ श्वेतसर्षपमादाय ॐ वेतालाश्च पिशाचाश्च, etc., etc.

3A, अथ कालाग्निरुद्रोपनिषत् पाठः ॥ यथा ॥ ॐ श्रीमत्कालाग्निरुद्रोप-
निषदः सम्बर्त्तको + + + रूपी रुद्रोदेवता, etc., etc.

ॐ अथ कालाग्निरुद्रं भगवन्तं सनत्कुमारः पप्रच्छ ।

Colophon :—

इति कालाग्निरुद्रोपनिषत् समाप्ता । ॐ ॥

2871.

2872. नृसिंहपरिचर्या । *Nṛsiṃha-paricaryā.*

A part of वैष्णवधर्मानुष्ठानपद्धतिः । See Cat. Cat. Vol. I.

By Kṛṣṇadeva, son of Rāmācārya.

For the MS. see L. 4232.

2872.

5890. नृसिंहार्चनचन्द्रिका । *Nṛsiṃhārcana-candrikā.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 57. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 850. Character, Nāgara. Date, Samvat 1697. Appearance, old and discoloured.

Beginning :—

ॐ नमो भगवते श्रीमद्विष्णुलक्ष्मीनृसिंहाय ।
 ॐ श्रीगुरुचरणकमलेभ्यो नमः ।
 उपास्महे नृसिंहाख्यं ब्रह्मवेदान्तगोचरम् ।
 भूयोह्लासितं (?) संसारच्छेदहेतुं जगद्गुरुम् ॥
 ॐ सत्यज्ञानसुखस्वरूपममलं क्षीराब्धिमध्यस्थले ।
 योगारूढमतिप्रसन्नवदनं भूषासहस्रोच्चलम् ॥
 अक्षं चक्रपिणाकसाभयवरान् विभ्राणामर्कच्छविम् ।
 कृत्रीभूतपाणीन्द्रमिन्दुधवलं लक्ष्मीनृसिंहं भजे ॥
 वासिष्ठनारदीयाद्या आलोच्यानेकपद्मतैः ।
 विधिस्तु मन्त्रराजस्य संक्षेपेणोच्यतेऽधुना ॥

तत्रादौ मण्डलेश्वरं श्रीमद्विष्णुलक्ष्मीनृसिंह + + +, etc., etc.

28B, इति श्रीनृसिंहार्चनचन्द्रिकायां संचितस्मार्त्तपद्मतौ च अङ्गनिरूपणं
 नाम प्रथमः पटलः ; 37B, इति श्रीनृसिंहार्चनचन्द्रिकायां स्मार्त्तोपासनायां
 संचितपद्मतौ द्वितीयः पटलः ।

55A, तुलस्यां मापतिं देवमर्चयित्वा यथाविधि
 पञ्चादागत्य देवेशमपराधान् क्षमापयेत् ।
 यानैर्वा पादुकैर्वापि गमनं भगवद्गृहे ।
 देवोत्सवाद्यदेवाय (?) अप्रणामस्तदग्रतः ॥

Last Colophon :—

Beginning of the द्वात्रिंशदपराधः—*Dvātrinśadaparādha.*

उच्छिद्ये चैव वाश्रौचे भगवद्वन्दनादिकं
 एकहस्तप्रणामश्च तत्परस्तात् प्रदक्षिणं
 × × × × × ×

इति अपराधक्षमापनं । ॐ नमो नृ० द्वात्रिंशत् सुख्यास्ते वाराहे विष्णु-
 नोदिताः तिर्यक् सुत्रधरो भूत्वा ह्यकृत्वा दन्तधावनं ।

× × × × × × × × ।

इति वैकुण्ठनाथप्रोक्ता द्वात्रिंशदपराधाः समाप्ताः ।

The colophon of the other work is not found. It closes with the prayer, composed by Vaikunṭha Nātha.

Post Colophon Statement:—

संवत् १६६७ वर्षे अश्विनमासे शुक्लपक्षे अद्य षष्ठायां तिथौ गुस्वासरेण
लिखितमिदं पुस्तकम् ।

लेखकपाठकयोः शुभं भवतु । कल्याणमस्तु ।

गुसांशरामाश्रमपठनार्थं परोपकारार्थं च ।

2873.

1819. कृष्णाचनचन्द्रिका । *Kṛṣṇārcana-candrikā*.

Substance, country-made yellow paper. 17×5 inches. Folia, 23. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 500. Character, Bengali. Appearance, fresh. Two chapters only.

This is a distinct work from the *Kṛṣṇārcana-candrikā* by Ratnapāṇi, noticed in L. 1894.

It begins:—

प्रणम्य परमात्मानं सच्चिदानन्दरूपिणम् ।

कुर्वे नानाप्रमाणाढ्यां श्रीकृष्णार्चनचन्द्रिकाम् ॥

प्रतिमाया वेदप्रमाणाता । आथर्वनीय-श्रीरामतापनीये अन्यत्र च तन्त्रे ।

चिन्मयस्याद्वितीयस्य निष्कलस्याशरौरिणः ।

उपासकानां कार्यार्थं ब्रह्मणो रूपकल्पना ॥ १ ॥

रूपकल्पना । रूपस्थानां देवतानां पुंस्त्व्यंशादिकल्पना । इति निबन्धकृद्भिः ।

अथ देवप्रतिमाभेदाः । स्नान्दे ।

शैली दासमयी लौह्यी लेप्या लेख्या च सैकता ।

मनोमयी मणिमयी प्रतिमाष्टविधा स्मृता ॥

मत्स्यपुराणे ।

सौवर्णी राजती वापि ताम्नी रत्नमयी तथा ।

शैली दासमयी वापि लौह्यशङ्खमयी तथा ॥

रौतिका धातुयुक्ता च ताम्रकांस्यमयी तथा ।

शुभदारुमयी वापि देवतार्चा प्रशस्यते ॥

रौतिका पित्तलं शुभदारुमयी यक्षीयकाष्ठसमुद्भवा ॥

The index of the work as given in the manuscript : —

1, प्रतिमायां वेदप्रामाण्यं, देवप्रतिमाभेदाः, तत्फलभेदाः, देवार्चने स्थानानि, स्थानभेदे पूजाप्रकाराः; 2A, गृहस्थानां प्रतिमापरिमाणम्, अधिष्ठानभेदे आवाहनविसर्जने, देवपूजाया नित्यत्वविधानम्, तत्फलानि; 2B, केवलजले पूजाविधानम्, देवपूजा अकरणदोषाः, देवतानां अग्रपश्चात् पूजाक्रमः, नित्यानित्य-विचारः; 3A, नित्याकरणे दोषाः, अधिकारी, अथ शालग्रामप्रकरणम्, शालग्रामे सर्वदेवादिपूजाविधानम्, शालग्रामे शिवनिर्म्माल्ये न दोषः; 3B, शालग्रामे पूजाफलानि; 4B, गृहे शालग्रामस्थापनफलम्, शालग्रामार्चनाकरणे दोषः, कलौ शालग्रामस्य दुर्लभत्वं; 5A, अन्याधिष्ठानापेक्षया अस्य उत्तमत्वं शालग्रामस्य प्रतिष्ठानिवेधः, शालग्रामोत्पत्तिप्रकाशः; 5B, वर्णादिभेदाः; 6A, तासां गुणदोषाः; 6B, तासां पूज्यत्वापूज्यत्वे, तत्पूजके संस्थानियमः, शालग्रामे क्षेत्रनिर्णयः, अथ मूर्तिभेदे लक्षणानि, तत्र मत्स्यलक्षणम्; 7A, कूर्मचक्रम्; 7B, वराहचक्रम्, लक्ष्मीवराहचक्रं, नृसिंहलक्षणम्, कपिलनृसिंहः; 8A, लक्ष्मी-नृसिंहः, विदारनृसिंहः, सर्वतोमुखलक्षणम्, पातालनृसिंहः, आकाशनृसिंहः, जिह्वानृसिंहः; 8B, अधोमुखनृसिंहः, ज्वालानृसिंहः, योगिनृसिंहः, वामन-चक्रम्, दधिवामनः; 9A, त्रिशमचक्रम्, परशुरामः, श्रीरामचक्रम्, राजराजेश्वरः, रघुनाथः, सीतारामः, जानकीरामः, विद्योगरामः, रणरामः; 9B, वीररामः, विजयरामः, कवित्तरामः, शिवरामचक्रम्, बलभद्रः, बलरामः, बुद्धः, कल्किः, इति दशवताराः अथ श्रीकृष्णचक्रम्, गोपालचक्रम्, मदनगोपालचक्रम्; 10A, सन्तानगोपालः, गोवर्द्धनगोपालः, लक्ष्मीगोपालः; 10B, अथ लक्ष्मीनारायणः लक्ष्मीजनार्दनः; 11A, नारायणः, लक्ष्मीपतिः, श्रीधरचक्रं; 11B, दामोदर-चक्रम्, केशवचक्रम्, माधवचक्रम्, गोविन्दचक्रम्, विष्णुचक्रम्; 12A, अच्युत-चक्रम्, मधुसूदनम्, हरिलक्षणम्, अनन्तचक्रम्; 12B, शेषचक्रम्, प्रलम्बचक्रम्, विष्णुपद्मरचक्रम्, सुदर्शनचक्रम्, वासुदेवचक्रम्; 13A, संकर्षणचक्रम्, प्रद्युम्न-चक्रम्, लक्ष्मीप्रद्युम्नचक्रम्, अग्निरुद्रचक्रम्, पुरुषोत्तमचक्रम्; 13B, अधोक्षजः;

13B, उपेन्द्र०, योगेश्वर०, पुण्डरीकाक्ष०, योग्यमूर्तिचक्रम्, त्रिविक्रमचक्रम्, चतुर्भुजचक्रम्, गदाधर०, 14A, हिरण्यगर्भ०, कालीयमर्दन०, चानूरमर्दन०, समन्तहारी, कंसमर्दनचक्रम्, वैकुण्ठ०, पद्मनाभ०, हृषीकेश०; 14B, गरुडध्वज-
लक्ष्मीपतिः, बटपत्रशायी, विश्वम्भर०, विश्वरूप०, प्रीताम्बर०, चक्रपाणि०, हरिहर-
चक्रम्; 15A, शङ्करनारायण०, शिवराम०, नरनारायणचक्रम्, रूपिनारायण०, नवमूर्त्ती, हयग्रीवचक्रम्; 15B, परमेष्ठीचक्रम्, चतुर्मुखचक्रम्, जगद्योनि०, वज्ररूपी, स्वयम्भू०, पितामह०; 16A, सप्तवीरश्रवस्त्रचक्रम्, शिशुमारलक्षणम्, हंसचक्रम्, परहंसचक्रम्, सूर्यलक्षणम्, हैहयचक्रम्, गरुडचक्रम् इति १०८
चक्रभेदाः; 16B, शालग्रामशिलाद्वादशादिसंस्थाभेदे पूजाफलम्, शिलादि-
विक्रयादिकरणे दोषाः, शालग्रामशिलां स्पृष्ट्वा मिथ्याप्रपथकरणे दोषाः, शालग्रामशिलायां तुलसीविच्छेदकरणे दोषाः, शालग्रामशिलासमीपे तुलसी-
संस्थापनफलम्, शालग्रामसमीपे मरणफलम्; 17A, शालग्रामशिलां हृदये
निधाय मरणफलम्, स्त्रीशूद्रादीनां पूज्यत्वापूज्यत्वनिर्णयः; 17B, शालग्राम-
शिलादानफलम्; 18A, अथ शालग्रामशिलादानपद्धतिः; 19A, शालग्रामपूजा-
निर्वाहाय भूष्यादिदानफलम्—इति प्रथम परिच्छेदः; 19A, गोमतीचक्रक्षेत्र-
निर्णयः; 19B, शालग्रामचक्रद्वारवतीचक्रयोरेकत्र अवस्थानफलम्, द्वारवतीचक्र-
माहात्म्यं, तेषां वर्णादिभेदे फलम्, चक्रभेदे मूर्त्तिभेदाः; 20A, चक्रभेदेन
मूर्त्तिभेदे फलभेदाः; 20A, विशेषफलम्; 20B, शालग्रामशिलासमीपे द्वार-
वतीचक्रस्य नित्यसंरक्षणा; 20B, द्वारवतीचक्रपूजने संख्यानियमः, अथ शिव-
लिङ्गप्रकरणम्, स्वयम्भूलिङ्गलक्षणम्; 21A, अथ वाणलिङ्गलक्षणम्; 21B,
अथ वाणलिङ्गपरीक्षा, वाणलिङ्गार्थः, गुणदोषाः; 22A, अथ फलम्, वाण-
लिङ्गप्रतिष्ठावाहनादिकं नास्ति, अथ गौरौषट्ठः; 22B, अथ वाणलिङ्गचिह्न-
विशेषे मूर्त्तिभेदाः ११ प्रकारः; 23A, अथ रौहिलिङ्गलक्षणम्, अथ शिवनाभि-
लक्षणम्, अथ दैवलिङ्गलक्षणम्, आर्षलिङ्गलक्षणम्, मानुषलिङ्गलक्षणम्, तत्र
स्वभावोत्पत्त्यलक्षणम्, स्फटिकलिङ्गलक्षणम्, पीठनिरूपणम् ॥ द्वितीय परिच्छेदः
समाप्तः ॥

The authorities quoted are:—

1A, आथर्वण्ये श्रीरामतापनीये, स्कान्दे, मत्स्यपुराणे, गौतमीये
भागवतैकादशे, वाराहे, सम्मोहनतन्त्रे; 2A, गौतमीये, ब्रह्मपुराणे मरीचिः,

कौर्म, भविष्ये, देवीपुराणे, ब्रह्मवैवर्ते, नारदीये, विष्णुरहस्यम्, कालिकापुराणम्, संवत्सरप्रदीपे; 3A, विष्णुपुराणम्, गीता, लिङ्गपुराणे, पाद्मम्, कार्तिकमाहात्म्यम्; 4B, बृहन्नारदीये, गारुडे; 5B, मत्स्यसूक्ते, आग्नेये; 6A, ब्रह्माण्डपुराणम्; 7A, वीरमित्रोदयः; 7B, वैश्वानरसंहिता; 10A, धर्मसंहिता; 10B, पुराणसंग्रहः; 17A, पूजारत्नाकरः; 17A, बृहन्नारदीयम्; 17B, माघ-माहात्म्यम्; 19B, योगपारिजाते; 20A, प्रयोगपारिजाते, कोकिलपञ्चरात्रे; 20B, द्वारकामाहात्म्यम्, सिद्धान्तशेखरः; 21A, दीपिका, शैवसिद्धान्तशेखरः, कालोत्तरे; 22A, याज्ञवल्क्यसंहिता, हेमाद्रुदाहृतलक्षणसमुच्चये, केदारखण्डे; 23B, शिवलक्षणसमुच्चयः, विष्णुधर्मोत्तरे, कालोत्तरे ।

2874.

6526. कृष्णपूजातरङ्गिणी । *Kṛṣṇa-pūjā-taraṅgīnī*.

By Kāśinātha, son of Jayarāma Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 13. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमद्भूडोपनामक-जयरामभट्टसुतवाराणसीगर्भसम्भव-
काशीनाथविरचिता कृष्णपूजातरङ्गिणी समाप्ता ।

Post Colophon :—

मालवीयबालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् ।

On the daily duties of a worshipper of Śrīkṛṣṇa.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुभ्यो नमः ।

कृष्णं कलिमलमथनं कृतजलनिधिमथनं नूनं ।

कविकृतगुणगणकथनं वन्दे कंसादिमथनं नाथम् ॥

दक्षिणामूर्त्तिपादाब्जभ्रमरीभृतमानसः ।

काशीनाथः प्रतनुते कृष्णपूजातरङ्गिणीम् ॥

प्रातस्त्याय शिरसि संस्मरेत् पद्मसुज्ज्वलम् ।

कर्पूराभं स्मरेत्तत्र श्रीगुरुं कृष्णरूपिणम् ॥

सुप्रसन्नं लसद्भूषामण्डितं शान्तिभूषितम् ।

वराभयकरं नित्यं नमस्कृत्यामुना यजेत् ॥

ॐ हंसः सोऽहं श्रीअमुकानन्दनाथगुरुभ्यो नमः, etc., etc.

2875.

3126. गोपाल[पूजा]पद्धतिः । *Gopāla-pūjā-paddhatiḥ.*

By Nīmānuja.

Substance, country-made paper. 7×5 inches. Folia, 9. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 110. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

A treatise on the worship of Gopāla a form of Kṛṣṇa.

It begins :—

ॐ श्रीगोपीजनान्ते प्रवदेद्वल्लभा[म]मिसुन्दरीम् ।

अयं दशाक्षरो मन्त्रे दृष्टा (?) दशफलप्रदः ॥

अथ पूजाप्रकरणम् ।

Colophon :—

इति श्रीनिमानुजकृतं गोपालपद्धति सम्पूर्णं शुभमस्तु ॥

2876.

8643. रामार्चनसोपानम् । *Rāmārcana-sopānaṃ.*

By Śivalāla Pāthaka.

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 52. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 1,000. Date, Samvat 1890. Character, Nāgara, old. Complete.

Complete in 52 leaves. A liturgical work compiled in Samvat 1890 in Kṛṣṇapakṣa of the month of Śrāvana,

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । स्वस्ति श्रीजानकौरमणचरणसरोजाभ्यां नमः
सीतारमणपादाब्जयुगलमकरन्दपानलूब्धोहं रामार्चनप्रयोगं वक्तुं
गुरुपादपङ्कजं नौमि । तत्र तावत्सुन्दराराध्यपादगुर्वनुग्रहः साधको-
रात्रेस्वरमप्रहरस्योत्तरार्द्धे दक्षाङ्गेन शयनादुत्थाय खट्वत्कमल-
कर्णिकामध्ये प्रस्फुरत्कोटिदिवाकरप्रभाभासुरं श्रीरामं चिन्तयेत्,
etc., etc.

Colophon :—

ॐ तत्सदिति श्रीमज्जानकौरमणचरणकमलमकरन्दलुब्धेन
पाठकशिवलालशर्म्मेणा विरचितः श्रीरामार्चनसोपानः समाप्ति-
मगमत् । श्रीरक्त शुभं श्रीरामार्पणमस्तु ।

Post Colophon :—

प्रमत् १८६० मासानां मासोत्तमे मासि आवणमासे
वृष्ये पक्षे । ० ।

2877.

2924. रामसपर्यासोपानम् । *Rāma-saparyā-sopānam.*

By Śivalāla Pāṭhaka.

Substance, country-made paper. 12×4 inches. Folia, 21. Lines, 7
on a page. Extent in ślokaś, 460. Character, Nāgara. Date, Śaṃvat
1863. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीसीतारमणपदाब्जमकरन्दलुब्धेन पाठकशिवलाल-
शर्म्मेणा विरचितः संच्छिप्त-श्रीरामसपर्यासोपानः समाप्तिमगमत् ।

Post Colophon :—

संवत् १८६३ ।

वल्लोयसा पदा स्वामिन् पदवीमवधारय ।

आगत्य शयनागारं सौतया सह राघव ॥

पर्यङ्के विमले प्रशस्तफलके भोगीन्द्रचित्राङ्गके
 खच्छप्रच्छदभावके नृदुशिरःस्थानोपधानादिके ।
 उन्मीलन् कुलशीलया दयितया श्रीसौतया सत्कृते
 श्रोते नित्यमगण्यपुण्यफलदः श्रीकोशलेन्द्रो नृपः ॥

Maṅgalācarāṇa and object of the work :—

सीतारमणपदाब्जप्रगल्भकरन्दपानलुब्धोहम् ।

गुरुपादाब्जं गत्वा कुर्वे श्रीरामपूजने सरणिम् ॥

तत्र तावत् लब्धश्रीगुर्वनुग्रहः साधको ब्राह्मे सुहृत्ते दक्षाङ्गेनो-
 त्थाय खमूर्द्धि सहस्रदलकर्णिकायां द्विभुजं वराभयकरं .....

ध्यात्वा—

अज्ञानतिमिरान्धस्येत्यादि ।

It ends :—

ततश्चरणोदकं गृहीत्वा स्तोत्रकवचादि पठित्वा संहारमुद्रया
 सहृदयकमले देवं संस्थाप्य श्रीरामप्रेमार्द्रचित्तो विहरेदिति
 दिक् ।

2878.

5802. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 28 of which the first is missing. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokaś, 450. Character, Nāgara. Date, Samvat 1860. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीसौतारमणपदाब्जमकरन्दलुब्धेन पाठकशिवलाल-
 शर्मेणा विरचितः संक्षिप्तश्रीरामसपथ्यासोपानः समाप्तिमगमत् ।

Post Colophon :—

संवत् १८६० शके १७२३ कार्तिक वदौ २ रविवसरे
 इदं पुस्तकं लिखितम् ।

श्रीरामचन्द्रो जयति ।

2879.

10475. *The Same, though called (संक्षिप्त) ।*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 24. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 440. Character, Nāgara. Date, Samvat 1882. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीसौतारमणपदाब्जमकरन्दलुब्धेन पाठकशिवलाल-
शर्म्मा विरचितः संक्षिप्तः श्रीरामसपथ्यासोपानः समाप्तिमगमत् ।

Post Colophon :—

संवत् १८८२ माघशुक्ल १० भृगुवासरे ।

A treatise on the worship of Rāma.

Beginning :—

सौतारमणपदाब्जप्रगल्भमकरन्द[पान]लुब्धोऽहं ।

2880.

10454. *रामार्चनोपयोगिसमयाह्निकम् ।*

Rāmārcanopayogi-samayāhnikam.

By Śivalāla Pāṭhaka.

Substance, country-made paper. $12 \times 5\frac{1}{4}$ inches. Folia, 70. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1,540. Character, Nāgara. Date, Samvat 1870. Appearance, fresh. Complete.

Ācāras and proper times in connection with the worship of Śrī Rāmacandra, compiled in Samvat 1868.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

चूडावतंसौक्ष्मचन्द्रखण्डं गौरीकरोल्लालितचारुशुण्डम् ।

भक्तौषविन्नप्रशमप्रचण्डं भजे निजे चेतसि वक्रतुण्डम् ॥

अनल्पं संजल्पन् किमपि किमपि स्मेरवदनः

चिरं चुम्बच्चन्द्राभरणाकिरणां (?) कौस्तुभमणिं ।

मनोज्ञः कौशल्यां जितनयनः उत्तानप्रयनः

चलच्चेतोदोलां दशरथकुमारः श्रयतु मे ॥

... ..

The object of the work :—

3A. नित्यकर्माण्यनुष्ठाय प्रयतः शुद्धमानसः ।

भक्तिश्रद्धासमायुक्तोधिकारौ हरिपूजने ॥

अतोधिकारसिद्ध्यर्थमाह्निकं समयं तथा ।

ब्रवीमि जानकीनाथसमर्चनसमृद्धये ॥

दक्षिणामूर्तिसंहितायां ।

प्रातः शिरसि शुक्लेऽङ्गे द्विनेत्रं द्विभुजं गुरुं ।

प्रसन्नवदनं शान्तं स्मरेत्तन्नामपूर्वकम् ॥

41A. इति पाठकशिवलालसंगृहीतानि आचारप्रमाणवाक्यानि प्रयोगाश्च ॥

अथ धर्मोपयोगिनी परिभाषा ।

मासे नभस्यमावास्या तस्यां दर्भोच्चयो मतः ।

अथातयामास्ते दर्भा विनियोज्याः पुनः पुनः ॥

Colophon :—

इति श्रीजानकीरमणचरणकमलमकरन्दाभिलाषि—शिवलाल-

पाठकसंगृहीतं वाजसनेयिनां श्रीगामार्चनोपयोगिसमयमाह्निकं

समाप्तमगमत् ॥

समाप्तमाह्निकमिदं वस्त्रङ्गवसुचन्द्रके वर्षे भाद्रासितावृत्त्यां गङ्गालोकार्कसन्निधौ ॥

Composed in Samvat 1868.

Post Colophon :—

संवत् १८९० गण्यसंख्या १४०० ।

2881.

10405. रामचन्द्रपूजाविधिः । *Rāma-candra-pūjā-vidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 11½ × 5 inches. Folia, 9. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 189. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीरामचन्द्राय नमः ॥

अथ श्रीरामचन्द्रपूजाविधिर्लिख्यते ॥

तत्रादौ स्वस्तिवाचनं कृत्वा प्रथममाचामेत् । तत्र क्रमः ॥

पूर्वाभिमुखः केशवाय नमः ।, etc.

8A, तत आत्मसमर्पणं कुर्यात् ततः स्तुत्वा स्तुतिमाह रामार्चनचन्द्रिकायां—

श्रीहनुमानुवाच ।

तिरश्चामपि राजेति समवायं समीयुषां ।

यथा सुग्रीवमुख्यानां यस्तमुग्रं नमान्यहं ॥

Last Colophon :—

8B, इति हनुमत्प्रोक्त-मन्त्रराजात्मकस्तवः समाप्तः ।

After the end there are some verses and mantras beginning with,

पूर्वादिक्रमतो देवं पूजयेद् गन्धचन्दनैः ।

पवनं चाङ्गनां चैव पूजयेद्दक्षवामतः ॥

2882.

8797. रामपूजातरङ्गिणी । *Rāma-pūjā-taraṅgiṇī.*

By Kāśīnātha.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches, Folia, 8. Lines, 16 on a page. Extent in ślokas, 375. Character, Nāgara. Old. Incomplete.

It begins :—

दक्षिणामूर्त्तिपादाब्जममरौभूतमोलिना ।

रच्यते काशिनाथेन रामपूजातरङ्गिणी ॥

ब्राह्मे मुहूर्त्ते चोत्थाय कृत्वा श्रौचादिकं सुधीः ।

परिधायाम्बरं शुद्धं मन्त्रज्ञानं समाचरेत् ॥

तद् यथा—

नमः शिवायै गङ्गायै शिवदायै नमो नमः ।

नमस्त्रिपथगामिन्यै विश्वमूर्त्यै नमो नमः ।

2883.

6009. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 10. Lines, 17 on a page. Extent in slokas, 510. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Beginning:—

दक्षिणामूर्तिपादाब्जभ्रमरौभूतमौलिना ।

प्रोच्यते काश्रिनाथेन रामपूजातरङ्गिणी ॥

प्रातः प्रातश्चिन्तयेत्तु खाभीष्टं श्रीहरिं गुरुम् ।

श्रीगुरुं धवलं ध्यायेत् वरदाभयपाणिनम् ।

रामाभिन्नं ब्रह्मरन्ध्रे सर्वाभीष्टफलप्रदम् ।

इति ध्यात्वा ॐ ऐं ह्रीं श्रीं हंसः सोहं अमुकानन्दनाथ-

श्रीगुरुपादुकां पूजयामि नम इति मनसा संपूज्य—

गुरुब्रह्मा गुरुर्विष्णुर्गुरुर्देवो महेश्वरः ।

गुरुरेव परं ब्रह्म तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥

इति नत्वा श्रीरामार्चनचन्द्रिकायां—

ब्राह्मे मुहूर्ते चोत्थाय चिन्तयेद्भगवन्न्दनम् ।

हरे राम हरे राम राम राम हरे हरे ॥

हरे कृष्ण हरे कृष्ण कृष्ण कृष्ण हरे हरे ।

श्रीरामजय रामजय जयराम इति त्रयोदशाक्षरं मन्त्रं

दशवारं जपेत् ।

स्वस्तिकाद्यासने ध्यायेद्वाघवं खखरूपिणम् ।

अहं रामो नचान्योस्मि ब्रह्मैवाहं न प्रो[क]भाक् ।

सच्चिदानन्दरूपोहं नित्यमुक्तस्वभावनात् ।

इति ध्यात्वा अथ अजपासंकल्पः—

अजपा नाम गायत्री योगिनां मोक्षदायिनी ।

तस्याः सङ्कल्पमात्रेण सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥

End:—

अनेन सदृशो मन्त्रो जगत्स्वपि न विद्यते ।
अनेनाराधितो रामः प्रसीदत्येव सत्वरम् ॥
रामेति परमं जप्यं तारकं ब्रह्मसंज्ञितम् ।
तथाच रामरामेति एतत्तारकमुच्यते ॥
इत्याद्याः श्रुतयः सन्ति स्मृतयश्च सहस्रशः ।
एतदेवाविमुक्ते श्रीरुद्रः कथयति स्वयम् ॥

Colophon:—

इति श्रीमद्भण्डोपनामकशिवरामभट्टात्मज-जयरामभट्टाभिध-
शिवभक्तसूनु-मन्त्रशास्त्रप्रवीण-काशीनाथविरचिता रामपूजा-
तरङ्गिणी समाप्ता ।

After the colophon, quoted above, there are two verses offering Arghya to Rāma.

The authorities quoted and consulted:—

1, रामार्चनचन्द्रिका ; 2A, मेरुतन्त्रे ; 2B, ढहन्नारदीये ; 7B, त्रैलोक्य-
सम्मोहनतन्त्रे ; 7B, प्रयोगपारिजाते मरीचिः, भविष्ये, अगस्त्यः ; 8B, स्कान्दे,
ज्ञानमालायां, सिद्धान्तशेखरे, संग्रहे, अस्मन्मातामहकृतसंग्रहे ; 9B, स्कान्दे
दारुकामाहृत्ये ।

2884.

2642. रामपूजापद्धतिः । *Rāma-pūjā-paddhati.*

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 8. Lines, 12 on a page. Extent in slokas, 250. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It begins:—

श्रीगुरुं सहजानन्दं संसारार्णवतारकम् ।
श्रीरामरूपिणं मूर्द्धि भावयेहं पुनः पुनः ॥ १ ॥
साधको ब्राह्ममुद्घर्त्त उल्लास रात्रिवासः परित्यज्य बद्धपद्मासनः
शिरस्यधोमुखसहस्रदलकमलशुक्लावर्णकर्णिकान्तस्थ-चन्द्रमण्डलान्त-
र्गतहंसपीठे श्वेतवर्णवराभयकरं श्वेतमाल्यानुलेपनं दिभुजं दिनयनं

स्वप्रकाशस्वरूपं शान्तं प्रसन्नमानसं स्वामोरुस्थितसुरक्तशक्त्या
स्वप्रकाशस्वरूपया सहितं दिश्याभिवेकेण गुरुसंप्रदायानुगतव्रत-
नामपूर्वक-श्रीरामस्वरूपिणं निजगुरुं विभाष्य मानसोपचारैः
संपूजयेद्यथा तं पृथिव्यात्मकं गंधं समर्पयामि ॥ इत्यादि ॥

It ends:—

इति प्राणायामकृष्यादिकराङ्गन्यासं विधाय मूर्तेन त्रिर्यापकं
कृत्वा शेषं निष्काल्यं नैवेद्यं भक्तेभ्यो दत्त्वा किञ्चित् स्वयं गृहीत्वा
मुखं विहरेदिति ।

Colophon:—

इति श्रीरामपद्धतिः ।

Then a line more about Puraścaraṇa.

2885.

5851. रामार्चनपद्धतिः । *Rāmārcana-paddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. $7 \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 108. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 1,300. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Beginning:—

श्रीराम ।

ब्राह्मे मुहूर्ते चोत्थाय चिन्तयेद्रघुनन्दनम् ।
रामरामेति रामेति तारकाख्यं परं शुभम् ॥
गुर्वर्थे व्यक्तराज्यो व्यचरदनुवनं पद्मपद्मां प्रियायाः
पाणिस्पृशंस्तमाभ्यां मृजितपथिरुजो यो हरीन्द्रानुजाभ्यां ।
वैरूपाक्ष्यर्पणार्थाः प्रियविरहवशा रोपितभ्रुविज्जम्भ-
स्तुम्बिर्बद्धसेतुः खलदवदहनः कोसलेन्द्रोवतारः ॥

18B, इति दिनाद्यभागद्वयम् ; इति द्वितीयदिनभागद्वयम् ।

Last Colophon:—

इति रामार्चनपद्धतिः समाप्तं ।

2886.

9149. श्रीराममन्त्रपटलः । *Śrīrāma-mantra-pāṭalāḥ*.

Substance, country-made paper. 12×6 inches. Folia, 5. Lines, 18 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Date, Samvat 1950. Appearance, tolerable.

See Oxf. 299B.

The Colophon :—

इति श्रीराममन्त्रपटलं सम्पूर्णं । शुभमस्तु । [संवत् १९५०
लिप्यौकृतं वशाक वदी तिथिद्वादसी भौमवासशानुतामं ।
लिखितं सिन्धदेशे हेरासमालनके ब्रह्मघाटमध्ये ।

2887.

10624. रामपट्टाभिषेकः । *Rāma-paṭṭābhiṣekāḥ*.

Substance, country-made paper. 10½×5½ inches. Folia, 11. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 264. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. Complete.

On the worship of Rāma with his associates, as a concluding ceremony of the recital of the Rāmāyaṇa.

Beginning :—

श्रीरामाय नमः ॥

अथ श्रीरामपट्टाभिषेकविधानप्रारम्भः ।

वशिष्ठो वामदेवश्च जावा-[f]ल(ी)रथ कश्यपः

भृगुः कण्वः पुलस्त्यश्च कपि[लः] पिप्पलस्तथा ॥

... ..

... ..

एते च (ताश्च) ब्रह्मवेत्तार ऋषयः समुपागताः ।

आलोच्य सर्व्वशास्त्राणि निगमागमसंहिताः ॥

विधानं तेऽब्रुवन् विप्राः रामपट्टाभिषेचने ।

सुदिने शुभनक्षत्रे चन्द्रतारावलान्विते ॥, etc., etc.

3B, इति श्रीवामदेवसंहितायां सकलकृद्विप्रोक्तं श्रीरामपट्टाभिषेक-
विधानं सम्पूर्णम् ॥

श्रीरामार्पणमस्तु ॥

अथास्य प्रयोगः ॥ शुभमस्तु ॥

ज्योतिःशास्त्रविदुक्ते सुहर्ते शोभननक्षत्रे.....श्रीरामपट्टाभिषेकं
करिष्यमाणः कर्ता ब्राह्मे सुहर्ते चोत्थाय.....सौतालक्ष्मणभरत-
शत्रुब्रह्मनुमत्समेतश्रीरामचन्द्रप्रौतिद्वारा ऐहिकासुखिकफलावाप्तये
मया कृतं श्रीमद्रामायणपारायणस्य साङ्गतासिद्ध्यर्थं श्रीराम-
पट्टाभिषेकोत्सवाख्यं कर्म करिष्यमाणः तदादौ स्वस्ति पुण्याह-
वाचनं.....करिष्ये ।

It ends :—

अन्यस्मै ब्राह्मणाय इत्यादि श्रीरामपट्टाभिषेकोत्सवाङ्ग इमां
सवत्सां धेनुं श्रीरामप्रौतये तुभ्यमहं संप्रददे ।.....

शतं ब्राह्मणान् सम्यग्भोजयेत् ।

Colophon :—

इति श्रीरामपट्टाभिषेकोत्सवविधानं सम्पूर्णं ॥

Post Colophon :—

श्रीरामार्पणमस्तु शके १६ (?) । श्रीराम २५०० ।

2888.

10406. जानकौपजापद्धतिः । *Jānakī-pūjā-paddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 4. Lines, 9-10
on a page. Extent in slokas, 72. Character, Nāgara of the nineteenth
century. Appearance, discoloured and old. Complete.

Colophon :—

इति जानकौपजापद्धतिः ॥

Beginning :—

ॐ नमो गणेशाय ॥

सौतामहोत्सवं वक्ष्ये गौतमीयानुसारतः ।

आदौ निरूपणं जन्मदिनं स्यान्माघवीयकम् ॥

मेघशुक्लनवम्याञ्च नक्षत्रे शुभदायके ।

तत्र प्रादुर्भवा सौता इन्द्रादिभयहारिणी ॥

2889.

1210. नारायणधर्मसारसंग्रहः ।

Nārāyaṇa-dharma-sāra-saṅgrahaḥ.

Substance, country-made paper. 10½ × 4 inches. Folia, 26. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Nāgara. Date, Samvat 1756. Appearance, tolerable. Complete in eight chapters. The first leaf is missing.

2B, अथावैष्णवाचार्यनिषेधः ; 6A, अथ कालः ; 6B, अथ गुरुकृत्यम् ।

Colophons :—

6B, इति श्रीनारायणधर्मोपनिषत्सारसंग्रहे प्रथमोऽध्यायः । अथ दीक्षाप्रकारः ; 9B, इति श्रीनारायणधर्मसारसंग्रहे द्वितीयोऽध्यायः । अथ पञ्चसंस्काराः पृथक् पृथक् ; 11A, इति श्रीधर्मसारसंग्रहे तिलकमाहात्म्यं नाम तृतीयोऽध्यायः । अथ शङ्खचक्रमाहात्म्यं ; 15A, इति श्रीनारायणधर्मसारसंग्रहे शङ्खचक्राभ्यां धारणमाहात्म्यं नाम चतुर्थोऽध्यायः ; 20B, इति पञ्चमोऽध्यायः । अथ नामकृत्यम् ; 23A, शालग्रामे अधिकारिणः । अथ पूजाप्रकारः ; 23B, षष्ठमोऽध्यायः ।

The Last Colophon :—

वर्णधर्मेनामाष्टमाध्यायः ।

Post Colophon :—

श्रीरामचन्द्राभ्यां नमः ॥

रस[श्र](स)रसुनिभूसौमुक्तसंवत्सरे श्री-

पतिचरणसरोजं मानसे ; सन्निधाय ।

लिखितमिदमश्रेष्ठं पुस्तकं शुक्रवारे

धवलयुगसुतिथ्यं मासचैत्रेण सिद्धं ॥

2890.

2720.

Substance, country-made paper. 9×5 inches. Folia, 21. Lines, 16 on a page. Extent in Slokas, 400. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

The MS. contains directions for the worship of a number of Gods and Goddesses and explanations of some of the Mantras, Vaidika, Paurāṇika and Tantrika, used therein by Tryamba of the Daśaputtra family.

इति दशपुत्रकुलोद्भूतं त्वम्बकेन कृतोऽयं प्रयोगः समाप्तः ॥

It begins:—

सत्यघ्नचक्रादियुतं प्रसन्नं

पौताम्बरं कौस्तुभभूषिताङ्गं ।

यशोदयालिङ्गितपूर्णदेहं

सत्यव्रतं कृष्णमहं भजामि ॥ १ ॥

इह खलु चतुर्विधपुरुषार्थेषु मोक्ष एव परमपुरुषार्थ इत्यामनन्ति न स पुनरावर्तत इति श्रुत्या तस्य नित्यत्वावगमात् । ब्रह्मस्वरूपानन्दत्वेनाभ्यर्हि-
तत्वात् ..... स च कर्मणैव तु संसिद्धिमास्थिता जनकादय इत्यादि
स्मरणात् कर्मकसाध्य इति मौमांसकाः । कर्मणां चित्तशुद्धिद्वारा परम्परया
तत्रोपयोग इत्यन्ये उभयथा कर्मानुष्ठानस्यावश्यकत्वात् तस्य च ज्ञानैकसाध्यत्वात्
तस्य चोपदेशव्यतिरेकेण असम्भवात् स एवोच्यते ।

It begins with the explanation of the Śrīsūkta:—

9A, इति जातवेदससंकल्पः; 10A, अथ विष्णुमन्त्राः; 10B, इत्येका-
दशाक्षरगोपालमन्त्राः; 11A, अथ विद्यागोपालमन्त्राः; 11B, अथ लक्ष्मी-
नारायणः; 12A, अथ बालगोपालमन्त्राः; 12B, अथ राममन्त्राः; 13B,
सीताराममन्त्राः; 13B, अथ गोपालसुन्दरी; 14A, अथ वर्णन्यासः; 16B,
इति पुत्रप्रदकृष्णमन्त्राः, अथ कार्त्तवैर्यः; 17B, अथ दत्तात्रेयमन्त्राः; 18A,
अथ शक्तिप्रणवः; 18A, अथ पुरुषसूक्तव्याख्या ॥

It quotes from some kārīkā work and from

प्रतपथ, सर्वानुक्रमभाष्य, बौधायन, पद्मपुराण, नारदपञ्चरात्र, आश्वलायन-
गृह्य, दाशरथिसंहिता, लक्ष्मीसंहिता, विष्णुसंहिता, कमलाकरायपुराण-
प्रकरण, स्मृतिरत्नावली, योगयाज्ञवल्क्य ।

2891.

5869. पञ्चायतनपूजापद्धतिः ।

Pañcāyatana-pūjā-paddhatiḥ.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 14. Lines, 8,
9 on a page. Extent in ślokas, 260. Character, Nāgara by a modern hand.
Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

सुमुखश्चेत्यादि पूर्वोच्चरित एवं गुणविशेषणविशिष्टायां शुभ-
पुण्यतिथौ श्रीमहाविष्णुप्रमुखपञ्चायतनदेवताप्रीत्यर्थं यथामीलितो-
पचारैः पुरुषसूक्तेन विधिना षोडशोपचारैः पूजनमहं करिष्ये ।

End :—

विष्णुक्सेनोद्भवाः क्रूराः सनकाद्याः शुक्रादयः ।

महाविष्णुप्रसादेन सर्वे गृह्णन्तु वैष्णवाः ॥

वाणरावणचण्डोष्-नन्दोभृङ्गौरटादयः ।

सदाशिवप्रसादेन सर्व गृह्णन्तु शाम्भवाः ॥

अनेन यथाज्ञानेन कृतपूजनेन श्रीभगवान् परमेश्वरः प्रीयतां न मम ।

Colophon :—

इति पूजा समाप्ता ।

On the obverse of the first leaf there is Caranī cakram and on the reverse of the last leaf Maitrī cakram.

2892.

10457. गणेशार्चनदीपिका । *Gaṇeśārcana-dīpikā.*

By Kāśīnātha, son of Jayarāma Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 12 × 5½ inches. Folia, 22. Lines,
9 on a page Extent in ślokas, 440. Character, Nāgara. Date, Samvat
1961. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमद्भूषणोपनामक-जयरामभट्टात्मजकाशीनाथविरचिता
गणेशार्चनदीपिका समाप्ता ।

Post Colophon :—

श्रीविद्यागणेशार्पणस्तु ॥ श्री संवत् १९६१ मिति आषाढ़
सुदि ४ वार मङ्गल मालवीय-बालमुकुन्दस्य इदं पुस्तकम् ॥

Beginning :—

ठूणिराजपदद्वन्द्वं निधाय हृदि सुन्दरं ।
काशीनाथः प्रतनुते गणेशार्चनदीपिकां ॥

2893.

3500. **संकष्टगणपतिपूजा ।** *Samkṣaṣṭa-gaṇapati-pūjā.*

Substance, country-made paper. 7×3½ inches. Folia, 6. Lines, 11, 12 on a page. Extent in ślokas, 125. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

The Samkalpa runs thus :—

मम अमुककामनासिद्ध्यर्थं सुविद्याप्राप्त्यर्थं श्रीसङ्कष्टगणपति-
प्रीत्यर्थं नारदोय-पुराणोक्तप्रकारेण ध्यानावाहनादि-षोडशोप-
चारैः पूजनमहं करिष्ये । तदङ्गत्वेन कलसार्चनं च करिष्ये ।

In 3A ends the Samkṣaṣṭagaṇapatipūjā. In 3B begins Aṣṭottara-śata-divya-nāma-pūjā of Gaṇeśa which ends in leaf 4B, then 16 offerings to Gaṇeśa. It ends with the worship of the moon.

2894.

750. **सूर्यार्घ्यदानप्रयोगः ।** *Sūryārghya-dāna-prayogaḥ.*

By Vaidyanātha, son of Divākara.

For the MS. and the work see L. 1582.

It relates to the rite of offering *arghya* to the sun as directed in *Trcā-Kalpa*.

The last but one verse is not correctly quoted in L., and so it is given below. It gives the name of the author's father as *Divākara*.

स्वारोग्यसिद्धौ विचिकौर्षितस्य
सूर्यार्घ्यदानस्य शुभं प्रयोगम् ।
दैवाकरिर्मूलवचोबुद्धयं
श्रौतैजनाथो रचयांचकार ॥

The last verse as quoted in L., gives the date of the composition of the work as *Śaka 1630*.

2895.

1985. **सूर्यार्घ्यदानविधिः ।** *Sūryārghya-dāna-vidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 6×4 inches. Folia, 8. Lines, 8 on a page. Character, *Nāgara* of the eighteenth century. Complete.

Colophon :—

इति अर्घ्यविधिसंक्षेप समाप्त ।

The writer follows *Trcākalpa*.

It begins :—

अर्घ्यदानविधिः । आचम्य प्राणानायम्य देशकालौ संकौर्त्तय
श्रीसवितृसूर्यनारायणदेवताप्रौढ्यर्थं अभिषिक्तकामनासिद्ध्यर्थं तृचा-
कल्पोक्तविधिना अर्घ्यप्रदानं करिष्ये ॥

It ends :—

गच्छ गच्छ परं स्थानं स्थापनं च दिवाकर ।
यत्र ब्रह्मादयो देवा न विदुः परमं पदम् ॥
नमः सूर्याय शान्ताय सगणायादिहेतवे ।
निवेदयामि चात्मानं त्वं गतिः परमेश्वर ॥

2896.

5889.

Substance, country-made paper. $8 \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 16. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 320. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

Two short tracts, one relating to the worship of Sūrya and the other to that of Kārtavīrya.

I.

1A, इति सूर्यार्घ्यविधानम् ।

Beginning :—

सूर्याय नमः ।

हंसो भानुः सहस्रांशुस्तपनस्तापनो रविः ।
विकर्तनो विवक्षांश्च विश्वकर्त्ता विभावसुः ॥
विश्वरूपो विश्वकर्त्ता मार्तण्डो मिहिरोशुमान् ।
आदित्यश्चात्मभूः सूर्यो यमो ब्रध्नो दिवाकरः ॥

II.

Then follows *Kārtavīryājuna-mantrakalpa* in leaf 2.

Beginning :—

ॐ नमः सुदर्शनाय ।

वन्दे शम्भुं सदानन्दं शङ्करं कल्याणकरम् ।
चन्द्रार्द्रचूडमिन्द्रायैर्वन्दितं नन्दिवाहनम् ।
रजताद्रिप्रतीकाशं रजताद्रिनिवासिनम् ।
पप्रच्छ शाम्भवो शम्भुं गिरिशं गिरिनन्दिनौ ॥

देव्यवाच ।

देव देव महादेव देवाश्चलसूदन ।
देववर्द्धन देवेन्द्र वन्दितेन्द्रशिखामणौ ॥
पृच्छे भवन्तं भगवन् कार्त्तवीर्यस्य भूपतेः ।
माहात्म्यं मन्तराजस्य विस्तरेण ब्रवीतु मे ॥
कार्त्तवीर्यमनोर्देव विधानं वक्तुमर्हसि ।
सरहस्यं महामुख्यं श्रोतुमिच्छामि विस्तरात् ॥

Colophon :—

इति श्रीकार्तवीर्यार्जुन-मन्त्रकल्पः समाप्तः ।

There are three lines more, containing two ślokas, added by the scribe.

2897.

5828. **नित्यप्रयोगरत्नाकरः** । *Nitya-prayoga-ratnākarah.*

By Premanidhi.

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 1 to 5 and 36 to 77. Lines, 9, 11 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

It relates to the worship of Kārtavīrya.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः । ॐ कार्तवीर्यार्जुनाय नमः ।

राजराजेशपादाब्जनिस्ताखिलतापकः ।

अथ नैमित्तिकं कर्म यथामति तनोम्यहम् ॥

38A, श्रीमद्दीव्यत्कार्तवीर्यप्रसादात्

प्रादुर्भूते प्रेमनिध्याख्यविप्रात् ।

ग्रन्थे भक्तव्रातसन्तोषकेऽस्मिन्

इत्थं पात्रस्थापनो + + रत्नम् ॥

41A, इति श्रीमद्दीव्यत्

इत्थं खेयावाहनाद्याख्यरत्नम् ॥

42A, °इत्थं रीत्या ध्यानरत्नं प्रपूर्णम्

60B, °इत्थं पूरणे नित्यहोमाख्यरत्नम् ॥

61B, °इत्थं पूजाशेषरत्नं प्रपूर्णम् ॥

End :—

इति नित्यप्रयोगाणां पूर्यो रत्नाकरस्त्वयम् ।

श्रीकार्तवीर्यकरुणावार्द्धिसंसर्गवैभवात् ॥

न जाने तत्रार्थं न च गुरुपदाब्जावलम्वो

न सिद्धिर्मन्त्राणां नहि च मम सिद्धौषधिकथा ॥

... ..

यस्योद्योतमती सती गुणवती माता पितोमापति-
नाम प्रेमनिधौति चन्ददिगितः ? कूर्मचलो जन्मभूः ।
सृपास्यं कृतवीर्यजायतपदं वाराणसी वासभू-
स्तस्मात् नित्यविधिप्रयोगविलसद्गङ्गाकरः प्रोद्भूतः ॥

Colophon :—

इति श्रीनित्यप्रयोगरत्नाकरः सम्पूर्णः ।

2898.

5720B. अर्जुनपारिजातव्याख्या ।

Arjuna-pārijāta-vyākhyā.

Substance, country-made paper. $9\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 7. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara of the latter part of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

Arjunapārijāta is a treatise on the worship of Kārtā-vīryārjuna by Rāmacandra Kavi not yet known.

Beginning of the commentary :—

श्रीअर्जुनपारिजातकस्य व्याख्या । तत्र विब्रविघाताय मङ्गलं ।
मत्तेति । मत्तस्मात्सौ मातङ्गस्य तस्य वदनमिव वदनं यस्य तत् ।
मत्तानां अलीनां कुलेन समूहेन संकुलं ... ..
मूर्द्धा शिरसा प्रणम्य नमस्कृत्याहं रामचन्द्रनामा कविः श्रीकार्त-
वीर्यस्य यजनक्रममादरेण वदामि किमर्थं मन्त्रविदुषां मन्त्रज्ञातृणां
मनोर्मन्त्रस्य सिद्धेर्हेतोः ।

A mere fragment; containing the first two chapters only.

7A, द्वितीयं कुसुमम् ।

There are 23 stray leaves.

2899.

3805. दुर्गार्चनकौमुदी । *Durgārcana-kaumudī.*

Substance, palm-leaf. 16×2 inches. Folia, 166. Lines, 4, 5 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured.

The left-hand side of the first leaf has entirely gone off.

We give what remains of the beginning :—

Line 1, श्रीदुर्गाचर्चनकौमुदी ॥ तत्र दुर्गात्वं चैत्र[त्वं]ादिवत् जातिविशेषो
दुर्गापदशक्यतावच्छेदकः । तद्विग्रहस्य नाना ... ..

Line 2, ... अवच्छेदकादौ दोषवदत्रापि तथा न च तत्र
जलत्वद्वयं जलसमवायिकारणतावच्छेदकजाते ... ..

Line 3, ... भावादनारम्भकत्वं । एवं सति द्रव्यत्वादिनैव
तथास्त्विति । एवञ्च सर्वज्ञता क्रिया + + + +

Line 4, ... तिः शुद्धा विष्णुरूपाजगन्मयी । नतु शरीरा-
भेदः । दशभुजत्वादिविक ... ..

The MS. ends :—

इति प्रमाणपरिच्छेदः ।

This gives directions for the rituals of the autumnal worship of Durgā on different days. It goes to the Vijayādaśamī, the day of the immersion of the Goddess, although there is no colophon or anything else to indicate the end of the work.

2900.

9069. संक्षेपेण दुर्गापूजाक्रमः ।

The worship of Durgā in brief.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 3. Lines, 11 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

It begins :—

अथ संक्षेपेण दुर्गापूजाक्रमः । प्रतिपदि प्रातरभ्यङ्गस्नानं
हत्वा ।, etc.

It ends :—

इति शारददुर्गापूजनपद्धतिः ।

2901.

5786. अन्नपूर्णापूजापद्धतिः ।

Annapūrnā-pūjā-paddhatiḥ.

Substance, country-made paper. $10\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 22. Lines, 12, 13 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara. Date, Samvat 1736. Appearance, old. Complete.

Beginning :—

श्रीमहागणपतये नमः ।

अथान्नपूर्णापूजापद्धतिर्लिख्यते ।

ब्राह्मे मुहूर्ते चोत्थाय गुरुदेवतां नमस्कृत्य स्वधिरसि सहस्रारे
etc., etc.

22A, इत्यन्नपूर्णायाः संक्षेपतः पूजाविधिः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

शुभमस्तु । संवत् १७३६ । चैत्र वदौ ॐ ।

2901A.

6041. कर्मकाण्डदर्पणम् । *Karma-kāṇḍa-darpanam.*

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 191. Lines, 9 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete,

A very modern compilation of a priest, whose name has been carefully obliterated from every colophon. It is very incorrect.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ दुर्गापाठविधिः ।

आचमनं प्राणायामः सुमुखश्चैकं देशकालौ० गोत्रः शर्मा
श्रीदुर्गाप्रौढयं । ॐ मार्कण्डेय उवाच । आदावन्ते अष्टोत्तर-
शत अष्टोत्तरशतनवार्णवमन्त्रसंप्रुटितं सप्तशतीस्तोत्रपाठं अद्यारम्भं
यथाकालपर्यन्तं प्रतिदिनं एकैकावृत्या ब्राह्मणद्वाराहं करिष्ये ।

151B, इति कर्मकाण्डदर्पणे पार्वत्याश्चाद्रविधिः समाप्तः ।

The last colophon has been obliterated altogether.

2902.

5899. शतचण्डीप्रयोगः । *Śata-candī-prayogaḥ.*

By Kamalākara, son of Rāmakṛṣṇa.

Substance, country-made paper. 11×4½ inches. Folia, 17. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 800. Character, Nāgara. Date, Samvat 1884. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

ॐ श्रीगणेशाय नमः ।

अथ शतचण्डीसहस्रचण्डीप्रयोगो लि[ख्य](ख)ते ।

नत्वा गणेश्वरं देवीं पितरौ राघवं शिवम् ।

रामकृष्णतनूजेन कमलाकरप्रश्मिणा ॥ १ ॥

डामरं यामलं चैव योगिनौतन्त्रमेव च ।

वाराहीतन्त्रमन्यांश्च ग्रन्थानालो[क्य](क) यत्नतः ॥

सहस्रचण्डिकायाश्च शतचण्ड्यास्तथैव च ।

नवार्णान्यासविधिना प्रयोगः प्रोच्यतेऽधुना ॥

End :—

विशेषस्तु मत्कृते निर्णयसिन्धौ नवरात्रनिर्णये ज्ञेयः ।

Colophon :—

इति श्रीकमलाकरकृतं शतचण्डीविधानं सम्पूर्णम् ।

Post Colophon :—

मिती वैशाख सुदी १४ गुरुवार संमत् १८८४ हस्ताक्षर
जोसि शिवलालपठनार्थम् । जजरामः शुभं भूयात् ॥

2903.

5853. शतचण्डीप्रयोगः । *Śata-candī-prayogaḥ.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 50. Lines, 11, 12 on a page. Extent in ślokas, 1,000. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, old. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ श्रुतचण्डोपयोगः ।

तत्र यजमानः शिवालयादिषु प्रदेशं यद्योक्तं मण्डपं विधाय
तन्मध्ये वेदिका तस्या रेशान्यां यद्योक्तं कुण्डं कृत्वा कर्म्मरम्भात्
पूर्वेद्युरधिकारसिद्धये श्रुत्या प्रायश्चित्तं कार्यम् ।

तत्रायं संकल्पः—

कुशपाणि (?) कृत्वा देशकालौ संकौर्त्तय मम देहशुद्ध्यर्थं
श्रुतचण्डाख्यकर्म्मणि अधिकारजननार्थं अमुकप्रत्यमन्त्रायेन एतावत्-
संख्यानि प्राजापयान्यहमाचरिष्ये इति संकल्प्य प्राच्योदीच्याङ्ग-
सहितं प्रायश्चित्तं कुर्यात् ।

अथ कर्म्मरम्भदिनकृत्यम् ।

तत्र पूर्वं प्रातःस्नानादि नित्यक्रियां विधाय चण्डिकातर्पणं
कार्यम् ।

2A, देशकालौ संकौर्त्तय श्रीमहाकालौ-महालक्ष्मी-महासरस्वतीप्रौतिकामः
श्रुतचण्डाख्यकर्म्मार्हं करिष्ये ।

43A, ततश्चण्डिकापाठपुस्तकपूजापूर्वकं कवचागलकौलकानि पठित्वा
चरितत्रयस्य सरहस्यस्य प्रतिश्लोकेन पायसादिद्रव्येण जपदशांशेन होमं कुर्यात् ।
अथवा 'नमो देव्यै' इति श्लोकेन नवाक्षरमन्त्रेण वा होमं विधाय दिग्देवीनां
नाममन्त्रेण प्रत्येकं श्रुतमर्द्धश्रुतसंख्यया वा पायसेन जुहुयात् ।

यथा कादम्बर्यै स्वाहा, उल्कायै, करात्यै, etc., etc.

Colophon :—

इति श्रीश्रुतचण्डोपयोगः समाप्तः ।

The following is added in a different later hand :—

शुक्लविश्रामात्मजशिवरामविरचितायां श्रुतचण्डोपपद्धतिः समाप्ता ।

श्री श्री श्री । ग० ६०६ ।

श्री श्री श्री पाठक + + + + + लिखापिता ।

The name of the original owner (some Pāṭhaka) has been obliterated.

2904.

9061. शतचण्डीविधानम् । *Śata-candī-vidhānam*.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 26 of which the first is missing. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. The 3rd chapter only.

Noticed under a previous number.

Colophon :—

इति श्रीमार्कण्डेयपुराणे नवाक्षरक[ल्पे](एक)शतचण्डी-
विधान[ ]द्वतीयोऽध्यायः ।

2905.

8502. *The Same*.

Forming part of Karma-prakāśikā.

*By Gopīnātha Agnihotrī, son of Mādhavāgnihotrī
(Śaiva).*

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 10. Lines, 9 on a page. Extent in ślokaś, 220. Character, Nāgara. Date, Samvat 1962. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीशैवमाधवाग्निहोत्रिसुतशैवगोपीनाथाग्निहोत्रिविर-
चितायां कर्मप्रकाशिकायां शतचण्डीविधानं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

संवत् १९६२ मौ० कार्तिक सुदी ११ वार मङ्गल । शुभं
भवतु कल्याणम् ।, etc., etc.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ शतचण्डीविधानम् । रुद्रयामले ।

शतचण्डीविधानञ्च प्रोच्यमानं पृष्टुञ्च तत् ।

सर्वोपद्रवनाशाय शतचण्डीं समाचरेदिति ॥

ग्रन्थान्तरे ।

शङ्करस्य भवान्या वा प्रासादनिकटे शुभां ।

समाचरेच्छतचण्डौ विशेषफलवाञ्छया ॥

तत्रैवं प्रयोगः ।

Ten Brāhmaṇas are to be employed to recite the Caṇḍī, each ten times to make up 100.

It ends :—

नाना ग्रन्थान् समालोक्य विचार्य सदसच्च यत् ।

कृतःश्रमस्तेन चण्डौ महालक्ष्मीः प्रसौदतु ॥

2906.

6495. शतचण्डौपद्धतिः । *Sata-caṇḍī-paddhatiḥ*.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 9. Lines, 12, 13 on a page. Extent in Slokas, 270. Character, modern Nāgara. Written in red ink. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

अथ शतचण्डौपद्धतिलिख्यते ।

तत्र तावत् शतचण्डौ चिकीर्षुर्धनमानः शुभे दिने तीर्थादौ
भूमिपूजनं कृत्वा शतचण्डां षोडशहस्तं मण्डपं प्रसाधयेत् ।
तत्र मध्ये अष्टकोणां वेदीं कुर्यात् ... ..
देशकालौ स्मृत्वा ममेह जन्मनि दुर्गाप्रौढादारा सर्वापच्छान्ति-
पूर्वकदीर्घायुर्धनपुत्रपौत्राद्यनवच्छिन्नसन्ततिवृद्धिस्थिरलक्ष्मीकौर्त्ति-
लाभशत्रुपराजयसदभौष्टिसिद्ध्यर्थं सनवग्रहमखां शतचण्डौ ब्राह्मण-
द्वारा करिष्ये ।

Colophon :—

इति शतचण्डौपद्धतिः समाप्ता ।

2907.

2093. सप्तशतीप्रयोगविधानम् ।

Sapta-śatī-prayoga-vidhānam.

Substance, country-made paper. $5 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 4. Lines, 9, 10 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति सप्तशतीप्रयोगविधानं समाप्तं ।

The question discussed here is how the सप्तशती is to be recited for the purposes of a charm.

It begins :—

अथ मन्त्रसिद्ध्यादि प्रतिश्लोकं आद्यन्तयोः प्रणवं जपेत् ।
मन्त्रसिद्धिः । प्रणवं अनुलोमव्याज्जतित्रयमादावन्ते च विलोमं
तदित्येवं महास्तोत्रं पठेत् मन्त्रसिद्धिः ।

It ends :—

द्रव्यकामार्थं रमाबीजेन आद्यन्तं सम्पुटितं पञ्चदशावृत्तिः
एकोनचत्वारिंशत्दिनपर्यन्तं कार्थ्ये ।

This is to be differentiated from Candipāthavidhāna, No. 43, Florentine Sanskrit MSS.

2908.

9333. मातृपूजा । *Mātr-pūjā.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Date, Samvat 1868. Appearance, old. Complete.

This is a treatise on the worship of Mātr̥s, for the well-being of a couple to be wedded.

Beginning :—

अथ मातृपूजाविधिः प्रथमस्तु मण्डपमध्ये ग्रन्थिबन्धनं कृत्वा
संकल्पं कुर्यात् । अद्येत्यादि मम पुत्रस्यामुकनाम्नोऽद्यकर्त्तव्यविवाह-

निर्विघ्नपरिसमाप्तिपूर्वकमायुरारोग्यदीर्घायुष्टकामस्तोत्रमातृपूजा-
महं करिष्ये ।

Colophon :—

इति मातृपूजाविधि समाप्तम् । शुभमस्तु ।

2909.

9351. कर्मसारौय गणपतिमातृकापूजा ।

Gaṇapatimatṛkāpūjā from Karmasāra.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 7. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Appearance tolerable.

It is an extract from Karmasāra, which treats of the worships of Gaṇapati and the Mātṛkās. The work Karmasāra is not known.

Post Colophon :—

यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा तादृशं लिखितं मया इत्यादि ।

Colophon :—

इति श्रीकर्मसारे श्रीदत्ततौ गणपतिपूजनं मातृकापूजनं च श्री ॥

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । तत्रादौ निर्णयः ।

पूर्वं यामो सदा कुर्यादिति निर्गमवास्तिका ।

पश्चिमे वोत्तरे कुर्यात् गृहनिर्गमदक्षिणे ॥

प्रवेशे वामभागे तु निर्गमे दक्षिणे तथा ।

एभिर्गुणैस्तु कर्त्तव्या वसोद्धाराः सदैव हि ॥

In leaf 6A line 2 :—

अथ गौर्यादिपूजनम् ।

2910.

3292. षष्ठीपूजा । *Ṣaṣṭhī-pūjā*.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 6. Lines, 7 to 10 on a page. Extent in ślokas, 88. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It begins:—

पञ्चम्यां षष्ठ्यामष्टम्यां पूजा कार्या रात्रौ । समुखश्चेत्यादि ॥
 + + + + + पुण्यतिथौ अस्याः सूतिकायाः बालकस्य
 च नैरुज्यदौर्घ्यायुष्यसर्वोपद्रव-सर्वारिष्टशान्तिपूर्वक-सर्वाभ्युदय-
 प्राप्तिकामः विघ्नेशादिप्रौढर्थं विघ्नेशस्य जन्मदानां षष्ठीदेव्याः
 जीवंतिकायाः स्कन्दादीनां च यथामिलितोपचारैः यथाशक्ति
 यथाज्ञानं पञ्चवासरप्रयुक्तं विघ्नेशादिपूजनमहं करिष्ये ।

2A, मध्ये अष्टदले षष्ठौ देवीं ध्यायेत् ।

तद्यथा—

स्फुरत्पद्मासनां देवीं अर्द्धपद्मासने स्थितां ।
 सर्वालङ्कारशोभाढ्यां पीनोन्नतपयोधराम् ॥
 सदाढ्यं खवन्तीं च पीतकौशेयवाससं ।
 चतुर्भुजां दक्षिणेन स्थूलं दण्डं च विभ्रतीम् ॥
 वामेनोर्द्धहस्तेन धृतनीलोत्पलां शुभां ।
 वामदक्षिणहस्ताभ्यां गृहीतविविधायुधाम् ।

इति ध्यात्वा ।

3A, माषभक्तबलिर्देयः, बलिदानं कुर्यात्; 5A, ततः क्षेत्रपालबलि-
 दानम्, अथ षष्ठीदेव्यै नमस्कारः, अथ षष्ठीप्रार्थना; 5B, अथ विघ्नेशप्रार्थना;
 6A, अथ स्कन्दप्रार्थना, खड्गप्रार्थना, शरप्रार्थना, लाङ्गलप्रार्थना, वंशप्रार्थना;
 6B, संमानप्रार्थना, इति प्रार्थना, मुषलधारणम् ।

The Last Colophon:—

इति षष्ठीपूजा समाप्ता ।

Post Colophon:—

पुस्तकमिदं लघुविनायकेन लेखि चैत्रकृष्णचतुर्दश्यां ।

2911.

10179. तुलसीपूजाप्रयोगः (स्त्रीणामाह्निकाचारः) ।

*Tulasī-pūjā-prayogaḥ, (woman's religious duties of the day).**From Vāja-saneyāhnikā-sūtrāvalī.**By Nārāyaṇa.*

Substance, foolscap paper. $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 11. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 110. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beginning:—

अथ तुलसीपूजाप्रयोगः ॥

शुचिभूताभिः स्त्रीभिः दन्तधावनानन्तरं केशान् गजदन्तकङ्कतेन प्रमार्ज्य वेणीबन्धादिकं रचयित्वा हरिद्राकुङ्कुमाद्यलङ्कारान् धृत्वा पञ्चाम्रित्यं तुष्णीं स्नानमाचरेत् स्नानानन्तरं धौतं वासः कंचुकीं च परिधाय गतभर्त्तृकादिभिः स्त्रीभिः केवलं शुभ्राम्बरं परिधाय गृहहस्त्याविरोधेन पुराणोक्तविधिना तुलसीपूजा कर्त्तव्या ।

It ends:—

अनेन मया यथाशक्त्या यथामिलितोपचारद्वयैः हतेन पूजनेन श्रीतुलसीदेवता प्रीयतां न मम शुभम् ।

Colophon:—

इति श्रीपुरन्दरोपाह्वविठ्ठलात्मजेन नारायणेन विरचितायां वाजसनेयाह्निकसूत्रावल्यां स्त्रीणामाह्निकाचारः ॥

2912.

A.

3265A. तुलसीविवाहविधिः । *Tulasī-vivāha-vidhiḥ.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 2. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 66. Character, Nāgara. Date, Samvat 1841. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति सनत्कुमारसंहितायां तुलसीविवाहविधिः समाप्तः ।

Post Colophon :—

लिखितमिदं वटवृक्षछायायां संवत् १८४१ पौष शुक्ल १५ ।

It begins :—

अथ तुलसीविवाहविधिः विष्णुयामले

आदावेवाथ तुलसीवने वा खण्डहेऽपि वा ।

मासत्रयेण संवर्ध्या ततः पूजनमारभेत् ॥

सोमायने प्रकर्त्तव्यं गुरुशुक्रोदये तथा ।

अथवा कार्तिके मासे भौषपचद्दिनेऽपि वा ॥

वैवाहिकेषु ऋक्षेषु पूर्णिमायां विशेषतः ।

मण्डलं कारयेत्तत्र कुण्डवेदिविवाहवत् ॥

B.

3265B. तुलसीविवाहप्रयोगः । *Tulasī-vivāha-prayogaḥ.*

Substance, country-made paper. $9 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 5. Lines, 11 on a page. Extent in Slokas, 125. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It begins :—

अथ तुलसीविवाहप्रयोगः ।

देशकालौ संकीर्त्य अमुकगोत्रस्य अमुकशर्माहमाजन्मो-

पार्जितसकलपातकशमनपूर्वक-अभौष्टसिद्धिद्वारा-श्रीमहाविष्णु-

प्रौढ्ये तुलसीविवाहं करिष्ये ॥

It ends in 4B. Then follow the *Mūlavākyaṇi* quoted from Viṣṇuyāmala on the authority of Vratārka.

2913.

5880. तुलसी-विवाह-पद्धतिः । *Tulasī-vivāha-paddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 19 of which the first two and the sixth and the 11th leaves are missing. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 350. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old, discoloured and worm-eaten.

A manual for the performance of the marriage ceremony of Tulasī with Viṣṇu.

17B, ततः कर्त्ता खगोत्रमुच्चार्य अमुकशर्माहं पूर्वोक्तसंकल्पमुक्त्वा काश्य-
पायस्सारनैयध्रुव इति त्रिप्रवराय वासुदेवाख्यवराय वाशिष्ठात्रेयजातुर्कर्णेति
त्रिप्रवरां वनस्पतिदेव्यां यथाशक्त्यलङ्कृतां तुलसीनाम्नीं वधूं प्राश्रितविष्णुलोकप्राप्ति-
कामः तुभ्यमहं संप्रददे न ममेति ।

Colophon :—

इति तुलसीविवाहपद्धतिः ।

Then in a different later hand :—

गोपालभट्टसुतकृतसंग्रहः ।

2914.

1889. तुलसौपूजा, तुलसौकवचञ्च (स्कान्दोक्तम्) ।

Tulasī-pūjā and Tulasī-kavaca.

From the Skanda-purāṇa.

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 10. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 120. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

Tulasīpūjā begins :—

देशकालौ संकीर्त्य वार्षिकचातुर्मास्यनिमित्तं श्रीराधादामो-
दरप्रौढ्यं यथामिलितोपचारैः तुलसौपूजां करिष्ये ।

Iconography of Tulasī :—

ध्यायेच्च तुलसीं देवीं श्यामां कमललोचनाम् ।

प्रसन्नां पद्मकल्हारवराभयचतुर्भुजाम् ॥

किरीटहारकेयूरकुण्डलादिविभूषिताम् ।

धवलांशुकसंयुक्तां पद्मासननिषेदुषीम् ॥

Tulasīpūjā ends in leaf 9A.

Tulasī-kavaca begins in 9A :—

ततः स्कान्दोक्तं तुलसौकवचम् ।

In leaf 10A Tulasī-kavaca ends :—

इति तुलसीकवचम् ।

2915.

5067. तुलसीचन्द्रिका । *Tulasī-candrikā*.

By Rāja-nārāyaṇa Mukhopādhyāya.

Substance, country-made paper. $14 \times 5\frac{1}{4}$ inches. Pages, 64. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1,300. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

On the religious uses of Tulasī, Vilva and Āmalakī.

For the work see L. 546.

Last Colophon :—

इति श्रीतुलसीचन्द्रिकायां वैष्णवमाहात्म्यादिकथनं नाम षोडश
खण्डः समाप्तः ।

संक्षेपतो मया प्रोक्ता तुलसीचन्द्रिका शुभा ।

दोषादिकं विहितज्ञैः क्षन्तव्यं मदनुग्रहात् ॥

Then in a different hand :—

इति श्रीराजनारायण सुखोपाध्यायकृता तुलसीचन्द्रिका
समाप्ता । सहर कलिकाता पाथुरियाघाटा ।

2916.

6252. तुलसीविवाहप्रयोगः । *Tulasī-vivāha-prayogaḥ*.

By Jīvanarāma Dvivedi.

Substance, country-made yellow paper. 11×5 inches. Folia, 23. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमद्विवेदिजीवनरामकृततुलसीविवाहप्रयोगः समाप्तः ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ तुलसी-विवाहो लिख्यते —

तत्रादौ तुलसीविवाहकर्त्ता स्वाचाथ्य परपक्षीयं कल्पयित्वा
आषाढमासे तस्मै विष्णुप्रतिमायै पलमानसुवर्णं अन्यां च
पूजासामग्रीं दद्यात् । आचार्यश्च महाविष्णोः प्रतिमां कृत्वा
स्वगृहे आषाढशुद्धद्वादश्यां प्राणप्रतिष्ठापूर्वकं यथोक्तविधिना
महाविष्णोः सायमुत्सवं कुर्यात् ।

... ..
... ..

देशकालौ न्युत्वा श्रीमहाविष्णुप्रीतये विष्णुर्थतुलसीरोपणं
तुलसीप्रतिमापूजां चाहं कश्चिन्ने ।

2917.

9150. **पूजामन्त्रसंग्रहः ।** *Pūjā-mantra-saṁgrahaḥ.*

Substance, country-made paper. 12×6 inches. Folia, 2. Lines, 13 on a page. Extent in Slokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, tolerable.

A collection of Mantras for worshipping Kṛṣṇa, Rādhā, Vṛndā and others.

2918.

1937. **अश्वत्थोपनयनप्रयोगः ।**

Aśvatthopanayana-prayogaḥ.

Of the Śaunaka School, by Kamalākara.

Substance, country-made paper. 8½×4. Folia, 2. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 25. Character, Nāgara. Complete.

It begins :—

अथ मदनरत्नाद्यनुसारेण शौनकोक्ताश्वत्थोपनयनं । तच्च
वर्गैः क्रमेण वृक्षस्थापनात् अष्टमे एकादशे द्वादशे वा वर्षे गुरु-
शुक्रयोरस्ताद्यभावे उपनयनोक्तमुद्धर्त्ते पूर्वार्द्धे कार्यः ।

Leaf 1B :—

अश्वत्थं वस्त्रयुग्मेन आवेक्ष्य यज्ञोपवीतमिति यज्ञोपवीतं दत्त्वा
प्रावेपामेति मेखलां त्रिरावेक्ष्य अजिनं दण्डं च तूष्णीं दत्त्वा ।, etc.

Colophon :—

इति श्रीकमलाकरकृते अश्वत्थोपनयनप्रयोगः ।

It seems to contain a chapter of the work by Śaunaka on Asvathva Upanayana. The author follows Madana-ratna in his interpretation of the Sūtra.

2919.

6255. ऋषिपूजनम् । *Rṣi-pūjanam*.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 6. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 110. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

अथ ऋषिपूजनम् ।

प्राणायामः आचमनं सुमुखश्चेत्यादि एवं गु० तिथौ [अमुक]-
गोत्रः अमुकशर्मादिः (?) अध्यायोत्सर्गोपाकर्म्मनिमित्तं ऋषि-
पूजनमहं करिष्ये । शान्तिं पाठं पठेत् । सप्तर्षीन् कुर्युः । स्वांश्च ।
कश्यप । भरद्वाज । व्यांगिर । गौतम । वत्स । पराशर । माण्डव्य ।
एते सप्तऋषयः ।

There is no colophon.

It ends :—

आब्रह्मस्तम्बं जगत् दृश्यतु ॥

2920.

6388.

Substance, country-made paper. 8½×7 inches. Folia, 31. Lines, 19 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Date, Samvat 1943. Written breadth-wise and bound in book form.

I.

9A, इति कलसपूजनम् ।

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ कलसस्थापनविधिः ।

देवीनामेकेन्द्राग्नी वरुणान्यग्नायिन्यौ द्याव्यापृथिवी पार्थिवी षड्वैस्मन्यो तो
देवादिवी वा अभिन्नोदेवीस्वसा सहाशर्भगा नृपतीः अविच्छिन्नपत्नाः सचन्ताम् ।

II.

अथ वैश्वदेवविधिः ।

पात्रं तिलाक्षतैर्मिश्रं कुसुमोदकविष्टरं ।

अग्नेश्चैशानदिग्भागे प्रणीतमभिधौयते ॥

This portion ends in 11B.

III.

11B, अन्नपूर्णापूजनविधिः ।

Beginning :—

अन्नपूर्णाभगवत्यै सोमवत्यै समालभनं गन्धो नमः । अर्घो
नमः । पुष्पं नमः ।, etc , etc.

20B, इत्यन्नपूर्णापूजा ।

IV.

Goes to the end of the MS.

Colophon :—

इति आर्द्रपद्धतिः समाप्ता ।

Beginning :—

ततः आर्द्रपद्धतिः ।

मथ्येनाचम्य

आर्द्रकाले गयां ध्यात्वा ध्यात्वा देवं गदाधरम् ।

स्नान् पितृन् मनसा ध्यात्वा पश्चाच्छाद्धं समारभेत् ॥

Post Colophon :—

श्री संवत् १८४३ मिति कार्तिकशुक्ल तिथि ६ वार भृगुके
लि० समाप्त सम्पूर्णं लिख्यत भोलापाण्डे सहर गाजिपुर महल्ले
नवावगंजमे रच्यते है ।

2921.

2355. व्यासपूजाविधिः । *Vyāsa-pūjā-vidhiḥ*.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 9. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 125. Character, Nāgara. Date, Samvat 1750. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

8A, इति व्यासपूजाविधिः ; 9A, इति विष्णुधर्म्मोत्तरे दाल्भ-
विष्णुसंवादे व्यासपूजाविधौ इतिहासः ।

Post Colophon :—

श्रीकृष्णापर्यामस्तु तैलाद्रक्षेत् जलाद्रक्षेत् अदृष्टदोषात् मति-
विभ्रमात् ।, etc.

हे पुस्तक कृष्णतीर्थस्वामी मां शिखिह्वन् दिले । शके १७५० सर्वधारि
संवत्सरे वैशाख वद्य ६ इन्दुवारी प्रथमप्रहरि समाप्त । हतवलने इत्युपनाम
लक्ष्मणस्य सूनुर्विनायकेन लिखितं स्वार्थे परोपका० ।

For the work see W. 359 and 360. Also Government
Oriental Library, Madras, 91.

During the four rainy months Vishṇu goes to sleep and during these months flies and worms become abundant. The Sannyāsis take a vow not to go abroad for fear of killing life. The vow is generally taken on the full moon day of Āṣāḍha, and one of the prominent features of the ceremony of taking the vow is Vyāsa Pūjā. The vow is this:—

४A, प्रतिपदमारभ्य प्रोक्षपदिपर्यन्तं यच्चतुरो मासांश्च प्रादृषि अण्ड-
जोद्भिदादिवज्रप्राणिसंकुलितमार्गे यात्रानिश्चयं श्रीकृष्णायसाचार्यादीनां सन्नि-
धानस्थित्यर्थं भिक्षाटनाद्यखिलगमनागमनदोषनिश्चयं व्यासोक्तविधानेन सकल-
देवतास्थापनपूजाद्यहं करिष्ये ।

The rules to be observed are given in 7B :—

सौमोक्षङ्गनमद्गौरं नद्युल्लङ्घनमेव च ।

एकभिक्षा न कर्त्तव्या किलैवं व्रतमाचरेत् ॥

This Paddhati is based on a chapter of Viṣṇu-dharmotara.

The work begins :—

अथ आषाढपौर्णमास्यां व्यासपूजोक्ता । तत्र त्रिसुहृत्तां चैत्पर
इव ग्राह्या ।

अथ पूजां प्रवक्ष्यामि सम्यक् संवित्प्रसिद्धये ।

कृत्वानुष्ठा[न]माषाढ्यां पूजाङ्गं सन्निधापयेत् ॥

प्राणायामत्रयं कृत्वा षडङ्गन्यासपूर्वकं ।

व्यासपूजां करिष्यामीत्युक्ता तु सलिलं स्पृशेत् ॥

तत्र प्रयोगः—

प्रातः कृतनित्यक्रियो गङ्गादौ क्षौरं कृत्वा स्नायात्.....

व्यासपूजां करिष्ये इति संकल्प्य ।

2922.

2359. *The Same.*

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 4. Lines, 8, 10 on a page, and in the last page 14. Extent in ślokas, 90. Character, Nāgara. Date, Śaka 1731. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति व्यासपूजाविधिः ।

Post Colophon :—

शके १७३१ नभः प्रतिपत् रामकृष्णाय लिखितं गजाननः ।

This is a shorter liturgy than the preceding though the Saṃkalpa, the restriction and the prayers are the same.

It begins :—

सुमुखश्चेत्यादि संकौर्त्य व्यासपूजां करिष्ये इति संकल्प्य

प्राणानायम्य आसनऋग्वेदादिप्रणवऋष्यादिषडङ्गध्यानं पुरुषसूक्तेन

स्वप्नरौरे न्यासं कृत्वा कलसाराधनं मनसा चर्चनञ्च विधाय

शङ्खोदकेन पूजाद्रव्यं आत्मानं च प्रोक्ष्य सर्वतोभद्रे तण्डुल-

पिण्डोपरि देवतावाहनं कुर्यात् ।

2923.

9311. सप्तर्षिपूजापद्धतिः । *Saptarṣi-pūjā-paddhatiḥ*.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 3. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 20. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

A treatise on the worship of the Saptarṣis.

2924.

9274. गङ्गास्नानसङ्कल्पः । *Gaṅgā-snāna-saṅkalpaḥ*.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 3. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 28. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

The formula of bathing in the Ganges. It enumerates all the various sins which a dip in the Ganges can atone for.

2925.

9213. पटिलपद्धतिः । *Paṭila-paddhatiḥ*.

Substance, country-made paper. 11×6 inches. Folia, 10. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 160. Character, Nāgara. Date, Śamvat 1907. Appearance, tolerable. Complete.

Colophon :—

इति पटिलपद्धतिः सम्पूर्णा सम्बत् १९०७ ।

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः । ॐ पृथ्वी त्वया धृता लोका, etc.

5B, इति चतुष्टयसंप्रदायपद्धति सम्पूर्णम् ।

Contents :—

- (1) आसनमन्त्रः, (2) पादस्पर्शनमन्त्रः, (3) मलमूत्रमन्त्रः, (4) पात्रशुद्धि-
मन्त्रः, (5) मृत्तिकाविधिमन्त्रः, (6) दन्तधावनमन्त्रः, (7) शिखामुक्तिमन्त्रः, (8)
शिखाबन्धनमन्त्रः, (9) आचमनमन्त्रः, (9) तौर्धावाहनमन्त्रः, (10) स्नानमन्त्रः,
(11) अघमर्षणमन्त्रः, (12) करन्यासः, (13) रामगायत्री, (14) करन्यासः, (15)

ध्यानमन्त्रः, (16) षडक्षरमन्त्रः, (17) दशलक्षणवैष्णवाणां, (18) तिलकमन्त्रः, (श्रीनौमानुजके रामाचार्य, नौमानुजके तौमीरार्य, माधवाचार्यके माधवाचार्य, विष्णुशामके नलोचाचार्य, नलोचाचार्यके [विष्वाचार्य], विष्वाचार्यके विलासाचार्य, विलासाचार्यके अगस्त्याचार्य । इति चतुष्टयसम्प्रदायपद्धति (सम्पूर्ण), (19) देव-
न्यासः, (20) ध्यानं, (21) षडङ्गन्यासः, (22) शङ्खपार्षदमन्त्रम्, (23) घण्टा-
पार्षदमन्त्रः, (24) आवाहनमन्त्रः, (25) आसनमन्त्रः, (26) पाद्यमन्त्रः, (27)
पुष्पमन्त्रः, (28) धूपमन्त्रः, (29) दीपमन्त्रः, (30) नैवेद्यः, (31) आचमनः, (32)
ताम्बूलमन्त्रः, (33) आरतिमन्त्रः, (34) प्रदक्षिणमन्त्रः, (35) अपराधमन्त्रः, (36)
नमस्कारमन्त्रः, (37) ध्यानमन्त्रः, (38) श्रीचरणसेवनमन्त्रः, (39) स्नानसङ्कल्पमन्त्रः ।

In the latter part of the work Agastya is the speaker.
It is the liturgy of the worshipper of Rāma.

2926.

1956. दम्पतिपूजनविधिः । *Dampati-pūjana-vidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia, 2. Lines, 11.
12 on a page. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara of the last century,
Appearance, discoloured.

It begins as in L. 4162 which is in accordance with
Karmavipāka-samuccaya.

It ends :—

प्रतिमादानकर्त्तव्यः साङ्गतासिद्धये यथाशक्ति सुवर्णदक्षिणां
तुभ्यमहं संप्रदे ।

कृतसं यथाशं ब्राह्मणान् भोजयिष्ये । भूयसीं दक्षिणां
दद्यादिति शिवम् ।

Perhaps a shorter recension of L. 4162.

If husband and wife disagree and quarrel, any one of
them may bring in a Brahmin couple and worship them
in regular form, and prepare golden images of Lakṣmī and
Nārāyaṇa, worship them in regular form and then give
them away to the Brahmin couple. The object of this

worship and of this gift, is that in future birth they may live as a loving couple and never quarrel.

2927.

2232. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×6 inches. Folia, 4. Lines, 15 on a page. Extent in slokas, 120. Character, Nāgara. Date Śaka, 1753. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति दम्पतिपूजनविधिः समाप्तः ।

Post Colophon :—

शुके १७५३ शुभशुक्ल संवत्सरे श्रावण शुद्ध ३ बुधवार तद्दिने प्रातःकाली समाप्तः । हे पुस्तक वी । नानादोक्षित भागवत टैंकिकरथासिलिह्नन दिले असे कलावेः हस्ताक्षर विनायक-हृतवलने टैंकिकरथांचे असे स्वार्थं परोपकारार्थं च ।

In a different hand :—

तस्मात्त्वं कपिले पुण्या सर्वलोकस्य पावनी ।

प्रदत्ता कपिला यद्या मम मुक्तिप्रदा भव ॥

For the MS. and the work see L. 4162.

2928.

2168. **लक्षपूजाविधानम् ।** *Lakṣa-pūjā-vidhānam.*

Substance, country-made paper. 9½×4¼ inches. Folia, 2, marked 4 and 5. Lines, 12 on a page. Extent in slokas, 36. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It begins :—

अथ लक्षपूजाविधानम् ।

लोमशः ।

लक्षपूजां प्रवक्ष्यामि विष्णोरमृततेजसः ।

चातुर्मास्येऽथ संप्राप्ते लक्षपूजां समाचरेत् ॥

अद्यदादौ भवेत् पुष्पं विष्णवे तत्समर्पयेत् ।
 अतसीतुलसीधात्रीपद्मदुर्वाकुरास्तथा ।
 वार्हतं कर्णिकारं च करवीरं च केतकम् ।
 शतपत्रं मोगरं च सौवीरं कनके तथा ॥
 जातिपुष्पं पाटलकं पुन्नागं विल्वकदम्बकम् ।
 वदरं चामलं पूगं फलैरन्यैश्च पूजयेत् ॥
 इत्यादीनि च शस्तानि विष्णोरमृततेजसः ।
 उद्यापनं ततः कुर्यात्तद्धे पूर्णं फलाप्तये ॥

Leaf 1A :—

इति विष्णुपूजाविधानम् । अथ लक्ष्मीपविधानम् ।

Leaf 2A :—

सम्पूर्णा लक्ष्मजाते च कार्तिके पुण्यमासके ।
 रात्रौ विष्णुं समभ्यर्च्य लक्ष्मपूजाविधानतः ॥
 दीपाश्चैव प्रदीयन्ते रात्रौ जागरणं चरेत् ।

Colophon :—

इति लक्ष्मीपविधिः । अथ संक्रान्तिदानश्लोका ।

There are 13 verses on gifts to be made on the last day of a month. The gifts to be made are:—

ह्वरेदीप, अतुखेलि, वाह्वीभर, शिवगौरी, हस्तवरहस्तदानम्, दधि-
मश्रनम्, पेषणम्, चुली, ग्रास ।

2928A.

6023. वर्णाश्रमचन्द्रिका । *Varnāśrama-candrikā*.

Substance, country-made paper. 15×5½ inches. Folia, 29. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured.

It treats of the religious rights of the four castes, professing Śaiva cult,

Mangalācaraṇa runs :—

गणेशाय नमः । शुभमस्तु ॥ वर्णाश्रमचन्द्रिका ॥
 क्षेमधारां गणाध्यक्षः कृपया वितनोतु नः ।
 दानधारालिसंघेभ्यः सन्ततं येन दीयते ॥
 षट्त्रिंशत् तत्त्व(त्वे)सौधस्थं तदन्तर्यापिनं प्रभुम् ।
 वन्दे वर्णाश्रमाचारचन्द्रिकाकृतये शिवम् ॥

The object of the work is given in the following couplet :—

द्विजाद्याश्रमधर्मोक्तिर्लिख्यते युक्तिभिः सह ।
 श्रैवागमादिशास्त्रेभ्यः संग्राह्याश्रमिणां मुदे ॥

It goes on :—

श्रैवागमप्रसिद्धसकलधर्मेषु चतुर्वर्णचतुराश्रमिणां यथायोगमधिकारः प्रकाशयते । तत्र प्रथमं व्यागमानां प्रमाणं लिख्यते ।

The MS. appears to have been left incomplete at the end. There is no colophon, although there is the usual apology of the scribe : यादृशं पुस्तकं, etc., etc.

The authorities quoted and consulted :—

2A, वायव्यसंहिता ; 2B, कूर्म ; 3B, काशीखण्डे, सूतसंहितायां ; 6B, दीक्षापटले ; 7B, श्रैवपुराणे ; 11B, षट्साहस्रिका ; 14A, सिद्धान्त-बोधे ; 24B, वामदेवपद्धतौ ; 26A, हरदत्ताचार्यः ।

16(B). VRATA.

2929.

4808. महालक्ष्मीव्रतोद्यापनम् ।

Mahālakṣmī-vratodyāpanam.

From Śrīkara-nibandha.

Substance, palm-leaf. $13\frac{1}{2} \times 2$ inches. Folia, 10. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, old. Complete.

Colophon :—

इति महालक्ष्मीव्रतोद्यापनं श्रीकरनिबन्धादाकृष्य लिखितं
संपूर्णम् ।

Beginning :—

नमः कृष्णाय ।
ब्रह्मपुराणे ।

अथ भाद्रपदे मासि कृष्णष्टम्यां कलौ युगे ।
अष्टाविंशतिमे जातः कृष्णोऽसौ देवकीसुतः ॥
तस्मात्तं तत्र सम्मूच्य यशोदां देवकीन्तथा ।

... ..

2930.

5747. व्रतपद्धतिः । *Vrata-padhatih.*

By Rudradhara.

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 44. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 1,000. Character, Nagara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

The beginning of the work :—

भाटसूक्तिज्ञतोद्बोधश्रीरुद्रधरशर्मणा ।
नानानिबन्धसिद्धासौ लिख्यते व्रतपद्धतिः ॥

तत्रादौ व्रतसामान्यधर्माः ।

तत्र देवलः ।

अमुक्त्वा प्रातराहारं क्त्वात्वाचम्य समाहितः ।

सूर्याय देवताभ्यश्च निवेद्य व्रतमाचरेत् ॥

Topics :—

3A, अथ नक्त्यवस्था; 3B, अथ तिथ्यवस्था; 4B, अथ नक्तव्रते नियमाः, 5A, सूर्याव्रतानि; 6B, अथारोग्यसप्तमी; 7A, अथ पुत्रफलकसप्तमी; 8A, अथ देवौव्रतानि; 8B, इति कुन्दचतुर्थीव्रतम्, अथ शिवव्रतानि; 12A, अथ विष्णुव्रतानि; 14B, अथाश्विन-श्रयण-व्रतम्; 22A, इत्यशोकाष्टमी; 22B, अथ वैशाखकृत्यम्; 26B, अथानन्तव्रतम्; 29A, कोजागरकृत्यम्; 30B, अथ कार्तिककृत्यम्; 32A, अथ दीपवृक्षाः; 34B, अथ माघसप्तमी; 35B, अथ फाल्गुनमास-कृष्णचतुर्दश्यां शिवरात्रिव्रतम्; 36A, अथ संक्रान्तिकृत्यम्; 36B, अथ जन्मदिनकृत्यम्; 38A, अथ पञ्चपर्वकृत्यम्; L. 44 (last colophon) :—इति श्रीमहामहोपाध्याय श्रीरुद्रधरविरचिता व्रतपद्धतिः समाप्ता ।

Post Colophon Statement :—

शुभमङ्गलमीति कार्तिक वदी १० बार दृष्टपती ।

The authorities quoted :—

1A, देवलः, महाभारतम्, समयप्रदीपः, भविष्यपुराणम्; 2A, प्रातातपः, मत्स्यपुराणम्; 2B, विष्णुपुराणम्, ब्राह्मणः; 3A, हरिवंशः, साङ्ख्यनः, व्यासः, बौधायनः; 4B, वर्षप्रदीपः; 5B, नरसिंहपुराणम्; 9A, वाराहपुराणम्, स्कन्दपुराणम्; 9B, महाभारतम्; 10A, ब्रह्मपुराणम्; 34A, पद्मपुराणम्; 34B, रामायणम्; 38B, पैटौनसिः; 40B, जावालिः; 41B, दृष्टपतिः ।

The latest work quoted is Samayapradipa, but it is not known which work of that name. M. M. Chakravartti thinks that Rudradhara bases his work on Śrīdatta's, समयप्रदीप J.A.S.B., Vol. XI, page 404. Our number 8387 is dated in Samvat 1659. It has a chapter on Puṣpamālā of Rudradhara.

2931.

5935. व्रतार्कः । *Vratārkaḥ*.*By Gadādhara Dīkṣita, son of Cintāmaṇi Dīkṣita.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 42×67.
 Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 1,300. Character, Nāgara. Date,
 Samvat 1935. Appearance, fresh. Complete.

Two groups, one consisting of 42 and the other 67
 leaves.

Beginning :—

ॐ श्रीरामाय नमः ।

चिन्तामणिं गुरुं नत्वा द्वारकां मातरं तथा ।

गणेशाम्बिकयोः पादौ प्रणम्य शिरसा पुनः ॥

Object :—

संक्षेपतस्तिथीनाञ्च निर्णयः कृत्यमेव च ।

अज्ञानामुपकाराय व्रतार्क इति नामतः ॥

अन्यप्रयोगरूपेण पूजादानविधानतः ।

गदाधरः प्रकुरुते अन्ययष्टिरिवापरः ॥

तत्र संवत्सरः प्रतिपदि आरभ्य ।

तिथिकृत्ये च कृष्णादिं व्रते शुक्लादिमेव च ।

विवाहादौ च सौरादिं मासं कृत्ये विनिर्दिशेत् ॥

इति ब्राह्ममनुस्मृत्य संक्षेपतस्तिथिनिर्णयः तत्कृत्यं तत्र निरूप्यते ।

Topics treated of :—

Group I.

2A, अथ संक्षेपतस्तिथिनिर्णयस्तत्कृत्यञ्च ; 5A, इति चैत्रशुक्लः, अथ
 वैशाखः ; 8A, इति वैशाखः, अथ ज्यैष्ठ्यः ; 12A, इति ज्यैष्ठ्यः, अथाषाढः ;
 14A, इथाषाढः, अथ आश्विनः ; 19A, इति आश्विनः, अथ भाद्रः ।

Group II.

16B, इत्याश्विनः, अथ कार्तिकः ; 31B, इति कार्तिकः, अथ मार्गः ; 34A, इति मार्गः, अथ पौषः ; 36A, इति पौषः, अथ माघः ; 41B, इति माघः, अथ फाल्गुनः ।

Last Colophon :—

इति श्रीदौक्षितचिन्तामणिसुत-दौक्षितगदाधरविरचितो
व्रतार्कः समाप्तः ।

Post Colophon :—

सम्बत् १९३५ का गु० वदी ७ वार शुक्रके समाप्तः शुभः ।

The authorities quoted and consulted :—

Group I.

2A, देवीपुराणे ; 3B, कालिकापुराणे, अगस्त्यसंहितायां, काशीखण्डे, लैङ्गे ; 4B, ब्राह्मे ; 5A, कारिकायां, पाद्मे ; 6A, भविष्ये ; 7A, सौरपुराणे, ज्योतिःशास्त्रे ; 7B, वृहसिंहपुराणे, जावालिः ; 8A, भविष्ये, नारदः, वायुपुराणम् ; 8B, स्कान्दे, वाराहे ; 9B, महाभारते ; 10A, पराशरोक्तेष्व ; 12A, वामन-पुराणे, आदित्यपुराणे ; 12B, गरुडे ; 13B, विष्णुधर्म्ये ; 15B, राजमार्तण्डे ; 16A, कूर्मपुराणे ; 17B, विष्णुरहस्ये ; 18A, भविष्योत्तरे, परिशिष्टे ; 19A, दिवोदासोत्तरे ; 23B, वज्रपुराणे ; 28A, ब्रह्मवैवर्ते ; 29B, हारौतः ; 40B, प्रतापमार्तण्डे ; 42B, आद्वपारस्करे ; 42B, स्मृतिचन्द्रिकायां ।

Group II.

2B, जावालिः, वृहस्पतिः ; 3A, पुराणसमुच्चये ; 6A, कात्यायनः, ब्रह्माण्डेपि, ऋग्वेदः ; 8A, देवलः ; 11B, रुद्रयामलः, धौम्यः ; 12A, स्मृति-समुच्चये ; 14A, कालिकापुराणे ; 23A, हरिवंशः ; 26B, नारदीये ; 27B, कूर्मपुराणे ; 62B, प्रभासखण्डे ; 67B, मातृये ।

2932.

2440. कोकिलाव्रतपूजाप्रयोगः ।

Kokilā-vrata-pūjā-prayogaḥ.

Substance, country-made paper. $6 \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3. Lines, 15 on a page. Extent in slokas, 45. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It begins :—

अथ कोकिलाव्रतं । आषाढपूर्णिमायां कोकिलाव्रतं । आषाढस्य
अधिनासत्त्वे लोकानुष्ठानन्तु निष्प्रमाणं तद्विधिः । ... ममेह-
जन्मनि सर्वपापक्षयपुत्रपौत्रलक्ष्मीवैधव्यसपत्नीकामासौभाग्य-
सिद्धिद्वारा कोकिलारूप-गौरीप्रोत्थये कोकिलाव्रतग्रहणं करिष्ये ।

... ..

ततः स्वर्णपद्मां शैष्यपादां मौक्तिकनेत्रां प्रवालमुखीं रत्नपृष्ठां
चतुश्चक्रकदम्बस्थां पद्मिनीरूपिणीम् कोकिलां लिखित्वा पूजयेत् ।

Colophon :—

इति कोकिलाव्रतम् ।

For comparison see No. 2404: These two MSS. differ but very slightly.

2933.

2404. कोकिलाव्रतम् । *Kokilāvrataṃ.*

Substance, country-made paper. 17×5 inches. Folia, 2. Lines, 34 on a page. Extent in slokas, 34. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Written breadthwise on one side only.

It begins :—

अथ आषाढपूर्णिमास्यां कोकिलाव्रतम् ।

आषाढस्याधिमासत्वे लोकानुष्ठानं + + प्रमाणम्—

आचम्य प्राणानायम्यऽमासपक्षाद्युल्लिख्य ममेह जन्मनि सर्वपाप-
क्षयपुत्रपौत्रलक्ष्मीवैधव्यसपत्नीनामसौभाग्यसिद्धिद्वारा कोकिला-

रूपगौरौप्रौढ्यर्थं कोकिलाव्रतं करिष्ये इति संकल्प्य आषाढ-
पौर्णमास्यां तु सन्ध्याकाले ह्युपस्थिते । संकल्पयेन्मासमेकं आवगो
प्रत्यहं ह्यहं स्नानं करिष्ये जलाशये इति मन्त्रेण इत्यादि ।

ध्यानं—

स्वर्णपद्मां रक्तनेत्रां प्रवालमुखपङ्कजाम् ।

कस्तुरीवर्णसंयुक्तामुत्पन्नां नन्दने वने ॥

चूतचम्पकवृक्षस्थां पुष्टस्वरसमन्वितां ।

चिन्तयेत् पार्वतीं देवीं कोकिलारूपधारिणीम् ॥

For similar works see L. Z. No. 202 which is from Nāradiyapurana and the next Number.

2933A.

2013. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 8. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 160. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Kālī or Durgā is worshipped in the form of a Kokilā. The vow begins on the full-moon day in Aśāḍha and continues for a month, during which absolute continence is observed, no food is taken during the day. Holy bath every day and no bed-stead is to be used. The mind is to be full of compassion to all creatures.

Beginning :—

आषाढ पौर्णमास्यामारभ्यं कोकिलाव्रतम् ।

The Kathā or story by which the devotee is entertained is an interlocation between Kṛṣṇa and Yudhiṣṭhira and it relates to the conjugal fidelity between Satrugna king of Mathurā and his wife Kīrttimālā on account Kīrttimālā's performing Kokilāvrata.

It ends :—

न च ताशवलं चन्द्रो न मौढ्यं गुह्यशुक्रयोः ।
कुयोगदर्शनं नास्ति कोकिलाया व्रते शुभे ॥

Colophon :—

कोकिलामाहात्म्ये अध्याय पञ्चदश १५ ।

This work contains the final ceremony also called Udyāpana.

2933B.

2861. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 7. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 170. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. Complete.

The Kathā only with details of Pūjā.

There are two Kathās in all these MSS., one from the Bhaviṣya Purāṇa as given in Hemādri and the other from Varāha Purāṇa as current in the Gurjara country.

2933C.

2862. *The Same.*

Substance, country made paper. 7½×4 inches. Folia, 6. Lines, 12 to 14 on a page. Extent in ślokas, 175. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

2934.

5037. रथप्रतिष्ठापद्धतिः । *Ratha-pratiṣṭhā-paddhatiḥ.*

From the Skanda Purāṇa.

Substance, country-made paper. 14×3½ inches. Folia, 3. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

The consecration of a car for Viṣṇu,

Beginning :—

अथ स्कन्दपुराणीय-रथप्रतिष्ठाविधिः ।

तत्र हयग्रीर्षपञ्चरात्रोक्तविधिना पूर्वदिने सायमग्निवासं
कुर्यात् आवाहनञ्च यथा—

यज्ञीया देवताः सर्वाः श्वः कार्ययागकर्म्मणि ।

सायमावाहयेद्दिद्वान् नान्यत्रेति निमित्तकात् ॥

Colophon :—

इति रथप्रतिष्ठापद्धतिः समाप्ता ।

2935.

2439. वरलक्ष्मीपूजाविधिः । *Vara-lakṣmī-pūjā-vidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 6×3 inches. Folia, 4. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 28. Character, Nāgara of the 18th century. Appearance, fresh. Complete.

It begins :—

अथ आवाणमासे द्वितीयशुक्लवासरे वरलक्ष्मीव्रतं तत्र विधिः

पूजा ।

क्षीरसागरसम्भूते क्षीरवर्णसमप्रभे ।

क्षीरवर्णसमवस्त्रं दधाने हरिवक्त्रभे ।

ध्यानम्—

ब्राह्मी हंससमाखण्डा धारिण्यक्षकमण्डलम् ।

विष्णुतेजोधिका देवी सा मां पातु वरप्रदा ॥

It ends :—

इन्दिरायै नमो नमः । इति ग्रहणमन्त्रः ।

Colophon :—

इति पूजाविधिः ।

A priest's manual for the worship of the boon-giving Goddess of fortune on the second Friday of the month of Śrāvaṇa.

2936.

2434. श्रावणद्वादश्यां वामनपूजा ।

Śrāvaṇa-Dvādasyām Vāmana-pūjā.

Substance, country-made paper. $6\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 4. Lines, 11 on a page. Extent in Slokas, 70. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. Incomplete.

It begins :—

अथ श्रावणद्वादश्यां वामनपूजा लिख्यते—

मासपक्षाद्युल्लिख्य मम इह जन्मनि जन्मान्तरे य समस्तपाप-
क्षयपूर्वक-विष्णुलोकप्राप्तये श्रीवामनप्रीत्यये प्रतिवार्षिकं श्रावण-
द्वादशीव्रताङ्गत्वेन विहितं यथामलितोपचारैः वामनपूजां करिष्ये ।

It ends with विसर्जनम् ।

Vāmana is the sixth incarnation of Viṣṇu. His worship here is a part of Śrāvaṇa-dvādaśī.

No Colophon.

2937.

9834. कृष्णाष्टमीव्रतम् । *Kṛṣṇāṣṭamī vratam.*

Substance, country-made paper. $6\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 9. Lines, 7 on a page. Extent in Slokas, 72. Character, Nāgara. Date, Samvat 1846. Appearance, tolerable. Complete.

Post Colophon :—

वत् १८४६ शके (१७४) [१७११] मीती आषाढ वदौ नवमी
वारमङ्गल ।

Colophon :—

इति कृष्णाष्टमीव्रतपूजाविधि सम्पूर्णम् ।

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः । अथ कृष्णाष्टमीव्रतम् । तत्र प्रातः स्नात्वा
नवं पौताम्बरं परिधाय पूर्वाभिमुखो भूत्वा संकल्पं कुर्यात् । अथ
कृष्णजन्माष्टमीव्रतोक्तफलप्राप्त्यार्हनिशोपोषणमहं करिष्ये ।

There is no Kathā, only Pūjā.

2938.

2392. सिद्धिविनायकपूजाविधिः ।

Siddhi-vināyaka-pūjā-vidhiḥ.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 2. Lines, 14 on a page. Extent in slokas, 60. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

The Pūjā is complete but the Kathā only begins.

It begins :—

अथ भाद्रपदशुक्लचतुर्थ्यां व्रतम् । हेमाद्रौ स्कान्दे तच्च
मध्याह्न्यापिन्यां कार्यम् ।

प्रातः शुक्लतिलैः स्नातो मध्याह्ने पूजयेन्नृपेति गणपतिकल्पे । ...

... ..

एकदन्तं सूर्यपङ्क्तौ गजवक्त्रं चतुर्भुजं ।

पाशाङ्कुशधरं देवं ध्यायेत् सिद्धिविनायकम् ॥

ध्यायेद् गजाननं देवं पद्मकाञ्चनसन्निभम् ।

चतुर्भुजं महाकायं सर्वाभरणभूषितम् ॥

दण्डाक्षमालापरशुपूर्णमोदकधारिणम् ।

मोदकास[क्त]भुजाग्रमेकदण्डं विनायकम् ॥

2A, इति पूजाविधिः । अथ कथाप्रारंभः ।

After which the manuscript breaks off. Vināyaka or Gaṇeṣa is the destroyer of obstacles and the granter of success.

2939.

9756. ऋषिपञ्चमौव्रतं । *Rṣi-pañcamī-vratam.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 40. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

The vrata consists in the worship of the seven Rṣis, on the Śuklā pañcamī of the month of Śrāvaṇa. It is a priests' manual.

2940.

9871. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 4. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete at the end.

It contains both the Pūjā and the Kathā which is an interlocution between Kṛṣṇa and Yudhiṣṭhira. The seven Ṛṣis are Kaśyapa, Atri, Bharadvāja, Visvāmitra, Gotama, Jamadagni and Vasiṣṭha.

2941.

8498.

Substance, foolscap paper. 10×4 inches. Folia, 17. Lines, 7 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

I. *The Same.**Beginning :—*

अथोद्यापनं । मम भार्याया ज्ञानतोऽज्ञानतो वा रजस्वला-
वस्थायां कृतसम्पर्कजनितदोषपरिहारद्वारा शुभफलावाप्त्यर्थमाच-
रिताचरणौघविषंपंचमौव्रतस्य साङ्गतायै अरुन्धतीसहितकश्यपादि-
सप्तर्षिप्रौढ्यर्थे ऋषिपंचमौव्रतोद्यापनं करिष्ये ।

3B, इति ऋषिपंचमौव्रतोद्यापनम् ।

II. *Other Vratas.**Beginning :—*

भ्रातृशुक्लद्वितीयायां वार्षिकपूजां कृत्वा सुसुखं केशवादि-
श्रीमत् । तृतीयौ मम भार्यायाः समस्तपापक्षयपूर्वकाखण्डसौभाग्य-
पुत्रपौत्रैश्वर्यशिवलोकप्राप्तये कृतस्याचरणौघस्य हरितालिका-
व्रतस्य संपूर्णतायै पार्व्वतीशिवप्रौढ्यर्थे हरितालिकाव्रतोद्यापनं
करिष्ये ।

5A, इति हरितालिकाव्रतोद्यापनम् ; 6A, इति स्कान्दे संकष्टचतुर्थी-
व्रतोद्यापनं संपूर्णम् ; 7A, इति रविवारव्रतोद्यापनम् ; 10A, इति भविष्ये

जन्माष्टमीव्रतोद्यापनम् ; 11B, इति रामनवमीव्रतोद्यापनम्, अथ भीष्मपंचक-
व्रतम् ; 13A, अथ प्रबोधोत्सवतुलसीविवाहो, अथ कार्तिकमासव्रतोद्यापनं ;
15B, इति मासप्रतिवार्षिक-शिवरात्रिव्रतोद्यापनम् ; 17A, इति अनन्तव्रतो-
द्यापनम् ।

2942.

2394. **हरितालिकापूजा ।** *Haritālikā-pūjā.*

For the manuscript and the work see L. 4093.

It begins :—

अथ हरितालिकापूजा लिख्यते । विधाय वालुकालिङ्गम् ।, etc.

2943.

9363. **हरितालिकाव्रतविधिः ।** *Haritālikā-vrata-vidhih.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 3. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 254. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete. Written in a beautiful, small hand.

It begins thus :—

ॐ स्वस्ति श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ भाद्रपदशुक्लतृतीयायां शिवपरिगृहीतहरितालिकाव्रत-
विधिः । आदौ सङ्कल्पः । अद्य ब्रह्मणो द्वितीयप्रहरार्द्धे
श्रीश्वेतवाराहकल्पे वैवस्वतमन्वन्तरे अष्टाविंशतितमे कलौ युगे
कलिप्रथमचरणे जम्बुद्वीपे भारतखण्डे आर्यावर्त्तमाने अतिस्मृति-
पुराणोक्तफलप्राप्तिकामा अमुकनाम्नौ समस्तपापक्षयपूर्वकराज्य-
सौभाग्यादिदृढार्थं उमामहेश्वरसायुज्यता सिद्ध्यर्थं हरितालिका-
व्रतमहं करिष्ये । तत्रादौ गौरौयुक्तं महेश्वरं पूजयिष्ये ॥

अथ ध्यानमित्यादि । आवाहयामि वरदां हरितालीं । शिव-
प्रियाम् ।

End :—

अन्येभ्यो विप्रवर्येभ्यो दक्षिणां प्रयत्नतः

भूयसीं दक्षिणां दत्त्वा प्रदद्याच्चिवतुष्टये । १६ ।

उद्दिश्य पार्वतीशब्दं सर्वं कुर्यादतन्त्रितः

बन्धुभिः सह भुञ्जीत नियतश्च परेऽहनि । १७ ।

एवं या कुरुते नारी व्रतराजं सुमध्यमे

सौभाग्यमखिलं तस्याः सप्तजन्म न संशयः । १८ ।

Colophon :—

इति हरितालिकाव्रतोद्यापनविधिर्भविष्योत्तरपुराणसंभवा
समाप्ता ।

2944.

8953. हरितालिकापूजा । *Haritālikā-pūjā*.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 4. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Dated, Samvat 1874. Appearance, fresh. Complete.

It contains both Pūjā and Vrata.

2945.

9825. हरितालिकाव्रतम् । *Haritālikā-vratam*.

Substance, country-made paper. 7×4 inches. Folia, 12. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 88. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

The saṃkalpa, and dhyāna are different from the above. It contains Kathā also which is an interlocution between Pārvati, Śiva and Himālaya.

2946.

2918. रविरोटाव्रतम् । *Ravi-roṭā-vratam*.

For the manuscript and the work, see L. 4248.

26. भात्रे शुक्लदिनं प्राप्य षड्वार्षाविसंयुतम् ।

प्रातःकाले समुत्थाय दन्तधावनपूर्वकम् ॥

27. स्नात्वा पूर्वमुखो भूत्वा जानुभ्यामवनिं गताः (?) ।

सकुशोदकमादाय ताम्रपात्रं ततो व्रतौ ॥

28. कृत्वा मूर्द्धि प्रतिज्ञायां व्रतं संकल्पयेत्ततः ।

... ..

31. पद्ममष्टदलं कृत्वा स्थाने गोमयलेपिते ।

पत्राक्षतं समादायावाहयेद्भास्करं प्रभुम् ॥

It is called Raviroṭā because wheaten bread (Roṭikā) is offered to the Sun God.

The Post Colophon Statement :—

संवत् १७१६ (?) भाद्रशुक्लदशम्यां बुधे लिखितं सं १७१६ (?)

2947.

2416. अनन्तपूजा । *Ananta-pūjā.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 6. Lines, 13 on a page. Extent in slokas, 200. Character, Nāgara of the early eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It begins :—

अथ अनन्तपूजा ।

Samkalpa :—

अस्माकं सकुटुम्बानां सपरिवाराणां क्षेमस्यैर्व्यायुरारोग्यैश्चर्या-
द्यभिष्टद्वयं आचरितानन्तव्रतस्य कल्पोक्तफलावाप्तये सर्वार्थच्छान्ति-
पूर्वक-सदाभौष्टफलसिद्ध्यर्थं चतुर्विधपुरुषार्थसिद्ध्यर्थं श्रीमदनन्त-
प्रीत्यर्थं यमुनापूजाशेषपूजासह श्रीमदनन्तस्य यथाज्ञानेन यथा-
मिलितोपचारैः पुराणोक्तपुरुषसूक्तमन्त्रैर्धानावाहनादिषोडशो-
पचारैः पूजनमहं करिष्ये ।

It ends :—

न्यूनानि रिक्तानि परिस्फुटानि

यानौह कर्म्मणि मया कृतानि ।

क्षम्याणि चैतानि मम क्षमस्व

प्रयाहि तुष्टः पुनरागमाय ॥

यातु देव० इत्यनन्तपूजा समाप्ता ।

श्रीसाम्बशिवाप्यर्णमस्तु ।

2948.

2323. *The Same.*

Substance, foolscap paper. $6\frac{3}{4} \times 4$ inches. Folia, 13. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Date, Śaka 1744. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति अनन्तपूजा समाप्ता ।

The Post Colophon Statement :—

इदं पुस्तकं माटे इत्युपनामकरामचन्द्रेण लिखितम् वास्तव्य
क्षेत्रवाहं गङ्गापुर । भागवत इत्युपनामकरायाणदीक्षितेन
दत्तम् ।

शुभं भवतु ॥ कृष्णार्पणमस्तु ॥ शके १७४४ चित्रभानु
संवत्सरे भाद्रपद शु० १४ ।

It begins :—

अथ पूजाप्रकरणे किञ्चिदुपयोगी विचारो लिख्यते पदार्थादर्शं
ज्ञानमालायां ।

अष्टत्रिंशत् षोडश वा दशपञ्चोपचारकाः ।

तान् विभज्य प्रवक्ष्यामि केनैतैश्च कृतैश्च किम् ।

The first two leaves and a few lines of the third are taken up with the number of articles of offering.

3A, इत्युपोद्घातप्रकरणम् ।

अथ भाद्र पै शुक्लचतुर्दश्यामनन्तव्रतम् । तच्चित्र मुहूर्त्तोदयव्यापिन्यां कार्यम् ।
व्रतविधिः । प्रातर्नित्यकर्म निर्वृत्य शुचौ देशे दर्भेष्वासौनो दर्भान् धारयमाणः
प्राणानायस्य मम समस्तपापक्षयपूर्वक-सकलसिद्धिपूर्वक-पुत्रपौत्रेप्सितभोग ॥
मासपक्षाद्युल्लिख्य धनधान्यायुर्लक्ष्मीप्राप्तये श्रीमदनन्तप्रीतये यथाशक्ति देश-
कालाद्यनुसारतो वार्षिकीं पूजां करिष्ये ॥

2949.

8966. अनन्त पूजाविधिः । *Ananta-pūjā-vidhiḥ*.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 5. Lines, 5, 7 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Complete in five leaves.

2950.

9447. अनन्तव्रतविधिः । *Ananta-vrata-vidhiḥ*.

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 7. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 108. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

A religious treatise on Anantavrata.

2951.

9458. कार्तिकोद्यापनविधिः । *Kārtikodyāpana-vidhiḥ*.

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 96. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

It treats of rituals to be observed in the concluding year of the Kārtikavrata.

2952.

2342. *A number of Vratas.*

Substance, country-made paper. $9 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 12. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara. Appearance, fresh.

I.

1A, अथ रम्भाष्टतौराव्रतम् ।

तत्र मार्गशीर्ष-शुक्लष्टतौरायां प्रारम्भोऽयं द्वादशमासपर्यन्तं
संवत्सरव्रतम् ।

2B, इति रम्भाष्टतौराव्रतम् ।

II.

2B, अथ नामटतीयाव्रतम् ।

मार्गशीर्षशुक्लतृतीयादा(?)रभ्य संवत्सरव्रतम् ।

3A, इति नामटतीयाव्रतम् ।

III.

3A, अथ रसकल्याणव्रतम् ।

माघमासादारभ्य पद्मपुराणोक्तं संवत्सरव्रतम् ।

5B, इति पद्मपुराणोक्तं रसकल्याणव्रतम् ।

IV.

5B, अथ लवणटतीयाव्रतम् ।

पद्मपुराणे वैशाखे भाद्रपदे माघे वा शुक्लतृतीयायां
पूजयेत् ।

6A, इति लवणटतीयाव्रतम् ।

V.

6A, अथ सौभाग्यटतीयाव्रतम् ।

स्तौपुरुषेणापि कार्यम् । तिथ्यादि संकौर्त्य सकलदुःख-
निरसनपूर्वक.....सौभाग्यटतीयाव्रतं करिष्ये । तत्र
फाल्गुनशुक्लतृतीयादारभ्य उपोषणादिकं कृत्वा ततो मण्डले
कलसेषु सुवर्णप्रतिमायां उमामहेश्वरं लक्ष्मीनारायणं वा विधेयम् ।

7A, इति सौभाग्यटतीयाव्रतम् ।

VI.

7A, अथ प्रहरटतीयाव्रतम् ।

स्कन्दपुराणोक्तं दन्तधावनपूर्वकः ..... श्रीगौरीप्रीत्यर्थं
प्रहरटतीयाव्रतमहं करिष्ये । रात्रौ संभारानाहृत्य मण्डपं कृत्वा
अष्टपत्रपद्मं रंगवल्लभा लिखेत् ।

8A, इति प्रहरटतीयाव्रतम् ।

VII.

8A, अथ व्रतराजव्रतम् ।

पद्मपुराणे शुक्ल तृतीयायां तु कर्त्तव्यम् ।

8B, इति व्रतराजव्रतम् ।

VIII.

8B, अथ सौभाग्यशयनव्रतम् ।

चैत्रे शुक्लतृतीयायां प्रारम्भोऽयं वर्षपर्यन्तम् ।

10A, इति सौभाग्यशयनव्रतम् ।

IX.

10A, अथ मधुव्रतव्रतम् ।

भविष्ये । फाल्गुनशुक्लतृतीयायां प्रारम्भोऽयम् ।

10B, इति मधुव्रतव्रतम् । इति व्रतव्रतानि समाप्तानि ।

X.

10B, अथ शिवाचतुर्थीव्रतम् ।

भविष्ये । भाद्रपदशुक्लचतुर्थ्यां मध्याह्न्यापिन्यां कार्यम् ।

10B, इति शिवाचतुर्थीव्रतम् ।

XI.

10B, अथ यमव्रतम् ।

तिथ्यादिसंकीर्त्य.....श्रीयमप्रौढ्यर्थं गणेशस्य भरणीयुक्ता
ग्रनैश्चरयुक्ता वा यमव्रतं करिष्ये ।

11A, इति यमचतुर्थीव्रतम् ।

XII.

11A, अथ लक्ष्मीव्रतम् ।

लक्ष्मीमभ्यर्च्य पञ्चम्यामुपवासं भवेत्त यः ।

11A, इति लक्ष्मीव्रतम् ।

XIII.

11A, अथ पुत्तप्राप्तिव्रतम् ।

वाराहपुराणे । भाद्रपदकृष्णसप्तम्यादा(?)रभ्य षड्यां नक्तं संकल्पः ।

12A, इति पुत्तप्राप्तिव्रतम् ।

XIV.

12A, अथ चारोग्यसप्तमीव्रतम् ।

माघशुक्लसप्तम्यां प्रारम्भः ॥

12B, इति आरोग्यसप्तमीव्रतम् । इति सप्तमीव्रतानि समाप्तानि ।

In the left hand upper corner of every leaf there is written, ब्र. कौ, from which it seems to be a fragment of the Vratakaumudī.

2953.

2390. बुधाष्टमीव्रतम् । *Budhāṣṭamī-vratam.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 5. Lines, 12, 13 on a page. Extent in slokas, 120. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, soiled. Incomplete.

It begins :—

अथ बुधाष्टमीव्रतपूजाविधिः ।

मासपक्षाद्युक्लिष्ठ सम इह जन्मनि जन्मान्तरे वाल्याद्यारभ्य
कर्म्मणा मनसा वाचा जानता वा स्वर्गाद्यपहृतदोषनिरासार्थं
बुधाष्टमीव्रतमहं करिष्ये ।

When the 8th day of the waxing moon in the summer solstice falls on a Wednesday, this vrata is performed. The final ceremony takes place in the 8th year of the vrata.

2954.

9591. शिवचतुर्दशीव्रतव्यवस्था ।

Śiva-caturdaśī-vrata-vyavasthā.

Substance, country-made paper. $11 \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 10. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 105. Character, Nāgara. Date, Śaṃvat 1727. Appearance, old. Complete.

Beginning :—

अथ शिवरात्र्याः ॥

तत्स्वरूपं शिवरहस्ये

तत्प्रभृत्येव देवर्षे मातृव्याचतुर्दशी ।

शिवरात्रिः समाख्याता प्रियेयं त्रिपुरदिषः ॥ इति ॥

अत्र च प्रकरणात् तिथिलक्षको रात्रिशब्दः शिवव्रतविशेष-
लक्षकश्च शिवशब्दः । तथाच शिवव्रतविशेष-योग्यतिथिः
शिवरात्रिरित्यर्थः ॥ भविष्ये ॥

चतुर्दश्यान्तु कृष्णायां फाल्गुने शिवपूजनं ।

तासुपोष्य प्रयत्नेन विषयान् परिवर्ज्येत् ॥ इति ॥

End:—

विस्तरस्तु देवपूजाप्रकरणे कथ्यते—

कृष्णासु तासु भविष्ये ।

कृष्णाष्टमौन्तु नक्षत्रेण तथा कृष्णचतुर्दशीं ।

इह भोगानवाप्नोति परत्र शिवमृच्छति ॥

सर्वासु तत्रैव ॥

चतुर्दश्यां तथाष्टम्यां पक्षयोः शुक्लकृष्णयोः ।

योऽयमेकं न मुञ्चति शिवार्चनपरः शुचिः ॥

यत्पण्यमक्षयं प्रोक्तं सततं सत्रयाजिनां ।

तत्पण्यं सकलं तस्य शिवलोकं स गच्छतीति ॥

इति चतुर्दश्याः ।

संवत् १७२७ शाके पक्ष १५ इशे मासि सिते पक्षे शिवतिथौ शुभानुवासरे
पौतम्वशे लिखत् ॥

2955.

4844. शिवरात्रिव्रतम् । *Śiva-rātri-vratam.*

Substance, Nepalese paper. 10×3 inches. Folia, 41. Lines, 6 on a page. Extent in Slokas, 480. Character, Newari. Date, N. S. 812. Appearance, old and discoloured. Complete.

It is mostly in the vernacular of Nepal and here and there in corrupt Sanskrit.

पुष्पिका । इति शिवरातिवक्र समाप्त । संवत् ८१२ । मार्गशिर

कृष्णचतुर्थ्याया कुटुम्ब पुस्तक चोया दिन ।

2956.

6471. महाशिवरात्र्युपास्तिनिर्णयः ।

Mahā-śiva-rātryupāsti-nirṇayah.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 4. Lines, 14 on a page. Extent in śloka-s, 150. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति मोक्षसाधनलक्षणविवरणं सकलश्रुतौत्तिहासपुराणागम-
स्मृतिप्रतिपादित-श्रीमहाशिवरात्र्युपास्तिनिर्णयप्रकरणं सम्पूर्णम् ।

Beginning :—

श्रीमहाशिवरात्र्याः मासनिर्णयमुपदिश्येदानीं भूतनिर्णय-
माह । सोमेत्यादिना ।

श्लोः ।

सोमोमा शिवरात्रिरुत्तरमहारात्रौ च भूता महा-
रात्रौ प्राक् प्रहरेहि चोत्तममताद्या मध्यमाहर्निशं ।
सोमा मध्यममध्यसोषसि शिवा दर्शान्वितार्चाधमा
शान्त्या दर्शयुताद्यदा यदि न पूर्वार्चोत्तरासु क्रमात् । १५५ ॥

सोमेति । उत्तरमहारात्रौ

महानिशा तु विज्ञेया मध्यमप्रहरद्वयमिति ।

पराशरस्मृत्युक्त्या रात्रौ मध्यमयामद्वयं महानिशा उत्तर-
महारात्रौ तृतीययामे सोमा उमया त्रयोदश्या सहिता सोमा
सोमा भूता चतुर्दशी उमा शिवरात्रिः ।

उक्तं हि विजये

महानिशां त्रिधा भज्य द्वितीयांश्चतयोदशी ।

पश्चाच्चतुर्दशीयुक्ता साचोमा शिवरात्रिकेति ॥, etc., etc.

3B, नन्वेवं सति.....विंशतिघटिकानन्तरं दर्शयुक्तचतुर्दश्याः

शिवरात्रित्वस्मरणात् कथं कलामात्रदर्शयुक्तापि व्याख्या.....

.....विकल्पो भवतीत्याशङ्क्य अतिविहङ्गवचनं न विकल्प इति दर्शयति
श्रैवीत्यादिना ।

श्रैवी राज्ञिरविश्वमादिमतमः सोमाञ्चमुक्तं श्रुतौ
धातौ शक्तिवपुस्तृतेष्व सविटप्रज्ञैकमात्रार्चनात् ।
अन्यत्रागमनं व्रतं त्विति तपोभूतं तपस्तद्रतं
ब्रह्मज्ञानदमेतदेव हि तपः प्रज्ञा च तस्मादिति ॥ १५ [६] ॥

Then follows the commentary.

It contains two ślokas, marked 155 and 156, relating to the time of Śivarātri, with their explanations. They are from a work called *Mokṣa-sādhana*.

2957.

6295. भौष्मपञ्चकोद्यापनविधिः ।

Bhīṣma-pañcakodyāpana-vidhiḥ.

Substance, country-made paper. 9×5 inches. Folia, 4. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 80. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ भौष्मपञ्चकोद्यापनविधिः ।

तत्र पूर्व्वेऽहिं हविष्येणैकभक्तं कृत्वा प्रातर्दन्तधावनपूर्व्वकं
ज्ञानादिकं नित्यं विधाय शुक्लवा[सा] आचम्याद्गतजलं गृहीत्वा
संकल्पं कुर्यात् ।

मासपक्षाद्युल्लिख्य निर्याधिप्रशरीरेण शतावधिपुत्तघनादिसकल-
भोगभोगित्वोत्तरकल्पावधिसमस्तदानयज्ञावयिन (?) समुद्भूतसर्व्व-
लोकभोगभोगानन्तरचिरकालावधिपञ्चभौष्मप्रीत्यर्थं विष्णुलोकवास-
कामः पञ्चभौष्मदीपदानव्रतोद्यापनमहं करिष्ये । तत्र आचार्य्या-
दिभिः पुण्याहवाचनादिकं कुर्यात् । .. ...

ततो भौष्मपूजनम् ।

आगच्छ भौष्म राजर्षे वसुश्रेष्ठ महामते ।

गा[गे]य शान्तनोः पुत्र ब्रह्मचारी नमोऽस्तु ते ।

We have very scanty information about the ceremony in the present manuscript. It consists of offering lights.

2958.

9387.

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 61. Lines, 6, 7 on a page. Extent in ślokas, 420. Character, Nāgara. Appearance, old.

This MS. contains, (I) आषाढीशुक्लैकादशीव्रत complete in 4 leaves, (II) आषाढीशुक्लैकादशीव्रत in 8, (III) श्रावणीकृष्णामलैकादशीव्रत in 5, (IV) पौषीशुक्लैकादशीव्रत in 8, (V) माघीकृष्णैकादशीव्रत in 11, (V) माघीशुक्ला० in 7, (VI) फाल्गुनीकृष्णा० in 12, the leaf 4 of which is missing, (VI) विजयैकादशी or फाल्गुनीशुक्ला० in 7. Each has its own separate pagination. (II), has, however, no pagination.

2959.

8499. वर्षकृत्यपद्धतिः । *Varṣa-kṛtya-paddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. 10½×5 inches. Folia, 26. Lines, 13 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

A priest's manual containing directions for religious ceremonies of all the twelve months in the year.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ वर्षकृत्यपद्धतिः ॥

चैत्रशुक्लप्रतिपदि प्रातरभ्यंगस्नानं कृत्वा वस्त्रपरिधानादि-नित्य-
कर्म्म निर्वर्त्त्य आचम्य प्राणानायम्य ... ..
वत्सरारम्भनिमित्तवत्सराधिपयूजां करिष्ये ।

The incomplete MS. ends with the ceremonies of the month of Māgha.

2960.

6472A.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 62. Lines, 12 on a page. Extent in slokas, 4,300. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

A modern priest's compilation relating to the religious ceremonies, observances in the twelve months of the year, from Caittra to Fālguna.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ चैत्रमासः ।

सुसु० र्थे अस्माकं सकुटुम्बा० समस्तमङ्गलावाप्त्यर्थं अभ्युदयञ्च
चैत्रशुद्धप्रतिपदि निमित्तं ब्रह्मेन्द्रप्रौढ्यर्थं प्रतिवार्षिकमिन्द्रध्वज-
पूजनं करिष्ये ।

6472B.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 29. Lines, 12 on a page. Extent in slokas, 725. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

A modern priest's compilation regarding religious gifts.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ वैतरणीगोदानविधिः

विष्णवे नमः । विष्णोर्विष्णुः । श्रीमद्भगव० ।

2961.

6293. सुक्लकृष्णैकादशीव्रतोद्यापनविधिः ।

Sukla-kṛṣṇaikādaśī-vratodyāpana-vidhih.

Belonging to the school of Mādhyandina.

Substance, country-made paper. 9×5 inches. Folia, 22 of which the first two are a restoration. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 400. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Last Colophon :—

इति श्रीमार्ध्दिनीयशुक्लकृष्णैकादशीव्रतोद्यापनविधिः समाप्तः ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । याज्ञिककृपाकृष्णगुरुभ्यो नमः ।

अथातः शुक्लैकादशीव्रतोद्यापनं व्याख्यास्यामः ॥

आषाढकार्तिकयोः शुक्लैकादश्यां यदा वा शुद्धावेते स्यातां
तन्मासेषु विधेयम् ।

दशम्यामेकभक्तान्तु दन्तधावनपूर्वकम् ।

एकादश्यां शुचिर्भूत्वा कृत्वाचार्यं वज्रश्रुतम् ॥

अत्यध्ययनसम्पन्नं क्रोधलोभविवर्जितम् ।

उपोष्य नियतो रात्रावाचार्यसहितो व्रतौ ।

कुर्यादाराधनं विष्णोः शक्त्या + + जगद्गुरोः ॥

4A, इति शुक्लैकादशीव्रतोद्यापनम् ।

अथातः कृष्णैकादशीव्रतोद्यापनं व्याख्यास्यामः । मार्गशीर्षकृष्णैकादशीमारभ्य
एतद्गतं चरेत् ।

पूर्वोक्तेन विधानेन व्रतनिष्ठो जितेन्द्रियः ॥

पूर्ववन्मण्डलं कृत्वा तन्मध्ये मण्डलोपरि ।

संस्थाप्य प्रतिमां तत्तदुपचारैश्च पूर्ववत् ॥

पूजयेत् श्रीपतिं भक्त्या जागरादि विधाय च ।

आदावेव गणेशादीनाम्नेयादिषु विन्यसेत् ॥

2962.

3246. *Two copies of* एकादशीव्रतोद्यापनम् ।

Ekādaśī-vratodyāpanam.

I.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 9. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 180. Character, Nāgara. Date, Samvat 1836. Appearance, discoloured. Complete.

The Samkalpa runs :—

ॐ सुमु० सादि० देशकालौ संकीर्त्य मयाचरितस्य व्रतोद्यापन-
कर्मणः साङ्गतासिद्ध्यर्थं तत्सम्यग्फलप्राप्त्यर्थं तदुद्यापनकर्म करिष्ये ।
तदङ्गं गणपतिपूजनं पुण्याहवाचनं आचार्यवरगणं च करिष्ये ।

The date of the MS. :—

संवत् १८३६ मीति वैशाख वदौ सष्टि मङ्गलवार तद्दिने
पुस्तकलिखितं स्वार्थं परमार्थम् । शुभं मस्तु ।

II.

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 8. Lines, 9
on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance,
fresh. Complete.

The same as I.

2963.

2395. एकादशैव्रतोद्यापनप्रयोगः ।

Ekādaśī-Vratodyāpana-prayogaḥ.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 10. Lines, 8.
10 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara of the nineteenth
century. Appearance, fresh. Complete.

It begins :—

अथ बौधायनप्रोक्तं द्वादशकल्पं निरीक्ष्य तत्रत्यं सारमुद्धृत्य
सुखानुष्ठानसिद्ध्यर्थं उभयैकादशुद्यापनप्रयोगो ऽभिधीयते ।

It ends :—

श्रितैरिष्टैर्दीनाननाथान् + + + परमान्नेन स्वयं भुञ्जीतेति
एवं कृते इह जन्मनि जन्मान्तरे च विष्णोः सायुज्यपदं आप्नोती-
त्याह भगवान् ब्रह्मा ततो बौधायनः ॥

The Samkalpa :—

पुण्यतिथौ दशपूर्व्वान् दशपरानात्मनासहैक [विंशति] पुरुषानु-
वर्त्तुकामोहं शुक्लशुक्लैकादशैव्रतोद्यापनं बौधायनसूत्रोक्तविधिना
शुगपद्यथासंभवं इदा[नी]महं करिष्ये ।

Colophon:—

इत्यभयत एकादशीव्रतप्रयोगोद्यापनादिपूजाविधिः समाप्तः ॥

Sometimes a man takes a vow of devoting the 11th day of the moon, which is sacred to Viṣṇu, to the worship of that deity. He takes the vow for a certain number of years, at the end of which comes the closing ceremony which is described here.

2964.

2310. शाकव्रतम् । *Śāka-vratam*.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 3. Lines, 9 on a page. Extent in Slokas, 50. Character, Nāgara. Appearance, discoloured and worm-eaten. Incomplete.

Beginning:—

अथ शाकव्रते विशेषः । शाकशब्दश्च दशसु रूढः ।

मूलपत्रकरीरायफलकाण्डाधिरूढकाः ।

त्वक्पुष्पकवचं चैव शाकं दशविधं स्मृतम् ॥

अधिरूढं अंकुरः ।

The Śakavratā is abstention from vegetables. The three leaves are taken up with a discussion as to what the term शाक means and includes. The MS. seems to be a mere fragment.

3A, अतश्च शाकव्रतादौ द्रव्यमात्रात्याग इत्यस्मत्कृतजनार्दनमहोदये विस्तरेण प्रपञ्चितम् । वोपदेवस्तु शाकं चतुर्विधं पुष्पपत्रकन्दफलाख्यकमिति चतुर्विध्यमाह । अन्ये तु षड्विध्यमाह.....भविष्ये श्रावणे वर्जयेच्छाकमिति अत्र त्यजेदिति वर्जनसंकल्प[े]विधौयते व्रतोपक्रमात् । शाकादिब्रतानां च चातुर्मास्यव्रतत्वाभावाद्नादौ संकल्पः किं तु प्रतिमासम् ।

It quotes Smṛtikaustubha (1A), Jayasimhakaalpadruma (1B), Dharmasindhusāra (1B), Kṣīrasvāmī (1B), Nirṇaya-sindhu (2B), Vopadeva (3A), Janārdana Mahodaya (3A), Raghunātha's Bhojana Kutūhala, Prithvicandra (3B).

2965.

2907. प्रदोषव्रते शिवपूजाविधिः ।

Pradoṣa-vrate Śiva-pūjā-vidhiḥ.

Substance, foolscap paper. 9×5 inches. Folia. 7. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 150. Character, Nāgara. Date, Samvat 1891. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति प्रदोषव्रते शिवपूजाविधिः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १८९१ फाल्गुन शुक्ल ३ लिखितं जयकृष्णमिश्रेण ।

It begins :—

अथ प्रदोषव्रते शिवपूजाविधिः पक्षद्वये त्रयोदश्यां दिवा निराहारो षट्तीत्रयावशेषे दिने सति ।

स्नात्वा शुक्लाम्बरधरो वाग्यतो नियमान्वितः ।

कृतसन्ध्याजपविधिः (ततः) शिवपूजां समाप्नुयेत् ॥

देवस्य पुरतो गोमयाम्बसा सन्ध्यागुपलिप्य धौतवस्त्रादिभौरन्ध्र-
मण्डपं वितानाद्यैरलङ्कृत्य तत्र वर्गापञ्चकसंयुतं विचित्रं पद्ममुद्गत्य
तत्र स्थिरासने, etc., etc. ... ..

..... समामुक्तमनोरथसिद्धिद्वारा श्रीमदुमापतिप्रोत्थर्थं प्रदोषे
शिवपूजाममुक्तगोचोद्दं करिष्ये ॥

It ends :—

वज्रनाच किमुक्तेन श्लोकार्जुनं ब्रवीम्यहं ।

ब्रह्महत्याशतं वापि शिवपूजा विनाशयेत् ॥

मया कथितमेतत्ते प्रदोषे शिवपूजपम् ।

रहस्यं सर्वजन्तूनां अत्र नास्त्येव संशयः ॥

This contains directions for Pradoṣavrata which consists of the worship of Śiva at dusk in the 13th day of the moon.

2966.

2176. **संकष्टचतुर्थीव्रतम् ।** *Samkṣṣṭa-caturthī-vratam.**As directed in the Nāradya-purāṇa.*

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 8. Lines, 10, 11 on a page. Extent in ślokaś, 150. Character, Nāgara. Appearance, discoloured.

It begins :—

श्रीसंकष्टहरगणपतये नमः ॥

अथ संकष्टचतुर्थीव्रतं लिख्यते ।

एवं गुणविशेषणविशिष्टायां पुण्यतिथौ मम समस्तविघ्नाधिकार-
विनाशनाथं श्रीसंकष्टहरगणेशप्रौढ्यं नारदीयपुराणोक्त-प्रकारेण
संकष्टचतुर्थीव्रतमहं करिष्ये ।

The Kathā begins in 5A. :—

सूत उवाच ।

अरण्य सर्वमानं तं (?) पांडुपुत्रं युधिष्ठिरम् ।

सबान्धवं सुखासौनं प्रययौ व्यास आदरात् ॥

... ..

युधिष्ठिर उवाच ।

... ..

यद्यस्ति व्रतमेकं हि सर्वसंकष्टविनाशनम् ।

तद्व्रतं कथय ब्रह्मन्नुग्राह्योऽस्मि सुव्रत ॥

... ..

व्यास उवाच ।

संकष्टनाशनं नित्यं शुभदं सुखदं नृणां ।

यत् कृत्वा सर्वपापेभ्यो मुच्यते नात्र संशयः ॥

... ..

संकष्टेषु यदा क्षिप्तो मानवो ग्रहपीडितः ।

तदा कुर्याद्व्रतमिदं प्राप्नोति सकलं पुमान् ॥

7B, व्यास उवाच ।

यदा संकष्टितो राजा दुःखैः संकष्टदारुणै ।
पुमान् कृष्णचतुर्थ्यां वै तदा पूज्यो गणाधिपः ॥

It ends :—

तेन व्रतप्रभावेण स्वराज्यं प्राप्तवान्नृपः ।
हत्वा रिपून् कुरुक्षेत्रे सुहृन्मित्रप्रियान्वितः ॥

There is no colophon or anything else to indicate the end of the *Kathā*.

The vow is to be undertaken only in difficulty.

2967.

9590. गणेशचतुर्थ्योव्रतं or महाचतुर्थ्योव्रतं ।

Gaṇeśa-caturthī-vratam or Mahā-cathurthī-vratam.

Substance, country-made paper. 11 × 5½ inches. Folia, 2. Lines, 15 on a page. Extent in Slokas, 50. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

Colophon :—

इति महाचतुर्थ्योव्रतकथा सम्पूर्णम् ।

Post Colophon :—

शुभम् शुभम् निहरीत्रहरकृष्ण पठनायें शुभम् ।

2968.

9836. वृहद्गौरीव्रतं । *Vṛhad-gaurī-vratam.*

Substance, country-made paper. 8 × 4 inches. Folia, 12. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 120. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Incomplete at the end.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ शिवपार्वतीवृहद्गौरीपूजा ।

अथ पूर्वोच्चारितएवंगुणविशिष्टायां शुभपुण्यतिथौ ।

आखण्डलाद्यमरवर्थपदारविन्द
 पौष्टभानुपरौभूषितभालदेशं
 ध्यायामि शैलतनयार्पितवामदेशं
 गङ्गाधरं त्रिनयनं हृदि पञ्चवक्त्रं ।

अथ ध्यासमं(?)

आवाहयामि सततं जगदातपत्रं
 भस्माङ्गरागपरिभूषितसर्वगात्रं ।
 मारान्तकं त्रिपुरसूदनमादिदेवं
 आराधयामि सततं हृदि पार्वतीं ॥ इत्यादि ।

2969.

2500. उपाङ्गललिताव्रतम् । *Upāṅga-lalitā-vratam.*

Substance, foolscap paper. 6×4½ inches. Folia, 9. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 90. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

The Saṅkalpa runs :—

आचम्य प्राणानायम्य मम समस्तपापक्षयार्थं उपाङ्गललिताप्रौढार्थं
 षोडशोपचारैः पुरुषसूक्तेन श्रीसूक्तेन मूलमन्त्रेण षोडशोपचारैः
 पूजनमहं करिष्ये । आसनादिकलसाराधनं करिष्ये ।

The Dhyāna of Upāṅgalalitā :—

नीलकौशेयवसनां हेमाभां कमलासनां ।
 भक्तानां वरदां नित्यं ललितां चिन्तयाम्यहम् ॥

2970.

9885. वटसावित्रीपूजा । *Vaṭa-sāvitṛī-pūjā.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 2. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara. Appearance, decayed. Complete.

This is a religious treatise on the worship Vāṭa tree and of Sāvitṛī.

Colophon :—

इति वटसावित्रीपूजा ।

Post Colophon :—

लिखित प्रद्युम्नभट्टेन ।

2971.

5183. सत्यनारायणकथा । *Satya-nārāyaṇa-kathā.*

Substance, country-made paper. $14\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 3. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, discoloured and old. Incomplete at the end.

Beginning :—

ॐ नमः सत्यनारायणाय ।

वाणीं प्रणम्य जगतां सारां दुर्गां शिवं हरिम् ।

गुरुं गङ्गां गणेशञ्च बलदेवञ्च कालिकाम् ॥

सत्यनारायणं देवं यत्नादाराध्य भक्तितः ।

क्रियते तस्य माहात्म्यं कलौ पूर्णफलप्रदम् ।

दिश्युत्तरस्यां भूदेव एक आसीत् सुदुःखितः ।

दारापुत्रादिषोषाय भिक्षां सम्भार्य तत्परे ॥

2972.

10035. सत्यनारायणपूजनविधिः and सत्यनारायण-
व्रतकथा ।

*Satya-nārāyaṇa-pūjana-vidhiḥ and Satyā-nārāyaṇa-
vrata-kathā.*

*Compiled by Vrndaṇa from the Revā Khaṇḍa of
the Skanda Purāṇa.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 19. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 342. Character, Nagara. Date, Samvat 1938. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीसत्यदेवार्चनसद्दिधानं वृन्दावनः सन्तनुते प्रणम्य ।
महेशसुखसङ्गतले भवानौ सुतद्वयं संदधतौ दधानं ॥
संक्रान्तिपूर्णाहरिवासरदौ यस्मिंश्च कस्मिन् दिवसे प्रसन्नः ।
संप्रजनं सत्यहरेः प्रकुर्यात् सायं व्रती स्नानविधिं विधाय ॥

5A, इति श्रीमत्सनाद्यवंप्रावतंस-पण्डितवर-वृन्दावनविनिर्मित श्रीसत्य-
नारायणपूजनविधिः समाप्तः ।

श्रीगणेशाय नमः ॥

श्रीवत्साङ्कितवत्संगलसत्श्रीकौस्तुभं सच्छुतम् ॥
श्रीमद्वत्किरीटकुण्डलयुगञ्जीकङ्कनैर्मण्डितं ।
शृङ्खलाम्भोजगदारिधारिणिगमप्रख्यातदोर्दण्डकम् ।
श्रीमत्पौतपटं नमामि सततं श्रीसत्यनारायणम् ॥
श्रीनैमिषारण्यगताः प्रसङ्गतः पौराणिकं सूर्यसमानभासं ।
सुखोपविष्टं विनयेन सूतं श्रीशौनकाद्या मुनयोन्वपृच्छन् ॥

ऋषय ऊचुः ॥

योगेन वा केन तपोवलेन व्रतेन वा वाञ्छितमेति मर्त्यः ।
तन्नोभिधेह्युत्तमकृतेभ्यः शृणु प्रयासेन नरैर्विधेयम् ॥

9A, इति श्रीस्कान्दे रेवाखण्डे प्रथमोऽध्यायः ; 9B, द्वितीयोऽध्यायः ;
17B, इति श्रीमत्सनाद्यवंप्राव 'सपण्डितवर-वृन्दावनविनिर्मितायां श्रीसत्य-
नारायणकथायां वणिगुपाख्यानं नाम तृतीयोऽध्यायः ।

Last Colophon :—

इति श्रीमत्सनाद्यवंप्रावतंस-श्यामापुरनिवासि-पण्डितवरवृन्दा-
वनविनिर्मितायां श्रीसत्यनारायणकथायां राजोपाख्यानं नाम
चतुर्थोऽध्यायः ।

Post Colophon :—

इति श्रीसत्यनारायणव्रतकथा समाप्ता ।
संवत् १९३८ मीः कात्ती वदौ १३ शुक्रवार ।
श्रीसत्यनारायणाय नमः ॥

It ends :—

श्रीमन्महेष्शानुचरस् सनाद्यः
 सदासनाच्छो धिङ्गागगाच्छः ।
 श्रीसत्यदेवस्य कथा मतासीत्
 वृन्दावनो वृत्तविचित्रभेदैः ॥
 मात्सर्यमुत्सार्थं विलोकनीयं
 विलोक्य चैतत् सुविचारणीयम् ।
 यदत्र युक्तं तदुपासनीयं
 यच्चाप्ययुक्तं तदुपासनीयम् ॥
 संवत्सरे शरभुजाङ्गमह्वीसमेते (१९२५)
 माघामले रविदिने सुवसन्ततिथ्यां
 सन्निर्मिता + तस्मैशुकथातिरम्या
 वृन्दावनेन कविना कविनायकेन ॥

The work was composed in Samvat 1925=1869 A.D.

2973.

9248. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×5 inches. Folia, 6. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 100. Character, Nāgara. Date, Samvat 1931=Saka, 1796. Appearance, tolerable. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमत्-सनाद्य-वंशावतंस-पण्डितवरवृन्दावनविनिर्मित-
 श्रीसत्यनारायणपूजनविधिः ।
 सम्बत्सरे १९३१ श्राके १७९६ माघवसुदि ५ मङ्गलवासरे
 रामचरणालेखि सत्यनारायणपूजनविधिः ।

2974.

2017. *व्रतोद्यापनकौमुदी । Vratodyāpana-kaumudī.*

By Saṃkara, son of Vallāla.

Substance, country-made paper. 8½×3½ inches. Folia, 222. Lines, 7 on a page. Extent in slokas, 3200. Character, Nāgara of the eighteenth century. Complete. Appearance, discoloured and brittle.

The last colophon is not given. From L. No. 1824 his father's name is Vallāla.

This gives the concluding ceremonies of Vratas.

This MS. contains an index to the Vratas 211 in number. But some of the leaves of the index are missing.

2975.

916. *The Same.*

By Śaṅkara, son of Vallabha.?

For the manuscript see L. 1824.

2976.

5181. **सामवेदिव्रतप्रतिष्ठाप्रयोगः ।**

Sāmavedi-vrata-pratiṣṭhā-prayogaḥ.

Substance, country-made paper. 14×3 inches. Folia, 19. Lines, 7 on a page. Extent in slokas, 550. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Ritual common to the final year of every *vrata* or vow.

Beginning :—

अथ सामगानां व्रतप्रतिष्ठाप्रयोगः ।

तत्र पूर्वदिने उपोष्य कृतहविष्याशनो वा व्रतदिने कृत-
नित्यक्रियः वार्षिकव्रतं तद्विधिना समाप्य कथां श्रुत्वाचम्य
प्राङ्मुख उदङ्मुखो वा ... ..
पुण्याहं भवन्तो ब्रुवन्विति त्रिः आवयेत् ॥

Colophon :—

इति सामगानां व्रतप्रतिष्ठाप्रयोगः समाप्तः ।

2977.

5038. **व्रतप्रतिष्ठापद्धतिः ।** *Vrata-pratiṣṭhā-paddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. 13½×2½ inches. Folia, 17. Lines, 5 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, old and dilapidated. Incomplete at the end.

Beginning :—

अथ व्रतप्रतिष्ठा ।

तत्र विहितदिने कर्त्ता प्रातःकृतनित्यक्रियः ... ..
... ..

अद्येत्यादि.....श्रीअमुकदेवप्रभूमा श्रीविष्णुप्रौतिकामो अमुक-
व्रतप्रतिष्ठामहं करिष्ये इति सङ्कल्प्य ।, etc., etc.

2978.

9. व्रतोद्यापनपद्धतिः । *Vratodyāpana-paddhatih.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 45. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 1,350. Character, Nāgara. Date, Samvat 1890. Appearance, old. Complete.

Directions for the performance of the concluding ceremonies of the vratas or optional fasts and penances, as treated of in Samkṣepa vratārka. Anonymous.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ संक्षेपव्रतार्कोक्तानि व्रतोद्यापनानि प्रयोगशैत्या उच्यन्ते ।

तत्रादौ सर्वतोभद्रकारिका ।

प्रागुदीचां गता रेखाः कुर्यादेकोनविंशतिः ।

खण्डेन्दुस्त्रिपदाकोणे षट्कुला पञ्चभिः पदैः ॥

एकादशपदा वल्ली भवन्तु नवभिः पदैः ।

चतुर्विंशत्यदा वापि परिधिर्विंशतिः पदैः ॥

मध्ये षोडशभिः कोष्ठैः पद्ममष्टदलं स्मृतम् ।

श्वेतेन्दुः षट्कुला कृष्णा वल्ली नीलेन पूरयेत् ॥ इत्यादि ।

End :—

सर्वं प्रकल्प्य विधिवद् दानमन्त्रं प्रकल्पयेत् ।

पौरुषेण च सूक्तेन च शिलां सम्पूजयेन्नरः ॥

उपचारैः षोडशभिस्ततो दानं प्रकल्पयेत् ।

दानमन्त्रः ।

महाकोशीनिवासेन चक्राद्यैरुपशोभितः ।

अस्य देवस्य दानेन मम सन्तु मनोरथाः ॥

देवदेव जगन्नाथ चक्राद्यायुधभूषित ।

तन्मूर्तेश्च प्रदानेन ममास्त्वविफलं फलम् ॥

शङ्खमन्त्रः ।

पुण्याभं पुण्यसङ्ख्यानौ मङ्गलानाञ्च मङ्गलम्

विष्णुना विष्टतो नित्यमतः शान्तिं प्रयच्छ मे ॥

सुमुखश्चेत्यादि शुभपुण्यतिथौ मम इहजन्मनि अभीप्सित-
विष्णुसायुज्यकामः श्रीमहाविष्णुदत्तार्थं शालग्रामपञ्चायतनदान-
पूजां करिष्ये । पूजां कृत्वा ब्राह्मणं दद्यात् सोपस्कारं पूजयेत् ।
इति दानविधिः ।

संवत् १८६० श्रावे १७५५ माघे शुक्ले १३ मन्दवासरे बाल-
दीक्षितेन लिखितम् ।

The authorities quoted and consulted are:—

(1) Bhaviṣya-purāṇa, (2) Śānti-sāra, (3) Bhaviṣyottara-
purāṇa, (4) Skanda-purāṇa as quoted in Vratākhaṇḍa, (5)
Baudhāyana-sūtra as quoted in Vratākhaṇḍa, (6) Baudhā-
yana-tantra as quoted in Vratākhaṇḍa, (7) Viṣṇudharma,
(8) Nārdayapurāṇa as quoted in Vratārka, (9) Bhaviṣya-
purāṇa as quoted in Vratārka, (10) Brahmāṇḍa and Agni-
purāṇas as quoted in Vratārka, (11) Vāyupurāṇa as quoted
in Vratārka, (12) Jaiminiyāranyaka, (13) Adbhutasāra as
quoted in Vratārka, (14) Agastya-saṃhitā, (15) Kāśi-
khaṇḍa, (16) Saura-dharma as quoted in Vratārka, (17)
Kedarākhaṇḍa as quoted in Vratārka, (18) Matsya-purāṇa,
and (19) Hemādri Madanaratna as quoted in Vratārka.

The vratas dealt with are:—

(1) संकष्टचतुर्थी, (2) शुक्ला एकादशीव्रत, (3) कृष्णैकादशीव्रत,
(4) उभयैकादशीव्रत, (5) गोपद्मव्रत, (6) हारितालिकाव्रत, (7) ऋषिपञ्चमी,
(8) नागपञ्चमी, (9) उपाङ्गललिताव्रत, (10) कार्तिकमासस्नान, (11) वृद्ध-

पूजोद्यापनप्रयोग (?), (12) लक्षवर्त्तिव्रत, (13) अश्वथप्रदक्षिण-तुलसीप्रदक्षिणव्रत, (14) रामनामव्रत, (15) सर्वदेवलक्षप्रदक्षिण, (16) लक्षप्रदक्षिणव्रत, (17) रामनवमीव्रत, (18) मङ्गलागौरौव्रत, (19) अरुन्धतीव्रत, (20) बुधायुमीव्रत, (21) जन्मायुमीव्रत, (22) कदलीव्रत, (23) रविवारव्रत, (24) सोमवारव्रत, (25) शिवरात्रिव्रत, (26) प्रदोषव्रत, (27) वैकुण्ठचतुर्दशी, (28) अवणदादशी-वामनव्रत, (29) परशुरामजयन्तीव्रत, (30) नृसिंहजयन्ती०, (31) वटसावित्रीव्रत, (32) संक्रान्तिव्रत, (33) अनन्तचतुर्दशीव्रत ।

2979.

3241. उद्यापनविधिः । *Udyāpanavidhiḥ*.

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 4. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 80. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

It gives the names of deities, the articles of libation, the number of āhuties and mantras in the closing ceremony of vratas.

A specimen of the system of writing of the work is given below:—

अरुन्धतीव्रते प्रधानम् अरुन्धती प्रतिद्रव्यं अष्टाधिकशतसंख्याया तिल-
समिधा वक्ष्ये मन्त्रः

पुत्रान् (मन्त्रां) देहि धनं देहि सौभाग्यं देहि सुव्रते ।

अन्यांश्च सर्वकामांश्च देहि देवि नमोऽस्तु ते ॥

इति होममन्त्रः ।

This appears to be a priest's manual as the Sanskrit is mostly corrupt.

2980.

2418. *The Same here called व्रतेऽन्वाधानम् ।*

Vrate nvādhānam.

Substance, foolscap paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 4. Lines, 11 to 13 on a page. Extent in slokas, 100. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It gives the names of things which are to be offered in Homas and the number of times the homa is to be offered, in the following vratas :—

1A, अरुन्धतौव्रत, खर्णगौरौव्रत, हरितालिका० सौभाग्यसुन्दरी० संकष्ट-
चतुर्थी०, ऋषिपञ्चमीव्रत, कपिलाषष्ठी० ; 1B, बुधशुक्रमीव्रत, जन्माष्टमी०,
रामनवमी०, शुक्लैकादशी०, कृष्णैकादशी० सूर्यपद्मादशी०, गोत्रिरात्रि० ;
2A, प्रदोषव्रत, शान्तिप्रदोषव्रत, अनन्तचतुर्दशी०, वैकुण्ठचतुर्दशी०, कदली०,
शिवरात्रि०, वटसावित्री० ; 2B, गोपद्वय०, उमामाहेश्वर०, अर्द्धोदय०, सोमवत्य-
मावास्या०, धारणापारणा०, सोमवारव्रत, तुलसीलक्ष्म० and व्रतोद्यापन, लक्ष्म-
विलम्पत्रोद्यापनव्रत, लक्ष्मवर्त्तिव्रतोद्यापन ; 3A, श्रवणाद्वादशीव्रतोद्यापन, कश्क-
दानम्, माणिक्यवर्त्ति० विल्ववर्त्ति० रुद्रवर्त्ति० प्रोज्ज्वलनोद्यापने, एवं सर्व-
प्रदक्षिणानां । तुलसीब्राह्मणहनुमन्त-कालभैरवगोचरव्रतराजग्रन्थे, अथ मौन-
व्रतोद्यापने, पद्मलक्ष्मव्रतोद्यापने, लक्ष्मीपत्रते, लक्ष्मदूर्वाव्रते ; 3B, लक्ष्मविल्वव्रतो-
द्यापने, विष्णुलक्ष्मनमस्कारव्रते, रामनामव्रतलेखनव्रतोद्यापने, वैष्णवे तुलसी ;
4A, मङ्गलागौरौव्रत, उपाङ्गललितव्रत, दशरथललितव्रत, विष्णुप्रदक्षिणाव्रत,
शिवप्रदक्षिणाव्रत, मौनमाहात्म्यव्रत, अदुःखनवमीव्रत, यतीपातव्रत, वत्तिशी-
पूणिमाव्रत ; 4B, ज्येष्ठागौरौ० ।

It begins :—

व्रतेऽन्वाधानम् । अरुन्धतौव्रते प्रधानमरुन्धतौ प्रतिद्रव्यमष्टा-
धिकशतसंख्यया तिलसमिधा यक्ष्ये । मन्त्रः

पुत्रं देहि धनं देहि सौभाग्यं देहि सुव्रते ।

अन्यांश्च सर्वकामांश्च देहि देवि नमोऽस्तु ते ॥

इति होममन्त्रः । दम्पतिभोजनं वाचनं ३० ॥

अथ खर्णगौरौव्रते प्रधानं नवग्रहपुरःसरं खर्णगौरौ ।

असुकसंख्यया विलयवाज्याक्ताज्जतिभिः ।

होममन्त्रः । केशवादिद्वादशनामभिः अष्टाष्टतिलाज्जतिभिः ।

From the meaning of the word Anvādhāna, viz., the constituents of Homa, the name of the work appears to be व्रतेऽन्वाधानम् ।

2981.

2449. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 7. Lines, 7 on a page. Extent in slokas, 98. Character, Nāgara. Date, Samvat 1868. Appearance, discoloured. Corroded. Complete.

Colophon :—

इति समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीसंवत् १८६८ सावन सुः ४,

It begins :—

व्रतेह अन्वाधानम्, etc.

For the work see above.

It ends with प्रदोषव्रतम् ।

It agrees with No. 2418 up to मङ्गलागौरौव्रतम् ।

2982.

2265. व्रतोद्यापनोपयोगी विषयः ।

Vratodyāpanopayogī viṣayah.

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 14. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 360. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति व्रतोद्यापनोपयोगी विषयः ।

It begins :—

अथ व्रतोद्यापनविषये किञ्चिदुच्यते ।

तत्र उद्यापनं नाम तद्व्रते परिपूर्णं अपूर्णं वा कल्पोक्तं हवनदान-
ब्राह्मणभोजनरूपकर्मविशेषः तच्च अस्तादौ न कार्यम् ।

हेमाद्रौ मार्गः

अस्तगे च गुरौ शुक्रे बाले वृद्धे मलिमुचे ।

उद्यापनमपारम्भं व्रतानां नैव कारयेत् ।

It ends :—

अथ कृतं कर्म विष्णुर्पितं कार्यं उक्तञ्च वृहन्नारदीये—

विष्णुर्पितानि कर्माणि सफलानि भवन्ति हि ।

अनर्पितानि कर्माणि भस्मनि स्युर्हव्यवत् ॥

नित्यं नैमित्तिकं काम्यं यच्चान्यं मोक्षसाधनं ।

विष्णोः समर्पितं सर्वं सात्त्विकं सफलं भवेत् ॥

गौतायामपि—

यत् करोषि , etc.

Authorities consulted :—

हेमाद्रौ गार्गः, काठकण्टह्यम्, दिवोदासीयः, वशिष्ठः, काशीखण्डः, त्रिस्थली-
सेतौ, वायवीये, पद्मपुराणम्, मातृयम्, स्कान्दे सोमवासरत्रतोद्यापनप्रकरणे, मुहूर्त-
गणपतिः हेमाद्रिः, भारते, हरिनाथः, विष्णुपुराणम् मार्कण्डेयम्, लिङ्गपुराणम्,
मदनरत्ने, भविष्योत्तरे, कारिकायां, ब्राह्मे, कल्पतरुः, निर्णयसिन्धुः, मदनरत्नम्,
विष्णुधर्म, सारदा, भरद्वाजमुनेर्मतात् सिद्धान्तशेखरः, पदार्थादर्शः, श्रान्तिमयूखे,
मनुः, देवलः, ऋद्धपरिशिष्टम्, वज्रचकारिका आश्वलायनः, विश्वामित्रः, रुद्रपद्धतौ
भाट्टदीपिकायां संग्रहे, प्रतिष्ठासारः, महोदधिः मानवसंहिता, सौनकः, संग्रहः,
वृचभास्करः, वृद्धपराशरः, याज्ञवल्क्यः, स्मृत्यर्थसारः, गोभिलपुत्रोक्तगृह्यसंग्रहः,
हेमादौ देवीपुराणे, संस्काररत्नमालायां पृथ्वीचन्द्रोदये मन्त्रप्रकाशकारः, गारुडः,
प्रयोगरत्नम् श्रान्तिदीपिकायां वशिष्ठः, साफलः, वाग्निष्ठपारिजाते, श्रीराम-
कल्पद्रुमे अनन्तभट्टाः, पाद्मे लक्ष्मणोपकरणे, मैत्रायणीयपरिशिष्टः, वृहस्पतिः,
प्रयोगसारः, विष्णुधर्मोत्तरः, वृहन्नारदीयः, आचारार्क व्यासः, वृत्तिकृत्, गौता ।

2983.

9332. मलमासकृत्यम् । *Mala-māsa-kṛtyam.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 4 (written on one side only). Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 32. Character, Nāgara. Appearance, tolerable.

It treats of rites to be performed in a Malamāsa.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ मलमासद्वयम् ।

हेमाद्रौ पद्मपुराणे

विष्णुरूपसहस्रांशं मलमासे तु पूजयेत् ।

पूजिते च सहस्रांशौ विष्णुर्भवति पूजितः ॥ इत्यादि ।

2984.

9416. सुखरात्रिकाकृत्यम् । *Sukha-rātrikā-kṛtyam.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 5. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 36. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

It treats of the duties of a householder on Sukha-rātrikā, or the night of the new-moon, of Kārtika, including, among other ceremonies, the worship of Lakṣmī, the Goddess of wealth, and illumination.

2985.

10767. *The Hand-book of a priest.*

Substance, palm-leaf. 14×1½ inches. Folia, 190. Lines, 3, 4 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

A hand-book of a Bengali priest. It contains the following :—

I.

10A, कालिकापुराणोक्तशक्रोत्थानविधिः ।

Beginning :—

अथ कालिकापुराणोक्तशक्रोत्थानविधिः ।

और्व उवाच ।

अथातः प्रदुःखं राजेन्द्र शक्रोत्थानध्वजोत्सवं ।

यत् कृत्वा नृपतिः + + + कदाचित् पराजयम् ॥

रवौ हरिष्ये द्वादश्यां अवयोन विडो जसं ।

आराधयेन्नृपः सम्यक् सर्व्वविघ्नोपशान्तये ॥

8A, इति कालिकापुराणे शक्रध्वजोत्थानविधिः षड्शीतव्यायः ।

अथात्र संक्षेपप्रयोगः ।

तत्र पूर्व्वदिने एकादश्यां यष्टिं गन्धादिभिरधिवास्य परदिने द्वादश्यां कृतनित्यक्रियः पूर्व्वह्ने गणेशादिप्रसन्नदेवता आवाह्य संपूज्य संकल्पयेद्यथा । अद्येत्यादि । श्रीयुतेन्द्रभट्टारकचरणसरोजसन्निधौ अमुकगोत्रः श्रीअमुकवर्मा एतद्राज्याधिकरणकाधिव्याधिदुर्भिक्षाकालाभावेत्यभावाकालमरणाभाव-सकल-कलुषविमोचनचिरकालव्यापि-स्वरान्योपभोगसर्व्वसौभाग्य-सद्गोपनगर्प्टयिवीवशी-करणश्रीवृद्धान्तकालीनवासवलोकगमनकामः श्रीगणेशायतपूजाहोमसम्बलित-सपरिवारदेवतागणश्रीयुतेन्द्रभट्टारकपूजाहोमपूर्व्वशक्रध्वजोत्थानमहं करिष्ये ।

II.

20A, इति पद्मपुराणोक्तजगद्गौरौपूजा समाप्ता ।

Beginning :—

अथ मनसापूजा ।

गृहाङ्गने गोमथोपलिप्ते शुद्धीप्राखामारोप्य तत्पार्श्वद्वये
गोमथेनाष्टौ नागान् विलिख्य ... ..
अङ्गन्यासं कुर्यात् ।

III.

44B, इति सूतिकाषष्ठीपूजा समाप्ता ।

Beginning :—

अथ सूतिकाषष्ठीपूजाविधिः ।

सूतिकावासनिलया जन्मदा नामदेवताः ।

तासां यागनिमित्तार्थं शुद्धिकर्मणि कौर्त्तिता ॥

षष्ठेहि रात्रिजागन्तु कारयेदित्यादिवचनात् । तत्र क्रमः ।

कृतस्नानादिराचान्तः सूतिकागृहाङ्गने गोमथेनोपलिप्ते शुचौ देशे
ध्वजसहितं घटं स्थापयेत् ।, etc., etc.

IV.

64A, इति सावित्रीव्रतं समाप्तं ।

Beginning :—

अथ सावित्रीव्रतविधिः ।

ज्यैष्ठ्यकृष्णत्रयोदशीचतुर्दश्यमावासाख्य-दिनत्रयोपवाससाध्यं
सावित्रीव्रतं । अथ त्रिरात्रोपवासाशक्तौ त्रयोदश्यां नक्तं चतुर्दश्यां
अयाचिताअमावास्यायामुपवास इति । इदानीन्तु अष्टास्त्रगणक-
परम्परयाः चतुर्दश्युपवासमष्टास्त्रीयं धर्मविज्ञवरूपं महादेवसेवायै
पर्यवस्यति ।

V.

81A, जन्मतिथिपूजा समाप्ता ।

Beginning :—

अथ जन्मतिथिपूजापद्धतिः ।

शुभे दिने शुभर्क्षे च यस्य जन्मदिनं भवेत् ।

शुभः संवत्सरस्तस्य जायते नात्र संशयः ॥

तिलस्त्रायौ तिलोद्वर्त्तौ तिलहोमौ तिलप्रदः ।

तिलभुक् तिलवापी च षट्तिनी नावसीदति ॥

तत्रादौ प्रक्षालितपादपाणिराचान्तः खस्तिवाच्य आसनपूजादिकं
विधाय ... .., etc., etc.

VI.

83A, इति कालिकापूजापद्धतिः समाप्ता ।

VII.

101A, इति शक्रध्वजोत्थापनविधिः समाप्तः ।

Beginning :—

अथ शक्रोत्थापनविधिः ।

तत्र कालनिर्णयस्मृतिहारे ।

अवगच्छन्बुधवारयुक्ता अवगयुता च द्वादशी ।

कालविवेके ।

वैष्णवादि गते चन्द्रे शक्रमुत्थापयेद्दिवा ।

भरण्यामन्तपादे च निशि सुप्तं विसर्जयेत् ॥

VIII.

105B, इति भगवतौपूजा समाप्ता ।

Beginning :—

अथ भगवतौपूजा ।

प्रक्षालितपाणिपाद आचान्तः स्वस्ति वाचयित्वा श्वेतसर्षपान्
गृहीत्वा, etc., etc.

IX.

106A, इति दोलामन्त्राः ।

Beginning :—

अथ दोलामन्त्राः ।

दोलास्थं देवकीपुत्रं त्रिदशैः परिषेवितम् ।

किन्नरैर्गायनं गीतं गोविन्दं प्रणमाम्यहम् ॥

X.

108A, इति जलद्वादशीव्रतं समाप्तं ।

Beginning :—

अथ जलद्वादशीव्रतं ।

स्वस्तिवाचनपूर्वकं सङ्कल्प्य आसनपूजादिकं विधाय ...
... अस्य श्रीलक्ष्मीवासुदेवमन्त्रस्य प्रजापतिः ऋषिः, etc.

XI.

Beginning :—

108B, अथैतत्प्रतिष्ठाविधिः ।

XII.

114B, अथ बुधपुत्तलीव्रतम् ।

तत्र प्रातर्नद्यां स्नात्वा जलकलसमानीय तदुपरि नानाफलसहितं भोज्यं
सकाञ्चनं तत्र बुधपुत्तलिकं संस्थाप्य गन्धादिभिरभ्यर्च्य स्थापयेत् ।, etc., etc.

XIII.

126A, अथ दधिसंक्रान्तिव्रतम् ।

स्वस्तिवाचनादिसंकल्पं कुर्यात् । यथा श्रीविष्णुरौ तत्सदद्येत्याद्यमुकगोत्रः श्रीअमुकदेवप्रभू भविष्यपुराणोक्तफलप्राप्तिकामः श्रीविष्णुप्रीतिकामो वा उत्तरायणसंक्रान्त्यारभ्य सलक्ष्मीवासुदेवपूजनं दधिसहितभोज्योत्सर्गसदधिभोजनपूर्वकं संवत्सरव्यापि दधिसंक्रान्तिव्रतमहं करिष्ये ।

130A, इति दधिसंक्रान्तिव्रतम् ।

XIV.

अथालोकामावास्याव्रतम् ।

तत्रादौ स्वस्तिवाचनपूर्वकं संकल्पं कुर्यात् । यथा श्रीविष्णुरौ तत्सदद्येत्यादि अमुकगोत्रा श्रीअमुकौदेवी जन्मजन्मावैधव्यपुत्रपौत्रैश्वर्य-सुखसम्पत्तिपूर्वकान्ते विष्णुलोकावाप्तिकामा श्रीविष्णुप्रीतिकामा वा अद्यारभ्य षड्वर्षपर्यन्तं श्रीविष्णु-पूजाकथाश्रवणान्तकालोकावास्याव्रतं अहं करिष्ये ।

133B, इति ब्रह्मपुराणे आलोकामावास्याव्रतकथा ।

The Kathā begins in 132A.

नारद उवाच ।

गत्वा यमद्वारं घोरमन्थकार + + + + ।

XV.

133B, अथ दानसंक्रान्तिव्रतम् ।

तत्र स्वस्तिवाचनपूर्वकं संकल्पं कुर्यात् । ॐ अद्येत्यादि अमुकगोत्रा-श्रीअमुकौदेवी अद्यारभ्य वर्षेकं यावत् प्रतिसंक्रान्त्यां जलच्छत्र-व्यजन-चन्दन-वृष-पुष्पसर्ग-भोजन-तिलमोदकवस्त्रताम्बूल दधिपुष्पफलदानैः पुत्रपौत्रधनधान्यान्त-काले विष्णुलोकप्राप्तिकामा विष्णुधर्मोक्तदानसंक्रान्तिव्रतमहं करिष्ये ।

137A, इति विष्णुधर्मोत्तरे दानसंक्रान्तिव्रतम् ।

XVI.

137B, अथ दूर्वाष्टमीव्रतम् ।

कृतनित्यक्रियः सूर्यार्घ्यं दत्त्वा स्वस्तिवाचनपूर्वकं संकल्पं कुर्यात् ।

140B, इति दूर्वाष्टमीव्रतकथा समाप्ता । अथ पूजाविधिः ।

XVII.

अथाश्वत्थादिप्रतिष्ठा । पूर्व्वद्युः सायं शुभे लग्ने वृक्षमूलकृतमण्डपे कदली-
वृक्षमारोप्य रजतसोमं रजतवनस्पतिं वृक्षे न्यस्य कदल्यां स्वर्णरोहिणीं विन्यस्य
यजमानोधिवासं यथाविधि निर्वर्त्य, etc., etc.

154B, इति अश्वत्थादिप्रतिष्ठाविधिः ।

XVIII.

155B, अथ तुलसीमञ्चप्रतिष्ठाविधिः ॥

तत्र सर्व्वमण्डपप्रतिष्ठावत् कूपप्रतिष्ठावद्वा साधारणं कर्म निष्पाद्य यथाविधि
संपूज्य, etc., etc.

158A, इति तुलसीमञ्चप्रतिष्ठाविधिः ।

XIX.

अथाधिवासविधिः ।

162A, इत्यधिवासविधिः ॥

XX.

अथ सामगानां वह्निस्थापनं ।

190A, इति सर्व्वसाधारणउदीच्यं कर्म समाप्तं ।

2986.

9959.

Thirteen leaves containing short tracts on the following subjects :—

(1) नित्यश्राद्धविधिः, (2) अश्वत्थपूजनं, (3) कार्तिकशुक्लनवम्यां कुष्माण्ड-
दानं, (4) होलिकापूजनं, (5) यमदोषदानं, (6) जयसिंहकल्पद्रुमाद् विजय-
दशमीनिर्णयः, (7) क्षत्रियादीनां भक्ष्याभक्ष्यविनिर्णयः, (8) द्वादशाहाशौच-
विचारः (incomplete), (9) पर्य्युषितप्रतिप्रसवार्थः, (10) ब्राह्मणानामभक्ष्य-
निर्णयः ।

Substance, palm-leaf. 15×1½ inches. Folia, 57—marked 42 to 99. Lines, 4, 5 on a page. Character, Udiya of the early nineteenth century. Appearance, good.

A *vade-mecum* of a Uḍiya priest.

It begins :—

श्रीजगन्नाथः पूरणम् ।

पौताम्बरं करविराजितशृङ्खलचक्र-

कौमोदकौसरसिजं सरसौरुहस्थम् ।

विश्वम्भराम्बधिसुतापरिरभ्यमाणां

नारायणं प्रणतकल्पतरुं भजामः ॥

वामाङ्घ्रिकेशरिशरीरपरिग्रहेण

स्वीयापराद्धिमहिषासुरनिग्रहेण ।

भक्तानुरागमविनीतपराभवञ्च

या पादयोर्वहति तां गिरिजां नमामः ॥

वन्दे सुधांशुलेखालिङ्गितमौलिं हरार्द्धदेहहराम् ।

चक्रदरश्रूलहस्तां महिषासुरमर्दिनीमम्बाम् ॥

आलोच्यागमजातं विचार्य तत पुराणानि ।

वक्ष्ये पद्धतिमेतां महाष्टमौपर्वणोऽम्बायाः ॥

संग्रामे विजयप्रदं रिपुकुलप्रध्वंसिनां भूभुजां

लक्ष्मीकान्तयशोविवर्द्धनकरं सत्पुत्र-पौत्रप्रदम् ।

आनन्दैकविधानमद्रिदुहितुर्धर्मार्थकामास्पदं

ज्ञानोद्धोषमहायुगौव्रतमिदं लोकेषु विद्योतते ॥

तत्र दिनैः षोडशभिर्नवभिरथो पञ्चभिस्त्रिभिर्द्वाभ्यां ।

एकेन च पर्वान्वितं क्रमञ्च प्रस्तौमि तद्विधानमहम् ॥

अथ प्रथमं व्रतोत्पत्तिः कालिकाया व्रतमाहात्म्यम् । ब्रह्मपुराणे, etc.,

etc.

Topics :—

45A, अथनित्यकाम्यनिर्णयः; 46A, अथ पूजाकर्तुर्नियमाः; 46B, अथ मूलाष्टमीतिथिनिर्णयः; 48B, अथ महाष्टमीतिथिनिर्णयः; 50A, अथ स्नापनविधिः, अथ व्रतविधानम्; 51B, ततो द्वारपालपूजा; 55A, अथ श्रीकण्ठादिन्यासः; 56B, अथाधारभावना; 59B, इत्यर्घ्यसंस्कारः; 60A, इति षडस्थानपूजा; 61A, इति षोडशोपचारविधिः, ततः पीठपूजा; 62B, अथ बाह्यपीठपूजा; 67B, ईशानसंहितायां वनदुर्गापूजाविधिः समाप्तः, अथ जपविधिः; 69A, अथ शस्त्रास्तपूजा, अथ एकहस्तकुण्डलक्षणम्; 70B, अथ विष्टरलक्षणम्, अथ पार्वत्यधिसंस्कारः; 71B, अथ रात्रिविहितकर्म; 72A, अथ पशुनिर्णयः, कालिकापुराणे; 73B, इति पशुजन्मन्तः; 74A, इति प्रार्थना; 74B, अथ भूतवलिः; 75A, अथ मूलाष्टम्यां प्रबोधनम्; 75B, कालिकापुराणे रथप्रतिष्ठा; 76B, इति रथप्रतिष्ठाविधिः, अथ अश्वपूजा, अथ ध्वजपूजाक्रमः; 77A, ततो गजपूजा; 78B, इति कुम्भमन्तः; 79A, अथ लौहाभिसारिकं कर्म उच्यते; 83A, इति च्छत्रमन्तः; 83B, अथ शुभस्थानानि विंशतिः; 85B, अथ वर्णलक्षणम्; 86A, अथ तालुरागः, अथ मिश्रलक्षणम्; 86B, अथ सर्वाङ्गलक्षणम्; 86B, अथोक्तलक्षणानामश्वानां पूजा; 89A, अथ इषूधपूजा; 89B, अथ हेमदण्डपूजा; 90A, इति लोहाभिसारिकं कर्म; 92B, अथ महानवमीदिनकृत्यमाह; 94A, इति अनुकल्पविधानम्, अथ शरत्कालीननवरात्रविधानम्; 95B, इति प्रतिमालक्षणम्; 96B, अथ वनदुर्गाधानम्; 97A, अथ कुण्डविधिर्लिख्यते; 97B, इत्यश्वपूजा समाप्ता, अथाश्वपूजाकारिका लिख्यते ।

The Kārikā begins :—

आश्विनस्य सिते पक्षे पञ्चमी या तिथिर्भवेत् ।
 तस्यां शान्तिं प्रकुर्वीत अश्वानां वृद्धये सदा ॥
 अश्वानां सन्निधौ भूमिं लेपयेद्गोमयाम्भसा ।
 मण्डलं तत्र कुर्वीत वर्णकैश्च विचित्रितम् ॥
 तत्रापि विलिखेन्मध्ये पङ्कजं द्विचतुर्दलम् ।
 खड्गचर्मधनुर्बाणधारिणं भूषणान्वितम् ॥

ज्वलन्तं तेजसा खेन प्रसन्नं सुन्दराकृतिम् ।
 रेवन्तं दक्षिणे तस्य विघ्नराजं तथोत्तरे ॥
 अग्नेऽकं पितरं तस्य संचास्तु जननीमपि ।
 अथोच्चैःश्रवसं पश्चात् अश्वराजं महाश्विनम् ॥
 लोकपालान् पूर्वदिक्षु तदाह्ने ग्रहदेवताः ।
 अग्निं संस्कृत्य विधिवत् शतमष्टोत्तरं जपेत् ॥

98A, इत्यश्वपूजाकारिका समाप्ता—अथ गजपूजा ; 98B, अथापराजिता-
 दशभौप्रस्थानिकविधिर्लिख्यते ।

2988.

3238.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 22. Lines, 11
 on a page. Extent in ślokas, 525. Character, Nāgara in a modern hand.
 Appearance, fresh. Date, Samvat 1861. Complete.

A priest's *vade-mecum*.

3B, इति तीर्थविधिः समाप्तः ; 5A, इति वेणीदानप्रयोगः ; 5B, अथ
 लक्ष्मिहोमप्रयोगः ; 7A, अथाश्विप्रयोगपद्धतिः ; 8B, इति औतीर्थसेतौ सामान्य-
 प्रघट्टके अस्थिक्षेपणविधिः ; 8B, अथ द्वादशाब्दोद्धं प्रवासादागतस्य पुत्रादिभिः
 सह मिलनविधिः ; 11A, इति आतुरसन्नप्रासविधिः ; (कार्लेकर शिवरामस्येदं
 पुस्तकम्) ; 11A, अथ सामान्यगोदानविधिर्लिख्यते ; 15B, उभयतोमुखीदान-
 प्रयोगः ; 20B, इति कमलाकरभट्टविरचितः संचिप्ततुलादानप्रयोगः ; 22B,
 इति सिनीवालीकुल्लशान्तिः प्रयोगपारिजाते गार्ग्यः ।

संवत् १८६१ ।

2989.

6572. तर्पणविधिः । *Tarpana-vidhih*.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 4. Lines, 10
 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara of the early nine-
 teenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति तर्पणं समाप्तं शुभं । शुभमस्तु ।

The leaves are full of marginal notes, in a very small hand.

The first two leaves are taken up with Viṣṇutarpana and a hymn to Viṣṇu in 22 verses.

Then we have in 2B :—

ततोऽपसव्यं तिलादियुक्तशङ्खेन पिण्डत्रयोपरि तर्पणमहं करिष्ये
इति संकल्पः ।

Then a string of 77 verses.

The work begins :—

ततः सव्यं अद्येत्यादि पठित्वा गोत्रस्यानेदिष्यपेक्षकस्य पूर्वजस्य
क्रियार्थं त्रिपिण्डौकरणसिद्ध्यर्थं असदुगतिविनाशनपूर्वकोत्तमलोक-
प्राप्तये विष्णुलोकफलप्राप्त्यर्थं क्षुधाटवानिदृत्त्यर्थं पापघ्नं विष्णुतर्पण-
निमित्तं सव्यं पयोदकमिश्रितेन तर्पणमहं करिष्ये ।

2990.

9912. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12×6 inches. Folia, 2. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 50. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

2991.

9703. **स्नानविधिः ।** *Snāna-vidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Folia, 7. Lines, 13 on a page. Extent in slokas, 192. Character, Nāgara. Date, Samvat 1869. Appearance, tolerable. Complete.

On ablution, compiled by Vaidyanātha Bhara.

Colophon :—

इति श्रीवैजनाथभरविरचित संगृहीत समाप्तम् ।

संवत् १८६६ मि माघकृष्णम् ।

2992.

5135. सङ्कल्पकौमुदी । *Samkalpa-kaumudī*.*By Rāmakṛṣṇa.*

Substance, country-made paper. $15\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 7. Lines, 11 on a page. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

A priest's manual, giving rules for framing resolutions for the performance of various religious ceremonies.

See L. 1649.

It begins :—

प्रणम्य कमलाकान्तं ।, etc.

Colophon :—

समाप्तेयं संकल्पकौमुदी ।

2993.

1852. गोब्राह्मणमिहनुमन्तप्रदक्षिणविधिः ।

Go-Brāhmaṇāgni-Hanumanta-pradakṣiṇa-vidhiḥ.

Substance, country-made paper. $8\frac{3}{4} \times 4$ inches. Folia, 2. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 30. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

It is stated to be an extract from the Vartarāja of Bhaviṣyapurāṇa.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ गोब्राह्मणमिहनुमन्तप्रदक्षिणविधिः ;

युधिष्ठिर उवाच ।

भगवन् ज्ञानिनां श्रेष्ठ सर्वविद्याविशारद ।

किञ्चिदिज्ञातुमिच्छामि वक्तुमर्हस्यशेषतः ॥

अज्ञानादथवा ज्ञानात् प्रमादादा कृतं हि यत् ।

प्रापानि च बहून्यत्र विलयं यान्ति तद्वद ॥

Colophon :—

इति व्रतराजे भविष्यपुराणे विप्राभिर्गोहनुमन्तप्रदक्षिणां
उद्यापनं सम्पूर्णम् ।

2994.

6034. पौराणिकमन्त्रसंग्रहः ।

Pauranika-mantra-samgrahah.

Substance, country-made paper. $10\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 38. Lines, 9 on a page. Extent in Slokas, 1,036. Character, Nāgara. Date, Samvat 1956. Appearance, new. Complete.

Beginning :—

श्रौगणेशाय नमः ।

अथ सर्वप्रायश्चित्तमन्त्राः ।

यथाभिर्दहते भस्म दण्डकाद्यादिसञ्चयम् ।

तथा मे दह्यतां पापं कुरु भस्म शुचे शुचि ॥

2A, इति सर्वप्रायश्चित्तमन्त्राः, अथ शिवादिप्रतिष्ठा मन्त्राः ; 2B, अथ कलसस्थापनमन्त्राः ; 3A, अथ स्वस्तिवाचनमन्त्राः ; 3B, इति पुण्याहवाचनमन्त्राः, अथ मातृकापूजनमन्त्राः ; 5A, इति वसोर्धारापूजनश्लोकाः ; 5B, इत्यायुष्यजपश्लोकाः, इति नान्दीश्राद्धश्लोकाः ; 5B, इत्याचार्य्यादिवरणश्लोकाः, etc., etc.

Thus it gives Paurāṇika Mantras for various ceremonies which are performed with Vedic Mantras for Brāhmins.

Colophon :—

इति श्रुमादीनां पौराणमन्त्रसंग्रहः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

इदं पुस्तकं मालविज्ञातौ वाजपेय्युपनामककालीचरणात्मज
वचञ्ज कर्मकाण्डिना लिखापितं काश्यां त्रिलोचनेश्वरसन्निधौ ।
संवत् १९५६ मिः माघ कृष्ण १५ सूर्यग्रहणे शनिवासरे ।
शुभं भूयात् । हस्ताक्षरं वटुकप्रसादेन ग्रामसय वाजि वनारस्
सिटि ।

ग्रन्थसंख्य १०३६ । पत्राणि ३७ समाप्तम् ।

The last two leaves are marked 37.

The following is on the front page of the first leaf :—

मालवीय बालमुकुन्द-कर्म काण्डोत्थेदं पौराणिकमन्त्रसंग्रहम् ।

2995.

9862. तप्तमुद्राधारणविधिः ।

Tapta-mudrā-dhāraṇa-vidhiḥ.

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 6. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

On the practice of branding the body with a hot piece of iron, as done by the Vaiṣṇavas to mark their persons with Śaṅkha, cakra, gadā, padma, and so on.

Beginning :—

ॐ नमः श्रीपरमात्मने गोविन्दाय ।

यज्ञदानतपोयोगैर्विना तीर्थेन सूतज ।

अङ्गसा विष्णुसायुज्यं प्राप्यते येन तद्भवद ॥

सूत उवाच ।

साधु विप्राः कृतः प्रश्नः शृणुष्वं वक्षि यत् कृत(?) ।

एतद्विष्णुपदप्राप्तिसाधनं चक्रलाञ्छनं ॥ २ ॥

सुदर्शनं वाङ्मूले योभित्तं वह्निष्यति ।

अक्षेशेन नरो याति तद्विष्णोः परमं पदं ॥ ३ ॥

तेनैतदर्थं गुरुणा समुच्चय उदीरितः

अतिस्मृतिपुराणोपनिषदां श्रूयतां द्विजाः । ४ । इत्यादि ।

End :—

चक्रं विभर्त्ति वपुषाभितप्तं बलं देवानामपि तस्य विष्णोः ।

स एति नाकं दुरितावधूय(?) विप्रान्ति यदयतयो वीतरागाः ॥ ७४ ॥

शङ्खचक्रगदापद्ममूलमन्त्रेण धारयेद् ।

अदीक्षितेन कर्त्तव्यं सूक्ते प्रोक्तेन सर्व्वदा ॥ ७५ ॥

Colophon :—

इति श्री श्रुतिस्मृतिपुराणवचनोक्तशङ्खचक्रादितप्तमुद्राधारण-
प्रकारः समाप्तः ।

श्रीसकलयोगेश्वराचार्य-अनन्तानन्दशिष्यपूर्णानन्दकेन लिखितं ।

The authorities quoted :—

ऋग्वेदः, यजुर्वेदः, सामवेदः, अथर्ववेदः, षड्गालोपनिषत्, कठवल्ली, शङ्ख-
स्मृतिः, पराशरः, व्यासः, भारतम्, हरिवंशम्, ब्रह्माण्डपुराणम्, वाराहम्, मत्स्यम्,
नारदीयम्, भविष्यम्, मार्कण्डेयम्, आग्नेयम्, वामनौयम्, ब्रह्मवैवर्तम्, स्कान्दे,

There are, on the reverse of the first leaf, a few verses
on astrological and meteorological indications of rain.
The work is called Meghagarbhalakṣaṇani.

2996.

2243. स्वस्तिवाचनम् । *Svasti-vācanam*.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3. Lines, 11
on a page. Extent in slokas, 70. Character, Nāgara. Date, Samvat
1691. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति स्वस्तिवाचनं समाप्तम् ।

सं १६६१ ।

Calling upon Brahmins to give their blessings on
religious undertakings.

It begins :—

संपूज्य गन्धमाल्याद्यैर्ब्राह्मणान् स्वस्ति वाचयेत् ।
धर्मकर्मणि माङ्गल्ये संग्रामाद्भूतदर्शने ॥

It ends :—

स्वस्तिर्या अविनाशाद्वा पुण्यकल्याणवृद्धिदा ।
विनायकप्रिया नित्यं तां स्वस्तिं ब्रुवन्तु नः ॥

ब्राह्मणा मम सपरिवारस्य गृहे स्वस्तिं भवन्तो ब्रुवन्तु । ३ स्वस्ति ३ ।

2997.

2305. **मण्डलप्रकारः ।** *Maṇḍala-prakārah.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 4$ inches. Leaves, 2. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 20. Character, Nāgara. Date, Śaka 1760. Appearance, fresh. Complete.

The Maṇḍalaprakārah or Maṇḍalavidhiḥ is complete in 8 verses only, beginning with :—

अग्नि [ः] सोमश्च सूर्यश्च वरुणश्च प्रजापतिः ।
 मण्डलेनोपजीवन्ति राक्षसानां निवारणं ॥
 कूर्मपृष्ठपतङ्गाद्या भ्रमते वसुधातले ।
 भोजनार्थं यतिर्धृत्वा तदर्थमुपलेपनं ॥ ... ..
 ब्रह्माद्याहि सुराः सर्वे वशिष्ठाद्या महर्षयः
 मण्डलेनोपजीवन्ति ततः कुर्वन्ति मण्डलं ।
 चतुरस्रं मण्डलं कृत्वा मण्डलं क्वन्तयेत्ततः ।

Colophon :—

इति मण्डलविधिः समाप्तः । श्रीरामार्पणमस्तु हे पुस्तक कृष्ण-
 तीर्थस्वामी चे असे शके १७६० सर्वधारि संवत्सरे अधीक कृष्ण
 १४ गुववारि तृतीयप्रहरि समाप्तः । हस्तान्तर विनायकभट्ट हत-
 वलने टाँकेकर हस्ति । मोकाम लस्कर नजिक ग्यालियर शुभा ।

As an appendix to the work there is a short treatise, giving the name of four Āsrams, तीर्थ आश्रम, सरस्वती इन्द्र । तीर्थ is subdivided into जगन्नाथी and चिदम्बरी । आश्रम into two मटी करोटी । सरस्वती into two बेलतोड़, कुञ्जर । इन्द्र into four कुम्भकोणे, मधुर, कोलुर, तिमपुरी altogether 10.

It ends :—

अहो राम स्वामि क्षेत्र पत्तरपुर तचरण शिष्य वामनस्वामी
 तचरणारविन्दि कृष्णतीर्थ स्वामी मस्करि पर्यटन । स्वामी ।
 यती ।

2998.

5576A. मण्डलसर्वस्वम् । *Maṇḍala-sarvasvam.*

Substance, palm-leaf. 15 × 1½ inches. Folia, 14. Lines, 4 on a page. Character, Uḍiyā of the early nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end. Written with a style. The leaves are not numbered.

Beginning :—

श्रौजगन्नाथः शरणम् ।

मण्डलसर्वस्वं लिख्यते ।

तत्रादौ सर्वप्रतिष्ठादिकर्मोपयुक्तं अङ्कुरारोपणमण्डललक्षणं ।

तद्यथा—

दौक्षादि सर्वतो राम पञ्चभिः सप्तवासरैः ।

सर्वमङ्गलसम्पत्तौ विदध्यादङ्कुरार्पणम् ॥

प्रारदातिलके ।

दौक्षायामभिषेकेण + + वेषप्रवेशने ।

उत्सवेषु च सर्वेषु विदध्यादङ्कुरार्पणम् ॥

Colophons :—

इति लघुसर्वतोभद्रमण्डललक्षणम् ; प्रकारान्तरेण सर्वतो-
भद्रमण्डलं समाप्तम् ; कूर्मपुराणोक्त-सर्वतोभद्रमण्डलं समाप्तम् ;
इति यन्त्रसर्वतोभद्रमण्डललक्षणम् ; इति रामसर्वतोभद्रमण्डल-
लक्षणम् ; इति श्रीशिवसर्वतोभद्रमण्डललक्षणम् ; इति सिंह-
वाजपेये कृताचारखण्डोक्त मध्यमं स्वस्तिकमण्डललक्षणम् ; इति
रामचन्द्राभिषेकोपयुक्त-रामस्वस्तिकमण्डलविधिः समाप्तः ; इति
शिवनाभमण्डललक्षणम् ; इति श्रीशिवकल्पद्रुमोदाहृततृया-
मलीयशिवनाभमण्डललक्षणम् ; इति औपर[शु]रामकल्पे मध्यम-
नवनाभमण्डललक्षणम् ; अथ विष्णुमण्डलं लिख्यते ।

The Viṣnumaṇḍalam is not complete.

2999.

3275. सर्वतोभद्रं तद्देवताश्च ।

Sarvato-bhadra and the Devatās.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches Folia, 4. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 96. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured and mouse-eaten.. Complete.

A description of a mystic diagram and the deities and their places in it.

It begins :—

अथ सर्वतोभद्रं तद्देवताश्च ।

प्रागुदीच्यां गता रेखाः कुर्यादेकोनविंशतीः ।

खण्डेन्दुस्त्रिपदः कोणो षट्कुलाः पञ्चभिः पदैः ॥ १ ॥

एकादशपदा वल्ली भद्रत्तु नवभिः पदैः ।

चतुर्विंशत्यदा वापि परिधिः विंशतिः पदैः ॥ २ ॥

मध्ये षोडशभिः कोष्ठैः पद्ममण्डलं स्मृतम् ।

श्वेतोन्दुः षट्कुला कृष्णा वल्ली नीलेन पूरयेत् ॥

भद्रा रक्ता सिता वापी परिधिः प्रीतवर्णकः ।

वाह्यान्तरदलश्वेतकर्णिका प्रीतवर्णिका ॥ ४ ॥

परिध्यावेष्टितं पद्मं बाह्ये सत्त्वरजस्तमः ।

तन्मध्ये स्थापयेद्देवान् ब्रह्माद्याश्च सुरासुरान् ॥

Colophon :—

इति सर्वतोभद्रपूजा समाप्ता ॥

3000.

9752. सर्वतोभद्रमण्डलदेवतास्थापनं ।

Sarvato-bhadra-maṇḍala-devatā-sthāpanam.

Substance, country-made paper. $7\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 5. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Appearance, old, Complete.

3001.

6237. सर्वतोभद्रमण्डलदेवतास्थापनक्रमः ।

Sarvato-bhadra-maṇḍala-devatā-sthāpana-kramah.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 80. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Copied from an original. Dated, Saṃvat, 1797.

Location of deities in different parts of the magic diagram called Sarvatobhadra or universal blessing.

Colophon :—

इति सर्वतोभद्रमण्डलदेवतास्थापनक्रमः ।

एता एव लिङ्गतोभद्रे स्थापनीयाः ।

Post Colophon :—

संवत् १७९७ माघकृष्ण नवम्यां स्वार्थं परार्थञ्च । शङ्करशुक्लेन
लिखितम् ।

Beginning :—

अथ सर्वतोभद्रस्य लिङ्गतोभद्रस्य च मण्डलदेवतास्थापनक्रमः ।

पूर्वोच्चरित एवं गुणं अमुकदेवताप्रौढ्यं अमुकव्रतान्तर्भूतं
सर्वतोभद्रमण्डलस्थापनं करिष्ये । लिङ्गतोभद्रप्रसङ्गे लिङ्गतोभद्र-
मण्डलदेवतास्थापनं करिष्ये ।

3002.

6497. (1) यज्ञोपवीतनिर्माणविधिः ।

(2) यज्ञोपवीतधारणप्रयोगः ।

(1) *Yajñopavīta-nirmāṇa-vidhiḥ.*(2) *Yajñopavīta-dhāraṇa-prayogaḥ.**By Gaṇeśarāma Vyāsa.*

Substance, country-made paper. 11½×5 inches. Folia, 3. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 125. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Date, Saṃvat 1949. Complete.

I.

The maṅgalācaraṇa and the object :—

याज्ञवल्क्यं मुनिं नत्वा कात्यायनमुनिस्तथा ।
कैलासनाथशुक्लेन ह्याज्ञप्तेन मुदा मया ॥
श्रीमद् गणेश्वरामेण व्यासेनाभिहितेन च ।
यज्ञोपवीतनिर्माणाविधिं (?) संगृह्यतेऽधुना ॥

3A, इति नानानिबन्धोक्त-यज्ञोपवीतनिर्माणाविधिः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १९४६ ।

The second work begins :—

अथ यज्ञोपवीतधारणप्रयोगः ।
आचम्य प्राणानायम्य सङ्कल्प्य अद्येत्यादि मम श्रौतस्मार्त-
कर्मभानुष्ठानसिद्ध्यर्थं यज्ञोपवीतधारणमहं करिष्ये ।

This portion has no colophon.

3003.

6574. जलयात्राविधिः । *Jala-yātrā-vidhiḥ*.

Substance, country-made paper. 9×4½ inches. Folia, 10. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति जलयात्राविधिः ।

Post Colophon :—

अदृष्टिदोषात् स्मृतिविभ्रमाद्वा, etc., etc.

Beginning :—

अथ जलयात्रा ।

वशिष्ठः ।

श्रान्तिकं पौष्टिकञ्चैव जलयात्रां विना बुधः ।

कुर्वते यदि वा मोहात् कर्म तस्य च निष्फलम् ॥

... ..

अथातः संप्रवक्ष्यामि जलयात्राविधिं शुभम् ।

पञ्चरात्रे तथा तत्र मया प्रोक्ता तु नारद ॥

... ..

2A. अशुष्कञ्च ऋदं गत्वा स्तवस्तोत्रन्तु पावकम् ।

तडागं विमलं जीर्णं कूपं वाप्युत्तमं व्रजेत् ॥

... ..

तत्तौरे च समालिख्य यवैः स्वस्तिकमुत्तमम् ।

पद्मं वापि समालिख्य स्थापयेत् कलसांस्ततः ॥

यजमानः सपत्नीक आगतो जलसन्निधौ ।

जलमातृश्च संपूज्यावाहयेज्जलदेवताः ॥

3004.

10522. द्वादशाब्दादूर्द्ध्वं मुखावलोकनविधिः ।

Dvādaśābdādūrdhvaṃ Mukhāvalokana-vidhiḥ.

A sheet of country-made paper. Folium 1. 10 × 10 inches. Character, modern Nāgara. Appearance, discoloured.

There are three different forms of the ceremony. (1) by Śaunaka, (2) by Śātātapa and Gargya and (3) by Pārijātakāra and Aparārka. The first has 21 verses, the second 22 and the third 11.

Beginning :—

श्रीशुभमस्तु ॥

द्वादशाब्दादूर्द्ध्वं मुखावलोकनविधिरुच्यते ।

शौनकः ।

भगिनी-भ्रातरौ चैव स्थिते देशान्तरेपि वा ।

अतीते द्वादशे वर्षे न कुर्यादवलोकनम् ॥

... ..

प्राजापत्यत्रयं कृत्वा प्रत्येकं भ्रातरावुभौ ।

एकादशप्रमाणान्तु गोष्ठतं कांस्थभाजने ॥

विप्रालवदने पूर्यात् तिलोपरि विनिक्षिपेत् ।
 तदूर्ध्वरत्निमात्रेण कुर्यान्नैपथ्यमुत्तमम् ॥
 दर्पणं तस्य पार्श्वे तु निक्षिपेदुत्तमं शुभम् ।
 रूपं स्वयं निरीक्षेतां नेपथ्योभयपार्श्वतः ॥
 स्थित्वाज्येऽन्योन्ययोश्चायां पूर्वं सम्यङ्निरीक्षयेत् ।
 पश्चाच्च दर्पणे दृष्ट्वा नैपथ्यञ्च विसर्जयेत् ॥
 अन्योन्यस्यास्यमालोक्य विप्राश्रीर्वादपूर्वकम् ।
 आन्यपात्रं दर्पणञ्च दक्षिणायुक्तमादरात् ॥
 ब्राह्मणाय प्रदातव्यं दशदानानि चैव हि ।
 कृत्वाय ब्राह्मणान् भक्त्या भोजयेद्दे शताधिकान् ॥, etc., etc.

Colophon :—

इति सुखावलोकनविधिः ।

There are two lines more.

3005.

2422. द्वादशाब्ददूर्ध्वं सुहृदवलोकनविधिः ।

Dvādaśābdādūrdhvaṃ Suhr̥davalokana-vidhiḥ.

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 2. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It contains an extract from Gargasamhitā, ending in 1B, a prayoga ending in 2B, and an optional form of the prayoga which is incomplete.

It begins :—

अथ द्वादशाब्ददूर्ध्वं सुहृदवलोकनविधिः ।

दम्पती पित्रपुत्रौ च स्वसारौ भ्रातरौ तथा ।

पितृव्यमातुलौ चैव दौहित्रौ भगिनेयकः ॥

पुत्रिकापितरौ चैव भ्रातरौ भगिनी तथा ।

द्वादशाब्दे व्यतीते तु दूरदेशं गते यदि ॥

एतेषामेकमेकोऽपि नान्योन्यमवलोकयेत् ।
 इच्छन्ति केचिदाचार्याः शान्तिं कृत्वावलोकयेत् ॥
 दर्शनात् कुलनाशः स्यात्तयोरेकस्य वाक्यतिः ।
 पुण्यक्षेत्रे गयादौ च दोषो नान्योन्यदर्शनात् ॥
 शिवालये तथा तीर्थे स्नात्वा प्रज्वाल्य दीपकौ ।
 मध्यतस्तु पटं धृत्वा ब्राह्मणैर्वेदपारगैः ॥
 शिवं संपूज्य विधिवत् उभौ तौ देवमध्यतः ।
 श्रीफलं चोदकुंभं च परस्परं प्रपूजयेत् ॥
 धृत्वा कांस्यमयं पात्रं सजलं रत्नपूरितं ।
 साज्यं हिरण्यसहितं निःसार्यान्तः पटं ततः ॥
 शान्तिकैर्मन्त्रघोषैश्च द्विजश्चादौ विलोकयेत् ।

This agrees with the second process in the preceeding MS.

1B, इति कारिका । अथ प्रयोगः ; 2B, इति गर्गसंहितायां द्वादशाब्दा-
 दूर्द्ध्वं प्रवासादागतविधिः । अथ प्रकारान्तरेण द्वादशाब्दातिक्रान्त-दर्शनविधिः ।
 स्युत्यन्तरे ॥

3006.

3022. द्वादशाब्दादूर्द्ध्वमवलोकने विधिः ।

Dvādasābdādūrdhvamavalokane vidhiḥ.

For the manuscript and the work see L. 4013.

It begins :—

द्वादशाब्दे व्यतीते तु न कुर्यात् भाटदर्शनम् ।

3007.

8806. (I) खट्वाङ्गदानादिसङ्कल्पः *Khattāṅga-dānādi-*

saṃkalpaḥ (II) मङ्गलपाठः (III) विवाहपद्धतिः ।

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 6\frac{3}{4}$ inches. Folia, 22. Lines, 23 on a page. Extent in ślokaś, 660. Character, Nāgara. Dated, Śaṃvat 1895. Appearance, new. Incomplete.

(I) in 5 leaves, (II) in 4 leaves, (III) in 13 leaves, the first of which is missing.

The Colophon of III runs thus :—

इति श्रीविवाहपद्धति सम्पूर्णा । सम्बत् १८६५ । आवाण कृ ।

3008.

9509. **प्रयोगपरिशिष्टः ।** *Prayoga-pariśiṣṭaḥ.*

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 1. Lines, 7, 9 on a page. Extent in ślokas, 12. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

It names the presiding deity of every object of gift.

3009.

8970. **प्रातःस्मरण-श्लोकमाला ।**

Prātaḥ-smaraṇa-śloka-mālā.

Substance, country-made paper. 5½×4 inches. Folia, 4. Lines, 9 on a page, 40. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Complete in four leaves.

Morning prayers, to be recited immediately after leaving the bed to Viṣṇu, Gaṇeśa, Śūrya, Caṇḍikā, Śiva, in 3 Vasantatilaka ślokas each, and in one śloka to Brahmā.

3010.

9152. **त्रिकालसन्ध्याफलनिर्णयः ।**

Trikāla-sandhyā-phala-nirṇayaḥ.

Substance, country-made paper. 5½×11½ inches. Folia, 10. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 180. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

It begins :—

ॐ श्रीमते रामानुजाय नमः ।

काले या वन्दिता सन्ध्या सा सन्ध्या फलदायिनी

अकाले वन्दिता सन्ध्या वन्ध्यावधूरिव + + ॥ १ ॥

प्रातःसन्ध्या सनक्षत्रा मध्याह्ने रविमस्तके

सादित्यां पश्चिमां सन्ध्यामुपासीत यथाविधि ॥ २ ॥ इत्यादि ।

It ends :—

गायत्री यो न जानाति वृथा तस्य पथि श्रमः ।

एकतस्त्रतरो वेद गायत्रीश्चैकतः समाः ॥

Colophon :—

इति त्रिकालसन्ध्याफलनिर्णयं सम्पूर्णं ।

काश्यां मध्ये लिखतं ।

3011.

6475.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 49. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, old and discoloured.

Two works on the test of Śālagrāma stone.

I.

शालग्राममूर्तिलक्षणपद्धतिः ।

Śālagrama-mūrti-lakṣhaṇa-paddhatiḥ.

By Śaṅkara Daivajña.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नमस्कृत्य हरिं देवं विश्वव्यापिनमीश्वरम् ।

शालग्रामपरीक्षेयं प्रवक्ष्येहं (?) समासतः ॥

44B. एवं निरूपिते वर्गे लक्षणं हि यथा तथा ।

विचार्य तद्गुणैः सम्यक् क्षम्यतां मम साहसम् ॥

इति श्रीशङ्करदेवचरितविरचिता शालग्राममूर्तिलक्षणपद्धतिः समाप्ता ।

II.

Then begins the second work :—

श्रीकृष्णं गोपिकानाथं प्रणम्य जगतां प्रभुम् ।
 ग्रन्थान् बहून् समालोच्य गृह्यतेऽत्र क्वचित् क्वचित् ॥ १ ॥
 विष्णुना गरुडायोक्तं ॥
 शालग्रामशिलाभेदं ग्राह्याग्राह्यफलं तथा ।
 द्वारमानं तथा क्षेत्रं मूर्त्तीनां लक्षणं य(ज)तः ॥ २ ॥
 इत्यादि सर्वमूर्त्तीनां वक्ष्यामि साधु तुष्टये ।
 गण्डक्या उत्तरे तीरे गिरिराजस्य दक्षिणे ॥ ३ ॥
 क्षेत्रन्तु विष्णुसन्निध्यात् सर्वक्षेत्रोत्तमोत्तमम् ।
 योजनद्वादशमितं सर्वतीर्थसमाकुलम् ॥

There are 55 such verses in this portion, apparently left incomplete.

3012.

10038. **मूर्त्तिप्रकाशः ।** *Mūrti-prakāśah.*

By Ramalāla, under the patronage of Kṛṣṇa Siṃha, Rājā of Rānī Raypur.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 28. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 500. Character, Nāgara. Date, Samvat 1936. Appearance, fresh. Complete.

The first leaf gives the contents of the work in Hindi. The work was written in support of image-worship, basing its arguments on the Vedas, Purāṇas and Smṛti.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

2A. नत्वा तं जगदादिकारणमहं ध्येयं परैर्योगिभिः
 यस्मिन् प्रोतमिदं चराचरजगदासो यथा तन्तुषु ।
 श्रीनारायणमष्टसिद्धिसदनं कुर्वे निबन्धं धिया
 प्रत्यक्षं घटते यतो मतिमतां पाषाणमूर्त्यर्चनं ॥

The author and his patron.

2A.

श्रीकृष्णसिंहस्य च भूमिपस्य

विद्वज्जनानामुपकारकस्य ।

शान्तस्य शुद्धस्य सुधार्मिकस्य

नरेन्द्रगणस्य विचक्षणस्य ॥

राज्ञीरायपुरेति नाम विदिता या राजधानी शुभा

तस्यां तिष्ठति गौडवंशद्युमणिः श्रीरामलालः सुधीः ।

तेनायं रचितः प्रमोदजनको विद्वज्जनानां सदा

ग्रन्थो मूर्तिविधायको निगमतः सिद्धश्च मन्वादिभिः ॥

राज्ञीरायपुराधिपेन बद्धा श्रीकृष्णसिंहेन यः

पूर्णप्रेमविधानमानवचसा वृत्त्यादिभिर्मानितः ।

सुमायापुरमागतो हि सकलस्यार्थस्य भाग्योदयात्

गम्या(?) गर्वगिरिप्रहारणपविः शास्त्रेषु सम्राट् धिया ॥

यावत् कल्पवृक्षकालिमा न कलिता भागीरथी भूतले

यावद् गर्जनगौरवं गजगुरोः कण्ठीरवो नाक्रमीत् ।

यावद् ग्रीष्मट्टहीतदुर्गरणः कादम्बिनी नाकलत्

यावद् गम्या(?) गौरवं न मिलितः श्रीरामलालः सुधीः ॥

धर्मनिर्णायः ।

Colophon :—

इति श्रीराज्ञीरायपुरनिवासिनानकचेदात्मज-श्रीयुक्तरामलाल-

पण्डितविरचिते मूर्तिप्रकाशाख्ये ग्रन्थे नवमं प्रकरणम् ।

But the colophons of all other prakaraṇas are omitted.

Post Colophon :—

संवत् १९३७ वैशाख मासे कृष्णपक्षे १४ राह रविवार ।

3013.

5246. वाणलिङ्गलक्षणम् । *Vāṇa-liṅga-lakṣaṇam.*

Substance, foolscap paper. $15\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh.

A collection of *vacanas* relating to the signs of the phallic emblem of Śiva, known as Vāṇa-liṅga, obtained from the banks of the Narmadā.

3014.

10146. पुष्पावली । *Puṣpāvalī*.

By Śivalāla Pāṭhaka.

Substance, country-made paper. 11×5½ inches. Folia, 8. Lines, 8 on a page. Character, modern Nāgara. Date, Samvat 1924. Appearance, discoloured. Complete.

The extracts from Purāṇas and authoritative works on the merits derived from offerings of flowers which are classified under the four heads, Sāttvika, Rājasika, Tāmasika and Miśra.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ पुष्पाणि । सिद्धान्तशेखरे ।

श्वेतं रक्तं तथा पीतं कृष्णं चेति चतुर्विधम् ।

सात्त्विकं राजसं मिश्रं तामसञ्च यथाक्रमम् ॥

Colophon :—

इति श्रीजानकीरमणच[र]णकमलमकरन्दानुरागि-श्रीशिव-
लालपाठकेन संगृहीता पुष्पावली सम्पूर्णा ।

Post Colophon :—

श्रीसम्बत् १९२४ लौः महादेवमिश्र काश्यां मङ्गे वासके फाटक
विश्वेश्वरसमीपे ।

3015.

8387.

Substance, Nepalese thick paper. 8½×4½ inches. Folia, 9 (by counting). Lines, 8 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1657. Appearance, old and discoloured.

The leaves are not numbered. There is neither beginning nor end. Out of the nine leaves 8 belong to a work on Śālagrāmaśilā.

The last leaf belongs to a work entitled पुष्पमाला, treating of flowers.

इति महामहोपाध्यायश्रीरुद्रधरकृत-पुष्पमाला समाप्ता ।

पुष्पावरोहण सफलमस्तु ॥

The ślokas contained in the leaf are marked 2-7.

Post Colophon :—

श्रीसम्बत् १६५७ श्रावण कृष्ण १० देवज्ञ शिववर्त्मना
लिखितेयं ।

3016.

5260. **संक्षेपहोमप्रयोगः ।** *Samkṣepa-homa-pragogaḥ.*

Substance, country-made paper. 15½ × 3 inches. Folia, 2. Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, old. Complete.

Beginning :—

अथ संक्षेपहोमः ।

कुण्डे वा स्थण्डिले वापि संस्कृते वौक्षणादिभिः । तत्र वालुकाभि-
रङ्गलोत्सेधयुक्तं चतुरस्रं स्थण्डिलं विधाय संस्कार्यात् ।

Colophon :—

इति संक्षेपहोमप्रयोगः ।

3017.

5316.

Substance, country-made paper. 19 × 4 inches. Folia, 6. Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

A priest's collection.

1A, अथ नित्यहोमः ; 2A, इति होमप्रकरणं समाप्तम् ; 2B, अथ षट्-
कर्त्तनियमः ; 3A, अथ शान्तिककर्त्तमाभिधीयते ; 4A, अथाथर्वणोक्तज्वर-
शान्तिः ; 5A, अथ न्यम्बकविधानम् ;

17. CASTES.

3018.

10106. त्रैवर्णिकधर्मनिर्णयम् ।

Traivarnika-dharma-nirṇayam.

By Rudrachandra Deva, Rājā of Kumayun, a contemporary of Akbar.

Substance, country-made paper. 11×4 inches. Folia 26 (by counting). Lines, 15 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Written in two different hands. The first hand writes up to the 4th leaf only.

Beginning :—

अथ त्रैवर्णिकधर्मो निरूप्यते ।

तत्र याज्ञवल्क्यः ।

ब्रह्मक्षत्रियविट्शूद्रा वर्णास्त्वाद्यास्त्रयो द्विजाः ।

निषेकाद्याः क्षत्रानान्ता येषां वै मन्वतः क्रियाः ॥

तथा मनुः ।

गार्भोर्होमैर्जातकर्मचूडामौञ्जीनिबन्धनैः ।

वैजिकं गार्भिकं चैनो द्विजानामपमृज्यते ॥

वैजिकं शुक्रसम्बन्धद्वाराव्याधिसंक्रमणहेतुभूतम् । गार्भिकं

श्रोणितसम्बन्धद्वाराव्याधिसंक्रमणहेतुभूतम् ॥, etc., etc.

The leaves are marked in a much later hand without regard to the order. Some of them retain their original leaf marks and some do not. Two of the leaves are not marked in the later hand. The leaves which read with one another have been put together. They are as follows:—2, 3 (both original and later); 6, 7 (marked in later hand 8 and 9); 12, 13 (no original leaf marks); 14–21

(marked 16, 17 in later hand, the next two leaves 16 and 17 of the original hand are not marked in the later hand ; 18 and 19 of the original hand marked in the later 20 and 21 ; 20 and 21 of the original hand marked later 14 and 15) ; 22-24 marked only in the later hand.

Two leaves marked only in the later hand 18, 19 read together. But it is impossible to locate them.

The leaves treat of the origin and occupations of different castes.

3019.

8500. जातिविवेकः । *Jāti-vivekah.*

By Gāgā Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 12. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Date, Śaka 1691. Appearance, fresh. Complete. The last two leaves are a restoration.

A treatise on the origin of castes, being a part of Samskārodyota, a book in the Series entitled Dīnākarodyota.

Beginning :—

अथ प्रसङ्गाज्जातिविवेक उच्यते ।

तत्र चातुर्वर्ण्यप्रयोजकमाह याज्ञवल्क्यः ।

It ends :—

प्राचीनमार्गपरिधिगिरापराधं
सम्भाव्यमानमखिलेष्वपि पण्डितेषु ।
मूर्द्धा क्षमाप्य करयुग्मयुतेन सर्व्वे
ग्रन्थं व्यधाद्दिनकरः सकलागमज्ञः ॥

Colophon :—

इति श्रीमन्नारायणभट्टसूरिसूनु-रामकृष्णभट्टात्मज-दिनकरभट्ट-
सूनु-गागाभट्टापरनामकविश्वेश्वरकृते दिनकरोद्द्योते जातिविवेक-
निरूपणं ।

इति संस्कारोद्द्योतः समाप्तः ।

Post Colophon :—

शुभं भवतु, etc., etc. शके १६८१ विरोधिनामसंवत्सरे
आषाढ वदि तृतीयायां तद्दिने समाप्तोऽयं ।

श्रीकृष्णार्पणमस्तु ।

3020.

10594. चान्द्रसेनीयकायस्थोत्पत्तिः ।

Cāndrasenīya-kāyasthotpattiḥ.

Being an extract from Gāgā Bhaṭṭa's work.

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{4} \times 5\frac{1}{4}$ inches. Folia, 10. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 280. Character, Nāgara. Date, Śaka 1759. Appearance, discoloured and worm-eaten.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ गागाभट्टीये चान्द्रसेनीयकायस्थोत्पत्तिरुक्ता भार्गवकथा-
प्रसङ्गेन । सा यथाः—

एवं हत्वार्जुनं रामः सन्ध्याय निश्रितान् शरान् ।

अन्वधावत् स तान् हन्तुं सर्वान् क्षत्रियसत्तमान् ॥

ततः क्षात्रवराः सर्वे प्रादुर्भवत तद्भयात् ।

पाताले प्राविशन् केचित् केचिद्गगनमाश्रिताः ॥

केचित् त्यक्त्वा स्वस्वजातीर्ब्रह्मवेश्मधारयन् ।

बभूवुस्तापसाः केचित् वनमाश्रित्य तद्भयात् ॥

2B, इति ब्रह्मपुराणोक्ताश्चान्द्रसेनीयकायस्थानां सामान्यधर्माः—अथैतेषां
विशेषधर्माः संस्काराश्च निरूप्यन्ते; 3B, पद्मपुराणे रेणुकामाहृत्ये कायस्थाः
त्रिविधाः—चित्रगुप्ताश्चान्द्रसेनीयाः सङ्करजातीयाश्च । ... ..

... ..

... .. जामदग्न्यकर्तृक्षत्रियवधकाले चन्द्रसेनराजः भार्यायाः
सगर्भाया दारुणाश्रमे गताया गर्भवधार्यमागतस्य जामदग्न्यस्य मुनिप्रार्थितस्य
श्रापेन क्षत्रियत्वमुत्सृज्य कायस्थत्वं प्राप्तस्य गर्भस्य सन्ततिः सा च इक्ष्वाकुदेशे

परशुनामकत्वेन प्रसिद्धाः; 4B, सङ्घाद्विखण्डे एकादशाध्याये उत्तरखण्डे;
6A, इति श्रीस्कान्दे सङ्घाखायंभुवे इषुपातनक्षेत्रवर्णने रामप्रसादवर्णनं नामैका-
दशोऽध्यायः; 9B, इति स्कान्दे खायंभुवे रामक्षेत्रवर्णने करहट्टे विषाख्यं
नामाध्यायः ।

After 8 lines from this we have:—

इदं पुस्तकं विश्वनाथेन काश्यां लिखापितं स्वार्थं परार्थं च मिति
शके १७५६ मार्गशीर्ष शु ॥ २ सौम्यवासरे ग्रन्थस्यास्य मानं २४० ।

3021.

1081. जातिविवेकः । *Jāti-vivekaḥ*.

From Varṇāśrama-dharma-dīpa by Kṛṣṇa Govinda.

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 38. Lines, 9-11 on a page. Extent in ślokaś, 950. Character, Nāgara. Appearance, tolerable.

A treatise on castes, their respective duties and means of livelihood. It professes to form part of an extensive work entitled Varṇāśramadharmadīpa, by Kṛṣṇa Govinda.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ जातिविवेको लिख्यते । वर्णभेद इदानीं निरूप्यते । तत्र चोक्ता-
स्तावत् असवर्णा विवाहाः अथैतेषूपपन्नानां वर्णानुलोमप्रतिलोमप्रभेदप्रयोजको
धर्मो निरूप्यते । तत्र चत्वारो मुख्या वर्णाः ब्राह्मण-क्षत्रिय-वैश्य-शूद्राः तत्प्रयो-
जकमाह याज्ञवल्क्यः—

सवर्णेभ्यः सवर्णास्तु जायन्ते हि सजातयः ।

अनिन्द्येषु विवाहेषु पुत्राः सन्तानवर्द्धनाः ॥ इत्यादि ।

It ends thus :—

स्थानमैन्द्रं क्षत्रियाणां संग्रामे क्षुपशायिनां ।

वैश्यानां मारुतं स्थानं खधर्मेण कुवर्तिनां ॥

गन्धर्वशूद्रजातीनां परिचर्यानुवर्तिनामिति ॥

Colophon :—

इति श्रीमत्कृष्णगोविन्दपण्डितविरचिते वर्णाश्रमधर्मदीपाख्ये
निबन्धे जातिविवेक-ब्राह्मण-क्षत्रि[य]-वैश्य-शूद्र-धर्म-कर्म-वृत्त-
आ पत्तालजीविकावनं नाम ।

Jātivivekaḥ, described in Cs. 67 also professes to be an extract from the same code of Kṛṣṇa Govinda Paṇḍita. But it does not agree with our manuscript. The present manuscript contains a variety of topics whereas that of the Sanskrit College deals with the origin of castes only. Though the first 16 leaves of our manuscript go much over the same ground as the Cs. manuscript, it seems to form a different part of the extensive compilation of Kṛṣṇa Govinda Paṇḍita, as it deals with the duties and livelihood of different castes. The MS. contains writings in different hands.

3022.

8361. जातिनिर्णयसंग्रहः । *Jāti-nirṇaya-saṁgrahaḥ.*

By Narasiṃha.

Substance, country-made paper. 10×6½ inches. Folia, 2-8. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 220. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, old and repaired.

A treatise on castes.

2B, इति श्रीनरसिंह(नरसिंह)विर(न)चित-जातिनिर्णय-चतुर्वर्णपद्धति-
प्रथमः संधिः ।

प्रवक्ष्ये त्वत्प्रलोमानां जन्मवृत्तिः (त्ति) यथाक्रमं ।

5B, इति श्रीनरसिंह(नरसिंह)विरचिते जातिनिर्णयसंग्रहे अनुलोम-
पद्धतिर्द्वितीया (यः)

वक्ष्येयं प्रतिप्रलोमानां जन्मवृत्तिः यथाविधि ।

6A, इति नरसिंहविरचिते जाति—लोमपद्धतिस्तृतीयाः ।

यथा च प्रतिप्रलोमानां कथिता जन्मवृत्तयः ।

प्रवक्ष्ये जन्मवृत्ति + संस्कारा + न् प्रतिलोमजान् ।
 करणायां तु माहिष्यां ये जाताः कथयामि तान् ॥
 स्यपतिः स्वर्णकारश्च तथा(स्या) शिल्पि च वार्द्धकौ ।
 कुर्वीत पानिह्यार्थादि सर्वेषां सर्वकारकः ॥

End :—

धर्मशास्त्रपुराणेषु सेतिहासेषु श्रुतितः ।
 तस्मान् मया दृतं सम्यक् जातिनिर्णयसंग्रहः ॥
 + + + + जातानामौदृष्टौ मतिः ।
 युक्ता च वृत्तिभेदेन विद्वद्भिर्नुदोप्यतां ॥

Colophon :—

इति नानसिद्धविचाचार्य विप्रविते (?) जातिनिर्णयसंग्रहः
 मातः (?)

3023.

1873. **परभूप्रकरणम् ।** *Parabhū-prakaraṇam.*

For the MS. and the work see L. No. 4198.

Rajendralala's description seems to be a little coloured. This MS. gives a history of the attempt of the Parabhū Kāyasthas of the Marhatta country to assume the holy thread and to be admitted into the three Aryan castes.

The attempt was first made during the reign of Sāmbhājī by Bālājī, a Parabhū who was his writer. He came to invite the Rājā with his ministers at the ceremony of the investiture of his son with the holy thread. This led to an enquiry as to their origin and it was ascertained that :—

माहिष्यवनितासूनुं वैदेहो यं प्रसूयते ।
 स कायस्थ इति प्रोक्तस्तस्य कर्म विधौयते ।
 लिपीनां देशजातानां लेखनं स समाचरेत् ।

... ..

वैदेहकेन माहिष्यायामुत्पादितः कायस्थसंज्ञो भवति । अस्य
संस्कारा नमोमन्त्रेणैव भवन्ति ।

Bālāji's grandson Govinda Rāy, who held the same appointment, raised the same question in the court of Rājā Sāhu; and he spent a deal of money in procuring favourable opinions of Brāhmins. Sāhu invited a large assembly of Pandits from various parts of the country and their verdict was against Govinda Rāy. Govinda Rāy was fined two lakhs of Rupees, dismissed from his appointment and banished from the city (Satara).

गोविन्दरायेणैव अयमनर्थः प्रवर्तित इति गोविन्दरायोपि लक्षद्वयधनं
गृहीत्वा अधिकारं दूरौह्य नगरादुद्वासितः ।

A copy of the 'Vavasthyā' or opinion of the Pandits on the occasion is given in full. It is dated in the 71st year of the coronation of Śivājī and Śaka 1671 (page 12B and page 13A). And the finding of the Pandits was:—

सच्चादिखण्डे—

“मृतकायस्थभार्यायां परेण व्यभिचारतः ।

उत्पादितः स परभूः कायस्थः परिकीर्तितः ।

शूद्राधमो धर्महीनो लिपिलेखनवृत्तिमान् ।” इति ।

अतएव एषां गृहे शूद्रादयो जलपानमपि न कुर्वन्तीति सर्वलोकप्रसिद्धा ।

3024.

10020. जातिविवेकः । *Jāti-vivekaḥ*.

By Viśvanātha Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 14×7½ inches. Folia, 7 by counting. Lines, 11–13 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

The first leaf is written in red ink. It is marked 1, but contains only the colophon of the third chapter:—

इति जातिविवेके तृतीयः परिच्छेदः ।

Other leaves are marked 1-6 and contain the colophon of the 4th chapter.

इति श्रीविश्वनाथकविनाथकविनाथकेन ।

नानाप्रबन्धचयमौच्छ विनिर्मितोयं ।

सम्यग्दृष्टिनाय सुवि जातिविवेक एषः ॥

विद्वांस एव हृदयेषु विचारयन्तुः ॥

इति जातिविवेके चतुर्थः परिच्छेदः ।

Then a line containing a quotation.

3025.

10105. *The Same.*

By Gopīnātha.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 15. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 390. Character, Nāgara. Date, Samvat 1954. Appearance, fresh. Complete.

An enumeration of mixed castes and their occupation.

Colophon :—

इति गोपीनाथकृतजातिविवेकः समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीपाण्डुरंगार्पणमस्तु ॥

श्रीसंवत् १९५४ मौः जेष्ठ सुदि १२ ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

वाग्निष्ठान्वयसंभवः स च पुनः श्रीविश्वनाथाभिधो
व्यासत्वं स्वयमव्ययात् अतिपरः किं तत्र चिजं महत् ।

तस्माच्छार्ङ्गधरः कलासु कुशलः ख्यातोऽभवत्तद्भवो
गोपीनाथकविः करोति सगुणं जातिर्विवेकं स्फुटम् ॥ १ ॥

आचारे व्यवहारे च प्रायश्चित्ते विशेषतः ।

ज्ञात्वा जातिविवेकत्वं द्विजः पूज्यत्वमर्हति ॥ २ ॥

The object and the scope of the work :—

ब्रह्मक्षत्रियविट्शूद्रा वर्णाः प्रोक्ताः स्वयंभुवा ।
 तेषां धर्माः पृथक् ख्याता स्त्रयः पूर्व्वे द्विजातयः ॥ ३ ॥
 वर्ण्येभ्यो ये समुद्भूताः प्रतिलोभ्यानुलोमजाः ।
 तान् सर्वान् संप्रवक्ष्यामि नामकर्म्मविभेदतः ॥ ४ ॥
 वर्णानां त्रिषु ये जाता जारजाः प्रथमा मताः ।
 परस्परविवाहेभ्यस्तेषु जातास्तथा परे ॥ ५ ॥
 मौञ्जीबन्धादिलोपेन ते त्रिधा संप्रकीर्त्तिताः ।
 आनुलोभ्येन वर्णानां षड्भवन्ति नराः क्रमात् ॥
 प्रातिलोभ्येन षट् ते स्वरिति द्वादशभेदतः ।
 एते द्वादशमिश्रास्तु चतुर्वर्ण्यविमिश्रिताः ॥
 तेषु [षु] तेषां [च] यो भेदाः षष्टिर्द्वादशसंयुताः । (?)
 ह्युक्तास्ते षष्टितत्संख्यैः षट्त्रिंशच्छतसंख्यया ।
 भेदाः संकरजातानां बहवः स्युस्ततः परे ॥

3026.

10337. *The Same.*

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 14. Lines, 11, 12 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Incomplete at the end.

Beginning :—

अथ जातिविवेको लिख्यते ।
 आचारे व्यवहारे च + + + + ।
 जातिविवेकं च द्विजः सभ्यत्वमर्हति ;
 ब्रह्म-क्षत्रिय-विट्शूद्रा वर्णाः प्रोक्ताः स्वयंभुवा ।
 तेषां धर्माः पृथक् ख्यातास्त्रयः पूर्व्वे द्विजातयः ॥ २ ॥

After the 20th śloka in 2B, we have, again,

अथ जातिविवेकः ॥

श्रीपुष्पशेखरो [स्त्रीपुष्पशेखरा in 3025] नाम
 ब्राह्मणो [ब्राह्मणेन सुसंगता] ।
 [सासूते तनयं] सोऽपि
 भोजको मागधाभिदः ॥ १ ॥

It leaves a blank for the entire 2nd śloka.

The work treats of the origin and occupations of castes such as Māgadha, Kāyastha, Kāhāra, Mālākāra, Svarṇakāra, and so on.

3027.

10148. संग्रहसारम् । *Samgraha-sāraṃ.*

(ब्राह्मणविचारः)

Substance, foolscap paper. $10\frac{1}{2} \times 5\frac{3}{4}$ inches. Folia, 5. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 120. Character, modern Nāgara. Date, Samvat 1958. Appearance, fresh.

Treats only of different kinds of Brāhmaṇas.

The mangalācarana and the object of the work :—

हेरम्बसौश्वरं चात्र नत्वा तातं जगद्गुहम् ।

जातिनिर्णयवाक्यानां (नि) संग्रहो लिख्यते मया ॥ १ ॥

... ..

मर्त्या स्त्रैवर्गिका (?) एव वर्णाश्रमविभागिनः ।

ब्राह्मणः क्षत्रियो वैश्यः शूद्रो वर्णचतुष्टयम् ॥ ५ ॥

द्राविडाः पञ्च गौडाश्च दश ब्राह्मणजातयः ।

गौडाश्चैव शतं पञ्च विविधा धर्मचारिणः ॥ ६ ॥

गाङ्गेया स्तौर्धराजानो गयातीर्थनिवासिनः ।

अयोध्यायां भवा विप्रा अन्तर्वेदिगता अपि ॥

End :—

विशिष्टद्रोहमापाद्य पतन्ति निरयेषु च ।

स्कान्दे सच्चात्रिखण्डेऽपि प्रोक्ते लैङ्गेऽपि चोदितः ॥

जातीनां निर्णयः सम्यक् उदाहरणपूर्वकम् ।

तत एव विशेषो हि द्रष्टव्यः सर्वसज्जनेः ॥

जातिनिर्णयवाक्यानां संग्रहस्य विलेखनात् ।

विश्लेषः प्रीयतां काश्यां तारकेश्वरसंज्ञितः ॥

Colophon :—

इति संग्रहसारे ब्राह्मणविचारः ।

Post Colophon :—

लिखितं पुस्तकमिदं रघुनाथेन प्रश्मणा ।

आवणे शुक्लमासे चतुर्थ्यां भानुवासरे ॥

संवत् १९५८ आवणे शुक्ल ४ रविवासरे लिखितं रघुनाथ-
मालवीयेन । शुभम् काश्यां गोवटस्थवाश्री त्रिलोचनेश्वर-
सन्निधौ ।

There are 6 lines more after the Post Colophon State-
ment.

3028.

8347. सारस्वतविप्राणां निर्णयः ।

Sārasvata-viprāṇām nirṇayah.

By Rāmanārāyaṇācārya.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 5. Lines, 10
on a page. Extent in slokas, 200. Character, Nāgara. Date, Samvat
1943. Appearance, fresh. Complete.

It is a defence of the custom prevalent among
Sārasvata Brāhmaṇas of eating with Kṣatriyas.

Colophon :—

इति श्रीविष्णुसख्यापन्नश्रीरामनारायणाचार्यविरचितसारस्वत-
विप्राणां निर्णयः समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीसंवत् १९४३ आषाढ शुक्ल १० रविवासरे ।

It treats of the origin of Sārasvata-Brāhmaṇas.

It ends :—

नच तत्त्वनाशे उपस्थिते कलापग्रामवासिनौ सोमसूर्यवंशजौ
पुनः प्रवृत्तं करिष्यत इति अवगमात्त्रेण तद्वंशस्य सर्व्वथाभावो
वर्त्तुं शक्यः । सत्सु पूर्व्वोक्तप्रमाणेषु स नाशोऽप्याचाराद्य-
भावाद्भाष्यपरा एव ज्ञेयो ऽन्यथा पुरुषावेतावन्निष्ठौ कथं
सजातीयदाराभावे वंशप्रवर्त्तकौ भवेतां नंदिकृतनाशात् पश्चात्

भाविनो भर्तृहरि-विक्रमादित्यप्रभृतयः क्षत्रिया महद्गुणविशिष्टाः
पाणिनिसूत्रकारिकाकाराः शकवन्दिनः प्रसिद्धा महद्भिः प्रमाण-
तया स्वीकृताः पञ्चाङ्गादिषु लिखिताः कथं श्रुताः स्युः ।

अलमतिविस्तरेण । तस्मान्न कस्यचिद्बोद्धमाचरेत् स तथाविधसात्मनः
क्षेममन्विच्छन् द्रोग्धर्वै परतोभयं ।

स्वरक्षार्थं मया प्रोक्तं न विवादाय बोद्धतः ।

क्षान्त्यं ब्राह्मणैः सद्भिः कुरुणासारवेदिभिः ॥

3029.

6085.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 3. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old and worn out.

The question of a true Brāhmaṇa entitled to *Vaidika Karma* is discussed here and the conclusion arrived at is that a true Brāhmaṇa is to be found only among the mādhyandinas of the Deccan.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ कर्माधिकारी मुख्यब्राह्मणविचारः क्रियते ।

... ..
... .. तथाचैतादृशं

शुद्धब्राह्मणत्वं तु शुद्धदाक्षिणात्येषु शुक्लयजुःसंज्ञकेषु माध्यन्दिनेष्वेव दृश्यते,
नान्येषु आश्वलायनापस्तम्बादिषु सर्वेषु ।

3030.

10618. ब्राह्मणभैषज्यकरणनिर्णयः ।

Brāhmaṇa-bhaiṣajya-karaṇa-nirṇayaḥ.

By Gaṇeśa.

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 6\frac{1}{2}$ inches. Folia, 4. Lines, 13 on a page. Extent in ślokaś, 100. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

This is written in support of a Brāhmaṇa taking up Ayurvedic profession.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

भिषक्तमं शिवं वन्दे भवरोगचिकित्सकम् ।

काश्यां तनुयजां सद्यस्तारकाख्यौषधप्रदम् ॥

भैषज्यं ब्राह्मणेनेह कार्यं वा नेति संप्रयं ।

हेतुं गणेशः कुरुते कर्त्तुं भैषज्यनिर्णयम् ॥

Colophon :—

इति ब्राह्मणभैषज्यकरणनिर्णयः ।

3031.

10198.

A sheet of foolscap paper containing the opinion of Pandits as to whether the Śāka-dvīpī (Magii) Brāhmaṇas are to be fed as genuine Brāhmaṇas on an occasion like Śrādh. It is dated Samvat 1900.

खखाङ्गभूमिते वर्षे विक्रमादित्यभूपतेः ।

नगरे विश्वनाथस्य व्यवस्थैषा प्रकाशिता ॥

It was written by Rājavallabha :—

स्मृतिसंसाध्यमगद्वेषिखलवक्त्रचपेटिका ।

काशीस्थविद्वत्सम्मत्या राजवल्लभनिर्मिता ॥ इति ॥

3032.

10319.

A long strip of paper, containing a Vyavasthā-pattra for raising the martial people of the Sahyādri to the dignity of Kṣattriyas.

3033.

8342.

Substance, country-made paper. $11\frac{3}{4} \times 5$ inches. Folia, 3. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 78. Character, modern Nāgara. Date, Samvat 1930. Appearance, fresh. Complete.

Opinion of one Vaṅśīdhara Paṇḍita on the question whether there are real Kṣātrīyas in existence and whether the Brahmin can interdine and intermarry with them, as in ancient times.

The conclusion arrived at is:—

1A, कलौ क्षत्रियजातिवैश्यजात्योरसत्त्वमेव स्वीकरणीयं तथा च कलौ तद्भोजनस्य प्राप्तिरेव नास्तीति; 3A, सोयं सर्व्वब्राह्मणादिसम्मतः अद्य यावत् सर्व्वैः सम्यगनुष्ठितः कुलाचारधर्मो भवति अत इदानींतनैरपि एतस्य विकृतिर्न विधेया एतस्य रक्षणे च यतनीयमिति संक्षेपः ।

औपरमेश्वरकृपया वेदस्मृत्यादिबोधितो जीयात् । राजा प्रजासु रक्षित आनन्द करोति श्रं धर्मः (?) ।

संवत् १९३०—श्रीमदंशुधरपण्डितकृतोऽयं परामर्शः ।

3034.

8357. कायस्थविवेचनम् । *Kāyastha-vivecanam*.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 6\frac{1}{2}$ inches. Sewed in book-form. Folia, 8. Lines, 21 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

On the origin and occupation of the Kāyasthas.

Beginning:—

अथ कायस्थविवेचनं ।

माहिष्यवनितासूनुं वैदेहायं प्रसूयते ।

स कायस्थ इति प्रोक्तस्तस्य कर्म विधीयते ॥

क्षत्रियद्विष्यायां माहिष्यः ब्राह्मण्यां वैष्याद् वैदेहः ।

लिपीनां देशजातानां लेखनं स समाचरेत् ।

गणकत्वं विचित्रं च बीजपाटीविभेदकत् ॥

Colophon :—

इति श्रीमान् मालवीय-यजुर्वेदीय-द्विवेद—श्रीमन्मामकिङ्कर-
शर्मात्मज-श्रीमदंशुधरशर्माविरचितं कायस्थस्य विवेचनं सम्पूर्णं ॥

3035.

8585. तन्त्राधिकारिनिर्णयः । *Tantrādhikāri-nirṇayaḥ.*

By Bhottoji Bhatta, who is described as अद्वैतसिद्धान्त-
प्रतिष्ठापक and औत्सर्गिकसम्प्रदायप्रवर्तक in the Colophon.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 27 Lines, 9-14, on a page. Extent in ślokas, 700. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

After Māngalācaraṇa, the writer says :—

शुद्धवैदिकमार्गेण शिवमाराधयन् सदा ।

द्विजेन्द्रोऽसौ विजयते श्रीमान् स्वकाङ्क्षदः सुधीः ॥

तस्य धर्मैकनिष्ठस्य कुतन्त्रध्वान्तभासतः ।

प्रौढये पाञ्चरात्रादेरधिकारौ निरूप्यते ॥

स्यादेतत्, पाञ्चरात्रादीनां प्रामाण्ये सत्यधिकारिविशेषचिन्ता युज्यते । तदेव
दुर्लभम् तथाहि कौर्म्ये एकादशाध्याये—

कापिलं पञ्चरात्रञ्च यामलं वाममार्हतम् ।

एवंविधानि चान्यानि मोहनाथानि तानि तु ॥

ये कुशास्त्राभियोगेन मोहयन्तीह मानवान् ।

मया दृष्टानि शास्त्राणि मोहमेवां भवान्तरे ॥

इति पाञ्चरात्रादीनां मोहकत्वमुक्तम् ।

It attempts to prove that various sectaries of India are outside the pale of Brahminism. An enumeration and description of various sects are given.

3036.

9794. काशीस्थविददुपहासपत्रिका ।

Kāśīsthā-vidvādupahāsa-patrikā.

Substance, English paper. 6×8 inches. Folia, 6. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 84. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

This is a satire directed against those Paṇḍitas of Benares who supported the theory of the Kṣatriya origin of Kāyasthas.

कायस्थानां क्षत्रियत्वं लिखितं येस्तु पण्डितैः ।

स्मृतौ नाम न भिज्जास्ते वैयाकरणवैद्यवत् ॥

सप्रपञ्चेनेतत् कायस्थकुलभास्करे दर्शनेमित्यपरन्त्यतेऽस्माभिः । अलमति-
विस्तरेण ।

आसीत् क्षात्रकुलालवालवलितः कायस्थजातिद्रुमोऽ

सदाक्याङ्कुरितो धिवर्णविपिनेऽसुश्रुतसुस्मार्त्तकम् ।

काशीराज-सभाबुधाननवत्तः-पीयूष-सम्बर्द्धितः

शास्त्रारण्यविहारि-कोविद-गजेनोन्मूलितो मूलतः ॥

खगुण-खण्ड-महौ-मित वत्सराश्विन सुदि द्विरदानन सत्तिथौ ।

हरपुरीविदुषामुपहासकृत् दलमज्जस्य मलङ्कुरवासरे ॥

इति काशीस्थ-विद्वदुपहासपत्रिका समाप्ता ॥

3037.

9418. कायस्थक्षत्रियत्वद्रुमकुठारः ।

Kāyastha-kṣattriyatva-druma-kūṭhārah.

Substance, country-made paper. 7½×6 inches. Folia, 28. Lines, 9, 10 on a page. Extent in ślokas, 280. Character, Nāgara. Date, Samvat 1931=1874 A.D. Appearance, tolerable.

Lakṣmīnārāyaṇa Kavi, a collector of the MSS. whose MSS. have been acquired by the A.S.B., wrote it to refute the theory of Kṣatriya origin of the Kāyasthas, as established in an assembly of Paṇḍitas headed by Tārācaraṇa, a Bengali Paṇḍita, which was held at Giriśapura.

3038.

9901. कायस्थक्षत्रियत्वखण्डनम् ।

Kāyastha-kṣattriyatva-khaṇḍanam.

By Hariḥṣṇa.

Substance, country-made paper. 10×7 inches. Folia, 15. Lines, 2 on a page. Extent in ślokas, 660. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

This refutes the theory of the Kṣatriya origin of the Kāyasthas, as supported by Tārācaraṇa, a Bengali Paṇḍita.

Along with this there is a long leaf written in red ink, on the same subject. The author was a collector of MSS. portion of whose collection was acquired by the A.S.B.

3039.

7844. कायस्थव्यवस्था । *Kāyastha-vyavasthā.*

Substance, country-made paper. $13\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 4. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 120. Character, modern Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

An essay on the origin of Kāyasthas by the Pandits of Benares.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

गोविन्दमरविंदाक्षं धृतसुन्दरमन्दरं ।

नन्दनन्दनमानन्दकन्दं वन्दे मुदेऽनिष्टं ॥

अथ कायस्थपदेन व्यवहियमाणानां विविधानां जनानां
मूलपुरुषाः किं जातीयः शास्त्रतः सिध्यतीति प्रश्ने ।

It comes to the conclusion :—

कायस्थत्वं श्रुतत्वजातिव्याप्यजातिविशेष एवेति तत् कलियुग-
माहात्म्येनेति सर्व्वमनवद्यं ।

तद्यथा ।

तदुक्तं द्वेषकामेन वाचालेन हि धीमता ।

तत् सर्व्वं कलिमाहात्म्यं धर्मकर्मपराङ्मुखं ॥ ८ ॥

तस्मात् कायस्थव्यवस्था काशीस्थधौवर्त्याणामतीवानन्दकरीति दृष्ट्याशङ्काभि-
रूप्यनास्त्वन्दितेति । शुभं भूयात् ।

3040.

8121. जातिसङ्करः । *Jāti-saṅkaraḥ*.*Being a traditional account of the origin of mixed castes.*

Substance, country-made paper. $15\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia 4. Lines, 6 on a page. Extent in slokas, 70. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

धर्मशास्त्रं प्रणम्यादौ ततो देवीं सरस्वतीं ।

वेदशास्त्रात् समुद्भूतं क्रियते जातिसङ्करः ॥

सूत उवाच ।

आदौ प्रजापतेर्जाताः मुखादिप्राः सवेदकाः ।

वाङ्मोक्षक्षत्रिया जाता उर्वो वैश्या बभूवुरे ॥, etc.

It ends :—

ऊतवेदक्रियाः सर्वे मुण्डिताः क्रूरकर्मणा ।

केष्मिनः शिल्पिनश्चापि केचित् श्रौचविवर्जिताः ।

एते चान्ये च म + बा किराता दिग्गम्वराः ।

एकपादा लम्बकर्णाः काकतुण्डाश्च किन्नराः ॥

इति सम्पूर्णं ।

At the end there is a stray verse.

3041.

6716. *Seats for the four castes.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folium, one. Lines, 13+15 on a page. Character, Nāgara by a modern hand. Appearance, fresh.

विप्रवर्णप्रलोका

पूर्वा नैऋतिचोत्तरा वायुमध्याग्निर्दक्षिणा ।

ईशान पश्चिमा ख्याता शस्ता विप्रजनाय च ॥

... .. अथ क्षत्रियः ... ..

... .. अथ वैश्यवर्णः ... .. अथ शूद्रः

... .. इति शूद्रवर्णः ... .. अथ मध्यमाः

पूर्वा वायव्य याम्यं च नैऋत्या मध्यईशदिक् ।

उत्तराग्निप्रतीच विप्रमध्यममानकृत् ॥

and so on for Brāhmaṇas, Kṣattriyas, Vaiśyas and Śūdras.

Last Colophon :—

इति श्रुद्धवर्णमध्यमाः ।

3042.

10197.

A chart of castes on a strip of country-made paper (23×9 inches). The last number of the castes is 88.

18. YATI DHARMA.

3042A.

4767. नैमित्तिकक्रियानुसन्धानम् ।

Naimitika-kriyānusandhānam.

Substance, palm-leaf. $11\frac{1}{4} \times 2$ inches. Folia, 4 to 103, of which the following leaves are missing:— 1-3, 5-7, 13, 14, 16, 20, 21, 23, 25, 58, 77, 79, 80, 91, 94, 98. Lines, 5 on a page. Character, Newari. Appearance, old and soiled.

नैमित्तिकक्रियानुसन्धानं । ब्रह्मशम्भुरचितं ।

अन्तर्वाक्यं । इति आद्रविधिर्ह्येष संक्षिप्तो ब्रह्मशम्भुना ।

तत् क्रियास्मृतये (ह्रीनां) ह्रीनां शैवमार्गानुवर्त्तनाम् ॥ (?)

व्रतेश्वरेष्टिकद्वारो लिङ्गिनां व्यसुदीक्षयं । ?

विरामेष्टिस्ततोप्यन्ते आद्रकल्पश्च पञ्चमः ॥

इत्यर्था पञ्चमेष्ट्या परिच्छेदे निरूपिताः ।

दौक्षाकर्म्मनानुसन्धानपद्धते ब्रह्मशम्भुना ॥

श्रीमन्मत्तशिखण्डीशदेशिकान्वयजन्मना ।

गुरुभिः प्रथितज्ञानैः कर्करोगीविशेषणैः ॥

प्रापितेन परं पारं संसारागाधसिन्धुतः ।

दौक्षोत्रपात्रमारोप्य ज्ञानशुभ्रं पदं महत् ॥ ५ ॥

उक्तो मयैष द्विसतार्थ संगी ?

दौक्षाविधिर्मत्तशिखीशजेन ।

देवो गुरुभ्यो गुरुणाधिकार-

व्यावृत्तये स्वान्वयदौक्षितेभ्यः ॥

काले समानां खरसाष्टसंख्ये (८६०)

प्राक्-क्षितौशस्य तिथौ दशम्यां ।

सरद्वितीयेतरमासि काया

महौयमानेन्दुविकाशितायां ॥ (?)

ॐ सर्व-योगाधिकृताय विद्याधिपतये नमः ।

ॐ परमेश्वरपराय ब्रह्मणे नमः ॥ ॐ ज्योतीरूपाय रुद्राण्ये

नमः । ॐ गोप्ते पुरुषुताय नमः ॥ ॐ प्रथम (प्रथम) पाशुपतास्त्राय

नमः । विद्यांगानि सहेत्तिगौणस्य ।

पुष्पिका । इति नैमित्तिकक्रियानुसंधाने पञ्चमः परिच्छेदः । ८०१ ।

आषाढ्यादि चतुर्दश्याः कर्कटस्यदिवाकरात् ।

अविरोधेन कर्त्तव्यं यावत् स्यात् तुलसंक्रमः ॥ ?

पुष्पिकाः । २६ पत्रे इति दीक्षाकर्मानुसन्धानगुरुकुलनिःक्रमणपूर्वकः ब्रह्म-
शम्भुरचितः प्रथमः परिच्छेदः । ३६० ।

४६ पत्रे, इति दीक्षाकर्मानुसन्धाने शिवाग्निशिष्याधिवासस्थो द्वितीयः
परिच्छेदः ।

६६ पत्रे, इति नैमित्तिकानुसन्धाने निर्वाणदीक्षापरिच्छेदस्तृतीयः ।

८२ पत्रे, इति नैमित्तिकक्रियानुसन्धाने चतुर्थः परिच्छेदः ।

१०३ पत्रे, इति ० पञ्चमः परिच्छेदः ।

This a Smṛti work of the Mattamayūra sect of the worshippers of Śiva composed in Śaka 860=938 A.D.

3043.

906. यतिधर्मसंग्रहः । *Yati-dharma-saṃgrahaḥ.*

By Viśveśvara Sarasvatī.

For the manuscript, see L. 1753 where it is called ०समुच्चयः and for the authorities consulted, see I.O. Catal. No. 1643, in which it is called Yatidharmasamgraha.

The authorities quoted :—

1A, जावालश्रुतिः, आरुण्यपनिषदि, अङ्गिराः, यमः, याज्ञवल्क्यः, मनुः, कात्यायनः, व्यासः, विष्णुपुराणम् ; 2A, बृहस्पतिः, पाराशरः, विष्णुः, क्रतुः, संवर्त्तः ; 2B, बृहचपरिशिष्टः, बौधायनः ; 3A, वशिष्ठः, आपस्तम्बः ; 3B, शौनकाः, अत्रिः, दत्तात्रेयः ; 5B, जमदग्निः ; 6B, सुमन्तुः, बृहदारण्यकम्

भाल्लवौयश्रुतिः, कपिलः; 7A, आयर्व्वणोपनिषदि, काठके, गालववचनं; 7B, काठकब्राह्मणम्; 8A, देवलः, यतिधर्मसमुच्चयः; 8B, ढड्याज्जवत्तयः, पितामहः; 9A, मेधातिथिः; 9B, महाभारतगीता; 10A, यतिधर्मसमुच्चयः, वायुपुराणम्; 11B, कूर्मपुराणे शिवगीतासु; 12B, काठकोपनिषदि, सामवेदे तलवकारोपनिषदि, पिप्पलादिश्रुतिः; 14B, भरद्वाजः; 15A, हारीतः; 16A, स्कन्दपुराणम्; 17B, पैठीनसिः; 18A, शौनकपरिशिष्टः, वैवस्वतः; 18B, वराहपुराणम्; 19B, संवर्त्तः, तैत्तिरीयश्रुतिः, सुरेश्वरवचनम्, काठकवचनम्, व्याससूत्रम्; 20A, मैत्रायणीश्रुतिः, यतिधर्मसमुच्चयः; 20B, इति ब्रह्मवचनेन, काण्वः; 21A, शातातपः, क्रतुः; 21B, व्याघ्रः; 22A, आश्वलायनः, यतिधर्मसमुच्चये; 22B, आदित्यपुराणम्, जैमिनिः; 23A, दक्षः; 24B, यतिधर्मसमुच्चये; 26B, परमहंसोपनिषद्; 28A, प्रयोगसारः; 29A, विश्वामित्रः; 29B, ह्यगलेयः; 31A, वामनपुराणम् ।

Although the work generally goes by the name of Yatidharmasamuccaya, we call it Yatidharmasamgraha as we see in the opening verse (यतेः परमहंसस्य धर्माणामेव संग्रहः). The work Yatidharmasamuccaya itself is quoted by the author Viśveśvara as his authority four times in the present work, as shewn above in the list of authorities. This may be an older work of the same name.

2B, अथानधिकारौ, अथ सन्न्यासविधिः; 15B, दण्डधारणः; 31A, विश्वेश्वरेण मुनिना संगृहीतानि भागशः ।

यतिधर्मप्रकाशाय ज्ञानमोक्षप्रसिद्धये ॥

एकत्र परहंसानां मुमुक्षूणां विशेषतः ॥

32B, अथ यतिमरणेतिकर्तव्यता विधिः, अथ यतीनां प्रेतविधिं व्याख्यास्यामः; 33A, इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकविश्वेश्वरसरस्वतीभिः संगृहीते यतिधर्मसमुच्चये यतिपूजाफलं । इदानीं, यतीनां माधुकरादि-व्यतिरिक्ताग्ने दोषदर्शकानि नारायणवर्णिं चास्य कुर्वीत; 33A, अथ सन्न्यासिनां आद्रभोजननिषेधप्रकरणम्; 33B, भिक्षाप्रशंसा; 37A, अथ सन्न्यासाधिकारमाह; 37B, अथ सन्न्यासिनां महावाक्यविचारणमेव मुख्यो धर्मः ।

The Last Colophon :—

इति श्रीपरमहंसपरिव्राजक-विश्वेश्वरसरस्वतीसंग्रथिते यति-
धर्मसमुच्चये निवृत्तिधर्मानुष्ठानाचाराः संपूर्णाः समाप्ताः ॥

The MS. of India Office appears to be incomplete, coming to an end with Nārāyaṇabali.

3044.

8936. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 110 of which the first two, the 5th, 6th, 18th and 58th are missing. Lines, 9, 10 on a page. Extent in ślokas, 2,500. Character Nāgara. Date, Samvat 1861. Appearance, old and wornout. Complete.

It ends thus :

ब्रह्मास्मीति धियाशेषा ह्यहं बुद्धिनिवर्त्तते ।
सर्वमेव चिदांशब्रह्मघननिःश्रिये स्थितिं जाते समर्पति जीवो
निःश्लेहदौपवत्,
समस्तमेव ब्रह्मेति भाविते ब्रह्म वै एमान् ।
पीतेऽमृतोऽमृतमयः को नाम न भवेदिह ॥
आकाशमदृशं सर्वं कल्पनामात्रच्छम्भितं ।
जागर्त्तस्य महाबुद्धेः सुदीर्घं स्वप्नमुत्थितं ॥
न बन्धोऽस्ति न मोक्षोऽस्ति ब्रह्मास्मीति निरामये ।
नैक्यमस्ति न च द्वित्वं संविदेव विच्छम्भते ॥
एष एव मनोनाशस्वविद्यानाश एव च ।
यद्यत् संवेद्यते किञ्चित् तत्रास्थापरिवर्जनं ।
अहं परंब्रह्म विनिश्चयात्मदृक् न जायते भूयः इति श्रुतेर्वचः ।
न चैव बौजैत्यसति प्रजायते फलं न तत् नास्ति ततोह्यमोहता ॥

Colophon :—

इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकविश्वेश्वरसरस्वतीसंग्रथिते यतिधर्म-
समुच्चये निवृत्तिधर्मानुष्ठानाचाराः सम्पूर्णाः लिखितं केनचित्
सद्गासिना । संवत् १८६१ ।

3045.

10943. *The Same.*

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 3-45. Lines, 13 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

A fragment. The obverse side of the first leaf marked 3 is left blank.

On the margin of the leaf, it is written :—

तौसरे पत्रे कौ पंचमौ पंक्तिकौ तुटित ।

We have the following colophons in the fragment :—

18A, इति श्रीमत् परमहंसपरिव्राजकविश्वेश्वरसरस्वतीविरचिते परमहंस-
परिव्राजकधर्मसंग्रहे ज्ञानतरङ्गधर्मसंग्रहः प्रथमः ; 43B, • यतिधर्मसमुच्चये
नित्याद्याचारः ।

It ends with Nārāyaṇabali.

3046.

10920A. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 4, marked 1-3 and 6. Lines, 14 on a page. Character, modern Nāgara. A mere fragment.

Beginning :—

प्रणम्य विष्णुमात्मानं सच्चिदानन्दमुक्तिदं ।

गुरुं सर्वज्ञविश्वेश्वरं मायया धृतवियहं ॥

विश्वेश्वरसरस्वत्या क्रियते वेदमानतः ।

यतेः परमहंसस्य धर्माणामेष संग्रहः ॥

A well-known work on the duties of a Sannyāsi.

3046A.

11117. *The Same.*

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 47. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1838. Appearance, fresh. A fragment.

Beginning :—

श्रीगणेशाय ।

ग्रन्तास्ते च निष्ठानाथे ग्रन्थोदये च भास्करे ।

प्रतिपल्लङ्घनं कुर्यान्नैव पर्वणि मस्करौ ॥

अथ चन्द्रसूर्यग्रहणे सन्न्यासिनां धर्माः ।

35A, इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्य श्रीमद्विश्वेश्वरसरस्वतीभिः
संगृहीते यतिधर्मसमुच्चये यतिपूजाप्रशंसाफलं संपूर्णं ।

Last Colophon :—

इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्य श्रीविश्वेश्वरसरस्वतीग्रथिते

यतिधर्मसमुच्चये निवृत्तधर्मानुष्ठानाचाराः समाप्ताः ।

After 11 lines comes the date.

Post Colophon :—

संवत् १८३८ आषाढमासे शुक्ले पक्षे प्रतिपदायां रविवासरे ।

3047.

9572. *An abridgement of the same.*

By Viśveśvara Sarasvatī.

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Folia, 10. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 330. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Generally correct. Complete.

It contains 263 verses and then: इति श्रीयतिधर्मसंग्रहं विश्वेश्वरसरस्वतीकृतं. Then five verses in praise of the study of Vedānta. Then the names of Ṛṣis and Ācāryas.

3048.

9188. *The Same (down to verse 246).*

Substance, country-made paper. 13×7 inches. Folia, 13. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 286. Character, Nāgara. Appearance, tolerable.

The present MS. begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

विश्वेश्वरसरस्वत्या क्रियते वेदमानतः

यतेः परमहंसस्य धर्म्मगामेष संग्रहः । १ ।

व्यासः ।

ब्रह्मचारौ गृहस्थो वा वाणप्रस्थोऽथवा पुनः

विरक्तः सर्वकामेभ्यः पारिव्राज्यं समाश्रयेत् । २ ।

अभ्याधानं गवालम्भं सन्नासं पलपैटकं

देवराच्च सुतोत्पत्तिं कलौ पञ्च विवर्जयेत् । ३ ।

यावद्दण्डविभागोऽस्ति यावद्देदः प्रवर्तते

तावत् सन्नासाभिहोत्रं कर्त्तव्यन्तु कलौ युगे । ४ । इत्यादि ।

The authorities quoted are the following :—

Vyāsa, Viṣṇu, Vṛhaspati, Parāśara, Saṁvarta, Manu, Āngirā, Vāyupurāṇa, Atri, Viṣṇu, Yama, Viśvāmittra, Bhārata.

3049.

2344. विश्वेश्वरौपधतिः or यतिसन्ध्याविधिः ।

Viśveśvarī paddhati or Yati-sandhyā-vidhiḥ.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 21 Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 250. Character, Nāgara. Appearance, discoloured.

This MS. contains three works, all included in the daily prayers of ascetics.

I.

Rules for the duties, prayers and worship for the yatis. It ends in 13B. This portion of the MS. is described in L. 3251. The description is full.

Rājendralāla describes it under the title of Yati-sandhyāvidhiḥ, which is only one of the topics treated of in this portion.

II.

13B, अथ महावक्यार्थप्रकारं व्याख्यास्यामः ।

ॐ तत्त्वमसीतिसौम्यमहावाक्याचार्येभ्यो नमः ।

... .. इति प्रथमं शिष्यं प्रतिज्ञापयेद् गुरुः ॥

ने तत्त्वमसीत्यस्मिन् वाक्ये त्रीणि पदानि भवन्ति ।

The explanation of तत्त्वमसि, etc., continues to the 15th leaf. Then follow the sixteen great sayings on the identity of the finite soul with the Infinite. अथमात्मा ब्रह्म एवं महा-वाक्यार्थः अनन्तरं षोडशमहावाक्यस्मरणम् ।

ॐ स एतमेव पुरुषब्रह्मतत्त्वमपश्यदिति ऋग्वेदवाक्यम् । १ ॥ ॐ अहं ब्रह्माहमस्मीति यजुर्वेदवाक्यम् ॥ २ ॥ The 16th ends in the last line of 15B.

III.

15B, the last line.

अथ पञ्चीकरणवार्त्तिके

This is a well known work in 64 couplets by Sures-varācārya. Pañcīkaraṇa is by Śaṅkarācārya.

This is different from the A.S.B. MS.

See L. 308 and Oxf. 226A.

The last colophon in the manuscript :—

ॐ तत्त्वमसि श्रीसुरेश्वराचार्यकृतं पञ्चीकरणवार्त्तिकं संपूर्णम्
विश्वेश्वरीपद्धतिः श्रीनारायणार्पणमस्तु ॥

3050.

1875. सप्तसूत्रं or सन्यासग्रहणपद्धतिः ।

Sapta-sūtram or Sannyāsa-grahana-paddhatiḥ.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 29. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara. Date, Samvat 1828. Appearance, fresh. Complete.

It begins :—

अथ सन्यासग्रहणपद्धतिः ।

It ends:—

इति श्रीमत्पञ्चराचार्यविरचितं सप्तसूत्रं सम्पूर्णम् ।

Post Colophon:—

शुभमस्तु । संवत् १८२८ मितौ फाल्गुनमासे कृष्णपक्षे
द्वितीया लिखितं काश्यां मध्ये मणिकर्णिकासमिपे गङ्गातटे
लिखितमिदं पुस्तकं नन्दलालभारती । पठनायं त्रिजलालभारती ।
विश्वेश्वरनगरौ काशी अन्नपूर्णा ।

This is substantially the same work as Saptasūtra Sannyāsapaddhatih—L. No. 2231 and संन्यासप्राप्त्यपद्धति or संन्यासप्रयोग or सप्तसूत्री—our Catal. No. 3052 described in L. No. 1377.

The present MS. begins as L. No. 1377 but that MS. ends with सन्ध्योपासनाविधिः, the present MS. however, has some topics more and ends with the obsequies of a Sannyāsi. L. 2231 begins with the second chapter of the present MS.

The seven sūtras seem to be:—

(1) सन्न्यासप्रार्थना, (2) अथ तर्पणायुआहुतिरज्जोम-शिखा-यज्ञोपवीत-
व्यागविधिः, (3) इति विधिवत् स्नानं सन्धापूर्णा, (4) विश्रामोपनिषद्, (5)
परमहंसानां समाधिः, (6) निर्वाणयोगपदः, (7) सिंहासनयोगपट्टमन्त्रः ।

The author Sankarācārya does not seem to be the great vedantist, nor does he appear to be the Tantric Sankarācārya of Gauḍa.

3051.

1710. *The Same.*

Substance, country-made paper. 8×4½ inches. Folia, 47. Lines, 6, 7 on a page. Extent in ślokaś, 780. Character, Nāgara. Date, Samvat 1852. Appearance, soiled. Complete. Prose.

Post Colophon:—

संवत् १८५२ मार्गे मास्यसिते पक्षे चतुर्दश्यां गुरुवासरे अलेखि
पुस्तकमिदम् ।

Rules for the ordination of *Sannyāsis*. Exactly the same as the above.

Beginning:—

अथ सन्न्यासग्रहणपद्धतिः । प्रथमं गृहे मातृ-पितृ-भ्रातृ-
भगिनी-भार्या-पुत्रकुलजाणि प्रार्थयति । हे सर्वे परिवाराः ।
अहं सन्न्यासं करोमि । इति प्रार्थयति ।

4A, शंकराचार्यविरचितः संन्यासप्रार्थनाविधिः समाप्तः ; 5B, अथाम्नाय-
मठोद्धारः ; 7B, इति शंकराचार्यविरचितदशनामआम्नायसंप्रदायः । अथ
तर्पण-अष्टश्राद्ध-विरजाहोम-शिखायज्ञोपवीतत्यागविधिः ; 38B, अथ परम-
हंसानां समाधिविधिं व्याख्यास्यामः ; 40, अथ महावाक्यार्थप्रबोधप्रकारं
व्याख्यास्यामः ; 41, इति वेदान्तसार-महावाक्यसूत्रतत्त्वमसियमः संपूर्णः ; 43A,
इति निर्वाणयोगपदं संपूर्णम् ;

It ends:—

ॐ क्रां क्रां क्रां फट् स्वाहा । इति सिंहासनयोगपटमंत्रः
संपूर्णः ।

The Last Colophon:—

‘इति श्रीशंकराचार्यविरचितं सप्तसूत्रं संपूर्णम् ।

3052.

435. सन्न्यासग्राह्यपद्धतिः ।

Sannyāsa-grāhya-paddhatih.

Attributed to Saṅkaracārya.

For the MS. see L. 1377. R. Mittra calls this anonymous, while the colophon distinctly attributes it to Saṅkara.

Colophon:—

इति श्रीमच्छंकराचार्यविरचितं सप्तसूत्री चत्वारि सन्ध्या ।
शुभमस्तु संवत् १७६६ फा० ।

3053.

2353. यतिस्वधर्मभिक्षाविधिः ।

Yati-svadharmabhikṣā-vidhiḥ.

By Saṃkarācāryya.

For the MS. and the work see L. 3198.

Beginning :—

आद्धान्नं यस्य कुक्षौ ।

End :—

मुनिर्मोक्षपरायणः ।

This is a treatise for the regulation of the life of a yati.

Colophon :—

इति श्रीमत्शङ्कराचार्य-विरचित-यतिस्वधर्मभिक्षाविधिः
समाप्तः ।

Post Colophon :—

शके १७५० सर्वधारि संवत्सरे चैत्र वद्य ३० सोमवार तद्दिने
द्वतीयप्रहरे समाप्तः । हतवले इत्युपनामक लक्षणस्य
सुतविनायकेन लिखितं ।

This is compiled from the ancient works of Smṛti and Purāṇa. There is a long extract from Sūtasamhitā-yājña-vaibhavakhaṇḍa.

3054.

2090. पञ्चमाश्रमविधिः । *Pañcamāśrama-vidhiḥ.*

Attributed to Saṅkarācharyya.

For the MS. and the work see L. No. 4238.

At the fifth stage the Brāhmaṇa throws away his staff, his water-pot and even his clothes and says :—

दिग्भरोऽस्मि नभोऽस्मि निष्कुर्व्वाऽहमहर्निशं ।

जन्मकाले यथा नमस्तथेदानीं मया कृतं ।

Colophon :—

इति शङ्कराचार्यविरचितं विश्वेश्वरीस्थ-पञ्चमाश्रमविधिः ।

3055.

2408. **आतुरसन्न्यासविधिः ।** *Ātura-sannyāsa-vidhiḥ.*

Attributed to Saṅkarācārya and its तात्पर्य or प्रयोगः ।

Substance, country-made paper. 9×4½ inches. Folia, 5. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 110. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It begins :—

अथातुरसन्न्यासविधिः ।

आत्मश्राद्धं परित्यज्य विरजाहोमवर्जितः ।

सन्न्यास आतुरे प्रोक्तो महावाक्यविवर्जितः ॥ १ ॥

आतुराणां तु सन्न्यासे न विधिर्नैव च क्रिया ।

प्रेषमात्रं समुच्चार्य सन्न्यासं तत्र कारयेत् ॥ २ ॥

सन्न्यास्तमिति यो ब्रूयात् प्राणैः कण्ठगतैरपि ।

स भित्वा मण्डलं भानोः परं ब्रह्माधिगच्छति ॥ ३ ॥

... ..

तत्र आतुरसन्न्यासो द्विविधः । आतुरः अथातुरश्चेति । तत्र
आतुराणान्तु सन्न्यासे सन्न्याससंकल्पाभयदानपाणिहोमादि-
सावित्रीप्रवेशनप्रेषोच्चारणानि विहितानि ।

Leaf 3A :—

यदि अथातुरश्चे [त्] प्रेषोच्चारणमात्रमेव कुर्यात् । ततःपरं
जीवति गुरुपासदनमहावाक्योपदेशादिकं सर्व्वं कुर्यात् ।

3A, Colophon :—

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य-श्रीमच्छङ्कराचार्यविर-
चित-अङ्गिरसप्रोक्त-आतुरसन्न्यासविधिः समाप्तः ।

Post Colophon :—

वाग्दण्डोऽथ मनोदण्डः कर्मदण्डस्तथैव च ।

यस्यैते नियता दण्डा स त्रिदण्डीति चोच्यते ॥

इति मनूक्तेः ।

तस्मात् परमहंसस्यैकदण्ड एव सोऽप्यविदुष एव विदुषः सोऽपि
नास्ति ॥ ३६२ ॥

Prayoga begins in the same leaf :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ आतुरसन्नासविधितात्पर्यं लिख्यते । अद्येत्यादि प्रयोगं
विधाय स्वस्तिवाच्य स्वस्तिनो मिमीता इति । यथा श्रान्तिपाठः ॥

अद्येत्यादि० । अश्लेषदुःखनिवृत्तिनिरतिशयानन्दप्राप्ति-परम-
पुरुषार्थप्राप्तये आश्रमसन्नासस्वीकारार्थं (सा)[सं]कल्पितश्राद्धमहं
करिष्ये ॐ कुरुष्व सन्नासं इति व्रतो द्विजोत्तमाः ।

It ends:—

यतौ मृते च वपनं नाश्रौचं नोदकं क्रिया ।

ज्ञानमात्रेण शुद्धन्ति एष धर्मः सनातनः ॥

3056.

10257. सन्यासिनामाचारविधिः ।

Sannyāsinām ācāraavidhiḥ.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 19 (the first leaf missing). Lines, 11, 12 on a page. Extent in slokas, 500. Character, Nāgara. Date, Samvat 1650. Appearance, old and discoloured. Complete.

Rules guiding the daily life of a Sannyāsin.

Colophon :—

इति सन्नासिनां आचारविधिः समाप्तः ।

Post Colophon :—

परिव्राजकेन (व्राजेन) स्वपाठार्थं परोपकारार्थं ।

वर्षे कार्तिकमासे शुक्लपक्षे नवमीतिथौ मङ्गलवासरे लिखितं
संवत् १६५० ॥ शुभमस्तु ॥

श्रीशराचार्येभ्यो नमः । ग्रन्थसंख्या ४२५ ।

रामकृष्णाय नमः ॥

End :--

यदा दण्डप्रमादो भवति तदा प्रायश्चित्तं कर्त्तव्यं तद्दिने उपवासः
तथा धोऽंशः प्राणायामाः । पुनः उक्तं दण्डं गृहीत्वा एवं
शुद्ध्याचारः । एकसंन्यासी ऊर्ध्वं तिष्ठति एक अधः तिष्ठति तदा
वन्दनं न कर्त्तव्यं । उपानह उदकपात्र उभौ सन्नासी भूमौ
निक्षिप्य पश्चात् वन्दनं कर्त्तव्यं । उभौ सन्नासीमध्ये कोपि
आतुरं भवति तदा यावत्कालस्नानं न भवति तावत्कालं वन्दनं न
कर्त्तव्यं । इति श्रिष्टाचारः ॥ बज्जना किं खलु द्रव्यस्त्रीणां स्पर्शनं
न कर्त्तव्यं । स्पर्शनात् रौरवे नरके पतति । स्मृतिवाक्यात् ।

3057.

2041. सन्यासदौपिका । *Sannyāsa-dīpikā*.

By Saccidānandāśrama, the disciple of Nṛsimhāśrama.

For the MS. and the work see L. 4258. Rāja Mitra is wrong in giving the extent as 21041. It should be 2060 or thereabouts.

From Rāja Mitra's description, the author's name appears to be Saccidānandāśrama and that he was a disciple of Nṛsimhāśrama (who flourished during the end of the 16th century). This is to be differentiated from a work on the same subject, described in I.O. Catal. No. 1645, by Saccidānandāśarasvatī, entitled Yatisid-dhāntanirṇaya, which is based on Viśveśvara Sarasvatī's work.

3058.

1073. परमहंस-यतिसंस्कारपद्धतिः ।

Parama-hansa-yati-saṃskāra-paddhatih.

By Ananda Tīrtha, son of Janārdana Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 12½ × 5 inches. Folia, 23. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 700. Character, Nāgara. Date, Samvat 1886. Appearance, fresh. Complete.

It is entered in 'Aufrecht under the title of Sannyāsa-grahaṇapaddhati.

A manual for the initiatory rites and ceremonies to be performed when one enters into the order of yati or ascetics, based on authorities of Baudhāyana, Manu, and Viṣṇutīrtha.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

हेमाद्रादिनिबन्धे च मनुबौधायने तथा ।
अष्टौ-आद्यानि चोक्तानि शौनके च विशेषतः ॥
तानि नेच्छन्ति केचित्तु आत्मनः आद्रमात्रकम् ।
इच्छन्त्यत्र प्रमाणं हि निबन्धादौ न दृश्यते ॥
परेद्युर्भोजयेत् विप्रानिति मानं प्रचक्षते ।
तद्याख्यानस्य संकोचे मानमत्र न दृश्यते ॥
आचारादेव कुर्वन्ति आत्मनः आद्रमात्रकम् ।
तस्य प्रयोगं वक्ष्यामि सन्नासग्रहणस्य च ॥

It ends :—

कर्त्ता तस्मिन् दिने उपवसेत् । ततो द्वितीयेऽह्नि प्रतिमासु
पूर्ववत् पूजां विधाय तन्निवेद्यशेषेण चतुःसंख्याकान् ब्राह्मणान् एकं
वा ब्राह्मणं संपूज्य भोजयित्वा दक्षिणां दत्त्वा हरौ समर्प्य स्वयं
सुञ्जीत । ततः स्वगुरुं नमोदिति ।

विष्णुतौर्धोक्तिमाश्रित्य मनुं बौधायनम् तथा ।
आसाचार्यस्यानुजेन यतिसंस्कारपद्धतिः ।
कृतानुष्ठानसंसिद्धौ प्रीत्यै मध्यन्दिनसिंहयोः ।
जामदग्न्यहिरण्यस्य सुतो भट्टजनार्दनः ।
तत्सुतानन्दतीर्थस्य कृतिरस्वर्णिता हरौ ॥

Colophon :—

इति श्रीआनन्दविरचिता परमहंसयतिसंस्कारपद्धतिः समाप्ताः ।

Post Colophon :—

संवत् १८८६ पौषमासे कृष्णे पक्षे सप्तमी गुरुवासरे ॥ ० ॥

The younger brother of Vyāsācaryya who became the 15th Pontiff of the Madva sect under the name of Vyāsa-tīrtha (died, 1560 A.D. Ref. p. 204 Bhandarkar, 1882-3) wrote a work under the title of Yatisaṃskārapaddhati. The present work seems to be based on that work and is entitled Paramahaṃsa-yatisaṃskarapaddhati or as Aufrecht says Sannyāsagrahaṇapaddhati. It is by Ananda-tīrtha, the son of Janārdana Bhaṭṭa and grandson of Hiranya of the Jāmadagnya gotra.

3059.

2091. पर्यङ्कशौचविधिः । *Paryāṅka-śauca-vidhiḥ*.

For the MS. and the work see L. No. 4194.

Colophon :—

इति पर्यङ्कशौचसमाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीदृष्ट्यापर्यमस्तु । हे पुस्तक दृष्ट्यातीर्थ स्वामीअनिहन्दिह ।

श्री । साके १७५० सर्वजित्नाम संवत्सरे ज्येष्ठ वद्य ई मङ्गलवार
तद्दिनि सायं कालि समाप्तः । हस्ताक्षर विनायकभट्टहत
वदने टोकेकर ।

The new Yati throws away his holy thread, his top-knot into the water, and goes to the Guru to save him from the troubles of transmigration. The Guru gives him a staff, an undergarment and instructs him in अहं ब्रह्मास्मि ।

पर्यङ्कशौचप्रकार begins at 5A and ends in 6B. The ceremony consists in cleansing, with mud and water, the knees, legs, ankles and soles of the feet of a visiting Yati. It should therefore be पर्यङ्कशौच and not पर्यङ्कशौच and it is called so in Viśveśvara's Yatidharmasaṃgraha. See the topics of that work, quoted in p. 522B of I.O. Catal.

See also under number 3062 below.

3060.

10213. यतिवल्लभा । *Yati-vallabhā.*

By Viśvakarman.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 26. Lines, 9-11 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

On the duties of ascetics

Colophon :—

इति यतिवल्लभा पद्धतिः संपूर्णा ।

For the work see L. 4048. It quotes Vidhānamālā.

3061.

2042. यतिधर्मसंग्रहः । *Yati-dharma-saṁgrahaḥ.*

Anonymous.

For the MS. and the work see L. 3199.

To be distinguished from Viśveśvara's work.

3062.

2445. सन्यासविधिः and अतिसंक्षिप्तयतिसंस्कारप्रयोगः ।

Sannyāsa-vidhiḥ and Ati-saṁkṣipta-yati-saṁskāra-prayogaḥ.

By Viśvanātha Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 40. Lines, 9, 10 on a page. Extent in ślokas, 720. Character, Nāgarā. Date, Śaka 1719. Appearance, discoloured. Complete. Prose and verse.

It begins :—

अथ सन्यासविधिल्लेख प्रथमं गुरुलक्षणम् ।

निःस्पृहः सर्वतः शान्त आत्मविद्याविशारदः ।

सर्वसंशयसंज्ञेताऽनलसो गुरुव्यते ॥ १ ॥

अथ सन्यास अधिकारी जावालश्रुतौ ।

यदि चेतरेथा ब्रह्मचर्यादेव प्रव्रजेत् गृहादा वनादा अथ
पुनरव्रतौ व्रतौ वा ज्ञातको वा अज्ञातको वा उत्सन्नाभिरनधिको वा
यदहरेव विरजेत्तदहरेव प्रव्रजेत् । विधुरस्याप्यधिकार उक्तः
कात्यायनेन ।

पुत्रेषु भार्यां निःक्षिप्य मृतपत्नीक एव चेति सन्नाभश्चतुर्धा ।
तथाच द्वारीतः ।

कुटीचको बज्रदको हंसश्चैव तृतीयकः ।

चतुर्थः परमो हंसो यो यः पश्चात् स उत्तमः ॥

परमहंसभिन्नानां कलौ निषिद्धत्वं सर्वेषां भिन्नरुत्तयश्चेति द्वयं
मत्कृतविस्तृतसन्नासपद्धतौ द्रष्टव्यम् ।

2B, सन्नासे ब्राह्मणस्यैवाधिकारः ; 3A, अथ दण्डलक्षणम् ; 3B, अथ
अधिकारार्थं प्रायश्चित्तं स्मृत्यर्थेसारे, अथाद्यौ आद्यानि ; 5B, इति सन्नास-
स्त्रीकारविधिः । अथ सन्नासाङ्गप्रायश्चित्तप्रयोगः ; 7A, इति प्रायश्चित्तप्रयोगः ;
7B, अथ अष्टआद्यानां प्रयोगः ; 13B, इति संक्षिप्ताद्यौ आद्यानां प्रयोगः—
अथ सन्नासाङ्गवपनादिसन्नासस्त्रीकारोपयोगि पदार्थोपकल्पनं च ; 14A, अथ
सन्नासस्त्रीकारप्रयोगः ; 15B, इति विधुराभ्यात्मत्तिप्रकारः—अथ ब्रह्मान्वाधान-
प्रयोगः ; 16A, इति ब्रह्मान्वाधानप्रयोगः ; 16B, इति आग्नेयस्थालीपाक-
प्रयोगः ; 19B, अथ बन्धुविसर्जनम् ; 22A, अथ विष्णुप्रार्थना ; 24B, इति
ब्रह्मचार्यनाहिताभिगृहस्थविधुराणां प्रयोगः ... ..
... इदानीमनधिकज्ञातकं प्रति ब्रह्मान्वाधानविरजाहोमादिवर्ज्यकपिलोक्तविधिना
संक्षेपेण प्रयोग उच्यते ; 25A, अथ अधीतविद्यानां पूर्वोक्तसमस्ताधिकारिणां
पर्यङ्कशौचप्रयोगो योगपट्टप्रयोगश्च उच्यते । तत्रादौ पर्यङ्कशौचप्रयोगः ; 25B,
इति पर्यङ्कशौचप्रकारः ; 27B, इति योगपट्टप्रयोगः—अथ आतुराणां चौर-
व्याघ्राद्युपद्रुतानां च लिख्यते ; 28A, अथ आतुरसन्नासप्रयोगः ।

30A, अथ मत्कृत-विस्तृतयतिसंस्कारप्रयोगतः प्रयोगसारमात्रमुद्धृत्य
अतिसंक्षिप्तप्रकारेण यतिसंस्कारप्रयोगो लिख्यते ; 31A, इति पार्वणविष्णुपूजा-
कालनिर्णयः ; 32B, इति यतिसंस्कारप्रभृतिआराधनान्तोपयोगौ निर्णयः—अथ
संस्कारप्रभृतिआराधनान्तक्रमेण प्रयोगः ; 33B, इति स्थलसमाधिप्रकारः ;
34A, अथ जलसमाधिप्रकारः ; 35A, इति पार्वणश्राद्धं ; 37A, इति

नारायणबलिप्रयोगः—अथाराधनप्रयोगः; 40A, इति आराधनप्रयोगः ... ..
 ... .. श्रीमत्स्मार्त्तोपनामकविश्वनाथभट्टकृते प्रयोगसारे अति-
 संहितप्रोद्घातसहितः यतिसंस्कारप्रयोगः समाप्तः ।

Post Colophon :—

इदं पुस्तकं शंकरदेवात्मजगणेशदेवेन लिखितं स्वार्थं परार्थं
 च । शके १७१६ पिंगलनामसंवत्सरे आश्विन वद्य द्वादशी
 समाप्तम् ।

After this there are some lines.

Beginning :—

प्रजापत्य प्रत्याम्नायः । तथा चतुर्विंशतिमतादित्यपुराणयोः ।
 ब्रह्मोऽयुतं च गायत्र्या प्राणायामशतद्वयम् ।
 शिरःसंशोषणे स्नानं साङ्गं द्वादशसंख्यया ॥, etc., etc.

3063.

240. यतिभूषणी । *Yati-bhūṣanī*.

By Rāmānandatīrtha.

For the manuscript see L. 418. It treats of the initiation of a Yati.

It contains only the first chapter on the renunciation of the world.

The author wrote many works when a householder, and he wrote many more when a Sannyāsī. An account of his life is given in my Rep. for 1901–1906, page 10. He flourished during the middle of the 18th century in Bengal.

3064.

1232A. सन्यासिनामाचारपद्धतिः ।

Sannyāsinām ācāra-paddhatiḥ.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 14. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 450. Character, Nāgara. Date, Samvat 1748. Appearance, tolerable. Generally correct. Complete.

An anonymous manual for the daily observances of a recluse.

Beginning :—

अथ सन्न्यासिनामाचारपद्धतिः ।

आदौ गुरोर्वन्दनं । दण्डकमण्डलुमृत्तिकां गृहीत्वा नैऋत्यां
दिशि गत्वा शुचौ देशे वस्त्रं दण्डं स्थाप्य हस्तत्रयानन्तरं मृत्तिकां
द्विधा कृत्वा एकविभागमन्तरं कृत्वा वस्त्रं शिरःस्थान्धौ प्रस्थाप्य ॥
उत्तिष्ठ ऋषयो देवाः गन्धर्व्वा यक्षराक्षसाः ।
परित्यजन्तु मे स्थानं मलमोचनकर्म्मणो ॥ १ ॥
तालत्रयं दद्यात् ॥ इत्यादि ॥

End :—

यदा दण्डं प्रमादाद्विज्ञाय गमनं तदा प्रायश्चित्तं तद्दिने उपवासः
षोडश प्राणायामाः ।

Colophon 16B :—

इति सन्न्यासिनां आचारपद्धतिः समाप्ता ॥

Post Colophon :—

संवत् १७४८ फाल्गुन वदी १४ रवौ ॥ शुभमस्तु ॥

3065.

2357. सन्न्यासपद्धतिः । *Sannyāsa-paddhatih.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Leaves, 16. Lines, 8,
9 on a page. Extent in ślokas, 230. Character, Nāgara. Date, Samvat
1750. Fresh. Complete.

Colophon 16B :—

इति सन्न्यासपद्धति समाप्ताः ।

Post Colophon :—

श्रीकृष्णार्पणमस्तु । यादृशं पुस्तकं, etc. भग्नपृष्ठ, etc.
स्वार्थं परोपकारार्थञ्च प्रके १७५० सर्वाधारौ नाम संवत्सरे रवौ
शुद्ध १४ इन्दु वारे माघाहपूर्व्वी समाप्त । ऋतवर्णने इत्युपनाम
लक्ष्मणसूनुविनायकेन लिखितं ।

The work begins :—

आद्वादौ तु प्रागुक्तं । अथ न्यासः । तत्र ब्रह्मचर्यं कृत्वा
समावर्तनान्ते कृतदारः पुत्त्रानुत्पाद्य यच्चैरिष्टा वानप्रस्थाश्रमं च
कृत्वा सन्नासेत् इति आश्रमसमुच्चयपक्षः । ब्रह्मचर्यादेव
प्रव्रजेत् गृहाद्वा वनाद्वा । अथ पुनरव्रतौ वा स्नातको वा
उत्सन्नामिरनभिको वा यदहरेव विरजेत् तदहरेव प्रव्रजेत् इति
आश्रमविकल्पपक्षः ... ..

2A, स च सन्नासस्तुर्धा । कुटौचको वह्नदको हंसः परमहंसश्चेति ।

Topics :—

2B, अथ सन्नासग्रहणविधिः ; 9A, विरजाहोमः ; 11B, प्रैषोच्चारः ;
13A, अथ पर्यङ्कशौचप्रयोगः ; 14A, अथ योगपट्टः ; 14B, इति गृह्याभिमतो
विधुरादेश विविदिषासन्नासप्रयोगः । अथ अभिहोत(?)णो विशेषः । अथ
ब्रह्मान्वाधानं ; 15A, अथवा केवलप्राजापत्येष्टिः । तत्र प्रयोगः ; 16A, इति
सामिकप्रयोगः ; 16B, अथ आतुरसन्नासः ।

3066.

2345. दण्डलक्षणविधिः or दण्डपद्धतिः ।

Danda-lakṣaṇa-vidhiḥ or Danda-paddhatiḥ.

For the manuscript and the work see L. 4041.

The Post Colophon Statement :—

शके १७५० विकारिनाम संवत्सरे पौषशुद्ध १४ रविवारी
समाप्तः ।

हे पुस्तक तीर्थस्वामी चे असे ॥ हस्ताक्षर विनायकभट्ट हतवलने ।

3067.

10172. वीरसिंह-संस्कारप्रकाशः (यति-संस्कारः) ।

Virasimha-saṁskāra-prakāśa (Yati-saṁskaraḥ).

By Nīlakanṭha.

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 43. Lines,
8 on a page. Extent in ślokaś, 970. Character, Nāgara. Date, Śaka
1781. Appearance, fresh.

A manual of Śaiva Sannyāsa.

Every leaf is marked on the reverse side, with the letters श्रीशैवं on one side and संन्यां on the other.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ शैवं प्रति संन्यासं कर्तुं तोरुपद्धतिं शिवोक्तविधिं चानुसृत्य प्रयोगमात्र उच्यते ॥ तत्रादौ औपासनाभिमतं यजमानं प्रति तादृशविधुरं प्रति च प्रयोगः । तत्रादौ निस्पृहः सर्वतः शान्त इत्यादिलक्षणैर्युक्तं भिक्षुं शिवभक्तं गुहं संशोध्य तन्निकटे ईदृगगुरोरलाभे तु दक्षिणामूर्त्तिसन्निधौ वा वर्षमेकं षष्ठमासं त्रिमासं वा वसन् यतिधर्मान् संवीक्षन् सर्वेषां त्यजन् निषिद्ध-प्रतिग्रहनिवृत्तः गायत्रीजप--शिवपञ्चाक्षरीजप--रुद्राध्यायजप-कुष्माण्डहोमरूपपुरश्चरणमादौ कृत्वा गुरोराज्ञां च लब्ध्वा उदग-यनादौ प्रशस्ते काले संन्यासमारभेत् कस्यांचित् रिक्तायां तिथौ कृतमाध्याह्निकः सायान्ने गङ्गादौ देशकालौ संकीर्त्य ॥ अमुक-शर्म्माणो मम करिष्यमाणसंन्यासे योग्यतासिद्ध्यर्थं चतुःकृच्छात्मकं प्रायश्चित्तं प्रतिकृच्छमेकैकगोनिष्कृयद्रव्यद्वारा अहमाचरिष्ये इति संकल्पपूर्वकं ब्राह्मणेभ्यो दत्त्वा एकादश्यां द्वादश्यां वा ब्रह्मरात्रि र्यथा भवति तथा आद्यान्यारभेत् ॥ अथाष्टौ आद्वप्रयोगः ...

... ..

तत्रापस्तम्बानां प्रयोगः ।

21B, शिवोक्तविधिं चानुसृत्य औपासनाभिमतं यजमानं तादृशं विधुरं प्रति च प्रयोगः ॥ इदानीं केवलस्ततकनिरम्भिकं प्रति ब्रह्मान्वाधानविरजाहोमादि-वर्जितप्रयोगः । कपिलप्रोक्तप्रयोग उच्यते ॥

22B, केवलनिरम्भिकं प्रति प्रायः कपिलप्रोक्तप्रयोगः ॥ अथातुरसंन्यासो निरूप्यते ॥ सन्नासे सर्वत्र खण्डरौख्यतिरिक्तं सर्वं त्यजन् सन्नासाश्रमं गमिष्यामि इति सङ्कल्प्य प्रेषोच्चारणाभयदानानीति त्रितयं प्रधानं ॥

23A, इति प्रेषमात्रकर्मत्रितयमिति यावत् ॥ आङ्गिरसोक्तप्रकारेण प्रक्षा-

लितपाणिः शुद्धवस्त्रं सन्धार्य मन्त्रस्नानं कृत्वा निरतिशयानन्दावाप्तये परमहंसा-
अमाधिकारिसिद्ध्यर्थमातुरविधिना सन्नप्रासमहं करिष्ये इति ।

24A, इत्यातुरसन्नप्रासप्रकारः । अत्र मूलवचनानि ।

आतुराणां विशेषोक्ति नाविधिर्नैव च क्रिया ।

प्रेषमात्रस्तु सन्नप्रास आतुराणां विधीयते ॥

25A, इत्याङ्गिरसीये आतुरसन्नप्रासप्रकारः ।

आवाङ्मौख्यमास्यां गुरुपूजोक्ता ।

27A, इति गुरुपूजाविधिः । अथ यतिसंस्कारः । सिद्ध्यनन्तरं पुत्रादि-
प्रिष्यो वा स्नात्वा अधिकारसिद्ध्यर्थं वपनकृच्छ्राचरणं कुर्यात् ॥

32B, इति पुत्रप्रिष्यप्रतिपार्वणप्रयोगः । ततो दादशेऽह्नि माहेश्वरवलिं
कुर्यात् । तत्र प्रयोगः ॥

36B, इति बौधायनश्रौनकयमस्मृतिकाश्रीखण्डप्रिवोक्तविध्यनुसार्थाचारानु-
गृहीतो महेश्वरवलिप्रयोगः ॥ अथ दादशाहे वा यथाचारसमाराधनम् ॥
तत्र प्रयोगः ॥

39A, ततः प्राप्तदर्शनमहालयतीर्थप्रयुक्तादिश्राद्धानि कुर्यात् ॥

39B, आराधनप्रयोगः । अथ यतिसंस्कारे किञ्चिदुपयोगीनिर्णयः । तत्र
यमः ॥, etc., etc.

43A, इति काश्रीवासौभिडोपनामक-विठलात्मजनौलकगृहकृते वीरसिंहाख्ये
श्रीशंकरप्रेरणया संस्कारप्रकाशे यतिसंस्कारे उपयोगी निर्णयः समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्राके १७८१ प्रजापति-नाम-संवत्सरे पौषमासे कृष्णे पक्षे १०
तिथौ भौमवासरदिने समाप्तं ॥

In red ink :—

अस्य प्रकाशकः श्रीकाश्यां विश्वेश्वरेण ॥ शैवशङ्करेन्द्रस्वरूपेण
प्रकाशितवान् ॥ पंच गंगातीरे केकटेशदेवालयवासौ ॥ श्रीविश्वे-
श्वरार्पणमस्तु ॥ श्रीशिव ॥

There are a few lines, added in a later hand on
shaving.

3068.

2307. सन्यासपद्धतिः । *Sannyāsa-paddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 6, of which the 5th is missing. Lines, 9, 10 on a page. Extent in ślokas, 90. Character, Nāgara. Date, 1749. Appearance, fresh.

Colophon :—

इति सन्यासपद्धतिरियं समाप्तिमगमत् ।

Post Colophon :—

शक १७४९ तारुण्ये कार्तिकशुक्ल १५ भृगौ तद्दिने इदं
पुस्तकं गुर्जरोपनाम्ना गोपालोपाध्यायात्मजमोरोपाध्यायेन लिखितं
स्वार्थं परार्थञ्चापि । यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा, etc.

It treats of the duties of the Sannyāsi from the early morning to the end of the day.

It begins :—

अथ सन्यासपद्धतिप्रारम्भः । तत्र साध(कं)को यति[ः] ब्रह्मे
मुहूर्ते उत्थाय ब्रह्मरूपान् गुरून् ध्यायेत् । तत्रादौ ब्रह्म-
चिन्तनं कुर्यात् ।

असङ्गोऽहं असङ्गोऽहं इति ब्रह्मनामावली शङ्कराचार्याक्तं
पठेत् । ततो दण्डकमण्डलू गृहीत्वा नद्यादौ गच्छेत् ।

3069.

2306. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 27. Character, Nāgara. Fresh. Incomplete.

There are only 24 verses treating of the duties of those who renounce the world. The first seven verses are taken up with what these men should not do and the rest is taken up with how are they to beg for food.

It begins :—

आद्धान्नं यस्य कुक्षौ तु मुहूर्त्तमपि वर्त्तते ।

भिक्षोश्चत्वारि नश्यन्ति, आयुः-प्रज्ञा-यशो-बलं ।

3070.

9677. सन्याससत्कर्मविधानं ।

Sannyāsa-satkarma-vidhānam.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 3. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 30. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

A guide to Sannyāśins.

Beginning :—

ॐ स्वस्ति श्रीगणेशाय नमः ।

अथ सन्याससत्कर्मविधानं लिख्यते । तीर्थे गत्वा हस्तौ पादौ
प्रक्षाल्याचम्य + तोदनं कृत्वा जलं प्रविश्य जलवेष्टनि दिग्देवता-
नमस्कारः ॥ इत्यादि ॥

3071.

2643. यतिसंस्कारविधिः । *Yati-samskāra-vidhiḥ.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 5. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 130. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Rules for the funeral rites for Yatis. In countries through which the Ganges or the Narmadā passes the body is to be consigned in the deep water of the rivers. It prescribes, otherwise, for burial. As the Yati attains salvation immediately after the death, there is no Śrāddha to be performed to relieve him from pretatva. The Śrāddha to be performed on the 11th day for him by his son is of the nature of the annual Śrāddha and is to be termed *Pārvaṇa*. On the 10th day, sacrifices to Nārāyaṇa called Nārāyaṇa-*vali* are to be performed.

It begins :—

अथ यतिसंस्कारविधिः ।

ज्ञात्वा गृहस्थः शुद्धात्मा यतिसंस्कारमाचरेत् ।

आदौ प्रक्षाल्य तदेहं तीर्थतोयैरकल्मषैः ॥

पौरुषेण च सूक्तेन शङ्खतोयैः सुभक्तिमान् ।

अभिषिच्य ततो गन्धपुष्पाद्यैर्धूपदीपकैः ॥

Yatisamskāraavidhiḥ ends in leaf 4B,

एवं गुणेत्यादि पुण्यतिथौ अस्मत् पितुर्ब्रह्मभूतस्य आत्मान्तरात्मा परमात्मेति
त्रिभिः क्षीरतर्पणं करिष्ये आत्मानं तर्पयामि अन्तरात्मानं तव परमात्मानं तव एवं
दशदिनेषु क्षीरतर्पणं कृत्वा एकादशे पार्वणश्राद्धं कुर्यात् ।

Colophon :—

इति संस्कारविधिः समाप्तः ।

अथ नारायणवलिमाह बौधायणः ।

नारायणवलिं चास्य कुर्वीतद्वादशेऽहनि ।

कुर्याद्विष्णोर्महापूजां पायसं च निवेदयेत् ॥

It ends :—

इदं विष्णुर्विचक्रमे इति पिण्डोपस्थानं कुर्यात् ।

एवं यः कुरुते भक्त्या नारायणवलिं द्विजः ।

विष्णुलोकमवाप्नोति पुरुषो नात्र संशयः ॥

इति नारायणवलिविधिः समाप्तः ।

3072.

2352. सिद्धिं गतस्य यतेः संस्कारः ।

Śiddhiṃ gatasya yateḥ saṁskārah.

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 6. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 120. Character, Nāgara. Mouse-eaten.

It begins :—

ॐ सिद्धिं गतस्य यतेः संस्कारो लिख्यते, सिद्धान्तरं पुत्रादिः
प्रिष्यो मारा (?) ज्ञात्वा अधिकारसिद्ध्यर्थं वपन['] कृच्छाचारेण

कुर्यात् । तत्र संकल्पः । करिष्यमाणयतिस्कारे अधिकारसिद्धय
 कृच्छ्रयात्मकं प्रायश्चित्तं प्रति कृच्छ्रमेकैकगोनिष्कृत्यद्वाराहमा-
 चरिष्ये इति संकल्प्य पूर्वकृत्वा वपनं कुर्यात् । पुत्रातिरिक्तस्य वपनं
 नेति केचित् । तत्रो देशकालौ संकौर्त्य ब्रह्मीभूतनारायणरूपिणं
 भिक्षुं श्रौतकोक्तविधिना संस्कारं करिष्ये इति संकल्प्य ...

... ..

The work deals with the funeral ceremony of the yatis. It takes 12 days. The work ends in leaf 6A. Then certain texts from *Vaśiṣṭa*, *Sumantu*, *Uśanāḥ*, *Baudhāyana* and *Śaunaka* on the funeral of Yatis are given.

3073.

2354. यतिसंस्कारः । *Yati-saṃskārah.*

For the MS. and the work see L. 3254.

Colophon :—

इति यतिसंस्कारः समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीकृष्णार्पणमस्तु । हे पुस्तक कृष्णतीर्थस्वामी सविनायकभट
 हतवल्लि टैकिकरयाणि लिङ्गनदिते असे हे सत्य । शके १७५०
 सर्व्वसारी नाम संवत्सरे ज्येष्ठकृष्ण ११ रविवारौ समाप्तः ।

The yatis have no *Sapindikarāṇa*. On the eleventh day the *Pārvāṇa Śrāddha* is prescribed for his son in the householder state. But if his disciple has to perform it, he should do it according to *Viśveśvara's* *paddhati*. On the 12th day *Nārāyaṇa*vali is prescribed, failing which a shorter ceremony called *Vyāhṛti-homa* as enjoined by *Baudhāyana*. On the thirteenth day, *Bhikṣu-samādhyaḍhāna* in lieu of annual *Śrāddha*. The writer of the work seems to have been a *R̥kvedin*. In one instance (p. 1B) the name of the dead Yati is given as *Keśava*.

19. MISCELLANEOUS.

3074.

8152. भोजनप्रदीपः । *Bhojana-pradīpah.*

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 27-99 of which foll. 79, 86 and 92 are missing. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. A fragment.

A Smṛti work on the question of food in Srāddha.

Two colophons only are found and those, apparently in later hands.

45B, इति श्रीमहाराजविक्रमाज्ञया वराहमिहिराचार्यकृते भोजन-
प्रदीपे षष्ठः ।

76B, इति श्रीवराहमिहिराचार्यप्रणीते भोजनप्रदीपे खग्नप्रकरणं नाम
अष्टमखण्डः ।

The later authorities quoted and consulted :—

37B, योगदीपिका; 41B, प्रयोगपारिजातः; 42B, मदनपारिजातः,
विज्ञानेश्वरे; 63A, स्मृतिचन्द्रिका; 83B, धर्मप्रदीपः; 85A, हेमाद्रौ
नागरखण्डे; 86B, नारा(य)यणीयायां वृत्तौ; 88A, कारिकायामपि, स्मृति-
समुच्चये; 91A, स्मृत्यर्थसारे; 93B, परशुरामसंग्रहे ।

There are 9 stray leaves belonging to a different manuscript.

Both the works treat of Srāddha and of Bhojana. The former owner of the main work writes at the top of the 27th leaf, i.e., the first leaf of the MS. रुद्रदेवकृत भोजनप्रदीप
६६ वराहमिहिरकृत. The two colophons are also written in his hand. But the authorities quoted, as given above, are all later than Varāha Mihira, but earlier than रुद्रदेव.

the Rājā of Kumaon who flourished in the sixteenth century. The handwriting of the two MSS. agrees with that of many of the MSS. of works composed by रुद्रदेव to be found in this collection.

3075.

2233. भोज्याभोज्यद्रव्यनिर्णयः ।

Bhojyābhojya-dravya-nirṇayah.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 14. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 420. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. Incomplete.

Colophon :—

7A, इति भोज्याभोज्यद्रव्यनिर्णयः ।

It begins :—

एवं कालं विचार्य चित्तमुद्धृत्य शुद्धद्रव्यकृतान्नं भुञ्जीत । तथाच
व्यासः ।

अभक्ष्यस्य निवृत्तौ तु विशुद्धं हृदयं भवेत् ।

आहारशुद्धौ चित्तस्य विशुद्धिर्भवति स्वतः ।

अभक्ष्यभक्ष्णानाञ्चित्तममुद्धृत्य भवति स्वतः ।

अमुद्धृद्भान्तिविज्ञानं जायते सुदृढं नृणां ।

तस्मादभक्ष्यं यत्नेन दूरतः परिवर्जयेदिति ।

तत् षड्विधमुक्तं अपराजितं—

जातिदुष्टं क्रियादुष्टं कालाश्रयविदूषितम् ।

संसर्गाश्रयदुष्टञ्च सहस्रेष्वं सभावतः ॥

This is an interesting work. It is a fragment from some large work of Smṛti of the Marhāṭṭā School, as it speaks of Narmadā, Godāvarī and Kṛṣṇā. It gives orthodox rules for the selection of foodstuffs, the manner of eating, plates to be used, the water to be used and so forth.

Later authorities consulted are:—

अपराक्तः, वाग्भट्टौ टीका, हरदत्तः, कमलाकरः, पारिजातः,
माधवीये पाराशरे, चन्द्रिका ।

3076.

10546. कलिवर्ज्यनिर्णयः । *Kali-varjya-nirṇayah.*

By Dāmodara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 16. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1811. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमत् पदवाक्यप्रमाणपारावारपारीयधुरीणमीमांसा-
द्वैतसाम्प्रदाय्यधुरंधरभट्टशङ्करात्मजभट्टदामोदरोन्नीतं कलियुग-
निषेधानिषेधकवाक्यविचरणं समाप्तं ।

Post Colophon :—

इति संवत् १८११ ना वरषे आसवन शुदी ११ दिने लिखित
रामेश्वर ।

There are five lines more.

Prohibitions in the iron age.

Beginning :—

रामं गणपतिं वाणीं नत्वा श्रीभट्टशङ्करं ।
दामोदरः प्रकुरुते कलिवर्ज्यनिर्णयम् ॥

3077.

5310. मूर्खहा । *Mūrkhā-hā.*

Substance, country-made paper. $19\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. A fragment, being rescued from a burning house, containing:—(1) *Suddhi* in leaves marked 44 to 73 of which the 45th, 52nd, 58th to 61st, 65th, 66th, 70th are missing; (we have here the end of *Suddhi*, but no beginning); (2) *Samkalpa*—only three leaves marked 81, 82 and 85; (3) *Śrāddha* in 29 leaves marked 1 to 29 of which the 6th, 9th to 11th, 13th, 27th are missing. Further, it

contains (4) *Prāyaścitta* in 12 leaves marked from 1, of which the 3rd, 4th, 9th, 10th are missing; (5) only the first two leaves of *Dāyabhāga*; (6) *Udvāhasaṃkṣepa*—only the first two leaves marked 1 and 2.

There are seven lines on a page, and the character is Bengali of the nineteenth century. Appearance good. There are marks of burning in many pages.

On a variety of *Smṛti* topics, specially *Grahaṃyājña*.

The Post Colophon Statement:—

पुस्तकमिदं श्रीसूर्यकान्तदेवशर्माः खल्लरुद्ध ।

All the leaves are marked मूर्खा ।

See L. 600, H. P. R., Vol. II, 167 and Cs. II, No. 110.

ADDITIONS.

2316A.

4116. **आइपडतिः ।** *Srāddha-paddhatiḥ.*

By Gopālānanda.

Substance, palm-leaf. $12\frac{1}{2} \times 1$ inches. Folia, 80 to 104, of which 97 to 100 are missing. Lines, 4, 5 on a page. Character, Uḍiyā of the early nineteenth century. Appearance, soiled and old. Incomplete, breaking off abruptly.

Beginning :—

नमः श्रीकृष्णाय ।

कृष्णं नत्वा गोपालानन्दः संचेपतः सुगमां ।

गोमिलसूत्रानुगतां हृन्दोगआइपडतिं कुरुते ॥

2371A.

6292. **त्रिपिण्डीविधानम् ।** *Tripinḍī-vidhānam.*

By Kāmādeva.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 8. Lines, 11 on a page. Extent in ślokaś, 200. Character, modern Nāgara. Complete.

Colophon :—

इति गरुडपुराणोक्तं दीक्षितविश्वामित्रात्मजकामदेवकृतोऽयं
त्रिपिण्डीआइप्रयोगः ।

Post Colophon :—

त्रिपिण्डीविधानसम्पूर्णम् । लिख्यते परोपकारार्थम् ।

It begins :—

अथ त्रिपिण्डीविधानम् । तत्रादौ कर्त्ता तौर्थे गत्वा माध्या-
ह्निकं कृत्वा शुचिः स्नानपूर्वमेव प्रकल्पिते गोमयेनोपलिप्ते स्थले
शोभयद्गः साचान्तः पृथक् पिण्डकरणम् ।

It ends :—

गणेशपूजनं विधाय ब्राह्मणं पश्यमिति पञ्चश्लोकान् पठेत् ।

3042a.

10111. शालाखण्डः । *Śālākhaṇḍ.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 13. Lines, 10, 11 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1781. Appearance, old and discoloured. Complete.

It gives the accounts of the families of Nāgara Brāhmanas.

Beginning :—

श्रीकृष्ण उवाच ।

शालाखण्डं प्रवक्ष्यामि इश्वरेण तु भाषितम् ।
 षट्शु तार्क्ष्यं प्रयत्नेन तदहं कथयामि ते ॥
 आद्येन परमेशेन दत्तं कमलयोनये ।
 शिवेन स्थापितं चैव जगदुत्पत्तिकारणम् ॥
 नागराणां द्वितार्थाय पृथिव्यां पूर्वमेव हि ।
 दासप्रति समाख्याता ऋषीणां प्रवरोत्तमा ॥
 गोचं कवलिकाख्यानं देवता प्रवरास्तथा ।
 आमुष्यायणबीजं च पारंपर्यक्रमस्तथा ॥
 दशभिः पञ्चभिश्चैव अवटङ्कशतैः किल ।
 गोत्राणां च चतुःषष्टिर्गोपिता दुर्गिलेन हि ॥
 दासप्रतिश्च गोत्राणां तथामुष्यायणानि च ।
 चतस्रः कवलिकाः प्रोक्ताः स्थानेस्मिन् पूर्वसन्निधौ ॥
 सप्तविंशति शिवाः प्रोक्ताः तपनं द्वादश स्मृताः ।
 एकाशीति गणाः प्रोक्ता यद्वाश्चैव चतुर्दश ॥
 रुद्रा एकादश प्रोक्तास्तस्मिन् क्षेत्रे स्वयं शुभा ।
 सप्तविंशतिदुर्गाश्च ललिताष्टादशैव तु ॥ etc., etc.

Fol. 4B. *ends :—*

इति विशुद्धिकरणोपायः । नागराणां समानगोत्र-समानप्रवर-
 निर्यायो विवाहकरणयोग्यायोग्य आरभ्यते ॥

The subsequent leaves shew, in tabular forms, the restrictions of marriage among different families of Nagara Brāhmaṇas.

End :—

गोत्रैक्ये अविवाहः । प्रवरैक्ये अविवाहः । गोत्रभेदेऽपि प्रवरैक्ये
अविवाहः ।

Colophon :—

समानप्रवरग्रन्थ समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १७८२ मार्गशुक्ल १३ रवौ लि० हृदयरामेण ।

3024b.

8315. ब्रह्मवर्णभूतभट्टजातिनिर्णयः ।

Brahmavarṇabhūta-Bhāṭṭa-jāti-nirṇayaḥ.

Substance, country-made paper. $7\frac{1}{2} \times 6$ inches. Folia, 9. Lines, 11 on a page. Extent in Ślokas, 150. Character, modern Nagara. Date, Samvat 1954. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमन्मैथिलमिश्रोपनामकेन विद्वत्कलकमलचन्द्रविभासक-
विभास्करेण वृन्देलवंशावतंस-श्रीमन्नृपतिविक्रमादित्यदेवानुयुक्तेन
छोटकाख्य-पण्डितराजेन निर्णये मागसंगृह समाप्तम् ॥

Post Colophon :—

संवत् १९५३ ॥ वै० क० १५ ॥

An enquiry into the origin of the bards of Rājputāna, as given in the Mahābhārata and Purāṇas.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ ब्रह्मवर्णभूतभट्टजातिनिर्णयो विलिख्यते ।

तत्र तावत् वन्दिजनोत्पत्त्यादिविवरणविषयप्रमाणानि प्रस्तूयन्ते
ब्रह्मवैवर्ते ब्रह्मखण्डे ।

कश्चित् पुमान् ब्रह्मयज्ञे वह्निकुण्डात् समुत्थितः ।
स सूतो धर्मवक्ता च स पूर्वपुरुषोत्तमः ॥ १ ॥
पुराणं पाठयामास तं कविं ह्यपया विधिः ।
यद्वयेदेतद्भवेत् सत्यमिति चास्मै वरं ददौ ॥

ADD AT THE END OF CATAL. No. 2367.

Colophon :—

इति त्रिपिण्डीश्राद्धं समाप्तं मालववैद्यनाथकृतम् ।

INDEX.

अ

- अग्निदग्धगृहपुनर्विधानम्, 2615.
 अग्निनिर्णयः, 2593.
 अङ्गिरःसंहिता, (6) 1846.
 अतिसंक्षिप्तसंस्कारप्रयोगः सन्न्यासविधिश्च, 3062.
 अत्रिसंहिता, (1) 1846.
 अथादिसंहिता, 1846.
 अद्भुतदर्पणः, 2579.
 अद्भुतसागरः, 2576, 2577.
 अद्भुतसागरसारः, 2578.
 अद्भुतसारसंग्रहः, 2580.
 अधोमुखप्रसवशान्तिः, 2620.
 अनन्तपूजा, 2947, 2948.
 अनन्तपूजाविधिः, 2949.
 अनन्तव्रतविधिः, 2950.
 अनिष्टकालप्रसूतगोवड्वाजमहिष्यादि-
 शान्तिः, 2625.
 अनूपविलासः, 2084.
 अन्नपूर्णापूजापद्धतिः, 2901.
 अन्नमेरुदानविधिः तत्त्वज्ञतिश्च, 2422.
 अन्नमेरुदानपद्धतिः तद्विधिश्च, 2422.
 अरुणस्मृतिः, 1901.
 अर्जुनपारिजातव्याख्या, 2898.
 अर्थकौमुदी 2646, 2647, 2648.
 अशौचकाण्डम्, 2278.
 अशौचतत्त्वम्, 2297.
 अशौचदशकम्, 2262.
 अशौचद्वैधितिः or अशौचनिर्णयः by जीवदेव,
 2282.
 अशौचनिर्णयः, 2103.
 अशौचनिर्णयः, 2032.
 अशौचनिर्णयः or अशौचद्वैधितिः, 2282.
 अशौचनिर्णय by कोनेरिभट्ट, 2283.
 अशौचनिर्णयः by पञ्चाननभट्टाचार्य, 2288.

- अशौचनिर्णयः by चम्पक, 2290.
 अशौचनिर्णयसंग्रहः, 2289.
 अशौचमञ्जरी, 2295.
 अशौचव्याख्या, 2294.
 अशौचसंक्षेपः, 2285, 2286, 2287.
 अशौचसंग्रहः, 2284.
 अशौचसंग्रहचिंशच्छ्रुती, 2253.
 अशौचसंग्रहचिंशच्छ्रुतीव्याख्या, 2257.
 अश्वत्थोपनयनप्रयोगः, 2918.
 असंगोत्रपुत्रपरिग्रहपरीक्षा, 2391.
 अहल्याकामधेनुः, 2111.

आ

- आचारखण्डम् (चतुर्विंशतिमत् व्याख्या), 1910.
 आचारखण्डः, 1847.
 आचारचन्द्रोदयः or साधवप्रकाशः, 2167.
 आचारतिलकम्, 1921.
 आचारदीपः, 2117, 2118, 2119.
 आचारनिर्णयः by गोपालन्यायपञ्चानन, 2105.
 आचारनिर्णयभास्करसंग्रहः, 2225.
 आचारप्रदीपः, 2180.
 आचारमयूखः, 2045.
 आचाररत्नम्, 2186.
 आचारादर्शः, 2130.
 आचारादर्शबोधिनी, 2131.
 आचारार्कः, 2195, 2196.
 आचारिन्दुशेखरः or सदाचारिन्दुशेखरः, 2207.
 आचार्यचन्द्रिका or सर्वदेवप्रतिष्ठापद्धतिः or
 विक्रमिनी, 2469, 2470.
 आतुरसन्न्यासविधिः, 3055.
 आपस्तम्बसंहिता (8), 1846.
 आपस्तम्बस्मृतिः or आपस्तम्बीयधर्मशास्त्रम्,
 1904.
 आपस्तम्बीयधर्मशास्त्रम् or आपस्तम्बस्मृतिः,
 1904.

आरामोत्सर्गपद्धतिः, 2523.
 आशौचनिर्णयः, 2283.
 आह्निकम्, 2239.
 आह्निककृत्यम्, 2244.
 आह्निकखण्डम् (चतुर्विंशतिमतयाष्ट्या), 1911.
 आह्निकतत्त्वम्, 2005—2007.
 आह्निकपञ्चाशिका, 2238.
 आह्निकपारिजातः (प्रयोगपारिजातः), 2170,
 2171.
 आह्निकप्रयोगः, 2235, 2236.
 आह्निकप्रयोगः, 2240.
 आह्निकप्रयोगतत्त्वम्, 2027.
 आह्निकप्रयोगसंग्रहः, 2237.
 आह्निकाचारप्रयोगतत्त्वम्, 2026.

उ

उग्रथशान्तिः, 2574.
 उत्सर्गमयूखः, 2051, 2052.
 उत्सर्गसरणिः, 2516.
 उद्यापनविधिः, 2979.
 उद्वाहृतत्त्वम्, 1981—1984.
 उद्वाहविचारः, 2250.
 उद्वाहस्रुतिसंक्षेपसारः or स्रुतिसंक्षेपसारः,
 2247.
 उपार्जललिताव्रतम्, 2969.
 उभयतोमुखीदानविधिः, 2413.
 उलूककपोतशान्तिः, 2622.
 उशनःसंहिता (5), 1846.

ऋ

ऋतुशान्तिः or रजोदर्शनशान्तिः, 2598.
 ऋषिपञ्चमीव्रतम्, 2939, 2940.
 ऋषिपूजनम्, 2919.

ए

एकादशाहविहितदानानि, 2361.
 एकादशाहविहितदानप्रयोगः, 2362.
 एकादशीतत्त्वम्, 1992, 1993.
 एकादशीतत्त्व्याष्ट्या, 1991.

एकादशीव्रतोद्यापनम्, 2962.
 एकादशीव्रतोद्यापनप्रयोगः, 2963.
 एकाग्रचन्द्रिका, 2425 A.
 एकोद्दिष्ट्याहप्रयोगः, 2358.

क

कपिलादानविधिः or गोदानविधिः, 2419.
 कर्मकाण्डदर्पणम्, 2901A.
 कर्मप्रकाशः, 2650.
 कर्मविपाकः (भृगुभरतशकुन्तलासंवादः), 2552,
 2553, 2554, 2555, 2556.
 कर्मविपाकः (भट्टशङ्करः), 2571.
 कर्मविपाकः (शानातपीयः), 2559, 2560,
 2561, 2562, 2563, 2564, 2565.
 कर्मविपाकचन्द्रिका, 2573.
 कर्मविपाकसारः, 2572.
 कर्मसारीय-गणपतिमाहकापूजा, 2909.
 कलसप्रतिष्ठा, 2424.
 कलिवज्ज्यनिर्णयः, 3076.
 कात्यायनसंहिता (10), 1846.
 कामक्रीडाविवाहपटलम्, 2679.
 कामरूपधात्रापद्धतिः, 2459, 2460.
 काम्यदौपदानपद्धतिः, 2412.
 कायस्थचरित्रयत्नखण्डनम्, 3038.
 कायस्थचरित्रयद्रुमकुठारः, 3037.
 कायस्थविवेचनम्, 3034.
 कायस्थव्यवस्था, 3039.
 कार्तिकोद्यापनविधिः, 2951.
 कालखण्डः (पुरुषार्थचिन्तामणिः), 2216.
 कालतत्त्वविवेचनम्, 2728.
 कालनिर्णयः (वासुदेव सरस्वती), 2120.
 कालनिर्णयः (माधव), 2666.
 कालनिर्णयः, by गोपालन्यायपञ्चानन, 2105.
 कालनिर्णयः (दण्डिप्रताप), 2723.
 कालनिर्णयचन्द्रिका, 2775.
 कालनिर्णयदीपिका, 2658, 2659.
 कालनिर्णयदीपिकाविवरणम्, 2660.
 कालनिर्णयप्रकाशः, 2741, 2742.
 कालनिर्णयविन्दुः, 2766.

कालनिर्णयसंग्रहः or त्रीडप्रतापमार्तण्डः, 2688,
2689.
कालनिर्णयसंक्षेपः, 2735, 2736.
कालनिर्णयसिद्धान्तः, 2756.
कालप्रदीपः, 2777—2779.
कालमाधवकारिकाविवरणम्, 2669.
कालमाधवकारिकाव्याख्या, 2671.
कालमाधवलक्ष्मीः, 2672.
कालमाधवव्याख्या, 2667.
कालमाधववैयकारिकालघुविवरणम्, 2668.
कालमार्तण्डः, 2769.
कालसारः or गदाधरपद्धतिः, 2220.
कालादर्शः, 2655.
कालोद्योतः or समयनिर्णयोद्योतः (part of
मदनरत्नप्रदीपः), 1950, 1951, 1952.
काशीतत्त्वम्, 2456.
काशीतत्त्वविचारः, 2451, 2452.
काशीप्रकरणम्, 2436.
काशीमीमांसा, 2455.
काशीमठतिमोचनिर्णयः, 2449.
काशीयात्रा, 2445.
काशीयात्रापद्धतिः, 2448.
काशीखविद्वदुपहासपत्रिका, 3036.
काशीस्थितिचन्द्रिका, 2443.
कौर्त्तिचन्द्रोदयः, 2463.
कौर्त्तिवर्द्धनम्, 2784.
कुरुक्षेत्रलाकरः, 2439.
कूपजलाशयोत्सर्गविधिः, 2520.
कृत्यकल्पतरुः, 1925.
कृत्यतत्त्वम्, 2009.
कृत्यतत्त्वार्णवः, 2139.
कृत्यमञ्जरी, 2790.
कृत्यमहार्णवः, 1958.
कृत्यरत्नाकरः, 2113.
कृत्यरत्नाकरः, 2662.
कृत्यरत्नावली, 2737, 2738.
कृत्यरत्नावली, (शिलान्यासविधिः), 2739,
2740.
कृष्णपूजातरङ्गिणी, 2874.

कृष्णार्चनचन्द्रिका, 2873.
कृष्णाष्टमौव्रतम्, 2937.
कोकिलाव्रतम्, 2933, and 2933A, 2933B,
2933C.
कोकिलाव्रतपूजाप्रयोगः, 2932.
कोशलागमः, 2822.
क्रमसंग्रहः or दायधिकारक्रमसंग्रहः, 2378,
2379, 2380.

ख

खट्वाङ्गदानादिसङ्कल्पः, मङ्गलपाठः, विवाह-
पद्धतिः च, 3007.

ग

गङ्गावाक्यावली, 2839, 2840.
गङ्गास्नानसङ्कल्पः, 2924.
गणकमण्डनम्, 2745.
गणपतिमाहकापूजा (कर्मसारीया), 2909.
गणेशचतुर्थीव्रतम् or महाचतुर्थीव्रतम्, 2967.
गणेशार्चनदीपिका, 2892.
गदाधरपद्धतिः, (कालसारः), 2220.
गयाकृत्यानुष्ठानपद्धतिः, 2441.
गयाप्रकरणम्, 2435.
गयाप्रकाशः or the fourth chapter of
तीर्थचिन्तामणिः, 1961.
गयाप्रयोगः, 2457.
गृहप्रकरणम्, 2823.
गृहस्वरत्नाकरः, 1944.
गोदानप्रयोगः, 2416.
गोदानविधिः, 2415.
गोदानविधिः, 2420.
गोदानविधिः or कपिलादानविधिः, 2419.
गोदानविधिः, 2418.
गोपालपूजापद्धतिः, 2875.
गोप्रसवशान्तिः, 2600.
गोब्राह्मणामिहनुमन्तप्रदक्षिणविधिः, 2993.
गोमयगठितशिवपूजाविधिः, 2870.
गोमुखशान्तिविधिस्तनूयोगश्च, 2619.
गोमुखशान्तिप्रयोगस्तनूविधिश्च, 2619.
गोवधप्रायश्चित्तलिखनाकारः, 2551.

गोविन्दार्णवः 2148.

गौतमधर्मशास्त्रटीका मिताचरा, 1848-1849.

गौतमसंहिता (17), 1846.

ग्रन्थजपहोमविधिः, 2337.

ग्रन्थशान्तिः, 2611.

ग्रन्थयज्ञः, 2029.

ग्रन्थयज्ञतत्त्वम्, 2030.

ग्रन्थयज्ञपद्धतिः, 2599.

ग्रन्थयज्ञप्रयोगः (मालवौद्यप्रयोगप्रकाशः), 2605.

ग्रन्थयज्ञप्रयोगतत्त्वम्, 2031.

ग्रन्थवेदी, 2633.

घ

घट्टनिर्माणाधिवासनोत्सर्गप्रयोगः, 2513, 2514.

घट्टाद्युत्सर्गः, 2515.

च

चतुर्वर्गचिन्तामणिः, 1937, 1938.

चतुर्वर्गचिन्तामणिः (प्रायश्चित्तखण्डः), 1939.

चतुर्विंशतिमतम्, 1905—1908.

चतुर्विंशतिमतव्याख्या, 1909.

(आचारखण्डम्) 1910.

(आह्निकखण्डम्) 1911.

(आह्निकाण्डम्) 1912.

(प्रायश्चित्तकाण्डम् or प्रायश्चित्तप्रकरणम्), 1913.

चन्दनधेनुदानम्, 2309.

चन्दनधेनुदानतत्त्वम्, 2023.

चन्दनधेनुदानप्रयोगः, 2366.

चन्दनधेनुदानविचारः, 2310.

चन्दनधेनुविचारः, 1960.

चरदेवप्रतिष्ठाविधिः, 2482.

चलाह्वा or नूतनमूर्तिप्रतिष्ठाविधिः, 2484.

चलाह्वाविधिः, 2844.

चान्द्रसेनीयकायस्थोत्पत्तिः, 3020.

चान्द्रायणविधिः, 2527.

चान्द्रायणसोमायनविधी, 2544.

चङ्गारलम् (विवाहपटलम्), 2639.

छ

छन्दोशष्टोत्सर्गप्रमाणतत्त्वम्, 1997.

छन्दोगाह्निकम्, 2223.

ज

जगत्प्रेमोदयः (प्रायश्चित्तप्रदीपः), 2093.

जगन्नाथप्रकाशः, 2041.

जनमारशान्तिः, 2583.

जयमाधवमानसोच्चासः, 2837.

जयसिंहकल्पद्रुमः, 2211.

जलयात्राविधिः, 3003.

जलाशयोत्सर्गतत्त्वम्, 1995, 1996.

जलाशयोत्सर्गप्रयोगः (रूपनारायणीयः), 2510.

जलाशयोत्सर्गविधिः, 2053.

जलाशयोत्सर्गविधिः, 2511.

जातिनिर्णयसंग्रहः, 3022.

जातिविवेकः (गागाभट्ट), 3019.

जातिविवेकः (कृष्णगोविन्द), 3021.

जातिविवेकः (विश्वनाथभट्ट), 3024.

जातिविवेकः (गोपीनाथ), 3025.

जातिविवेकः (anonymous), 3026.

जातिसङ्करः, 3040.

जानकीपूजापद्धतिः, 2888.

जीर्णोद्धारविधिः, 2493.

जीर्णोद्धारदिविधिः, 2492.

जीवच्छादप्रयोगः, 2315.

जीवन्मुक्तस्य पितृयज्ञाधिकारनिर्णयः, 2317.

ज्ञातसारसंग्रहः, 2846A.

ज्ञानभास्करः, 2557, 2558.

ज्येष्ठाशान्तिः, 2597.

ज्योतिःप्रकाशः, 2768.

ज्योतिःसारसारः, 2780.

ज्योतिःसारसंग्रहः, 2781—2783.

ज्योतिःसारसारः, 2673.

ज्योतिर्निबन्धः, 2800.

ज्योतिर्निबन्धसर्वस्वम्, 2800.

ज्योतिर्निबन्धसंग्रहः, 2800.

ज्योतिषतत्त्वम्, 2002, 2003.

ज्योतिषरत्नमालादीधितिः, 2680.

ज्वरशान्तिः, 2587.

ज्वरशान्तिः, 2621.

ढ

दुण्डिप्रतापे कालनिर्णयः, 2723.

त

तङ्गागोत्सर्गः, 2517.

तङ्गागोत्सर्गप्रयोगः, 2518.

तत्त्वसुक्तावली, 2743, 2744.

तन्त्राधिकारिनिर्णयः, 3035.

तन्त्रमुद्राधारणविधिः, 2995.

तर्पणविधिः, 2989, 2990.

तिथिकल्पद्रुमः, 2788.

तिथिचन्द्रिका निर्णयः, 2734.

तिथितत्त्वम्, 1985—1987.

तिथितत्त्वटीका, 1988.

तिथिद्विधितिः, 2088, 2089.

तिथिद्विधितिः (स्मृतिकौस्तुभः), 2087.

तिथिनिर्णयः (कृष्णमित्र), 2770.

तिथिनिर्णयः (गोपालन्यायपञ्चाननकृतः), 2105.

तिथिनिर्णय (भट्टोजीद्विधितिः), 2729—2731.

तिथिनिर्णयः (अनन्तभट्ट), 2656, 2657.

तिथिनिर्णयः (चण्डेश्वर), 2663.

तिथिनिर्णयः (स्मृतिसिद्धान्तमाला), 1922.

तिथिनिर्णयः (योगीश्वरसंग्रहः), 2652.

तिथिनिर्णयः (धर्मनिबन्धः), 2228.

तिथिनिर्णयभास्करसंग्रहः or तिथिभास्करः,

2792.

तिथिनिर्णयमाला, 2789.

तिथिनिर्णयसारः, 2674.

तिथिप्रकाशः, 2771.

तिथिप्रकाशः, with a comm. तिथिप्रकाश-
प्रकाशिका, 2772.

तिथिप्रकाशप्रकाशिका with तिथिप्रकाशः,
2772

तिथिभास्करः, or तिथिनिर्णयभास्करसंग्रहः,
2792.

तिथिविवेकः, 2651.

तिथ्यर्कः (धर्मशास्त्रमुद्राविधिः), 2197.

तीर्थकल्पलता, 2442.

तीर्थचिन्तामणिः, 1962.

तीर्थचिन्तामणिः (गद्याप्रकाशः), 1961.

तीर्थतत्त्वम्, 2033.

तीर्थतत्त्वम्, 2032.

तीर्थप्रयोगतत्त्वम्, 2034.

तीर्थसाक्षात्तयम्, 2440.

तीर्थरत्नाकरः, 2427.

तीर्थविधिः, 2462.

तीर्थयात्राप्रयोगः, 2353.

तीर्थसारः, 2096.

तीर्थेन्दुशेखरः, 2444.

तुलसीकवचम् (तुलसीपूजा च), 2914.

तुलसीचन्द्रिका, 2915.

तुलसीपूजाप्रयोगः (स्त्रीणामाङ्गिकाचारः),
2911.

तुलसीपूजा, तुलसीकवचम् (स्कान्दोक्तम्),
2914.

तुलसीविवाहपद्धतिः, 2913.

तुलसीविवाहप्रयोगः, 2916.

तुलसीविवाहविधिः, 2912.

तुलादानप्रयोगः, 2405.

तुलादानविधिः, 2404.

तुलापुरुषदान [पद्धतिः], 2406.

तुलापुरुषदान [प्रयोगः], 2407.

तुलापुरुषदानतत्त्वम्, 2028.

तुलापुरुषदानविधिः, 2408.

तुलापुरुषपद्धतिः, 2403.

तुलामहादानप्रयोगः, 2402.

त्रयोदशीनिर्णयः, 2809.

त्रिंशच्छ्लोकविवरणसारोद्धारः, 2254, 2255.

त्रिंशच्छ्लोकीभाष्यम्, 2256.

त्रिंशच्छ्लोकीभाष्यम्, 2259, 2260, 2261.

त्रिकालशिवपूजासारम्, 2847.

त्रिकालसंन्यासविधिनिर्णयः, 3010.

त्रिपिण्डीप्रयोगः, 2369.

त्रिपिण्डीविधानम्, 2371-2372.

त्रिपिण्डीविधानम्, 2371A.

त्रिपिण्डीविधिः, 2325.

त्रिपिण्डीश्राद्धम्, 2367.
 त्रिपिण्डीश्राद्धम्, 2370.
 त्रिपिण्डीश्राद्धविधिः, 2368.
 त्रिविक्रमशतकटीका, 2654.
 त्रिविक्रमी, or आचार्यचन्द्रिका, or सर्वदेव-
 प्रतिष्ठापद्धतिः, 2469, 2470.
 त्रिखलीसेतुः, 2430.
 त्रिखलीसेतुसारसंग्रहः, 2437, 2438.
 त्रैवर्णिकधर्मनिर्णयम्, 3018.

द

दत्तसंहिता (16), 1846.
 दण्डलक्षणविधिः वा दण्डविधिः, 3066.
 दण्डविधिः वा दण्डलक्षणविधिः, 3066.
 दत्तकन्यापराहतिः, 2149, 2150.
 दत्तसिद्धान्तमञ्जरी, 2387.
 दम्पतिपूजनविधिः, 2926, 2927.
 दशमुखकोटिहोमपद्धतिः, 2602.
 दशमुखकोटिहोमप्रयोगः (संहिता), 2603.
 दशसौकीयाख्यानम्, 2263, 2264, 2265.
 दानकमलाकरः, 2181.
 दानकल्पद्रुमः, 2193.
 दानक्रियाकौमुदी, 2691.
 दानखण्डप्रयोगः, 2414.
 दानचन्द्रिका, 2410.
 दानदिनकरोद्योतः or विश्वेश्वरभट्टी, 2190.
 दानदौपावली, 2401.
 दाननिर्णयः, 2399.
 दानपञ्जी, 2396.
 दानपञ्जी, 2400.
 दानपद्धतिः, 2397.
 दानपरिज्ञातः, 2070, 2071.
 दानमयूखः, 2048—2050.
 दानवाक्यावली, 2393.
 दानवाक्यावली, 2394, 2395.
 दानवाक्यसमुच्चयः, 2398.
 दानविवेकोद्योतः, 1953.
 दानसंक्षेपचन्द्रिका, 2409.
 दायतत्त्वम्, 1968, 1969.

दायनिर्णयः, 2106.
 दायभागः, 2374.
 दायभागटीका, 2375.
 दायभागनिर्णयः, by गोपालन्यायपञ्चानन,
 2105.
 दायभागसंग्रहः, 2377.
 दायभागसिद्धान्तकुमुदचन्द्रिका, 2376.
 दायविभागः, 2373.
 दायसर्वस्वम्, 2389.
 दायधिकारक्रमसंग्रहः, or क्रमसंग्रहः, 2378—
 2380.

दिव्यतत्त्वम्, 2000, 2001.
 दौपकश्राद्धविधिः, 2360.
 दौपदानप्रयोगः, 2411.
 दुर्गापूजापद्धतिः (बृहन्नन्दिकेश्वरपुराणोक्ता),
 2828.
 दुर्गाभक्तितरङ्गिणी, 2838.
 दुर्गार्चनकौमुदी, 2899.
 दुर्गार्चाप्रमाणतत्त्वम्, 1989, 1990.
 दुर्गास्तवचन्द्रिका, 2841, 2842.
 दुर्गास्तवविवेकः, 2121, 2122, 2123.
 देवदासप्रकाशः, 2681, 2682.
 देवपूजासागरः, 2843.
 देवप्रतिष्ठातत्त्वम्, 1998.
 देवप्रतिष्ठाप्रयोगतत्त्वम्, 2024.
 देवप्रतिष्ठाविधिः, 2487.
 देवस्थापनकौमुदी or प्रतिष्ठाकौमुदी, 2478.
 देवीगृहीतवालाकरचणम्, 2584.
 द्वादश्यात्राप्रयोगप्रमाणम्, 2429.
 द्वादशाब्दादूर्ध्वमवलोकनो विधिः, 3006.
 द्वादशाब्दादूर्ध्वं सुखावलोकनविधिः, 3004.
 द्वादशाब्दादूर्ध्वं सुहृदवलोकनविधिः, 3005.
 द्वारशाखादेहलीपूजनविधिः, 2505.
 द्वैतनिर्णयः, 1959.
 द्वैतनिर्णयसिद्धान्तसंग्रहः, 2176.

ध

धनिष्ठादिपञ्चकश्रान्तिः, 2612.
 धर्मतत्त्वम्, 2185.

धर्मदोषः, 2174.
 धर्मद्वैतनिर्णयः (प्रासादप्रतिष्ठापद्धतिः), : 172,
 2173.
 धर्मनिबन्धः (तिथिनिर्णयः only), 2228.
 धर्मनिर्णयसारसंग्रहः, 2162.
 धर्मरत्नम्, 2653.
 धर्मलोचनम्, 2214.
 धर्मविवेकः, 2219.
 धर्मविवेकः, 2157.
 धर्मशान्तिः, 2616.
 धर्मशास्त्रसुधानिधिः, तिथ्यर्कः, 2197.
 धर्मसिन्धुसारः, 2212, 2213.
 धर्मागमानुबन्धोक्तः, or शेषकृष्णकारिका,
 2318—2322.
 धर्माणवः, 2218.

न

नक्षत्रकटावली, 2594.
 नक्षत्रसमुच्चयः, 2678.
 नवग्रहसंख्यः, 2607.
 नवग्रहयागपद्धतिः, 2604.
 नवग्रहशान्तिः, 2629.
 नव्यधर्मप्रदीपः, 2223.
 नागवलिः, 2073.
 नान्दीयादप्रयोगः, 2348.
 नारदधर्मशास्त्रम्, 1864.
 नारायणधर्मसारसंग्रहः, 2889.
 नित्यकर्मपद्धतिः, 2234.
 नित्यप्रयोगरत्नाकरः, 2897.
 नित्यविधिः, 2242.
 नित्याचारपद्धतिः, 2226.
 नित्याचारप्रदीपः, 2132—2137.
 नित्यानुष्ठानपद्धतिः, 2232.
 निबन्धसर्वस्वम्, 2381.
 निबन्धसर्वस्वम्, 2044.
 निबन्धसारः, 2785.
 निर्गुणाशौचनिर्णयः, by गोपालन्यायपञ्चानन,
 2105.
 निर्णयचन्द्रिका, 2733.

निर्णयतत्त्वम्, 2791.
 निर्णयसारः, or निर्णयोद्धारः, 2204, 2205.
 निर्णयसिन्धुः, 2178, 2179.
 निर्णयास्तनम्, 2152—2154.
 निर्णयोद्धारः or निर्णयसारः, 2204, 2205.
 नौतिसूत्रः, 2047.
 नौलोत्सर्गकर्मविधिः, 2365.
 नूतनश्रुतिप्रतिष्ठाविधिः, or चलाचार्त्ता, 2484.
 नृसिंहपरिचर्या, 2871.
 नृसिंहप्रसादः, 2038.
 नृसिंहार्चनचन्द्रिका, 2872.
 नैमित्तिकक्रियानुसन्धानम्, 3042A.
 न्यायशास्त्रम्, 2386.

प

पक्षप्रदोषार्चनचन्द्रिका, 2855.
 पञ्चकल्पी सटीका, 2112.
 पञ्चक्रोशयात्राविधिः, 2446.
 पञ्चक्रोशीप्रदक्षिणविधिः, 2453.
 पञ्चक्रोशीयात्रा, 2450.
 पञ्चक्रोशीयात्रानुक्रमः, 2454.
 पञ्चमात्रमविधिः, 3054.
 पञ्चवक्त्रपूजा, 2869.
 पञ्चायतनपूजापद्धतिः, 2891.
 पञ्चायतनप्रतिष्ठाविधिः, 2476.
 पटिलपद्धतिः, 2925.
 परभूतकरणम्, 3023.
 परमहंसयतिस्तंकारपद्धतिः, 3058.
 परमानन्दसन्दारः, 2169.
 पराशरमाधवः, 1886—1888.
 पराशरसंहिता (12), 1846.
 पराशरस्मृतिः, विनायकपण्डितकृत-विद्वन्मनो-
 हरारण्यटीकासंहिता, 1889.
 परिभाषा, 2835, 2836.
 पर्यङ्कशौचविधिः, 3059.
 पात्रापाचनिरूपणम् (स्मृतिकल्पतरौ), 1926.
 पाराशरधर्मशास्त्रम्, 1883—1885.
 पार्थिवपूजाविधिः, 2861, 2862.
 पार्थिवलिङ्गपूजनविधिः, 2864.

पार्थिवशिवपूजाप्रयोगः, 2856.
 पार्थिवशिवपूजाविधिः, 2859.
 पार्थिवशिवलिङ्गपूजा, 2858.
 पार्थिवशिवलिङ्गपूजाप्रयोगः, 2865.
 पार्थिवशिवलिङ्गपूजाविधिः (स्तोत्रम्) 2857.
 पार्थिवार्चनदोषिका, 2854.
 पार्थिवेश्वरचिन्तामणिलिङ्गपूजनविधिः, 2866.
 पार्थ्वणविधिकर्मावसरिकाश्राद्धप्रयोगः, 2356.
 पार्थ्वणश्राद्धपद्धतिः (बलद्वयपद्धतिः), 2355.
 पार्थ्वणश्राद्धप्रयोगः, 2354.
 पार्थ्वणश्राद्धप्रयोगः, 2357.
 पार्थ्वणश्राद्धश्लोकपद्धतिः, 2324.
 पार्थ्वणादिश्राद्धतत्त्वम्, 2019.
 पिटभक्तिः, 2301, 2302.
 पिटभक्तितरङ्गिणी, 2306, 2307, 2308.
 पिटसंज्ञिता, 2346.
 वीर्यपधारा (सुहृत्तचिन्तामणिटीका), 2715.
 पुराणदानमाहात्म्यम्, 2392.
 पुराणोक्तशिवदिप्रतिष्ठाविधिः, 2483.
 पुरुषसूक्तारारोधनविधिः, 2829.
 पुरुषार्थचिन्तामणिः, 2217.
 पुरुषार्थचिन्तामणिः (कालखण्डः), 2216.
 पुरुषोत्तमतत्त्वम्, 2011, 2012.
 पुरुषोत्तमतैर्यप्रयोगतत्त्वम्, 2035.
 पुल्ल्यस्मृतिः, 1899.
 पुष्कराशान्तिः, 2630.
 पुष्करिणीजलाशयोत्सर्गविधिः, 2519.
 पुष्पावली, 3014.
 पूजामन्त्रसंग्रहः, 2917.
 पूर्वकमलाकरः, 2183.
 पूर्वदिनकरोद्योतः, 2187.
 पूर्वप्रकाशः (प्रतापनारसिंहः), 2525.
 पूर्वैरलम्, 2512.
 पौराणिकमन्त्रसंग्रहः, 2994.
 पौराणिकवास्तुशान्तिः, 2497.
 प्रतापनारसिंहः (पूर्वप्रकाशः), 2525.
 प्रतिग्रहादिप्रायश्चित्तम्, 2545.
 प्रतिष्ठा (चतुर्वर्गचिन्तामणौ), 1938.
 प्रतिष्ठाकौमुदी, or देवस्थापनकौमुदी, 2478.

प्रतिष्ठातत्त्वम्, 1999.
 प्रतिष्ठातिलकः, 2464.
 प्रतिष्ठापद्धतिः, 2465.
 प्रतिष्ठासञ्चारी, 2473.
 प्रतिष्ठासूत्रः, 2054.
 प्रतिष्ठालक्षणम्, 2466, 2467, 2468.
 प्रतिष्ठाविधिः, 2488.
 प्रतिष्ठेन्दुः, 2477.
 प्रतिष्ठोपयोगिभूम्यादिपूजनम्, 2526.
 प्रदोषव्रते शिवपूजाविधिः, 2965.
 प्रमिताक्षरा with text सुहृत्तचिन्तामणिः,
 2701.
 प्रमिताक्षरा (सुहृत्तचिन्तामणिटीका), 2711—
 2713.
 प्रयागप्रकरणम्, 2431, 2432, 2433, 2434.
 प्रयागमाहात्म्यम्, 2428.
 प्रयागस्नानविधिः or प्रयागस्नानादिप्रयोगः,
 2458.
 प्रयागस्नानादिप्रयोगः, or प्रयागस्नानविधिः,
 2458.
 प्रयोगचिन्तामणिः, 2194.
 प्रयोगपरिशिष्टः, 3008.
 प्रयोगपरिज्ञानः (ज्ञानिकपरिज्ञानः), 2170,
 2171.
 प्रयोगरत्नमाला, 2471A.
 प्रान्तस्मरणश्लोकमाला, 3009.
 प्रायश्चित्तखण्डः (चतुर्वर्गचिन्तामणौ), 1939.
 प्रायश्चित्ततत्त्वम्, 1974—1980.
 प्रायश्चित्तनिर्णयः by गोपालन्यायपञ्चानन,
 2107.
 प्रायश्चित्तनिर्णयः, 2529.
 प्रायश्चित्तप्रकरणम्, or प्रायश्चित्तकाण्डम् (चतु-
 र्विंशतिमतव्याख्या), 1913.
 प्रायश्चित्तप्रदीपः (जगत्प्रमोदयः), 2093.
 प्रायश्चित्तसञ्चारी, 2539.
 प्रायश्चित्तसूत्रः, 2056, 2057.
 प्रायश्चित्तसुक्तावलीप्रकाशः, 2533.
 प्रायश्चित्तविधिः, 2543.
 प्रायश्चित्तविवेकः, 2126.

प्रायश्चित्तव्यवस्था (स्मार्तव्यवस्थार्णवः), 2082.
 प्रायश्चित्तव्यवस्थानिर्णयः, 2541.
 प्रायश्चित्तसंक्षेपः, 2531.
 प्रायश्चित्तसारसंग्रहः, 2530.
 प्रायश्चित्तादिपद्धतिवृत्तिः, 2532.
 प्रायश्चित्ताध्यायः (मिताक्षरा), 1874.
 प्रायश्चित्तालोकः, 2528.
 प्रायश्चित्तेन्दुशेखरसारसंग्रहः, 2534, 2535.
 प्रासादप्रतिसंयोजीणाद्वारः, 2494.
 प्रासादप्रतिष्ठा, 2495.
 प्रासादप्रतिष्ठापद्धतिः (धर्मद्वैतनिर्णयः), 2172,
 2173.
 प्रेतकाशी, 2332.
 प्रेतदीपिका, 2341.
 प्रेतमञ्जरी, 2339.
 प्रेतमञ्जरी, 2340.
 प्रौढप्रतापमार्तण्डः or कालनिर्णयसंग्रहः, 2688,
 2689.

ब

बल्लूपद्धतिः (पार्वणश्राद्धपद्धतिः), 2355.
 बाणलिङ्गलक्षणम्, 3013.
 बाधकशान्तिः, 2631.
 बार्हस्पत्यम्, 2636, 2637.
 बुधस्मृतिः, 1897, 1898.
 बुधाष्टमीव्रतम्, 2953.
 बृहत्पाराशरधर्मशास्त्रम्, 1880.
 बृहत्पाराशरः, 1879.
 बृहद्गौरीव्रतम्, 2968.
 बृहद्वाशिष्ठो नवग्रहप्रकाशिका, 2608.
 बृहत्स्यतिप्रणीतं धर्मशास्त्रम्, 1865.
 बृहत्स्यतिसंहिता, 2638.
 बृहत्स्यतिसंहिता (11), 1846.
 ब्रह्मवर्णभूतभट्टजातिनिर्णयः, 3024B.
 ब्रह्मोक्ता याज्ञवल्क्यसंहिता, 2039.
 ब्राह्मणभैषज्यकरणनिर्णयः, 3030.

भ

भद्राशान्तिः (गर्गोक्ता), 2632.
 भारद्वाजसंहिता, 1902.

भौक्षपञ्चकोद्यापनविधिः, 2957.
 भूमिपूजा, 2509.
 भोजनप्रदीपः, 3074.
 भोज्याभोज्यद्रव्यनिर्णयः, 3075.

म

मङ्गलपाठः, 3007.
 मङ्गलपूजाप्रयोगः, 2624.
 मठप्रतिष्ठातृत्वम्, 2010.
 मण्डलप्रकारः, 2997.
 मण्डलसर्व्वस्वम्, 2998.
 मदनपारिजातम्, 1946.
 मदनरत्नप्रदीपः, 1949.
 the same (कालोद्योतः or समयोद्योतः),
 1950.
 „ „ (समयनिर्णयोद्योतः), 1951.
 „ „ the same, 1952.
 „ „ (दानविवेकोद्योतः), 1953.
 „ „ (शुद्धिविवेकोद्योतः), 1954.
 „ „ (शान्त्युद्योतः), 1955.
 मनुटीका, 1861.
 मरौचिः with text सुहृत्तचिन्तामणिः, 2714
 —2716.
 मलमासकृत्यम्, 2983.
 मलमासतृत्वम् or मल्लक्षुचतृत्वम्, 1963,
 1964.
 मलमासतृत्वटीका, 1965, 1966, 1967.
 मलमासनिर्णयः, 2690.
 मलमासविचारः, 2029A.
 मल्लक्षुचतृत्वम् or मलमासतृत्वम्, 1963,
 1964.
 महाचतुर्थीव्रतम् or गणेशचतुर्थीव्रतम्, 2967.
 महाभारोशान्तिः, 2590.
 महार्णवकर्मविपाकः, 2568.
 महार्णवानुक्रमणिका, 2569.
 महालक्ष्मीव्रतोद्यापनम्, 2929.
 महाशिवरात्र्युपासनिर्णयः, 2956.
 महिम्नात्मकशिवस्थापनविधिः, 2481.
 महौगृहमठप्रतिग्रहदानानि, 2423.

महोत्सवनिर्णयः, 2804.
 माहपूजा, 2908.
 माधवप्रकाशः or आचारचन्द्रोदयः, 2167.
 माधवौकारिका, 2664, 2665.
 मानवधर्मशास्त्रम्, 1851—1860.
 मानवीयन्यायशास्त्रम् (नारदप्रोक्तम्), 1863.
 मारीभयशान्तिविधानम्, 2582.
 मार्त्तण्डवल्गुभा, 2700
 मार्त्तण्डवल्गुभा with text सुहृत्सामार्त्तण्डः,
 2699.
 मालवीयप्रयोगप्रकाशः (ग्रहयज्ञप्रयोगः), 2605.
 मिताक्षरा (गौतमधर्मशास्त्रटीका), 1848,
 1849.
 मिताक्षरा, 1870—1872.
 मिताक्षरा, 1875.
 मिताक्षरा (अथर्वचाराध्यायः), 1873.
 मिताक्षरा (प्रायश्चित्ताध्यायः), 1874.
 मिताक्षराविष्टतिः (संस्काराध्यायः), 1876.
 मिताक्षरायाख्या, 1877, 1878.
 सुहृत्संकल्पद्रुमः, 2725.
 सुहृत्संगणपतिः, 2726, 2727.
 सुहृत्संगम्यः, (?) 2798.
 सुक्तिचिन्तामणिः, 2426.
 सुहृत्सचिन्तामणिः (with comm. pramitā-
 kṣarā), 2701.
 सुहृत्सचिन्तामणिः, 2702—2710.
 सुहृत्सचिन्तामणिः with comm. सरौचिः,
 2714 2716.
 सुहृत्सचिन्तामणिटीका, 2719.
 सुहृत्सचिन्तामणिटीका (यौयूपधारा), 2715.
 सुहृत्सचिन्तामणिटीका (प्रमिताक्षरा), 2711—
 2713.
 सुहृत्सचिन्तामणिटीका (सुबोधिनौ), 2718.
 सुहृत्सचूडामणिः, 2722.
 सुहृत्सदपणम्, 2749.
 सुहृत्सदीपकम्, 2793.
 सुहृत्सनिचयः, 2776.
 सुहृत्समार्त्तण्डः, with its comm. मार्त्तण्ड-
 वल्गुभा, 2699.

सुहृत्समाला, 2746, 2747.
 सुहृत्ससुक्तावली, 2794—2796.
 सुहृत्सराजम्, 2724.
 सुहृत्सराजः, 2797.
 सुहृत्ससागरः, 2757.
 सुहृत्ससिद्धिः, 2697, 2698.
 सूखेक्षा, 3077.
 सूक्तिप्रकाशः, 3012.
 मूलविधानपद्धतिः, 2618.
 मीक्षकाण्डम् (स्मृतिकल्पतरौ), 1930, 1931.

य

यजुर्वेदियादितत्त्वम्, 2020.
 यजुर्वेदीयवास्तुयामप्रयोगः, 2501.
 यज्ञादौ ब्रह्मोपवेशनादिविचारः, 2628.
 यज्ञोपवीतनिर्माणविधिः, 3002.
 यज्ञोपवीतधारणप्रयोगः, 3002.
 यतिधर्मसंग्रहः, एतत्संग्रहेपः 3043, 3044,
 3045, 3046, 3046(A), 3047, 3048
 यतिधर्मसंग्रहः, 3061.
 यतिभूषणी, 3063.
 यतिवल्गुभा, 3060.
 यतिसंस्कारः, 3073.
 यतिसंस्कारः (वौरसिंह संस्कारप्रकाशः), 3067
 यतिसंस्कारविधिः, 3071.
 यतिसंस्थाविधिः वा विश्वेश्वरौ पद्धतिः, 3049.
 यतिस्वधर्मभिज्ञाविधिः, 3053.
 यमसंहिता (7), 1846.
 यमस्मृतिः, 1890.
 यमस्मृतिः, 1891, 1892.
 यशवन्तभास्करः, 2748.
 याज्ञवल्क्यसंहिता (4), 1846.
 याज्ञवल्क्यस्मृतिः, 1866—1869.
 योगीश्वरसंग्रहः (तिथिनिर्णयः), 2652.

र

रघुनन्दनसम्मतसामग्रास्तुयामपद्धतिः, 2499.
 रजोदर्शनशान्तिः or ऋतुशान्तिः, 2598.
 रत्नसारसंग्रहः, 2801.
 रत्नोद्योतः, 2773, 2774.

रथप्रतिष्ठापद्धतिः, 2934.
 रविरोटाव्रतम्, 2946.
 राजधर्मकौस्तुभः, 2090.
 राजमार्त्तण्डः, 2640, 2641.
 राज्याभिषेककौस्तुभः, 2091, 2092.
 रामचन्द्रपूजाविधिः, 2881.
 रामचन्द्रप्रतिष्ठापौयूषम्, 2479.
 रामपट्टाभिषेकः, 2887.
 रामपूजातरङ्गिणी, 2882, 2883.
 रामपूजापद्धतिः, 2884.
 रामसपर्यासोपानम्, 2877, 2878, 2879.
 रामार्चनक्रमः, 2834.
 रामार्चनचन्द्रिका, 2831, 2832, 2833.
 रामार्चनपद्धतिः, 2885.
 रामार्चनसोपानम्, 2876.
 रामार्चनोपयोगिसप्तमयाज्ञिकम्, 2880.
 रामसञ्जरी, 2787.
 रूपनारायणौय जलार्थयोत्सर्गप्रयोगः, 2510.
 रोगोत्पत्तिशान्तिप्रयोगः, 2610.

ल

लक्ष्मपूजाविधानम्, 2928.
 लक्ष्मप्रकाशः, 2042, 2043.
 लग्नशुद्धिः, 2694.
 लघुसाधवैविष्टतिः, 2670.
 लघुसंग्रहः, 2215.
 लिखितसंहिता (15), 1846.
 लिङ्गपद्धतिः, 2863.
 लिङ्गार्चनचन्द्रिका, 2849—2852.

व

वटसावित्रीपूजा, 2970.
 वनप्रतिष्ठाविधिः, 2522.
 वनोत्सर्गपद्धतिः, 2521.
 वरलक्ष्मीपूजाविधिः, 2935.
 वर्णाश्रमचन्द्रिका, 2928A.
 वर्षकृत्यम्, 2687.
 वर्षकृत्यपद्धतिः, 2959.
 वर्षक्रियाकौमुदी, 2692.
 वशिष्ठसंहिता (19), 1846.

वशिष्ठसंहिता, 2634.
 वशिष्ठसूत्रम्, 1850.
 वशिष्ठस्मृतिः, 1903.
 वाय्वरत्नाकरः, 2799.
 वापौकूपतडागादिखननविचारः, 2826.
 वाशिष्ठौ देवदेवलप्रतिष्ठा, 2480.
 वास्तुचन्द्रिका, 2817, 2818.
 वास्तुपद्धतिः, 2498.
 वास्तुपद्धतिः, 2821.
 वास्तुपूजापद्धतिः, 2496.
 वास्तुपूजाविधिः, 2503.
 वास्तुप्रदोषः, 2815, 2816.
 वास्तुयागः, 2500.
 वास्तुयागपद्धतिः, 2004.
 वास्तुयागपद्धतिः, 2025.
 वास्तुविधिः, 2507.
 वास्तुशान्तिप्रयोगः, 2595.
 वास्तुशान्तिप्रयोगः, 2613.
 वास्तुसौख्यम्, 2813, 2814.
 विद्वन्मोक्षरा (पराशरस्मृतिटीका) by विना-
 यक पण्डित, 1889.
 विधानपारिजातः, 2063—2069.
 विधानसाल्हा सटीका, 2581.
 विनायकशान्तिः, 2592.
 विनायकादिशान्तिः, 2717.
 विभागतत्त्वविचारः, 2382, 2383.
 विवादचिन्तामणिः, 1956.
 विवादनिर्णयः, 2104.
 विवाहपटलम् (चूडारत्नम्), 2639.
 विवाहपद्धतिः, 3007.
 विवाहप्रदोषः, 2246.
 विवाहदृष्ट्यावनम्, 2695.
 विवाहादिप्रयोगतत्त्वम्, 2022.
 विवेकदोषकः, 2160.
 विश्वादर्शः, 1934.
 विश्वामित्रकल्पप्रयोगसारः, 2241.
 विश्वेश्वरभट्टी or दानदिनकरोद्योतः, 2119.
 विश्वेश्वरीपद्धतिः वा यतिसन्ध्याविधिः, 3049.
 विष्णुयागपद्धतिः, 2845.

विष्णुयागप्रयोगः, 2846.
 विष्णुसंहिता (2), 1846.
 वीरसिंह-संस्कारप्रकाशः (यतिसंस्कारः), 3067.
 वृक्षप्रतिष्ठाप्रयोगः, 2524.
 वृक्षपाराशरीयधर्मशास्त्रम्, 1882.
 वृक्षवशिष्टीभाष्यम्, 2609.
 वृषोत्सर्गप्रयोगतत्त्वम्, 2023.
 वैष्टित्यतीपातसंक्रान्त्यादिशान्तयः, 2626.
 व्यवस्थासंग्रहः, 2388.
 व्यवस्थासारसङ्ग्रहः, 2099.
 व्यवहारचमत्कारः, 2721.
 व्यवहारतत्त्वम्, 1991.
 व्यवहारतत्त्वम्, 2384.
 व्यवहारविधिमयूखः, 2061.
 व्यवहारसमुच्चयः, 2675.
 व्यवहारसारः, 2696.
 व्यवहारादिकाण्डः (स्मृतिकल्पतरौ), 1927, 1928.
 व्यवहाराध्यायः (मिताक्षरा), 1873.
 यागप्रसूतिः, 1900.
 यासपूजाविधिः, 2921, 2922.
 याससंहिता (13), 1846.
 यासप्रसूतिः, 1894.
 व्रतकालविवेकः, 2124, 2125.
 व्रतपद्धतिः, 2930.
 व्रतप्रतिष्ठापद्धतिः, 2977.
 व्रतार्कः, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203.
 व्रतार्कः, 2931.
 व्रतेज्वाधानम्, 2980, 2981.
 व्रतोद्यापनकौमुदी, 2974, 2975.
 व्रतोद्यापनपद्धतिः, 2978.
 व्रतोद्यापनोपयोगी विषयः, 2982.
 व्रात्यताप्रायश्चित्तनिर्णयः, 2536.
 व्रात्यताशुद्धिसंस्कारः, 2537.

श

शङ्खसंहिता (14), 1846.
 शतचण्डोपद्धतिः, 2906.

शतचण्डोपयोगः, 2902.
 शतचण्डोपयोगः, 2903.
 शतचण्डोपविधानम्, 2904, 2905.
 शय्यादानविधिः, 2425.
 शाकव्रतम्, 2964.
 शान्तातपसंहिता (18), 1846.
 शान्तातपसूतिः, 1893.
 शान्तातपोयकर्मविपाकः, 2559—2565.
 शान्तिकल्पदोषिका, 2591.
 शान्तिपद्धतिः, 2623.
 शान्तिमयूखः, 2059, 2060.
 शान्तिरत्नम् or शान्तिरत्नाकरः or शान्ति-
 कमलाकरः, 2184.
 शान्तिकमलाकरः or शान्तिरत्नम् or शान्ति-
 रत्नाकरः, 2184.
 शान्तिरत्नाकरः or शान्तिरत्नम् or शान्ति-
 रत्नाकरः, 2184.
 शान्तिसर्वस्वम्, 2589.
 शान्तिसारः, 2585, 2586.
 शारदार्याप्रयोगनक्षत्रम्, 2036, 2037.
 शालग्रामदानपद्धतिः, 2421.
 शालाकक्षादिवास्तुशान्तिः, 2614.
 शालाखण्डः, 3042A.
 शिलान्यासः, 2504.
 शिलान्यासविधिः or क्षन्तरत्नावली, 2739, 2740.
 शिवचतुर्दशीव्रतव्यवस्था, 2954.
 शिवपूजापद्धतिः, 2868.
 शिवपूजाविधिसंग्रहः, 2848.
 शिवप्रतिष्ठा (साध्यान्दिनशास्त्रोक्तं), 2490.
 शिवप्रतिष्ठाकालनिर्णयः (हेमाद्रिकालनिर्णये), 1941.
 शिवप्रतिष्ठाप्रयोगः, 2055.
 शिवरात्रिव्रतम्, 2955.
 शिवार्चनदोषिका, 2953.
 शौचबोधः, 2758—2765.
 शुक्लशष्पिकादशीव्रतोद्यापनविधिः, 2961.
 शुद्धिकाण्डः (स्मृतिकल्पतरौ), 1929.
 शुद्धिकारिका, 2100, 2101.

शुद्धिकारिका, 2291, 2292.
 शुद्धिकारिका, 2293.
 शुद्धिचन्द्रिका, 2273, 2274.
 शुद्धितत्त्वम्, 1970, 1971, 1972, 1973.
 शुद्धितत्त्वार्णवः, 2140.
 शुद्धिदोषिका, 2642, 2643, 2644, 2645.
 शुद्धिदोषिकाटीका, 2649.
 शुद्धिनिर्णयः, 2102.
 शुद्धिनिर्णयः by गोपालन्यायपञ्चानन, 2102.
 2105 (II).
 शुद्धिनिर्णयः, 2103.
 शुद्धिनिर्णयः, 2271, 2272.
 शुद्धिप्रकाशः, 2279, 2280, 2281.
 शुद्धिप्रदीपः, 2296.
 शुद्धिमयूखः, 2058.
 शुद्धिरत्नम्, 2085.
 शुद्धिरत्नाकरः, 1945.
 शुद्धिविचारः, 2269, 2270.
 शुद्धिविवेकः, 2267, 2268.
 शुद्धिव्यवस्थसंक्षेपः, 2276, 2277.
 शुद्धादिसंयमः, 2275.
 शुद्धधर्मनिरूपणम्, 2188.
 शुद्धपद्धतिः, 2141, 2142.
 शुद्धश्राद्धाहःकृत्यतत्त्वम्, 2021.
 शुद्धाक्रिकाचारः, 2151.
 शेषकृष्णकारिका or धर्मागमानुबन्धिलोकः,
 2318, 2319, 2320, 2321, 2322.
 श्राद्धकर्मनिधिः, 2327.
 श्राद्धकल्पलता, 2328.
 श्राद्धकाण्डम् (चतुर्विंशतिसतत्याख्या), 1912.
 श्राद्धचन्द्रिका, 2311.
 श्राद्धचिन्तामणिः, 1957.
 श्राद्धतत्त्वम्, 2032.
 श्राद्धतत्त्वम्, 2016—2018.
 श्राद्धदोषकः, 2299.
 श्राद्धद्रव्यम्, 2355.
 श्राद्धनिर्णयः by गोपालन्यायपञ्चानन, 2105.
 श्राद्धनिर्णयदोषिका, 2336.
 श्राद्धपद्धतिः, 2304.

श्राद्धपद्धतिः, 2312.
 श्राद्धपद्धतिः, 2316.
 श्राद्धपद्धतिः, 2316A.
 श्राद्धपद्धतिः, 2334.
 श्राद्धप्रकाशः, 2323.
 श्राद्धप्रदीपः, 2303.
 श्राद्धप्रयोगः, 2343.
 श्राद्धरत्नावली, 2326.
 श्राद्धविधिः, 2345.
 श्राद्धविवेकः, 2127.
 श्राद्धविवेकटीका, 2128, 2129.
 श्राद्धसङ्कल्पः, 2363.
 श्राद्धसागरः, 2329.
 श्राद्धारम्भकालः, 2342.
 श्राद्धेन्दुः, 2331.
 श्राद्धोपयोगी सर्वस्मृतिसारः, 2351.
 श्राद्धाष्टादश्यां वासनपूजा, 2936.
 श्रीरामकल्पद्रुमः (समयकाण्डम्), 2191, 2192.
 श्रीरामपद्धतिः, 2830.
 श्रीरामसन्तपटलः, 2886.
 श्यामसाहधर्मनिर्णयः, 2159.

ष

षड्वन्तप्रायश्चित्तादिविधिः, 2542.
 षष्ठवतिश्राद्धप्रयोगः, 2330.
 षष्टिपूर्तिशान्तिः, 2575.
 षष्टीपूजा, 2910.
 षाड्वर्षिकप्रायश्चित्तपद्धतिः, 2538.
 षोडशपिण्डदानप्रयोगः, 2349.

स

संकष्टगणपतिपूजा, 2893.
 संकष्टचतुर्थीव्रतम्, 2966.
 संक्रान्तिनिर्णयः by गोपालन्यायपञ्चानन, 2107.
 संक्रान्तिनिर्णयः, 2108.
 संक्रान्तिव्यवस्थानिर्णयः, 2109, 2110.
 संक्षेपहोमप्रयोगः, 3016.
 संक्षेपेण दुर्गापूजाक्रमः, 2900.
 संयमसारम् (ब्राह्मणविचारः), 3027.
 संवत्सरोत्सवकालनिर्णयप्रतानः, 2693.

संस्कारकमलाकरः or संस्कारपद्धतिः, 2182.
 संस्कारपद्धतिः or संस्कारकमलाकरः, 2182.
 संस्कारभास्करः, 2062.
 संस्कारसौख्यम्, 2040.
 संस्काराध्यायः (मिताक्षराविष्टतिः), 1876.
 संस्कारोद्योतः, 2189.
 सङ्कल्पकौमुदी, 2992.
 सच्चलविग्रहप्रतिष्ठाप्रयोगः, 2485.
 सत्कृत्यमुक्तावली, 2750—2754.
 सत्त्वविचाररहस्यम्, 2390.
 सत्यनारायणकथा, 2971.
 सत्यनारायणपूजाविधिः, 2972, 2973.
 सत्यनारायणव्रतकथा, 2972, 2973.
 सदाचारचूडामणिः, 2227.
 सदाचारतिलकम्, 2221.
 सदाचारमार्गण्डः, 2222.
 सदाचारप्रकाशिका, 2208.
 सदाचारस्मृतिः, 2231.
 सदाचारिन्दुशेखरः or आचारिन्दुशेखरः, 2207.
 सदानन्दविनोदः or सदानन्दकौर्त्तिचन्द्रोदयः,
 2168.
 सदानन्दकौर्त्तिचन्द्रोदयः or सदानन्दविनोदः,
 2168.
 सद्धर्मचिन्तामणिः, 1923.
 सन्नग्रासग्रहणपद्धतिः वा सप्रसूत्रम्, 3050, 3051.
 सन्नग्रासग्राह्यपद्धतिः, 3052.
 सन्नग्रासदीपिका, 3057.
 सन्नग्रासपद्धतिः, 3065.
 सन्नग्रासपद्धतिः, 3068, 3069.
 सन्नग्रासविधिः अतिसंक्षिप्तसंस्कारप्रयोगश्च, 3062.
 सन्नग्राससत्कर्म्मविधानं, 3070.
 सन्नग्रासिनामाचारपद्धतिः, 3064.
 सन्नग्रासिनामाचारविधिः, 3056.
 सप्तर्षिपूजापद्धतिः, 2923.
 सप्तशतौप्रयोगविधानम्, 2907.
 सप्रसूत्रं वा सन्नग्रासग्रहणपद्धतिः, 3050, 3051.
 सप्रासादशिवादिप्रतिष्ठाविधिः, 2489.
 सप्रासादस्थिरलिङ्गसुप्रतिष्ठादर्पणप्रयोगः,
 2472.

समथनयः, 2755.
 समथनिर्णयोद्योतः or कालोद्योतः (सदनरत्न
 प्रदीपः), 1950—1952.
 समयप्रदीपः, 2661.
 समयप्रदीपः, 2683, 2684, 2685, 2686.
 समयस्यूतः, 2046.
 समयशुद्धिसंस्काररत्नानि, 2086.
 समथोद्योतः or कालोद्योतः (सदनरत्नप्रदीपः),
 1950.
 सम्बन्धनिर्णयः, by गोपालन्यायपञ्चानन, 2107.
 सम्बन्धविवेचनम्, 2249.
 सम्मर्त्तसहिता (9), 1846.
 सरोजकलिका or स्मृतिसरोजकलिका, 1918,
 1919.
 सरोजसुन्दरम्, 1920.
 सर्वतोभद्रं तदेवताश्च, 2999.
 सर्वतोभद्रमण्डलदेवतास्थापनं, 3000.
 सर्वतोभद्रमण्डलदेवतास्थापनक्रमः, 3001.
 सर्वदेवताप्रतिष्ठाकर्म्मपद्धतिः, 1942.
 सर्वदेवप्रतिष्ठापद्धतिः or त्रिविक्रमौ or
 आचार्यचन्द्रिका, 2469, 2470.
 सर्वदेवप्रतिष्ठासरणिः, 2471.
 सर्वप्रायश्चित्तम्, 2546.
 सर्वप्रायश्चित्तपद्धतिः, 1940.
 सर्वप्रायश्चित्तप्रयोगः, 2548.
 सर्वप्रायश्चित्तप्रयोगसारसंग्रहः, 2540.
 सर्वप्रायश्चित्तविधानम्, 2547.
 सहस्रभोजनविधिः, 2072.
 सहस्रभोजनप्रयोगः सहस्रभोजनविधिश्च, 2570.
 सहस्रभोजनविधिसूत्रप्रयोगश्च, 2570.
 साधारणगोदानविधिः, 2417.
 सापिण्डकल्पलतिका, 2385.
 सामगानां आद्वप्रमाणतत्त्वम्, 2013, 2014,
 2015.
 सामवेदित्रतप्रतिष्ठाप्रयोगः, 2976.
 साम्बत्वरिककर्म्मावली, 2803.
 सारयाहकर्मविपाकः, 2566.
 सारसंग्रहः, 2161.
 सारसंग्रहः, 2338.